

ANNA
LES
ECCLE
SIASTI
CI
FASTI
HEROUM
Legatus
extraordin.
ad Aug. Imp.
Leopoldum
Frater.
Anno 1702.
delineavit.
Isabella Picci

GALLIA
VINDICATA,
IN QUA
TESTIMONIIS, EXEMPLISQUE
GALLICANÆ PRÆSERTIM ECCLESIÆ,
QUÆ PRO REGALIA,
AC QUATUOR
PARISIENSIBUS
PROPOSITIONIBUS
A LUDOVICO MAIMBURGO,
Alijsque producta sunt,
REFUTANTUR.

AUCTORE
EMINENTISSIMO DOMINO
COELESTINO SFONDRATI,
PRINCIPE ET ABBATE S. GALLI,
S. R. E. CARDINALE.

EDITIO ALTERA,
EX POSTHUMIS AUCTORIS AUTOGRAPHIS
Auctior reddita.

Ex Typographya Principali S.GALLI, per Jacobum Müller, anno M.DCCII.
Et Mantuæ, apud Albertum Pazzonum, M.DCCX. *Superiorum Permissu.*

[illegible]

PRÆFATIO AD LECTOREM.

EN me iterum in acie protegendæ veritati accinctum! Causam repetendi certaminis Ludovicus Maimburgus suggessit, librìquè recentissimè ab eo conscripti, quibus nemo veritatem pulchrioribus verbis, ac singulis ferè paginis professus est, nemo fœdavit turpioribus factis. Edidit ille ultimis vitæ suæ annis geminos libros; unum de Privilegijs Ecclesiæ Romane, ac Episcoporum; *(a)* alterum de Pontificatu S. Gregorij Magni. *(b)* Primo cùm paucis folijs Primatum Romani Pontificis ostendisset, reliquum librum evertendis ejusdem Pontificij Primatûs præcipuis fundamentis, firmandísque quatuor Conventûs Parisiensis propositionibus studiosé impendit, ut proinde vel in ipso li-

(a) Traitè historique de l'establissement, & des prærogat: de l'Eglis. de Rome 1685. (b) Hist. de Pontificat de S. Gregoire le Grand. Ann. 1686. Par Mons. Maimburg.

mine Lectorem deluserit, privilegijs, quæ titulo promiserat, toto libro deletis. In altero, quem de Pontificatu B. Gregorij scripsit, non alium sibi finem præscripsisse videtur, quàm ut Episcopos, ipsosque Pontifices doceret Regnantium imperijs subjacere, hoc est, Pastores ab ovibus duci, & medicos animarum, non ex artis præscripto, sed ægrotantium cupiditatibus remedia parare; magnâ utique Principum gratulatione, sed majori periculo, si imperarent, non obsequerentur medenti: quodq; in D. Gregorio aut modestia, aut indulgentia fuit, tempori ac cavendis pejoribus accommodata, id Maimburgus necessitatem ac legem fecit, perinde ac si amisso navigio, malis tabulâ Oceanum metiri, quia semel auxilio fuit naufragium passo. Ultimus hic liber fuit, quem Maimburgus in lucem emisit; nam alios paranti mors scribendi juxtà vivendíquè finem indixit, & calamum jam intinctum excussit. Vixit Ludovicus Maimburgus quinquaginta ferè & quinque annos in Societate JESU, quorum triginta dicendis sacris concionibus Parisijs impendit, sexdecim verò (postquam aut ætate fessus, aut quie-

tem

tem captans, ſuggeſtu abſtinuit) ſcribendis libris, ac præſertim Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ, confutandìsquè Hæreticis. Et primas quidam ſcriptiones quod attinet, ſive Gallici ſermonis florem, nativâ tantùm, nec quæſitâ venuſtate amœnum, ſive copiam rerum ſpectes, evolvendiquè res arcanas, ac Lectorem edocendi facilitatem, multorum gratiam, ac etiam ſummi Pontificis Innocentij XI. approbationem meruêre, cui librum de magno Græcorum Schiſmate obtulerat. Sed hanc laudem corrupit poſterioribus libris; in his enim ex induſtria, quæſitiſquè minimè neceſſarijs digreſſionibus, totus eſt in defloranda Pontificum Auctoritate, eâque aut Regibus, aut Epiſcopis ſubmittendâ. Incertum adhuc eſt, quid cauſæ fuerit, quæ hunc hominem tot titulis Pontifici Romano adſtrictum in Vaticanum armaverit; an Regem demerendi ſtudium? an cum Archi-Epiſcopo Pariſienſi amicitia, ſtudiorumquè, ut ipſe fatetur, communicatio? an Genius Societatis, fortunam, ac potentiam Gallicam amplexæ? ſed Pontifici offenſæ, à quo tot Theologiæ ſuæ Moralis capita, nec ſine gemitu, pariquè Æmulorum

gaudio configi viderat? An denique quòd libros contra Hæreticos, Græcosque à se conscriptos Roma majori encomio, quàm præmio excepe-rat? Planè quidquid id fuit, Maimburgi scriptiones commune votum & fama damnavit; nec enim debuit intempestivis, ac minimè necessarijs quæstionibus pax inter Ecclesiam, Regnumque turbari, ac Hæreticis ridendi, seque obstinandi occasio præberi, quam ex domesticis jurgijs captârunt, præsertim Pontifice tam miti, Regnumque amante, ac humanis affectibus vacuo. Sed hæc omnia aut ostentandi ingenij, aut Aulam demulcendi impetus vicit. Vetuit Roma aliquos legi Maimburgi libros, qui maximè veritatem offenderant; sed eo tantò magis calamum urgente, oblitoque quid & ipse, & Societas tota Romæ ac Religioni deberent; metuit à Pontifice Societate excludi. Jussus Generalis imperium exequi, in hæc verba decrevit: *Obsequentes jussui & mandato Sanctissimi Domini Nostri INNOCENTII XI. Patrem Ludovicum ex Societate nostra dimittimus, & pro dimisso ab omnibus habendum esse declaramus.* Hæsit tamen adhuc

annum

annum in Societate, protegente Rege: tandem exceſſit, ſed irato ac minanti ſimilis, & ferè qualis Hannibal ex Italia. Sic enim in Præfat. ad Hiſtoriam Calviniſmi ſcribit: *Ainſi, n'eſtant plus Jeſuite par l'ordre de N. S. P. & par la permisſion, que le Roy à donnée de l'executer; je ſeray de la grace de ſa Majeſtè, tout ce, qu'il luy plairà, pour la ſervir auec plus d'ardeur, & de zele, & de libertè, que jamais.*

Quæ latinè ita ſonant. *Cùm ergò ex Decreto Sanctitatis Suæ, Regiſq. permiſsione executionem admittentis, Societate exceſſerim, nec ampliùs ejus inſtitutis obſtrictum me ſentiam, ero deinceps, quidquid Majeſtati Suæ placuerit, multoq. quàm hactenus, majori zelo, ardore, ac libertate ejus ſervitio me addicam.* Præſtitit Maimburgus promiſſa; ſi enim ſervire Regi eſt bellum Eccleſiæ ac Veritati inferre, numquam Maimburgus, quàm duobus poſtremis libris enixiùs id fecit, quamquàm majori conatu, quàm eventu. Societate egreſſum ampla à Rege, Pariſienſi Archi-Epiſcopo, alijsque amicis ſtipendia excepêre, ut mirum non ſit, famam vulgâſſe, poſt ejus mortem vicies

millena Francorum ſuperfuiſſe: ædes apud Canonicos Regulares S. Victoris delectæ. Vixit quatuor ab egreſſu annos: ſcribentem, alioſquè libros prælo parantem, inter quos, uti ferunt, unum de Schiſmate Anglicano, apoplexia momento abſolvit. Patres Carthuſiani hæredes ſcripti: libri ac folia inchoata Regi ceſsêre. Tantillum temporis fluxit fruendi Principis gratiâ, quam tantis laboribus, tantaquè omnium offenſione, ac forſan æternâ luit pœnitentiâ: ego requiem, quam vivus non habuit, defuncto precor. Scripſit Maimburgus calamo Catholicis æquè, ac Calviniſtis infeſto, mediam quandam viam inter utroſquè molitus, quo effecit, ut odia ab utriſque mereretur; conſtabat enim eum non Veritati, ſed Regi ſcribere; ſi enim hujus gratiâ Pontificem, quanto magis Calvinum perſequeretur? nec Religionis cauſa Societates ac transactiones admittit; impudica eſt, quæ thalamum dividit: Una uni, aut tota, aut nulla. Meretricis ſunt illæ voces: *Nec mihi nec tibi, ſed dividatur*. Quærit D. Auguſtinus, quæ cauſa Romanis fuerit, ut inter tot examina Deorum, quos

ado-

adorabant, unum Deum Christianorum tot prodigijs celebrem templis suis excluserint? adeò ut teste Tertulliano, (*a*) cùm Tiberius ad Senatum retulisset de Christo in numerum Deorum recipiendo, Senatus respuerit. Hesiodus triginta millia Deorum in terra esse censuit: (*b*) Segetes ipsas duodecim Numinibus Romani commendabant, videl: Sejæ, Segetiæ, Tutilenæ, Proserpinæ, Nodoto, Volutinæ, Patelenæ, Hostilinæ, Floræ, Lacturtiæ, Matutæ, Runcinæque; & cùm domui custodiendæ unus homo sufficiat, Romani tres Deos præponebant, videlicet: Forculum foribus, Cardeam Cardini, Limentium Limini: (*c*) verbo, ut scripsit S. Leo: *Roma cùm penè omnibus dominaretur gentibus, omnium gentium serviebat erroribus, & magnam sibi videbatur assumpsisse Religionem, si nullam respueret falsitatem.* (*d*) Cur igitur inter tot minutosq; Deos non etiam Christum accêpit, non minori utique dignum veneratione, quàm Forculus & Limentius, ostiorum Dij custodesquè? Respondet D. Augustinus ac-

(a) Tertull. Apologet. cap. 5. & 21. (b) Euseb. l. 5. Præparat. Evang. cap. 15. (c) S. Augustin. l. 4. de Civit. c. 8. (d) S. Leo Serm. 1. de SS. Apost. Petro & Paulo.

commodatè proposito nostro. *Socratis sententia est, unumquémque Deum sic coli oportere, quemadmodùm se ipse colendum esse præceperit: proinde ista summa necessitas facta est, non colendi Deum Hebræorum & Christianorum; quia si alio modo eum colere vellent, quàm se colendum ipse dixisset, non utique eum colerent, sed quod ipsi finxißent. Si autem illo modo colere vellent, quo ipse diceret, alios sibi colendos non eße cernebant, ac per hoc respuerunt unius veri Dei cultum, ne multos falsos Deos offenderent.* (a) Malè ergo Religioni consuluit, qui illam obtentu pacis inter Petrum Calvinumquè divisit: nec composuit, sed auxit bellum.

Sed ferri hoc poterat, si modò Maimburgus bonâ fide scripsisset. Taceo immensas illas, perpetuasquè assentationes, quibus nunc, Regi suo, nunc Parisiensi Archiepiscopo effusè blanditur; & hunc alicubi non exæquat tantùm B. Gregorio, sed etiam præfert: quis fidat testi partium studia tam apertè professo? Sed demus hoc amori & gratitudini in Galliæ Regem, laudes pretio reddidit; illud saltem nulla ætas ignoscet, quòd sin-

(a) Augustin. lib. 1. de consensu Evang.

ſingulis ferè paginis, tantoquè compulſu verborum, fidem, veritatem, candoremquè profeſſus, nihil minus tamen, quàm hæc omnia cordi habuit, quoties occaſio fuit cauſam ſuam promovendi, nullâ veritatis curâ; exempla paſſim occurrunt, puderetq; cum mortuo luctari, niſi protegendæ veritatis neceſſitas urgeret, admonendiquè Lectoris; præſertim cùm ſuperſint adhuc vivántquè libri, & iſtos ego, non perſonam confutem. Pauca libabo, ut ex fimbria pannum agnoſcas. *Primò*, omnia ferè argumenta, quæ Pontificum Auctoritati opponit Maimburgus, ſunt illa ipſa, quæ jam dudum à Calviniſtis & Lutheranis, ac præſertim Centuriatoribus producta fuerant, ac millies à Catholicis refutata. Legat cui vacat, quæ Illyricus de Translatione Imperij, & quæ Maimburgus ſcripsêre; fatebitur nihil ab iſto novi allatum eſſe, nec alio differre, quàm quòd iſte Gallico, ille Lattino ſermone ſcripſit. Ubi ergo Maimburgus argumenta ab Illyrico contra Pontifices allata, & apud Bellarminum aut Baronium reperta ac confutata deſcripſit, miróque verborum triumpho auxit (vix enim aliùm

ſcri-

ſcriptorem reperias, qui ſua glorioſiùs jactet) tacet interim, ſupprimitque Catholicorum ſolutiones, ac reſponſa, quæ apud eosdem Auctores, ijsdémque folijs legerat; quod quàm à fide, candoreque hiſtorico ſit alienum, nemo non videt; quæ enim Religio, & cura veritatis, referre ab hæreticis dicta, tacere à Catholicis reſponſa? Sic in Hiſtoria de Imperij declinatione Baronium confutat, *miſeréque à ſuis Amanuenſibus deceptum* dicit, *quòd Collegij Electoralis Innocentium IV.* (is obijt anno 1254.) *auctorem faciat*. Id verò ut probet, duo profert teſtimonia, Alberti videlicet Stadenſis, & Martini Poloni. Albertus Stadenſis (is Chronicon ſuum à mundo condito ad annum 1250. aut 1256. perduxit) ita loquitur: *Ex prætaxatione Principum & conſenſu eligunt Imperatorem, Trevirenſis, Moguntinus, Colonienſis, Palatinus, Dux Saxoniæ, Marchgravius de Brandenburg, Rex Bohemiæ non elegit, quia non eſt Theutonicus.* Ergo, infert Maimburgus: Collegium Electorale conſenſu, *& prætaxatione Principum*, non Auctoritate Pontificum eſt inſtitutum. Martini Poloni (qui anno 1278. aut 1279. dum

pos-

possessionem Archiepiscopatûs Gnesnensis adiret, in itinere extinctus est) sunt hæc verba: *Et licèt isti tres Ottones per successionem generis regnaverint, tamen posteà fuit institutum, ut per Officiales Imperij Imperator eligeretur, qui sunt septem, videlicet, Moguntinus, Trevirensis, Coloniensis, Brandenburgensis, Palatinus, Dux Saxoniæ, Rex Bohemiæ.* Ex verbis illis Poloni: *Posteà fuit institutum, ut per Officiales Imperij Imperator eligeretur, &c.* concludit Maimburgus, immediatè post Ottonem III. hoc est, anno 1002. vel dum is Romam profectus esset, hoc est, anno 996. Collegium Septemvirale institutum esse, non ergo sub Innocentio IV. & in primo Lugdunensi Concilio, hoc est, anno 1245.

Utramquè objectionem apud Baronium ad annum 996. nu. 67. & 69. Maimburgus legerat, (nam Baronium citat, refutatquè) ijsq; tanquam argumentis suis utitur impugnandæ Pontificum Auctoritati: tacet tamen, dissimulatquè solutiones à Baronio solidè adhibitas, videlicet: licèt in Concilio Lugdunensi I. sub Innocentio III. Electores designati fuerint Archiepiscopus Salisbur-

gensis

genſis & Duces Auſtriæ, Bavariæ, Brabantiæque, Principum tamen conſenſu, & accedente Pontificum, ſive Innocentij IV. ſive Alexandri IV. Auctoritate, ſucceſſiſſe Ducem Saxoniæ, Palatinum, & Brandeburgicum, præſertim cùm Auſtriæ & Bavariæ Duces ipſi ad Imperium aſpirarent, mallentque inter eligendos, quàm electores cenſeri: non ergo negare Stadenſem, Collegium Electorale ab Innocentio IV. inſtitutum fuiſſe, ſed ſolùm Principum conſenſu primis Electoribus alios ſubſtitutos eſſe. Martinum Polonum quod attinet, cúm ſcribit. *Poſt Ottonem III. inſtitutum eſſe, ut Imperator ab Officialibus Imperij, & Septemviris eligeretur*; non dicere quidem, à quo hæc inſtitutio manaverit, ſed nec negare à Pontifice manâſſe: nec illud adverbium *poſteà* innuere eam inſtitutionem immediatè poſt Imperia Ottonum contigiſſe; ſed abſolutè *poſt Ottones;* quod utique verum eſt, ſi dicamus in Concilio Lugdunenſi ſub Innocentio IV. factum id eſſe. En ſolutiones à Baronio datas! ſed Maimburgus eas callidè tacuit, cùm nihil haberet, quod opponeret. Quis jam non videt, non tam illi curam

fuiſſe

fuisse vera scribendi, quàm fallendi Lectorem? Si enim fallere non erat animus, cur dixit, quæ causæ suæ favebant, tacuit, quæ adversabantur? Non hæ Historici, sed Advocati sunt partes, utqu; Corporum, sic Veritatis imagines non magis detrahendo, quàm addendo fœdantur. Aliud hujus artificij paradigma in Hist. Lutheranismi reperies, ubi cùm probandum suscepisset: debere Pontifices Imperatorum legibus, quamvis impias credant, acquiescere; Exemplum Gregorij Magni producit, qui Mauritij legem, ne milites Monasteria, nisi expletâ militiâ, ingrederentur; impiam esse, sacrilegamquè censuerat, & scripserat longâ ad Imperatorem epistolâ; & tamen ut Imperatori morem gereret, totâ Italia promulgavit; id Maimburgus more suo exaggerat; tacet tamen quod maximè ad rei summam pertinebat, quodq; causam Maimburgi maximè evertit, videlicet, Gregorium Mauritij legem correxisse, correctamquè ac quibusdam additis conditionibus mitigatam promulgâsse; recitat Baronius hujus correctionis exemplar, quod utique Maimburgum non latuit, qui Baronium ad marginem

ginem citat; ſed ne ſententiam ſuam mutare cogeretur, maluit veritatem celare quàm profiteri. *Secundò*. Uſque adeò inſectandi Pontifices, eorumq; auctoritatem Principibus ſubmittendi cupido Maiburgum abripuit, ut non puduerit non ſolúm argumenta, ſed etiam exempla ab Hæreticis, & Luthero petere, & illa ſummis laudibus exornare, ac Pontifices admonere, ut Lutherum imitentur, Religionem Principum voluntati ſubſternentem. Nemo mihi facile id credat, quippe indigniſſimum facinus narranti: ſed legat quicumquè fidem non habet, primam partem Lutheraniſmi, & inveniet nihil à me additum eſſe Veritati. Narrat illic Carolum V. Imperatorem Auguſtam veniſſe ac Electoribus Lutheri dogmata profitentibus imperaſſe ut Cæſari aſſiſterent Miſſam ritu Catholico audienti, Præconibus verò ut ſuggeſtu ac concionibus abſtinerent: Lutherum conſultum eſſe an Cæſari hæc imperanti obtemperare oporteret? eum veró reſpondiſſe, omnino oportere. Hæc cùm Maimburgus recitâſſet, perinde ac ſi è ſacris libris, vitisque Patrum oraculum deprompſiſſet, mox ſubjungit Gal-

Gallicâ phrasi : *En* , inquit , *præclaram lectionem* , *cui meritò omnes auscultent* , adjungitquè exemplum S. Gregorij , sed malâ fide relatum , ut suprà notavimus. Memini celebrem in Germania Principem , Litterísquè ac Religione præcipuum , ubi ad hunc locum devênit, adeò rei indignitate commotum , ut deinceps Maimburgi libros abjecerit, eorumquè lectione sibi interdixerit , quæ occasio fuit , ut ad me is liber pervenerit. Videt hîc lector , quàm cæca & inconsulta fuerit in hoc Scriptore , aut Principibus adulandi , aut Pontifices insectandi cupido , ut obvia quæque arriperet , nullo delectu , ac etiam indigna. *Tertiò*. Sed nec Religioni ducit unum pro alio asserere , quippe fraudis securus , inopiâ aut temporis , aut librorum , quæ paucis Lectorum ad manus sunt , Opponebatur Maimburgo exemplum Zachariæ Pontificis , qui Imperium Francicum suâ Auctoritate à Merovingica stirpe , ad Carolinam transtulerat. Ut hoc argumento se expediat , respondet , asseverátquè Maimburgus , Zachariam *non imperâsse* , sed tantùm *consuluisse* ; & qui contrarium dicat , *ignorantiâ laborare rerum Gallicarum* (nam & hoc quo-

quoque solemne habet, ut sua magno fastu extollat, aliena pari neglectu habeat) atqui Auctores omnes ac antiquissimi, & consuluisse Zachariam, & imperâsse dicunt, ejusquè auctoritatè Translationem hanc factam. Eginhardus Caroli Magni Aulicus, & A Secretis: *Hildericus Rex*, inquit, *jussu Stephani Romani Pontificis depositus ac detonsus, & in Monasterium detrusus est*. Et infrà: *Pipinus autem per Auctoritatem Romani Pontificis ex Præfecto Palatij Rex constitutus est*. Rhegino in Chronico: *Jussit Papa per Auctoritatem Apostolicam, Pipinum Regem creari, ne perverteretur Christianitatis ordo*. Annales Francici à Pythœo editi: *Anno DCCLII. Zacharias Papa ex Auctoritate Petri Apostoli mandat Populo Francorum, ut Pipinus, &c.* Abbas Urspergensis ad annum DCCXLII. circa finem: *Sic ergo Pipinus ex Præfacto Palatij Auctoritate Apostolicâ sublimatus & unctus in Sedem Regni, absolutus per eundem Papam Stephanum à juramento, &c.* Hæc omnia & complura alia antiquissimorum testimonia, silentio Maimburgus premit, dissimulatquè perinde, ac si numquam legisset, cùm certissimum sit, lecta ab eo esse; & tamen

men conatur persuadere Lectoribus, Pontifices in hac translatione consilio tantùm, non imperio egisse. Eodem modo in libro, quem pro quatuor propositionibus scripsit, ut ostendat Concilium in rebus Fidei decidendis supra Pontificem esse, exemplum allegat quinti Oecumenici Concilij, in quo contra Vigilij Constitutionem Patres tria Capitula damnârunt, quod posteà Concilium à tota Ecclesia receptum est; *constat ergo*, infert Maimburgus, *Concilium in rebus Fidei decidendis supra Pontificem esse*. Atqui certum est, quæstionem de tribus Capitulis non Fidem, sed Personas spectâsse, Theodorum videlicet, & Theodoretum, & Ibam, quorum jam vitâ functorum memoriam Chalcedonense Concilium absolverat, sed Quinta Synodus damnandam decreverat; & ipse S. Gregorius testatur eam Causam non Fidei, sed Personarum fuisse; alioquin si de Fide ageretur, errâsset contra Fidem Synodus Chalcedonensis, quæ pro tribus Capitulis pronuntiaverat: neque id Maimburgus ignoravit, cùm in libro de Pontificatu S. Gregorij, ubi latè hoc argumentum prosequitur, agnoscit citra Fidem eam litem stetisse; quî ergo

fieri

fieri poteſt, ut ex condemnatione trium Capitulorum concludatur, Concilium in rebus Fidei ſupra Pontificem eſſe, cùm ipſe Maimburgus non ignoraverit, non Fidei cauſam, ſed Perſonarum fuiſſe? Infinitus ſim, ſi omnia perſequar, quæ Maimburgum malæ fidei accuſant, nec ignorantiâ tantùm, ſed induſtriâ peccâſſe; nec ego ea referrem (nam defuncti cineribus reverentiam habeo) niſi neceſſaria crederem præmonendo Lectori; quid enim ſi venenum oſtendam jam labris admovendum? & forſitan ſi vita Maimburgo ſuperfuiſſet, emendâſſet, quæ odio aut amore peccaverat? nec dubito, nunc ea improbare, quando his affectibus vacuus, ac rerum vanitatem expertus dolet, reſpuitquè præterita.

GAL-

GALLIA VINDICATA.

DISSERTATIO I.

§. I.

Quid Regalia, quæ ejus initia, quomodo extensa, & quibus titulis, ac rationibus innixa.

SUMMARIA.

1. *Malè Catholicos, sacròsque Doctores domesticis præliis concurrere, cùm externa abundent; sed adulationi, privatisque cupiditatibus hoc deberi; exemplum in Ludovico Maimburgo, cujus artificia notantur.*

2. *Quid Regalia, & per quos gradus provecta? De Custodia, Infeudatione, Spoliis, & Collationibus Beneficiorum. Hæc omnia contra antiquos Canones fieri.*

3. *Regaliam usque ad tertiam Regum Galliæ stirpem aut ignotam, aut pro abusu habitam esse clarissimis testimoniis evincitur. Libertas Cleri Gallicani olim Reges admonentis.*

4. *Regaliam sub finem sæculi XI. inductam: Error Maimburgi illam ex Concilio Lateranensi, & privilegio Calixti II. deducentis.*

5. *Ante Concilium Lugdunense solâ consuetudine jus Regaliæ stetisse, non ideò tamen aut licitum, aut concessum, quia toleratum.*

6. *Concilium Lugdunense Regaliam intra consuetudinem coërcet, precibus præsertim Gallicanæ Ecclesiæ; an eo Concilio ususfructùs vacantium bonorum, & Collatio Beneficiorum concessa?*

7. *Regaliam toto Regno extendere aliquoties à Regiis Ministris tentatum est, adversante semper, & vincente Clero: Edicta Henrici III. & Henrici IV. & Ludovici XIII. & tandem Ludovici XIV. quo ultimo jus Regaliæ ad omnes Gallici Imperii Provincias extensum est.*

I.

SÆpe mihi Catholicorum discordias, ac intestinas lites cogitanti, & quæ licèt calamis, non ferro agitentur: non ideò tamen minùs Rempublicam turbant, imò tantò magis, quantò sunt graviora animorum, quàm corporum vulnera; lubet exclamare: heu quàm inanibus, imò noxiis bellis occupamur, quando tot alia supersunt, & necessaria, & coronis digna, nulloque pugnantium damno! quanta ubique terrarum scelerum, ac errorum messis est, quæ falcem, ac calamos Catholicorum exspectat? quanti animarum fasces ideò pereuntium, quia medicis carent: quorum ope sublevandæ; quanta rerum cœlestium, & ignorantia, & contemptus? in tribunalibus fraudes? in castris impudentia? in aulis scandala, & exempla vitiorum? his omnibus emendandis, quæ tantò majoris momenti, & curæ sunt, quòd æternitatem, ac cœlum spectant: omnium vigiliæ, & ingenia Doctorum sudare oporteret, eorum præsertim, qui rerum temporalium expertes, cœlo tantùm militare se profitentur: & tamen adulandi, blandiendique cupido, perpetuum in aulis malum, adeò omnia pervasit, ut animarum, cœlique curâ depositâ, non tantùm Regum vitia palpentur, sed etiam ea mederi volentibus bellum indicatur, & cùm medicos, ac remedia proscribunt, amare tamen ægrotum se dicunt; nec dicunt tantùm, sed etiam creduntur, imò præmia, ac stipendia latrocinij accipiunt, quia videlicet blandè perimunt, & venenum inter mella, rosasque propinant, duplici flagitio felices, & quia nocent, & quia placent. Olim regnantium peccata silentio, quod metus, & reverentia indixerant, involvisse, tanti æstimabatur, ut sanctissimum Prophetam in has voces querelæ, & doloris plenas impulerit: *Væ mihi quia tacui, quia vir pollutus labiis ego sum.* (a) Nam ut SS. Hieronymus, Cyrillus observant, cùm Ozias rex Sacerdotii partes invaderet, & thus Deo adoleret; Isaias castigare regem omiserat, metu, turpique conniventiâ victus, quam culpam priùs non agnovit, quàm divino tribunali assistens, & ideò licèt sanctus, licèt Choris Angelorum immixtus, miserum se tamen, & contaminatum professus est: quid, rogo, diceret, si non tacuisset tantùm, sed etiam laudâsset, approbâsset, & pulcherrimis encomiis sacrilegium adjuvisset? & tamen hi sunt temporum nostrorum mores; & quod olim de Babylone prædictum est

(a) Isaiæ 6.

est, jam etiam in Ecclesia Dei cum gemitu videas: *Et respondebunt ibi Sirenes in delubris voluptatis*. (a) Quod tu delubrum voluptatis hoc tempore reperias, in quo non adorari simul vitia, & cantare Sirenas audias? nulla ferè jam culpa est sine cantu, & Sirene, ac patrocinio adulantium: & ut nemo perire non amet, præluditur naufragiis, ac quod planè miserrimum est, illa quondam morum censura, & emendatrix Theologia; illa sacris pulpitis dicata eloquentia; illa ingenia sacris studiis, & variâ cognitione rerum instructa; illæ voces profligandis vitiis conductæ; hæc, inquam, omnia in obsequia regnantium translata, non tam cœlo, & veritati, quàm aulæ serviunt, delictis in tutelam, sinumque receptis; verbo: *Prophetæ tui viderunt tibi falsa, & stulta, nec aperiebant iniquitatem tuam, ut te ad pœnitentiam provocarent*. Inter hos meritò recenseas, qui in nupero Regaliæ negotio, quod Ecclesiam adeò turbavit, Regem sui officij monere non sunt ausi: enim verò nimiam hanc, & remissam conniventiam nec Regi, nec causæ quasi patrocinium immeritæ adscripseris: Rex enim ut indolis, animique excelsi, ita veritatis patientissimus, & æqui amantissimus est; nec unquam in alienam, & sacram messem falcem misisset, nisi consiliis eorum permotus, *qui lucem tenebras dicunt*, ac specie honesti cupiditates suas obvelant, quas palàm erubescunt. Causa verò tam æqua fuit, & à veritate tot præsidijs munita, ut nemo illam, quamvis provocatus, ausus sit calamo impetere, & ad ea respondere, quæ contra Regaliæ extensionem à nobis dicebantur. Veritatem ergo nemo non agnovit, sed tamen, si duos excipias, nemo palàm tutari est ausus, omnibus auram, quæ ab aula spirabat, captantibus; ita nimirum ea causa apud plerosque vicit, non quæ melior, sed quæ palatio charior.

Sed nemo æque ut Ludovicus Maimburgus admirationem movit. Is in ea Religione consenuerat, quæ innumeris à Sacra Sede beneficiis exornata est, quæ Pontificum Romanorum curâ, & officiis Galliæ, unde cum summo dedecore exulatum ierat, restituta fuit, repugnante quamvis Regio Senatu, nec minus Sorbonâ: (b) quæque se quarto voto defendendæ Romanæ Sedi adstrinxit: (c) audi Patres Societatis ita loquentes. *Tribus votis quartum Societas adiicit, & quidem solemne, quo Professi devovent se obsequio Romani Pontificis, ut quocunque terrarum Evangelii causâ eos jusserit proficisci, ad ejus nutum prompti sint, & expediti: neque detrectare hoc*

A 2 *possunt*

(a) Isaiæ 13. (b) Vid. Thuan. lib. 136. & Decret. Sorbonæ de anno 1574. (c) Vid. Bullam Jul. III.

possunt imperium, quamvis ad Barbaros mittantur: neque infessa latronibus itinera: neque maria tempestatibus, & simul & piratis infessa, neque scopuli, & syrtes, & naufragia, neque Barbarorum, & Hæreticorum secures Jesuitarum sanguine infectæ, ullam huic voto gratiam faciunt. (a) Et alibi. *Multum interest Societatis Pontificum auctoritatem non vilipendi; an non est illa tota Bullatica, hoc est pendens à Pontificum Bullis? illius simplex Castitatis votum dirimere matrimonia, habet à Bulla: Scholares illius veros esse Religiosos, habet à Bulla: Religiosa cum Paupertate stare Religiosorum Dominium, habet à Bulla: inter Ordines mendicantes censeri, habet à Bulla:* (b) Et P. Danielem Papebrochium nomine totius Societatis in præfat. ad Tom. I. Apr. *Multò sanè æquius est nos sanctæ Sedis Apostolicæ judicio, ac decretis obtemperare; nam Cœlites omnes, Deumque ipsum attestamur, nos eandem sacrosanctam Sedem ut veritatis Magistram revereri, neque ab ejus scitis, jussisque vel latum unguem declinare velle.* Et hæc quidem sunt sensa totius Societatis, quibus omnium ex eadem Societate Theologorum voces, & vota accedunt. Quis unquam crederet in schola, quæ Pontificis authoritatem tam altè, & ubique terrarum professa est, Ludovicum Maimburgum potuisse opiniones imbibere tam à vero, & Societatis mente alienas, ac supremæ Pontificis authoritati adversas? & tamen hâc tempestate nemo pejùs eo scripsit; Regio videlicet favori, ac præmijs copiosè propositis veritatem post habuit. Neque enim huic Gallicæ Sireni propositum aliud fuisse, quàm Regiam gratiam captare, vel satis illæ Præfationes ad Regem omnes inscriptæ convincunt, laudibus, encomiisque adeò perfusæ, ac adulationibus intextæ, ut non dubitem etiam Principi molestas esse: sed mihi non tam Maimburgum, quàm causam ipsam prosequi animus est. Primo igitur libro de Regalia dicam, quam Maimburgus variis locis sed cursim, ego quoque alio opere libavi; sed nihil, aut pauca de illius extensione, & universitate, quippe ad alia intentus, calamo in quatuor propositiones festinante.

II. Regalia ergo nihil aliud est, quàm *jus, & facultas Regibus concessa fructus, & proventus vacantis Episcopatûs (cujus electio ad Regem pertineat) percipiendi, & beneficia, ac præbendas curæ animarum expertes, interim conferendi.* Quamvis enim jus Regaliæ, si latius sumatur, ex quatuor juribus constetur, videlicet: *eligendi, investiendi, beneficia vacantia conferendi, percipiendique fructus, ac proventus temporales* (c) hic tamen de duobus tantùm ultimis age-

(a) Vide Imagin. 1. sæculi lib. 1. cap. 9. (b) Vide Prodrom. n. 68. (c) Vide Prælud. Reg. sacerd. §. 1. n. 13.

agemus, quæ propriè ad Regaliam ſpectant, omiſſis Electionibus, & Inveſtituris, de quibus alibi. Quamvis verò ſola vacantium Eccleſiarum Cuſtodia ad Principes olim pertineret, poſteà tamen depoſitum, & Cuſtodia in Dominium, uſumque tranſiit, vincente leges cupiditate. Imò ne Cuſtodiam quidem ſacri Canones Principibus ſæcularibus permittebant, ſed Oeconomis, quos defuncto Antiſtite Clerus legebat. (a) Tranſit poſteà, ut dixi, ad Principes Cuſtodia, & poſt Cuſtodiam uſurpatio, quæ tamen priuſquàm in legitimum jus, & privilegium evaderet, graviſſimis Patrum, aliorumque cenſuris vapulavit. (b) Dicemus ergo quibus incrementis in hanc uſque diem jus Regaliæ adoleverit, ad eumque apicem, quem modò obtinet, pervenerit; quippe non eâdem horâ invaleſcunt corruptelæ, ſed more fluminum, decurſu augentur, initiis verecundis, progreſſu immodico, ac legum omnium experte. Quæ cauſa fuit, ut plerique Regaliæ originem obſcuriſſimam crediderint, & Nili fontibus ſupparem; eam ſiquidem, ut modò eſt, quærebant, cùm tamen, ut dixi, non ſemper eadem fuerit, ſed à parvis, & vix obſervatis initiis, in immenſum creverit, angujum modo quantò major, tantò nocentior.

Primò igitur jus Regaliæ nihil aliud, quàm jus Cuſtodiæ fuit, & hoc nomine Cuſtodiæ in Concilio Lugdunenſi, aliiſque Authoribus appellatum eſt. (c) Vacante ergo Eccleſiâ Epiſcopali, ejuſdem fructus, ac proventus in Cuſtodiam Principum cedebant, qui etiam iis cuſtodiendis Oeconomos dabant. Id quidem, ut vidimus, Canonibus vetitum, ſed Principes, qui ſe omnium Eccleſiarum, vacantium præſertim (quo tempore magis injuriæ patebant) Advocatos, Defenſoreſque ferebant, hanc ſibi curam deberi crediderant; obtentu ergo pietatis, & Canones laxati, & fores cupiditati apertæ. Enimverò ut primùm in manus Principum ſæcularium facultates Eccleſiæ pervenerunt, de modis cogitari cœptum eſt, quibus adhærerent, nec cupientibus defuêre. Regnantium liberalitate non ſolum magnâ vi auri, gemmarumque, ac pretioſæ ſuppellectilis Eccleſiæ

(a) Vide Concil. Chalcedon. can. 26. Hiſpal. II. c. 9. Tolet. IV. c. 47. Nicæn. II. cap. IX. Ilerd. c. 16. Francford. can. 41. Pontigon. c. 14. Troſl. can. 14. & can. 22. 25. Cauſ. 16. q. 7. & S. Greg. lib. 2. epiſt. 22. (b) Vide Della Marca lib. 8. & Baron. ann. 996. & Regale Sacerd. fol. 70. & 71. (c) Vid. c. 13. de elect. in 6. Flod. in calce Hiſt. Rhem. Rigord. ad an. 1190. M. de Pamiers de la Reg. f. 18. Nangis in vit. B. Lud.

auctæ fuerunt, sed etiam feudis, dominiis, latifundiis quàm plurimis (a) hæc omnia jure beneficiario à Principibus data. Feudorum origo à Longobardis ducitur gente Germana ad Albim, aut ut alii volunt, ad Visurgim sita, quæ causa est, ut totum jus feudale vocibus Germanis abundet. Hi ergo in Italiam profecti, deletis Gothis ducentos annos regnarunt, prædiis, ac latifundiis in milites loco stipendii divisis, eâ videlicet conditione, ut cùm opus esset, militiam adirent, & Dominis in bello adessent, qui etiam hodiernâ tempestate Timaritis Turcarum mos est. Constabat jus feudale moribus, & consuetudine potiùs, quàm jure scripto, & ita varie mutatum est: olim enim feuda, aut per modum ususfructûs, & precariò concedebantur, & morte finiebantur possessoris; aut non priùs ad hæredes transibant, quàm à Domino directo investirentur, (b) hoc interim fructus omnes vacantis feudi recipiente, unde natum credimus *jus Relevii*: mortuo enim vassallo, velut in solatium translati in alios feudi redit ad Dominum directum, non verò ad hæredes jus omnes fructus sibi vendicandi, donec illi investiantur; id in multis Galliarum provinciis adhuc obtinet, videlicet Picardia, Campania, Neustria, Andegavia, Turonia, Armorica, seu Britannia minori, & Biturigia. (c) In reliquis Galliæ Provinciis, hæredes, non Dominus in feudum, fructusque succedunt, nulloque jure Relevii, sola intra diem & annum petendæ investituræ necessitas superest. Cùm ergo multa feuda liberalitate Principum Ecclesiis Episcopalibus adjuncta essent, hinc sumpta occasio est, vacantium Ecclesiarum fructus, velut aperto feudo, usurpandi, & ita jus Regaliæ à feudis originem duxit, quod etiam ex eo palàm fit; quòd nomen Regaliæ, Investituræ, exhibitio juramenti, & homagii, aliæque solemnitates, quæ Regaliam comitantur, omnino feudum redoleant, & hoc ipsum cùm celebres historici, tum plerique jurisconsulti docuêre, (d) jus videlicet Regaliæ, feudis deberi. Quæ etiam causa

(a) Vid. L. 1. C de SS. Eccl. Possid. in vit. S. August. cap. 22. Malmesbur. de gest. Reg. Ang. lib. 5. (b) Vide Rambeck in silva Feud. fol. 5. M. de Pamiers de la Regale fol. 15. (c) Picardie, Campagne, Normandie, Anjou, Tourene, Bretagne, Berri. (d) Vide Marc. lib. 8. cap 22. Rigord. de Gest. Philippi Aug. ad an. 1209. Innoc. III. lib. 1. epist. 190. & lib. 2. epist. 40 106. 107. Matt. Paris. ad ann. 1164. Libert. de l'Egl. Gallic. fol. 106. M. de Pamiers fol. 17. & Phil. Pulch. in mandato Archiepisc. Senon. dato, ubi: *Sicut feudum vassallo vacans cum suis reditibus interim à Domino licitè occupatur, idq; de jure, & generali consuetudine, sic Nos, & nostri antecessores vacante Eccl. Carnot. temporalia accipimus, & nostros facimus omnes fructus, &c.*

causa est, ut sicut in feudis non ubique Galliarum defuncto Domino jus Relevii locum habuit, ita neque jus Regaliæ ex feudis natum. En alium igitur, & speciosum quidem titulum vacantis Ecclesiæ fructus populandi, jus videlicet feudi. Sed neque hîc finis, ut in hydrope, sitim potus accendebat. Supererant Decimæ, oblationes, ac munera fidelium, bona mobilia, supellex domestica; quo jure hæc occuparentur? nam & ista Regaliæ accesserunt. Repertum est jus spolii; hoc à Clericis cœptum, qui sublato Antistite ædes diripiebant, legebantque velut ex naufragio spolia: & prædam agentibus Clericis cur Principes cessarent, & potentiâ, & beneficiis in Ecclesiam collatis multò potiores? Equidem & sacri Canones, & leges Imperatorum in hujusmodi prædones sæpe, graviterque armatæ sunt, (a) sed cohiberi abusus non potuit: nam nec Principes metus legum tenebat, & istorum exempla minores sequebantur. Abusus ergo in usum transiit; usus verò, ut ferè solet in conniventiam, hæc in privilegium (concedi enim solent, quæ vetari non possunt) & indulgentiam necessitas fecit. Hic tertius Regaliæ gradus fuit. Ab hoc ad collationes Beneficiorum, quæ curam Animarum non habent, processum est. Quis crederet hoc à Laicis tentari potuisse? tentatum est, imò & obtentum, ac tandem quod inveteratum usum ferè consequitur, à Summis Pontificibus toleratum, & tolerantia pro privilegio accepta: ac primò quidem nominabant tantùm, aut præsentabant Principes; Capitulum, Metropolitani, aut Pontifex conferebat; posteà libertate ex eventu aucta; etiam collationes Beneficiorum secutæ; quo, inquies, hoc jure? quòd collationes inter fructus Episcopatûs censerentur, utique familias de Regibus bene meritas remunerari liceret, intacto interim, & illibato ærario; nec Pontifices abnuebant. (b) Philippus Augustus expeditioni in Terram Sanctam accinctus Reginæ Matri, & Rhemensi Archiepiscopo, *quando Regalia in manus Regias devenerint*, collationes Beneficiorum testamento committit: Idem Philippus uni ex aulicis Capellanis Canonicatum vacantis Ecclesiæ Laudunensis, *secundùm antiquam, & approbatam Regni sui consuetudinem* contulerat, & cùm Innocentius III. alium promovisset, quærelæ Romam allatæ ad Pontificem sunt, nec verò rejectæ, sed causa, uter ex promotis præhabendus esset, ad Capitulum Laudunense remissa.

(a) V. Concil. Antioch. can. 24. & 22. & Concil. Chalc. can. 22. & const. Joan. ac Eman. Comn. ann. 1120. & 1213. & in Decreto causam 12. quæst. 2. (b) Anno 1190.

Idem quoque jus à Ludovico sancto exercitum: nam primam in Palestinam expeditionem adornans, Regiæ Matri inter alia concedit, *ut dignitates, ac Beneficia Ecclesiastica vacantia conferre, fidelitates Episcoporum recipere, & Regalia restituere eis debeat*. (a)

Idem repetit in literis ante secundam navigationem datis: & cùm Clemens IV. PP. vacante Ecclesia Rhemensi præbendam contulisset, Rege sancto sua privilegia violari conquerente, Pontifex gratiam jam in alium collocatam revocavit. Gregorius X. anno 1271. collationem à Rege Philippo Audaci factam vacante Ecclesiâ Senonensi probat, confirmatque. His ergo gradibus Regalia processit; sed nec stetit hîc quidem. Olim Provincias tantùm, & Ecclesias aliquas complectebatur, non verò omnes, quod infra demonstrabitur, nec Principes Sacerdotia omnia conferebant, sed ea tantùm, quibus nulla animarum cura. Hâc verò tempestate, anno videlicet MDCLXXIII. Regia declaratio prodiit, quæ jus Regaliæ ad omnes Gallicas, aliasque Provincias Regi subjectas profert. Crediderim illam non tam Regio motu, & voluntate, quàm adulantium artibus expromptam; quò enim jus Regaliæ amplius patet, tantò eorum, qui Regem circumstant, major est jurisdictio, ac facultas amicos, clientelas, favores, opesque parandi, collatis in eos Beneficiis, pro quibus ipsi supplicant, auresque Principis occupant; maximè cùm eorum arbitrio Sacerdotia plerumque committantur. Privatis ergo studiis Regium nomen obtenditur. Accessêre alia, quæ hanc ipsam collationem supra omnes Canones, regulasque Ecclesiæ in immensum extendunt. Olim sola nominatio, aut Præsentatio, nunc Collatio, & Institutio est. Admittuntur resignationes *in favorem*: onerantur Sacerdotia pensionibus: conferuntur Beneficia non solùm libera, sed etiam juri Patronatûs tàm Laici, quàm Ecclesiastici obnoxia; Canonicatus, aliæque dignitates, quarum Collatio non ad solum Episcopum, sed etiam alternativè ad Capitulum, seu Collegium spectat, nullo discrimine Regaliæ subduntur; imò etiam quæ ad Capitula Regularium, & quæ in litem deducta sunt, quæq; solo facto, quamvis non jure, aut econtrà quæ solo jure etsi non facto vacant, legitimis, innoxiisque possessoribus nullâ causâ submotis; & quia post Galliæ con-

(a) V. Testam. Regis Aug. dans le Liv. des libertez de l'Eglis. Gall. chap. 16. an. 4. Bull. Innoc. III. ibid. a. 6. litter. Ludov. IX. an. 1248. ibid. n. 15. Nangis in vit. S. Ludov. p. 445.

concordata ſolis Regibus jus ad Epiſcopatus nominandi conceſſum eſt extinctis electionibus; facile eſt nominationem diu multumque differri, quod Principis arbitrio ſedet; interim, dum delectus agitur, dum Romæ Confirmatio elaboratur, dumque in actualem poſſeſſionem Epiſcopus intrat (nam & hæc neceſſaria eſt) quis non videt per tot rerum, temporumque ambages, & Regaliæ ſpatia protendi, & temporis beneficio proventus Regios augeri, Eccleſiâ interim viduitati, prædæque relictâ. Denique his omnibus Beneficia Curata, Eccleſiæque Parochiales augendo velut faſci paulatim adijciuntur, aut ſaltem voluntas, conatuſque Regiis Officialibus non deeſt; quod etſi Archiepiſcopus Toloſanus in Epiſtolis ad S. Pontificem datis neget, aut potiùs Sacerdos ille Societatis, qui Archiepiſcopi calamum ducit, apertè tamen convincitur, tum ex variis, vulgatiſque libellis, quibus etiam ad hæc Beneficia Regaliam extendi poſſe perſuadere conatur: tum Epiſcopi Apamienſis teſtimonio (a) in libro, quem de Regalia ſcriptum reliquit, & quem nemo hactenus confutare eſt auſus, quamvis non deeſſent in Gallia, qui cuperent, niſi veritatem erubeſcerent; tum exemplo Archipresbyteratûs cujuſdam (b) in Epiſcopatu Apamienſi, quem legitimo poſſeſſori ademptum, quòd Epiſcopi ſui cauſam Romæ ageret, in alterum contulêre Regaliæ obtentu. Videas ex hactenus dictis, per quos gradus paulatim Regalia profecerit, & quibus incrementis ad faſtigium provecta ſit: in quibus nemo tam leviter tinctus eſt, qui non videat, quàm multa ſint ſacris Canonibus adverſa, & Canonibus non recentibus tantùm, quos Galli neglectui habent, ſed Canonibus antiquiſſimis, & illis ipſis, quos libertatis Gallicæ fundamenta eſſe dicunt. Mirari ergo ſatis non poſſum, eos ipſos, qui ſingulis ferè lineis obſervantiam Canonum decantant, qui hanc ipſam Summis Pontificibus contentiſſimè inculcant, ejuſque relaxandi Canones facultatem in litem vocant, quique libertatis Gallicanæ fundamenta in Canonibus ponunt, adeò tamen in Canones offendere, ut ne curare videantur. Quid magis Patrum decretis prohibetur, quàm Electiones liberas turbari, proventus Eccleſiarum diripi, Monaſteria Abbatibus titularibus commendari, Beneficia Penſionibus ſubdi, reſignationes *in favorem* recipi, nominationes Patronorum occupare, cauſas Eccleſiaſticas profanis tribunalibus ſubdere, Prin-

(a) M. de Pamiers de la Regale. fol. 44. (b) Archipretura d' Ax pigliata al Sig. Dorat., e data ad un Regaliſta Moceau.

Principes Ecclesiasticæ libertati graves silentio, applausu, consiliis, turpiquè adulatione permulcere, imò nolentes impellere? eos verò qui officii sui, ac periculi monent, adornatis accusationibus suspectos, reosq; facere, facultatibus, exiliis, suppliciisque punire, nullius criminis compertos, quàm quòd æquum gratiæ præhabuerint, magisque animas Regum, quàm præmia dilexerint? Et denique, ut mille alia dissimulem, quid magis in Canones pugnat, quàm limites ab Oecumenico Concilio, & sexcentorum Patrum suffragiis, imò divino instinctu, Regioq; assensu fixos, evertere, ac privatis lucris posthabere? & tamen qui hæc Parisiis non ferunt tantùm, sed etiam faciunt, audent tamen Romam inclamare, & Canonum admonere, ac illud Zachariæ Pontificis ingerere: *Dominentur vobis Regulæ, non vos Regulis*. Parcite, rogo, vocibus, nec eas in longum producite; vos ipsos, & vicinam aulam monete, hîc Regulæ gemunt, hîc Canones suspirant, & ab aliquo Sacerdotum liberam vocem, ac patrocinium exspectant, quam si audirent, quies Romæ, & silentium; vobis enim, vestræque libertati pugnat. Illud verò risum, an indignationem meretur? tot abusibus excusandis, quæ Regaliam, ut nunc est, consequuntur. *Regem* negant *cùm Beneficia confert, Canonibus teneri, quippe apertâ semel, & durante Regaliâ, multò ei, quàm Episcopis, Romanòque Pontifici ampliorem esse facultatem: jus Regaliæ jure Canonico, quod Episcopos ligat, multò esse antiquius, nec proinde restringi Canonibus potuisse; Regem ergo in vacantem Ecclesiam Episcopis quidem succedere, sed authoritate plusquàm Episcopali, Regiâ videlicet, nullis Ecclesiæ legibus, nullis regulis finitâ*. (a) Ita Regiam mentem, ac sententiam Episcopus Apamiensis expressit, testis oculatus, & experientiâ doctus; & conspirat Maimburgus in libello de Privilegiis Rom. Ecclesiæ, ubi cùm dixisset: *Libertatem Ecclesiæ in eo esse, ut sacri Canones observentur, non verò ut pro Romani Pontificis arbitrio solvantur*; subdit: *Ecclesiæ verò Gallicanæ libertatem eam haberi, ut legibus recèns conditis subdi non possit, nisi sponte acceptatis*: quasi verò non eadem sit potestas, quæ novas, & quæ antiquas leges condidit; si ergo antiquis reverentia, & obsequium debetur, cur non debeatur novis quidem, sed necessariis? an antiqui Canones non erant aliquando novi, num ergo repelli poterant obtentu novitatis? & si olim novitas Canonum recusantes non absolvebat, cur modò absolvit? num olim tantùm ligandi potestas clavesque Regni Cœlorum Petro commissæ? Quid si ab Oecumenico Concilio novi Cano-

(a) M. de Pamiers de la Reg. fol. 43. n. 1.

Canones prodeant, an impunè reiicient? & denique nemo prudens Medicum ideò repelli ab ægro potuiſſe dixerit, quia novis morbis nova remedia paravit. Quamquam ne novis quidem Canonibus opus eſt, ſufficiunt antiqui, ac Religioni in Gallia coævi, quibus ſi fides, & reverentia ſit, ſatis illi enixèque Regaliam damnant, ut meritò de illis dixeris, quod Chriſtus olim ſcripturas jactantibus: *Scrutamini antiquos Canones, in quibus putatis vos fiduciam habere, & ipſi ſunt, qui teſtimonium perhibent contra vos.*

III. Enimverò ſub Regibus Galliæ primæ, ſecundæque ſtirpis certum eſt Regaliæ locum non fuiſſe. Recepta eſt omnium fere Scriptorum opinio, tres eſſe Regum Galliæ ſtirpes, Merovingicam videlicet, Carolinam, & Capeticam. Primus è Merovingica ſtirpe Chriſtianam Religionem amplexus eſt Clodovæus Magnus. Hic anno 481. Regnum adeptus eſt defuncto Patre Childerico. Anno poſteà 496. (a) partim Clotildis Reginæ precibus flexus, partim victoriis miraculo datis Chriſtianam Religionem, recepto Baptiſmate, profeſſus eſt; exemplum Regis tria militum millia imitati, qui eâdem die Baptiſmo tincti ſunt. Duravit ſtirps Merovingica in annum 752. Ab hac in ſtirpem Carolinam migravit Childerico tertio in ordinem redacto, utpote rebus gerendis impari; cui authoritate Zachariæ Pontificis Max. Pipinus ſucceſſit Caroli Martelli filius. Pipinus, ab eoque progeniti annos ducentos triginta ſex rerum potiti, familiæ Capetæ ſceptrum ceſsêre. Quippe Ludovico quinto ſtirpis Carolinæ ultimo ſine filiis extincto, Hugoni Capeto Regnum delatum eſt Statuum Procerumque communi voto, & Carolo Lotharingiæ Duce, ac Ludovici Nepote Regnis excluſo. Iniit Capetus Regnum anno poſt Chriſtum natum 996. (b) Binæ ergo ſtirpes Merovingica, & Carolina annos duos, & nonaginta ſupra quadringentos duravêre, quo tot annorum decurſu aut Gallos latuit Regalia, aut ſi quando aliquid Regaliæ ſimile emerſit, graviter pulſata eſt. Regebantur Eccleſiæ Gallicanæ ex præſcripto tum primorum quatuor Conciliorum, tum aliorum, quæ in Gallis celebrata fuerunt. Hæc verò omnia graviſſimis Decretis Regaliæ obſtabant. Concilium Chalcedonenſe, cujus, teſte Hincmaro, (c) maxima apud Gallos reverentia,

(a) Alii ponunt annum 499. (b) *Alii initia Capeti referunt ad an. 987. V. Spond.*
(c) Hincmar. epiſt. 21. & 45.

rentia, sic loquitur: *Reditus verò vacantis Ecclesiæ ab Oeconomo Ecclesiæ integri custodiantur.* (a) Concilium Rhegiense: *Cùm tale aliquid accidit* (ut videlicet Episcopus aliquis moriatur) *vicinis vicinarum Ecclesiarum inspectio, recensio, descriptióque mandetur.* (b) Concilium II. Aurelianense: *Episcopus, qui ad sepeliendum Episcopum venerit, evocatis Episcopis in unum, domum Ecclesiæ adeat, descriptámque idoneis personis custodiendam relinquat, ut res Ecclesiæ ullorum improbitate non pereant.* (c)

Concilium V. Parisiense: *Defuncto Episcopo non per præceptum, néque per qualemcúmque personam res Ecclesiæ contingantur, sed vel ab Archidiacono, vel Clero in omnibus conserventur, vel defensentur: quòd si quis aliquid auferre præsumpserit, &c. ut necator pauperum communione privetur.* (d)

Concilium Pontigonense sub Carolo Calvo: *Quoties divinum judicium Ecclesiæ Præsulem à seculo vocaverit, nullus ad suimet perditionem facultates ejus invadat, diripiat, & ad suos usus transferat, sed ipsius Ecclesiæ constituto Oeconomo liberum sit Canonico more, justè, rationabilitérque deputata successori servare, &c.* (e)

Capitularia Caroli Calvi: *Si quis Episcopus interim obierit, Archiepiscopus ipsi Sedi Visitatorem secundùm sacros Canones deputet, qui unà cum Comite ipsam Ecclesiam, ne prædetur, custodiat.* (f)

Idem in Concilio Troslejano apud Svessiones habito, quod abusum bona vacantis Ecclesiæ usurpandi graviter damnat. (g)

Hincmarus Archiepiscopus Rhemensis ad Episcopos, & Proceres Ecclesiæ Rhem: *Facultates Ecclesiæ viduatæ post mortem Episcopi penes Oeconomum integræ conservari jubentur futuro successori ejus Episcopo: quoniam res, & facultates Ecclesiæ non in Imperatorum, atque Regum potestate sunt ad dispensandum, vel invadendum, vel diripiendum.* (h)

Idem ad Episcopos in Concilio Svessionensi congregatos: *Lingonensem Ecclesiam Pastore viduatam usurpare præsumpsit Ulfaldus, ejúsque facultates, quæ secundùm Chalcedonense Concilium penes Oeconomum futuro debuerant reservari Episcopo, suis, suorùmque usibus arrogavit.* (i) Et alibi: *Res, & facultates Ecclesiæ viduatæ nemini Christiano licet præsumere; multò minùs*

idem

(a) Concil. Chalced. can. 25. (b) Concil. Rheg. can. 6. anno 439. (c) Concil. II. Aurel. can. 6. anno 533. (d) V. Paris. can. 7. anno 615. (e) Concil. Pontig. can. 14. anno 876. (f) Cap. Caroli Calvi Tit. 53. c. 8. ann. 877. (g) Concil. Troslejan. can. 14 ann. 909. Vide Baron. ad hunc annum. (h) Hincmar. epist. ad Episcop. Rhem. Eccles. floruit circa ann. 860. (i) Hincm. epist. 21.

idem Epiſcopus (Artardus) ſine ſui ſtatûs periculo, ac animæ detrimento Eccleſiæ invaſæ res, & facultates prævalet uſurpare. (a)

Et ad Ludovicum III. *Secundùm formam Regularem Electionis Epiſcopi talem eligant, qui & ſanctæ Eccleſiæ utilis, & Regno proficuus, & vobis fidelis exiſtat. Et conſentientibus Clero, & plebe eum vobis adducant, ut ſecundùm miniſterium veſtrum res, & facultates Eccleſiæ, quas ad defendendum, & tuendum vobis Dominus conceſſit, ſuæ diſpoſitioni committatis*. (b)

Carolus Calvus in Diplomate, quo Eccleſiæ Rhemenſi omnes facultates reſtitui jubet, quas obtentu neceſſitatis ærario intulerat, ita loquitur: *Si illa, quæ quâcúnque neceſſitate corrupta ſunt, Regiâ noſtrâ Authoritate corrigimus, ſaluti noſtræ conſulimus, & Regium miniſterium à Domino ſuſceptum exercemus. Proinde noverit fidelium ſolertia, quia res, ex Epiſcopatu Rhemenſi, quas magnâ neceſſitate, ac per omnia inviti, dum à Paſtore Sedes ſancta illa vacaret, fidelibus noſtris ad tempus commendavimus, electo, & ordinato Hincmaro cum integritate reſtituimus*. (c)

Gerbertus Archiepiſcopus Rhemenſis, cui poſteà in Pontificatum Romanum evecto Silveſtri II. nomen fuit: *Sit veſtra pervigil cura, ut ſecundùm divinas, & humanas leges res defuncti Epiſcopi tam mobiles, quàm immobiles futuro reſerventur Epiſcopo, ne ſi, quod abſit, malè cautum fuerit, cum Regalis cenſura, tum etiam gravior adhibeatur divina ſententia*. (d)

Alphonſus Comes Toloſanus: *Ego Alphonſus derelinquo, & abſolvo coram populo Chriſtiano illam peſſimam conſuetudinem, quam Anteceſſores mei in rebus Toloſani Epiſcopi, defuncto eodem Epiſcopo per violentiam exigebant, &c. nec ego, nec ullus ex hæredibus meis habeat poteſtatem rapiendi, vel capiendi res Epiſcopi poſt mortem ejus*. (e)

Ermengardis Vicecomes Narbonenſis: *Ego Ermengardis recognoſcens injuriam, quam parentes mei, & ego in poſſidendis honoribus, & bonis diripiendis decedentium Archiepiſcoporum Narbonenſis Eccleſiæ, hucúſque perperam fecimus, pro remedio animæ meæ, & parentum derelinquo*. (f)

Raymundus VI. Comes Toloſanus, cùm à cenſuris, quas Albigenſibus in patrocinium receptis meruerat, abſolveretur, ita in conventu Epiſcoporum, Legatoque Summi Pontificis præſente, loquitur: *Ego Raymundus Dei gratiâ Dux Narbonæ, Comes Toloſæ, Marchio Provinciæ*

pro

(a) Id. epiſt. 45. (b) Hincm. epiſt. 12. ad Ludov. III. (c) Flodoar l. 3. Hiſt. Rhem. c. 4. Qui etiam ſimilem reſtitutionem, eandemque ob cauſam à Ludov. Pio factam recenſet. (d) Gerbert. ep. 118. floruit an. 996. (e) Anno 1138. apud Catell. Hiſt. des Comtes de Toulouſe. (f) Anno 1155. apud Marc. l. 8. Concord. c. 18.

pro remedio animæ meæ, omnibus Ecclesiis, & domibus Religiosis Provinciarum Viennensis, Arelatensis, Narbonensis, Auxitanæ, Burdigalensis, & Bituricensis immunitatem secundùm Statuta Canonum, defunctis earum Episcopis, vel Rectoribus, concedo: ipsas domos nullo modo spoliabo, nec administrationi earum, seu Custodiæ, occasione alicujus consuetudinis, &c. ullatenus immiscebo, &c. (a)

Ermengaudus Comes Urgellensis Provinciæ Tarraconensis: *Pro remedio animæ meæ, dimitto atque evacuo horribilem illam, & malè consuetam rapinam, quam post decessum Episcopi Sedis Urgelli exercere consueverant Prædecessores mei, &c.* (b)

Raymundus Comes Barcellonensis: *Votum vovi Domino Deo, quòd quandam nefariam consuetudinem, quæ quondam extiterat in Ecclesiis Cathedralibus nostri regiminis, abolerem, & extinguerem: erat enim quædam consuetudo, ut decedentibus Episcopis, &c. quod quia cognovi alienum esse à divinis legibus, & humanis &c.* (c)

Fridericus II. Imperator in suis Constitutionibus: *Pravum usum* vocat, *à suis Majoribus inductum*. (d)

Ex hactenus productis testimoniis, quæ planè clarissima sunt, omnique exceptione majora, multa colligere licet, ad rem nostram apprimè facientia. *Primò*, patet vacantium bonorum occupationem gravissimè à sacris Canonibus, Conciliisque præsertim Gallicanis, prohibitam fuisse: imo & Reges ipsos hunc ipsum abusum, & agnovisse, & execratos esse, atque ut corrigerent adlaborâsse, cùm videlicet sibi reddebantur, conscientiâ, & pudore delicti cupiditatem vincentibus: non potuit ergo hoc jus coævum esse coronæ Gallicæ, quod Canones, quod Episcopi, quod Reges Galliæ tanto tempore, spatio videlicet quingentorum annorum aut ignorârunt, aut execrati sunt: quamvis enim subinde se in lucem proferret, imò aulam penetraret, semper tamen pro abusu, & flagitio proclamatum est, nunquam pro jure; quis verò, nisi temerarius, abusus, & flagitia Gallicæ coronæ connata esse dixerit? *Secundò*. Et quamvis hæc vacantium Ecclesiarum rapina honestiùs processura, consuetudinem prætexeret; non ideò tamen à Galliæ Episcopis, aut etiam Principibus excusata est; cùm enim agnoscerent, non sacris Canonibus tantùm adversari, sed etiam divinis legibus; meritò negabant obtentu consuetudinis, aut beneficio tem-

(a) Anno 1209. apud Marc l. 8. c. 27. (b) Anno 1162. apud Balluz. Miscell. lib. 2. pag 225. (c) 1150. apud Marc. lib. 8. cap. 18. (d) Vide Marcam loc. cit. cap. 23. & Baron. ad ann. 1097. n. 71. 77. 78. & ann. 996.

temporis purgari posse; quantò enim diutiùs, tantò pejus peccabatur: nam ut bene S. Cyprianus advertit: (a) *Consuetudo, quæ apud quosdam obrepsit, impedire non debet, quo minùs veritas prævaleat, & vincat: nam consuetudo sine veritate vetustas erroris est. Tertiò.* Emicuit vigilantia, & vigilantiæ par libertas Cleri Gallicani; quippe ut primùm hic abusus in publicum prodibat, mox cædebatur, Canonibus, decretis, liberisque vocibus in illum armatis; nulla hîc adulatio, nulla turpis conniventia, nec servile obsequium, quo Principum delicta plerumque palpantur, remediis omissis; monebantur, rogabantur, terrebantur, ut etiam inviti & morbum agnoscerent, & medicinam admitterent; quâ libertate venerationi mixtâ effectum est, ut malè incœptis Principes absisterent, amarentque, qui pronos in præcipitium morabantur. Qua in re Injuriosi Episcopi Turonensis exemplum memoratu dignissimum est. Edixerat Clotharius Rex omnibus sui Regni Episcopis, ut tertiam suarum facultatum partem Regio fisco inferrent; quàm iniquè id à Sacerdotibus peteretur, palàm omnibus erat; nemo tamen ausus obsistere, & quod turpius est, subscripsêre; solus se Principi opponere Injuriosus, & libertate Episcopo dignâ, negare tam iniquis imperiis subscribere se posse: *Facultates Ecclesiæ pauperibus, non luxui, & aulæ deberi: si quæ Dei sunt, Princeps involaret, quid aliud à Deo exspectet, quàm ut festinatâ vindictâ Regnum amittat? Indignum Rege facinus esse, si pauperum spoliis ærarium, & palatium impleat. Principum esse dare, non adimere pauperibus. Num ergo Regem Galliæ aliter sustentari non posse, quàm sanguine, & lacrymis, prædisque miserorum?* Dixit, recessitque indignanti similis, vultuque, quem rei indignitas inflammaverat, succenso, nec Rege salutato: qui tamen libertate Episcopi, ac facti conscientiâ permotus, Edictum refixit, sanctumque præsulem muneribus placavit, precesque, ac veniam delicto petiit. (b) Tanti videlicet interest Episcopos loqui, nec ad Principum vitia, quæ silentio invalescunt, connivere: perierat Clotharius Episcopo tacente. Hoc ergo Ecclesiæ Gallicanæ olim solemne fuit, ut videlicet Regum delicta observarent, monerentque, nec Ecclesiarum suarum libertates, ac privilegia turpi, indignoque obsequio submitterent; nec ideò Regibus suis haud minùs fidi, aut minùs chari; quippe qui illorum salutem, animasque gratiæ, ac favori aulico præhaberent, adulatione submotâ; hoc Gallicum fuit. Ubi simul advertere licet, quàm

dispar

(a) Epist. ad Pomp. (b) Greg. Turon. l. 4. Hist. n. 2.

dispar antiquorum temporum, nostrorumque sit conditio. Olim enim cùm jura, & libertatem Ecclesiæ Magnates invaderent, obsistebant Sacerdotes, rogabant, minabantur, terrebant, ductoque velut vallo Ecclesias muniebant, nullo majoris potentiæ, aut periculorum metu: & ideò plerumque victores prælio redibant, Regibus bonæ causæ, ac veritati ultro cedentibus; quippe qui errore potiùs agebantur, quàm voluntate nocendi. Nunc verò libertati adulatio successit; & Ecclesijs in servitutem raptis, non tantùm quies, & silentium est, sed etiam laudes, & encomia sequuntur; nec quæritur quid leges, quid Canones jubeant, sed quid Aulæ placeat; hinc morbus remedii expers, nemine, quid ægro prosit, quærente, sed quid sapiat; imò condiuntur venena, ut etiam delectent, cùm perimunt: quem tu hîc accuses, medicum, an ægrotum?

IV. Cùm ergo ex allatis proximè testimoniis constet, in Gallijs usque in tertiam Regum progeniem, imò ne quidem sub hujus initia locum Regaliæ fuisse, proximum est, ut quando cœperit, dicamus. In quo communis ferè eorum, qui de hac re scripserunt, sententia est, post undecimum sæculum cœpisse, magno illo de Investituris certamine, quod tanto tempore Ecclesiam, Imperiumque collisit, feliciter pacato. Id contigit Anno Christi 1122. in Concilio Lateranensi, operâ præsertim, prudentiâque Calixti II. Pont. Max. (a) Ab hoc tempore jus Regaliæ invaluit, usu præsertim, ac Episcoporum, summorumque Pontificum tolerantiâ, quæ pro tacito privilegio acceptabatur: nec deerant, qui crederent jus Regaliæ, ac vacantium bonorum occupationem necessariò consequi ex Concilii Lateranensis indulgentia, & Calixti Constitutione, sublatâ annuli, atque crucis cæremoniâ Investituras concedentium, quod etiam Maimburgus asserit (b) probatque, semper in Reges, quàm Episcopos pronior: *Si enim*, inquit, *feuda, jura, patrimonia, aliæque facultates Ecclesiæ in manus Principum haud recidunt, sublato Pastore, quî ergo dari à Principibus possunt recèns electis? dare enim non possunt, si non habent; cùm ergo Concilium Lateranense Investituras feudorum Principibus concessit, etiam occupationem concessit, vacantium Ecclesiæ bonorum, hæc enim Investituras necessariò consequitur.* (c)

Hæc

(a) V. M. de Pamiers fol. 12. Maimburg. de la decadenc. fol. 409. de Marca de Concor. lib. 8. cap. 23. Regale Sacerdot. fol. 70. (b) Maimburg. de la decadenc. fol. 409. (c) Maimburg. de la decadenc. fol. 214.

Hæc alibi etiam Maimburgus repetit; quæ quàm malè connectantur, nemo non videt, & malim ego malæ causæ potiùs adscribere melioribus argumentis destitutæ, quàm ipsi Maimburgo, historiam magis, quàm Canones, legesque, & feudorum jura callenti: feuda enim familijs, non personis addicuntur, nec obitu Vassalli ad Dominum, sed hæredes transeunt: (a) fructus quoque ante Investituram hæredi proveniunt; imò gravissimorum Doctorum sententia est, etiam per annum, & diem non petitâ Investiturâ, feudum proximis agnatis, non Domino deberi; cur enim alterius culpam luant innocentes? (b) Nec obstat *jus Relevij*, quod paucis tantùm in locis obtinuit. Quantò hæc certiora sunt, de feudis Ecclesiæ relictis? ut primùm enim Ecclesiæ adscribuntur, mutant qualitatem, evaduntque *bona Ecclesiastica, patrimonia pauperum, peculium Dei*; nec profanis usibus accommodari amplius possunt, quod sæpe non à Sanctis Patribus tantùm, sed etiam Ethnicis scriptoribus dictum est. Omissâ Investiturâ, ideò feudum amitti Jura decrevêre, quia ingratitudo in Dominum commissa videtur; at hæc causa in Episcopos haud cadit, non enim amplæ Principum donationes in Episcopos, sed in Ecclesias, & Deum conferuntur, (c) qui nunquam ingratus est. Sed demus feuda extincto Episcopo ad Principes redire, maximè in Provincijs, quæ jure consuetudinario reguntur, quid de Decimis, Oblationibus, aliaque suppellectile, ac Patrimonijs Episcoporum dicemus, quæ majorem proventuum partem efficiunt, & tamen nec feuda sunt, nec Investituris traduntur: quo jure à Principibus hæc vindicantur sublatis Pastoribus? aut quæ est consequentia, ut concessis Investituris, etiam hæc concessa credantur, quæ nec Investituris traduntur, nec ullam cum istis connexionem habent? Et planè si occupatio bonorum vacante Ecclesiâ Imperatoribus concessa fuisset? aliqua utique hujus, tantique momenti concessionis mentio facta esset, cùm tamen nulla fiat, nec in toto Lateranensi Concilio, aut Diplomate Calixti vel verbum de vacantis Ecclesiæ fructibus legas: & tamen id necessarium erat; cùm enim consuetudo eos occupandi Sacris Canonibus toties, & tam enixè prohiberetur, essetque omnium consensu inter abusus, & corruptelas relata,

 non

(a) Cap. Imperialem §. prætereà, de prohib. feudi alienat. per Frid. & cap. 1. quæ fuit prima causa. (b) Vide Bald. Zas. Socin. & alios apud Clar. §. feud. q. 66. n. 6. & faciunt cap. un. §. porrò qualiter olim poterat feudum alien. cap. Titius cap. si vassall. de feudo defuncti. (c) V. Engel. ad Tit. 20. de feud. n. 48. Barbos. ad cap. fin. de donat. n. 15.

non poterat pro concessa, licitaque haberi, nisi privilegio Concilij muniretur: imò non tantùm concessa non est, ac silentio prætérita, sed etiam, ut videtur, à Concilio, & Imperatore damnata. Concilium ita loquitur: *Si quis Principum, aut Laicorum aliorum dispensationem, seu donationem rerum sive possessionum Ecclesiasticarum sibi vendicaverit, ut sacrilegus judicetur*. Et infrà: *Sanctorum Patrum Canonibus consona statuentes oblationes de alijs omnium Ecclesiarum Altaribus, sive crucibus à Laicis auferri omnino prohibemus, & sub anathematis districtione firmamus*. (a)

En Patres Concilij de omnibus bonis Ecclesiasticis loquuntur, ijs præsertim, quæ sacris Canonibus diripi prohibentur: talia verò sunt bona vacantium Ecclesiarum, ut suprà ostensum, quæ si voluissent excepta, utique expressissent, sacris Canonibus eorum occupationem gravissimè prohibentibus. Henrici verò Imperatoris Constitutio sic habet: *Ego Henricus dimitto Deo, & Sanctis ejus Apostolis Petro, & Paulo omnem Investituram per annulum, & baculum, & concedo in omnibus Ecclesijs fieri Electionem, & liberam Consecrationem. Possessiones etiam omnium aliarum Ecclesiarum, &c. ut reddantur, fideliter adjuvabo*. (b)

Patet ergo ex Concilio Lateranensi nihil juris in vacantes Ecclesias Regibus accessisse; imò triennium ante Concilium Lateranense idem abusus spoliandi Ecclesias viduatas recentissimè, & ab eodem Calixto II. proscriptus fuerat in Concilio Tolosano, cujus hæc sunt verba: *Primitiæ quoque & Decimæ, & Oblationes, & bona cætera deficientis Episcopi, & Clericorum à Principibus, vel quibuslibet Laicis diripi, & teneri penitus interdicimus; qui verò pertinaciter ista præsumpserint, ab Ecclesiæ liminibus tamquam Sacrilegi arceantur*. (c) Quod adhuc clariùs evadet ex Principum testimonijs, qui hæc spolia Ecclesiarum *abusum, corruptelam, nefariamque consuetudinem* appellant, nulloque alio privilegio, quàm inexpletæ cupiditatis nixam; idque paulò post Concilium Lateranense concessasque Investituras: id verò nunquam dixissent, nec dicere poterant, si, quod vult Maimburgus, spolia vacantium Ecclesiarum æquè Principibus, ac ipsæ Investituræ à Concilio permissæ fuissent. Raymundus ergo Comes Tolosanus in suo privilegio ita loquitur: *Ego Raymundus &c. novi, quòd quandam nefariam consuetudinem, quæ quondam extiterat in cathedralibus Ecclesijs nostri regiminis*

(a) Concil. Lateran. cap. 4. & 41. anno 1122. (b) Concil. Lateran. post. cap. 22. Wilhelm. Malmesb. lib. 5. (c) Concil. Tolos. can. 4. anno 1119. apud Baluz. T. 6. spicileg. & in Not. ad Marcam. lib. 8. cap. 18.

minis extirparem; erat enim consuetudo, ut decedentibus Episcopis bona Pontificalia, &c. à bajulis & Vicarijs Patris mei diriperentur, & distraberentur, quod quia cognovi à Legibus divinis & humanis supradictam detestabilem consuetudinem, &c. (a) Ermengardis Comitissa Narbonensis: *Notum sit omnibus, quòd ego Ermengardis recognoscens injuriam, quam parentes mei, & ego in possidendis bonoribus, & bonis diripiendis decedentium Archiepiscoporum Narbonensis Ecclesiæ hucusq; perperam fecimus, &c. sive sint fructus percepti, seu percipiendi, &c.* (b)

Hanc Ermengardis spontaneam cessionem confirmans Adrianus IV. jubet *Episcopalia bona futuro Antistiti præservari, & contrariam consuetudinem* dicit *contra Deum, & Ecclesiam esse inolitam*. (c) Fridericus II. Imperator in Constitutione sua Agræ data vocat *abusum motu propriæ voluntatis à suis Antecessoribus inductum*. (d)

Hanc ipsam suam Constitutionem confirmavit Fridericus Bullà aureâ ad Honorium III. Papam, quæ asservatur in arce Hadriani. (e) Ipsi Principes, Baronesque Germaniæ Innocentium III. litteris ad eum datis certiorem reddunt, Ottonem IV. Imperatorem, *pravæ illi consuetudini, & indebitæ vexationi renuntiâsse occupandi bona tàm mobilia, quàm manentia vacantium Ecclesiarum*. (f) Si ergo post Concilium Lateranense Principes, ac etiam Imperatores vindicationem bonorum Ecclesiæ *abusum* nominârunt, & quidem *detestabilem contra jura divina & humana inductum, nefarium, Sacrilegum, vexationem injustam nullo jure, sed pro arbitrio, ac cupiditate inventam*; patet omnino, persuasum eis non fuisse à Concilio Oecumenico cum investituris esse concessam; quod enim concessum est, & præsertim à Concilio Oecumenico, non abusus, non vexatio, nec Sacrilegium est, sed facultas, & privilegium, quo licitè utaris integraq; conscientiâ: fallitur ergo Maimburgus, cùm jus spoliandi Ecclesias, earumque proventus, quoties vacarent, recipiendi, Investituris connexuit; has Concilium certis quibusdam conditionibus, illud nunquam indulsit.

V. Quamvis tamen nihil juris in Ecclesias vacantes à Concilio Reges accepissent; utebantur tamen in certis quibusdam Provincijs, non privilegio quidem muniti, (hujus enim nullam unquam mentionem reperies) sed solâ consuetudine, quàm semper & solam prætexunt, & ea

(a) Anno 1150. apud Baluz. ex Archiv. Ecclesiarum. Barcinon. & Gerund. (b) Anno 1155. apud Baluz. (c) Adrian. IV. elect. Anno 1154. (d) Anno 1213. Innoc. PP. III. vid. Raynald. ad hunc Annum. Marca. lib. 8. c. 23. Goldast. &c. (e) Bulla aurea Frid. II. Imp. Anno 1219. (f) Anno 1200. apud. Baron. ad Annum 996. & in Regesto Innoc. & Marca. lib. 8. cap. 23.

præsertim sub Regno Ludovici VII. invaluit, estque ad Beneficiorum collationes extensa, ut multis exemplis probari posset, nisi res clara esset, omniumq; sententijs recepta. (a) Cæterùm vix consuetudo huic abusui cohonestando par erat. Cùm enim hanc consuetudinem juri Divino adversari, & ideò sacrilegam esse Principes, quorum verba recitavimus, fateantur; imò Emmanuel Comnenus *in contemptum Dei, jurisq; naturalis eversionem vergere* pronuntiet: (b) quis dicat sacrilegia, contemptum Dei, legumque Divinæ, ac naturalis injurias consuetudine purgari? & ideò omnium juris-Consultorum sententia est, (c) consuetudini contra jus naturale, & Divinum nihil licere. Ipse de Marca Parisiens. Archiepiscopus, rerumque istarum & sacrorum Canonum longè peritior Maimburgo (quippe Theologiæ, juriumq; ut ex libris apparet, aut ignaro, aut negligente) fatetur; *usumfructum redituum Episcopalium, (si reditus feudorum excipias) & collationes præbendarum ex consuetudine contra Canones profectas, & ideò Concilij Lugdunensis authoritatem quæsitam esse, Principibus haud satis consuetudine tutis*. (d) Quæ licèt jam longo tempore Ecclesias percurreret, duràssetque in sæculum undecimum, quando videlicet Concilium Lateranense celebratum est; semper tamen sacris profanisque legibus sive occupationem fructuum, sive etiam collationes Beneficiorum spectes, damnata, (e) quod indicio est eam consuetudinem nunquam pro legitima, & quæ jus aliquod tribuere posset, habitam esse. Id ipsum certamen pro Investituris susceptum, quodque totos quinquaginta annos Ecclesiam Imperiumque concussit, clarè ostendit; nolebant enim summi Pontifices feudorum Investituras per crucem, annulumque conferri, quamvis diuturna consuetudo id obtineret, quòd eâ solemnitate ipsi Episcopatus, sacræque dignitates conferri à Principibus viderentur:

(a) imò

(a) Vid. Tom. 2. Libert. Gall. cap. 16. Tit. 1. 4. 5. & 16. & Marca lib. 8. cap. 22. M. de Pamiers f. 15. (b) Constitut. Joan. Comn. & Emmanuel Impp. an. 1120. & 1150. apud Marcam. lib. 8. cap. 23. (c) V. DD. ad c. fin. de consuet. (d) De Marca l. 8. c. 24. n. 4. M. de Pamiers de la Regal. f. 56. init. Choppin. Ruzée JurisConsultes François. (e) Fructus vacantium Ecclesiarum successorib. reservandos esse habetur in c. 40. Apost. can. 24. Concil. Antioch. can. 22. & 25. Concil. Chalcedon. can. 6. Concil. Aurel. II. can. 6. Concil. Rhegiens. can. 7. Concil. Paris. can. 14. Concil. Pontig. can. 14. Conc. Trosl. V. etiam Hincm. ep. 45. 21. 12. Gerbert. epist. 118. S. Greg. lib. 2. epist. 19. 20. 21. lib. 3. epist. 11. lib. 4. ep. 13. 14. 20. 21. &c. Flodoard. lib. 3. Hist. Rhem. cap. 4.

(a) imò viri in Gallia sanctitate, ac doctrinâ præstantes, hæresis notabant, qui pertinaciter assererent, oportere à Laicis Principibus Episcopos investiri: erant ij Sancti Godefridus Episcopus Ambianensis, Hugo Episcopus Gratianopolitanus, Bruno Episcopus Siguinus, Joannes Archiepiscopus Lugdunensis, omnesque Concilij Viennensis Patres. (b) At verò, qui hâc hæresis notâ abstinendum censebant, inter quos præcipuus Ivo Episcopus Carnotensis, hanc ipsam consuetudinem *alieni juris pervasionem*, appellabant, *& sacrilegam præsumptionem, quæ pro libertate Ecclesiæ, & honestate salvo pacis vinculo, si fieri potest, planè abscindenda esset*: quæ omnia sunt verba Ivonis. (c) Si ergo solæ Investituræ, quæ signa tantùm erant collatæ dignitatis Ecclesiasticæ, tam severè etiam in Gallijs exceptæ sunt: & Laicis prohibitæ, nec ullo consuetudinis obtentu excusatæ, quantò magis ipsa collatio sacrarum dignitatum? & si signum tam acerbè pulsatum, habitumque, quantò acerbiùs res significata? *Dicet* fortasse aliquis, aliud esse spolia, aliud usumfructum bonorum Ecclesiæ vacantis, spolia morientium Antistitum ad istorum hæredes spectâsse, & ideò nullâ consuetudine induci potuisse, ut à Principibus caperentur, alioquin & furta excusari possent, si in morem, usumque transeant. Illas ergo Principum constitutiones de spolijs, non de usufructu intelligendas esse. Cęterùm nullo fundamento discrimen hoc inter spolia, & usumfructum nititur. Enimverò sermonem illîc esse non de spolijs tantùm, sed etiam de usufructu patet ex verbis Emmanuelis Comneni, (d) qui expressè loquitur *de administratione bonorum immobilium vacantis Ecclesiæ, in qua ne pedem quidem immittet aliquis ex ducibus, sed nec qualibet illinc pars auferetur, sed omnia à partibus* (Clericis) *ejusmodi Ecclesiarum in ipsis administrabuntur, quemadmodùm legitimè, & Canonicè edictum est, donec successores renunciati sint*. Et Ermengardis Comitissa in Diplomate Cessionis: *Recognoscens injuriam in possidendis bonoribus & bonis diripiendis decedentium Archiepiscoporum, &c. sive sint fructus percepti, sive percipiendi, &c.* (e)

Et Gregorius IX. in litteris ad Archiepiscopum Narbonensem:

(a) De collat: Benefi. Laicis prohib. can. 6. Concil. Chalced. cap. 29. vel 31. Apost. can. 3. Concil. Nicæn. II. cap. 21. Concil. VIII. can. 8. Concil. Paris. III. Concil. Aurel. I. cap. 368. Capitulare Caroli Mag. vide 16. q. 7. apud Gratian. M. de Pamiers fol. 52. de varia eligendi forma. Reg. Sacerd. f. 43. de Pamiers fol. 128.

(b) Concil. Vien. an. 1112. (c) Ivo epist. 236. de Investituris. Vid. Regal. Sac. f. 61.

(d) *Constitutio Emman. Comn. anno 1150. quam reperies corpori insertam.*

(e) *Anno 1155. apud Baluz.*

Seneschalli, & Ballivi charissimi in Christo filij illustris Regis Francorum in Narbonensi Provincia constituti decedentibus Ecclesiarum Prælatis, castra, villas, & alia bona Ecclesiarum vacantium contra debitum juris usurpare, &c. (a) Et Fridericus II. Imperator: *Illum quoque dimittimus abusum, quem in occupandis bonis decedentium Prælatorum, aut etiam Ecclesiarum vacantium, &c.* (b) Et Principes, Baronesque Germaniæ litteris ad Innocentium III. *Pravæ illi consuetudini, & indebitæ vexationi occupandi bona decedentium Episcoporum dimisit, & suis successoribus servanda statuit.* (c) Ex his omnibus manifestum est, consuetudinem non solùm spolia capiendi, quæ ad hæredes defunctorum pertinebant, pro abusu habitam esse, sed etiam usumfructum bonorum vacantis Ecclesiæ: & verò cur non æquè iste ac illa damnarentur? nec enim minus delictum est usurpare, quæ ad Deum pertinent, quàm quæ ad hæredes; & si depilare, quæ ad hæredes spectant, nullâ potest consuetudine excusari, quantò minus excusari potest depilare, quæ Dei, & Ecclesiæ sunt, nisi fortè Dei, & Ecclesiæ pejor sit conditio, quàm alterius cujusque privati juris: & ideò quamvis etiam Investituris consuetudo patrocinaretur, semper tamen à Concilijs summisque Pontificibus damnatæ sunt, & consuetudo pro abusu habita & sacrilegio, etiam à Gallis, Ivone videlicet Carnotensi, alijsque. (d) Idque clarissimè ex vita, actisque S. Thomæ Cantuariensis evincitur: nec enim minus in Angliam, quàm Galliam consuetudo Regaliam induxerat; & inter capita Regiarum Angliæ consuetudinum duodecimum locum obtinebat, ut videre est apud Baronium: (e) hanc Rex Angliæ *dignitatem coronæ suæ vocabat*: hanc in Synodo Nationali apud Clarendonam Angliæ Episcopi admiserant, (f) juraverantque metu Regis omnia miscentis, imò & variis adornatam rationibus, ut metum excusarent, Alexandro Pontifici obtulêre, rogabantque approbari: (g) sed in consensu Episcoporum sacrique Collegii improbavit Pontifex, easque consuetudines *Tyrannicas usurpationes, Legis divinæ subversiones abominabiles* appellavit. (h) Ipse S. Thomas potiùs, quàm huic consuetudinis subscriberet, exilium, & mortem subire voluit. Sola ergo consuetudo Regaliam nunquam excusavit. Quòd si Principes aliquando hoc jure utebantur, non

(a) *Apud Baluz. ex Archiv. Archiepisc. Narbon.* (b) *Ann. 1213. apud Raynald.*
(c) *Anno 1200. ex Regest. Innoc.* (d) Vide Sacerd. Reg. f. 66.
(e) Baron. ad annum 1164. n. 37. (f) Ibid. & in vita cap. 21.
(g) Vide Epist. 128. inter Epistolas S. Thomæ Cantuar.
(h) Vid. Alan. in Quadripart. & Baron. cit. n. 36.

non consuetudo illos, sed aut bona fides tuebatur, aut fortè tolerantia Pontificum, ea, quæ abolere haud poterant, concedentium. Nec obstat Laicis, qui Ecclesias fundaverant, aut amplis patrimoniis instruxerant, quique propterea Patroni appellabantur, jus nominandi, præsentandique sacris Canonibus fuisse indultum; (a) aliud enim hoc erat, aliud quod prætextu Regaliæ, & Investiturarum petebatur, qui enim jus præsentandi habebant, personas tantùm designabant, exhibebantque Episcopo; hujus erat designatos admittere, examini subdere, & denique Sacerdotia, ac Beneficia conferre: quæ jam omnia Principi deferuntur, Episcopis præteritis; & hoc Regaliam dicunt, quam, ut vidimus, sive fructuum occupationes, sive collationes Præbendarum spectes, semper Canones, Concilia, Patres, ipsique aliquando Reges persecuti sunt: aut si vacantis Ecclesiæ proventus sibi addicerent, aliis tamen Ecclesijs, pijsque locis reddi volebant, pacatâ utcunque levatâque conscientiâ, de quo postea dicemus. Planè S. Ludov. qui in (b) Pragmatica sua sanctione vestigiis Ludovici Pij insistens, jusserat ad præscriptum sacrorum Canonum electiones liberas esse; non alio jure in Beneficijs vacantium Ecclesiarum usus videtur, quàm nominandi, præsentandique, & jus Regale dicebatur, quòd soli ferè Regi competeret, duceretque originem ab Ecclesijs Regiâ liberalitate fundatis auctisque. Verba Ludovici in litteris ante sacram expeditionem datis, sunt: *Personatus, præbendas, Ecclesias, Capellanias, & cætera Beneficia, quæcunque vacare contigerit, ad nostrum Patronatum, collationem, seu præsentationem nostram, seu ratione Regalium, quàm alio quocunque jure pertinentia, conferendi, ac præsentandi.* (c) Ubi vides quidquid jure Regalium in Beneficia vacantia Regibus permittebatur, ad Collationem seu Præsentationem revocari, jure interim instituendi confirmandique, Papæ, Archiepiscopis, Capitulis cathedralibus alijsve relicto. Verum quidem est, ne quidem intra hos terminos coerceri Reges potuisse majorum semper avidos; at nobis animus non est ea persequi, quæ Regibus, sed quæ juribus placuère; non enim factis, sed legibus

 hone-

(a) c. Abbatem 18. q. 2. cap. Laici 17. q. 1. cap. transmissa de I. Patronat.
(b) Pragmat. Sanctio S. Ludov. anno 1268. Sunt tamen, qui multis rationibus Pragmaticam S. Ludovico abjudicant. Thomasin. de benef. T. 3. par. 4. l. 2. c. 41. Vide Tract. Gen. de Regalia f. 231.
(c) Anno 1269. Prevu. des Libert. de l'Egl. Gall. ch. 16. anno 20.

honestum metimur. (a) Multò minus si Concilij Lugdunensis privilegium excludas, potest titulo libertatis Gallicanæ Ecclesiæ Regalia sustineri. *Primò* enim quàm vanum est, rectæque rationi adversum, ut libertatem appelles miserrimam servitutem; non sunt libera vota, non liberæ electiones, non libera decimarum, oblationumque possessio; nec Ecclesiæ, sed alienis Dominis fructus proveniunt; & hæc libertas dicitur? quærimus ergo quid sit servire Ecclesiam, si hoc est liberam esse? *Deinde* libertas Ecclesiæ Gallicanæ antiquis Canonibus, decretisque Conciliorum præsertim antiquiorum nititur, novis nisi spontè recipiantur, exclusis: at verò jus Regaliæ, sive fructus, sive Collationes Beneficiorum spectes, antiquis Canonibus decretisque Conciliorum, etiam quæ in Gallijs agitata sunt, prohibetur; non ergo ad libertates Ecclesiæ Gallicanæ pertinet, quin potiùs ejus fundamenta subvertit.

Hæc, quæ hactenus dicta sunt, eò pertinent, ut intelligas ante Concilium Lugdunense jus Regaliæ nullo legitimo titulo fuisse subnixum: non jure feudali, non Consuetudine, non privilegio, & concessione Calixti, non denique libertate Gallicanæ Ecclesiæ: nisi fortè tolerantiam alleges Romanorum Pontificum: sed quæ potest tolerantia dici, quæ tot clamoribus, tot Decretis est interrupta? Testes Gregorius, Urbanus, Pelagius, Calixtus, Honorius, Innocentius, alijque tot prælijs, & laboribus defuncti, ut libertatem Ecclesijs redderent. Et siluerint aliquando, id aut pejorum metu, aut desperatione meliorum factum est, quo casu apud omnes receptum, dispensationem silentio non induci. (b) Ergo si verum fateri liceat, soli Concilio Lugdunensi Principes debent, quòd tutò Regaliâ fruantur; priùs usurpatio, non jus fuerat. Quale verò hoc Concilium, & quousque causam Principum juvet, jam dicere aggredimur. (c)

VI. Anno 1274. Secundum Concilium Lugdunense in Gallijs celebratum est. Præsedit Gregorius X. à Sacro Senatu post biennij moras ex voto D. Bonaventuræ absens electus, quippe sacræ expeditioni Ptolemaide intentus. Vix aliud Concilium in Ecclesia frequentius, pluribusque infulis ornatum reperias; mille Antistites aderant; Legati ab utro-

(a) M. de Pamiers fol. 21. de la Regale, fol. 59. Qua etiam distinct. usus est Bonifacius VIII. in resp. ad 3. Episcopos Gallicanæ Eccles. Legatos, in litt. ad Philipp. Pulchrum, apud Spondan. ad ann. 2302. Prynneus in Libert. Anglic. p. 940.
(b) Sanchez lib. 2. de matrim. d. 38. n. 12. (c) Vid. Tract. Gen. de Regalia. f. 137.

utroque Occidentis, & Orientis Imperatore, omniumque in Europa Principum, Galliæ præsertim Regis Philippi Audacis. Multa in hoc Concilio præclarè agitata. Bellum sacrum adversus infideles decretum, & hunc in finem Galliarum Regi decimæ additæ: Abagæ Tartarorum, Persarumque Regis Legati auditi, quorum unus sacro fonte ablutus; fœdus cum eodem percussum: Michaeli Palæologo confirmatum Imperium, quod expulso Baldovino inierat, eâ videlicet conditione, ut sociatis cum Latinis viribus bellum Ægypto inferret. Rudolphi Habspurgici electio confirmata, sic tamen, ut in Palestinam duceret, copijsque Christianorum Imperatorio nomine præesset, quod & juramento, & acceptâ è Pontificis manu cruce pollicitus est. Unio quoque inter Græcos, Latinosque firmata, terque, Pontifice sacris operante, ea formula repetita: *Filióque procedit*. Et denique, Ecclesiasticæ disciplinæ, præsertim Pontificum electioni toties, tantoque cum damno jactatæ, provisum est. Inter alia disciplinæ capita Jus etiam Custodiæ, seu Regaliæ mille abusibus mixtum, quodque Ecclesias absumebat: certis terminis inclusum; nam aboleri non poterat Principibus invitis, nec permissuris: nec eo tempore provocandi erant, cùm ad sacrum bellum, expensasque bello pares invitabantur: datum est ergo aliquid tempori, & morbo, qui curari non poterat, moræ saltem, & impedimenta objecta, ne proficeret. Verba Concilij hæc sunt: *Generali Constitutione sancimus, omnes, & singulos, qui Regaliam, Custodiam, sive Guardiani Advocationis, seu defensionis titulum in Ecclesijs de novo usurpare conantes, Bona Ecclesiarum Monasteriorum, aut Locorum ipsorum vacantium occupare præsumunt, quantæcunque honore dignitatis præfulgeant; Clericos etiam Ecclesiarum, Monachos Monasteriorum, &c. Qui hoc fieri procurant, eo ipso Excommunicationis sententiæ decernimus subjacere. Illos verò, qui se, ut deberent, talia facientibus non opponunt, de proventibus Ecclesiarum, seu locorum ipsorum pro tempore, quo præmissa sine debita contradictione permiserint, aliquid percipere districtè prohibemus. Qui autem ab ipsarum Ecclesiarum fundatione, vel ex antiqua consuetudine jura ejusmodi sibi vendicant, ab illorum abusu sic prudenter abstineant, & suos ministros solicitè faciant abstinere, quòd ea, quæ non pertinent ad fructus, sive reditus provenientes vacationis tempore, non usurpent, nec bona cætera, quorum se asserunt habere custodiam, dilabi permittant, sed in bono statu conservent*. (a)

Circa hanc Constitutionem aliqua notanda veniunt. *Primò*. Ubi hacte-

(a) Concil. Lugdun. can. 12. anno 1274. Vide Reg. Sacerd. à fol. 70.

hactenus jus Regaliæ usurpatum non fuit, prohibet deinceps usurpari, eosque qui hunc abusum inducunt, nullo dignitatis discrimine anathemate ferit, & ne à quoquam dubitari possit, quid nomine Regalium voluerit Concilium intelligi, multiplicantur aliæ voces æquivalentes, videlicet: *Custodiæ, defensionis, usurpationis, & vindicationis fructuum vacantium Ecclesiarum;* quæ omnia Regaliam, de qua agimus, apertè notant, ut nihil apertius dici possit, & videri possunt Glossa, & Archid. *in cap. Generali in* 6. Observat etiam Durandus Speculator Episcopus Mimatens. qui Concilio interfuit, Patrumque jussu Canones contexuit, ac commentarijs illustravit; Galliæ, Angliæque Episcoporum querelas Concilium Patresque inclamantium evicisse, ut hic Canon ederetur. (a) Marca verò Archiepiscopus Parisiensis preces etiam Philippi Audacis, ejusque Oratorum accessisse dicit, hoc ipsum à Patribus postulantis. Hæc ergo Regaliæ, seu Custodiæ restrictio ab eo Concilio edita est, cui Sanctissimus Pontifex præsederat, cui Episcopi supra quingentos aderant, Prælati mille, omniumque in Europa Principum Oratores, imò & ex Asia, Persiaque: quo nullum in Ecclesia majus florentiusque habitum est: in quo de summis rei Christianæ capitibus agitatum; cui non Galliæ tantùm Legati, Episcopique assidebant, sed quorum etiam precibus querelisque datum, ut Regaliæ omnia pervagantis modus aliquis, limesque figeretur, dictâ ijs penâ omnium gravissimâ, qui aliquid contra molirentur, aut etiam non obsisterent: quæ omnia mihi voluntanti omninò persuadent, hunc Lugdunens. Concilij Canonem Regi Galliarum studiosè occultatum esse, aut aliâ facie, quàm est, exhibitum; & facilè fuit castris potius, armisque, quàm aris intentum fallere; si enim illum, ut est, perspectum habuisset, numquamcredo tam salubre Decretum, tam sanctè, tantoque apparatu in Gallia factum, & à Galliæ Regibus, Episcopisque expetitum violari passus esset, idque parvo, & Rege indigno quæstu; sed, ut dixi, ad Regem veritas non pervenit. *Secundò*. Causa, quæ Concilium permovit, ut Regaliam ijs locis, ubi invaluerat, permitteret, non alia in Canone producitur, quàm *fundatio Ecclesiarum, & consuetudo* diuturna: quo ea confirmantur, quæ supra diximus: Regaliam videlicet non à jure feudali, non à Privilegio Calixti profectam esse, sed à consuetudine; quæ abusu cœpta in usum, tandemque in tolerantiam, ac privilegium desijt; cur enim tam honestos titulos, & qui etiam sufficerent,

(a) Durand. in Commentar. can. 12. quos Majolus edidit I. C. anno 1569.

rent, consuetudine sepositâ, Concilium præteriret? imò si illis Regalia niteretur, non poterat restringi, sed universum admitti, non minùs, quàm feuda, & Investituræ debebat. Ergo ante consuetudinem nullus Regaliæ titulus, quo licita redderetur, nisi tolerantiam velis: quamquam nec tolerantia fuit, quam tot à Pontificibus, Conciliisque Decreta interruperant, aut si aliquando connivebant, metu fastidioque tenebantur, re toties, & incassùm tentatâ. *Tertiò*. Etiam post Concilium Lugdunense dubitatum est, an sola Custodia vacantium proventuum (si modò feudales excipias) aut etiam usus-fructus permitteretur? sanè Bonifacius VIII. Ferdinando Castellæ & Legionis Regi solam Custodiam permisit, & cùm fructus etiam vendicaret, nec monitus absisteret, anathemate percussus est, nec priùs absolutus, quàm omnia redderet. (a) Inter alia legationis capita, quâ Joann. Cardinalis ad Philippum pulchrum functus est, (b) etiam illud erat: *Ne vacantium Ecclesiarum bona depilarentur*. Id verò nunquam Bonifacius tentâsset, si privilegio Concilij Lugdunensis crederet Principes muniri, nec isti privilegium, sed consuetudinem obtendebant. Imò Philippo Audaci Galliæ imperante (qui per Legatos Concilio adfuerat) Regius Senatus decrevit, jus Regaliæ ad decimas Ecclesiæ Constantiensis (urbs est Normandiæ) haud extendi. Alii etiam Galliæ Reges quasi dedecori, aut conscientiæ sibi ducerent, spoliis Ecclesiarum augeri, ea plerumque sacris locis donabant. Et quidem Carolus VII. Ludovicus XI. Carolus VIII. Ludovicus XII. & Carolus IX. Sacræ Capellæ donârunt, qui ultimus hanc donationem perpetuam fecit; Ludovicus XIV. tertiam istorum bonorum partem addixit, qui Catholicam Religionem amplectuntur, hæresi abjuratâ. Ludovicus XIII. (c) Regnantis Pater revocatâ donatione Sacræ Capellæ factâ, voluit, quæ vacante Ecclesiâ provenerant, successoribus Episcopis reservari, exemplo Christianissimo Rege digno, & in quo pietatem juxtà & Religionem venereris. Sed tribus post annis Ludovico XIV. adhuc minore donatio rescissa est, Oeconomi vacanti Ecclesiæ dati, omnesque proventus Regio arbitrio, ad pia tamen opera, subjecti, rebus in eum statum repositis, quem ante donationem à Carolo VII. factam obtinuerant. *Quartò*. Multò minùs à Concilio Lugdunensi conceduntur Principibus Laicis Collationes, & Institutiones pleno jure Beneficiorum vacante Ecclesiâ.

De

(a) Anno 1303. apud Raynald. (b) Anno 1303. apud Raynald. n. 34. & Spondan. ad ann. 1302. (c) Anno 1641.

De hoc enim in Concilio altum silentium; nec verò sileri debebat tanti pretij privilegium, Regulisque disciplinæ & libertatis Ecclesiasticæ, ac Concilio Oecumenico Lateranensi sub Calixto II. tam adversum. Nec aliter Concilium Lugdunense intellexit Bonifacius VIII. in responso Legatis Galliæ dato, jus videlicet, nominandi, præsentandique, non verò instituendi ad Regem pertinere: verba Bonifacij sunt: *In Collationibus prabendarum duo sunt consideranda, jus Patronatus, & præsentatio; Collationem verò & usum ad Laicos nullo jure pertinere posse nisi fortè ministerialiter:* & alibi: *Quantum ad Collationem Beneficiorum, se zelantem salutis Regis frequenter ejus nuntijs dixisse, cupere se, ut Rex faceret licitè, quòd faciebat illicitè, quia omnia jura clamant Collationem Beneficiorum non posse cadere in Laicum, ita quòd habeat jus & potestatem spiritualem conferendi* (a) Et Nangis in vita Ludovici: *Sanè in Beneficijs Ecclesiasticis conferendis, quæ ad Patronatum ipsius pertinebant præcipuè in Ecclesijs Cathedralibus, ubi sede vacante ratione Custodiæ Regalium ex consuetudine pertinebat ad eum Collatio, &c.* (b) Ubi vides totam Collationem Beneficiorum revocari ad jus Patronatus, id est, ad jus præsentandi, non verò instituendi. Quo etiam modo sunt intelligendæ Constitutiones Gregorij X. *Exposuit nobis, & divinæ Gratiæ præmium.* (c) Quibus idem jus in Regibus Galliæ agnoscitur. Cæterum jus conferendi Beneficia, præsertim pleno jure, nunquam fuisse à Concilio Lugdunensi concessum, illud evidenti argumento est, quòd motâ illis à Pontificibus lite nunquam Concilium prætulerint, sed solam consuetudinem; hâc unâ nitebantur, ut videre est in responso Philippi ad articulos Bonifacij, & in Philippina Constitutione ejusdem argumenti. (d) Cur verò tacerent Reges, qui omnia conquirebant, privilegium Concilij universalis, quod solum omnes rationes vincebat? nam consuetudini multa obijci poterant, Concilio nihil.

Nihil ergo adjumenti à Concilio, quod Regaliam, Collationes præsertim Beneficiorum non tam extendi, quàm restringi volebat, & ideò nec universum Principibus permissum, sed tantùm pro ijs locis, in quibus Consuetudo prævaluerat, nam ut bene Politicus: *Sapientes quædam tolerare oportet, etiam quæ non probant, ut transitum ad majora faciant: quædam* in

(a) Spond. ad ann. 1302.
(b) Nanges in vita S. Ludov. p. 445.
(c) Gregorii X. Constitut. de an. 1271.
(d) Preuves des libertez de l'Eglis. Gall. ch. 16. n. 23. Philippine anno 1334.

in tempus reijcienda, nec Principes multis annis molliter habiti ad duriora vertendi. (a)

VII. Cæterùm nec intra terminos à Concilio præscriptos hæsêre Principes; nam & cupido aliena libandi, & præsertim aulicorum consilia, specie obsequendi suas cupiditates obvelantium, limites perrupit. Concilium ut vidimus statuerat, ne jus Regaliæ ubi necdum inoluerat, induceretur, sed intra consuetudinem staret. Id aliquamdiu observatum; sed post non multum temporis nullâ consuetudinis, nullâ Concilij habitâ ratione, etiam ijs locis, ubi numquam hactenus, usurpari cœptum; & quamvis jam à ducentis annis omnium ferè Galliæ Scriptorum una vox fuerit, aliquibus tantùm locis, non omnibus, exerceri posse, tentatum tamen & hoc est, ut ubique exerceretur, Ecclesijs sub jugum missis. Præterito sæculo quidam è Regijs ministris Regaliam ubique locorum extendere aggressi sunt, eorumque conatus Canonici sanctæ Capellæ promovebant; ipsis enim Regum donatione vacantes fructus permittebantur: sed in Conventu Blesis habito (b) Clerus intercessit, petijtque Episcopos, qui olim immunes fuerant, relinqui pristinæ libertati. Idem regnante Henrico III. à Clero in Comitijs ad fanum S. Germani repetitum, ubi cùm Regius Procurator hanc propositionem in medium protulisset: *Juri Regaliæ omnes cum Episcopatus, tum Archiepiscopatus obnoxios esse*, responsum est à Cleri Delegatis: *Duos esse ordines eorum, qui à Regalia immunes essent, videlicet, qui vel per contractus onerosos se liberâssent; vel qui ab hominum memoria nunquam illi subjacuissent; nec istos minùs quàm illos exemptos esse: nolle Clerum vel minima ex parte jus Regium delibari; quantò minùs aliquid Ecclesiarum juri detrahendum esse? nec Regem hoc velle justi rectique amantem.* (c) Sicque Regio Advocato silentium impositum, & sententia pro Ecclesijs data. Galliâ bello civili ardente multa peracta sunt Ecclesijs adversa, quæ prudenter à Clero dissimulata; quippe inter armorum strepitus audiri Leges non poterant, ubi pax redijt Henrico Magno & victore, & Rege, omniumque votis potito, querelæ iterum à Clero auditæ, jussuque Regis expensæ, ac tandem Edictum in hæc verba pronuntiatum: *Non est voluntatis nostræ Regaliam nobis vendicare, nisi intra eam formam,* mo-

(a) Dion. lib. 52. Seneca, Arist. Polit. August. epist. 18.
(b) Anno 1577.
(c) Anno 1583. Vide M. de Pamiers fol. 40, Tract. Gen. de Regalia f. 145.

modúmque, quâ nos, & Antecessores nostri Reges eâ gavisi sunt; nec intendimus in præjudicium Ecclesiarum, quæ hactenus exemptæ fuerunt, eam proferre. (a) Huic Edicto post certamen, morasque duorum annorum accessêre vota, (b) & confirmatio Parlamenti Regij; sed paulò pòst, eodemque Parlamento impugnatum est, quando ad Servini Regij Advocati instantiam pronuntiatum fuit: *Regem perinde, ac in totius Regni Ecclesias, ita etiam in Bellicensem recèns Coronæ unitam, jus Regaliæ obtinere.* (c) Perculit hæc Declaratio Clerum Gallicanum, qui suas immunitates, Regiumque Edictum unà proculcari querebatur. Henricus causâ ad se evocatâ unum annum supersederi hoc negotio, omnique processu jussit. Ludovicus XIII. Henrici Edictum anno 1606. datum confirmavit, (d) jussitque per Commissarios suos Clero exponi: *Nolle Regem fructibus vacantium Ecclesiarum gaudere nisi ijs locis, quibus præteritis retrò annis gavisus fuerat, sicque Henrici Patris Edicto standum esse.* Idem Ludovicus, ut suprà notavimus, pari liberalitate, & Religione fructus vacantium Ecclesiarum electis Episcopis conservari, donarique voluit. Ipse Ludovicus Decimi tertij filius edixit: *Nolle se Regaliâ, & simplicium Beneficiorum collatione uti, nisi ijs in locis, quæ anno 1606. Regaliæ subijciebantur.* (e) Tandem post multas dilationes instruendæ suæ causæ Clero datas, ternæ constitutiones ab eodem Ludovico prodiêre, quibus tria statuebantur. (f) Primò: *Omnes Ecclesias, quâ Regis Imperium patet, Regaliæ obnoxias esse; ijs tantùm exceptis, quæ titulo oneroso libertatem redemissent.* Secundò: *Omnes cum Episcopos, tum Archiepiscopos, qui deinceps promoverentur, post duos menses à juramento fidelitatis Regi præstito obstrictos fore, ut hoc ipsum juramentum in acta Regiæ Parisiensis Cameræ referri curent, petántque litteras, quibus exspirâsse, finitámque Regaliam Oeconomo, qui vacanti Ecclesiæ præfuerat, insinuetur; id si omittant promoti, perinde, ac vacante Ecclesiâ, Regaliam duraturam.* Tertiò: *Episcopi verò, & Archiepiscopi jam tum promoti, ac infulis potiti, & quietâ possessione fruentes, quique juramenta sua, ut præfatum est, libris Parisiensis Cameræ Computorum inscribi non fecerant, nec litteras obtinuerant sublatæ Regaliæ, duobus mensibus post vulgatam hanc Declarationem, utrúmque id præstent; aut si negligant, perinde ac vigente Regaliâ, & Sede vacante, omnia Beneficia ab hujusmodi Episcopis conferri solita, & aliàs Regiæ dispositionis futura, ac titulo Regaliæ*

impe-

(a) Anno 1606. (b) Anno 1608. die 29. Febr. (c) Bellay dans la Bresse ann. 1608. die 24. April. (d) Lud. XIII. constit. ann. 1629. art. 16. (e) Anno 1657. die 12. April. (f) Anno 1673. & 1675. die 2. April.

impetratum iri. Hæc ſunt tria capita, quæ Regia Declaratio complectebatur, quæque claſſicum tot in Gallia turbis cecinêre, alijs Regiam voluntatem aut ſpe, aut metu ſecutis, alijs mediam viam ingreſſis, vaniſque proteſtationibus eam libertatem tuentibus, quàm facto prodebant; aljis verò apertè obnixis: pauci hi quidem, & majori pretio quàm numero, præſertim acceſſu Romani Pontificis, ſed hoc ipſum veritatis indicium fuit, quæ paucis placet, cùm amantes mendacio abundent. Et planè tanta, & tam invicta ſunt argumenta, quæ Regaliam univerſim extendi non poſſe oſtendunt; & omnium ferè in Gallia Scriptorum votis firmata, ut poſt editum Epiſcopi Apamienſis de hoc argumento Tractatum, nemo auſus fuerit obniti, & quæ ille ſcripſerat, refutare: nec ingenia deerant, nec præmia, audentibus propoſita; ſed reverentiâ veritatis abſterriti ſunt; cur enim nuditatem ſuam Soli exponerent, ridendi ſi prodirent?

§. II.

Jus Regaliæ, quod hactenus in aliquibus tantùm Galliæ Eccleſijs locum habuit, non poſſe ad omnes extendi.

S U M M A R I A.

1. *Regalia, omnium retrò Conciliorum, ipſiúſque Galliæ teſtimonijs damnata, conſuetudine ſuſtineri vix poterat: ſaltem ubi conſuetudo non erat, etiam ante Concilium Lugdunenſe exerceri non potuiſſe, duorum Galliæ Regum exemplis, Parlamentorum ſententijs evidenter oſtenditur.*

2. *Concilij Lugdunenſis Decreto Regaliæ extenſio prohibetur, idque Gallis expetentibus.*

3. *Idem ex varijs Regum, & Parlamentorum Galliæ Conſtitutionibus, Arreſtiſque, & omnium ferè Gallorum teſtimonijs probatur.*

4. *Non eas ſolùm Eccleſias eximi, quæ titulo oneroſo libertatem redemêre, ſed omnes, quæ hactenus in poſſeſſione ſuæ libertatis fuêre, idque Gallos ipſos fateri.*

5. *Parva Regum Galliæ ex Regalijs emolumenta; maxima ipſorum, & Eccleſiarum damna: Ludovici VII. & IX. egregia in hanc rem exempla.*

I. Vix

I.

VIx aliam in tota Ecclesiastica historia causam reperias, tam evidenter, & omnium etiam Gallorum testimonijs probatam, imò documentis ex Regijs Archivijs depromptis, ut ista, quam suscipimus defendendam: rationibus verò tam infirmis, cassisque oppugnatam, ut vel suis Auctoribus rubori, ac ludibrio fuerint, prodiderintque inanitatem causæ tam levibus argumentis fultæ; cùm tamen multò maxima esse oportuerit, quæ omnium Canonum, Conciliorum, Regum, Doctorum, & Galliæ ipsius authoritati opponebantur. Hæc an verà sint, ex decursu, reque ipsa intelliges. Primò igitur ea omnia produci possunt testimonia Canonum, Conciliorum, Episcoporum, Imperatorum, Regum, Auctorumque, quæ superiori paragrapho enumerata sunt: quæque, ut vidimus ab anno 499. quo Clodovæus Catholicam Religionem amplexus est, usque ad annum 1122. cùm celebratum est Concilium Lateranense sub Calixto II. Papa (imò multò post illud) semper Regaliam damnârunt, vel potiùs eos abusus, qui postea Regaliæ inducendæ ansam dedêre. Ea sunt Concilia Antiochenum, Chalcedonense, Nicænum secundum, Pontigonense, Troslejense, Reghiense, Aurelianense, Parisiense, Tolosanum, &c. Capitularia Caroli Calvi, Constitutiones Imperatorum Joannis, & Emmanuelis Comneni, Friderici, Principumque Germaniæ & Galliæ, Gregorij Magni, Gregorij Turonensis, Hincmari, Flodoardi, Gerberti, & aliorum. Hi omnes locis suprà citatis Regaliam, seu potiùs primas Regaliæ fibras penitùs execrati sunt, tantumque abest, ut eam totâ Galliâ extendi voluerint, ut ne uno quidem loco passi sint, & consuetudinem, quæ obtendebatur, *sacrilegam*, *detestandam*, *juri divino*, *humanoque contrariam* edixerint, quæ omnia ex testimonijs suprà recensitis manifesta sunt; constat etiam, quæ mens Gallicanæ Ecclesiæ tot Concilijs, exemplisque expressa, olim fuerit; quid verò dicerent, egregij, invictique illi Galliarum Antistites, si eam consuetudinem, quam ne uno quidem loco dignati sunt, jam tota Gallia dominantem cernerent? imò & pro Ecclesiæ Gallicanæ legitimo partu semet ferentem? Post Concilium Lateranense jam superiori paragrapho ostendi, jus Regaliæ solâ consuetudine, non privilegio, alióve justo titulo stetisse, & consuetudinem pacandæ Principum conscientiæ, excusandoque abusui vix sufficisse, quod præter ipsorum Principum testimo-

stimonia, quæ produximus, etiam innuit Marca Archiepiscopus Parisiensis, cujus hæc sunt verba: *Cùm autem usus-fructus redituum Episcopatûs (si reditus feudorum excipias) & Collatio Præbendarum ex Consuetudine adversus Canones proficiscerentur, optimum factu existimârunt Principes, ut hujus consuetudinis confirmationem peterent decerni in Concilio Generali Lugdunensi*. Sed quidquid de hoc sit, an videlicet ea consuetudo legitima fuerit, & sufficiens, ut Regalia exerceri tutò posset, illud saltem evidens est, ubi consuetudo non erat, exerceri non potuisse, tunc enim omnis aberat titulus, quo Canonum transgressio Regaliam enixissimè prohibentium excusari posset, & ideò Principes non aliter hoc jure utebantur, quàm ubi, & quando consuetudo illud permittebat: quod duorum Galliæ Regum exemplis evidenter demonstratur. Primum est S. Ludovici, in cujus vita hæc Nangius: *In Beneficijs Ecclesiasticis conferendis Deum semper præ oculis habebat, præsertim in Ecclesijs Cathedralibus, ubi sede vacante ratione Custodiæ Regalium ex consuetudine pertinebat ad eum Collatio Præbendarum.* (a) Sub eodem Rege vacante Ecclesiâ Aniciensi apud Velaunos titulo Regaliæ impetebantur tàm in urbe, quàm suburbijs, totoque civitatis territorio jurisdictio temporalis, vectigalia, alijque proventus ejusdem Ecclesiæ, ac etiam Beneficiorum Collationes: obstitit Capitulum, ostenditq; , nunquam id consuetudinis fuisse, ut videlicet vectigalia extra urbem, ac Beneficiorum Collationes ad Regem pertinerent, idque recens tentari cœptum, à decessu videlicet duorum Episcoporum, qui Ecclesiam Aniciensem ultimo gubernaverant; id verò legitimæ consuetudini inducendæ satis non esse; quippe consueta dici non posse, quæ bis tantùm contigerint; sic etiam Beneficiorum Collationes nunquam hactenus sibi Reges vendicâsse. His à Capitulo allegatis, probatisq; Parlamentum Parisiense decîdit: *Ecclesiam Aniciensem libertati suæ relinquendam esse*. (b) Quam Parlamenti sententiam S. Ludovicus suo Diplomate confirmavit, cujus inter alia hæc sunt verba: *Quia per inquestam, quam fieri fecimus, probatum non extitit, quòd vacante Ecclesiâ supradictâ nos, vel nostri Antecessores domum Episcopalem vel fortericia aliæ civitatis, castra etiam extra civitatem, seu villas alias, sed nec pedagia ullo unquam tempore habuimus extra civitatem, nisi à duabus ultimis vacationibus, vel aliquando dignitatem aliquam, aut Præbendam contulerimus; super his ex nunc in perpetuum dictam Ecclesiam nolumus molestari, &c.* (c) Ubi vides

C nec

(a) Nangius in vita S. Ludovici. (b) Parlamenti Parisiens. arrestum Anno 1259. (c) Constitutio S. Ludov. An. 1259. mense Julio. Ex Regestis Parlam. & Cameræ Computor. apud Chopin. Marca lib. 8. Concord. cap. 24. n. 3.

nec Regium Parlamentum, nec ipsum Regem voluisse Regaliam ultra consuetudinem extendi; imò Regio Procuratori onus probandi incumbebat, Regem in antiqua possessione, & consuetudine versari Regaliam percipiendi, nec prius admittebatur, quàm id probâsset, ut ex allata Constitutione palàm est, & fatetur Marca, & Ruzeus in privilegio 55. (a) Exemplo, vestigijsque B. Ludovici Philippus Audax Ludovici filius egregiè institit, cujus jussu cùm esset Apamijs, Ecclesiæ Albiensi restituti sunt fructus à Seneschalco Carcasinensi obtentu Regaliæ occupati, Capitulo proclamante, id hactenus numquam esse factum, & ideò nec fieri posse: verba Arresti (quod duos ante Concilium Lugdunense annos datum est) sunt hæc: *Sabbatho post Ascensionem Domini restituta fuerunt apud Apamias, & reddita per Dominum Regem procuratoribus Capituli Albiensis Regalia Ecclesiæ Albiensis, quæ mortuo Episcopo Seneschalcus ceperat, & saisinaverat sine causa, cùm Dominus Rex super hoc nunquam usus fuisset, prout ex aliorum, & ipsius relatione fuit inventum.* (b) Constat ergo etiam ante Concilium Lugdunense Regaliam non alibi admissam, exercitamque fuisse, quàm ubi consuetudo vigebat. Id verò multò magis post Concilium Lugdunense obtinuit, quod tam apertum, & evidens est, ut nihil magis.

II. Nam Concilium ipsum quod attinet, Regaliam ibi tantùm admittit, ubi hactenus inveterata consuetudo inoleverat; alibi verò, & præter morem eam induci sub pœna anathematis ipso facto incurrenda, nullâque dignitatum exceptione, enixissimè prohibet. Eos verò Clericos, qui se, ut deberent talia facientibus non opponunt, proventibus omnibus privat. Fuit hoc Concilium in Gallijs habitum, in Gallijs receptum, Regisque Galliæ Oratoribus, ipsoque Clero Gallicano, qui frequens aderat, non solùm non contradicentibus, sed potiùs vehementer approbantibus, & ut id statueretur, connitentibus; sic enim Durandus Speculator Episcopus Mimatensis, qui Concilio interfuit, testatur: *Præsens constitutio*, inquiens, *fuit ad clamorem Prælatorum Franciæ, & Angliæ promulgata*. Habes hîc ergo mentem Ecclesiæ Gallicanæ in generali Concilio expressam, & Regaliam ad solam consuetudinem restringentis; immeritò igitur Ecclesiæ Gallicanæ doctrinam jactant illi, qui hâc nostrâ tempestate eam ipsam doctrinam impugnant, titulo filios, facto hostes

(a) Mar. lib. cit. n. 2. (b) Arrestum Parlam. Parisiens. Anno 1272. Apud Marc. lib. 8. cap. 26. n. 3. M. de Pamiers. fol. 28.

hostes professi; & planè nihil invenias, quod huic Concilio opponas, nam & generale fuit, & in Gallijs habitum, & à Gallis receptum, approbatumque, & tandem ad mentem, votumque Gallorum pronuntiavit. Hoc ergo Concilium sufficeret, quamvis alia deessent, sed nec alia desunt, imò abundant.

III. Anno 1302. qui fuit vigesimus octavus post Concilium Lugdunense, Philippus Pulcher Constitutionem edidit, cujus hæc sunt verba: *Quantum ad Regalia, quæ Nos, & prædecessores nostri percipere assuevimus in aliquibus Ecclesijs Regni nostri, quando eas vacare contigerit*. Idem Philippus in litteris ad Bonifacium VIII. datis: *Aliquarum Ecclesiarum, & Præbendarum collatio ad Nos jure regio pertinet*.

Anno 1303. Idem Philippus: *Nolumus*, inquit, *quòd gentes nostræ occupent Regalia Ecclesiarum Provinciæ Narbonensis*.

Anno 1334. Philippus Valesius in celebri sua Constitutione, quam Philippinam appellant: *Cùm ab aliquibus dubitatum sit, an jus Præbendas, Dignitates, aliàque Beneficia conferendi ad Nos pertineat, vacante videlicet Ecclesiâ, & in ijs locis nostri Regni, in quibus jus Regaliæ obtinemus*. Ordinatio, cujus initium: Episcopus: *Dum Episcopus alicujus Episcopatûs decedit, ubi Dominus Rex habet Regaliam*.

Anno *paulò supra* 1300. Celebris quædam Constitutio prodita est, cujus initium: *Dominus Rex*. In ea omnes speciatim Ecclesiæ numerantur, quæ juri Regaliæ aut subditæ, aut exemptæ sunt, ex qua luce clariùs patebit, noluisse Reges universim, totoque Regno, sed certis tantùm locis Regaliam extendi. Ea sic habet: *Dominus Rex, prout constat per antiquæ scripta Cameræ, consuevit capere Regaliam, cùm vacaverit in Provincijs, quæ sequuntur: in tota Provincia Senonensi, & suffraganeis, exceptâ Diœcesi Antisiodorensi, in qua Decani, & Capitulum dicuntur permutationem fecisse cum Rege: in tota Provincia Rhemensi, exceptâ Cameracensi: in tota Provincia Bituricensi, exceptâ Lemovicensi, Caturcensi, Rhutenensi, Albiensi, Mimatensi, Treconensi, &c. In tota Normannia habet Regale; in Provincia Auxitanensi, & Arelatensi, & per consequens in tota Lingua Occitana nihil habet, in Provincia Burdigalensi solùm. Verumtamen de Pictaviensi fuit computatum anno* 1306. *sed Rex per litteras suas totum Episcopo restitui jussit*. Et in codice manuscripto (qui in Bibliotheca asservatur Reginę Suecię, continetq; quàm plurima manuscripta arresta) hæc verba prioribus adjiciuntur: *Tunc conditione habitâ, quòd inquirerent diligenter, si Prędecessores Episcopi nunquam fecissent homagium Regi, & si*

& si sic quod recuperaretur super ipsum Episcopum, quod ei fuerat restitutum. Ubi clarè expressum vides, Regij Procuratoris officium, ac munus fuisse, ut probaret, stetisse penes Regem capiendæ Regaliæ possessionem, quam nisi probâsset, pro Ecclesiarum libertate pronuntiabatur.

Anno 1352. Alia, & ferè similis Constitutio condita est, cujus titulus: *Ecclesiæ cadentes in Regaliam:* Continetque 30. Diœceses, nullâ tamen factâ mentione Provinciarum Aquitaniæ, Occitaniæ, Provinciæ, & Delphinatûs. (a)

Anno 1408. & 1451. Constitutiones Caroli VI. & VII. *in Episcopatibus, in quibus Regaliæ jus habemus.*

Anno 1499. Ludovicus XII. *Omnibus nostris Officialibus sub pœna, quæ sacrilegis debetur, infligenda probibemus, ne usumfructum Archiepiscopatuum, Episcopatuum, aliorumque Beneficiorum occupent, in quibus jus Regaliæ non babemus.*

Anno 1606. Henricus Magnus omnes illas Regum Antecessorum Constitutiones confirmat, declaratque: *Nolle se Regaliâ frui, nisi intra limites, modumque à suis Antecessoribus præscriptum, nec velle eam cum præjudicio Ecclesiarum exemptarum extendi.*

Anno 1629. Ludovicus XIII. regnantis Pater ad preces Cleri Gallicani Edictum Henrici Magni ratum vult esse, haberique.

Præsertim verò Provinciam Septimanniæ fuisse à Regalia exemptam infinita ferè sunt documenta, quæ apud Marcam, & Episcopum Apamiensem videri possunt. Accessit hæc Provincia Coronæ Gallicæ non simul, sed per intervalla, videlicet sub Ludovico VIII. Ludovico IX. & tandem pleneque sub Philippo Audaci Regibus Galliæ: accessit verò eâ conditione, ut juribus ac privilegijs suis, quæ olim acceperat, deinceps potiretur, inter illa non minimum fuit immunitas à Regalijs: hanc quamvis Principum nonnulli turbâssent, restituta tamen est, & in antiquum statum reposita à Raymundo, & Alphonso Comitibus Tolosanis, & Comitissa Ermengarda; præsertim verò à Carolo V. Rege, *qui in omnibus Ecclesijs, & Abbatijs Septimanniæ nullam se Regaliam affectare profitetur.* (b) Quibus accessêre quàm plurima Pontificum, Regumque Diplomata, Parlamentorum arresta, aliæq; sententiæ, arbitramenta, transactiones, concordata, præsertim verò continua, & nunquam intercisa possessio.

Accedit omnium ferè Scriptorum, qui hoc argumentum tractârunt, una

(a) Vide Tractat. Gen. de Regalia fol. 406.
(b) Anno 1138. 1155. & 1209.

una eademque sententia idipsum confirmantium; ij sunt: M. le Maistre Primus Parisiensis Parlamenti Præses, *in cap. 4. Constitutionis, cui initium: Dum Episcopus*. Ubi: *Certissimum est, Regem non in omnibus sui Regni Episcopatibus Regaliâ potiri:* quod aliquoties repetit.

Choppinus celebris (a) Parlamenti Advocatus: *Si à Pontificia legum relaxatione hoc Regaliarum genus magis, quàm à Possessione strictis finibus septa, promiscuus hic fuisset, & indefinitus privilegij usus, in omnes Episcopatus Galliæ, &c.* & infrà: *Quatenus Regaliarum jus in aliquibus Ecclesijs possessum, eatenus præscriptum, quæsitúmque intelligitur*. Et alibi. (b) *In multis quidem sacrarum Ecclesiarum finibus Galliæ, ignota sunt, nec usu trita Regaliarum jura*.

Rebuffus in Parisiensi Universitate jurium Professor celeberrimus in Tractatu de Regia ad Prælaturas Nominatione: *Reges in aliquibus tantùm Ecclesijs sui Regni Beneficia conferunt titulo Regaliæ, idque ex Privilegio, & concessione Ecclesiæ, cùm alias juri communi id repugnet*.

Auctor Glossæ in Pragmaticam sanctionem: *Sicut Rex Franciæ, & Rex Angliæ vendicant sibi* (vacantibus Ecclesijs) *jus conferendi Beneficia in quibusdam Ecclesijs Cathedralibus*.

Eodem modo loquuntur Durandus Speculator, Joannes Ferault Jurisconsultus Gallus, Carolus Grossalis Jurisconsultus Tholosanus, Duarenus, Pasquier Regius Advocatus, qui adulatores aulicos eos vocat, qui jus Regaliæ ad omnes Ecclesias proferre audent. Et denique Petrus Marca Archiepiscopus Parisiens. Hi omnes, & quotquot de hoc argumento retrò temporibus scripsêre, una eâdemque voce profitentur jus Regaliæ in aliquas tantùm Ecclesias, non omnes, Regi competere. Ex quibus facilè colligas, quænam in hac re totius Ecclesiæ Gallicanæ, prout videlicet sacris, prophanisque ordinibus constat, mens, & sententia fuerit. Quæ licèt clarissima sint, non desunt tamen tergiversationes vinci nolentibus; frustra enim veritatem istis ostendas, quam non quærunt, imò adversantur.

IV. Dicunt ergo verum esse, non omnes Ecclesias Regaliâ teneri, illas enim eximi, quæ aut speciali privilegio à Regibus exemptæ sunt, aut titulo oneroso libertatem redemêre; istas immunes esse, nullasque prætereà. Cæterùm quàm hæc sint inania, & ludificandæ veritati quæsita, quis non videt? Concilium enim Lugdunense non aliquas tantùm, paucasque Ecclesias Regaliæ subducit, quæ privilegio, aut contractu aliàs

(a) Choppin. l. 1. de sacra Politia. (b) Lib. 1. Monasticon.

tutæ sint, sed omnes illas, in quibus Regalia hactenus exercita non fuit, hæ verò multò plures sunt, quàm Privilegio affectæ. Concilij verò Lugdunensis, & Ecclesiæ Gallicanæ, quæ illius Concilij maxima, & præcipua pars erat, eadem mens, & sententia fuit; imò Gallorum querelis ea Constitutio debetur, ut suprà vidimus. Id si Galliæ Antistites cùm aulæ minùs blandirentur, fassi sunt, non eas tantùm Ecclesias eximendas esse, quæ Privilegio, aut contractu aliàs tutæ sunt, sed omnes, quæ retrò temporibus Canonicâ, & naturali libertate gaudebant: sic enim in Conventu ad S. Germanum habito Henrico III. imperante Clerus loquitur: *Oportet ab onere Regaliæ primò Ecclesias eximere, quæ contractu aliquo, commutatione, alibve titulo oneroso banc exemptionem sibi à Regibus paravère. Secundò eas Ecclesias, quæ jam à tempore hominum memoriam superante in possessione, & libertate sunt, ne huic oneri subdantur; illæ præsertim, quæ hâc ipsâ libertate priùs gaudebant, quàm coronæ unirentur; nec veritati consentaneum est, accessu ad coronam suâ libertate aut Privilegijs excidisse, quæ in hunc usque diem semper conservârunt.* His Cleri rationibus & ipse Henricus assensus est, & propositio Pybraci Regij Advocati eliminata. Idem fatetur Petrus de Marca, cujus hæc sunt verba: *Cùm antiqua Parlamenti arresta jus Regium consuetudine niti docuerint, nullámque aliam ejus asserendi probabilem rationem invenerint Doctores Parisienses, quàm vetustam consuetudinem ex æquitate profectam, mirum videri non debet, si Reges, qui primi leges in hac materia Regalium condiderunt, ad fori usum accommodatas, jus illud coercuerint ad Ecclesias, in quibus receptum erat, Regem eo jure uti.* Si ergo nullo alio titulo, quàm consuetudinis, Regalia nititur, idque Parlamenta, Doctores Parisienses, ipsique Reges agnovêre; sequitur, ubi consuetudo non est, nullum etiam esse titulum, rationemque Regaliam exercendi. Denique ex arrestis, Regijsque tabularijs, ac omnium ferè Juris consultorum, & Advocatorum Galliæ testimonijs constat, multas Ecclesias à Regalia liberas esse, immunesque, videlicet: Cameracensem, Lemovicensem, Cathurcensem, Rhutenensem, Albiensem, Mimatensem, Macloviensem, Trecorensem, Auxitanensem, Arelatensem, omnesque insuper Ecclesias Provinciarum Septimanniæ, Provinciæ, Delphinatûs, Aquitaniæ, aliasque recentibus victórijs Galliæ adjectas, de quibus *vide Marcam lib. 8. à cap. 26. & Episcopum Apamiensem in Tractatu Regaliæ à fol.* 86. Has inquam omnes immunes fuisse constat, liberasque, sive jam contractui oneroso, sive antiquæ possessioni, ac Concilio Lugdunensi tribuas; si ergo, quo-

cunque

cunque tandem titulo, liberæ sunt, quâ, rogo, æquitate gravari possunt, & jugo subdi nunquam accepto? sit contractus, sit quidquid velis, tantùm ne serviant; quamquam, ut dixi, nec privilegium, nec contractus sit, sed Ecclesijs innata, & à Canonibus, præsertim verò Concilio Lugdunensi sancita libertas. Enimverò si quis attentè consideret, quid Regaliæ extensio ex una parte lucri, ex alia verò incommodi Regibus afferat, mirabitur tanto illam ardore, conatuque quæsitam esse. Emolumenta, quæ ex ea proveniunt, si magnificentiam, opesque Regum Galliæ spectes, vix guttam addunt ingenti pelago; præterquàm, quòd eorum Majestate indignum credas, si Ecclesiarum spolijs onusti incedant, quas olim augere consueverant. Et quamvis moderni Regis pietate factum sit, ut modestissimè illis utatur, tertiâ eorum parte Neophytis adscriptâ; quis nobis tamen pollicetur, foribus semel apertis, eandem semper posteris Regibus & moderationem, & pietatem fore, & non potiùs in Regium ærarium, communemque alveum, etiam hunc rivulum decursurum, sacrâ pecuniâ in prophanos usus absumptâ? nam & hic semper genius abusibus fuit, ut faciem honestate velarent, lentèque procederent, modestissimis initijs, sed lugendo fine. Et quamvis hæc omnia desint, finis saltem sacrarum fundationum, quas esse inviolatas decet, & potestas, ac administratio Episcopis debita, in Reges transfertur: & quis credat oblationes ex alieno Deo placere? maximè in Regibus, qui proprijs abundant? Idem, multòque magis in Collationibus Beneficiorum locum habet. Olim cùm Reges Beneficia nulla conferrent, excusari, aut saltem ferri poterant, si etiam hujus juris exercendi aliquâ cupiditate tangebantur: nunc verò post Concordata, quando præter tot inferioris Ordinis Beneficia, quæ varijs ex titulis donant, omnes Prælaturæ, omnesque Episcopatus, & Archiepiscopatus ex Regum voto, & nominatione conferuntur, vix aliud superest, quod optare debeant: enimverò Canonicatus, aliaque minoris numeri Sacerdotia vix punctum efferunt, tot alia, tantique momenti possidentibus; cùm tamen ex alia parte Principis conscientiam magnopere gravent, nec minori damno Ecclesias afficiant. Si Canonicatuum, aliarumque Dignitatum, & Beneficiorum collatio ex solius Principis voto, arbitrioque penderet, extra periculum res esset; illos quippe nec lucri captandi, nec aliæ sordidæque cupiditates tangunt, quas in privatis ministris reperias: istis ergo vacuas dignitates implendi tota cura committitur, Principe in alia, & majora intento; hinc est, dum isti referunt,

orant, supplicantque, illos Principi offerunt, quos non Ecclesijs utiles, sed sibi suisque putant; Sacerdotia interim indignis immeritisque donari; aut potiùs vendi, quique nil minùs cordi habent, quàm ut in Ecclesijs suis resideant, ut oculis subditorum virtutum exempla proponant, quos potiùs vitæ, morumque licentiâ, & perversitate Clericis indignâ offendunt. Tantòque id pejus, si Ecclesiæ procul absunt; tunc enim ijs, qui digni essent, præteritis, succedunt aulæ assueti, mutantque Beneficia recèns accepta, aut etiam resignant, pensionibus egregiè impositis; quippe non tam illis Ecclesiarum, quàm lucri, ac proventuum cura est, animarum interim pretio, ac pauperum patrimonijs contra fundatorum intentiones in delitias consumptis. Obsident aulam Sacerdotum & ambientium greges, non tam meritis, quàm pretio, gratiâque Sacerdotia capturi; ij verò, qui meritis quidem, sed non patrocinijs, aut ære abundant, in obscuro sunt, latentque, nec ulla virtutes consequendi cura est desperatione præmiorum. Illi ipsi, quos Ecclesiastici, Laicique Patroni nominârunt, aut expensarum, aut litium metu, aut etiam tædio itinerum (quippe Parisijs tantùm de Regalijs disceptatur) causam etsi justissimam ijs deserunt, qui plus gratiâ, potentiâque in aula valent, unde Ecclesias indignis tandem repleri necesse est; quippe ex Canonicatu etiam ad Episcopatus, altioresque cathedras ijsdem artibus eniti in promptu est. Constat ergo, parum quidem emolumenti ex Regalia Principi provenire, multum tamen periculi, multumque damni, tantòque ampliùs, quantò illa magis dilatatur; ut prudenter à Marca Archiepiscopo Pariensi dictum sit: *Tanti non esse Præbendarum istarum Collationem, ut ejus etiam in loca, in quibus à Christo nato nunquam exercita est, proferendæ studio, antiqnas Regni leges, Conciliorúmq; Decreta subverti necesse sit.*

Qua in re sunt etiam æternæ memoriæ digna Ludovici VII. & IX. Regum Galliæ exempla. Cùm enim huic instituendi Pastores à Pontifice potestas facta fuisset, ad idque Legatus Româ rediens Diploma protulisset: *Quòd mea*, inquit, *negotia Romæ strenuè obieris, laudo: quòd mihi à Pontifice munus hoc retuleris, non probo: intelligo enim, quanto cum periculo animæ meæ, & Regni id susciperem*: ac protinus in ignem Diploma projecit. De eodem beato Rege narratur, noluisse Collationibus Sacerdotiorum se immiscere: *Sat mihi est*, inquiebat, *coram Deo de temporalibus mihi creditis, non etiam spiritualibus, rationem reddere*. De Ludovico VII. hæc habet Thomas Walsinghanus: *Reversus Ludovicus junior de Hierosolymitana cōtra Saracenos expeditione, cùm quidam Clericus Româ papale privilegium attulisset, quo in omni*

Ecclesia

Ecclesia cathedrali sui Regni, jus conferendi primam vacaturam cum cunctis fructibus medio tempore provenientibus, continebatur, confestim conclusit litteras, dicens: Malo illas hîc comburere, quàm si propter illas in inferno comburerer. Hæc Regum Galliæ olim exempla, vocesque fuerunt, à quibus quàm aliena sint sensa, quæ regnanti Ludovico inspirare aliqui conantur, nemo non videt. Rationes verò quibus id agunt, tam sunt exiles, vanæque, ut mirum sit, ijs ipsis, qui eas producunt, pudori non esse: enimverò cupiditas aulam demerendi, suprà pudorem & veritatem fuit, id posteà videbimus; nunc in D. Thoma Cantuariensi, ideam, exemplarque Ecclesiasticæ libertatis proponemus, in quo constantiam, fortitudinem, candoremque animi videre, & imitari liceat, aliasque virtutes sacerdote dignas, omni quidem adulatione, & fuco liberas; reverentiæ tamen in Reges suos, amorisque plenas; & ex quibus intelligas, quid Episcopi Deo, quid Principi debeant, tantòque aptiùs præsenti causæ hæc digressio conveniet, quòd D. Thomæ pugnandi, vincendique argumentum Regalia fuit, hæc Martyrem fecit; ut mirari non debeas, si eam causam nos calamo, & atramento tuemur, quas ille tormentis, & sanguine; hæc sunt præmia, & sigilla veritatis: nec alio discrimine verum à falso Pastore distinguas, quàm quòd iste fugâ, ille pugnâ probatur: *Mercenarius*, inquit Christus, *& qui non est Pastor, cujus non sunt oves propriæ, videt lupum venientem, & dimittit oves, & fugit, & lupus rapit, & dispergit oves*. In quem locum eleganter S. Gregorius: *Mercenarius quidem est, qui locum quidem Pastoris tenet, sed lucra animarum non quærit, terrenis honoribus inhiat, temporalibus lucris pascitur, impensâ sibi honoris reverentiâ lætatur. Hic videt lupum venientem, quia tranquillitatis tempore plerùmque ad gregis custodiam sicut verus Pastor, ita etiam Mercenarius stare videtur, sed lupus veniens indicat, quo quisque animo super gregis custodiam stabat. Lupus enim super oves venit, cùm quilibet injustus, & raptor fideles quosque, atque humiles opprimit; sed is, qui Pastor esse videbatur, & non erat, relinquit oves, & fugit, quia dum sibi ab eo periculum metuit, resistere ejus injustitiæ non præsumit; fugit verò non mutando locum, sed subtrahendo solatium: fugit, quia injustitiam vidit, & tacuit: fugit, quia se sub silentio abscondit, quibus bene per Prophetam dicitur: Non ascendistis ex adverso, nec opposuistis murum pro domo Israel, ut staretis in prælio in die Domini.* (a)

§. III.

(a) Ezech. 13.

§. III.

Certamen contra Regaliam à S. Thoma Cantuariensi Archiepiscopo susceptum, alijsque in simili causa laborantibus propositum.

SUMMARIA.

1. *Regibus suis & reverentiam, & libertatem Pastores debent.*

2. *S.Thomas Archiepiscopus Regaliæ abusus impugnat, & hæc ei necis causa: ejus in aula mores: electio in Archiepiscopum, & Sanctitas.*

3. *Regem offendit, & quas ob causas?*

4. *Subscribit Clarendunæ Regijs consuetudinibus, & quare? pœnitétque.*

5. *Northantoniæ cum Regijs confligit.*

6. *Fuga, exilium, pericula, & epistolæ ad Alexandrum Papam.*

7. *Alexander Henrici Legatos Senonis audit, & paulò pòst S. Archiepiscopum, qui causam in Sacro Consistorio dicit, posteà resignat.*

8. *Pontiniaci Monachum agit, & ab Henrico pellitur: Schisma Henrici, & ab Alexandro Legati.*

9. *Regem convenit, orátque, nec tamen placat, & quam ob causam? Cum Galliæ Rege in gratiam redit. Et quas ob causas assentiri Regi non potuit?*

10. *Alij ab Alexandro in Angliam Legati, sed nullo effectu. Sanctus Henricum convenit, nec tamen flectit: tandem Alexandri Legatis Rex cedit.*

11. *Pax cum Archiepiscopo inita. S. Thomas redit in Angliam omnium aggratulatione. Novæ ab Archiepiscopo Eboracensi turbæ: Regis querelæ, & secuta S. Archiepscopi cædes.*

12. *Legati ab Alexandro ad inquirendum in cædis authores. Regis pœnitentia, ac tandem mors. Laudata D. Thomæ, & Alexandri Pontificis constantia.*

I.

DUas Episcopi personas sustinent, Pastoris videlicet, subditique, ex quibus duæ obligationes æquè proveniunt; altera, quæ Deum, altera, quæ Principem spectat, utrumque debent. Si enim Dei quidem, Ecclesiæque causam agant, ut impetu non

ratione

ratione ferantur, Majestate Principis contemptâ, aut etiam neglectâ, indignisque modis provocatâ; non tam ea pietas, aut religio fuerit, quàm potiùs immoderantia, æstusque animi sibi malè imperantis, ac irâ concitati ratione submotâ: nec enim omnis calor vitalis est; aliquis ex morbo, febrique provenit. Qui verò omnia Principi concedat, ac etiam erranti obsequatur, is planè nec Episcopum se, nec Pastorem meminit; quippe pereuntem videt, siletque, & tamen revocare poterat præcipitio ostenso; cùm enim non voluntate, & proposito Principes delinquant, in Ecclesias præsertim; sed aut errore, aut consilijs inducti, nullâ re magis curari, pervertique possunt, quàm aut nudatâ, aut suppressâ veritate. Nec alios reperies minoris in Reges suos fidei, quàm qui perpetuis adulationibus eos demulcent; spe enim, & quæstu ducuntur, non eorum obsequio, & reverentiâ; quòd si præmia submoveas, aut aliunde majora ostententur, eâdem facilitate, quâ Deum, & conscientiam, etiam Principem exuent, Sirenes in cantum æquè, & naufragium paratæ.

II. Unam ex præcipuis causis, quæ S. Thomæ Cantuariensi exilium, mortemque attulit, Regaliam fuisse, certùm est, Henrico II. Angliæ Rege fructus vacantium Ecclesiarum usurpante, novasque electiones, quò diutiùs frui posset, in longum trahente, quem abusum cùm S. Thomas non ferret, gratiâ, & vitâ excidit. (a)

Anno 1162. ex Regni Cancellario ad Archiepiscopatum Ecclesiæ Cantuariensis provectus est. Florebat tunc temporis eximiâ Regis sui gratiâ; quippe morum venustate, ingenio serijs æquè, ac jocis prompto; litterarum, juris præsertim, insigni peritiâ; memoriâ omnium, quæ semel legisset, audissetque, tenaci; præcipuâ denique in Principem fide, & industriâ omnium laborum victrice sibi aulam devinxerat; accesserant alia, in Clerico quidem haud commendanda, sed tamen Principi chara, luxus videlicet domesticæ supellectilis, vestitus apparatior, & prope pompam; convivia magnificè instructa, famulantium copia, mores ad Regis genium compositi, ac ideò grati, & denique quidquid vanitatem redolet; sed, quod in aulico mireris, præcipuâ intactâque castitate, & amorum rudi: altâ nocte, qui eum observabant, cùm crederent formosissimæ cujusdam, ac olim Regi perdilectæ, amplexibus frui (nam istum donis, ac blanditijs captabat) genibus nixum, & inter preces somno, ac fatiga-

(a) Vide vitam S. Thom. cap. 15. & epist. 109. & ibid. in libello confued. cap. 12. Wilhelmus Briton. lib. 8. Philippid.

fatigatione oppressum reperêre. Hâc ergo vanitatis juxtà, & virtutum mixturâ Regem sibi, Clerumque devinxit, omniumq; Episcoporum votis, qui Londinum convenerant, Archiepiscopatum meruit, Monachis tantùm, qui Ecclesiam Cantuariensem obtinebant, adversantibus; (a) quippe, & hominis luxum, & potentiam Regis favore subnixam, infestamque Ecclesijs metuebant, sed eventus aliorum spes, aliorum metus fefellit; ipse tamen omnium acerrimè hanc dignitatem repulit, & Rege ad omnia, quæ objectabat, immoto, certamini præludens (b) *Scio*, inquit, *quia si Christo disponente sic acciderit, citissime animum auferes à me, & gratia, quæ inter nos tanta est, in atrocissimum odium convertetur. Novi enim te nonnulla exacturum, & in Ecclesiasticis te jam multa præsumere, quæ ego animo sustinere non possum*. Ubi vides, cùm Cancellarium ageret, jam tum præsensisse tempestatem, & ventis, quos Regia cupiditas excitabat, obluctari solitum, vinci tamen se ferebat, gratiæ, & potentiæ anxius, Regique obsequebatur invitâ conscientiâ, quæ causa est Joanni Saresberiensi, (c) ut eum *ministrum iniquitatis* appellet. Sed animum cum aula mutavit; quamquàm & in aula invitum se teneri, honestumq; exitum prospicere, sæpè amicis suis inter lacrymas professus est. (d) Sacris potitus censorem sibi, observatoremque posuit, à quo, quid Archiepiscopum dedeceret, hominesque offenderet, moneretur: vestis intima cilicium, & post hoc Monachi habitus; (e) (audierat enim, quotquot sine hac veste cathedram Cantuariens. insedissent, infelici morte sublatos) ac demum serica, & quæ Antistitem deceret. Canonum, Legumque ardentius, quàm par esset, studium, dehortante per litteras Saresberiensi, cujus hæc verba: (f) *Prosunt quidem leges, & Canones, sed mihi credite, quia nunc non erit his opus: non hoc ista sibi poscit spectacula tempus: mallem vos Psalmos ruminare, & B. Gregorij Morales libros revolvere, quàm Scholastico more Philosophari*. Profecit monitio, adjecitque animum sacræ Scripturæ studijs; has nocti, has mensæ, ac etiam itineri miscebat; plerumque cùm iter ageret, ab itinere divertens, ut vel Scripturas legeret, vel cum alio conferret, mensæ perpetua lectio; nocte intempestâ Psalmos canere; post cantum tredecim pauperibus mensa sternebatur, præcinctus ipse ministrum agere, pedibus advolvi, aquam juxtà, lacrymasque affundere: seque-

(a) Vide Heribert. in vita cap. 6. (b) Heribert. in vita cap. 6. (c) Joan. Saresb. ep. 140. (d) Joan. Saresb. in vit. cap. 5. (e) Baron. ad an. 1162. n. 21. & Spond. ibid. (f) Saresber. epist. 31.

ſequebatur largitio quaternis in ſingulos argenteis: tum brevis, & delibatus ſomnus, poſt quem ſacri codices, & cœleſtium meditatio in tertiam diei horam producta, nullis interim admiſſis, qui obſtreperent, prophaniſque negotijs mentem turbarent. A tertia ſacris operabatur, nec tamen quotidie, quòd ſe indignum, imparatumque crederet: tanta verò ſacra peragenti vis lacrymarum, ut plures gemitus, quàm verba eſſent. Diei nonâ menſæ aſſidebat, lautæ quidem, & Regio miniſtro dignæ, ſed quam præ dapibus lectio condiebat, & eruditorum, qui magno numero admittebantur, ſermocinatio; reliquam diem negotia occupabant: munerum perpetuus contemptus, nec ei tantùm, ſed aulæ toti, quam copioſam alebat. Nonnemo cùm negotij cauſâ in Palatio eſſet, & ſolemni, receptoque more nunc hos, nunc illos auro tentaret, omnibus reſpuentibus: *Curiam*, inquit, *pluſquàm auream inveni, quæ non ſolùm poſt aurum non abijt, ſed aurum abjicit, ſpernit, & calcat*. Summa, & profuſa liberalitas, in pauperes præſertim, quibus terna in dies convivia, intempeſtâ videlicet nocte, ſub auroram, meridiemque. Hæc neceſſariò commemoranda duxi, ut & ſanctum fuiſſe memineris, quem pro aris confligtantem videbis, & tamen mundi, aulæque gnarum, nec ex eorum numero, qui ſanctitatem quidem colunt, ſed rudem, agreſtemque, & ideò ſæculi noſtri moribus haud gratam. Vix annus fluxerat, cùm prima odiorum initia prorupêre, parvis quidem momentis ducta, ſed ſemper majora, ac tandem implacata.

III. Cauſæ indignationis iſtæ. *Quòd officium Cancellariæ abdicâſſet, quippe viribus vix ſacræ Præfecturæ paribus: quòd vacantium Eccleſiarum fructus, qui inveterato jam more fiſco addicebantur, non Regi, ſed Eccleſiæ deberi diceret: quòd Clericos ſcelerum compertos Regijs Magiſtratibus tradi nollet, punirétq; quidem, ſed mitiùs, quàm Regi placeret: quòd agros, ditionéſque Eccleſiæ ab Anteceſſoribus alienatas, oblatis pretijs repeteret, hinc potentiorum odia, clam quidem habita, ſed occaſioni, & vindictæ intenta: quòd Regi, an Regias conſuetudines obſervare vellet? petenti, velle ſe reſpondit, ſed ſalvo ordine ſuo: quam formulam cùm captioſam Rex diceret, & illuſionibus aptam*, nunquam ut ab ea recederet, moveri potuit, idemque omnium Epiſcoporum ſenſus, votumque fuit, tanto magis commoto, infenſoque Rege, quòd conſpiratio videretur, nec ferre poſſet Archiepiſcopum tot titulis devinctum ſibi adverſari.

Acce-

Accedebat indoles Regis mari similis, quo pacato placidoque nihil blandius, nihil immitius turbato. Audi Petrum Blesensem: (a) *Agnus est, dum pacati est animi; leo verò, aut leone truculentior, dum vehementius excandescit: oculi ejus orbiculati sunt, dum pacati est animi, columbini & simplices; sed in ira, & turbatione cordis quasi scintillantes ignem, & in impetu fulminantes*. Sed nihil æquè ut adulatorum pestes Regis animum inflammabant: nam velut Regiæ dignitatis anxij, supercilium, fastum, duritiemque Archiepiscopi incusabant, à quo nisi sibique suisque provideret, eum demum futurum esse Regem dicebant, quem Clerus eligeret, & quamdiu Archiepiscopo placeret. (b)

IV. Rex ergo certus Archiepiscopum aut vincere, aut perdere, Clarendunam conventum indicit, quo Episcopi, Regnique Magnates magno numero confluxêre. Omnes Archiepiscopo extrema præcinebant, Rege videlicet recenti irâ flagrante, alijs omnibus metu exterritis, paratisque obsequi; nec ipse alio animo palatium, quàm aream certamini, & victimæ dicatam ingressus est. Petebat Rex instabatque, ut Episcopi explerent, quæ polliciti essent, Regias videlicet consuetudines observare, easque bonâ fide, nec additâ illa formulâ, *Salvo Ordine nostro*: hanc enim captionis plenam esse, & ludificandi gratiâ quæsitam: hoc ipsum Oxoniæ ab Episcopis, & Thoma promissum, nec fidem semel obstrictam laxari posse, nisi promittentium, Regisque dedecore: nihil aliud à se posci, quàm quæ majoribus suis præstita, quæ usu invaluerint, quæ Sacerdotium juxtà, Regnumque consocient. Hæc à Rege petebantur, sed imperantis potiùs, quàm postulantis modo; aderant minæ, flagransque vultus animi index, & denique rationes in speciem adornatæ, ne metuere Episcopos, vincique puderet. Jam plerique inclinabant, invicto tantùm, & obluctante Archiepiscopo: hunc ergo trepidi juxtà, indignantesque, & ejus potiùs periculo, quàm suo anxij circumstant, ostenduntque: *Nihil novi à Rege, antiqua tantùm postulari: si consuetudines illæ quarum observantia ab Episcopis peteretur, iniquæ dici possent, tunc dici debuisse, cùm primùm inductæ sunt; nunc verò beneficio temporis, & tolerantiâ Pontificum, vitium si quod habebant, exuisse, in morem usúmque receptas: quis nesciat leges ab Ecclesia conditas, usu, & consuetudine oblitterari? quis credat tot in Anglia Antistites, doctrinâ, & pietate eximios, in eas consuetudines fuisse consensuros, si iniquas credidissent? num ergo oculos eis, ut abusum*

(a) Petrus Blef. epist. 66. & 75. (b) Joan. Saresb. in vita cap. 24.

usum viderent, defuisse, aut conscientiam, ut probarent? Eorum igitur exempla meritò Cantuariensem imitari posse recèns ab aula in Ecclesiam translatum; juveni, rerúmque inexperto imitanda senum exempla esse, non corrigenda: tutiùs per aliena vestigia, tritásque vias incedi, quàm per novas, occultásque; excusari errores posse, veniámque mereri auctoritate majorum nixos. Omnium ab Ecclesia conditarum legum, quietem Reipublicæ, & pacem pro scopo esse: quiete ergo periclitante, meritò leges aboleri, veluti fini suo inutiles, noxiásque: nam & remedia cessare, cùm incipiunt sanitatem conficere. Instare Regem juventâ, victorijs, Beneficijs in Alexandrum Pontificem, ipsúmque Archiepiscopum, & denique omnium penè votis ferocem; ingentem Episcopis, Ecclesijsque, imò Regno toti tempestatem imminere, dandum aliquid tempori esse; nam & Ecclesiæ leges multò ex levioribus causis solvi posse, imò solere: Regem ut impotentis iræ, ita brevis esse, nec obstinatæ; hæc ubi resederit, exorari illum posse, & melioribus imbui, quæ modò non admittat obstrepente irâ; sic Petrum Apostolorum Principem mitigandis Judæis eorum sacra, ritúsque prætulisse; Paulum verò Timotheo circumciso, votisque ex Nazaræorum more conceptis, Judæis Judæum factum esse, ut Judæos lucrifaceret: Deum ipsum, qui tamen artificijs non egeat, libello repudij duritiam Judæorum mederi voluisse; quid ergo dubitaret Archiepiscopus Canonum severitatem laxare, & Apostolorum, Deique exemplis niti tot urgentibus malis, & indulgentiam inclamantibus? Quid Angliam, quid orbem totum dicturum esse, si unius duritiâ tot malis Angliam inundari, tot lacrymis, exilijs, & cædibus viderit? Ipsum Alexandrum Pontificem, si Angliæ adesset, mitiora suasurum, & tempori conducentia, more videlicet prudentis Imperatoris deditionem suadentis hoste jam irrumpente, & incendia, prædámque minante: totam ergo Angliam unius Archiepiscopi arbitrio, nutúque stare, servari obsequio posse, inclementiâ perituram. Hæ omnium ferè Episcoporum voces, precesque erant, quibus & gemitus, & lacrymæ admixtæ, plerisque etiam ad genua provolutis. Diu immotum pulsavêre, & flecti nescium: molliri tandem & paulatim cœpit, illud præsertim aliàs impavidum feriebat, quòd tot alios Antistites involvi secum videret; ergo sui securus, alienâ calamitate victus est: Richardus Templariorum Magister bis eum aggressus, repulsusque, tandem inflexit, luctu Episcoporum extrema formidantium ante oculos posito. Cessit ergo, Regem adijt, subscripsit, juravitque, omissa etiam illa verba Regi exosa, *Salvo Ordine nostro*, quorum

loco

loco hæc posita: *Bonâ fide servabo, &c.* (a) Reddita aulæ serenitas, sed brevi gaudio. Beato igitur Thomâ juramento obstricto, cœptæ scribi consuetudines, palamque edi, sed multò à ministris auctæ, alijs videlicet Regis gratiam captantibus, alijs novam litibus materiam quærentibus: prævidebant enim numquam tam iniquis conditionibus sanctum assensurum, lapsurumque Regis gratiâ, quod æmulis gratum, quæsitumque: & facilè fuit utrumque fallere, Rege juvene, ignaroque, quænam illæ antiquæ consuetudines essent, & quæ dolo appositæ; beato verò Thomâ nuper infulis admoto, & aulæ magis, quàm Ecclesiæ, istiusque jurium perito: ita Wilhelmus in vita testatur. (b) Capita earum consuetudinum hæc erant: *Causas præsentationum, ac etiam Ecclesiarum, quando inter solos Clericos agitantur, ministri Regij cognoscant, decidántque. Clerici cujuscunque rei accusati, & conventi Regijs tribunalibus se sistent, illic responsuri. Nemo ex Regijs ministris anathemate, aut interdicto, alijsque censuris feriatur, nisi prius ejus causâ apud Regem finitâ. Ab Episcopis ad Archiepiscopum, ab isto ad Regem appellabitur; Rex Archiepiscopo finem causæ remittet, nec præter Regis assensum alia provocatio admittetur. Cùm Episcopatus, Archiepiscopatus, Abbatiæ, vel Prioratus vacaverint, Rex interim proventus omnes recipiet; Electio verò non nisi ex Regis assensu, eorúmque consilijs, quos Rex destinaverit, procedet, nec alibi, quàm in Palatio fiet, ibique electus homagium Regi velut Domino ligio de vita, membris, & honore temporali præstabit, salvo tamen Ordine suo.* Hæ sunt fatales illæ consuetudines, tot in Anglia malorum faces, & quas posteà Alexander Pontifex damnavit. Rex in publico conventu legi illas voluit, munirique Episcoporum sigillis; jam enim subscripserant. Ingemuit Archiepiscopus, tam insolentibus postulatis: dissimulato tamen utcunque, pressoque dolore, inducias petijt: *Rem quippe tanti momenti festinari haud debere, collaturum cum Episcopis, posteà responsurum.* Nec abnuit Rex. Cantuariensi ex palatio domum regresso, varij à domesticis sermones, alijs, quòd tempori cessisset, laudantibus, alijs & plerisque conniventiam damnantibus: inter quos, qui Crucem Archiepiscopo præferebat, quid tacitus submurmuraret, secumque volveret, interrogatus: *Indignor*, inquit, *tristórque, fatalem hunc tibi, & infelicem diem luxisse, quo animam æquè, famámque perdidisti: impio Regis chirographo subscripsisti, & ne testis flagitio deesset, Deum insuper jurâsti; duplici delicto reus, & quòd Ecclesiam prodideris, & proditionem quòd juramento firmaveris; timebas*

(a) Vide Wilhelm. in vita cap. 21. (b) Wilhelm. in Quadrip. cap. 21.

has quippe tam egregium facinus æternum haud fore, nisi juramento sanciretur! (a) *Multum tibi Ecclesiæ debent, non languidè tantùm defensæ, sed etiam hosti desertæ, sic nimirum Anselmus, sic Lanfrancus pugnârunt, quorum tu cathedram, non virtutem occupâsti. Mittes ergo in posteros funestum exemplum, & quotquot turpe obsequium, aut metus vincet, te auctorem jactabunt, Thomam, dicent, imitamur, quoties cadent.*

Concusserunt Archiepiscopum hæ voces, aliàs quod fecerat pavidè cogitantem; suspiravit, ingemuit, cathedram, aramque relinquere agitavit, sacrificio abstinuit, solitudinem elegit, & cùm nullum mœrori finem, aut levamentum inveniret, Pontifici Alexandro, qui tunc Senonis agebat, nuntios, & litteras misit, pœnitentiæ, dolorisque plenas. Benignè à Pontifice responsum, qui solatium adhibuit, & culpam excusavit parendi necessitate; nec abstinere Altari voluit: non remedia ægro fugienda, sed paranda, aciem potiùs repeteret, pugnamque instauraret, nullâ re magis fugæ dedecus compensari, quàm pugnando, vincendoque; si quid verò conscientiam gravaret, confessione deponeret, se quoque Apostolicâ Authoritate indulgentiam delicto dare. (b) Paruit consilio Cantuariensis, & longâ tergiversatione Regem morabatur. Hic tantò graviùs indignari, & vindictam palàm moliri, adeò ut Archiepiscopi sanguinem quæri passim jactaretur. Scriptæ ab eodem Rege ad Pontificem litteræ, quibus & consuetudines Clarendunæ editas probari rogabat, & Legationem Angliæ Cantuariensi credi solitam in Eboracensem transferri. Consuetudines negavit Alexander probari ullo modo posse, quippe libertati Ecclesiarum fatales: (c) Legationem Eboracensi concessit, excepto tamen Cantuariensi Archiepiscopo, ejusque Ecclesiâ, quam nolebat Eboracensi subjectam; quo & Regem lusit, offenditque, Thomam Eboracensis auxilio perdere volentem: nec minùs ipse S. Thomas se ab Alexandro nullâ sui culpâ deseri, æmuloq; postponi ægerrimè ferebat, credebatq; animos hostibus suis addi, Pontifice illis non tantùm non obnitente, sed etiam propitio: sed prudenter Alexander Regem molliùs habuerat, à quo plus Ecclesiæ periculi, damnique; nec propterea

D Episco-

(a) V. Alan. in vita cap. 22.
(b) Alex. III. PP. lib. 1. epist. 26.
(c) Vide S. Th. epist. 47. ad Gratian. lib. 5. epist. 164. & 178. & 165. & lib. 5. epist. 20. 21. 24. 25. & lib. 2. epist. 46.

Episcopos ab obedientia, quam Cantuariensi debebant, exemptos voluit, ut ex ejus litteris patet. (a) Inter alia, quæ ad Regem scripsit, hæc digna memoratu: *Si te in aliquo futurum judicium terret, aut præmiorum in æterna requie corona te delectat, veritatem, quæ Deus est, justitiam colere, jus suum cuique tribuere, negotia Ecclesiastica, & præsertim criminalia, quæ de læsione fidei, vel juramenti emergunt, causas super rebus, & possessionibus personarum Ecclesiasticarum tractanda relinquere; Regnum, & Sacerdotium non confundere, non adeò Serenitatem tuam deceret, quàm etiam expediret. Si autem universa, quæ in usus tuos per hujusmodi angarias de bonis Ecclesiasticis convertuntur, in refectionem pauperum, vel alijs bonis operibus expenderes, obsequium non magis Deo gratum efficeres, quàm si Altari quolibet discooperto aliud cooperires, aut si Petrum crucifigeres, ut Paulum à morte liberares. Recolere siquidem debes, qualiter Rex Saul, quia devicto Amalech prædam contra divinum præceptum servare volebat, cùm se ad excusationem sui hæc ad sacrificandum reservare proponeret, à Domino fuerit reprobatus, & alius eo vivo in honorem, & dignitatem Regiam fuerit surrogatus. Quomodo etiam Rex Ozias, dum thurificare voluit, & Sacerdotis sibi officium usurpare, leprâ dignâ Dei ultione percussus fuisset, tuæ saluti congruit ad animum revocare.* (b) Hæc in Angliam Alexander, ubi interim semper magis, magisque D. Thomas conflictabatur. Qui cùm indies mortem sibi præcini nec ex vano videret, Rege implacabili, consilium fugiendi cœpit; & navigium profundâ nocte ascenderat, sed adversis ventis, undisque jactatus, & vix naufragio superstes in littus ejectus est albente vix cœlo. Jam fugam fama vulgaverat, aderantque à Rege, qui ejus supellectilem fisco addicerent, sed domi repertum ad Regium tribunal Northantoniam postulant causam dicturum.

V. Adfuit, & palatium unà cum alijs ingresso fores à tergo clausæ, ne copia discedendi esset: ibi multis accusationibus pulsatus est. Prima fuit: Archiepiscopum à Rege citatum non adfuisse; respondit: Procuratorem à se missum, qui suo nomine causam ageret, Regis haud interesse ratum, ipse, aut alius suo nomine compareret. Rejecta excusatio, omniumque Procerum, Episcoporumque voto ejus bona mobilia fisco adjecta. Quod cùm audisset: *Quale sit*, inquit, *hoc judicium, me etiam tacente sæcula pòst futura haud tacebunt; nova quippe judicia: forma hæc est fortè secundùm Canones Clarendunæ vulgatos: à sæculo non est auditum*,

(a) Alex. epist. lib. 1. epist. 39. & 40. (b) Lib. 1. epist. 42.

ditum, quemquam Cantuariensem Archiepiscopum in curia Regum Anglorum pro qualicunque causa judicatum esse, quia ipse Regum omnium, qui in Regno sunt, spiritalis Pater est; nova quoque hæc forma est, & ordo judiciorum novus, ut Archipræsul à suis suffraganeis, aut Pater à filijs judicetur. (a) Successit aliud accusationis caput, Rege libras argenti quingentas repetente, quas se illi mutuas dedisse ajebat. Respondit sanctus, donatas esse; sed damnatus est, Rege ipso accusante, & qui jus dicebant, aut metu, aut æmulatione corruptis, & cùm reum Episcopi desererent, quinque ex amicis caverunt, singuli centum libras polliciti. Tandem peculatûs accusatur, jubeturque tot fructuum, proventuumque, quos cùm Cancellarium ageret, vacantibus Episcopatibus, & Abbatijs quàm plurimis recepisset, rationem reddere. Ingens ea summa erat, ducentarum videlicet triginta marcarum millia, quæ nostratis monetæ circiter vicies, & trecenta millia Philippeorum reddunt, si videlicet ex calculo Du Fresne singulis marcis Anglicanis duas libras Sterlingorum assignes, & singulis libris quinque Philippeos; ubi simul advertis, quantum ex Regalijs Ecclesiasticis pecuniæ conflaretur. Cæterùm sanctum Archiepiscopum nihil Regi debuisse, ipse Rex palàm confessus est, ut habetur *lib. 3. epist. 55. circa finem*. Hujus ergo criminis conventus respondit: se innocentiæ quidem suæ certum esse; nec Regem latere, quantâ integritate Regijs thesauris præfuisset: consilio tamen spatium rogare, quod cum præsentibus Episcopis promptum esset; Singulorum ergo vota, & consilium rogat: aderant verò Londoniensis, Wintoniensis, Cicestrensis, Lincolniensis, Exoniensis, & Wigorniensis Episcopi. Variæ, discordesque sententiæ, ut singulis affectus erant; nam aut metu, aut æmulatione agebantur, paucis Archiepiscopi, & legum cura. Londoniensis abire illum Archiepiscopatu jubebat, sic Regem pacatum iri, & tempestatem omnibus impendentem extemplò cessaturam; palàm erat, Londoniensis consilium eò vergere, ut spem, ambitumque succedendi alieno metu celaret; nec sanctus dissimulavit, ejus tamen sententiæ Lincolniensis accessit. Cicestrensis cedendum tempori dicebat, & Regi aliquid dandum. Eadem Exoniensis sententia. Wigorniensis animi pendebat, hærebatque, Dei Regisque offendendi metu. Solus Wintoniensis Regijs postulatis cedendum esse negabat: *Cantuariensem Archiepiscopum Regni Primatem esse, in ejus exemplum totius Angliæ, & præsertim Epi-*

(a) Heribert. in V. quadrip. cap. 25.

scoporum oculos defigi, quidquid is ageret, pro Lege reliquis fore; si animum flecteret, libertatem Ecclesiarum conclamatam esse, nec ampliùs quid Canones statuant, Patrúmque exempla, sed quid Regibus libeat, observatum iri. Ergo confuso rerum ordine Ecclesiam servituram, aulâ dominante. Sententijs dictis, & Episcopis silentio defixis, Archiepiscopus in proximam diem inducias à Rege petijt, obtinuitque, ita discessum. Palatio egredientem nemo ex aulicis, quos magno numero alebat, comitatus est; Regis enim metu, & meliorum desperatione, & ne Domini casu premerentur, dilapsi erant. Sanctus ergo fortunæ suæ insultans, pauperum greges undique colligi, epulasque parari jubet, & reliquum diei hilariter agitari; tanta illi nimirum inter adversa animi securitas, & fortunæ contemptus. Sequenti die viscerum dolore vehementer conflictatus est, iterumque inducias in crastinum petijt. Nox inter vigilias, & preces ducta; ubi illuxit, Pontificijs vestibus, & pallio præter morem amictus Sacris ad aram operatus est, Missamque, quæ S. Stephano Protomartyri dicata est, legit, cujus initium: *Etenim sederunt Principes, & adversùm me loquebantur.* Ferunt consilio Monachi cujusdam id factum, cùm videret Sanctum ab Aula adhuc recentem mortis metu percelli. Sacris perfunctus, pallio, infulâque depositis, reliqua Pontificis insignia, vestesque retinens ad Palatium pergit; ferunt sacram Eucharistiam secum detulisse in sinum reconditam. Cùm ad Aulam accederet, ubi Rex præstolabatur, crucem à Clerico prælatam in manus ipse accepit, & Herefordensi in obsequium accurrenti: *Sine*, inquit, *me ipsam deferre, sub cujus protectione tutus maneo, & ejus viso vexillo non est mihi dubitandum, sub quo Principe militem.* Rex ubi intellexit Archiepiscopum cruce armatum procedere, irridentibus Episcopis, Londoniensi præsertim, in cubile interius secessit. Conclamatum interim in Archiepiscopum est, tanquam in perjurum, & perduellem, & qui thalamum Regium insultantis modo perrupisset. Episcopi ad Regem vocati, Cantuariensi foris relicto: multùm temporis consultando tractum, & sententiæ tam ferociter dictæ, ut soluto jam Concilio Eboracensis foras progressus: *Recedamus hinc*, inquit, *ne infortunio, quod Archiepiscopo instat, oculos funestemus.* Cui Robertus Magister: *Imò*, inquit, *perstabo, reique eventum operiar, & unius crudelitatis, & alterius constantiæ testis futurus; neque enim feliciori exitu mortalitatem explebit, quàm si pro Deo, justitiâque sanguinem fundat.* Paulò post Exoniensis ad pedes Sancti provolutus, & verba singultibus miscens: *Miserere*, inquit, *tui,*

nostri-

noſtrique: omnes enim odio capitis tui hodie perimus. Cui Sanctus: *Fuge hinc, quia non ſapis, quæ Dei ſunt*. Tandem Comes Linceſtriæ è Regio cubili procedens, pleriſque Optimatum comitantibus: *Mandat tibi Rex*, inquit, *ut venias redditurus rationem ſuper objectis. ſicut heri promiſiſti te facturum, alioquin audi judicium tuum*. Quem interpellans Sanctus: *Imò*: inquit, *Fili Comes, audi tu prius judicium: non te latet fili, quàm familiaris, & fidelis ſecundùm ſtatum hujus mundi Domino fuerim; & ideò placuit ei, ut in Archiepiſcopum promoverer, quamvis Deo teſte invitus: nota enim mihi fuit infirmitas mea, & magis pro ejus, quàm Dei amore acquievi, quod hodie ſatis palàm eſt, dum Deus, & ſe mihi ſubtrahit, & Regem: veruntamen in mea promotione dum Electio fieret, præſente Henrico filio, & Regni hærede, cui & hoc ipſum mandatum fuit, quæſitum eſt, qualem me redderent Cantuarienſi Eccleſiæ? Et reſponſum eſt, liberum, & abſolutum ab omni nexu Curiali. Si ergo liber, & abſolutus; neque teneor, neque volo ſuper his reſpondere. Ad hæc fili Comes id attende, quanto dignior eſt anima, quàm corpus, tanto magis Deo, & mihi teneris obedire, quàm terreno Regi: nec lex, nec ratio permittit, ut filij Patrem judicent, aut condemnent; unde Regis, tuum, & aliorum declino judicium, ſub Deo ſolo à Domino Papa judicandus, cujus præſentiam coram vobis omnibus appello*. (a) *Et vos fratres, & Coepiſcopi mei, quia magis homini, quàm Deo obeditis, ad Domini Papæ audientiam, & judicium vos voco, Catholicæ Eccleſiæ, & Sedis Apoſtolicæ auctoritate munitus hinc recedo*. Hæc ſanctus vultu, geſtuque modeſtè intrepido, & libertatem ſpirante. Equum poſteà conſcendit, abijtque, lævâ frænum Crucemque tenens, dexterâ populo benedicens; ingens enim turba, Cleri præſertim, pauperumque accurrerat, quæ velut è triumpho redeuntem excepêre, excrevitque gaudium priori luctu, quòd ſublatum crederent. Omnes convivio excepti. Sub prandium exilium Liberij, & monitum ex Evangelio lectum: *Si vos perſecuti fuerint in una civitate, fugite in aliam*.

VI. Ex hoc tempore conſilium cœpit excedendi Angliâ, rogavitque Regem. Et planè appellato ſemel Pontifice Romam eundum erat, urgebantque fugam inſidiæ in ejus vitam paratæ. (b) Aliquamdiu, ut inſequentes falleret, Angliam alieno habitu, occultuſque pererravit: tandem exeunte nocte mari ſe committit, applicatque haud procul Gravelingâ. Fugam beati Antiſtitis ſæviſſima à Rege edicta etiam in Cleri-

D 3 cos

(a) Alan. in V. cap. 33. lib. 1. (b) De fuga Div. Thomæ V. Apolog. Sareſberienſ. epiſt. 48. lib. 2.

eos comitata sunt, quibus exilia, plagæ, confiscationes indictæ, si parere illi pergerent, aut litteras deferrent, tantâ pœnarum sævitiâ, & sacri Ordinis contemptu, ut vel inde appareat, quàm fœdè indignèque Ecclesiasticos habuerit, quantoque jure non posset sanctus Archiepiscopus ferre, jura Ecclesiarum tam impudenter calcari. Lege ea edicta, erubesces. (a) Portus etiam custodiri, ne quæ litteræ in Regnum penetrarent. Ipse quamvis terrâ, marique varijs periculis jactatus (nam hærebant à tergo Regis ad Pontificem Nuntij, ac per insidias eundum erat, Belgis ex Anglia præmonitis) & iter inter pluvias, hyemesque pedibus metiretur, labore hactenus insueto, Alexandrum Pontificem exilium suum causasque litteris docuit; earum hæc summa. Persecutiones, quas in Anglia à Rege ejusque Ministris gravissimas pateretur, causas Regno excedendi fuisse; eas verò non aliunde in se concitatas, quàm quòd jura, & libertates Ecclesiarum profligari nec æquis oculis videre, nec adulantium more pati amplius posset; hanc totam delicti summam esse, cæcum, mutumque non fuisse, Ecclesiâ pereunte: avaritiam Principis in Ecclesiæ facultates grassari: Clericos sæcularium tribunalibus sisti: nec pecuniâ tantùm, exilijs etiam, ac membris puniri: se ut in Palatio causam diceret, vocatum esse, eosdem & hostes, judices, & testes sedisse: & ne illos sceleris puderet, jussum se non tantùm sententiam ferre, sed etiam probare; quod cùm nollet, hoc ipso damnatum esse: quid jubetis, *inquiebam*; spoliari, exulari, mori? volo optoque: ut flagitio vestro subscribam? non possum: sufficiat vobis, dignitatem mihi meam, imò & vitam ademisse; innocentiam relinquite; invadite, & cædite, etiam perimite, vocis tantùm libertatem concedite: hoc sinite ut dicam, vos impios esse, & Christiani nominis, quod in sacerdote, & Antistite persequimini, extorres: aut si loqui non licet, lacrymis saltem libertatem date; sacrilegia prædasque vestras silebo, sed tamen deplorabo; quid minùs ego petere, aut vos Archiepiscopo vestro dare potestis, quàm ut quod dicere non audet, audeat gemere? Hoc ergo flagitium meum, & causa persecutionis est, dixisse, rogâsse, gemuisse: hoc perjurium, & perduellionem vocant. Sed istis ignosci potest, ignorantiâ aut obsequio peccantibus; quid de Episcopis dicam, quorum ego causam, & libertatem meis periculis tuebar? Illi aulam & favores, & quod dictu fœdissimum est, æquitati metum præhabuere; sententias in me dixerunt, imò in

(a) V. lib. 1. epist. 14. 15. & 23.

in seipsos; nec enim mea tantùm, sed omnium Ecclesiarum est libertas, cui laboro: & ut timori honestatem prætexant, audent Evangelio se tueri, quod turpissimè produnt; dicunt enim danda esse Cæsari, quæ sunt Cæsaris: Regem juventâ, imperio, victorijs ferocem provocandum non fuisse: notantque ingratitudinis, Regi tot beneficijs in me largo ausum obniti. Quibus ego respondi: alias esse Cæsaris, alias Tyranni partes: Cæsaris esse Ecclesias, legesque tueri, & Sacerdotes, quorum precibus, cultuque Imperia floreant, venerari; quos, qui exilijs, prædis, servitute infestat, Cæsaris an Tyranni nomen mereatur, ipsi sententiam ferant; non ergo me Cæsari, sed hosti obluctatum esse, nec hostem fore, nisi eum talem ipsi fecissent: si enim primis conatibus obstitissent, & quàm ille ab æquitate Regumque exemplis abluderet, ostendere ausi essent, jam dudum alijs eum moribus fore, naturâ quippe docili, & rationi, cùm æstus quieverit, obsequente; nunc verò non, ut dicunt, juventâ & victorijs, sed turpi eorum adulatione, qui monere debebant, ferocem, indomitum esse: nec tam morbo, quàm medentium culpâ corruptum, veneno in plagas profuso. Falli, qui credant me, aut immemorem beneficiorum esse, aut amorem, & reverentiam exuisse Principi debitam: imò ingratus & hostis essem, si quod illi faciunt, alluderem pereunti, nec revocarem in præcipitio pendentem: silerem ergo, & facem ferrumque porrigerem perire volenti? Hoc non possum. Vivat Henricus Princeps, audiatque saniora monentem, si fieri potest; si non potest, pereat saltem me innocente, & ad funus plorante. Hæc Episcopis meis ingerebam, à quibus cùm non audirer, nec flagitium jam cœptum abrumperent, quid aliud superant, quàm ut Romam, Christique Vicarium appellarem? Appellavi, & hanc ultimam naufragij tabulam amplexus sum: nec possunt ægris animis id accipere, aut vitio mihi vertere: si enim innocens sum, cur damnant? si Reus, cur judicem formidant? (a)

Hæc Archiepiscopus Alexandro Papæ, qui, datis ad eundem litteris, (b) acta, & sententias in illum dictas rescidit. Legati interim Angli Compendium ad Regem Christianissimum venêre, porrectoque libello criminationibus pleno, multa ex suo addidere, quibus innocentiam Cantuariensis onerabant: initium libelli erat: *Thomas quondam Archiepiscopus.*

(a) Vid. Roger. in Annal. Anglor. ad ann. 1165. (b) Lib. 1. Epist. 49. in Cod. Vat.

piscopus. (a) Et roganti instantiq: Regi, quis ergo Thomam Archiepiscopatu exuisset? cùm ambiguè responderent, in hanc vocem erupit Christianissimo Rege, & immortalitate dignam: *Planè sicut Rex Anglorum, ita & ego Rex sum; veruntamen minimum de Clericis meis deponere ego non valerem.* Paulò post Legati ab Archiepiscopo secuti sunt; sic enim imperaverat, ut Regios unius tantùm diei intervallo, & inobservati sequerentur, quod & ab illis tantâ simulatione factum, ut & laterent, & omnia ad Archiepiscopum referrent. Cùm ergo causam Domini perorâssent, adeò Regem flexêre, ut suspirijs, gemituque dolorem testaretur, & Regnum suum Sancto offerret, adjecitque: *Hoc ex pristino more, exemplisque Regum Galliæ esse, ut exules, & præsertim Ecclesiasticæ personæ, in Regno suo à persecutorum injurijs defendantur.* (b)

VII. Senonis Alexander Papa Henrici Legatos accepit: magno hi apparatu incedebant, multoque auro, quo aulam expugnarent, instructi, adeò, ut Saresberiensis in quadam ad Sanctum epistola malè ejus causæ ominetur, timeatque innocentiam donis cessuram: ejus verba sunt: *Contra vos faciunt multa, pauca pro vobis; venient enim magni viri, divites in profusione auri, quod nunquam Roma contempsit, erúntque non modò suâ, sed etiam Domini Regis (quem in Curia nemo audebit offendere) authoritate freti, &c.* (c) Et verò jam inter Purpuratos certamen erat, multis intempestivæ severitatis Sanctum damnantibus. Auditi sunt in publico Senatu. Primus Londoniensis Sancto perpetuus æmulus, eum pertinacem, inquietum, suis consilijs præsidentem, aliorum contemptorem dicebat: & cùm in fugam declamaret, ausus est illam ex Proverbijs sententiam usurpare: *Impius fugit nemine persequente.* Tum Pontifex petulantiâ offensus: *Parce*, inquit, *frater.* Et Londoniensis: *Domine parcam ei.* Cui Pontifex vultu indignationis, & majestatis pleno: *Non dico, frater, quòd ei parcas, sed tibi.* Quâ voce adeò perculsus est, ut obmutesceret stupido similis. Excepit Hilarius Cicestrensis Episcopus, & ipse aut ignorantiâ, aut Dei voluntate Sanctum vindicantis ludibrium meritus; cùm enim ei insultaret inter alia: *Id parùm attendit Dominus Cantuariensis, relicto maturiori consilio se solùm consuluit, & sic sibi, & suis, & Regi, & Regno, Populo & Clero graviores labores procrearet, quod circa virum tantæ auctoritatis non decuit, non oportuit, nec aliquando oportuebat, insuper suos, si saperent, non oportuebat sibi in talibus patrocinari.* Omnes in risum soluti

(a) Heribert. in V. lib. 2. cap. 7. (b) Id. ibid. (c) V. lib. 1. epist. 24.

ſoluti errore toties in grammaticam repetito, tantoque magis, quòd eloquentiam ambiret, ſibique blandiretur; exclamavitque unus: *Malè tandem veniſti ad portum*. Ille rubore ac ludibrio confuſus, orationem abrupit, tacuitque. Eadem, Eboracenſis, & Exonienſis repetebant. Sed omnium modeſtiſſimè, parique elegantiâ (a) Comes Arundelius peroravit, ut mirum ſit, plus iſti in Archiepiſcopum reverentiæ, quàm Epiſcopis fuiſſe. Summa petitionis erat: mitteretur a Summo Pontifice in Anglia Legatus, qui appellatione remotâ cauſam Archiepiſcopum inter, Regemque finiret; addebantur precibus minæ intentato ſchiſmate Pontifici terrendo. Et verò diu hîc hæſerat animi, conſilijque dubius; magna erant Henrici in Alexandrum, & recentia ſtudia, nec minor ab eo metus, ſi deficeret, quippe potentiâ, ac annis florente; hunc ergo tam alieno tempore, & adhuc ſupplicem offendi, plenum periculi erat, præſertim non paucis Purpuratorum, & plerìſque in Anglia Epiſcopis Regem tuentibus, quod ne metu facere viderentur, tituli, & colores quærebantur fucandis mendacijs. Ex adverſo quantum criminis erat, innocentem, profugum, & aras amplexantem repellere, ac Angliæ reddi, inſidijs inimicorum certæque morti expoſitum? hæc præmia eſſe pro Eccleſijs pugnanti? quos animos Regem ſumpturum, ſi gratia ſceleri præſtetur, reum ſimul victoremque? nullam amplius fidem Romano Pontifici fore, ſi eum, quem tot titulis fovere debebat, ſinu excuteret, hoſtique proderet? nec enim aliud eſſe in Angliam, Inſulam mari clauſam mittere cauſam dicturum, quàm carceri, aut catenis innectere. Flexit in hanc partem animum Pontifex, Legatiſque reſpondit, Archiepiſcopo abſente decerni nihil poſſe: præſtolandum ejus adventum, nec diu abfuturum. Inſtabant tamen, urgebantque, Pontifice immoto; ergo diſceſſum maturant, ne ſalutato quidem Alexandro. Intereà Senonas Archiepiſcopus pervenerat, humaniſſimè à Rege acceptus; nam & ſervos illi, & ſumptus ex Regio ærario, & ſupellectilem tantæ dignitati parem adjecit. Sic ad Alexandrum pervenit. Primi in aula congreſſus haud grati cecidêre, averſis videlicet Cardinalium animis, maleque imbutis; eum ſiquidem tempeſtatis in Anglia auctorem credebant, nimiâ in Regem ſeveritate. Alexander benignè accepit, audivitque cauſas exilij, fugam, naufragia, itinera pedibus acta, pericula, inſidias, extremamque paupertatem, tantòque graviorem, quòd inſuetam; quæ & dicenti lacrymas,

(a) Vid. Vit. lib. 2. cap. 9.

crymas, & audienti expressêre. Proximâ die in Senatum admissus est, jussusque Patribus, qui frequentes aderant, causas itineris, & calamitatum exponere.

Assidebat Alexandro proximus, parabatque surgere causam dicturus, sed prohibente Pontifice resedit, cœpitque summo omnium silentio & attentione dicere: quantâ apud Regem gratiâ floruerit, cùm Cancellarium adhuc ageret: quantâ cùm Archiepiscopatum inijsset: sibi intimas curas, sibi arcana Regni concredita: imò quo nihil charius, majorisque pretij, etiam Principis filium suæ fidei commissum: potentiam opesque gratiæ pares: nec finem felicitati futurum, si hanc, quàm conscientiam maluisset; potuisse perennari fortunam obsequio Principis, & exilio virtutis: nec se earum artium ignarum, expertemque, quibus Principem parare, & obstringere posset: & fortè, cùm aulicum ageret, plus illis indulsisse, quàm modò vellet, aut excusari posset. Ubi Infulas induit, sacramque Dignitatem inijsset, alias animo cogitationes, alias curas successisse: observâsse se Principem excelsâ quidem, & proclivi in pietatem indole, sed immoderatâ, & alieni appetente, nec throno, aulaque contentum, nisi aris æquè imperaret: jam sponte suâ ardenti eos facem subdidisse, qui gratiam à juvene per flagitia quærerent, meritis inaccessam: se recenti adhuc malo rogâsse, monuisse exemplis, legibus certâsse: hinc primas ærumnarum fibras, quibus jam premeretur: molestum se primum, dein fastidio habitum, ac tandem odio: procul arcanis esse: rarò in aulam peti: alios in gratiam, curasque Regni admitti, tantò chariores, quòd Principi grata suaderent, nullo justi, injustique discrimine: & hæc ferri potuisse, cùm necdum in extrema prorumperent. At verò, ubi expilari Ecclesias vidit, Sacerdotia confundi, profanis tribunalibus Clericos sisti, nec pecuniâ tantùm multari, sed cædi etiam, proscribique, & limites omnes, qui palatia ab aris distinguerent, nullâ Canonum, nullâ legum reverentiâ moveri, utque licentiùs, minorique verecundiâ peccaretur, honestum consuetudinis titulum flagitijs imponi.

Hic enimverò simulationem se abrupisse, & cùm bellum aut Deo, aut Regi indici oporteret, hunc se hostem, quàm illum maluisse: hinc Regis in se odia, hinc Aulæ Regi blandientis, & quod dici sine gemitu, & pudore non possit, hinc Episcoporum aversos à se animos, adeò plus Aula eis, quàm Ecclesiæ cordi erant. Jussisse Regem, ut ijs flagitijs,

quæ

quæ consuetudines appellabantur, subscriberet: moratum se esse, temporis ac meliorum fiduciâ: & tandem apertè negâsse; tunc Regis iram & palàm exarsisse, tunc amicorum fugam vicinam tempestatem formidantium: insidias sibi paratas, mortem condictam, & ejus exequendæ modos viasque perquisitas; quam cùm eminus, clarisque indicijs observâsset, Regno tandem cessisse: non hoc metui, non rumoribus, ut æmuli jactabant, sed necessitati, imò & amori in Regem datum, quem ab infamia parricidij liberabat, exilio sponte suscepto. Quæ verò in exilio, à naufragijs, ab Inopia, ab hostibus toto itinere sparsis, ab hyeme, inediaque pertulerit, malle ab alijs intelligi; nec enim se Pontificem appellâsse, ut ærumnas suas, sed innocentiam probaret. Illud tantùm rogare, ne crederent nullas, aut leves ob causas tantam fortunæ mutationem à se patienter susceptam, imò expetitam: imprudentem, imò fatuum esse, qui summam felicitatem ærumnis, & exilijs mutet, aut nullâ causâ, aut malis impari: nec se palatio nuper egressum: delitijs, gloriæque, ac Principum gratijs assuetum ex ijs esse, quibus gratis miseriæ placeant, nulloque pretio: Ecclesijs, libertati, ac Sacerdotum bono se miserum esse, quæ si aliorum exemplo Regiæ voluntati prodat, cedatque; paratas sibi opes, dignitates, Principis gratiam, fortunàmque pristinâ florentiorem: hæc omnia parvo constare, obsequio videlicet, & uno calami tractu; idem fore, subscribendi, & florendi momentum: arbitrio suo stare, miser esse an felix velit, Ecclesijs tamen aulæ, prædæque relictis; & quantum hoc mali, si aliorum sententiæ, preces, & exempla spectentur? sed averteret Deus hanc mentem, non Episcopi hæc vota, sed latronis esse. Vitam se cupere, si honestis conditionibus possit; si non possit, honestiùs moriturum, futuro posteris exemplo, quid Episcopos deceat.

Hæc Archiepiscopus dicebat flagrante vultu, & Martyrem ferente, gestu intrepido, ac libertatem spirante, & quem Reges timerent juxtà amarentque: jam Patres commiseratione tangi tam indigna, & invictè patientis: sed penitus evicti sunt, cùm tabulas, quæ consuetudines Regias continebant, sinu expromens, ostentansque indignanti similis, dolentique, adjecit: *En, Patres, servitutis vestræ fatale decretum: hîc compedes, hîc catenæ, & flagella sunt, & quicquid mancipijs debetur: subite jugum, & cervices inflectite, libertate proscriptâ: spoliari vos, cædique, & profanis tribunalibus adsterni Lex Anglica jubet: nec vocibus licentia, nec lacry-*

mis est: ferro, ignique vel gemitus punitur: hujus ego delicti reus, & compertus sum: huic exilium meum, & naufragia, & rapinas debeo, crudelitate adhuc parcâ, & solùm præludente: mox sanguis, & secures micabunt; vos interim sententiam edicite: licuit Episcopo tacere tam indigna, tam atrocia videnti? Ultimas has voces inter lacrymas dixit, nec ullus ferè in eo consessu fuit, qui fletu temperaret, (a) præsertim ubi lectæ consuetudines; tunc enim ab omnibus conclamatum, & constantiæ Archiepiscopi etiam ab ijs applausum, qui maximè damnaverant. Ipse Alexander primò excandescere, ac nimiam Archiepiscopi conniventiam accusare, quòd suo assensu eas consuetudines juvisset, Ecclesijs fœdissimâ servitute oppressis, posteà placari, summisque laudibus ejusdem constantiam efferre, qui solus in acie perstaret, & tanto rerum omnium, ac vitæ contemptu Regios moraretur. Sic eâ die discessum, nec ampliùs dubitatum, non Archiepiscopi tantùm, sed totius Ecclesiæ causam agi, nec ab illo severitate, ut quidam putaverant, sed indulgentiâ peccatum. Sequenti die revocati in Senatum Patres, ac thalamo interiore accepti. Ingressus Cantuariensis dejecto vultu, lacrymisque perfuso, se malorum omnium, quæ Angliam turbabant, auctorem profiteri; quippe tantæ Dignitati, & curis eam comitantibus se imparem esse, & aulæ potiùs, cui assueverat, quàm Ecclesijs natum: nec se id ignorâsse, cùm caput Infulis submitteret: repulisse eas quidem, sed tandem acceptâsse urgente Rege; quòd Regem ergo Deo prætulisset, utrumque jam aversum experiri: placandum ergo dimissâ Dignitate, quam sustinere non posset: hoc dudum sibi animo sedisse, distulisse tamen, ne in profanas manus tiaram deponeret: nunc tempus, & locum esse destinata exequendi. Tum annulum digito extractum Alexandro porrigens: *Accipe*, inquit, *insignia funestæ Dignitatis; reddo, à quo accepi: & olim exuissem, nisi illi expeterent, quos indignos credebam. In tuas manus depono; tuum erit Cantuariensi Ecclesiæ sponsum alium deligere me digniorem, & utinam feliciorem.* Hæc Archiepiscopus pari modestiâ, & fortunæ contemptu: repetitæ ab omnibus lacrymæ. Secedere jusso cœptum consultari, quid agi oporteret. Non deerant, qui placandi Regis obtentu alium Ecclesiæ Cantuariensi destinarent, cædendam esse hanc victimam publicæ quieti, & unius jacturâ redimendum commune naufragium: nec alias Infulas defore. Plerique nec decorum id esse, nec honestum dicebant, omni-

(a) Alan. l. 2. c. 11. Quibus perlectis moti sunt omnes usque ad lacrymas, &c.

omniumque tandem eadem ſententia fuit, *Phariſæis*, ut inquit Alanus, *exceptis*. (a)

VIII. Revocatum ergo Pontifex Dignitati reſtituit, indiditque annulum, adjecit ſpem meliorum, & interim Pontiniacenſi Abbati commendavit, qui tunc aderat. Ita Sanctus aulam Monaſterio commutavit, & ne quid ab alijs differret, Monachum induit, recepto à Pontifice ex rudi lana amictu, quem ipſe benedixerat, addiditque ijs, qui deferebant: *Dicite Domino Cantuarienſi, quòd habitum ei miſimus, qualem habuimus, non qualem vellemus*. Adjecit Sanctus à collo ad poplites veſtem cilicinam, tum flagella, & inediam, ac lectionem Scripturarum, tanto ſtudio & oblectatione ductam, ut ſacros codices vix manu dimitteret. Secuta gravis infirmitas ærumnis, & afflictatione provocata, corpore ad has pœnas adhuc rudi, nec ſatis exercito; ſed hoc Martyrij tyrocinium erat, affluebantque cæleſtes delitiæ, tantâ animi quiete gaudioque, ut corpus perfunderent, crederesque exilij oblitum inter voluptates roſasque verſari, præſertim valetudine confirmatâ. Sed brevis hæc quies fuit, quam triſtiſſimi ex Anglia Nuntij turbârunt. Furebat Henricus Rex, & ſæviſſimis edictis in Alexandrum Pontificem, & D. Thomam agebat: prohibitæ ad utrumque Appellationes, & litteræ: cuſtodita maria portuſque, ne aliquæ ab ipſis Angliam penetrarent: & qui illis faverent, bonis omnibus multati, nullo inter ſacras, profanaſque Perſonas diſcrimine: (b) Denarius S. Petri interceptus, & Regio Fiſco addictus: omnes quoque proventus Archiepiſcopi ærario illati: & quotquot illum aut cognatione, aut amicitiâ contingebant, Angliâ expulſi, nullo conditionis, ſexûs, ætatiſque diſcrimine. Unde Sancto perpetuum dolendi argumentum, lacrymas ſuorum & exilia quotidie ſpectanti. Amicis eos commendabat, præſertim Siciliæ Reginæ, cujus charitate plerique adjuti, ut etiam Syracuſarum Archiepiſcopi, quibus litteris gratias egit. Pontiniaci biennium degit, ubi & Legati Apoſtolici Dignitate per totam Angliam

(a) Alanus in V. l. 2. c. 12. Placuit omnibus ſententia, præterquam Phariſæis, &c.

(b) Denarius S. Petri erat nummus argenteus ex ſingulis domibus totâ Angliâ pendi ſolitus: ſublatus eſt ab Henrico VIII. ſecuto mox ſchiſmate, & hæreſi. V. Gloſſar. du Freſne. De hoc Denario S. Petri non tantùm ab Anglia, ſed etiam Gallia, Britannia minori, Polonia, & Hibernia dari ſolito V. Spond. ad ann. 740. 782. 869. 1045. 1159.

Angliam auctus est, excepto Eboracensi Episcopatu; quam & tam erecto impavidoque animo exercuit litteris in Angliam ad Episcopos, ipsumque Regem datis, pœnisque etiam adjectis in contumaces, ut non exulem illum, sed adhuc florentem crederes, & præpotentem. Pontiniaco litteris ab Henrico pulsus est, Ordini Cistertiensi extrema minante; quæ cùm Sanctus intellexisset, Senonas migravit, Ludovico Rege totum Regnum, ubi hospitaretur, offerente. Senonis magno honore cultus, Regiisque impensis sustentatus est. Henricus interim cùm Alexandri Pontificis in Archiepiscopum studia intellexisset, vindictæ præceps Friderico Imperatori per Legatos se adjungit, jubetque Alexandrum toto Regno ejurari: id enim Wilhelmus Saresberiensis in vita testatur, (a) quamvis Henricus, alijque negaverint, id voluntate, multoque minus imperio Regis à Legatis factum. (b) Alexander intereà pacem inter Archiepiscopum, Regemque moliri; mutuis enim dissidijs non Archiepiscopus tantùm, sed Ecclesia periclitabatur: missi in Angliam propterea duo Legati, Wilhelmus, & Otto Cardinales, qui litem honestis conditionibus finirent; sed id novum dissidijs fomentum fuit. Credebat Archiepiscopus Legatos à Pontifice missos, qui jus dicerent, non qui componerent, & ad æquas conditiones Regis animum inducerent: præsertim Wilhelmum recusabat, quippe auro corruptum, Archiepiscopo æmulum, Regis gratiæ obsequioque unicè adstrictum, & mille alijs titulis gravem; unde in Alexandrum Papam non solùm à Divo Thoma amarissimis querelis, sed etiam à Rege Galliæ, alijsque declamatum, quòd illi judicandi potestatem fecisset, qui hostis esset, qui pretio conductus, quique insolenter se jactaret, certus non illi causam adjudicare, qui innocentior, sed qui potentior esset. Et quamvis Alexander Wilhelmo Ottonem adjunxisset æqui amantem; par tamen non erat, altero potentiâ, favoribus, clientelis vincente: ut tandem Legatos revocari oportuerit irritâ Legatione, imò noxiâ. Sanctus intereà exulem oblitus, Archiepiscopi, Legatique Apostolici partes egregiè implebat, multis, quòd bona Ecclesiastica occuparent, nec moniti absisterent, anathemate percussis; inter quos Episcopus Londoniensis, alijque gratiâ apud Regem præcipui: hinc oleum flammæ aditum; sed Sanctus innatâ libertate ferebatur, quam Galliæ Regis protectio etiam augebat. Scripserat is Romano Pontifici rogabatque, ne suâ Auctoritate sententias Archiepiscopi sol-

(a) Vita S. Thomæ lib. 2. cap. 20. (b) V. Vitam lib. 2. epist. 41. & l. 1. epist. 102.

ſolveret, adjunxitque per Legatos: *Si quis Archiepiſcopum, vel ſuos tanget, is pupillam oculi mei tanget.* (a) Nec intra calamum, & nuntios ſtetit, operi accinctus eſt tentatâ inter offenſos pace. Enimverò jam paraverat Archiepiſcopus in Regem Cenſuras, ſed ut fulmen tam excelſo capiti, ſereno non turbato cœlo incideret, nec quidquam cœleſti huic igni prophanum miſceretur, triduum inter preces, vigiliaſque ſumpſit, & inter aras D. Virginis Sueſſionenſis, Gregorij Magni, & B. Dranſij pernoctavit; ut videas, quanto apparatu, delectuque vibrandæ ſint diræ, præſertim in Regnantium capita, quorum morbi plerumque remedijs invaleſcunt: & Deus fulmini jam cadenti moras oppoſuit, Regemque lecto affixit. Sanitati redditum Rex Galliæ ad colloquium invitavit, adfuitque Archiepiſcopus, alijque utriuſque Regni Magnates ingenti numero; quippe fama præcurrerat, Archiepiſcopum in poteſtate Regis fore; unde omnium expectatio Coloſſi hujus caſum videre cupientium. Stetit tamen, ut eventus docuit, & aliorum ſpes eluſit, aut etiam implevit; malebant enim ex aula non pauci jurgia durare in turbido piſcaturi, timebantque, ſi in gratiam rediret, aut hujus potentiâ, quem adeò provocaverant, aut ſuiſmet artibus, ſi proderentur, caſuros. Omnes ergo inter ſpem metumque eventus ſuſpenderat.

IX. Ubi in Regis conſpectum Archiepiſcopus venit, ejus genibus provolutus eſt; (b) nam reverentiam libertati conjunxerat, ac vultu, ut Sancti ſolent, imperterrito juxtà modeſtoque: *Adſum*, inquit, *O Rex, Sacerdotis, & exulis habitu: quòd pedibus tuis affuſum, quòd ſupplicantem vides, exulem decuit; præteritorum memoriam nec ego retineo, & tu velim oblitteres: ſi quid peractum à me eſt, quod Majeſtatis tuæ animum movit, Sacerdoti, & Antiſtiti imputa, quem invitum feciſti: feci, at medentis animo. Jam verò cauſas, quæ Sacerdotium, Regnúmque colliſere, arbitrio, & voluntati tuæ committo; jube ut voles, obſequentem me habebis, fidúmque, ut ſemper, ſalvo tantùm bonore Dei: hunc ſolum mei, tuíque Dominum excipio.* Infremuit Henricus ad has ultimas voces; nam primas patienter audierat: nec probris, convitijſque temperavit, ſuperbum pertinacem, ingratumque appellans. Tum ad Regem Galliæ converſus, illudi ſibi ab Archiepiſcopo querebatur; quippe obtentu Divini honoris omnia recuſaturum, quæ ejus animo haud ſederent: luſum hunc eſſe, non obſequium. Tum mitigato velut animo, & malaciæ reddito: *Multi*, inquit, *Regum Angliæ minori*

(a) Lib. 1. epiſt. 139. (b) Herib. in V. lib. 2. cap. 25.

minori potentiâ, quàm ego fuêre: multi etiam Cantuariæ Archiepiscopi, majori sanctitate, quàm iste; id ergo peto, ut quod minimo Regum Angliæ illi præstiterunt, is mihi præstet, qui multis partibus inferior eis est.

Æquissima videbatur postulatio, & Regi tanquam modestè, ac citra fastum petenti acclamatum est. Silebat Archiepiscopus neganti similis. Cui Galliæ Rex: *Domine Archiepiscope, vis major esse Sanctis viris? aut major prudentiâ? quid dubitas? ecce pax præ foribus!* Sed Sanctus sententiæ jam semel, matureque conceptæ inhærebat, nec aliter Regi pareri posse, quàm *salvo Dei honore*. Hinc omnium aversi ab illo animi, & in contumelias effusi; quippe ejus pertinaciam obsistere Rege jam parato, & æquissima postulante: ipse Ludovicus conscensis equis abitum festinavit, ne compellato quidem, salutatoque Archiepiscopo; adeò indignabatur eum cœptis insistere, nec flecti in conditiones posse, ut quidem videbatur, justas, quas tamen eventus detexit, & ipse Ludovicus damnavit. Hîc enimverò magnanimitas Sancti ad fastigium pervenit, emicuitque omni fortunæ, adversisque superior, & solo Deo nixa; nam prius amicis utcunque sustentabatur, præsertim Ludovico Rege: nunc verò omnia subducta, quæcunque animum levare possent ærumnis gravem. Henricus irâ fervens, & vindictæ accinctus, Ludovicus contemni se ratus, ne quidem alloquium, aut conspectum admittebat, clauseratque ærarium: amici diffluxerant: Episcopi à Rege stabant, lacerabantque innocentem, nec alij magis flammam ventilabant: nulla contra egestatem subsidia, quæ animo verecundo, magnoque, & delitijs assueto tantò erat molestior: sed præsertim domesticorum squallor, & desperatio Sanctum angebant sui negligentem, aliorum anxium. Et tamen tot undis agitato, & ultima expectanti tanta securitas, & tranquillitas fuit, ut jocis fortunæ insultaret, & vultum modestâ hilaritate, ac risu solveret. Et verò qui animum partium studijs, & affectibus exemerant, nunquam magis, quàm in hoc fortunæ dissidio Sanctum admirati sunt; nam Senonas eunte itinera populi obsederant, certabantque videre, & digito ostentabanr applaudentium more: (a) *En*, inquiebant, *Archiepiscopum illum, qui in hesterno colloquio Deum propter Reges negare noluit, nec Dei honorem subjicere.* Ex Gallijs in Burgundiam cogitabat, sed Deus, cùm minimè sperabatur, intercessit, subvenitque. Evocatur ad Ludovicum Regem Archiepiscopus, nec aliud expectabat, quàm leges, & tempus novi exilij. Ut in

(a) Herib. in V. lib. 2. cap. 26.

in conſpectum venêre, ſedentem reperiunt, attonito, aut meditanti ſimilem, vultuque dolorem teſtante, quod malo omini vertebatur: aliquamdiu perſtitit, demiſſoque in terram capite nec tacendi finem, nec mærendi faciebat; cùm ſubitò lacrymis, & ſingultu obortis, proſiliensque genua Archiepiſcopi amplexu ſtringit, nec allevari ſe paſſus in hæc verba prorumpit: *Verè Domine mi Pater, tu ſolus vidiſti, nos omnes cæci fuimus, qui contra Deum conſilium tibi dedimus, imò ad nutum hominis honorem Dei remittentes. Pœniteo Pater, & graviter pœniteo; ignoſce ergo, & ab hac culpa me miſerum abſolve; ſed & Deo, & tibi meipſum, & Regnum meum expono, & ab hac hora promitto, quòd tibi, vel tuis non deero.*

Hæc inter lacrymas, & ſingultus dicentem Archiepiſcopus abſolvit benedixitque, nec prius ille ſurrexit, pulcherrimo veritatis triumpho; tandem enim veritas erumpit, quidquid illi opponas, vincit cadendo. Ab hoc tempore Sanctus ſummâ veneratione in Gallijs, & Regiè habitus eſt. Nec ego magis Ludovicum ſacro bello accinctum, & tot triumphis, ac palmis auctum admiror, quàm cùm Sancti pedes tenebat. Cæterùm quàm magnis rationibus Henrico aſſentiri Archiepiſcopus noluerit, operæ pretium fuerit exponere, exemplo poſteris profuturo.

Omne obſequij genus Sanctus pollicebatur, ſalvo tamen, exceptoque Dei honore: nec Regijs juribus hæc clauſula obſtabat, ſemper enim intelligebatur, etſi taceretur; nullum enim contra Dei honorem Regibus jus eſt; nam ut Regibus populi, ita Reges Deo ſubduntur; & tamen exprimi ea clauſula tunc temporis debebat, Rege Eccleſias invadente: alioquin omnia Archiepiſcopus cedere videretur, ſi poſt tanti temporis certamen Regi omnia poſtulanti, omnia permitteret. Quæ ergo Regi injuria, ea exprimi, quæ etiamſi tacerentur, obſervari oportebat? & præſertim eo tempore, quando ſilentium, unius victoriæ, alterius cladi adſcribebatur publico omnium damno? Accedebat Archiepiſcopum, cùm infulas induiſſet, fidelitatem Regi promiſiſſe, *Salvo honore Sacerdotali;* quo ritu omnes jurabant Antiſtites, nullâ Regum querelâ: ſi ergo Sacerdotalis honor excipi poterat, quantò magis Divinus Rege inoffenſo? Nec primus erat, qui pro Eccleſiaſtica libertate bellum Regibus intulerat; quis enim Ambroſij, Chryſoſtomi, Baſilij agones, & pericula neſcit? Et ne Angliâ, & Cantuariâ exeamus, quid Anſelmus, quid Lanfrancus non egit?

Et quamvis non Regis solùm, sed omnium ferè Episcoporum, Magnatumque votis dirisque pulsarentur, vicêre tamen veritatis auspicijs, quæ Croci in morem, tunc maximè floret, cùm calcatur. Quod si aliqui ante ipsum dissimulârunt; aut alia correxerant à prioribus intacta, aut posteris aliqua reliquêre, cùm omnia non possent; alioquin nullius rei initium fuerit, si exempla semper expectes: & denique non omnia imitationem merentur, quæ à Sanctis patrata; alioquin & adulteria, & homicidia, & perjuria exemplis nituntur: nec Petrus laudari tunc meruit, cùm timuit, negavitque, & timori perjurium addidit; sed cùm Christum professus est, & secures sanguine imbuit, quem poterat silentio redimere; nec Ecclesia connivendo crevit, silendoque; sed clamando, ferendo, & veritatem in plateis, in foro, in templis, aulisque profitendo: nunquam adulatio & silentium Martyres fecit, nec caput Joannis à meretrice sublatum, quia tacuit, sed quia dixit; charus Aulæ dum flagitio pepercit: invisus, exosus, dum notavit, correxitque; tum carceres illi, tum ferrum & secures paratæ, nec alio reus, quàm quòd blandiri noluisset. His artibus Ecclesia crevit, his aucta, his conservari debet. Quod si obtentu indulgentiæ, & pejorum metu omnia Regibus permittas, quæ aut cupiditas suggerit, aut adulantium artes, quid tandem intactum erit, & prædæ inexpositum? qui limites sacram, prophanamque auctoritatem distinguent? quid Patrum statuta, quid Canones proderunt, tot vigilijs elaborati, tantâ curâ defensi, si regnantium arbitrio solvantur? Imperabit ergo Aula serviente Ecclesiâ, & exemplo nullis sæculis audito, illi leges præscribent, qui obsequi debebant: illi obsequentur, quorum munus est imperare. Ipsi Antistites, si toti ex aula pendent, non Ecclesijs, non animabus, quarum curam suscepêre, sed palatijs vacabunt, nec tam infulas virtute quærent, meritoque, quam gratiâ, & favore: hîc thura adolebunt, hîc aras statuent, & quod olim Patres suspirabant, in palatio Episcopi, non in Ecclesia fingentur, Sacrorum rudes, imò & pertæsi; quis enim nautam in sicco faciat, aut militem in gynæceo? corruptis verò Episcopis, & mundum, non Christum spirantibus, quem odorem in Ecclesia speres? illi fastum, luxum ac vanitatem rerum humanarum suis Ecclesijs proscribent, quæ animo retinent, & exemplis ostentant? quâ dein auctoritate, quo vultu Reges monebunt, & errantes reducent, qui omnia Regibus debent, nec aliam, quàm blandiendi adulandique artem in palatijs didicêre? non est hoc Pastorem, sed Musicum agere, cantare non regere. At,

At, inquiunt, irritandi non sunt Principes, & aliquid connivendum, pejorum metu. Cæterùm qui hæc dicunt, nec satis intelligunt, quæ sint boni Pastoris partes: nec tam Regibus consulunt, quàm propriæ timiditati commodisque, quæ si auferas, nulla ipsis de Regibus cura. Imperat Deus Sacerdoti: *Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam*. Isti tacere volunt, nec tubâ, sed cytharis ludere. Denuntiat Deus Episcopo: *(a) Fili hominis, speculatorem dedi te Domui Israel; audiens ergo ex ore meo sermonem, annuntiabis eis ex me. Si me dicente ad impium: Impie morte morieris, non fueris locutus, ipse impius in impietate sua morietur; sanguinem autem ejus de manu tua requiram*. Si ergo ad Episcopum pertinet, Speculatorem esse, & excubias agere, hostem eminus visum denuntiare, ac buccinâ prodere; cur isti cæcum, mutumque volunt, & ad omnia Principum scelera conniventem? Miseram Civitatem tam otiosis, timidisque excubijs! qui ne buccinæ strepitu dormientes turbent, hosti interim produnt, perduntque indulgendo.

At Principes irritandi non sunt. Omnino, nisi irritari illos oporteat, alioquin perituros; tunc enim necessitas loquentem, & amor absolvit; nec, quod illi irascantur, monentis est culpa, sed indignantis. Et verò quis medicum excusat, ideò remedijs, ferroque abstinentem, quia gemet, dolebitque infirmus? an præstabat morientem, quàm gementem videre? quod in animarum Regumque Medicis tantò verius est, quorum morbi, & funera æterna sunt, & exemplis grassantur. Quanti Principes Theodosius, Arcadius, Valentinianus, alijque, quorum imperia non uno tantùm angulo continebantur, sed totam ferè Europam, magnamque Africæ Asiæque partem occupabant? nec tamen istorum potentiæ, iræque Ambrosium, Chrysostomum, Basilium morabantur; ut flagitia non liberè arguerent; & quamvis ægrè audirentur recente adhuc plagâ, ubi tamen sanati sunt, & Medicos laudârunt, & posteritas venerata est. Quis non crederet Ambrosij, & Justinæ conflictu casuram Italiam? stetit tamen, & vicit, proscriptâ hæresi, deletâ Imperatrice; placato Augusto, & triumphante Episcopo; hic fructus assertæ veritatis; nam si metu impendentium malorum, quæ Augusta minabatur, dissimulâsset Ambrosius, & hæresi Italia patuisset, & ipse momentaneâ pace, ac Principum gratiâ, æterno apud posteros dedecore laborâsset: eadem Chrysostomi, & Anselmi fortuna fuit, quibus breve certamen, & exilium, sed æterna

(a) Ezechiel. 33.

gloria assertæ libertatis. Falluntur ergo, qui Ecclesiæ pacem simulatione, astu, turpique conniventiâ quærendam putant; non his artibus Ecclesia crevit, nec his artibus servanda est, sed fortitudine, constantiâ, & adversorum patientiâ; quæ omnia cessant, si Principibus obsequi velis etiam iniqua imperantibus. Pax ancillæ cum Petro fuit, quando Christum negavit, velatâ perjurijs veritate: at ubi istum professus est, bellum cum Nerone habuit, aulamque irritavit, & vitam in cruce absolvit. Quis jam verò præ isto bello illam pacem elegerit? Ergo præferendum est bellum pro veritate, & justitia susceptum, turpi, ac inhonestæ paci, quæ tandem in servitutem desinit. Enimverò si Sacerdotes, quorum curæ libertas Ecclesiarum commissa est, vires sociarent, & veritatem Principibus edicerent, facilè audirentur, innatâ sacrorum reverentiâ; at verò cùm ipsi Sacerdotes Principi blandiuntur, & quæsitis obsequijs gratiam mercantur, tacentque veritatem aut spe, aut metu corrupti: imò vera monentes in odium adducunt, id solum est, quod Principes obdurat, redditque inaccessos, imò securos, dum istorum authoritate, & consilijs muniuntur: & planè Athanasio, & Chrysostomo nullum majus certamen, & pernicies, quàm ab Episcopis fuit, qui aulas implebant; isti faces incendio, isti bello subdebant, spolijs prædisque intenti. Si verum ergo fateri volumus, tota ferè Principum culpa in Sacerdotes redit.

Hæ sunt ferè rationes, quas varijs in locis (a) Sanctus Archiepiscopus adducit, ut ostendat, se postulatis Henrici Regis in ultimo colloquio subscribere nequivisse, easque eventus probavit; nam tandem illum à sicarijs extinctum, & Henricus deflevit, fatalesque consuetudines ejuravit, quas Sanctus ferre non poterat: & omnium Angliæ Galliæque votis absolutus est; damnati verò, qui ei obstiterant. Deus ipse tot miraculis ad ejus tumbam patratis, & publicâ totius Ecclesiæ veneratione verum Pastorem fuisse ostendit, quique animam suam posuerit pro ovibus suis; alios verò mercenarios, & venientis lupi umbrâ perterritos fugacesque. Illam verò rationem præcipuè Sanctus urgebat, videlicèt: *Non simulatione, non ingenio regenda est Ecclesia, sed justitiâ, & veritate, quæ se observantem liberat ab omni periculo*. Et delicta Regis tam multa, & magna erant, nulloque pudore admissa, ut nec excusari, nec ferri possent, nisi omnium offensione, & publicâ Ecclesiæ clade. Toto quinquennio

(a) V. lib. 2. epist. 28. & epist. 30. & lib. 4. epist. 14. & lib. 2. epist. 46.

nio Archiepiſcopo exulante, bona Cantuarienſis Eccleſiæ, exulumq; occupaverat: in Sancti amicos tantâ crudelitate ſævitum, ut plurimi morte, alij omnes exilio punirentur: nulla venia ætati, aut etiam puerperis data, alij cunis, alij lectis in exilium ferebantur: Lincolnienſis, Herefordienſis, Elienſis Epiſcopatus Fiſco adſcripti: Landavenſis Eccleſia militibus prædæ data. Bangorenſis decennio vacavit, & fructus Regi ceſsêre: Clerici nullâ ſacrorum reverentiâ carceribus addicti, aut membris truncati: alijs oculi effoſſi, ad duellum acti, alij ſuperſtitioſis ignis, & aquæ quæſtionibus ſubjecti. Quæ omnia cùm palàm eſſent, nec ea Rex corrigeret, ſolis pollicitis, & ſpe contentus, diſſimulari ab Archiepiſcopo non poterant, multò minus probari. Et tamen, quod vix poſteritas credet, nec finem mirandi faciet, Epiſcopi omnes tam iniquis poſtulatis aſſensêre, imò, ne erràſſe viderentur, patrocinati ſunt.

X. Nihil interim Alexander omittebat, quo Regem emendaret; cùm epiſtolis nihil proficeret, quartâ Legatione Henricum fatigavit: primâ Wilhelmus, & Otto Cardinales functi ſunt, ſed paulò poſt revocati, quòd nimiâ indulgentiâ in Regem uterentur, adeò ut is palàm jactaret: *Se Dominum Papam, & omnes Cardinales habere in burſa ſua, ſéque conſecutum eſſe privilegium Avi ſui, qui erat Rex, Legatus Apoſtolicus, Patriarcha, Imperator & omnia.*(a) Wilhelmus præſertim palàm Regi favebat; hinc frequentes in Alexandrum querelæ, cujus fama laborabat improbitate miniſtri: alij ergo in Angliam miſſi primis revocatis; ij erant Gratianus E.R. Diaconus, Eugenij Pontificis Nepos, & Vivianus Archidiaconus Urbis Veteris, pietate & doctrinâ conſpicui. Summa mandatorum erat: *Muneribus abſtinerent imò etiam neceſſarijs ſumptibus, niſi pace obtentâ: pax verò æqua eſſet, Eccleſiæ, & Archiepiſcopi juribus illibatis: dum compoſitio agitaretur, abſtinerent interim cenſuris, omniq; ſeveritate, quæ Regem abalienare, morariq; poſſent. Idem obſervaret Archiepiſcopus, conderétq; ferrum, dum ſpes aliqua ſanitatis affulgeret: pace verò ad diem S. Michaelis non ſecutâ, liberum ei eſſet, obſtinatum ferire, & Regnum Interdicto ſubjicere.* Hæc Legatis mandata, Rege interim omnia moliente, ut Sanctus Cantuarienſi Eccleſiâ moveretur. Ludovico ſupplicavit, ut Regno ejiceret; cui regiè reſponſum eſt: *Si Anglo tanta cura eſſet ſuarum conſuetudinum, quamvis Deo adverſantium; multò magis Galliæ conſuetudines ſibi cordi eſſe, quæ miſeros afflictóſque, & præſertim Sacerdotes juſtitiæ causâ proſcriptos ſemper ſinu receperat.* Mediolanenſibus marcarum tria millia promiſſa: Cremonenſibus duo millia: Bononienſibus, & Parmenſibus mille, ſi Alexandrum permoverent, ut

(a) V. lib. 1. epiſt. 179. & lib. 2. epiſt. 58.

Cantuariensem aliò transferret. Ipsi Pontifici pax cum Imperatore, omnium in Anglia vacantium Episcopatuum collatio, Romanorum, qui tumultuabantur, subjectio, & tandem marcarum millia decem promissa; sed Pontifice immoto, flectique nescio, minæ successerunt. Morrandini Turcarum Principis societatem, & Religionem se potiùs amplexurum, quàm ut hunc hominem Cantuariæ, & in Regno videret: adeò Henricus odio flagrabat, ut animum demitteret ad tam indigna, si non potiùs hæ Legatorum minæ, quàm Regis imperium fuit. Respondit Alexander: *Non ideò se impium esse posse, quia Rex perire velit*. (a) Legati humaniter à Rege accepti, quamvis Alexandri litteris offenso. Ubi de pace agi cœptum, varij, multique conventus indicti, sed frustra, Rege semper alio, jam pacato, jam offenso, jam pacem offerente, jam revocante, & minas frequenter miscente; quod cùm more suo aliquando faceret, Gratianus Legatus Romanè, impavidéque respondit: *Domine, noli minari, nos enim nullas minas timemus, quia de tali Curia sumus, quæ Regibus, & Imperatoribus consuevit imperare*. (b) Inter alias pacis conditiones illam præsertim Rex urgebat, ut videlicet Archiepiscopus sponderet, se officio quidem suo functurum, *Salvâ tamen dignitate Regni*. Æquissima videbatur conditio rem non intelligentibus: sed eam Legati rejiciebant: nam per dignitates Regias, consuetudines illas notabant olim damnatas, addebantque: si nomine Dignitatis Regiæ jura Regum, & Coronæ intelligerentur olim à Regibus Angliæ possessa, nihil litis superesse, nec ea Archiepiscopum morari, paratumque jurare, imò jam olim juràsse; cæterùm eo nomine abusus celari, Ecclesiæ toti, nec tantùm Angliæ fatales: mirum esse, Regem, qui nuper hanc formulam ab Archiepiscopo propositam repulerat, videlicet: *Salvo Dei honore*; jam aliam velle minùs necessariam; an ergo Rex præ Deo esset? aut si non esset, cur honori suo parci, non Dei vellet? aut ergo omitti eam formulam velut captiosam debere, aut exprimendum, quænam illæ Regiæ dignitates essent, quarum curâ adeò premeretur? Quòd si neutrum placeret, illud saltem promitteret, aliam, paremque formulam adjici, quæ Ecclesiam æquè ac Regem protegeret, videlicet: *Salvâ Ecclesiæ libertate*. Hâc enim nihil Regibus adimi, sed ea tantùm Ecclesiæ dari, quæ aliàs deberentur.

Justa erat postulatio, ac plena honestatis; quid enim æquius, quàm ut

(a) Vid. lib. 2. epist. 66. (b) Vide lib. 3. epist. 6.

ut Regis juxtà Ecclesiæque dignitati caveretur? à Regijs tamen admissa non est, & ideò Legati desperatâ pace Regno excessêre, non ideò tamen absistebat Pontifex, sive beneficiorum, quæ à Rege acceperat, memoriâ, sive spem omnem necdum consumpserat, sive, quod vero propius est, verebatur Regem aliàs indomitum, & in extrema promptum ad defectionem urgere, parcebat ergo, sperabatque: tertiam interim Legationem adornat, & litteras, quas Legati ferebant, minis aspergit, ac initium Quadragesimæ ineundæ paci præscribit: alijs tamen secretò datis Regem orat, monetque, & paternâ charitate demulcet, utque magis devinciat, interdicit Archiepiscopo, ne in Regem Regiosque potestate suâ utatur, nisi pace compositâ; quæ causa illi fuit rem in longum trahendi, ludendique Pontificem ostentatâ semper pace, at nunquam factâ. Parisijs Reges Angliæ; Galliæque convenerunt; adfuit Archiepiscopus, Legatorum, aliorumque Episcoporum, ac Ludovici Regis monitu nihil omisit, quo placari, mollirique Rex posset: flevit, rogavit, procidit, juravitque, nihil se charius, aut antiquius habiturum Regis obsequio: etiam Regni consuetudines servaturum, quantum tamen per conscientiam liceret, & Dei Leges paterentur; verba Archiepiscopi hæc sunt: *Pro pace Ecclesiæ, & gratia Regis promitto, me consuetudines illas, quas Sancti Antecessores mei Regibus suis servaverunt, salvo ordine meo servaturum, quantum secundùm Deum possum: & faciam pro amore ejus recuperando, quidquid possum, salvo honore Dei.* (a) Quid amplius posset? At Rex tam æqua indignatus, colloquium abrupit, discessitque: epistolas verò Pontificis, quas secretas volebat, & cum pompa ostentabat, insultabatque Archiepiscopo potestate suâ minuto: hinc in Alexandrum omnium ferè calami, & linguæ provocatæ; querebantur enim (b) innocentem Archiepiscopum non deseri tantùm, sed etiam ludibrio exponi, obstinari verò Regem indulgentiâ, & beneficijs importunè oblatis: quæ omnia Alexander excusavit malitiâ temporum, & pejorum metu: (c) revocavit tamen gratiam Anglo concessam, & abusu corruptam; nec tamen desperavit, quartâ & ultimâ Legatione expugnando Regi admotâ: eâ perfuncti sunt Episcopi Nivernensis, & Senonensis, & Archiepiscopus Rothomagensis; ijs mandatum, Regem permoverent: *Archiepiscopum, aliósque exules Angliæ redderet: Ecclesijs ablata restitueret: consuetudines Ec-*

(a) Vide lib. 4. epist. 8. (b) V. l. 4. epist. 14. 1. 22. 23. 25. 28. (c) Vide lib. 4. epist. 16. 17. & 51.

clesiasticæ libertati adversas, & fomitem discordiarum aboleret: Episcopos, qui illis subscripserant, juramento liberaret: & denique intra dies quadraginta finis litibus esset: aut Rege abnuente, Provinciæ Cismarinæ, ubi is morabatur, Interdicto subjacerent: & si obstinari pergeret, eandem sententiam expectaret, quam Fridericus Imperator. Hoc ultimum Regem fregit, coronæ suæ anxium, & exemplo Friderici pavidum; pacem ergo festinavit.

XI. Locus feriendæ paci destinatus, pratum fuit, amænissimum quidem, sed malo omine proditorium appellatum. Ubi venientem Archiepiscopum vidit, caput aperuit, exilijtque in amplexum, & loqui parantem ne admisit quidem, prævenitque: posteà mutuis colloquijs, & gaudijs perfuncti soli in partem secedunt, & quod olim solebant, dum amicitia flagraret, diu multumque sermocinantur: & cùm Archiepiscopus equo desiliret Regem veneraturus, ejusque pedibus advolveretur, ipse stapedem tenuit, coegitque in equum: articulos etiam pacis, quales Alexander præceperat, subscripsit, signavitque; quæ omnia tanto amoris, & humanitatis sensu peracta, ut immortalitatem promitterent, plerisque, qui spectabant, gaudio, & admiratione defixis, ac etiam lacrymantibus. Paulò post in Gallias redijt, Ludovico Regi, quo tam benigno, liberalique usus fuerat, grates relaturus: nec navigare in Angliam volebat, nisi quæ Ecclesijs ablata erant, prius redderentur; nam Henrici levitatem verebatur: sed victus amicorum precibus, post septimum exilij annum, sub noctem solvit, tenuitque Angliam: nec deerant, qui manifestis indicijs ei mortem præcinerent, nec ipse dissimulabat, (a) litteris ad Alexandrum, & Henricum datis, quæ ultimæ fuerunt.

In littus cum amicis expositum globus militaris excepit, à Londoniensi Episcopo immissus, & videbantur vim illaturi, nisi metu accurrentis populi prohiberentur; ut enim navim, quæ Archiepiscopum ferebat, cruce insignem, & paulatim littori succedentem vidêre, continuò affluere, in genua procidere, gaudia, lacrymasque miscere, qui benedictionem præriperent certare, & denique Pastorem tot victorijs, palmisque auctum inter festas acclamationes excipere: nec ipse triumpho suo impar heroem potiùs, quàm exulem agebat, oculis firmis, ac jam Martyrem spirantibus, vultuque impavido, & fortunam ridente; modesto tamen, hilarique. Ut Cantuariam pervenit, repetiti à Clero & populo plau-

(a) Vid. lib. 5. epist. 54. & 73.

plausus: crederes Angelum, non hominem adventâsse, adeò omnia gaudijs, acclamationibus, campanis, organisque strepebant: vexilla, crucesque obviàm progressæ. Ipse ut in Ecclesiam pervenit, toto corpore, & brachijs in crucem explicatis procubuit; tum singulis Monachorum, qui Ecclesiam impleverant, osculum fixit, ac tandem in Palatio quievit.

XII. Sed brevis serenitas fuit, Eboracensi Archiepiscopo novam tempestatem ciente; urgebat istum flagitiorum conscientia, timebatque pace cum Rege factâ, bellum sibi, & promeritas pœnas à Cantuariensi imminere, festinabat ergo prævenire; nec deerat falsis criminationibus color. Querebatur, Episcopos Regnique Primates censuris à Pontifice percussos esse, idque instinctu Cantuariensis navigationem parantis; ijs verò non tam Episcopos, quàm Regem peti, cujus illi causam egissent, & lateri perpetuò hærerent: & contemptum augeri, absolutione toties petitâ, negatâque: addebant, infensum esse Henrico Principi, omnesque vias moliri, eum solio exturbandi. Incendebant Regem hæ voces, aliàs ardentem, redijtque odium adhuc gliscens, nec satis nuperâ pace extinctum: ac tandem cùm celari amplius non posset, palàm erupit; dolebat, suspirabatque, ac toto vultu mœror spectabatur: amicis causam quærentibus, sæpe in has voces prorupit, quæ Sancto mortis causam attulêre: *Cum uno*, inquiebat, *Sacerdote pacem in Regno meo habere non possum, & nemo vestrûm me vindicat!* Quæ verba imperantis potiùs videbantur, quàm dolentis, & pro imperio ab illis accepta, qui mortem Archiepiscopi optabant. Condictum ergo à quatuor è primaria nobilitate aulicis in ejus necem. Ipse invicto semper animo, & timoris experte, die, quâ Natale Christi agebatur, Cathedram conscendit, dixit ad populum, & mortem, quam revelatione didicerat, prænuntiavit, ac missionem à suis petijt; id tantâ eloquentiâ factum (quam etiam perorantis lacrymæ augebant, & aura quædam æternitatis vultui, verbisque infusa) ut templum lamentis, querelisque audientium personaret. Ubi silentium redijt, non jam lacrymanti & morituro similis, sed judicem induens, gravi, severâque voce in eos, qui nollent ablata restituere, invectus, anathemate, & diris percussit; erant plerique Henrico chari, & in aula præpotentes. Tum sacris perfunctus convivio assedit, hilari, solutoque animo, ac vicinæ morti insultans. Quarto pòst die, cùm sicarij nuntiarentur, & omnes fugam suaderent, ipse gravi, lentoque gradu,

& vel-

& velut per otium in Ecclesiam processit, fores, quas alij metu occluserant, pandi jussit, armatos excepit, blandèque allocutus est: ac tandem cùm vibrari gladios cerneret, oravit, cervicem inflexit, & manibus ante pectus junctis primum vulnus recepit; tum in genua procubuit, ac tandem in faciem, repetitis vulneribus: non gemitum, non querelam emisit, nec aliud dolentis, timentísve argumentum edidit: & quod miraculo videntibus fuit, corpore jam exangui, & tot plagis lacero eadem venustas, idemque color duravit, somno potiùs, quàm morte solutum diceres. Ultima ad sicarios verba fuêre: *Ego pro Deo meo paratus sum mori, & pro assertione justitiæ, & Ecclesiæ libertate. Quòd si caput meum quæritis, probibeo ex parte omnipotentis DEI, ne in aliquo noceatis, sed sint immunes à pœna, sicut extiterunt à causa.* Et paulò post. *Deo, & Beatæ Mariæ, & sanctis bujus Ecclesiæ Patronis, & Beato Dionysio commendo meipsum, & Ecclesiæ causam.* Nec ultra locutus est, aptavitque ferro cervicem; crederes sicarium provocâsse commoditate feriendi. Calebat adhuc cadaver, & miraculis abundabat, festinante velut Deo ostentare Martyris innocentiam. Inter alia illud quoque notatum, cùm funus Choro inferretur, & pompam, precesque funebres explevissent, elevatâ placidè manu, velut gratias obsequio relaturum adstantibus benedixisse, tum resedit, & tumulo illatus est. Vulgatâ ejus morte, dici haud potest, quantum ubique luctûs, & querelarum non Angliam solùm, sed universum ferè Occidentem impleverit.

Alexander Papa repetitis nuntijs ex Anglia, Galliaque, ubi necem Archiepiscopi audivit, adeò turbatus est, ut toto octiduo publico abstineret, ne suis quidem ad colloquium admissis: Angliæ Legatos, qui purgando Regi advenerant, nec videre sustinuit; tandem Cardinalium hortatu, post dierum quindecim moras, & præsertim quòd Henricum promitterent imperata facturum, duo ex Legatis, Abbas videlicet Wallaciensis, & Archidiaconus Lexoviensis auditi sunt, Episcopis Wigorniensi, & Ebroicensi, alijsque exclusis, quòd suspecti haberentur. Cùm Henricum nominâssent, adeò Pontifex solo nomine inhorruit, exarsitque, ut velut ex condicto ab omnibus clamaretur: *Sustinete, sustinete.* Quippe detestari Regem videbatur, & ne ferre quidem de illo dicentes, ubi tamen Regem innocentem, & quidquid imperaret, facturum esse intellexit, utcunque placatus est, & diras Regi paratas in eos convertit, qui sancti Archiepiscopi necem quovis modo juvissent. Legati dein in

Angliam

Angliam miſſi, qui cauſam examinarent. Conſtabat parricidium Rege non ſolùm ignaro, ſed etiam dolente peractum eſſe: enimverò nuntiatâ ejus cæde, ſtupenti, & attonito ſimilem amici viderunt, cum lacrymis ac ſquallore ſordidum, & Regiam lamentis complentem nullâ majeſtatis curâ. Triduum latuit, caruitque cibo, & hominum alloquio, omnis ſolatij, quod molliendo dolori adhibebatur, impatiens, credebantque voluntariâ morte periturum vitæ faſtidio, & pudore admiſſi ſceleris, quamvis ſe ignaro, invitoque. Juravit etiam tactis ſacris Codicibus, contra animi ſui ſententiam cædem Archiepiſcopi patratam, & ejus morti pluſquàm parentum ſuorum illacrymatum ſe eſſe: conſuetudines recèns à ſe inductas abolevit: antiquas moderari ad præſcriptum Romani Pontificis promiſit: Sacram militiam ad triennium, niſi Alexandro aliter videretur, profeſſus eſt: ducentis militibus annuum ſtipendium numeravit trecentis in ſingulos aureis: adjectæ occultæ abſtinentiæ, & largitiones in pauperes, preces, & alia expiando parricidio, cujus ipſe non cauſa quidem, ſed occaſio fuit, crebris in Archiepiſcopum querelis; quæ tantâ modeſtiâ, & pœnitentiâ à Rege alioquin feroce, & iræ immodico accepta ſunt, ut Legatis Cardinalibus hæc diceret: *Ecce Domini Legati, corpus meum in manu veſtra; ſcitote pro certo, quòd quidquid juſſeritis, ſeu proficiſcendi Hieroſolymam, ſive Romam, ſive ad S. Jacobum, vel quidquid ſit, paratus ſum obtemperare*. (a) Tum Templo eductus, flexiſque ad limen genibus abſolutus eſt. Sicarij adeò omnibus exoſi, ut in àngulo Inſulæ laterent, nullo omnium conſortio; imò ne canum quidem, qui porrectas ab eis eſcas averſabantur; nec triennio ſupervixêre. Qui primum ictum vibraverat, brachium, totumque corpus tabe abſumptum eſt; alij Romam, & Hieroſolymas peregrè profecti ſunt, & ſilvis, ac ſpeluncis abditi flagitium luxêre perpetuis lacrymis, donec, ut dixi, finirentur. Plerique verò amicorum, & Sancto exilij comites ad præcipuas dignitates provecti ſunt: Hubertus Lombardus Romano Pontificatu nomine Urbani III. potitus, Heribertus ſacrâ purpurâ donatus eſt, Joannes Sareſberienſis Carnotenſem, Robertus Filioth Herefordienſem, Reginaldus Lombardus Herefordienſem, Ghirardus Conventrienſem, Gilbertus Roſſenſem Epiſcopatus adepti ſunt, alij alias dignitates. Sed Divinæ juſtitiæ necdum ſatis litatum erat. Fatale inter Reges Patrem, Filiumque odium exarſit, & odio par bellum; & Patrem quidem plerique deſeruerant,

(a) Vid. lib. 5. epiſt. 88.

rant, ac Filium sequebantur, potentiâ, armisque Galliæ Regis, cujus Filiam duxerat, succinctum. Consilium ergo cepit Martyrem placandi, ejusque tumbam adeundi; cui Northmanniam, aliasque Provincias ab hoste infessas liberandas reliquit: ipse mare ingressus est, appulitque; ubi in conspectum Ecclesiæ Cantuariensis venit, abjectis regijs insignibus, nudusque pedes processit; eratque spectaculum retrò sæculis invisum, cernere Regem tot victorijs felicem, & cùm exercitus duceret, hostibus suis formidandum, delitijs, annisque florentem, nudatis nunc pedibus, & luto squallidis, oculis solo defixis, ac lacrymas depluentibus, lineoque tantùm amiculo seminudum corpus velante, tacitum trementemque plateam metiri; quo spectaculo tota Civitas in lacrymas fluxit. Ubi Ecclesiam subijt, eam diem noctemque inter preces consumpsit, somni cibique expertem: scapulas etiam plagis subiecit, quas ab Episcopis quinas accepit, à Monachis verò duas super octoginta: consuetudines illas, quæ materiam incendio præbuêre, penitus abdicavit: ac tandem Sacris, quæ in memoriam Martyris peracta sunt, adfuit summâ animi pietate, ac demissione; quo ipso momento Scotiæ Regem inter præcipuos Henrici hostes, florentissimis copijs cinctum, pauci ejus milites palantesque ceperunt. Secuta eodem anno pax, & res totâ Angliâ compositæ, non dubio Martyris auxilio. Quis jam non crederet propitium, placatumque Numen tot pœnis aut immissis, aut sponte susceptis? nec tamen vindictæ satis. Duo ejus Filij immaturâ morte sublati, inter quos Henricus primogenitus; cum tertio usque ad mortem bello conflixit, cui etiam diras imprecatus est: ipse tandem, si Rogerio credimus, felici, & paratâ morte, ac peccatis confessione, sacroque epulo positis, extinctus est: alij miserè defunctum volunt. Illud certum est, ab eo tempore, quo adulantium artibus corrumpi cœpit, & cum Archiepiscopo collidi, vertisse fortunam, & perpetuis malis, domi, forisque conflictatum esse. Et hic quidem tam longi certaminis conflictus fuit: cui enarrando equidem immoratus sum, quòd Regalia illi exercendo materiam suggesserit. Ubi simul Ecclesiasticæ libertatis egregium specimen duxit. Atque ut tunc in Anglia, ita hâc tempestate in Gallia pari ferè causâ, & ijsdem momentis, similique acie pugnatum fuit: non Galliæ suus Thomas, non Alexander, non Londoniensis, non Eboracensis Episcopi defuêre: paria exilia, paresque ærumnæ, & si sanguis defuit, lacrymæ compensârunt. Quantis in Anglia rationibus, aut

potiùs

potiùs insidijs pugnatum est, ut Ecclesia Aulæ serviret? quantis mendacijs actum, ut veritatem, & justitiam opprimerent, uno tantùm Archiepiscopo nixas? Et hunc arrogantiæ, fastûs, proditionis, pertinaciæ, imprudentiæ, peculatûs, ac ut nihil calumniæ deesset, læsæ Majestatis accusârunt, imò & effecerunt, ut talis crederetur; quippe innocentiam fastidimus, cùm misera est, & ideò gravis. Et quid tandem tanto mendaciorum apparatu factum? ut proscriberent, ut exosum Principi redderent, ut occiderent? omnino: sed non ideò victores; cecidit ille, & veritati sanguine litavit, ac tunc primùm in palmas effloruit: tunc innocentia erupit, tunc veritas agnita, tunc Deus, & Ecclesia causam decîdit, ista cultu, ille miraculis: abolitæ consuetudines, calumniæ proditæ, persecutores pœnitentes, & puniti, Rex ipse odia veneratione, & amore commutavit, & sic vicit innocentia. Exadverso Londoniensis, & Eboracensis Episcoporum memoria, qui tunc aulam gubernabant, abolita est, nec aliter ipsos posteritas, quàm ut sacrilegos, & impostores notabit. Quòd si sanctus Archiepiscopus aulæ cessisset, turpique obsequio brevem illam, & fallacem pacem omnique bello pejorem redemisset, & ille Martyris gloriâ, & Ecclesia pulcherrimo exemplo careret. Falluntur ergo, qui ut pacem Ecclesijs suis, aut potiùs sibi concilient, eas Principum voluntati dedunt, & ne prælio quidem tentato signa submittunt. Non hæc Apostolorum, aut Martyrum militia est, quibus à Deo mandatum: *Ecce constitui te super gentes, & super Regna, ut evellas, & destruas, & disperdas, & dissipes, & plantes. Tu ergo ne formides à facie eorum. Ego quippe dedi te hodie in civitatem munitam, & in columnam ferream, & in murum æreum super omnem terram Regibus Juda, & Principibus ejus, & Sacerdotibus, & Populo terræ, & bellabunt adversum te, & non prævalebunt, quia ego tecum sum, ait Dominus, ut liberem te.* (a)

Cæterùm ut in D. Thoma insigne fortitudinis exemplum, ita in Pontifice Alexandro constantiæ, & prudentiæ habemus: quot ille omnium Principum, imò sancti ipsius querelis pulsatus est, quòd Regem anathemate non feriret? Et cùm tamen cunctaretur meliorum spe, ac pejorum metu, quàm acerbè in aulam conclamatum? *Romæ nullum innocentibus jus dici, nec asylum veritati, sed potentiæ dari; vincere, qui plus auro, non justitiâ valeret: Pontificem tot precibus, Legationibus, & litteris in Angliam missis quid aliud effecisse, quàm ut ostenderet, contemni se posse, & pa-*

(a) Jerem. 1.

& patrocinia innocentibus data intra verba consistere, obstinato interim Rege, & Alexandrum semper minantis, & nunquam ferientis habitu ridente. Romæ omnes misereri, neminem succurrere, & ideò tot malis à Deo premi, quòd oppressis non subveniret. Hæc palàm, & ab omnibus dicebantur, qui Angliam fulminari volebant, sed immoto Alexandro; qui cùm hâc severitate, & Regem perdi videret, cogique in defectionem, nec tamen Archiepiscopo subveniri, maluit ferro abstinere, & ægrum si non sanare, at saltem nec perdere. Quod quàm prudenter ab Alexandro factum sit, exemplum Henrici VIII. Angliæ Regis posteà docuit, tot lacrymis deploratum, & necdum deletum.

§. IV.

INNOCENTIJ XI. Pontificis Maximi, contra Regaliæ abusus Decreta, & curæ; & quàm immeritò ab aliquibus notata;

SUMMARIA.

1. *Multæ in Gallijs Ecclesiæ Decreto Concilij Lugdunensis, & quatuor sæculorum beneficio à Regalia liberæ, idque Episcopi Galli agnoscunt, & tamen Edicto Regio subscribunt, & quas ob causas?*
2. *Soli Episcopi Alectensis, & Apamiensis causam sustentant ab alijs metu desertam, quod ipsorum testimonijs ostenditur. Apamiensis exilium, & mors.*
3. *Vicarijs ab Apamiensi Capitulo electis alij à Tholosano Archiepiscopo oppositi, sed nullo jure. Nova, & sæva persecutio.*
4. *Aliæ in Monasterio Carronensi turbæ.*
5. *Romani Pontificis in tot malis curæ, & remedia male à quibusdam accepta, & quas ob causas? quæ sigillatim refelluntur.*

I.

JAm supra ostendimus, Concilij Lugdunensis Decreto cautum fuisse, ne Jus Regaliæ ad eas Ecclesias proferretur, quæ hactenus ab hac servitute immunes fuerant; gaudebantque Ecclesiæ hâc nativâ, & canonicâ libertate annos ferè quadringentos, quot videlicet decur-

decurrerunt ab anno MCCLXXIV. quando Concilium Lugdunense celebratum est, usque in annum MDCLXIII. cùm Regis Edicto omnes totâ Galliâ Ecclesiæ huic oneri subjectæ sunt. Neque hoc ipsi Galli diffitentur; cùm enim anno MDCLXXXI. mense Majo Episcopi aliquot convenissent, & futuro generali Conventui ad proximum Octobrem materiam agendorum pararent, unus & præcipuus inter alia hæc Episcoporum nomine locutus fertur: *Jus Regaliæ servitutem esse, quæ, præsertim collationes Episcoporum quod attinet, imponi nisi ab Ecclesia, ejusque consensu non possit, semper nobis persuasum fuit; & ideò cùm Concilium Lugdunense Regaliam, ubi hactenus invaluerat, tolerandam esse duxerit; ad eas verò Ecclesias, ubi hactenus insueta, extendi omnino, & sub pœna anathematis gravissimè interdixerit; sequitur, ut nec illæ hanc ipsam servitutem recusare debuerint, quæ hactenus eam tulerant; illæ verò, quæ hactenus naturali, & canonicâ libertate fruebantur, justissimè usque in annum MDCLXXII. ferre renuerint.* (a) Ubi vides, fateri Galliæ Episcopos, quorum nomine loquebatur, Jus Regaliæ servitutem esse, nec eam aliâ, quàm Ecclesiæ auctoritate imponi potuisse: ab hac verò Regalia immunitatem, fructum esse canonicæ, & naturalis libertatis, quâ quadringentis annis Ecclesiæ, ubi hactenus contraria consuetudo non obtinuit, gavisæ sunt: quæ omnia quàm verè à Gallo sint dicta, jam suprà abunde ostendimus, nec animus est repetere. Hanc ergo Libertatem Edictum Ludovici Regis submovit; quod licet novum, & Galliæ hactenus invisum, non tamen obscurum fuit, quorum consiliis id suggestum, peractumque. Erant in aula, qui Principis gratiam quovis pretio parabant; & quia potentiæ, gloriæque, ac proferendæ dignitatis avidum cernebant, facilè captari poterat, iis propositis, quæ huic cupiditati blandirentur: tantòque magis, si victoria nec armis, nec auro constaret, & bellum indiceretur vinci volentibus. Ecclesiæ ergo Edictis petitæ, & quòd Majorum exemplis ea res careret, tantò magis Principem invitabat, omnes retrò se Reges vincere festinantem: accedebant in eos, qui maximè videbantur obluctaturi, privata odia, unde criminandi, vindicandique occasio; & denique si hæc omnia abessent, quæstus urgebat; Rege enim ad majora intento, aliis Sacerdotia dispensandi cura dabatur; in istos ergo præmia, favores, & clientelæ redibant, magno potentiæ, opumque incremento: & cùm publica utilitas obtenderetur, privata quærebatur, quod posteà eventu

(a) V. la lettera indirizzata ad un Vescovo dell'Assemblea die 8. August. 1681. f. 5.

eventu patuit. Cæterùm velandæ cupiditati rationes passim quæsitæ, ac omni colorum genere, ut Principi placerent, ornatæ; & pronum erat fallere, armorum potiùs, aulæque, quàm Canonum, & Ecclesiæ gnarum. His ergo artibus Edictum illud prodijt, quo omnes totâ Galliâ Ecclesiæ, & in provincijs etiam recenti bello quæsitis, Regaliam admittere jubebantur, adjectumque, ut electi Antistites intra duos menses à præstito fidelitatis Sacramento litteras à Rege obtinerent, quibus claudi Regalia inciperet, & proventus Episcopis cedere: litteræ verò in tabularia Cameræ Computorum referrentur: cæterùm Episcopi jam olim electi tenerentur hâc ipsâ solemnitate defungi. Hæc novæ servitutis professio fuit; nec alibi, quàm Parisijs edi poterat, magno quidem Episcoporum incommodo, sed non minori eorum emolumento, qui Regaliæ præerant. Varijs in Gallia animis, & foris non minori expectatione Regium hoc Edictum acceptum est; necdum enim memoriâ exciderat, sæpe id in aula tentatum, sed nullo eventu, Clero Gallicano semper obluctante, & semper victore; nec minoribus jam animis pugnaturi credebantur, quippe eadem in causa, & libertatis Gallicanæ, quam Pontificibus toties objectabant, memores; ac Rege, si veritatem doceretur, æqui amante. Cæterùm vana expectatio fuit. Plerique jugum accepêre, querebantur tamen, dolebantque se invitos cogi, & Notarios, ac testes adhibebant, qui, ne libertati suæ id quidquam noceret, in Tabulas referrent, misero inanique solatio perditæ Libertatis! *Capi, vinciri volumus, & hoc ipsum chirographo testamur; id tantùm scribite, liberos nos esse*. Recusàrunt alij, sed tamen Capitulis suis permisêre, ut Regaliæ subscriberent; perinde ac si nulla Pastoris culpa esset, si ejus non imperio quidem, sed permissu oves errâssent; (a) si enim Regaliam suis Ecclesijs imponi justè crediderant, cur ergo ipsi abnuebant? si injustè, cur, ut Canonici id facerent, patiebantur? Enimverò non minus in animarum, quàm militum Ductore eadem, parisque momenti culpa est, facere, & non prohibere, cùm possit. Sed Regalistarum importunitas Beneficia, fructusque raptantium effecit, ut qui istorum grassationibus liberari vellent, jugum subirent, fœdâ quidem, sed utili servitute.

II. Duo tantùm Episcopi Regijs Edictis obnixi sunt, Alectensis videlicet, & Apamiensis; & primò quidem omni reverentiâ, & obsequio certatum est, demonstratâ Ecclesiarum immunitate, quàm & Concilij Lug-

(a) M. de Pamiers fol. 177.

Lugdunensis auctoritas, & annorum supra quadringentos decursus firmaverant: sed cùm in aula non rationibus, sed imperio ageretur, & soli ipsi certarent, reliquo agmine aut victo, aut composito, nihil effectum est: nec ideò cessêre; nunquam enim adducti sunt, ut subscriberent, imò vibratis censuris, edictisque propositis procul Regalistas arcebant: Romam etiam inclamârunt, commune Episcoporum asylum, cùm periclitantur. Sed quid facerent soli? imò hoc illis crimini dabatur, quòd causam ab omnibus desertam soli sustinerent. Ergo omni malorum genere exerciti, nullâ ætatis, quæ jam provecta erat, nullâ virtutum, quâ præcipuè florebant, nullâ dignitatis reverentiâ; nec alterius culpæ postulabantur, quàm quòd Ecclesias suas, ab hominum memoria, & decreto Concilij Lugdunensis, ac ipsorum Galliæ Episcoporum testimonio liberas, nollent in servitutem rapi; imò nec poterant velle, quippe Concilio Lugdunensi enixè idipsum vetante: quid ergo facerent? Regi potiùs, an Concilio obedirent? omnino sic illis visum, quibus delitiæ, & quies, ac Principis gratia præ Libertate fuit: nec quid Ecclesijs, ac cœlo, sed quid mundo deberent, cogitantibus: quid ergo facerent, si secures, & flammæ, & alia tyrannorum instrumenta sævirent? illi sanguinem funderent, qui vocibus pepercêre? & Neronibus, ac Decijs veritatem edicerent, ante Regem Christianissimum muti, pavidique? agnovisse enim Galliæ Episcopos, nullo jure Ecclesias gravari, soloque offendendi Regis metu, Regaliam admisisse, ipsorum confessione, & litteris Innocentij Summi Pontificis, palàm est, sic enim loquitur: (a) *Animadvertimus litteras vestras à metu ordiri, quo suasore nunquam Sacerdotes Dei esse solent, & in ardua, & excelsa pro Religione, & Ecclesiastica libertate vel aggrediendo fortes, vel perficiendo constantes: timuistis ergo, ubi non erat timor, &c.* Et infrà. *Nobis excusationem allaturi rerum à vobis actarum exaggeratis periculum, ne Sacerdotium, & Imperium inter se collidere ntur; proinde existimâsse vos, ad officium vestrum pertinere, utili condescensione Canones temperare; proinde vos jure vestro decedentes, illud in Regem transtulisse.* Hîc planè agnoscunt Galliæ Antistites, non potuisse Regaliam universim, & ad omnes Ecclesias extendi, nec istud ad Regni, & Coronæ jura, ut aulæ videbatur, pertinere; alioquin nec dispensare illos, nec jure suo cedere oportebat; nemo enim jure alieno cedit: nec Reges, ut jure suo utantur, dispensatione egent.

F Illud

(a) Breve Innoc. XI. ad Galliæ Episcopos Anno 1682. die 11. April.

Illud mirum fuit, nec hactenus auditum, ut Epiſcopi in cauſa diſpenſarent, tot, ut ſupra vidimus, Concilijs, & ultimo Lugdunenſi prohibita. An ergo poteſtas illis eſt, Decreta Conciliorum univerſalium ſolvendi? & qui Pontificem Romanum Concilijs ſubeſſe volunt, ipſi Concilijs ſe præferunt? diſpenſatio enim ad Superiorem pertinet.

Nec alia in re tanti momenti diſpenſandi cauſa, quàm vanus offendendi Regis metus, & præclara illius de Eccleſijs merita. Regem ergo injuſtum faciunt, impiumque, qui juſtitiâ, & veritate offendatur, nec Antiſtites ferat officij ſui, ac juramenti memores; ſupponunt ergo Regem ignaviâ tantùm, & adulatione, ac ſacrilegio placari, quo nihil indignius de Rege tam juſto, tot virtutibus, ac facinoribus claro dici poteſt. Neque hoc remunerari Principem fuit toties de Eccleſijs, & bene meritum; non enim remuneratur, qui perdit blandiendo; illud potiùs remunerari erat, ſi errantem revocâſſent, oſtenſo præcipitio, in quod perverſis conſilijs agebatur, tenuiſſent lapſurum: niſi fortè tanti Regis animam minoris, quàm corpus, & ſanitatem ducant, negligantque curare, quia æternitati perituram. Quanta Davidis in Regnum, & Eccleſiam merita? num ideò celari adulterium, & conniveri homicidio debuit? num pœnæ abſcondi, ne quietum, & ſecurum turbarent? imò quia amabat, quia fidus erat, & gratiam bene merenti referre properabat, ideò explicatè, impavidèque monuit Propheta, terruitque lethargo periturum: *Tu es*, inquiens, *ille vir: Uriam percuſſiſti gladio, & uxorem illius accepiſti in uxorem tibi, & interfeciſti cum gladio filiorum Ammon; quamobrem non recedet gladius de domo tua in æternum, &c.* Idem ſpiritus, idem amor, & libertas Joannis Baptiſtæ fuit: bene Herodes de illo merebatur, *qui libenter dicentem audiebat, & eo audito multa faciebat*. Num ideò inceſtu, & adulterijs fœdo pepercit? aut non potiùs rogavit, monuit, ac tandem cùm aures flagitio clauderentur, nullo Regis, nullo meretricis metu, amore, ac potentiâ ferocis, quantâ potuit voce inclamavit pereuntem: *Non licet tibi habere uxorem fratris tui*. Non ergo benemeritos remunerantur, qui connivent, præbentque nocitura, ſed qui negant. Sed nec minùs admirari illas voces, aut horrere juvat, cùm dicunt: *Jure noſtro decedentes illud in Regem contulimus*. Vos ergo Eccleſiarum, quæ vobis creditæ ſunt, arbitri, & Domini, non cuſtodes, & tutores eſtis? earumque jura, ac privilegia, ut metus aut cupiditas fuerit, in alios transfertis? hoc nimirum jurâſtis, cùm infulas acciperetis, & vos mortem potiùs ſubituros,

quàm,

quàm, ut Eccleſiæ libertatem proderetis, ſpopondiſtis? Quo ergo jure transferre potuiſtis, quæ nec veſtra ſunt, nec vobis commiſſa alijs donanda, ſed tantùm cuſtodienda? Vobis ergo, veſtræque voluntati Concilia, & Canones ſubſunt, imò fides, & juramenta, & Eccleſiarum Libertas, ac diſciplina, quam, ut libuerit, Principibus, & Laicis ſubmittitis, ac interim Romanum Pontificem tam indigna reſpuentem, per Conventus, & Decreta monetis, ut Canones cuſtodiat. Ergo, ut dixi, reliquis omnibus terga vertentibus ſoli Alectenſis, & Apamienſis Epiſcopi in acie perſtiterunt, & quòd cauſam Eccleſiæ impigrè ſuſcepiſſent, omni ærumnarum genere vexati ſunt, Rege aut ignaro, aut falſis eorum criminationibus, qui privatis ſtudijs agebantur, prævento; nam Janſeniſmi, novarumque rerum, & contemptæ Majeſtatis accuſati ſunt, cùm tamen non aliâ culpâ laborarent, quàm quòd nollent novæ ſervituti ſuccumbere, nihilque æquè illos angebat, quàm quòd viderent, Beneficia titulo Regaliæ perinde ac ſi Eccleſia vacâſſet, indignis conferri; quæ pœna nova omnino erat, & nunquam audita: nec tam Epiſcopos, quàm Eccleſias, Deumque ſpectabat, ingenti animarum clade. Quippe Epiſcopus Apamienſis Canonicos ſuos ſub Regula D. Auguſtini ad illud vitæ genus reduxerat, quod in primitiva Eccleſia olim florebat, abdicatis videlicet patrimonijs, & nullâ temporalium curâ. Toti ergo in animarum ſalutem, & virtutes incumbebant eâ profeſſione dignas; nec major alibi, quàm in ea Eccleſia ardor ſanctitatis. At verò Antiſtite rebus ſuis ſpoliato, alij ex delectu Regij Confeſſarij catervatim irruebant, non animarum, ſed honoris, quæſtuſque avidi, quique aſſumptâ teſſerâ, *hilaris ſocietatis*, ludis, epuliſque, & amatorijs cantibus noctes ducebant, ac illis ipſis, qui eos delegerant, pudori erant. Ergo, ut dixi, nova hâc, nulliſque ſæculis auditâ pœnâ non tam Epiſcoporum culpæ, ſi quæ fuerant, quàm Eccleſiæ plectebantur, & majori animarum, quàm facultatum damno; crevitque malum Epiſcopi morte. Is ærumnis confectus eſt, cùm prius ad Regem litteras dediſſet, quibus rogabat, monebatque, pulcherrimo Libertatis & reverentiæ temperamento.

III. Expletis funebribus, & corpore in ſepulchrum illato, Capitulum convenit, & Vicarios Generales, dum novus Epiſcopus optaretur, Daubaredum, & P. Rech elegêre. Daubaredus cùm Archiepiſcopum Tholoſanum conveniſſet, humaniter acceptus eſt, permiſſuſque officio fungi: datæ etiam ad Regaliſtas litteræ, quibus monebantur, ut con-

tenti proventus accipere, sacris officijs in Ecclesia Apamiensium abstinerent, ne materia novis tumultibus præberetur: quod cùm illi neglexissent, adessentque Vesperis, Daubaredus defuncti Antistitis vestigijs, & exemplo inhærens, censuris obstinatos perstringit, nec multò pòst exilium illi, & carceres decreti, imperio Regis. Eadem fortuna Recho fuit. Is ad Aquas Augustas (vulgò Acqs) relegatus haud procul Burdigalâ; quò cùm pervenisset, ad carceres raptus est à Præfecto Aquitaniæ, tamque inclementer habitus, ut ne panis quidem suppeteret, præter buccellas à militibus mendicatas. Cerles Capituli electione Daubaredo suffectus est; sed isto velut usurpatæ potestatis ab ijs accusato, qui nuper anathemate percussi fuerant, Archiepiscopus Tholosanus Fortassinum quendam suum eleemosynis præfectum Vicarium Generalem, ac Officialem jubet. At Cerles libello palàm proposito dignitatem suam vindicare, Archiepiscopo injustitiæ notato; quippe nullum Metropolitano in Diœcesin vacantem jus esse, nisi Capitulo aut negligentiâ, aut malitiâ delinquente. (a) Neutrum verò contigisse: aut si quæ esset, vocandas partes, causamque, & factas Vicariorum electiones examinandas fuisse, pro quarum valore jura præsumant, nisi contrarium probetur: nunc verò nec vocatis partibus, nec exploratâ causâ, electiones subverti, electos turbari, & alienos, ignotosque submitti, sicque Ecclesiam Apamiensem recentibus adhuc lacrymis, viduamque, novo schismate funestari: niti Archiepiscopum, ejusque sententiam vanis rationibus, & ab adversario suggestis, videlicet, invalidas fuisse Vicariorum electiones; quippe Regalistâ quondam (b) præterito; cæterùm hunc nominatim excommunicatum fuisse, tanto censuræ neglectu, ut ne absolvi quidem curâsset: prætereà neque ex numero Capitularium esse, quippe alterius instituti socium, & Canonicorum Regularium vitam ne tyrocinio quidem expertum; non ergo ad Conventum Regularium vocari debuisse, nec ejus absentiâ electiones irritas fieri. Hæc à Vicario Apamiensi tantâ ratione dicebantur, ut negari haud possent; & planè Archiepiscopum Tholosanum movêre, ut Fortassino suo personam adimeret, tam malè in theatro comparentem: quæsiti tamen colores, artesque aulis notæ celando pudori; cùm enim exilia, carceres, prædationes, equitum turmæ, & quidquid in hostes parari solet, nullo sacrorum Ordinum, &

Cano-

(a) Cap. Ecclesiæ. de suppl. negl. Prælat. in 6. junctâ Gl.
(b) Vulgò M. s e Juge.

Canonicorum, ac sexûs discrimine admoverentur, & reos faceret vel sola amicitia defuncti Antistitis; Fortassinus velut tædio ærumnarum, & quòd coactum se diceret, Vicariatu abit: ipsæ sacræ Virgines oblatum à Fortassino Confessarium recusârunt, *malle se*, dicentes, *semel in anno ad Ecclesiæ præscriptum expiari, quàm ignoto, intrusóque subjici:* tanto majori dedecore, quòd à fœminis, & ideò procul vindictam. Fortassino solum vertente, novum à Parlamento Parisiensi decretum, quo Canonici Apamienses intra triduum convenire, & viduæ Ecclesiæ Vicarium dare jubebantur, nisi facerent, Metropolitanum suppleturum: nec multò pòst Tholosanus Archiepiscopus rescribit: *Quia ex Parlamenti præscripto Canonici Apamienses non convenissent, nec Vicarium vacanti Ecclesiæ dedissent; se vices negligentium supplere, & Episcopum Leonensem Vicarium destinare.* Recusavit Leonensis, noluitque implicari tam fœdo operi; cùm enim ad Episcopatum Apamiensem multò Leonensi opulentiorem nominatus à Rege esset, jam se itineri Parisios accinxerat, viamque inierat, ignarus videlicet omnium, quæ Apamijs contigerant. Ubi ea intellexit, iter continuò vertit, recusavitque generoso contemptu infulas tam indignè jactatas. Cùm ergo Vicarij alij deessent, is, qui crucem Archiepiscopo præferre solebat, Vicarius datur, perinde, ac si ejusdem momenti res esset crucem præferre, & Ecclesiam regere. Cæterùm tam inconcinnè hic ludus agebatur, sive is casus, sive imprudentia fuerit, ut nemo risu temperaret, artificio nimis patente. Jubebantur Apamienses Canonici intra triduum convenire, cùm tamen constaret aut inclusos, aut proscriptos esse, totamque Galliam exilijs implere; quî ergo convenirent? & tamen velut neglexissent, novis à Tholosano Vicarijs eorum Ecclesia gravabatur, exauctoratis, quos nuper, valideque elegerant; ligati ergo, retentique jubebantur incedere, & quia non poterant, pœnas dabant, velut contumaces, inertesque. Quid rogo apud Americos Brasilasque fieri poterat inclementiùs? & tamen factum est aliud, quod nulla Posteritas credet, & Gallia factum inhorruit. Johannes Cerles Capituli electione Daubaredo, & Recho Vicarius successerat, nec dubitari poterat, quin legitimus esset, Tholosano, ut vidimus, nullo jure obnitente, accessitque Romani Pontificis confirmatio, Tholosanum intentato anathemate prohibentis, ne quietum turbaret; at hoc ipsum, quod remorari tantum Præsulem debebat, multò magis accendit. Scribit Parlamento Tholosano,

ut in Cerlen, ejusque pertinaciam inquirat, eumque eâ pœnâ plectat, quæ alios exemplo terreat, & obedientiæ moneat. Nemo dubitabat ijs verbis ultimum supplicium innui; nec tamen aliâ culpâ gravabatur, quàm quòd innocens esset, & juramenti Ecclesiæ suæ, ac Pontifici Romano præstiti memor, retinensque; omnes ergo judicium recusabant, in quo aut damnari innocentia, aut offendi Tholosanus deberet. Adduntur aliæ, & ferociores litteræ, quibus ignaviam, morasque incusabat, urgebatque judicium festinari. Territi Judices, & dicta sententiæ dies. Adfuit Archiepiscopus, & vultu minaci, ac funesta promittente aulam invectus, vehementi oratione in Vicarium Apamiensem declamavit, eò digresso, omnium votis damnatus ad mortem est. Ferunt ex judicibus unum assurrexisse, & his verbis collegas allocutum: *Nemo deinceps magnam timoris vim, mirámque esse negaverit: ecce enim, quem omnes innocentem creditis, omnes damnatis!* Nec clementior executio fuit, cùm enim Vicarius aut lateret, aut dilapsus esset, ejus simulacrum paleis, & centonibus suffultum, & ne quid ludibrio abesset, religioso amiculo tectum plaustro imponunt, totaque Civitate circumducunt, & tandem eo loco, quo puniri solent malefici, aut laqueo, aut gladio finiunt: nihil poterat Londini, aut Genevæ sævius fieri; sed omnia superabat, Religiosum, & Sacerdotem plecti accusante Archiepiscopo: nec facilè par exemplum reperies; hactenus enim veniam reis impetrare, non urgere supplicium, Episcopis mos erat, nisi fortè plus in hominem innocentem, quàm reum licebat, & quòd Romæ absolutus esset, delictum onerabat. Additum sententiæ fuerat, ut effigies Joannis Cerles magni Vicarij, Apamijs, alijsque præcipuis Ecclesijs eodem supplicio afficeretur, quod etiam factum: illud Apamijs contigit memoratu dignum, ut videlicet Lictor Apamiensis nocte intempestâ cum uxore aufugeret, ne se tanto facinore impiaret; adeò ultimæ etiam sortis homines pudebat tam indignæ sententiæ.

IV. Hæc in Gallijs, & præsertim Tholosano Archiepiscopatu agitabantur; quibus ab Archiepiscopo Pariensi non dispar infortunium accesserat. Caronæ Vico agri Parisini Monasterium visitur: illic sacræ Virgines degunt, Congregationis B. Virginis Ordinis Canonicorum Regularium S. Augustini, Auctore Petro quodam Fourier ejusdem instituti viro, & notæ in Lotharingia pietatis. Earum aliquæ bellis Lotharingiam vastantibus in Belgium migrârunt, ubi cùm Aurelianensi

Du-

Ducissæ insigni morum innocentiâ placuissent, eandem extincto Richelio Cardinali in Galliam comitatæ, haud procul Parisios consedêre; illic suis sumptibus Monasterium Ducissa erexerat, (a) & dote instruxerat, impetravitque ab Alexandro Pontifice, (b) ut Magdalena quædam eidem Monasterio perpetuò præesset; quamvis ex Regulæ instituto triennio tantùm durarent, & Matris non Antistitæ nomine; sed adjecta conditio, ut extinctâ Magdalenâ gratia finiretur, & triennales Matres, electæque Virginum suffragijs redirent. Sed quod fieri amat, ea gratia alias incendit, ut eâdem potiri vellent. Magdalenâ morte sublatâ, alia quædam (c) Ordinis D. Benedicti obtentu Regij chirographi, & favore Archiepiscopi Parisiensis, Monasterij præfecturam occupat, prævenitque electionem, & interim Romæ agit, ut Diploma obtineat, quo ad solutiorem ordinem transire possit, & Antistita confirmetur: ambitioni necessitas prætexta, collapsas Monasterij facultates reparandi. Romæ utrumque negatum, nec diu pòst vivis excessit. Videbatur Libertas eligendi reddita; cùm subitò eodem Regis, & Archiepiscopi favore nixa alia quædam (d) ex Cistertio irrumpit, servis, epulis, pompaque insignis: nec Matris nomine contenta, Abbatissam se ferens; hanc quoque instaurandæ Oeconomiæ, frugalem scilicet, parcamque sumptuum, necessariam dicebant, nec aliam toto ordine reperiri. Sed cùm Romæ impetrari Bullæ non possent, ingenio certatum est, ut Antistita esset, & perpetua quidem, non tamen diceretur. Jubet ergo Archiepiscopus, officio fungeretur, dum Bullæ Româ venirent; at certum erat, nunquam venturas Pontifice invito: sæpe Archiepiscopo, Parlamento, Regique à sacris Virginibus supplicatum, sed nunquam auditæ: diu cum intrusa luctatæ sunt, dum tandem effractis foribus, & vi adhibitâ, magna cum sæcularium manu Monasterium irrupit, sacris Virginibus aras amplexis, & Amazonem aversantibus. Hæc ubi Romam pervenêre, non potuit Romanus Pontifex Innocentius XI. se Patrem oblivisci, datoque ad afflictas, oppressasque diplomate, libertatem eligendi reddit, (e) omnique obedientiâ in ferocem illam armatamque Antistitam solvit.

Hæc ferè sunt, quæ ab Anno MDCLXXIII. usque in annum MDCLXXXII. contigêre; quæ quanti momenti sint, quamque Eccle-

(a) Anno 1643. (b) Anno 1657. (c) Madama di Quervenò. (d) Angelica le Maitre. V. Regale Sacerdotium. fol. 13. (e) Anno 1680.

siasticam disciplinam, & immunitatem offendant, vulnerentque, nihil attinet dicere, se ipsis enim clariora sunt, quàm, ut exponi debeant, & fortè in locis Catholicæ Religioni sacris nihil simile antiquitas vidit, saltem nihil pejus. Nova, gravisque servitus Ecclesijs imposita; termini, quos Universale Concilium posuerat, submoti: anathemata, quæ idem Concilium inflixerat, contempta: quatuor sæculorum possessio, quæ pessimam etiam causam tueretur, turbata: Canones Sacri, imò totum Concilium Lugdunense prophanis tribunalibus adstare jussum, ibique ut Parlamento videretur, causam dicere: Episcopi nec clementius, quàm si prophani essent, habiti, nullâ ætatis, sacrique ordinis reverentiâ: in Clerum verò, Deique servos velut in plebem, prædâ, exilijs, carceribus sævitum: putâsses antiquas persecutiones fervere, nisi quòd in istis plus sanguinis funderetur, in illis plus dedecoris. Illud verò quale spectaculum fuit, Sacerdotem, & Proepiscopum coram sæculari Magistratu ab Archiepiscopo accusatum, & quamvis innocentem omnes agnoscerent, damnatum, percussumque Carnificis manu? nam quòd simulacrum, non ipse reus ceciderit, nihil flagitium mitigavit, infamiâ pœnam supplente. Additæ Sacrarum Virginum vexationes, adempta electio, Regulæ turbatæ, intrusa invitis Antistita, claustra, foresque violatæ, migrationes ad laxiores ordines permissæ, quæ tamen omnium consensu soli Pontifici Romano reservantur: ejusdem Pontificis monita, minæque insuper habitæ, & denique in Conventu Parisiensi omni retrò Antiquitati, Canonibus, Concilijsque etiam Generalibus bellum indictum, perinde, ac si paucis Episcopis jus esset totam Ecclesiam turbandi, evertendique quatuor propositionibus, quæ Concilia Generalia exemplo, & doctrinâ stabiliverant, nec aliâ ratione id factum, quàm ut Pontificis curas, à quo paternè monebantur, aliò averterent, bello domi accenso.

V. Suspirabat ad hæc Romanus Pontifex, & tempus, quod dolori supererat, quærendis remedijs aptabatur. Dissimulatum diu, si fortè, ut fieri solet, malum dilatione, morâque languesceret; neque hoc ignaviæ, aut timoris, sed providentiæ fuit; quædam enim silentio curantur, præsertim ubi pudet fecisse. Sed cùm malum ingravesceret, additæ paternæ monitiones, quæ Regi, & Episcopis rei enormitatem ostenderent, & par animæ periculum, nisi absisterent: & quamvis eæ litteræ spirarent libertatem Pontifice dignam, & omni fortunâ majorem, tantundem amoris addebatur, temperatâ Majestate: cùm nec istæ proficerent,

aliæ

aliæ ſecutæ minis permixtæ, nec tamen nimiæ: reſciſſa acta, appellationes receptæ, Rex officij, & exempli Majorum admonitus, Epiſcopi objurgati, quòd Eccleſiæ cauſam deſerviſſent, timore, ut ipſi fatebantur, & conniventiâ victi, & denique, quæ pro Regalia decreverant, oblitterata, quippe metu expreſſa, & ſupra Epiſcoporum poteſtatem. Quid minus fieri poterat, poſt tam multa, indignèque commiſſa? Sed clementia Pontificem morabatur, & ſpes meliorum, præſertim Rege non ſuo, ſed aliorum conſilijs errante; & tamen auſi ſunt aliqui tam benignum, parcèque ſeverum, nimiæ ſeveritatis poſtulare, nec alia cauſa fuit in ultimo Pariſijs Conventu, ejus auctoritatem, ſi poſſent, exarmandi, quàm quòd nimis minacem crederent, an potiùs credi vellent, quæſito aut vindictæ, aut impunitati colore? Cæterùm quàm injuſtæ querelæ fuerint, facilè conſtabit, quæ à nobis dicta ſunt, animo reputanti. Conferantur ſolùm, quæ Romæ, quæque in Gallijs agitata ſunt, & quanta hîc moderatio, illic, ut modeſtiſſimè loquar, impetus fuerit, patebitque, utra pars materiam querendi habuerit, quæ plagam intulit, an quæ accepit? Regaliam, ejuſque ſubſtantiam quod attinet, nihil Epiſcopi opponebant Innocentio Pontifici, imò nec poterant, ijſdem enim principijs nitebantur: *Regaliam ex tolerantia Eccleſiæ, non jure aliquo Regio provenire: eſſe ſervitutem canonicæ, & naturali Eccleſiarum libertati oppoſitam; & ideò à Concilio Lugdunenſi ad loca, ubi hactenus inoleverat, reſtricta, nec extendi à Regijs poſſe, ſed ſolo Eccleſiæ conſenſu.* (a) Hæc, inquam, etiam Galliæ Epiſcopi fatebantur, ut videre eſt ex illis, quæ in Conventu paucorum Epiſcoporum primus Commiſſarius Pariſijs diſſeruit: & in alio pleniore Conventu, ubi Regaliæ, ejuſque extenſioni ſubſcriptum eſt. In epiſtola ad Romanum Pontificem data, hæc inter alia Epiſcopi habent: (b) *Exiſtimavimus ad noſtrum officium pertinere, aliquam inire rationem tollendi de medio gliſcentis diſſidij; nulla verò apparuit commodior utili condeſcenſione canones temperandi; propterea nos jure noſtro decedentes, illud in Regem tranſtulimus.* Ubi apertè ſupponunt, Regaliæ extenſionem canonibus prohiberi, eaque jura Epiſcoporum violari, quibus tamen cedere Epiſcopi velint, pacis inter Eccleſiam, Regemque conciliandi causâ.

Hæc

(a) Conventus Pariſ. Majo Anno 1681. habitus. Breve Innoc. XI. ad Epiſc. Galliæ circa fin. Regale Sacerdotium. fol. 32. Lettera ad un Veſcovo dell'aſſemblea Generale del Clero di Francia. 10 Aug. 1681. fol. 5. (b) V. Breve Innoc. ad Epiſcopos Galliæ die 11. April. Anno 1682.

Hæc ipsa fuit, ut supra vidimus, omnium retrò Galliæ Episcoporum sententia, non tantùm, qui in Concilio Lugdunensi sedêre, quique terminos Regaliæ statuerunt, audiente, nec obluctante Philippo Audaci, (qui nunquam id passus esset, si Regaliam sui juris credidisset) sed omnium aliorum, qui semper Parlamentis Regijs, cùm proferre hoc jus vellent, obstitêre, viceruntque. (a) Ergo, ut diximus, substantiam Regaliæ quod attinet, Romæ Galliæque una sententia Episcoporum fuit, nisi quod isti Parlamento, Regique cesserunt, sive is metus, sive obsequium fuit. Totum ergo certamen circa modum, formam procedendi scribendique vertebatur, & quædam alia, quæ Vicarios Apamienses, & Sanctimoniales Caronenses spectabant; nam Galli, cùm acie victoriam desperarent, manipulos, & impedimenta carpebant.

Querebatur: *Romanum Pontificem nec vocato, nec audito Tholosano, Vicarios à Capitulo Apamiensi electos confirmâsse, & qui deinceps eligerentur, confirmaturum spopondisse: eundem diris percussum non observatis formis, quæ hujusmodi pœnis præmitti in Gallia solent: ejusdem Tholosani jura in Ecclesiam Apamiensem aut diminuta, aut impedita, Vicarijs, quos elegerat, in ordinem redactis, alijsq; quæ decreverat, Romæ abolitis. In negotio quoque Sanctimonialium Caronæ Papam festinâsse sententiam omisso medio, nec Archiepiscopo præmonito: debuisse ex præscripto Concordatorum Judicem in partibus delegari, non Romæ sententiam finiri: sic etiam ejusdem Monasterij Matrem Romæ confirmatam esse, non Parisijs: imò Archiepiscopum ejus loci Ordinarium præteritum fuisse; ergo non regiâ viâ, sed per abrupta Romæ procedi. Sed & nimis pronas Pontificis aures esse excipiendis querelis: narratum Romæ, creditùmque Caronæ fractas Monasterijs fores, & Antistitam armis, ac vi inductam; sed id vanissimum esse; id potiùs mirandum, Pontificem Romanum rebus maximis debitum minutijs detineri, ac rixis fœminarum onerari, tanto fastigio indignis; Confessarij has curas, non Pontificis esse.* Hæc Parisijs, & Tholosæ dicebantur, non quia vera, sed quia aulæ grata. Addebant aliqui: aliud esse Pontificis Personam, aliud Dignitatem; hanc omnis culpæ expertem, & supra omnem venerationem: illam naturæ humanæ conditionibus, & nebulis affici: ignorantiâ, affectibus, privatisque studijs tangi, & ideò sicut errori obnoxiam, ita nec semper oraculi loco esse. Sed facilis ad hæc omnia responsio. Archiepiscopum Tholosanum nec vocari, nec audiri oportuit, re aliàs clarâ, &

quam

(a) Clerus Gallicanus Parlamento Regaliam extendere volenti obstitit Anno 1577. & Anno 1583. & 1606. & 1608. & 1629. & 1655. V. M. de Pamiers à fol. 37.

quam ipſe fatebatur. Conſtabat mortuum Epiſcopum Apamienſem, Capitulum intra octo dies conveniſſe, collatiſque ſuffragijs Vicarium Eccleſiæ dediſſe: conſtabat etiam alios Vicarios à Tholoſano ſuffectos: nec minus certum erat, nullo jure id ei permiſſum, niſi Capitulo aut malitiâ, aut ignaviâ ceſſante, ſed neutrum contigerat: quæ enim ignavia, cùm continuò elegerint? aut quæ malitia, cùm optimos? nec alterius culpæ à Tholoſano poſtulabantur, quàm quòd aulæ, & Patronis Regaliæ diſplicerent. Cùm ergo omnia conſtarent, & ipſe fateretur, quid vocari illum, audirique oportebat? & fortè nec vocatus reſponderet; nam & litteras à Pontifice acceptas nec reſponſo dignatus eſt; quid ergo interrogares non reſponſurum? dedecori parſum: præſertim cùm ejus calamo uteretur, qui objurgando Pontifici eloquentiam ſuam probabat; tanta illi modeſtia! Sed & Archiepiſcopus Fortaſſinum, alioſque Vicarios ſuffecerat, nec vocato, nec audito Capitulo Apamienſi; quæ ergo verecundia fuit, velle Pontificem ijs legibus obſtringere, quas ipſe reſpuebat? Sed & illud fabulæ, & ludo propinquum: querebatur hoc Pontificis Decreto Eccleſiam Apamienſem Vicarijs deſtitui, qui Viduam gubernarent; & interim Vicarios à Capitulo legitimè electos perſequebatur, movebatque officijs, imò morti addicebat, cunctantibus judicibus conſcientiâ præpeditis. Cujus ergo culpa erat, Eccleſiam Vicarijs carere? Tholoſani legitimè electos perſequentis, an Papæ eoſdem tutantis? Quòd verò Pontifex reſcripſerit, *Se*, *quos Capitulum eligeret*, *deinceps confirmaturum:* pari æquitate nitebatur; cur enim non poſſet promittere, quod poterat facere, imò quod tenebatur? Tholoſano enim non tantùm electos non confirmante, ſed etiam perſequente, quis alius præter Pontificem confirmaret? nam ſi qui alij erant, Tholoſano adhærebant in aula præpotenti: & ſi jus Eccleſiæ Apamienſi Vicarios ſtatuendi ad Tholoſanum devolvebatur, Capitulo negligente; quantò magis jus confirmandi ad Pontificem redibat, Archiepiſcopo, alijſque non ſolùm negligentibus, ſed etiam odio irâque flagrantibus? Nihil ergo æquius fuit, quàm Pontificem Archiepiſcopo, ſi non præferre, at ſaltem æquare, & jus devolutionis, quod huic, etiam illi præſtare, eo ſolùm diſcrimine, quòd Pontifex ſummo jure id peteret, Archiepiſcopus nullo. Quod *de Archiepiſcopo diris percuſſo* dicebatur, ſomnium erat, aut potiùs juris malè intellecti ignorantia; Pontifex enim non inflixerat cenſuras, ſed tantùm intentaverat, nec præterita, ſed futura

memo-

memorabat: verba Brevis Apostolici sunt: *Districtè, & in virtute sanctæ obedientiæ prohibemus, ne in posterum sub pœna excommunicationis, &c.* Quæ omnia excommunicationem significant comminatoriam, non verò actualem, aut latæ sententiæ: quis verò nescit alias esse cautelas, formasque ad inferendam, & comminandam censuram? & veniam merentur aulæ potiùs, quàm Canonum intelligentes, si maluissent ignorata tacere, quàm edicere; sed festinatio declamandi, demerendique Archiepiscopum attentionem turbabat. Illud æquè vanum: *Diminuta fuisse Archiescopi jura, & quæ ipse decreverat, Romæ abolita.* Nullum enim in Apamienses Archiepiscopo jus erat, nisi malitia, aut negligentia ostenderetur; sed neutra ostendi poterat; non ergo minuebantur, quæ nunquam fuerant: quæ verò contra Canones peracta, prius abolita sunt, quàm Romam devenissent; quippe suis initijs, & semper irrita: nec Pontifex Romanus abolere se illa dixerat, *sed appellationes admisisse.* (a) Et planè si quis animum in ea intendat, quæ Apamijs contigêre, moderationem potiùs in Romano Pontifice, quàm severitatem mirabitur; nec verò id novum est, ut ad Romanum Pontificem Galli appellaverint, sic enim S. Leo Papa ad Episcopos Provinciæ Viennensis loquitur: (b) *Nobiscum vestra Fraternitas recognoscat, Apostolicam Sedem pro sui reverentia à vestræ etiam Provinciæ Sacerdotibus innumeris relationibus esse consultam, & pro diversarum (quemadmodum antiqua consuetudo obtinebat) appellatione causarum aut retractata, aut confirmata fuisse judicia.*

Quæ de festinata sententia, neglectoque ordine in negotio Carronensi dicuntur, eâdem facilitate refelli possunt: septem ferè annos expectatum Romæ est, dum illi Monasterio, ab ijs, qui turbaverant, pax redderetur, & hæc festinatio dicitur? quot ergo annis expectandum erat, ut modesto nec citato gradu incedere Pontifex diceretur?

Sed *turbatus est ordo:* enimverò nunquam minùs: factum in aperto erat, & in conspectu Urbis Regiæ patratum: septem annos vexatio duraverat: nec lis inter privatos pendebat, sed ipsi Papæ intentabatur; hujus enim est sacras fundationes, & Regulas mutare, & Religiosos ad Monasteria transferre laxioris disciplinæ: ipsa Monasterij Antistita negotium in manus Pontificis deposuerat, à quo Bullas, & confirmationem expectabat premebatque: & denique Archiepiscopus Parisiensis tantùm abest, ut Matrem eligi pateretur, electamque confirmaret,

(a) Breve Apost. Calend. Jan. 1680. (b) S. Leo ad Episcopos Vienn. epist. 89.

maret, ut potiùs electiones impediret, & extraneam intruderet. Ex quibus efficaciter concludas, non debuiſſe Pontificem Pariſienſis Archiepiſcopi, ejuſque aſſeclarum conſenſum, & ſententiam expectare: tum quia fruſtra expectaret, cùm hi maximè obſtreperent: tum quia in re tam patente ſententiæ, & vota aliorum neceſſaria haud erant, quæ in dubijs tantùm adhibentur: tum quia ipſæ partes negotium jam Pontifici detulerant, à quo Bullas, & confirmationem petebant; cur ergo Pontifex ab aliorum ſententijs penderet, causâ ſuo Tribunali jam oblatâ? & denique cùm negotium ex majoribus eſſet, nec poſſet niſi Pontificiâ auctoritate componi, nec partes id negarent, quæ Romam propterea inclamabant; quid opus erat aliena Tribunalia morari huic cauſæ longè imparia? non ergo Pontifex ordinem turbabat, ſed Galliæ Epiſcopi, qui cauſas ſoli Pontifici reſervatas, ſuis, Regijſque Tribunalibus ſiſtebant. Quòd verò dicerent: *Parvi momenti has cauſas eſſe, & Pontifice indignas;* planè oſtendebant, quàm malè animarum pretia æſtimarent. Mutuis diſſidijs, odijſque Virgines Carronenſes deflagrabant, & ut fieri ſolet, orationi, diſciplinæ, charitati, alijſque virtutibus Chriſtiano, & Religioſo dignis nullus locus ſupererat, ſed omnia factionibus, partiumque ſtudijs fervebant, pari ſcandalo, & animarum clade: & hæc parvi momenti eſſent, & indigna, ut à Pontifice curarentur? ſi in Gallijs una urbs, aut caſtrum periclitaretur, quantus illic armorum ſtrepitus, & turbæ eſſent, omnibus auxilium feſtinantibus? Et quòd in litteris nuper à Pontifice ad Regem ſcriptis duo treſve apices acriores viderentur, quantùm in aula, in Senatu, & ab Epiſcopis declamatum eſt? Veniam ergo Pontifici dabunt, ſi quantùm illi caſtrum, & apices, tantùm ipſe animas curet; niſi fortè inter libertates ſuas etiam illud reponant, ut videlicet animabus perire volentibus, non liceat Pontifici ſubvenire. Cæterùm ſi negotium Carronenſe tam parvi, ut dicunt, momenti fuit, cur ergo tam ardenter, & tot annis Archiepiſcopus Pariſienſis illud perſecutus eſt, Regemque implicuit? an verò puderet Pontificem defendere, quod illos non pudebat invadere?

Quòd verò *inter Perſonam Regnantis Pontificis, ejúſque Dignitatem diſtinguerent, & huic omnem venerationem, non illi promitterent, utpote erroribus, & naturæ defectibus obnoxiæ;* planè reſponſum haud meretur; omnes enim Regnantes hæc criminatio petit: an ſimili obtentu non etiam ſui Regis imperia eluderent? imò quia Dignitas, & Perſona conjunguntur,

guntur, ob reverentiam Dignitatis etiam defectus Perfonæ ferendi funt, & huic obfequium debetur illius merito; alioquin nulla amplius obediendi neceffitas fuerit, fi conditio naturæ Majeftati, & Imperijs officiat. Non hæc fenfa Carolo Magno, non hic animus fuit, cujus virtutes parciùs aliqui imitantur, quàm laudant; is enim in Legibus ad omnes Provincias fuas miffis ita loquitur: (a) *In memoriam B. Petri Apoftoli honoremus fanctam Romanam, & Apoftolicam Sedem, ut quæ nobis Sacerdotalis Mater eft Dignitatis, effe debeat Ecclefiafticæ Magiftra Rationis. Quare fervanda eft cum manfuetudine humilitas, ut licet vix ferendum ab illa fancta Sede imponatur jugum, tamen feramus, & piâ devotione toleremus.* Quæ ita à nobis dicuntur, ut locum habeant etiam, cùm vita Pontificis dignitati haud refpondet; quid ergo dicendum erit, ubi Sanctitas vitæ dignitati fociatur? quòd in moderno Pontifice ne hæretici quidem diffitentur: non eft animus mihi virtutes Innocentij in has chartas deponere, quippe impar materiæ, & modeftiæ gravis futurus, ac filentio venerari, quàm clamore, & pompâ folitus: ipfa tantùm Gallia audiatur: *Hujus Pontificis folida pietas, & fuci expers: ardor dilatandæ fidei confervándæque difciplinæ Ecclefiafticæ: morum integritas: idem fibique fimilis gubernandi tenor, procul omni quæftu, & cupiditate, nec in carnem, ac fanguinem pronus, &c.* Et Clerus Gallicanus in Conventu Generali, cui Archiepifcopus Parifienfis Francifcus à Harlay præfedit Anno 1682. in Admonitione paftorali ad homines Reformatæ Religionis: *Hé puis, y eut-il jamais un tems plus propre pour vous rappeller à la Communion de Rome, que celuy au quel cette Eglife Apoftolique eft gouvernée par le Pape Innocent XI. dont la vie & les mœurs formées fur les plus anciennes & fur les plus févéres Régles de la difcipline Chrétienne, font voir de nos jours à tout le monde le modéle le plus parfait d'une faintetè confommée? De maniére, que vous ne fçauriez jamais rien faire de plus grand pour vôtre gloire, ni de plus utile pour vôtre falut, que de vous reconcilier auec ce faint Pape, dont la vie toute reformée eft une école vivante de toutes les vertus Chrétiennes.* Hæc Galli humaniffimo elogio. Si ergo tanta eft moderni Pontificis Sanctitas, æquitafque, quantam vel ipfi Galli profitentur, quid opus erat inter dignitatem, & Perfonam diftinguere, quafi ifta non illam fuftineret? Num ergo fanctus hic Pontifex, & incorruptus tunc folùm imper-

(a) Naucler. Generat. 28. Concil. Tibur. cap. 3. & habetur d. 19. cap. 3.

imperfectus eſſe incipit, cùm Gallos perſtringit? Sed Innocentio à Gallis evenit, quod Paulo à Galatis: (a)*Sicut Angelum DEI excepiſtis me: teſtimonium enim perhibeo vobis, quia ſi fieri poſſet, oculos veſtros eruiſſetis, & dediſſetis mihi; ſed inimicus factus ſum vobis vera dicens.*

§. V.

Rationes in Regaliæ patrocinium à Gallis productæ, & refutatæ.

SUMMARIA.

1. *Jus Regaliæ non eſt Coronæ Gallicæ ingenitum, ut Politici volunt.*
2. *Falſóq; ſupponi ad ea jura, quæ nec præſcribi, nec alienari poſſint, pertinere.*
3. *Nihil Regaliæ ſuffragari Galliæ Concordata.*
4. *Nihil jura feudi.*
5. *Nec etiam jus Patronatûs.*
6. *Multóq; minùs Beneficia à Regibus Galliæ in Epiſcopos, & Eccleſias collata.*

I.

MEmoria repetentem, quæ ex una parte contra Regaliam ex Concilijs, & Eccleſiæ Gallicanæ, imò Regum ipſorum ſenſu, uſuque à me ſuprà producta ſunt; ex altera verò quanto ſtudio, ac contentione in Gallijs pugnatum pro illa ſit, admiratio ſubibit, quænam tandem rationes illæ fuerint, & quàm validæ, ut Concilijs, Patrum Decretis, antiquis Canonibus (quos Galli tam impensè venerantur, & ſuæ libertatis baſes affirmant) & Eccleſiæ Gallicanæ opponi potuerint? quantæ enim molis erat, ut hunc Coloſſum à Gallis erectum, ipſi Galli everterent? Et tamen, quis crederet! tanti momenti curæque cauſam, tantòque ſtrepitu, ac pœnarum apparatu agitatam leves adeò rationes muniebant, ut meritò dubites, fuerítne lis aliquando ſuſcepta acrioribus ſtudijs, & minoribus meritis. Et planè cùm ipſi Epiſcopi Galliæ ſe Pontifici purgârunt, nullum aliud patrocinium, quàm à metu repererunt: ceſſimus, renuntiavimus, ſubſcripſimus, non æquitate, non ratione, ſed metu victi; adeò eorum cauſa omni præſidio carebat, ut metus in auxilium vocaretur. Qualeſcunque ergo ratio-nes

(a) Ad Galat. 4.

nes illæ, aut prætextus fuerint Politicorum (nam Episcopi solum metum allegabant) hîc in medium adducemus, ut aspectu vilescant.

Opponitur 1. Jus Regaliæ est jus Regium, hoc est, Regiæ potestati insertum, & coævum, nec tam hominum, aut Pontificum indulgentiâ, quàm cœlesti dono Galliæ datum, adeò ut quemadmodum nec radijs solem, nec coronam gemmis ei insertis, ita nec Reges Galliæ hoc jure exuere possis, Monarchiæ congenito; sicut ergo Regia potestas universas Provincias, non unam tantùm, aut alteram complectitur, ita jus Regaliæ ei potestati annexum.

Resp. Hæc est præcipua Regiorum Demonstratio, quam Edictum Regium insinuat, (a) & Regij Advocati verbis magnificis, at rebus vacuis exaggerant: & planè nihil dici præstantius poterat, si vera essent; mirumque est, his principijs nixos, Regaliam tantùm Regibus concessisse, nimis hoc parcè; pari enim jure, ijsdemque rationibus dicere poterant, Regem Galliæ, & Episcopum, & Patriarcham esse, privilegio cœlitus dato, & coronæ innexo, quamvis à majoribus nunquam exercito: sed nec minùs mirari subit, ausos esse rebus tam à vero alienis, fidemque superantibus, ac vanè confictis Regem ludificari. Si per jus Regium intelligunt facultatem aliquam, & privilegium Galliæ Regibus ab Ecclesia concessum, verum est, Regaliam jus Regium esse: at non sequitur, hoc jus illimitatum esse, & toto Regno diffusum; cùm in Concilio Lugdunensi Ecclesia illud restrinxerit, & ijs solùm locis concesserit, ubi longâ consuetudine receptum fuerat; quo ergo jure, quod Ecclesia restringit, ipsi extendunt? Si verò per jus Regium, potestatem aliquam intelligas ab Ecclesia independentem, non privilegio, non indulgentiâ datam, sed Coronæ, & Imperio ingenitam, alijsque Regijs juribus similem, qualia sunt, belli, pacis, militiæ, vectigalium jura; negandum omnino est, Regalia jus Regium esse; jus enim percipiendi vacantium Ecclesiarum fructus (saltem si feudales excipias, in Provincijs, ubi ex consuetudine post mortem Vasalli Domino debentur) & præsertim Beneficia, & Canonicatus conferendi, non ad Regiam, sed Ecclesiasticam Dignitatem pertinet, & ideò supra Canones, & concessionem Ecclesiæ extendi haud potest; quid enim magis ad Ecclesiam pertinet, quàm Ecclesiæ ministros deligere? ex istorum enim virtute, & præ-

(a) Edictum Regium de Anno 1673. M. Servin. prevu. des Libertez. cha. 17. n. 59. Guilelm Bened. in cap. Raynut. n. 396.

& præſtantia non minùs Eccleſiæ diſciplina, quàm ex militum delectu victoria pendet: nec minùs abſurdum eſt dicere, Regiæ poteſtatis officium eſſe, Sacerdotes, & miniſtros Eccleſiæ dare, quàm ad Eccleſiaſticos pertinere, ut militem conſcribant, duces præficiant, tentoria metentur, aciemque inſtruant; quòd ſi hoc abſurdum, illud multò magis. Cùm verò dicunt, hoc privilegium Coronæ Gallicæ cælitus adveniſſe; miracula narrant nullibi ſcripta, & nunquam lecta: lego ampullam ſacro balſamo plenam, & clypeum aureis lilijs ſparſum, cœlo demiſſa eſſe, Regaliæ nulla mentio, & ſi argumentari ita licet, quid non tandem Galli ſibi vindicent obtentu cæleſtis privilegij? Sed ex ijs, quæ ſuprà diximus, vanitas hujus rationis evidenter convincitur; oſtendi enim ſuprà, ſub primi, & ſecundi ſtemmatis Regibus, nullum Regaliæ veſtigium obſervari, imò neque ſub primis Regibus tertij ſtemmatis, uſque in ſæculum ferè duodecimum, ut teſtimonio Gerberti (a) Archiepiſcopi Rhemenſis monſtratum eſt. Quî ergo fieri poteſt, Regaliam Monarchiæ Gallicæ coævam, & ingenitam eſſe, quæ tanto poſt tempore, ſexcentis videlicet annis à baptizato Clodovæo exorta eſt? Rurſum jus iſtud Regaliæ non à ſolis Galliæ Regibus, ſed etiam à Regibus Angliæ, alijſque inferioris lineæ Principibus uſurpatum eſt, videlicet: (b) Comitibus Britanniæ, Flandriæ, Andegaviæ, Campaniæ, Sabaudiæ, Toloſæ, Narbonæ, Ducibus etiam Nortmanniæ, Aquitaniæ alijſque. Non potuit ergo ſolius Monarchiæ Gallicæ privilegium eſſe, quod ad alios æquè Principes pertinebat; nec oſtendi poteſt, cur iſtis minori jure, quàm illi competeret; nam ſi Galli cæleſte privilegium obtendant, obtendent & alij eodem, parique fundamento; hoc eſt, obtendent quidem, ſed non oſtendent. In Concilio Lugdunenſi jus Regaliæ ijs tantùm locis, ubi uſu inoleverat, permiſſum, alijs omnibus ſublatum eſt: nec Galli, qui frequentes aderant, & præſertim Philippi Audacis Legati, quidquam obſtitêre; non ergo credebant, jus iſtud Coronæ Gallicæ proprium, & innexum eſſe, alioquin non ferrent illud violari, reſtringique, aut ſaltem repugnarent, & aliquas rationes, ac privilegia opponerent, præſertim cœlo lapſa; quis enim credat, ſexcentos annos,

(a) Gerbert. epiſt. 118. (b) V. Matth. Pariſ & Guilelm. Piſ. ad ann. 1089. Zonar. T. 3. annal. Balſamon in can. 35. ſextæ Synodi. Alteſerram. lib. 3. de ducib. Gonzal. ad cap. 4. de Offi. Ord. Marcam lib. 8. cap. 18. & cap. 27. Balluc. ibid. in Annotat. M. de Pamiers de la Regale fol. 22.

& in re tanti momenti, Galliam omnem cæcam, mutamque fuiſſe, & tot ſæculorum decurſu, ne unum quidem tantùm hoc privilegium ſcriptis, aut memoriæ commendâſſe? A quibus ergo moderni illud accepêre, antiquitate ſilente? Et ſi jus iſtud Coronæ adnatum eſt, cur Gallicæ tantùm, non etiam Hiſpanicæ, Anglicæ, Luſitanæ, alijſque? jura enim Regia non uni tantùm Coronæ, ſed omnibus communia ſunt. Cur denique Jus iſtud Regium in tot alijs Galliæ Provincijs, quæ Coronæ ſubjacebant, nunquam exercitum acceptumque? quod ſupra oſtendimus. Ipſe Philippus Pulcher, quamvis Regaliam Jus Regium appellaverit, aliquoties teſtatus eſt, eam univerſalem non eſſe, (a) ſed ad aliquas tantùm Regni ſui Eccleſias pertinere, ut ſupra vidimus. Ex quibus omnibus nemo non videt, primam illam, præcipuamque Regiorum rationem, & cui velut baſi ingentem illum Coloſſum imponunt, planè frivolam eſſe, vanamque; ut mirum ſit, imò indignum, tanto Regi decipiendo adhibitam eſſe. Quid diceres, ſi quis annulum à te peteret gemmâ inſignem, & à majoribus tuis longo ordine acceptum, eumque deberi ſibi vellet, nec alio titulo, quàm cœleſtis cujuſdam privilegij, quod nec probare poſſet, nec exhibere? Hoc Galli fecerunt.

II. Opponitur 2. Jus Regaliæ nec alienari à Regibus poteſt, nec ab alijs præſcribi; pertinet enim ad jura Coronæ, quibus renuntiare Reges non poſſunt, adeò ut ne juramenta valeant, quæ hujuſmodi alienationibus confirmandis adhibentur, ut Innocentius III. in celebri ſua Decretali (b) definivit; nullæ ergo Eccleſiæ aut privilegio, aut præſcriptione, quo minùs Regaliæ ſubjaceant, tueri ſe poſſunt.

Reſp. In hac argumentatione duæ propoſitiones aſſumuntur, quarum utraque falſa; ſaltem in eo ſenſu, quem Adverſarij intendunt, ut facilè intelligas, quàm vera ſit concluſio ex falſis principijs illata. Sunt aliqua jura Regiæ Dignitati adeò intima, & innexa, ut deponi non poſſint, niſi abdicatâ majeſtate; qui enim jure belli, & pacis, indicendi remittendique tributi, gratias, & ſupplicia ſtatuendi cederet, non Rex, ſed ſubditus eſſet, nec ſuo, ſed alieno imperio viveret; & hujuſmodi jura non poſſe alienari ultrò concedimus: ſed negamus, Regaliam tale jus eſſe; quot enim Reges ſine hoc jure vivunt, integrâ tamen, & florente majeſtate? An Clodovæus, Pipinus, Carolus Magnus, alijque uſque
ad

(a) Philippus Pulcher in Edict. de Anno 1302. & 1303. (b) Innoc. III. in cap. intellecto, de jurejur.

ad Ludovicum VII. Reges non erant, quia Regaliæ expertes? Non ergo Regalia ejus naturæ jus est, sine quo conservari majestas non possit. Sunt alia, quæ ad jus Regium pertinent, quæque in causas prophanas alienari non possunt, sed in sacras, & præsertim Ecclesias: quæ enim in Deum transferuntur, ejusque divinæ Gloriæ propagandæ adhibentur, non alienari, sed ei, cujus aliàs sunt, reddi censentur: nec hujusmodi donationibus Regna, & æraria minuuntur, implentur potiùs, Deo nunquam ingrato, & semper beneficijs vincente, quod exempla Constantini, Clodovæi, Caroli Magni, aliorumque satis ostendunt. (a) *Tuum Domine Regnum*, inquiebat pijssimus David, *tua victoria, & tu es super omnes Principes, tuæ divitiæ, & tua est gloria, & tua sunt omnia, & quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi.*

Hæc ergo, quæ Ecclesijs, alijsque pijs causis à Regibus donata sunt, non posse revocari, certa sententia est, & à Gallis admissa; hi enim antiquos Canones venerari se profitentur, & illis libertatem suam Gallicanam, velut basibus imponunt: at Canones Concilij VIII. Oecumenici ita loquuntur: (b) *Placuit huic sanctæ, & magnæ Synodo, ut res, vel privilegia, quæ Dei Ecclesijs ex longa consuetudine pertinent, sive ab Imperatoribus, sive ab alijs DEI cultoribus, in scriptis, vel sine scriptis, donata, & ab eis per triginta annos possessa sunt, nequaquam quæcúnque Persona sæcularis per potestatem subtrahat, aut per argumenta qualibet auferat. Quisquis ergo sæcularium contra præsentem definitionem egerit, tanquam sacrilegus judicetur, & donec se correxerit, & Ecclesiæ propria Privilegia restituerit, anathema sit.*

Idem suis Nepotibus S. Ludovicus in Pragmatica Sanctione accuratè, enixèque commendat, ejus verba sunt: (c) *Item libertatem, franchisias, immunitates, jura, & privilegia per Francorum Reges Prædecessores nostros, Ecclesijs, & Personis Ecclesiasticis Regni nostri concessas, & concessa, innovamus, laudamus, approbamus, & officiarijs, ac subditis nostris præsentibus, & futuris districtè præcipiendo mandamus, quatenus omnia, & singula diligenter, & attentè servent, &c.*

Idem Sanctus Rex Philippo Audaci filio hæc monita reliquit jam moriturus: (d) *Cave*, inquit, *ne libertates, & Privilegia à Majoribus tuis in subditos collata unquam infringas, &c.* Et planè gloriosus ille *Christianissimi*,

(a) Paralip. lib. 1. cap. ult.
(b) Concil. VIII. Oecum. can. 18.
(c) Pragmat. Sanctio Ludov. IX. de Anno 1268.
(d) Joinville in Vita.

nissimi, *& Primogeniti Ecclesiæ filij* titulus hoc ipsum convincit, obstringitque Reges Galliæ, privilegijs, alijsque juribus Ecclesias ne exuant, quin potiùs augeant, dotentque; idque majorum exemplis, quibus nunquam magis victoriæ, opesque abundabant, quàm cùm in Ecclesias profusi erant; & verò hostes tanti Regis, non amici sunt, qui omnium, quotquot in Gallico diademate fulserunt, pulcherrimam margaritam fœdare aggrediuntur, Pietatem videlicet, ac Religionem Regibus Franciæ præcipuam: & perinde, ac si cum Indorum, Persarumque, non Christianissimo Rege agerent, omnia utilitate metiuntur, nullâ Ecclesiæ, & honesti curâ. Ergo, ut dicebam, etiamsi daremus Regaliam ad jus Coronæ pertinere, non ideò sequeretur, non potuisse illam in Ecclesias privilegio transferri, & istis præscribi; præsertim cùm Reges Galliæ eâ die, quâ sacro Oleo inunguntur, incinguntque diadema, solemni Sacramento se obstringant Episcopis, & Ecclesijs *Canonica Privilegia conservandi;* at verò, quod Privilegium magis canonicum esse potest, quàm quod tot Canonibus, Decretisque Patrum, præsertim ultimo Lugdunensi Concilio, tam sanctè Ecclesijs assertum, & gravissimis pœnis sancitum est? Regem ergo Sacrilegum faciunt potentiæ obtentu. Cæterùm & illud in viris eruditis, quales sunt, qui Regaliam extendunt, mirum est in re tanti momenti, & Principis animam implicante, tam levi, vanoque argumento niti, ut quod probare oportebat, supponere cogantur: ***Non potest***, inquiunt, ***Rex jura Gallicæ Coronæ alienare, nec Ecclesiæ ea præscribere.***

Demus. *Atqui Regalia pertinet ad Jura Coronæ, & Reges eam alienâssent, si Ecclesijs cessissent.* Atqui in hac propositione omnia supponuntur, quæ probari debebant. Supponitis dari Jus Regaliæ in eas Ecclesias, quæ nunquam hoc onus subierunt; at hoc probandum erat, nam hîc certatur. Supponitis hoc Jus Regaliæ quoad eas Ecclesias, quæ hactenus exemptæ fuerant, à Regibus alienatum esse; at hoc quoque probandum erat, nihil enim magis negamus; quî enim poterat à Regibus alienari, quod Reges nunquam possederant? quod ad Reges nunquam spectavit? & Ecclesiæ quî poterant Jus illud præscribere, quo nunquam caruerant, & quo tanquam proprio, innatoque gaudebant? nemo enim rem suam præscribit. Supponunt ergo, quæ probari debebant, & tamen velut acie victores, servire Ecclesias jubent, eamque Libertatem Ecclesijs adimunt, quam ne vilissimo possent: idque facinus prædicant Christianissimo

nissimo Rege, Ecclesiæque Primogenito dignum; quod quàm dissentiat ab illius pietate, nihil attinet dicere.

III. *Opponitur* 3. Per Concordata, seu Transactionem inter Leonem X. Pontificem Maximum,& Franciscum I. Galliæ Regem, Jus ad omnes Episcopatus, & Abbatias nominandi, præsentandique ad Reges translatum est, sublatis electionibus; ergo vi Concordatorum redijt antiqua potestas, quâ Reges primi, secundique stemmatis omnia Beneficia, & pro arbitrio dispensabant, idque non aliquibus tantùm locis, sed toto Regno; atqui dispensatio Beneficiorum primum Regaliæ caput, præcipuumque constituit.

Resp. Hæc Ratio iterum ex falsis principijs contexitur; supponit enim primi secundique stemmatis Reges omnia Beneficia contulisse, electionibus oppressis. At falsum id esse, ex multis constat. Clodovæus Electiones Episcoporum nunquam turbavit. Idem à Constantino Magno observatum est, nisi cùm jam electos auctoritate suâ contra æmulorum insidias muniebat. Et planè cùm ex præscripto Conciliorum, sacrorumque Canonum Gallicanæ Ecclesiæ tunc temporis regerentur, Canones verò eligi Episcopos juberent, dubium non est, non imperio Principum, sed votis, & electione fieri Episcopos debuisse. (a) At rarum est intra terminos, legesque magnam Potentiam diu coerceri. Extincto Clodovæo non eadem sacris Canonibus observantia & reverentia stetit, & sæpe ab ejus filijs turbatæ, occupatæque electiones sunt, Episcopis ex castris, aulaque submissis, nec merito, sed aut gratiâ, aut pretio delectis. Cui malo sæpe remedium à Concilijs Gallicanis quæsitum est, (b) decretumque, ut liberæ electiones essent, nec tamen præter Regis assensum. Clotharius II. in Conventu Parisiensi edictum proposuit, quo ad normam sacrorum Canonum libertas electionibus dabatur. (c) Sed eas Principum cupiditas, præsertim Palatij Magistrorum, & denique Martelli penitus subvertit, adeò, ut publico mercatu, & velut sub hasta Infulæ venderentur, & indignissimis provenirent.

 Istos,

(a) Cypr. epist. 68. Clem. epist. ad Corinth. 1. Orig. hom. 6. in Lev. Tertull. Apolog. cap. 39. Concil. Nicæn. cap. 4. Con. Chalced. cap. 13. S. Leo, epist. 84. cap. 5. (b) Conc. Aurel. V. can. 10. Anno 549. Conc. Par. III. can. 8. Anno 557. Conc. Paris. V. can. 1. Anno 715. Conc. Cabill. can. 10. Anno 650. V. de elect. Reg. Sacerd. à fol. 43. (c) Edict. Clotharij de anno 615.

Iſtos, quòd exemplo, & moribus Eccleſias corrumperent, Pipinus, & Carolomannus ſedibus expulére, alijs ex conſilio S. Bonifacij in Eccleſias evectis: quod ut tantò ſecuriùs agerent, privilegio Zachariæ Pontificis, deligendi, quos mallent, donati ſunt: hujus privilegij meminit (a) Lupus Ferrarienſis, Florus Magiſter, Marca Archiepiſcopus Pariſienſis, Maimburgus alijque, & innuunt etiam Joannes X. & Paſchalis II. Carolus Magnus, aut libertatem electionibus reddidit, ut aliqui volunt; aut ſaltem non niſi Pontificum, ſeu Hadriani, ſeu Zachariæ privilegio Infulas diſpenſavit, quas potentiores certatim rapiebant; idque non jure Regio, ſed Pontificum gratiâ, quam temporum calamitas extorquebat. A Carolo ſic factum eſſe, præter citatos auctores, etiam Galli fatentur. (b) Ludovicus Pius Caroli Filius Regio diplomate in antiquam libertatem, & præſcriptam à Canonibus formam electiones reſtituit, ut habetur in ejus Capitularibus, (c) quæ Abbas Anſegiſus, Hincmarus, & Jvo Carnotenſis Carolo adſcribunt; alij verò, & plerique, Ludovico; non ideò tamen, aut Ludovicus, aut alij ab eo Reges penitus ab electionibus excluſi; quippe Regum conſenſus quærebatur, & eorum, qui imperare poterant, preces pro votis, & electione erant, ut quàm plurimis exemplis conſtat, & litteris etiam à Concilio Pariſienſi (d) ad Ludovicum datis. Quia ergo aut precum, aut Regij conſenſûs obtentu, aut etiam apertâ intruſione electiones canonicæ turbabantur, ſæpe illis vindicandis Regum edicta repetita ſunt, qualia imprimis Ludovici IX. & Caroli VI. (e) Tandem conventione Leonis X. & Franciſci I. totum jus nominandi, abolitis electionibus, ad Reges translatum eſt. Ex hactenus dictis facilè intelliges, quantum aut ignorantiâ peccaverint, aut impoſturâ, qui auſi ſunt ſcribere, Reges Francorum primæ, ſecundæque Stirpis Epiſcopatus pro arbitrio, & jure Regio contuliſſe, & huic Juri, quo alij Reges per ignaviam deceſſerant, poſt Concordata Leonis redditos eſſe; quantâ enim injuriâ, contemptuque veritatis iſta dicuntur, cùm exempla, legeſque Clodovæi, Caroli, Ludovici, Clotharij, & Eccleſiæ Gallicanæ, quæ ſuprà produximus, ignorari haud poſſint, ſaltem non debeant;

(a) Lup. Ferrar. epiſt. 81. Flor. in fragm. de elect. circa ann. 820. Marca lib. 8. cap. 20. Maimburg. hiſtor. Iconocl. fol. 259. Joan. X. PP. epiſt. ad Herimann. anno 921. Paſchal. II. apud Malmesb. lib. 5. (b) V. Maimburg. lib. 10. de l'Arianiſme fol. 155. Chriſtian. Lup. in Canon. Tomo 3. diſſert. 3. cap. 9. P. Thomaſin. de la diſcipl. dell' Egl. p. 3. lib. 2. cap. 24. Regal. Sacerd. fol. 49. (c) Lib. 1. cap. 84. (d) Concil. Pariſ. V. lib. 3. cap. 22. (e) Pragmat. Sanctio S. Ludovici Anno 1268, & Carol. VI. Anno 1406. & Anno 1418.

debeant; cur enim istarum rerum peritiam profitentur, librisque ostentant, si ignorant? aut quis pudor est, argumentis tam apertè vanis, irritisque Regaliam fulcire, & Principem deludere? Et cur, rogo, Pipinus, & Carolomannus Zachariæ privilegio instruendi erant, si Episcopatus Jure Regio conferebant?

Sed nec altera ejusdem Argumenti pars majori fundamento nititur: dicunt enim *concessis nominationibus ad omnes Regni Episcopatus, quod per Concordata factum est, concessas etiam intelligi ad omnia Beneficia, & Canonicatus vacantium Ecclesiarum*. At verò, quàm fœda hæc consequentia, & viribus cassa? Constat usque ad Reges tertiæ Stirpis nullum locum Regaliæ fuisse; quo tamen tempore volunt Reges pro arbitrio, supremoque jure Episcopatus contulisse. Constat etiam eo tempore Regaliam prodijsse, quo electiones reductæ, plenâque libertate, ex ipsorum confessione, qui hæc objectant, donatæ sunt: nulla ergo inter hæc duo jura connexio est, quæ toties separata sunt; quod si nulla connexio, quæ, rogo, simplicitas est, unum ex alio inferre? an nunquam in Juris-prudentiæ, & Dialecticæ scholis audierunt, à separatis non fieri bonam illationem? in odiosis (& quid verò magis, quàm servitus Ecclesijs imposita, & Canonum antiquatio?) restringendas, non ampliandas Leges? In Contractibus non expressa pro omissis haberi? & mille alia, quæ argumentationes istorum elidunt: an verò etiam post Concordata non omnium Galliæ Regum hæc ipsa mens fuit, & ipsius Francisci primi, qui nunquam Regaliam extendi permisêre? nisi fortè ignorantiæ istos accuses, perinde, ac si Concordata, quæ ipsi inierant, malè intellexerint, & ab istis, qui tanto pòst tempore venerunt, nec aliâ re magis, quàm adulatione claris, imperandi artem didicerint.

IV. *Opponitur* 4. Demus, primis Ecclesiæ temporibus, quando Episcopi spontaneis oblationibus, sine alijs patrimonijs vivebant, nullum Regaliæ locum fuisse; at verò quando ingentibus patrimonijs, feudisque donati sunt, mutârunt conditionem; feudorum enim fructus, quæ hæreditate non acquiruntur, qualia sunt Sacerdotijs annexa, ad Dominum redeunt, eique, & nulli alteri, proveniunt. Jure ergo feudi vacantium Ecclesiarum fructibus Principes potiuntur. Quamvis verò alij etiam proventus, præter feuda, ad Episcopos pertineant, ut tamen Episcopatibus annectuntur, continuò nobiliorem habitum, feudique naturam induunt; & ita extincto Antistite, ad Principes spectant. Collationes

Beneficiorum, quia ſacrorum Canonum diſpoſitione fructibus æquantur, eandem fortunam cum feudis ſubeunt, ac Principi cedunt.

Resp. Hoc Maimburgi argumentum eſt, in quo iſtius Auctoris indolem, & artificia jam paſſim nota facilè obſerves. Jus Regaliæ univerſim ad Reges Francorum pertinere docet; id verò ex Canonibus, ſacriſque Concilijs, & uſu in Eccleſijs recepto probandum erat; quippe Jus illud ſacrum, non prophanum eſt; & ideò ſacris, non prophanis legibus metiendum: ſed cùm nullæ ſuppeterent, quin potiùs omnes adverſarentur, eas altiſſimo ſilentio premit, præteritque, & ad argumentum à comparatione vertitur, quo nihil, in foro præſertim, debilius eſt, & maximè, cùm comparatio à valde diſſimilibus ducitur, qualia ſunt feudum, & Regalia, ut paulò poſt oſtendam. Deinde cùm ne hoc quoque ſufficeret, protegendæ Regaliæ aliud non minùs extraneum, remotumque principium ex Philoſophia conductum eſt, videlicet, de elevatione qualitatum; dicit enim: *Decimas, oblationes, aliósque proventus Epiſcopales, hoc ipſo, quòd feudis conjunguntur Eccleſiæ donatis, elevari ad ſtatum nobiliorem, & in naturam feudi migrare;* eo ferè modo, quo ex ſententia Philoſophorum qualitas ſubſtantiæ conjuncta elevatur ad nobiliorem cauſæ gradum, producendamque ſubſtantiam: influentiæ cœleſtes, ut conjunguntur Intelligentiæ, elevantur ad producendas formas viventes; quæ quàm ſint inania, & longè petita, ac planè indigna, ut in cauſa tanti momenti vel audiantur, nemo non videt. Pergit deinde vera falſis miſcere, ut etiam iſtis fidem conciliet, colore veritatis inducto. Verum eſt, quod ſcribit: poſtquam Eccleſiæ ingentibus divitijs auctæ ſunt, Principes ſibi jus adſcripſiſſe Epiſcopatus conferendi; id inquam verum, ſed illud falſum, quod paulò poſt innuit: *Ab omnibus Principibus factum id eſſe*. Jam enim oſtendimus, ſub primæ, & tertiæ ſtirpis Regibus Galliæ liberas electiones fuiſſe, & quamvis ſæpe ab aliquibus Regum turbatæ, & interceptæ ſint, aut privilegio, aut Eccleſiarum rogatu, aut uſurpatione factum id eſt; à quibus deduci argumentum non poteſt; ſi enim exempla Regnantium pro jure, & legibus ſint, quid tandem non liceat? Verum etiam eſt: *Jus Regaliæ à feudis ortum duxiſſe*. Sed illud falſum: *Jus infeudandi, ſeu Inveſtituræ idem eſſe cum jure Regaliæ*. Jus enim Inveſtituræ ad feuda ſolùm extenditur; at verò jus Regaliæ ad omnes omnino fructus, ſive iſti ex decimis, oblationibus, ſive aliunde proveniant: imò Beneficiorum Collationes complectitur, quæ nullo pacto

ad

ad feuda pertinent; & ipsa feuda Sacerdotijs annexa non sunt personalia, nec morte Episcopi vacant, ut falsò imperitèque supponit; nec enim Episcopis, sed Ecclesijs donantur; istæ verò sunt perpetuæ, nec cum Personis defunguntur, & ideò nec vacationi locus est. Cùm ergo feuda Ecclesiæ non sint personalia, sed potiùs *ex pacto, & providentia*, ut loquuntur Jurisperiti, & assimilentur *feudis familiæ*, certum est, ex jure communi, eorum fructus ad Principes non redire sublatis Episcopis, quamvis novâ Investiturâ opus sit: nisi fortè in ipsa feudorum donatione aliter cautum fuerit. Illud verò quàm vanum est? Decimas videlicet, aliasque oblationes fidelium Ecclesijs donatas, *ad nobiliorem statum elevari, & feudi naturam induere, sicque ad Principes devolvi*. Egregiam enimverò Philosophiam! elevationis nomen indit servituti, & quæ hactenus totâ retrò antiquitate, & noto Patribus idiomate, *Bona Dei, pretium peccatorum, patrimonia pauperum vocabantur*, Maimburgo *bona nobilia* appellantur: & si quæras, in quo hæc nobilitas consistat? ut impunè, *inquit*, in Principum spolia, & peculium cedant; hactenus hæc mancipatûs nota, nunc nobilitatis est. Olim Canonum, legumque sententia fuit: *Quod rei sacræ adhæret, sacrum fieri*: & ideò res fluxas, prophanasque Ecclesijs dicatas, in sacras evadere, omnique prophano commercio exemptas; sed Maimburgus hujus jurisprudentiæ aut negligens, aut ignarus, aliam complexus est, aulæ, sibique accommodatam, & cupiditati blandientem, quamvis tam malè sartam tectamque, ut pudor fuerit ostentare. Sed adjungit Maimburgus solemnes modestiæ clausulas: *Hæc à se commemorari, non tam ex sua, quàm aliorum sententia; quid enim ipse opinetur, non tanti esse, ut vulgari oporteat*. (a) Cæterùm, si non hæc Maimburgi sensa, sed aliorum erant, oportuit aut illa reticere, aut etiam, quæ ad illa responderi solent, recitari; cur enim unius partis argumenta, non alterius promit, si in neutram inclinat? An nescit ex Principum legibus, crimen falsi, & prævaricationis etiam tacendo committi? ab historico præsertim, cujus partes sunt, veritati, non studijs, aut factionibus scribere. Ejusdem tincturæ est, quod dicit de Collationibus Beneficiorum: *Eas videlicet ad fructus pertinere*. Id enim in aliquo sensu verum est: in alio, & quem Maimburgus intendit, falsum. Si enim velit, Collationes Beneficiorum fructus esse Episcopalis potestatis, quia ab hac dependent, & ex

(a) Maimbourg. lib. 2. de la decadenc. fol. 215.

& ex ista consequuntur, id verissimum est, & in hoc sensu Canones loquuntur, ut videre est apud Glossam (a) & Barbosam, (b) aliosque Doctores. (c) Cæterum ex fructibus hoc sensu acceptis nulla consequentia duci potest, quæ Regaliæ faveat: illi enim fructus à sacra, & Episcopali potestate proveniunt, & sunt in se ipsis jus aliquod sacrum, subjacentque dispositioni sacrorum Canonum, non verò legum prophanarum: non ergo ad potestatem Regiam pertinere potest, nec Regijs Edictis induci, extendique, quod eleganti, & plenâ libertatis voce S. Ambrosius Valentinianum Imperatorem monebat: *Noli*, inquiens, *te gravare Imperator, ut putes te in ea, quæ Divina sunt, imperiale aliquod jus habere: noli te extollere, si vis diutius imperare: esto DEI subditus; scriptum est enim, quæ DEI, DEO, quæ Cæsaris, Cæsari: ad Imperatorem palatia pertinent, ad Sacerdotes Ecclesiæ: publicorum tibi mœnium jus commissum est, non sacrorum: si ex meis aliquid posceretur, aut fundus, aut domus, aut aurum, aut argentum, id, quod mei juris est, libenter offerrem; sed templo DEI nihil possum decerpere, nec tradere illud, quod custodiendum, non tradendum accepi.* (d) Hæc est vera sanctorum Patrum, & antiqua jurisprudentia, quorum ego vel unam, liberamque vocem, & tamen charitatis, ac reverentiæ plenam, pluris æstimem omnibus illis blanditijs, & adulationibus, quas Maimburgo aut timor, aut cupiditas dictavit, & animus in omne obsequium devinctus, nullo honesti inhonestique discrimine, ac servo, quàm Sacerdote dignior.

V. *Opponitur* 5. Rex Galliæ Patronus est omnium, quæ in Gallia sunt, Ecclesiarum, & Beneficiorum; atqui Patroni privilegium, & munus est, ut præsentet, nominetque ad Beneficia vacantia, idque præcipuum Regaliæ caput est: quod si Regibus concedas, cur non etiam aliud, quod multo inferius est, jus videlicet percipiendi omnes vacantium Ecclesiarum fructus?

Resp. Duobus modis Patronus dici aliquis potest: primo, quia Ecclesiam aliquam fundavit, dotavitque: secundo, quia unius, aut plurium Ecclesiarum Advocatus, & Defensor est, id enim præcipuè ad Reges spectat, ut Ecclesias auctoritate suâ muniant, protegantque; sed neuter hic titulus fundandæ Regaliæ, multoque minùs totâ Galliâ, devictisque Provincijs proferendæ. Qui fundavit, dotavitque Ecclesias, jus quidem habet

(a) Gloss. in cap. cùm olim. de Major. & obed. (b) Barb. de Appellat. verb. 103. n. 21. (c) Rosa, Rebuff. (d) S. Ambros. epist. 33. & in orat. contra Maxentium.

habet nominandi Pastores; sed aliud est nominatio, aliud, quod obtentu Regaliæ usurpatur: nominatio, jus examinandi, instituendi, confirmandique, Episcopis, Metropolitanis, aut Summo Pontifici relinquit, quorum nihil observatur in Beneficijs Regaliæ titulo obtentis; hæc enim pleno jure à Rege conferuntur, omnes Episcoporum, & Pontificis partes peragente. Dein quàm multæ sunt Ecclesiæ, quæ à Regibus nec fundatæ, nec dotatæ sunt; quo ergo jure etiam istæ Regaliæ subduntur? An verò in Gallia solùm Patronos reperire est, & non etiam toto ferè orbe Catholico? quis istorum tamen Regaliam ambivit, usurpavitque? & mirum est, toto quatuor sæculorum decursu, omnibus retrò Galliæ Regibus, totique Concilio Lugdunensi, & Gallicanæ Ecclesiæ jus istud ignotum, imò exosum, proscriptumque fuisse: cùm tamen abundarent, qui Ecclesias fundabant, dotabantque, & Patroni titulum merebantur. Planè si Regalia titulo Patroni nitatur, non solùm defuncto, sed etiam vivente Episcopo omnes Canonicatus, & alia Ecclesiæ Beneficia conferri à Patronis possent, quod ne ab ipsis quidem conceditur, qui Regaliam maximè tuentur. Denique Canones omnes antiqui, recentesque pervolvantur, (a) & nunquam Patronis concessum fuisse reperies, ut vendicare sibi possent proventus Ecclesiæ, imò id illis enixè prohibitum. Quòd ergo Patroni Ecclesias aut fundaverint, aut dote instruxerint, nihil eos juvat, ut Regaliâ frui possint. Sed nec titulus Protectoris, Advocatique. Verum est, nihil magis, quàm Ecclesiarum curam, & tutelam Regibus deberi; in illis enim pro eorum salute, & felicitate preces, & vota deponuntur: & magis apud aras, quàm in ipsis castris victoriæ parantur, Deo precibus, non armis placato; quod egregiè Patres Concilij Parisiensis adnotârunt, quorum inter alia hæc sunt verba: (b) *Clementissimus Imperator,* (Ludovicum Pium alloquuntur) *non ideò est vas misericordiæ præparatum in gloriam, quia apicem terreni Principatûs accepit; sed si in Imperiali culmine rectâ fide vivat: si præ omnibus ita se sanctæ Matris Ecclesiæ meminerit filium, ut ejus paci, & tranquillitati per totum mundum prodesse, suum faciat Principatum; magis enim Christianum regitur, atque propagatur Imperium, dum Ecclesiastico statui per omnem terram consulitur, quàm cùm in parte quacùnque terrarum pro temporali securitate pugnatur; Principes enim sæculi potestatis adeptæ culmina tenent, ut per eandem potestatem, disci-*

plinam

(a) V. Can. filijs. 16. q. 7. & c. 4. de jure Patron. & Trid. Sess. 25. de Reform. c. 9.
(b) Conc. Parisiens. sub Ludov. Pio. Imperat. l. 2, c. 1, & 2. Tom. 3. Conc. ann. 829.

plinam Ecclesiasticam muniant. Cæterùm intra Ecclesiam potestates necessariæ non essent, nisi ut quod non prævalet Sacerdos efficere per doctrinæ sermonem, potestas sua imperet per disciplinæ terrorem. Sæpe per Regnum terrenum cæleste Regnum proficit, ut qui intra Ecclesiam positi contra fidem, & disciplinam Ecclesiæ agunt, rigore Principum conterantur. Cognoscant Principes sæculi, debere Deo rationem propter Ecclesiam, quam à Christo tuendam suscipiunt; nam sive augeatur pax, & disciplina Ecclesiæ per fideles Principes, sive solvatur, ille ab eis rationem exiget, qui eorum potestati Ecclesiam credidit. Reges ergo Ecclesiarum Patroni, & Protectores sunt, at non ideò vendicare sibi Regaliam possunt; hæc enim protectioni potiùs, & tutelæ repugnat; Ecclesias enim suis fructibus, & juribus, quæ in vacantia Beneficia habet, exuere, & Regijs thesauris inferre, non tueri, sed prædari est, nec protegere, sed vastare; quod tamen à Regum pietate, & intentione, si veritatem doceantur, alienissimum est: & ideò tot Canonum Regumque Edictis, & omnium ferè Galliæ Juris-Consultorum, Regijque Parlamenti votis Regalia damnata est, aut saltem intra certos terminos cohibita, ut suprà ostendimus; quamvis haud ignorarent Protectores, seu Patronos Ecclesiarum Reges esse. Quòd si quæras, quo igitur stipendio, aut mercede Reges Galliæ Ecclesias tueantur, si expertes Regaliæ sint?

Respondebo, indignum esse de stipendio, & mercede cum Regibus loqui; hæc enim servorum præmia, non Principum sunt; an parùm lucri est Deum habere debitorem, & victorias, ac triumphos mercedis loco esse, & fortunam in obsequium accinctam? hoc stipendio Constantini, Theodosij, Clodovæi, alijque Ecclesijs militârunt; quanquam nec ingratas Ecclesias fuisse satis decimæ loquuntur, aliæque Cleri Gallicani ingentes largitiones.

VI. *Opponitur* 6. Qui Ecclesias, aut fundârunt, aut dotârunt, jure præsentandi gaudent; (a) quantò magis Reges hoc ipso jure, totoque Regno gaudebunt, qui Ecclesijs multò majora Beneficia contulerunt? Præsertim quia Rex etiam illarum Ecclesiarum proventu, in quibus longo usu, & Concilij privilegio, omniumque consensu Regaliâ potitur, in pia opera, augmentumque Ecclesiæ profundit, quos tamen ærarijs suis inferre posset; ergo hæc ipsa Regum moderatio, & liberalitas privilegium Regaliæ meretur; alioquin etiam Princeps liberalitati suæ modum, finemque imponet, quod majori damno Ecclesijs fuerit, quàm si Regaliam totâ Galliâ extendas. *Resp.*

(a) Ruffæus 1. p. præfat. n. 7.

Resp. Patronis jus præsentandi privilegio Ecclesiæ concessum est: jus verò Regaliæ non solùm ab Ecclesia concessum nunquam est, sed semper, graviterque prohibitum, præsertim in ultimo Lugdunensi Concilio, cujus hac in re Decreta, Regaliam extendere prohibentis, omnium Galliæ Regum, Parlamentorum, & Ecclesiæ Gallicanæ reverentiâ, ac quadringentorum annorum lapsu sancita sunt: quæ ergo Philosophia est, à concessis ad inconcessa, à privilegijs ad prohibita argumentari? Et quia Regibus aliqua concessa sunt, velle etiam, ut ijs liceant, quæ vetita, & negata sunt? Præsertim cùm jus præsentandi multùm à Jure Regaliæ differat, ut suprà observatum est. Quòd verò additur, Regem proventus ex Regalia quæsitos in pia opera largiri, laudem quidem meretur, estque Regiæ pietatis argumentum, nec tamen purgandæ Regaliæ satis est; nam *primò* alij etiam Francorum Reges hujusmodi proventus pijs operibus addixêre, nec tamen ausi sunt ultra terminos à Concilio præscriptos Regaliam extendere, quod maximè patuit in Diplomate, & Declaratione (a) Ludovici XIII. Patris Ludovici regnantis; cur ergo prohibent Parentis sui, & Avorum exemplis filium inhærere? quæ aut damnare oportet, id verò impium sit, aut imitari. *Secundò* facienda non sunt mala, ut eveniant bona; non ergo libertas, immunitas, & disciplina Ecclesiæ tot Canonibus sancita, evertenda fuit, ut Neophytis subveniretur: an verò tam inopes, exhaustique Reges Galliæ sunt, ut Beneficia non habeant, nisi Ecclesiarum spolijs, & damnis quæsita? id procul ab eorum potentia, & Majestate; nam & in privatos vindicarent, qui, ut paucos tegerent, centum spoliâssent: & planè æquius esset aliqua pietatis opera omitti, præsertim nullis legibus præcepta, quàm cum peccato exercere majori culpâ, quàm præmio, quod in simili causa Alexander Papa Henricum Angliæ Regem monebat: *Si*, inquiens, *universa, quæ in usus tuos per hujusmodi angarias de bonis Ecclesiasticis convertuntur, in refectionem pauperum, vel alijs operibus pietatis expenderes, obsequium non magis DEO gratum efficeres, quàm si altari quolibet discooperto aliud cooperires: aut si Petrum crucifigeres, ut Paulum à mortis periculo liberares. Recolere siquidem debes, qualiter Rex Saul devicto Amalech prædam contra Divinum præceptum reservare volebat, cùm se ad excusationem sui hæc ad sacrificandum reservare proponeret, à Domino fuit reprobatus, & alius eo vivo in dignitatem, & potestatem Regiam subrogatus, &c.* (b)

Cùm

(a) Declaratio Ludov. XIII. de Anno 1641. (b) Alexand. III. ad Henric. Angliæ Regem

Cum ergo dicitur, proventus Regaliæ in pia opera expendi, priùs quærendum est, an Regaliam justo titulo possideant; nam si injusto (ut de Ecclesijs, ad quas recèns extensa est, hactenus monstravimus) frustra sibi de pijs operibus blandiuntur, quæ si ex alieno fiant, ne titulum quidem pij operis merentur. Et quid dicent de Collationibus Beneficiorum? quo istæ pio opere compensantur? imò Simoniam redolet, si jus tam sacrum, sacræque dignitati annexum, ob aliquas in pios usus largitiones ab Episcopis in Laicos transferatur. Accedit, quòd Regaliâ semel Principi vendicatâ, ejusque arbitrio subditâ, quæ jam in pios usus, paulò pòst in prophanos expendentur; quis enim pollicetur, omnibus futuris Regibus eandem pietatem, & moderationem fore? nec enim eadem virtutis, & abusuum natura est: illa paucorum, & ideò brevis: abusus multorum sunt, & ideò in longum grassantur, & retinentur.

§. VI.

Aliæ Rationes in patrocinium Regaliæ à Gallis productæ.

SUMMARIA.

1. *An Reges Galliæ inter sacras Personas reputari debeant, & ideò Regaliæ capaces?*
2. *Causam Regaliæ in Parlamentis sæpius agitatam fuisse, quo jure, quóve eventu?*
3. *Episcoporum consensum, aut spe, aut metu expressum, nihil Regijs favere.*
4. *Multóque minus eorundem Episcoporum subscriptionem.*

I.

OPponitur 7. Reges Galliæ non sunt inter Personas merè Laicas censendi; nam & sacro cælestique oleo perunguntur, & morbos quosdam solo attactu medentur, & Lilia insignium loco ab Angelis accepêre, & denique multis in locis Canonicorum officio perfuncti sunt, & habitum gestârunt. (a) Si ergo tot

(a) V. Limn. ad capit. Caroli a. 30. n. 62.

tot titulis facri funt, quid obftat, ut facrorum jurium capaces fint, & Beneficia jure Regio conferre, fructufque vacantium Ecclefiarum occupare poffint? nam & olim apud Romanos Græcofque, ac etiam Judæos Dignitas Regia, & Sacerdotalis mifcebantur.

Resp. In hoc, & fimilibus argumentis vix aliquid reperias refponfo dignum; nec aliud magis probant, quàm peffimam effe caufam, quam tuentur; quippe tam vanis rationibus nixam, & quas pudor fit, tot Canonibus, Concilijs, & quatuor fæculorum exemplis opponere. Si, quæ in medium adducunt, Reges Galliæ facris Perfonis adfcribendos effe probarent, mirum eft, fi non Epifcopum illum, & Pontificem faciunt. Num omnes retrò Reges ijfdem prærogativis non gaudebant, quas illic enumerant; & tamen quis eorum fe laicis exemit, facrifque Perfonis adfcripfit, & Regaliam toto Regno extendit? nec enim oleum, aut lilia cœlo miffa Sacerdotem, & Clericum faciunt, fed per miniftros Ecclefiæ legitima folemnifque inauguratio. Apud Romanos Græcofque Idolorum cultores, ubi omnia prophana, & pro aris lupanaria, facrilegia pro facris erant, mirum non eft, eofdem Reges, & Sacerdotes fuiffe; quod enim abfurdum, eos, qui latrones, meretrices, parricidafque pro Dijs habebant, etiam Reges pro Sacerdotibus habuiffe? In Judæorum Republica certum eft, alia Sacerdotum, alia Regum munia partefque fuiffe; quis enim nefcit Oziæ Regis, quòd Sacerdotum munus occupâffet, inflictas à Deo pœnas? & ideò Jofaphatus Rex facri prophanique Magiftratûs officia diftinguens: (a) *Azarias*, inquiebat, *Sacerdos, & Pontifex vefter in his, quæ ad Deum pertinent, præfidebit. Porrò Zebadbias filius Ifmael, qui eft Dux in domo Juda, fuper ea opera erit, quæ ad officium Regis pertinent.*

Ubi vides, utriufque Dignitatis officia, Sacræ Regiæque diftingui; nam quòd Salomon Abiatharem Majeftatis, & mortis reum exilio multaverit, & Pontificatu amoverit, id non ut Rex, fed ut Propheta, & fententiæ Divinæ jam olim in Heli pronuntiatæ executor fuit, quod ijs verbis, quæ mox fubduntur, fignificatum videtur: *Ut impleretur fermo Domini, quem locutus eft fuper domum Heli in Silo.* (b) Adde modum, formamque Ifraeliticæ Reipublicæ gubernandæ, etiam in ijs, quæ cultum templi externum fpectabant, ceremonialem fuiffe, unâque expirâffe cum Lege Mofaica; & ideò nec extendi poffe ad ftatum Legis Evangelicæ. Sed ut videas, quàm imbecillum fit hoc argumentum, & quàm multis partibus

(a) Paralip. 2. cap. 19. (b) Regum 3. cap. 2.

partibus laboret, demus omnia, quæ assumit, adhuc nihil concludet. Quamvis enim Laicis Personis Regem Francorum eximas, & coronæ tiaram jungas, non ideò jus illi, & potestas erit Regaliæ dilatandæ; quod enim ab universali Concilio, omniumque retrò Principum, & quatuor sæculorum observantia sancitum est, ne ab Episcopis quidem refigi potest: imò si propositiones Conventûs Parisiensis audias, ne à Pontifice quidem; quantò minùs à Rege? nihil ergo agunt tot facibus rationum malè compactis, quàm ut ostendant, se velle quidem, conarique Regaliam fulcire, sed non posse, malâ causâ ingenium vincente.

II. *Opponitur* 8. Causa Regaliæ jam aliquoties in Parlamentis, Regioque Senatu agitata, & cognita est, præsertim anno 1608. in Parlamento Parisiensi, Henrico magno imperante, in quo Regaliam toto Regno extendendam esse, decisum est. Secutæ sunt aliæ Regij Consilij (a) sententiæ, quibus omnes Archiepiscopi, Prælatique Provinciarum Septimaniæ, Provinciæ, Delphinatûs, alijque jubebantur intra sex mensium spatia titulos, causasque prætensæ libertatis, & exemptionis offerre; & Episcopi acquievêre productis libertatis suæ titulis, instructisque Procuratoribus, qui coram Regio Senatu causam Ecclesiarum agerent, & si possent, Regaliam excuterent. Penditque ea lis triginta sex annos, ab anno videlicet 1637. usque in annum 1673. mutuo Cleri, Regisque conflictu: donec eo, quo dictum est, anno, in Regio Senatu, & posteà ab ipso Rege pronuntiatum est, ad omnes Regni Ecclesias Regaliam pertinere. (b) Cùm ergo Henricus IV. hanc causam ad Regium Consilium avocaverit, ibique tot annis discussa, & definita fuerit, Episcopis Galliæ, quorum intererat, avocationi non solùm non obluctantibus, sed etiam tot annorum decursu, Judices agnoscentibus, suasque rationes, ac titulos, quibus muniri credebant, allegantibus. Quid jam queruntur, disputantque causâ tam lentè discussâ, & tandem finitâ? num tempus defuit tot annis ductum? num Judicem incusant, toties agnitum, & nunquam repulsum? num inauditi, indictâque causâ damnati, quam in tot Conventibus, repetitis vicibus dixêre? num denique ad legitimum Judicem, justamque sententiam aliquid defuit, quam tot annis expectârunt, & nunc modò incusant, cùm causâ ceciderunt, sero, & intempestivo dolore? *Resp.*

(a) Sententiæ Regij Senatûs Anno 1637. & 1638. & 1639. & 1651. & 1653. & 1654. & 1673. (b) Arrestum Regij Consilij Anno 1673. & ei conformis, ac duplex Regis Declaratio Anno 1673.

Resp. Constat ex ijs, quæ dicta superiùs sunt post Concilium Lugdunense Regaliam trecentos, & ultrà annos, ijs tantùm locis exercitam esse, quæ huic oneri à longo tempore assueverant, reliquis naturali, & canonicâ libertate fruentibus, quod etiam Ecclesia Gallicana in ultimis Comitijs, & litteris ad Innocentium Papam, ipsique Reges, & Parlamenta Galliæ professa sunt: nec Adversarij diffitentur; quibus cùm ista objicias, id solùm respondent: *Non potuisse eorum negligentiâ Coronæ, & Regum Jura deleri, præscribique, nec Reges exemplis ligari.* Primùm ergo ab anno 1583. Henrico III. Galliam moderante Ecclesiarum libertas pulsari cœpta, Regio Advocato Regaliam extendere aggresso, qui tamen repulsus est, & silere coactus. Ab eo tempore verum est, perpetuam ferè pugnam Ecclesiæ cum Regijs fuisse, illâ semper victrice; quanquam non Regum, sed ministrorum importunitas fuit, quæstum, & gratiam ex lite captantium. Et verò qui istarum rerum notitiam aliquam habet, fateri cogetur, à Regijs ministris varijs artibus certatum esse, ut Clero imponerent, fallerentque incautos. Nam *primò* Regi persuasêre, Jus Regaliæ proprium innatumque Coronæ esse, & ideò nec alienari à Regibus, nec à Clero præscribi potuisse: unde Regaliam ad totum Regnum pertinere deducebant; quæ à veritate quàm sint aliena, & captionis plena, jam suprà ostensum est, nec tamen Episcop is communicabantur, ut refelli possent, contenti intra Principis aures latere, tantò tutiùs nocitura, quòd occulta.

Secundò. Episcopi omnes, nulloque discrimine citati sunt, ut rationes, titulosque suæ libertatis proferrent; quod omnino captiosum fuit, & dolo factum; qui etenim privilegio, aut contractu oneroso libertatem adepti erant, meritò titulum proferre petebantur; secus qui naturali, & canonicâ libertate, ac quatuor, & plurium sæculorum possessione, non privilegio, nec contractu tuti erant; ab his enim titulus peti non poterat, cùm nullus major, notiorque tot sæculorum, & pacatâ possessione: & tamen, ut dixi, dum omnes, nulloque discrimine vocantur, factum est, ut etiam illi comparerent, litemque subirent, qui extra omnem aleam, litemque erant, clamantibus interim Regijs, qui pedicas sparserant, agnovisse illos Judicem, forumque Regium, & ita causâ dictâ, agnitâque damnatos esse.

H Tertiò,

Tertiò. Sed & illud novum, inſolenſque, ac planè iniquum, quòd cogerent Epiſcopos cauſas tituloſque ſuæ libertatis producere: quis enim neſcit, probationes non ad Reum, ſed Actorem pertinere? & poſſeſſionem tot annorum, ac juri, & libertati Eccleſiaſticæ, omniumque retrò Regum Edictis conformem omni titulo majorem eſſe? non ergo Eccleſijs probandum erat, cur eſſent liberæ, ſed Regijs, cur vellent in ſervitutem rapere; & ita ſemper in Gallijs more receptum fuerat, ut ſuprà oſtendi; iniquum ergo fuit, omnique juri contrarium, quòd onus probandi Regi debitum in Epiſcopos transferrent.

Quartò. Nec minùs novum, quòd diem dicerent, & forum ſtatuerent, citarentque Epiſcopos, ubi nulla lis, nullum dubium eſſe poterat: at verò an Regalia toto Regno extendi deberet, controverti amplius, nec in litem deduci potuit, causâ in Generali quingentorum Epiſcoporum Concilio, & Rege Philippo, totâque Galliâ approbante, jam dudum decisâ, finitâque, cui Henrici IV. & Ludovici XIII. ſententiæ, & uſus quatuor ſæculorum acceſſerat; quæ, rogo, cauſa dici debuit finita, ſi hæc non debuit? Et quem in finem iterum liti pugnæque ſubdebatur, cùm nec meliùs probari, nec clariùs decîdi poſſet, quàm jam probata, & deciſa fuerat? ut omnino appareat, non fuiſſe Epiſcoporum mentem, cùm ſe Regijs miniſtris ſiſtebant, cauſamque Eccleſiæ tuebantur, novam litem ingredi, (id enim non poterant, niſi miniſtros Regios ipſis Regibus, totique Generali Concilio præponerent) ſed ſolùm conſcientias eorum inſtruere, & veritatis admonere, qui pacem turbabant, & obtentu Regaliæ, ac chirographi à Rege extorti, pacificos Beneficiorum poſſeſſores impetebant. Non ergo Epiſcopis Galliæ judicium ſubire, ſed vexationes redimere, quas patiebantur, animus erat, productâ veritate; quod ſine judicio fieri poſſe, quis non videt? Et ideò Syndicus (a) Provinciæ Narbonenſis proteſtatus eſt: *Se titulos producturum, quibus ſuarum Eccleſiarum libertatem muniri credebat; nolle tamen, ut is actus juri, & exemptioni Eccleſiarum fraudi, aut damno eſſet.* Eodem ferè modo, ſimilique proteſtatione uſi ſunt Epiſcopi, dum anno MDCL. Regi ſupplicârunt, ut Eccleſias libertati, & poſſeſſioni ſuæ, quâ tot annis fruebantur, relinquerer. Nec exempla deſunt, non ſolùm Epiſcoporum, ſed etiam Summorum Pontificum, qui innocentiæ ſuæ, bonæque cauſæ certi, coram prophano tribunali cauſam dixêre, non quòd judicem illic agnoſcerent, ſed

(a) Anno 1639.

ſed ut innocentiam ſuam purgarent, ejuſque teſtes etiam hoſtes haberent: & hiſtoria Eccleſiaſtica exemplis abundat, & Gratianus aliqua notat. (a) Sed demus judices Regios ab Epiſcopis agnitos, eorumque ſententiæ libertatem Eccleſiarum ſubmiſſam eſſe; quid inde conſequitur? num jure id egerant? num poterant Eccleſiæ ſuæ privilegijs, quæ in tutelam, & depoſitum acceperant, præjudicium inferre? & quibus ne fundi quidem alienandi poteſtas erat, poſſent alienare libertatem, quà nihil præſtantius, & majus eſt? aut forſan eorum arbitrio ſtabat, ut Concilij univerſalis Canones, tot pœnis armatos, omniumque conſenſu receptos, & Gallorum ſententiâ Romano etiam Pontifici inviolabiles, ipſi violarent, aut violandos alijs permitterent?

Quod ſi, ut ipſi dicunt, jura Coronæ, & Regiæ Dignitati annexa, nec alienari in Eccleſias, nec præſcribi poſſunt; & ideò omnium retrò Galliæ Regum oblitterari exempla, & edicta volunt, quibus Regaliam reſtringebant; quanto majori jure, & eorum pace dixerim, nullis Epiſcoporum votis, nullâque conniventiâ, privilegia Eccleſiarum, & libertatem alienari in Laicos, præſcribique potuiſſe, & ideò fruſtra exempla, & conniventiam eorum allegari, quibus nec poteſtas alienandi, nec voluntas fuit: & quo jure ipſi Galliæ Regum, ego Galliæ Epiſcoporum exempla damno; imò multo majori; nam quæ ipſi in Regibus damnant, juxta Canones: quæ ego in Epiſcopis, contra Canones fuêre.

Quanquam ſi verum fateri volumus, nunquam Epiſcopi Regijs miniſtris, eorumque ſententijs, extenſionem Regaliæ quod attinet, detulêre; nam Parlamentum Pariſienſe pro adverſario potiùs, & libertatis ſuæ invaſore, quàm pro judice habuerunt, ab eoque decreta non ut ſententias amplexi, ſed ut injurias, injuſtoſque conatus averſati ſunt: præſertim Arreſtum anni MDCVIII. quo Henrici magni Edictum abolebant; & planè nihil dici, viderique potuit eo Arreſto abſurdius, magiſque alienum ab omni æquitate, & reverentia Regi ſuo debita; præterquàm enim, quòd ſententiam ferebant ſacris Canonibus, Regnique legibus adverſam, (quæ, ut vidimus, Regaliam extendi vetabant, & onus probandi Regi, non Eccleſijs imponebant) illud, rogo, quale fuit, ut Edictum à Rege ſancitum, & in Parlamento agnitum probatumque, ipſi poſteà refigerent, delerentque, Majeſtatis, & reverentiæ obliti, perinde, ac ſi auctoritas illis ſupra Regem eſſet, eorumque arbitrio ſtaret, ut, quod is

H 2 ſtatue-

(a) V.S.Greg.l.9.epiſt.39.Gratian.2.q.7.Regal.Sacerdot.f.358.

statuerat, ipsi everterent: & tamen, qui contra Regaliam nuper pronuntiârunt, eo præsertim Arresto, tot capitibus irrito, nituntur; dicunt enim nihil se novi moliri, sed antiquis tantùm documentis, exemplisque insistere: & si quæras, quænam ea documenta, & exempla sint? Arrestum illud inculcant, quo, ut dixi, nullum unquam infirmius fuit, magisque in omnes regulas, & æquitatis, & reverentiæ offendit; & ideò neque aliud magis ab Episcopis impetitum contemptumque. Ministris ergo, & Officialibus Parlamenti nunquam in hac causa tanquam legitimis judicibus delatum est. Verum est, ad Regem, Regiumque Consilium delatas à Clero querelas esse, non quòd in hac causa judicem agnoscerent; nec enim aut Regi, aut Episcopis in mentem venit, ut crederent sententiam in Concilio universali jam latam, mutari à Regibus, aut aboleri posse, nec totâ retrò antiquitate exemplum occurret; sed ut ejus auctoritate Parlamenti conatus sisterentur, quod ab Episcopis sæpius posteà repetitum, quoties videlicet à Regijs infestabantur, patetque ex eorum Conventibus diversis annis celebratis, (a) quibus contra Regios acerbissimè conclamatum (tantum abest, ut judices agnoscerentur) & de medijs actum, eorum molestias, conatusque eludendi: & præsertim Anno MDCLXX. quando Episcopi Alectensis litteræ, quibus rationes pro Ecclesiarum libertate continebantur, in Conventum allatæ, omniumque approbatione, plausuque acceptæ sunt, & rogatus Parisiensis Archiepiscopus, ut Episcoporum querelas, petentium, ne Arrestum, & Declaratio in favorem Regaliæ edita executioni daretur, in sinum Regis deponeret; quod facturum se promisit, sed incertum, an præstiterit.

Falsum ergo est, quod dicitur, acquievisse Episcopos Parlamenti sententiæ, & Regiæ Declarationi. Sed acquieverint; an verò ignorant, postquam experientia docuit, etiam tribunalia insidijs, & errori patere, multa remedia, quibus sententiæ corrigerentur, prodita esse? *Revisionis*, videlicet, *Restitutionis in integrum*, (quæ exemplo minorum Ecclesijs datur) & præsertim *melioris informationis*, quæ uti plurimum æquitatis juxtà, & reverentiæ habet, ita minimùm Majestatem Principis lædit. Quod si licuit ministris Regijs, tot Regum Edictis, ac repetitis sententijs, & quadringentorum annorum morâ usuque repulsis, imò omnium Galliæ Juris-Consultorum, in litem redire, & petere toties negata; cur, rogo, id

(a) Conventus Generales Cleri Gallicani Annis 1650. & 1655. & 1670.

id Episcopis non liceat, vitioque vertatur, qui non aliena, sed sua petunt: nec Canonibus prohibita, sed concessa, causamque fovent tot partibus æquiorem? Aut quæ modestia est, eos silentium imperare, qui nullum dicendi finem faciunt, toties tacere jussi?

Quintò. Liquet etiam ex dictis, falsissimum esse illud principium, & captionis plenum, quod semper inculcant, videlicet: *Causam Regaliæ non alibi, quàm in Parlamentis agitatam esse, nunquam verò in foro Ecclesiastico.* Si velint, cùm inter eos, qui ab Ordinario, & qui à Rege obtentu Regaliæ Beneficia acceperunt, lis oritur, hujus cognitionem ad Parlamenta spectare, haud equidem contenderim; hactenus enim id more receptum est, & Ecclesia toleravit: at verò, cùm non inter particulares lis vertitur, sed de ipsa Regalia, ejusque extensione certamen est, & quæritur, an ea ad Jus Coronæ pertineat, an Regiæ Dignitati innexa, & ab Ecclesiæ consensu nullo modo dependeat, & ita pro arbitrio Regnantium toti Regno inferri possit, & Parlamento Parisiensi Universalis Concilij Canones subdantur; hæc, inquam, nego ad cognitionem Parlamenti spectare posse; negabuntque omnes, quotquot inter sacram Dignitatem prophanamque distinguunt, & unam alteri non miscent; nec argumentis hic opus est, aut longis discursibus, cùm vel primo intuitu istarum propositionum absurditas pateat, videlicet: *Jus Beneficia Ecclesiastica conferendi, percipiendíque fructus vacantium Ecclesiarum, & Canones laxandi ab Universali Concilio conditos, ad potestatem Laicam, & Parlamentum Parisiense pertinet.*

Cùm Decimæ à Clero Gallicano, aut alia subsidia petuntur, sublevandis Regni necessitatibus, non id arbitrio sæcularium, & imperio agitur, sed nutu ac sponte Ecclesiastici Ordinis, cujus Delegati singulis lustris conveniunt. Si ergo nec Parlamenta, nec alij Regis ministri jus sibi vendicant legendæ à Clero pecuniæ, quæ tamen est res merè temporalis; quî ergo fieri potest, ut suæ auctoritatis faciant Beneficia Ecclesiastica conferre? abolere Concilium Universale tot sæculis à Regibus, totâque Galliâ receptum? Libertatem Ecclesiarum perpetuo jugo addicere? idque non paucis tantùm annis, sed semper, nec uno tantùm alteroque loco, sed ubique? nullâ Canonum, nullâ legum, nullâ Principum, ne Regnantis quidem reverentiâ; hujus enim animam produnt tot alijs curis intentam, & ideò fraudibus facilem: illorum verò Edicta legesque oblitterant, & ignaviæ accusant,

quafi jurium Regnique negligentes; duplicis culpæ rei, & quòd mortuos infeftent, & quòd vivo adulentur. Et fi alia omnia defint, quî potuit Parlamentum eam caufam cognofcere, quæ cùm fit ex majoribus, (a) non folùm ex veterum Canonum (qui Libertatis Gallicanæ fundamenta funt) fed etiam ex Concordati ipfius præfcripto ad Pontificem Romanum fpectat? An etiam in Concordata legefque Regni, & Ecclefiæ fundamentales Parlamento Jus eft?

III. *Opponitur* 9. Quamdiu fpes eft, ut conando, & obfiftendo efficere aliquid poffis, laudandi conatus funt; at fpe omni confumptâ, imprudentiæ fuerit conniti, quod non poffis; nam & Medici defperatis in morbis remedia abrumpunt, & cùm prodeffe non poffint, ceffant mederi, præbentque infirmo, faltem quæ placent, fi defint, quæ juvant. Quis nautam laudaverit in portum connitentem adverfis ventis? nam fatiùs erat à portu abfcedere, & vicinum littus fubire, tempeftate vitatâ, quàm pertinaci irritoque conatu naufragium quærere. Id in Regaliæ caufa evenit: pugnatum ab Epifcopis eft, quamdiu licuit; at cùm viderent obfifti non poffe, Rege in victoriam obftinato, & triginta annorum pugnam finire certo; inftarentque, nifi cederent, pericula, & clades, & quicquid timeri poteft ab irata Majeftate, quid aliud fuperfuit, quàm ut arma potentiori fubmitterent, & certam cladem fpontaneâ deditione occuparent? Nec id timor aut ignavia, fed prudentia fuit, pacem quærere defperatâ victoriâ. Hoc ipfum Sacris Scripturis edocemur: (b) *Noli*, inquiunt, *refiftere contra faciem potentis, nec coneris contra ictum fluvij.* Et alibi. (c) *Vbi non eft auditus, non effundas fermonem.* Et Saluftius: *Fruftra niti, & nihil aliud laborando, quàm odium quærere, extremæ dementiæ eft.* (d) Et S. Auguftinus: *Si fcirem tibi non prodeffe, non te terrerem.* Ex qua D. Auguftini regula ab omnibus recepta Theologi cum D. Thoma (e) concludunt: *Vbi probabiliter æftimatur, quòd peccator admonitionem non recipiat, fed ad pejora labatur, à correctione, cujus finis eft emendatio, defiftendum; quia ea, quæ funt ad finem, debent regulari, fecundùm quod exigit ratio finis.* Et ita Samuel (f) Populo temere Regem depofcenti, confultè ceffit, deditque Saulem, quamvis eum non lateret, hanc

Populi

(a) Caufæ majores ad Roman. Pontif. pertinent. Innoc. I. ep. ad Victor. Rothom. cap. 3. Vigil. epift. 7. ad Aux. Arelat. Greg. M. epift. 52. lib. 4. Marca lib. 1. cap. 10. & lib. 7. cap. 12. & 13. Concord. inter Leon. X. & Francifc. I. (b) Ecclefiaft. 4. v. 32. (c) Ecclefiaft. 32. v. 6. (d) S. Aug. hom. 41. & cap. fi quis 2. d. 7. de pœnit. (e) S. Thom. 22. a. 6. (f) 1. Reg. 8.

Populi petitionem Deo displicere. Sic Alexander III. cùm vereretur, (a) ne Angliæ Rex in schisma dilaberetur, adeò multa dissimulavit connivitque, ut teste D. Thoma: (b) *Clamitaretur in plateis, prædicaretur per Civitates, quòd Romæ justitia non fieret de potentibus.* Et alibi. *Romana Ecclesia posuit firmamentum suum formidinem, aut res captat, aut Personas accipit, & authoritate, quâ præeminet, iniqua gerentibus non occurrit.* Quibus istorum querelis Alexander Papa propositi, & moræ tenax, hæc respondit memoratu digna: (c) *Nos sicut novisti, Regem in patientia, sicut decuit, & humilitate vincere cupientes, ei hactenus multum detulimus, & de misericordia Christi sperantes, quòd ille, in cujus manu corda Regum sunt, voluntatem & animum ejus mitigare deberet.* Et in Litteris ad Ludovicum Galliæ Regem: (d) *Si petitioni prædicti Regis quandóque annuimus, & ejus visi sumus voluntati favere, more periti medici id fecimus, qui ægro, de cujus salute desperat, contraria quæcúnque appetit, tribuit, tentans ipsum, qualitercúnque potest, ad sanitatem revocare. Quapropter cùm consuetudinis sit Romanæ Ecclesiæ, potiùs in servanda maturitate plerúmque damnum, & jacturam incurrere, quàm in præcipitatione peccare, tua non miretur, nec moveatur Serenitas.* Galliæ ergo Episcopi, cùm triginta totos annos pro Ecclesiarum libertate contra Regaliam certâssent, & ultimis hisce temporibus non tantùm victoriam desperarent, sed etiam cladem prospicerent, Rege victorijs feroce, & obsequium imperante, exemplo Alexandri Pontificis Principi detulêre, pacem saltem, si nihil aliud lucrati. Quam in rem duo alia exempla à Maimburgo celebrantur, (e) unum Gregorij M. aliud Hildeberti Archiepiscopi Turonensis, Sanctitate, & doctrinâ clari, & cujus virtutes à S. Bernardo egregiè laudantur. (f)

Mauritius Imperator legem conscripserat, quâ milites necdum expletâ militiâ, aut missione acceptâ vetabantur Monasteria ingredi, & Religionem profiteri, jussitque Beatum Gregorium hanc ipsam legem promulgare. Is lædi hoc Edicto Religionem, & pietatem credebat, expressitque rationes, quibus ad id credendum movebatur; sed cùm Cæsar mandatis insisteret, paruit Gregorius, clausitque his verbis reverentiæ, & obsequij plenis: (g) *Ego verò hæc Dominis meis loquens quid sum nisi pulvis, & cinis? Ego quidem jussioni subjectus, eandem legem per diversas terrarum partes transmittere feci, & quia lex ipsa Omnipotenti Deo minimè concordat,*

(a) Lib. epist. D. Thomæ Cantuar. lib. 2. epist. 46. (b) Ibid. lib. 5. epist 47. (c) Ibid. lib. 4. epist. 32 (d) Ibid. lib. 4. epist. 51. (e) Maimbourg. du Lutheranisme Lib. 2. f. 279. (f) S. Bernard ep. 123. & 124. (g) Greg. lib. 2. epist. 72. Ind. 11.

cordat, ecce per suggestionis meæ paginam Serenissimis Dominis meis nuntiavi. Utrobique ergo, quod debui, exolvi, qui, & Imperatori obedientiam præbui, & pro eo, quod sensi, minimè tacui. Adjungitque Maimburgus: *En,* inquit, *Pontificis verba pietate, & doctrinâ præcipui, cujus utinam exemplo discant Episcopi, non esse Principibus obluctandum obtentu Zeli, tuéndæque immunitatis Ecclesiasticæ; oportet enim eum Zelum, ut Apostolus monet, scientiâ, & discretione temperari, miscerique modestiam libertati; istam, ut audeas, quæ Principis, tuámque conscientiam gravant, monere: illam, ut monito, & tamen obsequium urgenti, tandem acquiescas: nec velis opinionibus tuis, velut totidem oraculis Principem illigari.* Pergit de Hildeberto narrare. Ludovicus Crassus Galliæ Rex, vacante Ecclesiâ Turonensi, duos ejusdem Ecclesiæ Canonicatus titulo Regaliæ contulerat. Negabat Hildebertus id jure factum; quippe Ecclesiâ Turonensi Regaliæ, & servitutis experte, adijtque Regem, injuriam questurus. Dati à Principe judices, qui causam cognoscerent, sed è Palatio: dicta utrinque causa, & rationes expositæ; sed victoria, & sententia à Rege stetit. Archiepiscopus ab aulico judicio ad Sacrum provocavit, quod solum dicebat huic causæ finiendæ par esse, ex Canonum præscripto. Rex provocatione offensus, velut alienum tribunal peteretur, omnes Turonensis Ecclesiæ fructus intercipi jubet, & ærario inferri. Quid ageret Hildebertus gratiâ Principis, & opibus lapsus? omissis anathematis, alijsque armis irati, infensique Sacerdotis, ad ultimas preces devolvitur, placandumque Principem, adhibito etiam mediatore, quo faciliùs veniâ potiretur, ad quem hæc verba supplicantis leguntur: (a) *Nec tamen loquor, tanquam vobis clamorem super Christo Domini deponens, tanquam postulans per Ecclesiasticæ rigorem disciplinæ subvenire Ecclesiæ: & mihi deprecor per vestrum interventum, & Regi ex charitate suggeri, ne sagittas suas in sene compleat Sacerdote.* Hæc Hildebertus notæ Sanctitatis, probatæque miraculis: nec Honorius II. factum improbavit, Rege suis juribus relicto, additque Maimburgus: (b) *Honorio Pontifici, æquè ac Gregorio persuasum fuisse, in causis ambiguis, & rationibus utrimque munitis, partes subditorum esse, ut Principi acquiescant, ejusque voluntati, ac legibus cedant.* Subditque Lutheri, & Melanchtonis exempla, Concione abstinentium, quòd Carolus Imperator eas aliquamdiu vetâsset; *idque egregium exemplum vocat, & omnibus imitandum.* (c) Non ergo omnis generis exempla defuêre, Episcoporum, & Pontificum,

Regibus

(a) Hildebert. epist. apud Luc. d'Acher. tomo 13. Spic. (b) Maimbourg. du Luther. lib. 2. fol. 280. (c) Ibid. fol. 270. Lutherus epist. ad Elect. Saxon.

Regibus obtemperantium, etiam cùm ipsi aliter sentirent; cur ergo fas non fuerit istos imitari? nam Sanctitate, & doctrinâ florebant, & ferè eadem causa vertebatur.

Resp. Hoc tandem verum, & unicum argumentum est, quod plurimos permovit, ut Regaliæ subscriberent, & servituti annuerent. Timor offendendi Regis, excidendi gratiâ, & ijs, quæ gratiam comitantur, turbandique pacem ignavis timidisque ingenijs charam, veræ causæ fuerunt Regaliam admittendi: reliqua velando timori, quem pudebat fateri, quæsita sunt. Hanc ergo carnalis prudentiæ, humanique timoris arcem, quam nemo meliùs, sed neque turpiùs Maimburgo munivit, evertere animus est, & ad singula respondere, quæ objectabantur.

Nam *primò* supponunt Principem, ut Regaliâ cederet, persuaderi non potuisse; at falsò id supponi, certissimis argumentis evincitur; nihil enim ejus Religione, & pietate indignius dici potest, quàm noluisse veritati acquiescere, si ostenderetur; id enim pertinacis potiùs animi, quàm Regij est, qui nullâ re magis ut veritate delectantur, quòd S. Ambrosius eleganter expressit, cùm Augustum alloqueretur: (a) *Peto, ut patienter sermonem meum audias; nam si indignus sum, qui à te audiar, indignus sum, qui pro te offeram, cui tua vota committas: sed neque imperiale est, dicendi libertatem denegare; neque Sacerdotale, quod sentiat, non dicere; nihil enim in vobis Imperatoribus tam populare, tam amabile est, quàm libertatem etiam in ijs diligere, qui obsequio militiæ vobis subditi sunt; siquidem hoc interest inter bonos, & malos Principes, quòd boni libertatem amant, servitutem improbi: nihil etiam in Sacerdote tam periculosum apud Deum, tam turpe apud homines, quàm, quod sentiat, non liberè pronuntiare; siquidem scriptum est: Loquebar de testimonijs tuis in conspectu Regum, & non confundebar. In causa DEI quem audias, si Sacerdotem non audias; cujus majore peccatur periculo? quis tibi audebit verum dicere, si Sacerdos non audeat?* Moderni ergo Regis virtutes non patiuntur, ut credam, noluisse eum veritatem à Sacerdotibus edoceri, & vera dicentibus periculum ingruisse, ne illius gratiâ, & amicitiâ caderent, & Ecclesiæ premerentur. Pace eorum dixerim, nihil poterant objectare tanto Principe indignius, quæque illius famam magis perstringerent. An ergo Christianissimum Regem, & Ecclesiæ Primogenitum Neronibus, & Decijs comparant, qui exilia, & mortes statuebant veritatem edicentibus? Præsertim cùm is juramento se obstringat ad Ec-

(a) S. Ambros. lib. 5. epist. 29. ad Theodos. Imperat.

Ecclesiæ libertates, & privilegia observanda; ejus juramenti verba hæc sunt, cùm Regiam dignitatem init: *Promitto vobis, & unicuique de vobis, & Ecclesijs vobis commissis Canonicum Privilegium, & debitam legem atque justitiam, &c.* Vanus ergo is timor fuit, & procul ab ea pietate, & Religione, quas in Principe veneramur. Principes enim, alioquin sapientissimos, aut multitudine rerum, quæ magnam Dominationem semper comitantur, aut adulatione ministrorum falli nemo ignorat: & exempla Davidis Miphibosetum servi delatione punientis, quamvis innoxium, ac Theodosij Magni satis ostendunt; ut mirum non sit, etiam Galliæ Regi tot curis bellisque intento, & militiam præ Canonibus sectanti, impositum esse. Quanta ergo spes erat recusandæ servitutis recèns impositæ, si non duo tantùm Alectensis, & Apamiensis Episcopi, sed omnes, quorum intererat, & causa agebatur, pari modestiâ, & libertate, omnique ferocia procul, quæ vim argumentis obtundit, læditque Majestatem, Regem adijssent, monstrâssentque: Regaliam contra Canonum decreta, contra Concilij Lugdunensis sententiam, totâ Galliâ receptam, contra Regum Edicta, cursumque quatuor sæculorum extendi; imò contra Regis ipsius Sacramentum, dum Regnum auspicatur, & omnium retrò Gallorum jurisprudentiam. Quæ verò de antiquitate Regaliæ dicuntur, quòd nec alienari, nec præscribi possit, sitque privilegium Coronæ insertum, voces esse sono magnificas, rebus vacuas, & assentatione quæsitas, quod etiam Gallici Scriptores observârunt: nec Galliæ Regis Majestatem tam inopem esse veris titulis, ut ad vanos, confictosque recurri oporteat: nunquam magis Regnum floruisse, quàm cùm pietate in Deum, amore in Ecclesias sustentabatur: hæc Galliæ Regum decora fuisse: his effectum, ut quantùm alios Religione, tantùm felicitate, & potentiâ vincerent: sicut ex adverso nihil magis obstitisse Regnis, eorumque casus festinâsse, quàm cùm Ecclesiarum facultates, & privilegia carperentur. Hæc plena reverentiæ, & charitatis; nec dubium, non æquis tantùm auribus, sed etiam libentibus ab eo Principe auditum iri, cujus clementia, & comitas tantopere commendantur. Tantòque magis animari debebant, quòd toties vicissent; cùm enim ministri Regij à triginta, & suprà annis libertatem Ecclesiarum attentâssent, semper obsistentibus Episcopis repulsi sunt, & contra Regaliam Edicta à Regibus impetrârunt. Quid ergo metuere poterant in tam justa causa, semperque victores? An non potiùs sperandum erat, in eadem omnino causa,

& sub

& sub æquissimo Rege eandem quoque fortunam, & eventum fore? Quòd si modò victi sunt, & Regijs semper hactenus victis, victoriam cessêre, non Regis hæc culpa, sed eorum fuit, qui non pari cum majoribus suis virtute pugnârunt, & libertatem eorum sudoribus partam, Regio favori submisêre, aulæ magis, quàm aris addicti; ficto interim vulgatoque metu, ne gratis viderentur, & sine causa servitutem accepisse; nec cogitabant interim, quàm turpe foret metum obtendere, Sacerdotibus præsertim, quibus supra omnem rerum mortalium curam, & conditionem positis, nihil extra Deum sperare, aut timere licet, alioquin nec unquam officij partes explebunt; nam si navis gubernatorem undæ ventique percellant, & Ducem hostilia signa, ac ferrum nudatum, nec iste victoriam, & pacem, nec ille portum obtinebunt: quantò id in Episcopis veriùs Ducibus, & gubernatoribus animarum? tantòque damnabilior formido fuit, quòd ne tentato quidem hoste fugam arripuerint, ut Innocentius XI. illis verbis, dum ad Episcopos Galliæ scriberet, egregiè notavit: *Non dubitamus, si stetissetis coram Rege pro causæ tam justæ defensione, neque defutura vobis verba, quæ loqueremini; nec Regi cor docile, quo vestris annueret postulatis. Nunc cùm muneris vestri, & Regiæ æquitatis quodammodò obliti in tanti momenti negotio silentium tenueritis, non videmus, quo probabili fundamento significetis, vos ad ita agendum metu adductos, quòd in controversia victi estis, quòd causâ cecidistis: quomodo cecidit, qui numquam stetit? Ecquis vestrûm tam gravem, tam justam causam, tam sacrosanctam curavit apud Regem? Quis ausus est invidiæ se offerre? quis vel vocem unam emisit memorem pristinæ libertatis?* (a) Patet ergo ex dictis, quæ de metu, & periculis, & monitione nihil profutura dicebantur, nullo fundamento subnixa, multoque plures sperandi, quàm desperandi causas subfuisse: nec Regem suo vitio, sed aliorum culpâ, & conniventiâ inexorabilem factum.

Secundò. Sed demus hæc omnia: fingamus inflexibilem Regem, nullamque ei permovendo spem illuxisse: Episcopos gratiâ lapsuros, paratas obsistentibus pœnas, exilia, & quod magis terrebat, Principis iram; non ideò causa Ecclesiarum omittenda, & servituti acquiescendum fuit, tot Canonum decretis vetitæ; quantò minùs subscribi illam, probarique ab Episcopis debuit, Canonum, Ecclesiarumque custodibus? Si enim culpa silentium fuit, multò magis ipsa societas, & comprobatio crimi-

(a) Litteræ Innoc. XI. PP. Max. ad Episc. Galliæ, Anno 1682.

criminis: nec illas Apostoli Regulas ignorare poterant: *Non sunt facienda mala, ut eveniant bona. Et non solùm, qui talia agunt, digni sunt morte, sed etiam qui consentiunt facientibus.* Si enim, ut ipsi fatebantur: *Extensio Regaliæ servitutem continebat canonicis institutis, & naturali Ecclesiarum libertati adversam, ac insuper à Concilio Universali prohibitam, & quæ Ecclesijs imponi non poterat, nisi ipsius Ecclesiæ consensu. Si, inquam*, hæc ita sunt, nullis ergo minis, nullo periculo, aut metu, imò ne oblatâ quidem morte impelli debebant, ut assensum præberent rei toties prohibitæ, ac tot partibus malæ, quin potiùs repetendæ erant illæ voces, libertatis, & animi plenæ, ac in simili causa à D. Ambrosio prolatæ: (a) *Si patrimonium meum petitur, invadite: si corpus, occurram: vultis in vincula rapere, vultis in mortem? voluptati est mihi. Non ergo me vallabo circumfusione populorum, nec altaria tenebo vitam obsecrans, sed pro altaribus gratiùs immolabor.* Et infrà: (b) *Allegatur Imperatori licere omnia, ipsius esse universa. Respondi: Noli te gravare Imperator, ut putes te in ea, quæ Divini sunt juris, imperiale aliquod jus habere, &c.* Et alibi. *Nabuthe Sanctum Virum scimus interpellatum petitione Regiâ, ut vineam suam daret, ubi Rex succisis vitibus olus vile sereret, scimúsque eum respondisse: absit, ut ego Patrum meorum tradam hæreditatem. Si ergo ille vineam non tradidit suam, nos trademus Ecclesiam Christi? Quid igitur responsum est à me contumaciter? dixi enim conventus: absit à me, ut tradam hæreditatem Christi. Si ille non tradidit Patrum hæreditatem, ego tradam Christi hæreditatem? Sed & hoc addidi: absit, ut tradam Patrum hæreditatem: hoc est, Dionysij qui causâ Christi in exilio defunctus est: hæreditatem Eustorgij Confessoris, hæreditatem Myroclis, hæreditatem omnium retrò fidelium Episcoporum. Respondi ego, quod Sacerdotis est; quod Imperatoris est, faciat Imperator; prius est, ut animam mihi, quàm fidem auferat.* Hæc Ambrosius Imperatori unam tantùm Ecclesiam petenti; quid dixisset, rogo, non unius tantùm, sed omnium Ecclesiarum libertatem infestanti? Nec Ambrosio Imperatoribus charo, & aulis innutrito, aut sanctitas deerat, aut doctrina, ut videri posset impetu ferri, non ratione; aderantque pericula multò præsentibus majora, Augustâ sæviente, Imperatore offenso, & contemni se rato, ac mulieri devincto, denuntiatis exilijs, paratis pœnis, ac facibus totâ urbe volitantibus; & tamen inter tot mala, timorisque argumenta, ac omnibus Ecclesijs intentatâ clade, num ideò aut expavit, aut connivit Ambrosius, aut turpissimis pactis furentem Imperatricem placavit? Stetit, & vicit, pulcherrimo libertatis exemplo. At,

(a) S. Ambros. epist. ad Marcellinam Sororem, (b) Idem in Orat. contra Auxent. de Basil. trad.

At, *inquiunt*, frustra, & nullâ spe obniti, imprudentis consilij est. Respondeo has voces eorum esse, qui humana solùm spectant, nullâ DEI fiduciâ Ecclesiam suam gubernantis; si enim res humanæ, & præsertim sacræ, mortalibus tantùm, & fluxis consilijs agerentur, locus timori esset, & desperari de exitu posset; nunc verò ubi Deus ad clavum sedet, præsidetque rebus Ecclesiæ, nulla ratio desperandi subest; jubet enim, & juvat, nec alios magis auxilio suo sustentat, quàm qui eo nituntur, faciuntque imperata, fiduciâ, & obsequio prompti. Non ergo frustrâ, & nullâ spe obnititur, qui Deum Protectorem habet; hic enim etsi justos permittat adversis conflictari, ubi tamen virtutem suam, & constantiam probârunt, & exempla imitationi reliquêre, eorum vota, & conatus implet, seminum, & plantarum more, post nives, hyemesque, cùm mortuæ viderentur, efflorescentium, eamque in rem exempla omnium sæculorum abundant. Quis enim, qui eo tempore vivebat, non credidisset, frustra nulloque eventu à sanctis Martyribus contra Tyrannos, a Paulo contra Neronem, à Basilijs, & Athanasijs contra Arianos pugnari? quippe aut pauci quàm plurimis, aut imbecilli potentissimis adversabantur; & si humana consuleres, nullum argumentum, quo victoria sperari posset, apparebat; imò nec alia merces, aut stipendia dabantur prædicatæ veritatis, quàm exilia, tormenta, mortes, & quidquid etiam impavidos invictosque terrere potest: & tamen illis ipsis artibus veritas triumphavit, quibus premebatur; nec Religionem haberemus, nec Martyres, nec tot alia fortitudinis, & virtutum exempla, si tot illæ blanditiæ, conniventiæ, assentationes, artesque serviendi, quæ modò inter arcana collocantur, animos occupâssent; verum enim est, & mille exemplis comprobatum, quòd S. Thomas Archiepiscopus, & Martyr Cantuariensis monebat: *Non simulatione, non ingenio regendam esse Ecclesiam Dei; sed justitiâ, & veritate, quæ se observantem liberat ab omni periculo.* Libet inter innumera unum seligere, in quo velut in speculo celsitatem animi videas Sacerdotali dignitati parem, impavidam videlicet infractamque, omnique adulatione, ac turpi obsequio procul, & contra omnes providentiæ humanæ regulas tunc maximè validam, cùm casura videbatur, quippe Deo nixam, & ideò victricem. Vastaverat Romanum Imperium Gainas Gothus, audebatque victorijs insolens Augustis etiam, ac throno minari. Urbi Regiæ imminenti, vallatoque Gothorum exercitu, quo Asiam percurrerat, Arcadius

Arcadius Imperator Chalcedonem usque obviàm occurrit; nam id quoque Barbarus petebat, si non potiùs imperium erat. Illic colloquium fuit, & de pace conventum. Conditiones Barbaro dignæ, & tamen impetratæ, Augusto invalido, pavidoque, & ideò facili; eæ verò erant: *Ut Gainas equitum peditúmque præfecturâ potiretur, hoc est, exercitum Imperatoris duceret: Saturninus, & Aurelianus Senatorum præcipui, & consilijs præpotentes, ac ideò suspecti, ac Joannes omnium Principis conscius dederentur.* Nec obscurum erat, Principem consilijs armisque nudari, exponique arbitrio Gothi Majestatem inermem; sed premebat necessitas, & major præsentium, quàm futurorum metus. Ergo in conditiones, & pacem juratum: Senatores Barbaro permissi, proscriptique, & Gainas positis armis, victorique, ac imperanti similis Urbem Regiam invectus est; sed victo Imperatore, majus certamen cum Chrysostomo supererat. Ecclesiam Gainas petebat, in qua Arianorum more cum Gothis sacris operaretur; promittit Arcadius, & accersit Chrysostomum, imperatque Ecclesiam Arianis tradi, ac potentiam, tyrannidem, ferociamque Gainæ exaggerat: *Concedenda esse, quæ negari non possint, tempori aliquid dandum, & prementi necessitati satiùs esse unam, quàm omnes Ecclesias, & Imperium Barbaris cedere: rogare illum, qui imperare possit, & preces armis urgere; medendum ergo præsentibus malis, & cætera temporis fore.* Videbantur honesta, quæ Arcadius memorabat, & tempori apta, sed non Chrysostomo, res sacras Divinasque non ex fortunæ, sed Dei arbitrio metienti: negat ergo id fieri posse, & colloquium cum Barbaro poscit Arcadio coram. Postridie ad Cæsarem Gainas evocatur, & Ecclesiam, ut Cæsar promiserat, deposcit: cui Chrysostomus: *Quæ tibi Arcadius pollicitus est Gaina, & tu meritò reposcis, nec ille abnuere potest, quippe nihil tam Regium est, ut fidem ac promissa exsolvere; unam ergo Ecclesiam pollicitus, jam omnes offert, patent omnes arbitrio, & pietati tuæ, ut voles, ingredere, & illis nobiscum fruere.* At Gainas: *Neque hoc se petere, nec Arcadium promisisse. Arianum se esse, & Ecclesiam Arianis petere, nec posse Catholicis misceri. Quantum hoc præmij esset, si pro Romano Imperio tot prælijs, & victorijs defuncto vel ara donaretur? & hanc tamen si à Cæsare non possit, à gladio impetraturum.* At Chrysostomus vultu Majestate composito, ac cæleste aliquid spirante, & quod etiam Barbaro reverentiam afflaret: *Aræ*, inquit, *Gaina, & Ecclesiæ non à gladijs, & Imperatoribus, sed à Sacer-*

(a) S. Thom. Cant. epist. 46. lib. 2. epist.

Sacerdotibus petuntur: nec eas Imperator promisit, nec potuit, nec tu mereris: nam quòd prælia, & victorias memoras, pro stipendijs illa, non pro Ecclesijs geruntur: nec tibi honores, & præmia defuêre ampla, & ingentia, ac, si verum audire velis, multò meritis tuis majora. Num ergo consulares isti fasces, & exercitus curæ & imperio tuo dati, ac fastigium Principi proximum pauca tibi videntur? At mihi non cupidines tuas, sed merita, & acies numeranti, multò debitis plura. Et tu quóque, si pristinas tuas sordes, & angustias, & paupertatem censueris, cósque habitus, cùm seminudus treménsque Danubium transmitteres, huic auro gemmísque, & dignitatum fastigio contuleris, quæ Cæsarum largitate accepisti, fateberis mecum, fortunam tuam supra meritum esse; nec aliud votis tuis relinqui, quàm ut Cæsarum beneficia pari gratitudine, & obsequio æques; hanc nimirum Theodosio jurabas, cùm ejus clementiâ periturus servarêris: hanc filijs ejus, hanc legibus debes, quas modo delere, frustraríque paras. Simulque Theodosij Magni Edictum, quo omnes Ariani Ecclesijs arcebantur, sinu expromens: *En*, inquit, *Gaina, legem tuis votis adversam, agnosce Theodosij Majestatem adhuc in filio regnantis, & cui tu vitam, ac fortunam hanc debes, reverentiam, & obsequium redde, & aliquod inter servum, & Principem discrimen admitte. Quid faciunt hæc signa, & acies in Principem suum, & Rempublicam armatæ? quid ista facies imperanti potiùs, quàm supplicanti similis, & nisi manes Theodosij vetent, parricidij plena? Asiam incendisti, Rufinum, & Eutropium propè in Principis sinu obtruncâsti, Saturninum, & Aurelianum Augusto charos intimósque exilio proscripsisti, & tandem tot facinorum reus, & velut nec castra tuis flagitijs, nec aula sufficerent, transferri illa in Ecclesias jubes, parùm videlicet te fortem, & impavidum ratus, nisi utrámque Majestatem calcares, humanam, Divinámque.* Hæc dicentem Gainas non patienter tantùm sustinuit, sed dejecto etiam vultu, ac pudore suffuso, & ne quidem respondere auso; quæ omnia Theodoretus, (a) & Sozomenus (b) memorant. Ubi simul observes, quanta sit potentia, & veneratio veritatis, cùm à Sacerdote profertur, in quo virtus juxtà, & dignitas socientur. Si Maimburgum aut Arcadius, aut Chrysostomus interrogâsset, quos ille metus, pericula, incendia, bella, & aliorum Principum exempla hæreses ferentium non produxisset in favorem Gainæ? At verò, ut alius spiritus Chrysostomo, alius Maimburgo, sic alia utriusque consilia, isto quæ mundi sunt, illo quæ DEI, sapiente. Nec à DEO patroci-

nium,

(a) Theod. lib. 5. cap. 32. (b) Sozom. lib. 8. cap. 4.

nium, & suffragium defuit; cùm enim Gainas Urbem, & palatium incendio, Arcadium neci destinâsset, visæ sunt Gigantum specie Angelorum excubiæ, Regiam, & Principem obvallantium, Gotho absterrito, & Urbem, quòd insidiæ patuissent, egresso. Ubi iterum Chrysostomi virtus, & libertas enituit. Cùm enim Gainas, quòd hostis declaratus esset, irâ vindictâque flagraret, Thraciâ ferro & igni vastatâ, nec reprimendo Barbaro copiæ suppeterent, quas ille præmijs, aut studijs devinxerat, jamque Urbi immineret, visum est, ut per Legatos adiretur. Omnibus recusantibus, seu metuerent, seu desponderent, Chrysostomum deligi placuit; nec ipse renuit, quamvis recenti adhuc conflictu, & simultate. Venienti obviàm Gainas processit, dextramque amplexu, & osculo strinxit, & liberos ad genua provolvi jussit, pulcherrimo virtutis triumpho, etiam ab hoste, & tyranno probatæ. Ejusdem posteà oratione, & eloquentiâ flexus pacem juravit; quam cùm regnandi libidine iterum violâsset, fusus tandem est, perijtque, eodem simul tempore Romanis placido mari utentibus, Barbaris verò tempestate jactatis: crederes etiam ventos Chrysostomo militâsse, ut pacem, quàm à Gaina non poterat, ab undis impetraret.

En ergo Chrysostomum contra leges, & Philosophiam Palatij toties victorem! Gainas, qui leges Imperatori scribebat, qui ante illius oculos, & penè in sinu charissimos amicorum cædebat, cujus arbitrio capita Senatorum metebantur, gemente Principe, & tamen invalido; qui pacem, ut libuerat, dabat, solvebatque, & cujus armis Coronæ quatiebantur; hic tamen ad unius Sacerdotis, & Episcopi vocem supplex tremensque, & genibus advolutus, Barbarie sopitâ, ac tandem, cùm armis non posset, vento marique oppressus est. Quando id unquam toto illo blandiendi, adulandique, & connivendi apparatu Maimburgus effecisset? Hæc idcirco narrare volui, ut falsam ostenderem Maimburgi aliorumque opinionem, statuentium: *Non esse Principibus obsistendum, cùm injusta petunt, nec spes est aliqua eos inflectendi.* An verò Gainas, Arcadius, & Eudoxia Imperatrix non injusta imperabant? aut forsan rationes aberant, & potentia, quibus velarent imperium, urgerentque? Et quæ spes erat, vinci illos posse? Num ideò cessavit, tacuitque Chrysostomus? aut forsan nullo præmio, sed irrito perditoque conatu depugnavit, quia displicuit, quia exulavit, quia occidit? imò nunquam magis ejus virtus, & innocentia effloruit, victo Gaina, pœnitente Arcadio, confectâ Imperatrice,

trice, deletis persecutoribus, cœlo terrâque innocentiam testantibus, & denique triumphante exulis cadavere; quæ omnia cessâssent, si Gainæ, si Augustis blanditus esset, eorumque votis annuisset, brevi quidem pace, at perpetuo dedecore. Verum est ergo illud Jobi vaticinium: *Justus cùm se consumptum putaverit, sicut Lucifer orietur, & quasi meridianus fulgor consurget tibi ad Vesperam.* In quem locum egregiè S. Gregorius: (a) *Peccatoris lumen in die, est obscuritas in vespere, quia in præsentis vitæ felicitate attollitur, sed adversitatis tenebris in fine devoratur. Justo autem meridianus fulgor ad vesperam surgit, quia quanta sibi claritas maneat, cùm jam occumbere cœperit, agnoscit.*

Sed nec illud tacendum, eos ipsos, qui tantam curam ostentabant Regiæ dignitatis tuendæ, id tandem adulando effecisse, ut Principes perderent. Eudoxia, postquam gratiâ Mariti excidisset, mœrore collapsa est, ne cineribus quidem quiete permissâ. Arcadius fraternis odijs, & intestinis bellis appetitus, florente ætate, & fato immaturo extinctus est, memorando regnantibus exemplo, nullos magis adversari Principum fortunæ, quàm qui maximè blandiuntur. Jam reliqua videamus.

Tertiò. Quæ de Samuele afferuntur, Regem populo concedente, ad rem non faciunt; nec enim suâ sponte id fecit, sed DEI jussu: nec nobis est quæstio, quid DEO, sed quid Sacerdotibus liceat. DEUS enim mala aliqua permittit, vel ut puniat, vel ut majus bonum ex malo eliciat. At verò Episcoporum officium non est, ut malum permittant, id enim privatorum; sed ut avertant, aut saltem conentur: nam nec Medicorum ars in eo versatur, ut morbos permittant, sed ut medeantur: nec Pastorum, ut oves errare vagarique sinant, sed ut reducant. Multò minùs Alexandri Pontificis exemplum aliquid probat; quid enim non egit, ut sanctum Archiepiscopum exilio liberaret? quot precibus, quot minis, quot Legationibus laboratum? ac tandem intentata Friderici Imperatoris pœna, cui Regno simul, & Coronâ interdictum fuerat, Henricum permovit, ut in gratiam cum Sancto rediret. Celebrantur etiam ejusdem Pontificis voces, quando minitanti Regi defectionem intrepidè respondit: (b) *Se duas illi proponere vias, vitæ & mortis; facilè quidem posse illum contemptâ gratiâ, & patientiâ DEI percuntium præeligere viam, sed se Domino propitiante non recessurum à via rectâ.*

I Illud

(a) S. Greg. lib. 10. cap. 12. (b) Joan. Saresber. lib. 2. epist. S. Thom. Cantuar. epist. 66.

Illud verum eſt, vibrandis Eccleſiæ fulminibus diu multumque abſtinuiſſe; videbat enim Regem in extrema paratum, nec ideò Thomam rediturum; & ſi hoc telum miſiſſet, inermem ſe fore, ac ludibrio expoſitum nudatâ Majeſtate, idque experientia, & eventus docuit. Prudentis ergo conſilij fuit, minari potiùs, quàm ferire, & timorem augere dilato vulnere; nec aliud Alexander fecit, cujus arcanum, qui non aſſequebantur, damnabant. Cæterùm non hoc ſilentium, & adulatio fuit, quam ſolam perſequimur.

Quartò. Gregorium quod attinet, res ſic habet. (a) Scripſerat Mauritius Imperator Legem, quâ milites, niſi expletâ militiâ, Religionem profiteri vetabantur, miſitque Gregorio Pontifici, ut eam alijs Epiſcopis deferendam, vulgandamque curaret. Gregorius obniti, quòd eam Legem injuſtam, & impiam diceret, datiſque litteris modeſtiâ, & libertate plenis, Auguſtum monere: (b) *Hanc legem à Juliano Apoſtata editam primùm eſſe, nec decere, ut Edicta ab Ethnico, & Tyranno, & in odium Religionis ſcripta, in Chriſtianos tranſeant. Ut milites ſe priùs ære alieno exolvant, cavéantque creditoribus, quàm Monaſteria ſubeant, æquiſſimum id eſſe, nec vocari in dubium poſſe: cæterùm ubi hæc præſtiterint, cur Monaſterijs arceantur, ubi delicta expient militaris licentiæ? invitandos illos potiùs, quàm probibendos eſſe, nec ab ullo retrò Imperatorum, quamvis & bellâſſent, & viciſſent, aliquando id tentatum: cur ergo novis legibus turbaretur Eccleſia, & lacrymæ pœnitentium? Et tamen his magis victorias promoveri, quàm bellantium numero; quamvis nec iſtum minui paucitate illorum, qui caſtra Monaſterijs commutent. Id nuper expertum Imperatorem, quando non armis Perſas, nec bellico apparatu, ſed precibus debellâſſet; iſtas verò cum Monachis augeri. Imperatores Dei ſervos eſſe, Monachos Dei milites. Non ergo deſeri, ſed impleri militiam, cùm ab Imperatore ad Deum, à ſervo ad Ducem tranſitur; æquum non videri, ut cùm caſtra Cæſaris militibus abundent, evacuentur caſtra Dei.* Hæc plena animi, & libertatis; adjecit alia paris modeſtiæ: *Ego verò hæc loquens Dominis meis, quid ſum niſi pulvis, & cinis?* Sed mox flagrante iterum Spiritu, in hanc Apoſtrophen plenam ardoris, & Majeſtatis erupit: (c) *Ecce! apertâ voce dicitur, ut ei, qui ſemel in terrena militia ſignatus fuerit, niſi aut expletâ militiâ, aut pro debilitate corporis repulſus, Domino noſtro Jeſu Chriſto militare non liceat. Ad hæc,*

(a) Anno 593. (b) Gregor. lib. 2. epiſt. 63. Indict. 11. & epiſt. 65. ad Medicum Imperatoris. (c) Greg. lib. 2. epiſt. 62.

hæc, ecce, per servum ultimum suum, & vestrum respondebit Christus: Ego te de Notario Comitem Excubitorum, de Comite Excubitorum Cæsarem, & de Cæsare Imperatorem, nec solùm hoc, sed etiam Patrem Imperatorum feci. Ego Sacerdotes meos tuæ manui commisi, & tu a meo servitio milites tuos subtrahis? Responde, rogo, pijssime Domine Servo tuo, quid venienti, & hæc dicenti responsurus es in judicio Domino tuo? Et tandem epistolam claudit in hæc verba: *Ego quidem jussioni subjectus eandem legem per diversas terrarum partes transmitti feci, & quia Lex ipsa Omnipotenti Deo minimè concordat, ecce, per suggestionis meæ paginam Serenissimis Dominis nuntiavi. Utrobique ergo, quæ debui, exsolvi, qui & Imperatori obedientiam præbui, & pro eo, quod sensi, minimè tacui.*

Gregorius ergo, quantum fas erat, paruit Imperatori, ejus lege in diversas Provincias missâ; eo enim temporis Romana Urbs Imperatoribus subdebatur, & modò sub Ludovico Pio, Pontifici relicta, (a) nisi quòd *Jus Regni*, hoc est, fidelitatis Sacramentum, & condendarum legum potestas ad Imperatores spectabat; sed hoc quoque à Carolo Calvo in Pontifices translatum est. (b) Gregorius ergo ut Civis, ac membrum Romani Imperij, non minùs Imperatoribus, eorumque legibus subdebatur, quàm modò Archiepiscopi Moguntinus, Coloniensis, & Trevirensis, alijque. Cæterùm quia eadem lex aliqua ex parte iniqua erat, cùm videlicet milites monasterijs arcebantur, tantùm abest, ut eam observari voluerit, ut potiùs Pontificiâ auctoritate usus correxerit, mutaveritque: & quantum valere illa, aut non valere deberet, illis ipsis Episcopis, ad quos mittebat, præscriberet; ubi apertè ostendit, se in hac parte non subjici Imperatoribus, sed præesse: nec obsequi, sed imperare: & alias esse Civis, alias Pontificis Romani partes: quod enim majus potestatis argumentum, quàm Imperatorum leges censere, erroris notare, ac demum corrigere, & sic correctas, nec aliter observandas proponere? Id fecit Gregorius; non ergo, ut voluit Maimburgus, paruit Imperatori, sed Imperator Gregorio. Hæc ex ipsis litteris Gregorij intellige, quas unà cum Edicto Mauritij ad Episcopos transmisit. Sic ergo ad Orientis, & Occidentis Episcopos scribit Gregorius: *Gregorius Eusebio Thessalonicensi, Urbicio Dyrrachitano, Constantino Mediolanensi, Andreæ Neapolitano, Joanni Corinthi, Joanni Cretensi, Martino Ravennati, Januario Sardiniæ, & omnibus Episcopis Siciliæ. Legem, quam pijssimus Imperator dedit, ne*

(a) Anno 814. (b) Anno 875. V. Cantelium fol. 211.

fortasse hi, qui militiæ, vel rationibus publicis sunt obligati, dum causarum suarum periculum fugiunt, ad Ecclesiasticum habitum veniant, vel in Monasterijs convertantur, vestræ studui fraternitati transmittere; hoc maximè exhortans, quòd hi, qui sæculi actionibus implicantur, in Clero Ecclesiæ præproperè suscipiendi non sunt. Quòd si etiam tales Monasterium petunt, suscipiendi nullo modo sunt, nisi quoque rationibus publicis absoluti fuerint. Si qui verò ex militaribus viris in Monasterijs converti festinant, non sunt temerè suscipiendi, nisi eorum vita fuerit subtiliter inquisita, & juxta normam Regularem debent in suo habitu per triennium probari, & tunc Monasticum habitum Deo auctore suscipere. Qui si ita sunt probati, atque suscepti, & pro anima sua pœnitentiam de perpetratis agere studeant, pro eorum vita, & lucro cœlesti, non est talis conversio renuenda. Quâ de re etiam Serenissimus, & Christianissimus Imperator, mihi credite, omnimodò placatur, & libenter eorum conversionem suscipit, quos in rationibus publicis implicatos non esse cognoscit. Hactenus Gregorius, qui, uti vides, Imperatoris Constitutionem ad terminos juris communis, & sacrorum Canonum reduxit, correxitque; sacri enim Canones statuerant, ne obligati rationibus, & officijs publicis ad Sacros Ordines reciperentur, ut habetur, *in Concilio Carthaginensi primo, cap.* 8. (a) Quod licèt de sacris tantùm Ordinibus loquatur, ob paritatem tamen rationis, etiam de statu monastico intelligendum est. Cæterùm si quis se publicis rationibus exsolvisset, aut dedisset idoneos fidejussores, & insuper triennali experimento, & tyrocinio constantiam probâsset, recipi illum ad Religionem posse, quidquid Imperator decrevisset, Gregorius statuit. Ex hac facti narratione, non meis, sed Gregorij verbis contextâ facilè intelliges, multa à Maimburgo taceri, multa aliter narrari, quàm se habeant. Vult enim, ut Pontifices Imperatori subdantur, eorumque legibus, quamvis iniquas putent, obtemperent, idque exemplo Gregorij probat, qui Mauritium *Dominum suum* appellat; qui se *cinerem*, & *vermem* vocat, quique ejus legem, quam iniquam putabat, nihilominus promulgaverit. At interim tacet Gregorium, cùm hæc scriberet, initio epistolæ protestatum esse, se Pontificis auctoritate sepositâ, amico tantùm, & privati stilo usurum; & ideò non per Legatos, & Apocrisarios suos, sed per Medicum Imperatoris tradi epistolam voluit, privato, non publico ritu. Verba Gregorij sunt: (b) *Omnipotenti Deo reus est, qui*

Sere-

(a) Concil. Carthag. I. Anno 348. in cap. un. de oblig. ad ratioc. V. Suar. T. 3. de Relig. lib. 5. cap. 7. & d. 53. in Decret. (b) Greg. lib. 2. epist. 62. Indict. 11.

Sereniſſimis Dominis in omni, quod agit, & loquitur, purus non eſt. Ego autem indignus pietatis veſtræ famulus in hac ſuggeſtione neque ut Epiſcopus, neque ut ſervus jure Reipublicæ, ſed jure privato loquor, &c. Et epiſtola ad Theodorum Medicum Imperatoris: (a) *Nolo eam* (epiſtolam) *à Reſponſali meo publicè dari; quia vos, qui ei familiariùs ſervitis, loqui ei liberiùs & apertiùs poteſtis, quæ pro ejus ſunt anima, quoniam in multis eſt occupatus, &c.* Quid ergo mirum, ſi Gregorius indutâ privati perſonâ, privati etiam ſtilo, ac phraſi utatur? nam oportet ſermonem perſonæ aptari. Secundò & præcipuè tacuit Maimburgus Legem Imperatoriam à Gregorio correctam, emendatamque fuiſſe, & ita, nec aliter Epiſcopis tranſmiſſam, præceptamque obſervari; at hoc non ſubjectionis ſignum, ſed imperij, & auctoritatis fuit; cur ergo circumſtantiam tacuit, in qua totus rei cardo vertebatur? ſed nec potuit ignorare, quî enim epiſtolam ignoraret typis vulgatam, & eodem loco à Baronio productam, in quo priorem epiſtolam ad Mauritium Maimburgus repererat. Denique Maimburgum interrogo, an omnia, quæ Gregorius fecit, ſcripſitque, pro talibus habeat, quæ nec argui erroris, nec improbari poſſint? An verò admittat aliqua ab eo facta, aut dicta eſſe, quæ pro conditione fragilitatis humanæ poſſint erroris notari? Si hoc ultimum Maimburgus admittat; dicam ego, hunc unum ex illis nævis fuiſſe, qui Sanctum Pontificem aſperſerint, dum videlicet legem Imperatoris, quam credebat Divinis legibus adverſari, nimiâ in Auguſtos indulgentiâ Epiſcopis miſit, promulgavitque; ſi enim mala, repugnanſque Divinæ legi, deleri debuit ſupprimique, non vulgari. Si verò, an injuſta ea lex eſſet, dubitabat, ad Pontificem, non Auguſtum pertinebat illud dubium reſolvere: & quid Lege Divinâ permiſſum, aut vetitum eſſet, definire; quis enim non indignetur rideatque, ſi Epiſcopi caſus conſcientiæ Imperatori mittant reſolvendos, quantò magis ſi Pontifices Romani? perinde, ac ſi miles expugnandæ Urbis rationem à ſtatuarijs petat, aut nauta de Pleiadum exortu, eventuque ſartores conſulat. Si ergo Gregorius dubitabat, æqua, an iniqua lex eſſet Mauritij, ipſe de hoc dubio ſtatuere, non Principi remittere debuit, juxta illud Michææ: *Labia Sacerdotis cuſtodient ſcientiam, & legem meam requirent ex ore ipſius.* Ubi vides, ex ore Sacerdotis legem DEI, non Imperatoris quærendam eſſe. Si verò dicat Maimburgus, nihil eorum reprehendi poſſe,

(a) Greg. lib. 2. epiſt. 65. Ind. 11.

quæ ſanctus Gregorius fecit, ſcripſitque, ſed omnes illius actiones regulæ inſtar nobis eſſe debere; quæro ex ipſo, cur ergo non ſemel S. Gregorium ipſe reprehendat? eumque obnoxium errori fateatur? in hiſtoria enim, quam recentiſſimè ſcripſit de Pontificatu S. Gregorij M. *lib.* 2. *fol.* 106. cùm Joannis Patriarchæ Conſtantinopolitani cauſam contra S. Pontificem defendendam ſuſciperet, hæc præmittit: *Rem*, inquit, *à ſuis principijs examinabo, & quis tandem cardo fuerit controverſiæ inter utrúmque agitatæ; néque me magnum illud Gregorij nomen, & auctoritas morabitur, quin edicam ingenuè, uter iſtorum jure, an injuriâ certaverit. Equidem perſuaſum habeo, neminem in hoc mundo, quantàvis ſanctitate florentem, ab ea Regula exemptum eſſe, quæ habet, falli omnes mortales, ac errare poſſe.* Et eodem *lib.* 2. *à fol.* 152. Prolixè rationes B. Gregorij confutat, quibus legem Mauritij impietatis arguebat. Agnoſcit ergo Maimburgus, errâſſe Gregorium, cùm Mauritium, & Joannem Patriarcham arguebat. Quid ergo mali fuerit, ſi ego & errâſſe Gregorium dicam, non tunc quidem, cùm Mauritium reprehendit, ſed quando nimiâ indulgentiâ connivit, ejuſque legem, quam iniquam cenſebat, recepit, tranſmiſitque Epiſcopis. Tu Gregorium errâſſe dicis, cùm Mauritij legem incuſavit: ego errâſſe dico, cùm recepit. An fortè tunc ſolùm Gregorius errori obnoxius, cùm Imperatores arguit, & non etiam cùm blanditur? Malè ergo exemplo Gregorij utitur Maimburgus, cùm eâdem libertate, quâ ipſe Gregorium ſeveritatis, ego indulgentiæ damnem.

Ejuſdem fidei, & farinæ eſt, quod Maimburgus de Hildeberto narrat: (a) *Hic*, inquit, *Ludovico Regi Regaliam exigenti reſtitit primò, deinde ceſſit; cur ergo non alij etiam Epiſcopi ejus factum imitentur? nam ſanctitate, & doctrinâ florebat.* Sed mirum eſt Hildeberti exempla produci, quo nemo fortiùs adversùs Reges, majorique libertate pugnavit, ut poſteà videbimus: quòd ſi daremus, eum in cauſa Regaliæ Principi ceſſiſſe, adhuc nihil probâſſet; quo enim tempore Hildebertus floruit, anno videlicet 1222. necdum Concilium Lugdunenſe peractum, necdum Canones extabant, & anathemata, quibus extendi Regalia vetabatur: necdum Parlamentorum Senatûs-Conſulta, Regum edicta, & quatuor ſæculorum obſervantia; verbo, necdum lis deciſa erat, & ſententia pro Eccleſijs lata: nunc verò cauſa finita, & nullus amplius excuſationi locus eſt. Non ergo eadem eſt conditio Epiſcoporum, qui ante Concilium

(a) Maimbourg. du Lutheraniſme lib. 1. fol. 179.

cilium Lugdunense, & qui post illud vixêre; olim venia errori, nunc nulla dari potest. Accedit Ecclesiam Turonensem, pro qua Hildebertus laborabat, ex illis Ecclesijs esse, quæ jam olim Regaliæ subdebantur, & de quibus nulla modò quæstio est. Cæterum veritas est, nunquam Hildebertum eum fuisse, qui in damnum Ecclesiasticæ libertatis Regibus cederet, imò constantissimè obluctatum, quod ex ejus epistolis, actisque perspicuum est; is enim maluit sævissimâ persecutione ab Henrico Angliæ Rege jactari, & carceres subire, quàm ut ejus postulatis contra Ecclesiæ libertatem annueret; sic enim in una suarum epistolarum loquitur: (a) *Longum est enarrare, quàm constanti tyrannide Rex Anglus in nos sævierit, qui temperantiâ Regis abjectâ decreverit non priùs Pontifici parendum, quàm Pontificem compelleret in Sacrilegium; quia enim turres Ecclesiæ nostræ dejicere nolumus, transmarinis subjiciendi judicijs coacti sumus injurias pelagi sustinere.* Et alibi in epist. ad Episcopos, & Clericos omnes: (b) *Oro vos, orate pro me; nam pro Redemptione nihil ago. Semel Christi sanguine redemptus, iterum redimi non requiro. Sanguis ille Redemptio mea, Sanguis ille pretium meum: prætereà infamis est Redemptio, quâ libertas perit Ecclesiæ, quâ servitus comparatur, &c.* Epistolâ ad Honorium II. *Quantis tribulationum turbinibus Turonensis agitetur Ecclesia, vestram, Venerande Pater, latere non credo Sanctitatem; adhuc enim Francorum Rex meam persequitur innocentiam, & quod constat esse Sanctuarij, addixit Fisco. His alijsque premor angustijs, quia Zelo Zelatus sum legem Domini DEI: qui non sum transgressus terminos, quos posuerunt Patres mei: quia dignitates Ecclesiasticas nec ex Regis præcepto disposui, nec ei disponendi facultatem indulsi; sciens enim, quòd oporteret Deo magis obedire, quàm hominibus, Personas elegi, quæ in disponendis Ecclesiæ negotijs pondus diei portarent, & æstûs.* (c) Et alibi: (d) *Jam nihil est, quo serenitatem nimbosi temporis expectem: nihil est, quo navis, in cujus puppi sedeo, crebris agitata turbinibus portum quietis attingat. Silent amici, silent Sacerdotes JESU Christi, denique silent & illi, quorum suffragio credidi Regem in gratiam rediturum. Eorum tamen erat, si res ita postulâsset, opponere se murum pro Domo Israël. Verùm apud Serenissimum Regem opus est exhortatione potiùs, quàm increpatione, consilio, quàm præcepto: bis ille conveniendus fuit, bis reverenter instruendus, ne sagittas suas in sene compleret Sacerdote: ne Sanctiones canonicas evacuaret: ne*

 per-

(a) Epist. 20. Tomo XII. Bibliot. SS. PP. V. Baron. ad Ann. 1107. n. 12.
(b) Epist. 39. in fin. (c) Epist. 67. ad Honor. II. Tomo XII. Biblioth. PP.
(d) Hildeb. epist. 75. ibid.

persequeretur cineres Ecclesiæ jam sepultæ. Inter has tamen angustias nunquam de me sic ira triumphat, ut alicui super Christo Domini clamorem deponere vellem, seu pacem ipsius in manu forti, & excelsa adipisci. Suspecta est pax, ad quam non amore, sed vi, sublimes transeunt Potestates, & sæpe fiunt posteriora pejora prioribus, &c. Et tandem in hæc verba concludit digna memoratu: *Si invenero gratiam in oculis DEI, gratiam Regis vel facilè consequar, vel utiliter amittam; siquidem offendere hominem propter Dominum, lucrari est gratiam Dei.* Hîc jam vides Hildeberti mentem multò aliam, quàm ei Maimburgus affingat; vult enim tumultu, clamoribus, pœnisque canonicis abstinere, quæ Principes irritare magis, quàm mutare solent; sed interim moneri illos, instruique jubet, & misceri reverentiam libertati, paratus tamen eorum potiùs gratiâ proscribi, quàm Deum silentio offendere, & hoc ipsum lucro adscribens. Planè non est istud Regibus annuere, quod voluit Maimburgus, sed potiùs obniti, servatâ tamen reverentiâ Majestati debitâ. Quæ ergo fiducia Maimburgo fuit, Hildebertum inter exempla recensere Regibus assentantium? qui tamen maluit carceres, & inopiam ferre, quàm ut Regibus Ecclesiæ libertatem submitteret: alioquin, eâdemque ratione, & Susanna inter amantium, & Samson inter timidorum exempla referri possent.

At Hildebertus Intercessores quæsivit placando Regi. Verum id quidem; sed aliud est Principi assentiri, aliud rogare, ut innocentiæ, & ætati parcat jam sponte collabenti, & in occasum pronæ: si quis enim apud Barbaras gentes Evangelium prædicaret, captusque & ærumnis confectus, aut auro se redimi, aut Principum officijs curet, quis propterea desertæ illum fidei incuset, aut sentire cum Barbaris dicat?

Quod verò Lutheri, & Melanchtonis exempla imitanda esse Episcopis dicat, qui à Carolo Imperatore jussi, concionibus abstinuêre; id tam indignum, & ab omni procul ratione est, ut pudeat referre, nedum respondere; quis enim nescit ex Lutheri, & Melanchtonis disciplina Ecclesiæ ministros prophanis Magistratibus subdi? mirum ergo non est, ex istorum præscripto, aut tacere illos, aut loqui. At alia Catholicorum doctrina, alia instituta sunt; nisi fortè litare nos Jovi, & Marti, & Junoni jubeat, quia Aristoteles, & Demosthenes idem fecêre; sed piget cum umbris luctari, pudetque Maimburgi tam fœda jactantis, seque ipsum ludibrio exponentis tam vilibus mercibus.

Sextò.

Sextò. Concludit Maimburgus: *In causis ambiguis, & quæ rationibus utrinque muniuntur, partes Episcoporum esse, ut acquiescant Principum voluntati; & istam Honorij, & Gregorij Pontificum sententiam fuisse.* (a) Hæc Conclusio suis principijs respondet, imò multò illis pejor est; nec tamen præsenti causæ accommodatur, quæ ambigua non est, sed luce meridianâ clarior, notæque certitudinis. Si enim, quod in Generali Concilio definitum est, quod totâ Galliâ receptum, quod quatuor sæculorum observantiâ, Regumque Edictis, ac usu perpetuo exercitum, probatumque est, non meretur, ut certum, clarumque dici possit, quærimus, quid ergo sit rem esse claram, & certam? aut ad veram certitudinem, & claritatem quid illi desit? Nam quòd à Gallorum nonnullis negetur, non ideò certitudinem, & claritatem amittit: alioquin nec cœlum moveri, nec terram, & montes stare, nec furtum minus flagitium homicidio esse, res erunt certæ indubiæque; quippe ab aliquibus, Zenone videlicet, Copernico, Stoicisque Philosophis negatæ. Quid certius, quàm lilium candere, & fragrare rosas? at istud Domicianus negabat fimetis assuetus: illud ictero, & bile perfusi. Non ergo paucorum contra communem sensum opiniones, præsertim cùm affectibus velut morbis imbuuntur, certitudinem rebus, & claritatem adimunt. Quod verò addit, in rebus ambiguis, & rationibus in utramque partem militantibus, cedendum esse Principum voluntati; id planè novum mirumque est, & ab omni ratione alienum: imò in rebus ambiguis quid fieri, omittique debeat, Sacerdotum, non Principum est, judicare, dicente Scriptura: (b) *Si difficile, & ambiguum judicium apud te esse perspexeris, inter sanguinem, & sanguinem, causam & causam, lepram & lepram, & Judicum intra portas tuas videris verba variare; surge & ascende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus, veniensque ad Sacerdotes Levitici generis, & ad Judicem, qui fuerit illo tempore, quæresque ab eis, qui indicabunt tibi judicij veritatem, & facies quodcùmque dixerint.* Et alibi: (c) *Populum meum docebunt, quid sit inter sanctum, & pollutum, & cùm fuerit controversia, stabunt in judicijs meis, & judicabunt.* Hîc vides in rebus controversis, pugnisque opinionum non Sacerdotes Principum voluntati, sed istos submitti Sacerdotum judicio; alioquin cùm nunquam rationes aliquæ Principibus desint, nunquam etiam corrigendi erunt, semperq; eorum voluntati Episcopi subjacebunt; quod quid est aliud, quàm Hierarchiam confundere, & ordines, ac castra

Ecclesiæ

(a) Maimbourg. du Luther. lib. 2. fol. 279. (b) Deuter. 17. (c) Ezech. 44.

Ecclesiæ turbare? Quantis rationibus Valens, Theodosius, Valentinianus, alijque Imperatores cum Athanasio, Ambrosio, Chrysostomo pugnabant? at nunquam impetrârunt, quæ postulabant; quippe Pastorum est regere, non ovium: Ducum imperare, non militum: Navarchi ad clavum sedere, ac ventos distinguere, non turbæ: Medici remedia, ac morbos cognoscere: & tandem Sacerdotum, non Principum, Ecclesiam docere.

Quod si absurdum est, ut quis artem doceat, quam nunquam didicit, calluitque, ut si auriga præcepta navigandi, tonsor pingendi tradant, & pictor tonsori, nauta parere aurigæ jubeatur; quantò absurdius, ut Principes castris, & aulis nati, sacrorumque Canonum, ac disciplinæ Ecclesiasticæ, & regendarum animarum ignari, Ecclesijs, & Episcopis præscribant, & isti ab illis ducantur, hoc est, videntes, & docti, à cæcis, ignarisque? præsertim cùm regulæ, & principia, quibus aulæ, & Ecclesiæ reguntur, tantis differant intervallis. Imò fatale semper Principibus fuit, se causis Ecclesiarum miscere, & arcam contingere prophanâ manu, quod Ecclesiasticam historiam percurrenti perpetuò occurret. Constantini M. Imperium, pace, victorijs, diuturnitate, amplitudine felicissimum fuit; crederes fortunam, & gratiam sub ejus signis militâsse, adeò omnia ex voto, prosperèque fluebant: Maxentius, & Licinius Imperatores victi: Scythæ Gothique aliàs indomitæ gentes, fusi fugatique, & vectigales redditi: Persæ debellati: Pax Imperio reddita, internis externisque bellis sopitis: & denique ab ultimis terræ partibus Indorum Legati auro gemmisque graves, universo velut orbe florem hunc Principum, & delitium generis humani adorante. At verò, ubi manum in Ecclesias vertit, proscripto Athanasio, quem intercepti ex Ægypto frumenti accusaverant, (a) continuò prosperorum finis, & mors secuta, veneno à fratribus propinato; quam ei mortem Athanasius prædixit; cùm enim exulandi imperium intrepido ut semper, invictoque animo accepisset, ferunt in has voces erupisse: (b) *Judicabit Dominus inter me & te, quoniam tu consentis calumniatoribus modestiæ nostræ.* Eadem ferè Theodosio juniori calamitas. Proclo Episcopo è vivis sublato successerat Flavianus; displicebat ea electio Chrysaphio Eunucho in aula præpotenti, & Eudoxiæ charo; quippe Flaviani sanctitatem verebatur flagitijs suis adversam, & Pulcheriæ viribus subnixam. Consilium ergo à dolis

(a) Anno 333. (b) Epiphan. hær. 68.

dolis quæſitum. Monet Flavianum, ut Imperatorem ſacro aliquo dono afficiat; id præmium fore acceptæ dignitatis, & arrham gratitudinis. Duo panes ſubmiſſi; ſed contendenti Eunucho, aurum, non panes expectari, reſpondit Epiſcopus: *Nullam ſibi auri copiam eſſe, præterquam Sacri: hoc verò pauperibus, non aulæ deberi.* Hinc aucta offenſio, & tunc præſertim, cùm Flavianus Pulcheriam monuit, eam ambitionis ſuſpectam Eccleſijs deſtinari, ut Regiâ ſubmoveretur: prævenitque illa ſpontaneo receſſu, Epiſcopo interim reo vulgati arcani; nec prius ceſſatum, quàm armatis in illum Eutychianis, Synodoque Epheſinâ in exilium ageretur, annuitque Theodoſius, privatis odijs à Chryſaphio, & Eudoxia imbutus. Secuta DEI vindicta, ſequenti mox anno, Theodoſio, dum venatui indulget, equis lapſo, & in Album fluvium abrepto. (a)

Anno CCCCLII. Valentinianus III. Imperator lege editâ immunitatem Eccleſiaſticam minuerat, ſublatâ fori exceptione, quâ Clerici hactenus gaudebant, & ſervis, inquilinis, coloniſque, ne votis monaſticis ſe illigarent, prohibitis. Eodemque Anno Attila Italiam ingreſſus eſt, vaſtavitque torrentis more; Aquileja, Mediolanum, Ticinum captæ: & jam Romæ imminebat, cadebatque Imperium, niſi eloquentiâ, & Sanctitate Leonis Papæ reſpirâſſet, Barbaro in fugam, & ultra Danubium pulſo. (b) Eam poſteà Legem Imperio fatalem Marcianus abolevit.

Anno DXVII. Hormiſda Pontifex Max. Legatos cum Epiſtolis ad Anaſtaſium Imperatorem miſerat, monebatque, ut relictâ Eutychetis hæreſi in Eccleſiæ ſinum rediret, abſtineretque perſequendis Epiſcopis. Legati non ſolùm auditi non ſunt, ſed etiam rejecti, & fragili cymbæ imparatæque impoſiti, cùm ventis, & undis liberet, perituri: inter alia contumaciter dicta etiam hæc audita, & diplomati inſerta: (c) *Nos jubere volumus, non juberi.* Sed quo eventu? ſequenti anno inſomnijs, & ſpectris vexatus, ac fulmine percuſſus, cùm fugiens thalamos pererraret, infeliciter extinctus eſt. Elias verò Hieroſolymis, Flavianus Antiochiæ Epiſcopi, quos exilio punierat, decimo poſt die, cæleſti tribunali aſſiſtere viſi ſunt, & cauſam ſuam contra Anaſtaſium dicere. (d)

Anno DLXV. Juſtinianus Imperator non legibus, non armis contentus, quibus æternam gloriam ſibi paraverat; dum etiam in ipſas aras manus

(a) V. Baron. ad Ann. 450. ex Ced. Nic. & Zon. (b) Marcellin. & Caſſiod. in Chron. (c) Anaſtaſ. in Hormiſd. (d) V. Spond. ex Cyrillo, & Sophron. Anno 518.

manus profert, Concilio Chalcedonensi bellum intendit, Vigilium, aliosque Episcopos damnat, proscribitque, ac totas noctes versandis rebus Ecclesiæ insumit, repentinà morte sublatus est, cùm priùs hæresin incidisset. Lis inter scriptores de Anima est; ego pænituisse crederem, & absolverem, si modò juvari posset credendo, optandoque: illud timorem auget, quòd eo momento raptus sit, quo Episcopo Antiocheno exilium dictabat. (a)

Anno DCCCCLXXXIII. Otho II. Episcopatum Merseburgensem Beato Laurentio dicatum extinxerat, unieratque Archiepiscopatui Magdeburgensi: eodem anno festinante DEO vindictam ejus exercitus à Græcis in Calabria cæsi, & ipse Imperator vix natando evasit, pervenitque Romam, ubi etiam mœrore consumptus est. Auctor Vitæ S. Hildeberti (b) narrat paulò ante mortem, & nocte intempestâ juvenem apparuisse, decoro ignitoque vultu, & candido amiculo, purpureâque stolâ insignem. Aureum solium Imperatorem sustinebat, circumfusâ Episcoporum, Optimatumque coronâ. Illuc juvenis accurrit, subduxitque argenteum suppedaneum irato similis; & uni, ne id ageret, inclamanti, minaciter respondit: *Imò, si meum dedecus non emendat, majora faciam, & subtracto scabello ipso solio deponam.* Paulò pòst, ut fides vaticinio esset, secuta clades, & mors Imperatoris. In hujus filio Ottone videlicet III. Magni Ottonis Nepote (qui veneno perijt chirothecis ab Amica infuso) concidit Regnantium Ottonum stirps; idque, ut creditur, in pœnam usurpatæ Pontificum electionis, ut scribit Baronius. (c) Nam si Ottonis fortunam, virtutes, & potentiam spectes, perpetuum in ejus familia videri Regnum poterat, fuissetque, si intra aulam, & castra stetisset, Ecclesijs intactis.

Anno MXXXVII. Conradus Imperator Mediolani Archiepiscopum Imperio perduellem bello petijt, agrum Mediolanensem vastavit, & leges victis præscripsit; inter quos Placentinum, Cremonensem, & Vercellensem Episcopos exilio damnavit; sed DEO improbante: (d) cùm enim Coronam Imperialem incingeret, tonitrua, & fulmina micare, tantoque impetu tempestas agebatur, ut alij mente, alij vitâ exciderent; & Bruno Episcopus testatus est, visum à se, dum Sacris operaretur, Sanctum Ambrosium irato minacique vultu vindictæ accingi: nec mul-

tùm

(a) V. Niceph. lib. 17. cap. 31. Evag. lib. 3. cap. 2. (b) Auctor Vitæ S. Hildeberti contemporaneus apud Sur. die 23. Apr. (c) Baron. ad Ann. 1002. (d) Sigebert. in Chron. ad Ann. 1039.

tùm dilata eſt, ingenti peſte in exercitus immiſsâ, quæ etiam domum Cæſaris libavit, & ipſe inopinâ morte deceſſit. (a)

Anno MCVI. Henricus III. Imperator, qui Gregorium VII. auſus fuerat Pontificatu exuere, Antipapam Guibertum decernere, Romam invadere, omnes, qui legitimo Pontifici adhæſerant, perſequi; (b) tandem à Principibus deſertus, à filio oppugnatus, coactuſque imperio cedere, vitam privatus abſolvit, omnium ferè, qui ejus ſcelera execrabantur, gratulatione.

Anno MCXC. Fridericus Ænobarbus Imperator, cùm in Oriente militaret, & ingentibus victorijs Saladinum profligâſſet, cæſis una acie quadringentis millibus equitum, cùm ipſe ſexcentos tantùm haberet: alterâ ducentis millibus; infelici caſu ſpem omnem, fructumque tot laborum amiſit; cùm enim propter ripam Cydni amnis, quem paulò ante tranſmiſerat, epulatus eſſet, æſtum ſolis, qui tum maximè flagrabat, levaturus, invitante puriſſimo liquore, in amnem ſe conjecit, excepit deliquium animique defectio, & ſub veſperam mors. Secutæ omnium lacrymæ, etiam hoſtium. Fas equidem non eſt, Divina conſilia metiri oculo mortali. Neubrigenſis (c) tamen non dubitat cæleſti vindictæ adſcribere, quam Fridericus provocaverit perſecutione Alexandri Pontificis, & quòd electiones Epiſcoporum turbâſſet. Friderico Henricus Filius ſucceſſit, & huic Otto; nam Philippum ex Henrico Friderici Nepotem Innocentius III. rejecerat, utpote diris implicitum, cùm à nonnullis Principum electus eſt: & illi res proſperæ, florenſque fortuna, dum ſacris reverentiam habuit. At verò, ubi Beneficiorum immemor, quæ ab Innocentio III. acceperat, Eccleſiæ terras invaſit, multis prælijs cæſus, à ſuiſque relictus, Imperio, & vitâ caruit; pœnituit tamen, doluitque. (d)

Fridericus II. Romanæ Eccleſiæ, ſummiſque Pontificibus toties infeſtus, & anathemate percuſſus, tandem à proprio filio ſtrangulatur. (e)

Infinitus ſim, ſi omnia percurram, quæ in hanc rem dici poſſunt. Sunt etiam memoratu digna, quæ in ſacris litteris proponuntur: Oziæ videlicet Regis: (f) *Qui cùm roboratus eſſet, elevatum eſt cor ejus*

(a) Herman. Contract. ad Ann. 1037. (b) V. Otton. Friſing. & Urſperg. in Henr. III. (c) Neubrig. Lib. 4. cap. 13. (d) V. Abb. Urſperg. & Stadenſ. ad Ann. 1214. (e) Anno 1250. (f) Paralip. 2. cap. 26.

ejus in interitum suum; ingressúsque templum Domini, adolere voluit incensum super altare Thymiamatis, & minabatur Sacerdotibus, statimque orta est lepra in fronte illius, &c. Et Saulis, cujus pavendum Regibus exemplum, cùm Sacrificia obtulisset contra præceptum Samuelis, Sacræ litteræ ita recensent: (a) *Et obtulit Saul Holocausta, & pacifica; cúmque complêsset offerens Sacrificia, ecce Samuel veniebat, & egressus est ei obviàm, ut salutaret eum; & dixit ei Samuel: Quid fecisti? Respondit Saul: Quia vidi, quòd populus dilaberetur à me, & tu non veneras juxta placitos dies, porrò Philistijm congregati fuerant in Machmas; necessitate ductus, obtuli holocaustum. Dixítque Samuel: stultè egisti, nec custodisti mandata Domini DEI tui, quæ præcepit tibi; quod si non fecisses, jam tunc præparâsset Dominus Regnum tuum in sempiternum; sed nequaquam Regnum tuum consurget.* Hic jam vides, quantum inter se differant DEI, & Politicorum consilia: volunt isti, ut Principibus aliqua imperantibus, & rationes imperandi afferentibus, Episcopi non solùm non obsistant, sed etiam obsequantur, quamvis iniquum imperium putent, improbentque rationes, velut Divinæ Legi contrarias, quæsitasque velandis flagitijs. At alia DEI sententia est, qui in rebus ambiguis vult ex Sacerdotum arbitrio Reges pendere; stultosque appellat, qui in rebus sacris exiles aliquas prudentiæ humanæ regulas eorum præceptis anteponunt. Quæ non obtendebat Saul, ne imperio Samuelis stringeretur? Morari Sacerdotem, exercitum dilabi, hostes imminere, & tandem necessitatem omni lege majorem. Si Maimburgus in castris, & Senatu fuisset, non unum tantùm Samuelem, sed omnes Prophetas, & Patriarchas his rationibus repulisset, nec ullum finem laudandi Regis inveniret; & tamen is stultus appellatur, & in præmium contempti Sacerdotis Regno movetur. Idem ferè in alijs exemplis, quæ produxi observes; nemo enim Imperatorum, cùm Sacerdotibus obsisteret, suis rationibus carebat: nec istæ unquam Principibus desunt, in tanto adulantium numero, & qui ingenia, calamosque locant inaurandis mendacijs, celandisque, ne appareant. Nec funestos eorum exitus casui adscribas, non destinatæ vindictæ; quæ enim casu fiunt, raro paucisque contingunt, nec uni facto alligantur, nec enim omnes, qui fodiunt, in thesauros incidunt: nec omnes, qui navigant, in novas Insulas, & Regna jactantur; at verò omnes ferè, qui rebus sacris, & Sacerdotibus salubria monentibus infesti fuerunt, cælestem

(a) Reg. 1. cap. 13.

cæleſtem vindictam experti ſunt. Huc tendunt Maimburgi inſignes Aphoriſmi, quos meritò *Artem* appelles, *blandiſſimè pereundi*.

IV. *Opponitur* 10. Plerique Epiſcoporum, imò omnes, ſi duos excipias, Regaliæ, ejuſque extenſioni ſubſcripsêre: cur ergo omnium ſententia non duobus prævaleat? nam & pietate, & doctrinâ conſpicui erant. Quis ergo credat, aut cæcos illos omnes, aut impios fuiſſe, ut veritatem vel non viderent, vel proderent? Et planè cùm in rebus moralibus maximum ſit momentum in auctoritate dicentium, ea vincet ſententia, quæ plus habet auctoritatis; ea verò plus habet auctoritatis, quæ omnium, quàm quæ paucorum eſt.

Reſp. Multa ſunt, quæ reſponderi poſſent ad hoc argumentum; ſupponit enim falſum, videlicet duos tantùm fuiſſe Epiſcopos, qui ſe Regaliæ opponerent; imò plerique obſtitére, & quàm ægro, invitoque animo Regiam Declarationem acciperent, multis ſignis expreſſerunt: alij proteſtati ſunt: alij eodem momento, cùm ſubſcribebant, cogi ſe clamabant, jubebantque à Notario, & teſtibus in tabulas referri: (a) omnes denique, cùm ad Pontificem ſcripsêre, timorem profeſſi ſunt. (b) Agnoſcebant ergo injuſta imperari, & quæ libertatem Eccleſiarum, & conſcientiam læderent. Nec conſenſus dici potuit, quem metus expreſſerat.

Non ergo Alectenſis, & Apamienſis Epiſcopi contra omnes ſoli ſentiebant, imò cum omnibus, cùm nemo eſſet, qui ignoraret, iniqua à Regijs poſtulari. Soli tamen auſi ſunt veritatem exilijs, & pœnis præferre, & humanum timorem Divino poſthabere. Nec iſta, ut Politici vocant, ſingularitas, aut obſtinatio fuit, ſed conſtantia, & libertas Sacerdotibus digna; alioquin obſtinati omnes Martyres: & Ambroſius, Chryſoſtomus, Athanaſius, Baſilius obſtinati fuiſtis. Quòd ſi, ut dicunt, plurium exemplis vivendum eſt, quæ non flagitia licebunt, aut qui locus virtuti? cùm iſta paucorum ſit, illa verò multorum?

Deinde quâ fiduciâ dicunt ſolos fuiſſe Alectenſem, & Apamienſem Epiſcopos, qui noluerint extendendæ Regaliæ conſenſum præſtare? quî enim ſoli, qui cum Concilio Univerſali Lugdunenſi mille, & quingentis Patribus frequenti (inter quos duo Patriarchæ, Conſtantinopolitanus, & Antiochenus, quindecim Cardinales, ſeptuaginta Archiepiſcopi, & Epiſcopi quingenti) hoc eſt, cum flore totius Reipublicæ Chri-
ſtianæ,

(a) M. de Pamiers Tract. de la Regale f. 178. (b) Epiſt. Innoc. XI. ad Epiſc. Gall.

ftianæ, cum omnibus quatuor fæculorum facris prophanifque Doctoribus fentiebant? Et fi omnia deeffent, qui fuffragio imperioque Romani Pontificis nitebantur: fi hoc eft effe folum, quæro, quid ergo fit cum multis fentire? aut qui funt illi, quos audeas, non dico præferre, fed etiam æquare Concilio Lugdunenfi? Et fi omnium fæculorum documenta, morefque percurras, invenies id femper à fanctis Epifcopis obfervatum, ut illi caufæ adhærerent, eamque probarent, quæ Romanis Pontificibus placuiffet, & ab hoc victoriam, non à multitudine fperarent. Exempla in promptu. Athanafium totus ferè Orbis, omnefque Epifcopi damnaverant, folus Liberius tuebatur; cui cùm Conftantius Imperator objiceret: *Totus terrarum Orbis non de ejus impietate folùm, verùm etiam, quòd tempus ludere conatus eft, fententiam tulit, omnéfque terrarum Epifcopi, qui in Concilio Tyri celebrato aderant, eum condemnaverunt. Tantáne Orbis pars in te, Liberi, refidet, ut tu folus homini impio fubfidio venire, & pacem Orbis, ac Mundi totius dirimere audeas?* Refpondit Liberius, quæ ad rem præfentem apprimè faciunt: *Qui ejus damnationi fubfcripferunt, hoc ideò factitârunt, vel quòd gloriam à te affequi, vel quòd metu perculfi, vel denique quòd infamiam extimefcere viderentur, nec Dei gloriam amplexantes, tua munera ei prætulerunt. Efto, quòd ego fim folus, non propterea caufa fidei fit inferior; nam olim tres folùm erant reperti, qui Regis mandato refifterent.* Et cùm Conftantius replicaret: *Unum eft, quod quæritur: volo, ut tu Ecclefiarum Athanafium condemnantium communionem amplectaris, & deinde Romam redeas; proinde paci confule, fubfcribe, ut Romam revertaris.* Refpondit dignam Pontifice fententiam: *Jam fratres, qui Romæ funt, valere juffi; nam leges Ecclefiafticas obfervare pluris facio, quàm Romæ habere domicilium.* (a)

Hìc vides, nec Liberium multitudinem, nec Athanafium fpectâffe, fed huic Liberij fententiam, Liberio Athanafij innocentiam, & æquitatem ante omnem multitudinem fuiffe. Joannem Chryfoftomum ab omnibus ferè defertum, damnatumque in gratiam Imperatricis, nihil magis inter tot mala folabatur, ut Innocentij Pontificis cura, & amicitia fecum fentientis; fic enim, cùm Cucufi exularet, ad eundem Pontificem fcribit: (b) *Tertium nunc annum in exilio verfamur, expofiti pefti, fami, bello, continuis obfidionibus, folitudini indicibili, quotidianæ morti, & Ifauricis gladijs: & non mediocriter confolantur veftra folida fides, & charitas, quæ fe in me*

(a) Theodoret. lib. 2. cap. 16. Anno 355. (b) S. Chryfoft. epift. 2. ex 7. Anno 406.

me tam tenui, ac simplici oblectant. Hic noster murus, hæc securitas, hic portus absque fluctibus, hic multorum bonorum thesaurus, hæc lætitiæ, mirificæque causa voluptatis, &c.

Advertis, quid Sanctis olim solatio fuerit, Romanum videlicet Pontificem à suis partibus stare. Solus erat Anselmus, qui libertatem Ecclesiæ Anglicanæ sustineret, reliquis omnibus silentio, & metu defixis; sic enim narrat Matthæus Parif. (a) *Anselmus à Rege ut læsæ Majestatis reus postulatur; huic accusationi, & plurimi Episcopi, præter Episcopum Roffensem, suum calculum adjiciebant, & facti sunt ut canes latrare non audentes.* Sed quid Anselmo animos adderet, disce ex Wilhelmo Malmesburiensi: *Jubetur*, inquit, *Anselmus Regi hominium facere, vel absolutis morarum nexibus Regno excedere. Quin potiùs, respondit ille, inspiciantur Apostolicæ litteræ, & quod tenor earum continet, fiat, &c.* Solus D. Thomas Cantuariensis in acie perstabat, reliquis omnibus in fugam aversis; sic enim Bosoni Cardinali scribit: (b) *Quem aliorum Episcoporum in Insula nostra vidisti, aut legisti se pro tuenda libertate Ecclesiæ, pro conservandis Institutionibus Patrum, pro reverentia, & obedientia Sedis Apostolicæ, præter Cantuarienses, se opposuisse Principibus? & nostrâ quidem ætate, nec unus extitit: & si veteres revolvantur historiæ, nullus occurret, &c.* Sed quid eum sustentaret tot adversis impulsum, audi ad Alexandrum PP. scribentem: (c) *Non est, ad quem habeamus refugium post Deum, nisi ad te; cùm etiam ipsi opponant se nobis favore hominum, qui intuitu pietatis, & justitiæ ob reverentiam Sacrosanctæ Ecclesiæ Romanæ nobiscum stare debuerant, & pugnare pro nobis.* Et ad Henricum Cardinalem: (d) *Certum verò sit, quòd nos peram nostram, vel causam Ecclesiæ non credemus, nisi judicio Domini Papæ, cui Ecclesia Anglicana stabit, aut cadet.* Ergo D. Thomæ tam fœdâ tempestate jactato portus Romæ, & anchora fuit; idemque omnibus sanctis Episcopis animus erat, qui Christum in suo Vicario, cùm extremis premerentur, amplexabantur: idque D. Hieronymus egregiè expressit: (e) *Ego*, inquiens, *nullum præmium, nisi Christum sequens Beatitudini tuæ, id est, Cathedræ Petri, communione consocior, super illam Petram ædificatam Ecclesiam scio; quicunq; extra hanc domum agnum comederit, profanus est: quicunq; tecum non colligit, spargit, hoc est, qui Christi non est, Antichristi est, &c.* Et iterũ: *Hic in tres partes scissa Ecclesia me ad se rapere festinat; ego interim clamito, si quis Cathedræ Petri jungitur, meus est.*

K Non

(a) Matthæus Parif. sub. Gul. 2. ad Ann. 1094. (b) Epistolæ & Vit. D. Thomæ lib. 1. epist. 136. (c) Ibid. epist. 47. lib. 2. (d) Ibid. lib. 2. epist. 73. (e) Hieron. epist. ad Damasum Papam.

Non ergo obstinati, non singulares, Alectensis, & Apamiensis Episcopi fuerunt, qui omnium retrò Patrum, & Galliæ ipsius exempla, ac Pontificis Romani jussa, adulationi, suisque commodis prætulêre; aut si ista contumacia fuit, Apostoli, Martyres, omnesque sancti Episcopi istius culpæ rei sunt; istos priùs incusent, nam exemplis præluxêre. Quòd si veritas aliquando, & apertè dicenda est, ac Principibus obsistendum: nec pœnæ, exilia ac regnantium odia curanda sunt; quæro, quando id magis, quàm in præsenti causa agendum fuerit, ubi tot modis veritas eluxit, ut ne ab adversarijs quidem negata sit; & qui illam prodidêre, solum metum professi sint. At metus nec militem, nec Episcopum excusat, cui dictum est: *Bonus Pastor ponit animam suam pro ovibus suis*.

Quando animam ponent, qui ne vocem quidem ausi sunt ponere memorem pristinæ libertatis? aut quæ ignavia Pastoris fuit, non tantùm cominus non pugnare; sed ne clamare quidem ausi contra lupum irruentem? miseras oves his custodibus creditas! sed quid dicas, quando nec pugnatum pro ovibus est, nec clamatum, sed fœdus potiùs, & societas cum vastantibus inita? At istud non Chrysostomi, non Basilij, non Ambrosij fecêre, quorum virtuti, & doctrinæ, si Maimburgum componas, ne umbram quidem efficiet; neque ipse pro sua modestia diffitebitur: cur ergo non eorum potiùs exempla imiteris, quàm istum audias?

Dices. At eorum auctoritas, qui Regis Declarationem, extensionemque Regaliæ admiserunt, hanc opinionem probabilem reddit; cur ergo non liceat amplecti? nam & hæc est probabilium sententiarum natura, & privilegium, ut eas impunè, ac innocenter amplecti possis: & hac tempestate id more receptum, ut patet totam Theologiam moralem decurrenti, in qua nullam ferè paginam reperias, non hoc sacchara animarum refertam. Et ferè, ut jam novitas, ac illecebræ colorum in vestibus, ita novitas sententiarum in scholis admissa est, mundoque arridet; quidni ergo te tempori aptes?

Resp. Non est otij, ac instituti mei, quantam moribus, ac disciplinæ Ecclesiasticæ cladem opinandi licentia intulerit, hìc ostendere: satis experientia loquitur, & dedecora sententiarum, quæ Theologiam defœdârunt, adeò, ut non amplius castæ Matronæ similis, sed impudica, crudelis, mendaxque procedat, & qualem vel ipsi Gentiles, Socrates, & Aristoteles, aversentur: mille videlicet coloribus fucata, & omnium amoribus,

ribus, & cupiditati prompta; possemque longâ inductione demonstrare, nullum ferè Decalogi præceptum esse, quod illa non corruperit, cassumque reddiderit; imò non Catholicæ tantùm, sed etiam Christianæ Religionis fundamenta convellit; hinc tot illæ Episcoporum, & Pontificum querelæ, conatusque huic malo sedando: nec alij magis ei tollendo, ut Galliæ Episcopi laborârunt. Malè ergo præsidium petunt ab opinandi licentia, quam & ipsi erubescunt, damnantque, sed, ut dixi, alterius loci hæc quæstio est. Hîc solùm asserimus, sententiam, quæ docuit Regaliam extendi posse, nequaquam inter probabiles censeri; quî enim probabilis esse possit, quæ ab Universali Concilio damnata est? quæ diris percussa?

Quæ in Concilijs Universalibus decreta sunt, adeò ex sententia Conventûs Parisiensis pro certis habenda, ut ne à Pontifice quidem mutari possint. Si certa, ergo quæ illis opponuntur, non sunt probabilia, sed penitus improbabilia, & absurda; quemadmodùm quia hæc propositio: *Nix est alba:* est certa; ideò propositio illi opposita, videlicet: *Nix non est alba:* est omnino improbabilis; nam, ut dixi, quidquid certo opponitur, est penitus improbabile. Quòd si illa, quæ Conciliorum Decretis opponuntur, sustineri ut probabilia possunt; ergo quæ ab Ario, à Nestorio, à Pelagio, Luthero, alijsque hæreticis tradita, & à Concilijs improbata sunt, defendi ut probabilia, tenerique poterunt; nam si dicas: *Ideò hæreses esse, quia Scripturis adversantur, & à tota Ecclesia rejectæ.* Continuò respondebunt: *Hoc ipsum quæri, an Scripturis adversentur, an Ecclesia rejecerit? utrúmque quidem in Concilijs definitum esse, sed utrúmque à se negari: sententiam Concilijs contrariam, ut probabilem sustineri; quippe non tantam esse Conciliorum auctoritatem, ut contra illam non agere, non sentire liceat.* Vides, quo tandem deveniant, quibus non tam veritas ad scribendum, quàm affectus, & cupiditas fuit; coguntur enim refellere, quæ prius edixerant: & auctoritatem Conciliorum, quam priùs ad stellas usque evexerant, cùm videlicet eam Pontifici opponebant, nunc tantundem deprimere, cùm se illâ vident impugnari. Ergo Concilia nunc infirma, nunc valida sunt, ut Gallis conduxerit. Et quid rogo Concilijs opus, tot expensis, tot laboribus, anisique coactis, si quæ illa vetant, fieri adhuc possunt probabilitatis obtentu? hæc enim aperit, quod illa claudunt: parumque interest exire volenti, si cùm unam clauseris januam, alteram pandas.

Sed Concilium, dices, *non potuit adimere, quæ ad jura, Regúmque Dignitates spectant; id verò est Jus Regaliæ.*

Respondeo Jus Regaliæ plura complecti: Jus videlicet percipiendi fructus feudales, & Regalium: Jus percipiendi alios fructus ex oblationibus, & donationibus fidelium: & denique jus conferendi Canonicatus, & alia Beneficia vacantis Ecclesiæ: hæc duo ad Regiam potestatem pertinere, nec legibus Ecclesiæ subjici, tam est falsum, ut nihil amplius; aut enim hæc jura sunt sacra, aut profana? si sacra, non ergo ad Dignitates profanas spectare possunt: si profana, cur Canones toties, imò semper de illis disponunt? cur vetant in usus profanos converti? cur sacrilegij notant, qui illa invadunt? cur Simoniacos, qui dato acceptoque pretio acquirunt? hæc planè haud conveniunt merè profanis: & mirum est, aut ignorâsse Concilium, quæ illius essent, vel non essent potestatis: aut voluisse aliena usurpare: aut Principes, qui tanto numero aderant, passos esse sua jura involari, præsertim Galliæ Reges (qui hoc Concilij Decretum quadringentis ferè annis amplexati sunt, nunquam injuriam questi) aut denique Maimburgum, eique similes, quæ jura Principum essent, meliùs, quàm ipsos Principes, Patresque Concilij calluisse; hæc omnia tam clara sunt, ut ab illis tantùm ignorari possint, qui *nolunt intelligere, ut bene agant.*

Ex his omnibus manifestè conficitur, nullam Conventui Parisiensi contra Universale Concilium auctoritatem fuisse, nec posse, quæ illi statuerunt, ut probabilia sustineri; præsertim cùm metu agerentur, quod ipsi in epistolis ad Innocentium XI. Pontificem Maximum professi sunt; quis enim nescit, suffragia metu extorta pro nullis haberi? nec is metus ex vano erat, cùm passim spolia, exilia, carceres, & pejora etiam illis omnibus indicerentur, qui Regaliæ obsisterent; quî ergo vota numerari possunt tot minis pœnisque expressa? absint catenæ, cessent proscriptiones, odia minasque removete, ineantur suffragia sine contentione, & minis; liberæ sint voces Sacerdotum, & tunc demum vota, & consensus numerate, nunc verò quid extorta objicitis, & prolata invitis animis? voces, non vota fuerunt. Et denique si absint hæc omnia; quis nescit Acta Conventûs Parisiensis à Pontifice Romano improbata esse? sic enim in litteris ad Galliæ Episcopos datis loquitur: *Quamobrem per præsentes litteras traditâ nobis ab Omnipotente Deo auctoritate, improbamus, rescindimus, & cassamus, quæ in istis vestris Comitijs acta sunt in*

negotio

negotio Regaliæ, cum omnibus inde secutis, & quæ in posterum attentari continget, eaque perpetuò irrita, & nulla, & inania declaramus; quamvis cùm sint ipsa per se nulla, cassatione, & declaratione hujusmodi non egerent. (a)

At verò Acta Conciliorum, quæ Pontifices Romani improbârunt, nullius roboris esse, nec posse in opus deduci obtentu probabilitatis, res est certa, & toti retrò antiquitati nota, ac alibi probata. Sufficiat nunc audire S.Leonem: (b) *Consensiones*, inquit, *Episcoporum Canonum apud Nicæam conditorum regulis repugnantes in irritum mittimus, & per Auctoritatem B. Petri Apostoli generali prorsus definitione cassamus.* Et Beatum Gregorium: (c) *Cuncta acta illius Synodi Sede contradicente Apostolicâ, soluta sunt.* Nec audebunt Galli negare, qui saltem Concilia particularia infra Pontificis auctoritatem esse docent, ejusque legibus, & potestati subjecta. In quamcunque ergo partem te vertas, nulla est Comitijs Parisiensibus auctoritas, nulla probabilitas, quâ munire te possis.

Objicitur 11. At saltem, quamvis omnia alia desint, nomen, & auctoritas Ecclesiæ Gallicanæ multum momenti, & ponderis habet, & aliquid ei deferendum erit, nec enim persuaderi hominibus potest, errâsse viros tantâ doctrinâ, & virtute, ac famâ præcipuos.

Resp. Mirum non est, illic errorem fuisse, ubi alios odium, & vindicta, alios spes, & cupiditas, omnes verò metus urgebat. Quanti Osius, Tertullianus, Lucifer, Origenes, Patresque Ariminenses viri? & hi tamen ijsdem causis cecidêre. Etiam angelos subvertit fastus, & æmulatio. Quòd si durum, credituque difficile tibi videtur aliquot Galliæ Episcopos errâsse: at mihi multò durius, errâsse Concilium Lugdunense, mille Infulis frequens, & cum illo quadringentos ferè annos errâsse Ecclesiam Gallicanam, quæ in hæc usque tempora Regaliam negavit posse dilatari; vanitas enim & fucus est, cùm dicunt Gallicanam Ecclesiam Regaliæ suffragari; imò nulla magis obnixa est, nec olim tantùm, sed etiam hac tempestate ut injustam agnovit; & planè ab Ecclesiæ Gallicanæ genio, ac institutis degenerat, qui proferendæ Regaliæ assensum præbuit.

(a) Litt. Innoc. XI. ad Arch. & Episc. Galliæ Anno 1682. (b) Acta Conciliorum à Romanis PP. improbata nullius momenti esse. Regal. Sacerd. lib. 2. §. 10. S. Leo ep. ad Pulch. 55. (c) Greg. lib. 4. ep. 34. Basil. ep. ad Athanas. 52. Theodoret lib. 2. cap. 22. Sozom. lib. 4. cap. 18. & iterum Greg. lib. 7. cap. 70.

Anno MCCLXXIV. Concilium Lugdunense, cujus Galliæ Episcopi magna pars erant, Regaliam extendi vetuit: idemque Regis Christianissimi Philippi Audacis Oratores censuerunt: imò, ut fatetur Guillelmus Durandus (a) testis oculatus, quique Canones Concilij pertexebat, hoc ipsum Decretum *ad clamores Prælatorum Franciæ promulgatum est.* Nobiscum ergo tunc Gallia sentiebat.

Anno MCCCII. Philippus Pulcher jubet Regaliam *ad aliquas* tantùm Ecclesias, & ubi hactenus *consueverat*, pertinere.

Anno MCCCIV. Philippus Valesius in sua Philippina Constitutione Regaliam non ab omnibus Ecclesijs exigi vult, sed ab ijs tantùm, *quæ Juri Regaliæ subsunt.* Eodem modo loquitur Constitutio: *Dum Episcopus.* Et Codex de antiquis moribus Galliæ: (b) *Non omnes Episcopatus Juri Regaliæ subduntur.*

Anno circiter MCCCC. Celebris illa Constitutio edita est, cujus initium, *Dominus Rex*, in qua index omnium Episcopatuum contexitur, in quibus Regaliæ locus est, aut non est, ibi: *Dominus Rex, prout constat per antiqua scripta Cameræ, consuevit capere Regaliam, cùm vacaverit in Provincijs, quæ sequuntur: in tota Provincia Senonensi, &c. Exceptis Diœcesi Antisiodorensi, Cameracensi, Lemovicensi, Cathurcensi, Ruthenensi, Albiensi, Mimatensi, Maclouiensi, Trecorensi, Auxitanensi, Arelatensi, & totâ linguâ Occitanâ.* Evidens ergo est, ad aliqua tantùm Galliæ loca Regaliam fuisse restrictam.

Anno MCCCCLII. Alia, & antiquior Constitutio, seu Designatio edita est Ecclesiarum Regaliæ subjectarum, cui titulus: *Ecclesiæ cadentes in Regaliam:* & habetur in Regesto rationum Cameræ Parisiensis, continetque triginta Diœceseon nomina, inter quæ nulla penitus Ecclesia Provinciarum Aquitaniæ, Septimaniæ, Provinciæ, & Delphinatûs; supponit ergo has esse exemptas. (c)

Anno MCCCCXCIX. Ludovicus XII. prohibet sub pœna Sacrilegij, ne Officiales Regij in eos Archiepiscopatus, aut Episcopatus Regaliam inducant, in quibus hactenus ea Regi non competebat.

Anno MDLXXXIII. Cùm Pybracus celebris Advocatus contenderet Regaliam toto Regno extendi, reclamaverunt Ecclesiæ Gallicanæ Deputati, & Henrico III. demonstrârunt: Ecclesias, non solùm quæ titulo oneroso, sed etiam quæ à tempore memoriam hominum excedente libertatem suam possedissent, Regaliâ exemptas esse. *Anno*

(a) Guill. Durand. in Concil. Lugdunens. edito à Simone Majolo Anno 1569.
(b) L'ancien. Coutumier de France lib. 3. (c) Tract. Gen. de Regalia f. 406. fusè.

Anno MDCVI. Cùm eandem Regaliæ extensionem Regij Advocati urgerent; ad querelas Ecclesiæ Gallicanæ Henricus IV. edixit: *Suæ mentis non esse, ut ultra morem, receptámque hactenus consuetudinem Regalia extendatur.*

Anno MDCVIII. Advocato Servino eandem Regaliæ ad omnes Ecclesias extensionem urgente, à Clero Gallicano repetitæ querelæ, suas immunitates minui clamante; & Henricus supersederi jussit, causamque ad se avocavit.

Anno MDCXXXVIII. Syndicus Ecclesiarum Narbonensis, & Tholosanæ Senatui Regio titulos, & documenta exhibet, ob quæ in eas Ecclesias nullum esse Regaliæ locum contendebat, protestatus tamen, ne hic actus, & abundans, nec necessaria probatio, ullum ijs Ecclesijs præjudicium afferret.

Anno MDCLV. In Comitijs Cleri Generalibus Bosquetus Glanensis Episcopus, & Marca Archiepiscopus Tholosanus coram Mazarino Cardinali eleganter solidèque Exemptionem Ecclesiarum Septimaniæ, aliarumque, & nomine Cleri Gallicani prosecuti sunt.

Anno MDCLXX. In Comitijs Cleri Archiepiscopus Hebromanensis pro eâdem à Regalia exemptione insigniter diffusèque peroravit; ejusque de hac re Dissertatio in Cleri Archivia reposita est.

Anno MDCLXXXII. Illi ipsi, qui Regaliæ subscripserunt, in litteris ad Innocentium Pontificem datis, profitentur: *Se timore adactos, ne Imperium, & Sacerdotium colliderentur, multorúmque malorum, quæ in Ecclesiam, & Rempublicam consequi possent, jure suo cessisse, & illud in Regem contulisse.* Fatentur ergo, jus percipiendi fructus vacantium Ecclesiarum, conferendique Beneficia, ad Clerum, non ad Regem pertinere: alioquin quomodo cederet Clerus, quod ad eum non pertinebat? quomodo in Regem transferret, quòd aliàs ad Regem spectaret? Denique in hanc nostram sententiam omnes ferè Galliæ Juris-Consulti conveniunt, videlicet: Gille le Maistre, Glossa in Pragmaticam Sanctionem, Duarin de Grassalis, Probus, Choppinus, Carondas, Rebuffus, Pasquier, Ossatus Cardinalis, Marca Archiepiscopus Parisiensis, Bosquet, &c.

Quæ cùm ita se habeant, quærimus, quænam tandem sit illa Ecclesia Gallicana, cujus nomine gloriantur, & quam volunt Regaliæ suffragari? & quibus membris constet? Regibus? at isti extendi

Regaliam vetant. Clero? at ſemper obſtitêre. Juris-Conſultis? pro nobis ſcribunt, deciduntque. Quid ergo de Eccleſia Gallicana illis ſupereſt, quæ tota noſtrarum partium eſt? Et ſæpe, cùm iſta mecum perpenderem, ſubjit dubitatio, an Galli dicendi, aut ſaltem an Galliæ ſpiritu, & doctrinis imbuti eſſent, qui tam aliena à Gallorum ſenſu dicerent ſcriberentque? & quæ tam mira conſtellatio fuerit, quæ Eccleſiæ Gallicanæ novam hanc indolem, vultumque induxerit ab antiquo diſſimilem? Nihil ergo in hac cauſa Gallicanæ doctrinæ, præter nomen agnoſcimus; quo in ſingulis ferè paginis repetito, terrere Maimburgus ignaros voluit, ſed unà ſeipſum ridendum dare, magno quidem ſono, ſed rebus vacuo.

§. VII.

Reſpondetur ad ea, quæ à P. Alexandro Natali ad ſæculum XIII. & XIV. in favorem Regaliæ producta ſunt.

SUMMARIA.

1. *Patris Alexandri Natalis pro Regalia Diſſertatio iſtius cauſæ imbecillitatem demonſtrat.*
2. *Exempla à P. Alexandro producta, ex illis ipſis auctoribus, quos citat, iniquitatis convicta.*
3. *Totam ferè Diſſertationem ſuam extra orbitam, ſtatúmque quæſtionis perducit.*
4. *Principia ab hoc Auctore poſita contra Regaliam militant.*
5. *Quàm ſint inania, & frivola, quæ ad Patrum, Canonúmque teſtimonia reſpondet.*
6. *Nihil exemplis probari, ex antiquo Teſtamento petitis.*
7. *Ad alia objecta reſpondetur.*
8. *Arreſta, Senatûs-Conſulta, ultimam Regiam Declarationem, Conſenſúmque Patrum Pariſienſis Conventûs nihil pro Regalia facere.*

I.

SCripſit quoque in favorem Regaliæ P. Alexander Natalis ex Ordine Prædicatorum, Theologiæ Doctor, & Profeſſor in Collegio Pari-

Parisiensi. Quæ ab isto pro tuenda Regaliæ causa conscripta sunt, duos in me affectus produxêre. Primò, quòd perspectis, expensisque ejus rationibus semper magis, magisque intellexerim, iniquissimam esse causam Regaliæ, profuitque veritati impugnatam fuisse. Quis enim à Religioso, à Theologo, à Doctore Parisiensi, à viro tot libris & eruditione claro, non aliquid exspectâsset, tot sperandi titulis dignum, & par materiæ? præsertim cùm calamum arripuisset, hac Regaliæ causâ à tam multis doctisque jam discussâ; unde facile erat, si quid Regaliam juvare posset, & abundè, & cum selectu proferre, quippe flagrantibus nundinis ac Mercatorum plenis. Et tamen, quæ ab hoc viro, Regiæque causæ Patrono allata sunt, adeò misera, detorta, aliena, frigida, ac longissimè & ab ultimis terræ plagis quæsita sunt, ut credam nunquam pejus Regaliam habuisse, quàm sub hujus patrocinio. Planè nihil ita movit, ut eam iniquissimam reputarem, quàm quòd viderem tam inania esse, & plena pudoris, quæ pro illa dicerentur; sed omnia pervicit ardor Regem demerendi; huic Veritas, Pietas, Religio, omnia cessêre: & dum omnes ex flore Majestatis roris aliquid mellisque libare certant, aranearum & crabronum more, perimunt, ut impleantur.

II. Patris ergo Natalis in favorem Regaliæ argumenta hæc sunt. *Primò*, ut probet Regaliam sub Regibus primæ & secundæ stirpis in usu fuisse, exempla profert palàm iniqua, & à Patribus damnata, perinde ac si quis adulteria, usuras & furta, Davidis, Achabi, & Zachæi exemplis purgaret; quod verò flagitium est exemplis nudum? Sic *Dissertat.* 8. *a.* 3. §. 4. Exemplum Caroli Martelli affert, *qui Episcopatuum, Abbatiarum, aliorúmque Beneficiorum Ecclesiasticorum proventus Nobilibus concessit.* Atqui certum est, impiam & sacrilegam fuisse eam bonorum Ecclesiasticorum usurpationem: idque Patres Rhemensis & Rotomagensis Provinciarum in Synodo Carisiacensi palàm professi sunt *capite* 7. Imò Martelli ipsius filij Carolomannus, & Pipinus in Synodis Liptinensi, & Suessionensi magnam usurpatorum bonorum partem restitui fecêre; nec enim omnia poterant: unde Carolus Magnus nepos, & Ludovicus Pius Martelli pronepos ultimam manum adhibuêre, ac restitutionem prosecuti sunt. Eodem *articulo* 3. ex appendice Flodoardi hæc verba allegat: *Defuncto Tilpino Archiepiscopo tenuit D. Rex Carolomannus Rhemense Episcopium in suo Dominatu, & dedit villam Novilliacum in Beneficium Anschero Saxoni.* Atqui ex eadem appendice Flodoardi, & operibus Hincmari *Tomo* 2. *Edit. Sirm.*

constat

conftat eam villam à Ludovico Balbo Ecclefiæ Rhemenfi fuiffe reftitutam Hincmaro Regi oftendente: *Auctores Sacrorum Canonum damnare Spiritûs Sancti judicio eos, qui Defunctorum eleemofynas retinent, & Ecclefijs tradere demorantur, qui ut infideles ab Ecclefia abjiciendi, & quafi egentum necatores, &c. Et a.* 3. §. 13. ex epiftolis Joannis VIII. probat hunc Pontificem confenfum Carolomanni pro Conftitutione Epifcopi Vercellenfis poftulâffe, unde concludit *Monarchiæ Francicæ jus conferendorum Epifcopatuum coævum effe:* & tamen ex epiftola 110. ejufdem Joannis ad Theodoricum Bifuntinenfem Archiepifcopum certum eft, id juris non fpectâffe ad Regem; ita enim fcribit: *Monemus per DEUM Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, Apoftolicâque auctoritate exprefsè jubemus, ut ibi Epifcopum, neque ex juffu Regis, neque ex petitu plebis confecrare præfumas, &c. Articulo* 4. §. 6. adducit exemplum Ludovici Craffi, qui præbendas ac dignitates, quæ Ecclefijs viduatis vacaverant, conferebat, fruftra obnitente Hildeberto Epifcopo Turonenfi. Cæterùm quàm parùm æqui fuerunt Ludovici conatus, nemo melius Hildeberto depinxit; fic enim fcribit epiftola 67. ad Honorium II. Papam: *His alijfque premor anguftijs, quia Zelo Zelatus fum legem Domini mei, quia non fum tranfgreffus terminos, quos Patres noftri pofuerunt, quia dignitates Ecclefiafticas nec ex Regis præcepto difpofui, nec ei difponendi facultatem indulfi.* Et de Ludovici in Ecclefiafticos afperitate graviffimæ funt D. Bernardi querelæ, quas videre licet epiftolis 45. & 59.

Articulo 4. §. 12. utitur exemplo Ludovici Junioris à S. Thoma Cantuarienfi ab Innocentio II. & III. & Alexandro III. Summis PP. laudato; is verò Regaliam exercuit. Sed quàm fæpe multumque in bonis Ecclefiafticis ufurpandis Ludovicus fui oblitus fuerit, luculentè S. Bernardus teftatur epiftola 122. *De quo jure præfumit, ut Ecclefiarum Poffeffiones & terras devaftet, ut Chrifti ovibus Paftores præfici non permittat, ut his quidem electorum promotionem prohibeat, alijs verò dilationem electionis indicet, donec univerfa confumpferit, donec diripuerit pauperum facultates?* Nec obftant laudes Ludovico datæ; multa enim geffit laudibus digna, fed non omnia: quanta Davidi encomia etiam à DEO tribuuntur, quanta Theodofio Magno ab Ambrofio, quanta Brunihildi, & Mauritio à Gregorio Magno; num ideò adulteria, homicidia, rapinas iftorum liceat imitari? non ergo honeftas actionum exemplis, fed legibus metienda eft, leges enim femper juftæ funt, alioquin leges non forent; exempla

etiam

etiam in bonis sæpè perversa. Vide de malè usurpatis Ecclesiæ bonis eundem Bernardum epist.224. ad Stephanum Prænestinum Episcopum, qui apertè usum Regaliæ in Ludovico damnat: postquàm enim dixisset: *Non sufficit spoliari bonis præsentibus Domos Episcopales.* Mox tanquam malum multò gravius indigniusque adjungit: *Etiam in terras & in homines manus sacrilega, circumquáque desævit, totius anni ex eis reditus sibi vendicando.* Articulo 4. §. 16. exemplo Henrici II. Angliæ Regis Regaliâ fruentis causam suam confirmat, eamque ab Alexandro III. non fuisse improbatam contendit. At contrarium testimonio Alexandri constat, cùm enim inter articulos consuetudinum Anglicanarum, quibus subscribere S. Thomas Cantuariensis recusabat, duodecimus fuisset Alexandro exhibitus, & in hæc verba conceptus: *Cùm vacaverit Episcopatus, vel Archiepiscopatus, vel Abbatia, vel Prioratus de Dominio Regis, debet esse in manu ejus, & inde percipiet omnes reditus, & exitus sicut Dominicos. Et cùm ventum fuerit ad consulendum Ecclesiæ, & in Capella ipsius debet fieri electio assensu Regis & consilio Personarum, quas ad hoc faciendum vocaverit, & ibidem Electus faciet Homagium & fidelitatem Domino Regi sicut Ligio Domino, de vita & membris, & de honore suo terreno, salvo ordine suo, priusquàm sit consecratus.* Huic inquam articulo Alexander post maturum examen hanc censuram apposuit: *Hoc damnavit.* Nec obstat quod excipit P. Alexander, videlicèt Regaliam non fuisse absolutè quoad *usum fructum* videlicet *vacantium bonorum, & quoad Collationes Beneficiorum,* damnatam; sed tantùm quoad abusus illic enumeratos. Ceterùm vana est hæc elusio: *tum* quia cùm Pontifex partem tantùm damnabat articuli alicujus ex consuetudinibus à Rege Angliæ damnatis, hac formulâ limitatâ utebatur: *Hoc partim damnavit, partim admisit vel toleravit;* cùm ergo Pontifex articulum 12. absolutè, non limitatè damnet, certum videtur, fuisse omnino, integrèque rejectum, & consequenter etiam quoad usum fructum, & collationem Beneficiorum, & consequenter quoad Regaliam. *Tum* quia Matthæus Parisiensis ad Annum 1164. illas consuetudines vocat iniquas, Deoque detestabiles. *Tum* quia auctor vitæ S. Thomæ id expressè testatur his verbis: *Mos enim prophanus in plurimis jam Regnis inolevit, quòd Episcopatus vacantes, & Monasteria Reges pro voto tenent, & quasi Christo proscripto applicantur Fisco dos viduæ, & Crucifixi patrimonium, calamitosorum refrigeria, & subsidia egenorum. Tum* deniq; quia Stephanus Henrici I. Angliæ Regis Successor, Regaliæ, hoc est usurpationi bonorum vacante

Ecclesia

Ecclesia renuntiaverat, teste Wilhelmo Malmesburiensi ad ann. 1135. in hæc verba: *Dum verò Sedes proprijs fuerint Pastoribus vacuæ, & ipsæ & omnium earum possessiones in manu sint & custodia Clericorum, & proborum hominum ejusdem Ecclesiæ committantur, donec Pastor canonicè substituatur.* Pessimam ergo hanc consuetudinem, cui Stephanus renuntiaverat, Henricus II. reducere conabatur, obnitente S. Archiepiscopo Cantuariensi.

Articulo 4. §. 38. exemplo utitur Ermengardis Vice-Comitissæ Narbonensis, quæ juri Regaliæ renuntiavit; *habuit ergo*, infert P. Alexander, *jus Regaliæ, alioquin renuntiare illi non poterat.* Sed quanti pretij hoc exemplum sit, & quàm justo titulo Regaliam niti Ermengardis crediderit, ex ipsius Renuntiationis verbis intellige: (a) *Ego Ermengardis Narbonensis Vice-Comitissa recognoscens injuriam, quam Parentes mei & ego in possidendis honoribus & bonis diripiendis decedentium Archiepiscoporum Narbonensis Ecclesiæ hucúsque fecimus, &c.* Et Hadrianus IV. Pontifex Max. in Diplomate, quo eam Renuntiationem confirmat: *Dilecta in Christo filia Ermengardis, pravam quandam consuetudinem, quæ contra DEUM, & Ecclesiam vestram antiquitus inoleverat, abolere desiderans.* Ergo quod *injuria*, quod *rapina*, quod *prava & contra DEUM consuetudo* appellatur, id P. Alexander pro basi Regaliæ habet; quid pejus de illa dicere posset, si ex proposito impugnandam suscepisset?

Quàm plura sunt hujusmodi exempla à P. Alexandro in citata Dissertatione prolata, quæ cùm constet iniqua fuisse, sequitur iniquam etiam causam Regaliæ, quæ ex illis deducitur; & Patrem Alexandrum illius patrocinium suscepisse, non ex meritis causæ, sed ex animi affectu, quicumque tandem is fuerit: quis enim sibi unquam persuadeat hominem doctum, & eruditum, studijs innutritum, ex Professione Theologum Criticumque, non animadvertisse, exemplis adeò iniquis ab Ecclesia damnatis Regaliæ causam non tam constitui, quàm destrui? Sed utcumque res se haberet, fixum erat Regi placere, hæc meta scribendi.

III. *Secundò.* Totam suam Dissertationem rebus & testimonijs infercit nihil ad rem pertinentibus, unde fatigato Lectore, impletisque paginis, ac oculis foliorum numero deceptis, nihil tandem dicit, quod quæstioni respondeat. Quæstio enim est: an Rex Galliæ Regaliam toto Regno extendere possit, etiam ubi hactenus nunquam more recepta fuerat?

(a) Stephanus Balluc. in addit. ad D. de Marca lib. 8. cap. 18. de Concord. Imper. & Sacerd.

fuerat? Majore suæ Dissertationis parte P. Alexandex ostendere conatur Reges Galliæ *Custodiâ rerum Ecclesiasticarum potitos esse, feuda concessisse, Episcopos nominâsse, in aliquibus locis Regaliæ jus exercuisse.* At quæso quid hæc ad rem faciunt? imò contrarium ostendunt, ut postea dicemus. Ergò cùm navigandum in Ortum esset, vela fecit in Occidentem.

IV. *Tertiò.* Imò ut paulò antea insinuaveram; ex principijs Alexandri, contrarium potius sequitur. *Rex Custodiâ gaudet:* esto, sed non custodit, qui consumit; sacrique Canones Custodibus præsertim, Patronisque sub gravissimis pœnis prohibent, ne res Ecclesiasticas attrectent. Nullus Principum est, cui in suo Dominio Ecclesiarum custodia commissa non sit; num ergo omnes Principes Regaliâ gaudent? cur ergo propria esse dicitur Gallici Diadematis? an etiam omnium subditorum ac patrimoniorum Custodes Reges non sunt? num ergo licebit illis titulo Custodiæ, mortuoque Patrefamilias, patrimonia mortuorum occupare? aut si hoc non licet in bona profana, cur licebit in bona DEO sacra? aut cur istis jus custodiæ magis præjudicabit, quàm illis? & cur pejor sit causa viduæ Ecclesiæ, quàm viduæ uxoris? Filiorum Christi, qui pauperes sunt, quàm filiorum defuncti Mariti? *Sed Reges Ecclesias fundârunt.* Non planè omnes, præsertim quas novis victorijs in Belgio, Alsatia, Lotharingia, Burgundia Rex Coronæ suæ adjecit, sed nec omnes in Gallia; cur ergo ex omnibus vacantes fructus rapiuntur? num solus Gallus Ecclesias fundavit, & non alij quoque Principes Christiani? cur ergo soli Gallo Regalia? & quæ æquitas, ut quæ maiores fundârunt Christoque dedicârunt, rapiant Nepotes, & fisco addicant? quòd si semel Regi aut etiam privato donata repeti non possunt, cur repetantur Christo & Ecclesiæ donata? *Sed Principes Ecclesias feudis auxerunt.* Demus; sed vacantium feudorum proventus (nisi ubi jus Relevij obtinuit) non ad Dominum, sed ad vasalli hæredes spectant: imò cùm feuda non Episcopis, sed DEO & Ecclesijs donentur, & istæ non moriantur, numquam vacare censentur. Decimæ quoque & oblationes (quæ in plerisque Episcopatibus majorem proventuum partem conficiunt) nihil habent cum feudis commune, multoque minus Collationes Beneficiorum; cur ergo ista omnia nullo discrimine subducuntur Regaliæ? vides quàm inanes sint consequentiæ pro Regalia productæ: & tamen istis Regalia unicè innititur, ut sæpè P. Alexander profitetur. Ludere eum diceres, & in schola cavillari tyrones

ten-

tentandi causâ, nisi Rex Galliæ arma & potentiam suam lusui misceret.

V. *Quartò*. Sed & levissimæ sunt ac risu dignæ interpretationes, quas sacris Canonibus adhibet, ut eorum vim effugiat; ego planè nihil vanius legi. Exemplum unum alterúmve adjungam. Opponitur Regaliæ Canon 25. Concilij Chalcedonensis, quo Regalia expresſè his verbis prohibetur: *Reditus verò viduatæ Ecclesiæ integros servari apud Oeconomum ejusdem Ecclesiæ placuit*. Hic Canon insertus fuit Codici Canonum, quo Gallicana Ecclesia utebatur, neque hoc negat Alexander, estque testis locupletissimus Hincmarus Archiepiscopus Rhemensis *epist.* 9. *cap.* 41. *& epist.* 29. *ad Carolum Calvum*, *& epist.* 21. *ad Vulfadum*, *& epist.* 45. *& Annales Bertiniani ad annum* 881. Quid ad hoc Alexander, *Non sunt*, inquit, *Canones Chalcedonensis Concilij statim & constanter in Gallijs recepti.* Qui ergo sunt Canones, quos Galli recipiunt, si non recipiunt canones quatuor primorum Conciliorum, quos Gregorius M. quatuor comparat Evangelijs? & si non recepti, cur Codici Canonum Ecclesiæ Gallicanæ inserti? & unde tibi constat receptos non esse? *Quia*, inquit, *Reges non semper observârunt*. Si ergo illi Canones nec recepti esse, nec obligare dicuntur, quos aliqui Regum subinde non observârunt; nulli deinceps sunt canones, nullæ Decalogi leges, de quibus dici non possit, eas nec receptas esse, nec obligare. Cùm recentia Sacrorum Canonum summorumque Pontificum Decreta & Diplomata Regijs Ministris pro vindicanda Ecclesiastica disciplina exhibemus; negant se illis teneri privilegio Gallicanæ libertatis: cùm quærimus, quibus principijs, regulisque Gallicana libertas nitatur? respondent, *quatuor primorum Conciliorum Canonibus.* Cùm ergo eos primorum Conciliorum evidentissimis & certissimis testimonijs ac Decretis convincimus: respondet P. Alexander: *Canones Chalcedonensis & Nicæni Concilij* (nam hoc quoque citato loco adjungit) *in Gallijs non fuisse receptos*, *nec observatos.* Qui ergo Canones supersunt, quibus Gallicana Ecclesia gubernari possit, si nec recentes admittit, nec antiquos recepit? An verò libertas Gallicanæ Ecclesiæ definiri hoc modo non debebit: *Libertas Gallicana est privilegium*, *quo Ecclesiæ Gallicæ nullis nec antiquis nec recentibus Canonibus*, *sed solis Regijs præceptis obligantur?* Regijs enim præceptis eos obligari, & ista Pontificis Maximi diplomatibus præferri, atque ex Senatûs Regij arrestis arbitrioque pendere, admitti an repelli debeant,

quæ

quæ Româ imperantur, nimiùm experientia, & quæ hactenus scripsimus, demonstrant; Gallicanæ ergo Ecclesiæ libertas est, *servire Regi, & obluctari Canonibus.*

Aliam deinde P. Alexander explicationem Decretis Chalcedonensibus adhibet puerilem sanè ac omnino risu dignam: vid. *Concilium Chalcedonense non esse intelligendum de Custodia vacantium fructuum, sed de ipsis bonis, prædiisque fructuosis, quæ Successori Episcopo integra servari debeant, fructibus interim Principi concessis.* Canon Concilij ita loquitur: *Reditus viduatæ Ecclesiæ integros reservari apud Oeconomum ejusdem Ecclesiæ placuit.* Quis umquam hactenus audivit *reditus* significare *prædia?* Reditus, *inquit Tiraquellus*, ita appellantur, quòd singulis annis redeant; numquid prædia quotannis redeunt? & quomodo *apud Oeconomum prædia servari poterunt?* horreis vid. aut cellis, aut gazophylacijs prædia includentur; quem non pigeat cum hujusmodi hominibus disputare, qui cùm victos se videant, malunt rerum vocabula commutare, ac tempus fallere pudendis responsis, quàm cedere veritati. Fidem ac famam perdit, qui ita scribit.

Ejusdem coloris sunt interpretationes, quas effugiendo Lugdunensi Concilio adhibet. Concilium ita loquitur: *Generali Constitutione sancimus, universos & singulos qui Regalia, Custodiam sive Guardiam Advocationis, &c. vel Defensionis Titulum in Ecclesijs de novo usurpare conantes bona Ecclesiarum vacantium occupare præsumunt, quantumcùnque dignitatis honore præfulgeant, &c. Qui autem ab ipsarum Ecclesiarum fundatione, vel ex antiqua consuetudine jura sibi hujusmodi vindicant, ab illorum abusu sic prudenter abstineant, quòd ea quæ non pertinent ad fructus, sive reditus provenientes vacationis tempore, non usurpent.* Primò nomine *Regalium* non occupationem vacantium fructuum, *sed jura Imperialia*, vid. *Collectas, Tributa, portus & vectigalia* intelligi dicit: at quàm evidenter id falsum, & contra apertam mentem Concilij? istæ enim Concilij voces: *Custodia, Guardia, Advocationis Titulus, fructus, reditus provenientes vacationis tempore*, nimis clarè ostendunt, Concilium loqui de Regalia, prout modò de illa quæstio vertitur. Ipsi Episcopi Gallicani Parisijs jussu Regio congregati (nam hoc quoque ad Libertatem Gallicanæ Ecclesiæ pertinet, ut ad Regium mandatum Episcopi Galliæ compareant, dispareantque, atque ut in theatris fieri solet, sibilo Principis scenam ac faciem mutent) in epistola anno 1682. Februario mense data ad Innocentium XI. Pontificem Maximum

mum fatentur Concilium Lugdunense de Regalia in nostro sensu loqui: *Si jus illud*, inquiunt, *quod Regaliam dicimus, aut fidei fundamentis, aut morum Regulis esset adversum; non illud sacrum Lugdunense Concilium suâ auctoritate firmâsset.* Et in processu verbali eorum Antistitum cum priori anno 1681. æquè Parisijs convenissent: *C'est sur ce principe, que le second Concile de Lyon ayant tolerè l'usage de la Regale dans le lieux, ou elle estoit pour lors etabliè, & defendù en meme temps de l'etendre d'avantage. Secundò. Alij*, inquit, *censent restrictionem Concilij non spectare Regem Christianissimum, sed Duces, aut alios viros Nobiles, qui jus illud usurpabant, ut colligitur ex Guillelmo Durando, commentario in Concilium Lugdunense, cujus unus ex Patribus fuit, &c.* At Durandus testis oculatus expresè testatur eam restrictionem ad Reges pertinere, sic enim ait in Verbo: *Regalia: Nota quòd Regalia hic vocantur jura Regia in quibusdam Ecclesijs competentia.* Et infrà: *Quantæcúmque Dignitatis, sive Regiæ, sive Comitivæ, vel cujuscúmque alterius sit* (a) Et ipsa Concilij verba: *Quantæcúmque Dignitatis honore præfulgeat*, id satis indicant.

Hi sunt loci communes P. Alexandri, quibus Regaliæ patrocinatur vid exempla apertè iniqua, quæstiones omnino alienæ, & nihil ad rem pertinentes, interprerationes extortæ, pueriles, ipsique auctori erubescendæ. Sed alia quoque videamus, quæ speciali responso indigent, ne videantur silentio probata.

VI. *Opponit* 1. *Artic.* 1. *§.* 3. Legimus in veteri Testamento Reges deficiente Sacerdote functos esse ministerio Pontificis etiam ad præficiendos Ministros, ut de Davide legimus 1. *Paralip. cap.* 24. & Salomone 3. *Reg. cap.* 1. & Juda Machabæo *in libris Machabæorum*, & est textus Isidori *in cap. Cleros d.* 21.

Respondit ad hanc objectionem jam dudum Gelasius Primus Pontifex Max. in libro de Anathemate: *Fuerint hæc ante adventum Christi, ut quidem figurabatur, adbuc tamen in carnalibus actionibus constituti pariter Reges existerent, & pariter Sacerdotes; sed cùm ad verum ventum est, Regem eumdémque Pontificem, ultra nec Imperator Pontificis sibi nomen, nec Pontifex Regale fastigium sibi vindicavit.* Si exemplo antiqui Testamenti argumentari licet, sequeretur Reges, imò quoslibet Patres-Familias Ecclesias consecrare, ac etiam Sacrificium offerre posse, id enim legimus sæpe in veteri Testamento factum esse, quàm hoc absurdum? nunc verò postquam

(a) De mandatis Princip. lib. 1. quia reatus hominum honorem excludit. cap. ut Senatus &c.

quam longè alia ratio eſt novi & antiqui Teſtamenti: poſtquam Chriſtus Pontificatum, Sacerdotia, & Eccleſiam inſtituit: poſtquam juſſit Eccleſiam audiri: poſtquam Eccleſia Laicis prohibuit, ne ſe immiſcerent officijs Sacerdotum: quàm rogo præpoſterus ordo eſt, exempla antiqui Teſtamenti perquirere, & non potiùs leges Evangelij ac Decreta Eccleſiæ? num ergo Filij Synagogæ ſumus, ut ex hujus exemplis, & non Eccleſiæ vivamus? magnum enimverò Regis Chriſtianiſſimi decus, ſi Judæorum mores imitetur. Sed & in ipſo antiquo Teſtamento, ubi legimus Reges uſurpâſſe vacantium Sacerdotiorum proventus? nihil ergo hoc argumentum concludit.

VII. *Opponit* 2. *Artic.* 1. *§.* 3. In traditione rei ſuæ poteſt quilibet apponere pactum quod vult, etiam in ſpiritualibus. *Textus & Gloſſa in cap. Eleutherius* 18. *q.* 2. Reges ergo Chriſtianiſſimi cùm Eccleſias fundârunt, poterant ſibi fructus vacantium Eccleſiarum reſervare. Nec requiritur, ut Reges hoc jus ſibi expreſsè reſervent, præſumuntur enim reſervâſſe, & ſufficit oſtendere, quòd Rex fuit dotator Eccleſiæ, ad hoc ſibi jus conſequendum. *cap. ſignificavit de teſtibus. Et ibi Abbas cap. Dilectus* 3 *de Præbend. & Gloſſa notabilis in cap. ſi quis Baſilicam. de conſecrat. d.* 1.

Reſp. Supponit hæc ratio omnes Galliæ Eccleſias à Regibus fundatas, & dotatas eſſe; id verò apertè falſum eſt, cùm ſint quàm plurimæ aut à privatis fundatæ, dotatæque, aut ſolis decimis & oblationibus auctæ: idque præſertim verum eſt in Provincijs recentibus victorijs Galliæ adjunctis. Et ſi hæc Regula vera eſt, ſequetur omnibus Patronis Regaliam convenire, quod Galli utique nunquam concedent. Præſumuntur quidem Patroni jus præſentandi ſibi reſervâſſe (id enim plerumque fieri ſolet, & Jura præſumunt, quod plerumque contingit) ſed nullo modo jus pleno jure Beneficia conferendi, vacanteſque fructus occupandi, neque citati canones quidquam de hoc dicunt, ut legentibus palàm eſt. Hoc ergo argumentum ex duobus principijs contexitur, videlicet: ex falſis ſuppoſitis, & textibus juris perperàm allegatis.

Opponit 3. *Artic.* 3. *§.* 5. Sub ſecunda Regum Galliæ Dynaſtia Gallicanæ Eccleſiæ feuda poſſidebant cum omnibus oneribus feudalibus: atqui onus & lex feudalis eſt, ut moriente Vaſallo Dominus interim fructus feudales percipiat, dum alius inveſtitur: hoc ergo jure Reges gaudebant in Eccleſijs vacantibus, titulo videlicèt & lege feudali.

Resp. Primò falſum eſt, fructus vacantium feudorum ad Dominum pertinere (niſi ubi jus Relevij receptum erat, quod paucis in locis receptum eſt) pertinent enim ad hæredes, ſeu potiùs ad proximos agnatos, quibus jus feudi ex antiqua inveſtitura quæſitum eſt cum onere tamen recipiendæ intra diem & annum Inveſtituræ, idque tam notum eſt, ut mirer P. Alexandrum ignorâſſe. Deinde eſto, fructus Eccleſiarum feudales ad Principes pertinuerint (de quibus intelligendum eſt Chronicon Cameracenſe, (a) cùm narrat in hiſtoria Gundberti uſumfructum vacantis Cameracenſis Eccleſiæ ad Imperatorem Lotharium pertinuiſſe) num ideò fructus decimarum, oblationum, ac præſertim collationes Beneficiorum pertinere ad fructus feudales poſſunt? & ſi non poſſunt, quâ ratione dici poteſt, lege feudali ad Regem ſpectare?

Opponit 4. *Art.* 5. *§.* 22. Fruſtra contra Regaliam antiqua Senatus-Conſulta, Regumque edicta proponuntur, hæc enim ultimâ Ludovici XIV. declaratione abolita ſunt; eſt verò noti juris, priores leges poſterioribus abrogari.

Resp. Aliud eſt, antiquam legem abrogare, aliud jus ſuum alteri eripere; id verò fieri non poteſt, & præſertim cùm is, quem jure ſuo ſpolias, ſubditus tuus non eſt. Jus conferendi Beneficia, fructuſque percipiendi ad Eccleſiam pertinet, idque non Regum privilegio, ſed innatâ, & canonicâ libertate; quâ ergo conſcientiâ dici poteſt, poſſe hanc libertatem Eccleſijs adimi poſterioribus Ludovici Regis declarationibus? aut quæ unquam Theologia docuit, Regem in cauſa ſpirituali, & quidem maximi, præcipuique momenti judicem eſſe? & poſterioribus Regum legibus poſſe Decreta univerſalis Concilij Lugdunenſis aboleri? Hæc ſunt tam paradoxa, & à primis Theologiæ principijs aliena, ut mirer potuiſſe Theologo, qualem ſe P. Alexander profitetur, nòn dico in calamum, ſed ne quidem in mentem venire. Ex quo reſponſo ſolvitur quoque ſimilis ejuſdem P. Alexandri oppoſitio, cùm ſcribit: *Articulo* 5. *§.* 22. *Habere Reges poteſtatem revocandi privilegia à ſuis Anteceſſoribus conceſſa, ſi contra jura Coronæ, & in detrimentum ſupremi dominij conceſſa credantur, quòd in omnia ſubditorum ſuorum, & ipſarum Eccleſiarum temporalia bona ſibi legitimè vindicant.* Jam enim ſæpe probatum eſt, Eccleſias non privilegio Regum, ſed innatâ, & canonicâ libertate Regaliâ abſolutas, & exemptas eſſe; unde cùm Reges illas Regaliæ ſubdunt, non revocant privi-

(a) Balder. Noviom. Epiſc. lib. 1. cap. 48.

privilegia à Regibus, sed à DEO, naturâ sacrisque canonibus data. Quod verò dicit Alexander: *Reges supremum dominium in bona temporalia Ecclesiarum habere*, voces profanæ sunt, & hactenus inauditæ, & ex Alcorano, non sacris Canonibus exscriptæ, unde nec responsum merentur. Ejusdem farinæ est, quod dicit Privilegia Ecclesijs data revocari à Regibus posse, si enim donationes privatis factæ revocari non possunt, quantò minùs DEO & Ecclesijs factæ? quæque non merè gratuitæ sunt, sed antidorales? quid restabit Ecclesijs, si omnia feuda, oblationes, fundique illis à Principibus assignata, moderni Principes repetant, & Avorum liberalitatem majori avaritiâ deleant? Præsertim *cùm quidquid semel fuerit DEO consecratum, sanctum Sanctorum sit Domino. Levit.* 27. Certum est liberalitate in Ecclesias crevisse Imperia, unde Theologia P. Alexandri, quàm ei lucrosa est apud Principem pretio adulationis, tam Imperio est fatalis rapiendi indulgentiâ.

Opponit 5. *Articulo* 6. §. 4. Bona defectu hæredum vacantia ad Regem pertinent, & ad fiscum devolvuntur; porrò fructus Episcopatuum, vel Abbatiarum vacantium istius generis sunt. Accedit quòd Regio fisco multæ utilitates depereunt, ob bona in Ecclesias translata; ad fisci ergo damna compensanda Reges sibi usumfructum vacantium bonorum reservârunt, ac etiam in pretium litterarum Amortizationis, cùm videlicèt facultatem concedebant, ut fundi ad Ecclesias transferrentur.

Resp. Quam rogo hæc absurda & longè petita? fateor mihi nunquam magis Regaliam fastidio fuisse, quàm cùm hæc legi. Defuncto Episcopo non vacant bona, sed ad Ecclesiam pertinent, huic enim præcipuè, & DEO donantur; quæ ratio est, ut Episcopi testari non possint; si ergo non vacant, quâ ratione dici potest ex jure vacantium ad fiscum pertinere? An Beneficia Ecclesiastica sunt bona confiscabilia? & in quibus litteris Amortizationis Reges sibi usumfructum vacantium bonorum reservârunt? vana sunt ista, & Alexandro indigna.

Opponit 6. Rex cùm Beneficia confert, nihil spirituale confert, sed Ecclesiasticas possessiones, seu portionem reddituum spiritualium.

Resp. Ipsi quidem fructus, & proventus sunt res temporales; at jus eos percipiendi ob functiones & officia spiritualia, est spirituale; Beneficium enim est propter officium, alioquin vendi, emique possent Beneficia; nec Simoniam incurreret, qui ea pretio aut acciperet, aut conferret; dici enim posset, ea non vendi, emique, nisi quoad jus percipiendi

fructus, hos verò ex ſententia P. Alexandri eſſe rem merè temporalem. Deinde cùm Rex obtentu Regaliæ Beneficia pleno jure conferat, nec Epiſcopi in hac collatione ullam partem habeant, certum eſt à Rege non jus tantùm percipiendi fructus V.g. canonicales conferri, ſed etiam ipſum officium & dignitatem canonicatûs cum omnibus juribus ei annexis, videlicèt: Jure capitulari, electionis activæ & paſſivæ, quæ omnia ſunt jura ſpiritualia. Denique demus jus percipiendi fructus Canonicales non eſſe jus ſpirituale, ſed temporale, non ideò ſequitur poſſe à Rege uſurpari, cùm ſit jus alienum, & Eccleſiæ tum innatâ, & canonicâ libertate, tum multorum ſæculorum poſſeſſione, Regumque edictis quæſitum: non utique P. Alexander inter jura Coronæ jus reponet aliena rapiendi. Vide quot rimas habeant hujus Theologi argumenta; nimirum nullum ingenium ſufficit tuendæ falſitati, quin erumpat, ſeque ipſam fœtore prodat.

VIII. *Opponit* 7. Ex diverſis Arreſtis à tempore S. Ludovici ſatis conſtat cauſam Regaliæ in Regio Senatu agitari, finirique ſolitam. Nam anno 1258. de Regalia Anicienſis Eccleſiæ. Anno 1272. de Regalia Eccleſiæ Albigenſis. Anno 1277. de Regalia Eccleſiæ Bituricenſis, eodemque anno de Regalia Eccleſiæ Burdigalenſis. Anno 1275. de Regalia Eccleſiæ Aquenſis in Regio Senatu actum eſt. Anno quoque 1463. Ludovicus XI. declaravit Regaliæ cauſas & controverſias circa jus illud de novo emergentes ad Regiam, Senatuſque Pariſienſis cognitionem dumtaxat pertinere, Laiciſque ſub pœna capitis prohibuit, ne ad Curiam Romanam, alióſve Judices Eccleſiaſticos Regaliæ cauſas deferrent. Anno 1575. de Regaliæ jure in Armoricis Eccleſijs, ac præſertim Vannetenſi. Anno 1608. de Regalia Bellicenſis Eccleſiæ, deinceps ſequentibus annis de Regalia Provinciarum, Provinciæ, Delphinatûs, Aquitaniæ, & Occitaniæ in Regio Senatu diſceptatum eſt, ac denique Anno 1673. à Ludovico XIV. in Regio conſiſtorio cauſa Regaliæ finita eſt, & ad omnes Regni Eccleſias extenſa, cui declarationi quatuor Provinciarum Præſules, totuſque Clerus Gallicanus conſenſum præbuit. Patet ergo longâ, & perpetuâ inductione, cauſam Regaliæ ſemper in Parlamentis, Regijſque conſiſtorijs agitatam fuiſſe.

Reſp. Ad hanc objectionem per partes reſpondendum eſt. *Primò* ergo ex Arreſtis ab Alexandro modò citatis clariſſimum eſt Anicienſem, Albigenſem, Bituricenſem, Burdigalenſem, & Narbonenſem Eccleſias aut

aut ex toto, aut ex parte à Regalia exemptas, immunesque fuisse, & videri possunt *de Marca lib.* 8. *Concord. cap.* 24. *& cap.* 26. *Acta Cleri Gallic. Tom.* 2. *pag.* 2. *tit.* 6. *P. Labbe* 1. *p. Concil. T.* 2. *pag.* 40. *Catell. in Hist. Comit. Tolosan. pag.* 195. Cùm ergo hæc omnia Arresta apertè declarent Regaliam non esse totâ Galliâ extensam, sed ad certas Ecclesias limitatam, quo rogo aut pudore, aut conscientiâ allegantur, ut probetur Regaliam ad totum Galliæ Regnum proferri? aut enim Arresta illa pro justis, aut injustis habes? si pro justis, cur Regaliam extendis, quam illa restringunt? si pro injustis, cur illa producis, ut causam tuam probes? num injusta sententia patrociaari, aut probare aliquid potest? Si ergo illa Arresta justa sunt, pro nobis faciunt; si injusta, frustra à P. Alexandro in sui favorem producuntur. Deinde verum quidem est ex illis constare causam Regaliæ in Regio Senatu fuisse cognitam, & pro Ecclesijs pronuntiatum, non quòd hæc causa *in forma justitiæ* ad Regium forum pertineret, aut Galliæ Antistites Regium Senatum pro legitimo judice agnoscerent; sed quia à Regijs ministris vexati ad ipsum Regem tanquam ad *Ecclesiæ Defensorem, Protectorem, Advocatum, Canonúmque executorem, ac brachium sæculare*, per viam querelæ, & implorati auxilij, seu informationis recurrendum censebant; duplici enim modo Rex adiri potest, primò ut Judex; secundò ut defensor; hoc secundo modo Galliæ Præsules se Regi stitêre, & præcitata Senatus-Consulta in favorem Ecclesiæ impetrârunt; id ita esse, patet *cum* ex ipsius causæ natura, quæ cùm sit Ecclesiastica, coram solo Ecclesiastico Judice *in forma Judicij* expediri potest: *tum* ex protestatione Bertrandi Æduensis Episcopi, qui cùm anno 1329. coram Philippo Valesio Ecclesiæ jurisdictionem & libertates defenderet, protestatus est se de Ecclesiæ libertate coram Regio tribunali dicturum, *non ad finem subeundi quodcúnque judicium, sed solùm ad Domini Regis, & ei assistentium conscientiam informandam:* (a) *tum* denique quia quando contingebat litem cum ipso Rege, & non cum ministris esse, aut Rex ministris committebat, Antistites Gallicani causam summo Pontifici deferebant, & is posteà Regibus imperabat, quid fieri oporteret, id patet & ex Lugdunensi secundo Concilio anno 1274. cujus decretum de restringenda Regalia teste Durando oculato, & posteà Mimatensi Episcopo: *Ad clamorem Prælatorum Franciæ, & Angliæ promulgatum est:* & Gregorij IX. ita scribentis:

(a) V. Bibliothec. PP. T. 14. anno 1618.

Ad audientiam nostram pervenit, quòd Senescalli & Balivi in Christo filij nostri illustris Regis Franciæ in Narbonensi Provincia constituti decedentibus Ecclesiarum Prælatis in eadem Provincia, castra, villas, & alia bona Ecclesiarum vacantium contra jus debitum usurpare, & id de novo in Ecclesiarum juribus attentare præsumunt, quod nullo tempore à Prædecessoribus ipsius Regis, vel alijs occasione Regalium, vel aliâ viâ fuit attentatum, unde ipsis nostris litteris dedimus in mandatis, ut à prædictorum excessuum præsumptione omnino desistant. Benedictus quoque XII. in litteris ad Cardinales in Gallia Legatos extensionem Regaliæ *ad Provinciam Turonensem & alias multas Regni Ecclesias, tanquam Juri divino & humano contrariam, & plurimùm redundantem in oppressionem & conculcationem Ecclesiasticæ libertatis* Philippo Valesio interdicit. Videri potest utriusque Bulla apud Marca de Concord. *lib.* 8. *cap.* 18. *in Appendice.* Denique Alexander III. *in cap. quanto. de Judicijs.* ad Regem Angliæ de Patronatu, quod multò infra jus Regaliæ est, plenasque collationes, ita scribit: *Causa juris Patronatûs ita conjuncta est, & annexa spiritualibus causis, quòd nisi Ecclesiastici judicio valeat definiri.*

Secundò. Ad Ludovici XI. Edictum quod attinet, facilè responderi posset, aliud esse jus, aliud Regum exempla; alioquin si Principum exemplis judicandum sit, quid non denique licebit? præsertim cùm notum sit, non pauca fuisse à Ludovico XI. contra Ecclesiasticam immunitatem peracta. Sed quidquid de hoc sit, certum est Ludovicum non loqui de Regaliæ extensione, ac Parlamenti judicio relinquere, an extendi ea possit, aut non possit: sed solùm de particularibus Regaliæ causis, quæ inter privatos vertebantur; id enim jam longo usu receptum & toleratum erat, aut connivente, aut permittente Ecclesiâ. Jam verò alia quæstio est, an videlicet ad Parlamentum pertineat Concilij Universalis decreta abolere, & contra illius ac Pontificis expressam prohibitionem, Ecclesiam libertate suâ, ac quatuor sæculorum possessione privare? id Ludovici edictum non probat.

Tertiò. Verum quidem est in Senatu Parisiensi causam Nannetensis Ecclesiæ, quæ una est ex Armoricis, judicatam fuisse, & contra illius jura pronuntiatum: sed mox in comitijs Blesensibus reclamante Clero, ac contra canonicam libertatem extendi Regaliam conquerente, ea edicto Henrici IV. ad pristinos limites reducta, ac restituta est, anno videlicèt 1606. de quo videantur Acta Cleri Gallicani *Tomo* 2. *p.* 2. *tit.* 6. *num.* 8.

Sic

Sic etiam anno 1608. cùm Senatus Ecclesiam Bellicensem, & ejus occasione reliquas Ecclesias Regaliæ subditas declarâsset, Clerus non tantùm ejus Arresto non paruit, verùm etiam litteras ab eodem Henrico impetravit, quibus Rex Senatum ejusmodi causarum cognitione prohibebat, tantòque magis, quòd ausus esset contra Regium edictum (quo Regalia extendi vetabatur) pronuntiare, illudque Henrici IV. Edictum à Ludovico XIII. Regnantis patre renovatum est anno 1629. de quo videantur citata Cleri Gallicani Acta *n.* 9. *anno* 1628. Exempla ergo à P. Alexandro citata omnino contra illum militant, ejusque causam pejorem reddunt.

Quodsi paribus animis, parique Ecclesiasticæ libertatis Zelo anno 1673. Antistites Gallicani Ludovico XIV. obviàm processissent, ejusque declarationem, quâ libertas Ecclesiarum premebatur, morari ausi essent, numquam ea contigissent, quæ Ecclesiæ, summique Pastoris sinum intimo dolore confecerunt; sed omnia adulationi cessêre, & ne tentatâ quidem acie, causa Ecclesiæ prodita est; quanquam & ipsa declaratio per se, & consensus Patrum Parisijs congregatorum tam multis partibus laborant, ut jure optimo rejici, improbarique mereantur; nam (a) *primò* ipsa declaratio Regis Christianissimi contra decretum Concilij Oecumenici Lugdunensis II. contra IV. sæculorum possessionem, contra morem Regum Prædecessorum, ac speciatim contra edicta Henrici IV. & Ludovici XIII. edita est, ac malis artibus extorta. *Secundò* consensus Patrum Parisijs congregatorum metu expressus fuit, ideoque nullus; id ipsi fatentur epistolâ anno 1682. ad Innocentium XI. datâ; & de qua ipse Innocentius in Brevi suo Apostolico, quo Gallis respondet, ita loquitur: *Animadvertimus litteras vestras à metu ordiri; quo suasore nunquam Sacerdotes DEI esse solent vel aggrediendo fortes, vel perficiendo constantes; quem quidem metum falsò judicavistis posse in sinum nostrum effundi.* Et planè non fuisse vanum hunc metum, quamvis Episcopis indignum, persecutio, spolia, carceres, exilia ostenderunt, quæ in eis exercita sunt, qui Regaliæ obstiterunt. *Tertiò* Procuratores Prælatorum (qui Comitijs non intererant, quique multò plures numero erant) nullum speciale mandatum habuere subscribendi Regiæ declarationi. Id verò mandatum necessarium erat, utpote ad rem gravissimam, & speciali notâ dignam. *Quartò* præscripsit Aula, designavitque Antistites, qui ad Comitia mitti deberent,

L 4 exclu-

(a) V. Differt. 2. f. 632.

exclusis videlicèt, qui minimè propitij credebantur, nullâque Concilijs Provincialibus permissâ libertate deligendi, mittendique, quos aptiores credebant. *Quintò* nulla potestas fuit Comitijs Parisiensibus judicandi Concilij Oecumenici decreta, multòque minùs ea abolendi. *Sextò* nec in Episcoporum potestate & arbitrio erat Ecclesijs his (quarum custodes non arbitri erant) tam duram & universalem servitutem imponendi; si enim inconsulto Pontifice non potest alienari fundus Ecclesiæ, quantò minùs libertas tot sæculis, tot canonibus sancita? *Septimò* causæ majores (qualis utique hæc erat, utpote ad tot Ecclesias pertinens, tot canonibus & concilijs subnixa, collationesque Beneficiorum præcipua Ecclesiasticæ disciplinæ capita complectens) soli Pontifici tum jure communi, tum ex concordatis Germaniæ reservantur. *Octavò* causâ per appellationem Romam, ad Summumque Pontificem delatâ, non potuit ab inferioribus Judicibus ferri sententia, & si lata est, nulla fuit. *Nonò* quidquid denique Parisijs hac in re factum est, totum id Romanus Pontifex Innocentius XI. datis epistolis ad Patres illius Conventûs anno 1682. irritum, cassumque declaravit. (a) Frustra ergo Alexander causæ suæ promovendæ Regiam declarationem, Gallorumque consensum in auxilium vocat, tot capitibus irritum, vanumque. Hæc sunt, quæ contra Dissertationem P. Alexandri dicenda habui, quo nemo pro hac causa aut prolixiùs, aut pejùs scripsit, sed neque infirmiùs, docuitque Regaliam contemni, postquàm ostendit: nam priùs timebatur aliquid firmamenti habere, cùm ejus momenta adhuc laterent; nunc verò postquam in publicum prodijt, reverentiam & pretium amisit. Plura qui volet, legat elegantem omnino librum, quem Leodiensis quidam Theologiæ Doctor disertè, prolixèque contra P. Alexandri Dissertationem scriptis & typo mandavit.

§. VIII.

(a) V. Regale Sac. f. 309. & 388.

§. VIII.

DOCUMENTA
QUÆDAM
EX GALLICO IN IDIOMA LATINUM TRANSLATA, AD *ARGUMENTUM REGALIÆ SPECTANTIA.*

Documentum I.

Epistola Illustrissimi & Reverendissimi Domini Nicolai Pavillon Episcopi Alectensis ad Regem Christianissimum.

Anno 1678. 28. Junij.

INgens reverentia, quam Majestati Vestræ profiteor, ac etiam metus Eam, quo tempore gravissimis Regni curis distinetur, intempestivè adeundi, me in hanc diem remorata est, ne, quod jam dudum animo destinaveram, exequerer, Eámque in causa Regaliam spectante litteris convenirem. Nunc verò posteaquam eò res devenit, ut cogerer pro officij mei instituto super hoc ipso Regaliæ negotio decretum quoddam emittere, & illud vulgatum jam sit, perveneritque ad aures Majestatis Vestræ; credidi non ampliùs calamum cohibendum esse; præsertim cùm mihi sapientiam justitiam clementiámque Majestatis Vestræ accuratè æstimanti dubitare non liceat; benignè pronísque auribus auditum me iri, Eámque æqui boníque consulturam, si quâ par est libertate ea in medium protulero, quæ huic materiæ elucidandæ servire possunt.

Enimverò in hac Regaliæ causa Ecclesiæ meæ, totiúsque Narbonensis Provinciæ (quæ nunquam huic servituti subjecta fuit) præcipuum jus vertitur, ídque non Regum privilegio concessum, sed naturali libertate, sacrísque Canonibus nixum, & ipsi Ecclesiarum fundationi congenitum, quódque sub primo, secundóq; Regum Francorum stemmate Ecclesijs adhæsit, & tunc etiam, cùm ea Provincia suis, proprijsque

Prin-

Principibus subderetur; eandémque libertatem retinuit Ludovico IX. rerum potito, confectóque celebri illo de investituris certamine, quod quinquaginta & amplius annos Ecclesiam juxtà, Imperiúmque collisit; & dum illud præsertim flagraret, insinuari paulatim Regalia cœpit, vicináſque Parisijs Ecclesias corripere, eas præcipuè, in quibus non tam legibus, quàm consuetudine, usúque præscripto vivebatur; nec tamen Ludovicus Sanctus Ecclesiarum Septimaniæ libertatem hac in re minui passus est, Rex videlicet, ut vitæ illius scriptores memorant, Ecclesiæ immunitatum observantissimus. Eadem Philippo Audaci Ludovici filio cura & studium fuit, sub cujus imperio, ejúsque legatis coram, in Lugdunensi Concilio, solemni decreto sancitum, vetitúmque est, ne quis Regaliam ijs Ecclesijs inferre auderet, quæ hactenus liberæ, exémptæque fuissent; præceptúmque Ecclesiarum Sacerdotibus, ut Regaliam proferre conantibus omni studio, viribúsque obniterentur. Hoc Lugdunensis Concilij decretum receptum in hoc Regno esse, observatúmque Majestas Vestra haud ignorat, illique regiâ auctoritate fulciendo Philippi Regis, aliorúmque ejus successorum diplomata, & edicta accessêre; quippe Galliæ Reges contenti tunc temporis erant ijs locis privilegio Regaliæ frui, ubi hactenus usu recepta fuerat; alijs verò abstinebant hujus servitutis expertibus. Et ipse quóque Philippus Pulcher quamvis acerrimè obstitisset Bonifacio VIII. Regaliam evertere festinanti, intra tamen terminos stetit à majoribus suis observatos, imò libertatem hujus Ecclesiæ Narbonensis ipse datis patentibus litteris, quarum autographa in ejusdem Ecclesiæ Archivijs detinentur, agnovit, approbavítque. Ab eo verò tempore usque ad Majestatis Vestræ imperium id semper observatum est, videlicet ut cùm dubitaretur, an aliquæ Ecclesiæ subjacerent Regaliæ, an verò liberæ essent, ad consuetudinem velut ad Lydium lapidem respiceretur. Et denique ut difficultatibus indies emergentibus occurri posset, designatio quædam in modum Edicti, aut Regiæ constitutionis prodita est, quæ omnes Ecclesias subjectas, liberáſque complectebatur; inter liberas verò ultimo illius constitutionis articulo Septimaniæ Ecclesias videre est. Eandem Regulam Carolus VI. Carolus VII. Ludovicus XI. & Ludovicus XII. Francorum Reges, & Majestatis Vestræ antecessores secuti sunt, qui omnes non ex alijs provincijs, aut Diœcesibus Regaliæ jus vendicare sibi audebant, quàm ubi antiquâ Consuetudine jus illud inoleverat. Imò Ludovicus XII. (cui ob insignem in suos clementiam, justitiámque Patris Patriæ cognomentum accessit) ministris suis sub pœna sacrilegij prohibuit, ne fructus Archiepiscopatuum, Episcopatuum, aliarúmque Ecclesiarum occuparent, in quibus Regaliæ locus non esset.

Parisiense quoque Parlamentum in suis Senatus-Consultis seu Arrestis jam supra trecentos annos hâc ipsâ moderatione usum est, omnéſque Auctores, quotquot de hac

hac materia scripsêre, quamvis Coronæ ministri, ac præcipuis in Senatu officijs fungerentur, id semper pro Maxima, certóque axiomate tradidêre, videlicet: Regaliam non esse jus aliquod universale, totóque Regno extensum, sed intra certos limites, numerúmque Ecclesiarum coerceri, quarum aliquæ exemptæ sint, præsertim verò Provinciæ Narbonensis, quæ jam à Concilij Lugdunensis temporibus intactæ perdurârunt, illibátæque, & antiquæ libertati relictæ.

Hæc sunt strictim momenta rationésque, quibus Ecclesiæ meæ aliarúmque istarum Provinciarum libertas innititur, quæque mihi animus fuit Majest. Vestræ suggerere; explicavítque jam dudum in celebri libro de Concordia Regni & Sacerdotij (ubi libertates & jura Gallicanæ Ecclesiæ eruditissimè vindicantur) D. de Marca, cujus virtutem Majest. Vestra amavit unà suspexítque; & ausim Majest. Vestræ affirmare, quæ ab hoc præstantissimo Antistite eo in libro de Regalia disputantur, talia esse, támque compertæ veritatis, ut cui vacaverit ea cum aliqua cura evolvere, de Ecclesiarum nostrarum libertate dubitare ampliùs non possit.

Hæc cùm mecum perpendo, cogor omnino credere, nunquam Majest. Vestræ explicatum, ostensúmque fuisse, quibus momentis hæc causa niteretur. Imò potiùs Majest. Vestræ, quod ex nupera ejus Declaratione apparuit, Regaliam jus esse Coronæ innexum, átque coævum, ideòque naturâ suâ æqualis toto Regno similísque conditionis. Quæ tamen aliena omnino sunt ab omni Historia, Concilijque Lugdunensis decretis: ab antiquis, novísque Regum constitutionibus, & Parlamentorum Arrestis, omniúmque Auctorum placitis, qui de hac materia scripsêre; ut mirum omnino sit, Majestatis Vestræ ministros ex principijs adeò falsis Ecclesiarum nostrarum libertatem convellere aggressos esse.

Iisdem nec melioribus fundamentis permoti sunt, ut in ultima instantia, quæ in Regio Majestatis Vestræ Senatu agitata est, Episcopis, & capitulis hujus Provinciæ necessitatem imponerent expromendi, proferendíque titulos suæ à Regalia exemptionis, perinde ac si ista privilegijs, indultísque Principum, aut contractibus quæsita esset, & non potiùs naturali ac Canonicâ, & in hunc usque diem productâ libertate niteretur. Quo artificio palàm est voluisse eos Ecclesias suâ naturâ liberas cum iis confundere, quæ hanc libertatem titulo, & ratione aliquâ particulari adeptæ sunt, ut deinde inferrent, nullâ possessione, nullâque præscriptione, quantumvis longissimâ, & memoriam excedente excuti jugum Regaliæ potuisse, quippe juris nec alienabilis nec præscriptibilis; qua in re nemo non videt eos id supponere, quod maximè in quæstione versatur, probandúmque non supponendum erat; priùs enim ostendi oportuit substitisse, agnitúmque Jus Regaliæ, quàm nec alienari, nec præscribi posse. Imò ne quidem contra eas Ecclesias hæc

ratio

ratio procedit, quæ à Regalia Principis privilegio liberatæ sunt, ut videlicet spoliari eâ libertate possint, quâ tot annorum decursu potiuntur; si enim nulla ratio, nulla æquitas permittit privilegia civitatibus, subditisque concessa, & pacto firmata infringi, quanto minùs infringi poterunt Ecclesijs concessa, præsertim cùm ijs privilegijs id tantùm agatur, ut antiquæ & naturali libertati Ecclesiæ reddantur. Id planè Majestas Vestra agnovit, quando paucis retrò annis prohibuit, ne Ecclesiæ Atrebatensis exemptioni, quæ in his ipsis terminis versabatur, quidquam detraheretur; palàm ergo est, Majestatem Vestram si veritatem docta fuisset, multo minùs id circa Ecclesias permissuram, quæ totâ retro antiquitate, & tam multis Regum edictis ac diplomatibus libertate fruebantur. Jam verò Majest. Vestræ aures Ejúsque religionem planè deceperunt, idque non tantùm ea ex parte, quæ substantiam, sed etiam quæ modum spectat, hanc causam in judicio disceptandi; eam quippe Majestatis Vestræ Senatui obtulêre, Sententiam illic, legésque acceptu-ram, idque obtentu quarundam contentionum, quæ inter Regalistas vertebantur, legitimósque beneficiorum possessores. At verò non est hæc causa, quam ex communibus Regij Consilij regulis metiri oporteat; nec clerus in eo Senatu aut Actoris, aut Rei partes, sed supplicantis tantùm induerat, ut videlicet placeret Majestati Vestræ, Suis ministris prohibere, ne porrò Ecclesias divexarent Regaliæ immunes. Hanc quôque viam sub Henrico Magno item Clerus institerat, quando porrecto Principi libello, Parlamenti Parisiensis Arresto, quod anno 1606. vulgatum fuit, adversati sunt: querebantur enim illo non libertatem tantùm Ecclesiarum, sed etiam Regium edictum duobus antè annis emissum, & cui subscribere Parlamentum recusaverat, oppugnari, perrexítque Clerus Patrem Majestatis Vestræ iisdem querelis pulsare, à quo anno 1629. declaratio prodijt, quâ profitebatur, nolle se Regaliâ frui, nisi intra limites, usúmque elapsorum retrò annorum, hoc est juxta Henrici IV. edictum; nec illud jus ad loca proferre hujus servitutis hactenus expertia; id quod Principis jussu Cleri deputatis à Galliæ Cancellario D. de Marillac expositum est. Sperabátque jam Clerus à tam pio, justóque Principe decretoriam tandem, ultimámque sententiam, quæque pacem juxtà & libertatem Ecclesijs sanciret Regaliæ immunibus; sed quæ tam gloriosè Rex Christianissimus animo conceperat, mors intercepit.

Hæc & alia plura si Majestati Vestræ quâ oportuit integritate exposita essent, quid aliud ab Ejus æquitate & clementia exspectari potuit, quàm ut tam antiquam & Ecclesijs coævam libertatem, atque à Regibus prædecessoribus toties defensam, Ipsa quôque conservatam vellet, illibatámque? & quis dubitet non Eam id acturam, ut quod jam fecerat Ludovicus Justus, edicto Magni Henrici inhæreret

potiùs,

potiùs, quàm Parlamenti Parisiensis Arresto, omnibus retrò Principum edictis, quadrigentorúmque annorum Jurisprudentiæ planè adversanti.

Enimverò omnibus hisce rationibus adductus sum, ut crederem nihil contra Ejus voluntatem, rectásque intentiones facturum me esse, si eâ solemnitate abstinerem, quâ Juramentum fidelitatis in Acta publica referre jubebamur; & cùm posteà hanc ipsam omissionem causarentur ministri Regij, juberéntque in Ecclesia mea velut vacante (cùm tamen 40. ferè annis illi præsedissem) Regaliam aperiri; fateor Majest. Vestræ, in eam me conjectum esse necessitatem, ut cogerer, quantùm vires meæ ferrent, Ecclesiam tueri, ejúsque juribus propugnandis ijs medijs experiri, quæ sacri Canones suppeditabant; quid enim aliud poteram, nisi partibus meis deesse vellem? præsertim cùm averti aliàs non possent ingentes illæ turbæ, rerúmque confusio, quam beneficiorum provisiones obtentu Regaliæ, dolísque expressæ Ecclesiæ meæ inferebant, legitimis quietísque, & tot annorum possessoribus expulsis. Id verò cùm egi, palàm profiteor nihil aliud à me factum spectatúmque esse, quàm ut Ecclesiæ legibus, decretísque Oecumenici Concilij totâ Galliâ recepti cultíque, & quatuor sæculorum observantiæ parerem. Quod si alij Episcopi nihil simile moliti sunt, non id fuit, quòd in hac causa Regaliæ aliter, quàm ego sentirent; imò ubi se occasio obtulit, satis suam mentem prodidêre, ac etiam scriptis libellis contra Regaliæ extensionem protestati sunt, eósque inter Ecclesiarum suarum documenta recondi voluerunt, testes aliquando futuros impugnatæ ac frustra defensæ libertatis. Mihi equidem conscientiæ meæ stimulos sentienti parùm id esse videbatur, nec aliud superesse medium credebam, quo Canonicæ cadentíque Ecclesiæ meæ libertati subvenirem, quàm ut nuperum decretum conciperem, vulgarémque, sicque Jura, proventúsque temporales Ecclesiæ meæ, quâ licuit ratione tuerer, multóque magis ut collationibus beneficiorum consulerem, quæ planè effectus sunt spiritualis & Hierarchicæ potestatis.

Cùm Apostolus Paulus Judæorum Regi assisteret, & pro fidei ac Evangelij veritate inter catenas causam suam peroraret, non potuit imperare sibi, quin in illas voces prorumperet Apostolici spiritûs, sanctæque libertatis plenas: O Rex non credis Prophetis? scio quia credis. *Placeat Majest. Vestræ mihi quoque Episcoporum hujus Gallici Regni minimo, sed Christianissimum Regem alloquenti, easdem voces permittere, clementíque animo ferre, si dicam: Non ergo credit Majest. Vestra auctoritati Ecclesiæ in Oecumenico Concilio collectæ? scio, quia credit; quippe inter tot alia insignia, titulósque Gallicæ Majestatis eum inter*

primos

primos ac pretiosissimos ponit, quo primogenitum Ecclesiæ, sacrorúmque Canonum protectorem compellari se audit. Scio quàm altè Regio Illius animo memoria sedeat solemnis ejus Sacramenti, quo cùm Regio diademate cingeretur, ad aram se devinxit, promisítque Ecclesiam, ejusque ministros, ac Episcopos, privilegia, immunitatésque omnes, eorum sacræ dignitati annexas, & vel sacrorum Canonum, vel Regum auctoritate attributas, conservaturam. Scio etiam quantùm amor, studiúmque justitiæ Majest. Vestræ cordi sit, quam si ne uni quidem ex minimis subditorum unquam negavit, egóne credam negaturam esse Ecclesijs? idque in re tanti momenti, eorúmque libertatem adeò vulnerante? Scio denique Majest. Vestram exemplo D. Ludovici, ex cujus Regio sanguine prognata est, animo Secum æstimare, nihil æquè necessarium esse, sed nec magis arduum, quàm idoneos Ecclesiæ ministros deligere, sícque tantùm abesse, ut augendi, proferendíque ultra limites concessos hoc munus, curámque periculi adeò plenam contendat, quin potiùs pavidè anxiéque cogitatura sit, quomodo de illis beneficijs DEO sit responsura, quorum nominationibus jam dudum onerata est.

Ignoscat Majest. Vestra hanc libertatem Episcopo annis gravi, & tanto jam tempore Pastorales curas sustinenti, quíque religioni sibi & conscientiæ omnino duceret, silentium tenere in tanti momenti negotio.

Equidem nihil adeò in votis mihi est, quàm ut Majest. Vestra intelligat, me omnem Ei reverentiam, obsequiúmque ex animo profiteri, & si dignata fuerit ad ea animo advertere, quæ hucúsque in Ejus sinum effudi, fatebitur Ipsa nihil à me dictum, scriptúmque esse, quod venerationem minuere possit Ejus Majestati debitam, sed tantùm Ecclesiæ meæ libertati providisse: hanc in manus meas Christus deposuit, hanc à me reposcet; & cùm tempus accedet reddendarum rationum, méæque villicationis finiendæ, inter tam multa alia, quæ animum meum angunt, illúdque tribunal formidandum reddunt, præcipuum planè id est, quódque nullâ excusatione purgari posset, si contra conscientiæ meæ voces, apertámque veritatem, causam Ecclesiæ Christi Sponsæ hoc temporis desererem. Recordor à sapiente dictum esse, corda Regum in manibus DEI versari, & ab hoc quocúnque voluerit, inflecti. Hunc igitur enixissimis precibus imploro, precórque, ut Spiritum sapientiæ, pietatis, justitiæque in animum Majest. Vestræ effundat, Eámque suis benedictionibus, ac gratiâ illustret, doceâtque quid in præsenti causa fieri oporteat, ac etiam in alijs omnibus juxta divini sui cordis voluntatem Regem efficiat. Hæc sunt animi mei sensa, hæc vota, quibus in meis ad aram sacrificijs, precibúsque pro Majest.

Majest. Vestra incessanter defungor, nec enim majus aliud pignus invenio, quo meam erga Majest. Vestram fidelitatem, obsequium, verúmque Ejus gloriæ promovendæ desiderium, ac profundam venerationem contester, cum qua vivo, perennéque. Alecti 28. *Junij* 1678.

Majestatis Vestræ

Humillimus, Obsequentissimus & fidelissimus Servus & Subditus

Nicolaus Episcopus Alectensis.

Documentum II.

***Mandatum Illustrissimi & Reverendissimi Domini Nicolai Pavillon** Episcopi Alectensis contra eos, qui obtentu Regaliæ Alectensis Ecclesiæ Beneficia occupabant.*

Nicolaus DEI miseratione Episcopus Alectensis, Charissimis & Dilectissimis Fratribus Ecclesiæ Nostræ Cathedralis, & Collegij S. Pauli Canonicis, Archipresbyteris, Rectoribus, Vicarijs, aliisque Personis Ecclesiasticis Salutem & Benedictionem. Quoniam ex querelis, à Promotore hujus Diœcesis ad aures nostras delatis intelleximus, quamplures subreptitiè, tituloque Regaliæ, non pauca Beneficia, sive Dignitates illæ sint, sive Canonicatus, tam in Cathedrali, quàm in Collegiata S. Pauli Ecclesia obtinuisse, imò conatos insuper esse, ut obtentu dictæ Regaliæ eorundem Beneficiorum Possessionem caperent; idque non attento, quòd major præfatorum Beneficiorum pars per Canonicam legitimámque Institutionem, jam in alios sit collata, jíque longo annorum cursu pacificâ eorundem Possessione fruantur; id verò ad manifestam invasionem, & usurpationem jurium Ecclesiasticorum pertineat, ac antiquis juribus, Canonicæque libertati adversetur Provinciæ Narbonensis, quæ non solùm cùm proprijs privatisque Dominis serviret, verùm etiam posteaquam imperante Ludovico sancto Coronæ Gallicæ juncta est, nunquam Regaliæ subjacuit; imò ejusdem Ludovici, ejúsque Successorum Regum patrocinio, antiquas suas immunitates ac jura retinuit, præsertim quoad illa, quæ Regaliam spectant, ac etiam per litteras patentes Philippi Pulchri de Anno 1303. *eorundem immunitatum ac Privilegiorum confirmationem accepit, & diuturnâ, ac immemoriali possessione libertatem suam præscripsit; imò quantumvis hujus Provinciæ*

vinciæ jura minùs firma essent minúsque fundata, quàm reipsâ sint, cui tamen mirum novúmque, & hactenus inauditum non accidat, post sex & triginta annos, quibus huic Episcopatui præesse cœpimus, eóque pacificè totidem annorum cursu potiti sumus, ac omnia Beneficia contulimus, nullo Regaliæ impedimento, eandem Regaliam perinde ac vacante Ecclesiâ in nostra Diœcesi aperiri? Quantò ergo hujusmodi attentata plus habent novitatis, magísque in Ecclesiæ præjudicium vergunt, tantò magis nostrarum partium est, ut illa in ipsis initijs suffocemus, præsertim cùm titulo Regaliæ jam sibi videantur possessionem vendicâsse in aliquibus Ecclesiæ nostræ Beneficijs, videlicet, Cimmeliarchatûs nostræ Cathedralis, quem Clericus aliquis Tholosanus resignandum sibi curavit Regaliæ obtentu, ac insuper fructus usurpare conatur, non obstante Mandato & Interdicto nostro, quo, ne deinceps virtute Regaliæ, secútæque Possessionis functionibus illius Beneficij se ingerere præsumeret, sub pœna Excommunicationis ipso facto incurrendæ districtè prohibuimus. Alterum Beneficium est, cui cùm à sua fundatione cura animarum annexa sit, habeátque aliquos Parochianos, quantumvis parvo numero subjectos, jam tamen per aliquot annos à Persona laicæ conditionis possessum est, & ab hac ad aliam transijt, ne nomine quidem notam. Quæ omnia, nisi remedio aliquo opportuno corrigantur, necesse tandem est, ut in maximum Ecclesiæ, dictorúmque Capitulorum, ac Diœceseon damnum & confusionem redundent. Quæ cùm ita se habeant, præfatus Diœcesis nostræ Promotor instanter rogavit, ut ad hunc effectum auctoritatem nostram interponere dignaremur.

Nos ergo precibus ejusdem Promotoris permoti, & præsertim hujusmodi Regalistarum injustis conatibus obviare, ijs verò, qui de præfatis Beneficijs canonicè investiti sunt, ne quidquam molestiæ patiantur, providere cupientes, ac insuper, quantum in nobis est, ac juxta obligationem nobis ex Divinæ Legis, sacrorúmque Canonum præscripto impositam, jura & libertates Ecclesiæ nostræ illibata conservare; Capitulis Ecclesiæ nostræ Cathedralis, ac Collegiatæ S. Pauli iterum inhibemus, prout jam aliàs inhibuimus, ne quemquam eorum, qui subreptitiè, ac prætextu Regaliæ Collationes, aut nominationes impetrârunt, in præfata Beneficia recipiant, in chorum, aut capitulum, aliásve functiones eorundem Beneficiorum admittant, sub pœna suspensionis, quam ipso facto incurrant, quicunque ad hujusmodi receptionem aut installationem auxilio, aut consilio, aut alio quocúnque modo cooperati fuerint. Ipsis verò, ita ut prætactum est, Provisis, ne se dictis Beneficijs ingerant, sub pœna Excommunicationis ipso facto incurrendæ. Omnibus etiam Personis Ecclesiasticis æquè prohibentes, ne

quo-

quocúnque modo hujusmodi, ut præfatum est, Provisis, consilium, aut auxilium præstent in capienda Possessione, idque sub pœna suspensionis æquè ipso facto incurrendæ. Mandamus etiam Sacerdoti, ad quem notitia istarum primò pervenerit, aut aliàs cuicúnque Clerico tonsurâ insignito, ut omnes actus, aut aliàs quidquid ad hujus Mandati nostri promulgationem necessarium fuerit, diligenter expediat, aut expediri faciat. Datum Alecti in nostris Ædibus Episcopalibus die 5. *Martij Anno* 1675.

(L. S.)

Nicolaus Episcopus Alectensis.
Et infrà.
Ad Mandatum Illustrissimi
Mercier

Documentum III.

Mandatum Episcopi Alectensis contra D. de Foix, quo monitiones canonicæ decernuntur ad effectum, ad Declarationem Excommunicationis procedendi.

N*Icolaus DEI miseratione Episcopus Alectensis, omnibus Diœcesis nostræ fidelibus Salutem & Benedictionem à Domino nostro JESU Christo. Quoniam intelleximus, Joannem Petrum Gaston de Foix Diœcesis Couteracensis Presbyterum, Decaniam & Canonicatum Ecclesiæ nostræ Cathedralis titulo Regaliæ obtinuisse, spatio decem & suprà annorum à Petro Pommier Capituli dictæ Ecclesiæ Decano pacificè possessum, séque in Possessionem ejusdem Beneficij ingessisse, ac etiam Nonæ, & Vesperarum Divinis officijs sub ea qualitate & charactere interfuisse, prætendátque omnes deinceps sæpefati Beneficij functiones peragere; id verò manifesta sit Mandati nostri infractio die* 5. *Maji Anno* 1676. *emissi, eíque hesternâ die debito modo legitiméque insinuati; quo eidem aliisque omnibus districtè prohibuimus, ne se Beneficijs nostræ Diœcesis, obtentu Regaliæ ingerere auderent, idque sub pœna Excommunicationis ipso facto incurrendæ. Ipse verò Joannes Petrus saluberrimas exhortationes nostras neglexit, quibus, dum heri nos conveniret, in spiritu lenitatis, & charitatis delinire eum conati sumus. Id autem, cùm non solùm in Ecclesiæ contemptum cedat, verùm etiam sacrorum Canonum Decretis, receptísque in hoc Regno legibus adversetur, quibus sancitum est, neminem solius Regaliæ titulo, suis*

M Bene-

Beneficijs, quibus pacificè fruebatur, spoliari posse, nisi priùs coram legitimo Judice conventum damnatúmque, adeò ut hujusmodi violentis conatibus non solùm jura libertatésque Ecclesiæ nostræ pessimndentur, ac Censuræ in Lugdunensi Concilio super hac re fulminatæ ludibrio habeantur, (cujus quidem Concilij Decreta declarata solùm nupero Mandato à nobis sunt, ac præsenti casui applicata) verùm etiam, ut diximus, legibus in nostro Regno receptis observatísque injuria fiat. Has inquam ob causas, útque Mandato nostro, Decretóque Concilij Lugdunensis, cujus initium est: Generali Constitutione: *satisfiat, monitiones Canonicas contra sæpedictum D. de Foix expedire jubemus; eíque virtute earundem monitionum, ne se præfato ingerat Beneficio, sed Decretis Concilij Lugdunensis, nostróque nupero Mandato primùm obtemperet, seriò injungimus. Si verò obtemperare neglexerit, declaramus eum publicè fore denuntiandum, atque Excommunicandum; imò Excommunicationem à Lugdunensi Concilio, nostróque Mandato impositam, ipso facto incurrisse. Quæ quidem monitiones de tertia in tertiam diem eidem insinuabuntur, ita videlicet, ut præsentes nostræ, postquam ei significatæ fuerint, locum primarum monitionum obtineat. Injungimus etiam primo Presbytero, aut Clerico tonsurâ insignito, ut quidquid ad insinuationem, aut executionem præsentis hujus nostri Mandati necessarium fuerit, diligenter, atque incunctanter expediat. Datæ Alecti in Ædibus nostris Episcopalibus 17. Octobris 1676.*

(L. S.)

Nicolaus Episcopus Alectensis.
Et infrà.
Ex Mandato Illustrissimi
Mercier.

Documentum IV.

Episcopi Alectensis Epistola ad Regem.

Domine, &c.

V*Ereor equidem, ne Majestatem Vestram importunè molestéque conveniam; tamen cohiberi non possum, ut non omnium reddam certiorem, quæ contra quemdam Ecclesiasticum Decanatum, ejusque officia in Ecclesia nostra Cathedrali captantem, me necessitas coëgit experiri. Et verò tantum mihi audeo de clementia & æquitate Majest. Vestræ polliceri,* ut

ut persuasum habeam, Eam potiùs ijs fidem præstiturum, quæ in Majestatis Vestræ sinum pari libertate ac reverentiâ effundam, quàm illorum vocibus, qui non omittent me reddere suspectum Majestati Vestræ, meásque actiones in pejus interpretari. Narrabunt illi, Mandatum à me prodiisse, quo non obstante Regij Senatûs Decreto, Ecclesiasticum illum submovebam, commonebámque, ne Regijs præceptis acquiesceret; cúmque persuaderi à me non posset, ut cœptis absisteret, aliud Mandatum secutum esse, quo ex Disciplinæ Ecclesiasticæ legibus premi illum, arcerique jubebam. At verò, si, quod supplex demissúsque, ac quâ possum reverentiâ, exposco, Majestati Vestræ placuerit hanc causam examinare, fatebitur ipsa, id à me tantùm factum esse, quod fieri omnino oportuit. Nondum exciderit Majestati Vestræ, me jam semel datis ad Eandem litteris, quibus rationibus jura & libertates Ecclesiæ meæ contra Regaliam munirentur, suggessisse: nec Ipsa, si modò dignata fuerit animum ad ea advertere, inficias iverit, aut Ecclesiam meam à me prodi debuisse; aut ejus libertati tuendæ, nihil, quod modò in viribus meis esset, intentatum relinqui. Quid enim aliud poteram, quàm ut Ecclesiæ parerem, ejúsque me legibus dederem? At illa in Concilio Generali, quid in hisce angustijs agerem, quémque portum subirem, jam facem præluxerat. Testor veritatem, me nihil aliud egisse, quàm ut Ecclesiæ Mandata exequerer, neque sive me filium, sive ministrum Ecclesiæ cogitarem, parendi necessitate solvi potuisse. Et hoc ipsum est illud, quo me angi vehementer contestor, in eam videlicet me adductum necessitatem, ut videri possem Majestatis Vestræ mandatis obluctari, & tamen nemo Illam demissiùs veneratur; &, cui libuerit, actiones meas in hac causa metiri, fateri cogetur, nihil à me magis minúsque peractum esse, quàm necessitas urgeret, ac remedia morbo aptâsse, nec priùs ad acerba pœnásque Ecclesiæ deventum, quàm spe omni consumptâ, & cùm mitiora non proficerent. Nihil aliorum consilijs, nihil exterorum suggestionibus debeo; & si quidem Majestati Vestræ placeat hoc culpæ adscribere, totum id crimen meum est, sine complice, sine magistro deliqui, nec ullum admisi erroris socium. Ego hanc causam intimè, lentéque discussi, cùm videlicet eam cognoscendi me necessitas & officium premeret. Ego illam omni studio expendi: ego non cursim, nec obiter libavi, sed multa cum cura moráque, non mecum tantùm, sed etiam cum ipso DEO contuli, ejusque gratiam ac lumen, ne fortè errore aliquo abriperer, demissè implorari. Nec verò in hoc stadium tanti sudoris ac pulveris plenum, aliam ob causam decurri, quàm quod persuasum haberem, nisi id agerem, præcipuis mei muneris partibus defuturum; atque hæc opinio nunquam deleri ex animo meo potuit, imò sem-

M 2 per

per invaluit. Cùm enim gravissimo morbo ultimis annis conflictarer, méque jam morti accingerem, vehementer animum meum ea cogitatio pulsare cœpit, quâ tangi me, permoveríque sentiebam, ut ultimos hujus vitæ meæ annos, ac pauca, quæ supererant, momenta, DEO unicè addicerem, impigréque officio meo perfungerer, ac præcipuè in causa Regaliæ, quâ implicatum me cernebam, novum fidelitatis exemplum post me relinquerem. Et quia causæ rationésque, quæ animum meum primò imbuerunt, semper eædem, ac immutatæ persistunt, fieri quoque non potest, ut propositum mutem, aliámque viam insistam. Recordetur Majestas Vestra, me in ea ætate versari, quâ nihil aliud, quàm vicinam mortem, reddendásque DEO rationes cogitare jam lubet. Infelicissimus ergo, & miserrimus fuerim, si, ut quiete ac malaciâ fruar brevissimi temporis, conscientiæ meæ vim faciam, ac stimulis, quibus agi me sentio, lubens prudénsque obnitar, periturus videlicet momenti amore. Id verò si agam, fateor me hac unâ culpâ indignum eo gradu ac Dignitate reddi, in quam me DEUS provexit, nullámque mihi ampliùs fiduciam fore pro Majestatis Vestræ, Ejúsque Regia Familiæ sospitate cœlestem gratiam implorandi. Equidem persuasum semper habui, neminem Principi suo fidelem fore, qui DEO infidelis esset, eámque semper regulam observandam duxi, quam ab Apostolo hisce verbis consignatam didiceram, videlicet: Deum time, & Regem honora. *Hæc sunt adversùs Majest. Vestram animi mei sensa, hæc mecum, uti spero, in extrema durabunt, qui tamen gloriari audeo, me nec fide in Majestatem Vestram, nec reverentiâ ulli alteri palmam concedere. Alecti 20. Octob. Anno 1676.*

Majestatis Vestræ

Humillimus, Obsequentissimus & Fidelissimus
Servus & subditus

Nicolaus Episcopus Alectensis.

Documentum V.

Mandatum Illustrissimi & Reverendissimi Episcopi Apamiensis.

F*Ranciscus miseratione Divinâ Episcopus Apamiensis, Charissimis & Dilectissimis Fratribus & Canonicis Ecclesiarum nostrarum Cathedralis, & Collegiatæ Beatissimæ Virginis Campensis, Archipresbyteris, Rectoribus, Vicarijs, aliisque Ecclesiasticis Personis Salutem & Benedictionem. In*tellexi-

tellleximus Dominum Paucet Diœcesis Leonensis Presbyterum obtentu Regaliæ, cui Diœcesis nostra Apamiensis nunquam subjacuit, Canonicatûs, & Archidiaconatûs Regularium Capituli nostri Cathedralis possessionem captare. Et quia tam Episcopale ipsum officium, quo, licet indigni, perfungimur, quàm etiam Oecumenici Lugdunensis Concilij Decretum, cujus initium est: Generali Constitutione: *gravem nobis imponunt necessitatem, Ecclesiæ nostræ jure tuendi, impediendique, ne Regalia in eas Ecclesias ac Provincias irrepat, quæ huic servituti nunquam obnoxiæ fuére; ideò nisi Censuras à præfato Concilio intentatas incurrere, ac insuper gravi conscientiam nostram delicto obstringere vellemus, non potuimus ullo pacto permittere, ut silentibus nobis, ac turpi conniventiâ defixis, idem Jus Regaliæ in hanc nostram Diœcesin induceretur; tantòque magis, quia licèt in hac nostra Diœcesi Regaliæ locus aliquis esse posset, quod tamen minimè concedimus, tamen ad Cathedralem Ecclesiam extendi haud posset; quippe quæ ex sua Institutione Regularis est, ac Reformata; adeòque nisi à Deo ad Religiosum statum evocati, probatique diuturno ac consueto tyrocinio, ad nullum Canonicatum, aut Dignitatem aliam ejusdem Ecclesiæ nostræ Cathedralis promoveri possunt; quod etiam Pontificio Alexandri VII. Regióque Diplomate cautum est. Ac tandem toto triginta trium annorum cursu; quibus huic nostræ Ecclesiæ præfuimus, quamvis indigni, omnia Ejusdem Ecclesiæ vacantia Beneficia, sine contradictione, liberéque contulimus. Ex his igitur aliisque causis, itque partibus à DEO nobis impositis deesse ne videamur, hisce nostris præsentibus litteris Capitulis Cathedralis, & Collegiatæ Dominæ nostræ Ecclesiarum districtè inhibemus, ne ad Beneficia, locúmque in Choro, aut Capitulo recipiendum, aliásq; prætactis Beneficijs annexas functiones exercendas hujusmodi ex titulo Regaliæ provisos admittere præsumant, idque sub pœna suspensionis ipso facto incurrendæ; quâ omnes illi obstricti teneantur, qui quovis modo, aut quæsito colore hujusmodi Beneficiorum usurpatores consilio, aut auxilio adjuverint, aut aliàs eorum conatus promoverint. Ipsos verò, ita ut præfertur, titulo ac colore Regaliæ provisos ac Beneficiatos, ne se hujusmodi Beneficijs ingerant, sub pœna Excommunicationis ipso facto incurrendæ, æquè prohibemus. Præcipimus etiam omnibus Personis Ecclesiasticis, ne ullum auxilium, consilium aut assistentiam ad capiendam, aut ineundam possessionem hujusmodi Usurpatoribus præstent, idque sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, &c. Datæ Alecti in Ædibus Episcopalibus 27. April. Anno 1677.*

Franciscus Episcopus Apamiensis.

Documentum VI.

Epistola ad Regem Reverendissimi, & Illustrissimi Episcopi Apamiensis.

Domine, &c.

Inter tot Regias virtutes, quas in Sacram Majestatis Vestræ Personam Divina manus effudit, persuasum semper habui, nullam æquè Christianissimo Principe dignam esse, ut facilitatem clementiámque, quâ subditorum, ac præsertim Episcoporum preces plenasq; reverentiæ voces benignè admittit. Id mihi animos fiduciámque addidit, ut crederem haud fore ingratum Majestati Vestræ, si quam mihi conati sunt calumniam aspergere, quǽque tanto altiùs in animum meum descendit, quòd fidelitatem, obedientiámque Principi meo debitas, fœdare conentur, ad pedes Majest. Vestræ supplex purgarem. Persuadere conati sunt Majestati Vestræ, me non morari tantùm, sed nec ferre eos posse, qui militiam profitentur: ac Sacerdotibus Sacramenti Pœnitentiæ ministris in mandatis dedisse, ne quemquam, qui eam vitam amplexi essent, nec illi abnuntiâssent, peccatis expiarent. Facilè equidem mihi esset, tam fœdæ calumniæ diluendæ, eorum numerum recensere, qui ex mea Diœcesi sub auspicijs Majestatis Vestræ, aut Ducum, aut gregariorum militum conditione nomen militiæ dederunt; sed vereor, ut Majestatis Vestræ patientiâ abutar. Possem etiam attestationes ac chirographa exhibere quàm plurium Confessariorum ex locis, ubi miles hyberna egit, asseverantium Sacramenta quamplurimis administrata esse, imò omnibus, modò illis ritè accipiendis animum aptaverant; & ego nonnullos Sacramento Confirmationis initiavi. Non potui igitur non vehementer mirari, fuisse ex inimicis meis, qui ut animum Majestatis Vestræ à me averterent, auderent Illum tam falsis juxtà, & inverecundis criminationibus imbuere. Num ergo ignorare Episcopus potui, artem vitámque militarem non solum innoxiam esse, nisi aliunde inquinetur, sed etiam tuendæ augendæq; Republicæ necessariam? Quòd si aliquando cum militum nonnullis hac in causa locutus sum, id solum fuit, ut eos exemplo Joannis Baptistæ cohortarer ad innocenter militiam exercendam, ac jussa Majestatis Vestræ observanda, quæ à nonnullis calcata videbam, dolebámque, populo variis exactionibus injuriísque vexato; adeò ut opus fuerit in eorum nonnullos animadvertere.

Patietur quoque Majestas Vestra, ut hâc ipsâ occasione rationem ei omnium reddam, quæ inter me, & Ecclesiasticum quendam peracta sunt, cùm pretextu Regaliæ

Regaliæ Archidiaconatu Apamiensis Ecclesiæ potiri vellet; ego illum Mandato, ac Censuris Ecclesiasticis procul arcendum duxi; idq; ut agerem, non alias planè ob causas permotus sum, quàm ut conscientiæ meæ, ac juramento satisfacerem, quo cùm Episcopalem Cathedram conscendi, ad Ecclesiæ meæ jura ac libertates conservandas sanctè me obstrinxi. Ecclesia Apamiensis, cujus ego curam quamvis indignus sustineo, nunquam Regaliæ subjacuit, idq; non tam privilegio, Principum liberalitate accepto, quàm naturali, & à prima fundatione coævâ libertate. Quî ergo connivere ego possem, ut illa Diœcesin meam inveberetur, nisi & Dignitate, quâ fungor, indignum me redderem, & Decretis Lugdunensis Concilij quatuor sæculorum observantiâ subnixis, & Regum Galliæ Edictis, ac præsertim Henrici Magni, gloriósæq; memoriæ Ludovici Majestatis Vestræ Patris adversarer? Accedit, quòd novi hujus juris invectione totam eam Reformationem Ecclesiæ meæ penitùs everti contingeret, quàm pari felicitate & favore cum Pontificis Alexandri VII. tum Majestatis Vestræ eam Regio Diplomate protegentis ad metas perduxi; nec enim sperare licet, cum, qui Archidiaconatum nuper obtinuit (primam videlicet Ecclesiæ meæ Dignitatem) quiq; illum deinceps sequentur, eo animo huc festinâsse, ut sacræ militiæ tyrocinium facerent; communiq; bonorum societate contenti, mundum, ejúsq; cupiditates deponerent. Si ergo, qui jam Deo vacante Religionem amplexi sunt, professione suâ, votisq; absistere cogantur, ac certum animarum suarum adire naufragium, alijs videlicet, alienísq; Beneficia sua, quibus sustentabantur, relicturi, illud quóq; & necessariò consequeretur, ut Divinis officijs Ecclesia mea destituatur; nec enim, ut Majestati Vestræ suggestum fuit, ea Congregationi sanctæ Genovevæ unita est, sed suis, at particularibus statutis & legibus gubernatur. Ceterùm dignetur Majestas Vestra mihi credere, nihil uspiam terrarum esse, quod fidelitatem ac obedientiam meam, quas Eidem profiteor, ulla ex parte minuere, aut inquinare possit, imò nihil æquè mihi cordi ac curæ est, eásq; inter præcipua capita mearum obligationum colloco. Nec credo, me aliá re magis eas Majestati Vestræ probare, testariq; potuisse, quàm si eodem tempore me Deo, ejúsq; Divinis præceptis æquè fidum promptúmque ostenderem; quam enim fidem ab illis Principes expectent, qui eam Deo negârunt? Enimverò pro Majestate Vestrá nullum finem sacrificandi precandiq; faciam, quo cœlestem Ei, totiq; Regiæ stirpi Benedictionem, ac Gratiam à Deo efflagitem, ac interim, quâ majori possum veneratione, & obsequio sum eróq; semper. Apamiæ 29. Jun. 1677.

Majestatis Vestræ

Humillimus, Obsequentissimus, & Fidelissimus Servus, & Subditus

Franciscus Episcopus Apamiensis.

Documentum VII.

Epistola encyclica Reverendissimi Episcopi Alectensis.

NUllus dubito, sententiam Vicarii & Officialis Narbonensis tantâ curâ studióque ubiq; locorum vulgatam, & quâ bina á me edita Mandata evertere conatur, in manus vestras devenisse. Enimverò persuasum ego habeo, eodem temporis momento, quo illam recepistis, unà etiam recordatos vos esse, quanta mihi incumberet necessitas, jura libertatésque Ecclesiæ meæ, ac Dignitatem Episcopalem, quæ in hac causa æquè periclitantur, impigrè tuendi. Id ego conatus sum efficere Constitutione, quam hisce meis annexam legetis, & ex qua facilè colligere licebit, non unius tantùm, sed communem, omniúmque hujus Provinciæ Ecclesiarum causam, ac periculum verti. Vos ergo, uti spero, nec partibus vestris defuturi estis, nec omittetis in vestris quísque Diœcesibus ea omnia curare, quæ huic sententiæ remorandæ, ejusque effectui suspendendo necessariæ fuerint. Tantùm id agite, ut sociatis junctísque viribus communem causam amplexemini, vósque Dignitatem Auctoritatemque nostram oppugnantibus, Sacerdotali libertate occurratis, & quod hactenus nimiâ fortè indulgentiâ peccatum est, pari Zelo, oblatâque occasione oblitteretis. Ego interim Venerabundus perenno.

Alecti 23. *Octob.* 1677.

Humillimus & Obsequentissimus
Servus
Nicolaus Episcopus Alectensis.

Documentum VIII.

Actus Capitularis Ecclesiæ Apamiensis contra Procuratorem Domini Paucet Regalistæ.

ANno Domini 1677. die vigesima Junii comparverunt in Civitate Apamiensi coram me Notario Regio P. Franciscus Carlat Archipresbyter Ecclesiæ Cathedralis Apamiensis, & Prior Claustralis ex una; & Dominus Joannes Ludovicus la Caze Diœcesis Convenensis, ac D. Petri Paucet Presbyteri legitimus Procurator ex altera partibus: qui ultimus exposuit,

posuit, se circa horam nonam ante meridiem compariturum, atque Chirographum Regium exhibiturum, vigore cujus Archidiaconatus, & Canonicatus Regularis, olim à Domino Mascarone possessus, præfato Domino Petro Paucet Presbytero confertur; rogare proinde, ut nomine ac vice sæpedicti Domini Petri, ac Regii Chirographi intuitu, ut in Archidiaconatum ac Canonicatum Apamiensem recipere cum vellent. Cui petitioni per eumdem Dominum Franciscum Carlat Archipresbyterum responsum est, se post solemne Sacræ Missæ officium Capitulares convocaturum. Convocatis ergo, atque in unum collectis Cathedralis Ecclesiæ Canonicis, post communem maturámq; deliberationem, ex omnium unanimi, atque concordi sententia responsum est: se videlicet, salvo interim omni respectu Majestati Suæ debito, non posse, nomine quo suprà, dictum Dominum la Caze recipere, idque ex sequentibus rationibus. Primò. Quia per expressam Alexandri VII. Bullam, Diplomate quóque Regio confirmatam, enixè sancitum est, ne quis, nisi post incoatum expletúmque jussu Episcopi Tyrocinium, sequutámq; deinceps Professionem, ad Beneficia Ecclesiæ Apamiensis recipiatur. Secundò. Quia ab Illustrissimo, & Reverendissimo Episcopo suo Cathedrali Capitulo prohibitum est, ne quemquam titulo Regaliæ ad Beneficia prænominatæ Ecclesiæ admitterent, locum in Choro, aut Capitulo darent, aut aliàs fungi permitterent dictorum Beneficiorum officijs, idque sub pœna suspensionis ipso facto incurrendæ. Tertiò. Quia Decreto tum Generalis Concilij Lugdunensis: cujus initium: Generali Constitutione, *tum etiam Oecumenici Tridentini* Seff. 22. cap. 11. *inhibetur, ne ullâ ratione, consilio, seu auxilio Regaliam promoveant (quæ in Ecclesia Apamiensi locum nunquam habuit) néque sub pœna anathematis jura Ecclesiarum violari, ac labefactari permittant. Utq; prædicta Capitularis Declaratio ignorari à nemine possit, &c.*

Documentum IX.

Actus Reverendissimi Episcopi Apamiensis ad Reverendissimum Archiepiscopum Tholosanum directus.

ANno 1677. die 18. Octob. In Civitate, & Palatio Episcopali Apamiensi, Regnante Christianissimo Principe Ludovico, Galliæ, & Navarræ Rege, coram me Notario publico, & Regio, ac testibus infrà notandis, Illustrissimus & Reverendissimus Franciscus Stephanus Episcopus Apamiensis personaliter constitutus, átque per hunc actum à me legitimè con-

conscriptum, verba sua dirigens ad Illustrissimum, & Reverendissimum Dominum Josephum de Monpezat Archiepiscopum Tholosanum; nec non ad Dominos Gulielmum Cazamagion Præsbyterum, & Promotorem Ecclesiæ, ac Provinciæ Tholosanæ, & Petrum Paucet Presbyterum Diœcesis Leonensis, protestatur declaratque: se ejusdem D. Archiepiscopi Kalendis Septembris proximè elapsi pronuntiatæ sententiæ nullo modo acquiescere, ac deferre posse, quâ nuperum, hoc est, vigesimâ septimâ Aprilis emissum ab eodem D. Episcopo Apamiensi Mandatum Legibus Regni Gallicani, communique tranquillitati, ac hujus Provinciæ Ecclesiasticæ Disciplinæ adversum, ac proinde unà cum Censuris ibidem intentatis, nullum viribúsque cassum declarat, prohibetque insuper, ne quis hujusmodi Censuris, aut Mandatis deferrat, eísque obediat, aut illa executioni mandet; multóque magis ipsi Domino Episcopo Apamiensi, ne hujusmodi Mandata deinceps publicari, ac executioni dari permittat, seriò injungit. Præcepit insuper Capitulo Apamiensi sub pœnis à Jure præscriptis, ut præfatum Dominum Paucet in Canonicum ejusdem Ecclesiæ recipiant, installent, inque possessionem immittant, ita tamen, & non aliter, quàm si juxta formam à Sacris Canonibus, ac litteris Provisionis traditam, vota Religionis, sacrámque Professionem emiserit. Deniq; Promotori suæ Archidiœcesis imponit, ut præfatam sententiam in ipsa Civitate Metropolitana; nec non Urbe Apamiensi, aliísque Archiepiscopatus sui Diœcesibus legi, affigi, promulgaríque faciat.

Huic ergo à Domino Archiepiscopo Tholosano latæ sententiæ, declarat præfatus D. Episcopus Apamiensis se acquiescere, ac deferre non posse, eámque tam secundùm formam, quàm rem ac substantiam ipsam, nullam irritámque esse pronuntiat. Primò *enim secundùm formam nulla est; quia omni jure, etiam naturali, cautum est, ne sententia à Judice aliquo feratur, nisi auditis priùs, aut saltem citatis partibus, quarum interest; id quod innumeris ferè auctoritatibus probare liceret, nisi res esset adeò nota, ac in jure tam clarè decisa, ut ne quidem ullâ probatione indigeat. Sufficiat canon 22. Concilij Nicæni:* Caveant Judices Ecclesiæ, ne absente eo, cujus causa ventillatur, sententiam proferant, quia irrita erit. *Et Decretum Innocentij IV. in Capitulo:* Venerabilibus, *de sententia Excommunicationis. In quo casus, de quo agimus, ferè in terminis definitus est; ita enim habet:* Attamen si suffraganeus, vel extra judicium pro suorum jurium defensione: vel etiam in judicio, ex suo procedens officio, inquirendo videlicet, vel simile quid agendo aliquem excommunicet; in hoc casu conveniendus est ipse suffraganeus coram Archiepiscopo, vel ejus officiali; quia ipsius interest, defendere causam suam.

Planè

Planè inauditum est, fuisse à Metropolitano contra suffraganeum in causa appellationis, ad solam instantiam partis, nec vocatis, quarum intererat, partibus, pronuntiatum. Nec ipse D. Paucet hunc adeò essentialem errorem inficiari potuit, imò illi quâvis ratione obtegendo colores ac prætextus collegit. Ait enim, posse à Metropolitano contra Suffraganeos Episcopos, titulo denegatæ justitiæ, & si Archiepiscopo de causis constat, cur suffraganei administrare justitiam noluerint, sententiam dici. Cæterùm præterquam contra bujusmodi abusum sæpe multúmque ab Episcopis declamatum est, oporterétque eum corrigi aliquando; confundit insuper idem D. Paucet voluntariam ac contentiosam Jurisdictionem, & ea, quæ ad gratiam, quæque ad justitiam pertinent. Si quis enim Apostolicâ authoritate Romæ provisus compareat, ac virtute bujusmodi Provisionis Beneficium ab Ordinario petat, is meram gratiam, ejúsque executionem, & nihil aliud petit, sicque nullâ partium citatione opus esse videtur. Si verò ab Episcopo aut Metropolitano sententia aliqua in Petitorio feratur, quis unquam dubitavit, vocandas esse partes, de quarum jure ac præjudicio agitur; & nisi vocentur, sententiam esse nullam irritámque? Idémque dicendum est de sententia Judicis sæcularis, quando de mera Possessione Beneficij controversia agitur; si enim hâc formalitate careat, & partes, quarum intererat, vocatæ non sint, nemo negaverit bujusmodi sententiam nullam fuisse. Denique in omni judicio tres distinctæ Personæ reperiri debent, videlicet: Actoris, Rei, Judicísque; ideò quamvis fortè Metropolitani gratias impertiri soleant à suffraganeis recusatas, nunquam tamen exemplum aliquod produci poterit, fuisse eorundem suffraganeorum sententias & Decreta à Metropolitanis sublata, & pro irritis cassisque declarata, partibus non vocatis.

Multo minùs sustineri potest, quod in bujus tam manifesti erroris defensionem idem D. Paucet allegat, videlicet: Mandatum Reverendissimi D. Episcopi Apamiensis in eadem Apamiensi Diœcesi ubique locorum publicatum dispersúmque fuisse, sicq; omnes juxtà rationes & argumenta, quæ eundem D. Episcopum ad hoc Mandatum expediendum permoverant, in omnium notitiam perlatas esse; non ergo citandas fuisse necessariò partes ad respondendum, cùm jam constaret, ac palám omnibus foret, quid essent responsuræ. Verùm qui sciri potuit, omnes Episcopi Apamiensis rationes eo mandato contineri, & non plures alias in scrinio pectoris occultari suo tempore exponendas? Et planè ex industria nonnullæ suppressæ sunt, ac in commodiorem occasionem servatæ. Sed quidquid de hoc sit, novum omnino, & inauditum, ac sine exemplo est, fuisse Reum à Tribunali, ac judiciali defensione exclusum, quia extrajudicialiter, privatímque causam dixerat; quasi verò quis nesciat, in ipso

Con-

Contradictorio Judicio, Litisque Contestatione, partibus ultro citróque proponentibus, ac respondentibus multo clariùs veritatem micare, ac partium jura palàm fieri. Sed nec ipse D. Paucet unquam mundo persuadebit, aliam ei causam fuisse tam necessariæ Citationis declinandæ, quàm quòd jura rationésque Episcopi Apamiensis adcò ei clara, omníque exceptione majora videbantur, ut puderet obluctari. Denique si nihil aliud, illud saltem oportebat ab Episcopo intelligere, an opinioni suæ, mandatóque jam semel vulgato insistere, ac inhærere vellet.

Secundò. *Ex eo etiam capite Sententia Tholosana quoad formam nulla, & irrita est, quod in illa dicatur:* Mandatum D. Episcopi Apamiensis Legibus Regni Gallicani adversari.

Quasi verò Archiepiscopi partes sint, de Legibus Regni, earúmque contraventionibus judicare, aut Ecclesiastica Jurisdictio alium finem habeat, quàm Canonum Ecclesiasticorum observantiam; aut aliquis etiam Judicum sæcularium sit, qui non omnino sibi persuadeat, hujusmodi sententias defectu Jurisdictionis suos limites excedentis, nullas esse irritásque. Præter hos, & essentiales defectus circa formam judicij commissos, alij nec pauci numero accessére, ab honestate ac decoro inter homines observari solito alieni. Demus enim Mandato Episcopi Apamiensis aliquid defuisse, quo rejici mereretur; at honestas saltem exposcebat, & veneratio Dignitati ac Charactheri Episcopali debita, ut priùs moneretur Apamiensis Episcopus (primus videlicet, & antiquissimus in Archidiœcesi Tholosana Antistes) & aliqua componendæ liti ratio tentaretur, quàm ut liceret in extrema, ac sententiam procedere multis injurijs sparsam; qualis ea est, quam D. Archiepiscopus nuper pronuntiavit, quáeque Domini Paucet supplicationem contemptûs falsique plenam non admisit tantùm, sed etiam recitavit, ac publico exposuit. In ea siquidem dicitur.

Primò. *Promisisse Regi Episcopum Apamiensem, se juramentum fidelitatis in publica acta referendum præstiturum. Id verò falsum omnino est, nec aliâ intentione à Domino Paucet confictum vulgatúmque, quàm ut invidiam odiúmque Episcopo conflaret, perinde ac si ipse fidem violâsset Regi obligatam; cùm tamen super hac causa neque Rex sit aliquando cum Episcopo collocutus, neque ipsi Episcopo unquam in mentem venerit, Regi aliquid simile aut immediatè per se, aut per alios polliceri.*

Secundò. *Idem D. Paucet Episcopo Apamiensi objectat, malè sententiam ac Decreta Lugdunensis Concilij ab eo esse intellecta, idque ex verbis Concilii, ac Glossa constare. Cæterùm hæc cùm dicit, palàm omnibus facit, se illum ipsum esse, qui mentem Concilij Lugdunensis malè assecutus est, quiq; priùs de veritate edoceri,*

edoceri, instruique certiùs debuisset, quàm ut Episcopo hæc exploraret non sine dedecore, injuriâq; sacræ Dignitatis: & prætereà quàm hæc objectio à vero abludat, idem Episcopus Apamiensis, cùm ad hujus quæstionis cardinem ac substantiam sermo perveniet, clariùs ostendet, quàm ut negari ab aliquo possit.

Tertiò. *Conatur idem D. Paucet notam læsæ Majestatis Domino Episcopo adspergere, quando adjungit, Censuras ab eo intentatas nullum alium finem spectare, quàm ut populum concitent, ac legibus Edictisque Regijs rebellem faciant. Id verò quàm est à veritate ac mente ejusdem Domini Episcopi alienum, quàmq; ejus moribus huc usque inculpatis adversum, tam graves pœnæ debentur temeritati ista scribentis; enimverò Episcopus Apamiensis nulli Galliæ Antistitum, aut fidelitatis, obsequij, aut curæ & observantiæ in Regem, ac publicum Galliæ bonum palmam concedet. Quòd si in præsenti Regaliæ controversia minùs ad Regiam voluntatem accessit, quàm Aula speravit; erit aliquando tempus, cùm Majestati Suæ constabit, id ex solo metu provemisse DEI offendendi, quem unus Petrus Apostolus honori ac reverentiæ Regibus debitæ præmisit:* Deum, *inquiens*, timete, Regem honorate. *Imò tantò firmius est vinculum, quod eundem Episcopum Regio servitio adstringit, quantò magis nulli adulationi mixtum, solòque DEI præcepto, Reges honorari jubentis, obligatione subditorum in Principem, Regiisq; virtutibus nixum, quibus Majestas Sua abundat, & dignum se omni obedientiâ, ac fidelitate reddit. Sed nec magis curæ ac Religioni fuit, Provinciæ, & Diœcesis Tholosanæ Promotori in regulas decori ac æquitatis offendere, Episcopo Apamiensi debitæ. Dicit enim, hujus Decreto, & Mandato multorum conscientias, ac Ordinem Ecclesiasticum turbatum esse; perinde, ac si turbas, & motus vereri nos oporteat, quæ in dyscolorum animis veritatis, & justitiæ leges excitare solent. Nec enim Episcopi Apamiensis Mandatum aliò spectavit, quàm ne Canones Ecclesiæ violarentur, neque per alias vias ad Beneficia accessus pateret, quàm per illas, quæ ab iisdem sacris Canonis præscribuntur. Nec ab illo novæ pœnæ dictatæ sunt, sed antiquæ, quæ sacrorum Canonum violatoribus debentur, tantùm declaratæ. Atque utinam secum perpenderet Tholosanus Promotor, pacem, pro qua in hac materia adeò laborat, multò animabus fore perniciosiorem, quàm quidquid turbarum, & inquietis ex Episcopi Apamiensis Decreto profectum esse dicitur; nihil quippe aliud ab Apamiensi Episcopo factum est, quàm ut Decreta exequeretur Lugdunensis Concilij. Cùm ergo anathemata ab hoc Concilio illata Tholosanus Episcopus frustra conetur elidere; sequitur, ut qui illis obstricti sunt, tantò infeliciùs periclitentur, quantò minùs periculum suum sentiunt, eòque liberari haud curant, dicentes:* Pax pax, & non erat pax.

Id

Id quod postea idem Promotor adjungit, nihil contra Edicta, Declarationes, ac Mandata Regia posse à quoquam sine culpa tentatæ Majestatis decerni; una ex ijs Regulis, ac Maximis est, quæ si absque debita limitatione intelligatur, totam evertere Religionem possit.

Sed & illud admiratione dignum: ausum videlicet esse ministrum Archiepiscopalem, cui præcipuè sacros Canones observandi cura incumbit, Archiepiscopo suo supplicare, ut aboleri Decretum faceret, quo executio Lugdunensis Concilij unicè urgetur, útque Apamiensi Episcopo probiberet, ut deinceps similibus Mandatis faciendis vulgandisque abstineret. Id verò Jurisdictionem Apamiensis Episcopi apertè lædit; cùm Metropolitani partes ac officium non sit, leges pro aliena Diœcesi statuere; multóque minùs, ne mandatis suffraganei obtemperetur, probibere.

Probibet idem Promotor, ne à quopiam mortalium hujusmodi Mandatis ac Censuris deferatur, perinde, ac si obedientia illis præstita, vitio cúlpæque adscribi debeat: & ne fortè Promotoris bæc sensa in occulto lateant, aut potiùs, ut tantò plus babeant doloris ob vulgatum ludibrium; curat vrgétque, ut sententia Tbolosana, quâ Episcopi Apamiensis Mandatum irritum cassúmq; decernitur, totâ Provinciâ publicetur, omnibusque valvis Urbis Metropolitanæ affigatur, ut videlicet tanto boc apparatu pompáq; severitatis omnes Suffraganei Episcopi, quamvis nunquam auditi, Tbolosanæ sententiæ se quamprimùm submittant; perinde videlicet, ac si ea non unius Archiepiscopi, sed totius Provincialis Concilij sententia foret, in quo tamen æquum esset, eos non consuli tantùm, sed etiam Personam Judicum sustinere. Sed neque boc satis fuit, ut ad fores Ecclesiæ tam insignis sententia penderet, illud quóq; adjunctum est, ut inter publicas solemnésque preces ac Conciones, quæ Missæ Sacrificium comitantur, etiam extra Tbolosanam Provinciam promulgaretur.

Ipse verò D. Archiepiscopus, à cujus tamen æquitate sperari debuit fore, ut istorum Clericorum audaciam suâ auctoritate coërceret, tantum absuit, ut id ageret, ut potiùs ipse in Mandatum Apamiense manus immittat fædétque, impositis criminationibus, perinde ac Conscientiarum tranquillitati, Ecclesiasticæ Disciplinæ, ac Gallicis Legibus adversum, si & Promotoris Tbolosani querelis per omnia ac verbatim ferè consentit, unde complures nullitates defectúsq; non contra formam solùm, quod modò ostensum, sed etiam contra substantiam ipsius causæ, quod deinceps manifestum faciam.

Tertiò. *Tbolosana Sententia etiam quod substantiam ac merita causæ ipsius spectat, nulla & irrita est; Episcopi enim Apamiensis Mandatum nibil aliud*

com-

complectitur, quàm executionem Lugdunensis & Oecumenici Concilij totâ Galliâ recepti, & quatuor ferè sæculorum observantiâ firmati; ex quo sequitur, Dominum Archiepiscopum Tholosanum in præsenti materia incompetentem Judicem esse; cùm enim de causa agatur maximi ac præcipui momenti, totámque Ecclesiam spectante, déque Generalis Concilij executione, quî potest prohiberi Episcopus, ne id agat observétque, quod à tota Ecclesia observari oportet? aut quâ ratione ei adimi, aut restringi potestas, quam ab Ecclesia recepit? Quidquid ergo hac in re ab Archiepiscopo Tholosano fieri poterat, illud fuit, ut Synodum Provincialem convocaret, in eáque examinari curaret, an Episcopus Apamiensis terminos transgressus esset à Concilio Lugdunensi præscriptos; eâ ferè ratione, quâ in materia civili non potest Judex subalternus de iis cognoscere, quæ inferior Judex ex Mandato Superioris, útque merus executor *decrevit peregitque, nisi forsan excessisset fines Mandati. Ipsimet Archiepiscopi & Metropolitani, si ex Conciliorum sententia loqui velimus, nihil aliud sunt, quàm sacrorum Canonum executores, nec in Episcoporum & Suffraganeorum Diœceses jus ullum habent, exceptis casibus certis in jure expressis. Nec dici potest, spectâsse saltem ad dictum D. Archiepiscopum jus cognoscendi judicandique, an Apamiense Mandatum conforme esset Lugdunensi Concilio; præterquam enim quòd nil clarius est, quàm ut examine aliquo, aut sententiâ indigeat, accedit insuper, materiam & causam hanc tanti esse momenti, ut à solo Archiepiscopo sine Concilio Provinciali decidi non possit; & tamen non solùm sine Provinciali Concilio, sed etiam, uti apparet, sine omni alio, etiam privato Concilio decisa est. In Chalcedonensi Generali Synodo ita decretum est.* Can. 9. Si Clerus adversùs suum, vel alium Episcopum habeat causam, apud audientiam Synodi Provinciæ ejus conqueratur. *Quod tunc maximè necessarium est, habétque locum, cùm non unius tantùm Episcopi, sed totius Provinciæ causa ac negotium vertitur.*

Sed utcunque hæc se habeant, illud saltem certum est, non posse Mandatum Apiamense, ac Censuras in eo contentas pro nullis irritisque haberi, nisi dicamus, aut Lugdunense Concilium de Regaliá non loqui, aut non esse illud Concilium in Gallijs receptum, aut denique Diœcesin Apamiensem ex illis esse, ubi Regalia jam usu ac consuetudine invaluerat. Sed quidquid ex his dicas, manifestæ falsitatis convinci potest. Primum enim quod attinet, ex verbis ipsius Lugdunensis Decreti, ac Glossæ illud explicantis res tota palàm fiet. Verba ergo Decreti Lugdunensis ita habent: Generali Constitutione sancimus, universos & singulos, qui Regalia, Custodiam, sive Guardiam, Advocationis,

cationis, sive defensionis titulum in Ecclesijs, Monasterijs, seù quibuslibet alijs locis pijs, de novo usurpare conantes, bona Ecclesiarum, Monasteriorum, aut locorum ipsorum vacantium occupare præsumunt, quantæcunque Dignitatis honore præfulgeant: Clericos etiam Ecclesiarum, Monachos Monasteriorum, & Personas cæteras locorum eorundem, qui hoc fieri procurant, eo ipso Excommunicationis sententiæ decernimus subjacere. Illos verò, qui se, ut deberent, talia facientibus non opponunt, de proventibus Ecclesiarum, seu locorum ipsorum, pro tempore, quo præmissa sine debita contradictione permiserint, aliquid percipere districtiùs prohibemus. Qui autem ab ipsarum Ecclesiarum, cæterorumque locorum fundatione, vel ex antiqua consuetudine jura sibi hujusmodi vindicant, ab illorum abusu sic prudenter abstineant, & suos Ministros in eis faciant sollicitè abstinere, quòd ea, quæ non pertinent ad fructus, sive redditus provenientes vacationis tempore, non usurpent, nec bona cætera, quorum se asserunt habere custodiam, dilabi permittant, sed in bono statu conservent. De elect., & electi potest. in 6. *Hactenus Concilij verba, nunc Glossam audiamus*. Pro intellectu hujus Capitis supponendum est, secundùm veriorem intellectum ipsius, quid propriè textus appellet Regalia. Quidam volebant dicere. (*His verbis ostendit Auctor Glossæ, se non probare primam hanc Regaliæ acceptionem*) quòd Regalia accipiantur pro juribus Imperialibus, de quibus in libris Feudorum. capit. quæ sint Regalia. Ut si Rex donaverit Regalia Ecclesiæ, & aliquis ea usurpat, de facto sit excommunicatus. Alij dicunt, quòd Regalia accipiantur pro juribus, quæ habet Princeps in aliquibus Ecclesijs, videlicet: quòd vacante aliquâ Ecclesiâ aliquis Comes, vel Dux, qui dicebat se habere jura Regaliæ, in ipsa Ecclesia occupavit Custodiam Ecclesiæ vacantis, & dicebat, quòd fructus ipsius Ecclesiæ ad ipsum spectabant, licèt non fuisset usus ipso jure. *Glossa, quam D. Paucet in sui patrocinium adducit, notat quidem nomine Regaliæ*, nova tributa, novas collectas, nova vectigalia intelligi. *Sed Archidiaconus hujus Glossæ Auctor adjungit*: Regalia, id est, quæ capiunt Reges vacante Ecclesiâ, ut patet in Franciæ Regno, & Angliæ; nam illic vocantur Regalia jura Regis, quibusdam Ecclesijs vacantibus competentia.

Id, quod posteà eadem Glossa adjungit ad verbum, Custodiat, *satis ostendit, fuisse Concilii Lugdunensis mentem, universim de juribus vacantium Ecclesiarum disponere, & non solùm prohibere, ne novis tributis, aut collectis gravarentur, sed etiam ne illarum seu temporalia, seu spiritualia jura, quale est Jus Patronatûs, usurparentur*;

tur; *sic enim loquitur Glossa*: Quocumque ergo nomine censeantur usurpantes de novo tale jus in Ecclesijs, & alijs locis pijs, & bona ipsorum locorum vacantium occupantes, excommunicati sint.

Constat ergo etiam ex sententia ipsius Glossæ, Concilium Lugdunense de jure Regaliæ locutum esse, sive quia illius Constitutionis finis ac intentio fuit, Regaliæ extensionem impedire: sive quia illis verbis: Regalia, Custodia, seu Guardia, *hoc ipsum jus expressum voluit*; *& ideò D. Paucet graviter hallucinatus est, cùm dixit, constare ex Concilij Lugdunensis, ac Glossæ lectione, malè illius Decreta ab Episcopo Apamiensi fuisse intellecta*.

Apparet etiam non solùm ex illis Concilij verbis: De novo usurpare conantes, *sed etiam ex illis Glossæ*: Usurpantes de novo jus. *Et illis*: Licèt non fuisset usus ipso jure. *Et præcipuè illis*: De novo à quadraginta annis citra, *Concilij mentem ac intentionem fuisse, ne Regalia ad alias Ecclesias, quàm quæ illi jam assueverant, extenderetur. Id quod tam verum certúmq; est, ut quamplures Galli scriptores, qui de hoc argumento libros edidêre, videlicet, Ruzæus, Rebuffus, Le Maistre, Baunias Jesuita, alijque, pro primo ac præcipuo fundamento Regaliæ sustinendæ tacitam Concilij approbationem ponerent, quam à Concilio factam volunt circa eas Ecclesias, quæ ab immemoriali jam tempore Regaliæ subjacuerant. Ipse Dominus de Marca Archiepiscopus Tholosanus in una suarum Dissertationum, quæ monumentis Ecclesiæ Gallicanæ inserta est, doctè solidéq; demonstrat, Patres Lugdunensis Concilij de Regalia, & juxta sensum Apamiensis Episcopi locutos, illúdq; Decretum tota Galliâ receptum fuisse: nec Reges aliter Regaliâ gavisos, quàm limitatè, & in ijs tantùm Ecclesijs, quæ ab immemoriali tempore huic juri, an servituti? submissæ fuerant. Id quod apprimè concordat cum illis Glossæ verbis*: In quibusdam Ecclesijs: in quibusdam Ecclesijs: in aliquibus Ecclesijs. *Et cum illis Rebuffi*; In aliquibus Episcopatibus; *adeò, ut optimo jure Pasquierius* Aulæ assentatores *vocaverit, qui ad omnes Regni Gallici Ecclesias Regaliam extendere conati sint. Sed audiendus est Dominus de Marca, qui cùm Decretum Lugdunensis Concilij produxisset, hæc verba subjungit*: Philippus ergo Pulcher, hujus nominis quartus auctoritate Lugdunensis Concilij subnixus, Jus Regaliæ, quod priùs solis moribus usuq; receptum erat, Edicto quoq; suo de Anno 1302. firmavit, ita tamen verba mentemq; suam, verbis ac mente Concilij metitur, ut Regaliam intra terminos solius Consuetudinis restringat, nec ad Ecclesias extendi velit, hujus Consuetudinis expertes; sic enim loquitur. Item quantum ad Regalias, quas nos, & nostri Prædecessores percipere assuevimus, & habere in aliquibus Ecclesijs Regni nostri, quando eas vacare contingit. *Additque eandem Clausulam restrictivam inveniri in Edicto Philippo Valesij de anno* 1334. *Ex quo hæc verba producit*: Pro Ecclesijs Regni nostri, in quibus Regaliam possidemus.

Et adhuc clariùs in Edicto Ludovici XII. Anno 1499. *cujus hæc verba sunt* Inhibemus omnibus Ministris, & Officialibus nostris, ne in Archiepiscopatus, Episcopatus, Abbatias, & alia hujus nostri Regni Beneficia, Regaliam usurpent, ubi hactenus eam non habuimus, sub pœna suspensionis, &c. *Et in Edicto Henrici IV. de Anno* 1606. Non intendimus Regaliæ juribus gaudere, nisi eo modo, & formâ, quâ nos nostrique Antecessores illis hactenus gavisi sunt, nec eam extendi volumus in præjudicium earum Ecclesiarum, quæ hactenus exemptæ fuerunt. *Id Henrici Edictum alio Ludovici XIII. confirmatum est de Anno* 1629. articulo 16. Non est, *inquit*, voluntatis nostræ, Regaliam titulo Coronæ possessam alio modo, quàm lapsis retrò annis, ac juxta Edictum gloriosæ memoriæ Genitoris nostri, nobis vendicare. *Et magis adhuc specialiter in litteris patentibus Philippi Pulchri de anno* 1303. *in favorem Narbonensis Provinciæ, hoc est, teste Petro de Marca, totius Septimaniæ:* Nolumus, quòd gentes nostræ occupent Regalia Ecclesiarum vacantium Provinciæ Narbonensis. *In qua Narbonensi Provincia semper hactenus Diœcesis Apamiensis numerata est; quippe ab origine & fundatione sua Episcopus Apamiensis, Suffraganeus Narbonensis Archiepiscopi fuit, ut nunc Tholosani.*

Tertium punctum non minùs certum est, videlicet, nunquam in Ecclesia Apamiensi Regaliæ locum fuisse, nec ullum allegari exemplum in contrarium poterit. Et quamquam juxta notam receptámque Juris Utriúsque Regulam, Actoris, & affirmantis, non Rei, sit probare; *percurram tamen notam, indicémque Cameræ Computorum, relatam in acta Cleri Gallicani, & cujus Galli scriptores meminêre, qui de hoc argumento scripserunt, quales sunt Rufsée, Le Maistre, & Pasquier; ex quo indice simul patebit, Regem in nulla istarum Ecclesiarum Regaliæ juribus potitum esse; nam nihil potuit improbabilius dici, minúsque consentaneum veritati, quàm illud à Domino Paucet tam confidenter ac impavidè assertum, videlicet hoc Jus Regaliæ etiam in Ecclesiis Septimaniæ illis à prima fundatione coævum esse, totáq; retrò antiquitate Coronæ innexum. Si enim ita est, Jus Regaliæ sit Regiæ Coronæ adjunctum, nec ab ea separari possit, sequetur omnes Reges hoc jure gaudere, eóque semper gavisos esse, quod tamen falsum omnino est, constátq; multis hactenus sæculis inauditum ignotúmq; fuisse; nec fundatio, aut dotatio Ecclesiarum aliud jus, quàm Patronatûs tribuit; id verò multò minùs onerosum est, multóque minùs quàm Regalia, jura Ecclesiarum offendit. Sed & ipsi Galliæ Reges longè aliter de Regaliæ sensêre, quàm Dominus Paucet in eorum gratiam scribat; id quod ex eorum Edictis*

jam

jam aliàs productis patet, præsertim ex sententia à Philippo III. Sancti Ludovici Regis filio data anno 1272. *quam Dominus de Marca in antiquo Parlamenti Protocollo reperiri ait in hæc verba :* Sabbatho post Ascensionem Domini restituta fuerunt apud Apamias, & reddita per Dominum Regem Procuratoribus Capituli Albiensis Regalia Ecclesiæ Albiensis, quæ mortuo Episcopo Albiensi Seneschallus Carcassonensis ad manum Domini Regis ceperat, & saisinaverat sine causa; cùm Dominus Rex super hoc aliàs nunquam usus fuisset, prout ex aliorum, & ipsius relatione fuit inventum.

Idem Dominus Paucet in sua supplicatione Regiam Declarationem producit, quæ Cleri postulationem consecuta est, à Rege petentis : Ut ad se, suumque Consilium hanc causam evocaret, auditis priùs, examinatisq; Cleri, Archiepiscoporum, Episcoporum, & Capitulorum actis & Documentis, qui se à Regalia immunes esse crederent. *Huic objectioni præter alia multa, quæ dici super hoc argumento possent, qúæque sibi imposterum dicenda reservat, respondet præfatus D. Episcopus Apamiensis, sibi eam Declarationem, Cleríque in Regium Tribunal submissionem nullo modo opponi posse ; cùm ipse nunquam titulos & Documenta suæ Exemptionis Regio Senatui examinanda subjecerit ; nec Generales Cleri Procuratores, imò ne totus quidem Gallicani Cleri Conventus Jus compromittere potuerit, quod ad spiritualem Episcoporum Auctoritatem, omniumq; Ecclesiarum Exemptionem pertinet ; nec Deputati ullum super hoc Mandatum à Clero habuêre.*

Adde, quòd, cùm Diplomate Alexandri VII. ac litteris patentibus Regis feliciter regnantis cautum sit, ne ad Beneficia, Dignitates Cathedralis Ecclesiæ Apamiensis quispiam recipiatur, qui post accuratum ex Mandato Episcopi tyrocinium, emissámque Professionem Regularem statum non sit amplexus ; sequitur Regem neque huic particulari statuto, neque juri Communi (quod habet, Dignitates nulli, nisi qui de gremio sit, conferendas esse, nec ex gremio censeri, qui Professionem non emiserit) suâ Declaratione derogatum voluisse.

Æquum igitur fuit, ut super his aliísque, quæ allegari poterant, priùs audiretur Episcopus Apamiensis, quàm ejus Mandatum irritum, nullúmque declararetur ; qúæque si audita & perpensa fuissent, sperari omnino poterat, multò aliter à Domino Archiepiscopo Tholosano pronuntiatum fore.

Ex his ergo, aliisq; suo tempore, & loco productis, & producendis rationibus, protestatur Episcopus Apamiensis, declarátq; præfatis Dominis Archiepiscopo, Promotori, & Paucet, se nullo modò potuisse, aut debuisse illi sententiæ deferre, sed, &c.

Documentum X.

Mandatum D. Episcopi Apamiensis, quo declarat, nuper à se editas Constitutiones contra Regalistas, non obstante sententiâ D. Archiepiscopi Tholosani, executioni dandas esse.

Die 27. Octob. Anno 1677.

Franciscus miseratione Divinâ Episcopus Apamiensis, Charissimis & Dilectissimis Fratribus Ecclesiarum Cathedralis, & Collegiatæ Dominæ nostræ de Campo, Canonicis, Archipresbyteris, Rectoribus, Vicarijs, alijsque Personis Ecclesiasticis Salutem & Benedictionem. Intelleximus, quòd non obstante inhibitione sub pœna Excommunicationis ipso facto incurrendæ, contra Fratrem Joannem Franciscum le Juge (qui se Sacerdotem ac Religiosum Ordinis S. Augustini Professum nominari facit, prætenditque Canonicatum, ac Eleemosynarij officium in Ecclesia nostra Cathedrali, titulo Regaliæ) à nobis edita, ne se in prædicti Canonicatûs, ac Eleemosynarij officia, eorúmque possessionem virtute Regij Chirographi ingerere præsumeret, eique insuper intimari fecerimus, nos interim omnia Juris media parare, ac experiri velle, quibus prætensa sententia D. Archiepiscopi Tholosani Constitutionem nostram die 28. Aprilis nullam pronuntiantis, pro irrita cassáque declaretur: imò quamvis de nullitate hujusmodi assertæ Tholosanæ sententiæ, tàm quoad formam, quàm quoad ipsam substantiam, aliàs evidenter constet. Quoad formam quidem, quia nobis nec auditis, imò ne citatis quidem pronuntiata est, in eáque declaratur, Constitutionem nostram præfatam legibus Regni contrariam esse; quod declarari ab eodem D. Archiepiscopo non potuit, cùm limites ejus potestatis excedat. Quoad substantiam verò, quia non licuit eidem D. Archiepiscopo Constitutionem revocare, aut irritam pronuntiare, quæ nihil aliud, quàm mera executio fuit Generalis Concilij toto Galliæ Regno recepti, nec non Diplomatis ab Alexandro VII. dati, Regiisque literis confirmati, ac maximè conformis naturæ ac qualitati Beneficiorum Ecclesiæ nostræ, quæ à primæva Institutione, ac fundatione sua Regularis fuit. Et tamen his omnibus non attentis præfatus Le Juge non omisit præfatorum Beneficiorum possessionem usurpare, cujus exemplum plures alij imitari forsan possent, eo prætextu, quòd præfata Tholosana sententia, donec per Appellationem ejus effectus suspendatur, vires obtineat, obligétque. Nos igitur ob has similésque causas ordinamus, ut tàm dicto Le Juge, quàm alijs omnibus,

omnibus, quorum intererit, intimetur, nos à prætensa illa sententia Tholosana legitimè appellâsse, eámque Appellationem tàm præfato Domino Archiepiscopo, quàm etiam Tholosano Promotori, vigesimâ sextâ currentis mensis insinuâsse, atque ex Tholosana Cancellaria litteras obtinuisse, quibus certi reddebamur, actum Appellationis nostræ tàm dicto Le Juge, quàm aliis omnibus, quibus necesse fuerit, insinuatum iri, ne videlicet ignorantiam prætendere possint, eoque prætextu immunes se credere, liberósque à Censuris, in Constitutione nostra prolatis, quas sub pœnis ibidem contentis (ob notorios videlicet defectus, & nullitates in ea commissas, & alibi fusiùs à nobis deductas) iterum, quatenus opus fuerit, innovamus. Inhibemus etiam, iterúmque interdicimus, prout in nostris Constitutionibus die 26. Aprilis, & 23. Octobris, jam inhibuimus, atque interdiximus Capitulis Cathedralis & Collegiatæ B. Virginis de Campo Ecclesiarum, ne quemquam obtentu Regaliæ in dicta Beneficia recipiant, installent, &c. sub pœna suspensionis ipso facto, &c. Ipsos verò taliter provisos sub pœna Excommunicationis ipso facto incurrendæ, &c. Datæ in Ædibus nostris Episcopalibus die 27. Octob. Anno 1677.

Franciscus Episcopus Apamiensis.

NOtandum est, Anno 1677. die 22. Octob. similem ferè Constitutionem à Reverendissimo & Illustrissimo Episcopo Alectensi editam fuisse, contra sententiam Officialis Metropolitani Narbonensis, qui ejusdem Episcopi Mandata, Constitutiones, ac Censuras contra Magistrum Petrum Gaston irritas declaraverat.

Documentum XI.

Epistola Episcopi Alectensis ad Regem Christianissimum. 25. Octob. 1677.

M*Ibi ultima vitæ meæ momenta numeranti, & quid faciendum supersit, ut Divino Tribunali securus sistar, animo repetenti, occurrit illa Christi Domini nostri sententia, quâ jubemur:* Priusquam Sacrificium ad Altare offeramus, fratri nostro, qui aliquid adversùm nos habet, reconciliari. *Cùm ergo jam tempus accedat, ultimum Sacrificium, hoc est, vitam meam DEO immolandi, credidi necessitatem mihi præcipuè incumbere, placandi animum Majest. Vestræ, Quam ab aliquo jam tempore, ob ea, quæ circa Regaliam contigêre, offensam mihi, aversamque experior; tamen possum Majestati Vestræ asseverare, me semper eo sensu animóque fuisse,*

quæ fideliſſimum ſubditum deceant; quantumvis Regaliam quod attinet, officij, ac Dignitatis meæ ratio eò impulerint, ut cogerer aliqua facere, voluntati, ac Mandatis Majeſtatis Veſtræ minùs, quàm cuperem, accepta; & tamen idipſum per litteras meas auſus ſum Eidem ſignificare, idque eâ libertate, quæ Epiſcopos decet, Sacrorum Jurium Depoſitarios: & nunc quóque in hoc vitæ mortiſque meæ confinio Majeſtati Veſtræ profiteor, me nihil aliud egiſſe, quàm quod crederem Conſcientiæ, ac officio meo deberi; idque unicum eſſe dolori meo ſolatium, & quo ſpero Deum non eſſe mihi eam indignationem adſcripturum, quam in pectore Majeſtatis Veſtræ dolens mærénſque experior; nec ideò tamen has ultimas obligationis meæ partes explere omittam, ſimúlque hanc ultimam à Majeſtate Veſtra gratiam expetere, dignetur tribus illis ex familia mea Eccleſiaſticis Perſonis, ejúsq; Mandato proſcriptis veniam clementer impertiri, quippe nullius culpæ reis, quàm quòd Epiſcopi, legitimi ſuperioris ſui, quémq; Divinæ voluntatis interpretem agnoſcebant, præceptis obediverint. Non diffido, ſi modò Majeſtati Veſtræ placuerit id ſecum reputare, veniam merituros, ac præſentibus anguſtijs, quibus conflictantur, ereptum iri. Impleat Deus Majeſtatem Veſtram cœleſtibus Suis Beneficijs, Eámq; ad amuſſim Divini ſui cordis, ac voluntatis Regem efficiat. Id unicum eſt ejus votum, qui plenus venerationis, ac reverentiæ eſt, erítque ſemper. Alecti 25. Octob. 1677.

Majeſtatis Veſtræ

Humillimus, Obſequentiſſimus, & Fideliſſimus Servus, & Subditus

Nicolaus Epiſcopus Alectenſis.

Documentum XII.

Primum Breve S. D. N. INNOCENTII PP. XI. ad Regem Chriſtianiſſimum.

12. Mart. Anno 1678.

INNOCENTIUS PP. XI.

C*Hariſſime in Chriſto Fili Noſter Salutem & Apoſtolicam Benedictionem. Jam pridem inaudivimus, non deeſſe Majeſtati Tuæ Conſiliarios & adminiſtros, qui Tibi perſuadere niterentur, ut uſum illum antiquum* Cuſto-

Custodiæ fructuum vacantium Ecclesiarum, quod Regaliam vocant, ad eas quoque Regni Tui Ecclesias extenderes, quas illi juri obnoxias nunquam fuisse, ex ipsis Fisci Regij Tabularijs liquidò constet. Sed nos memoriâ repetentes, omnem ea de re controversiam communi olim Ecclesiæ Catholicæ consensu, & benignâ Sedis Apostolicæ indulgentiâ, providè sapientérque compositam fuisse in Concilio Lugdunensi Generali; minimè ad credendum adduci poteramus, Majestatem Tuam consilijs hujusmodi aures præbituram aliquando esse: multo minùs admoturam operi manum, invitâ Synodo, tantæ apud omnem Ecclesiam auctoritatis, & reclamantibus Constitutionibus, & exemplis Regum majorum, qui Constitutionem in eadem Synodo ad regias preces, regijs Legatis præsentibus, in ipsa Gallia, & totâ Gallicâ gente efflagitante sancitam, per integrum quatuor ferme sæculorum spatium, certatim probârunt observârúntque, & præcipuo in honore habuerunt. Nec verisimile videbatur, Majestatem Tuam, postquam tantum Sibi apud Deum meriti, & apud homines gloriæ, eximijs pro Religione Catholica rebus gestis comparavit, ut nullius Majorum Suorum Regum clarissimorum memoriæ invidere posset, velle rem aggredi, quæ nullâ urgente necessitate, vel æquitate suadente, magnum esset quamplurimis Galliæ Episcopis, eorúmque Clero incommodum, & justum dolorem allatura, non sine gravi Catholicorum omnium sensu, qui in Francorum Annalibus, & in Sacrorum Canonum statutis animadvertunt, quantum id veteri consuetudini, & Ecclesiasticæ libertatis ac disciplinæ rationibus adversetur. Unde plerique, tum veteres, tum recentes Galliæ scriptores, quantumvis Majestati Tuæ, & imperio subessent, & auctoritati magnitudinique impensiùs studerent, in eos, qui præfatam Regaliæ extensionem suadere ausi fuerant, tanquam in malæ perditæque causæ patronos, & favorem aulæ captantes, liberâ indignatione invecti, stylum subinde strinxerunt. Nullus verò Galliæ Regum, vel tentare id voluit, vel tentatum id exequi sustinuit, memor à sapiente præclarè præcipi: Ne transiliamus terminos, quos posueruut Patres nostri.

Illud prætereà nos ejus periculi metu curâque liberabat; quòd, cùm Majestas Tua, non multis abhinc annis, Sanctæ Sedis Apostolicæ liberalitate aucta, ornatáq; sit penè supra votum, indultis amplissimis, præter ea quibus jam Reges majores Tui ejusdem Sedis benignitate gaudebant, nominandi ad Beneficia Ecclesiastica, non putavissemus Te Sanctissimi sapientissimíque olim Galliæ Regis exemplo, cogitare de novis ineundis rationibus regiæ in sacros reditus auctoritatis amplificandæ. Sed ubi allatæ fuere ad Nos bonæ memoriæ Nicolai Episcopi Alectensis litteræ, quibus post debitas religiosi in hanc Sanctam Sedem obsequij, & filialis observantiæ significationes,

 significationes,

ficationes, ad Nos quærelas, quas propè moriens posteà renovavit, ob Regaliæ usum in suam Diœcesin, quæ ab eo libera semper fuit, nuper invectum deferebat, unáque appellationem à sententia Metropolitani Narbonensis; deinde verò edocti sumus, idem Apamiensi Ecclesiæ contigisse pariter liberæ; tandem vidimus Ipsi regium Majestatis Tuæ Decretum, quo omnes Ecclesiæ Gallici Regni, bujusmodi oneri jubebantur assuescere, mirati vehementer sumus Constitutionum Apostolicarum, & Generalium Conciliorum decretis, ac tam rectâ compertáq; apud omnes veritate & justitiâ, potiores fuisse illorum conatus, qui terrena potiùs, & caduca, quàm cœlestia & æterna respicientes, dum Majestatis Tuæ gratiam, potentiam amplificando, aucupantur, molestissimos Tibi, & valde periculosos conscientiæ terrores, quod Deus avertat, in id tempus præparant, cùm in districto Dei judicio mortales omnes, quócunq; tandem potentiæ & dignitatis loco sint, diligentem reddere debeant omnis anteactæ vitæ rationem.

Nos itaque pro nostra non minùs erga æternam, quæ magnæ nobis curæ est & esse debet, Majestatis Tuæ salutem, quam erga inclitum Clerum, & religiosissimos Galliæ Præsules, imò erga universalem Ecclesiarum, cujus in boc negotio procul dubio causa agitur, Paternâ charitate seriò admonendum Te, & vehementer bortandum obsecrandúmq; judicavimus, ut à tam injustis, & perniciosis ejusmodi consilijs animum abducas; præfatis Alectensi & Apamiarum, cæterisq; regni Tui Ecclesijs, quæ usui Regaliæ buc usque obnoxiæ non fuêre, suas libertates atq; immunitates sartas tectas relinquas, nec eas de cætero ullo modo labefactari sinas: sed quidquid in contrarium bactenus actum tentatúmq; est, repares, & in pristinum statum restitui cures; néve cœlestis beneficentiæ fontem, quem subditæ Tibi gentes, pietatis imprimis justitiæque merito, sicuti credere nos juvat, expertæ buc usque sunt, secus nunc agendo, & Dei per quem regnas, Ecclesiam tam graviter lædendo, obstruas; qui scias bujus quoque vitæ bona, & regnorum fœlicitatem & incrementa, à Divina bonitate unicè dari, expectandáq; esse; sicuti innumera omnium gentium, & temporum exempla testantur.

Nos sanè bos animi nostri sensus in sinu tacitos continere non patitur, vel nostri pastoralis officij ratio, cui solicitudo omnium Ecclesiarum incumbit; vel justitiæ debitum, quo omnibus ad banc Sanctam Sedem ex veteri justóque more, quem à nulla bumana potestate impediri fas est; recurrentibus, jus reddere, consilium, opem, ac paternum patrocinium præstare jubemur; vel denique necessitas occurrendi scandalo, quo christiani latè populi ad tantæ exitum rei conversi, afficerentur, si à laicali potestate, Ecclesiæ, eorumque Antistites, & Ministri, suis libertatibus atque immunitatibus, earúmque usu & antiquâ possessione, contra generalium Conciliorum decreta, & veterem inconcussámque observantiam spoliarentur, non alio prætextu, quàm novæ atque inauditæ opinionis nullo jure nixæ, cui nonnulli posteà accesserunt, non quòd

aliquid

aliquid novi invenerint, quod rei veritatem tam apertam posset in dubium revocare; sed ut rem suam agerent, nihil soliciti, si publicam perderent.

Speramus Majestatem Tuam, causæ justitiâ, & æquitate cognitâ, quæ patet ipsa per se, Paternæ cohortationi ac precibus nostris, pro spectata animi Tui pietate & sapientia, perpetuáque in hanc Sedem observantiâ auscultaturam; nósque curâ non minùs molestâ quàm necessariâ, inter tot alias, quibus circumdamur, liberaturum. Sanè si aliter suadentium consilia Majestas Tua paulò attentiùs excusserit, facilè intelliget, homines gratiæ & fortunæ inhiantes, obtentu Regiæ potestatis, suam firmare velle; neque tam esse amplitudinis Tuæ cupidos, quàm laudis inimicos, cùm authores Tibi sint, ut qui longinquis non ita pridem expeditionibus, & ad omnem posteritatis memoriam illustribus, Christianæ Reipublicæ salutem tueri, & Religionem amplificare tantopere studuisti in alienis terris, nunc à Te ipso quodammodo abiens, Ecclesiæ libertatem, authoritatémque in Tuis imminutam velis. Quasi verò facilè Tibi persuaderi posse confidant, æquum esse, vel fieri posse, ut nobilitetur & crescat ex Ecclesiæ ruinis Imperium, quod religiosissimi fortissimique Reges majores Tui, mirifico in eandem Ecclesiam studio, & pari in Apostolicam Sedem pietate imprimis partum, Tibi eorum vestigijs strenuè insistenti, amplissimum reliquerunt. Tu Reges eos, Fili charissime, vel potius Te ipsum imitare, & eorum Tuáque præclara facta sæpe in mentem revoca.

Nos quidem oblivisci non possumus Prædecessores nostros Romanos Pontifices, qui similibus de causis graves ac diuturnas pati ærumnas, & immanes contentionum & periculorum procellas, in eo confisi, qui mari ventísque imperat, invicto animo subire non dubitârunt. Hæc ad Majestatem Tuam inviti scribimus, qui in lætiori argumento versari magnoperè cuperemus. Sed postquam Apostolicæ servitutis onus subeundo Divinæ voluntati paruimus, liberum jam Nobis non est exequi Nostram, quæ Tuæ obsecundare quacumque in re vellet, sicut in pluribus, quas nobis ratio temporum & publicæ pacis studium hactenus indulgere permisit, cognoscere potuisti. Significavimus hæc ipsa Oratori Majestatis Tuæ Nobili Viro Duci d'Estrées, ut ad Te pluribus referret, itidémque Venerabili Fratri, & Archiepiscopo Adrianopolis Nuntio apud Te nostro; quem ut de tota re disserentem, diligenter & benignè, pro more Tuo velis audire, vehementer à Te petimus, ac Majestati Tuæ Apostolicam benedictionem impertimur.

Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die 12. *Martij* 1678. *Pontificatûs Nostri anno secundo.*

Marius Spinula.

Docu-

Documentum XIII.

Secundum Breve S. D. N. INNOCENTII PP. XI. ad Regem Christianissimum.

21. Sept. Anno 1678.

Charissimo in Christo Filio Nostro, Ludovico Francorum Regi Christianissimo.

INNOCENTIUS PP. XI.

CHarissime in Christo Fili Noster Salutem, & Apostolicam Benedictionem. Ex litteris quibus Majestas Tua ad nostras quintâ Aprilis datas respondit, & ex ijs quæ ad nos retulit venerabilis frater Archiepiscopus Adrianopolitanus, eò rem adductam videmus, ut Nos vel officio nostro deesse, retinendo verbum in tempore salutis, vel Tibi fortasse molestiæ esse cogamur. Sed dabis, Charissime Fili, pastoralis officij debito, dabis paternæ solicitudini atque amori in Te nostro, si Te malè consulentium culpâ, in summo æternæ salutis periculo constitutum videntes, opportunè importunè instamus & obsecramus, elatâ voce clamantes, ut è tam præcipiti loco pedem referas. Duo in primis Tibi pro veris atque indubitatis affirmari cognovimus ex Tuis litteris. Primum quidem Regaliæ jus (uti nuncupant) in Ecclesias Galliæ universas Majestati Tuæ competere, tanquam Regiæ Coronæ insitum, & innatum: deinde clarissimos Reges Majores Tuos jus illud, & exercuisse dum viverent, & ad Te morientes hæreditario ordine transmisisse: quibus à Te creditis, minimè miramur, si ad ea progressus fuisti, quæ talium principiorum consentanea erant. Nemo enim sanæ mentis & doctrinæ ausit in dubium revocare, nullum sæculari potestati in res Sacras jus esse, nisi quatenus Ecclesiæ indulsit authoritas. Hæc autem non solùm Galliæ Regibus non indulsit, ut Regaliam prædictam extenderent ad Ecclesias illi oneri non assuetas, sed etiam id fieri apertè vetuit in Generali Concilio Lugdunensi, quod Gallia imprimis veneratur, ac Sanctum habet. Reges verò prædecessores Tuos, quotquot fuêre, ejusdem Concilij dispositionem religiosè semper & per quadringentorum fermè annorum spatium custodivisse, & si quis eorum de illa infringenda cogitavit, re melius pensatâ, ab incepto destitisse, audimus in confesso esse apud omnes Scriptores præsertim Gallos, & Regia ipsa tabularia ad oculum demonstrare. Quamobrem pati non possumus

possumus, nec debemus, Majestati Tuæ obtrudi errorem tam manifestum, tam conscientiæ Tuæ, tam Galliæ Regno, tam Ecclesiæ universæ perniciosum. Semel enim admisso, licere Majestati Tuæ adversùs Generalis Concilij Lugdunensis decreta, adversùs Regum majorum Tuorum exempla, adversùs ipsam rerum sacrarum naturam & primigeniam Ecclesiarum libertatem, invehere jus Regaliæ in eas quoque Ecclesias, quæ hujusmodi oneri obnoxiæ numquam fuêre, idque palàm dissentiente & reclamante, & ineluctabilem cœlestis iræ animadversionem multis cum lacrymis denuntiante Romano Pontifice, ad quem sicut vetus consuetudo poscebat, nonnulli Galliæ Episcopi à Metropolitanorum sententijs appellârunt: nemo non videt, quæ inde Ecclesiæ Catholicæ deformatio ac ruina, quæ sacrarum, ac profanarum rerum confusio, sublato quodammodo inter spiritualem, ac sæcularem potestatem pariete medio, sit consequutura, non in Gallia solùm, sed in omnibus alijs Christiani orbis provincijs, manante in dies latiùs exempli authoritate. Accedet ad hæc (nisi error tam absurdus ac tam certus corrigatur) gravis jactura, & periculum animarum in isto Regno. Illi enim, quos Majestas Tua vacantium Ecclesiarum fructibus augebit, in quibus Ecclesijs jus illud locum non habet, cum progressu temporis, vel monitu Sacerdotum, quibus arcana conscientiæ suæ detegunt, vel etiam ipsi per se (ut in re clara, & aperta) viderint, in quos se laqueos induerint, & in quod animam suam perditionis æternæ discrimen adduxerint, tot censuris adeòque tot sacrilegijs obstricti, tot illicitè perceptis bonis Ecclesiæ, quæ restituere cogantur, incredibile dictu est, quâ animi perturbatione, quibus conscientiæ terroribus agentur, Regiam beneficentiam Tuam magni infortunij loco habituri. Quorum profectò malorum & discriminum culpam (nisi providè arceantur) Majestas Tua haud dubiè in districto DEI judicio sustineret. Vehementer itaque Majestatem Tuam rogamus, ut pro eximiâ animi Tui æquitate & sapientia, rem seriò perpendas, ac si innumeris amplissimi Regni Tui negotijs impediris, quominus eam per te cognoscas, viros aliquos, non tàm doctrinâ, (quæ non adeò magna requiritur ad hujus causæ cognitionem) quàm pietate fidéque præstantes consulas: vel, si placet, evolvas Acta ipsa Cleri Gallicani nuper impressa, quæ Tibi rei veritatem luculenter aperient. Quâ cognitâ, minimè dubitamus, quin Majestas Tua illico declaret, nihil sibi majori curæ esse, quàm reddi DEO quæ DEI sunt, à quo tantas opes, tam splendidum amplúmque Regnum, & omni Regno potiora tot præclara animi corporísque bona accepisti. Longiùs fortasse quàm patitur vel evidens causæ justitia, vel egregia virtus Tua, in hoc argumento immoramur. Verùm non ut confundamus Te, hæc scribimus, sed tanquam Filium Charissimum

mone-

monemus, animo reputantes, nihil prodesse homini, si universum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur. Speramus, Charissime Fili, opus non fore, ut novis eximiam Religionem æquitatémque Tuam precibus in hoc negotio interpellemus. Ea cæteróquin est rei magnitudo, in qua non Gallicanæ solùm, sed totius Ecclesiæ dignitas salúsque vertitur, ut pro Apostolici officij nostri munere, extrema potiùs pati omnia, quàm causam istam negligenter agere debeamus. Reliqua super hoc argumento accipies à præfato Nuntio nostro, ac Tibi Apostolicam benedictionem perpetuo cum felicitatis Tuæ voto conjunctam amantissimè impertimur. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die 21. Septembris 1678. Pontificatûs Nostri anno tertio, missum verò die quartâ Januarij 1679.

Documentum XIV.

Tertium Breve Sanctissimi D. N. INNOCENTII PP. XI. ad Regem Christianissimum.

25. Decemb. Anno 1678.

Charissimo in Christo Filio Nostro Ludovico Francorum Regi Christianissimo.

INNOCENTIUS PP. XI.

CHarissime in Christo Fili noster, Salutem & Apostolicam Benedictionem. Binis jam litteris fusè & luculenter ostendimus Majestati Tuæ, etiam ex concordi omnium ferè Galliæ Scriptorum testimonio, & ex ipsis Regij tabularij Tui actis, quàm esset Ecclesiasticæ libertati injuriosum, omni humano divinóque juri contrarium, & alienum à perpetuo Regum Majorum Tuorum more & exemplo, editum septem ab hinc annis à Te Decretum, quo consuetudinem illam custodiendi fructus vacantium Ecclesiarum, quam Regaliam nuncupant, ad eas quoque Ecclesias extendi jubes, quæ ejusmodi oneri obnoxiæ nunquam fuêre. In quibus litteris vehementer à Te, pro pastoralis officij nostri debito, & pro paternâ quam gerimus æternæ salutis Tuæ curâ, efflagitavimus, ut decretum ipsum, & alia deinceps acta adversùs jura & libertates Ecclesiarum, abrogari abolerique mandares. Et sanè illud est causæ ipsius meritum, ea de Regij animi Tui æquitate & magnitudine opinio nostra, ut certâ

spe

spe duceremur, Majestatem Tuam, omnibus in locum pristinum quamprimum repositis, cor nostrum ab ulteriori tantæ rei solicitudine, tot alijs in Catholicæ Ecclesiæ procuratione districtum, liberaturam. Verùm post plurium mensium spatium, quod longanimitati nostræ probandæ ab ultimis litteris effluxit, nullum adhuc neque ad eas responsum, neque ex his fructum videmus: quin etiam plurimorum litteris & sermone, pro comperto affertur, omnia deteriore loco in dies esse, & prætextu Regaliæ ejusmodi, Beneficiorum collationes, & canonicas institutiones impediri, Episcoporum auctoritatem pessumdari, Ecclesiasticam disciplinam ordinémq; turbari, novam deniq; praxim veteri Ecclesiæ praxi & divinæ institutioni contrariam, invehi à sæculari potestate; neque ea clam & timidè fieri, sed palàm & manu Regiâ. Non repetimus hoc loco (ne actum agamus) quot inde scandala & querelæ, quot in Clerum incommoda nascantur, quod Ecclesiæ universæ à tali exemplo periculum, quæ tempestas immineat, quæ nomini atque honori Tuo macula, quæ conscientiæ labes incurratur. Satis enim ea in superioribus litteris indicavimus: satis patent ipsa per se. Non patitur tamen sincera & planè paterna erga Te, Regnúmq; istud amplissimum charitas nostra, Nos in tantâ Divini honoris injuriâ, in tam gravi Tui ipsius periculo adhuc silere. Sed cogimur iterum intimo cordis affectu, & in visceribus JESU Christi, rogare obsecraréque Majestatem Tuam, ut memor ejusdem Christi verborum ad Ecclesiæ Præpositos: Qui vos audit, me audit. *Non potiùs, qui parentis, & quidem amantissimi loco sumus, audire velis vera & salutaria suadentes, quàm filios diffidentiæ, qui terrena tantùm sapiunt, quíque consilijs in speciem utilibus, sed reverâ perniciosis, inclyti istius Regni fundamenta, in rerum sacrarum reverentia, & in Ecclesiæ authoritate juribúsq; tuendis posita, convellunt. Qui quidem si ij esse vellent, quos esse ipsorum dignitas & officium, Tuáque singularis in eos benignitas postulat; imitari potiùs deberent integritatem fidemque eorum, quos olim pari loco positos, memoriæ proditum est, & in Gallicani Cleri nuper acta relatum, liberâ aliquando voce in simili causa monuisse Reges Prædecessores Tuos; meminissent, quid, & quâ Religione, ubi Regni gubernacula suscepturi sacro chrismate inungerentur, polliciti DEO fuissent, se videlicet Divinæ ejus gloriæ, omni ope & studio, inservituros, & pro Ecclesiæ suæ sanctæ juribus & libertate asserenda, paratos fore semper sanguinem ipsum vitámq; profundere; considerent fluxam & fugacem esse mortalium vitam, Regum præsertim & Principum, qui ubi ad districtum DEI judicium vocarentur, illuc accederent sine custodibus, sine comitatu, sine ullis Regiæ dignitatis insignibus vel potentiæ præsidijs, nudi atque inermes, reddituri omnis anteactæ vitæ rationem judici scrutatori cordium, quem nulla res latet, apud quem non est acceptio personarum, qui potestatem habet mittere in gehennam, ubi potentes potenter tormenta patientur.*

Nec

Nec superiori sæculo defuit in Gallia Episcopus, qui in frequenti aliorum Præsulum Aulæque Procerum corona, apud Henricum Regem hujus nominis tertium, Cleri Gallicani causam in re non absimili orans, Regi dixerit: observatum fuisse, nunquam Regias in Gallia defecisse stirpes, nisi ubi Reges indebitas ad Beneficia nominationes arrogare sibi cœpissent, à quibus Sanctus Ludovicus Rex Christianæ humilitatis gloriâ, quàm Regiæ dignitatis culmine sublimior, usque adeò abhorruisset, ut ultro etiam Pontificiâ authoritate sibi delatas rejecerit. Fuit hæc quondam, fuit in Gallia, imò ad hæc nostra tempora strenuè retenta est, penes Episcopalem Ordinem Apostolica loquendi libertas, nihil metuens, nihil sperans nisi à DEO: neq; id solùm per Reges licuit, sed ita Episcoporum monita semper accepta sunt, ut Episcopi ipsi & sibi meritam laudem, & causæ optatum exitum sint consecuti, manseritque propterea inviolata tam diù atque inconcussa sanctio Oecumenici Concilij Lugdunensis: adeò ut nonnulli Galliæ Reges, impios ac sacrilegos publico decreto eos appellaverint, quicumque Regaliam ad Ecclesias ei non assuetas extendere aliquâ ratione tentarent, sicuti in vestris Annalibus traditum reperitur. Hæc autem temporis præsentis infirmitas, eò accerbior nobis accidit, quòd scimus, Majestatem Tuam nihil ducere inter Regij animi ornamenta præstantius, zelo justitiæ, & studio divini honoris, pro quo tam pia, tam salubria decreta nuper edidisti, ac tam multa, tanta cum nominis tui laude & bonorum omnium lætitia, in præsens agis, destruendo Synagogas, & Asylos Hæreticorum; ut Tibi non minora in Cœlo statuere videaris conservatæ propagatæque Religionis trophæa, quàm in terris relicturum speramus devictarum gentium barbararum. Cavendum tamen est diligenter, ne quod dextera, hoc est ingenita pietas Tua ædificat, destruat sinistra, hoc est, callida, & iniqua consilia dicentium tenebras lucem, & lucem tenebras; cùm Apostolico moneamur oraculo, qui in uno delinquit, esse omnium reum. Non defuêre hâc etiam occasione in Gallia quidam, neque plures deessent ex fratribus nostris Episcopis, viri fortes, divinæ legis ac libertatis Ecclesiasticæ zelatores, qui gravissimam hanc, & toti Franciæ Regno, imò Ecclesiæ universæ communem causam, pari constantiâ, & spiritu apud Majestatem Tuam agerent: sed metu quodam justo, ut ipsis videtur, ignoscendòque, ut nos autem judicamus, vano, & non solùm Episcopali officio, sed etiam magnanimitati & æquitati Tuæ injurioso, retenti silent, expectantes dum humilitas nostra, à filiali Tua in hanc Sanctam Sedem observantia impetret, quod à Regia Tua justitia, Ecclesijs suis debitum poscere ipsi non audent. Itáque in ijs litteris nostris illorum omnium justum dolorem, & preces agnosce: quin imò DEI ipsius voluntatem,

tatem, ore te nostro alloquentis ac seriò monentis, ut prædictum decretum, & quidquid ejus occasione adversùs Ecclesiæ libertatem & jura actum gestúmque hactenus fuit, corrigi emendaríq; omnino cures. Alioquin magnoperè veremur, ne subire aliquando debeas, quam Tibi alijs in litteris denuntiavimus, cœlestis iræ animadversionem. Nos sanè neque hoc negotium per litteras ampliùs urgebimus, neque desides erimus in adhibendis remedijs, quæ traditæ nobis divinitus potestati competunt, quæque in tam gravi periculosóque morbo omittere, sine gravissima neglecti Apostolici muneris culpa non possemus. Neque tandem ullum inde incommodum aut periculum, nullam quantumvis sævam atque horribilem tempestatem pertimescemus; ad hoc enim vocati sumus: neque facimus animam nostram pretiosiorem quàm nos; probè intelligentes, non forti solùm, sed etiam læto animo subeundas tribulationes propter justitiam, in quibus, & in Cruce Domini nostri JESU Christi nos unicè gloriari oportet. Causam DEI agimus, quærentes non quæ nostra sunt, sed quæ JESU Christi. Cum Eo proptereà, non nobiscum Tibi negotium erit in posterum; cum Eo scilicet, adversùs quem non est sapientia, non est consilium, non est potentia. Nos postquam ministerij nostri partes, plantando & rigando, sicut oportet, impleverimus, expectabimus, dum operi incrementum det DEUS, à quo accuratâ prece flagitare non desinemus, ut verbis & hortationibus hisce nostris, vim & robur infundat, Majestatis Tuæ animum ad salubriora flectendo, unde & Tu mereri possis, & nos lætari, res Tuas omnes secundiore in dies cursu fluere, ac subditas imperio Tuo gentes perpetuâ atque opimâ pace florere. Tibi Apostolicam Benedictionem amantissimè impertimur.

Datum Romæ die 29. *Decembris anno* 1679.

Documentum XV.

Quartum Breve S. D. N. INNOCENTII PP. XI. ad Regem Christianissimum.

3. Martij Anno 1681.

Charissimo in Christo Filio Nostro, Ludovico Francorum Regi Christianissimo.

INNOCENTIUS PP. XI.

CHarissime in Christo Fili Noster, Salutem & Apostolicam Benedictionem.

Quò

Quò expectatior, eò gratior nobis accidit dilecti Filij nostri Cardinalis d'Estrées in urbem adventus. Virum enim nobis merito suo jam pridem charum, judicium de illo Tuum, & huc proficiscenti munus impositum fecit etiam chariorem. Læto itaque ac perlibenti animo eum ad nos adeuntem excepimus, & intimo paternæ caritatis sensu complexi sumus. Gaudium autem hoc nostrum non leviter cumulârunt redditæ nobis ab eo Majestatis Tuæ litteræ, insignibus refertæ notis, non solùm eximiæ & verè filialis Tuæ erga nos, atque erga hanc Sanctam Sedem observantiæ, sed etiam præclari inflammatiq; cujusdam studij, pietate & avitâ gloriâ digni, de Catholica Ecclesia & de tota re Christiana bene merendi, nostrósque in ea administranda pastorales labores & conatus strenuè juvandi. Quâ quidem pij ac liberalis, & planè Regij animi Tui testificatione nihil evenire nobis optatius poterat, in his rerum angustijs, maximísque periculis, quæ Ecclesiam DEI omni ex parte circumstant, quæque cor nostrum de remedio opportuno valde solicitum continenter excruciant; cùm Tibi, & animi Tui Religio, ac magnitudo suadeant, ut velis, & florentissimæ Gallici Regni opes, & conciliata nomini Tuo apud Barbaras quoque gentes reverentia tribuant, ut possis, quæ liberaliter exhibes, efficaciter implere. Ab hoc tamen solatio, quod perpetuum & in dies uberius cuperemus, penè excidimus, ubi idem Cardinalis disserere nobiscum aggressus est de negotio Regaliæ, in quo illum Regiæ Tuæ mentis interpretem apud nos fore ad nostras litteras in exitu anni superioris ad Te datas, rescripseras. Cùm enim & causæ ipsius meritum, & animi Tui æquitas, & post interposita apud Majestatem Tuam tot officia precésq; nostras, felicem tandem gravissimo huic, & multis nominibus permolesto negotio, exitum pollicerentur; nósque hâc unâ spe leniremur, & longiorem ejus moram in itinere, & paterni doloris sensum, quo viscera nostra assiduè transfigunt voces Ecclesiarum Galliæ, Apamiensis præsertim, graviter gementium sub novo jugo per decretum, seu arrestum, quod prodijt octo ab hinc annis mense Februario, illis imposito; ea idem Cardinalis Tuo nomine nobis exposuit, quæ nos ad pristinam solicitudinem mærorémq; revolvunt; quantum enim ex ejusdem sermone conjicere hactenus potuimus, non aliud videtur Mandatum habere, quàm explicandi causas & rationes, quibus innititur Decretum, quod diximus. Qua quidem in consideratione hæsimus dubij, quid consilij caperemus: sed vicit sensus, & vivida vis accensi nostri erga Te amoris; quamvis enim ex certis & indubitatis rationibus, & documentis perspecta nobis exploratáq; sit justitia causæ, quam tuemur, & pateat ipsa per se; ac propterea fieri non posse credamus, ut Cardinalis quicquam novi afferat, quod nos à sententia dimoveat;

cùm

cùm verum non sit vero contrarium: convenire tamen Pontificiæ erga Te charitati nostræ duximus, patienter excipere, quæ ille nobis exponenda habebat, sicuti fecimus. Audivimus enim illud luculenter, & quantum ei libuit, hac de re disserentem; si quæ addenda præterea habet, iterum audiemus. Sed tolle moras, Fili Charissime, & parentis amantissimi veram Tibi, solidámque, non fucatam & umbratilem gloriam, tum in hac mortali vita, tum in æterna, illa peroptantis verba plena salutis libenter audi, & quæ perperàm acta sunt, celeriter emenda, & nos ab hac molestissima cura, & molestiore necessitate, pastorale officium exequendi. Te verò ipsum, & Regnum populósque Tuos, quos omni felicitate florentes cupimus, à divinæ animadversionis periculo liberes: cui quidem magnopere veremur, ne via quamprimum aperiatur, si paternis hortationibus, & justissimis postulatis nostris aures diutiùs occluseris. Facilè enim fiet, ut dum nos lentâ nimis mitíque manu (quod utinam divinam non armet in nos quoque) vulnus Ecclesiæ libertati inflictum tractamus, exurgat DEUS, & judicet causam suam. Nemo est, qui non intelligat in hac disceptatione summam rerum Ecclesiasticarum in discrimen adduci. Si enim dissimularetur diutiùs decreti, seu arresti illius malum in dies magis invalescens, brevi profectò fieret, ut disjectis ac revulsis ubique gentium terminis, quos inter utrámque potestatem divinâ ordinatione posuerunt patres nostri, nulla relinqueretur ratio tuendæ disciplinæ, nulla sacerdotio reverentia, nullum Episcopali ordini vestigium pristinæ dignitatis. Notum est jam omnibus, & pervulgatum causæ illius meritum. Neque Tu, ut rei veritatem assequâre, necesse habes peregrina documenta scrutari, cùm amplissima & certissima domi habeas. Interroga majores Tuos, & dicent Tibi. Plura sunt ab ijs hac de re edita decreta, eáque Regijs tabularijs inclusa & asservata, quæ omnem dubitationem de medio tollunt, accedente præsertim perpetuâ & inconcussâ quadringentorum annorum observantiâ. Stamus adhuc ad ostium & pulsamus, aperi Fili Charissime, aperi cordis Tui sinum vocibus Patris Tui, qui Te assiduò gerit in visceribus charitatis Christi, non minùs anxius de tua æterna salute, quam videt & magno quidem cum animi sui dolore, apertè periclitari, quàm de Ecclesiarum Galliæ libertate, cui sustinendæ manum applicuit. Exigua sanè ab hac Regaliæ extensione accessio fieret ad Regiam Tuam authoritatem, & amplitudinem; sed non parùm nominis Tui laudi decederet, si in animis hominum suspicio oriretur, Te rei parùm consonæ æquitati patrocinium Tuum præbere.

Hæc paulò uberiore affectu voluimus ad Te scribere, ut nihil intentatum relinquamus, quod Majestatem Tuam possit ab eorum consilijs abducere, qui præclarè secum, & cum rationibus suis actum iri putant, si summa illa conjunctio animorum, quæ majoribus Tuis Galliæ Regibus, Regnóque ipsi, cum Prædecessoribus nostris, átque Apostolica Sede, semper, & magna quidem cum utrorumq; utilitate, & Catholicæ Ecclesiæ singulari solatio, intercessit; quámque inter nos conservari, átque in dies magis mutuæ charitatis officijs colligari, in præsens, si unquam anteà, necessarium videtur, paulatim debilitari ac dissolvi incipiat. Quod improbum sanè lucrum (quantum ad nos pertinet) nunquam illi assequentur. Te enim, quæcunque hominum vel temporum iniquitas inciderit, intimo & constanti semper amore, (salvis DEI honore, & Sedis Apostolicæ dignitate) prosequemur. Quem interim quasi præsentem in spiritu charitatis arctè complectimur, dum Majestati Tuæ veram in utróque homine felicitatem ab immortali DEO precamur, & Apostolicam benedictionem amantissimè impertimur.

Datum Romæ die 3. Martij 1681.

Marius Spinula.

Documentum XVI.

Epistola Illustrissimi & Reverendissimi Domini Nicolai Pavillon Episcopi Alectensis ad Conventum Generalem Cleri Gallicani.

8. Julij Anno 1675.

Illustrissimi & Reverendissimi Domini.

Q*Uia certum & persuasum omnino habeo, nihil vobis antiquiùs, ac æquè cordi esse, quàm ut jura & disciplinam Ecclesiasticam illibata conservetis, ideò imperare mihi non possum, quin in sinum vestrum querelas meas effundam, doceámque, quæ hisce diebus immunitati ac disciplinæ Ecclesiasticæ æquè funesta contigêre. Primum est, Tholosanum quemdam Clericum ausum esse, me absente, & Ecclesias Diœcesis meæ Visitationis causâ obeunte, obtentu Regaliæ in unam hujus Cathedralis Ecclesiæ Dignitatum irrumpere, ejúsque possessionem capere. Equidem dissimulare hanc invasionem non potui, nisi officio ac partibus meis deesse vellem; & ideò edita in prætensum hunc Regalistam Inhibitione, (cujus hîc copias adjungo) & illi, ne se in illius Beneficij functiones ac munia ingerat; & Capitulo Ecclesiæ meæ Cathedrali,*

drali, ne illum recipiat, seriò ac enixè præcepi. Nec opus est, credo, ut vobis, Illustrissimi & Reverendissimi Domini, hujus Inhibitionis meæ causas & momenta enumerem; sunt enim illa ipsa, quæ lapsis retrò annis Cleri Gallicani Conventus impulerunt, ut ad conservandas in hac re non solùm Provinciæ Narbonensis, sed aliarum etiam Provinciarum, ac particularium Ecclesiarum immunitates tanto Zelo tantáque contentione incumberent. Et ego impetrare à me non potui, ut non imitarer ejusdem Cleri exempla, eodémque Spiritu animarer, cujus tot nota, ac insignia monumenta leguntur in ultima Compilatione, jussu Cleri impressa. Optâssem ego quidem, ne cogerer hanc glaciem primus rumpere; quamvis enim maximi momenti sit Regaliæ causa, nec ad meam tantùm Diœcesim, sed ad plures integrásque Provincias, ac etiam Ecclesias particulares pertineat; nondum tamen mecum planè statueram, quam in hac causa oporteret me faciem induere: ídque solùm agebam, ut inter tacitas preces lacrymásque DEO rem totam commendarem, utpote qui omnium Principum corda, in sua potestate ac arbitrio habet, quíque Concilijs Episcoporum præsidet, ut is videlicet & Regi sensa inspiraret illius justitiâ & pietate digna: & Conventui vestro media & rationes ostenderet, jura ac libertates Ecclesiæ fortiter asserendi. Sed ecce! ab hac animi ambiguitate inopinatus me eventus liberavit; novus enim ille Regalista ausus est unam ex Ecclesiæ meæ Cathedralis Dignitatibus occupare, ejúsque possessionem, perinde, ac si Sedes Episcopalis vacaret, invadere; neq; hoc solùm, verùm etiam asserere, hanc Provinciam non obstante antiquâ libertate, & possessione memoriam hominum excedente, aliisque tot authenticis titulis, Regaliæ obnoxiam esse; imò Regaliam in mea Diœcesi jam esse apertam, quam tamen triginta sex annos pacificè gubernaveram, ac Beneficia omnia potestati meæ obnoxia, nullo repugnante contuleram.

En Illustrissimi & Reverendissimi Domini, primum querelarum mearum caput, quod necessariò insinuandum illis credidi, eósque supplicare, ut suam mihi auctoritatem, ac protectionem dignarentur impertiri.

Alterum est, quòd D. Baro, & Vicarius Generalis Domini Episcopi Mirepicensis (a) non dubitaverit Provisionem Regalistæ cujusdam ad Canonicatum Ecclesiæ Collegiatæ Diœcesis meæ ratam habere, cui tamen haud ignorabat, nec me, nec Vicarium Generalem Domini Cardinalis Bonzij Archiepiscopi Narbonensis subscribere voluisse. Simile exemplum in monumentis Conventûs Anni 1660. reperire est Vicarij Generalis Mirepicensis, ob similem omnino errorem notati, Et quia in quamplurimis Cleri Gallicani Conventibus contra hujusmodi conatus

(a) Mirepoix.

remedia quæsita sunt, ac Decreta sancita; credidi incumbere mihi necessitatem, casum, qui nuper in hac materia contigerat, quique ex circumstantijs, quæ illum comitatæ sunt, multo gravior evasit, vobis insinuandi; spero enim, nec curam, nec remedia vobis defutura, quibus hujusmodi excessibus imposterum caveatur. Supererant alia quædam Vobis communicanda, sed ea Domino Episcopo de Beziers, *aliàs hujus nostræ Provinciæ Deputato confidenter aperui, rogavique, ut in Comitijs exponeret. Nolo Vos amplius morari, finioque has meas inter preces ac vota, quas pro omnibus illis, qui illustrem hunc Senatum componunt, incessanter effundo, simulque, quâ maximâ possum, demissione, ac reverentiâ, sum, eròque semper.* Aleñi 8. Julij 1675.

Humillimus ac Obedientissimus
Servus

Nicolaus Episcopus Alectensis.

Documentum XVII.

Epistola ejusdem Domini Episcopi Alectensis ad Illustrissimum & Reverendissimum Dominum Franciscum de Harlay, Archiepiscopum Parisiensem, ac in Comitijs Cleri Gallicani Præsidem.

8. Julij Anno 1675.

DUo magnique momenti eventus, qui in hac mea Diœcesi contigêre, argumentum mihi, ansámque præbuerunt ad Reverendissimos & Illustrissimos Episcopos in Parisiensibus Comitijs congregatos litteras exarandi. Et quia hujus venerabilis Senatûs Illustrissima & Reverendissima Dominatio Vestra Caput ac Præsidem aget; æquo animo, uti spero, hanc meam libertatem accipiet, quâ ejus Patrocinium imploro, demisséque obtestor, dignetur auctoritatem suam meis postulatis accommodare; quæ verò ea postulata sint, nolo hîc exprimere, cùm pro arbitrio, ac commoditate sua à Dominis Episcopis de Montpellier, & Beziers, *hujus Provinciæ Deputatis intelligere ea possit, quos ego per litteras meas, omnium, quæ occurrunt, reddidi certiores. Ego interim precabor Deum, ut Illustrissimam & Reverendissimam Dominationem Vestram suo lumine, ac gratiâ magis magisque illustret, cujus ego, quâ maxima veneratione ac reverentiâ possum, sum eròque semper. Alecti* 8. *Julij* 1675.

Illustrissimæ & Reverendissimæ Dominationis Vestræ

Humillimus & Obedientissimus Servus
Nicolaus Episcopus Alectensis,

Documentum XVIII.

Epistola Episcopi Alectensis ad Eminentissimum Cardinalem Petrum de Bonzy Archiepiscopum Narbonensem.

8. Julij Anno 1675.

B*ini eventus, qui paucos ante dies Apamiensem Ecclesiam turbavêre, impulerunt me, ut ad Comitia Generalia Parisijs congregata litteras darem, meásque illic querelas deponerem. Unus est Tholosani cujusdam Clerici, qui titulo Regaliæ unam ex Ecclesiæ nostræ Cathedralis Dignitatibus obtinuit, ejúsque Beneficij possessionem cepit. Alter verò Carcassonensis Clerici, cujus provisionem æquè titulo Regaliæ obtentam Vicarius Generalis Mirepicensis ratam habuit, quam tamen constabat & à me rejectam fuisse, & à D. Dumas Vicario Generali Eminentiæ Vestræ. Quia verò utrúmque hoc factum ad publicam quietem, ac utilitatem spectat, & præsertim Narbonensem Ecclesiam tangit, cui præest Eminentia Vestra, credidi mearum esse partium, Eam omnium, quæ occurrunt, reddere certiorem. Et quidem nunquam opportunior se obtulit occasio, quàm quæ modò affulget; cùm nemini dubium sit, Episcopis, qui ad Comitia Generalia convenêre, non modò justissimos titulos, verùm etiam auctoritatem suppetere, efficaciter magnóque cum fructu in hac causa laborandi; quod si modò facere omittant, verendum est, ne malum irreparabile evadat, ac remedij expers. Idipsum DD. Episcopis de Montpellier, & de Beziers hujus Provinciæ Deputatis per litteras insinuandum duxi, à quibus plura, quæ ad hujus causæ statum ac necessitatem pertinent, Eminentia Vestra intelliget. Cui ego à DEO gratiam, lumenque exposco, ea omnia intelligendi, peragendique, quæ ad majorem ejus gloriam, ac Ecclesiæ Suæ utilitatem conducere poterunt, ac pari reverentiæ, & sinceri amoris sensu in æternum persevero.*

Alecti 8. Julij 1675.

Humillimus & Obedientissimus Servus

Nicolaus Episcopus Alectensis.

Documentum XIX.

Epistola Illustrissimi ac Reverendissimi Alectensis ad INNOCENTIVM XI. Pontif. Max. Super Theologiæ Moralis, & Regaliæ corruptelis.

3. Julij Anno 1677.

BEATISSIME PATER,

PRæstitum ab humilitate nostra, Vestræ in Petri Cathedram exaltationi, gratulationis ac devotionis officium benignè adeò & peramanter excepit Sanctitas Vestra, ut hoc ipso animatus majori cum fiducia iterum ad Illam de gravissimis Ecclesiæ Gallicanæ malis, nec nisi ab Apostolica autboritate & charitate sublevandis, scribere instituerim. Quid epistolæ à pluribus hujusce regni Episcopis ad Sedem Apostolicam de perversis recentiorum Casuistarum dogmatibus destinatæ nuper acciderit, jam, credo, Beatissime Pater, Sanctitas Vestra, tum sui apud Christianissimum Regem Nuntij relatione, tum aliorum fortè querelis inaudivit. Qua de re pluribus hìc agere minimè opus fuerit, cùm universam historiæ seriem harum dator litterarum auribus vestris referre poterit. Sanè vulnus istud Episcopali dignitati inflictum, Beatissime Pater, sentiet & graviter nobiscum feret Charitas Vestra omnium Ecclesiarum solicitudine anxia, & ad Episcoporum voces eò propensiùs sese inclinabit, quò eas indignissimis modis & artibus interclusas fuisse perspexerit. Nec verò alienis egebat hortatoribus Beatitudo Vestra ad Ethicæ Christianæ corruptores cohibendos. Sat illam stimulat morum instituendorum, & disciplinæ in melius informandæ zelus à familiarissimis sibi sacræ Synodi Tridentinæ decretis, domesticóque Sancti Caroli exemplo excitatus. Unde planè confidimus fore, ut omnes illas doctrinæ corruptelas tantò districtius configat, quantò eas à fautoribus audaciùs disseminari intellexerit. Dolore siquidem, imò & indignatione afficietur Sanctitas Vestra, Beatissime Pater, in tantum illos Christianissimi Regis religioni obrepsisse, ut quæsitis coloribus nostrum de scribenda ad Sedem Apostolicam epistola consilium crimini verterint, Episcopósque, abrogato jam pridem contra fas omne provincialium Synodorum usu, etiam de rebus Ecclesiasticis inter se communicandi, & ad Sedem Apostolicam communi nomine referendi antiquo & præcipuo jure interdicere tentaverint. Quod quid est aliud, Beatissime Pater,

Pater, quàm Ecclesiastici regiminis à Christo Domino instituti, & omnium retrò sæculorum usu comprobati formam pessumdare, unius per totum Orbem Episcopatûs vinculum solvere, & ipsius, quo Romana gaudet Ecclesia, Primatûs jura convellere? Nova hæc & hucúsque apud nos inaudita, minùs tamen quis fortasse mirabitur, si frequentes & penè quotidianas in Ecclesiæ libertatem molitiones attenderit, quibus Aulici homines Ecclesiasticæ disciplinæ, & doctrinæ causas, sæcularibus Magistratibus ac Regiæ potestati addicere conantur. Harum dator litterarum plura tum verbis, tum etiam scripto proferet, quibus Sanctitas Vestra, quæ & quanta in Ecclesiastici ordinis labem quotidie gerantur intelliget. Inter alia verò, Beatissime Pater, turbas occasione juris, ut vocant, Regaliæ, huic nostræ Diœcesi invectas addiscet Sanctitas Vestra; cujus juris ultra antiquas metas extensione, aliquot abhinc annis, Narbonensis nostræ & aliarum quatuor aut quinque Ecclesiasticarum Provinciarum, & nonnullarum prætereà Diœceseon nativam & canonicam libertatem evertere ijdem assentatores moliuntur. Equidem cùm edicto Regio hac de re promulgato parere, conscientiâ prohibente, renuerim, præcipua nostræ Diœcesis beneficia in Regalia, ut volunt, vacantia, per Regium Diploma, pleno jure, pulsis legitimis & pacificis possessoribus, collata sunt: quod etiam in Apamiensi Diœcesi, & fortè alijs quibusdam, sicubi Episcopi non paruère edicto, factum est. Cum autem, Beatissime Pater, ex Decreto Concilij Generalis Lugdunensis secundi, quod incipit, Generali constitutione, & pro Solemni Sacramento à me in Episcopali consecratione præstito, jura & libertates Ecclesiæ mihi commissæ per censuras Ecclesiasticas tueri vellem; eò res adducta est, ut duorum Ecclesiæ Cathedralis Canonicorum è familiaribus nostris, Archidiaconi scilicet & Promotoris, indictâ per Sigilli Regij litteras relegatione, uno abhinc anno mulctatus fuerim. Et ecce mihi hanc Epistolam meditanti, & præ manibus habenti nova advenit mulcta, nova orbitas; dum simili jussione longè amandatur Canonicus noster Theologus, quem in priorum locum sufficeram, & in ministerij Episcopalis subsidium lateri meo adsciveram. Imò & mihi eadem sors jam hinc à priore anno impendebat, adversarijs Ecclesiæ Regiam authoritatem ad id enixè solicitantibus, nisi eorum consilium nativâ suâ æquitate & moderatione Christianissimus Rex posthabuisset. Sed de hoc quantumcunque gravi negotio plura Sanctitati Vestræ proloqui supersedeo, tum ne longiori privatæ calamitatis querimoniâ molestus fiam, tum quia hujus vexationis adhuc vigentis acta à nobis transmissa, quo pacto res tota gesta sit, declarabunt. Itaque, Beatissime Pater, ad corrupta morum dogmata redeo, quod malum latiùs patet, & plerisque animabus adhuc nocentius est.

Huic curando quantum ab initio Pontificatûs studium Sanctitas Vestra adhibuerit, universi nôrunt: quod ut Ipsa brevi assequeretur, nihil demum utilius aut promptius occurrit, quàm ut præcipua laxioris doctrinæ capita, jam dudum à plerisq; Ecclesiæ Gallicanæ Præsulibus in famoso Casuistarum Apologistâ damnata, iterum ad eorundem Episcoporum relationem, à Sede Apostolica solemni Decreto damnarentur. Id autem ut ad optatum exitum, obsistentibus licèt Casuisticæ corruptelæ patronis, perducatur, optamus vovemúsque. Verùm, Beatissime Pater, rerum nostrarum experimentis edoctus, & paternâ Vestrâ benignitate fretus ausim dicere, nihil penè in damnandis Casuistarum erroribus operæ pretij fore, nisi Eâdem Vestrâ Authoritate Jansenianæ hæreseos phantasma, quo jamdiu plurimi in his partibus ludificantur, evanescat. Confidentius fortasse quis hoc dictum existimaverit: verissimum tamen est, Beatissime Pater, & nobis res cominùs intuentibus quotidianâ experientiâ certissimum. Apostolicas Constitutiones prædecessorum Vestrorum Innocentij X. & Alexandri VII. submissâ omnes mente accipiunt: nec ullus est, qui cum Ecclesia Romana & Catholica perversos átque hæreticos sensus in quinque propositionibus damnatis contentos non ex animo damnet, quod prædictarum Constitutionum præcipuum est caput: & in cæteris etiam nemo est, qui illis perpetuo Ecclesiæ usu debitam reverentiam non præstet. Id quod probè intellexit Clemens IX. Alexandri VII. Successor, dum Galliæ Episcopis ac Theologis jamdiu vexatis pacem tandem pro Apostolica sapientia & æquitate concessit. Verùm, Beatissime Pater, hujus tam optatæ pacis fructum hactenus nobis invidit, & vanis artibus subripuit pertinax adversariorum factio, & imperitus ac præposterus nonnullorum zelus. Jansenianæ siquidem hæreseos nomen prorsus jam vanum & inane summo studio retinuerunt: nec illis presentius aut validius telum, quo se tueantur, & cujuslibet ordinis homines sibi adversantes disturbent. Hâc futili accusatione sanctiorem quámque de moribus doctrinam exsufflant, viros pietate & doctrinâ præstantes traducunt, átque Ecclesiæ ministerijs submovent, non Theologos modò, sed Episcopos populis suspectos efficiunt, pios eorum labores & saluberrima instaurandæ disciplinæ consilia intervertunt, libros informandis moribus aptissimos fidelium manibus excutiunt, omnem denique instituendæ Christianorum vitæ, & ad normam Evangelii componendæ viam occludunt. Illud verò, Beatissime Pater, summoperè animadvertendum est, non solùm hujus fictitiæ hæreseos prætextu grassantem ubique morum corruptelam foveri, sed fidei quóque solidissima dogmata convelli. Quis enim non doleat castissimam & saluberrimam Sanctorum Augustini & Thomæ de gratuita DEI prædestinatione & gratia Christi ad

singulos

ſingulos pietatis actus neceſſaria doctrinam ſub invidioſo Janſenij nomine à pleriſque repudiari, & tanquam erroneam, & hæreſeos notâ dignam in cathedris, in pulpitis, in colloquijs traduci? Ita doctrina, quam à multis Pontificibus acriter aſſertam ac vindicatam hæreditario quaſi jure Eccleſia poſſidet, ut ajebat doctiſſmus Clemens Papa Octavus, paſſim hodie conculcatur. Ita dogmata, quæ inconcuſſa tutiſſimáque nuncupavit Alexander VII. temerario auſu à multis impetuntur. En, Beatiſſime Pater, Eccleſiæ Gallicanæ vario morborum genere laborantis ſtatus brevi Sanctitatis Veſtræ oculis delineatus. Solet quidem ægrotantium dolor multas medendi artes excogitare, ſed non omnes æquè commodas & utiles. Unde ſatiùs erit, patefactis jam noſtris vulneribus totos nos Apoſtolicæ Veſtræ charitati & prudentiæ committere: niſi fortè etiam noſtros ea de re ſenſus cognoſcere Veſtra Sanctitas opportunum duxerit. Certè fauſta omnia à Veſtra Beatitudine expectamus, maximè pro tuendis divinæ Gratiæ dogmatibus, pro ſtabiliendis Ethicæ Chriſtianæ regulis, pro ſancienda veteri, & canonica Eccleſiarum libertate. Hæret enim cordi Ejus impreſſa hæc unius ex ſuis deceſſoribus ſententia: Optamus, ſi fieri poteſt, in diebus noſtris Apoſtolicam fidem, & Eccleſiæ regulas cum ſubjectis nobis populis cuſtodire, & omnem novam doctrinam ſopire. *Equidem, Beatiſſime Pater, eò ætatis provectus ſum, ut hæc, antequam moriar, in Eccleſia videndi vix ſpes ſuperſit: peregrinationis tamen meæ curſum jam majori cum alacritate, Pontificatûs Veſtri ſpecie recreatus & confirmatus perſequor; quæ & quanta in Eccleſiam univerſam bona Sanctitatis Veſtræ operâ diffundenda ſint, animo proſpiciens: quod ut pro ſingulari ſua pietate, & ardenti zelo fructuoſiùs præſtare queat, diuturnam Ipſi Pontificatûs adminiſtrationem exopto, & poſt hujus ævi labores cumulatiſſimam in cœlo felicitatem apprecor. Alecti die* 30. *Junij* 1677.

BEATISSIME PATER,
Sanctitatis Veſtræ

Humillimus & Obſequentiſſimus
Filius & Servus

Nicolaus Epiſcopus Alectenſis.

Docu-

Documentum XX.

Breve Sanctissimi D. N. INNOCENTII PP. XI. ad Illustrissimum ac Reverendissimum Episcopum Alectensem.

19. Septemb. Anno 1677.

INNOCENTIUS PP. XI.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam Benedictionem. Susceptam à Nobis de pastorali in Alectensi Ecclesia regenda, ac Ecclesiastica disciplina instauranda Fraternitatis tuæ zelo opinionem mirificè confirmârunt Litteræ, quas 30. Julij ad Nos dedisti. Ijs enim refertæ sunt cum pij, tum vigilantis animi sensibus, ut nullum Nobis de eo dubitandi locum relinquant. Pro comperto autem te habere volumus, religiosis studijs tuis constanti Nos præsidio atque authoritate affuturos, libentérque occasiones omnes amplexuros, ex quibus propensam erga te voluntatem Nostram agnoscere valeas. Quod attinet ad ea, quæ fusè Nobis tum per litteras, tum per earum exhibitorem significâsti, tanti profectò momenti sunt, iisque implicata difficultatibus, ut diligenti, & maturâ discussione prorsus indigeant. Pro muneris itaque Nostri debito accuratè eadem examinari mandabimus, illúdque super his consilium capiemus, quod in Domino expedire judicaverimus. Assiduis interim apud supremum Patrem luminum juvari precibus vehementer à te petimus, dum Nos dilectionis Nostræ pignus Fraternitati tuæ Apostolicam benedictionem peramanter impertimur.

19. Sept. 1677.

Documentum XXI.

Epistola Reverendissimi Episcopi Alectensis ad Dominum de Bezons Consiliarium Status.

30. Maji Anno 1676.

Litteras quinto Maji ad me datas, elapsâ retrò hebdomade accepi, cùm domum ex itinere in Diœcesim meam suscepto rediissem; & illæ quidem novum titulum addidêre antiquis obligationibus meis, ob memoriam curámque mei, quam in illis prolixè abundéque ostenditis. Id

ergo

ergo agitis, ut quam mihi olim exhibuistis humanitatem, cùm Jus in hac Provinciâ diceretis, & cujus pretiosam adhuc memoriam retineo, nunc quoq; exercere pergatis; quæ enim in causa Regaliæ, méæque nuper editæ Constitutionis tam solicitè suggeritis, novum mihi præbent benevolentiæ vestræ argumentum, & à me pari veneratione, & attentione accepta, atque expensa sunt In ipso epistolæ primo limine profitemini, non esse intentionis vestræ, merita hujus causæ, & an Diœcesis nostra Regaliæ subjaceat, discutere; illud tamen videri vobis, posse ac debere nos curare, ut Sacramentum fidelitatis in acta publica referatur; sic enim omnem, quæ nobis impendet, tempestatem, discussum, ac possessionem Episcopatûs octo & triginta annos à nobis obtenti firmatum iri. Optâssem equidem, ut postulatis tam sincero animo factis acquiescere, & causam Regaliæ à nova hac forma, & solemnitate juramenti fidelitatis separare licuisset; sed hoc ipsum est, cujus modum & rationem nunquam hactenus reperi; adeò enim unum cum altero connexum est, ut eodem momento, quo in juramento consensero, cogar etiam Regaliam, Regiámque Declarationem consentire, quæ ad meam quoq; Diœcesim Regaliam extendit. Ego à quo tempore examinandam hanc quæstionem suscepi, ut tanto securior videlicet, expérsque periculi in hac causa progrederer, Deóque, ac conscientiæ meæ satisfacerem, fateor ingenuè, adeò me certum persuasúmque esse redditum, Diœcesin meam à Regalia immunem esse, ut non ampliùs de illius libertate dubitaverim; néque id tantùm de particulari Ecclesia mea, sed de tota Narbonensi Provincia, cujus quoque immunitas non privilegio, non contractu aliquo nititur, sed innatâ & coævâ, atque ab ipsa fundatione, in hanc usque diem acceptâ productâque libertate. Ipsa Metropolitana Narbonensis Ecclesia, quæ omnium in hoc Regno ferè antiquissima est, & à qua mea Alectensis originem duxit, cum hac libertate nata est, eámq; & priùs quàm Coronæ uniretur, & postquam unita est, Ludovico Sancto regnante Regum patrocinio retinuit, præsertim post Lugdunense Concilium, quo Regalia prohibebatur in alia loca, quàm quæ illam usu recepissent, extendi; nec exemplum ullum ostendi poterit, violatæ tam sacræ, & antiquæ Possessionis. Id quod Dominus de Marca tam in quadam Deductione ad preces Conventûs Cleri Gallicani de anno 1655. edita, quàm in octavo libro de Concordia Regni, & Sacerdotij præclarè ostendit; suppetúntque quàm plurima istius rei monumenta in Actis Cleri Gallicani. Hæ, præter alias, sunt rationes, quæ moratæ me sunt, ne paterer juramentum fidelitatis in acta publica referri, néque Regiæ Declarationi acquiescerem; cùm id facere haud possem, nisi conscientiæ, ac officio meo deesse vellem. Sed nec

animus

animus mihi erat ulteriùs progredi, si modò per aliorum importunitatem licuisset. Ij enim eâ usi occasione, quòd juramentum fidelitatis inscribi noluissem, perinde ac si Sedes vacaret, quam tamen triginta & octo annos jam impleo, Beneficia Diœcesis meæ, titulo Regaliæ obtinere conati sunt, eorúmq; capiendæ Possessioni certatim advolârunt. Id me in necessitatem inevitabilem conjecit, mentis meæ enixiùs declarandæ; idem quippe futurum erat in hoc rerum statu, silentium tenere, quod Regaliam agnoscere, meámq; Ecclesiam prodere. Statui ergo ad Comitia Cleri Generalia, quæ in oppido S. Germani convenerant, litteras exarare, ut exemplo videlicet aliorum retrò Comitiorum hanc causam amplexarentur, Regiámq; Majestatem convenirent, Eíque rei momenta exponerent. Scio quidem Conventum Cleri solutum esse, Rege super causa tam justa támque necessaria nunquam adito; nec immoror examinandis causis, quæ Clerum retinuerint, ne Regem convenirent, discederéntq; re infectâ, & remedijs non solùm non applicitis, sed fortè ne quidem tentatis. Id solùm dicam, cùm paucos post menses intellexissem, plura Diœcesis, & Cathedralis Ecclesiæ meæ Beneficia titulo Regaliæ collata esse, atq; hujus Provisionis intuitu legitimos, canonicéque institutos Possessores expulsum iri, credidi necessitatem mihi incumbere, hujusmodi usurpatores arcendi, editâ nuper Constitutione, quæ sola supererat ad jura Ecclesiæ meæ defendenda, impediendásque tam irregulares injustásq; Provisiones; nec ego ad hoc remedium priùs deveni, quàm reliquis destitutus, & necessitate adactus justæ defensionis, & si rationes ac momenta expendantur, quæ ad id faciendum me impulerunt, nemo non fatebitur, nihil eâ Constitutione Regijs juribus detractum esse, sed Ecclesiæ tantùm provisum, ne læderetur; neque enim mihi animus fuit Regaliam, quatenus, & in quibus locis usu recepta est, impugnare: illud tantùm contendi, non posse salvis justitiâ, & immunitate Ecclesiarum ad loca extendi hujus hactenus servitutis expertia, credidíque, neminem ægro animo laturum, si necessitati, & obligationi meæ obsequerer, & libertati Ecclesiæ meæ tuendæ ea remedia impenderem, quæ à DEO acceperam, præsertim cùm de jure ageretur tanti momenti, & tot annorum possessione firmato. Neque hæc persuasio privata tantùm, & mea est, sed omnium ferè Episcoporum, qui non verentur, ubi occasio tulerit, eam palàm explicare, quanquam ob varias rationes passi sint juramentum fidelitatis inscribi; imò nec defuerint, qui ut juribus Ecclesiarum suarum caverent, protestati sint, eámque protestationem in archivia condiderint, parato in futurum præsidio. Denique jus hoc Immunitatis à Regaliæ servitute adeò clarum & perspicuum est, ut nihil aliud credi dicíque possit, quàm nunquam illud, quale reverà est, Regi exhibitum propositúmque fuisse: quin potiùs, ut ex Regia Declaratione constat, Regi persuaserunt, Regaliam jus esse Coronæ Gallicæ coævum innatúmque, sicque non minùs, quàm

Regia

Regia ipsa potestas, totâ Galliâ extensum; & tamen hæc, quæ pro certis supponuntur, adeò à vero aliena sunt, ut & historiæ, & Lugdunensis Concilij, & antiquorum, ac recentium Galliæ Regum edictorum, & rationum Cameræ Parisiensis, & sententiarum trium ferè sæculorum cursu in Parlamentis dictarum, & denique Celebriorum, qui de hoc argumento scripsére, Auctorum testimonijs contrarium manifestè ostendatur.

Sed & illud perperàm factum, quòd Ecclesias obstrinxerint ad producendos titulos, & rationes suarum Exemptionum, perinde ac si alijs Ecclesijs similes essent, quæ cùm olim Regaliæ subjacerent, esséntq; in Provincijs huic servituti obnoxijs, libertatem tamen suam, aut contractibus onerosis, aut Regum privilegijs redemêre; & tamen, uti sæpe notatum à me est, Diœcesis Apamiensis, aliæque Narbonensis Provinciæ Ecclesiæ, non privilegijs, aut contractibus, quòd Regaliæ sint expertes, sed immunitati, ac libertati naturali debent nunquam hactenus interruptæ. Postquam ergo Ecclesias naturâ, & origine suâ liberas cum ijs confuderunt, quæ hanc libertatem titulo aliquo particulari adeptæ sunt, illud posteà adjecêre, ut eas ipsas Ecclesias, non obstante immemoriali, ac continuâ possessione, Regaliæ eo prætextu submitterent, quasi Regalia ex ijs juribus esset, quæ nec præscribi, nec alienari possunt; hæc verò ratio id omnino supponit, quod priùs probandum erat; priùs enim probandum erat omnes Regni Ecclesias Regaliæ subjectas esse, & tunc modò quærendum, an hoc jus præscribi ab Ecclesijs contra Regem, & à Rege in Ecclesias alienari potuerit. Hæc si Regi suggesta fuissent, nimium ille justitiæ ac religionis habebat, ut Ecclesias eâ libertate, quam ab origine & fundatione sua, omniumq; Galliæ Regum patrocinio obtinuerant, privatas vellet. Hæc ego tantò libentiùs, majorique fiducia vobis commemoro, quòd cùm multis annis huic Provinciæ gubernandæ præfueritis, ejusdem jura, morésque, præsertim in ijs, quæ Regaliam spectant, comperta habeatis. Nec credo hanc meam agendi scribendique libertatem ingratam ipsi Regi futuram; imò ubi intima hujus causæ momenta, sinumque perspexerit, credo equidem, quæ hactenus à me peracta sunt, rata habiturum, adscripturúmque inviolabili in Ejus Majestatem obsequio, immensóque desiderio solidæ véræque Ejus gloriæ proferendæ. Finio, méque amicitiæ vestræ, quam perpetuam cupio, enixè commendo, plenúsque reverentiæ, ac gratitudinis æternùm persevero. Alecti 30. Maji 1676.

Humillimus & Obedientissimus
Servus

Nicolaus Episcopus Alectensis.

Docu-

Documentum XXII.

Secunda epistola ejusdem Alectensis Episcopi ad Eminentissimum Cardinalem de Bonzijs Archiepiscopum Narbonensem.

Die 8. Junij Anno 1676.

MOnita, quæ Eminentiæ Vestræ placuit circa nuperam Constitutionem meam ad Regaliam spectantem per unum è Vicarijs suis mihi suggerere, cum ingenti animi ac reverentiæ sensu accepi, eumdemque rogavi, ut meo nomine Eminentiæ Vestræ gratias referret; dum interim ego maturè, ac coram DEO re omni expensâ statuere mecum possem; quid ad proposita respondere oporteret, idque posteà Eminentiam Vestram per litteras edocerem. Et verò postquam omnia ad animum revocavi, & quidquid in utrámque partem afferri dicíque poterat, accuratè ac lentè discussi; fateor mihi nihil ex omnibus, quæ afferebantur, dignum occurrisse, quo ad mutandam primam sententiam, meámque Constitutionem revocandam moveri possem. Igitur de Canonica libertate non meæ tantùm, sed omnium bujus Provinciæ Ecclesiarum, si ea, quæ in præfata mea Constitutione exposui, vera sunt, satis hoc erit, ut omnibus, qui modò judicio aliquo pollent, nec partibus addicti sunt, justa valénsque appareat, & planè siquis examinandæ huic quæstioni animum adjiciat, fatebitur omnia, quæ à me illic producta sunt, non verâ tantùm, sed & clarissima, & certissima esse, nec alijs rationibus opus est, quàm ijs, quæ à Domino de Marca ad preces Conventûs Gallicani anno 1656. conscripta, ac memoriæ commendata, quæque in libris de Concordia Imperij & Sacerdotij fusiùs ab eodem producta sunt, adjunctâ dissertatione Domini Episcopi Montispessulani (quam in una sessionum ejusdem Conventûs peroravit) alijsque documentis titulisque, quos inter acta & annales Cleri Gallicani reperire est. In bis omnibus bujus Provinciæ libertas & exemptio clarissimè apparet, non privilegijs, non Regum favore & beneficio quæsita, sed naturali innatâque ac canonicâ, ipsâque fundatione ductâ libertate. Hanc sibi adjunctam babuit, cùm ad coronam Gallicam pervênit, eodémque ferè tempore banc ei Concilium Lugdunense confirmavit, quo sub pœna excommunicationis omnibus, quantâcunque dignitate florentibus, probibitum est, ne Regaliam ad Ecclesias extenderent, bujus servitutis bactenus insuetas; néve Prælati alijque gubernandis Ecclesijs admoti auxilio aut consilio eam promoverent, quin potiùs quantùm pro virili sua parte possent, illi obni-

obniterentur; sed & Galliæ Reges Christianissimi Decretis Concilij Lugdunensis obsecuti, hanc ipsam libertatem intactam illibatámque Ecclesijs voluêre. Nam Philippus Pulcher, quamvis jus Regaliæ pro ijs Ecclesijs, in quibus hactenus usu receptum fuerat, acerrimè tueretur, eâ tamen dato Diplomate (cujus Autographum in Archivijs Ecclesiæ Metropolitanæ Narbonensis asservatur) hanc ipsam Ecclesiam minimè voluit; tantúmq; abest, in hac libertatis suæ possessione quatuor ferè seculorum decursu, quæ à Concilio fluxêre, turbatam esse, ut potiùs quamplurimis authenticis titulis legitimísque documentis confirmata & stabilita sit. Ecce, Eminentissime Cardinalis, Constitutionis à me editæ fundamenta: Ea verò nihil aliud complectitur, quàm quæ à jure communi Concilióq; Oecumenico quadringentis jam ferè annis totâ Galliâ recepto decreta sunt. Hoc cùm animo reputarem, nunquam difficultates & pericula, quæ ex hac Regaliæ causa consecutura prævidebam, tanti mihi visa sunt, ut removere me ab incœptis deberent. Explevi quæ conscientiæ meæ ac officio pastorali debui, cætera Divinæ providentiæ committo. Non sum equidem rerum hujus Mundi adeò ignarus, ut non omnino occurrerit, quàm multa & gravia instarent mihi, si pergerem Regijs mandatis obluctari, cæterùm quoties DEI & justitiæ ac Ecclesiarum causa agitur, nihil est tam magnum arduúmque, quod morari ac perterrere nos debeat, præsertim cùm non ego me periculis ac pugnæ objecerim, sed potiùs provocatus coactúsque in aciem processerim, nec priùs loqui cœperim, quàm cùm ampliùs tacere non licuit; & tunc quoque, cùm loqui ac repugnare necessitas fuit, id solùm commisi, ut Sacramentum fidelitatis non permiserim in acta publica referri, id enim si permisissem, hoc ipso videbar in Regaliam consentire. Cùm verò ob neglectam hanc solemnitatem Regaliam in hac mea Ecclesia, cui quadraginta jam annis præfueram, apertam esse contenderent, scripsi ad Comitia Cleri generalia, rogavíque, ut in hoc Regaliæ negotio causam Ecclesiæ sustinerent, ac Regi supplicarent, id enim ab alijs Cleri Conventibus semper hactenus observatum esse, eodémq; tempore ad Eminentiam Vestram ac hujus Provinciæ Deputatos litteras exaravi. Non immoror equidem examinandis causis, quæ Patres illius Sacri Senatûs permoverint, ut nec Rege admonito, nec provisis remedijs Conventum absolverint, cùm tamen ea causa esset, quæ præcipuè ad Clerum spectaret. Non ideò tamen minorem mihi credidi obligationem incumbere jura Ecclesiæ meæ defendendæ, quin potiùs tantò majorem eam esse censui, quantò minus auxilij ab alijs sperarem, & cùm paulò pòst certior redditus essem, quamplura ac præcipua Ecclesiæ Cathedralis ac Diœcesis nostræ beneficia titulo Regaliæ collata esse, consilium tandem cepi Constitutionem

meam

meam in publicum edendi, cùm hoc unicum remedium superesset, quo libertatem ejusdem Ecclesiæ tueri, turbásque, quæ instare videbantur, avertere liceret. Scio objici mihi, quod etiam Eminentia Vestra dignata est insinuare, hanc causam à Regio Senatu in Judicio Contradictorio præsentibus Cleri Deputatis judicatam esse, ipsúmque Clerum agnovisse Regium tribunal, séque illi submisisse, non ergo licere ampliùs reclamare. Hæc oppositio quàm est speciosa, tam fundamento ac soliditate caret. Nec enim in hac causa, si loqui propriè velimus, Regium forum Clerus agnovit, quippe qui Henricum IV. imploravit, suásque apud eum querelas deposuit adversus Parlamenti Parisiensis anno 1608. *pronuntiatam sententiam, quam Ecclesiæ libertatibus gravem, Regióque Henrici Edicto duos ante annos vulgato, & cui Parisiense Parlamentum aliquamdiu repugnavit, contrariam affirmabant; easdémque posteà querelas apud Ludovicum XIII. gloriosæ memoriæ, ac regnantis Ludovici Patrem repetijt; ísque, ut ex publicis Cleri documentis constat, manum huic negotio finémque per extraordinarios Commissarios (inter quos quamplures Antistites) apponere destinaverat, fecisétque, nisi mors destinata prævertisset. Lites ac contestationes, quæ posteà coram Senatu Regio agitatæ sunt, vertebantur solùm inter particulares Regalistas ex una, promotósque ab Ordinarijs ex altera partibus; non ideò tamen Clerus Gallicanus aut finem implorandi Regem fecit, aut libertatem Ecclesiarum Compromisso submittere voluit, quam semper ut certam, nulliq; dubio, aut liti expositam agnovit. Poterant ergo sententiæ à Regio Consilio latæ, & quibus Procuratores intervenerant, privatorum negotia litesque finire; quippe cùm de dubijs incertísque causis ageretur. Id verò ut ad omnia indistinctè negotia extendatur, etiam ad illa, quæ spiritualem Episcoporum auctoritatem ac Ecclesiarum immunitatem tangunt, quǽque nullum prorsus dubium aut litem patiuntur; enimverò indignum id esset, plenúmque periculi. Nec verò Procuratorum interventus obligare Episcopos eorúmque Diœceses potuit, cùm in hujusmodi materijs nullam habeant Deputati, imò ne ipsa quidem Cleri Comitia, concludendi potestatem. Causa Regaliæ publica est, respicitque quinque aut sex Ecclesiasticas Provincias, complurésque particulares Diœceses, agitúrque de conservandis Ecclesiæ non solùm redditibus temporalibus, sed præsertim Dignitatum, Canonicatuum, aliorúmque principalium beneficiorum Collatione, quæ spirituale ac Hierarchicum quoddam jus est, nec libertas aut Possessio, quâ Ecclesiæ hac in parte fruuntur, dubia aut incerta est, sed certa, notoria, ac omnino comperta; malè ergo Ecclesiæ negotium gessissent, si illud judicio foròque submitterent Regij Senatûs; & si demus id factum esse, semper tamen Episcopis, quorum inter-*

intereſt, poteſtas fuit reclamandi revocandiq; contra jus & canones geſta. Clero coram Regio tribunali nihil aliud præſtare licuit, quàm ut cauſæ momenta Principi exhiberet, ejúsque contra Regios Miniſtros libertati Eccleſiarum infeſtos opem invocaret, id quod præteritis etiam annis ab eodem Clero factitatum eſt, quando contra Pariſienſis Parlamenti ſententiam, Henrico IV. & Ludovico XIII. glorioſæ memoriæ Regibus ſupplicavit; intelligebat enim, juribus & libertatibus Eccleſiæ quamplurimum detrahi, imò aliquâ ratione ea deſeri prodíque, ſi, cùm certa & indubia eſſent, pro incertis & indeciſis haberi pateretur, ac cognitioni Regiorum Miniſtrorum ſubmitteret, qui aliàs naturali quâdam propenſione feruntur Regum jura ultra terminos proferendi, & tunc præſertim, cùm non de Regis ſolùm, ſed etiam de ipſorummet commodo & auctoritate agitur, ut in præſenti Regaliæ cauſa. Non ergo formalitates aliquæ, quas dicunt in præſenti negotio obſervatas eſſe, Epiſcopis opponi poſſunt, quò minùs reclamare, ſuarúmque Eccleſiarum jura ſuſtinere debeant, præſertim cùm Regijs Miniſtris jam ſolemne uſúque receptum ſit, ut quoties bellum Eccleſijs & earum immunitatibus fecerint, ſemper ſpeciem aliquam formámque juſtitiæ obtenderint; quam ſi morari Epiſcopi voluiſſent, nunquam cauſa Eccleſiæ contra eos, qui opprimere eam nitebantur, defenſa eſſet. Imò rem attentè conſiderantibus palám eſt, hoc unum ex eorum artificijs fuiſſe, qui Eccleſijs Regaliam imponere moliebantur; ſenſim enim placidéque plures Procuratores, Prælatos & Capitula induxêre, ut judicio ſe ſiſterent Regij Senatûs, ſúæque libertatis titulos & acta producerent, ac poſteà reclamare volentibus opponerent; cauſam hanc jam examinatam decisámque in Judicio Contradictorio fuiſſe; prævidebant enim, niſi hiſce compendijs uterentur, & aliquam juſtitiæ formam præferrent, nunquam ad optatum finem perventuros, & hâc ipsâ juſtitiæ ſpecie Regis animum occupârunt, effecerúntque, ut in ſuas partes tranſiret; nec lucrari aliâ ratione eum poterant, quippe æqui juſtique amantem; ac etiam cùm de ipſius commodis agitur, earum regularum, quæ ſemel conſtitutæ ſunt, obſervantem. Sed nec contenti in ijs, quæ ad formam modúmque pertinent, Regi imponere, id multò magis quoad ſubſtantiam ipſam fecère; ſuggeſſerunt enim Majeſtati Suæ, Regaliam jus eſſe Gallicæ coronæ coævum, eique neceſſariò annexum, ac naturâ ſuâ univerſale, ac uniforme totúmque Regnum complecti: quæ omnia planè nova dogmata ſunt, recénsque inducta, ac hiſtoriæ teſtimonijs, Oecumenici Concilij toto Regno recepti Deciſionibus, novis antiquisque Regum edictis, authenticis Cameræ Pariſienſis documentis,

Parlamentorum ab aliquot jam seculis arrestis, ac denique Auctorum, qui de hoc Argumento scripsêre, quique inter præcipuos Senatores Regisq; Ministros numerabantur, sententijs ac doctrinæ contraria. Prætereà in hoc ipso, quod nobis objiciunt, Regij Consilij judicio Prælatos & Capitula ad producendos titulos, & alia suæ exemptionis documenta compulerunt, perinde ac si privatis privilegijs ac Contractibus (quemadmodum aliæ quædam Ecclesiæ Regaliæ olim subjectæ, & in Provincijs sitæ huic oneri assuetis) libertatem suam debeant, cùm tamen ea potiùs ex natura Ecclesiasticorum Beneficiorum, non aliunde proveniat, nec proinde alio titulo aut probatione, quàm naturalis suæ possessionis indigeat. Has verò Ecclesias postquam in earum classem redegerunt, quæ particulari titulo à Regalia exemptæ sunt, continuò adjecerunt, eas nihilominus Regaliæ subjectas esse, nec defendi posse continuâ & immemoriali possessione; quippe jus Regaliæ adeò coronæ annexum esse, ut nec alienari nec præscribi possit: qua in ratiocinatione illud ipsum supponunt, quod probari, non supponi debuit; si enim jus Regaliæ nec alienari nec præscribi potuit, ergò jus Regaliæ jam constitutum & stabilitum esse oportuit, id verò probari debuit, cùm in hoc ipso tota lis & cardo hujus quæstionis vertatur. Hæc si explicata Regi fuissent, nostrarúmque Ecclesiarum jura & libertas, uti par erat, exposita, nimium haberet ille æquitatis, ut numquam pati posset libertatem & prærogativam Ecclesijs adimi, quibus à prima fundatione fruebantur, quæque alij retrò Reges intactas semper illibatásque voluerunt. Id ergo unum superest, ut Regi vid. res tota, ejúsque fundamenta & rationes, uti se habent, ante oculos ponantur, nec verò aptior alius est, qui præstare id possit, quàm Eminentia Vestra; character quippe & dignitas Metropolitani, ac præsertim gratia, quâ apud Regiam Majestatem floret, Eminentiæ Vestræ ante alios id præstabunt, ut vid. & loqui de hac causa liberè audeat, & à Principe libenter gratéq; audiatur. Dignata est jam aliquoties Eminentia Vestra mihi significare, gratum sibi acceptúmque fore, si cùm necessaria aliqua occurrent, non omitterem eam submonere; at verò nihil magis necessarium majorísque momenti occurret, quàm quod præsens occasio monendum offert. Libertas nostrarum Ecclesiarum, quâ immunes à Regalia constituuntur, Depositum quoddam est fidei Episcoporum commissum nobísque obligatio incumbit integrum illud intactúmque Christo JESU supremo Ecclesiarum Pastori restituendi. Ego eâ jam ætate sum, ut reddendis villicationis meæ rationibus vicinum me sentiam, nec aliud magis conscientiam meam prægravaverit, quàm si contra officij mei debitum apertámque veritatem jura ac libertates Ecclesiæ meæ prodam. Nec ego sum solus, cui hæc causa tantopere

cordi

cordi ac curæ sit; nam Eminentiam Vestram non latet, quid plerique Episcoporum sentiant, & quàm apertè, dum occasio se offert, in hac causa loquantur. Compertum quoq; mihi est, nonnullos Episcoporum scriptis protestatos esse, eásque protestationes in Archivia suarum Diœceseon condidisse, ut hâc saltem ratione suarum Ecclesiarum juribus consulerent. Me quod attinet, Deum enixè & ex intimo cordis precabor, ut quæ ad majorem sui nominis gloriam, Ecclesiæ utilitatem, ac Conscientiæ quietem faciunt, Eminentiæ Vestræ inspirare dignetur; Ipsa interim dignabitur eodem, ut hactenus, affectu & benevolentiâ prosequi, qui interim Reverentiæ ac venerationis plenus sum, & ero semper. Alecti 6. Junij 1676.

Eminentiæ Vestræ.

Humillimus & Obedientissimus Servus

Nicolaus Episcopus Alectensis.

Documentum XXIII.

Actus Appellationis ab Illustrissimo & Reverendissimo Episcopo Alectensi ad summum Pontificem & Sacram Apostolicam Sedem interposita contra Eminentissimi Cardinalis Petri de Bonzijs Archiepiscopi Narbonensis Constitutionem in favorem Regalistarum editam.

12. Novembr. Anno 1677.

A*Nno 1677. die duodecimâ mensis Novembris in Civitate Episcopali Palatio Alectensi coram me Regio Notario & testibus infrà nominandis personaliter constitutus Illustrissimus & Reverendissimus Dominus Nicolaus Pavillon, Episcopus Alectensis (ab integro jam mense morbo decumbens) postquam intellexit, famulum suum carceribus detentum esse, quem Narbonam miserat ad insinuandum actum & declarationem Appellationis, suo jussu interpositæ à Stephano Durand, ædium Episcopalium Ostiario, contra ultimam Ordinationem seu Mandatum Eminentissimi Cardinalis Bonzij Archiepiscopi Narbonensis quinto currentis datam; cúmque bajulus, qui præfatum Mandatum pertulerat, responsum, uti promiserat, non expectâsset, imò nec tantum temporis morari sustinuisset, quantum opus erat, ut id Mandatum Do-*

mino Episcopo innotesceret, & ipse lecto affixus à solis Domesticis conveniri pateretur, multóque minus virium defectu actum Appellationis expedire posset, injunxit præfato Durando, ut ipse appellaret, quippe quem bajulus Archiepiscopi convenerat, eique Mandatum insinuaverat, promiserátque responsum præstolari. Has ergo ob causas sæpè nominatus D. Episcopus præsenti hoc actu approbat ratámque habet Appellationem à præfato Durando interpositam, declarátque famulum, qui modò carceribus detinetur, suo jussu Narbonam profectum esse, ut illic demandatam Appellationem insinuaret; & proin immeritò tam durè & inclementer acceptum esse, cùm nihil aliud commiserit, quàm ut actum justitiæ à Domino suo imperatum, quique nullo modo ei culpæ imputari poterat, exequeretur. Declarat ergo præfatus D. Episcopus, à Mandato seu Constitutione D. Archiepiscopi Narbonensis quinto currentis data tam per viam nullitatis & incompetentiæ, quàm alio quovis legitimo justóque titulo ad Sacram Sedem appellare ac protestari, sicut jam tum protestatus est, & adhuc protestatur contra injustam detentionem sæpè dicti famuli sui, & appellationis ab Episcopo imperatæ executoris, utpote qui ex debito officij sui non potuerit impositum appellationis deferendæ Mandatum recusare. Méque Notarium requisivit, ut, &c. Actum die & loco ut suprà, &c.

Nicolaus Episcopus Alectensis.

Documentum XXIV.

Projectum Appellationis & Protestationis contra Mandatum seu Constitutionem Eminentissimi Cardinalis Bonzij Archiepiscopi Narbonensis, quod tamen expediri non potuit ob mortem Illustrissimi Episcopi Alectensis.

ANno 1677. Illustrissimus & Reverendissimus Dominus Nicolaus Pavillon Episcopus Alectensis coram me Notario constitutus Eminentissimum Cardinalem Bonzij Archiepiscopum Narbonensem, nec non Dominos Candelon, ejusdem Diœcesis Promotorem, & Joannem Petrum Gaston de Foix Presbyterum alloquens dixit, se, cùm pro tuenda sacra Episcopali dignitate Constitutionem quamdam sub data vigesimæ secundæ elapsi Octobris emittere, eáque licentiam Officialis Narbonensis, Magistri Bernardi du mas coërcere compulsus esset (qui non sine omnium Episcoporum gravi injuria constitutiones quinto Martij & decimo septimo Octobris Anni 1676. à Reverendissimo & Illustrissimo Domino Episcopo Alectensi Exemptionis & libertatis Ecclesiasticæ tuendæ gratiâ publicatas ausus

esset

esset infirmare irritásque declarare) non potuit præfatus Dominus Episcopus Alectensis non vehementer mirari, Eminentissimum Cardinalem de Bonzijs Archiepiscopum Narbonensem non solùm communem omnium Episcoporum causam noluisse amplecti (quorum jura in persona Episcopi Alectensis omnium in ea Provincia Episcoporum antiquissimi apertè violata sunt) verùm etiam Officiali suo se adjunxisse, ab eóque audacter peracta, editâ die quintâ Novembris Constitutione, sustinere aggressum esse, quâ Domini Episcopi Alectensis priorem Constitutionem sacris Canonibus Regníque legibus ab Ecclesia Gallicana hactenus observatis, nec non quieti Conscientiarum ac Hierarchiæ Disciplinæ contrariam, & censuras in eadem Constitutione latas, irritas nullásque declarat, ac omni effectu cassas. Probibet insuper inhibétque præfato Domino Episcopo Alectensi, ne deinceps bujusmodi Constitutiones promulget, nisi velit Canonicâ districtione puniri. Jubet deinde sententiam ab Officiali suo pronuntiatam Eidem Domino Episcopo & Capitulis tam Cathedralis quàm Collegiatæ S. Pauli Ecclesiarum iteratò insinuari, illique sub pœna Excommunicationis ipso facto ab omnibus Canonicis alijsque Ecclesiasticis personis, quæ directè vel indirectè executionem præfatæ sententiæ impedirent, incurrendæ, exactè promptéque obediri. Hæc Eminentissimi Cardinalis & Archiepiscopi Narbonensis sententia ut primùm ad notitiam pervenit sæpè dicti Domini Episcopi Alectensis, continuò ab ea appellandum duxit, prout etiam appellavit; tantóque plures dolendi causas conquerendíque se habere credidit, quòd exaratis ad eumdem Eminentissimum Cardinalem litteris (quarum copiæ huic Appellationis actui adjunctæ sunt) rationes & causas prolixè notaverit, ob quas conscientiæ & obligationi suæ defuturum se credidit, nisi Constitutionem suam quinto Martij anno 1676. datam in lucem emitteret, eáq; canonicam & naturalem, omnísq; Regaliæ expertem Ecclesiæ Alectensis libertatem pro virili sua parte sustineret, & tamen præfatus Dominus Cardinalis ne dignatus quidem ad ea respondere, quæ ab Alectensi Episcopo proposita fuerant, eúmque, siqua in re à vero aberrâsset, præmonere, contra omnes æqui honestiq; regulas, Constitutionem suam non vulgandam tantùm, sed etiam typis imprimendam curavit, ut vid. tantò spectabilius characterem ac dignitatem Episcopalem fœdaret, cùm id potiùs præstare debuisset, ut Officialis sui temeritatem coërceret, ac injuriam reparandam curaret, quam in persona Alectensis Episcopi toti Episcopali Collegio audacter intulerat. Hæc sunt, quæ præfatum Episcopum Alectensem impellunt, ut ad rationes respondeat, quæ in Constitutione seu Mandato Narbonensi continentur, illibatâ tamen integráque reverentiâ sacræ Purpuræ debitâ.

 Primò

Primò ergo allegatur, ſententiam à Domino de Mas pronuntiatam legitimæ poteſtati inniti; eum quippe cum ſit Domini Archiepiſcopi Narbonenſis Vicarius Generalis & Officialis, ejúsq; auctoritate & poteſtate fungatur, potuiſſe omnia, quæ idem D. Archiepiſcopus poterat; nam ex jurium quoque diſpoſitione Judicis delegati, & delegantis eamdem eſſe jurisdictionem & poteſtatem. Ad quod confirmandum ſæpè dictus Dominus Archiepiſcopus multas congerit Jurium auctoritates, quæ Delegatis favere videntur, additque: Olim nunc Presbyteros Comitijs Generalibus, nunc Diaconos præſediſſe, idque non tam propriâ, quàm aliorum auctoritáte, quorum vid. perſonam ſuſtinebant; ſua quoque in Comitijs ſuffragia contuliſſe, quibus Epiſcopos, Archiepiſcopos & Patriarchas damnabant. *Cæterùm, omnia hæc argumenta & auctoritates, quæ Domino Archiepiſcopo congerere placuit, planè inutilia ſunt, nullíusque momenti, atque in alienum ſenſum detorta, idque multis ex cauſis. Nam* primò *pro fundamento id ſupponunt, quod apertè falſum eſt; neque enim Officialis eſt Judex propriè delegatus, ſed ordinarius, & ordinariâ fungens jurisdictione, æquè ac alij ejuſdem D. Archiepiſcopi Judices, & ita quidquid de Judicibus delegatis dicitur, nullo modo aptari poteſt præſenti argumento.* Secundò. *Quamvis negari haud poſſit, cauſas Epiſcoporum aliquando à Presbyteris & Diaconis judicatas eſſe, ídque auctoritate Antiſtitum, à quibus delegati erant; nunquam tamen exemplum oſtendi potuit, id à ſolis Presbyteris & Diaconis factum eſſe, ſed ſemper unà cum alijs Epiſcopis, ita ut ſemper verum ſit, cauſas Epiſcoporum ab alijs & competenti numero Epiſcopis judicatas eſſe. Caſus ergo, de quo in præſenti agimus, toto cælo ab eo differt, qui à Domino Archiepiſcopo nobis opponitur. Quippe unicus & ſolus Presbyter eſt, qui nulli alteri Epiſcopo junctus auſus eſt auctoritatem ſibi ſumere Epiſcopum judicandi, ejúsque Conſtitutiones irritas nullásque declarandi, id quod nullo antiquitatis exemplo purgari unquam poterit.* Tertiò. *Si principia & rationes Domini Archiepiſcopi aliquid convincerent, ſequeretur in cauſis, quæ perſonas etiam Epiſcoporum eorúmq; depoſitiones ſpectant, poſſe ab aliquot Diaconis, quos Epiſcopi delegâſſent, Epiſcopos judicari, quamvis interim nullus Epiſcoporum aut Archiepiſcoporum dignaretur eas cauſas cognoſcere; quo nihil poteſt dignitate Epiſcopali indignius dici, magíſque Sacris Canonibus adverſum. Hæc omnia ſatis ſupérque oſtendunt, quàm vana ſint nullòque fundamento nixa, quæ ab Officiali Narbonenſi prætexuntur, & hæc ſola ſufficerent ſtabiliendis Epiſcoporum juribus. Verùm ut hæc ipſa certiſſima reddantur, ut quæ nullâ tergiverſatione negari poſſint, ad principium reducemus, quo in Eccleſiaſtica Diſciplina*

nullum

nullum certius firmiúsque. Illud verò est, quòd jus ab antiquis Canonibus inductum aboleri destruiq; non potest, nisi auctoritate, quæ, aut major aut par sit Concilijs jus illud constituentibus, aut saltem legitimâ consuetudine & possessione, ob quam illud jus præscriptum, eiq; à partibus voluntariè renuntiatum esse dici possit. Jam verò certum est, antiquos Canones statuisse, ut causæ Episcoporum à Metropolitano, Conciliòve Provinciali, non verò à Sacris Canonibus judicarentur. Quærimus ergo, quis hunc morem à Sacris Canonibus inductum abrogaverit? Aut forsan Concilium aliquod Oecumenicum ostendi potest, quod aliam judicandi formam præscripserit, & Episcopos sententiæ ac judicio Officialium submiserit? Planè si D. Archiepiscopus Narbonensis hujusmodi aliquas auctoritates causæ suæ fulciendæ habuisset, omnino haud dissimulâsset; cùm ergo nullas alleget, constat id non oblivioni, sed indigentiæ adscribendum esse. Multò minùs dici potest consensisse Episcopos, ut hoc jure à Canonibus stabilito privarentur, cùm potiùs auctoritates à Domino Archiepiscopo allegatæ contrarium probent; Ipse enim fatetur, Suffraganeos Diœcesis Narbonensis contendisse, non posse Officialem Archiepiscopalem de Episcoporum Constitutionibus judicare, imò totum Clerum Gallicanum super hoc puncto suas querelas Regi obtulisse. Nec etiam dici potest, Officiales in pacifica hujus juris possessione esse, illúdque beneficio longævæ consuetudinis præscripsisse: cùm è contrario potiùs, quoties hoc jure uti voluerunt, Parlamentorum Arrestis comprehensi sint, hujusmodi appellationes abusûs damnantium; quantò ergo minùs permisissent non judicari tantùm, sed etiam condemnari Episcopos non citatos inauditósque? Celebre est Arrestum, præsertim de anno 1577. in favorem Carnotensis & Melitensis Episcoporum, à Citatione Senonensis Officialis tamquam ab abusu appellantium; edixitque Curia, Officialem potestate suâ abusum esse; citationem verò ipsam irritam nullámq; declaravit, decrevitque, ne Suffraganei Episcopi juxta Sacrorum Canonum dispositionem in ijs, quæ ad disciplinam correctionémque Ecclesiasticam pertinent, coram Vicarijs Generalibus, sed solùm & immediatè coram Archiepiscopo respondere, eique obedire teneantur. Reperiuntur apud du Luc in Collectione Arrestorum, quæ in publicum edidit, duo alia & antiquiora Arresta, de annis vid. 1550. & 1553. in favorem Nivernensis & Tricassensis Episcoporum, qui cùm ab Officiali Senonensi citati essent, Parlamentum pronuntiavit, hujusmodi citationes nullas & abusivas esse, additque præfatus du Luc hæc verba digna memoratu: Potest quidem Archiepiscopus Provincialis Episcopum in jus ad se vocari jubere, in eumque jus dicere; sed neq; per Juridicum, quem

Officialem appellant, neque per Vicarium quacumque præditum potestate. Quî ergo? Sanè per semetipsum & alios Provinciales Episcopos, quos in Concilio adhibere habet necesse; cujus contrarium cùm Senonensis Archiepiscopus in Nivernensem & Trecensem Episcopos usurpâsset, & ab ij abusum causati provocâssent, è forensi prælio superiores evaserunt.

Hæc verò à præfato Auctore insinuata jurisprudentia adeò certa & indubia est, ut inauditum sit, careátque exemplo, fuisse Metropolitanum aliquem, qui paria ausus fuerit Narbonensi Officiali, quem proinde coerceri efficaciter oportet. Præsertim cùm ne quidem ipsi Domino Archiepiscopo potestas fuerit, ut de Constitutione Domini Episcopi Alectensis solus judicaret, eáque ratione & modo, quem ejus Officialis sibi usurpavit, idque non solùm ex rationibus ab Illustrissimo Domino Episcopo Apamiensi insinuatis (quia vid. id sine cognitione causæ factum, nec partibus, quarum intererat, vocatis, id quod planè Ecclesiæ Sacrorúmque Canonum spiritui contrarium est, ut videre licet apud S.Gregorium Magnum lib. 7. epist. 62. *Apud Adrianum in Capitularibus* capite 22.& 26. *In Concilio Aquisgranensi* anno 816. lib. 1. cap. 35.) *Verùm etiam ex eo capite, quòd licèt Archiepiscopus Metropolitanus sit omnium suorum Suffraganeorum superior, non ideò tamen judicare de illorum causis potest, nisi in casibus speciatim à Jure permissis; & tunc quoque non solus, sed tantùm in Synodo Provinciali, sic enim in Antiocheno* anno 341. cap. 14. *& Constantinopolitano Concilijs* anno 382. *& in Capitularibus* capite 29. *apertè statuitur.*

Conqueritur quidem Dominus Archiepiscopus Narbonensis, nolle Dominum Episcopum Alectensem Appellationes tanquam ab abusu in Diœcesi sua tolerare. Cæterùm hæc ipsa criminatio abundè ostendit, non satis de moribus Episcopi Alectensis, ejúsque agendi ratione, Domino Archiepiscopo constare. Enimverò ejusmodi Appellationes semper ille admisit, & tunc solùm rejecit, quando dolo malo ac justitiæ eludendæ adhibebantur, & quando omnes simul Episcopi contra illas declamabant; tunc enim omnium Episcoporum querelis suas quoque sociavit, & illæ à Parlamentis Regióque Senatu pro justis acceptæ sunt.

Minùs etiam præfatum Episcopum Alectensem morari debet, quod sæpe memoratus Dominus Archiepiscopus in defensionem Officialis sui allegat, eum vid. cùm dixisset Constitutionem Domini Episcopi Alectensis Legibus Regni Gallici adversari, *continuò adjecisse:* Quæ in Ecclesia Gallicana hactenus observatæ sunt, *ut vid. innueret, se de illis tantùm legibus loqui, quæ ab Ecclesia receptæ observátæq; de prophanis & politicis in Ecclesiasticas transierunt. Cæterùm*

rùm intelligi haud potest de quibus Legibus Officialis loquatur, & quænam illæ Ecclesiasticæ & Politicæ leges sint, quas ab Episcopo Alectensi violatas esse conqueritur. Videri poterat de Regia loqui Declaratione, quæ in favorem Regaliæ conscripta & prodita est; sed cùm constet eam ab Ecclesia receptam non esse, idque non lateat Dominum Archiepiscopum, qui verba Officialis in alium sensum detorquet, & ea intelligenda esse dicit de nescio qua lege, Episcopis prohibente, ne in causis, de quibus Judices competentes jam aliàs judicârunt, quidquam disponant decernántque, sed supplicare tantùm ijs liceat. Sed ad hoc prompta est responsio, vid. nullam esse aut Regiam aut Ecclesiasticam legem, quæ probibeat Episcopis, quò minùs Personis Ecclesiasticis, & manifestis Concilij Oecumenici violatoribus Excommunicationem à Concilio indictam denuntient, quod solum & unicum est, quod Domino Episcopo Alectensi imputari potest, & ne ad boc quidem progressus est, nisi ad Conventum Cleri Generalem, ipsúmq; Dominum Archiepiscopum Narbonensem datis priùs litteris, quibus rogabantur, ut super hac causa Regiam Majestatem convenirent; quod cùm impetrare à Clero non potuisset, ipsemet litteras ad Regem exaravit, exposuítque rationes, quibus obstrictum se credidit, ut ijs, qui Beneficia suæ Diæcesis Regaliæ obtentu adepti erant, sese opponeret. Quæ omnia clarè ostendunt, Episcopo Alectensi semper curæ fuisse, ut in hoc negotio omnes partes reverentiæ expleret Principi suo debitæ; & quæ coërcendis Regalistis hactenus fecit, à sola necessitate debitóque officij sui fluxisse.

Illud quoque nullo fundamento nititur, quod addunt, Regaliæ negotium fuisse à Judicibus competentibus jam judicatum decisumque. *Cùm enim Regalia ex juribus spiritualibus constet, quale est jus Beneficia conferendi, certum est, non potuisse nisi duobus modis Regibus acquiri, aut expresso vid. Ecclesiæ privilegio, in Oecumenico Concilio illis concesso, aut perpetuâ & immemoriali possessione, ex qua Ecclesiæ consensus præsumi possit. Jam verò certissimum est nec legem ullam Ecclesiasticam, nec legitimam possessionem ostendi posse, ob quæ in Provincia Septimaniæ hoc jus sibi Princeps vendicare possit. Quid ergo in negotio hujus naturæ Regia Declaratio operetur? Nec enim ea Declaratio dici potest esse lex Ecclesiastica, nec etiam esse probatio legitimæ Possessionis; imò ex ea potiùs convincitur, nullam hactenus Possessionem penès Regem fuisse; nam hæc Declaratio eò unicè pertinet, ut Regem in possessionem juris inducat, quam hactenus non habuit. Nullum ergo alium effectum ea Declaratio habet, quàm ut sit argumentum Regiæ voluntatis; at verò innata Regi pietas & justitia nunquam permiserint, ut is suas voluntates pro Ecclesiasticis Legibus, se verò in*

causis

causis spiritualibus pro Judice competenti haberi velit. Ad solam ergo Ecclesiam spectat de jure & privilegio cognoscere, quod sola dare potuit; nec umquam salvâ veritate dici poterit, hanc causam à competenti Judice decisam esse, quandiu à solo profano Tribunali sententia fluxerit, Ecclesiastico tacente.

Neque illud verum est, agnovisse in hac causa Clerum Gallicanum Regij Senatûs jurisdictionem; id enim falsum est, si loquamur de universali ea quæstione, vid. An Jus Regaliæ illimitatè ad Regem pertineat? *Solùm enim particulares privatæque controversiæ, inter Regalistas vid. ex una, & legitimè ab Ordinarijs provisos ex altera partibus, coram Senatu Regio agitatæ sunt, & in Parlamentis avocatæ, juxta Henrici IV. & Ludovici XIII. Edicta, quæ contra sententiam Parlamenti anno* 1608. *ad Cleri Gallicani preces impetrata sunt, id quod Dominus Episcopus Alectensis litteris ad Dominum Archiepiscopum Narbonensem die 6. Junij Anno* 1676. *exaratis prolixè ostendit.*

Nec etiam aliquid probat, quod idem D. Archiepiscopus Narbonensis adjungit de potestate Officialis, aut Vicarij Generalis admittendi Ecclesiasticos (qui se in Curia Romanæ provisos esse asserunt) ab Episcopo rejectos, quo exemplo conatur ostendere, etiam ab Officiali suo potuisse Constitutionem Episcopi Alectensis damnari, Episcopo non citato. Cæterùm nemo non videt, quantum inter utrúmque casum discriminis intercedat; præter enim illa, quæ in simili causa ab Illustrissimo & Reverendissimo Episcopo Apamiensi notata sunt, ea etiam substantialis omnino differentia accedit, quòd, cùm Officialis, seu Vicarius Generalis ratas habet provisiones in Curia Romana factas, quamvis ab Episcopo rejectas, non de Potestate, quam circa hujusmodi provisiones Pontifex habet, judicium sibi sumit, sed tantùm de provisi qualitatibus personalibus; quo fit, ut hujusmodi Vicarij sententia nec legis vim habeat, nec ullum Pontificiæ potestati præjudicium pariat. Secus foret, si non tam de qualitatibus personalibus, quàm de ipso jure conferendi lis moveretur, tunc enim quàm maximè referret Ecclesiæ, ne hoc jus ab ijs, qui illud non habent, usurpari permitteret; sicque hæc causa propriè ad Ecclesiam pertineret; cujus defensor legitimus & naturalis Episcopus est; non ergo judicari de illa causa potuit, Episcopo non audito: planè res nova & miræ est, potuisse Officialem Narbonensem sibi persuadere, coram tribunali suo velut Judicis competentis non disceptari tantùm, sed decidi etiam debuisse, an tota Narbonensis Provincia Regaliæ (de qua omnibus retrò annis exempta fuerat) subjaceret? idque ne vocatis quidem auditísque Episcopis, quorum utique intererat, ne in novam servitutem illæ Ecclesiæ raperentur. Si ergo hanc novam mirámque formam judicandi admittamus, quoscunque deinceps violandi Ecclesiastica jura cupido

pido incesserit, id tantùm curabunt, ut primò Religionem Principis circumveniant: deinde ut Officiales Episcoporum lucrentur, eósque suarum voluntatum executores faciant; isti verò omnes Episcopos, qui injustis eorum conatibus obsistent, tamquam qui leges in Regno Gallico stabilitas, & ab Ecclesia receptas violâssent, postulabunt. Sed mihi animus non est, perniciosos omnes effectus, nec minùs Ecclesiasticæ Disciplinæ, quàm Religioni ipsi fatales recensere, qui ex hac agendi ratione procul dubio provenient. Ob has igitur aliásque hujus generis rationes suo loco & tempore producendas præfatus Dominus Episcopus Alectensis declarat, notúmque facit Eminentissimo Domino Cardinali & Archiepiscopo Narbonensi, nec non suprà nominatis Domino Promotori, & Joanni Petro Gaston de Foix, se in appellatione persistere jam semel ad Sanctissimum Dominum nostrum INNOCENTIUM XI. Sedémque Apostolicam à dicta Eminentissimi Cardinalis & Archiepiscopi Ordinatione interposita, ac in optima forma protestatur, quidquid in præjudicium præfatæ appellationis fieri aut attentari contigerit, nullum irritúmque fore (quippe juxta Canonicas Regulas, pendente appellatione nihil fieri, aut innovari oportet) suásque Constitutiones 5. Martij & 17. Octobris anno 1676. datas executioni interim dandas esse, donec à sua Sanctitate & Sacra Apostolica Sede aliter disponatur.

Documentum XXV.

Tertia epistola Illustrissimi & Reverendissimi Episcopi Alectensis ad INNOCENTIVM XI. Summum Pontificem.

IN hac confectæ ætatis & affectionis paralyticæ sinistram corporis partem occupantis invalescente ægritudine, arctissimam meam cum Apostolica Sede communionem, & singularem erga Pontificatum Sanctitatis Vestræ reverentiam & devotionem hoc monimento testatam volui: simul & extrema Ecclesiæ mihi commissæ amoris officia exhibere satagens, ad authoritatem & tutelam Vestram, quâ maximè modò indiget, confugio. Nativam illius & perpetuam à Regaliæ jure immunitatem, quæ illi cum tota Provincia Ecclesiastica Narbonensi, & alijs quibusdam communis est, & juxta Concilij generalis Lugdunensis Constitutionem pro parte mea hucusque tuitus sum. At eam novo & insolito Regaliæ juri post discessum meum jam instantem penitùs subjectum iri prospicio, nisi intercessione summæ Vestræ Authoritatis apud Christianissimum Regem ab ejusmodi jugo vindicetur. Quare hoc unum restat, Beatissime Pater, ut ipsam in eadem libertate & immunitate, cum qua quadraginta abhinc annis eam suscepi,

Beati-

Beatitudini Vestræ custodiendam commendem. Est & aliud grave mihi, Beatissime Pater, quippe quòd meæ cum Apostolica Sede communioni umbram aliquam offundere videatur, censura scilicet à Romanis Inquisitoribus Rituali libro, qui à me ad usum nostræ Diœcesis editus est, inusta. Libri illius à plurimis licèt fratribus Coepiscopis solemni approbatione laudati novum examen subire non detrecto: imò peropto, si modo Sanctitas Vestra per se pro Sua benignitate oculos & animum advertere dignata fuerit. Quidquid in eo emendandum pro Sua sapientia duxerit, hoc pro reverentia mea emendandum duco. At pristinum Inquisitorum judicium, acerbum nimis & injuriosum eò magis deprecor, quò pleraque Ethicæ Christianæ dogmata, tanquam sub Generali Ritualis nostri censura damnata, à viris illusoribus, qui supra populum, juxta Prophetam, dominantur, passim traduci doleo. Hanc labem à me, hanc à sanctissimis dogmatibus fraudem & calumniam ut amoliatur Sanctitas Vestra, ultimùm obsecro & supplico. Itáq; votorum tum hujus, tum superioris Epistolæ summâ in sinu Sanctitatis Vestræ repositâ, mortem expecto, Apostolicâ Vestrâ benedictione jam mihi concessâ munitus, & necessario maximè precum Vestrarum præsidio apud summum Judicem adjuvandus. Alecti die 25. Octobris Anno 1677.

BEATISSIME PATER,
Sanctitatis Vestræ

Humillimus & Obsequentissimus
Filius & Servus

Nicolaus Episcopus Alectensis.

Documentum XXVI.

Epistola Eminentissimi Cardinalis Cybo ad Reverendissimum Episcopum Apamiensem.

Data 8. Decembris, Anno 1677.

Illustrissime & Reverendissime Domine.

Accepi unà cum humanissimis litteris tuis, instrumentum appellationis interpositæ à Sententia Archiepiscopi Tholosani: in quo Sanctitas Sua non permittet, ut à paterna sua erga te & Apamiensem Ecclesiam charitate quicquam diù desideres, sicuti, occasione se dante, certiùs cogno-

cognosces. Tibi Illustrissime & Reverendissime Domine, læta faustáque omnia à DEO auguror. Romæ, die 8. Decembris Anno 1677.

Illustrissime & R. D.

Servitor

A. Cardinalis Cibo.

Documentum XXVII.

Secunda epistola Reverendissimi Episcopi Apamiensis ad Regem Christianissimum.

20. Januarij Anno 1678.

A*Ccepi quàm maximâ potui veneratione Arrestum Consilij 28. elapsi Novembris latum, quo Majestas Vestra injungit mihi, ut intra duos menses Sacramentum fidelitatis in acta publica referri faciam, admittámque de quibusdam Canonicatibus alijsque Beneficijs Regularibus Ecclesiæ Apamiensis, titulo Regaliæ provisos, idq; sub pœna privationis omnium fructuum & proventuum temporalium. Patiatur Majestas Vestra humillimas preces meas, quas vid. necessitas hujus causæ expressit, Sibi deferri, quásque tantò confidentiùs spero auditum iri, quòd ab Episcopo, & in causa Ecclesiæ prolatas; cùm aliàs semper magnorum Principum fuerit, etiam in negotijs merè temporalibus querelas subditorum gemitúsque excipere. Enimverò si liceret ante oculos Majestatis Vestræ cor meum intimásque cogitationes expromere, videret Ipsa id, quod animum meum perstringit, non esse metum proventus temporales amittendi, cùm enim in sacris Canonibus didicerim, Ecclesiasticos fructus esse bona DEO consecrata, nihil aliud ex ijs reservatum mihi volui, quàm curam administrationémque mei Oeconomi; sícque meam Personam ac particulare commodum quod attinet, quidquid Divina Providentia permiserit, pacatissimè feram. Id solum à Majestate Vestra petere mihi liceat, ut si quidem alicujus me culpæ reum pœnáque dignum crediderit, dignetur eâ tantùm fructuum parte multare, quæ sustentandæ Personæ ac necessitati meæ parcè adhibetur, nec enim me pudebit Fidelium pietatem ac eleemosynas implorare; tantùm ne hâc pœnâ & calamitate meâ quamplures alij ac innocentes involvantur. Cogor enim Majestati Vestræ significare proventus illos, qui ex Consilij sen-*

ſententia ſubducti mihi ſunt, ad alenda duo ſeminaria, in quibus Clerici animarum ſaluti ac curæ addicti, magnóque numero ſuſtentantur, ad fabricandam ædem Cathedralem hæreticorum furore planè deſtructam, ad reparandas ornandáſq; reliquas Diœceſis Eccleſias, ad alendos tegendóſque pauperes, qui plurimi ſunt, & qui hoc ſubſidio deſtituti in extremam neceſſitatem adigentur, & denique ad exolvendum æs alienum, quod ut omnibus hiſce expenſis par eſſem, contrahere neceſſariò debui. Quod ergo ante hæc omnia animum meum imìmè ferit, illud eſt, me licèt ardentiſſimo deſiderio ferar nihil agendi, quod Majeſtatem Veſtram vel leviſſimè offendat, non poſſe ſalvâ, quam DEO ejúſque Sponſæ debeo, fidelitate, Arreſto mihi nuper ſignificato obtemperare. Neque enim, niſi anathemata à ſacris Conciliis vibrata experiri velim, cooperari, imò ne conſentire quidem poſſum, ut Eccleſia juribus ſpolietur fidei meæ commiſſis. Inter ea verò jura unum è præcipuis maximéque ſpiritualibus eſt libertas conferendi Beneficia Eccleſiaſtica, quam libertatem Regalia omnino demolitur: hæc verò in quamplurimis Regni Gallici Provinciis numquam locum habuit, id quod ex Edictis Galliæ Regum, Majeſtatis Veſtræ Prædeceſſorum, & Parlamentorum, & Cameræ Pariſienſis Protocollis, & ex doctrina Auctorum, qui ante Arreſtum Parlamenti Pariſienſis de anno 1608. de hoc argumento ſcripsêre, & quorum aliqui in præfata Camera Computorum publicis officiis fungebantur, manifeſtè probari poteſt. Philippus Probus, vir inſignis probátæque doctrinæ, & cui Regalia odio eſſe non poterat (nam Regaliæ titulo in Eccleſia huic ſervituti obnoxiæ Beneficium obtinuerat) non contentus Eccleſias in genere deſignâſſe Regaliæ immunes, Epiſcopatus quoque in particulari enumerat, exemptos liberóſque, & præſertim Tholoſanæ Provinciæ, quorum primum hunc Apamienſem conſtituit.

Enimverò non poteſt hoc jus Regaliæ ad Majeſtatem Veſtram pertinere, niſi uno ex ſequentibus titulis, vid. aut præciſè, Jure Regio: *aut titulo Univerſalis omnium* Eccleſiarum Fundatoris: *aut beneficio* Poſſeſſionis, memoriam hominum excedentis: *aut denique* Eccleſiæ Privilegio.

Qui conati ſunt perſuadere Majeſtati Veſtræ, jus Regaliæ totâ Galliâ extendi, id principium aſſumpſerunt, ut dicerent, Regaliam jus eſſe Coronæ annexum, ideóque inalienabile & impræſcriptibile; quo fundamento nixi adjecerunt, quemadmodum Regium Diadema rotundum eſt, eâq; figura deſignat, Coronam Regiam complecti omnia; ſic quoque Regaliam ad omnes Regni Eccleſias proferri, nullâ exceptâ. Sed permittat Majeſtas Veſtra, ut liberè dicam, nihil cogitari poſſe hâc Maximâ inanius, minúſque fundatum. Quî enim fieri poteſt, ut jus Beneficia Eccleſiaſtica conferendi, quod ſpirituale omnino eſt, à Regia Poteſtate & Corona depen-

pendeat? Planè nihil aliud hoc est, quàm spiritualem ac temporalem confundere potestatem, Ecclesiarum ac Principum jura commiscere: & verò si hoc tantique momenti jus adeò Regiæ Dignitati adjunctum est, qui fieri potest, ut Ministri Regum Majestatis Vestræ Prædecessorum tot sæculorum decursu illud ignoraverint? an verò aut negligebant, aut nesciebant, quid Regibus deberetur? & ipsum Parisiense Parlamentum, si hanc Maximam veritati consentaneam esse credidisset, num ausum aliquando esset (quod tamen aliquoties fecit) Regibus onus hanc possessionem probandi imponere, cum de nonnullis Ecclesijs controversia moveretur? Sed nec solùm hoc Galliæ Regum esset privilegium, sed omnium omnino coronam gestantium, qui eodem jure eàdemque ratione Regaliam, quà latè dominantur, vendicare sibi possent; ideò Lugdunense Concilium, cùm titulos recenset, ob quos permitti Regalia possit, solius fundationis, & antiquæ Possessionis mentionem facit.

Alij ergo, qui fallacis hujus Maximæ inanitatem cernunt, diffidúntq; tam fragili fundamento, ad alia se vertunt, & Majestati Vestræ tanquam omnium Regni Ecclesiarum Fundatori Regaliam attribuunt. Cæterùm si Majestas Vestra observare dignata fuerit, Ecclesiæ Apamiensis proventus in solis verísque Decimis (quas Deus sibi reservavit, & quarum dispensationem Ecclesiæ Ministris reliquit) consistere, Ipsamet facilè concludet, non fuisse Ecclesiam Apamiensem à Regibus Ejus Majoribus dotatam. Quod verò supra Decimas est, tam parvi est momenti, ut non credam tam modicæ rei intuitu voluisse Reges hujus Ecclesiæ fundatores appellari. Quamquam, etsi demus Fundatores appellandos esse, quis nescit solam Dotationem, si Privilegium Ecclesiæ absit, non sufficere, ut quis possit Beneficia Ecclesiastica conferre, ac Ministros Ecclesijs constituere?

Possessionem quod attinet, certissimum est, numquam hoc jus à Majestate Vestra in Apamiensi Ecclesia exercitum esse, nec ullum exemplum ostendi poterit.

Denique tantùm abest, Ecclesiam hoc jus extendendæ Regaliæ Principibus concessisse, ut potiùs se illis enixè opposuerit, tunc vid. cùm in Concilio Lugdunensi statuit, ne Regalia ad loca extenderetur, in quibus recepta hactenus non fuerat: & quamvis Clerus Gallicanus sæpè Majestatis Vestræ protectionem imploravit adversùs eorum molitiones, qui contra antiquam nativámque Ecclesiarum libertatem Regaliam inducere conabantur, non ideò tamen libertati ac juribus suis renuntiare volebant, imò ne Conventus quidem Cleri Generales, quantumvis maximè vellent, præstare id poterant, tum quia Concilio Oecumenico à quatuor jam seculis in Galijs recepto derogare non poterant; tum etiam quia in causa communi, & quando agitur de jure & præjudicio singulorum,

lorum, ex regulis utróque jure receptis oportet singulos, quorum interest, consentire. Jam verò constat, neque me, neque aliquem meorum Prædecessorum consensisse, aut Procuratoribus, aut Deputatis ad Conventus Generales missis mandatum in hac causa transigendi dedisse. Neque etiam credidi, me Declarationibus à Majestate Vestra in hac causa editis posse acquiescere; multóque minùs earum executionem pollicitus sum, nec umquam adduci passus, ut juramentum fidelitatis in acta publica referri permitterem, quod argumentum erat admissæ servitutis. Non ergo intelligere possum, quâ veritate dicatur, universalem Regaliæ causam fuisse in Contradictorio judicio, plenáque cognitione judicatam. Sed præsertim particulares pro Apamiensi Ecclesia rationes sunt, ob quas Regaliæ subdi non potest; cùm enim & Alexandro VII. Pontifici Maximo, & Majestati Vestræ placuerit Pontificiis Regiisque Diplomatibus vitam Regularem, ac bonorum communionem juxta Regulam S. Augustini in hac Ecclesia stabilire, ídque etiam quamplurimis Arrestis in Parisiensi Parlamento, ac Judicijs Contradictorijs confirmatum fuerit, admissâ semel Regaliâ necessariò consequitur, fructum operis tam pij, & ex quo in publicum bonum tantum emolumenti ac ædificationis processit, planè corruptum iri, cùm illi, qui titulo Regaliæ Beneficia occupavêre, numquam persuadendi sint, ut se exacto Tyrocinio, & ex sententia Episcopi submittant. Multo minùs excludi se à sacra Professione, si inhabiles reperiantur, patientur, quod unum omnem viam disciplinæ solidæque pietati occludet. Sed nec illud sperare ab ijs licet, ut vid. privatis se facultatibus abdicent, vivántque in communi, & rationes Episcopo reddant; útque Priori Claustrali se subdant, quæ tamen adeò necessaria sunt, ut Paupertatis & Obedientiæ vota in Ecclesia Apamiensi hactenus inviolabiliter observata, & Arrestis etiam Majestatis Vestræ munita consistere sine illis haud possint. Imò hujusmodi, ut vocant, Regalistæ illis potiùs alimenta vitæ necessariæ subducent, qui bonâ fide titulóque Canonico subnixi solemnem in hac Ecclesiæ Professionem emiserunt, séque insuper juxta perpetuam & antiquissimam hujus loci consuetudinem voto stabilitatis obstrinxerunt; nunc verò & domicilio exclusi, ubi votorum suorum observantiam expleant, & alimentis privati, quibus sustententur, contra jus & fas, magnóque cum animarum suarum discrimine, parique scandalo Religionis vagari cogentur.

Hæc sunt, quæ Majestati Vestræ necessariò indicanda credidi, & quorum pondus ac solidam veritatem si Ipsa dignata fuerit secum expendere, tantum mihi de Majestatis Vestræ justitia polliceor, ut omnino credam, non solùm approbaturam, quæ in hac causa hactenus à me gesta sunt, verùm etiam tam-

quam

quam muneri ac ministerio meo fideliter explendo necessaria vehementer commendaturam, Suáque Regiâ auctoritate pondus ac vires addituram. Et *quamvis videri possim solus ego hanc causam ab alijs desertam sustinere, placeat Majestati Vestræ persuasissimum habere, quotquot istarum rerum notitiam honestique curam aliquam habent, nec privatis commodis tanguntur, omnes ferè in hoc convenire, ut fateantur justissimam à me causam foveri, & inter illos ipsos, qui Majestatis Vestræ Declarationibus & Edictis detulêre, alij aut jurium suorum ignorantiâ, aut nimio studio gratificandi Majestati Vestræ decepti sunt. Nec desunt, quos pudet pœnitétque admissi. Illi verò, qui licèt timidè anxiéque mihi persuadere conati sunt, ut contra Concilij Lugdunensis Decreta Majestati Vestræ obtemperarem, nullam aliam rationem adducebant permovendo mihi, quàm metum majoris mali, perinde ac si Regia Majestatis Vestræ potestas veritati ac justitiæ opprimendis serviret, cùm potiùs sperare debuissent, nunquam permissuram esse Majestatem Vestram jura Ecclesiæ violari, si modò illi ausi essent Ecclesiarum causam suscipere, tantúmque fiduciæ habuissent, quantum Majestas Vestra æquitatis.*

Cæterùm eos quod attinet, qui Regaliam toto Regno extendere voluerunt, pronum est cogitare, non aliam ob causam aggressos esse hoc jus Regium ultra antiquos legitimósque terminos proferre, quàm ut Principis favorem compararent, aut augerent, aut etiam in distribuendis Beneficijs, quæ ad Majestatis Vestræ Collationem pertinent, majori auctoritate fungerentur.

Quidquid istorum sit, ego interim non omitto lacrymis precibúsque Deum Majestati Vestræ propitium reddere, útque in Sacram ejus Personam ac Regna suarum gratiarum thesauros abundè profundat, enixè postulare, & præsertim ne umquam permittat jura Ecclesiæ ab eo violari, qui se primogenitum Ecclesiæ Filium, ac Præcipuum Protectorem gloriatur; id enim si fieret, non tantùm apud posteros laboraret Majestatis Vestræ gloria, verùm etiam magna aliqua calamitas ejus Regnis à DEO forsan immineret; id quod ne fiat, ex intimo cordis mei, enixéque postulo, quippe qui primas fidelitatis & reverentiæ in Majestatem Vestram partes mihi vendico.

Apamijs 20. Januarij 1678.

Humillimus & Obedientissimus ac Fidelissimus Servus & Subjectus

Franciscus Episcopus Apamiensis.

Documentum XXVIII.

Ejusdem Reverendissimi & Illustrissimi Episcopi Apamiensis ad Magnum Galliæ Cancellarium epistola.

1. Februarij Anno 1678.

L*Ætatus vehementer sum, cùm ex litteris, quas ad me exarare dignati estis, intellexi, quanto semper in pretio apud vos fuerit Reverendissimus Alectensis Episcopus gloriosæ memoriæ, sed multum huic animi mei gaudio decessit, quando ad querelas perveni, quas illius causâ subjungitis, perinde ac si improbaretis, quæ in causa Regaliæ ab eo peracta sunt. Persuasum equidem habeo, voluisse Vos non tam memoriam cinerésque magni illius Servi DEI criminari, quàm quod in simili causa mihi agendum esset, amicè commonere. Id verò necessitate me obstringit causas Vobis rationésque aperiendi, quæ me, ut hanc ipsam causam amplecterer, efficaciter compulére.*

Fateor enimverò, nihil æquè mihi gratum optatúmque eventurum, quàm ut salvâ conscientiâ acquiescere in hac causa possem Regiæ voluntati, id quod etiam litteris ad Majestatem Suam datis, commendatisq; Domino de Chateauneuff liberè professus sum: nihil enim præter metum offendendi DEI morari me potest, ut non in omnibus, plenéque Regi obtemperem, præsertim cùm ingenuè fateri oporteat, Eum, à quo tempore Regni Gallici habenas moderatur, tam multis magnísque incrementis Catholicam Religionem extulisse, ut non Episcopos tantùm, sed omnes etiam Sibi Christianos devinxerit, nec quempiam sanguinis etiam vitæque pœnitere debeat, si profundi illam pro gloria tanti Principis oporteat. Non ideò tamen permissum nobis est, gratitudinem nostram in Principem adeò bene meritum cessione ejus juris testari, quod Ecclesia in Concilio Lugdunensi collecta omni ratione custodiendum fidei nostræ commisit; non ergo potestatis nostræ, sed alterius Oecumenici Concilij fuerit, Beneficia, quæ Ecclesia à Rege accepit, privilegio remunerari Regaliæ extendendæ in loca hujus oneris hactenus immunia, qualia sunt nostræ Provinciæ Diœceses.

Quod si vobis placuerit Regaliæ naturam attentiùs expendere, fatebimini, eam, si extra terminos proferatur antiquæ consuetudinis, & in seipsa perniciosam esse, & Ecclesiæ Regúmque legibus interdictam, & denique quamplurimis maximísque incommodis obnoxiam.

Primò

Primò ergo ex seipsa & intrinsecè perniciosa est, quia jus spirituale Regibus tribuit, cujus ex multorum Doctorum sententia Laici absolutè incapaces sunt: aut saltem non aliter, quàm speciali Ecclesiæ privilegio, quod illi ipsi fatentur, qui Regaliæ partes quàm maximè amplectuntur. Quamvis enim Episcopatuum aliorúmque Beneficiorum proventus sint res merè temporales; jus tamen eos percipiendi, ac præsertim Beneficia conferendi dubium non est, rem esse maximè spiritualem, & ideò absq; Simoniaca labe vendi non posse. Hinc est, quòd prima juris Canonici Regula ita sonet: Beneficium Canonicum non potest licitè sine Canonica Institutione obtineri. *Hinc etiam quòd quamplurima Concilia Romanique Pontifices eos anathemate feriunt, qui à manu laica Beneficia acceperint, præsertim verò quinque Concilia Romana sub Gregorio VII. habita, quorum unum anno* 1080. *celebratum ita loquitur:* Quoniam Investituras Ecclesiarum contra statuta Sanctorum Patrum à laicis personis in multis partibus cognovimus fieri, & ex eis plurimas perturbationes in Ecclesijs, imò ruinam sanctæ Religionis oriri, ex quibus Christiana Religio conculcatur, decernimus, ut nullus Clericorum Investituram Episcopatûs, vel Ecclesiæ de manu Imperatoris, vel Regis, vel alicujus laicæ personæ, vel fœminæ suscipiat; quodsi præsumpserit, recognoscat, Investituram Apostolicâ auctoritate irritam esse, & se usque ad condignam satisfactionem excommunicationi subjacere. *Eodem spiritu, quo Gregorius VII. Episcopi Galliæ agebantur, quando in Concilijs Claremontano sub Urbano II. Trecensi sub Paschali I. & duobus Pictaviensibus aliisque pluribus severè probibuerunt, ne Beneficia à Regibus acciperentur. Sic etiam Investituræ, quibus abolendis tantopere Ecclesia laboravit, non ob aliam causam à Pontificibus sacrisque Concilijs damnatæ sunt, quàm quòd reipsâ nihil aliud esse viderentur, quàm Institutiones Beneficiorum, quæ, secluso privilegio, ad solos Episcopos pertinent, ad nullum verò Principem temporalem, teste etiam ipso Chopino, quantumvis alioqui magno jurium Ecclesiasticorum adversario. Nec verò possunt Episcopi in suis Diœcesibus hoc privilegium concedere, cùm ex juris Canonici peritorum communi doctrina non liceat Episcopis servitutem aliquam suis Ecclesijs imponere.*

Sed nec in genere tantùm extensio Regaliæ sacris Canonibus decretisque Summorum Pontificum probibita est (tunc vid. cùm Laicis omnibus etiam Principali dignitate fulgentibus interdicant, ne ullam sibi proventuum, multóque minùs Beneficiorum Ecclesiasticorum dispositionem arrogent) verùm etiam speciali Decreto Lugdunensis Concilij, quod dissimulatâ potiùs, quàm comprobatâ Regaliæ

possessione pro ijs Ecclesijs, in quibus ex antiquo usu Sibi illam deberi Galliæ Reges credebant (quantumvis ante Concilij tacitam approbationem non sine animi scrupulo eâ uterentur) ne ad alias Ecclesias extenderetur, severissimis Decretis inhibuit. Ipsum quoq; Tridentinum Concilium in Tholosano Provinciali Concilio, & in Conventu Melodunensi anno 1615. *à Galliæ Episcopis receptum juratúmque, sub pœna Excommunicationis ipso facto incurrendæ Episcopis præcipit, ne bona, jura ac privilegia Ecclesiarum dilabi permittant.*

Ipsi Reges Ludovici Regnantis Prædecessores sæpè declarârunt, Regaliam non esse jus toto Gallico Regno extensum. Ludovicus Junior, quo rerum potiente innotescere Regalia cœpit, Aquitaniam Regaliæ immunem esse declarat. Sanctus Ludovicus, Philippus III. Philippus IV. & Carolus V. Galliæ Reges idem de Septimania fatentur. Ludovicus XII. extendi Regaliam vetat, & qui eam dilatare conantur, Sacrilegij & usurpatæ potestatis notat. Deniq; Philippus Valesius, Henricus IV. & Ludovicus XIII. gloriosæ memoriæ declarant, nolle ut Regalia in præjudicium Ecclesiarum, quæ hactenus immunes fuerunt, extendatur.

Et verò etiamsi daremus, hanc ipsam Regaliæ extensionem ad ea loca, quæ hactenus libera fuerant, intrinsecè & ex sua natura perniciosam non esse; & quamvis in Concilio Lugdunensi non eam Ecclesia damnâsset, tam multa tamen sunt absurda & incommoda, quæ ex illa consequuntur, ut vel ob hæc sola conniti omnibus viribus debuissem, ut à mea Diœcesi procul arceretur. Ut enim nihil dicam de Intrusione & Sacrilegio, quibus se obstringunt, qui titulo Regaliæ Beneficia in Ecclesijs acceptant hujus servitutis immunibus, déque Excommunicatione, quam ex Decretis Avenionensis Concilij anno 1326. *sub Joanne XXII. ipsa etiam Capitula incurrunt, quæ hujusmodi Beneficiatos admittunt; ut inquam hæc omnia taceam, qui fieri potest, ut consentiamus, nos Collatione spoliari omnium Beneficiorum, quæ postea sine alio titulo, aut Institutione Canonica Rex ipse pro arbitrio distribuat? Henricus IV. abstinuit Collatione Dignitatum. Fatetur Pasquier, Cathedralium Ecclesiarum Canonicatus Regaliæ haud subjacere. Idem de Prioratibus Conventualibus alijsque Regularibus Beneficijs dicendum est. Quamplurimis quoque Arrestis definitum est, præbendas Theologales Regaliæ legibus haud comprehendi. Parva & pauca sunt hæc omnia, nisi & illud adderent, ut potestatem soli Pontifici propriam Regi quoque attribuerent; quippe Resignationes* in favorem, *quæ Jure Canonico Simoniæ notantur, ac soli Pontifici reservantur, videmus sine alio scrupulo à Rege admitti. Sic etiam pensiones Beneficijs constituere, & Præbendas Regulares sæcularibus conferre* profiteri cupientibus, *Prærogativæ sunt Pontificiæ potestatis, quas tamen translatas in Regem esse videmus.*

Sed

Sed neque hoc ſuffecit Regaliæ Patronis, niſi inſuper plura Regi concederent, quàm Pontifici permittuntur. Rex enim Beneficia etiam alijs confert, quàm in quorum favorem renuntiata ſunt, quod Papa non facit. Rurſus Beneficia non ſolùm ipſo jure aut facto vacantia, à quo tempore Regalia aperiri cœpit: verùm etiam à Rege conferuntur; quæ de Jure Canonico vacare non cenſentur, qualia ſunt Beneficia reſignata, permutata, litigioſa, *& quorum poſſeſſio nondum perſonaliter adita eſt. Denique Epiſcopis & Capitulis omnis facultas adimitur Proviſos examinandi, quamvis fieri poſſit, ut Cenſuris alijsque impedimentis Canonicis teneantur.*

Hæ ſunt rationes, múltæque aliæ, quas libens adjicerem, niſi jam aliàs hæc mea epiſtola prolixior evaſiſſet; ob quas credidi non licere mihi in hac Regaliæ cauſa Regijs Declarationibus acquieſcere, neglectâ veritate; nec timendum mihi fuit, ne aut ſcandali periculum, aut præſumptionis adirem, cùm ex Sanctorum Gregorij, Bernardi, & Auguſtini ſententia, melius ſit, ut ſcandalum oriatur, quàm ut veritas relinquatur: nec ita arrogantia cavenda eſt, ut veritas relinquatur.

Equidem æſtimanti mihi ſtudium amorémque præcipuum, quo cauſas Eccleſiæ, præſertim meæ Diœceſis ſemper complexi eſtis, & cujus in graviſſimis occaſionibus tot præclara argumenta dediſtis, ſpes omnino affulget, haud ingratum Vobis fore, quòd pari libertate fiduciáque jura Eccleſiæ meæ exponam: nec dubito, ijs coram DEO examinandis Vos curam aliquam impenſuros, méque, uti hactenus, commendatum habituros. Perſuaſum enim habeo, faſtigium illud Dignitatis, ad quam Vos DEUS ſuis donis diſpoſuit provexítque, nihil Vobis de cura ac æſtimatione cœleſtium bonorum ſubtraxiſſe, quæ ſola vera & perpetua ſunt; quin potiùs auctoritatem illam, quâ ante alios conſpicui eſtis, occaſionem ac ſubſidium fore, Regno JESU Chriſti, ejúsque Sponſæ dilatando, &c.

Apamijs 1. Februar. 1678.

Humillimus & Obedientiſſimus Servus

Franciſcus Epiſcopus Apamienſis.

Documentum XXIX.

Prima Epiſtola Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi Epiſcopi Apamienſis ad INNOCENTIVM XI. Pontif. Max.

Apamijs 4. Maji 1678.

Beatiſſimo in Chriſto Patri & Domino Domino INNOCENTIO XI. Pontifici Maximo.

BEATISSIME PATER,

IN legendis Eccleſiaſticis hiſtorijs ſæpe ſæpius animadverteram, ſanctiſſimam Sedem Epiſcopos ad ſe confugientes, maxima cum benignitate ſemper ſuſcepiſſe, ſummòsque Pontifices paternis viſceribus eos eſſe complexos, qui pro tuendis Eccleſiæ juribus laborarent. Verùm id clariùs intellexi, & jucundiùs expertus ſum, quando me Sua Sanctitas litteris Apoſtolicis conſolari, imò & hortari dignata eſt ad propugnandam Diœceſis Apamienſis libertatem, contra ſervitutem, quam noſtri Regaliam vocant, de qua ſemel & iterum ad Veſtram Sanctitatem ſcribere non dubitavi. Equidem, Beatiſſime Pater, ita mihi videbar affectus, ut non ſolùm bonis, ſed & vitâ ſpoliari mallem, quàm Eccleſiam, mihi licèt indigniſſimo commiſſam, nativâ carere libertate: ſed incredibile eſt, quantos addiderit animos Sanctitatis Veſtræ conſilium, vel potiùs præceptum, aut etiam Oraculum à DEO per Suum in terris Vicarium ad me delatum, ut modò cœleſti fretus auxilio nihil hac in parte, niſi mea peccata meámque inſipientiam pertimeſcam.

Regaliæ negotium, Beatiſſime Pater, ad aures Suæ Sanctitatis, utpote maximis Eccleſiæ univerſæ negotijs intentæ, deferre vix umquam auſus fuiſſem, niſi & hoc ipſi Eccleſiæ univerſæ maximi referre perſpexiſſem. Cùm enim Rex Chriſtianiſſimus jure, ut ait, coronæ, ſeu ſupremi Dominij, non ſolùm fructus ſeu reditus hujus Diœceſis, cui regendæ à triginta tribus annis præfectus ſum, ſed etiam beneficia Eccleſiaſtica pleno jure, & absque Canonica inſtitutione conferre intendat, quamvis in ea Regalia nunquam locum habuerit, imò nullibi, niſi ſede vacante, habere poſſit; valdè metuendum eſt, ne reliqui Principes, imò & Reſpublicæ idem ſibi vendicent.

Quod

Quod quidem Regaliæ jus, Beatissime Pater, quanta sequantur incommoda, jam sum expertus. Jacturam quidem bonorum temporalium etiam cum gaudio sustinui; quippe quibus tamquam oneribus premebar, veritus ne non satis accuratam DEO *rationem reddere de illorum dispensatione possem. Doleo autem plurimùm, quòd his deficientibus, & immisericorditer ablatis, nequeam, ut hactenus, pauperes penè fame confectos, & infantes expositos seu abjectos alere, aut templa restaurare; quódque maximè necessarium est, Clericos litteris & virtutibus instruere; aliáque hujusmodi pietatis opera omninò necessaria præstare. Verùm adhuc majorem doloris causam præbet tumultuaria Clericorum tum sæcularium, tum ex diversis ordinibus seu Congregationibus Regularium turba, qui Ecclesiæ Cathedralis Apamiensis Beneficia invadunt.*

Pluribus, Beatissime Pater, supersedeo, cætera námque, si dignetur annuere Sanctitas Vestra, referet Archipresbyter Aquensis, vir mihi fidelissimus: sed, quod magis placet, divini honoris, & Ecclesiasticæ disciplinæ studiosissimus, quod in gerendo prudentissimè Archipresbyteri officio, regendáque plebe sibi creditâ, præclarè testatus est. Obsecro, Beatissime Pater, ut eum Vestra Sanctitas benignè audiat, salvum tutúmque curet, & me pariter consilio, auxilio precibúsque juvare dignetur. Interim Deum optim. Max. assiduis obsecrationibus enixè rogabo, ut Sanctitatem Vestram Ecclesiæ suæ diu servet incolumem.

Apamijs die 4. *Maji* 1678.

BEATISSIME PATER,
Sanctitatis Vestræ

Humillimus & Obsequentissimus
Filius & Famulus
Franciscus Episcopus Apamiensis.

Documentum XXX.

Secunda Epistola ejusdem Reverendissimi Episcopi ad INNOCENTIUM XI. Pontif. Max.

Beatissimo in Christo Patri & Domino Domino INNOCENTIO Pontifici Maximo.

BEATISSIME PATER,

IN *paternum sanctitatis vestræ sinum cor meum effusurus circa libertatem Ecclesiæ, quam vobis vehementissimè cordi esse scio, Regaliæ scilicet negotium*

Apostolico zelo commendaturus, ad humillima beatorum pedum oscula, maxima cum fiducia, iterum accedo. Res est majoris momenti, quàm ut verbis meis queat declarari. Agitur enim B. P. de concedenda Regi Christianissimo facultate, quâ nondum in majori Regni sui parte usus fuerat, vacantium scilicet Ecclesiarum Cathedralium reditus percipiendi, omniáque Beneficia, quæ interim vacare contigerit (saltem si eorum collatio ad Episcopum pertinebat) pleno jure conferendi, donec novus Episcopus fidelitatis juramentum præstiterit, præstiti juramenti publicum instrumentum in regesta Curiæ computorum fuerit relatum, decretum, seu ut nostri vocant, Arrestum, quo restituenda mandentur bona Episcopalia, solutâ prius certâ pecuniæ quantitate, fuerit obtentum, & Episcopus personalem, non autem per procuratorem tantùm, possessionem fuerit adeptus.

Maximum, B. P., Ecclesiæ vulnus infertur, cùm laici Ecclesiæ reditus temporales dispensant, quod modis omnibus impedire semper conata est universa Ecclesia. Hac de causa summi Pontifices gravissimos labores, imò & pericula sæpissimè susceperunt; verùm multo graviùs læduntur Ecclesiæ jura, dum Beneficia Ecclesiastica sine Canonicâ institutione inconsulto summo Pontifice, spretis Episcopis, demum absque auctoritate Ecclesiasticâ pleno jure conferuntur. In hunc abusum acriùs insurrexerunt, & fortiùs pugnaverunt tum summi Pontifices, tum Concilia, tum seorsim Episcopi non pauci. Testis est celebris illa de Investituris controversia, circa quam per annos circiter quinquaginta decertatum est, quamvis jus Regaliæ plura & majora mala, & incommoda afferre certum sit, & evidens. Nam investiturarum solemnitatibus potestatem spiritualem nullatenùs conferre præsumebant Principes, ut asserit Juo Carnotensis: cui tamen ceremoniæ viriliter restiterunt summi Pontifices, vel eo solo nomine, quòd traditio baculi pastoralis & annuli, auctoritatis imaginem præ se ferret. Jure autem Regaliæ non imaginem, sed titulum Beneficiorum pleno jure tradit Rex Christianissimus, adeò ut in ipsis Ecclesijs Cathedralibus Archidiaconatus, Archipresbyteratus, & Præbendas Theologales, aliásque dignitates aut personatus conferat Clericis ut plurimùm ambitiosis & aliàs indignis, quorum tamen fidem, mores, ætatem, aliásq; tum animi, tum corporis dotes nec Capitulo, nec novo Episcopo, cujus futuri sunt senatores & quasi membra, explorare minimè licet.

Exceptæ quidem, B. P., huc usque fuerant ab hoc jure seu veriùs ab hac servitute Ecclesiæ Parochiales propter curam animarum, & jurisdictionem spiritualem in foro conscientiæ. Sed minantur Regis Officiales scriptis etiam typis excusis, Regem horum etiam Beneficiorum saltem præsentationem sibi posse vendicare.

dicare. Idque jam contigit, collatio scilicet Jure Regaliæ Beneficio Sacristiæ nuncupato, cui erat annexa totius parochiæ animarum cura in Ecclesia collegiata Sancti Felicis Diœcesis Tholosanæ, ita ut qui hujusmodi collationem obtinuerat à Rege absque ullá institutione Canonicâ, possessionem sit ingressus. Cui quidem malo ut aliquod licèt fortè perniciosum, tamen necessarium adhiberetur remedium, Clericus qui Canonico titulo curam hujusmodi obtinuerat, coactus est eam dimittere in manibus Collatoris, Clerico, qui jam à Rege impetraverat, concedendam.

Olim etiam, Beatissime Pater, (ut ex antiquis Curiæ Parisiensis placitis, seu arrestis constat) Theologi Beneficium Regaliæ non erat obnoxium, ob annexum scilicet concionandi munus, quod missionem Ecclesiasticam requirit, juxta illud oraculum D. Pauli: Quomodo prædicabunt, nisi mittantur: *& concilij Tridentini declarationem. Sed novis quotidiè accessionibus authoritas illa Regia excrescens, in nova semper sese extendit. Sic enim nuper vidimus jure Regaliæ constitutum Theologum in capitulo sancti Pauli Diœcesis Alectensis.*

Qua in Beneficiorum provisione, Beatissime Pater, Rex majorem sibi potestatem arrogat, quàm exerceant summi Pontifices. Non modò enim eum resignationes in favorem *admittere posse tradunt aulici Doctores, seu veriùs assentatores, quod hæreditariam successionem sapit, à qua Ecclesia maximè abhorret, quódque soli summo Pontifici propter potestatis plenitudinem competit; non solùm etiam pensiones constituit Rex Christianissimus contra jus Canonicum, quod Beneficia sine diminutione conferri præcipit, verùm etiam Beneficia permutata compermutantibus conferre non teneri se arbitratur. Juri quæsito derogat: nam quomodocumque vacet Beneficium, sive de jure, sive de facto; imò licèt quis obtento Canonico titulo possessionem per procuratorem sit ingressus, nisi personalis & corporalis fuerit possessio, vacuum reputatur Beneficium, ut ab alio Regiâ provisione munito possit occupari. Nulla regulæ de triennali possessore habetur ratio. Nam etiam post vinginti novem annos, à possessione sub Canonico titulo nedum colorato obtenta, potest Clericus jure Regaliæ deturbari. Si quis in aliquod crimen, propter quod beneficio privandus sit, inciderit, vel censuram aut irregularitatem contraxerit, beneficio spoliari potest à Regalista, etiam ante sententiam declaratoriam; quâ viâ causæ criminales Clericorum ad tribunal sæculare trahuntur, cui soli omnium causarum beneficialium interveniente Regaliæ jure non tantùm in possessorio, sed etiam in petitorio cognitio est attributa; isque servatur ordo, ut possessio semper Regalistæ adjudicetur lite pendente.*

Unde

Unde si Rex alicujus quantumvis innoxij, censuris soluti, canonico titulo muniti, ac etiam omnino capacis & digni, officium alteri, licet non Clerico, Criminoso, infra debitam ætatem, demum omnino inhabili (si quidem Rex nullius qualitatis mentionem facere tenetur) conferat, iste tamen ex lege Regaliæ, pendente lite, cujus sententia definitiva varijs artibus Regalistæ per longos annos protrahi poterit, possidebit. Nec enim potest Episcopus, aut Capitulum recusare Regalistam, etiamsi injustitia & defectus tituli appareat.

Præterea, Beatissime Pater, nec Summus Pontifex, nec Episcopus, aut alius quisquam collator durante Regaliâ, potest resignationes, permutationes, aut alias juris cessiones admittere, nec per obitum, aut alio quovis modo providere, neque jure prælationis, neque concursus, neque præventionis. Accedit quòd Rex Christianissimus jure Regaliæ pensiones authoritate Apostolicâ jam constitutas, beneficij collatione extinguit. Demum juxta Regalistas Doctores, Apostolicæ constitutiones, Ecclesiarúmque statuta non refragantur, quominus Rex jure Regaliæ pro libitu voluntatis utatur. Innumera tandem sunt incommoda, seu potiùs monstra, quæ sequuntur ex Regaliæ jure, saltem si Doctorum nostrorum sententiam sicut jam in multis, ita in omnibus Rex Christianissimus sequatur: quod sine universi ordinis Ecclesiastici eversione, nec non animarum periculo fieri nequit.

Quod ad Ecclesiam Apamiensem attinet, quam ut vacantem Rex habet, licèt à me indignissimo triginta quatuor ab hinc annis occupatam; conferuntur Dignitates & Canonicatus Sæcularibus & Regularibus diversorum Ordinum & Congregationum, ab antiqua Regula longissimè deviantibus, imò & eam ignorantibus: & à possessione deturbantur, qui bonâ fide vota consueta, atq; præterea stabilitatis emiserant; non modò illi, quorum Beneficia & Dignitates ex declaratione Regia Regaliæ obnoxia supponebantur, verùm etiam quæ ab hac servitute juxta Declarationis tenorem erant omnino libera; eo, sicut affirmant, consilio, ut sæcularisationem Capituli à primæva fundatione Regularis, quam meditantur, faciliùs impetrent; quam tamen non timeo, cum Sua Sanctitas reformationem potiùs, quàm relaxationem omnium Ordinum, juxta Sanctorum mentem, ac Concilorum, & novissimè Tridentini decreta moliatur, & indefessâ solicitudine prosequatur. Faciliùs beneficijs privantur, quotquot Ecclesiasticæ Libertatis & Disciplinæ sunt studiosi, etiamsi ab ipsis Declarationibus Regis validissimam habeant defensionem; quia nisi primùm Regaliam juridicè agnoscant, penitùs non audiuntur: ac præterea reditibus suis privantur, occasione redituum Archidiaconâtus à Rege collati, quos Regium placitum sive Arrestum Presbytero

bytero sæculari adjudicavit, pro eo etiam tempore, quo nondum possessionem, imò nec titulum à Rege consecutus fuerat; etiamsi reditus hujusmodi fuissent in pia opera conversi, aut fortè aliquid licèt modicum juxta Capitulorum omnium, præcipuè Apamiensis, consuetudinem, à tempore cujus non extat memoria in contrarium, præsentibus & actualiter inservientibus distributum.

Verùm, Beatissime Pater, hæc mala in immensum excrescent, si Rex nominationem novorum Episcoporum, quæ ad ipsum ex Concordatis inter Leonem X. Papam, & Franciscum I. Francorum Regem initis pertinet, differre voluerit etiam ultra tempus sibi ad hoc præstitutum, quod versutis Aulicis non esset difficile; sicuti suis temporibus factum fuisse testantur & conqueruntur D. Thomas Cantuariensis, ut in ejus vita refertur, & Sanctus Bernardus in suis Epistolis. Interim enim Rex omnia beneficia conferet, & reditibus temporalibus, si libuerit, potietur. Quamvis enim ab aliquo tempore reditus illos novis relinquat Episcopis, testatur tamen ipsa donationis forma, gratuitam liberalitatem, non verò justitiam se exercere, vel sacris Canonibus morem gerere. Præterquam quòd illa pecuniæ summa, quæ à novo Episcopo Regiorum Cameræ Computorum persolvenda est, ut liberè temporalium bonorum possessionem capiat, ad libitum augeri poterit, quod sanè maximam babet simoniæ speciem.

Numquam, Beatissime Pater, Ecclesia juris aliquid in res Ecclesiasticas Principibus Sæcularibus concessit, quin ipsi arreptâ inde occasione multò majora usurpaverint; quod ne adductis aliunde probetur exemplis, Ecclesia Gallicana sæpius experta est. Concilium Aurelianense V. can 10. *Regis assensum ad electorum Episcoporum consecrationem requirendum duxit, quod aliquam boni speciem præferebat, ut scilicet consentiente utrâque potestate Regnum majori cum tranquillitate gubernaretur, & Principes faciliùs brachium, cùm opus esset, commodarent Episcopis, quorum electionem gratam babuissent, illorúmque consilia, sicut suaserat B. Rhemigius, libentiùs audirent. Verùm hinc Reges ad eligendos è Curia Clericos, qui ad Episcopatum promoverentur, sibi viam paraverunt, illúdque jus Clotarius II.* anno 615. *ad se pertinere publico declaravit edicto, vel certè supposuit. Caroli Magni non solùm de Gallicana, sed etiam de Romana & universali Ecclesia bene meriti patrocinio & defensioni sese commiserunt Episcopi, ejúsque auxilio non parùm sunt adjutæ quamplures Diœceses, imò & opibus auctæ. Qua in re filius ejus Ludovicus cognomine Pius patrem est imitatus; sed nepos Carolus scilicet Calvus, quas defendere tueríque tenebatur, spoliare incepit, vixque potuit ad meliorem frugem revocari. Philippus item hoc nomine primus in tertia dynastia Ecclesias sub prætextu investiturarum*

rum vendebat, aliásque devastabat, licèt Sancto Gregorio VII. summo Pontifici (ut ipsius litteræ fidem faciunt) acriter bujusmodi sacrilegia reprehendenti debitam polliceretur emendationem. Multùm præterea obstitit Episcoporum sine ipsius assensu, licèt aliàs canonicè electorum, consecrationi, ut de Gallone refert Ivo Carnotensis.

Ludovicus VII. cognomine Junior, non solùm Petrum à Papa Innocentio II. in Archiepiscopum Bituricensem consecratum recipere recusavit, sed ipsam Ecclesiam Bituricensem, & Catalaunensem, & Rhemensem, & Parisiensem plurimùm afflixit, ut conqueritur Sanctus Bernardus in suis Epistolis.

Si Reges, Beatissime Pater, ad apertè illicita sese extendunt, obsistentibus Summis Pontificibus: quid ipsis dissimulantibus? præsertim si introductam semel possint opponere consuetudinem. Certè cùm Concilium Lugdunense Decreto, de non usurpanda Regalia, postulantibus Francorum Regis oratoribus clausulam ad futura tempora restrictivam adjecisset, Bonifacius VIII. nullâ diligentiâ, nullo labore obtinere potuit, ut Philippus IV. à convertendis in proprios usus Ecclesiarum vacantium reditibus, & conferendis pleno jure Beneficijs in aliquibus Ecclesijs, in quibus superiores Reges eâ consueverant uti authoritate, abstineret.

Et sanè, Beatissime Pater, Reges nostri primò reditus futuro conservabant Episcopo, deinde feudorum Regalium proventus in sua commoda impendebant. Postmodum idem de decimis, quæ jure Divino ad Ecclesiam pertinent, jus sibi statuerunt. Demum beneficia ipsa pleno jure distribuerunt: & hæc quidem principio in quibusdam tantùm Ecclesijs, modò, si Ecclesia sileat, in omnibus. Olim simplices Præbendæ conferebantur, modò etiam Dignitates, quibus annexa est jurisdictio spiritualis, aut onus concionandi, imò licèt adjuncta sit animarum cura. Tandem etiam ipsæ parochiales Ecclesiæ (si prælati dissimulent) in banc servitutem redigentur, non sine evidenti animarum jactura.

Scio equidem, Beatissime Pater, periculosum esse Regibus præsertim potentibus contradicere, idque jam aliquatenus expertus sum. Verùm non facio animam meam pretiosiorem, quàm me. Utinam ob peccata mea indignus non essem, qui non solùm cum Beato Anselmo bonis spoliarer (quod misericordiâ Divinâ mihi jam contigit) sed & cum B. Thoma Cantuariensi Archiepiscopo etiam mortem pro juribus Ecclesiæ subirem.

Cæterùm, Beatissime Pater, verendum non est, ne quid hâc occasione, fidei, Religioni, aut Ecclesiasticæ unitati accidat in regno, cui præest Princeps, Christianissimi Regis, Ecclesiæ Primogeniti & Protectoris nomina ab Atavis, pluribus abhinc sæculis accepta maximo tribuens bonori; Princeps Religionis & justitiæ

amans,

amans, sed ab aulicis assentatoribus præventus; in regno, inquam, cujus florentissimus est Clerus, licèt fortè in hoc negotio Regiæ voluntati nimis obsequens: in quo demum populus est non solùm sincerâ fide, sed etiam magna ex parte Christianis moribus conspicuus agnoscitur.

Mihi certè sufficit causæ justitia diu discussa, & evidenter patefacta; quòdq; plurimas vires addit, Sanctæ Sedis (cui semper & vivens & moriens adhærere cupio) judicio comprobata, ut ex litteris Apostolicis ad Regem Christianissimum didici, quarum exemplar Gallico sermone conscriptum Parisijs huc usque transmissum est; sufficit inquam, Beatissime Pater, ut omnia impendam, & ipse superimpendar, si Deus Optimus Maximus, sicut desiderium suggessit, ita vires subministret, idque Vestra Sanctitas suis precibus impetret.

Dabit, Beatissime Pater, veniam Sanctitas Vestra, si res tanti momenti, cuique aliunde remedium, quàm à Sanctissima Sede non possit adhiberi, breviori Epistolâ non potuit exponi. Scio Sanctitatem Vestram plurimis iisque gravissimis negotijs distineri; sed cùm Rex Christianissimus invictissimas rationes & humillimas preces (ut causæ meritum postulabat) non audierit, ad solitum afflictorum Episcoporum præsidium recurrendum fuit; nec vanam fore spem, licèt secus vociferentur adversarij, ut & meum & aliorum Episcoporum frangant animum, confidit. Datum in Ædibus B. Mariæ de Sabart. Die 8. mensis Novemb. anno verò 1678.

BEATISSIME PATER.

Sanctitatis Vestræ

Humillimus & Obedientissimus in Christo Filius & Famulus
Franciscus Episcopus Apamiensis.

Documentum XXXI.

Primum Breve Sanctissimi D. N. INNOCENTII PP. XI. ad Illustrissimum & Reverendissimum Episcopum Apamiensem.

Venerabili Francisco Episcopo Apamiensi INNOCENTIUS Papa XI.

VEnerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Molestiarum & incommodorum, quæ pro tuendis juribus Ecclesiæ tibi commissæ sustinere te scribis, Nos quoq; maximam in partem venimus, ad quos in primis pertinent damna & offensæ, quæ Christis DEI inferuntur. Gratulandum tamen potiùs, quàm dolendum est, fraternitati tuæ, de hujusmodi adversis, ex quibus copiosa tibi seges enascitur exercendæ
vir-

virtutis & costantiæ Pastoralis; cui quidem magno incitamento & pari solatio esse non dubitamus Dei promissum, tribulationem pro ipsius causa patientibus cælestem opem, ac tandem mercedem magnam nimis non defuturam. Quod ad Nos attinet, Regem Christianissimum per litteras diligentissimè scriptas rogavimus, ut non solùm Apamiensis Ecclesiæ indemnitati consultum velit, sed etiam omnium aliarum Ecclesiarum, quæ cùm juri, quod vocant Regaliæ, obnoxiæ nunquam fuerint, recentibus tamen Regij senatûs decretis contra omnes humani divinique juris regulas, ac veterem inconcussámq; observantiam, hujusmodi onus subire coactæ sunt. Id ipsum omni contentione ac studio urgere non desistemus, sicubi Officij Nostri ratio, & imposita Nobis omnium Ecclesiarum solicitudo postulat, confisi in divinæ misericordiæ thesauris, aliquando fore, ut idem Christianissimus Rex pro eximia atque avita pietate sua, rei veritate melius cognitâ, alia consilia, aliam mentem induat. Fraternitati interim tua Deum totius consolationis propitium usque precamur, ac peculiaris Nostræ erga te charitatis indicem Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die 4. Januarij 1679. Pontificatûs Nostri anno tertio.

Marius Spinula.

Documentum XXXII.

Breve Sanctissimi D. N. INNOCENTII PP. XI. ad Illustrissimum & Reverendissimum Archiepiscopum Tholosanum.

Venerabili Fratri Iosepho Archiepiscopo Tholosano INNOCENTIVS Papa XI.

VEnerabilis Frater. Delatæ nuper sunt ad nos querelæ Monialium Ordinis Sanctæ Claræ Urbanistarum in Tholosana Civitate, graviter dolentium, & dolorem suum in paternum sinum Nostrum multis cum lacrymis deponentium, ut accisis ac penè perditis rebus suis præsentem opem pro Apostolici muneris Nostri debito afferamus: per hos enim dies ad illud Monasterium venisse Monialem quamdam magno comitatu, militum etiam cohorte stipatam, ut Abbatissatûs perpetui possessionem invaderet, prætextu Regiæ nominationis, nulli juri, aut consuetudini, nulli Apostolico indulto subnixæ: se quidem ad insitatæ rei spectaculum primò attonitas, mox collectis animis, & implorata

ploratâ cœlesti ope, quacumque ratione licuit, restitisse, ne immunitati Ecclesiæ, & instituto Ordinis sui Apostolicâ authoritate firmato, tam inaudita, ac tam perniciosi exempli injuria inferretur; sed superante vi militum cedere tandem coactas, effractísque foribus, & pariete ipso, liberum multis sæcularibus aditum patuisse, cum quibus ingressos quoque milites violenter ibi & sacrilegè multa patrâsse, magna cum totius civitatis indignatione & scandalo, Fraternitate autem tuâ, quæ par omnino erat, ut venientibus Lupis Pastorale pectus opponeret, non solùm non repugnante, sed ultro eos quodammodo invitante, & Monasterium edito decreto per vim recludi jubente. Inhorruit ad tam indignæ rei nuntium animus Noster, adeóque monstri similis visa est, ut quamvis aliunde quóque eadem afferrentur, vix tamen persuadere Nobis potuissemus, Archiepiscopum Tholosanum, inspectantibus Religiosissimis fortissimísque Galliæ Episcopis, & Galliâ universâ, eò progressum fuisse, ut dignitatis ac muneris sui oblitus, nullo horribilium censurarum, & cœlestis iræ metu, nullâ famæ reverentiâ, tanto facinori, pro quo impediendo animam ipsam, boni Pastoris exemplo, ponere debuisset, non solùm non resisteret, sed etiam suffragaretur; nisi memoriâ teneremus, quid duobus abhinc annis in negotio Regaliæ, ut nuncupant, ubi de Apamiensi Ecclesia Tholosanæ suffraganea agebatur, decernere ausus fueris contra manifestam causæ justitiam, contra omnes humani divinique juris regulas, contra ipsius Ecclesiæ totiúsque Provinciæ tuæ jura & libertatem, & contra morem prædecessorum tuorum aliorúmque Galliæ Præsulum, qui in similibus casibus Regiæ voluntati atque indignationi, ne muneri suo deessent, obviám fortiter eundo, & DEI causam strenuè orando, læta & salutaria Ecclesijs suis responsa ab ingenita Christianissimorum Regum justitia & pietate retulêre. Officij itáque Nostri esse duximus, gravem ac planè acerbum ea de re animi Nostri sensum tibi aperire, téque in Domino monere, ut diligenter consideres, quo in periculosis experiundæ divinæ ultionis, quam facilè provocabunt gemitus tot lectissimarum Virginum, quarum vitæ innocentia & candor, átque assiduus divinarum laudum concentus deliciæ quodammodo sunt cœlestis Sponsi, cui sacrosancto & insolubili vinculo conjunctæ fuêre; nisi quàm primum, emendatis, quæ admissa sunt, misericordiarum Patris clementiam demereri studueris. Alioquin Nos, pro Vicaria Christi Domini in universam Ecclesiam potestate, quâ fungimur quamquam indigni immerentésque, & pro solicitudine, quam debemus unicuique Christi fidelium ad paternum patrocinium Nostrum confugienti, cogemur de opportunis remedijs seriò cogitare.

Datum Romæ die 18. Januarij 1679.

Docu-

Documentum XXXIII.

Tertia Epistola Illustrissimi, & Reverendissimi Episcopi Apamiensis ad Regem Christianissimum.

Apamijs 6. Junij 1679.

QUandoquidem DEUS operâ Majestatis Vestræ pacificandæ toti Europæ usus est, spem concepi, fore, ut eodem quoque tempore humillimis meis precibus placata Majestas Vestra pacem alijs concessam, Episcopo ejusque afflictissimæ Ecclesiæ haud esset negatura. Quintusdecimus jam mensis agitur, cùm omnes Episcopatûs mei proventus, qui vid. Patrimonium Christi sunt, & ex meris Decimis constantur, subtrahuntur mihi, & tamen toto hoc tempore nihil eorum omisi, quæ ad omnes officij mei partes explendas necessaria videbantur. Enimverò nullius culpæ mihi conscius sum, ob quam meritus hanc pœnam videri possim, nisi quòd juramentum fidelitatis jam ante quatuor & triginta annos Majestati Vestræ præstitum inscribi non fecerim: & planè testari possum, non hoc ex minori aut observantia, aut veneratione erga Majestatem Vestram provenisse, sed ex solo offendendi Numinis metu, si juramentum illud violâssem, quo conservandis juribus ac privilegijs Ecclesiæ meæ, cùm Episcopali dignitate insignirer, tam solemniter, sanctéque me obstrinxi: juramentum inquam illud, quo pro juribus ac libertate Ecclesiæ Sponsæ JESU Christi tuendis, facultates ac vitam, imitatione tot aliorum Sanctorum, qui idem jucundissimo animo præstiterunt, profundere compellerer. Numquid enim Majestati Vestræ æquum videtur, ut cùm pro sustinendis rationibus Principum hujus Mundi tot hominum millia intrepidè morti occurrant, nullus tamen sit, qui pari ardore ac firmitate Ecclesiæ causas amplexetur? & quàm infelix Principum conditio fuerit, si, cùm homines sint, ideòque & errare ipsi, & seduci ab alijs possint, cogamur tamen eorum voluntati ac imperijs obtemperare, etiam cùm aliqua jubent Divinis legibus adversa? Quin potiùs crediderim ego, nullum majus aut amoris, aut fidelitatis argumentum in Principem suum fore, quàm si malè aliquid agenti jubentíve [quod sæpè ignari, prætérque intentionem faciunt] cooperari nolis, ac criminis societatem recuses. Et abundant planè cum sacræ, tum profanæ historiæ Episcoporum Procerúmque Regiorum exemplis, qui cùm Dominis iniqua imperantibus generosè obstitissent, gratiâ apud Principem magis magísq; floruerunt. Hæc Majestati Vestræ tam sunt nota, ut ijs im-

immorari non sit necesse. Adulantur planè Majestati Vestræ, qui persuadere Ei conantur, Regaliam jus esse Ejus coronæ ac Regiæ potestati annexum, cùm tamen, si brevitas epistolæ debita non probiberet, facile demonstratu esset, nihil aliud esse Regaliam, quàm Privilegium, contra primævam Ecclesiarum libertatem Principibus concessum; idq; tam certum & apud omnes in confesso est, ut intrepidè asseverare possim, numquam nisi ultimis hisce diebus de hac veritate dubitatum esse. Sed nec jus Regaliæ percipiendæ Majestati Vestræ hactenus adscriptum fuit, nisi Ipsa aut Possessionem memoriam hominum excedentem, aut Privilegia ostendisset Lugdunensi Concilio antiquiora. Hoc enim à quatuor jam sæculis in Gallijs receptum sub pœna excommunicationis districtè prohibuit, ne Regalia ad Ecclesias hâc servitute hactenus liberas [inter quas est Apamiensis] extenderetur.

Hæ sunt ergo rationes, quibus justitia illius causæ nititur, quam ego defendendam suscepi; & possum Majestati Vestræ affirmare, tam esse illam omnibus æqui boniq; amantibus perspectam probatámque, ut nullum mirandi finem faciam, fuisse qui Majestatem Vestram hæc omnia hactenus celaverint; imò post Summi etiam Pontificis super hoc argumento Majestati Vestræ significatas intentiones pergant nihilominus tanti momenti veritates, ac Principi tam æquo rerúmque intelligenti, alienis falsísque coloribus fucare, multóque aliter, quàm se habent, proponere.

Me administratione omnium proventuum spoliàrunt, idque tam inclementer, ut ne quidem vitæ necessaria reliquerint, quæq; etiam flagitiosissimis permittuntur, cùm tamen jus necessaria à subditis percipiendi ex Lege Divina proveniat; neque id sit meræ gratuitæq; fidelium liberalitatis, sed potiùs actus necessariæ justitiæ, ac obligationis à Christo subditis impositæ, ut vid. temporalia præstent, à quibus Verbi Divini ac Sacramentorum spiritualia alimenta perceperunt, & ideò Beatus Paulus hoc ipsum jus necessaria alimenta à Fidelibus petendi Apostolis competere fatetur; nec dubium est, ab Apostolis ad Episcopos legitimos eorum Successores transisse. Nulla ergo potestas humana oraculo Christi Domini derogare potest, asserentis: Dignum esse Mercenarium mercede suâ; *& Apostoli:* Neminem suis stipendijs militare; & eum qui oves pascit, ab ovibus vicissim pascendum esse, *pronuntiantis. Quòd ergo Episcopi necessaria vitæ à subditis suis, hoc est, proventus Episcopales recipiant, juris est naturalis Divinique. Nunc verò parùm fuit Majestatis Vestræ Ministris, ut me Septuagenarium Episcopum, ac morbis conflictantem, omnibus Episcopatûs mei proventibus spoliarent, nisi etiam omnia quoque subsidia, quæ à Capitulo meo Cathedrali expectare debebam, æquè subducerent: nam ex duodecim Canonicis, qui Collegium hujus meæ Ecclesiæ componunt,*

novem planè abdicârunt, nullâ nec servitiorum, quibus alij quindecim, alij viginti annos de sua Ecclesia bene meriti sunt, habitâ ratione; nec votorum Religiosæque Professionis, quæ illos ob promissam stabilitatem uni Ecclesiæ adstringit, nec vagari permittit. Taceo excessus ultimæ crudelitatis in eosdem Canonicos exercitæ, quæ uti omnes justitiæ & humanitatis leges perverterunt, ita fidem superarent, nisi documenta præstò essent adeò certa & indubitata, ut credere etiam inviti compellamur. Quodsi quæras, quodnam tandem sit illud crimen, quod, plecti meruit tam indignis tâmque inhumanis modis? Illud unum affertur, quòd vid. Deum offendere verebantur, si Ecclesiæ non obtemperâssent, ac censuras contempsissent, quas ego ex præscripto Sacrorum Canonum ijs comminari sum coactus, qui Regaliam meæ Ecclesiæ imponere conabantur, cùm tamen compertissimum sit, eam semper intra terminos Juris communis liberámque stetisse. Sed quod omnem admirationem superat, illud est, Canonicis, quos Regij Ministri expulerant, alios suffectos esse ex omni ferè Gallia, ac sine delectu conductos, aut vid. alterius Instituti ac Religionis socios, aut omnino laicos, aut ætate ac moribus juvenes, quique, ut ipsimet fatentur, nullâ re minùs, quàm Ecclesiasticæ vitæ desiderio tanguntur: & denique, quod planè omni exemplo caret, pueris è Collegio recèns eductis, nec sacris Ordinibus, ob immaturam ætatem, adhuc aptis Canonicatus & Dignitates conferuntur, nullâ aut ineundi Tyrocinij, aut emittendæ Professionis impositâ necessitate, quod planè nihil aliud est, quàm Ecclesiam ab origine ac fundatione sua Regularem sine auctoritate Pontificis Ecclesiæ Capitis ad conditionem sæcularem reducere. Sed & illud ad malorum cumulum addidêre, ut vid. major pars proventuum ad Capitulum Cathedrale spectantium in expensas planè inutiles consumerent, nullâ ornandæ Ecclesiæ, nullâ sublevandorum pauperum curâ; imò ut omni obligatione pauperes adjuvandi deinceps absolverentur, Sententiam seu Arrestum à Majestatis Vestræ Consilio impetrârunt, quo Constitutio mea abolebatur; ea verò modicam aliquam eleemosynam indixerat ad solatium trium Parochiarum pauperum, unde mille & octingentarum librarum proventus legebantur. Quis unquam persuadere sibi potuisset, sub Principe, & Catholicæ Religioni ac justitiæ tam addicto, utrámque tamen tam apertè, nullóque pudore, & tanto tempore violatam esse? Non omisi quidem preces lacrymásque miscere, ut remedium tot malis à DEO impetrarem; sed ne videar aut metu, aut negligentiâ meis precibus defuisse, illud adjungo, ut throno etiam Majestatis Vestræ supplex advolvar, Eámque, quâ maximâ licet, veneratione ac demissione compellem, dignetur Ecclesiam Apamiensem æquè ac alias hujus Provinciæ Diœceses

in

in hanc usque diem hactenus liberam, nativæ ac Canonicæ immunitati relinquere; nec patiatur Capitulum meum Cathedrale, quod hactenus cum tanta ædificatione ac fructu vitam regularem duxit, ad sæcularem statum dilabi. Jubeat denique, juxta Apostolicas ac Canonicas Regulas, liberam mihi plenámque proventuum Episcopalium administrationem restitui: nam si Regum Galliæ præcipua gloria ac decus fuit, ut in eorum sinu, quoties Episcopi affligerentur, tutam stationem ac asylum suis persecutionibus & ærumnis invenirent; cur sperare non liceat, Majestatem Vestram non permissuram, ut ego, quem semper testimonio etiam hujus Provinciæ fidelissimum habuit, tot deinceps calamitatibus premar? Cæterùm utcunque res meæ cadant, nunquam ego cessabo pro Majestatis Vestræ Ejúsque Regiæ familiæ incolumitate Divinam Bonitatem implorare, eróque ad cineres usque. Apamijs 6. *Junij* 1679.

Majestatis Vestræ

Humillimus & Obedientissimus
Servus
Franciscus Episcopus Apamiensis.

Documentum XXXIV.

Epistola D. Foncault Aquitaniæ Præfecti ad Reverendissimum & Illustrissimum Episcopum Apamiensem.

A Montauban. 19. Febr. 1678.

CRedidi mearum partium esse, Illustrissime & Reverendissime Dominationi Vestræ suggerere, crastinâ die, quæ vigesima est currentis mensis, dilationis à Senatu Regio concessæ terminum expirare, quo Illustrissima Dominatio Vestra jubebatur in Camera Computorum Parisiensi juramentum fidelitatis suæ inscribendum emittere. Placeat ergo mihi insinuare, quid sibi in hac causa faciendum proposuerit; jubeor enim, nisi Ipsa Regiæ Declarationi acquieverit, proventus Apamiensis Episcopatûs detinere. Spero Dominationem Vestram Majestati Suæ gratificaturam, sícque absolutum me iri necessitate tam durum ingratúmque imperium explendi. Interim, &c.

A Montauban. 19. *Febr.* 1678.

Humillimus & Obsequentissimus Servus
Foncault.

Documentum XXXV.

Responsio Illustrissimi & Reverendissimi Episcopi Apamiensis.

Apamijs 23. Febr. 1678.

VEhementer Vobis obstringor, ob exercitam in me humanitatem, simúlque significo, me datis ad Majestatem Suam litteris reverentiâ ac veneratione plenis, quantum vid. Supremo meo Principi debeo, rationes exposuisse, quibus conscientiam meam illigari sentio, ne Sacramentum fidelitatis inscribi permittam. Nec dispero, Regem æquitatis amantem aliquid meis precibus delaturum. Planè si placeat Vobis ingens illud desiderium æstimare, quo teneor voluntati Regiæ obsequendi, facilè intelligetis, me, qui hactenus nihil charius & antiquius habui, quàm ut semper Principi obtemperarem, ne id quoque in præsenti causa agam, solo metu offendendi DEI prohiberi. Temporales proventus quod attinet, illi ut semper mihi oneri & periculo fuêre, ob necessitatem reddendi de illis Omnipotenti DEO rationem, ita [si modò absit Ecclesiæ injuria] paratissimo animo feram, si alterius curæ ac fidel committantur, qui illos reparandis Ecclesijs sublevandisque pauperibus aptiùs impendat. Credo equidem, me cordi DEO futurum, & cùm ipse unà cum Dignitate Episcopali causam quoque Ecclesiæ, quæ JESU Christi est Sponsa, curæ ac fidei meæ commiserit, sperare omnino mihi licet, eum quoque vires suffecturum, quibus pacato lætoque animo infortunia omnia excipiam, quæ ob servatam ei fidem obvenire mihi poterunt. Sum interim eròque, dum vixero.

Apamijs 23. Febr. 1678.

Humillimus & Obedientissimus Servus

Franciscus Episcopus Apamiensis.

Documentum XXXVI.

Epistola Reverendissimi Episcopi Apamiensis ad Illustrissimum & Reverendissimum D. Franciscum de Harlay, Archiepiscopum Parisiensem.

Parisijs 6. Junij. Anno 1679.

TOti Galliæ persuasum est, Illustrissimam Dominationem Vestram non parùm contulisse ad novam Regis Declarationem, quâ omnes Regni Gallici Ecclesiæ subdi

subdi Regaliæ jubentur. Crediderim verò communem hanc opinionem ex eo fluxisse, quòd Illustrissima Dominatio Vestra operam auctoritatemq; suam in Comitijs Cleri Gallicani, quibus Ipsa præsidebat, non solùm non impenderit, eúmque ut Regi supplicaret, permovere noluerit (id quod D. Episcopus Alectensis nuper defunctus datis ad eadem Comitia litteris enixè petierat) verùm etiam ne id fieret elaboraverit, utiq; eâ ratione permota, quòd Ecclesiarum nostrarum jus nec tam clarum, nec tanti momenti esse crediderit, quàm reverâ est. Enimverò naturalis inclinatio, quâ omnes afficimur Principem demerendi, ignoratio quoq; juris Regaliæ, quâ plerosque laborare Sapientissimi quoq; Parisiensium confitentur (numquam enim hæc materia etiam ab ijs Episcopis, quorum maximè intererat, satis examinata & discussa fuerat) ac deniq; usus Regaliæ in quibusdam Ecclesijs Urbi Parisiensi vicinis receptæ; hæc inquam omnia forsan effecêre, ut Illustrissimam Dominationem Vestram ea veritas lateret, quam nunc omnes intelligunt, qui modò hoc argumentum maturè omniq; affectu liberi examinarunt. Cùm ergo nihil gloriosus sit, quàm si legitimæ rationes suppetant, sententiam mutare, omnino de Illustrissimæ Dominationis Vestræ Generositate polliceor mihi, Eam pro auctoritate, quâ apud Regem præcipuè floret, effecturam, ut Is ad conservanda privilegia ac jura Ecclesiarum animum adjiciat, exemplo vid. tot magnorum Principum Majestatis Suæ Prædecessorum, qui ut potentiâ & gloriâ apud posteros florerent, pietate ac religione suâ à DEO impetrârunt. Ipsíque Historiarum Scriptores nihil aliud habuêre, quo magis gloriam commendarent, quàm quòd honorem Ecclesiæ, quam matris loco venerabantur, privatis Coronæ ipsius causis antehaberent. Et verò persuasum habeo, Ipsum Regem, quippe justum rerum æstimatorem, quemadmodum consilium, quod illi extendendæ Regaliæ suggessistis, Zelo Ejus augendæ potentiæ, Vestræque in eum fidelitatis probandæ adscripsit; ità vicissim, cùm exploratâ jam veritate in aliam Eum sententiam flectere laborabitis, æquitati id Vestræ magnóque amori adscripturum, quo Ejus æternæ salutis véræque gloriæ promovendæ flagratis. Nec fieri à Vobis aliud poterit, quo magis Divinam Benedictionem in Vos Vestrámque Ecclesiam provocetis, quódque omnes in hoc Gallico Regno æqui boníque amantes majori gaudio afficiat; imò quod ipsius Regis gratiam bonámque opinionem magis Vobis conciliet: is enim ingenuè agnoscet, negotiorum multitudinem, quæ animum Vestrum distringunt, impedimento fuisse, ne has Regaliæ materias adeò obscuras implexásque, & à communi Jure abludentes, examinare Vobis licuerit; & tamen ne partibus meis deessem, ego illas datis ad Regem, & Archiepiscopum Tholosanum litteris clarè exposui; nunc tantùm illud adjungo, ex communi receptâque omnium

Juris-Consultorum opinione: Omnia libera præsumi, nisi contraria servitus probetur; *quæ veritas si in alijs omnibus locum habeat, multo maximè circa Ecclesias procedit. Nunc ergo si rationes & auctoritates ritè expendantur, quæ pro Regaliæ servitute Ecclesijs imponendæ in medium afferuntur, id unum sufficiet, ut æquitas causæ appareat, quam ego defendendam suscepi: si enim ab usu & antiqua possessione præscindas, alia, quæ cumulari in hanc rem solent, sunt omnium Sapientum sententiâ non infirma solùm & inania, sed etiam risu digna. Cùm ergo nec in mea Diœcesi, nec in alijs quampluribus Ecclesijs usus & antiqua consuetudo probari possint, sequitur, non posse illis, nisi sacrilegâ usurpatione Regaliæ servitutem imponi: quodsi circa hanc rem dubium aliquod supersit, nihil moror, ut illi DEO juvante quamprimum abundéque satisfaciam. Cæterùm tam multa & singularia Generositatis & Amicitiæ argumenta ab Illustrissima Dominatione Vestra jam accepi, & si ista deessent, notitia, quam habet de voluntate Romani Pontificis, déque Sacrorum Canonum Decretis, quæ Prælatis in Principum aulis versantibus severissimè prohibent, ne in suarum Ecclesiarum suorúmque Coepiscoporum, imò omnium inferioris etiam conditionis Clericorum detrimentum attentare aliquid audeant, id quod in Concilio Avenionensi Anno* 1326. *sub Joanne XXII.* capite 25. *& in alio etiam Avenionensi sub Benedicto XII. Anno* 1337. capite 20. *repetitum est: hæc, inquam, omnia securum me certúmque reddunt, Illustrissimam Dominationem Vestram præ omnibus privatis affectibus, quæ aliàs morari Eam possent, causam Ecclesiæ amplexuram esse, & interim, &c.*

Apamijs 6. Junij 1679.

Illustrissimæ & Reverendissimæ
Dominationis Vestræ

Humillimus & Obsequentissimus
Servus

Franciscus Episcopus Apamiensis.

Docu-

Documentum XXXVII.

Epistola ejusdem Illustrissimi & Reverendissimi Episcopi Apamiensis ad R. P. de la Chaise Societatis IESV, & Regis Confessarium.

Asabar 14. Jun. 1679.

Admodum R. Pater.

J*Amdudum animo proposueram A. Reverendam Paternitatem Vestram litteris convenire; sed ne id facerem, duas præsertim ob causas probibitus sum; primò enim verebar, ne operam perderem, & nihil scribendo proficerem; deinde ne si conquererer, quas à P. Vestra sufferre molestias cogor, Ipsa privato potiùs dolori, quàm æquitati Zelòque Immunitatis Ecclesiasticæ conservandæ eas querelas adscriberet. Ne tamen ulla in re partibus meis defuisse viderer, aut aliquid inexpertum reliquisse, bonæ causæ libertatíque Ecclesiæ à Divina Providentia mihi commissæ promovendæ, statui amicorum consilijs cedere, & siquid obtineri posset, hâc quoque epistolâ experiri, deinceps exitum hujus causæ, & tam substantiam, quàm modum ipsum ex animo integréq; DEO commissurus, ut is videlicet juxta præscriptum legèsque Divinæ Suæ Providentiæ omnia moderetur. Equidem si aut contra Paternitatem Vestram, aut ejus Societatem privatis odijs ac simultatibus concitarer, scit Ipsa, quàm multæ præclaræque occasiones abundaverint, justum animi mei dolorem contestandi, neque ab ullo mortalium id mihi vitio verti potuisset, quippe non mea, sed veritatis ac justitiæ, imò boni publici causa agebatur; at malui Charitatis Christiánæq; prudentiæ rationem habere, nec priùs silentium abrumpere, quàm necessitas loqui me cogeret.*

Planè cùm Paternitatem Vestram & Christianam esse, & Religiosam cogitabam, numquam persuaderi poteram, & nisi aut Ipsa, aut ejus Societas aliqua in re offensa à me esset, adeò vindictæ avidam fore, ut eam tanto Divinæ Gloriæ ac Immunitatis Ecclesiasticæ dispendio quæreret.

Reminisci adhuc potest, cùm eam conveniendi Parisijs occasio fuisset, vidissémque globo Ecclesiasticorum incinctam, ejus favore Beneficia captantium, dixisse mihi: Hos esse lupos prædæ insidiantes. *Quâ ergo conscientiâ, quæ gregi ovium innocentium alendo debebantur, rapacibus lupis Ipsa projecit?*

imò ne expectavit quidem, ut fauces aperirent prædæ expetendæ, sed etiam eorum famem prævenit; cùm enim Canonici Ecclesiæ meæ vitam Regularem profiteantur, quam ego Apostolicâ auctoritate Regisq; auspicijs feliciter restitui, ij, qui in Beneficijs Ecclesiasticis nihil aliud quàm proventus opesque affectant, nullâ planè curâ Canonicatuum tangebantur, quibus paupertatis vitæque communis obligatio incumbit. Sed Paternitas Vestra illis animos addidit, oblatâ spe eos Canonicatus ad vitam sæcularem revocandi, idque se effecturam promisit.

Eadem quoque Patris Ferrier intentio fuerat, vitam Regularem in Ecclesia mea abolere volentis; id verò quàm à Divina voluntate alienum fuerit, satis intelligere Paternitas Vestra ex ijs difficultatibus potuit, quæ Romæ & alibi superari non potuêre: non ergo capere possum, ex quibus rationibus animum ipsa adjecerit illi operi destruendo, quod Patres etiam Societatis, quorum utique testimonia suspecta habere non potest, approbare conati sunt, ac sæpè confiteri, illud in DEI gloriam, Diœcesis utilitatem, totiúsque Ecclesiæ ædificationem redundare; nisi fortè easdem ob causas delendæ vitæ Regulari accincta est, ob quas non est verita palàm jactare, id quoque majori DEI gloriæ accessurum, si jam pridem Ecclesiam meam Regij clausissent. Quò ergo, mi Pater, demissa illa veneratio, & cæca obedientia avolavit, quam Societas Vestra Apostolicæ Sedi hactenus professa est? video enim conari Vos destruere, quod illa ædificavit; idque non solùm sine Sedis Apostolicæ auctoritate, sed etiam contra Illam. Observatum enim est, in ultimis Codicillis, quos Paternitas Vestra pro obtinendis Ecclesiæ meæ Canonicatibus expediri fecit, omissam fuisse clausulam, addi aliàs solitam, quâ vid. qui hujusmodi Beneficia impetraverant, jubebantur habitum Regularem assumere, Tyrocinium experiri, ac denique Professionem emittere. Qui ergo non omnino cæci sunt, imò qui se inter præcipuos amicos Paternitatis Vestræ profitentur, hæc omnia spectare eò dicunt, ut, non obstantibus Capituli mei Románæque Sedis protestationibus Decretísque, sæcularis vitæ licentiam inducat, Regulari extinctâ, sicque quacúmque tandem ratione, etiam Professione suâ planè indigna fidem exolvat, quam illis obligavit, quos ad captandos Ecclesiæ meæ Canonicatus jam priùs impulerat.

Utinam saltem Paternitatem Vestram ab hujusmodi conatibus reverentia retineret Gallici Regni, in quo nemo non videt, abuti ipsam fiduciâ, quam munus Confessarij ei apud Regem conciliavit, & quâ id unicè agit, ut præcipua Ecclesiæ jura ab ignaro licèt Rege violentur, útque Principis auctoritate tam injustæ sævæque actiones muniantur, quas, nisi publicis & authenticis monumentis constarent, nemo credere sustineret. Enimverò fieri non potest, ut Paternitas Vestra Regaliæ examinandæ animum solidè adjecerit, quin protinus intellexerit, eam nec in mea, nec in

alijs

alijs quampluribus Ecclesijs locum habere, sicque ingenti damno Ecclesiam afficere, quando Regi persuadet, ut eam sibi usurpet. Quodsi Paternitas Vestra istarum rerum plenam notitiam non habet, quâ rogo conscientiâ non minùs inclementer sævéque nos persequitur, quàm si Rei essemus Divinæ humánæque Majestatis?

Non permittit brevitas epistolæ debita, ut hîc aut rationes percurram, quæ causæ à me susceptæ æquitatem ostendat, aut seriem malorum pertexam, quæ tanto jam tempore Regaliæ obtentu perpetior, præsertim cùm persuasum habeam, Paternitatem Vestram non tam ignorantiâ rerum, quàm odio mei laborare, quod ut deponat, à solo Dei expectari potest. Enimverò metus Regiam indignationem promerendi, si vid. Regi innotescat, se ab eo deceptum esse, cujus unica & præcipua obligatio erat Principem rerum, quæ ad animæ Ipsius æternam salutem verámque gloriam pertinent, admonere, pudor quoq; errorem ingenuè confitendi, ac denique ingens cupido deprimendi calcandíque Episcopum, Societatis Vestrisque maximis [quippe à Christiana Sanctorúque Patrum Doctrina alienis] adversum: hæc, inquam, omnia ingentia sunt, Paternitati Vestræ profitendæ veritatis impedimenta, nec ab alio, quàm, qui cordium Dominus est, superari possunt, & tamen mihi credat [neque enim, uti spero, se ab Episcopo admoneri indignè feret] multa sunt, quæ justo eam timore percellere possint, ne, posteaquam ob calcatam immunitatem Ecclesiasticam Divinam indignationem in se provocavit, Regiam quoque incurrat; Rex enim, quâ est Prudentiâ & æquitate, ubi aliquando intellexerit, Se consilijs à vobis suggestis, ac contra animi sui sententiam deceptum, tot malorum causam fuisse, non poterit non ea omnia eorúmque auctores damnare. Ex adverso si Paternitas Vestra infortunium ac impendentia mala præveniat, expleátque boni Confessarij partes, suámque industriam Regis saluti impendat, cujus vid. animam gubernandam suscepit, Dei Benedictionem experietur, & Rex quoque gratum acceptúmque habebit, Se veritatem aliquando saltem edoctum esse. Illos verò, quibus Paternitas Vestra causa fuit, ut Censuras Ecclesiæ incurrerent, longè majori Beneficio affecerit, si potiùs viam illis & rationem ostenderit, quâ se dignos reddant Ecclesiasticis honoribus, quàm ut contra Canonum præscriptum sibi illos usurpent, & denique quicunque æqui justíque amantes sunt, Deum ex animo benedicent, ubi intellexerint, Paternitatem Vestram auctoritatem suam persuadendo Regi interponere, ut Regaliâ intra fines à Majoribus suis obtentos, & à Lugdunensi Concilio [quod extendi eam vetuit] concessos contentus esse velit.

Finio,

Finio, mi Pater, nec aliud adjungo, quàm esse utique Charitatis Vestræ, pacem tandem concedere Episcopo septuaginta annos nato, quadraginta pastorales infulas sustinenti, & ultimas horas præstolanti; nec ampliùs pati, viros selectæ virtutis, Deóque speciali ratione consecratos, quique cum tanta omnium ædificatione illius se obsequio addixerunt, ab ijs tam sævâ persecutione pulsari dissiparíque, qui se vitæ Regularis hostes profitentur. Spero equidem, me Deo propitio usque in extrema fidelem fore, nec cessabo esse, quidcunque tandem à Paternitate Vestra adversi mihi contigerit.

Admodum Reverendæ

Paternitatis Vestræ

Humillimus & Obedientissimus Servus

Franciscus Episcopus Apamiensis.

Documentum XXXVIII.

Secundum Breve Sanctissimi D. N. INNOCENTII PP. XI. ad Illustrissimum & Reverendissimum Episcopum Apamiensem.

INNOCENTIUS PP. XI.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam Benedictionem. Præcipuæ argumentum lætitiæ attulerunt nobis litteræ Fraternitatis tuæ proximè ad Nos datæ, in quibus eximium tuum de integra atq; incorupta servanda morali Theologia, de instauranda Cleri, & Regularium Ordinum disciplina, déque propulsanda ab Ecclesia sæcularis potestatis injuria, zelum studiúmque disertè declaras. Et quidem quod ad diœcesis tuæ rationes pertinet, gratias divinæ Majestatis agere non cessamus, quòd in tanta rerum ac temporum difficultate suscitaverit sibi Sacerdotem fidelem, qui opponat murum pro domo Israel. Neque dubitamus, quin tot experimentis probata, & confirmata virtus tua, egregio proposito, Deo bene juvante, ad extremum constanter insistat, parati omni ope & auctoritate nostrâ tibi pro Dei honore tam strenuè laboranti, perpetuò adesse. Reliqua à dilecto filio Archipresbytero Aquensi Viro pio, atque industrio, qui tuas Nobis litteras reddidit, & à quo

has

bas Nostras accipies, fusiùs cognosces, ac Fraternitati tuæ Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam MARIAM majorem sub annulo Piscatoris die secundâ Augusti 1679. *Pontificatûs Nostri anno tertio.*

Marius Spinula.

Documentum XXXIX.

Epistola ejusdem Illustrissimi & Reverendissimi Episcopi Apamiensis ad D. de Harlay Procuratorem Generalem Parlamenti Parisiensis.

Apamijs 4. Septemb. 1679.

INsinuatum mihi fuit Arrestum, seu sententia ad instantiam Vestram à Parlamento pronuntiata, quo coram eo tribunali sisti jubeor, ad videndum irritari duas Constitutiones meas [perinde ac si in illis edendis indebitam potestatem usurpâssem] contra duos Colonos, qui nomine juvenis cujusdam Barbes de Lussan scholas adhuc terentis, & titulo Regaliæ Beneficium illud adepti proventus Custodi Ecclesiæ Apamiensis assignatos conduxerunt. Ego qui ignorare non possum, quantum & Parlamento ipsi [quippe præcipuo Galliæ Senatui] & Dominationi etiam Vestræ magnam in eo Senatu partem occupanti honoris debeam; quâ par est reverentia, præfatum Arrestum excepi, & tamen, ne deferre illi possem, gravissime me rationes compulerunt, quas me recensentem dignetur Dominatio Vestra benignè audire.

Primò *enim, quibus ego sumptibus tam longum gravémque Processum ingrediar, quando me omnibus spoliârunt, atque ad incitas redegerunt, ne alimentis quidem necessarijs relictis [quæ tamen etiam sceleratissimis permittuntur] ut à viginti jam mensibus vitam amicorum liberalitate utcunque ægréqu sustineam? & tamen neminem latet, nec patrimonium mihi esse, quo ultimæ necessitàti subveniam, nec interim, quantum per ætatem licet annis ac infirmitatibus fessam, functiones ac curas Pastorales omittere.*

Deinde*: non intelligo, quam Ecclesia mea expectare à Parlamento justitiam possit, quando & elapso sæculo, & initio currentis, tanto ardore dilatandæ Regaliæ totóque Regno extendendæ incubuit, ut moderari eum Reges oportuerit. Parlamentum enim jus Regaliæ tanquam Coronæ annexum, imò tamquam ipsius Parlamenti præcipuam prærogativam ab aliquot jam annis habuit, quia vid. omnes processus, qui hanc Regaliæ causam spectant, Parlamento*

mento deferuntur. Quodsi plurium jam sæculorum Jurisprudentiam consulas, invenies, constanter à Parlamento eam Regulam observatam fuisse, ut nunquam pro Rege pronuntiaret, nisi probatâ à Regijs Procuratoribus possessione, quod utique Dominatio Vestra in Protocollis, Tabularijs, librísque Auctorum, qui super hoc argumento scripsêre, probè notaverit. Circumstantiæ quoque, quæ Arrestum Parisiense comitantur, hujusmodi sunt, ut facilè ex ijs Parlamenti in me animum colligere liceat: Actionem enim criminalem duobus Clericis intentat, adeò miseris, ut solis eleemosynis (quæ mihi à Fidelibus suppeditantur, & quarum partem ego illis communico) precariò sustententur; adeóque innocentibus, ut nullâ aliâ culpâ laborent, quàm quòd binas constitutiones meas partibus insinuârint, & quarum æquitatem examinare non utique ad eos pertinebat.

Tertiò. *Quemadmodum certissima res est, non posse jus Regaliæ, nisi Ecclesiæ privilegio ad Reges pertinere; ita certum est, ad eandem Ecclesiam spectare, ut de Regalia cognoscat judicétque, id quod in Lugdunensi Concilio fecit; & quamvis daremus, sententiam Concilij in hac causa non omnino apertam & claram esse, eam tamen interpretari Pontificis Romani partes essent, non Regij Tribunalis. Cùm ergo binis à me editis Constitutionibus nihil aliud egerim, quàm ut Decretum exequerer Concilij Oecumenici (id verò non de privatis tantùm personis loquitur, sed de* quantæcunque dignitatis honore præfulgentibus) *nec terminos excesserim à Concilio præfixos, sequitur injustam esse eorum calumniam, qui in foro sæculari me accusant usurpatæ ac ultra metas dilatatæ potestatis. Has ipsas ob causas numquam ego in dubium revocavi, quin possem deberémque laicos Censuris punire, eósque, qualescunq; tandem essent, in rebus spiritualibus Deóque consecratis (de his enim quæstio jam vertitur) Ecclesiæ legibus subjacere; tantóque magis ad id agendum permovebar, quòd viderem proventus, quos sibi laici vendicabant, nihil aliud esse, quàm meras Decimas ad luminaria aliámque Divini Cultûs suppellectilem destinatas, sine qua nec sacra Officia peragi deinceps poterunt, quippe eo decoro sublato, quod eorum sanctitati debetur, & verò tam est injusta paténsque hæc usurpatio, ut nullo honesti colore fucari possit.*

Quartò. *Quòdsi alij Prælati, quorum Ecclesiæ liberæ erant, in extensionem Regaliæ consensêre, non potest eorum consensus detrimento mihi esse, qui nullam penitùs in eo partem habui. Imò Reservationes, Protestationes, Derogationes, aliæque cautelæ ab Episcopis aut ante, aut post consensum adhibitæ clarè ostendunt, & agnovisse illos Ecclesiarum suarum jura ac libertates, & noluisse absolutè renuntiare, imò nec sponte Regijs Decretis acquievisse, sed solo metu,* ne

ne ijsdem malis mecum involverentur, & adhuc pejoribus Ecclesias suas obnoxerent, nisi obtemperâssent. Et denique numquam eorum consensu effici potuit, ut tantum damni Ecclesiæ subire cogerentur, id quod ex annexis, quas ad Illustrissimum Archiepiscopum Tholosanum dedi, Dominatio Vestra pleniùs intelligit

Cæterùm cùm Parlamenti Parisiensis jurisdictione me submittere recusavi, non ideò in causa propria Judicem me constitui, sed illud tantùm egi, ut in causa spirituali, & in qua Pontifices, Concilia, Episcopíque auctoritate DEI funguntur, Decreta Ecclesiæ exequerer; & si Censuras adhibui usurpatoribus coercendis, exemplo & auctoritate plurium Conciliorum, etiam Oecumenicorum id feci, qui dignam hanc causam esse censebant, quæ hujusmodi pœnis sustineretur, præsertim cùm non minor Episcopis obligatio incumbat, libertates ac jura Ecclesiæ, quam fidei dogmata propugnandi, id quod solidè Auctor sermonis ostendit, quem dignum censui, ut Dominationi Vestræ à me transmitteretur.

Non permittit Epistolæ brevitas, ut omnia pertexam, quæ de hac materia dici possunt, quæque libenter adjungam, si modò intelligam id Dominationi Vestræ placere, ac tempus suppetere ea perlegendi. Nunc finem Epistolæ impono, & Dominationem Vestram ardentissimè obtestor, dignetur in memoriam revocare, se & Regij Ministri, & hominis Christiani personam agere, atque ut prima obligationem imponit, ne quidquam de juribus ad Coronam spectantibus dilabi permittat, ita quoque secunda, ne illa in Ecclesiæ præjudicium extendi patiatur; alioqui periculum esset, cœlestem Benedictionem impeditum iri, quam alioqui sibi suæque illustri familiæ Dominatio Vestra tam multis egregijsq; operibus promerita est.

Apamijs 4. Sept. 1679.

Humillimus & Obsequentissimus
Servus

Franciscus Episcopus Apamiensis

Docu.

Documentum XL.

Tertium Breve Sanctiſſimi D. N. INNOCENTII XI. ad Illuſtriſſimum & Reverendiſſimum Epiſcopum Apamienſem.

Venerabili Fratri Franciſco Epiſcopo Apamienſi INNOCENTIVS Papa XI.

VEnerabilis Frater, Salutem, & Apoſtolicam Benedictionem. Perlegimus litteras Fraternitatis tuæ, in quibus afflictum Apamienſis Eccleſiæ ſtatum, & tuum propterea dolorem Nobis ob oculos ponis; qua de re, Paſtoralem zelum, & ſolicitudinem magnopere commendamus, & eodem tecum ſenſu affecti, non ceſſamus à Patre miſericordiarum, pro muneris Noſtri debito, poſtulare, ut priſtinam Eccleſiæ iſti tranquillitatem, dignitatémq; reſtituat, ac Nobis lumen ad ea decernenda, exequendáque ſuppeditet, quæ cum tuæ, tum univerſæ Eccleſiæ rationibus expedire videbuntur. Reliqua ab eo cognoſces, qui tuas Nobis litteras reddidit; teque, atque invictam Epiſcopalis roboris conſtantiam, quâ cæteris præluces, intimo charitatis affectu in Domino complectentes, Fraternitati tuæ Apoſtolicam Benedictionem peramanter impertimur.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris. Die 10. *Decembris* 1679. *Pontificatûs Noſtri anno IV.*

Documentum XLI.

Conſtitutio Ejuſdem Illuſtriſſimi Epiſcopi Apamienſis.

7. Febr. 1680.

FRanciſcus miſeratione Divinâ Epiſcopus Apamienſ. &c. Conſtitutiones à nobis nuper promulgatæ, quibus procul arcebamus, qui in Diœceſi noſtra Regaliæ obtentu Beneficia quædam impetraverunt (cùm tamen conſtet, præfatam noſtram Diœceſin hujus ſervitutis penitùs immunem eſſe, nec proinde Regaliæ ſubjici poſſe, niſi violatis quamplurimis Sacris Canonibus Regúmque Edictis) adeò apud quorumdam avaros, ambitioſos, ac Beneficijs Eccleſiaſticis inbiantes animos nihil effecêre, ut potiùs reperti ſint (quod non ſine animi dolore intelleximus) qui Regaliæ obtentu etiam ad Beneficia curata ad-

adſpirare, & illa obtinere ſint conati; id verò omni exemplo caret, ac etiam, ubi aliàs Regaliæ locus eſt, numquam hactenus uſurpatum. Eò igitur temeritatis deventum eſt, ut in captandis Beneficijs Eccleſiaſticis nullus ſit regulis aut pudori locus, & quia hujuſmodi intruſionibus ſiſtendis nulla ampliùs remedia ſuperſunt nobis, quàm auctoritas Epiſcopis à Deo tributa, cenſuræque Eccleſiaſticæ, ultima vid. Eccleſiæ remedia, & quibus non ij ſolùm coërceri debent, qui aliunde quàm per legitimam ac Canonicam januam Eccleſias irrumpunt, ſed illi etiam, qui ita irrumpentibus auxilia & conſilia ſubminiſtrant; ideò ex his alijſque cauſis Conſtitutiones noſtras jam aliàs editas renovamus, ac inſuper ſub pœna Excommunicationis ipſo facto incurrendæ omnibus cujuſcunque dignitatis ac conditionis perſonis diſtrictè probibemus, ne Dignitates, Prioratus, aliáque Beneficia curam animarum annexam habentia pro ſe aut alijs titulo Regaliæ petere, aut impetrare præſumant: neque, aut ſuo, aut aliorum nomine eorum Poſſeſſionem adeant, aut fructus ſeu mediatè, ſeu immediatè percipiant. Prohibemus etiam æquè ſub pœna Excommunicationis cujuſcunque ſtatûs ac conditionis perſonis, ne ſcienter ac voluntariè ſub quovis prætextu aut colore, Notarij vid. Teſtis, Emphyteutæ, Sub-emphyteutæ, aut aliâ quâvis ratione, ad actus & uſurpationes ſupranominatas auxilium, conſilium, aut favorem præſtent. Reſervamus etiam nobis, præterquam in articulo mortis, abſolutionem à præfata pœna Excommunicationis.

Apamijs 7. Febr. 1680.

Franciſcus Epiſcopus Apamienſis.

Documentum XLII.

Alia Conſtitutio Ejuſdem Illuſtriſſimi Epiſcopi Apamienſis, quâ omnes Fideles ſuæ Diæceſis ad publicas preces aliàque pietatis opera placandæ Divinæ indignationi exhortatur.

22. Febr. 1680.

FRanciſcus, &c. Clero Populòque Apamienſi ſalutem & benedictionem. Tam manifeſta ſunt indignationis Divinæ hanc noſtram Diœceſin punientis argumenta & effectus, ut oporteat aut cæcum eſſe, qui ea non videt, aut planè inſenſibilem, qui illis non intimo dolore conficitur. Eccleſiarum Paſtoribus ultima ferè neceſſitas incumbit officio ſuo abſtinendi, omittendíque ſanctiores quáſque functiones, imò eorum nonnulli, qui alioqui ſe totos

addixe-

addixerunt curandis animabus, coguntur gregem suum frequenter deserere, necessitate alimenta mendicandi, id quod sine dedecore sacri characteris, sine damno quamplurium absque Sacramentis decedentium, sine juventutis neglectu necessariâ instructione carentis, ac denique sine infinita morum corruptela fieri haud potest. Hæc omnia inde proveniunt, quòd legitimi ac canonicè instituti Pastores redditibus sustentandæ vitæ necessarijs priventur; quamvis nec ad istos solos hæ miseriæ pertineant, sed etiam ad magnam partem eorum pauperum, qui charitate Ecclesiasticorum fovebantur.

Equidem ingenuè fatemur, calamitates, quibus conflictamur. nostris peccatis nostrisque imperfectionibus magna ex parte deberi; sed nec Vos abnuetis, Vestra quoque peccata multum ad eas contulisse; quamquam & hoc ipsum negligentiæ nostræ adscribimus, quippe non eâ, quâ par est, industriâ partes Officij nostri explemus: friget orandi studium: exempla minùs quàm oporteret sincera & incontaminata: mores non satis incorrupti Zelóq; Apostolico flagrantes: denique omnes fatemur oportet, flagella Divinæ justitiæ nostris peccatis, abusúque Divinarum gratiarum provocata fuisse, & forsan graviora adhuc impendent, nisi justitiam Divinam celeri pœnitentiâ, dignáque satisfactione occupemus.

Hæc nostra consilia illis fortè intempestiva videbuntur, qui dies Quadragesimale jejunium præcedentes omni voluptati morúmque licentiæ dedicârunt, perinde ac si propositum haberent, Spiritui Sancto futuræque pœnitentiæ impedimenta objicere, & jejunium atque alia sacri illius temporis opera contra intentionem Ecclesiæ planè inutilia redere. At veri legitimique Christi fideles, ubi vident Matrem suam Ecclesiam abjectis gaudij insignibus luctu opertam, ut suum amorem & obsequium in Matrem testentur, eundem ipsi quoq; dolorem, eosdémque mores induunt: & quamquam omni Christiano nullum sit tempus exercendæ pœnitentiæ importunum; tunc tamen, quicunque veram fidem amplectitur, vacare illi obstringitur, quando judicium DEI observat à Sanctuario incipere, ac etiam cum Divinæ gloriæ jactura, si ita loqui fas sit, vindictam cœlestem exerceri, quod planè præcipuum est irati Numinis argumentum. Nulla ergo ratio permittit, ut filij Matrem dolentem deserant, moltòque minùs, ut ejus lacrymas non solùm non extergant, verùm etiam novum ei mœrendi fomitem adjungant, effrænatâ vivendi licentiâ, cogântque in eas voces cum Propheta prorumpere: Sustinui, qui simul contristaretur, & non fuit: qui consolaretur, & non inveni.

Non deerit fortasse, qui credat in potestate nostra esse torrentem malorum sistere

sistere, & utinam liceret id nobis intactâ conscientiâ, ac juribus Ecclesiæ illibatis [quorum nos Deus custodes constituit, etsi indignos] quovis modo præstare. Sed quamvis omnem industriam locaverimus quærendis honestis modijs, quibus hæc causa componeretur, preces quoque ad Deum, & consilia ab hominibus virtute & doctrinâ conspicuis addiderimus, numquam tamen modum reperimus in hac causa transigendi, DEO conscientiâque inoffensis, præsertim postquam repetitis litteris mentem quoque Sanctissimi D. Nostri Romani Pontificis intelleximus, nostram agendi rationem tanquam Ecclesiæ utilem proficuámq; apprimè comprobantis.

Sed & illud salvâ omnino veritate profitemur, præcipuum doloris nostri argumentum non esse, ærumnas, quibus in hac causa acerbè jactamur, sed potiùs damna spiritualia, quæ in nos quoque redundant, ac ultimam necessitatem, quâ pauperes conflictantur, & cui sublevandæ nulla nobis potestas relicta est. Æquum igitur est, ut placando Deo avertendísque malis, quæ Diœcesin nostram partim affligunt, partim etiam deinceps impendent, manus nobiscum operámque societis.

Omnibus ergo Capitulis, Parochis, Vicarijs Diœcesis nostræ præcipimus, ut proximâ Dominicâ, quæ est 25. currentis mensis, publicas supplicationes instituant. Singulis quoque Sacerdotibus, ut quamprimum commodè potuerint, ter Missam recitent, quæ in Romano Missali pro quacunque tribulatione *inscribitur. Reliquis Ecclesiasticis, ut Psalmos Pœnitentiales cum Litanijs, Orationibus, ac versiculis consuetis persolvant: omnibus verò ut quartâ, & sextâ feriâ, Sabbatóque proximæ hebdomadis jejunent. Laicos etiam exhortamur, ut supplicationibus diligenter intersint, ad Confessionis Sacramenta ritè obeunda sese disponant, Beatissimæ Virginis Rosarium semel minimùm recitent, jejunia Ecclesiasticis imposita ipsi quoque suscipiant. Omnes denique Diœcesis nostræ fideles ardenter ac seriò commonemus, ut eleemosynis, alijsque pijs operibus placandæ Divinæ justitiæ impetrándæque misericordiæ diligenter incumbant. Ut verò mens & intentio nostra omnibus innotescat, jussimus hanc nostram Constitutionem sub Sacro Missæ Officio in omnibus Parochijs proximâ Dominicâ promulgari, & ad valvas Ecclesiæ Cathedralis affigi. Datæ Apamijs in Seminario nostro 22. Febr. 1680.*

Franciscus Episcopus Apamiensis.

Documentum XLIII.

Sententia Excommunicationis ab Illustrissimo & Reverendissimo Episcopo Apamiensi contra Guerin Palarin Sacerdotem solemniter pronuntiata.

Die 24. Mart. 1680.

FRanciscus Dei & Apostolicæ Sedis gratiâ Episcopus Apamiensis, &c. Visâ Constitutione Nostrâ sub data 27. Octobris anno 1677. quâ omnibus Canonicis Cathedralis & Collegiatæ Beatissimæ Virginis de Campo Ecclesiarum districtè prohibetur, ne sub pœna suspensionis ipso facto incurrendæ ad præfatarum Ecclesiarum beneficia titulo Regaliæ quemquam admittant, neque ad ullos actus Capitulares, locum in Choro, aliásque functiones recipiant. Visis etiam actis, & instrumentis executionis à Domino Antonio Nouè Ecclesiastico Diœcesis Tholosanæ die 26. Februarij, anno 1680. Domino Balthasaro d' Ouvrier Decano nostræ Collegiatæ de Campo insinuatæ: attentâ quoque inobedientiâ & contumaciâ contra præfatam nostram Constitutionem Domini Guerin Palarin, Canonici & Sacerdotis sæpedictæ nostræ Collegiatæ [quamvis ipse quoque unus ex illis fuerit, qui, ut nostra Constitutio in publica Capituli acta referretur, consenserat] quippe qui non obstantibus Constitutione, & Inhibitionibus nostris, titulo Regaliæ Possessionem Decanatûs Ecclesiæ Collegiatæ de Campo adire præsumpsit [prout apparet tam ex publico actu ad prædictos Canonicos Vigesimâ currentis mensis directo, quàm ex stallo locóque Decani ab ipso occupato] quantumvis eum non lateret, Diœcesin nostram Regaliæ subjectam non esse, imò quamvis Regaliæ subjaceret, Decaniam, utpote Beneficium electivum, exemptam esse, præsertim cùm ipse Palarin septem integros annos Dominum Balthasarum de Ouvrier pro Decano canonicè electo semper agnoverit: viso denique prænominato actu ad jam dictos Canonicos sub data 20. currentis mensis, & rationibus in eo adductis, & præsertim quia sæpè fatus D. Palarin, quamvis ter à nobis admonitus, nullas probabiles causas allegat, ob quas excommunicari & denuntiari non debeat, invocato DEI Omnipotentis nomine Patris, Filij & Spiritûs Sancti de potestate ligandi atque solvendi specialiter confisi, quam Christus Apostolis Episcopísque eorum Successoribus clementer largiri dignatus est, declaravimus & denuntiavimus, declaramus & denuntiamus pro Excommunicato præfatum Guerin Palarin Presbyterum

rum Canonicum nostræ Ecclesiæ Collegiatæ Beatissimæ Virginis de Campo, eúmque velut Excommunicatum separamus à Communione Ecclesiæ, nec non à participatione Corporis & Sanguinis Christi JESU, eúmque potestati Sathanæ temporaliter subijcimus, ut per veram sincerámque pœnitentiam ejus spiritus salvus fiat in die Domini. Potestatem verò ab hac Excommunicatione absolvendi nobis reservamus, prohibentes & districtè omnibus utriúsque sexûs inhibentes, ne sub pœna Excommunicationis à Sacris Canonibus latæ cum prædicto Palarin audeant communicare. Præcipimus etiam, ut præfatus Palarin publicè denuntietur, ejúsque Denuntiationis & Excommunicationis notitia vicinis quoque Diœcesibus insinuetur, nec non omnibus, quibus opus erit, ut ita juxta Juris dispositionem tamquam excommunicatus, & ab Ecclesiæ Communione separatus habeatur. Factum & pronuntiatum dicto Palarin in nostra Ecclesia de Campo in præsentia Cleri Populique, die 24. mensis Martij Anno 1680.

Franciscus Episcopus Apamiensis.

NOtandum, similem quoque Excommunicationis & Denuntiationis sententiam in Petrum Brau ab eodem Illustrissimo & Reverendissimo Episcopo die 24. Martij Anno 1680. fuisse pronuntiatam.

Documentum XLIV.

Constitutio Ejusdem Illustrissimi & Reverendissimi Episcopi Apamiensis ad impediendam Regaliæ in suam Diœcesin introductionem.

Die 31. Martij 1680.

FRanciscus DEI & Apostolicæ Sedis gratiâ Episcopus Apamiensis. Cùm nihil Ecclesia babeat magis necessarium majorisque pretij, quàm & libertatem de Officijs Beneficijsque, præsertim Cathedralium Ecclesiarum disponendi (in quibus Canonici alijque in dignitate constituti in partem solicitudinis Episcopalis regendæque Diocœsis, præsertim vacante Ecclesiâ, vocati sunt) & liberam temporalium proventuum administrationem, sine quibus nec Divina Officia decorè peragi, nec Ecclesiæ reparari ornarique, nec babiles ministri sustentari, nec quotidianis pauperum necessitatibus subveniri, nec deniq; expensæ quotidianæ perferri possunt; Introductio verò Regaliæ utròque boc jure,

ſaltem vacantibus Eccleſijs, privet, ea propter non alio eam loco, quàm duræ ſervitutis habere poſſumus, omninóque illi libertati adverſæ, quam Chriſtus ſuo nobis ſanguine acquiſivit, ipſo etiam Ludovico Juniore teſte in ſua Declaratione de anno 1137. *ubi Provinciam Aquitaniæ hujus jugi immunem eſſe fatetur.*

Hic Regaliæ abuſus Laicis Regijſque Miniſtris occaſionem tribuit, Cathedralium & Collegiatarum Eccleſiarùm, ac præcipua Diœceſis Beneficia hominibus ſine ulla ad ſtatum Eccleſiaſticum vocatione conferendi, ſine ſcientia & pietate adimplendi, nec aliud meritum præ ſe ferentibus, quàm quòd apud Majeſtatis Suæ Miniſtros, quibus iſtorum Beneficiorum diſtributio permiſſa eſt, omnem induſtriam collocaverint, ut aliquo Beneficio potirentur; quod tamen unicum, quamvis alia deeſſent, ſi ex ſpiritu & diſciplina Eccleſiæ res agatur, omnino indignos reddit omni Eccleſiaſticâ dignitate. Ex quo ſequitur, ut qui ad Epiſcopatus promoventur, tantùm abſit ut perſonas reperiant, in quorum humeros partem aliquam Paſtoralis ſolicitudinis ſecurè deponant, ſed potius, quæ Epiſcopis boni aliquid præſtare volentibus ſe omni conatu opponant.

Auget malum damnúmque, quòd, cùm denominatio ad vacantes Epiſcopatus Regij juris ſit, numquam Regios Officiales occaſio & rationes deficient Regem perſuadendi, ut nominationem differat, Regaliámque producat, id quod Divum Bernardum in eas querelas prorumpere coegit, quæ epiſtolâ 122. *leguntur, tempore vid. Ludovici Junioris more receptum fuiſſe, ut Epiſcopatuum collatio differretur, quo diutiùs eorum proventibus frui liceret.*

Poſtquam ergo tam in Conſtitutionibus noſtris, quàm alijs publicis actibus juſtiſſimas rationes palàm fecerimus, quæ nos obſtringunt, ut, quantùm pro noſtra virili parte fas eſt, libertatem Eccleſiæ contra Regaliam tueamur, fruſtra etiam adhibitis dulcioribus remedijs, qualia ſunt preces, adhortationes, demonſtrationes, privatæ publicæque & Canonicæ admonitiones, cogimur tandem non ſine ingenti intimòque dolore alia & acerbiora remedia experiri.

Quamplurima ſunt Oecumenica Concilia, Summorumque Pontificum Conſtitutiones, quibus contra bonorum juriùmq; Eccleſiaſticorum uſurpatores, eòſque, qui hujuſmodi uſurpatoribus auxilium aut conſilium præſtant, Excommunicatio pronuntiatur, ſícque à nobis editæ Conſtitutiones non tam novas prohibitiones novâſque pœnas complectuntur, quàm antiquas renovant applicántque, tantòque magis ad hoc agendum impellimur, quòd Decreta pœnæque à ſacris Canonibus ſancitæ, non ſolos Laicos reſpiciunt, jurium, bonorum, libertatúmque Eccleſiaſticarum uſurpatores; ſed etiam in Clericos & Epiſcopos vibrantur, qui aſſen-

ſum

sum præbent, neque se hujusmodi usurpationibus, quantùm licet, opponunt, & præsertim Concilium Lugdunense adeò inter alia celebre loquens de hoc ipso Regaliæ argumento non solùm cap. 12. *contra illos tam sæculares, quàm Ecclesiasticos, qui obtentu Regaliæ in Ecclesijs hujus juris expertibus vacantia bona usurpant, Excommunicationis sententiam profert; verùm etiam eos, qui hujusmodi usurpatoribus connivent, neque uti oporteret, se illis opponunt, fructibus omnium suorum Beneficiorum privat.*

Concilium Avenionense sub Papa Joanne XXII. Anno 1322. *Excommunicationem indicit & illis, qui vacantia bona Ecclesiarum usurpant, & qui usurpatoribus* gratis, *hoc est, voluntariè* obediunt, *id quod iisdem ferè verbis in alio Concilio Avenione æquè habito sub Benedicto XII. Anno* 1337. *repetitum fuit. Concilium quoque Tridentinum* Seſſ. 22. cap. 11. *omnibus quacunque dignitate, etiam Regali aut Imperiali præfulgentibus, sub pœna Excommunicationis interdicit, ne bona & jura Ecclesiastica sibi vendicent; iisdémque pœnis omnes Ecclesiasticos afficit, quicunque hujusmodi usurpatoribus aut consensum, aut operam præstant.*

Ecclesiæ quæcunque recepto jam more & antiquâ consuetudine Regaliæ jugo assueverunt, non possunt non gemere, & quamdiu Deo libuerit, hanc servitutem non patienter tolerare. Eas verò Ecclesias quod attinet, quæ nullo hactenus titulo aut consuetudine juris Regaliæ subjectæ fuerunt, earum Episcopi, quippe Pastores Custodésque, suffere potiùs omnia debent, quàm ut antiquam & Canonicam libertatem aboleri, & jugo tam gravi insuetóque Ecclesias suas supponi patiantur.

Qui hactenus titulo Regaliæ Beneficia nostræ Diœcesis occupârunt, ambitionis avaritiæque spiritum, quo nimiùm quantùm agitantur, tam claris manifestísque signis prodiderunt, ut omnino conjicere liceat, nullo eos timore censurarum percelli, quas comminati sumus, quásque actualiter incurrerant, licét nimiâ forsan conniventiâ unicum pro excommunicato hactenus denuntiaverimus. Et tamen nullum aliud remedium superest nobis, quo hunc malorum torrentem sistamus impediamúsque, ne paucorum exempla in plurium perniciem transeant, irreparabili Diœcesis nostræ damno, quàm ut has pœnas extendamus, iisque etiam applicemus, qui consilio, auxilio, aut alio quovis modo introducendæ in hanc nostram Diœcesin Regaliæ auctores fuerint, tantóque magis ad hoc agendum constringimur, quòd in hac causa non alias nobis partes vendicemus, quàm ut exequamur Decreta Ecclesiæ, ídque in materia, quam ad cognitionem & potestatem nostram pertinere nemo inficiabitur; quippe cùm in illa non de proventibus tantùm Ecclesiæ, verùm etiam de collationibus Beneficiorum agatur,

quæ utique ſunt res ſpirituales meréque Eccleſiaſticæ: & verò pollicemur nobis, eos, qui privatis lucris minùs cæcè obſtinatèque adhærent, facilè conſtitutionibus noſtris obtemperaturos, nec ſacræ Jurisdictionis declinandæ causâ fallaci vanóq; effugio profanos Magiſtratus appellaturos, id quod in cauſis, quæ connexionem aliquam cum civilibus habent, ſæpè multúmque evenit.

Erunt fortaſſe etiam, qui, cúm Cenſuras à nobis latas incurrerint, ſuperiorem auctoritatem, à qua abſolvantur, appellabunt: verùm cùm notorium ſit, vanum hunc eſſe irritúmque recurſum, nihil aliud agent, quàm ut contumaciam ſuam Legúmque Eccleſiaſticarum contemptum magis magisque conteſtentur. Et præſertim cùm nihil aliud agamus, quàm ut quamplura cum Generalia, tum Provincialia, & in Gallijs recepta Concilia exequamur, non poteſt hæc præſens noſtra Conſtitutio niſi ab illis violari, qui totius Eccleſiæ auctoritati unà adverſantur, nec eſt alia poteſtas, præter Pontificiam, quæ hujus cauſæ cognitionem pro eo ſtatu, in quo verſatur, arrogare ſibi poſſit.

Multò minùs eo prætextu Cenſuras à nobis latas declinare poterunt, quòd non omnes ſolemnitates adhiberi aliàs ſolitæ obſervatæ in præſenti negotio fuerint; quis enim neſciat, accidentia, quæ abeſſe poſſunt, ſubſtantiæ poſtponi oportere? neque tunc ſolemnitates neceſſarias eſſe, quando ſunt impoſſibiles, id quod in præſenti cauſa manifeſtè contingit; nemo enim ignorat, aliquos de Clericis noſtris, qui Decreta à nobis edita infinuare & promulgare ſunt auſi, injurijs affectos, intentatisque carceribus abſterritos eſſe.

Perſuademus ergo nobis, neminem fore tam ſui, pietatisque ac religionis immemorem, qui, ut Clericis gratificetur dignitatum quæſtúsque avidis, tam gravibus magnísque malis (qualia ſunt, quæ ex Cenſuris, præſertim Excommunicatione, proveniunt) implicare ſe velit, tantúmque abſuturum, ut animæ, DEI, ſuæque ſalutis amantes ſocietate eorum, qui anathemate percuſſi ſunt, infici ſe patiantur, ut potiùs magno ſui merito hanc occaſionem, ſuam erga Eccleſiam obedientiam fidelitatemque conteſtandi, amplexuri ſint, devitando vid. obduratos illos, & ab Eccleſiæ Communione ſeparatos peccatores. Quòd ſi aliqui ſint, qui ne levi aliquo emolumento ſe privent, aut humanis reſpectibus obrenuntient, malint Eccleſiæ Decretis adverſari, ij planè, ſi in laqueos diaboli incidant, animæque naufragium patiantur, ſibi ipſis culpam, non alijs adſcribent.

Nos enim quod attinet, Deum toto cordis affectu enixéque precamur, ut in omnes Diœceſis noſtræ fideles miſericordiæ & benignitatis ſuæ fontes effluere faciat, flagella verò juſtitiæ & iracundiæ ſuæ clementer avertat. Nec enim in hac cauſa, DEO teſte, alium nobis finem propoſuimus, quàm ut obligationi reſponderemus,

remus, quam nobis Officium nostrum impon[illegible], ùtque pro virili nostra parte Ecclesiæ nostræ libertatem ac jura tueremur, omniúmq; fidelium curæ nostræ subditorum saluti caveremus, eorum etiam, quorum corpora vibratâ Excommunicatione potestati Sathanæ tradidimus, ut eorum corpora in die Domini salva fiant. *Quòd si aliqui sint, qui Ecclesiæ pœnis abuti, quàm corrigi malint, & remedia ijs curandis à me adhibita in fomenta potiùs contumaciæ convertant, id quidem maximo dolori nobis erit, quippe cùm id Divinæ iracundiæ, quam in hujusmodi obduratos peccatores exercere etiam in hoc mundo solet. præcipuum argumentum sit; illud saltem consolabitur nos, quòd vid. omnes partes ministerij nostri expleverimus, omnique metu liberati simus eas pœnas incurrendi, quas alioqui timidis otiosísque Pastoribus Propheta intentat; quódque Decretis Ecclesiæ obtemperaverimus, ut arma spiritualia pro Ecclesiæ juribus defendendis stringamus nobis imperantis.*

Has igitur aliásque ob causas, post invocatam Spiritûs Sancti gratiam, pósque audita consilia virorum, doctrinâ & virtute præstantium, sub pœna Excommunicationis ipso facto incurrendæ omnibus cujuscumque statûs ac dignitatis hominibus districtè injungimus, ne pro se, aut pro alijs Prioratus, Canonicatus, Præbendas, aut alia quæcumque Diœcesis nostræ Beneficia titulo Regaliæ petant, neque eorum Possessionem capiant, aut si aliqua impetrârunt, ne eorum fructus sibi vendicare, aut functiones exercere præsumant. Prohibemus etiam æquè sub pœna Excommunicationis ipso facto incurrendæ omnibus cujuscunque statûs ac conditionis hominibus, ne sub quovis Procuratoris, Commissarij, Conductoris, aut alio nomine titulóque Regaliæ proventus Episcopatûs, seu Capituli nostri, aut aliorum Beneficiorum Diœcesis Apamiensis, sive in parata pecunia, sive in alijs rebus pretio æstimabilibus percipere audeant. Prohibemus denique omnibus & singulis sub pœna Excommunicationis, ne ad percipiendos distribuendósve proventus nostros, aut obtinenda Beneficia nostræ Diœcesis titulo Regaliæ, exercendásque eorum functiones, aut alium actum edendum, qui Regaliæ in hanc Diœcesin introducendæ servire possit; ne, inquam, ad hæc omnia, aut istorum aliquid auxilio, aut consilio quovis modo concurrant. Quin potiùs omnes Diœcesanos, ac præsertim Ecclesiasticos exhortamur, ut omni, quâ possunt, honestâ ratione, ac modo, se Regaliam ejúsque extensionem aversari, ac improbare contestentur. Quia verò Adversariorum potentia in hac presenti alijs que Constitutionibus nostris promulgandis non permittit omnes, alioqui necessarias, solemnitates observari, ideò declaramus, eas hoc ipso, quòd à nobis publicatæ, & ad valvas Ecclesiarum affixæ fuerint, pro sufficienter promulgatis

& publicatis babendas esse, nósque sine alijs citationibus, monitionibus, aut insinuationibus præcedentibus ad pœnas, Censuras, & Excommunicationes processuros, quarum etiam absolutionem nobis reservamus, nec permittimus, ut ab his Censuris absolvere possint, quibus alioqui facultatem generalem dedimus à casibus reservatis absolvendi. Pronuntiatæ Apamijs Clero præsente 31. *Mart.* 1680.

Franciscus Episcopus Apamiensis.

Documentum XLV.

Actus in forma epistolari expeditus, quo Illustrissimus & Reverendissimus Episcopus Apamiensis ostendit, Constitutiones suas circa punctum Regaliæ, & Censuras in ijs pronuntiatas, præsertim verò Excommunicationem contra D. Palarinum latam, non obstantibus sententijs & contrarijs Constitutionibus Domini Archiepiscopi Tholosani validas firmásque esse.

Illustrissime & Reverendissime Domine.

DOminus Palarinus, quem ego vigesimâ quartâ elapsi Martij excommunicatum denuntiavi, insinuari mihi fecit Illustrissimæ Dominationis Vestræ Decretum, quo illum ad cautelam, ab hujusmodi Censuris non tantùm absolvit, verùm etiam habilem reddit, qui & possit, & debeat functiones Beneficij & Officij sui exercere; méque insuper coram tribunali Illustrissimæ Dominationis Vestræ octavâ currentis mensis adesse jubet ad videndum, sententiam denuntiatæ Excommunicationis, quam contra illum pronuntiaveram, irritari.

Equidem fateri ingenuè debeo, & præsentibus litteris [posteaquam libertas mihi adempta est publicis ac solemnioribus tabulis id agendi] palàm testari, me in ijs, quæ Regaliam spectant, nullo modo Illustrissimæ Dominationis Vestræ Jurisdictionem agnoscere posse, & consequenter nec ejus hac in re judicio, sententijs, Decretis, ad Eámque interpositis Appellationibus deferre. Rationes, quæ hoc mihi persuadent, jam alibi in scripto primâ Octobris Anno 1677. *exposui, & nemo eas legit, qui non continuò professus sit, se illis convictum esse, nihilominus tamen non prætermittam in præsenti etiam epistola aliqua fusiùs deducere.* Primò *vid. Illustrissimam Dominationem Vestram non esse in ijs, quæ ad*

ad Regaliam pertinent, Judicem Competentem. Secundò. *In Judicio Sententijsque ab ipsa latis prætermissas fuisse formas necessarias, & quarum defectu validæ dici non possunt*. Tertiò. *Etiam in substantia ipsius causæ à regulis Justitiæ planè deflexisse*. Quartò. *Constitutiones à me editas, & quoad modum, & quoad substantiam ipsam æquas omnino esse*. Quintò. *Appellationes ad Dominationem Vestram Illustrissimam interpositas, & Inhibitiones ab ipsa factas non posse mearum Constitutionum executionem morari*.

Primum quod attinet, multis rationibus incompetentia Vestri fori probari potest; nam Primò *constat, Excommunicationes contra Ecclesiasticos, aut etiam Laicos pronuntiatas in Concilijs Provincialibus examinatas & discussas fuisse, sic enim antiquis Canonibus sancitum est. In Concilio primo Niceno* canone 8. Singulis annis per unamquamque Provinciam bis in anno Synodi fiant, ut omnes in unum convenientes Episcopi Provinciæ ejusmodi quæstiones examinent. *In Concilio Sardicensi* can. 17. *idem statuitur, ac insuper, ut, donec æquitas Excommunicationis ritè examinetur, excommunicatus interim ab omnibus evitetur*. Tamen, *inquit*, priusquam omnia diligenter & fideliter examinentur, eum, qui fuerit a Commnnione separatus, ante cognitionem nullus debet præsumere, ut eum Communioni societ. *Ubi Glossa ad illa* Nullus ante *adjungit*: Ergo nec Archiepiscopus. cap. per tuas. de Sent. Excom. *Concilium Oecumenicum Chalcedonense* canone 9. Si Clericus, *inquit*, habet causam adversus Episcopum proprium, vel adversus alterum, apud Synodum Provinciæ judicatur. Secundò. *Si privata tantùm inter me & Dominum Palarinum causa verteretur, non ego detractarem in foro Illustrissimæ Dominationis Vestræ disceptare, nunc verò cùm de Canonibus in sacris Concilijs stabilitis quæstio sit, nec tam agatur de illorum explicatione [tam enim clari sunt, ut nullâ explicatione sit opus] quàm de continuanda eorum executione, prout vid. pluribus jam sæculis in hac Provincia usu recepta fuit; at verò non potest Illustrissima Dominatio Vestra prohibere, ne ego Decreta Conciliorum exequar, nisi auctoritatem supra Concilia & modò allegatos canones sibi vendicet*. Tertiò. *Certum est, majores causas, quales sunt translationes Episcoporum, fundationes novorum Episcopatuum, similésque, soli Pontifici Maximo reservari; at verò causa Regaliæ, in qua agitur de libertate Canonica tot Ecclesiasticarum Provinciarum, longè maxima maximique momenti est, id quod in litteris ad Regem nostrum datis Sanctissimus Pontifex bis verbis expressit:* Ea cæteroquin est rei magnitudo, in qua non Gallicanæ solùm, sed totius Ecclesiæ dignitas, salusque

lusque vertitur. Quartò. *Canonistæ omnes in* cap. ficut olim. de accusat. *quod est sextum Concilij Lateranensis sub Innocentio III. ad ea verba*: Canonicas Regulas, *docent:* Archiepiscopum solum carere potestate condendi statuta totam Provinciam obligantia. *Ita Barbosa, Sanchez, pluresq; alij ab hoc citati loquuntur. Imò ne Concilium quidem Provinciale statutum circa Regaliam condere posset, cùm causa Regaliæ non ad unam tantùm Provinciam, sed quamplures extendatur, & Concilia Generalia, quid in causa Regaliæ observari debeat, jam disposuerint.* Quintò. *Et quantumvis Illustrissimæ Dominationi Vestræ potestatem daremus absolvendi à Censuris, quas sacri Canones inflixerunt, non ideò tamen potestatem haberet ipsos sacros Canones destruendi, impediendíque, ne, qui illos infringunt, censuras incurrant à sacris Canonibus intentatas.* Sextò. *Sed & illud bonâ veniâ Illustrissimæ Dominationis Vestræ adjungam, quæ hactenus in causa Regaliæ ab Ipsa perpetrata sunt, justissimas mihi causas præbere, eam non tam Judicis, quàm Adversarij loco habendi, suspicandíque, multò Eam magis in illorum partes propendere, qui studio flagrant fimbrias temporalis potestatis dilatandi, quàm eorum, quibus jurium & libertatis Ecclesiasticæ cura est.*

Secundum quod spectat, defectus, ijque substantiales circa formam commissi in ea sententia, quam primâ Septemb. Anno 1677. *Illustrissima Dominatio Vestra pronunciavit, satis supérque apparent ex ijs, quæ in Actu à me* 18. *Octobris anno* 1677. *evulgato producta sunt, nec ego ijs immorabor, solúmq; ad casum particularem Domini Palarini calamum restringam. Quòd si nimia & festinata cupiditas huic homini gratificandi animum Dominationis Vestræ Illustrissimæ non solicitâsset, planè nec Deum magnâ gloria, nec proximum magnâ ædificatione privari contigisset, cùm nemo illius Sacerdotis vitam morésque ignoret.* Secundò. *Quòd si Dominationi Vestræ Illustrissimæ ratum fixúmque erat eum censuris liberare, ac potestatem Sacrosanctum Missæ Sacrificium offerendi, aliásque sacras functiones obeundi restituere, at saltem vocari ego quoque, & audiri debebam.* Tertiò. *Tantòque major hæc me vocandi audiendíque necessitas fuit, quòd omnino incongruum insolénsque videretur, potestatem sacras functiones peragendi ei concedere, de quo non planè constaret Censuris solutus, an innexus esset, præsertim cùm Jus Canonicum in* cap. Romana. de Appellat. in 6. §. penult. *in hæc verba disponat:* Sententias Interdicti, vel Suspensionis, seu Excommunicationis in Appellantem ab eo, qui appellatur, promulgatas, nullatenus nisi vocatis partibus, & de Appellatione legitimè cognito revocent, aut denuntient esse nullas. Quartò. *Ipsimet Auctores, qui scripserunt, Absolutionem ad cautelam aliquid operari in favorem*

vorem Excommunicati, expressè adjungunt, id tantùm obtinere, quando constat, aut saltem semiplenè probatur, Excommunicationem esse nullam, nec sufficere ut Excommunicatio sit injusta. Ita scribit Pater Gibelinus Jesuita in suo Tractatu de Censuris c. 10. q. 2. Dubium, *inquit*, non debet esse tantùm de justitia Censuræ, sed de valore. Observant autem Covarruvias, & Sayrus ex consensu Canonistarum communiori, nullitatis, quam prætendit, qui idcirco absolutionem ad cautelam petit, causam nominandam in specie, & aliquam saltem in universum probandam esse, imò & semiplenè; quia alioqui pro validitate sententiæ latæ præsumitur, & simpliciter propositâ nullitate Censuræ ejus absolutio cuicumq; illam petenti concederetur, quamvis ad cautelam, sæpissimè tum Censura, tum Judices illuderentur. Quintò. *Absolutio ad cautelam, si ex spiritu & disciplina Ecclesiæ loquamur, nullum alium effectum habere potest, quàm ut taliter absolutus personam habeat standi in judicio, quam alioquin ex dispositione Sacrorum Canonum [quos saltem in foro Ecclesiastico sequi par est] excommunicati non habent. Ita Innocentius III. loquitur* in cap. per tuas. de sent. excom. Excommunicatus, *inquit*, vocem non habet appellandi. *Et in epistolis aliquot pòst annis impressis.*: Personam standi in Judicio non habent ij, qui sunt excommunicationis vinculo adstricti. lib. 4. epist. 94. *Feuretus Tractatu de Abusu* lib. 7. cap. 2. n. 39. Excommunicatus ab Ecclesia personam standi in judicio non habebat. *Et infrà*: Excepto Excommunicationis repellebat Actorem ab agendo, sive in prima instantia, sive in causa Appellationis, & ideò hæc Exceptio locum fecit Absolutionibus ad cautelam, quæ ideò introductæ sunt, ut litigantes legitimam habeant personam standi in judicio, ut testabiles vel testes esse possent; denique, ut lis cum eis legitimo marte decurrere posset: cap. 36. de testibus. *Ipse Clerus Gallicanus in Generalibus Comitijs, quæ annis* 1665. & 1666. *Parisijs agitata sunt, adeò persuasum habuit, Absolutiones ad cautelam non alium effectum habere, quàm habilitandi personas, ut stare in judicio possint, ut stabiliendæ huic veritati, atque in Regijs Parlamentis Curijsq; recipiendæ, Regiam Majestatem imploraverit, Rex verò mense Martio anno* 1666. *ita rescripserit*: Absolutiones ad cautelam non nisi juxta formas juris permittentur, quorum culpæ notoriæ sunt: neque alium effectum producent, quàm ut ita absoluti judicio sisti possint.

Tertiò. *Fieri fortasse potest, ut Illustrissima Dominatio Vestra persuasum habuerit, Decretum meum, vi cujus Dominum Palarinum excommunicatum postea denuntiavi, irritum cassúmque redditum esse sententiâ ab Illustrissima Dominatione Vestra Kalendis Septembris anno* 1677. *pronuntiatâ*. *Sed* primò.

Præ-

Præterquam quòd Decretum meum sententiâ Illustrissimæ Dominationis Vestræ posterius fuit, ut ex utriusque datis apparet [cùm Decretum meum 27. *Octobris anno* 1677. *datum fuerit, sententia verò Vestra Kalendis Septembris ejusdem anni] ideò ut Dominus Palarinus, qui nobis contrarium suggessit, falsi excusari non possit; constare insuper poterat ex iis, quæ allata à me fuerant, Illustrissimam Dominationem Vestram in causa Regaliæ Judicem competentem non esse, sicque non potuisse Decreta à me edita, aut deinceps pro conservatione jurium Ecclesiasticorum edenda pro irritis cassisque declarare.* Secundò. *Quodsi Dominatio Vestra Illustrissima Decretum à me propositum, suæque sententiæ adversum, attentatæ usurpatæque Jurisdictionis [sic enim loquitur D. Palarinus] damnandum putat, cur non potiùs hanc notam sententiæ suæ inurit, quàm sacris Canonibus Decretisque Pontificum [nam mihi ob istorum executionem bellum ac persecutionem movent] utique adversari constat. Quis sibi umquam persuasisset, postquam Romanus Pontifex tam validè enixèque ostenderat, Dominationis Vestræ Illustrissimæ sententiam omni Divino humanóque juri repugnare, imò in manifestam causæ meæ justitiam, morésque ac Privilegia hujus Provinciæ offendere, eam nihilominus non tantùm cœptis non destitisse, verùm etiam latæ priùs sententiæ aliud ejusdem omnino tenoris Decretum adjungere voluisse? Num ergo cùm Ecclesiæ sacrorúmque Canonum Decreta exequor ego, Vestri arbitrij ac potestatis est, Constitutiones à me, nec vocato, nec audito editas abolere, cùm interim Pontificis Romani voces, jura Divina & humana, ac Provinciæ hujus immunitates violari clamantis nihil apud Vos proficiant? Num verò Metropolitani in suffraganeos potestas, quæ solius juris humani est, magis sacrosancta magisque reverenda est, quàm auctoritas ab ipso Christo JESU Pontifici Romano Vicario suo in terris concessa? An ergo ideò Ecclesia alijs Coepiscopis & Confratribus Vestris Vos præposuit, ut ejus jura ac libertatem minueretis, & non potiùs ut ea pro viribus tueremini? & tamen, si loqui veritatem licet, nulla alia potestas Illustrissimæ Dominationi Vestræ extra Diœcesin suam competit, quàm quæ à sacris Canonibus permissa est; ij verò numquam utique permittunt canones violari. Opponet fortè mihi Illustrissima Dominatio Vestra Breve Romani Pontificis non fuisse juxta formas in foro externo necessarias expeditum: sed numquid non ideò constabat legitimum non esse? & si constabat, num reverentia Pontifici Romano debita, ut illi obtemperaretis, non exigebat? & quid opus juris formâ, quando de re ipsa dubium non erat?* Culpantur hi, *Inquit Sixtus Papa*, qui aliter circa fratres egerint, quàm hujus Sedis Rectoribus placere cognoverint. *Sixtus* epist. 2. cap. 2. apud

Juon

Ivon. Decr. p. 5. cap. 3. *Et planè quantò major fuit Romani Pontificis moderatio, tantò magis decebat Vos characteris Episcopalis rationem habere, ac Immunitates, & Privilegia Ecclesiarum tueri, aut saltem eos non persequi, qui tuendis illis laborabant. Præsertim cùm ex Tractatu, quem nuper Illustrissimæ Dominationi Vestræ transmisi, & ex ijs quæ Septimaniæ Syndicus validè pro defensione hujus Provinciæ typis edidit, constare luce meridianâ clariùs licuerit, nec Diœcesin, nec Provinciam meam Regaliæ subjectam esse.* Tertiò. *Nullus equidem dubito, plura Oecumenica Concilia à Dominatione Vestra Illustrissima perlecta esse, & ego aliqua in Tractatu Regaliæ citavi, possémque plura producere, ac inter alia testimonium Concilij Lateranensis sub Alexandro III. quod* capite 14. *ita loquitur:* Præsbyter, aut Clericus, qui Ecclesiam per Laicos sine proprij Episcopi auctoritate receperit tenendam, Communione privetur, & si perstiterit, à Ministerio Ecclesiastico, & Ordine deponatur. *Non videtur Dominationi Vestræ Illustrissimæ, hunc ipsum esse casum D. Palarini?* Quartò. *Ipsa Dominatio Vestra Illustrissima continere se non potuit, ut præclaro cuidam viro [qui epistolam meam dignatus fuit exhibere, quique me certum reddidit, Dominum Palarinum numquam à Dominatione Vestra Illustrissima absolutum iri, nisi priùs intellectis causis, ob quas ego anathemate illum percussissem] ingenuè fateretur, Sibi omnino persuasum esse, etiamsi in mea Diœcesi jus Regaliæ vigeret, non potuisse tamen Dominum de Ouvrier Ecclesiæ du Camp Decanum Officio, & possessione suâ pelli, quæ unica fuit occasio excommunicandi Palarinum, & tamen tunc temporis Illustrissimæ Dominationi Vestræ ne media quidem pars earum rationum patebat, quæ pro Decano de Ouvrier militabant. Quomodo ergo non oportuit Palarinum manifestæ culpæ reum à nobis pro excommunicato haberi, aut saltem ad me remitti? juxta dispositionem capituli*, Venerabilis de sent. Excomm. in 6. §. sanè. *Et quæ tanta necessitas fuit, cum hoc homine ad Beneficij possessionem Sacrásque Functiones adeò festinandi, ut ne tempus quidem superesset, formas à Sacris Canonibus præscriptas observandi? & planè si umquam Sacros Canones observari oportet, qui Metropolitano prohibent, ne citra suorum Suffraganeorum consensum quidquam in Provincia mutet, id maximè locum habet, quando de causis agitur præcipui momenti, quæque ad omnes Episcopos pertinent.* Siquis, *inquiunt Canones*, Metropolitanus Episcopus, nisi quid ad suam solùm pertinet Parochiam, sine Concilio & voluntate omnium Comprovincialium Episcoporum aliquid agere tentaverit, grâdus sui periculo subjacebit, & quod egerit, irritum habeatur. *Eadem est, nec minùs expressa sententia Canonum:*

num : Archiepiscopus , & Nullus Primas , & Episcopi , *citatorum ab Antonio Augustino in Juris Pontificij Epitome* l. 3. tit. 16.

Quartò. *Idem Dominus Palarinus ausus est persuadere Illustrissimæ Dominationi Vestræ , solemnitates necessarias à me esse prætermissas. Sed* primò *quamvis verum id esset , neminem tamen causæ latent , quæ me , ut eas omitterem , coëgerunt ; quis enim solemnitates exigat , quæ & quando impossibiles sunt ? & utinam eas omnes observandi facultas mihi permitteretur ! sed obstant machinationes meorum adversariorum , à quibus quàm malè habiti sint , quicunque Decreta contra Regaliam , aut ediderunt , aut penes se retinuerunt , aut etiam insinuârunt , exploratius est , quàm dici à me debeat.* Secundò. *Et tamen in his quoque angustijs non omisi necessarias , & essentiales solemnitates adhibere , quippe condemnavi neminem non auditum , aut saltem citatum , ac culpæ manifestæ reum. Quodsi ex officio nullóque denuntiante ad Processum sententiámque deveni , ideò fuit ,* tum *ne Promotorem , aut Denuntiatorem indignationi periculísque adversariorum exponerem , verebar enim exempla jam præterita ;* tum *quia Episcopus in promovendis tuendísque suarum Ecclesiarum juribus nullo alio instigatore opus habet , quàm stimulis Conscientiæ & Dignitatis propriæ , tótque sacrorum Canonum Summorúmque Pontificum Decretis.*

Queritur quidem Palarinus , tres Canonicas monitiones à me prætermissas fuisse. Sed primò *ignorare non debuit , defectu Canonicarum monitionum fieri quidem posse , ut in certis casibus Excommunicatio injusta evadat , non tamen invalida [nisi fortè in eum feratur , qui cum excommunicato communicavit , nec tamen in ea culpa , propter quam excommunicatus est) ídque communis habet sententia Doctorum apud Barbosam in* cap. sacro. de sent. excom. & *Bonacinam* Tract. de Censuris d. 1. q. 1. p. 9. n. 5. *Cùm ergo sententia Excommunicationis à me lata valida fuerit , nec eam defectus monitionum irritam facere potuerit , sequitur Palarinum non potuisse ad cautelam absolvi , nisi fortè ad unicum effectum , ut agere in juditio posset.* Secundò. *Illud quoque Palarinum scire oportuit , magnum vid. discrimen esse , cùm quis excommunicatur , & cùm declaratur Excommunicationem incurrisse. Quando ergo in pœnam perpetrati delicti excommunicatur aliquis , jura statuunt , priùs trinas admonitiones præmitti oportere , quàm Excommunicatio infligatur : trinam verò eam admonitionem , aut tribus distinctísque terminis , aut uno , qui tribus æquivaleat , fieri posse ; nam omnis Excommunicatio contumaciam aliquam supponit. Cùm verò agitur non de excommunicando aliquo , sed de illius Excommunicatione declaranda , nullâ opus est comminatione , quâ præmoneatur excommunicandus esse (supponimus enim*

jam

jam esse excommunicatum) sed solâ citatione, ut vid. comparens respondénsque rationes, si habet, adducat, ob quas se Excommunicationem non incurrisse ostendat. Ita conceptis expressísque verbis habetur in capitulo, Reprehensibilis. de Appellat. in 6. *docetque præcitatus Bonacina* n. 1. *qui duas adducit, validásque rationes, vid.* tum *quia lex ipsa non ignorata admonet:* tum *quia sequeretur, nullam Censuram incurri ipso facto propter aliquod delictum, si præter legem necessaria esset alia admonitio. Idem Barbosa in* cap. Romana. de sent. Excomm in 6. n. 5. *& Toletus Cardinalis, alijque docent.* Tertiò. *Sed ut nulla supersit Palarino tergiversandi causa, illud tantùm in memoriam ei revoco, vid. trinâ vice, dum in ipso flagranti delicto versaretur, à me admonitum fuisse, quod utique sufficiebat ex communi Doctorum sententia vibrando tandem in illum anathemati; quæ enim contumacia major indigniórq; dici potuit, quàm legitimo Superiori repetitis vicibus, ac justa imperanti nolle obtemperare? Frustra ergo conqueritur Palarinus se indictâ causâ denuntiatum esse.*

Sunt etiam plures casus, in quibus Superior Ecclesiasticus omissis Denuntiationibus potest ad Excommunicationis sententiam procedere, quorum plerìque in præsenti causa locum habent; ij verò sunt primò, *quando fertur Excommunicatio ab Episcopo non tamquam Judice, sed tamquam parte ad defensionem jurium Episcopalium, scilicet contra occupantem res Ecclesiæ, sive turbantem jura Ecclesiæ. Barbosa* in cap. sacro de sent. Excomm. *Felinus* ibid. n. 6. & in cap. Cùm sit Romana. n. 16. de Appellat. *Innoc.* in cap. Venerabili. n. 3. & 4. ubi etiam *Abbas* n. 3. & *Butrius* de censibus. Secundò, *quando Judex Ecclesiasticus præcipit aliquid, quod ad ejus officium pertinet, quia verè talis non obediendo contumax est, satis enim monet eo ipso, quòd justè aliquid præcipit, vel prohibet.* Tertiò, *quando delictum est commissum in præsentia Judicis. Felin.* cit. n. 7. *Butrius* in cap. ad Apostolicam. de Excep. Quartò, *quando Judex excommunicat excommunicatum à Jure, in hoc enim casu sufficiens reperitur monitio, cùm lex, statutum, seu sententia semper clamet, & moneat subditos à peccato illo abstinere.* leg. Arriani. Cod. de Hæret. *& ita habetur in* cap. Reprehensibilis. & ibi *Abbas* n. 6. & 7. de Appellat. *Covarruvias* dicto §. 9.

Quintò. *Certum est tam ex Juris Canonici dispositione, quàm ex Glossis, quæ supra illud commentantur, non esse Appellationibus deferendum, quæ & quando illegitimæ sunt. Ita habetur in* cap. cùm de Appellationibus. in 6. cap. ad nostram. cap. cùm speciali. §. Porrò de Appellat. Concil. Trid.

Trid. Sess. 13. cap. 1. de Reform. *Glossa* in cap. cùm Appellationibus. de Appellat. in 6. Nota, *inquit*, quòd Judex, à quo, non debet deferre Appellationi frivolæ sine causa, vel si causa est irrationabilis, aut est falsa; imò si deferat, peccat mortaliter, *& paulò superius*. Quando Judex, à quo, præsumit appellationem frivolam, non deferat appellationi. *Et Glossa* super capitulum, solet de sent. Excomm. in 6. Nota ulterius junctâ Glossâ, quòd Sententia Excommunicationis lata post Appellationem in appellantem est nulla; & hoc verum est post Appellationem legitimam interpositam ex causa rationabili & vera; aliàs reprimendo mendosè causam rationabilem posset se eximere à Jurisdictione sui Judicis. *Cùm ergo non præsumerem ego tantùm, sed certus omnino essem, Appellationem, quàm Palarinus à meis Decretis, & à Declaratione Excommunicationis ab eo incursæ interposuit, frivolam esse, nullàque validâ ratione nixam, planè me peccato alligâssem, si aut ei detulissem, aut cum publico scandalo, omniùmque offensione Jura Canonesque Ecclesiasticos violari ab eo passus essem; quippe Appellatio remedium est innocentiæ, non defensio iniquitatis, ut loquitur Tridentinum Concilium* Sess. 13. cap. 1. de Reform. & cap. ad nostram. cap. cùm special. de Appellat. *Caterùm Palarini Appellationem illigitimam fuisse, non opus est alio, quàm Pontificis Romani testimonio, Tholosanæ sententiæ hanc notam inurentis:* Contra manifestam causæ justitiam, contra omnes humani Diviniq; Juris regulas, contra morem Prædecessorum tuorum, aliorumque Galliæ Præsulum, &c. *Omnes ergo Appellationes, quæ contra Decreta à me edita (quamdiu ista sacris Canonibus Concilijsque in hoc Regno receptis fuerint conformia) interpositæ sunt, & quidquid in favorem Regaliæ deinceps Illustrissima Dominatio Vestra molita fuerit, non aliud ex sententia* Romani *Pontificis elogium merebitur, quàm quòd* contra manifestam causæ justitiam, contra omnes humani Divinique Juris regulas, contra ipsius Ecclesiæ totiusque Provinciæ jura & libertatem, & contra morem Prædecessorum aliorumque Galliæ Præsulum *peracta sint*.

Nec potest Palarinus, alijque ei similes, qui censuras incurrerunt, pro se textum capituli Venerabilis. de sent. Excomm. in 6. *producere, in quo dicitur.* Ubi Superiori competit de Excommunicatione cognoscere, absolutio, seu relaxatio, quam ipse fecerit, tenet. *Palàm enim est, in eo canone de eo solùm casu sermonem esse, quando absolutio in præjuditium sacrorum Canonum, Conciliorum, Decretorùmque Summorum Pontificum vergat; verba citati capituli sunt:* Quoniam etsi contra jus litigatoris, non tamen contra jus Constitutionis absolvit. *Id quod etiam in capitulo* cùm inter. de sententia & re judicata *habetur.*

habetur. Cùm ergo Illustrissimæ Dominationis Vestræ Kalendis Septembris anno 1677. *pronunciata sententia, secútæque inbibitiones, & quoad formam, & quoad substantiam nullæ irritæque sint, ut abundè alibi ostendi, & ipse quoque Romanus Pontifex testatus est; sequitur me nullo modo ijs deferre debuisse, præsertim cùm me nec vocato, nec audito nulla potestas Vobis fuerit, me potestatis meæ usu interdicendi, ut est expressus textus in* cap. Romana de Appellat. in 6. *& ibi Barbosa alijque plures Canonistæ.*

Verum quidem est, me non adlaboràsse, ut pronuntiata ab Illustrissima Dominatione Vestra sententia pro nulla irritáque declararetur; cæterùm ne id facerem, causæ intercesserunt toti mundo notæ: sed neque id obstat æquitati meæ causæ, nec ego præsenti actu illud prætendo, ut à sententia Vestra appellem, sed tantùm ut nullitates, ac essentiales defectus appareant, qui sententiam Vestram cassam reddiderunt, quique tam sunt manifesti, ut nec deferre illi possim, nec tamen opus babeam appellare; quippe teste S. Gregorio in c. 1. de sent. & re judic. Sententia contra leges canonesq; prolata, licèt non sit appellatione suspensa, non potest tamen subsistere ipso jure. *Et S Symmachus in Concilio Romano*: Injustum judicium, & definitio injusta Regio metu vel jussu à Judicibus ordinata non valet, nec quidquam contra Evangelicam, vel Propheticam, aut Apostolicam doctrinam Constitutionemque eorum, sive Sanctorum Patrum actum fuerit, stabit.

Has ergo aliàsque ob causas liberrimè profiteor, me quos bactenus, aut excommunicavi, aut excommunicatos declaravi, semper pro excommunicatis babiturum, ídque Clero Populóque, ut eos pro talibus babeant, numquam inculcare cessabo, dicámque quod olim in simili casu S. Antbelmus Episcopus Belvacensis. Qui justè ligatus est, solvi non debet, nisi priùs per pœnitentiam satisfaciat illi, quem lœsit, atque ita etsi fortassis non dignè & pro meritis, saltem ex misericordia persuadente, & justitia parcente Catholicæ Ecclesiæ restituatur; neque enim vel ipsi Beato Petro sic est hæc collata potestas, ut vel non solvenda solvere, vel non liganda ligare debeat; quantò igitur minùs nobis? Id igitur certum habetote, me à semel pronunciata sententia non deflexurum, sed eam planè retenturum. Apud Surium in vita S. Anthelmi. *Ipsam verò Palarini absolutionem quod attinet, ausim Illustrissimæ Dominationi Vestræ illa Ivonis Carnotensis verba in memoriam revocare:* Famæ Vestræ non bene consulitis; si enim justo anathematis vinculo est ligatus, cùm justa vincula non dissolvat, nisi vera cordis conversio, eo adhuc permanente in crimine ad persuasionem quamdam Personæ splendidæ, quid est hoc anathema destruere, nisi seipsum prævaricatorem constituere?

Hæc sunt, quæ Illustrissimæ Dominationi Vestræ in hac causa significanda duxi, quæque si nimis liberè à me dicta sunt, non id planè fuit, quòd ignorarem, quid reverentiæ deberem; sed quòd in causa DEI Ecclesiæque locum esse crederem honestæ libertati, & si quidem Illustrissimæ Dominationi Vestræ placuerit ea legere, quæ, qui crucem præferebat, S. Thomam Archiepiscopum Cantuariensem intrepidâ libertate admonuit, animadvertet, me, quamvis Episcopum, & quidem omnium bujus Provinciæ seniorem, multò parciùs quàm ille locutum; & tamen Archiepiscopum monebat, non aliâ culpâ lapsum, quàm nimio in Confratres Ecclesiámque suam amore.

Apamijs 8. Maij 1680.

Humillimus & Obsequentissimus
Servus
Franciscus Episcopus Apamiensis.

Documentum XLVI.

Aliud Ejusdem INNOCENTII PP. XI. Breve ad Illustrissimum Episcopum Apamiensem.

Die 17. Julij Anno 1680.

VEnerabilis Frater, Salutem & Apostolicam Benedictionem. Quod plurimorum sermone Nostris auribus dudum insonat, Fraternitatis tuæ ad nos litteræ planè declarant, Te scilicet in tribulationibus gloriantem, & inter affectæ valetudinis incommoda, inter paupertatis & vexationum angustias crescentem quotidie magis in charitate Christi, magno fortique animo illius causam agere, & pergratum DEO hominibúsque spectaculum exhibere. Magnum profectò ex tantæ virtutis experimento dolori Nostro solatium cepimus, & pari obligationis nexu obstringimur, tendendi supplices in cœlum manus, ut uberes profiteamur misericordiarum Patri gratias, quòd difficillimo tempore suscitaverit sibi in isto Regno Sacerdotem fidelem, qui in communi animorum consternatione & silentio, quasi tubam exaltet vocem suam, & opponat murum pro domo Israel. Documentum illustre cæteris, quos Dominus posuit regere Ecclesiam, quam acquisivit sanguine suo, quàm præclara, quàm gaudij plena res sit, dignos haberi, qui pro JESU Christi nomine contumeliam patiantur: si contumelia dicenda est, ex qua vera & solida in hac

quoque

quoque mortali vita oritur gloria, judicio sapientum. Nos quidem, quantum situm in Nobis erit, nullo loco deerimus virtuti tuæ: quamquam etsi deessent omnes, pro explorato tamen habemus, Deum causæ suæ, necessitati Ecclesiæ, constanti tuæ in ipsum fidei, assiduis & accuratis precibus Nostris, bonorum denique omnium votis non defuturum. Statueramus efficax remedium adhibere ijs, quæ Archiepiscopus Tholosanus contra Lugdunensis Concilij sanctionem, & contra Apamiensis Ecclesiæ, vel potius Provinciæ Tholosanæ jura libertatemque attentare ausus fuit: sed redditis Christianissimi Regis litteris, in quibus ad ultimas Nostras consuetæ cum filialis observantiæ significatione respondens, se injunxisse significat dilecto filio Nostro Cardinali d'Estrées, ut expedito itinere ad Urbem proficiscatur, regiam Nobis mentem super negotio Regaliæ declaraturus: operæ pretium duximus eidem remedio supersedere, dum Cardinalis adveniat. Nobis enim persuademus, Regem quoque ipsum interim curaturum, ut omnia in locum pristinum reponantur. Quod si secus accidat, præfatus Archiepiscopus, ab eóque causam habentes pergant in te tuisque Canonicis, alijsque Ecclesiæ tuæ Beneficiarijs vexandis, prætextu juris Metropolici, tuæ Pastoralis solicitudinis, & spectatæ constantiæ partes erunt, Te, tuámque Ecclesiam adversus eorum attentata, Sacrorum Canonum, & Constitutionum Apostolicarum ope armisque defendere. Ad Nos enim quod pertinet, omne tibi à Pontificia authoritate, & à paterna charitate Nostra præsidium polliceri debes. Tibique Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris, die 17. Julij 1680. Pontificatûs Nostri Anno quarto.

Marius Spinula.

Documentum LXVII.

Epistola Domini Dorat Archipresbyteri Aquensis ad Dominum la Borde.

NOtandum est, Clericum quemdam, nominatum la Borde, ab Illustrissimo Episcopo Apamiensi [qui numquam induci potuerat, ut illum ad Sacros Ordines promoveret] Romam missum esse, ad curandæ Diœcesis negotia, quò jam Dominus Dorat ejusdem Episcopi jussu pervenerat, Sacerdos plenæ exploratæque probitatis ac prudentiæ. La Borde, Episcopo Apamiensi jam vita functo, Româ Parisios discessit consilijs quorumdam

permotus, fimúlque libellum mendacijs ac calumnijs refertum Aulæ obtulit, eodémque tempore non erubuit Domino Dorat fcribere, fe confcientiæ ftimulis adactum, & pœnitentiâ eorum, quæ contra Regaliam unitis cum eodem Dorat confilijs exercuerat, Româ egreffum, Regíamque Clementiam, , à qua veniam fperaret, appellâffe, atque, ut Dorat idem faciat, vehementer hortari. Ad hanc epiftolam Doratus fequentem in modum refpondit.

Amice ad quid fcripfifti? *Veftras decimo quarto Martij exaratas, quo tempore Chrifti Redemptoris noftri Paffionem recolimus, ritè accepi. Fateor enimverò quæ Romæ, non quidem ea, quæ mecum in caufa Regaliæ, fed quæ clam me fecretò agitaftis, vobis meritò horrori effe. Illud quoque verum eft, nec à me negari poteft, cùm dicitis, vos fpe veniæ confequendæ ad nova confilia permotos effe; quamquam illud potiùs dici oportebat, vos vid. fpe præmij confequendi, quo labores compenfarentur pro Ecclefiæ juribus & libertate fufcepti, invitatos effe; quippe vobis animus non fuit, pro Ecclefia militare, poftquam armari contra vos mundum experti eftis. Priùs enim, cùm nondum tempeftas defæviret, adeò Regaliam deteftati eftis, ut eam in epiftola ad Illuftriffimum Epifcopum Apamienfem 18. Septembris anno 1678. Parifijs data* Jus imaginarium *appellaretis*, imò tàm injuftum, ut etiam jubente Epifcopo ei promovendæ numquam animum adjicere, Veftramq; operam locare fuftineretis*; & adjeciftis*: Optare quidem Vos, ut Regi citra culpam obfequi liceret, fed rem effe tam evidenter injuftam, ut inftrumentum effe nolitis ei protegendæ. *Et in eadem epiftola Vos ita Regaliam fectari oftenditis, ut eam improbetis quidem, nec tamen eam deferendi animus virèsque fuppetant*, fed fimilem captivo effe, fervitutem averfanti, fed viribus deftituto, quibus laqueos abrumpat. *Et palmariam caufam, quæ vos Regaliæ devinciat, adjungitis, vid. quia alioqui non effetis* amicus Cæfaris. *Et in alia epiftola vigefimâ feptimâ Augufti data:* Tertiâ jam vice expertos Vos effe dicitis, nemini ad Regem aditum permitti, nifi qui animo veniat, omnia quæ ab illo fiunt, collaudandi approbandique: & ipfos quoque Sorbonæ Doctores juftiffimam credere Ecclefiæ caufam; ne id tamen fcriptis teftentur, metu prohiberi. *Hæc tunc quidem Vobis fententia fuit, non animo tantùm, fed etiam calamo expreffa, parvâ licèt Regiæ Majeftatis reverentiâ; at verò ubi mortuo Epifcopo Apamienfi ex una parte mortuas quoque fpes Veftras credidiftis, ex altera metus & pericula fe oftentârunt, tunc enimverò fcpofitâ fiduciâ, quam in Deo collocare oportebat, veritíque familiæ Veftræ paupertatem, nec aliâ ratione inducti, quàm fpe amplioris fortunæ, Con-*

fcien-

ſcientiam, Epiſcopum, Eccleſiam, Veſtróſque Amicos deſerere ſtatuiſtis, imò Regis ipſius cauſam; quippe qui Veſtris impoſturis calumnijſque id ſolùm egiſtis, ut Eum veritatem celaretis, útque gratiâ apud illum exciderent, qui & Conſcientiæ, & honoris titulo multò magis quàm vos Ejus obſequio adſtricti ſunt, quique & in hoc, & in proſequenda Eccleſiæ cauſa nullum aliud ſibi præmium ante oculos ponunt, nec deinceps ponent, Divinâ favente gratiâ, quàm illud unicum, ut DEO vid. placeant. Revocate in memoriam, non priùs Vobis alias cogitationes, aliàmque ſententiam ſuſceptas eſſe, quàm ubi advertiſtis, noluiſſe me cooperari, ut Beneficio, ad quod aſpirabatis, potiremini; memineram enim, Illuſtriſſimum Apamienſem ſæpè & me, & alijs coram palàm profeſſum eſſe, Vos ad vitam Eccleſiaſticam minimè vocatos eſſe: quæ etiam cauſa fuit, ut numquam induci potuerit, ut Vos, quamvis per ætatem liceret, ſacris Ordinibus initiaret. Hîc quidem fama percrebuit, Vobis eum honorem contigiſſe, ut ad Regis alloquium admittamini: quod ſi verum eſt, vereor, ut ſi oculos in faciem Veſtram conjecerit, pro mirabili, quam à Deo accepit, ſagacitate, continuò agnoverit, nullam verbis veſtris ſe poſſe fidem adhibere. Maluiſſem equidem pro amore, quo vos complector, hæc omnia æterno ſilentio involvere, ſed tam multa à vobis veritati adverſa & ſcripto, & facto prolata ſunt, ut me cogerent veritatem, quam aliàs celatam cuperem, palàm edicere. Libellus, quem uti ſcribitis, ad Regem dediſtis, & hic ad Eminentiſſimum Cardinalem de Eſtrées, ad manus quidem meas necdum pervenit; cæterùm cùm nullius nec in Regem, nec in Deum admiſſæ culpæ mihi conſcius ſim, quiquid in eo continetur, ſi verum ſit, pudori non erit; ſi falſum, impoſturæ convincam, nec, ut ſpero, Deus umquam permittet, ut qui me cognoſcunt, aliquid meis moribus indignum credant, præſertim cùm candor ſinceritáſque mearum intentionum neminem lateat. Ego Romam adij juſſu Epiſcopi mei, cujus merita pietáſque non vobis tantùm, ſed etiam Eccleſiæ toti perſpecta ſunt. Ego primas negotij & induſtriæ meæ partes à precibus incepi, quas Sanctitati Suæ demiſſiſſimè obtuli, rogavíque interpoſitâ Eminentiſſimi Cardinalis Cybi operâ, dignaretur apud Chriſtianiſſimum Regem ſecretam privatámque Epiſcopo meo audientiam obtinere; id enim mihi Epiſcopus imperaverat, ſperabátque, ſi modò rationes ac momenta cauſæ ſuæ exponere poſſet, ſe juſtiſſimo Principi facilè perſuaſurum, non ſolùm ut inſtitutum ſuum probaret, verùm etiam promoveret. Præclara ſunt utiq; hæc innocentiæ meæ teſtimonia, nec credo ſuppetere vobis, quæ illis opponatis. Perrexi deinceps approbationem Conſtitutionum urgere, quas idem Epiſcopus meus ad

Capitulum dederat, obtinuique à Summo Pontifice. Exhibui quoque epistolas Eidem Pontifici ab Episcopo, Capitulóque Cathedrali datas, quibus Ecclesiæ suæ libertatem commendabant; ac tandem nihil seu voce, seu scripto omisi, quod ad plenè informandam Sanctitatem Suam de justitia causæ, quam defendendam susceperam, necessarium crederem. Hæc cùm ita se habeant, quid tandem illud est, quòd uti dicitis, Conscientiæ mihi ducere, pœnásque dare oporteat? an fortè quòd Confessariorum meorum consilijs Suæque Sanctitatis Voluntati non sim plenè obsecutus? id enim mihi exprobratis. Cæterùm quàm hæc querela nullo fundamento nitatur, Vobis perspectissimum est; ego enim quamdiu Romæ moratus sum, duobus tantùm Confessarijs usus sum. Primus fuit R. P. Mariana Socini, Congregationis Oratorij S. Philippi, cujus memoria non Romæ tantùm, sed in toto Orbe Christiano magnæ venerationi est, constat enim sanctitate florentem vivis excessisse; huic ego, donec consilio Medicorum Carbonianum Româ migravit, arcana commisi Conscientiæ meæ, & ex adjuncto litterarum exemplari, quas ad me dedit, perspicere licebit, quam ille de me opinionem habuerit: planè cùm in laudes meas effundatur, maluissem eas epistolas celari, nisi ut illas proderem calumniæ effecissent, quas in me conjecistis; ergo, ut verbis Apostoli utar, factus sum insipiens, sed vos me coëgistis. *Alter meorum Confessariorum est R. Pater Ascanius Belluzius, Ejusdem Congregationis Superior, cujus laudibus recensendis consultò abstineo, quippe adhuc viventis: quid ille de me sentiat, interrogari potest audiríque:* Ætatem enim habet, ipse loquatur. *Ipsius quoque Illustrissimi & Reverendissimi Episcopi Apamiensis operâ in expianda Conscientia quindecim ferè annos usus fui, dum in Apamiensi Diœcesi commorarer; & postquam me Romam contuli, non cessavit, quâ erat charitate, me litteris instruere, imò datis epistolis ad quamplurimos, eósque Primores, ipsúmque summum Pontificem meam agendi rationem quàm plurimum comprobavit; quæ omnia argumento sunt, nihil contra illius intentiones à me peractum esse, præsertim si ea quoque ad animum reducatis, quæ vos ipsi Ejus jussu ad me scripsistis. Sanè multò majori jure opponere ego vobis possem, quod vos ipsi viro fide dignissimo confessi estis, vid. & Romæ à noto quodam Pœnitentiario, & in Æde Lauretana ab alio Societatis Jesu vehementer improbatam esse mutationem, quam tunc temporis meditabamini, quæque animum, & Conscientiam vestram adeò agitavit, ut & somnus à vobis fugeret, & tristissimæ imagines oculis oberrarent, adeò ut horrore metúque percellerentur, qui vobiscum sermonem miscebant, & ego alijq; quamplures amici vestri id in vobis notaremus; hæc, inquam, cùm perspectum esset,*

vobis

vobis objici posse, maluistis prævenire, justásque querelas injustis calumnijs occupare.

Sed nec suffecit vobis, ut me Aulæ Regíque Christianissimo odiosum redderetis suspectúmque, nisi insuper idem Romæ, & apud Summum Pontificem moliremini, Cujus Voluntati dicitis me adversatum, & defectum obsequij eo prætextu velâsse, quòd non satis de rerum veritate Pontifici constaret. Cæterùm voluntatem Romani Pontificis quod attinet (quam me dicitis nullius pensi babuisse) adeò ex Brevibus ab Eodem Pontifice datis clarum est, ut omnibus constare possit, me ab ea nihil penitùs deflexisse; & ego sæpiùs de bac causa cum Sanctitate Sua locutus sum, estque tanti momenti, ut ne diem quidem Romæ me passa esset consistere, si contra illius intentiones aliquid moliri attentâssem. Quod si illud velitis, Pontificem meis sermonibus eò adductum esse, ut sententiam mutaret, séque ad alia consilia induci pateretur, magnam profectò injuriam ei facitis, perinde ac si tantus Pontifex ex meis nutibus arbitrióque penderet, nec quid facto opus sit, intelligere posset, nisi me suggerente. Illud verum est, quòd, cùm causa Regaliæ sit admodùm recondita, multisque etiam Gallicanorum Scriptorum ignota, necessarium fuisse, ut Sanctitas quoque Sua dignaretur in ejus fundamenta exactè inquirere, quod etiam abundè fecit. Cùm ergo bæc ita se babeant, ingenuè fateor, non posse me non vebementer admirari indignaríque malignitati vestræ, quâ totam epistolam aspersistis, & semel iterùmque repetere: Amice ad quid scripsisti?

Causam Domini Serris quod attinet, ipse rationem eorum reddet, quæ inter utrùmque vestrûm Florentiæ contigerunt; cùmq; sit vir æqui boniq; amans, ingenuè veritatem fatebitur. Illud verum est, me nunquam induci potuisse, ut illis quæ scribitis fidem adbiberem, vid. eum vobis minas intentâsse, ac coëgisse, ut litteras ad R. P. Fabrij scriberetis, eásque, quas Pater de la Chaise ad vos dederat, vi abstulisse: quis enim sibi persuadeat, hominem exermem nullísque clientelis subnixum in urbe tam grandi, & contra bominem tam robustum vividúmque, ac viribus præpollentem bæc ausum esse? Planè boc facinus baud dissimile videri possit pugnæ, quam David suscepit cum Goliatbo Gigante, & quisquis utrúmque Vestrûm cognoscit, fabulam omnino narrari opinabitur. Quod si, ut scribitis, ingenuè professus est, vereri se, ne in Vestrum interitum rueritis, profectò à veritate non aberravit; quis enim credat Vobis animum fore ad Vestras culpas dolósque palàm faciendos, excipiendásque pœnas, quas propterea meriti estis, quando borrore paupertatis aliarúmque adversitatum, quæ gloriosæ Vobis fuissent, tam indigna perpetrâstis?

Causam Ecclesiæ Apamiensis quod attinet, & cui Vos malè ominamini, ea talis est, ut omnino sperem, feliciter absolutum iri, nec minori Ecclesiæ, quàm Regni ipsius bono. Denique si Dominus Serris veritus est, ne nostro in Gallias adventu vita mea periclitaretur, id illius tribuo charitati; alioqui tam mihi Principis justitia perspecta est, ut vanum credant, qui ob fideliter expleta Episcopi sui mandata pœnas ab æquissimo Rege vereatur. Quod si præter Christianissimi Regis intentionem ob expletas honestatis, & Conscientiæ meæ partes adversi aliquid eveniat mihi, spero cum Divina gratia, me id æquo hilarique animo laturum: nec tam me, quàm illos potiùs miseros fore, qui earum calamitatum auctores mihi fuerint; nam ut bene S. Cyprianus monet epistolâ 55. Cùm nocentes innocentibus injuriam faciunt, illi patiuntur injuriam, qui facere se credunt. *Et S. Hieronymus* epist. 68. Non qui patitur injuriam, sed qui facit, apud Christianos miser est.

Hæc sunt, quæ ad epistolas Vestras respondenda duxi, quibus illud adjungo, me nunquam cessaturum pro salute Vestra memoriam ad aras facere, imò multò jam ardentiùs quàm olim facturum, quippe verbis Salvatoris nostri impulsum, pronuntiantis: Orate pro calumniantibus Vos; *& exemplo quoque Regij Prophetæ excitatum, qui cùm calumnijs suorum impeteretur, tantò impensiùs orabat:* Locuti sunt, *inquit*, adversùm me linguâ dolosâ, & sermonibus odij circumdederunt me, pro eo, ut me diligerent, detrahebant mihi, ego autem orabam. *Ergo à Divina misericordia easdem Vobis, quas mihi gratias postulabo, atque utinam preces meas, quamvis ab indigno profusas, ille exaudire dignetur, quemadmodum Servi sui Davidis exaudivit:* Ego autem, *inquit*, orabam, & exaudisti me DEUS meus. *Id Ecclesia hodierno Officio precatur, & ego ex toto corde persevero.*

Romæ 2. April. 1681.

Humillimus & addictissimus Servus

Dorat. Archipresbyter Aquensis.

Docu-

Documentum XLVIII.

Reverendi Patris Mariana Socini Presbyteri Oratorij IESV CHRISTI in Vrbe, ad Illustrissimum ac Reverendissimum Episcopum Apamiensem.

29. Octob. 1679.

Illustrissime ac Reverendissime Domine.

M*Agnum obtigisse mihi lucrum existimo, ex eo, quòd mihi datum sit familiariter atque intimè agnoscere Dominum Archipresbyterum Aquensem, Sacerdotem, liceat dicere, dignè Evangelio Christi conversantem, operarium inconfusibilem, & quidem in illo & Illustrissimam Dominationem Vestram agnovi, tanquam in Discipulo Magistrum, tanquam in filio Patrem, utinam dum utrumque ex corde veneror, utriúsque etiam virtutes sedulò imitari incipiam.*

Non sine magno ac justo animi mœrore audivi motum magnum, qui factus est in mari, ita ut navicula Vestræ Pastorali Solicitudini credita, jam videatur operiri fluctibus, & jam clamandum superfit: Domine salva nos, perimus. *Magna quidem procella; magnum periculum: sed major ille, cui data est omnis potestas in cœlo & in terra, qui pro Sanctissimo Suo beneplacito imperat ventis & mari, & fit tranquilitas magna. Spero equidem, quòd manus Domini erit cum Illustrissimo Domino meo; nec irrita fiet spes mea: quia in paterna DEI providentia, átque ipsius causæ justitia, nec non in tam pij Præsulis vigilantia & constantia innititur.*

Gaudeo, Illustrissime Domine, quòd in negotio maximè arduo ac periculis pleno, non quæras, quæ tua sunt, sed quæ JESU Christi: quòd omnia arbitreris, ut stercora, ut Christum lucrifacias. Gaudeò potissimè quòd Zelum Dei habeas, ac Zelum secundùm scientiam, Zelum illum, quem, ut ajebat S. Bernardus, inflammat charitas, informat scientia, firmat constantia: Zelum fervidum, circumspectum, invictum, Zelum denique humilem, docilem, absq; ulla animi perturbatione, cum cordis dulcedine, cum debito charitatis ordine, ut in majora magis, in minora minùs feratur Zelus; quæ quidem Zeli circumstantiæ fulgent egregiè in Illustrissimo Domino meo.

Inficiari

Inficiari quidem non possumus, quin rerum maximè arduarum eventus, juxta inscrutabilia DEI judicia, incerti sint: sed certissimum est, quòd fideliter ac fortiter propter Christum certantibus reposita sit corona justitiæ, quam reddet in illa die justus Judex.

Ego pluries allocutus sum Eminentissimum Dominum Cardinalem Cibum de rebus ad Ecclesiam Vestram spectantibus: ac testor, quòd optimus hic Cardinalis agnoscit justitiam causæ, nec non Spiritum verè Apostolicum, quo Illustrissima Dominatio Vestra negotium promovet; ipsúmque negotium sæpius ex corde commendavit Sanctissimo Summo Pontifici, nec unquam desistet à protectione tam piæ causæ; ac certa sit, quòd Eminentissimus iste Princeps diligit ex animo Illustrissimam Dominationem Vestram, Vestrâmque probatam virtutem, prout meretur, in pretio habet. Ipse Summus Pontifex benignam præbet autem negotio, ac favorem suum, prout DEUS dabit, impendet. Interim ego minimum, quod potero, libentissimè adjiciam.

Obsecro Illustrissimum Dominum, ut excusare dignetur redditum nimis serum istius meæ Epistolæ. Etenim infirma mea valetudo, cui accedunt non modicæ occupationes, vel adimit, vel minuit culpam tardidatis meæ. Ex corde commendatum me cupio Sanctis Vestris precibus, prout & ego semper memor ero Vestri apud Deum.

Scribo Illustrissimæ Dominationi Vestræ ex oppido Carboniani in agro Romano, è rustico quodam prædio, quod pertinet ad nostram Congregationem Oratorij, ubi per aliquos dies detineor medicorum consilio. Utinam magnificem Christum in corpore meo, sive per vitam, sive per mortem. Die 29. Octobris 1679.

Documentum XLIX.

Copia d' una Lettera del medesimo Reverendo Padre Mariana ad una persona di pietà.

21. Octob. 1679.

Già che si compiace di sentire il mio parere intorno all' impetratione delle SS. Reliquie al favore del nostro Signore D. Errigo Dorat, direi che la singolar bontà del supplicante merita qualche singolarità di gratia, essendoci anco moral certezza, che sotto l'occhio suo saranno tenute con ogni veneratione e culto: è speriamo che non dispiacerà à i Santi venire in mani così pie ..... Lodarei che .... rappresentasse al Signore .... il merito del Signore Don Errigo, che oltre alla sua bontà, è anco bene merito

della

della Sede Apostolica per la Santità delle cause, che promove in Roma, con suo dispendio, con fatiche, e con pericoli.... mi favorisca di dire al Signor Don Errigo, che io gli dò il mio placet, per ottenere le reliquie de' Santi, con questo patto, che egli si oblighi di esser Santo, e di reintegrare al suo tempo le reliquie, che toglie à Roma con le reliquie, che poi resteranno del suo corpo. Mi racommando con tutto il cuore alle orationi.... e di lui 21. Ottob. da Carbognano 1679.

Documentum L.

Breve Sanctissimi D. N. INNOCENTII XI. PP. Ad Canonicos Apamienses.

INNOCENTIUS PP. XI.

Dilecti Filij, Salutem & Apostolicam Benedictionem. Nihil accidere Nobis tristius poterat nuntio, quem cum rumore ipso publico vestræ litteræ attulerunt; decessisse bonæ memoriæ Franciscum Apamiensis Ecclesiæ Episcopum, eâ virtute, eóque Pastorali zelo, & invictâ animi constantiâ præditum, ut Vir secundum cor Dei, & verè Apostolicus dici meruerit. Quod autem dolorem nostrum cumulat, eo tempore decessit, quo eum maximè vivere afflicta Ecclesiæ conditio postulabat. Causâ enim vestrâ, quos tam vigili Pastore, tam provido parente orbatos videmus, non mediocriter angimur. Omnem tamen doloris sensum ab animis nostris debet abstergere consideratio præmiorum, ad quæ illum, sicuti sperare fas est, tot pro sua Ecclesia exhausti labores, tot incommoda, atque ærummæ pro causa Dei forti magnóq; animo ad supremum vitæ spiritum toleratæ, ex hoc mortali carcere evocârunt. Unde spes alia oriri debet, eum validiore in posterum patrocinio rebus vestris è Cœlo affuturum, neque passurum, ut Apamiensis Ecclesiæ Disciplinam tam sapienter à se, tam salubriter restitutam quisquam mortalium invertat: sed potius à Misericordiarum Patre impetraturum, ut conversis in melius animis consilijsque aliter sentientium, pristina eidem Ecclesiæ pax, tranquilitásque reddatur, ut sponse sibi per tot annos ad extremum dilectæ, in præsens viduatæ, Præsul si minus pari, simili tamen spiritu ac virtute contingat; modò vos fideles inveniamini in Canonica libertate ipsius Ecclesiæ pro viribus tuenda, & in observandis sapientissimis constitutionibus, quas ab eo lucubratas, vobisque ad sanctioris vitæ regulam pro instituti vestri sanctitate propositas, Nos non ita pridem Apostolicâ autoritate firmavimus: quæ

quæ ut strenuè, & constanter exequamini, átque istius Diœcesis Clerum in tradita ab ipso disciplina sedulò contineatis, supervacaneum ducimus adhortari; cùm diuturno exprimento perspecta virtus, fidésque vestra, plus etiam quàm à vobis petere æquum esset, polliceantur. Cæterum ex nostris ad eundem Episcopum Litteris decimâ septimâ Julij datis cognoscere potuistis, quám præcipuum sibi locum inter Pontificias curas vindicet negotium Apamiense, cum quo plurimarum Gallici Regni Ecclesiarum, vel potiùs totius Ecclesiæ Catholicæ causa conjuncta est. Meritas interim, rebus ab excessu Episcopi per vos piè ac fortiter gestis, laudes tribuimus, átque in instituto itinere strenuè pergatis, vos magnoperé hortamur, nihil omissuri eorum, quæ ad prosperum rerum exitum conducere posse intelligemus. Speramus autem ac planè confidimus, divinam bonitatem, vos atque Ecclesiam istam singulari cum vestra laude & proventu ab omni tribulatione, quam subire necesse est, quicumque volunt piè vivere in Christo Jesu, quàm primùm liberaturam. Læta interim vobis omnia assiduo cum Divinæ Gratiæ incremento apprecamur, & intimo paterni amoris sensu Benedicimus. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris, die 25. Septemb. 1680. Pontificatûs Nostri anno quinto.

Marius Spinula.

Documentum LI.

Breve Sanctissimi D. N. INNOCENTII XI. PP. Ad Illustrissimum Archiepiscopum Tholosanum.

INNOCENTIUS PP. XI.

Venerabilis Frater. Non possumus non vehementer mirari, quod ad aures nostras pervenit, videlicet Fraternitatem tuam veritam non esse passim absolvere eos, quos novo & injusto Regaliæ titulo, in Apamiensis Diœcesis Beneficia intrusos bonæ memoriæ Franciscus Episcopus declaravit obstrictos censuris, à Generalis Concilio Lugdunensi inflictis; cùm præsertim non desint, qui parochiales quoque Ecclesias [rem anteà inauditam] eo prætextu occupaverint. Admirationem verò Nostram vehementer auget, quòd nihil statuere potes contra jura, libertatémque Ecclesiæ Apamiensis, quin idem contra Tholosanam, & universam Provinciam istam statuas. Prætereà ignorare non potes. Episcopum ipsum Apamiensem à tuis Sententijs ad Nos, & ad hanc sanctam Sedem appellâsse. Nósque appellationem hujusmodi admi-

admisisse; cujus rei vel umbra ipsa, si debitam Eidem Sedi reverentiam in consilio habere voluisset, revocare te, atque retrahere ab incepto debuisset. Hæc scribenda ad Fraternitatem tuam duximus; ut & ea, quæ perperam egisti, corrigas, & à similibus in posterum agendis abstineas, atque interim conscientiæ tuæ consulas.

Datum Romæ die 2. *Octobris* 1680.

Marius Spinula.

Documentum LII.

Breve Sanctissimi D. N. INNOCENTII XI. PP. Ad Capitulum Ecclesiæ Apamiensis.

INNOCENTIUS PP. XI.

Dilecti Fili, Salutem & Apostolicam Benedictionem. Præter omnem expectationem Nostram accepimus ex vestris litteris, quæ nuper istbic acciderunt de dilecto Filio Michaële d'Aubarede Archidiacono, & Vicario Generali, per vos verum & legitimum ejusdem Ecclesiæ Capitulum constituentes, Canonicè Electo, exulare jusso; deque admissis ad celebrationem Divinorum Officiorum ijs, quos tanquam in beneficiorum possessionem temerè ac violenter intrusos, bonæ memoriæ Franciscus Episcopus vester innodatos censuris, à generali Concilio Lugdunensi inflictis, promulgaverat. Vestræ tamen pietatis, ac fidei erit, manere in statione, & locum, in quo positi estis, constanter tenere, sicut facitis: neque alios Vicarios Generales Sede vacante agnoscere, quàm præfatum Michaëlem d'Aubarede, & alios à vobis electos, vel eligendos; quos etiam quatenus opus sit, autoritate Apostolicâ confirmamus, & respectivè confirmabimus; mandantes Clero tàm Sæculari, quàm Regulari & universo populo Apamiensi, ut neminem alium, quàm quos diximus, Vicarium Capitularem agnoscant, aut illi actum ullum obedientiæ præstent; de quo etiam per vos, seù per electos à vobis Vicarios, moneri præfatos, Clerum, & populum volumus, ac mandamus; alios enim, quicunque Vicarij Generalis autoritatem sibi, quocumque nomine usurpare auderent, antequam novum Episcopum Apamiensi Ecclesiæ præfecerimus, nullum planè jus, aut facultatem habere eos, negotijs se Ecclesiæ, & Diœcesis istius immiscendi, eáque omnia, quæ Vicariatûs ejusmodi titulo per eos agi contingeret, irrita, & inania, ac nullius

momenti

momenti fore declaramus. Agendæ interim Divinæ Misericordiæ uberes gratiæ de occasionibus, quibus virtutem, ac fidem vestram exercet, & de singulari constantia, quâ vos armat, ad omnia alacriter pro Christi nomine, cum gaudio sustinenda. Nos paternum Nostrum ob angustias vestras dolorem, eâ interim consideratione lenimus: quòd multæ sunt tribulationes justorum, & de omnibus eis liberabit eos Dominus. Ac vobis dilecti Filij, Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die 2. *Octobris* 1680. *Pontificatûs Nostri Anno quinto.*

Marius Spinula.

Documentum LIII.

Epistola Ioannis Cerle, Vicarij Generalis Apamiensis Ecclesiæ, Sede vacante, ad INNOCENTIUM PP. XI.

BEATISSIME PATER.

Post humillima Pedum oscula.

SIm licet pulvis, & cinis, eâ tamen fretus benignitate, qui nos oviculas Vestras tamquam bonus Pastor Apostolicis humeris gestatis, & sacro gremio confovetis; non verebor ad Vos Dominum meum loqui, & in Sanctitatis Vestræ sinum meas, & totius Apamiensis Ecclesiæ lacrymas effundere. Sed quid lacrymas mærorémque loquor, cùm nobis potiùs lætandum sit [si quidem verè Christiani sumus] illúdque Pauli unicuique nostrûm usurpandum: Repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostra.

Quanta sit hæc nostra tribulatio, Pater Sanctissime, enarrare quis queat? Dum enim Sanctitas Vestra, pendente istiusmodi negotij tractatione, non solùm poneret fulmina, sed etiam efferatos tot adversariorum nostrorum animos, omnimodis Paternæ Clementiæ officijs delinire conaretur, nobísque, & induciarum fides, & spes propediem ad futuræ pacis securitatem pollicerentur; ecce repentina tempestas ingruit. Quódque Sede vacante nihil innovari passi sumus, & nullâ ratione adduci umquam potuimus, ut anathematizatos, & publicè denuntiatos Regalistas in communionem nostram admitteremus; bonis, Patriâ, libertate spoliamur; erramus in solitudinibus, egentes, & angustiati, vinculis, catenísque constricti, per oppida circumducimur, ad terrorem omnibus incutiendum: cum sicarijs, ac parricidis, teterrimis ergastulis conclusi, suspiria mittimus surdis auribus excipienda;

quid

quid plura? Maledicimur, & blasphemamur: extra synagogas faciunt nos: & ne quid malis nostris desit, in occisionem quoque mittimur.

Stupenda, sed vera loquor, Pater Sanctissime; extinctus enim est, sublatúsque durissimi carceris incommodis R. P. Carla, Canonicus, ac Prior noster: fœlix, quòd libertatis Ecclesiasticæ prima victima cecidit. Fuerat ille, venerabilis Episcopi nostri, in restauranda hujus nostri Capituli sanctiore disciplina adjutor, & administer præcipuus: jámque senescebat, suæ nostræque saluti sedulò invigilans; cùm ecce afflictis nobis, & lacrymantibus, repentè, ac violenter eripitur. Nulla innocentissimo seni, qui vel vultu sanctimoniam spirabat, habita est reverentia; laboribus, morbis, & extremâ macie confectus rapitur, trahitúrque in ultimos Galliæ recessus, ibíque in quadam arce includitur, quæ cùm sit ad littus Mediterranei maris, sub pestilenti aëre posita, optimo Seni exitio fuit. Morienti, ac tantum beneficium cum lacrymis postulanti, Ecclesiæ Sacramenta negata sunt; quod, cujus scelere factum sit, nondum planè scire potuimus. R. Patrem Michaëlem d' Aubarede Præsbyterum virtutibus, quàm natalibus nobiliorem, quem putabamus exilio tantùm mulctatum, audivimus ductum Cadomum, ibíque in carcerem detrusum. Rev. Pater Rech, tam arctâ custodiâ inclusus constrictúsque est, ut quid de eo factum sit, penitùs ignoremus, nisi quòd à non levi auctore didicimus, multas illum, initio præsertim, ærumnas esse perpessum: quódque fidem superare videtur, multi temporis inediâ esse cruciatum. Cæteri Canonici Regulares fratres mei sedibus suis pulsi, in varijs Oppidis inter se, & à nobis dissitis, tristissimam [secundùm hominem loquor] mæstissimámque vitam agentes, exulant.

Ego peccator peccatorúmque primus, solus relictus sum, ut hæc nuntiarem Sanctitati Vestræ. Quamquam quis relictum intactúmque putet, hominem toties proscriptum, publicatúmque, tam diligenter quæsitum? quem si quis in domum admiserit, in summo honorum libertatísque periculo versatur? ad quem capiendum Gubernator & Præses Provinciæ, ingentis mercedis pollicitatione, omnes, ac singulos cohortatur? cui vincula, triremes, & acerbiora fortasse supplicia parata sunt? Sed hæc mala, Beatissime Pater, culpæ meæ, átque adeò flagitia, in caput meum, justo DEI judicio invexerunt: cùm sodales mei, quorum consortio, nec Mundus, nec ipsi digni sumus, non ut hostes, sed ut filij, non in pœnam, sed in probationem, & in præmium flagellentur.

Sic premimur, sic affligimur, Pater Beatissime. Nec mitiùs habentur, quicunque suspecti sunt, auxilio nos, consilióque juvare suo, aut propensiore benevolentiâ nos prosequi. Non modò periculosa, sed etiam exitiosa res est amicitia

nostra,

nostra, quemadmodum multi experti sunt. In his est Albiensis Ecclesiæ Theologus, nomine Duferrier, vir inter nostrates, si quisquam alius, de Ecclesia bene meritus, pietate, eloquentiâ, rerum Ecclesiasticarum peritiâ conspicuus, quem bonus quisque Episcopus non modò complectitur ut filium, sed etiam audit, ut magistrum, reveretur ut patrem. Hunc in extremam senectutem vergentem, in ultimos Burgundiæ fines ablegârunt, non aliùs certè criminis reum, nisi quòd adversarijs in suspicionem venerit, venerabili Episcopo nostro, & nobis consilium aliquando dedisse. Simili pœnâ, & ob eamdem causam, affectus est Presbyter alius nomine Jacobus Cazanave, qui Ecclesiam Tholosanam eximiâ pietate, & Academiam singulari doctrinâ cohonestat.

Oboriuntur mihi lacrymæ, cùm de nobili quodam adolescente mentionem facio, qui, quod mandatum aliquod nostrum Apamiensis Ecclesiæ foribus appendisset, in horrendas subterranei carceris tenebras projectus est, ibique fœtore, alijsque loci molestijs propemodum enectus: ut pro magno beneficio habuerit, hinc eductum, ad Tribunal extraordinarij Judicis, magna cum ignominia trahi, capitisque periculum adire. Plus illi nocuit unus è nostris, qui consanguineus ejus est, quàm prosit habere patruum insignem militiâ Virum, & rebus gestis toto Orbe conspicuum. Quâ re profectò, si quo alio argumento, intelligi potest, quanta sit adversariorum acerbitas, odiorúmque magnitudo.

Alios permultos omitto, Pater Sanctissime, pro causa Dei extrema quæque subeuntes. Sed hæc quanta sint, levia fortasse videbuntur, si conferantur cum lugendo illo schismate, quo in Ecclesia Apamiensi tunica Christi inconsutilis scinditur.

Illustrissimus Archiepiscopus Tholosanus non dubitavit Presbyterum quemdam mittere, qui per summam vim nobis omnibus expulsis, in illa Ecclesia, Sede vacante, vices illius ageret, reverà, ut Sponsam Christi Regalistis, ut vocant, conculcandam, adulterandámque traderet.

Religio magna est, ac summa pietas huic Vicario Generali, partam contra Canonicas sanctiones authoritatem, armis, quibus tota Regio perstrepit, asserere: anathemate perculsos homines altaribus admovere: plebem Christianam ad celebranda cum excommunicatis mysteria, & ab ijs suscipienda Sacramenta, renuentem licet, & fidem sacrarum legum obtestantem, immissis militibus adigere: Monachos, & Sanctimoniales in obsequio remanentes, ab usu Sacramentorum arcere, & Monasterijs suis ejicere: Sororem Episcopi nostri, alteram Tabitham, viduam Dynastæ Mirapicensis [quod nomen inter primates Regni percelebre est] quæ jam multos annos, erudiendis in Christiana disciplina pau-

peribus

peribus Puellis, cum nonnullis piissimis Virginibus, quas secum alebat, summa cum humilitate vacabat, Apamijs expellere: Seminarij Domum, qui locus orationi, pijs lectionibus, religioso silentio sacer hucúsque fuerat, Regalistarum clamoribus, aleis, compotationibus, in multam noctem protractis, fœdandam relinquere: Apamiarum Prætori, Provinciæ Fuxensis Proregi, Aquitaniæ Præsidi, eorúmque Ministris Ecclesias, ac Monasteria diripientibus, rapinisque, ac sacrilegijs cuncta miscentibus, non solùm non resistere, sed etiam omni ope favere, adniti, præstò esse.

Tot tantisque flagitijs, ex uno schismate, tamquam ex suo fonte profluentibus, accessit hæresis. Ajunt enim homines isti Ecclesiæ perduelles, ac publicis instrumentis consignant, jus istud Regaliæ, non aliunde adscitum, non Ecclesiæ, aut Sanctæ Sedis beneficio partum: sed ipsis Regibus innatum, ipsorúmq; sceptro, ac diademati naturæ legibus ita esse conjunctum, ut ab ijs nullâ ratione divelli possit: hoc est, licere laicis, quatenus laici sunt, si modò rerum potiantur, præcipua Episcoporum obire munia: Canonicos, qui Sede vacante spiritualem jurisdictionem habent, efficere: Theologos ad prædicandum Dei verbum mittere: Parochis curandas animas tradere, & alia id genus multa præstare. Qui error, Pater Sanctissime, Henricianæ hæresi, toties à Sancta Sede profligatæ, non modò simillimus est, sed eâ multò pejor, multóque pestilentior. Quod enim Henriciani obscurè, & quasi per ambages innuebant, isti palàm profitentur, & prædicant. Ex investituris veniebatur quidem ad hæresim; at sensim, nec nisi per multos gradus. At in Regalia statim se prodit, & quæ olim in investituris erubescebat, os, frontémque meretricis assumit Hæresis.

Hujus præcipui fautores, Pater Beatissime [horrens, lugénsque dico] RR. PP. Societatis JESU censentur, & sunt. Non mentior Petro, quem scio coram se mentientes verbi sui mucrone aliquando intermisse. Hi enim privatis colloquijs, publicis professorum prælectionibus, libris quoque in lucem editis, Regnantium in rebus Ecclesiasticis authoritatem evehunt, & extollunt. Hi Summos Pontifices, quorum constantia in vendicanda Ecclesiæ libertate omnium sæculorum venerationem promeruit, tamquam aut plus æquo credulos, aut nimiùm in consilijs præcipites, aut gerendæ rei parùm idoneos spernunt, scommatis dicterijsq; proscindunt. Non habent alios Regalistæ consiliarios, patronos, amicos, per hos fit illis in Aulam aditus. Horum consilio, suasúque, multi quos anteà religio impediebat, fractis tandem conscientiæ repagulis, in Beneficia Regaliæ, ut mentiuntur, obnoxia, impetu facto irruerunt. Ut non immeritò quispiam dixerit, Regaliæ parentem esse Patrem Ferrier:

 nutri-

nutritium, & educatorem Patrem de la Chaise: praeconem Patrem Maimburg: Defensores, & Advocatos, atque adeò milites, caeteros omnes Jesuitas. Quod quidem mirum nullatenùs videri debet; pinguiores enim Regaliæ fructus Societas percipit; nam cùm hujusmodi Beneficia ex nutu ferè, ac voluntate Confessarij conferantur à Principe, nullâ re magis Societatis potentia provehitur. Hoc illi familias devincit, hoc innumerabilem clientum multitudinem illi conciliat.

Quod pertinet ad Archiepiscopum Tholosanum, ut est Jesuitis in cæteris rebus addictissimus, ita in opprimendis nobis conjunctissimus. Hujus erga Sanctam Sedem animum nulla res magis demonstrat, quàm quod nuper recepto Apostolico Brevi præstitit. Vocat illico Regium Notarium, jubétque scribere: nefas esse sibi ullum Pontificium rescriptum injussu Regis, aut legere, aut aperire. Eam esse Concordatorum fidem: sic ferre Ecclesiæ Gallicanæ libertates. O miseram libertatem, omni servitute crudeliorem! quâ durissimo sæcularium potestatum jugo Gentium Regina subijcitur, tótque habet ergastula, quot sunt in Gallia Jurisdictionum Curiæ.

Ad istiusmodi calamitosam libertatem pertinet, quod nuper in Senatu Tholosano, authore Illustrissimo Archiepiscopo, factum est. Nam cautum fuit, ne quis in posterum ullum Apostolicum Breve reciperet, quod non esset prius in Consilio Regis excussum, ipsíque probatum, mulctáque immensa dicta eis, qui secus fecerint.

Ego verò, quòd Breve miserim, ac unus è Canonicis nostris, quòd obtulerit, in pœnam nescio quam [gravissimam certè] diligentissimè quærimur.

Ecce, Sanctissime Pater, non Apamiensis modò, sed totius Ecclesiæ Gallicanæ misera, & ærumnosa conditio! Hæc ad Sanctitatem Vestram supplices manus tendit, quantum per vincula, quibus atteritur, tendere licet. Consolamini, precor, mœrentem, erigite conculcatam, vinctam, captivámque redimite. Pereat, Pater Sanctissime, spes adversariorum nostrorum, qui totam vincendi fiduciam in eo collocant, quod tristissimum, acerbissimúmque ludum universo Christiano Orbi afferre debet. Quorsum enim negotium istud in tam longas, támque affectatas moras protrahitur? sperant, nimirum, nec dissimulant, extinctis tum Alectensi, tum Apamiensi Venerandis Præsulibus, qui duo soli conatibus eorum adversabantur, litem ipsam ex ipsorum voluntate, sub alio Summo Pontifice, finem propediem habituram.

Quod quidem, vel cogitâsse scelus, & parricidio simillimum. Sed hæc tam impia, tam crudelis expectatio divinæ providentiæ munere decipietur. Vivet,

vivet

vivet in multos Annos Sanctitas Vestra, Ecclesiámque Gallicanam non modò Regaliæ compedibus liberabit, sed alia quóque vetustiora ipsius vincula catenásque confringet. Cujusmodi sunt, extincta prorsus Ecclesiastica Jurisdictio: Clericorum omnium pessumdata dignitas: & ea portenta, quæ vocant Appellationes ab abusu, quibus quidem per summam temeritatem, & supra Episcopale fastigium, & supra Sanctam Sedem erigit se Sæculare Tribunal.

Hæc sunt vota, Sanctissime Pater, non nostra dumtaxat, sed omnium ferè tum Clericorum, tum Episcoporum totius Galliæ, quorum eadem est nobiscum sententia, etiamsi præ metu longè sit dispar agendi ratio.

Quod ad nos attinet, Pater Beatissime, immensas Sanctitati Vestræ gratias referimus, non solùm quòd nos, causámque nostram, Paternâ benignitate prosecuta sit, sed etiam, quòd ad nostram tenuitatem scribere indignum Apostolico vertice minimè putaverit. Qua in re, Pater Beatissime, sicut in cæteris omnibus, summorum Apostolorum vestigijs insistitis; nam & Paulus pro Onesimo fugitivo mancipio, & Discipulus Domini, Electæ fœminæ Canonicam scripsit Epistolam. Nos verò ea res, & honore cumulat, & solatio plurimum afficit. Nam quemadmodum Machabæi inter tot adversa, nullum aliud rebus suis perfugium fomentúmque quærebant, habentes solatio Sanctissimos libros; ita nos tot malis jactati, tot incommodis affecti, vix tanti doloris accerbitatem sentimus, habentes solatio Apostolicas litteras. Ignoscat precor, Sanctitas Vestra, quòd ad Ipsam minùs decenti chartâ scribere non dubitaverim. Istud non meæ culpæ, sed fugæ tribuendum. Vestros Apostolicos pedes exosculari, sacráque vestigia adlambere gloriatur 7. Januarij 1681.

Sanctitatis Vestræ.

Humillimus & Obsequentissimus famulus
& in Christo Filius

Joannes Cerle Vicarius Generalis.

Documentum LIV.

Breve INNOCENTII XI. PP. ad R. P. Ioannem Cerle, & Capitulum Ecclesiæ Apamiensis.

Dilectis Filijs Ioanni Cerle, Canonico, & Præcentori, & Vicario Generali, Capitulo, & Canonicis Regularibus Ecclesiæ Apamiensis.

INNOCENTIUS PP. XI.

Dilecti Filij, Salutem & Apostolicam Benedictionem. Quoniam novas in dies prodire accipimus Satbanæ artes, & machinationes; ut quæ à piæ recordationis Francisco Episcopo Vestro pro istius Ecclesiæ, & Diœcesis utilitate salubriter statuta fuêre, penitùs evertat, & eorum quæ hucúsque acciderunt, experientia nos admonet, non defuturos filios perditionis, errare facientes in via plurimos, qui miscere ac turbare nitantur omnia, perperam interpretando litterarum, ac mandatorum nostrorum sensus, ut excusent, pro more suo, excusationes in peccatis. Nos ne ullum hujusmodi hominum molitionibus locum relinquamus, ad litteras, quas die secundâ Mensis Octobris, super negotio Vicariatûs Capitularis ad vos dedimus, uberiùs explicandas per præsentes addendum duximus. Quod si quis præter Vicarios Capitulares, qui à vobis verum Apamiensis Ecclesiæ Capitulum constituentibus, Canonicè, & de more electi fuerunt, vel pro re nata eligentur, quos authoritate Apostolicâ, quatenus opus sit, confirmamus, & respectivè confirmabimus, Vicariatûs ejusmodi nomen, auctoritatémve quocumque titulo electionis, vel deputationis factæ ab intrusis in Canonicatus ejusdem Cathedralis, quos idem Episcopus promulgavit obstrictos censuris generalis Concilij Lugdunensis; vel ab ipso Metropolitano, vel ab alia quacúmq; potestate usurpare præsumpserit: omnia ab ipsis eo nomine acta vel agenda, decreta vel decernenda, cum omnibus & singulis inde secutis, & quomodolibet secuturis, temeraria, & à non habentibus potestatem attentata, ideóque irrita & inania, ac nullius roboris fuisse, nec unquam fore declaramus: eísque, qui prætextu electionis, vel deputationis ejusmodi ullam jurisdictionem exercere ausi fuerint, in virtute Sanctæ obedientiæ, & sub pœna majoris excommunicationis, privationis dignitatum, & Beneficiorum, quæ obtinent, & ad alia obtinenda inhabilitatis perpetuæ ipso facto incurrendæ districtè prohibemus & interdicimus, ne id facere ulteriùs præsumant. Eos quoq; qui

qui illis quomodolibet paruerint, aut favorem, consilium, auctoritatem quocúmque modò præstiterint, cujuscúmque ordinis, gradus, ac dignitatis sint, tàm Laicos, quàm Clericos, tàm Sæculares, quàm Regulares, etiam Patres Societatis JESU, & Metropolitanum ipsum, quem cæteroqui præter causæ meritum, perspecta voluntas nostra, & per nos admissa appellatio ab ejus sententijs, debent in officio continere, similibus respectivè pœnis eo ipso & absque alia declaratione innodamus, & innodatos fore decernimus ac mandamus; ac earumdem pœnarum absolutionem, & relaxationem Nobis & Romano Pontifici pro tempore existenti dumtaxat specialiter reservamus: monentes insuper utriúsque sexus fideles, de quarum æterna salute soliciti esse debemus, invalidas esse ac fore confessiones, quas Presbyteri Sæculares, vel Regulares vigore facultatis à prædictis nulliter electis, vel deputatis Vicarijs, audierint, vel in posterum audient: nulla & invalida Matrimonia coram Sacerdote, aut Parocho non Canonicè ingresso contracta, vigore licentiæ ab eis concessæ, ac proinde sic contrahentes in concubinatu victuros: idémque de Parochijs & alijs Beneficijs per eos collatis decernimus, & ordinamus; & de Licentijs concionandi, & de quocúmque alio actu, aut decreto per eos facto, vel faciendo. Vos interim, dilecti Filij, loci & muneris vestri memores, in creditam vobis curam diligenter incumbite, & haustam ab egregio Pastore, & Patre vestro disciplinam, Apamiensis Ecclesiæ bono, & aliarum incitamento constanter retinete: dum Nos impensè precamur, eum qui habitat in concilio Justorum & Congregatione, ut sit in medio vestrûm, & suâ præsenti ope vobis continenter adesse velit, quibus Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub Annulo Piscatoris, die prima Januarij 1681. *Pontificatûs Nostri Anno quinto.*

Marius Spinula.

Documentum LV.

Epistola R. P. Cerle ad Sanctissimum Pontificem INNOCENTIUM PP. XI.

Sanctissimo D. N. INNOCENTIO XI. Pontifici Maximo.

BEATISSIME PATER.

Post humillima Pedum oscula.

ACceptis flexis genibus, pronóque in terram vultu, Sanctitatis Vestræ litteris ad meam tenuitatem die primâ Januarij datis, dixi cum Paulo: Benedictus DEUS, & Pater Domini nostri JESU Christi, Pater misericordiarum, & DEUS totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra.

Quæ enim tanta est, Beatissime Pater, támque acerba tribulatio, quam non deliniat vel sola tanti támque mirabilis Pontificis de nobis recordatio? qui se tum in universos fideles, tum peculiariter in nos, quantumvis immeritos, Christi Vicarium exhibet, non solùm in plenitudine potestatis, verùm etiam in plenitudine charitatis? Quæ tanta est præ malorum pondere, animi abjectio, quam non erigant invictum illud animi robur, quod in Sanctitate Vestra pro tuendæ Ecclesiæ libertate pij omnes hujus Sanctæ Matris Filij demirantur, illáque sedium ipsius assistrix sapientia, cujus ope atque lumine inter calumniarum tenebras, & mendaciorum caliginem, veritatem atque justitiam tam perspicaciter internoscit.

Sunt equidem, Beatissime Pater, etiam in Gallia non pauci Sacerdotes, Monachi, Senatores, omniúmque ordinum homines, qui etiamsi aliter palàm loquantur, etiamsi opem nullam ferant, etiamsi metu potestatum infensos sese simulent, nobiscum tamen sentiunt, & ubi fidos arbitros nacti fuerint, quantùm nobis condoleant, dissimulare non possunt. Hæc animorum circa causæ justitiam consensio non parùm affert consolationis, sed nisi Sanctitatis Vestræ frequentes consolationes, & quod jam experti sumus, multóque magis quod adhuc speramus, efficax auxilium, confirmarent, fortasse quos calamitatum acerbitas nondum dejecit, diuturnitas tandem opprimeret: adeò enim non minuitur incendium, quo jam pridem flagrant Apamiæ, ut majores in dies vires capere videatur, pergentibus nos affligere átque conterere, iisdem qui anteà hominibus.

Abuterer, Beatissime Pater, Sanctitatis Vestræ benignitate atque patientiâ, si quæ Illi postremis litteris mala percensui, adhuc commemorarem. Id unum affirmo, tantùm abesse, ut quæ his litteris continebantur, veritatem excederent, ut etiam plurima omissa fuerint. In his sunt exilium Canonici Ecclesiæ Collegiatæ Apamiensis, nomine Mascaras, qui, quòd divinis interesse cum Regalistis excommunicatis constantissimè recusaverit, in Urbem Brivam Diœcesis Lemovicensis relegatus est: exilium procuratoris Fiscalis Reverendissimi Patris nostri Episcopi Apamiensis in oppidum Daubusson relegati, eo quòd inter concionandum fideles ad fundendas in præsentibus Ecclesiæ necessitatibus preces fuisset cohortatus: ærumnæ Parochi Beati Genesij de Mongaillard, ob publicatam significatámque ordinationem nostram, & Vicarij Beatæ Magdalenæ de Saurat, ob solam de affixa Ecclesiæ foribus eadem ordinatione suspicionem, in carcerem detrusorum: pecuniarum summa ab alijs excussa ob dilationem in agnoscendo Vicario Generali à Reverendissimo Metropolitano delegato: Patribus Prædicatoribus

ribus Apamienſibus, quòd eidem Vicario parere, & officia divina coram Clericis ſub prætextu Regaliæ in beneficia noſtra intruſis, ideóque publicè declaratis excommunicatis celebrare recuſaverint, erepta ſchola Philoſophiæ cum ſuis ſtipendijs, & in Jeſuitarum Gymnaſium tranſvecta, additâ inſuper pravæ Doctrinæ criminatione. Verùm quæ omnia vix longâ poſſent enumeratione comprehendi, ex immani ſuperioris Aquitaniæ Præſidis voce conjici poterunt. Tædet nos, *inquit*, exilijs tantùm atque carceribus inſanos iſtos homines plectere: jam crucibus res agenda eſt; ut perduelles, qui aliâ ratione domari non potuerunt, iſtâ tollantur.

Ex illis, quæ poſtmodum ſubſecuta ſunt, Beatiſſime Pater, pauca ſeligam. Vix è manibus emiſſæ fuerant poſteriores noſtræ ad Apoſtolicos Sanctitatis Veſtræ pedes litteræ, cùm Prætor Apamienſis in optimos quóſque Parochiarum Rectores truculentiſſimè irruit, propterea ſolùm, quòd putaverant oportere Deo magis obedire, quàm hominibus. Quos quidem capere potuit, ut Parochos Sancti Juliani d'Axiat, Sancti Petri d'Ornolac, Sancti Laurentij de Verniole, Sancti Petri de Bonac, tam arctæ cuſtodiæ mancipavit, ut nec Miſſæ audiendæ, etiam diebus dominicis, nedum celebrandæ facultas concederetur. Aliorum qui fugâ ſaluti conſuluerant, ſupellectilem, pecunias, frumentum, & quidquid juvandis alendiſque Chriſti pauperibus provida paraverat charitas, invaſit. Quo pacto impletum eſt, nec uno modo, quod dictum eſt per Iſaiam Prophetam: Parvuli petierunt panem, & non erat, qui frangeret eis. *Nam & corpori ſuus panis, & animæ ſuus ablatus eſt. Expulſis veris Paſtoribus ſubſtituti ſunt lupi, qui non ſolidum diſpenſant* Evangelij *cibum, ſed venenatam propinant doctrinam, laxam vivendi rationem non ſolùm concedentes, ſed ad eam etiam invitantes. Parochi qui non animarum tantùm, ſed & corporum etiam neceſſitatibus paternâ providentiâ conſulebant, vilioribus cibis dubiam & ærumnoſam vitam tolerant, ſoliſque interdum lupicinis veſcuntur à ſuis Parochianis emendicatis, noctuque quæſitis & in ſuſpicioſiſſimis temporibus tremulâ manu datis átque acceptis.*

Pater Franciſcus Rouſſe, qui ſolus è fratribus noſtris Canonicis, non in Civitate [ibi enim ne unus quidem ſupererat] ſed in quadam hujus Diœceſis Parochia hactenus relictus fuerat, ſive quòd adverſariorum oculis non ita frequenter eſſet obvius, ſive quòd propter optimæ indolis innocentiam parùm ipſorum ſtudijs nociturus crederetur, tandem & ipſe poſt graves minas & convicia, viro Religioſo & Sacerdote indigniſſima, conjectus eſt in carcerem, ubi quæ ad ſuſtentandam vitam neceſſaria erant, cum nec amici poſſent, nec ini-

mici curarent suppeditare, appenso ad fenestras sacculo, dum hæc ad Sanctitatem Vestram scriberem, emendicare meditabatur. Sic nimirum plectendum erat crimen ipsi objectum, quòd scilicet in quadam ordinatione nostra paucos Typographi errores emendâsse incusaretur.

Similem experti sunt ultionem Vicarij Sancti Baudelij de Siguer, & Sancti Petri de Mauleon, licet non ipsi, sed Parochi, rei judicarentur; alter quidem quòd Concionatorem à Vicariatûs Generalis usurpatore missum admittere recusaret: alter quòd me insectantium iram fugientem hospitio excepisse falsò crederetur. Affliguntur enim, non solùm qui Ecclesiæ juribus, aut ea defendentibus favent, sed & qui vel minimâ circa hoc laborant suspicione.

Non est, Beatissime Pater, habita sexûs ratio: exulavit Mater Anna Carmelitarum Virginum è numero prudentum præposita, cujus precibus, operibus & præsertim uberrimis pœnitentiæ fructibus, non parùm, uti putamus, apud Deum res nostræ juvabantur; non alia de causa, quàm quòd Sanctitatis Vestræ litteris cohibita, non potuerit, nec ipsius alumnæ, spretis nobis, Vicario Generali ab Illustrissimo Archiepiscopo Tholosano Apamias misso, obedientiam exhibere.

Malè habetur Urbanistarum Sanctæ Claræ Virginum conventus constantissimè nobis semper adhærens, quia illarum Priorissa non receptis Sacramentis decessisse creditur, repulsis scilicèt Sacerdotibus à prædicto Vicario Generali commissis, eâque offerentibus; quamquam divinâ sic ordinante providentiâ non defuerit, qui à nobis legitimè approbatus necessaria omnia occultè ac quasi furtim, administraverit.

Eò devenerunt cæcitatis tot malorum auctores, ut non à nostris tantùm ordinationibus; sed etiam à Sanctitatis Vestræ Censuris tutos se arbitrentur, si litteris illas continentibus aditus omnes præcludant. Excubant in Civitatis Apamiensis muris, ad ejus portas, & extra in via custodes, qui accedentes quósque excutiant, ne fortè aliquis actus minùs gratus illuc clanculum inferatur. Si mihi, Beatissime Pater, Ecclesiæ hujus jura aliunde non constarent, vel ipse introducendæ in eam Regaliæ modus suaderet, causam justitiâ non niti, quæ tam violentis, tamque à Christiana charitate, atque à Canonica disciplina alienis vijs, ad finem intentum promoveatur.

Sed si juxta Incarnatæ Veritatis oraculum à fructu arbor certissimè cognoscitur; quo modo potest bona esse, quæ tam malos fructus facit? Qui à nostris nos beneficijs exturbârunt, eorum reditus in ludos, compotatiónesque expendunt. Dominicâ tertiâ in Quadragesima, tres ex illis post lautam Cœnam apud unum ex istius Civitatis Magistratibus usque ad tertiam post mediam noctem horam, vigiliam

giliam protraxerunt, ut cum fœminis, quibuscum cœnaverant, operam choreis darent. Qua in re, eò majus creavit eorum licentia scandalum, quod erat à moribus sub prædicto Episcopo viventium remotissima. Vicarij Generalis ab Illustrissimo Archiepiscopo missi præsentia, licèt non per totum illud tempus, intercessit. Non in laicis tantùm ædibus, sed & in proprio Conventu, Religiosis viris indignissima præstant. Domus illa, quam domum Orationis dicere non dubitabo, in qua nos Reverendissimus Pater noster Episcopus Apamiensis, nuper in Christo rursus genuerat, foverat, enutrierat, suis verbis, & multò efficaciùs exemplis ad omne virtutum genus instruxerat; domus illa, inquam, dum Dominus Episcopus extremo morbo laboraret, aut etiam dum gratissimum Deo spiritum redderet, propriæ ipsius Sorori, quamvis pietate in tota Gallia celebri, ac de Diœcesi Apamiensi ob institutam Virginum societatem, ad erudiendas in Christiana disciplina puellas optimè meritæ, non est concessus introitus; domus, inquam, illa, nunc domicilium Regalistarum est, qui non inter se solùm, sed aliquando etiam cum mulieribus ibi lautiùs epulantur. In eo horto, ubi non nisi spiritualia colloquia ferè habebantur, visæ sunt adolescentulæ cum novis istis Canonicis prophana colloquia miscentes. Liceat hic exclamare cum Propheta: DEUS venerunt gentes in hæreditatem tuam, polluerunt Templum Sanctum tuum.

Quàm felix esset Apamiensis Ecclesia, si cum externis hostibus sibi pugnandum esset; si paratæ ab Ethnicis cruces, equulei, rogi, craticulæ, in orbitatem conjicerent. At Ecclesiam cum Ecclesia dimicare, luctuosissimum miserrimúmque est. Vix dici, vix capi potest, Beatissime Pater, quàm multis iisque gravissimis vulneribus, Reverendissimus Archiepiscopus Tholosanus Christi Sponsam in nostra Diœcesi affecerit, Paternas Sanctitatis Vestræ commonitiones, imò & litteras ipsas parvi pendens.

Scio, Reverendissimos Episcopos in Comitiis Occitaniæ congregatos, ægerrimè tulisse, quòd Præsul ille nefas sibi dixisset, Apostolicas litteras legere, priúsquam Regi fuissent exhibitæ. Quod quid aliud est, ajebant, quàm turpissimum cervicibus nostris jugum imponere, quàm sacra inter Patrem & Filios commercia præpedire, quàm æternum afflictorum Episcoporum asylum objecto novo isto obice claudere?

Ea est, Beatissime Pater, Metropolitani nostri erga Apostolicam Sedem observantia, de qua, ut accepimus, in suis ad Sanctitatem Vestram litteris gloriatur, ut brevissimo intervallo post oblatum sibi Breve, die secundâ Octobris datum, ordinationem ediderit, quam & alias antea editas executioni mandari præcipiebat, non obstante quacúmque appellatione, vel jam emissâ, vel in poste-

rum

rum emittendâ, quæ clausula non nisi ad Sanctam Sedem referri poterat; tum quia Ecclesia Tholosana, aliam à Romana superiorem non agnoscit, tum quia eò tendebat hæc ordinatio, ut aliam à nobis promulgatam abrogaret, quâ interpositæ jam appellationes ad Sanctam Sedem rursus declarabantur.

Infremuit nuper Tholosa, cùm audisset varijs commonitorijs, dicti Illustrissimi Metropolitani auctoritate, anathema proclamari ad inquirendum in eos, qui Apostolica de rebus nostris Brevia, aut Gallicè vertissent, aut Typis mandâssent, aut populo legenda proposuissent: videlicet crimen est igni & ferro vindicandum, in re tanti momenti, doceri fideles, quodnam sit de tam celebri lite Sanctitatis Vestræ judicium, & quisquis vel authores, vel fautores novit, ad denuntiandum excommunicationis gladio sit adigendus. Tantâ commotus audaciâ gravissimus Senator ait, fore propediem, ut coram Officiali Tholosano dies Summo Pontifici diceretur.

Solet identidem dictus Archiepiscopus Tholosanus, & nos, & defunctum Venerabilem Patrem nostrum Episcopum Apamiensem insanos vocare, quòd pro re tantilla, & ad disciplinam tantùm pertinente, tot adversæ perpessi sumus. Verùm quocúmque nomine res ista nuncupetur, malumus cum Gregorio septimo, Gelasio secundo, Anselmo, Thoma Cantuariensi, alijsque Sanctis Pontificibus, quorum vestigia in hoc stadio premimus: malumus, inquam, [quod pace illius dictum sit] cum istis Ecclesiæ luminibus insanire, quàm cum Tholosano Antistite sapere.

Miror istam sapientiam non perspicere, quod insaniam nostram nunquam latere potuit; videlicet, non disciplinæ splendorem tantùm, sed Regiam Ecclesiæ dignitatem, sed fidem planè hoc in negotio in discrimen vocari. Volunt adversarij, licere Regi decimas, rem sacram, Sede vacante, capere, Dignitates aliáque Beneficia pleno jure tribuere; non simplicia modò, verùm etiam ea, quibus animarum cura conjuncta est, imò & meras Parochias. Quo pacto, ut de alijs sileam, Archipresbyteratu Aquensi, clarissimo Magistro Dorat erepto, potitur in præsentiarum Regalista Morean, unius ex Patribus Societatis nepos: quem hac de causa excommunicatum ab Illustrissimo Domino Episcopo Apamiensi declaratum, Dominus Archiepiscopus Tholosanus absolvit.

Affulserat, Beatissime Pater, spes aliqua, fore, ut ab Illustrissimo Archiepiscopo Tholosano pace frueremur, sparsâ scilicet famâ, ipsum ad Sanctitatem Vestram litteras scripsisse, quibus se imposterum à rebus nostris velle penitùs abstinere profiteretur: sed evanuit citissimè, multiplicatis à prædicto præsule Vicariorum Generalium pro nostra Diœcesi nominationibus. Cùm enim primæ à

se factæ, & ab ijs ipsis, quos consuluerat, damnatæ, vitium tandem agnovisset, jam quidem revocavit: sed post Senatûs Parisiensis placitum, cui in edicto suo se obsequi protestatur, Illustrissimum Episcopum Leonensem novâ præsumptione Vicarium Generalem creavit; ô summum Sacerdotem de Regali Sacerdotio magnificè sentientem! ô Ecclesiæ bene consulentem! sanctiora sunt illi Parlamenta, quàm Concilia; minusq; Veneranda Sancti Petri Cathedra, quàm profana sæcularium judicum subsellia.

Illustrissimo Episcopo Leonensi, ab hujusmodi Vicariij Generalis munere abhorrente, & ut passim creditur, Sanctitatis Vestræ Censuram pertimescente, Presbyterum quendam domesticum suum, & cruciferum, regendæ huic Ecclesiæ præfecit; iteratis illis nominationibus significans, quàm parum valuissent apud illum Apostolicæ litteræ die secundâ Octobris, tum ad nostrum Capitulum, tum ad illum ipsum datæ. Obtemperavit crucifer, ab eo longè dissimilis, cujus consilio atque increpatione Divus Thomas Cantuariensis erectus firmatúsque est, cùm nimio pacis amore, nimiâque deliniendi Regis cupiditate penè subversus esset.

Tentavit & ipse, commonitorio, & censurarum interminatione in Diœcesi Apamiensi, Sanctitatis Vestræ litterarum interpretes, Typographos, promulgatores, executorésque detegere; conscientiæ tamen stimulis exagitatus, aliquanto post Tholosam repetit. Verùm Dominus Archiepiscopus, qui adversùs Sanctitatis Vestræ litteras studet impavidus videri, postridiè quàm Archiepiscopalis Palatij valvis affixum fuit Breve Kalendis Januarij datum, prædictum Vicarium Apamias remisit, pristinúmque locum resumere coegit: útque contentam in Brevi excommunicationem, in quam inciderat, se parùm reformidare universæ plebi suaderet, Sanctissimum Missæ Sacrificium publicè, aliáque divina officia solemniter celebravit, à quibus per sex menses abstinuerat.

Non est, Beatissime Pater, tam parùm Christiana Gallia, ut prædictus Dominus Archiepiscopus, Sanctissimæ Sedis contemptum posse non improbari arbitretur: quamobrem tam odiosam à se opinionem amovere nititur, falsitatem litteris à Sanctitate Vestra emissis affingendo, atque ut res verisimilior evadat, affirmando falsitatem non solùm à Sanctitate Vestra fuisse detectam, sed & vindicatam, ejecto Secretario, hujusmodi Brevium fabricatore.

Huic rumori adstipulantur quasi testes certissimi, aut veriùs authores sunt Patres Societatis JESU, præsertim Pater Roques. Non alio ferè Consiliario, non alio rerum suarum scriptore utitur Reverendissimus Archiepiscopus Tholosanus. Utinam unius, aut paucorum tantùm & privatorum hujus Societatis hominum esset hæc erga Ecclesiam affectio, aut propagandæ Regaliæ studium.

Unus

Unus eorum nomine Meynier [ut cæteros omittam] cum ex novo Regaliæ jure fructum jam percepit, ut tres suos nepotes, totidem beneficijs, ut ipse putat, auxerit, ut ego existimo, jugulaverit.

Quot Episcopos eo nomine invisos aulæ fecerunt, ex ijs præsertim, qui optimè ministerium suum implent, quique Sanctitatem Vestram æmulati, corruptissimam illam de moribus doctrinam è suis Diœcesibus eliminant.

Quòd nobis à Patribus Societatis Apamiensibus obsequium huc usque denegatum sit, de sententia átque decreto primorum Provinciæ factum est, quos accepimus eam ob causam in unum Tholosæ convenisse: utrum num adversus Dominum, & adversus Christum ejus? quid in eo cœtu deliberatum conclusúmque fuerit, subsecuta demonstravit contumacia, quæ neque per Sanctitatis Vestræ litteras, pœnam excommunicationis latæ sententiæ continentes, comprimi potuit. Siquidem etiamnum publicè secularium Confessiones excipere pergunt, & animas Christi sanguine redemptas Diaboli laqueis irretiunt, hoc est absolutionibus, quas Sanctitatem Vestram nullas declarâsse non ignorant.

Hæc tanta mala, Pater Sanctissime, quis crederet, non alio de fonte profluere, quàm ab eorum de probabilitate doctrina? Narrabant non ita pridem Pater..... & Pater..... non esse quidem indubitatum jus Principis circa Regaliam; esse Summo Pontifici rationes suas, & Regi suas; & nihilominùs fas esse Regi, probabilem sententiam sequuto, jus suum tueri; nec debere eum istius controversiæ judicium Sanctæ Sedi permittere: qui sermo adeò perculit quendam adolescentem Clericum, nobilem, doctum, ac pium, ut instar Danielis insurrexerit in istos senes, qui non Susannam, sed Sponsam Christi charissimam summâ contumeliâ afficiebant.

Hæc sunt, Pater Sanctissime, quæ Beatitudini Vestræ significare è re Ecclesiæ esse putavi, non ad condemnationem eorum, de quibus loquutus sum [erunt enim semper in cordibus nostris ad commoriendum, & ad convivendum] sed ut eos Sanctitas Vestra, in gremio suo, tanquam filios, non equidem optimè valentes, amanter diligentérque confovendo, pristinæ sanitati restituat.

Quòd verò calamitates nostras oculis Vestris subjecerim, non alio consilio factum est, quàm ut ijs remedium à Sanctitate Vestra quæreretur. Minuuntur quidem mala, quæ tam sacris auribus excipiuntur, deliniuntur filiorum vul-

vulnera, quæ videt, & dolet tantus Parens. Verùm ingravescentis doloris magnitudo non nisi validioribus medicamentis curatur. Non precor adversarijs, quas merentur pœnas: exponam tantùm, impunitate, aut potiùs paternâ Sanctitatis Vestræ patientiâ, illos ad conterendum nos audaciores jam effectos.

At, inquiunt viri secundùm carnem prudentes, *concedendum tempori, indulgendum Potestatibus, à quibus multum metuas, speres plurimum; scilicet istis artibus imperium Christi partum est? has docuit Apostolos Dominus artes? sic indulgendo, palpando, exivit in omnem terram sonus eorum? Nequaquam sanè, sed Martyrum cruore irrigata crevit Ecclesia, & persecutionum fluctibus jactata, firmiùs stetit. Quid verò ista indulgentia, ista aulica obsequia, istæ denique sæculi, non æternitatis artes, Ecclesiæ contulerint, nec me sacræ litteræ, nec me Ecclesiastica monumenta docuerunt.*

Flecto genua cordis mei, Beatissime Pater, Vestræque Sanctitatis, pacem Evangelisantis, Evangelisantis bona, speciosos pedes deosculor, ijsque in spiritu affixus peto, precórque, primò quidem mihi peccatorum omnium miserrimo, deinde Collegis meis, atque in Deo parentibus, Reverendo Patri d'Aubarede, Reverendo Patri Rech vinctis in Domino, postremò cæteris Canonicis Regularibus, alijsque omnibus, carceres, exilia, vel qualescumque ærumnas pro causa Dei subeuntibus, Apostolicam Benedictionem, quæ à dextera, bonis tot operibus fæcundâ, non potest non admodùm copiosa in capita nostra defluere. Datum die 15. *Mensis Martij* 1681.

Sanctitatis Vestræ.

Humillimus & Obsequentissimus in Christo
Servus & Filius

Joannes Cerle, Presbyter, ac Præcentor
Ecclesiæ Cathedralis Apamiensis,
nec non Vicarius Generalis
& Officialis.

Docu-

Documentum LVI.

Alia Epistola R. P. Cerle ad Sanctissimum Pontificem INNOCENTIUM PP. XI.

Sanctissimo D. N. INNOCENTIO PP. XI.

SANCTISSIME PATER,
Post humillima Pedum oscula.

SEcurior jam audaciórque, ad Vos, Sedémque Apostolicam, iterum, iterúmq; venio; nihil de mea tenuitate anxius, nec ita de Vestra Majestate solicitus. Videor enim mihi non indignus omnino, Domini Jesu Vicarium adire, & alloqui, qui dignus habitus sum pro nomine Jesu contumeliam pati. Olim humi repens, vermi, quàm homini similior, nunc cœpi surgere, jámque cœlum, Sanctámque Sedem, quæ tota Cœlestis est, propiùs intueor; nimirum factus de Cruce celsior, de furca & patibulo sublimior. Sum certè, nec diffiteor, hominum vilissimus, & omnium pedibus conculcandus: tamen videtur non contemnendus, quem confessionis umbra nobilitat, & imago Martyrij. Insipiens factus sum, Pater Sanctissime, mente excedo, sed sobrium esse non licet sub tanto gloriæ pondere, in tanta gaudij superabundantia.

Porrò gloriam illam, illúdque gaudium, debeo Tholosano Senatui, qui sive sponte suâ, seu potiùs Reverendissimi Archiepiscopi Tholosani impulsu, aulicísque mandatis, capitis Sententiam, quam pridem meditabatur, tandem aliquando in me dixit. Damnatus sum peccatorum primus miserrimúsque, ut olim celeberrimi quíque fidei Confessores, Christíque Athletæ, qui omnes tanquam publicæ quietis perturbatores, patriæ proditores, principum ac potestatum obtrectatores [confictis videlicet Sathanâ authore criminibus] feliciter perierunt.

Ita perire nondum mihi tribuit Deus, Pater Sanctissime, qui dum alieni insurgentes adversum me è synagoga potentium, quærerent animam meam, in nomine suo salvum me fecit, susceptórque fuit animæ meæ. Verùm spe suâ frustrata crudelitas, cùm nostro satiari cruore non potuisset, summo nos dedecore, contumeliâque afficere tentavit. Circumducta est à carnifice, in curru, vehendis ad supplicium reis destinato, effigies nostra per frequentiores Tholosæ vicos,

vicos, & compita, ferali pompâ, insolentique ritu; mox in celebri foro praecelsae trabi suspensa; magnum afflictae Religionis ludibrium! ingens ferocientis impietatis trophaeum! Ita Pater Sanctissime, mundo & hominibus, utinam & Angelis, spectaculum facti sumus.

Visebatur in illa tabella, vir Religiosus, veste candidâ unà cum superpelliceo indutus, qui Canonicorum Regularium habitus est. Stabat retrò pictus Carnifex, truci vultu, bipennem vibrans, ac genuflexi cervicibus imminens. Ad hujusmodi laetum adversarijs, mihi profectò non lugendum spectaculum, fremere omnes boni, & indignari coeperunt. Quid? ajebant, Sacrae & Religiosae vesti tam procaciter illuditur? Caeteri Rei demptis vestibus interficiuntur, ut dum scelus plectitur, dignitati parcatur. Verè Religionis ludibrium totum illud est, non hominis supplicium. Felix qui sic probro afficitur! ita olim Martyres in Stola candida, & amictu nitidiori, ad necem tanquam ad nuptias procedebant. Fuit quoque, P. S. qui argutè simul & sapienter diceret; quidquid in ea tabula penicillus expresserat, videri sibi earum rerum, quae intra Gallias eâ tempestate gerebantur, emblema. Sub illo superpelliceo candidóque amictu, Ecclesiam Gallicanam latere, miseram prorsus & aerumnosam, cui Schisma Regalistarum, stricto gladio, caput amputare pararet; dum eam à Summo Pontifice capite suo, valido quidem, sed casso conatu divellere niteretur. Hae sunt, Pater Sanctissime, proborum omnium querelae; sic sentiunt, sic loquuntur, quicumque apud nos plus Deum timent, quàm hoc saeculum diligunt.

Nemo bonus est, qui sine indignatione audiat, impios quorundam perditorum hominum, paucorum certè, de instituendo in Ecclesia Gallicana Patriarcha susurros: quasi verò, qui juxta antiquos Canones, ne quidem Metropolitanum, sine proprij gradûs periculo possunt constituere, possint sibi praeficere Patriarcham? aut minùs subditus futurus esset Patriarcha iste Summo Pontifici, quàm ij, à quibus accepturus foret potestatem? nisi fortè [quod de Gallicanis Praesulibus sentire nefas est] aliud caput Ecclesiae adjungentes, monstrum effingere meditentur. Nemo sapiens, qui non intelligat, quo consilio petita sit à Rege Nostro Christianissimo congregandorum comitiorum facultas, praesertim per Reverendissimum Archiepiscopum Senonensem, Tholosani fratrem, ac Parisiensi per omnia obsequentem; nemo verus Ecclesiae filius, qui non doleat, Regis Regum Sponsam Ecclesiam, nefarijs laicorum judicum artibus in ordinem redigi.

Sanctitatem Vestram minimè latere puto, quid contra postremas ad nostram exiguitatem Apostolicas litteras, Senatus Parisiensis statuerit, quantùmque earum occasione Procurator Generalis garrierit. Inter innumeros, quibus tota

ejus

ejus scatet oratio, schisma invehentes errores, hic imprimis est, non posse Regni Magistratuum decreta [quantumvis Sacris Canonibus, & Apostolicis statutis adversantia] ab ulla potestate Sacra inhiberi, aut infringi: non à Concilio œcumenico, non à Petro, ullóque Petri successore, quæ vox profectò Rapsacis cujusdam potiùs esse videtur, quàm hominis, Deum Israel, ejúsque Christum confitentis. Audent quotidie judices laici, Synodicis decretis, Pontificijsque Rescriptis authoritatem omnem demere? Non poterit Christi Vicarius, totáque cum Ipso Ecclesia, unius Parlamenti judicijs sese opponere, quamquam illa Canonicam disciplinam omnem, jura omnia, Sacram forsitan & ipsam fidem subverterent? Hoc habet in supremis illis Curijs Mater Ecclesia præsidium! sic illis [quod quidem nuperi Aulicorum Episcoporum Cœtûs acta tantopere jactant] tanquam firmissimis fulcris æternum Christi solium innititur.

Novissimorum sanè temporum iniquitas est, Pater Sanctissime; ut quicumque bellum Ecclesiæ inferunt, benevolentiam simulent, amicitiam præseferant. Olim hostes Ecclesiæ, hostes dicebantur; divexabant, non decipiebant, suo satis proditi nomine. Nunc duplex Religioni labor incumbit: nam priusquam se ad hostes suos debellandos accingat, debet illos detegere; quod quidem hodie difficillimum est; cùm alij Reformatores dicantur, alij vocentur tutores defensorésque; alij alijs nominibus nuncupentur. Nondum extincto Calvinistarum bello, novum à Parlamentis exoritur. Illi Ecclesiam reformando dilacerant, isti defendendo amplectendóque præfocant.

Gloriabatur olim Lutherus, Lutheríque Principes asseclæ, se novos Prophetas, novósque Apostolos à Deo extra ordinem missos, qui non solùm collapsam Ecclesiam erigerent, verùm etiam extinctam penitùs in lucem revocarent. Nescio, an de novo quodam, & extra ordinem Apostolatu, supremæ nostræ Curiæ glorientur: illud scio, putare homines istos, sui muneris esse, antiquos Canones tueri, priscam disciplinam vindicare, labenti Ecclesiæ humeros supponere. Nimirum, dormit in cymba Christus, otiatur Spiritus Sanctus, Sponsa Christi consenuit, annísque fatiscens, se ipsam non potest regere. Potuit quidem aliàs, dum juventute vigeret, dum floreret annis, Canones condere, leges ferre, sibi ipsi cavere: nunc Rectore Pædagogóque indiget, nunc est tutoribus & actoribus committenda. Quidquid egerit anus decrepita, anus delira, suorum Curatorum, Parlamentorum injussu, irritum decernitur, nullúmque planè censebitur. O scelera! O verba impia! O hostium, quàm filiorum digniora consilia!

Hæc tanta, támque acerba Ecclesiæ mala, Pater Sanctissime, malorum nostrorum sensum adimunt, ac oblivionem inducunt: de his tamen malis nostris,

Vestræ

Vestræ Beatitudinis auribus pergam paucula quædam ingerere. Cùm fuissemus, eâ quâ diximus, ignominiâ in Civitate Tholosana affecti, eâdem postmodum Apamijs, & in cæteris Diœceseos oppidis, insulti sumus; tum contumelia filij, gloriam Patris in memoriam revocavit. Obversabatur omnium animis, Patris pariter & Episcopi nostri optimarum virtutum exemplar, merita quoque & beneficia, quibus tot annis gentem nostram cumulaverat. Hanc ergo, ajebant, reddunt vicem, ei, qui toties nos suâ paupertate ditavit, jejunijs aluit, periculis securos effecit, optimis exemplis ad piè Christianéque vivendum, provocavit; qui corpus suum exhibens Hostiam Sanctam, Deo placentem, toties in tempore iracundiæ factus est reconciliatio? Pro tot, tantísque viri Dei erga nos meritis, disperditis cæteris ejus filijs omnibus, eum qui unus superesse videbatur, suspendio necare non perhorrescunt. Fuit tum afflictissimæ hujus Ecclesiæ perquam lugubris facies, Rachele plorante filios suos, & nolente consolari, quia non sunt.

Quis fuerit, Pater Sanctissime, mansuetiorum omnium sensus, animúsque, ex ipso Apamiensi Carnifice conjici potest. Ille qui toties oculos suos humano cruore paverat, cui ars, imò ludus erat, homines torquere, urere, membratim concidere, & omni suppliciorum genere necare, vehementi horrore perculsus est: vixque potuit, conceptam animo feritatem authore Deo dedoctus, ore pallenti, labentibus genibus, tremuláque manu, effigiem nostram cruci appendere: cúmque id sibi iterum iterúmque præstandum intellexisset, cum Conjuge, rebúsque suis, nocte fugam capessit. Miseras terras! Infelixque solum! cui tanta feritas est, ut tædio, horroríque sit vel ipsis Carnificibus. Abijsse hominem cùm comperissent, Prætor Civitatis, Præfectúsque Provinciæ, mittunt illicò, qui sedulò fugitivum quærant, inventúmque vi revocent. Comprehensus ad sexagesimum circiter milliarium, negat se in eam Civitatem rediturum, in qua patibulum Innocentiæ paratur, Religioni securis imminet: se miserum atque calamitosum, tamen esse Catholicum; nec posse Calvinistarum more adversus Ecclesiam bellum gerere, eósque necare, quos illa salvos velit, summáque benignitate prosequeretur; vereri se Dominum Episcopum Apamiensem, signis & virtutibus coruscantem, & suorum haud dubiè non oblitum.

Videtur mihi tortor ille, boni latronis constantiam æmulari, qui de cruce pendens, ausus est confiteri Christum, à Scribis & Pharisæis accusatum, damnatum à Magistratibus, à Regibus illusum, ab Apostolis ita, vel negatum, vel traditum, vel desertum, ut unus tantummodò inventus sit, qui staret juxta

crucem ejus, ne unquam de magno numero improbitas gloriaretur, aut erubescendum sibi putaret de paucitate pietas; sic nimirum, divinâ disponente providentiâ, ut innocentiæ, non solùm testimonium, sed etiam præsidium ab eis præstaretur, à quibus minùs videretur expectandum. Cujus præclarum, & à causa nostra non alienum legitur in Amalibus Ecclesiasticis exemplum.

Edinero referente, contendebat Sanctissimus Præsul Anselmus, cum Henrico Anglorum Rege circa Investituram, & Regaliam. Mittit utérque legatos Romam, ad Summum Pontificem Paschalem, & suum utriusque hac in re, nemine refragante, judicem: nondum enim aliud suaserat adulatio Christianis Regibus. Causam Anselmi, id est, Ecclesiæ, defendendam suscipiunt duo viri Religiosi; causam Regis, id est sæculi, tres Episcopi. Horum unus, qui præerat Ecclesiæ Norvvicensi, nomine Herebertus, exigit ab Episcopo, ne quid imposterum contra Anselmum, ejúsque Ecclesiæ dignitatem, aut libertatem, cogitaret, aut faceret.

Non meæ parvitatis est, Pater Sanctissime, Reverendissimos Episcopos, Dominos ac Patres meos officij admonere sui. Optarem tamen vehementer, ut ista legissent, quos nuper in ædes suas, Illustrissimus Archiepiscopus Parisiensis, coire jussit. Maluissent profectò, Sanctitati Vestræ, pro ipsarum Ecclesiarum dignitate, tantis laboribus, tantâque gloriâ decertanti, gratias agere, quàm de Apostolicis litteris, pari in Sanctam Sedem contemptu, ac in aulam adulatione conqueri. Utilius sibi fore putâssent, Regem nostrum Christianissimum, ac nunquam satis nobis suspiciendum, precibus, & lacrymis pro extinguenda Regalia, reddendâque Apamiensi Ecclesiæ tranquillitate, adire, quàm cum miseris quibusdam leguleis, de Sacrosancti Concilij Lugdunensis authoritate, summo cum ordinis sui dedecore, dubitare. Satius existimâssent, Præsulis Nostri, viri [ut Sanctitas Vestra loquitur] verè Apostolici, ac decoris Domus Dei zelatores, æmulatorésque fieri, quàm ijs, qui nos, ejus filios, ad internecionem usque persequuntur, socios se, amicósque adjungere. E re sua potiùs duxissent, Procuratoris Generalis Parisiensis, adversus Sanctam Sedem adlatrantis, audaciam furorémque, Ecclesiasticis censuris comprimere, quàm eum, tanquam egregium athletam, invictúmque Ecclesiæ Gallicanæ libertatum vindicem, summis laudibus evehere. Sanctius denique commòdiúsque putâssent Archiepiscopum Tholosanum, Regalistas, Regalistarúmque fautores omnes, excommunicationis vinculis innodatos, & Ecclesiam audire nolentes, tanquam Ethnicos & Publicanos habere, & interim eos ad faciendos dignos pœnitentiæ fructus hortari, quàm eorum Patrocinium suscipere, & circa Apostolicarum litterarum formulas, cavillando,

villando, pereuntium cubitis pulvillos consuere, & malis suis indormientibus cervicalia parare. Sed benedictus sit DEUS, qui ut olim in condenda, ita nunc in servanda Ecclesia, non multos potentes, non multos nobiles, sed ignobilia mundi, & contemptibilia elegit, & ea quæ non sunt, ut ea quæ sunt destrueret: nunc piscatores, aliquando latrones, postremò carnifices, nominis sui testes habuit. Mirabilis prorsus in Sanctis, & Sanctus in omnibus operibus suis.

Inter tos vinctos in Domino, qui pro justitia persecutionem patiuntur, unus ex nostris est, gradu tantummodò Novitius, sed probitate, cunctisque Religiosi hominis dignis virtutibus, antiquioribus conferendus. In ejus caput Senatus Tholosanus diligentissimè quæstionem habet. Accusatur, Apostolicas litteras, nostráque edicta Tholosam attulisse, novo prorsus & inaudito crimine; propterea cum sicarijs ac parricidis in carcerem missus est. Quo in loco, Pater Sanctissime, venerabilis Episcopi nostri dignum se præbuit, discipulum, filiúmque non degenerem. Nihil illo simplicius, mitius, humilius, ac rursum nihil fortius, animosius: agnus simul, leóque videtur. Interroganti Laico judici, negat Sacerdotem respondere fas esse: minanti ferrum & ignem, hoc unum refert, quod facis fac citiùs. Interim semper vigilat, semper orat, semper jejunat: sic pugil Evangelicus Martyrio maturescit, sic Confessor Christi passioni suæ præludit. Conquiruntur undique testes. Sed quid referant testes? narrat ille, hominem istum semper silere, aut loqui tantum sermones Dei; alius continuata per multos dies jejunia prædicat; alius intentam semper Deo mentem collaudat; alij alias ejus virtutes commemorant. Nemo est, qui non jurejurando affirmet, videri sibi hominem istum, non innocentem modò, sed Sanctum. Quæ cuncta, Pater Sanctissime, tantum, támque Religiosum timorem omnibus injecerunt, ut non nisi trepidè ac reverenter ad Reum Judex accedat. Reus est, sed præfert majestatem judicaturi duodecim tribus Israel.

Istius Athletæ, aliorúmque, qui nobis adhæserunt, constantiam, Sanctitatis Vestræ litteris, die primâ Januarij datis, post divinum adjutorium acceptam referimus. Sed non unicus fuit illarum fructus; rem planè confecisse videbantur; plurimi ex ijs, qui lapsi fuerant, ad meliorem frugem, peractâ etiam publicâ pœnitentiâ, generosiores evaserunt. Regalistæ nunc sibi proximè, loco cedendum esse dubitabant, Clerus, & Populus, erga Sanctam Sedem optimè affecti, negotio finem jam ferè impositum gaudebant. Patres Societatis JESU, fortiores Regaliæ propugnatores, Sanctæ Sedi resistere cùm puderet, varijs artibus inobedientiam occultabant, præsertim falsitatem Apostolicis litteris affingentes,

 Illustris-

Illustrissimus ipse Archiepiscopus Tholosanus, tantâ erat perturbatione, ad fulminis imminentis fragorem concitatus, ut tam conscientiæ stimulis, quàm pertinacissimæ febris paroxismis, diriùs exagitaretur. Verùm, Pater Sanctissime, diuturna Sanctitatis Vestræ patientia, quæ Reos ad perfectam conversionem adducere debuisset, nascens pœnitentiæ desiderium præfocavit. Reverendissimus Archiepiscopus, primùm quidem sparsâ de falsitate rescripti Apostolici famâ, deinde Aulicorum Episcoporum defensione, tum litteris à Sacra Congregatione ad ipsum scriptis confirmatus est; & Sanctitatem Vestram ulteriùs non progressuram confidens, nos, aliósque Ecclesiæ obsequentes Clericos & Laicos, sive per se, sive per Vicarium Generalem à se constitutum, usque ad exterminium persequitur. Si quis Ecclesiæ mandatis obtemperans, Confessarios quærit legitimè approbatos; in strictissima vincula detruditur, aut alijs gravissimis pœnis plectitur. Non alius criminis reus est vir quidam, [ut de reliquis taceam] jam pridem in tetro carcere Apamijs distentus, quàm quòd Parochum canonicè institutum, ad audiendam mulieris periculosissimè decumbentis Confessionem accersisset. A Parochijs fugant Vicarios omnes piè Sanctèque viventes, gregíque suo sedulò invigilantes, qui tenuitatis meæ, vel potiùs Sanctitatis Vestræ vocem audiunt, alienósque sequi recusant: quódque vehementissimi doloris sensum auget, substituuntur perditissimi homines, quorum aliqui publicè ebrij visuntur, alij verbis obscœnis fugientes castas Virgines prosequuntur, & si comprehendere nequeunt, in blasphemias prorumpunt. Nec laudabiliores sunt Regalistarum mores; eorum unus cum soluta, cum conjugata alter, ita conversantur, ut toti Civitati maximo sint scandalo.

De Patribus Societatis JESU, utinam! aut nulla mihi dicenda forent, aut bona! sed Charitas, quæ operit multitudinem peccatorum, non refugit, imò festinat, de errantibus ovibus protinus admonere pastorem. Ignoscat illis DEUS, non quidem nescientibus, sed maximè omnium scientibus, quid faciunt; dum Sanctæ Sedi palàm illudunt. Post acceptas à Præposito Generali geminas litteras, quarum alterâ de ultimarum Sanctitatis Vestræ litterarum veritate certiores illos faciebat, publicè Regalistarum, & aliorum quorumcúmque ad ipsos accedentium Confessiones excipere pergunt, quod à testibus fide dignissimis, ipso Sanctissimo Corporis Christi die, alijsque visum, & confirmatum est. Sperant scilicèt, ob regionum longinquitatem, & pertimescentibus omnibus, qui veritatis conscij sunt, ipsorum iram, & in aula Christianissimi Regis favorem, quæ illic notoria sunt, usque ad Sanctitatem Vestram non perventura. Toleranda fortassis videretur temeritas, si volentibus tantùm noceret, si solos Regalistas jam

excom-

excommunicationis vinculis innexos, bujusmodi Confessarij solverent, aut veriùs arctiùs constringerent, seipsos eisdem vinculis innodantes: si cæci cæcos tantùm in foveam traherent: sed quod omnem crudelitatem superat, in ruinam, vel invitæ trahuntur animæ. Rector Collegij, nomine Espagnac, qui, ut accepi, de præstito Regalistis auxilio & consilio, innocens apud Sanctam Sedem videri voluit, ipsos ad celebranda publicè solemnitérque Divina Officia, paucis post scriptas suas Apologeticas litteras diebus, hoc est in Festo Sancti Xaverij, suam in Ecclesiam admisit, & ad Confessionem, sibi aut suis faciendam, non solùm ultro venientes, etiamnum excipit, verùm refugientes militum metu adigit: quod, quàm sincera fuerit ejus excusatio, declarat.

Is est, Pater Sanctissime, deplorandus Ecclesiæ Apamiensis status; cui nisi citissimo præsidio, à Vestra Sanctitate succurratur, quâ possit ratione integram ruinam vitare, non video. Hactenus enim venturi à Sancta Sede auxilij spes labantes sustentabat: sed jam plerique Sanctitatis Vestræ longanimitatem, salutem non arbitrantes, & insipientium errore traducti, excidunt à propria firmitate. Moveant, obsecro, Paterna Sanctitatis Vestræ viscera, non Beneficiorum, aut bonorum temporalium rapina, nec carceres, nec exilia, quæ patimur: [pretiosa Dei munera sunt ista] sed parvuli petentes Panem, nec habentes qui frangat; sed oves, quas olim regebant pastores ad vitam præduces, nunc perdunt & mactant lupi voraces; sed fideles, qui aut Sacramentis carent, aut ea à Ministris accipere coguntur, quos Sanctitatis Vestræ litteræ, omni potestate destitutos declarârunt. Qui Ecclesiæ causam impugnant, non aliud, quod saltem justitiæ rationisque umbram præseferat, ostendunt, quàm Sanctitatis Vestræ litteras, Rescripta esse privata, consolationi nostræ indulta, non sententias judiciarias, quibus necessariò sit parendum. Cæterùm, altum in tanta rerum perturbatione silentium, non leve indicium esse, Sanctitatem Vestram, earum rationum momentis, quas exhibent impressa nuper Conventûs Episcoporum acta, eò perductam, ut ea, quæ geruntur dissimulando, significet, se non justa quidem, sed toleranda tamen judicare.

Intret ergo, Beatissime Pater, in conspectu Vestro, gemitus compeditorum: nec dicant inimici nostri, prævaluimus adversus eos. Exurgat, obsecro, Sanctitas Vestra, & judicet causam nostram: reddat vicinis nostris septulum in sinu eorum, vindicet sanguinem animarum, qui effusus est, imò qui & in dies magis effunditur. Apprehendat arma & scutum, & exurgat in adjutorium nobis. Effundat frameam, & concludat adversus eos, qui persequuntur nos, & tradat bujus-

hujusmodi, Sathanæ in interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die D. N. J. C. Exurgat & judicet suam, & Ecclesiæ causam; cujus certè si dubia esset nobis justitia, indubitatam faceret, non solùm merita venerabilis Patris nostri Episcopi Apamiensis, acerrimi illius defensoris, sed etiam miracula [parcat mihi Sanctitas Vestra hoc verbum] quæ per Pastoralem illius annulum, quem semper mecum gesto, frequentissimè operatur Deus Optimus Maximus. Firmiorem habebimus propheticum Sanctitatis Vestræ sermonem; Christi Vicarij judicium lapsos eriget, titubantes confirmabit, imò & ipsos adversarios, in tenebris & umbra mortis sedentes, illuminabit, & ad præveniendum supremi judicis sententiam excitabit, Nec enim ita omnem extinxerunt Religionis sensum, ut si non citiùs, saltem, dum de reddenda DEO ratione cogitabunt, æternam damnationem, cujus excommunicatio imago est, non pertimescant. Et si [quod avertat DEUS] ipsi perituri sunt in iniquitate sua, Sanctitas Vestra liberabit animam suam, & ab Ea illorum sanguis non exquiretur.

Eos omnes, qui pro Ecclesiæ dignitate, pro Fide & Religione in agone contendunt, méque ipsum, omnium peripsema, merúmque abortivum, Sanctitatis Vestræ precibus suppliciter, & Religiosè commendo. Fiet enim, Beatissime Pater, Apostolicis meritis, ut qui Servorum Christi tribulationes & angustias patimur, Servorum quoque Christi vitam moresque consectemur.

Datum die 14. *Junij* 1681.

Beatitudinis Vestræ Sanctiss. Pedes Deosculor

SANCTISSIME PATER.

Humillimus & Obsequentissimus in Christo Filius & Famulus

Joannes Cerle Presbyter, Canonicus, ac Præcentor Ecclesiæ Cathedralis Apamiarum; nec non Vicarius Generalis, & Officialis.

Docu-

Documentum LVII.

Quarta Epistola Reverendi P. Cerle ad Sanctissimum Dominum INNOCENTIUM XI. Pontif. Max.

Die 13. April. 1682.

BEATISSIME PATER.

Post humillima Pedum oscula.

Usquequò & superbit impius, & incenditur pauper? Ajebat olim ad Innocentium Secundum scribens Divus Bernardus. Usquequò à tanta impudentia Innocentia tanta vexatur, & hoc vivo Innocentio? Peccata sine dubio nostra hoc faciunt, quod Dominus meus tam serò advertit mentientes sibi, tam lentè exaudit clamantes ad se, in hac causa duntaxat. Nam aliàs quidem scimus familiare esse Domino meo, & citò intelligere, & facilè misereri. Propter eum qui elegit vos, & posuit vos refugium oppressorum, ponite jam tandem finem & malitiæ oppressoris, & laboribus afflictorum, quia satis utraque res venit in lucem, & manifestationem.

Sic Abbas ille Sanctissimus cum suo omniúmque Domino expostulat, sic illius cunctationem urget, sic nimias in proferendo judicio moras ægerrimè ferre videtur. Absit, ut ego peccator tantum mihi apud Innocentium XI. tribuam, quantum Divus ille apud Innocentium II. sumere sibi ausus est.

Non reprehendo, non expostulo, non queror; doleo tantùm lacrymórque Ecclesiæ Apamiensi crudelissimè divexatæ, octoginta alijs Ecclesijs sub jugum missis, tot vinctis, tot exulibus, qui cùm Dei causâ Vestro quoque judicio tot tantáque mala patiantur, verè Christi Confessores sunt; denique duobus Episcopis, qui clamant ad vos non jam de Terra, sed de Cœlo, ut clamor eorum cœlestis citiùs exaudiri debeat pro sua reverentia, jus huc usque esse negatum. Equidem si beneficium à tanto tempore postulatum fuisset, debueramus consequi, cum pro Vestra in omne hominum genus benignitate, tum pro nostris in defensione Evangelij susceptis laboribus atque periculis. Sed postulent beneficia, qui felices putantur; Nobis, qui miseri esse videmur, satis est, si id quod tenuissimo cuique, quod hostibus debetur, quod nec barbaris quidem nisi apud barbaros negatur, jus consequimur.

Sanè ſi quod eſſet aliud in orbe tribunal, in quo Controverſia iſta dirimi poſſet, eò profectò confugerem. Non quòd putem in terris quidquam Sanctitate Veſtrâ poſſe oriri juſtius aut melius; ſed quòd alij cuicumque potiùs quàm optimo Parenti malim eſſe moleſtus. Sed Veſtrum unius eſt, tam de negotijs Apamienſibus, quàm de univerſa Regaliæ cauſa cognoſcere; id quod cum per ſe patet, tum multis quoque ſcriptis demonſtratum eſt: ità prætereà Sanctitas Veſtra cenſuit, cùm Eccleſiæ Apamienſis provocationem admiſit, ut ſecus ſentire aut dicere incolumi Sanctæ Sedis famâ non poſſit. Denique nullo graviori vulnere Eccleſiæ libertas authoritáſque afficitur, quàm cùm iſtius cauſæ cognitionem Vobis, ac Sanctæ Sedi Regaliſtæ conantur eripere.

Habemus igitur in Sanctitate Veſtra Judicem unicum, ſed & Optimum; reliquum eſt, ut velitis, quandoquidem abundè valetis virtute irrumpere iniquitates. En ſtat coram vobis ſordida, afflicta, miſera, bonis ac liberis ſpoliata, plurimis vulneribus confoſſa, denique vidua deſolatiſſima Eccleſia Apamienſis; atque multum tempus, quod altera illa Evangelica vidua: Vindica me de adverſarijs meis. *An ſurdior erit immitiórque Judex Deo charus hominibúſque reverendus, quàm fuit Judex ille iniquitatis, qui Deum non timebat, & hominem non reverebatur? Dei loco ſedetis, Pater Sanctiſſime, facite ergo vindictam electorum veſtrorum clamantium ad Vos die ac nocte, nec ultra patientiam habeatis in illis.*

Ferrent quidem æquo animo moleſtiſſimas iſtas judiciorum moras, niſi idem eſſet cauſâ cadere, ac judicium per longum tempus expectare. Ociùs ſi non judicatur, damnatur: nam cùm ſoliti ſint adverſarij, ſuum omne præſidium in uſu ac poſſeſſione collocare, jure obtinere ſe putant, quidquid diu ac nemine impediente tenent. Hinc fit, ut illo Veſtro ſilentio, illáque cunctatione, quæ maximè optavêre, ea conſecuti videantur. Quis enim nefarios eorum conatus comprimat? poſſeſſionem quis interpellet? Unus in Sancta Sede videbatur poſitus obex; at Sancta Sedes diſſimulat, ſilet, expectat, cunctatur, facítque cunctatrice ſapientiâ, ut adverſarius præceps dementiâ, cuncta quæ concupierat, nemine impediente obtineat.

Videtur fortaſſe Regaliæ impedita præſcriptio per illas toties in Gallias miſſas Apoſtolicas litteras, quibus Sanctitas Veſtra ſatis apertè cenſuit, contra Eccleſiam facere, qui Regaliam tuerentur. Sed ijs litteris quis neſciat fidem omnem, omnémque authoritatem eſſe ademptam? Olim quippe furtivas falſáſque prædicabant: modò alij veras quidem, ſed ab hominibus hæreticis, ac nomini Gallico infeſtis, quà vi, quà fraude eſſe exortas affirmant. Alij quocumque

cumque

cunque modo, quocunque consilio scriptas, oblivioni tradendas esse: ita haud dubiè Sanctitatem Vestram sentire, quæ datis litteris, cùm maximè pernici cursu processura videretur, repentè steterit, Apamienses deseruerit, Regalistis, utpote innoxijs, ut optimâ causâ fultis, cuncta permiserit.

Hanc esse Sanctitatis Vestræ sententiam cum stulti omnes arbitrantur, tum cordati nonnulli tamen; quem eorum timorem minimè profectò miramur. Hinc enim vident Regalistas non tabulis, non litteris, ut res dubiæ solent, causam suam propugnare, sed vi maximè, atque armis tueri, tanquam certissimum Regem nostrorum Patrimonium, eósque qui religione impediti turpissimum istud Regaliæ jugum pronis cervicibus non trahunt, ut apertos Regis Regníque hostes habere, ac veluti Salicæ legis violatoribus aquâ & igni interdicere. Inde verò cernunt Innocentium XI. cujus est tantoperè celebrata constantia, à quo singulis quibusve momentis perniciem sibi metuebat improbitas, tanto sceleri huc usque pepercisse, & necdum tot Ecclesiæ malis solemni Decreto voluisse occurrere.

Hæc dum intuentur, Beatissime Pater, quid putent? Nisi Sanctitatem Vestram, auditis quæ in sui defensionem multa Regalistæ dixerunt, mutato consilio in aliam prorsus abijsse sententiam? Sed nec turpiter decepti sunt, qui ista loquuntur, aut prædicant. Absit, ut reperiatur apud Sanctam Sedem, est, non; nec erit sub vestro Apostolatu incolumis Regalia, quæ fuit in Investituris per sex summi nominis æternæ memoriæ summos Pontifices Gregorium VII. Victorem III. Urbanum II. Paschalem II. Gelasium II. & Calixtum II. ut hæresis nefanda protrita: quam Paschalis ipse, qui fuit erga rerum humanarum Dominos pœnitendâ mansuetudine lenis, Romano in Concilio censuit esse contra Spiritum Sanctum, & canonicam institutionem.

Hæc cùm ita se habeant, ut quid Domine recessisti longè? despicis in opportunitatibus, in tribulatione? An putatis fore, ut possit Vester aliquando Successor faciliùs tutiùsque res istas componere, Ecclesiæ vulneribus minori cum periculo mederi? Sed quis erit iste Successor tam sui fidens, ut se Innocentio XI. præponat? tam felix, ut in meliora tempora incurrat? tam denique fortis, ut quod monstrum Sanctitas Vestra nascens ac debile vix ausa fuerit perstringere, id ipse jam adultum, jam auctis viribus formidandum non dubitet jugulare? Sed velit ipse, quidquid nos Ecclesiæ Dei optimum fore putamus; illíne adversarij nostri parebunt, ejúsque decreta reverebuntur, facti tum de strage nostra feroces, de longa possessione superbi, de Vestro quoque exemplo in sequentes Pontifices pervicacissimi?

Ita est, Pater Sanctissime, sunt apud nos aliæ multæ, nec Regaliâ mitiores pestes, quæ sub nomine libertatum Ecclesias nostras populantur. Quo verò ista defendentes sese umbone clepunt? Non alio profectò, quàm invadentium usu, vel aversantium clade, Summorum Pontificum silentio, quod silentium

nutum

nutum ac voluntatem interpretantur. Exemplo fint Appellationes tanquam per abufum, illa non ita multo tempore in exitium totius Ecclefiafticæ jurifdictionis exorta monftra. Dubia initio, tremula, paventia prodibant, & vel improbis non fatis proba videbantur. Nunc verò quia filuit Roma, quia non obftitit, efferunt in ipfam Romam audaciffimum caput, Sanctáque videntur, quibus Apoftolica fulmina pepercerunt.

Sunt, Beatiffime Pater, qui exiftimant, Sanctitatem Veftram Regaliam propterea non ritè damnâffe, quod viderentur adverfarij meliora fuapte fponte iniiffe confilia, ac bonâ fide pacem optare ac quærere. Id enim fuadere videbantur, cum Eminentiffimi Cardinalis d' Eftrées iter Romam fufceptum, tum Epifcoporum Conventus Parifijs habitus, maximè nuperum illud Edictum, quo metæ modúfque non fine magno Ecclefiæ emolumento, ut quidam putant, Regaliæ pofita funt. Sed me miferum! Quantum bellorum res iftæ pacem pollicentes, pacem nuntiantes Ecclefijs Gallicanis attulerunt, afferentque impofterum? & quàm longè ifta qui egerunt, aut agendæ Summo Principi fuaferunt. ab omni veræ pacis veræque concordiæ cogitatione voluntatéq; abfuêre! Unum eft, fuitque femper illis confilium propofitúmque, ut omnino tandem Regaliæ poffeffio in omnes regni Ecclefias induceretur, delufâ interim Sanctitate Veftrâ, ne prolatâ fententiâ poffeffionem interturbaret. Delufo etiam Eminentiffimo Cardinali d' Eftrées, quem huic fimulationi confenfiffe fufpicari non aufim.

Meminerit quæfo Sanctitas Veftra [nam ea de re non unas ad Apoftolicos Pedes litteras dedi] quo in ftatu fuerint res noftræ prædicto Eminentiffimo Cardinali in Italiam profecto. Nam cùm anteà fatis fuiffet adverfarijs fpoliare nos bonis, cœpimus illo abeunte exilia, vincula, profcriptiones, ac alia queque acerba pati. Quid plura? In animas quoque fævitum eft, dum cogimur paffim fceleri affentiri, facrilegis fociari, Summi Paftoris vocem, minas, anathemata contemnere. Sic pacem cogitabant, qui Eminentiffimum Purpuratum Romam mittendi authores Regi fuerunt.

Quid dicam de Sacrofanctis Epifcopis Lutetiæ congregatis, quibus adeò non fuit animus malis noftris medendi, ut à nemine Ecclefiæ noftræ lethalius vulnus acceperint. Quibus fingulis Ecclefia meritò dixerit: Tu autem homo pacis meæ in quo fperavi, qui edebas Panes mecum, magnificâfti fuper me fupplantationem. *Quid enim eft ifte Conventus tam fraudulenter, tantóque omnium Canonum contemptu coactus, tam fcenicâ pompâ habitus, tam aulæ ftudijs addictus, tam fegniter Epifcopi noftri, Alectenfifque, fed Veftræ præfertim Sanctitatis conftantiam æmulatus, tam miferè veteres omnes Galliam*

inter

inter & Romam controversias, sopitas jam pridem, extinctásque renovans; tam proditoriè Regaliæ consentientes, tam inaniter Vobis scribens, tam denique Cleri Gallicani antiquæ gloriæ, ac in Sanctam Sedem observantiæ immemor: quid, inquam, est iste Conventus, quàm Ecclesiæ magnifica supplantatio?

Cúmque supplantatores isti Ecclesiam perdiderint, tamen uti de re bene gesta gloriantur: pacem loquuntur, pacem suadent, pacem in epistola ad Sanctitatem Vestram scripta ambitiosè prædicant: quasi non simili voce usi sint etiam, qui insigniores Ecclesiæ clades intulerunt. Quid enim aliud excusabant Sirmienses Episcopi conclamatâ Fide? Mediolanenses jugulatio Athanasio? Ariminenses proscripto Homousio? Et ut temporibus viciniora simul & rebus nostris magis affinia loquar, quid excusabant Londinenses, Thoma Cantuariensi in Ecclesiæ defensione solo omnino relicto, præterquàm studium pacis, difficilia tempora, magnos Reges demerendos.

Videntur mihi Episcopi nostri non aliâ ratione pacem quærere, quàm quesiissent Seniores populi Israel, si Rege ipsorum vineam Naboth, quæ figura est Ecclesiæ per seculares potestates spoliatæ, cupiente invadere, Naboth verò tradere renuente, dissidium istud componentes, ita pronuntiâssent: Vineam obtineat Rex, ut faciat sibi hortum olerum, quia vicina est, & propè domum suam. Tu verò Naboth collige excisas vites, & ubi creverint olera, paucula quædam vilioraque ab hortulano regio accipito. *Quæ futura fuisset populo Dei de præclaro illo judicio mens & sententia? Nonne in judices illos tanquam in latrones atque sicarios animadvertendum esse censuisset?*

Sic tamen omnino fecisse videntur Episcopi nostri; capiat, inquiunt, Ecclesia solatiolum quoddam in Capitulis, & Beneficijs curam animarum habentibus. In cæteris vincat Rex, serviant octoginta Ecclesiæ ad hoc usque tempus liberæ, Henriciana hæresis intacta maneat, quidquid Regalistarum libido cogitavit, aut finxit, ratum esto. O perversum, O turpe judicium! Quod qui tulerunt, tanto majori reprehensione digni sunt, quòd imperat nobis gratiâ Christi non Achab aliquis, non Phocas, non quispiam eorum Regum, quos olim vel Germania, vel Anglia in Ecclesiasticæ libertatis perniciem genuerunt; sed Rex plurimùm mansuetus, maximè in Religionem propensus, justitiæ amantissimus, necnon optimè cujuscumque consilij cupientissimus. Cui cùm unus Episcoporum [ita enim fertur] adulando dixisset: Facturum se in Conventu, quæcumq; Regi libuissent. Tu verò, *inquit Rex*, da operam, ut Episcopatus sis, verum rectumque suade, amabo te, si Deum plus cunctis, plus me ipso amaveris.

Quod

Quod Regis admonitum ſanctiſſimum ſapientiſſimúmque, ſi uti par erat, audiſſent Epiſcopi, nonne ille potiùs Regaliam perpetuis tenebris æternóque ſilentio damnâſſet, quàm ſervitutem Eccleſiæ novo Edicto firmiùs validiuſque ſanxiſſet. Eſt enim illud Edictum, Pater Sanctiſſime, malorum noſtrorum non levamen, ſed cumulus, quo unum aut alterum in ſpeciem quidem, & ad tempus dumtaxat depellitur incommodum, ut cætera, quæ in Regalia ſunt innumera, plus roboris ac firmamenti habeant, iiſque æternitas quædam accedat. Eſt enim celebre juriſconſultorum effatum, exceptionem firmare regulam. *Quare dum paucula excipit, cætera Rex firmiſſimè ſtatuit.*

Quæ autem ab ipſa exceptione plurimum roboris accipiunt, ferè ſunt hæc: Coronam Regum rotundam, rotundam quoque poſtulare Regaliam, hoc eſt, nulla ſui parte præciſam; ſed cunctas, quà latè patet regnum, Eccleſias pervagantem: facultatem patrimonium Chriſti adminiſtrandi, ſacerdotes altaribus admovendi, rectores Eccleſijs præficiendi, dotem eſſe ſceptro ſolióque ingenitam; quod quàm hæreticum ſit, jam ſæpe diximus: plus autoritatis habere reges in Eccleſias vacantes, quàm ſummum Pontificem, Cui neque per reſignationem, neque per præventionem, neque propter ſupplendam Regis negligentiam, neque aliâ quâcúmque ratione fas omnino erit Beneficium ullum, ſede vacante, attingere: ſed ſi quid litis contentionîſque circa Regaliam, aut obnoxia Regaliæ Beneficia exortum fuerit, nequire Sanctam Sedem, neque ullum Concilium Oecumenicum controverſiam iſtam dirimere, Senatum Pariſienſem potiorem eſſe: Pars Regum cúm ſit Regalia, poſſe quidem cujuſcumque libidine in immenſum creſcere, nullatenus verò conſtringi, aut coarctari, multo minùs aliquâ ſui parte imminui, nec Regibus quidem jubentibus, paciſcentibus, ſummâ poteſtate annitentibus; jus enim regium etiam ipſis Regibus ſanctum. Quare ſi quid his temporibus vel pacis ſtudio, vel amore religionis, vel collatâ in Epiſcopos gratiâ Ludovicus XIV. detraxerit de Regalia, delibaverítque, liberum fore ſequentibus Regibus, id totum irritum habere ac facere.

Hos aliôſque infelices prorſus ex Regaliæ trunco erumpentes frutices Edictum illud adeò non reſecavit, ut etiam latiores vegetiorêſque effecerit. Quamobrem Edicto illo nihil adepti ſumus, cuncta verò perdidimus; præſertim ſi in tot tantíſque inſurgendi, Eccleſiámque vindicandi cauſis Sanctitas Veſtra quieverit, ſiluerítque. Quàm multi enim ſunt, Beatiſſime Pater, qui cùm Sanctitatem Veſtram videbunt poſt tantam exhibitam conſtantiam, dubitantem; poſt tot intentatas minas, habenas ſceleri laxantem, putabunt non eſſe ſcelus, quod tam magna, tam ſancta Poteſtas non ulciſcitur. Credent etiam, quæ

regio

regio Edicto sublata sunt, ea tantùm Ecclesiæ fraudi fuisse; cætera reprehensione carere, & utcumque ferenda videri. Quocirca plus ex Vestro feremus detrimenti silentio, quàm cepimus ex sacrilega Regalistarum sævitia. Hâc enim miseri dumtaxat sumus; illud efficiet, ut tot miserijs digni quoque existimemur.

Viderint deinde quorum interest, [nam aliorum appetitor non sum] quàm mali exempli sit, Episcopos é curiæ nutu pendentes, ausos esse tanto Ecclesiæ detrimento, tantâ Apostolicæ Sedis injuriâ, Vobis inconsultis, imò verò omninò spretis, Regaliæ jure tanto támque immenso cedere; cum præsertim maximè scirent, eam causam apud Sanctam Sedem agi jam cæptam, imò diu contestatam, ultimóque judicio maturam.

Præsumptionem istam alia multò major multóque nocentior excepit. Nam ijdem illi Episcopi, ne quis pœnas suo sociorúmque sceleri debitas exposcat, nihil non moliuntur, ut Apostolicam Sedem, cujus est ista ulcisci, in ordinem redigant. Quocirca ausi sunt in florentissimo Sedis Apostolicæ statu, sedente in Cathedra Petri Innocentio XI. toto Orbe Christiano de tanto Pontifice sibi gratulante, ausi sunt, inquam, de summa Religione statuere, ac quæstiones movere; quæ non nisi tristioribus ac difficillimis schismatis temporibus ventilatæ sunt.

Ecce mirifici istius Concilij egregios Canones: pronuntiat, Apostolicæ Sedis plenitudinem intra Canonum septa coarctari, præsertim verò Ecclesiæ Gallicanæ libertatibus retundi in negótijs fidei: Si quid Papa ut Papa statuerit, id omnino certum non esse; ut autem sit, Ecclesiæ assensum efficere: Papam subesse Concilio quocumque tempore, quacúmque ratione; Synodum Constantiensem ita censuisse. O rem inauditam! judices sedent pauculi Episcopi; stant Papa Conciliúmque Rei. An Papa præstet Concilio, an Concilium Papæ incertum eis est. Unum illis constat, utrique dominari, ac præesse augustissimum illorum Conventum; utrique pro sua summa potestate jus dicunt: in eorum arbitrio positum est, aut Papam supra Concilium, aut Concilium supra Papam evehere: quidquid censuerint, Orbi Christiano lex esto.

Audacia hæc, Beatissime Pater, quâ universæ Ecclesiæ Majestas læditur, Vobis, qui universam Ecclesiam regitis, animadvertenda est, nobis autem qui in novissimo loco recumbimus, tantùm lugenda. Quæ verò Ecclesiæ Apamiensis propria mala sunt, præter luctum hoc à me insuper postulant, ut Vos Sanctissime Pater, etiam atq; etiam rogem, imò per Petrum Paulúmque obtester, ne diutius Ecclesiam illam conquerendo dicere sinatis: Consolantem me quæsivi, & non inveni. *Educite illam tandem de domo carceris, dirumpite vincula ejus.*

Denique

Denique decernite solemni judicio, Christianissimum Regem in tota Apamiensi Diœcesi Regaliæ jus nullum habere, neque vi sceptri, neque ullo ab Ecclesia concesso Privilegio, ut omnium retrò temporum possessio, & rationes demonstrant: nequivisse Archiepiscopum Tholosanum jure Metropolitico Vicarios Generales à Capitulo Apamiensi electos munere suo depellere, aliósque in eorum locum substituere: incidisse quùm ipsum Archiepiscopum, Vicariósque ab eo missos, tum eos omnes, qui Vicarijs hujusmodi paruerunt, excommunicationem, aliásque pœnas in Litteris Apostolicis primo Januarij 1681. contentas, nominatim verò eos, quos factâ ritè inquisitione comperi mandatis Apostolicis pertinacissimè restitisse, prout luculenta Romam missa testimonia demonstrant: rescindi denique acta omnia, cum Conventûs Provincialis Tholosani: tum illius Generalis Parisiensis, propter adversus utrúmque interpositam à me intercessionem oppositionemque.

Justum hoc judicium ut judicetis, Pater Sanctissime, efficiat velim Spiritus ille veritatis, qui arguit mundum de justitia, & de judicio, quíque posuit Vos Episcopum regere Ecclesiam DEI, simúlque suadeat istâ nimiâ moderatione, cunctationéq; rebus Ecclesiæ minimè consuli, sed cuncta potiùs in deterius ruere, libertatem Ecclesiæ interire, aperiri viam schismati, improborum audaciam majores vires captare, Henricianam hæresim altas radices figere, infinita denique mala oriri.

Date veniam, Pater Sanctissime, si quid in multiloquio in Vos, aut alios quoscumque incautus peccavi. Sed nesciunt plerumque decorum, quorum calamitas excessit modum; cùm animum suus excruciat dolor, parùm aliena majestas afficit. Urgeo Vos: luctabor etiam Vobiscum, quemadmodum cum Angelo Dei, imò cum ipso DEO luctatus est aliquando Jacob, ideò dictus Israël. Porrò non dimittam Vos, nisi benedixeritis mihi, lætúsque ab hoc certamine, tametsi claudus recedam, neque erit mihi pede claudicare molestum, si modo datum fuerit Ecclesiæ vincere. Hujus benedictionis, huius, & victoriæ certum omen habeo concessam mihi, ac per me toti Diœcesi à Sanctitate Vestra Iubilæi gratiam, quæ humillimo ac gratiosissimo animo excepta, tot malorum pondere ferè oppressos interim nos recreavit. Multos Vobis, Pater Sanctissime, annos, & quidquid optimum apprecor, simúlque Apostolicos pedes exosculor.

Datum die decimâ tertiâ mensis Aprilis anno 1682.

Sanctitatis Vestræ.

Humillimus, & Obsequentissimus in Christo Filius & famulus

Cerle, Vicarius Generalis Diœcesis Apamiensis Sede vacante.

Docu-

Documentum LVIII.

Epistola Cleri Gallicani, auctoritate Regiâ Parisiis congregati ad Sanctissimum Dominum Dominum INNOCENTIUM PP. XI.

BEATISSIME PATER.

Quam consecrandi fecimus Apostolicæ Sedi canonicæ obedientiæ professionem, ea nos impellit, quæ Parisijs jussu Regio congregati gessimus, ad Apostolatum Vestrum referamus, gravésque metus nostros paternum in sinum effundamus: (a) Cùm enim Te Dominus gratiæ suæ præcipuæ munere in Sede Apostolica collocaverit, talemque nostris temporibus præstiterit, ut nobis potiùs ad culpam negligentiæ valeat, si apud venerationem Tuam, quæ pro Ecclesia suggerenda sunt, tacuerimus, quàm ea possit Sanctitas Vestra, vel fastidiosè, vel negligenter accipere, non ambigimus, quin magnis periculis nostris Pastoralem diligentiam adhibere digneris.

Sanè, Beatissime Pontifex, à majoribus nostris, sanctis, gravibúsque viris accepimus, Regni & Sacerdotij tutâ piâque concordiâ res humanas niti: (b) Dum unum ab altero impugnatur, periclitari utrumque; eâ occasione & de Regno tolli justitiam, & de Ecclesia pacem, schismata & scandala suscitari, & fieri animarum perditionem simul & corporum; (c) Sine horum concordia res humanas nec incolumes esse posse, nec tutas. *Hæc Goffridus Vindocinensis, hæc Ivo Carnotensis, sanctissimi, gravissimíque Ecclesiæ Gallicanæ Præsules immortalibus scriptis testata reliquerunt. Hos in medium afferre, & ad Vestram Sanctitatem allegare juvat, quos pro Ecclesiastica libertate, atque Apostolica auctoritate multa perpessos Sancti Vestri Decessores, non tantùm ut probabiles Magistros, sed ut præcipuos, singularésque filios semper habuerint. His accedat tertius Claravallis Abbas, non Gallicanæ tantùm, sed Universæ Ecclesiæ lumen, Sanctus Bernardus, ille Canonum propugnator, ac fortissimæ cujusque sententiæ gravissimus auctor, ubi nimio rigore Regnum & Sacerdotium dividi,* (d) *atq;* inconsutilem Christi Tunicam *scindi animadvertit,*

(a) Epistola Concilij Milevitani ad Papam Innocentium, inter Epistolas S. Augustini Epist. 92. (b) Goffridus Vindocinensis Opusculo quarto. (c) Ivo Carnotensis Epistola 60. (d) Sanctus Bernardus Epistola 219.

vertit, utili condescensione temperari canones supplicavit, ac pacem utriùsque potestatis, quæ utrámque fulciat, retineri, præsertim in Gallia, [a] *ubi* nullam unquam Regnum inter & Sacerdotium divisionem fuisse *antiquiores Episcopi gloriati erant, ubi denique, ipso teste Bernardo, toto orbe colliso, ipsisque Pontificibus gravi toties tempestate jactatis, non modò nullæ scissuræ factæ essent,* (b) *sed etiam* solerent scissuræ aliæ resarciri.

Nec minore studio Apostolici Præsules Vestræ Sanctitatis Antecessores eam concordiam commendârunt, cùm geminâ potestate res humanas regi ex sacris Litteris accuratissimè tradidêre; quarum proinde concordiâ publicam pacem, totiúsque generis humani statum contineri certissimum sit, dicente Prophetâ: (c) Ecce vir Oriens nomen ejus, *Zorobabel in persona, in figura Christus, certè populi Dei Dux & Princeps;* (d) Et ipse extruet Templum Domino; & ipse portabit gloriam, & sedebit, & dominabitur super solio suo; & erit Sacerdos super solio suo; & consilium pacis erit inter illos duos. *Stet ergo utrúmque solium, alterum Principis, alterum Sacerdotis, auxilio mutuo, mutuâ consensione munitum; hinc populi salus, hinc non tantùm corporum, sed etiam animarum lucra proveniant; hinc denique res humanæ stabili, ac Deo pariter, hominibúsque placitâ tranquillitate decurrant.*

Quæ cùm ex Patrum traditione, ipsáque adeò prophetica ac divina auctoritate descenderint, ubi eam pacem nostris temporibus occasione Regaliæ solicitari vidimus, cœpimus cogitare, quid Majores nostri, quid antiqui Sedis Apostolicæ Antistites præscriberent, pro certo habituri, quod verbo pariter, & exemplo docuissent. Sic autem comperimus, quæ Ecclesiasticâ auctoritate, æternâ lege sancita essent, manere inconcussa; quæ Ecclesiasticâ prohibitione constarent, in his Ecclesiarum Principes multa pro tenore canonum districtiùs judicâsse, multa pro temporum necessitate tolerâsse, ubi non periclitatur fidei veritas, aut morum honestas, quædam instituta temperari, non cæcâ tamen & indiscretâ relaxatione disciplinæ, sed si adesset necessitas, ex qua leges quoque mutari contingeret: sanctos enim Pontifices Antecessores vestros ita præcepisse: (e) Ubi necessitas non est, Sanctorum Patrum Decreta manere inconvertibilia; *eadem ergo Decreta ex necessitate interdum temperanda: eam verò necessitatem esse, si graves dissensiones, si turbulenti motus, tumultúsque imminerent, quam* populorum stragem *Sancti Patres vocant; tunc enim Charitatem, quæ summa Ecclesiæ lex sit, alias emollire ac temperare leges,* (f) *ac* detrahendum aliquid canonum severitati;

(a) Ivo Carnotensis Epistola. 238. (b) S. Bernardus Epistola 219. (c) Gelasius Papa Epistola 8. ad Anastasium Imperatorem. (d) Zachariæ cap. 6. vers. 12. & 13. (e) S. Bernardus Tractatu de Præcepto & Dispensatione cap. 4. (f) Augustinus Epistola 50.

tati; ut majoribus morbis sanandis Charitas sincera subveniat; *hinc nempe profectam, à Sanctis Patribus, ipsâque Apostolica Sede toties celebratam moderationem canonum, quæ utili dispensatione, & providâ compensatione librata Ecclesiam ædificet, propulset dissidia, Regnum & Sacerdotium firmâ pace componat.*

Hæc ex Sancto Augustino, aliisque Patribus; hæc ex Sanctis Pontificibus, Leone, Gelasio, cæterisque Majores nostri didicerunt, nobisque tradiderunt: (a) Salvo *scilicet* fidei fundamento, & communi morum regulâ, toleranda quædam, etiam facienda, quæ infirma videantur; hæc enim facit Charitas, quæ operit multitudinem peccatorum, quæ cum infirmantibus infirmatur, cum scandalizatis uritur, & omnibus omnia fit, ut omnibus prodesse mereatur. *Quod si jus illud Regium, quam Regaliam dicimus, aut Fidei fundamentis, aut morum regulis esset adversum, non illud utique Sancti Pontifices doctrinâ & pietate conspicui Alexander III. Innocentius III. atque alij comprobâssent; non illud denique sacrum Generale Lugdunense Concilium tot personis, totque sub titulis suâ auctoritate firmâsset. At enim extendi vetuit ad eas Ecclesias, quæ primævâ atque innatâ libertate gauderent; sed ut hanc interim quæstionem omittamus, neque minutatim verba Concilij, variósque sensus quæque antegressa, quæque consecuta sint, expendamus: id sanè liquidò constat, nullum esse periculum, ut extensum Fidei, moribúsque noceat, quod illæsâ Fide; salváque morum regulâ, longè latéque propagatum, plurimas jam Regni Ecclesias occupârit; ex quo illud efficitur, Regaliæ causam, non ad* (b) Fidei, *morúmque* regulam, *quæ* immobilis & irreformabilis *sit, sed ad disciplinam, quæ pro locis ac temporibus subinde mutetur, quæque temperamenta ac salubrem illam moderationem admittat, omnino pertinere.*

Jam ergo constituto quæstionis statu, Beatissime Pater, quantum intelligimus, rem totam expediri haud difficile fuerit; cùm id unum inquirendum restet, justane causa fuerit, cur post Ecclesiarum quarumdam libertatem totis sexaginta annis strenuè propugnatam, victi in eo Tribunali, quod ipsi antiquo more Regni appellavimus, acquiescere potiùs, quàm omnia commovere, Regiam potestatem cum Pontificiali committere, nova denique bella ciere vellemus. Nos pacem anteponimus, nec in simili causa piget imitari Vindocinensem Abbatem non minùs fortitudine, quàm prudentiâ clarum, cujus verbis dicimus: (c) Habeat Ecclesia suam libertatem; sed summoperè caveat, ne dum

Y nimis

(a) Ivo Carnotensis Epistola 214.
(b) Tertullian. de Virginibus velandis. (c) Goffridus Vindocinensis opusculo 4.

dum nimis emunxerit, eliciat sanguinem, & dum rubiginem de vase conatur eradere, vas ipsum frangatur.

Neque verò publicam pacem, ac sub tanto Rege prosperum rerum Ecclesiasticarum cursum turbatum oportebat. Adhibe pias aures, Sanctissime Pontifex, & tantisper cogita, quem Regem habeamus: non invictam bello dexteram, ac decora victoriarum prædicaturi sumus pacifici Sacerdotes: habent illæ laudem suam universis Gentibus celebratam, ac pacis gloriâ cumulatam. Utinam, Beatissime Pater, rebus nostris interesse, & coram intueri posses [paternis sanè oculis dignum spectaculum] quàm benignè Optimus Princeps Episcopos audiat, quàm rebus Ecclesiæ faveat, quàm bonos fulciat, quàm invictâ auctoritate frangat contumaces, quàm cœlestem illam nobis à Domino traditam potestatem intemeratam velit. Eo protegente, Jurisdictio Episcopalis propemodùm profligata emergit è tenebris: nostris jam Decretis, nostræ auctoritati Parlamenta obsecundant, ac Regia Decreta Canonicæ disciplinæ ancillantur. Jam verò Hæresis quot accipit subinde salutares plagas? Quot Edictis comprimitur? Quot amissa Templa luget? Quantas nobilium, plebejorúmque turbas ad Petri, hoc est, Christi ovile revocatas? Quid deinde referemus, ut Regius animus exosas habeat novitates omnes, nullóque Regni loco consistere patiatur? Est profectò Ludovicus Magnus alter ille Mauritius à Sancto Gregorio Antecessore Vestro toties commendatus: (a) Cujus temporibus Hæreticorum ora conticescunt; quia etsi eorum corda in insaniam perversi sensûs ebulliunt, Catholici tamen Principis tempore, prava quæ sentiunt, eloqui non præsumunt.

Hæc coram admiramur, hæc luculentiùs Vestra quoque Sanctitas ab altissima illa, cui totus Orbis subest, Petri Sede commemorat; his Apostolicum Vestrum pectus exultat; si quid fortasse tot inter prospera emergit incommodi, non omnia proindè ad juris apices exigimus; (b) *magno enim Cyrillo Alexandrino Præsule docente didicimus œconomiâ rerum plerumque cogi nos etiam à stricto & confesso Ecclesiæ jure discedere. Quanti verò æstimamus illa privilegia aliquot Ecclesiarum, si emolumentis damna contendimus? Quid, quòd illud onus vix Ecclesiæ sentiunt, vacantium Ecclesiarum fructibus, quos Reges vindicare fisco in Ecclesiarum longè maxima parte non dubiâ consuetudine poterant, Successori reservatis, rebúsque ad Canonum auctoritatem Ludovici Decimi Tertij augustæ memoriæ Edicto redactis? Quid, quòd in quibusdam Præbendis, ac Dignitatibus conferendis, si quid erat asperius, nobis supplicantibus, à Rege*

(a) Libro 7. Epistolarum Epistolâ 48. (b) Epistola ad Gennadium Presbyterum, & Archimandritam.

à Rege mollitum, tanti Principis pietatem, largitatémque commendat? Quid, quòd Capitulis sua jura servata, certíque Judicibus præscripti limites, ne Regaliæ nomine omnia invadantur? Id subjuncta his litteris gesta testantur, certóque indicio sunt, quàm bene illi aliqua concedantur, qui multa jam sibi possessione vindicata ultrò concedat.

Sed enim exprobrabunt, qui votis suis omnia metiuntur, leve illud quoque [sic enim sentiunt] quod Rex Christianissimus tanto studio assertum Coronæ suæ velit, nobis auctoribus ac flagitantibus potuisse dimitti: ne illi falsi sunt, rerúmque nostrarum imperitissimi. Liceat verò nobis, Beatissime Pater, quando eo in cardine totius negotij summa versatur, paulò liberiùs interturbare graves illas curas Apostolicæ mentis, ac jus Regaliæ Francorum Regibus, totique Regno infixum, prout nostris hominibus insitum, inditúmque est, ab ortu repetere.

Sic nempe inclamant Regij Magistratus, Christianissimos Reges jam inde à Clodovæo, ac primis Christianæ Religionis exordijs, Ecclesiarum omnium, ut pietate filios, ita effusissimâ liberalitate nutritios, & Regiâ defensione propemodùm Patronos, ac Tutores extitisse: ea verò, quæ Ecclesiæ in fundis haberent, teste Augustino, jure Cæsareo, hoc est, Regio obtineri, supremámque eorum omnium potestatem penes Reges esse. Hinc à priscis temporibus, vacantium Ecclesiarum Regiâ manu occupata bona, mox reddita Successoribus: nec à Sede Apostolica reprobata, quæ huic juri tuendo antiquissimis etiam temporibus Reges Francorum fecissent; Præbendas quoque, hoc est nativo sensu, stipendia Clericorum, partem Ecclesiasticæ possessionis ac proventus, necdum à toto discretas, si vacarent Ecclesiæ, eodem quoque jure à Principibus collatas; quarum quippe collatio & antiquo jure à solida massa decidi non posset, & recentioribus quoque juris Pontificij institutis in fructu haberetur. Hæc omnia ab antiquò Regibus de se benè meritissimis concessisse Ecclesiam, sanè consensisse, júsque illud utriúsque potestatis consensione firmatum, Regiæ Majestati proprium atque congenitum ita coaluisse, ut distrahi nequeat: neque verò fas esse ut Ecclesiæ primis Francici Imperij temporibus diverso jure haberentur, quas eâdem Regiâ protectione fulciri, eâdem liberalitate ditari, ejusdem Majestatis reverentiâ ac potestate contineri certum esset. Si quid ergo tristioris diversitatis exortum sit, id esse referendum ad illa tempora, queis scissum Regni corpus, Ducúmque & Comitum olim innocuo, tunc infausto nomine avulsa ac discerpta membra vix inter se cohærerent: hos enim Principes, Regalibus occupatis, sæpe etiam sine Regum conscientia relaxatis, omnia perturbâsse: at postquam Regia potestas

distractas Provincias ad sese revocavit, & afflictum diu, dissipatúmque Regnum suam demum integrè sub uno Capite nobilissimo pariter ac valentissimo sanitatem intellexit, tunc obliterandam, quæ laceros artus olim dehonestabat, fœdam diversitatem, nec Regio juri ex antiquissimis, receptísque Regni Francici legibus, nocere potuisse possessionem intermissam, quam & per Principes sibi subditos diu retinuissent, nec ipsi unquam animo dimisissent; universásque Ecclesiæ, non tantùm ad decorem, sed etiam ad robur, firmámque compagem, eodem denique jure componendas. Neque verò obstare Lugdunense Concilium, quippe quod nec Reges nominet, nec de Præbendis loquatur, & aliò verti possit; neque à Pontificibus Regibúsve in quæstione Regaliæ, cùm de ea maximè ageretur, memoratum, aut leviter saltem indicatum fuerit.

Hæc utcumque se habent; neque enim lubet commemorare, quæ Antecessores nostri reposuerint, aut litigare est animus coram Vestra Sanctitate pacis negotium tractaturis; hæc, inquam, adeò Regijs Magistratibus infixa menti sedent, ut à se avelli nullâ ratione patiantur, causáque ceciderimus, eorum quoque sententiâ, qui & æquitatis laude florerent, & in nostrum ordinem essent propensissimi; quâ consensione victus Rex Maximus, satísque sibi conscius, quàm ab invadendis Ecclesiarum juribus abhorreret, jus Regium putat, quod in universum Regnum penè diffusum, suo velut cursu undique protendatur, rerum similitudine, paríque Ecclesiarum conditione, velut in proclive ductum. Quid hic nobis mentis, Sanctissime Pontifex, planè simpliciterque dicemus; hæc neque omnia ut certa proponimus, nec ut erronea & fidei regulis adversa propulsamus; ac dispensationi providæ locum esse censemus, gravissimos scilicet auctores secuti Apostolicos viros Antecessores Vestros.

Prodeat sanè vir maximus, non minùs in sacris litteris, quàm in Canonum disciplina versatus Innocentius III. atque in simili causa quid agendum sit, doceat: de Regalibus agebatur; jure autem Regalium multa contineri, quæ jam Ecclesijs Regum liberalitate remissa sint, certo certius est. Primùm jus procurationis, sive hospitij, quo Episcopi Abbatésque Regem domo excipere, totámque cum ipso curiam, publicásque personas alere certis temporibus: tum jus exercitûs, quo certos milites ad Regium exercitum ducere, eósque alere deberent: & quidem occupari à Rege Ecclesiarum bona, non modò si illæ vacâssent, verùm etiam si Episcopi consueta, quæ vocabant, servitia omisissent; eáque omnia ab eodem fonte Regalium existere, & perspicuum ex sese est, & ipse Innocentius profitetur. Duo ergo Episcopi à Rege accusati, quòd illius injussu

jussu milites abduxissent, eorum Regalia manu Regiâ confestim invaduntur, nullâ judicij formâ; nec tantùm Regalia, sed etiam alia bona quæcúmque possiderent; id enim juris Regij esse Rex contendebat: Episcopi id negare, tum factum excusare, vim illatam conqueri, gravissimásque expostulationes deferre ad Innocentium. Quid ergo tantus Pontifex? susceptâ, ut decebat, Episcoporum causâ, Philippum Augustum aggreditur, multa interminatus, multisque adhortatus: (a) Ne inter Regnum & Sacerdotium scandalum oriretur; *intentato quoque Apostolicæ censuræ metu, nisi Episcopis Regalia, aliáque omnia præter jus fásque [sic enim ferebat] occupata relaxaret: gravis sanè causa, in qua Rex maximus* (b) censurâ cohibendus *esse videretur, sed interim Innocentius ad Episcopos scribit:* (c) Fraternitati Vestræ consulimus bonâ fide, quatenùs cum charissimo Filio nostro Rege, quantò meliùs poteritis, componere studeatis; quoniam arcus, qui semper est tensus, vires amittit, & nonnunquam Reges meliùs vincuntur mansuetudine, quàm rigore. *Præclarè ille quidem, ubi nullum fidei, nullum morum regulæ creatum periculum est; sed particulare factum, inquient, nec in exemplum trahendum; & tamen agebatur, uti prædictum est, non tantùm de Episcoporum facto, sed etiam de Regalium jure, quoúsque pateret, quæ bona complecteretur, quâ formâ exerceri posset: sed hæc omittamus. Quid Benedictus Duodecimus, unus omnium Pontifex & constantiæ & prudentiæ laude ornatissimus? Is Philippum Valesium Regem editâ Philippina multâ* (d) *Regaliæ Juri ab antiquo more diversa velut inserentem gravissimis monitis ab ea tutanda lege deterruit; sed præclarè functus officio, ab negotio destitit; neque enim omnia urgenda Pontifici, nec exactè semper ad minutos quósque apices res Ecclesiasticas deducendas: Philippináque ad nostra usque tempora stetit incolumis.*

Sed ne Vestræ Sanctitati molestissimus, postremum commemoramus Bonifacium Octavum; nec tamen refricamus infausta illa dissidia, quæ nec sine lacrymis legi queant: abeant illa in tenebras æterno sepelienda silentio. Id de Bonifacio referre lubet, quod ad pacem conducat, quod dignitatem pariter atq; clementiam Summæ Sedis deceat. Grave erat Bonifacio à Philippo Pulchro, pleno etiam jure conferri Præbendas, seu Regaliæ, seu quovis alio titulo; nec tamen negabat Pontifex, imò profitebatur id fieri posse Ecclesiæ consensu tacito vel expresso (e) *Rex interim se possess-*

Y 3

(a) Libro 1. Epistolarum Epist. 107. (b) Lib. 3. Epist. 40. (c) Lib. 1. Epist. 107. (d) Rainaldus ad Ann. 1337. numero 17. (e) Histoire du different de Boniface VIII. & de Philippe le Bel page 90. page 93. page 78.

possessione tuebatur; eo enim jure à se conferri Præbendas, quo à Majoribus, & à Sancto Ludovico Avo datæ essent. *Rectè ille & ordine, ut videtur; satis enim constabat, reclamante nemine, eo jure usos: neque fraudi esse poterat optimis Regibus, quòd ad Jus Regium ea revocabant. Id enim Jus Regium esse, quod Coronæ Regiæ ab antiquo insitum, coalitúmque sit: atque ut ex simili rem conficiamus, an non Patronatus, quos vocant Laicos, ipsis quoque terris atque dominijs ex possessione inhærere, ac quasi temporalis juris loco esse constat: cùm tamen id juris ex Ecclesiasticæ potestatis fonte profluere nemo non fateatur? Quantò ampliora Regibus & Beneficentia, & propria Majestas conciliare potuit? Neque id Bonifacium juris consultissimum fugiebat; sed cùm in ancipiti esse videretur, quatenùs Juri Regio Præbendas conferendi Ecclesiæ consensus accessisset, quod dubium, quod illicitum reputabat Pontifex, de potestatis plenitudine concedebat, ac licitum faciebat*. Quid enim litigamus, *inquit*, volumus, ut Rex faciat licitè, quod facit illicitè: volumus super hoc sibi facere gratiam omnem, quam poterimus. *Sic quem nodum solvere ex Pontificis sensu, antiqua monumenta juráque non poterant, Apostolicæ potestatis gladio amputabat: atque id Bonifacius Octavus tot inter simultates conferre ultrò voluit in Philippum Pulchrum: quanta Innocentius Undecimus Benevolentissimus & propensissimus in Ludovicum Magnum? Neque verò ambiguum, quid Orbis Christianus expectet, si Pontifici Pontificem, Regem denique Regi componamus. Id tantùm postulamus, ne plus æquo audiantur, qui in Jure Coronæ novas hæreses fingunt, nimisque intelligendo faciunt, nihil ut intelligant præposteri homines, qui quem exsufflant pulverem, ut præclarè Sanctus Augustinus, in suos, aliorúmque excutiunt oculos. Vestra verò Sanctitas hæc omnia supergressa, Christianique Orbis intenta commodis, tantas contentiones ex tenui ortas, sed in gravissima mala, nisi Deus avertat, aliquando erupturas, Apostolicâ auctoritate componat: pacem expetimus, pacem flagitamus, pacem, quæ Vestrum nomen tantâ pietatis, ac Sanctitatis laude omnibus Gentibus, ipsisque adeò Ecclesiæ hostibus clarum, venerandúmque immortalitati consecratura sit. Satis jam, supérque Parens Optimus, Devotissimúsque Filius repugnante animo altercantur. Nos quidem, Beatissime Pater, ut gratias agimus, quas possumus maximas, quòd Jura quarundam Ecclesiarum, quæ nobis omnibus communia facit ipsa Fraternitas, sarta tectáque esse vultis, ita nostrâ causâ concuti Orbem, Pacémque Christianam conturbari nolumus: quare eo quoque, quidquid inerat, jure decessimus: id in Regem Optimum atque Beneficen-*

neficentissimum ultrò contulimus: (a) Et si fortè propter Canonum rigorem minùs licebat, factum est tamen, quia Ecclesiasticæ paci sic expediebat; cùm enim plenitudo legis sit Charitas, in hoc legibus obtemperatum esse credimus, in quo Charitatis opus impletum esse cognovimus.

Quæ à nobis acta, si Vestra Sanctitas dignetur inspicere, probaturam esse pro sua æquitate confidimus. Sanè summâ consensione, pronâque omnium nostrûm voluntate gesta esse testamur; cum præsertim nemo sit, qui rebus nostris intellectis, ac perpensis omnibus, quæ recens nobis supplicantibus à Rege Maximo statuta sunt, non ultrò fateatur, plura & ampliora concessa, quàm dimissa, atque Ecclesiæ causam Regiâ æquitate ac liberalitate, meliore nunc omnino conditione esse: quamobrem obsecramus, ut quæ à nostra humilitate, non modò publicæ pacis intuitu, sed maximo Ecclesiæ emolumento gesta sunt, quæque Rex Maximus, tanto Religionis studio, tantâque omnium nostrûm obtestatione concessit, Regijs Magistratibus nequicquam reclamantibus, sic Vestra Sanctitas complectatur, ut Sacerdotij Regnique concordiam æternum firmet & sanciat.

Quid enim luctuosius, quàm sub tanto Pontifice, ac tanto Rege, quorum consensione tot in Ecclesiam bona redundatura sint, per invisa & importuna dissidia eludi expectationem Orbis, & publica commoda retardari? Sanè ex quo Ecclesia est, Sede Apostolicâ Regnóque Francorum nihil conjunctius fuisse, & maximo bonori ducimus, & Vestri Antecessores libentissimè prædicant; hanc verò perpetuam conjunctionem animorum nostris quoq; temporibus auctam oportuit. Quid enim videt Orbis Magno Ludovico majus? Quem Turcæ sævienti graviorem hostem? Quam expeditiorem manum? Quem animum promptiorem? Quem idoneum magis, quicum ea, quæ Vos assiduè pulsant, coërcendi hostis, atque amplificandæ Ecclesiæ, communicare consilia? Quem ad ardua quæque jam spontè currentem incitare possitis? Ne verò probibeat Vestram Sanctitatem Ecclesiarum aliquarum haud tantis sanè motibus digna libertas: solet Ecclesia Christi quædam omittere, ut alia, eáque potiora servet, multa quoque in melius ferendo, commutare. Ipsa Regalia quantùm imminuta est, cùm pij Principes à potiundis fructibus jam abstinuerint, & gravissima onera alendorum militum ac Procurationum spontè remiserint, ut jam illi à nobis, si necesse sit, memorem animum suo quodam jure reposcere videantur? Quid attinet commemorare in Episcopis atq; Abbatibus eligendis, investituris, in jussionibus, permissionibus, assensionibus Regijs, in Episco-

(a) Ivo Carnotensis Epistolâ 190.

Episcopatuum & Abbatiarum concessione & dono, in Hominijs quoque & Sacramentis fidelitatis, quàm multa primùm censuris gravissimis reprobata, mox ultrò concessa sint? Ipsa Apostolica Sedes, arx Ecclesiasticæ libertatis, quàm multa Principum in seipsam quoque jura tolerârit, imò aliquando concesserit, ipsâ temporum morâ excussa cervicibus, & in optimum statum spontè restituta? An ergò Ecclesia (a) levitate usa est? fuitque in illa est & non? *Absit, sed satis sibi conscia æternitatis suæ, ipsique veritati semper immobili animo adhærescens, aliquâ sui parte humanis se rebus utcunque accommodat, nec tam temporibus, quàm animarum saluti servit.* (b) Hæc dicendo doctam Paternitatem Vestram non docemus, sed eamdem consulendo & rogando monemus, ut ibi consilij & pietatis studeatis visceribus abundare, ubi fas non est, fortitudinem exercere.

Quare, Beatissime Pater, ad Sacros Vestros pedes rite provoluti, atque Apostolicam Benedictionem expectantes, Summum illum Ecclesiæ, vestrique unici Primatûs Auctorem oramus, obsecramus, uti mentem Vestram ad pacis consilia inflectat, & quæ pacis studio, exemplo Majorum, Sanctitas Vestra gesserit ea in Vestram gloriam, quam in Christo habetis, totique Ecclesiæ utilitati vertat.

Datum Parisijs tertio Nonas Mensis Februarij, Anno 1682.

Obsequentissimi & Devotissimi Filij, ac Servi Vestri,

Archiepiscopi, Episcopi, & alij Ecclesiastici Viri in Comitijs Generalibus Cleri Gallicani Parisijs congregati.

Franciscus Archiepiscopus Parisiensis, Præses.

De Mandato Illustrissimorum & Reverendissimorum Archiepiscoporum totiusque Cœtus Ecclesiastici in Comitijs Generalibus Cleri Gallicani Parisijs congregati.

Docu-

(a) 2. ad Corinthos cap. 1. v. 17. (b) Ivo Carnotensis Epistolâ 190.

Documentum LIX.

Responsio INNOCENTII Pontif. Max. ad Epistolam Cleri Gallicani.

Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, Episcopis, & alijs Ecclesiasticis viris, in Comitijs Generalibus Cleri Gallicani Parisijs Congregatis.

Paternæ Charitati, quâ charissimum in Christo Filium nostrum Ludovicum Regem Christianissimum, Ecclesias vestras, vos ipsos, & universum Regnum istud amplectimur, permolestum accidit, ac planè acerbum, cognoscere ex Vestris litteris die tertiâ Februarij ad Nos datis, Episcopos, Clerumque Galliæ, qui corona olim, & gaudium erant Apostolicæ Sedis, ita se erga illam in præsens gerere; ut cogamur multis cum lacrymis usurpare propheticum illud: Filij Matris meæ pugnaverunt adversus me, *Quamquam adversus vos ipsos potiùs pugnatis, dum Nobis in ea causa resistitis, in qua Vestrarum Ecclesiarum salus, ac libertas agitur, & in qua Nos pro juribus, & dignitate Episcopali in isto Regno tuenda, ab aliquibus ordinis Vestri pijs, & fortibus viris appellati, absque mora insurreximus, & jam pridem in gradu stamus, nullas privatas Nostras rationes secuti, sed debitæ Ecclesijs omnibus solicitudini, & intimo amori erga vos Nostro satisfacturi.*

Nihil sanè lætum, & vestris nominibus dignum eas litteras continere, in ipso earum limine intelleximus. Nam præter ea, quæ de norma in comitijs convocandis, peragendisque servata afferebantur, animadvertimus, eas ordiri à metu Vestro, quo suasore, nunquam Sacerdotes Dei esse solent, in ardua, & excelsa pro religione, & Ecclesiastica libertate, vel aggrediendo fortes, vel perficiendo constantes: quem quidem metum falsò judicavistis posse vos in sinum Nostrum effundere. *In sinu enim Nostro hospitari perpetuò debet charitas Christi, quæ foras mittit, & longè arcet à se timorem. Quâ Charitate erga vos, Regnúmque Galliæ paternum cor Nostrum flagrare, multis jam, ac magnis exprimentis cognosci potuit, quæ hic referre non est necesse. Si quid est autem, in quo benemerita de vobis sit charitas Nostra, esse imprimis putamus hoc ipsum Regaliæ negotium, ex quo, si seriò res perpendatur, omnis ordinis Vestri dignitas atque authoritas pendet. Timuistis ergo, ubi non erat timor,*

Id

Id unum timendum vobis erat; ne apud Deum, hominésque redargui jure possetis, loco, atque honori Vestro, & Pastoralis officij debito defuisse. Memoriâ vobis repetenda erant, quæ antiqui illi Sanctissimi Præsules, quos quamplurimi posteà quâlibet ætate sunt imitati, Episcopalis constantiæ, & fortitudinis exempla in hujusmodi casibus, ad vestram eruditionem ediderunt. Intuendæ imagines prædecessorum Vestrorum, non solùm qui patrum, sed qui nostrâ quoque memoriâ floruerunt: & qui Ivonis Carnotensis dicta laudâstis, debuistis facta etiam, cùm res posceret, imitari. Nostris quæ is fecerit passúsque sit, in turbulenta illa & periculosa contentione, inter Urbanum Pontificem, & Philipum Regem, muneris sui esse arbitratus, contra Regiam indignationem stare, bonis spoliari, carceres & exilia perferre, deserentibus alijs causam meliorem. Officij Vestri erat, Sedis Apostolicæ autboritati studia Vestra adjungere, & Pastorali pectore, humilitate Sacerdotali, causam Ecclesiarum Vestrarum apud Regem agere, ejus conscientiam de tota re instruendo, etiam cum periculo regium in vos animum irritandi; ut possetis in posterum sine rubore in quotidiana psalmodia, Deum alloquentes, Davidica verba proferre: Loquebar de testimonijs tuis in conspectu Regum, & non confundebar. *Quantò magis id vobis faciendum fuit tam perspectâ, atque exploratâ optimi Principis justitiâ, & pietate, quem singulari benignitate Episcopos audire, Ecclesijs favere, Episcopalem potestatem intemeratam velle, vos ipsi scribitis, & Nos magna cum voluptate legimus in vestris litteris? Non dubitamus, si stetissetis ante Regem pro causæ tam justæ defensione, neque defutura vobis verba, quæ loqueremini, neque Regi cor docile, quo vestris annueret postulatis. Nunc cùm muneris vestri, & Regiæ æquitatis quodammodo obliti, in tanti momenti negotio silentium tenueritis; non videmus, quo probabili fundamento significetis, vos ad ita agendum adductos, quòd in controversia victi sitis, quòd causâ cecideritis Quomodo cecidit, qui non stetit? Quomodo victus est, qui non pugnavit? Ecquis vestrûm tam gravem, tam justam causam, tam sacrosanctam oravit apud Regem? cùm tamen prædecessores vestri eam in simili periculo constitutam non semel apud superiores Galliæ Reges, imò apud hunc ipsum liberâ voce defenderint, victorésque à Regio conspectu discesserint, relatis etiam ab æquissimo Rege præmijs Pastoralis officij strenuè impleti? Quis vestrûm in arenam descendit, ut opponeret murum pro domo Israël? quis vel vocem unam emisit memorem pristinæ libertatis? Clamaverunt interim, sicut scribitis, & quidem in mala causa pro Regio jure, clamaverunt Regis administri; cùm vos in optima pro Christi bonore sileretis. Neque illa solidiora, quòd reddituri Nobis rationem,*

nem, seu veriùs excusationem allaturi rerum in hujusmodi Comitijs per vos actarum, exaggeratis periculum, ne Sacerdotium & imperium inter se collidantur, & mala, quæ exinde in Ecclesiam, & in Rempublicam consequi possent: proinde existimâsse vos, ad officium vestrum pertinere aliquam inire rationem tollendi de medio gliscentis dissidij: nullam verò commodiorem apparuisse, remedio ab Ecclesiæ Patribus indicato, utili condescensione canones temperandi pro temporum necessitate, ubi neque fidei veritas, neque morum honestas periclitentur: deberi ab ordine vestro, deberi à Gallicana, imò ab universa Ecclesia plurimum Regi, tam præclarè de Catholica Religione merito, & in dies magis mereri cupienti; propterea vos jure vestro decedentes illud in Regem contulisse. Mittimus hîc commemorare, quæ significatis de appellato à vobis seculari Magistratu, à quo victi discesseritis: cupimus enim ejus facti memoriam aboleri, & volumus, ea vos verba è litteris vestris expungere, ne in actis Cleri Gallicani resideant ad dedecus vestri nominis sempiternum. Quæ de Innocentio Tertio, Benedicto duodecimo, Bonifacio octavo in vestram defensionem adducitis; non defuere, qui doctis lucubrationibus ostenderint, quàm frivola, atque extranea sint huic causæ. Et magis notum est, quàm ut opus sit commemorare, quo zelo, quâ constantiâ eximij illi Pontifices Ecclesiæ libertatem defenderint adversus seculares potestates: tantum abest, ut eorum exempla possint errori vestro suffragari.

Cæterùm ultrò admittimus, & laudamus consilium relaxandi canonum disciplinam, pro temporum necessitate, ubi fieri id possit sine Fidei, & Morum dispendio. Imò addimus cum Augustino. Toleranda aliquando pro bono unitatis, quæ pro bono æquitatis odio habenda sunt: neque eradicanda zizania, ubi periculum sit, ne simul etiam triticum eradicetur. *Id ita tamen accipi oportet, ut in aliquo tantùm peculiari casu, & ad tempus, & ubi necessitas urget, licitum sit, sicuti factum est ab Ecclesia; cùm Arianos & Donatistas Episcopos, ejurato errore, suis Ecclesijs restituit, ut populos, qui secuti eos fuerant, in officio contineret. Aliud est, ubi disciplina Ecclesiæ per universum amplissimi regni ambitum, sine temporis termino, & cum manifesto periculo, ne exemplum latiùs manet, labefactatur, imò evertitur ipsius disciplinæ & Hierarchiæ Ecclesiasticæ fundamentum, sicut evenire necesse esset, si quæ à Rege Christianissimo in negotio regaliæ nuper acta sunt, conniventibus, imò etiam consentientibus vobis contra Sacrorum Canonum, & præsertim generalis Concilij Lugdunens. autboritatem, contra notam jampridem vobis in ea re mentem*

Nostram,

Nostram, & contra ipsam jurisjurandi Religionem, quâ vos Deo, Romanæ, vestrisque Ecclesijs obligâstis, cùm Episcopali charactere imbueremini, hæc Sancta Sedes executioni mandari, & malum invalescere, diutiùs differendo permitteret, ac non ea Nos, pro tradita divinitùs humilitati Nostræ suprema in universam Ecclesiam potestate, solemni more, Prædecessorum Nostrorum vestigijs inhærentes, improbaremus, cùm præsertim per abusum Regaliæ non solùm everti disciplinam Ecclesiæ res ipsa doceat, sed etiam fidei ipsius integritatem in discrimen vocari facilè intelligatur ex ipsis Regiorum Decretorum verbis, quæ jus conferendi beneficia Regi vindicant, non tamquam profluens ex aliqua Ecclesiæ concessione, sed tamquam ingenitum, & coævum Regiæ Coronæ. Illam verò partem litterarum vestrarum non sine animi horrore legere potuimus, in qua dicitis, vos jure vestro decedentes, illud in Regem contulisse: quasi Ecclesiarum, quæ curæ vestræ creditæ fuere, essetis arbitri, non custodes; & quasi Ecclesiæ, ipsæ, & spiritualia earum jura possent sub potestatis secularis jugum mitti ab Episcopis, qui se pro earum libertate in servitutem dare deberent. Vos sanè ipsi hanc veritatem agnovistis, & confessi estis, dum alibi pronuntiâstis; Jus Regaliæ servitutem quamdam esse, quæ in eo præsertim, quod spectat beneficiorum collationem, imponi non potest, nisi Ecclesiâ concedente, vel saltem consentiente. *Quo jure vos ergo jus illud in Regem contulistis? Cúmque Sacri Canones distrahi vetent jura Ecclesiarum; quomodò ea vos distrahere in animum induxistis, quasi eorumdem Canonum authoritati derogare liceat vobis? Revocate in memoriam, quæ inclytus ille conterraneus vester Clarevallensis Abbas non Gallicanæ modo, sed etiam universali Ecclesiæ lumen à vobis meritò nuncupatus, Eugenium Pontificem officij sui admonens reliquit scripta præclarè:* Meminisset se esse, cui claves traditæ, cui oves creditæ sunt. Esse quidem & alios Cœli ianitores, & gregum Pastores, sed cùm habeant illi assignatos greges, singuli singulos; ipsi universos creditos, uni unum, nec modò ovium, sed & Pastorum Eugenium esse Pastorem: ideoque juxta Canonum statuta alios Episcopos vocatos fuisse in partem solicitudinis, ipsum in plenitudinem potestatis. *Ex quibus verbis quantum vos admoneri par est de obsequio, & obedientia, quam debetis huic Sanctæ Sedi, cui Nos, Deo authore, quamquam immeriti præsidemus; tantumdem Pastoralis Nostra sollicitudo excitatur ad inchoandam tandem aliquando in hoc negotio, quam nimia fortasse longanimitas Nostra, dum Pœnitentiæ spatium damus, hactenus distulit, Apostolici muneris executionem.*

Quam-

Quamobrem per præsentes litteras, traditâ Nobis ab omnipotenti Deo authoritate, improbamus, rescindimus, & cassamus, quæ in istis vestris comitijs acta sunt in negotio Regaliæ, cum omnibus inde secutis, & quæ in posterum attentari contigerit, eáque perpetuò irrita & inania declaramus; quamvis cùm sint ipsa per se manifestè nulla, cassatione aut declaratione hujusmodi non egerent: speramus vos quoque ipsos, re melius consideratâ, celeri retractatione consulturos conscientiæ vestræ, & Cleri Gallicani existimationi, ex quo Clero sicuti hucúsque non defuere, ita in posterum non defuturos confidimus, qui boni pastoris exemplo, libenter animam ponere parati sint pro ovibus suis, & pro testamento Patrum suorum. Nos quidem pro officij Nostri debito parati sumus, Dei adjutrice gratiâ, sacrificare sacrificium justitiæ, & Ecclesiæ Dei jura, ac libertatem, atque hujus Sanctæ Sedis authoritatem, dignitatémque defendere, nihil de Nobis, sed omnia de eo præsumentes, qui Nos confortat, & operatur in Nobis, & qui jussit Petrum super aquas ad se venire. Præterit enim figura hujus mundi, & dies Domini appropinquat. Sic ergo agamus, Venerabiles Fratres; ac Dilecti Filij, ut cùm summus Paterfamilias, & Princeps pastorum rationem ponere voluerit cum servis suis, sanguinem pessumdatæ, & laceratæ Ecclesiæ, quam suo acquisivit, de Nostris manibus non requirat. Vobis interim omnibus Apostolicam benedictionem, cui cælestem accedere optamus, intimo paterni amoris affectu impartimur.

Datum Romæ die 11. *Aprilis* 1682.

Documentum LX.

Alia Cleri Gallicani epistola ad Sanctissimum Dominum Nostrum INNOCENTIUM XI. Pontif. Max.

BEATISSIME PATER.

QUantum olim à Majoribus nostris Sedi Apostolicæ delatum est, tantum nos, qui onoris Sacerdotalis successores Patriique animi hæredes sumus, Vestræ Sanctitati debere, solemniter profitemur; neque id modò, quòd Vestra Beatitudo in præcelso editóque Ecclesiæ loco posita est, sed & quòd Illam videmus singulari pietate, & religione summâ, loci auctoritatem exæquare. Cùm enim Petri Cathedram eâ quâ debemus veneratione prosequimur, & pariter nobis ante oculos proponimus virtutes eximias,

eximias, quibus V. S. ornata est severitatem scilicet Institutorum, studium amplificandæ Ecclesiæ, constantem retinendæ veteris disciplinæ sententiam, quotidianam sollicitudinem omnium Ecclesiarum, obfirmatam non acquiescendi carni aut sanguini voluntatem, non possumus non admirari, & summam in honoribus gloriam, & parem in moribus disciplinam. Hæc & alia, quæ sanè magnifica sunt, magnam de Vestro Pontificatu spem omni Ecclesiæ injecerunt; quisque statim Vestri nominis merita prædicare, sibi quisque polliceri cœpit, fore ut summo Pontifice Innocentio Undecimo Ecclesia Provincias reciperet, quas Patrum nostrorum memoriâ Hæresis abstulerat, & fides Romana prolatis longè finibus amissam recuperaret possessionem. Ea spes Orbis Christiani fuit, eâque opinio hoc magis apud nos invaluit, quòd paribus votis, & simili animorum consensione cum Vestra Sanctitate conveniret Rex Christianissimus, qui, quâ Religione, & quâ præditus est potentiâ, impietatem disturbare, & solus inter Principes Christianos domitam hæresim Romanis subjicere fascibus potest; neque frustra est hæc expectare ab invictissimo Principe, qui jam non minùs religione, quàm armis, Magni Nomen implevit. Ille domi hæresis tanquam alicujus hydræ innumera capita Edictorum pondere oppressit: Ille jam pridem foris subactis Provincijs & Civitatibus expugnatis, Romanæ Ecclesiæ religionem intulit, & nuper in Argentoratensem Civitatem, stupente Europâ, & frendente hæresi fidem ab exilio reduxit, expiatóque Dei Sanctuario, signa Catholica sacris affixit postibus, quos tot annos hæreticorum polluerat impietas. Hæc Christianissimus Rex, cujus spectata virtus, summa in rebus gerendis Prudentia, in exequendis Fortitudo admirabilis, Magnitudo animi, Justitia, Fides, Religio, tanquam sagittæ in arcu brachij potentis, ad tollendam hæresim, delendum mendacium. Cùm hæc inter sanctissimum Pontificem, & Regem Maximum incredibilis esset virtutum, & voluntatum conspiratio, quid aliud nos augurari oportebat, quàm fidei victorias, & gloriam Ecclesiæ. Verumtamen, Beatissime Pater, hæc contra omnium exspectationem perversis quibusdam hominum improborum artibus interpellata sunt: vix præ dolore hæc meminisse, nedum commemorare possumus. Etenim dum Rex Christianissimus pro sua pietate rem Ecclesiæ bene & feliciter gerit, ecce per Provincias & Civitates Galliarum Litteræ Apostolicæ divulgatæ sunt, quibus sacra Regis Christianissimi Majestas offenditur, acerbis minacibúsque litteris impetitur ille Rex, Prædicator fidei, Defensor Ecclesiæ, Regionum Præsul, Patriæ Custos, Triumphator Gentium; convelluntur Jura Regni, tolluntur sacra majorum nostrorum deposita, pulsantur Ecclesiæ Gallicanæ libertates, cæditur reverentia Sacerdotalis, Provinciarum

Eccle-

Ecclesiarúmq; Privilegia violantur, subvertitur Jurisdictio Episcoporum, peruptisque terminis, quos Patres nostri constituerunt, ex antiqua Patrum nostrorum hæreditate immeriti dejicimur. Ingemuit, Beatissime Pater, Clerus Gallicanus, cùm videret, contra Canonem Ecclesiasticum, & contra formam judiciorum condemnatum esse Illustrissimum Archiepiscopum Tholosanum: exhorruit districtum & minitantem Capiti Collegæ excommunicationis gladium, demum contra fidem Concordatorum litteræ Pontificiæ absque Canonica causa denegantur ritè nominato ad Apamiensem Episcopatum; unde accidit, ut non succurratur Ecclesiæ scissurâ laboranti, quoniam non adest Episcopus, qui & pro munere institutionis suæ tollat schisma, & dissidentes ad unitatem revocet.

Unde verò, Beatissime Pater, tot & tantæ in nos irarum causæ? quos olim unus ex Vestrę Sanctitatis Prędecessoribus appellabat Gentem sanctam, Regale Sacerdotiũ, Populum acquisitionis, cui DEUS Israël benedixit. Nonne nobis eadem quæ Majoribus nostris fuit in Summum Pontificem devotio? Nonne erga Sanctitatem Vestram reverentiæ & obedientiæ obtestatio similis? idémque nos, quos illos olim ejusdem communionis vinculum Sedi Apostolicę adstrictos tenet? Dolemus, Beatissime Pater, nihilominùs ex vestris litteris in Ecclesia seri discordias; cúmq; in dies malum ingravesceret, huic tandem obviàm ire cœpimus; habitóq; generali Ecclesiæ Gallicanæ conventu in commune providere, ne quid detrimenti Christiana res caperet. Adivimus itaq; Regem Christianissimum, & quà legatione pro Christo fungimur, tanquam DEO exhortante per nos, obsecravimus, ne ex unius negotij causa ædificationem Dei dissolvi fineret. Eum verò, Beatissime Pater, qui pacandi orbis gratiâ, gloriæ & magnitudini suæ, quibus nihil fortissimo Principi pretiosius est, ultrò modum fecit, tranquillitati Ecclesiæ & felicitati Sacerdotum nihil non condonaturum esse, rogationis nostræ eventus comprobavit.

Quoniam verò paci & quieti Ecclesiæ Gallicanæ, non modò in præsentiarum, sed etiam in posterum prospiciendum est, talia nempe præcesserunt, ut similia, vel etiam graviora pręcaveri oporteat; pręmisso erga Sedem Apostolicam, quod decet, reverentię & obedientiæ officio, impensiùs deprecamur Sanctitatem Vestram, ne jura, privilegia, mores, & instituta Majorum convelli, aut minui patiatur, ea præsertim, quæ sacris Canonibus, & Patrum Decretis stabilia nobis semper in bonore & usu fuerunt, & quæcumque Ecclesia Gallicana auctoritate consuetudinis & vetustatis possessione defendit: idque eò ardentioribus votis exposcimus, quo nullâ temporum interruptione, nulláq; definitione Patrum hac in re Ecclesiæ Gallicanæ derogatum est. Ejusmodi autem sunt Episcoporum judicia, quæ ex Patrum Decretis, & ex moribus nostris in his partibus à nobis tractari, quin etiam interjectis ad Sedem Apostolicam appellationibus finiri debent; ea quoque, quæ ad jurisdictionem Metropolitanorum & Episcoporum

porum attinent, jura Regni, libertates Ecclesiarum, negotia Ecclesiastica, quæ omnia intra limites Diœceseos Galliarum æstimari, agitari, & judicari condictum est. Prudentissimè enim, & justissimè, ut in simili propè negotio Patres Africani ad Cœlestinum Papam scribebant, Nicæni Patres providerunt, quæcúmque negotia, ubi orta, sunt finienda, nec unicuique Provinciæ gratiam Sancti Spiritûs defuturam, quâ æquitas à Christi Sacerdotibus, & prudenter videatur, & constantissimè teneatur.

Oramus itaque Sanctitatem Vestram, & omnibus precibus obtestamur, ut suam, quam Vestris Fratribus DEUS tribuit portionem, intactam illibatámq; esse velit, ut paterno animo suam filijs hæreditatem sartam tectámq; custodiat, ut vulneribus Ecclesiæ Gallicanæ Matris nostræ piâ, & salubri eorum, quæ gesta sunt, ratione medeatur; nec intercessionem Cleri Gallicani minùs æquis auribus accipiat; dum præsertim periculum est, ne quid dispendij res nostræ, nobis tacentibus, patiantur. Neque hæc pro juribus nostris defendendis repentina supervenerunt subsidia: antiqua Majorum nostrorum documenta sunt, quæ ut hausimus ab ijs, ea pariter hoc Ecclesiastici vigoris, & Sacerdotalis animi exemplo, ad posteros transmittimus. Quin etiam æmulamur sapientiam Patrum, qui in similibus causis, simili modo suis institutis providerunt, neque id ægrè tulisse Summos Pontifices Bonifacium & Cœlestinum, quin & hisce postremis temporibus Innocentium X. accepimus; speramus quoque, Beatissime Pater, fore ut Vestra Sanctitas æqui bonique consulat hanc nostram contestandæ, & dirimendæ causæ rationem, ubi sine honoris erga Vestram Sanctitatem diminutione, sine ulla charitatis offensione, decertata jura suis possessoribus asseruntur. Nobis enim hoc inprimis de Vestra Sanctitate pollicemur, ut ille, cujus ad Pontificatum felix ortus, & læti dies fuerunt, cujus vita omnis virtutibus tanquam faustis syderibus fulget, amotis procul vel levium dissidiorum nebulis, tranquillitatem Ecclesiæ Gallicanæ afferat, & serenitatem. Hoc omnium nostrûm votum, & hoc cum Apostolica benedictione optant, expectántque.

Datum Parisijs pridie Nonas mensis Maji, anno 1682.

Sanctitatis Vestræ.

Obsequentissimi & devotissimi Filij ac Servi Vestri,
Archiepiscopi, Episcopi, & alij Ecclesiastici Viri in Comitijs Generalibus Cleri Gallicani Parisijs congregati.
Franciscus Archiepiscopus Parisiensis, Præses.

De Mandato Illustrissimorum & Reverendissimorum Archiepiscoporum, Episcoporum, totiúsque Cœtûs Ecclesiastici in Comitijs Generalibus Cleri Gallicani Parisijs congregati.

Documentum LXI.

Epistola Pastorum Apamiensium ad INNOCENTIUM XI. Pontif. Max. quâ & veniam petunt, quòd Vicarijs Generalibus ab Illustriss. Archiepiscopo Tholosano constitutis obedientiam detulissent, & Pontifici gratias agunt, quòd pœnitentes veniâ benignè donâsset.

SANCTISSIME PATER.

Post humillima Pedum oscula,

Peccavimus: nec satis est semel dixisse; addimus iterum iterùmque, peccavimus. Denique sine modo vocem illam, quæ tam multis saluti fuit usurpata, multo pluribus perniciem attulit prætermissa, ingeminamus: peccavimus. Sit hoc Epistolæ hujus initium, sit clausula, sit summa. Quid enim aut jucundius legere Vos, aut nos scribere salubrius possumus? Dicat igitur unusquisq; nostrûm in se reversus, quod ille Adolescens Evangelicus: Pater peccavi in cœlum & coram te. *Gravem quippe in cœlum culpam commisimus, qui positâ ad aratrum manu retrò respeximus, facti regno Dei minùs idonei, qui animas nostras facientes pretiosiores, quàm nos, minùs metuimus peccare in conspectu Domini, quàm incidere in manus hominum. Denique qui cum hominibus Christi tunicam inconsutilem scindentibus, abominationem desolationis in loco sancto ponentibus, & adversus id omne, quod vocetur Deus, sese erigentibus, fœdam & exitiosam non sponte quidem, sed neque inculpatè Societatem inivimus. Coram Vobis, Beatissime Pater, deliquimus, desertis ijs Castris, in quibus Sanctitas Vestra toto animi robore, totáq; cum laude præliatur prælia Domini. Tum etiam, quòd maluimus plenam ignominiæ securitatem quærere, quàm pulchra sanctáq; Vobiscum adire pericula, Vobiscum deinde partituri æterni gloriam triumphi. Denique quòd neglectâ Vestrâ optimi, supremíque Pastoris voce, lubentiùs audivimus ululatum Lupi.*

Auget verò non mediocriter culpam nostram, quòd per crebra Innocentiæ exempla in culpam ruimus: quòd de agone recessimus, cùm maximè socij, Fratrésq; nostri in stadio currerent, ac sic cucurrerint, ut quidam eorum bravium comprehenderint, omnes comprehensuri videantur. Quòd, Pater Sanctissime, Episcopi nostri viri Apostolici [cui toties singuli dixeramus, etsi omnes scandalizati fuerint in te, ego nunquam scandalizabor] spem decepimus, gloriam obscuravimus, triumphum minuimus, illámq; beatam, nec satis prædicandam necessitudinem, quâ cum illo conjuncti fuimus, non satis meminisse, penè contemnere visi sumus.

Z *Ingens*

Ingens profectò culpa fuit hæc, grandéque delictum, at cui sua non defuit pœna. Profectò in regionem longinquam durissimam servitutem servivimus, sed Cive regionis illius, cui adhæsimus, porcos pascente, fame perimus, siliquas cupimus, nec impetramus, & tamen crudelissimo Domino felices videmur. Non opus est istius calamitatis singulas partes percurrere, quarum vel aliquas meminisse non parva calamitas est.

Habuit tamen pessima ista conditio optimum hoc, quòd nos & de paternæ domûs felicitate cogitare, & in paternæ charitatis amplexus venire compulerit. Surgentes revertimur ad Patrem, apud quem cùm mercenarij loco esse vellemus, excepit nos more filiorum splendidè ac peramanter. Præ foribus, extra limen ob metum & reverentiam substiteramus, nec ostium pulsare ausi, nec ulteriùs progredi. Sed moras istas pati non potuerunt paterna viscera, venientique soboli dulcissimi genitoris, non domus tantum, sed pectus quoque patuit.

Decebat quidem nos, Beatissime Pater, tam fœdæ defectionis labe pollutos, per longum ac laboriosum baptisma, amissum recuperare nitorem, támque alto vulnere confossos gravioribus subjacere remedijs, ac ita demum pristinæ sanitati restitui. Decebat, inquam non adstantes, depositos, omníque prorsus sacerdotali honore carentes diu multúmque ruinam nostram lugere, Deum placare, ac Universæ Ecclesiæ Gallicanæ, nedum Apamiensi, cui ingens scandalum fuimus, satisfacere. Sed è re fore visum est, resipiscentes excipere in Spiritu lenitatis, magísque placuit indulgentia. Itaque affuêre statim Vestro nomine, qui venientibus in amplexus ruerent, qui Ecclesiæ redderent, quíque in ea solitis oneribus fungi juberent.

Quæ cùm ita sint, Beatissime Pater, nostri muneris esse putavimus, pro singulari illa veréque Apostolica in nos benignitate atque clementia Vestra, humillimas hâc Epistolâ Sanctitati Vestræ gratias agere, simúlque polliceri, neminem unquam fore [si modò Deus adfuerit, ac super nos misericordiam suam corroboraverit] qui Sanctæ Sedis mandata libentiùs audiat, qui ab ea desciscentes cautiùs fugiat, quíque Schismaticos, & Ecclesiasticæ libertatis hostes perfectiori oderit odio. Aperiantur carceres, acuantur secures, erigantur cruces, effundat in nos crudelitas, quidquid malorum in patres atque Collegas nostros huc usque ingestum est, dabit Christus hæc omnia superare ac vincere, simúlque efficiet, ut sic demum magis magisque constringatur sanctissimus ille nexus, qui nos cum Apostolica Sede copulat atque conjungit. Erit nobis sanctum, quidquid illa probaverit, eritqûe reprobum, quidquid rejecerit, nec aliter quàm publicani, ac ethnici loco habebimus, quisquis illam audire contempserit.

Rumor est, Sanctissime Pater, cuncta ad quietem vergere, pacem polliceri, factum-

factúmque id esse operâ atque industriâ Reverendissimorum Episcoporum, qui convenêre Parisios; qui tam arduam, támque difficilem controversiam, regnum inter & Sacerdotium quomodò componerent, nisi forent Spiritu Sancto repleti? hoc ajunt.

Et enim, si pax ista talis extiterit, qualem à Sanctitatis Vestræ cura, sapientia, tum animi fortitudine populus Christianus universus exspectat, qualem per tot labores, gemitus, pericula Episcopus noster quæsivit, qualem postulat Sanctæ Sedis violatæ Majestas, Sacro-Sancti Concilij Lugdunensis conculcata auctoritas, Octoginta minimùm Ecclesiarum sub jugum missa libertas. Si pax ista Domûs Dei zelatoribus attollat animos, eósque qui Sanctam Sedem veneratione ac studio prosequuntur, quíque pro ea non exigua incommoda perpessi sunt, ac nova pro ejus dignitate tuenda, si quid imposterum triste acciderit, ad subeunda pericula, fortiores, alacrioresque efficiat. Denique, si pacem istam Ecclesia dederit, non acceperit, & quidem invita, vim passa, spreta, ludificata, tunc profectò Reverendissimis Episcopis ex animo gratulabimur, simúlque in Domino gaudebimus, Deúmque pacis benedictum dicemus ex hoc, nunc & usque in Sæculum.

Contrà verò, si fuerit ista pax non donum Dei, sed opus, imò ludus Sæculi, non Ecclesiæ restituta libertas, sed rata servitus, & si quid melius, catena paulò nitentior; non prostratus error, sed triumphata veritas; non improbitatis atque audaciæ frænum, sed ad quidvis adversus Concilia œcumenica, adversus Sanctæ Sedis Decreta, adversus omnia sacra imposterum audendum tentandúmque incitamentum. Si tot eximios invictósque libertatis Ecclesiasticæ defensores pax reliquerit inglorios, afflictos, oppressos, pedibus conculcatos, contrà verò tot improbos, qui ausi sunt altare contra altare erigere, Sanctam Sedem quasi infestis signis petere, multa Sacrilegio patrare, quíque de illis adhuc gloriantur [adeò non dolent] nullâ nec levi quidem pœnâ affecerint, sed gaudere licuerit mercede iniquitatis. Postremò si fuerit pax ista non pax, sed bellum, tanto terribilius, quanto latentius, tanto crudelius, quanto callidius, sub blando concordiæ nomine decipit: erit proh dolor! nobis lugendus non unus, sed duplex casus; noster scilicet, & Religionis; noster quidem, qui in bello corruimus: Religionis autem, quam pax ista quodammodò dejiciet, atque prosternet. Sed meliùs sperare movent quæcumque huc usque Sanctitas Vestra pro Domo Dei & fecit, & passa est fortiter atque sapienter.

Multo plura fortassis addenda forent, sed utilius modestiúsque silebimus. Taceant pœnitentes & lugeant, qui nec nimiùm silere, nec satis lugere possunt.

Gaudeat interim lugentibus nobis Sanctitas Vestra, gaudet Angelus non super uno, sed super multis peccatoribus pœnitentiam agentibus. Dignatus est olim Christus Mulieri in Civitate peccatrici osculandos pedes porrigere: num parem pœnitentia nostra ambit honorem? Ambit equidem. Non veremur tali exemplo provocati, Christi potestatis Vicarij, Christi vitæ æmuli non pedes quidem, sed pedum vestigia prono ore osculari ac lambere. Datum die Martij, anno verò 1682.

Humillimi & Obsequentissimi in Christo Filij & Famuli

Parochi Apamienses.

Documentum LXII.

Quinta Epistola R. P. Cerle ad INNOCENTIVM XI. Pontif. Max.

SANCTISSIME PATER,

Post humillima pedum Oscula.

Quantus ego sum, qui verbis meis loquar Vobiscum; video enim Vos Domine, sicut Angelum Dei, & conturbatum est cor meum præ timore gloriæ Vestræ. Sed recreat me erigitque non parùm, quòd auteæ virgæ summitatem mihi non semel osculandam porrexistis. Illam nunc quoq; precor porrigite, méq; liberate à laqueo venantium, & à verbo aspero.

Accepi, Beatissime Pater, esse Romæ, qui dicerent, quidquid ad hoc usque tempus in negotio Regaliæ factum est, partim me inscio factum, partim suasu atque impulsu Clarissimi viri Domini Favoritij Amanuensis Vestri actum esse.

Qua de re, Pater Sanctissime, cùm primum certior factus sum, risi plurimum [quod quidem Vestrâ pace dictum sit] improbi Sycophantæ socordiam, qui se putavit tam crassâ calumniâ, supinóque mendacio Romanam solertiam dexteritatémque in fraudem inducere, ac ipsos videntes obcæcare.

Cœpi deinde & mihi, & Ecclesiæ timere vehementer. Intellexi nimirum cum ex hac novissima fraude, tum ex omni nequitiæ genere, quod est in perditissimæ causæ defensione à Regalistis adhibitum, Adversarium nostrum Diabolum summo studio totisque viribus in perniciem nostram incumbere; quippe qui nec viribus, quas habet permagnas, nec artibus, quibus potissimùm valet, ullâ ratione parcat.

Est illi [quod quidem magnus observavit Gregorius] duplex in sacris litteris nomen, nam Leo vocatur, & Draco dicitur. Leo est, quia devorat, Draco quia decipit,

cipit, utrúmque nos, cum Gallijs, tum extra Gallias, quod arduo satis molestissimèque experimento tristissimis istis temporibus edocti sumus. Hic enim Leo iste adversus non tremendùm rugit, fauces aperit, dentes stringit, ingentem de nobis stragem edit. Romæ verò Draco sibilat, multiplices se torquens in giros, totúmque in nos, quod gerit intra viscera lethale virus, evomit.

Hic nos tanquam nimio studio Apostolicæ Sedi addictos, maximèque Catholicos ad internecionem Leo prosequitur. Illic verò nos ut Vobis religione minùs, quàm necessitate deditos, ac heterodoxis nescio quibus societate conjunctos, omni Vestro præsidio destituere, invisósque efficere totis viribus ac nervis Draco contendit. Hic Episcoporum agmina commovet, ut Vos [si Petrus sinat] in ordinem redigat. Illic verò quia Vestra dignitas in tuto est, charissima Vobis capita per fraudem & insidias quærit elidere.

In Gallijs Leonis furor equuleos parat, cruces erigit, exilijs nostris, fugâ, ærumnis cunctas Regni provincias implet & terret: prætereà universæ religioni bellum indicit, homines impios & Satanæ traditos in interitum carnis, Sanctos habet: qui verò Sancti sunt, ex Ecclesijs eliminat, ac in vincula conjicit, monasteria in popinas ac lupanaria commutat, virgines expellit, Sacerdotes pessundat, ejectis Pastoribus, ovibus Christi Lupos præficit. Quid plura? Apostolicas litteras, jussiones, Censuras aut stulto ludibrio habet, aut humanâ rabie conculcat. Denique cuncta gerit, quæ Vos ad citò torquenda fulmina, ad Vestram dignitatem celeriter vindicandam, ad coercendam sine mora improbitatem, ad tuendam summâ festinatione innocentiam impellere, acuere, urgeréque debent.

At Romæ Draco vaferrimus callidissimúsque trium annorum moris alias moras nectit. Hunc in suspicionem adducit, illum varijs artibus in suas partes trahit, alios terret, alios allicit, cunctos dolo capit. Ad hoc nihil non pollicetur, nihil non mentitur. Denique omnes machinas adhibet, ut de manu Vestra, Beatissime Pater, fulmen excidat, ut Ecclesia serviat, ut improbitas tuta sit, ut pietas, & innocentia profanis impiorum conatibus succumbat.

Sed ne diutius vetera, & quæ sunt omnibus perspecta, commemorem, recentiora quædam, nec ita nota perstringam. Hoc ipso tempore, Pater Sanctissime, quo ad pedes Sanctitatis Vestræ parvitas mea scribit, quinque sunt hujus Diœcesis Parochi carcere conclusi: octoginta verò, quorum sunt occupata obsignatáque bona, non aliam profectò ob noxam, aliúdve scelus, quàm quia summo illo cælestíque beneficio, Jubilæo videlicet à Vobis concesso, ad nostram verò exiguitatem misso destinatóque, persanctè usi sunt: quódque eorum nonnulli, quos error humanus fragilitásque abduxerat, in se tandem reversi, quidquid recedendo peccaverant, amarè flendo deleverant, tantáque per illos

 dies

dies salutis induti sunt virtute ex alto, ut à Vestra fide & obsequio, nostrâque societate nullis terroribus nullisque periculis divelli posse videantur. Denique quòd eorum oves Pastorum vocem audientes, nec non exempla sequutæ tempore illo acceptabili cælestibus divitijs mirum in modum locupletatæ sunt, sedémque Apostolicam, unde opes illæ fluxêre, ferventiori studio pietate atque honore prosequuntur.

Hoc vidit Tartareus Leo, nec tulit, cúmque spirituales opes non posset auferre, temporalibus rapaces ungues injecit. Diripiuntur Ecclesiæ, spoliantur Pastores, enecantur pauperes, quorum quidem pauperum, qui certè sunt apud nos innumeri, totus ferme in Sacerdotum charitate census & vita est. Hanc crudelem vicem Vestra mansuetudo, patientia, benignitas reposcebat? Hanc illam spem injecerat, qui ad solemne de tanta lite judicium impediendum cuncta in Gallijs è sententia Vestra factum iri pollicitus est?

Sed quamquam acerbissima ista sint, omnique crudelitate plena, plus tamen improbitatis ac nequitiæ videtur esse in illo, quem, ut diximus, ubique spargunt rumorem; cujus profectò ille artifex est, qui in sacris Litteris & mendax dicitur, & Pater mendacij: me scilicet in his omnibus negotijs non nisi larvam esse, me inconsulto, me prorsus inscio fieri, quidquid his temporibus geritur. Etenim si credendum est sycophantis, & calumniæ cusoribus, Litteris Apostolicis debitum honorem non detuli, otiosus omnino fui, Regalistis non obstiti, illicitis Episcoporum Conventibus non intercessi. Hæc si ita sint, cur tandiu fugio? Cur tam diligenter lateo? Cur ubique paratas Cruces invenio? Denique cur alios timeo, qui timeri poteram, si Belial quàm Christi partium esse maluissem?

Esto nihil fecerim, at multa passus sum pro Christo, Ecclesia, pro Sanctissimis Canonibus. Hæccine quoque inficiabuntur? negabúntne cervicibus nostris institisse Carnificem, atque in imagine cœpisse, quod utinam in Corpore nostro aliquando perficiat? Hæc est gloria nostra, cujus splendorem nullum mendacium obscurabit, quam nulla fraus dolúsque nullus, aut minuere, aut nobis eripere poterunt. Hæc est gloria nostra, quæ nos clarissimis Christi Confessoribus adnumerat, Sanctissimis Episcopis consociat, Vobis ipsis Beatissime Pater, fœdere ac societate, quanta quidem inter Dominum & servum haberi potest, conjungit.

At, inquiunt, ad cuncta, quæ præstiti adeunda, Dominus Favoritius me impulit, ejus operâ & consilio in omnibus usus sum. Bene est, non poterant profectò res meæ gestæ nobiliori calculo comprobari. Nec enim potui cuncta non

rectè

rectè peragere, tam sapientem támque rerum agendarum peritum authorem secutus.

Sed quamquam tam sapienti monitori aurem præbuisse maximè mihi laudi verteretur, indebitam tamen laudem non aucupor, qui meam, si quam haberem, arbitrarer ut stercora, ut Christum lucrifacerem: Favoritium quidem colo, reveréorque; at Favoritio nihil penitùs debere me sentio, nisi quantum à singulis Christianis debetur homini, cujus sunt in Vos, in Apostolicam Sedem, inque universam Ecclesiam ingentia merita.

Aliud subjungam, Pater Beatissime, audacius fortè liberiúsque, sed veniam, uti spero, audaciæ meæ benignitas Vestra non denegabit. Sit licèt Favoritius vir usquequaque magnus, licèt illius industria, fidésque Vobis spectatæ probatæque sint, quod quidem singularis virtutis argumentum & præmium est, & si pietatem illius, ingenium, solertiam Roma universa, atque omnes omnino boni demirentur, quódque majoris est gloriæ [ut vult Hieronymus] licèt illum hostes Ecclesiæ detestentur, cúmque gladijs nequeant, verbo interficiant. Denique quamquam Favoritius ille sit, cui fideles omnes plurimum de Vestra in illum benignitate confidentes sublimiorem gradum ampliorésque honores deprecentur, ac ne amplius vestrorum potiùs, quàm suorum adversariorum telis pateat, plenam dignitate securitatem exoptent. Quantus quantus sit, tamen multo minor multóque inferior ijs est, quibus in negotio hoc toto Authoribus usus sum. Quinam vero sint illi? Vos Pater Sanctissime, Paulus, Christus.

Docuit me Christus cum verbo, tum exemplo pastoris munus esse pro ovibus animam ponere. Monuit me Paulus depositum ut custodirem. Vos ipsi jussistis prælia Domini ut præliarer, útque fortiter in statione tam sancta permanerem. His Ducibus, his Authoribus movendum regendúmque me tradidi. Favoritio nec notus sum, nec ille mihi. Certè nullas unquam ad illum litteras misi, ab eo nullas accepi: ita me Deus adjuvet.

Post confutata protervi Calumniatoris mendacia liceat, Pater Sanctissime, majus nostrum, imò totius Ecclesiæ vulnus summo Medico aperire. Cùm magno apud omnes bonos odio laborare sese intelligerent Patres Societatis JESU, propter nefariam illam Probabilitatis doctrinam, nuper à Sanctitate Vestra magno fidelium plausu damnatam, ut eam à se invidiam, minimè tamen mutatâ sententiâ depellerent, sanxêre in ultimo suo generali Conventu, opinionem illam, quæ propius ad verum accedere videretur, ut plurimùm esse sequendam. Quo profectò Decreto non tam veritati consulitur, quàm Ecclesiæ illuditur, quàm Sancta Sedes irridetur, quàm errori latibulum securitásque paratur.

Hærendum, inquiunt, ut plurimùm Sententiæ probabiliori. Cur non semper? quod ratio suadet, quod Sancti Patres admonent, quod Canones præcipiunt? Cur non semper? cùm omnes omnium ferè Sanctorum Patrum paginæ clament: in dubijs tutiorem partem esse sequendam? An aliquando peccare Sanctum est? An quandóque perire tutum? An Christus ut plurimùm tantùm est veritas? Mavúltq; identidem videri & esse probabilitas? Videtur ut plurimùm istud Semi-Arianorum alterum Homoüsion, totum videlicet ad fallendos incautos, & fraudem occultandam compositum.

Fas, inquiunt, interdum esto, nefas ut plurimùm ex sententia minùs probabili quidpiam aggredi. Verè defecerunt scrutantes scrutationes. Quid est, quod dixisti, o infelix Astutia! O Sententiam necessitate confusam! [Ut ait Tertullianus] quod negatur, præcipitur: quod licet, prohibetur. Cur sæpius dumtaxat persequaris, quod semper quærendum sit? Quomodò quod nunquam fieri licet, interdum ritè feceris?

Sed quæ res tandem sequendi respuendique opinionem probabiliorem tempus præfiniet? Illa videlicet toties locum habebit Sententia verisimilior, quoties res erit cum rusticis, operarijs, bajulis, ancillis, & id genus mulierculis, quorum sunt levissima nulliúsque ponderis, & [quod caput est] nihil ad Societatem pertinentia negotia. Contra verò, quod minùs probabile censebitur, id Probabilistæ sequentur, unde magnum sibi commodum obventurum, aut grave periculum metuendum erit. Verbi gratiâ, si orta de Regalia gravis controversia fuerit, certentqúe invicem, illinc quidem gens potentissima, opibus, honoribus, aliísque Beneficijs assentientes cumulans, adversantes verò nullo non pœnarum genere afficiens: hinc autem Sancta Sedes futura tantùm bona promittens, ac lentis fulminibus parùm [ut incredulis videtur] metuenda; tum liceat Jesuitis valedicere veritati, sibique in sinu Probabilitatis perfugium & armamentum quærere.

Obtineat opinio probabilior apud infimæ notæ Jesuitas plebémque, ut ita dicam, Societatis, regendis tenuiorum conscientijs mancipatam, & evangelizare pauperibus missam: liberum verò sit ab ea recedere, istius sacræ gentis Proceribus, quibus sors & gloria est stare semper ante Reges & Præsides. Non loquatur in istis Spiritus veritatis, libentiùs in Aula Spiritus Probabilitatis auditur.

Hæc placita, aut monstra veriùs Conventus ille parturijt, Beatissime Pater, nec veriti sunt errorem illum lege sancire, cum in ipsa Urbe Roma, ubi omnis error configitur, tum sub oculis Sanctorum Petri & Pauli, qui fuerunt suntqúe maximi præcones, assertorêsque veritatis. Tum denique audiente spectantéque Innocentio Undecimo, per quem est probabilitas afflicta, per quem est [ut speramus] jugulanda.

Sed

Sed adeò ita facere non sunt veriti, ut maximè tali loco, talibúsque testibus Decretum istud edere callidi homines quæsierint, studuerintque, ut si quando in impium Dogma pietas erudita insurgeret, hâc statim excusatione occurrerent. Carere baud dubiè omni reprebensione, quod Ecclesia Romana, quæ est veritatis firmamentum, quódque Innocentius XI. tantus Censor vidisset, nec arguisset. Sed erravit istorum bominum terrena animalísque Sapientia; non feret profectò, non feret Innocentius XI. Urbem Romam dehonestari tali partu, nec suum Pontificatum pollui tali probro.

Doctrinas istas peregrinas, ut vocat Apostolus, cùm palàm profiteantur Patres Jesuitæ, tum Academias omnes, tum omnia Clericorum seminaria impetu facto occupant. Invasére nuper Principis jussu, ac novo quodam productæ extensæque Regaliæ jure Academias bujus Regni permultas, & in bis percelebrem illam Tholosanam. Idqúe agere ausi sunt inconsultâ Sanctâ Sede, cùm tamen Academiæ istæ omnino Pontificiæ sint, nec minoris Vestræ Ecclesiæ referat, Doctores Scbolis, quàm Pastores Basilicis præficere, scriptum est enim: Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos; Alios autem Pastores, & Doctores ad consummationem Sanctorum, ad opus ministerij, in ædificationem Corporis Christi. *Tantum autem ex antiqua illa Academiarum vindicatione omnes boni cepère doloris, ut nemo eorum sit; qui non lugeat, quique tacitè [neque enim palàm licet] Apostolicæ Sedis fidem adversus injuriam banc tantam non deposcat.*

Occupatis bostili more Academijs, castra movent in seminaria [nam boc quoq; cætus Romanus censuisse dicitur] nec dubium est, quin primum omnium expugnandum sit Apamiense. Cætera deinde nullo negotio subigentur. Quid enim bodie non obtinent Jesuitæ Aulæ servientes, seu potiùs imperitantes? Eritque ista tum inventæ Regaliæ, tum propugnatarum adversus Sanctam Sedem fictitiarum Ecclesiæ Gallicanæ libertatum amplissima optatissimáque merces.

O miseram [cùm istud contigerit, si tamen contigerit] & ærumnosam Ecclesiam Apamiensem! ut cæteras Gallicanas prætercam. Etenim seminario nostro præpositi Jesuitæ, statim Sanctissimam illam disciplinam, quam immensis laboribus Episcopus noster restituit, quámve Sanctitas Vestra Apostolico judicio comprobavit, labefactabunt, penitúsque subvertent. Nec aliud egregij Magistri Clericos edocebunt, quàm suas illas circa doctrinam morum portentosas opiniones, nuper à Sanctitate Vestra, atque aliàs ab Apostolica Sede proscriptas. Denique id in seminario præstabunt, quod strenuè gerunt in Academijs, ubi post Probabilitatem, cui stabiliendæ firmandæque præcipuè Societas incumbit, nibil antiquius babent, quàm ut supposititias Ecclesiæ Gallicanæ libertates [quæ Turris

Turris est Babilonica certè) adversus Sanctam Sedem erectas foveant, ac tueantur.

Superest, Beatissime Pater, ut quod superiùs anteà feci, iterum Vos etiam atque etiam rogem, ne sinat Sanctitas Vestra libertatem Ecclesiæ penitùs interire, Religionem universam everti, Apostolicæ Sedis Authoritatem apud quosdam improbos pro nihilo haberi, optimos viros, qui Vos præcipuâ fide ac veneratione prosequuntur, diutius opprimi, utque tot malis solemni de ista controversia judicio festinet occurrere.

Postulat hoc, Beatissime Pater, non solùm Vestræ dignitatis ratio, tôtque optimorum virorum securitas, verùm etiam ipsorum Regalistarum alioquin desperata salus. Subvenite illis salubri paternáque increpatione, ut non impleant peccata sua semper, néve perveniat ira Dei super illos usque ad finem. Etenim quoniam ipsis manus Vestræ huc usque pepercerunt, incidunt quotidie in manus DEI viventis; quod quàm horrendum sit, Apostolus edocet. Porrò Regalistarum miserrimè pereuntium incidentiúmque in manus Dei innumera sunt exempla, Sanctissime Pater, unum tantùm, illúdque recentissimum Sanctitas Vestra non gravetur audire.

Est quidam Jesuita nomine Meinier Patris Confessarij perfamiliaris, qui ampla & pinguia beneficia novo illo Regaliæ jure aliquot suis Nepotibus impetravit. Horum Nepotum, qui videbatur præcipuus, Canonicus Tholosanus effectus, eam vivendi rationem instituit, quæ cæteris ferè omnibus Regalistis communis est. Inter cætera quibus scatet vitia, pseudo-Canonicus insano ludendi furore laborat, totus in aleam incumbit, in illud baratrum omnes suas facultates, omnes beneficij fructus, non perceptos modò, sed in multos annos percipiendos: denique quidquid habet, quidquid non habet, projicit. Hinc ad æs alienum convertitur, quo citò præparatus in maximas angustias redactus est. Instat creditor, fames urget, paupercula Mater inopiæ subsidium postulat. Torquet verò, cruciatúrque imprimis semper crescens, & ex ipsa paupertate, quâ saltem domari debuerat, ampliores vires capiens in aleam flagitiosa propensio, quæ cuncta hominem ita turbant, agitant, mutant, ut cùm aliás esset ingenio non pænitendo, stipis factus est inops. Oberrat tristis, anxius, cogitabundus, nusquam sibi constat, nusquam illi quies, rarus illi, aut nullus, vel cum collusoribus sermo. Ita compositus, ita factus, iter in patriam instituit, non quia melius in patria futurum est, sed quoniam ipsi nunquam bene est. Transiens per Albiam Civitatem, quæ triginta circiter milliarijs Tholosâ distat, ibíque dies aliquot demoratus, rem totam, si quam habebat, ludendo dilapidat. Pauculam deinde pecuniam mutui specie ab amicis emungit; hâc quoque statim amissâ tantus dolor insedit animo, tantúsque furor mentem exagitat,

gitat, ut nec aliorum consortium ferens, nec ipsius patiens Domum in cubiculum confugerit. Quid ibi egerit, secúmq; dixerit, solus novit, qui cuncta novit.

Certè in eo, quo se clauserat loco, repentè sclopeti fragor auditur, accurritur illico ab ijs, qui proximè aderant, intrant cubiculum, circumspiciunt hominem. O furorem! O scelus! invenitur miser humi porrectus, inversis oculis, distorto vultu, sine motu, sine habitu, deniq; prorsus exanimis. Erat illi frons multis plumbeis glandibus trajecta, discussúmq; hac illácq; cerebrum. Cunctis attonitis, dolentibus, paventibus Prætor advenit, manúq; ad cadaver injectâ de parricidio diligenter inquirit. Verùm Jesuitæ, quorum est in ea Civitate ut in cæteris omnibus sæcularis multa potestas, veriti ne multam ea res cum ipsorum Societati invidiam, tùm Regalistarum factioni dedecus & ignominiam conflaret, si unus è Regalistis insignioribus, si Jesuitæ Nepos, si Jesuitarum Cliens & Assecla parricida sui diceretur, idque tabulis publicis constaret, omnem lapidem movent, ut omnis ea de re actio quæstióque sopiatur. Itaque traditur sepulturæ Christianæ cadaver, cujus utinam anima non sit in inferno sepulta.

Mirum est, Pater Sanctissime, quantum mors illa timorem animis injecerit. Hac de re nemo non loquitur, nemo non pavet, estque omnium cogitatio, & sensus, universos Regalistas maledictos esse in omni opere suo; alios aliter tamen miserè disperire. Constátque universos Galliæ Clericos, præter eos, quibus Jesuistica Probabilitas omnem Dei judiciorum timorem adimit, ac infaustam conscientiæ securitatem conciliat, paratos esse fodere potiùs ac mendicare, quàm infelicia ista beneficia inire, quæ quisquis acceperit, induisse videtur maledictionem tanquam vestimentum.

Hanc animorum præclaram ac plurimùm commendandam affectionem, Beatissime Pater, fovete, erigite, augete illo solemni judicio Decretóque, quod Gallia universa, Christianissimúsque exoptat, quódque ego à Vobis, Pater Beatissime, postulo, flagitóq; per magnum illum Pastorem ovium, qui jam ostium pulsat, repetens rationem villicationis nostræ, qui Petrum formidantem increpuit his verbis: Modicæ fidei quare dubitâsti? *Qui fidem dedit, adversus Ecclesiam portas inferi non prævalituras, ne quis putaret, licere sibi portarum istarum formidine causam Dei deserere, aut segniùs tueri. Qui multo anteà Prophetam Ezechielem ita monuerat:* Fili hominis speculatorem dedi te Domui Israël. Et audies de ore meo verbum, & annuntiabis eis ex me. Si dicente me ad impium, morte morieris, non annuntiaveris ei, neque locutus fueris, ut avertatur à via sua impia, & vivat; ipse impius in iniquitate sua morietur: sanguinem autem ejus de manu tua requiram. Si autem tu annuntiaveris impio, & ille non fuerit conversus ab impietate sua,

& à

& à via sua impia, ipse quidem in impietate sua morietur, tu autem animam tuam liberâsti. *Per illum, inquam, Pastorem, Beatissime Pater, tam fidelem in promissis, tam potentem in auxilijs, tam terribilem in judicijs, Sanctitatem Vestram precor, atque obtestor, ut se ipsam quàmprimum securitati, & Ecclesiam libertati restituat. Datum die 7. Novembris anno* 1682.

Sanctitatis Vestræ pedes exosculor.

Humillimus & Obsequentissimus in Christo Filius & Famulus
Joannes Cerle Presbyter Canonicus, ac Præcentor Ecclesiæ Cathedralis Apamiarum, nec non Vicarius Generalis & Officialis Sede vacante Authoritate Apostolicâ confirmatus.

Documentum LXIII.

Epistola R. P. Cerle ad P. Hispaniac, Rectorem Collegij Apamiensis Societatis IESV.

Reverende Pater.

Quia veri legitimique Pastores non possunt non intimè commoveri, cùm eorum, quos pascendos susceperunt, culpas erroresque spectare coguntur, ita argumentum acerbissimi doloris mihi est, quòd experiar pergere Paternitatem Vestram, ejúsque in Collegio Apamiensi socios, Romanæ Sedi obluctari, nec velle obstinatæ in Illam contumaciæ finem imponere. Enimverò ingens animi afflictio, quam ex vestra cæcitate percipio, illa est, quæ mihi calamum in manus præbet, compellítque vobis ante oculos ponere gravitatem inobedientiæ, quâ mandata summi Pastoris obstinatè hactenus respuistis. Vereor equidem, ne operam perdam, nec aliud hisce meis litteris profecturus sim, quàm ut peccatum peccato addatis, intellectâ vid. nec tamen observatâ veritate: si enim ausi estis Ecclesiæ Caput visibile, Ejúsq; voluntatem contemnere, vobis tam enixè, & tanto cum apparatu insinuatam; quâ ratione polliceri mihi possum, vos monitis auscultaturos simplicis Religiosi, quique inter ærumnas & exilia vitam ægrè occultéque sustentat, ut persecutiones effugiat, quas contra illum vos concitâstis? Cæterùm utcùmque res cadat, & licèt votis meis effectus non respondeat, nec vos inducere ego possim,

ut

ut scandala reparetis, quæ vestrâ culpâ in Ecclesiam Apamiensem induxistis, quæque illam hodiéque conficiunt; consequar illud saltem, ut Mundus totus intelligat, me nihil penitùs omisisse, quo vos ad officium frugémque reducerem. Et verò quis novit, an Christus Mundi Salvator, quique non nisi modico sputo lumen cæco restituit, quis, inquam, novit, an ad animæ vestræ curandam cæcitatem operâ meâ, hoc est, vilissimo instrumento uti velit, quo magis divitias gloriæ suæ ostendat, absolutámque illam potestatem, quâ omnium cordibus dominatur? Et verò nullum mihi gaudium majus evenire posset, quàm ut agnitâ tandem veritate, ac errore deposito, quo tenebamini cum cæco illo Evangelico, dicere possitis: Cæcus cùm essem, nunc video: *ab nimiùm felices preces & monitiones meæ, si efficere possent, ut vos errorum vestrorum seriò pœniteret; tunc enim mihi coram Deo gloriari liceret, quòd fratrem meum lucratus essem, eúmque in viam veritatis, à qua aberraverat, reduxissem.*

Hæc sunt, R. Pater, sincera erga vos animi mei sensa, de quorum veritate si aliqua vos pulset dubitatio, testimonium moderatio & patientia illa perhibebunt, quibus contemptum excepi, quo Decreta mea ludibrio habuistis; sed ego malui vobiscum charitate, & lenitate, quàm vindictâ experiri. Nec contentus vos generali & cum Clero universo admonitione complecti, precaríque, ne funesto schismati faces subderetis, quo Ecclesia nostra miserrimè inflammatur: privata quoque monita adjeci, & vos nominatim flagrantérque rogavi; ac cùm prima nihil proficerent, plura & plura identidem suggessi, duósque integros annos rogando minandóque insumpsi, nullúmque finem feci vos illius obedientiæ admonendi, quam Ecclesiæ debetis: & tamen siquis in mentem reducat, quantùm hâc charitate abusi fueritis, sincerè fatebitur, indignos vos fuisse, quibus tantum charitatis & indulgentiæ impenderetur; nam eodem tempore, quo Regalistæ horrori, & abominationi omnibus erant, securi apud vos vestrísque in ædibus morabantur, nullo anathematis metu, quo à Sancto Nostro Antistite perculsi fuerant. Cúmque venerabiles illius cineres tumulo abderentur, Regalistæ ex vestris ædibus Collegióq; erumpebant, sacras exequias, piósque fidelium luctus, quibus Sanctissimo Præsuli parentabant, profanis precibus gaudijsque turbaturi; tantúmque absuit, vos istorum hominum Sacrificia pro profanis impijsque habuisse, ut potiùs gloriæ adscriberetis, cùm plures in vestris Ecclesijs, invitantibus vobis, sacrilegè litarent, ut adeò sine injuria dici possit, funestum hoc schisma apud vos natum educatúmque, vestrísque in ædibus aras discordiæ excitatas esse; & tamen hæc omnia, quibus sanctissimas Ecclesiæ leges defœdâstis, præludia tantùm pejorum fuêre, quæ posteà à vobis agitata sunt: si enim veritatem fateri volumus, cui tandem usur-

usurpatam ab Illustrissimo Archiepiscopo Tholosano Apamiensis Ecclesiæ auctoritatem, acerbissimam persecutionem in nos excitatam, & mille alias calamitates, quæ hanc nostram Diœcesin inundârunt; cui, inquam, hæc omnia mala nisi societati vestræ adscribemus, immensóque desiderio, Diœcesin hanc nostram Regaliæ subdendi, vitámque regularem, quæ in hac Ecclesia observatur, penitùs delendi? Planè Pater la Chaise id dudum animo conceperat, credidítque numquam opportuniùs deduci in opus posse, quàm Ecclesiâ Apamiensi suo Pastore viduatâ; hunc in finem Vicarij Generales, quos Capitulum elegerat, in carceres detrusi, Canonici Reformati exilio proscripti, alius denique Vicarius Generalis à Tholosano Archiepiscopo submissus, ut vid. per tot machinas tandem in manus excommunicatorum Ecclesia nostra deponeretur. Hujus Vicarij sacrilega intrusio nihil aliud effecit, quàm ut Clerus totus miserando schismate scinderetur; quippe aut revereri amplectiq; oportebat usurpatam potestatem, aut persecutionibus subjacere quas contempti vindicta excitâsset; quamvis non defuerint, quamplures Ordinis Ecclesiastici, qui maluerint & bonorum jacturam, & libertatis facere, quàm verum legitimúmq; Pastorem deserere, aut qui animo erant minùs ærumnarum tolerante, non priùs intrusum admisére, quàm carceribus exilióque propositis. Soli vos Regularium fuistis, qui Fortassini desiderio flagrare visi estis; huic ut primùm Apamijs comparuit, vos illius auctoritatem primi agnovistis, vos obedientiam jurâstis, quippe qui probè intelligebatis, illi nomen Vicarij Generalis, vobis auctoritatem & dominatum in diœcesin universam fore. Eodem quóque momento, quo ille Apamijs visus est, sex è vestris Patribus Confessionalia occupârunt, tantóque impetu sacras hasce functiones involare observati estis, ut nemo non crederet, vos tantâ festinatione velle damna & solitudinem vestram præteritam compensare, quando vid. expiatio animarum interdicta vobis fuerat. Tunc ergo omnes, ac etiam obstinatissimi peccatores ad veniam admittebantur, & sanguis Redemptoris, tam cautè olim ab Episcopo nostro sanctæ memoriæ administratus, nullo prorsus discrimine delectúque in obvios quósque fundebatur. Regalistæ ipsi, quamvis anathemate percussi denuntiatique, pacem conscientiæ, quam flagitijs amiserant privilegijs Indulgentiáq; vestrâ reperturos sperabant; & verò absolventibus vobis pacem repererunt, sed fallacem miserámque, nec minùs recipienti inutilem, quàm funestam offerenti,

quæ-

quæque id tantùm effecit, ut peccatores semper magis magisque obstinarentur, sensúmque omnem ac dolorem Conscientiæ amitterent, quo uno sanari revocaríque ad frugem poterant; hæc omnia mortiferæ plagæ sunt Ecclesiæ Apamiensi à vobis inflictæ, & nemo ferè est, qui non id ingenuè agnoscat; quippe non id tantùm agitis, neque hoc solo contenti estis, ut alieni intrusíque Pastoris vocem audiatis, sed etiam ordinem ac disciplinam illam deletis, quâ Apamiensis Ecclesia ante alias in Gallia floruerat, erátque nuper admirationi; unde est, ut Societas, quam cum Regalistis, nostræque auctoritatis usurpatoribus contraxistis, vos omnibus bonis exosos reddat, instárque filiorum, qui materna viscera arrodant, ignémque dissensionis ac discordiæ sinu suo circumferant foveántque. Sed & illud delictum ac pertinaciam vestram exaggerat, quòd vid. recordari adhuc liceat, Episcopum nostrum gloriosæ memoriæ, quamvis, quod de Moyse legimus, omnium hominum planè mitissimum, nihilominus ob simile delictum tres è Societate vestra Patres anathemate percussisse, Cœlo quóque, ut vos ipsi scitis, contemptum vindicante: ac utinam illius pœna exemplo vobis fuisset, ut saltem dicere de vobis liceret, quod olim de Schismaticis sui temporis Cyprianus: Qui Christo non crediderant Sacerdotem facienti, credere posteà incipiunt Christo Sacerdotem vindicanti.

Cæterùm tantum abest, vos tam formidando iræ divinæ exemplò absterritos esse, atque ad animum reduxisse, quo apud Deum loco sint, qui voces legitimi Pastoris audire recusant, ut potiùs consideranti mihi, quàm ex pristinis moribus nihil mutaveritis, quantóque contemptu Romani Pontificis Brevia exceperitis, vereri liceat [id quod sine intimi doloris sensu proferre non possum] vos ex eorum numero esse, qui in peccatis obdurantur, quiq; de malo in pejus semper proficiunt: eò enim audaciæ provecti estis, ut non solùm Episcopi Apamiensis monita ludibrio vobis fuerint, sed etiam Principis omnium Episcoporum, supremíque Ecclesiæ Pastoris ac Vicarij JESU Christi monita vocésque pari contemptu acceperitis; quoties enim ne funesto huic Schismati vos implicaretis, néve Tholosani Archiepiscopi auctoritatem in Ecclesiam Apamiensem dominatum usurpantis agnosceretis, non Patris tantùm affectu monuit, verùm etiam judicis severitate prohibuit, majorem Excommunicationem comminatus? vicistis tamen, & à sententia vos dimovendos non preces Romani Pontificis, non minæ quidquam profecêre. Utque delicti vestri ac pertinaciæ magnitudo tegeretur saltem, cùm deleri non posset, illud artificij excogitâstis, ut palàm passímque spargeretis, Breve Apostolicum confictum fuisse subornatúmque.

Cúmque

Cúmque Romani Pontificis ſolicitudo hunc quoque prætextum viciſſet, datis ad Provincialem veſtrum authenticis Bullæ ſuæ copijs, num tot tergiverſationum, productæque in longum contumaciæ tunc ſaltem vos puduit? imò pertinaciam auxiſtis, ipſo Provinciali veſtro delicti complice, & apud Senatum Tholoſanum Pontificem Romanum deferente, ac velut Patriæ hoſtem, Regniq; Gallici turbatorem accuſante.

Nihil ergo mirandum, ſi, cùm tales ſint, qui Societatem veſtram gubernant, ij quoque, qui ab eorum nutu exemplóque pendent, ijsdem moribus, ijsdemq; exemplis imbuantur. Id nuper apparuit in Rectoribus Apamienſis Collegij, ut juvenilè imprudentibus, ita Majorum imitatione præfervidis inconſultiſque; ij ergo non contenti apud diſcipulos ſuos memoriam Antiſtitis Apamienſis deſpicabilem reddere, temeritatem ſuam eò uſque perduxerunt, ut de ſeditioſis de Romano Pontifice colloquijs & contemptum ſpirantibus ſacram illius auctoritatem [quam naturali quâdam veneratione fideles omnes reverentur] deflorare haud erubeſcerent. Scio equidem magnitudinem criminis partim fervore & imprudentiâ ætatis, partim Seniorum exemplis, quibus ſeducti illi ſunt, utcumque elevari poſſe; ſed tamen neque illud negari debet, Deum nec ætate, nec imprudentiâ cohiberi ſolitum, quò minùs in hujusmodi delicta ſeverè non animadvertat, id quod exemplo patuit puerorum Eliſæum Prophetam irridentium.

Enimverò, mi Pater, expectabant omnes, ut quæ à Patribus hujus Provinciæ perperam geſta fuerant, Societas veſtra improbaret retractarétque, culpâ in paucos privatóſque revolutâ; verùm ſpes iſta fefellit, nam quæ vos improbè deſignâſtis, tantum abfuit ab alijs eſſe damnata, ut potiùs Societas tota nihil magis curaverit, quàm ut tam indignis auctoritatem præſtaret, palámque faceret, non aliquorum tantùm membrorum, ſed corporis totius hanc pervicaciam morbúmque fuiſſe. Et ipſe quoque Provincialis veſter cum Archiepiſcopo Tholoſano certare viſus eſt, uter magis alterum ſuperaret contemptu Pontificis. Sed & qui in Societate annis & auctoritate alijs præſtabant, cùm de Vicario Chriſti ſermo incideret, pari cum juvenibus immoderantiâ loquebantur, adeò, ut, niſi apud pleróſque præ veſtris exemplis honeſtas fuiſſet, & Apoſtolicis Brevibus, quæ pro Regalia Romanus Pontifex dederat, illuſum eſſet, & duo ſanctiſſimi Epiſcopi pro hæreticis habiti, quos tamen idem Pontifex præclariſſimus encomijs exornaverat. Denique adeò palàm nullóque pudore Societatis veſtræ Patres bellum indixêre Vicario Chriſti, ut nemo non dubitaret, vos ob damnatam Romæ Theologiam veſtram moralem, confixóſque Societatis Auctores, vindictam hâc ſaltem viâ molitos eſſe. Expavit Gallia tam indignam agendi rationem, támque alienam à ſpiritu veſtrorum Fundatorum; & quamvis jam aliàs omnium animi offenſi eſſent, quòd viderent in Societate veſtra, quæ in Chriſtia-

Christianis dogmatibus imbuendæ juventuti aperta fuerat, scribi docerique tam corruptos, sacrisque Evangelijs adversos morum aphorismos; imò qui puriorem doctrinam amplecteretur, sævissimâ persecutione à vobis pulsari; nihilominus tamen cùm tanta cum pompa apparatúque fidelitatem & obedientiam erga Sedem Apostolicam ostentaretis, nemo non credidit, vos hujus reverentiæ memores privatos erga Magistros vestros affectus imperio Romani Pontificis submissuros, & si hactenus tam flagranti studio mendacijs patrocinati eratis, id ex inconsulto potiùs Zelo, quàm contemptu provenisse. Nunc verò postquam palàm ostendistis, nullo apud vos loco esse Romani Pontificis jussa, quam rogo sententiam de vestra Societate homines ferent, quando vident eam nunc in hanc, nunc in illam partem rapi, séque ubicumque majus lucrum & commoditas fuerit, tempori ac favoribus accommodare, eámque auctoritatem, quam aliquando ad cœlos usque extulerant, jam depositam velle abrogatámque? Me quod attinet, veniam dabitis, si ingenuè fatear, cùm turbas & discordias cogito à vobis in Ecclesia excitatas, & illas inter secretas preces gemitúsq; Deo meo expono, vehementer vereri, ne vaticinium Sorbonicæ Scholæ de vobis compleatur; quando vid. rogata, an recipi in Gallias Societas vestra deberet? Vestro Instituto regulísque maturè examinatis, tunc temporis cùm nullo privato affectu ducebatur, nullámque rationem habebat, ob quam odio vos prosequi aut amore deberet, in hanc Sententiam prorupit: Hæc Societas videtur pacis Ecclesiæ perturbativa, & magis in destructionem, quàm ædificationem.

Et verò quid timeri non debet à Corpore tam vasto, tam præpotenti, ut vestra Societas est, & cujus unicum studium est, Principes ac Magnates hujus sæculi sibi devincire, vitam ex regulis mundanæ Politicæ prudentiæque instituere, & nihil non legitimum ducere, quidquid ex opinionum probabilium indulgentia Societati amplificandæ servire potest? & planè negari haud potest, probabilium opinionum beneficio quamplurimos prætextus & colores vobis obvenisse, obvelandæ pertinaciæ & inobedientiæ vestræ; imò cum illæ non solùm gravissimas quoque culpas excusandi virtute polleant, verùm etiam in pulcherrimas virtutes transformandi, nullus dubito, persuasum esse vobis, quantò magis obsequium Romano Pontifici abnuitis, tantò perfectiùs vos Regi obedire, perinde ac si ignorare debeatis, contra Decreta & Constitutiones Ecclesiæ non licere Principibus sæculi obtemperare, ac præsertim in ea causa, in qua nemo nescit Regis Christianissimi pietatem, à duobus postremis Confessarijs, qui illius Conscientiæ moderabantur, esse circumventam. Quodsi tamen fidelitatis vestræ in Principem fuit contra Pontificis Romani repetita Decreta Regaliam tueri, quid

rogo causæ est, ut vos fidelitatis hujus Romæ pudeat? Nihil enim Romæ Patres vestri ardentiùs curant, quàm ut Romano Pontifici persuadeant; Jesuitas, qui in Gallijs commorantur, innoxios esse, nec se huic causæ umquam implicâsse. Hæc, mi Pater, tam omnibus sunt nota, ut jam nemo ampliùs dubitet, vos spiritu erroris ac mendacij agitari, cujus enim certissima nota est pro temporum, locorum, & circumstantiarum varietate sententiam mutare. Vos præcipui & ardentissimi Regaliæ Promotores estis, idque tam notum & vulgatum est, ut nemo id ignoret. Vos primæ faces & auctores ejus Schismatis, quo Ecclesia nostra tanto jam tempore conflictatur, idque tamquam egregium facinus gloriæ vobis ducitis. Vos denique non aliâ magis ratione apud Regem effecistis, ut in plerásque hujus Regni Universitates admitteremini, quàm quòd nimio & indefesso studio Regias partes sustinendi, Pontificis gratiâ excideritis, & tamen audetis interim Romæ Pontifici persuadere, nihil à vobis contra Apostolicæ Sedis Decreta, nihil contra reverentiam Ei debitam agitatum esse. Quid est hoc aliud, mi Pater, quàm velle primam culpam majori adhuc flagitio non tàm tegere, quàm cumulare, & quo pœnam evadatis inobedientiæ ac rebellioni vestræ debitam, non erubescere Deo, & Spiritui Sancto in ejus Vicario mentiri, perinde ac sicut istum decepistis, ita & illum decipere liceret, cui tamen omnia secreta cordis, arcanaque etiam cogitationes apertæ & manifestæ sunt?

Hujus ergo tam districti Judicis æquitatem, si vobis ad mentem revocare otium esset, intelligeretis utique, quantum vestrâ intersit tandem ad meliorem frugem redire, ac vehementi timore concuti, ne is causam Ecclesiæ aliquando suscipiat, vindicétque Vicarij sui contemptum, & vos tamquam vasa ignominiæ, quæque Domum Dei profanant potiùs dehonestántque, quàm ornent, cum fastidio rejiciat. Hæc sunt, mi Pater, inobedientiæ & pertinaciæ vestræ, nisi illam abrumpatis, funesti effectus, quósque vobis ante oculos ponere animus mihi fuit, ne vid. argui aliquando possem, partibus officij mei defuisse, átq; majori cum fiducia usurpare possem illas Apostoli voces: Conteftor vos, quia mundus fum à fanguine veftro; non enim fubterfugi, quò minùs annuntiarem omne confilium Dei vobis. *Si ergo in præsentibus litteris meis acriùs fortè Vobiscum locutus sum, quàm alioqui genius meus ferat, cogitate non id à me factum alio fine, quàm ut justa, & delicto vestro par severitas eum tristitiæ sensum in vobis produceret, quæ est secundùm Deum, quæque in peccatoribus mater est veræ pœnitentiæ; útque necessitate absolveret ultima Ecclesiæ remedia in vos experiendi. Hæc unica causa fuit, ob quam non eâ vobiscum lenitate agere potui, quâ alioquin optâssem: atque utinam liceret vobis intimas animi*

mei

mei fibras penetrare, videretis nullâ me contra Vos indignatione, aut desiderio vindictæ permoveri, nec persecutionibus, quas in me excitâstis, quidquam illius charitatis minutum esse, quam Pastoralis à me Dignitas exposcit; si enim odio & vindictâ omnes Christiani prohibentur, quantò magis Sacerdotes, primique JESU Christi Ministri, quos gloriari oportet, ac intimo gaudio perfundi, quoties digni habiti sunt pro nomine Christi contumeliam pati. *Quodsi DEUS tanto me beneficio affecit, quantum est pro ejus gloria privari libertate, ac vitæ periculum quotidianum adire, quæ rogo insania esset; fructus tot laborum amittere, támque indignis profanisque affectibus cor incendendum præbere? Officium quo defungor, est officium Charitatis, amórq; ac solicitudo veri Pastoris etiam ad errantes oves profertur, & tunc quoque, cùm virgam levat cæditque immorigeras, non sine suspirio sensûque intimi doloris id facit. Testor Conscientiam meam, me ne Charitati quidem in vos defuisse, ipsique, qui aliòqui non æquis in me animis sunt, fateri debent, nihil à me non lentè maturéque peractum esse, omníque passione procul. Delictum & inobedientia vestra cùm publica essent, secretis monitionibus curari non poterant. Palàm ergo vos monui, sed cùm nihil proficerem, nec dignaremini Constitutionibus meis deferre, ad Ecclesiam vos detuli: sed hanc quoque sprevistis, cùm vid. per os visibilis sui Capitis ad vos loqueretur. Quid ergo supererat mihi, nisi vid. delicti vestri complex esse, patique vellem, ut alij quoque exemplo vestro perverterentur; quid inquam, supererat, quàm ut infectum membrum à reliquo corpore separarem? atque utinam, mi Pater, hunc ictum, quem ego non nisi invitus ac lacrymantibus oculis inferre cogor, declinaretis! Precabor interim Divinam bonitatem, ut ipsa verbis meis eam aspergat efficaciam, quâ tandem devicto pudore, quo tam multi absterrentur, permoveamini, & delictum vestrum agnoscere, & dignâ pœnitentiâ expiare; sic enim tam Christiano & heroico facinore scandalum abolebitis, quo tam multos offendistis, meque ineffabili gaudio perfundetis, compensato dolore, quo ob pervicaciam vestram acerbissimè confectus sum.*

Sum interim, eróque semper.

Paternitatis Vestræ

Humillimus & Obedientissimus Servus
F. J. Cerle Diœcesis Apamiensis Vicarius
Generalis à Sede Apostolica
confirmatus.

DISSERTATIO II.

In

Qua refutantur, quæ Maimburgus in favorem primæ Propositionis Parisiensis contra Summi Pontificis in Reges potestatem, in libro (a) de Institutione, & Privilegijs Romanæ Ecclesiæ conatur producere.

LVdovicum Maimburgum præcipiti iam ætate, & in Occasum vergente, vita priùs, quàm ardor, vel potiùs intemperies scribendi deseret; adeò illum aut aura ex nuperis libris collecta, aut Principis gratia, aut vindictæ dulcedo oblectant, ut supremas etiam horas bello malit, quàm paci dicatas: nec adduci possum, ut credam, veritate illum ad scribendum impelli; hanc enim, quod suprà vidimus. & ex dicendis constabit, toties seposuit, ut neglecta potiùs, quàm amata videatur. Et numquid alia deerant argumenta, in quibus veritati, si hæc adeò placebat, militaret? Sed hoc unum delegit, quia licet profano potiùs calamo,

(a) Maimbourg Traitè Historique de l'ètablissement & Prerogatives de l'Eglise de Rome Annèe 1685.

calamo, quàm ſacro dignum, nec ſatis ejus vitæ inſtituto aptum, quod tot annis profitebatur; aulæ tamen præclarum erat, etſi minùs laudis, plus pretij promittebat. Et in alijs quidem Libris Pontificiam Dignitatem occultis tantùm prælijs, minutisq; impetijt, in hoc verò libro, quem refutare aggredimur, plenam aciem inſtruxit, ſeq; hoſtem profeſſus eſt, quanquam majori pompâ, quàm damno. Titulus libro præfixus, de Privilegijs & Prærogativis Romanæ Eccleſiæ, ejusque Epiſcoporum. *Et verò paucis paginis prærogativas & Privilegia abſolvit, reliquas omnes, multoq; plures illis evertendis impendit; quaſi verò ſubeſſe Concilio, falli & errare poſſe, nullaq; in Principes, eorumq; Imperia, cùm Religio, cùm neceſſitas urget, auctoritate pollere, ad Privilegia Pontificum, aut Epiſcoporum pertineat; & his tamen totus ferè liber occupatur. Ergo ne titulus quidem, ipſumq; limen ſtratagemate & artificijs caret; quid erit intrò progreſſis? & tamen ſingulis paginis candorem, fidem, innocentiam pollicetur, nec alium ferè reperies promiſſis largiorem. Ego optimâ fide omnia in medium producam, & quæ hic Auctor Gallicè ſcripſit, ego latinè reddam, conaborq;, ut nec verba, nec ſenſus, nec energiam deſideres, nec ulla ſit Gallis querela celatæ veritatis. Ea tamen omittam, quæ ad cauſam non faciunt.*

§. I.

Refutantur, quæ Maimburgus in Dedicatoria producit. Falli eos, qui putant, hæreticos ad veram Religionem faciliùs rędituros, Pontificis Romani Auctoritate minutâ.

SUMMARIA.

1. *Referuntur & refutantur, quæ Maimburgus in Dedicatoria ad Regem præfatur.*

2. *Pontificis potestatem nunquam fuisse veram Schismatis causam, sed tantùm simulatam, quod exemplo Schismatis Græci ostenditur.*

3. *Anglicani. Germanique.*

4. *Et Sueci, Danici, iterúmque Anglicani, Gallique. Veras igitur Schismatis causas esse odium, ambitionem, & reliquas cupiditates.*

5. *Regiam potestatem, Sacramenta, Cœlibatum, & ipsa Concilia abolenda esse, si argumentatio Maimburgi valeat; istis enim multò magis hæreticos offendi, quàm Pontificiâ potestate.*

6. *Transactiones cum hæreticis semper infeliciter cecidisse, quod exemplis ostenditur Concilij Ariminensis.*

7. *Et Zenonis Imperatoris.*

8. *Et Honorij Pontificis ac Heraclij.*

9. *Et Caroli Imperatoris.*

10. *Et Eliæ Patriarchæ Babylonici.*

I.

EXponit Maimburgus in Dedicatoria, quam Libro (a) præfixit, scriptionis suæ causas, easque in hæc omnino verba & sensa depromit.

Unum ex præcipuis obstaculis, quæ hæreticos morantur, ne Romanæ Ecclesiæ

(a) Maimbourg Traitè historique de l' établissement, & prerogatives de l' Eglise de Rome, epistre au Roy.

Ecclesiæ sinum repetant, eam falsámque opinionem esse, quam tenaciter imbibêre, Pontifices videlicet à Catholicis super omnem Ecclesiam attolli, prærogativas huic debitas in eos transferri, immensámque tribui potestatem, nullis terminis septam, imò nec intra aras illam, sacrásque functiones contineri, sed etiam in profana, & Coronas extendi. Hoc hæreticos in Schismate obstinare, quo miserè diúque conflictantur. Huic malo Ecclesiam Gallicanam providisse, quando vulgatâ nuper Declaratione, & mentem suam, doctrinámque exposuit, antiquæ Patrum doctrinæ simillimam, & moras omnes, quibus hæretici tenebantur, abrupit, denique Regis sui Zelum imitata est, tanto ardore pariq; felicitate, suorum, qui erroribus adhuc attinentur, conversionem urgentis. Hunc quoque sui libri scopum esse, in quo ea se dicturum, quæ nullis artificijs, nullâque subtilitate everti possint. Quippe facta narraturum, omni ratiocinio majora. Quòd si liceat veritatem fateri, Regem nupero edicto, quo Propositiones & Declaratio Parisiensis armabantur, plus Ecclesiæ Romanæ contulisse, quàm omnes retrò Galliæ Reges; istos enim divitijs, honoribus ac Imperio auxisse, quibus præstantem illam florentémque videmus; at fluxa hæc esse, nec Ecclesiæ propria: modernum verò Regem, dum doctrinam & sensa Ecclesiæ Gallicanæ toto Regno stabiliri jubet, illud simul effecisse, ut Primatus Ecclesiæ Romanæ, veræque illius prærogativæ immotæ redderentur; ut hæreticis, qui nullum finem ejus impugnandi faciunt, omnis tergiversandi causa procul esset, velandíque à Romana Ecclesia defectionem; útque illi intelligerent, non esse Gallorum doctrinam, quâ ipsi maximè offenduntur, sed quorundam solùm privatas opiniones Theologorum, nuper in scholis natas, totique retrò antiquitati adversas: sibi jam funere propinquo, nihil gratius fore, si ut socius Regi esse non possit, tot victorias palmásque metenti [quanquam & istas precibus juvet] at saltem liceat aliquid dicendo scribendóque in eos triumphos conferre, quos quotidie Ecclesiæ adjungat, hæresi debellatâ.

Hæc omnino Maimburgus in Dedicatoria ad Regem, quæ si in cortice hæreas, plena Religionis, pietatis & modestiæ sunt, & talia omnino, quæ animos capiant istarum artium ignaros, insuetosque. Credas, illum Areopago, aut Stoâ prodire, adeò faciem componit, fingitque virtutem, ac flagrantem se ostentat amore veritatis, tamen in hanc maximè offendit, mallemque erroris, quàm doli accusare, nisi toties peritiam jactaret.

Dicit, *nos Pontifici tribuere immensam, absolutámque potestatem, nullis terminis clausam.* Imò quàm plurimos Ei terminos ponimus, quippe legibus

gibus Eum divinis, naturalibus, ac etiam humanis, quæ modò Ejus ſtatui conveniant, teneri dicimus. Quòd verò ab alio puniri non poſſit, id ſupremæ Dignitatis privilegium eſt, ac etiam Regiæ; quæ enim rerum confuſio, & contemptus Principum eſſet, ſi ſiſti ſuis ſubditis, plectique ab iſtis poſſent?

Dicit, *doctrinam Propoſitionibus Pariſienſibus adverſam novam eſſe. Gallicanæ Eccleſiæ contrariam, & ad aliquorum Theologorum privatas opiniones ſpectare*. At verò quâ fiduciâ hæc ſcribit Maimburgus, quem utique non latet, doctrinam & ſententiam noſtram è Concilijs, (a) Lugdunenſi, (b) Viennenſi, (c) Conſtantienſi, alijsque hauſtam eſſe, quæ omnia in Reges apertiſſimè pronuntiârunt? quam in Comitijs Cleri (d) ſub Ludovico XIII. Eccleſia Gallicana profeſſa eſt? quam præcipui, ſanctique Galliæ (e) Doctores ſcriptis complexi ſunt? quî ergo dici poteſt privata opinio, quî nova, quam à Concilijs accepimus? aut quâ ratione Gallicanæ Eccleſiæ adverſa, quam in Galliæ Concilijs Comitijſque Gallicana Eccleſia toties expreſſit? & quam Divi, Bernardus, Thomas, Bonaventura, inſignes in Gallia Doctores conſtanter, clareq; aſſeruêre? ſed hæc alibi probata à me ſunt, & poſteà occurrent. Nunc ad alia convertamur, quæ ſunt hujus loci.

II. Dicit, *Propoſitiones Pariſienſes eò ſpectare, ut circumſcriptâ, minutâq; Pontificis Romani Poteſtate, Proteſtantibus odiosâ, tantò iſti faciliùs ad Catholicam, verámque Religionem perducantur, ſicque ſperari poſſe Schiſma ceſſaturum, ſublatis ejus cauſis*. Hæc Maimburgus ſpecioſè, ac recepto jam more, nemo enim aut Rempublicam aut Religionem aggreditur, niſi publici boni obtentu. Sacras prophanaſque hiſtorias pervolve, reperies, nec Eccleſias hæreſi, nec Rempublicam ſeditione turbatam eſſe, ut non aliquam boni publici curam ſeditioni prætexerent; ergo mirum aut novum non eſt, ſi privatis ſtudijs, ne oculos incurrant, Religionis & modeſtiæ velum prætenditur. Quàm verò nihil eorum ſit, quæ Maimburgus producit, tu ex ſequentibus intellige.

Primò

(a) Concil. Lugd. in cap. ad Apoſtolicæ de ſent. & re jud. in 6. 1245. (b) Concil. Vienn. in Clem. un. de Jurejur. 1311. (c) Concil. Conſtant. ſeſſ. 20. 28. 39. 42. 1414 (d) Comitia Cleri Gallicani apud Grammond. lib. 1. anno 1615. (e) S. Thomas 2. 2. q. 12. a. 2. in corp. & ad 1. & 2. 2. q. 60. a. 6. ad 3. & in 2. d. 44. q. 9. a. 2. & in 1. ad Corinth. cap. 11. & in ep. ad Philipp. circa fin. & opuſc. 20. lib. 3. cap. 10. 47. 19. S. Bonav. de Eccl. Hierarch. p. 2. c. 1. S. Bernard. lib. 1. de conſid.

Primò falſum eſt, Romani Pontificis ſupremam poteſtatem veram Schiſmatis cauſam fuiſſe, quamvis forſan obtenta fuerit, & jam paratæ defectioni quæſita. Oportet enim inter Schiſmatis, & prætextûs cauſas diſtinguere; iſti cùm ſpecioſi ſint, & Religionem, pietatem, boniq; publici curam oſtentent, facilè patent, imò & cum pompa jactantur; cauſæ verò in latebris ſunt, quippe ex ambitione, quæſtu, privatiſque odijs natæ, & quas celari potiùs juvet, pudeatque proferri. Pertinaciſſimum fuit Photij Schiſma, & Græciæ funeſtum, quod toties compreſſum, toties gliſcens reſurgensque tandem in flammam erupit, Eccleſiæ juxtà & Imperio fatalem, nec priùs reſedit, quàm utriusq; ruinâ. Veræ illius cauſæ ambitio, odium, & cupido vindictæ, ſed hæc clàm habita, quia fœda profitenti, nec gratiam plauſumque repertura. Quæſiti à Religione prætextus, & mendacijs aucti, ut placerent, caperentque incautos. Bardas Imperatori Michaeli præcharus, & in aula potens Ignatium Patriarcham ſanctiſſimum exilio proſcripſerat; cauſa odij, quæ omnibus bonis, ſolus enim Imperatorem juventâ ac indulgentiâ Bardæ in omne flagitium ruentem, exemplo, reverentiâ, monitisque morabatur, ipſumque Bardam inceſtis nuptijs junctum Eccleſiâ prohibuerat. His ex cauſis odium: ſed ne huic exilium adſcriberent, aliæ productæ; affectati Imperij, & quòd cum Theodora Auguſta olim Curatrice clàm conſpiràſſet, accuſatus eſt. Ejecto Photium ſufficiunt, Bardæ amicum, belli pacisque artibus, ingenio ac litteris ſummum, ſed ambitionis immenſæ, ac in omne flagitium promptæ, dum honoribus, quorum cupiditate flagrabat, potiretur; adeò ut ingenij viribus, quo tantùm valebat, etiam magicas artes ſociaret; intra ſex dies ex milite & aulico in Patriarcham evaſit. Omnes qui Ignatio ſtudebant, pulſi, punitique, aut præmijs corrupti: ſed cùm videret, ſe, dum Romanum Pontificem amicum, faventemque non haberet, incertum ſemper, dubiumque dignitatis ſuæ fore, hunc omni artificio lucrari ſtudet. Decreta ad Illum ab Imperatore Legatio, quâ primi ex Aula fungebantur; munera auro gemmisque gravia; adjecti à Photio Epiſcopi tres, qui formulam fidei Nicolao (a) exhiberent, litterasque offerrent, lacrymis, precibus ac ſimulatione plenas, quibus Patriarchatum recuſabat: invitum ſe imparemque fatebatur, ſed Imperatoris, Cleri, omniumque precibus victum, ut Inſulas ſuſtineret, Ignatio ſponte digreſſo, & oneri ſuc-

(a) Nicol. PP. encycl. ad Patres & epiſc. & ad ep. Orient. Epiſt. ad omn. fid. V. Baron. ad ann. 859. ubi epiſt. Photij n. 61.

succumbente. Summa erat, ut Nicolaus Legatos suos mitteret, qui Ecclesiam Costantinopoli componerent. Annuit Nicolaus, misitque, sed illi aut pœnis ac diuturno carcere fessi, aut corrupti muneribus in Synodo 318. Patrum Photio dignitatem confirmant, abrogantq; Ignatio Apostolicam Sedem appellanti. Hæc ubi Nicolaus explorata habuit, Photium damnat, privatque dignitate, & Ignatium restituit. (a) Hinc omnes à Photio discedere, ipse indignissimè ferens, Bardæ potentiâ fretus, omnia pœnis, exitijs, adulationibus, præmijs miscens Synodum cogit, & suffragijs mille subornatis, quamvis omnes ferè repugnarent, in Nicolaum Pontificem anathema torquet. Crevitque audacia Trevirensis & Coloniensis Archiepiscoporum accessu. Lotharius Austrasiæ Rex Waldradæ amoribus flagrabat, ardebatque in nuptias; nec potiundi spes erat, vivente Thietpergâ legitimâ Uxore: hujus repudium ab Archiepiscopo obtinuit in Synodo Aquisgranensi, acusatâ Thietbergâ incestûs, damnatâque, & thoro Walburgæ concesso. Nicolaus Archiepiscopos tanti, vulgatique mali auctores dignitate privat, & illi dolore amissæ dignitatis, cupidique vindictæ Photio se jungunt; hinc auctum Schisma, & titulus Oecumenici Patriarchæ à Photio sumptus. Sed ne color flagitio abesset, & quod furor & ambitio erat, Religio putaretur, calumniæ in Ecclesiam Latinam, Romanumque Pontificem sparsæ: *Quòd Latini Sacerdotes sacro Chrismate inungant à se baptizatos; quòd aquam Chrismati misceant; quò Spiritum S. à Patre Filioque procedentem faciant; & denique præter alia, quòd Papa miserabili tyrannide fideles premat*. Tyrannum Photius, & Coloniensis ac Trevirensis appellabant, à quo tot flagitijs suis pœnas metuebant. Auxit Schisma Bulgariæ certamen.

Anno DCCCXXXXV. Bogares Bulgarorum Princeps Christianam fidem susceperat; anno verò DCCCLVI. petitis, impetratisque à Nicolao Papa Legatis baptismo tincti fuerant. Orta post eorum conversionem altercatio, ad utrum Patriarchatum ea provincia pertineret, Romanum an Constantinopolitanum? Romanus enim totam Europam, Thraciamque complectebatur, utramque etiam Epirum, Thessaliam, Dardaniam, Daciamque, quas Bulgari inhabitant, semperq; à Romana Ecclesia regi solitas. Ipsique Bulgari cum se Romano Pontifici subdidêre, suo Regi, non Græco parebant. Lis tamen à Legatis Sedium Patriarchalium pro

(a) Nicet.

pro Græcis decisa. Romani negabant, se hâc sententiâ ligari, quippe ab inferioribus latâ. Hadrianus (a) Ignatium Patriarcham omnesque alios Græciæ Episcopos, nisi Bulgariâ decederent, diris ferit, & dignitatibus privat: hinc auctæ querelæ, & animorum dissidia, Schisma confirmatum. Cui magna accessio à Michaële Cerulario, omnia Constantinopoli miscente: is enim, quod è simplici laico promotus esset, timeretque, ne suam electionem contra Canones factam Pontifex Rom. irritam pronuntiaret, nec ferret titulum Patriarchæ Oecumenici ab eodem Pontifice sibi denegatum, defectionem maturavit, aliosque errores Pontifici, Latinisque imposuit: *Quòd more Judaico Sabbatho abstinerent; quòd suffocatis vescerentur; quòd azymos sacrificio adhiberent.* (b) Sed ipse multarum hæresum convictus à Legatis Leonis Papæ solemni apparatu omni populo, Cleroque spectante, Constantinopoli sacris est interdictus: auctæ in immensum iræ, & in omnes Orientis Patriarchas, quod Photius non potuerat, Schisma est propagatum, ac Pontificis Romani nomen sacris Diptychis erasum. Quod ergo Photius inchoaverat, Michael absolvit, promovitque ejus conatus mors Leonis Papæ, & Imperium Theodoræ Imperatricis Patriarchæ obsequentis. Sic Schisma Orientem corripuit, corrupitque. Jam verò in toto hujus Schismatis decursu facilè observes, quantum inter causas & prætextus Schismatis intersit. Veræ causæ, quæ Photium, quæ Michaelem Patriarchas in Pontificem armârunt, æmulatio, ambitio, odium, vindicta fuerunt, metusque impendentium pœnarum, quas flagitijs meruerant; sed pudebat has prodere, palamque ostentare; quis enim Photio assentiretur dicenti: ejurate Rom. Pontificem, quia violari Canones non patitur, quia Eunuchos ex Regio cubili in Patriarchas attolli, legitimos Episcopos exilio pelli, sacras dignitates pretio emi, titulum Oecumenici à nobis usurpari, & Ecclesias impleri flagitijs vetat, pœnasque obstinatis comminatur, & ideò nec nos Pontificem sustinemus, nec vos eum colite: hæc, inquam si Photius diceret, quando reperiret socios defectionis? & tamen hoc veræ erant causæ; sed alias quæri oportuit, quæ plus honesti præferrent, magisque animos caperent, obtentu publici boni, Religionem videlicet abusibus corruptam, & po-

(a) V. Anastas. in vita Hadr. anno 869.
(b) V. de error. Cerularij Spond. ad ann. 1054. n. 3.

& potestatem Tyrannidi mixtam; alioquin Photius, quamdiu nec vindictâ, nec odio ardebat, aberatque pœnarum metus, coluit Vaticanum, ejusque potestatem velut sacram aram complexus est, nec priùs evertit, quàm inimicam sensit; quod manifesto argumento est, non eam potestatem Photio displicuisse, ad quam potiùs confugit, imploravitque, sed alias fuisse Schismatis causas, quas videlicet suprà memoravi. Audi Nicetam: (a) *Init itaque consilium Photius de mittendis Legatis ad antiquam Romam, & à Nicolao Papa Legatos petere, occasione videlicet, ut Ecclesiam corrigeret, nec non illos, qui hæresin Iconoclastarum tuerentur, à Christiano nomine omnino rescinderet*. Vides, quanti Photius auctoritatem Pontificis Romani faciat, quâ Ecclesiam Constantinopolitanam emendari, & hæreticos exscindi posse sperat, Imperatori & Patriarchæ invictos. Nec dubium, si Nicolaus & Hadrianus Pontifices Photij votis annuissent, & huic Infulas permitterent Ignatio raptas, aut impunè saltem grassari permitterent, nunquam illum de Schismate cogitaturum. At verò ubi vindicem illum, minacemque viderunt, quid aliud supererat, quàm aut ut cederent monenti, aut exarmarent feriturum? illud fastus & ambitio prohibebat, hoc ergo elegerunt, impugnatâ potestate, à qua vapulabant. Idemque omnibus perduellibus modus & genius fuit, ut videlicet in caput & Principes Reipublicæ arma primò & ante omnia converterent, & cum istis perpetuis odijs confligerent; quippe ijs salvis nusquam tuta defectio. Quid ergo mirum est, si hæretici, alijque istis similes, cùm perdere Ecclesiam, suasque cupiditates explere vellent, in caput Ecclesiæ arma & odia vertisse, à quo uno cupitis arcebantur? Eadem ergo in omni Schismate observes.

III. Quinta Henrico Angliæ Regi, dum pacato adhuc animo, sanoque esset, Pontificis reverentia? cujus etiam Jura edito Libro, impugnatoque Luthero, asseruit, raro in Regibus exemplo, & forsan unico. Ubi verò amare Bolenam cœpit, fastidire legitimos thoros, Reginam thalamo, Aulâque submovere, adulteram in amplexum recipere, idque, ne flagitij puderet, nuptiali, publicoque apparatu; nec interim movere Pontificem posset, ut adulterio, cujus exemplum totam Angliam incendebat, aut subscriberet, aut indulgeret; tunc enimverò declamare in Pontificem cœpit, ac Schisma moliri, eamque potestatem Tyrannidis incusare, quam suis amoribus, incestu ac adulterio pollutis videbat adver-

(a) Nicet. Ign. & Nicol. PP. in encycl. ad omnes Patres & Episc.

adversari. Si ergo diceret Pontifex: *Bolenam obtine, Uxorem ablega, incestu ac adulterio fruere, Angliam exemplo corrumpe, omnes leges, divinas, humanásque solve, útque libido fuerit, ama & jube*. Hæc inquam si Pontifex diceret amanti & Regi, nunquam se Anglia Schismate obligâsset. Illi ergo solùm Pontificem oderunt, qui nollent aliquem esse, quem vereri deberent, quique obstaret illicita cupientibus. Quid latroni, homicidæ, adultero magis in votis, quàm nullum in Republica judicem esse, nullas leges? nullumque scelerum vindicem? quantiq; emerent istos exscindi? Idem advertas in Lutheri, Calvinique Schismate. Lutherum vitæ monasticæ tædebat, displicebant jejunia, vigiliæ, parendi latendiq; necessitas, & alia, quæ expiandis criminibus Religio invexit, noctes præsertim cœlibes, castæque & expertes amorum, quid consilij, ut hæc licerent optata, & tamen vetita? Judex, vindexque auferendus; is Papa fuit, hoc enim valente nunquam votis Lutherus potiretur, huic evertendo omnia omnibus concessa, persuasum populo, nil bonis operibus opus, divina præcepta ultra vires hominum esse, & ideò nec curanda, fide omnia contineri, implerique, jejunia, expiationes, & quidquid humanæ corruptæque naturæ durum, ad fabulas & superstitiones pertinere. Religiosis sublata vota. Clericis nuptiæ concessæ. Principibus sacra æquè ac profana. Quid posset faciliùs persuaderi, quàm ista naturæ blandientia? nam & promptissima navigatio secundo fluvio. Ut verò hæc omnia & tutò licerent, auferendus è medio Judex, & ideò omnibus inculcatum, Pontificis auctoritatem non legitimam, nec à Deo institutam esse, sed usurpatam, tyrannicam, & Antichristo propriam, & ideò nec curandam. Sic Schisma formatum. Nec ferè aliæ rationes Principes permoverunt, ut fidem Lutheri amplexarentur, non tàm odio Pontificis, quàm amore libertatis, suarumque cupiditatum, à quibus initium, & ab istis ad persequendos Pontifices progressus fuit, nec priùs persequi desinent, quàm absistant illicitis; quemadmodum non priùs latroni, ut Judicem amet, persuaseris, quàm aut Judex ad latrocinia conniveat, aut ipse latrocinijs abstineat; Quantumcunq; ergo Pontificiæ dignitati abstrahas, nunquam eam Protestantibus conciliaveris, nisi unà efficias, ut istis aut omnia liceant, quæ eorum cupiditates permulcent, aut omnia permittantur, Pontifice videlicet aut muto, aut complice.

IV. Sic Suecia defecit. Cùm enim Gustavus Erikſonius Patriam à

Danis

Danis oppreſſam longo bellorum & victoriarum curſu liberâſſet, ac ærarium tot belli ſumptibus, debitiſque exhauſtum eſſet, eique replendo media quærerentur, perſuaſum ei à Secretario ſuo eſt, & quodam Olao Petri hæreſi Lutheranâ jam tinctis, ut fidem Lutheranam amplexaretur, eam enim ad moderni ſeculi genium eſſe, ac plerisque Principum placere, & ex illius præſcripto omnia Eccleſiaſticorum bona & facultates, quorum tanta copia eſſet, in Regium Fiſcum reditura. Quid poſſet gratius cani Principi egeno, cupidoque? Ergo Lutheri dogmata recepta, (a) Eccleſiæ, Monaſteria, Canonicatus ſpoliati, opesque Regiæ, tot rivis in unum alveum ductis, ſupra modum auctæ, aliquâ eorum parte in nobiles Familias ſparsâ, ut iſtos novæ Religioni adſtringeret dulcedo prædæ. Idem Daniæ caſus. Chriſtiernum II. Daniæ & Sueciæ Regem Subditi Regno expulerant, ob crudelitatem, perfidiamque exoſum, ejus Patruo, Friderico Holſatiæ Duce, in thronum evecto. Reliquit Chriſtiernus filium Carolo Imperatori ex Sorore, quam Chriſtiernus duxerat, nepotem; hoc paternum Regnum repetente, armisque ac fortunâ Caroli ſubnixo, Fridericus ſocietatem cum Proteſtantibus inijt, eorumque Præconibus acceſſum in Daniam præbuit. Friderico morte ſublato, hujus filius Proteſtantium operâ Patri ſuffectus eſt, quem Chriſtiernum III. appellârunt. Hic ut cauſam ſuam contra Comitem Palatinum ex Domo Bavarica muniret (is enim Dorotheam Chriſtierni II. filiam duxerat, legitimam Daniæ hæredem) Lutheranis Principibus ſe fœdere adſtrinxit, eorumque Religionem totâ Daniâ induxit, urgente præſertim Luthero, & Optimates monente, ut opes à majoribus in Templa & Monaſteria profuſas occuparent, Epiſcopos verò, ut ſibi ſuisque Clericis ſocias uxores pararent. Et litteris exempla adjecit (b) ſubmiſſo Johanne Machabæo, qui Monaſterio profugus ſacram virginem abduxerat, merueratque Apoſtolatu fungi tam præclaro facinore. Sigismundus Auguſtus, cùm Moſcovitico & Tartarico bello premeretur, Lutheri hæreſin in Polonia gliſcentem exſcindere omiſit, ne videlicet domi forisque bellum haberet, & cum illo Stirps Jagellonica (c) extincta eſt, neglectæ Religionis pœnâ. Eliſabetha Angliæ Regina, Bolenæ & Henrici filia, cùm ſe natam videret ex nuptijs à Pontifice damnatis, ſpargerentque, qui Catholicos oderant, eam ut

(a) Florimundus Raymundus lib. 4. cap. 14. anno 1527. Maimbourg Lutheran. lib. 1. fol. 123. (b) Florim. Raym. lib. 4. cap. 13. Spond. anno 1533. (c) Idem lib. 4. cap. 7.

ut notham declaratum, abdicatumque iri, translato in Mariam Angliæ Regno; nihil habuit antiquius, quàm ut metu perdendi Imperij Pontificem (a) & Religionem ejuraret, quamvis ei retinendæ se juramento adstrinxisset. Galliam quod attinet, certum est non odio in Pontificem Romanum Calvino adhæsisse, sed Principum æmulatione ambituque, & quâvis ratione suas partes augere properantium. Margaritha Valesia, Francisci Primi Galliarum Regis Soror, Henrico Alibrettano nupta, cujus Patrem Julius II. Navarræ Regno privaverat, Ferdinando Arragoniæ Rege suffecto, Pontifici ob injuriam, ut credebat, infesta Lutheri Socios in Aulam, in Regnum, in Cathedras accepit, parumque abfuit, ut Regem corrumperet, evocato Parisios Philippo Melanchtone, sed iterum morari jusso, operâ Archiepiscopi Lugdunensis. Montmorancios & Collinios fratres, Condæumque Principem (quorum ductu hæresis Calvini Galliam implevit, vastavitque, præpotens facta; cùm Francisco Primo, & Henrico Secundo (b) Imperantibus humi serperet) Hugonottis adhæsisse odio Guisiæ Ducum, qui favore apud Regem florebant, & Regno moderabantur, multorum etiam è Gallis opinio est. Francisco II. apostemate extincto Catharina Medicea, dum Carolus Rex adolesceret, gubernandæ Galliæ successit. Ea servandæ potentiæ anxia, hinc Guisios Duces, hinc Navarræ Regem, Condæumque Principem metuebat; istorum ergo vires æquare statuit, minori potentiâ futuros, si pares æmulique. Navarræ Regem Galliæ Vicarium constituit, Collinios fratres in gratiam & intima consilia admittit, Condæum Principem Ambosianæ conjurationis reum, & carceribus, ubi mortem expectabat, traditum, libertati restituit, sicque dum istos omnes Guisiorum potentiæ opponit, arbitra interim omnium sedens, morientem hæresin restituit, tot illis Principibus nixam. Imò cùm Navarræ Rex armatus, minaxque instaret, & sibi, primo videlicet Regij Sanguinis Principi, deberi habenas diceret: nec satis à Guisio opis, quem nimiùm quam vellet depresserat, potestatem cum Navarræo partita est, fœdus cum Collinijs initum, libertas prædicandi Calvinistis data, & quod hactenus à morte Clodovæi nunquam contigerat, Galliæ Regiam minax triumphansque hæresis invecta est, (c) cœpitque dominari; tanti unius fœminæ imperandi avidæ ambitio stetit; imò & Scotiam perdidit, nunquam

(a) Idem lib. 6. cap. 10. anno 1558. (b) Anno 1559. & 1560. (c) V. Maimbourg Calvin. lib. 2. & 3.

quam enim adduci potuit, ut Mariæ Stuartæ cum hæreticis confliƈtanti auxilia submitteret, unde mors Reginæ ac Religionis secuta. Et quamvis ab Henrico III. Legati in Angliam missi, qui libertatem Stuartæ in speciem urgerent, neve ejus sanguine secures imbuerentur; occultè tamen, Regioque Chirographo additi Elisabethæ animi in Stuartæ perniciem. Causa fuit, quòd vererentur, ne, si ista florente adhuc ætate Elisabethæ superviveret, præter eximias formæ, animique dotes, quibus animos rapiebat, junƈtis insuper Angliæ, Scotiæ, Hiberniæque viribus, auƈtâque in immensum Guisiorum potentiâ, (a) quorum ea neptis erat, Galliæ coronam occuparent; quod ne fieret, Reginæ innocentis sanguine, ac Religionis jaƈturâ fortunæ ac ambitioni litatum. Haƈtenus à nobis hæc observata sunt, ut intelligas, veras Schismatis & defeƈtionis causas partim fuisse dulcedinem novorum dogmatum, omnia voluptati concedentium, quæque tantò faciliùs credebantur, quòd & placerent, & honesti colore pingerentur; partim verò animi passiones, rationem secum more torrentis rapientium; iram videlicet, vindiƈtam, odium, cupiditatem, metum, & si qui alij turbines animorum. Nemini verò potestas Pontificum Romanorum causa discedendi, labendique fuit, quòd eam divinis scripturis, veræque fidei adversari putarent, nisi parato jam, peraƈtoque Schismate; tunc enim, cùm huic purgando omnes rationes quærerentur, conteƈtis veris causis, mirum haud fuit, etiam Pontifices occurrisse, aut innato omnibus malis in Judices odio, aut quòd viderent, gratas esse populis in maximos querelas, aut denique quòd nunquam se tutos crederent, valente Pontifice. Exarmari ergo debuit, ne feriret.

V. *II.* Si ex sententia Maimburgi ideò Pontificia potestas minuenda est, quia hæretici illam aversantur, & hoc ipsum Propositiones Parisienses speƈtârunt, annon videt, eâdem ratione Regiæ potestati bellum indici? hanc enim non minùs hæretici, quàm Pontificiam oderunt, & ideò nunquam ferè Regnum aliquod hæresis intravit, ut non eodem tempore & Ecclesias, & Thronos concuteret: suntq; notissima Belgij, Bohemiæ, Daniæ, Germaniæ, Galliæ, Hungariæque exempla, & hoc ipso tempore, quo scribimus. Quis nescit, quoties in vitam Leopoldi Augusti, veneno, insidijs, apertoque bello, ac Turcis in Austriam evocatis conspiratum ab hæreticis sit, duƈtore Tekelio Comite? In ipsa

Gallia

(a) V. Maimbourg Calvin. lib. 3.

Gallia quater plenâ acie pugnatum, tercenties minoribus sed cruentis prælijs, urbes captæ, vastatæque, templa eversa, Regum sepulchra, cineresque effossi, species aliqua Reipublicæ in ipso sinu Monarchiæ educta, omnia ferro ignique fœdata, ipsa Principis majestas insidijs petita, decemque Gallorum myriades indictâ causâ, & nullius culpæ comperti per tormenta consumpti, & denique nihil non actum, ut Ecclesiâ, Regnoque dejectis hæresis triumpharet. Hæ ferè sunt artes, quibus novum Evangelium ferro flammâque scriptum, ac Sanguine maceratum induci Provincijs videmus, Imperijs plerumque aut concussis, aut collapsis. Parùm ergo Maimburgus fecit, cùm Pontificiam potestatem circumscripsit, hæreti placandæ; addere debuit & Regiam, quam non minùs odio prosequuntur, & Sacramenta Eucharistiæ ac Pœnitentiæ, jejunia, Cœlibatum, Concilia, ac omnia Ecclesiæ præcepta, quæ multò magis, quàm Pontificem aversantur, imò propter illa Pontifices oderunt: fac enim omnia hæreticis concedi, pax continuò cum Romanis erit, ac diffidia cessabunt, perinde ac phreneticus remedia, non medicos horret, & cum istis conveniet, si illa sustuleris. Malè ergo Maimburgus medicum amoliri, non remedia voluit.

III. Sed nec alijs argumentis opus, cùm experientia & exempla idipsum testentur; dicant enim si possunt, quot ad veram Religionem nuperæ propositiones hæreticos permoverint? an aliqui eorum ideò Catholicam fidem receperint, quia Pontificis auctoritas Parisijs laboravit? (a) imò si verum fateri volumus, plurimùm illis insolentia & animus crevit, aut quòd gauderent intestinis nostrorum bellis, crederentque, solutam esse eam Spiritûs & fidei unitatem, quâ tantopere gloriamur, aut quòd Calvini argumentis Gallos persuasos putarent, ad eas propositiones vulgandas, præsertim cùm viderent, non alijs rationibus eas muniri, quàm toties à se propositis, sicque victos Catholicos, victores se crederent, aut denique quòd scirent, illas à turbatis, iratisque animis prodijsse, præsertim Tholosani, & Parisiensis Archiepiscoporum, sicq; non tam veritati, quam æstui ac vindictæ adscriberent, quæ fidem & gratiam non merentur.

IV. Accedit denique perpetuus Ecclesiæ usus, quæ semper in materia fidei ab hujusmodi transactionibus cum hæreticis abhorruit, quæque nunquam prosperè ceciderunt, nec alium fructum habuêre, quàm ut Catholici turbarentur, nec hæretici crederent. Bb VI.

(a) V. Reg. Sacerd. fol. 131. Edit. 1693.

VI. *Anno CCCXXV.* Damnata in Synodo Nicena Arrij blasphemia, cùm Patres laborarent, quo maximè nomine Filij divinitatem exprimerent, nam quæ illi Arriani tribuebant, videlicet *Potentiæ*, *Similitudinis*, *Imaginis*, *Æterni*, æquè creaturis aptabantur; occurrit vox *Homousij*, seu *Consubstantialis*, quam ex ipsis litteris Eusebij Nicomediensis hausêre; is enim tanquam absurdum inferebat, videlicet: (a) *Sequi filium Dei esse Patri consubstantialem, si semel admittatur, esse Increatum*. Intremuit ad has voces hæresis Arriana, quibus se proditam videbat, nullo ampliùs latebris loco; sed communi à Patribus plausu accepta est. Nihil non actum ab Arrianis, ut eam expungerent, jurabant, se Catholicos, submittebant se Decretis Nicenis, Filio DEI divinitatem asserebant, nec æquum esse, ut Orbis & Ecclesiæ scinderentur unius voculæ gratiâ. Audi Hieronymum: apud quem ità Arriani: (b) *De usiæ nomine abjiciendo verisimilis ratio præbebatur, quia in Scripturis non invenitur, & multos simpliciores novitate suâ scandalizat, & ideò placuit auferri: nec erat curæ Episcopis de vocabulo, cùm sensus esset in tutò*. Et ideò contra hanc unam vocem, velut arcem veræ Religionis totis viribus in Concilijs, Hierosolymitano, Antiocheno, Sirmiensi ac Ariminensi ab Arrianis pugnatum est: nunquam tamen persuaderi Catholicis potuit, ut in publicis fidei Confessionibus hâc voce absisterent, quamvis eam pomum discordiarum Arriani appellarent, eaque sublatâ pacem promitterent. Nec alia de causa Liberius Pontifex, Patresque Concilij Ariminensis in Ecclesia pulsati sunt, adeò ut Hieronymus diceret: (c) *Conclamatam fidem Concilij Niceni, Orbémque se Arrianum miratum esse*; quàm quòd voce Consubstantialis abstinerent, concordiæ studio. Sed quid hâc indulgentiâ Concilij Ariminensis (d) profectum est? nisi ut ipsos Patres posteà puderet, & ignaviæ ab Ecclesia, Romanoque Pontifice damnarentur, ipsi verò Arriani in pejus laberentur; nam cùm vocem *Consubstantialis* abjecissent, *Substantiæ* retinuêre, tum hujus pertæsi, (e) *Per omnia Similis*, posteà *Similis* tantùm, & tandem *Dissimilem* reddiderunt: tanti fuit hæreticis detulisse.

VII. *Anno CCCCLXXXII.* Zeno Imperator edictum vulgavit, quod Henoticum appellatum est, spe, obtentuque, Euthychianos hæreticos Catholicis conciliandi. Ejus hæc origo. Eutyches Monachus Nestorium,

(a) Ambros. de fid. ad Grat. lib. 3. cap. ult. (b) Hieron. adv. Lucifer. (c) Hieron. ibid. (d) Concil. Arim. anno 359. (e) V. Baron. ad ann. 359. n. 38.

rium, duas in Christo naturas asserentem, dum ardentiùs persequitur, eò profectus est, ut nec duas quidem naturas & operationes admitteret, sed unam tantùm. Damnatus est in Concilio Chalcedonensi, sed non ideò error extinctus, quin in multos magnosque serperet, Episcopos præsertim, quibus ut major doctrina, ita major ambitio, & novi cupido, unde admiratio, plaususque ingenij. Inter illos Petrus Mogus, quem in Alexandrinam Sedem, quâ nuper sceleribus exciderat, Zeno Imperator evexerat, Acacio nitente, & Joanni Talaidæ infenso, quem Alexandrini elegerant; huic crimini datum, quòd Infulas recepisset, voto ejuratas. Sed veritas erat offensio Patriarchæ, quem electio Talaidæ latuerat, litteris casu amissis; sed quod casus fuerat, contemptum arbitrabatur. Mogus Eutychianam hæresin imbiberat, eandemque Zenoni instillaverat, occultè tamen ac velo tectam, ne palàm micaret. Persuadet Zenoni, ut Ecclesiâ discordijs flagrante viam aliquam meditetur, componendæ pacis, animosque sociandi, non quòd pacem curaret, sed ut, quod pugnâ belloque non poterat, deditione lucraretur, quam si Catholici haud inirent, quod futurum prævidebat, novæ causæ suppeterent, eos persequendi. Evenitque ex voto. Zeno edictum vulgat, additq; causas dictu pulcherrimas, sed re inanes. Nicenum, Constantinopolitanum, ac Ephesinum Concilia recipi jubet, Chalcedonense præterit, aboletque silentio. *Afferuntur*, inquiens, *nobis libelli supplices, à pijs Monasteriorum Præfectis, Eremitis, & alijs Reverendissimis Viris, qui nos vehementer obtestantur, ut sanctissimis Ecclesijs restituatur concordia, membráque membris conjungantur. Nam quia membra Ecclesiæ non coalescebant, factum est, ut infinitæ hominum multitudines partim Baptismatis lavacro carentes mortem obierint, partim divinæ Communionis minimè participes ex corporis communione emigrârint, quin etiam cædes infinitæ indè factæ. Quotusquisque igitur est, qui non optârit, ista corrigi, inque meliorem statum reduci, &c.* Vides, quàm speciosæ rationes huic edicto prætexantur, sed quo eventu? tantùm absuit, hæreticos leniri, pacemq; componi, ut illi quidem optatis potirentur, & victoriâ insolentes, obtentuque rejectæ pacis, tantò acerbiùs Catholicis insultarent, nec ideò tamen Henotico placarentur. Cùm enim ab Henotico Concilium Chalcedonense non satis clarè damnaretur, à Patriarcha Alexandrino Petro Mogo deficiunt, unde illis Acephalorum nomen. Ergo nec hæreticis edicto, nec Catholicis satisfactum, auctis potiùs, quàm sopitis

pitis turbis, qui plerumque exitus solet esse istarum transactionum, ut bene illic notat Baronius. (a) Et ideò Felix Papa in epistola ad Zenonem scripta, Henoticum perstringens: *Non est hoc*, inquit, *acerrimum decrevisse periculum, quando nec sauciis firma adhibetur curatio, & sanis ingeritur miseranda contagio. Quid est illud dicere, jam causam nullam superesse certaminis, nisi hæreticis tribuatur victoria?*

VIII. *Anno DCXXXIII.* Cyrus Patriarcha Alexandrinus Eutychianâ hæresi tinctus, quam tamen studiosè premebat, utpote toties damnatam; Synodum Alexandriæ (b) cogit, effecitque, ut Episcopi conciliandæ inter Eutychianos & Catholicos paci mediam viam inirent, assertis quidem contra Eutychen duabus in Christo naturis, sed ut aliquid ei concederent, redderentque in Catholicos proniorem, duabus voluntatibus & operationibus suppressis, pro quibus dicendum esse statuerunt, *unam Theandricam*, seu *Dei virilem voluntatem & operationem*. Causa prætexebatur, quòd ex una parte & re ipsa duæ voluntates & naturæ contra Eutychen docerentur; sicut enim, qui diceret *vas aureo argenteum*, duo metalla innueret, unum auri, aliud argenti; & cùm dicimus, *globum terraqueum*, significamus, globum ex duobus elementis compactum, terræ videlicet & aquæ; ità qui diceret, voluntatem *Dei virilem*, duas voluntates & naturas exprimeret, divinam videlicet & humanam. Ex altera verò parte hac moderatione, & unius vocis compendio omnes hæreses & bella componi, nam & Apollinaristas, qui loco animæ vel intellectûs verbum in Christo ponunt, & Nestorianos, qui non aliam unionem agnoscunt, quàm secundùm affectum & voluntatem, Eutychianos, qui unam Christi naturam in eo convenire, ut unam voluntatem admittant; istos omnes Catholicis fœderari, duabus voluntatibus non quidem negatis, sed suppressis silentio. Audi verba ipsius Decreti Alexandrini: *Domino Christo vero Deo nostro omnibus perfulgenti, omnésque ad Saluberrimam & veram ejus fidem dirigenti, & in unam Sanctam, eandémque Ecclesiam Catholicam convocanti præsentem satisfactionem facimus pro unitate Sanctarum Dei Ecclesiarum.* Et Sergij in epistola ad Honorium: (c) *Multoties Sancti Patres nostri, ut lucrarentur plurimarum animarum salutem, dum alia emergerent capitula, Deo placitis dispensationibus usi fuisse videntur, nihil de subtilitate Ecclesiæ dogmatum exagitantes, & dicentes, quòd oporteat*

(a) Baron. ad ann. 482. n. 43 (b) Sexta Synod. act. 13. (c) Serg. ad onor. in 6. Syn. act. 12. V. Baron. & Spond. ad ann. 633.

teat utique etiam in præsenti, dum tantorum millium populorum salus præ manibus ponitur, nihil de hoc per contentionem altercari. Quomodo enim non esset durum & valde onerosum, resolvere & evertere omnem illam futuram concordiam, átque unitatem, quæ bene effecta fuerat tam apud Alexandrinam Magnam Civitatem, quàm per universas sub ea Provincias? Hîc vides, idem prorsùs à Sergio & Monothelitis, quod jam à Maimburgo, jactari, nomen videlicet & obtentum pacis, ac spem hæreticos molliendi. Sed vana hæc erant, ludebantque incautos. Re ipsa id Sergius agebat, ut partes suas augeret, tot alijs hæreticis sibi adjunctis, ut Catholicos deciperet inani specie captos, eorumque auctoritate suam causam muniret, ut tutiùs lateret simulatâ concordiâ, & larvâ pietatis tectus, utque Eutychianismum stabiliret specie oppugnantis, deceptisque, qui obstare poterant; admissâ enim unâ solùm in Christo voluntate sequebatur, ut una esset natura; quid enim natura humana ageret, si operari humano modo, si velle & nolle non posset? perinde ac si rotam in mola ponas, quæ volui non possit, aut lampadem è tholo suspendas, quæ ardere nequeat. Sophronius Patriarcha Hierosolymitanus continuò huic doctrinæ adversatus est, seu fraudem, seu periculum veritus, deditque ad Sergium epistolas, (a) quibus ut absisteret monebat, adeò tamen suspectum hæresis non habuit, ut etiam ejus preces expeteret, multisq; commendaret. Honorius verò Papa adeò captus est tot illecebris ac pompâ pietatis, præsertim quòd Leonis M. & Concilij Chalcedonensis fidem profiteretur, conceptisque verbis duas naturas, duasq; operationes assereret, sed tantùm taceri hoc vellet concordiæ studio, & ne aliqui crederent, duas in Christo voluntates fuisse, contrarias sibi, discordesque, quales in nobis experimur, & Paulus deplorat; ut ad Sergium (b) velut ad Catholicum Episcopum, piumque rescriberet, ejusque sententiam de tacendis duabus operationibus probaret, quæ res Honorium hæresis suspectum reddidit, falsò id quidem (ùt ex ejus (c) epistolis ad Sergium datis clarissimè constat, & ex Dialogo S. Maximi (d) contra Pyrrhum Monothelitam, ubi duas voluntates, duasque naturas agnoscit) sed tamen ex Sergij voto, Honorij auctoritate ad firmandam hæresin abutentis, nec aliud Monothelitæ optabant, fallacissimo

 pacis

(a) Epist. Sophr. ad Serg. encycl. in act. 6. Syn. act. 12. anno 633. (b) Epist. Honorij ad Serg. in 6. Syn. act. 12. (c) Epist. Hon. ad Serg. act. 12. & 13. in 6. Syn. (d) S. Maximus disput. adv. Pyrrhum. apud Baron. tomo 8. annal. ad ann. 645. V. Reg. Sacerd. fol. 720. Edit, 1693.

pacis obtentu; ipsumque Heraclium Imperatorem lucrati sunt, à quo etiam *ecthesis* illa prodijt, tot votis & concilijs damnata, ipsique Sergio fatalis, eodem quippe anno vitâ excessit, quo illa prodijt. Hic ergo fructus compositionis fuit, falli, scindique Catholicos, tegi verò hæreticos, reddique fortiores. Idemque ab hæreticis quæsitum Constantis Imperatoris edicto, quod Typum appellârunt. Paulus enim Patriarcha Constantinopolitanus, & hæresi corruptus, cùm istam ubique, præsertim in Ecclesia Occidentali proscriptam videret, Constanti Imperatori persuadet, ut duas voluntates, aut unam dici edicto prohibeat, ac silentium partibus imponat: & pax edicto prætenta; vera enim causa, ut notat S. Maximus Martyr (a) in Disputatione cum Pyrrho, fuit; *ut quoquo modo vel silentio saltem damnari videretur de duabus voluntatibus expressa sententia*. Et ideò Martinus Papa, cùm in Synodo Lateranensi eum Typum damnâsset, egregiè illius causas refutavit; verba Synodi sunt: Sancta Synodus dixit: (b) *Relectus Typus bonum quidem intentum habere dignoscitur, dissonantem autem virtutem intentui continet. Bonum est námque procul dubio, & omnibus timentibus Deum desiderabile, cohibere dissensiones & altercationes, pro causa fidei, sed non est utile & bonum, cum malo destruere bonum, id est cum hæreticis Orthodoxorum Patrum verba & dogmata, quoniam hoc potiùs exurit, non mitigat*.

Anno MDXXXXI. (c) In colloquio Ratisbon. Legatus Contarenus spe transactionis Lutheranis concedit, ut taceantur termini transsubstantiationis, meriti, præmij, sed Papa Paulus III. non probat.

IX. *Anno MDXXXXIV*. Maximè enituit, quàm sint inutiles hujusmodi cum hæreticis transactiones, & neutri parti satisfaciant. Decreverat Carolus Imperator Francisco Galliæ Regi totis viribus bellum inferre, frustrà Paulo Pontifice pacem suadente. Eum in finem quâvis ratione Principes Germaniæ adjungere sibi statuit. Comitia Spiræ indicta, quò Septemviri omnes, & Ferdinandus Frater convenêre. Protestantibus tantò major audacia, petendique licentia, quòd Cæsarem auxilij egentem, cupidumque viderent. Ergo edictum Augustanum Protestantibus infestum suspendi impetrant. Secuta alia constitutio, quâ pacis, animosque omnium componendi gratiâ, dum Concilium Oecu-

(a) S. Max. in disput. cum Pyrrho Monoth anno 645. (b) Concil. Lateran. sub Mart. PP. Secret 4. anno 649. (c) Pallav. histor. Conc. Trid. L. 4. num. 121. tal. Edit.

Oecumenicum conveniret, multa *interim* ſtatuebantur; ejus inter alia capita hæc etiam erant: (a) *Concilium Oecumenicum Chriſtianum ac liberum in Germania conveniret, aut ſaltem Nationale. Quòd ſi hæc haberi non poſſent, Conventus proximo autumno aut vere haberetur, in quo viri docti de Cæſaris auctoritate úsque ad proximum Concilium decernerent, quid obſervari, quid omitti oporteret, nullâ Pontificis mentione, interim ſuperſederetur quæſtionibus de bonis Eccleſiæ direptis, Proteſtantes eſſent idonei, ut Judicijs Cæſareæ Cameræ aſſiderent, unde priùs arcebantur; Catholici vetera vectigalia Eccleſijs ſolverent, etiam quas hæretici occupabant; tam ex hæreticis, quàm Catholicis ludimagiſtri eligerentur & Concionatores, quibus ſtipendia vel ex Eccleſijs, vel ex pijs largitionibus fidelium præberentur; uſus quóque Calicis, & Sacerdotum, qui ad Lutherum defecerant, Matrimonia permittebantur. In reliquis ferè omnibus, quæ dogmata ſpectant, jubebantur Lutherani Catholicis aſſentiri.* Hæc ferè capita illius edicti, quibus, ut vides, aliqua Catholicis, aliqua hæreticis tribuebantur, imò hæreticis omnia, nam Catholicis pleraque demebantur, nullo additamento. Præcipui Proteſtantium edictum reſpuêre, videlicet Bucerus, Muſculus, Oſiander, Brentius, Fridericus Saxoniæ Dux, & ipſe Calvinus. Sed Catholici multò maximè, adeò ut alij Carolum Zenoni, Heraclio, & Conſtanti compararent, alij palàm ex eo quærerent: *An ergo ad Lutherum defeciſſet?* & Paulus Pontifex, quamvis ætate jam præcipiti, multisque vinculis ob Farneſiam familiam Carolo adſtrictus, nec ejus potentiam veritus tot victorijs florentem, graviſſimis ad Eum litteris abrogari hoc edictum, aut corrigi juſſit: planè Catholicam Religionem vehementer afflixit, Lutheranis ab eo tempore multò potentioribus, & hæreſi palàm exultante, ac paſſim victrice, tantumque abfuit, hâc Tranſactione eam leniri, ac intra certos terminos contineri, ac Concilio, quod promiſerant, ſubmitti, ut potiùs inſoleſcerent, & nunquam magis Concilio adverſarentur. Cognovitque ipſe Carolus errorem, quando à Spirenſi Decreto paulatim receſſit, maximo Proteſtantium dolore, parique indignatione, qui ferre non poſſent Cæſarem Pontifici obſequentem.

Maimburgus hiſtoriæ, quam de Lutheraniſmo ſcribit, hanc quoque de Conſtitutione Caroli Imperatoris narrationem intexit, eamque eo præſertim nomine excuſat: (b) *Quòd illâ nihil contra Catholicam fidem ſtatutum*

Bb 4

(a) V. Palav. hiſt. Conc. Trident. lib. 5. cap. 5. à n. 2. & cap. 6. & 7. & Breve Pauli III. anno 1544. (b) Maimbourg du Lutheran. lib. 5. fol. 204.

ſtatutum fuerit, ſed duo tantùm in Proteſtantibus tolerata, uſus videlicet Calicis, & Matrimonia Sacerdotum, qui defecerant. Cur verò tolerari non potuerint duo, quando ob temporum injurias tolerari tota hæreſis debuit? num ergo majoris culpæ fuit, aliqua ferre, quàm omnia? Hæc qui in Maimburgo legat, ipſam verò rerum hiſtoriam ignoret, veriſſima eſſe credat, & quibus opponi nihil poſſit. Cæterùm id Maimburgum deficit, quod toties profitetur, bona vid. fides, & veritatis accurata enarratio. Nunquam Paulus Pontifex, quòd aliqua permitteret, toleraret aut conniveret, Carolum incuſavit; quis enim neſcit, tolerari flagitia poſſe, cùm curari non poſſunt, aut pejora timentur? ſed quòd Concilia, Conventusque, in quibus de Religione ageretur, promitteret, nullâ Pontificis mentione, cujus tamen officij & poteſtatis eſt, ea indicere, illisque præſidere; quòd bona Eccleſiaſtica hæreticis permitteret, ſpoliatis Catholicis, idque Edicto ſanciret; quis verò neſcit, quantum in ſimili, imò eâdem causâ Chryſoſtomus & Ambroſius cum Principibus, Theodoſio & Arcadio conflixerint? quòd Scholis, ſacrisque Concionibus hæreticos æquè deligi juberet, eosque ſtipendijs Eccleſiarum conduci, immenſo Juventutis damno, nec iſta Pontificis auctoritate, ſed ſuâ ſanciret. Et quamvis non perpetuum hoc Edictum, ſed temporaneum & proviſorium diceretur, uſque dum vid: *Liberum & Chriſtianum Concilium ac Univerſale conveniret*; verba hæc tantùm erant, rebus caſſa, quis enim tam obtuſæ mentis eſſet, qui non præviderèt, nunquam pro legitimo, libero, ac Univerſali Concilio à Proteſtantibus habitum iri, cui Pontifex præſediſſet, & in quo ipſi non vota conferrent? perpetua ergo erit Contentio, non priùs finienda, quàm Concilium conveniret Proteſtantibus placitum, nunquam enim placiturum erat. Deinde quis poſſet ſpem aliquam concipere, bona, proventûsque Eccleſiaſticos ſemel in manus hæreticorum collapſos, iterum ad Eccleſias ac legitimos Dominos redituros? ac Proteſtantes in Scholas, in Cathedras, in Tribunalia ac Dignitates receptos, illinc iterum, ùt primùm Cæſari ac Concilio placeret, exceſſuros? Idque eventus comprobavit. Celebrato enim, finitoque Concilio non ideò finita ſunt, quæ Cæſar illis conceſſerat, aut quæ ipſi uſurpaverant. Meritò igitur Spirenſe hoc edictum Paulus damnavit, reſcindique voluit. Nec obſtant, quæ de temporum injuria ac neceſſitate dicebantur componendæ pacis. Pax enim, quod toties Pontifex rogaverat, cum Franciſco potiùs Galliarum Rege, quàm

cum

cum hæreticis componenda erat, id enim & Religioni, & Imperio, ut posteà patuit, magis conducebat, cessavissetque necessitas, tam multa, & tam noxia indulgendi, pace cum Gallis confectâ. Sed dum æmulatio, & cupido gloriæ, ac spes vindicandi Cæsarem urgent, armantq; in Gallos, cum Protestantibus fœdus successit, quod etiam Maimburgus observat, deploratq; in sua de Luthero historia *lib.* 5. rarò alioquin Carolo propitius, nisi cùm Pontifici obluctatur. Deinde ut bene Pontifex notavit in Diplomate ad Carolum; nullum prorsùs est tam malum consilium, quod non specioso aliquo pietatis aut utilitatis nomine vestiatur; nec verò tanta necessitas fuerat, ut oporteret, Carolum tam multa circa Religionem, tantique periculi statuere, nec audito, nec rogato Pontifice, imò ejus Legato Wormatiæ dimisso, ne à Carolo destinata moraretur. Hæc sola Pontifex arguebat, ut ex illius litteris ad Carolum patet, & tamen hæc omnia Maimburgus præterit, producitque in medium, quasi à Pontifice reprehensa, quæ nunquam reprehendit, tolerantiam videlicet Calicis & Nuptiarum, omittit verò, quæ planè reprehensa sunt. Ergo cùm Edictum Cæsaris contra Pontificis sententiam excusat, perinde facit, ac si quis Advocatus Judici reum purgaret, tacitis veris ejus delictis, ijs verò dilutis, quæ nunquam fecit, & quæ nemo objecit. Quæ artificia, quantum à candore & veritate historica aliena sint, præsertim in causis tanti momenti, nemo non videt, abrogantque Maimburgo fidem, etiam vera dicenti, quippe fraudem semel deprehensam semper timemus.

X. *Anno MDCX.* Tentata est Concordia Nestorianos inter, Romanamque Ecclesiam. Ejus occasio hæc fuit. Venerant Romam, dum illic Sacrum tempus ageretur, duo ex Chaldæa Viri, hæresi Nestorianâ tincti. Excepti humaniter, donatique, & ex illorum numero fuêre, quibus Paulus V. Pontifex Max. pedes abluit, detersitque ac osculo libavit. Rapuit illos Majestatis Romanæ admiratio, tantâ præsertim charitate ac modestiâ mixtæ, reversiq; in Patriam Eliæ Babylonico Patriarchæ omnia, quæ Romæ viderant, acceperantque, narrant, immenso præconio. Exarsit is protinùs, flagravitque desiderio Societatis Romanæ, sed obstabat suorum in Nestorium amor, quem ut Sanctum colebant, sciebantque Romanis execrationi esse; modum ergo excogitat, quo & Nestorium, & ejus doctrinam retineret, & tamen Pontifici probaret. Quatuor ferè propositionibus totus Nestorij error continetur.

Prima:

Prima: *Beatiſſimam Virginem nec eſſe, nec dici debere DEI, ſed tantùm Chriſti matrem*. Retineri hanc Propoſitionem volebant, eâ tamen interpretatione mollitam, ut dicerent; ideò à Chaldæis Neſtorio addictis non vocari DEI genitricem, quia Deitas non generatur, quantumvis, cùm Chriſtus etiam ſit Deus, æquè in hoc ſenſu Deipara vocari poſſit. Secunda propoſitio hæc erat: *Duæ in Chriſto ſunt Perſonæ*. Hanc ſuſtineri poſſe dicebant, ſi duarum Perſonarum nomine duas naturas ſingulares intelligas, quas in Chriſto eſſe nemo ex Catholicis negat; quamvis etiam una Perſona dici poſſit, propter unionem utriusq; naturæ; unio enim facit ex duobus unum. Tertia propoſitio: *In Chriſto eſt una voluntas*. Una, inquiunt, & duplex, quia utraque natura voluntate ſuâ & propriâ pollet, una, quia perfectè ſibi conſentiunt. Quarta Propoſitio: *Spiritus S. ex Patre, non ex Filio procedit*; intellige ex Filio tanquam ex alio Spiratore, aut ex alia ſpirandi virtute, eſt enim unus cum patre Spirator, & eadem ſpirandi virtus; in alio tamen ſenſu, ùt duæ ſunt, diſtinctæque Perſonæ, ex Patre Filioque dici poterat procedere. Sic Babylonius Patriarcha conciliari poſſe credebat Chaldæos, Latinosque, ambiguâ vid. verborum formâ, & in utrumq; ſenſum contextâ; perinde ac ſi unitas & veritas fidei ex verborum ſpecie, ludoque, non ex ſenſu penderet. Miſſus ad Pontificem Romanum Adam quidam Orientis Archimandrita, & Eccleſiæ Babylonicæ Archi-Diaconus, qui ſi poſſet, ità Romanæ Eccleſiæ Babylonicam ſociaret, ut tamen Neſtorium retinere, ejusque propoſitiones liceret, ſanâ tamen interpretatione purgatas. Auditus eſt Romæ, ejusque ſubtilitates expenſæ, quibus conabatur mendacium veritati Neſtorium Chriſto fœderare. Sed reſponſum eſt illi: *Nunquam ejusmodi artificia Catholicæ Religioni bene vertiſſe: veritatem ſine fuco & larva incedere, ſui ſecuram, nec pigmentis ac velis egere: hanc falſi indolem eſſe, ut videri pudeat, séque latebris involvat. Si rem ipſam tenerent, cur verba refugerent rebus exprimendis neceſſaria? errorem enim in verbis admiſſum ad res ipſas derivari; nam ſi aquilæ v. gr. nomen equi imponas, non deerit, qui inferat, aquilas hinnire, & quadrupedes eſſe; non ergo ſatis eſſe, ut in rebus fidei ac Religionis bene ſentias, niſi etiam bene loquaris, quippe ſermonem animi teſtem ac indicem eſſe, & velut ex ſono metallum, ità animum fidémque verbis æſtimari, fallíque ſaltem audientes, niſi illa vero conſentiant. Nihil quidem Pontifici ſupra pacem & concordiam eſſe, tamen bonis artibus quæſita, alioquin etiam turpem victoriam*

pudori

pudori esse, nec diuturnam fore, arenâ tantùm, plumisque subnixam, hoc est, verbis, non rebus constantem. Hæc Archi-Diacono responsa, nec ille abnuit, ejuravitque Nestorium, non ideò tamen Patriarcha, Chaldæique permoti, qui erroribus institêre: isque perpetuus ferè eventus fuit tentatæ cum hæreticis concordiæ.

Multa ex hactenus dictis colligere liceat; nunquam vid: hujusmodi in rebus fidei Transactiones bene Catholicis cessisse, nam & istos turbârunt, nec hæreticos vicêre: imò animus istis, & fastus ac insolentia crevit, seque victores, victos illos ferebant; nec aliq fine inducijs illis utebantur, quàm ut interim suas partes augerent, tantoque liberiùs suis erroribus alios inficerent, quòd amici, non hostes haberentur, fallerentque incautos obtentu concordiæ, mentitæque pietatis, quæ semper fraudi miscebatur. Alij tempus & occasiones lucrabantur. Alij ut aliquid obtinuerant, gradum ad alia proferebant, nec prius cessaturi, quàm fastigio potirentur, quod de Arrianis ostendimus. Alij denique privatas affectiones vindictæ, odijque communi prætextu Religionis & concordiæ celabant, utramque prodituri, ut illas explerent. Verbo, nunquam feliciter & sine damno transactum cum hæreticis est, etiam cùm de vocibus tantùm certamen vertebatur; quantò id magis timendum, quando non de vocibus, modoque loquendi, sed de gravissimis rebus cum Gallis conflictamur? *Pontifex Concilio subjaceat, Pontifex errare possit, & ideo nemo Pontifici parere teneatur, quamdiu ratio aliqua non obtemperandi occurret, occurret autem semper, & hoc pretio pax cum hæreticis fiat, imò tantùm speretur.* Quæso quid hoc est aliud, quàm Ordinem Ecclesiæ adimere, sine quo non Regna tantùm & exercitus, sed ne familia quidem, domusque privata consistere potest? quàm Caput & Gubernatorem è medio tollere, & necessariam imperandi facultatem, trunco corpore, & in casum pendente? & quis tanto præsentique periculo incertam spem emat, hæreticos convertendi? Quanquam nemo non videt, prætextum hunc esse, speciem inanem fallendis, ludendisque simplicium oculis. Quis enim credat Archiepiscopos irâ, vindictâque in Romanum Pontificem calentes, huic bellum intulisse, Religionis potiùs & concordiæ studio, quàm animi sui & offensæ causâ? & cur illos hic ardor hæreticos convertendi, ac Vaticanum oppugnandi tunc primùm incendit, cùm ultionem meditabantur? Pace ergo illorum dixerim;

rim; quidquid in ijs Comitijs (a) agitabatur, non hæreticis, sed vindictæ datum; odium, non Religio fuit; sed hæc ostendi debuit, ut illud tutiùs & ex occulto feriret.

§. II.

Agitur de Prima Conventûs Parisiensis Propositione. *Ecclesiæ Gallicanæ consensus pro Pontificis indirecta potestate in Reges & Principes, eorumq; Bona & Dignitates temporales.*

SUMMARIA.

1. *Ecclesiæ Gallicanæ authoritas Parisiensibus Propositionibus prætexta exemplo omnium ferè Hæreticorum, & quam ob causam?*
2. *Authoritas Pontificia in Reges exercita exemplis Galliam spectantibus probatur, & primò Gregor. II. in Leonem Isauricum.*
3. *Et Zachariæ in Childericum Regem.*
4. *Et Stephani Pontificis.*
5. *Et Hadriani in Desiderium Regem.*
6. *Ejusdem Hadriani in gratiam Caroli M.*
7. *Et Leonis III. Imperium Romanum in Carolum Imperatorem transferentis.*
8. *Et S. Gregorij M.*
9. *Aliud ejusdem Gregorij exemplum.*
10. *Et Episcoporum Galliæ in Ludovicum I. Imperatorem.*
11. *Iterum Galliæ Episcoporum in Lotharium Imperatorem.*
12. *Et Nicolai Papæ.*
13. *Et Hadriani II. in Carolum Calvum.*
14. *Et Fulconis Archiepiscopi Rhemensis in Carolum Simplicem.*
15. *Et Concilij Lateranensis sub Alexandro III.*
16. *Et alterius Concilij Lateranensis sub Innocentio III.*
17. *Innocentij IV. in Fridericum Imperatorem.*
18. *Et Clementis V.*

19. *Et*

(a) V. Reg. Sacerd. in prælud. §. 1.

19. *Et Concilij Constantiensis.*
20. *Et Concilij Viennensis.*
21. *Et Concilij Basileensis.*
22. *Et Concilij Tridentini.*
23. *Et Universitatis Sorbonicæ.*
24. *Et totius Cleri Gallicani.*
25. *Et Testimonijs celeberrimorum in Gallia Doctorum.*
26. *Multa in rem nostram contra Maimburgum ex dictis colliguntur.*

I.

PRopositiones nuper Parisijs editæ, ut tantò pluribus probarentur, auctoritate ac nomine Ecclesiæ Gallicanæ adornatæ sunt, cùm enim nec ratione, nec usu, nec antiquitate fulcirentur, quin potiùs hæc omnia obsisterent, auctoritas quæsita est, & quod rei deerat, titulo compensatum. Sic falsis corruptisque nummis effigies & elogia Principum imponi videmus, ut fallant incautos, tegatque metalli vitium imaginis reverentia. Quem verò non caperet auctoritas Ecclesiæ Gallicanæ? & istam omnibus ferè paginis Maimburgus inculcat; nemo enim, qui illam Magistram habet, errare se credat, aut, si erret, excusari errorem posse, imò laudari tam grandi exemplo. Et hæc causa fuit, ut nemo hæreticorum Spiritui S. alijsque sanctis Doctoribus sua dogmata non imponeret, ut tantò dulciora essent eorum auctoritate ac exemplis condita. Ebion sanctum Petrum, Arriani Lucianum Martyrem, Origenem, ipsumque Antonium Magnum, Pelagiani Augustinum, Zosimum, Clerumque Romanum jactabant, alij alios. Et ultimis hisce temporibus quid non Lutherus & Calvinus egêre, ut suis opinionibus primitivam Ecclesiam favere ostenderent? Ergo nihil novi est, magnos Patronos magnis erroribus quæri, imò & præferri, quo populi saltem studia, animiq; captantur, istis enim nec tempus, nec cura est, ut, quid singuli scripserint, explorent, sicque magno illo strepitu, umbrisque nominum ludi se nesciunt, fallique, & tamen falluntur. Idem Maimburgo consilium fuit, cùm toties Propositiones Conventûs Parisiensis pro doctrina Ecclesiæ Gallicanæ jactavit, pulcherrimo quidem, sed falsissimo elogio, nihil enim ab

ab Ecclefiæ Gallicanæ fenfu, doctrinaque alienum magis dici aut fcribi potuit; toties enim Ecclefia Gallicana, & in publicis Conventibus, doctrinâ, exemploque contrarium profeffa eft, ut mirari fubeat, quinam fint illi Galli, qui tantum à Gallis abfunt, aut quænam fit illa Ecclefia Gallicana, quæ Ecclefiæ Gallicanæ tantopere ac palàm adverfatur, quod jamjam longâ inductione, perque omnes Ordines Ecclefiæ Gallicanæ dicere aggredimur, lectoris arbitrio relicturi, utra Ecclefiæ Gallicanæ fententia dici debeat, noftra, quæ tot fæculis & ab omnibus Galliæ ordinibus recepta eft, & tot publicis actibus expreffa, an Maimburgi, quæ nuper, & à paucis, ijsque aut metu, aut fpe, aut irâ corruptis, Parifijs prodijt.

II. *Anno DCCXXXI.* Cùm Leo Ifaurus facras Imagines totâ Greciâ perfequeretur, eosque, qui amplecti hærefin nollent, exilijs, profcriptionibus, tormentis vexaret, ipfius Deiparæ Virginis, omniumque Sanctorum icones in Urbe Regia uno fafce incendiffet, ipfamque Italiam invaderet, Sicarijs in Pontificem miffis, feraliq; edicto, quo Imagines tollebantur, Romæ proponi juffo, Gregorius II. Pontifex Maximus, cùm nec à Græcis, nec à Longobardis, Venetisque auxilium fperaret afflictæ Religioni, fœdus cum Carolo Martello, Gallisque adversùs Græcorum Imperatorem fancit, Confulatum Carolo Principi offert, eumque miffis, acceptisque Legatis, ac juncto fœdere in Italiam vocat, veniffetque, nifi mors occupâffet. Erat verò Confulis dignitas fupremæ proxima (faltem fi Patritiatum excipias) quod Ovidius illis verfibus indicat: (a)

Qui quamquam eft ingens, & nullum Martia fummo
Altius Imperium Confule Roma videt.

Solusque Imperator Confulem defignabat, ut difertè notat Flavius Vopifcus in Aureliano. Confulis jura, lapsâ jam, extinctâque Republicâ hæc erant: Senatum rogare, jus dicere, tutores dare, manumittere, vectigalia locare, Ludos & præfertim Circenfes edere, annis nomen dare (quod Juftinianus abolitum voluit, (b) & annos ab Imperatoribus dici) togâ pictâ feu palmatâ uti, quæ olim triumphantium propria tantùm, purpurâ, auroque intexta, & quam etiam Trabeam appellabant. Juftinianus (c) voluit lege editâ, Imperatores jugi Con-

(a) Ovid. de Pont. lib. 4. eleg. 9. (b) Lipfius de Magiftr. Pop. Rom. cap. 8.
(c) Juftinian. Nov. 105.

Consulatu fungi. Oblatum ergo à Gregorio Consulatum Romanum Martellus acceptavit, præmisitque Abbatem Corbejensem, qui fœdus cum Romanis iniret, sponderetque auxilium, ipse secuturus, nisi mors obstitisset. Gregorius nihil interea omittere, ut Leonem molliret, rogare, minari, Italiæ populos, ne à Græco deficerent, quod jam parabant, cohibere, Legatis agere, & totos quinque annos flectendo Cæsari impendere; quæ omnia cùm frustrà essent, Leone implacabili, & in dies pejori, Gregorius coactâ Romæ Synodo, (a) ut Zonaras testatur, anathemate Leonem ferit, prohibetque vectigalia persolvi, quibus in Italiæ & Ecclesiæ perniciem utebatur. Hæc in Leonem Gregorius, quæ ut fiant clariora, Auctorum testimonia adscribam.

Fredegarius, qui jussu fratris Caroli Martelli scripsit, & historiam Gregorij Turonensis prosecutus est: (b) *Eo tempore*, inquit, *B. Papa Gregorius bis à Roma claves venerandi sepulchri cum vinculis S. Petri, & muneribus magnis & infinitis, Legatione memorato Principi destinavit, eo pacto patrato ut ad partes Imperatoris recederet, & Romanum Consulatum præfato Principi sanciret. Ipse itaque Princeps mirifico & magnifico honore ipsam Legationem recepit, munera magnifica obtulit, átque cum magnis præmijs cum suis sodalibus missis Grimonem Abbatem Corbejensis Monasterij, & Sigebertum Reclusum S. Dionisij Romam ad Limina SS. Petri & Pauli destinavit.*

Theophanes: (c) *Comperto Leonis Imperat. proposito, Gregorius Papa Romanus, scriptâ priùs ad ipsum decretali epistolâ, quâ de fide quidquam statuere, & antiqua Ecclesiæ sancita à sanctis Patribus firmata innovare, aut convellere, non decere Imperatorem commonet, Italiæ tandem ac Romæ tributa deferri ad illum prohibet.*

Et ad annum Leonis 13. *In Seniori verò Roma Gregorius Vir Apostolicus. & Petri verticis Apostolorum Confessor verbo & actu coruscans, qui removit Romam & Italiam, nec non & omnia tam Reipubl. quàm Ecclesiæ jura in Hesperijs ab obedientia Leonis.*

Et ad annum 730. *Gregorius Sanctissimus Præsul Leonem per epistolas tanquam impiè agentem redarguens, & Romam cum tota Italia ab ejus Imperio recedere faciens.*

Cedrenus: (d) *Anno nono Leo impius cœpit de sacris imaginibus evertendis sermonem facere, quo cognito Gregorius Romæ Papa tributis Italiæ & Romæ eum prohibuit.* Et

(a) Zonar. T. 3. in Leone circa f. (b) c. 110. in Chron. floruit sec. 8. (c) Theoph. in Chron. in vita Leon. floruit circa ann. 787. (d) Cedr. in Leon. ad ann. 9.

Et iterum, ubi de evecto Anaſtaſio in Cathedram Germani egit: *Romæ autem Gregorius Apoſtolicus Vir à Leone ob ejus impietatem defecit, & pacto cum Francis icto tributa Leoni denegavit.*

Zonaras in ſuis Annalibus: (a) *Qua de cauſa Gregorius, qui tum Romæ veteris Eccleſiam gubernabat, repudiatâ Præſidis novæ Romæ ſocietate, nec non eorum, qui illum ſequebantur; illos cum eorum Imperatore Synodico anathemate obſtringit, & vectigalia, quæ ad illud úsque tempus indè pendebantur, inhibuit, icto cum Francis fœdere.* Et infrà: *Sub Leone Iſauro Gregorius PP. ob perverſam opinionem defecit ab illo Imperatore, eíque tributum pendere recuſavit, nec ſibi quidquam eſſe voluit cum impijs Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Gubernatoribus.*

Et Sigebertus: (b) *Gregorius Leonem Imper. erroris redarguit & populum Romanum, & vectigalia Heſperiæ ab eo avertit.*

Nota I. Circa hoc exemplum, Gregorium diu ſpe meliorum Romanos cohibuiſſe, ne à Leone deficerent, aliumque Imperatorem ut putabant eligerent; id teſtatur *Paulus Diac. L. 6. de geſtis Longob. Et Anaſtaſius Bibliothecar. in V. Greg. II.*

Nota II. Gregorium III. qui ſecundo ſucceſſit promoviſſe pro Imperatore Leonem, Legatis Conſtantinopolim miſſis; totamque ei Italiam pro Imaginibus ſupplicâſſe, ut tradit Anaſtaſius ex cauſis, quas infra ad finem numeri 2. tango.

Nota III. Jam ab annis 953. hanc noſtram ſententiam in Eccleſia, Galliaque præſertim & agnitam pro vera, & exercitam fuiſſe.

Vides in hoc exemplo, quantâ cautelâ, prudentiâque, & quibus gradibus contra Imperatorem Gregorius proceſſerit, quæ niſi obſerventur, plus mali ab extremis hiſce remedijs, quàm boni expectes. Primò nullum finem monendi, curandique Imperatorem, per litteras, Legatos, preces, minasque fecit; nec ideò abrupit, cùm obſtinatum vidit, flectique neſcium; ferri potuit, dum intra Greciam ſæviret: ubi hæreſis & edicta in Italiam parabantur, nec mitiora proficerent, ad extrema deventum eſt, priùs tamen ſecuritati, quàm remedijs proviſum, nec conſilijs inermibus creditum; à potentiſſimo Principe, amicoque auxilia petita, fœdus conjunctum, vires ſociatæ, honores, faſceſque Romani, præludia Imperij, oblati, Synodus acta, anathemata vibrata, & tandem rebus omnibus diſpoſitis, maturiſque, nec alias moras periculo patiente,

(a) Zonar. T. 3. annal. in Leon. Iſaur. circa f. floruit circa ann. 1120.

(b) Sigebertus Tom. 1. ad annum Leonis 13.

patiente, Imperium Leoni abrogatum, nec illud totum, sed eâ tantùm parte, quæ magis egebat, servarique poterat, Italia videlicet. Tantùmque abfuit, hoc exemplo Francos offendi, aut Clerum obluctari, quasi Gregorius inconcessa tentaret, ut potiùs fœdus cum eo jungerent, Consulatum admitterent, sponderentque suppetias adversùs Græcos; agnovit ergo Gallia hanc, quam defendimus, in Pontifice potestatem.

Maimburgus ut hoc exemplo se liberet: (a) *Duas in Gregorio personas distinguit, Pontificis videlicet, & Civis Romani; ùt Pontificem, monuisse, rogâsse, minatum esse, populos ne deficerent, cohibuisse; ùt verò inter Cives Romanos præcipuum, jure naturalis defensionis usum, cum alijs Romanis conspirâsse, ac jugum Græci Imperatoris excussisse, externo Principe invocato*. Hæc Maimburgi responsio est, qui eam potestatem, quam nos Pontifici Romano; ipse subditis & Civibus in Reges concedit, eamque *ad defensionem Juris naturalis pertinere dicit*, & similem ei facit, *quam quilibet è plebe habet, ut furenti Regi, aut phrenesi capto gladium extorqueat*. (b) Jam ergo Maimburgus potestatem abdicandi Reges subditis Regni, imò unius Provinciæ tribuit, an verò id magis decorum, consultumque Regnantibus, quàm si illos Pontifici Romano, Christiq; Vicario subdas? quòd si nihil eorum majestati, quieti, ac potentiæ obstat, ut judicari, punirique ab eis possint, quibus ipsi imperant, quantò minùs si ab eo, cui obsequuntur, quemq; ùt Patrem reverentur? Quòd si jure naturalis defensionis id subditis licet, ne Respublica concidat, quantò magis eodem Jure naturalis defensionis id liceat Pontifici, ne Ecclesia pereat? nec enim Jura naturalis defensionis minùs Pontifici, quàm Civibus permittuntur. Nec erit puto Maimburgus tam inhumanus, ut potestatem extorquendi ferrum è manu furentis Principis, quam pedissequo & lixæ concedit, Pontifici neget; nam si coërceri furentem Principem oporteat, meliùs id, honestiusque Pontifex, quàm alius fecerit. Ubi verò sunt illa, & ingentia mala, quæ ex hac potestate Pontifici data Conventus Parisiensis consequi ominatur? dicunt enim, *invidiosam illam, & gravem Principibus, ac populis esse;* at verò, si hanc ipsam potestatem civibus, populisque unius urbis, aut Provinciæ tribuas, non erit invidiosa, non gravis? an unquam causæ deficiendi, ac Principes incusandi subditis deerunt, si semel id eis liceat? Malè ergo Majestati Regnantium

Cc Maim-

(a) Maimb. Traitè de l' Eglise de Rome cap. 29. & des Iconocl. T. 1. f. 148. (b) V. Reg. Sacerd. f. 287. Edit. 1693.

Maimburgus confuluit, quando non uni tantùm Pontifici poteftatem Reges abdicandi permifit, fed fingulis penè Urbibus ac Provincijs, nec enim totum Imperium à Leone Imperatore, fed Roma tantùm, & Italiæ aliquot Provinciæ defecerunt. Hûc ergo redit tota Maimburgi difputatio, ut Imperia, quæ nos Pontifici, ille populo fubmittat, fimili damno, & fœdiore fervitute.

Et denique fi datur aliquis cafus, quo Principes faltem à Regni ftatibus, & in Comitijs Generalibus exauctorari poffunt, & fubditi Juramento folvuntur; ergo quando is cafus adfit, & quando Juramenti obligatio ceffet, pertinebit ad Summum Pontificem declarare (ad hunc enim caufæ majores & Juramentorum fpectant, (a) nec Galli diffitentur) fi ergo Pontifex declaret, Romanos juramento Græcis exhibito non vinciri, eofque Imperium alijs poffe deferre, certum erit, Juramento liberari, ac in alios Coronas deponi, nullâ Imperantium injuriâ: five ergo poteftas, quam Pontifices in Reges exercent, fit declarativa, five decifiva & ftatutiva, certum eft, ex principijs Maimburgi negari eam haud poffe, eique Reges fubjacere, quemadmodum fi centum aureos gemmario debeam, quia is adamantem mihi vendidit: eo verò aut gemmam non exhibente, aut falfam; fi judex pronunciet, me obligatione centum aureos præftandi folutum effe: certum eft, me nihil debere, nec petere aliquid venditorem poffe, quamvis Judex declaraverit potiùs, debitum nullum, aut extinctum effe, quàm ut illud fuftulerit. Sic ergo Pontifex, feu declaret, feu ftatuat, poteft Regibus, cùm neceffitas fuerit, Coronas adimere; neq; id magis eorum minuit, læditque majeftatem, quàm fi hoc ipfum Subditis permittas, quod facit Maimburgus. Cœterùm hæc ita dicuntur, quafi concedam, Gregorium non Pontificis partes, fed Civis egiffe, quando Italiam Græcis, & Imperium, & tributa ademit. Sed veritas eft, eam diftinctionem fruftrà à Maimburgo, & infeliciter repertam; fruftrà quidem, quia nullo Auctore: infeliciter, quia nullo effectu, imò pari aut majori damno; quis enim ferat Maimburgum, toties profitentem, *fe omni fubtilitate ac diftinctione abftinere velle, folâque hiftoriâ contentum ea narraturum, quæ vel foli invidiam faciant, nec ab ullo mortalium negari poffint;* nunc verò ubi urgeri

(a) Caufæ maj. & Juram. pertinent. ad Summ. Pontif. V. DD. in c. 1. de Transl. Epifc. Canum lib. 6. cap. 4. Cler. Gallic. ap. Grammond. lib. 1. f. 65. Maimb. Tr. de l'Eglife Romain. cap. 5. & 13. de jud. & cap. 34. de elect.

geri se videt, ad distinctiones recurrere à nullo Auctorum traditas, à nullo cogitatas, quæque nec ipsi Maimburgo incidissent, nisi, premente veritate, aut fateri cogeretur, quod novit: aut dicere, quod nemo credet; nullus enim ex citatis Auctoribus aliud dicit, quàm Gregorium Pontificem ad Martellum Legationem destinâsse, Consulatum obtulisse, prohibuisse tributa deferri, & alia, quæ nimis clara sunt, ut corrumpi aut fuscari sinistrâ interpretatione possint. Nec tantum Maimburgo debemus, ut ei nullos testes alleganti, ac post tot sœcula scribenti, nimiumque partibus addicto majorem fidem præstemus, quàm Fredegario, Theophani ac Zonaræ, res suorum temporum, & vicina narrantibus, quibus etiam adde Sigonium ità loquentem: *Gregorius Pontifex decretum proposuit, quo Leonem Imperatorem priorum communione removit, ac mox Italiæ populos Sacramenti, quo se illi obligaverant, religione exsolvit, & ne ei aut tributum darent, aut aliâ ratione obedirent, indixit.* Ubi vides Gregorium non Civem, sed Pontificem egisse, ad hunc enim pertinet *populos Sacramenti religione absolvere.* Idque etiam ex eo evidenter deducitur, quòd citati auctores hisce verbis utantur: *Consulatum sancivit, tributa deferri prohibuit, vectigalia inhibuit, fœdus cum Francis percussit, ne obedirent, indixit*; quæ verba superioritatem omninò indicant, qualem Gregorius ut Civis supra Romanos non habuit, ea enim tota ad Imperatores & Exarchos pertinebat; non ergo ut Civis, sed ut Pontifex Romanus prohibebat, inhibebat, edicebat, inibatq; cum externis Principibus fœdera. *Nec obstat*, hunc eundem Gregorium in secunda ad Leonem epistola (a) scripsisse, nullam esse Pontificibus in Reges, eorumque Palatia potestatem: *Nam quemadmodum*, inquit, *Pontifex introspiciendi in Palatium potestatem non habet, ac dignitates Regias deferendi: sic neque Imperator in Ecclesias introspiciendi, & electiones in Clero peragendi.* Additque Maimburgus: *His solis verbis debilitatem illius argumenti ostendi, quod ab exemplo Gregorij petitur.* Miram hujus præfidentiam juxta & simplicitatem! non observantis, quæ à nobis concedantur, quæque negentur; non ipsi concedimus, nullam esse Pontifici Romano in Reges ordinariam & directam potestatem, nec ex istorum arbitrio deferri Regna, sed vel successione, vel electione, vel jure belli, aliòve legitimo titulo; & quamvis in raro aliquo casu, & indirectè, rebusq; in arcto stantibus etiam hoc Pontifici competat; hæc tamen rara & indirecta,

 mere-

(a) Epist. II. Greg. II. ad Leon. Isaur. anno 726.

mereque contingens poteſtas non denominat ſubjectum, nec ab ea dicimur aliquid poſſe; ſic dicimus, non poſſe Eccleſiaſticos nubere, non poſſe Principes alieno Juri derogare, non poſſe carnes Sabbatho comedi, non poſſe Gallos in Romanos Imperatores eligi, & mille alia, quæ abſolutam, certiſque circumſtantijs adſtrictam poteſtatem non excludunt; & hanc ipſam Pontifici permiſſam ex Gregorij literis deducas; nam in prima ad Leonem Imper. hæc habet: *Scire autem debes, ac pro certo habere, Pontifices, qui pro tempore Romæ extiterint, conciliandæ pacis causâ ſedere, tanquam parietem intergerinum ſeptúmque medianum Orientis & Occidentis, ac pacis arbitros & moderatores eſſe.* Et epiſtolâ ſecundâ circa f. *Et nos culpam peccati recipimus, ut qui poteſtatem à Deo receperimus, terrena, cœleſtiáque ſolvendi átque ligandi.* Ubi vides, Poteſtatem Pontificiam non ad cœleſtia ſolùm & ſpiritualia, ſed etiam terrena & temporalia proferri, quando videlicet neceſſitas poſtulat. Sed præſertim ex illis verbis argumentari licet, quibus *ut Imperatori in Eccleſias & Clericorum electiones; ita Pontifici in Palatia, Regéſque nullum eſſe Jus dicit.* At verò ſi Clerus Epiſcopum aliquem hæreſi imbutum, aut perduellem eligat, quique Eccleſiam vaſtet, quis dubitat, ſi alia remedia abſint, nec periculum moras patiatur, poſſe Imperatorem, tanquam Eccleſiæ Advocatum, prohibere, ne is eligatur, aut electum Regno, & Eccleſiâ arcere? nec pauca ſunt hujus rei exempla. Si ergo id natura ipſa, ac neceſſitas Eccleſiæ defendendæ Principibus conceſſit, quanto magis Pontifici in Principes & Regna? cùm nihil magis Eccleſiæ noceat, exponatque ruinæ, ut hæreſis coronata; ſi enim tot illa clades & ærumnas excitavit inermis & abjecta, quid faciet armata, regnanſque? & experientia plus ſatis docuit, ex principum Religione etiam ſubditorum Religionem, fidemque pendere. Cœterùm cùm extincto Martello, & Pipino necdum noto, aut rerum potito, auxilium à Francis ceſſaret, & Græci Exarchum adhuc in Italia, & Siciliam, Calabriamque obtinerent, Longobardi verò hæreſi & armis graſſarentur, ac Romæ imminerent, non deſtitêre Romani Pontifices, Gregorius vid. II. Gregorius III. Paulus, Stephanus, Zacharias, Hadrianus, alijque apud Græcos Imperatores literis ac legatis agere, ut in ſinum Catholicæ Eccleſiæ redirent, & Romam, Italiamque à Longobardis tuerentur; cùm tandem rebus omnibus deſperatis Pipinus & Carolus ſubvenêre, Imperio Græcis adempto.

III.

III. *Anno DCCLII.* Contigit auctoritate Pontificis Romani celebris illa Regni Francici de Merovingica in Carolinam stirpem translatio, quæ sola sufficeret, si omnia alia deessent, ad demonstrandum, quæ tunc temporis fuerit Gallicanæ Ecclesiæ sententia, tunc inquam temporis, cùm doctrinâ ac pietate florebat, omni procul adulatione, & Romanâ Ecclesiâ adeò à Longobardis oppressâ, ut nihil ab ea sperari, nihil metui posset; nec ferè in historia Gallica aliud reperies pluribus ac majoribus testibus proditum, ut tantò magis eorum præfidentiam admireris, qui audent tam aperta negare, & oculos Soli claudunt, ne cogantur videre: duplicis culpæ rei, & negatæ veritatis, & amissi pudoris; quid enim credas tam certa abnuentibus? Fluxerant à baptismo Clodovæi anni quinquaginta duo supra ducentos, & Franciam duodeviginti Principes gubernaverant, sed civilibus bellis, fratrumque discordiâ, ac Regum ignaviâ res Francicæ jam ferè conciderant. Reges ruri potiùs, quàm in aula degere, otio & delitijs vitam ducere, præparcis tamen, & privatæ potiùs, quàm Regiæ sortis; rarò in publico, nisi cùm Legatos audirent, redderentque responsa, nec ea pro arbitrio, sed suggesta, aut etiam jussa, inani Majestatis simulachro, nisi quòd Solio insisterent. Cùm prodirent, plaustrum pro curru, boves pro equis erant; producta, fluensque barba, & coma in humeros fusa; hæc pompa, hoc fastigium Francicæ majestatis, quod pluribus Eghinhardus testatur. Jus interim belli pacisque, ac Regni moderandi penès Palatij Magistros; & dum isti aut retinendæ potentiæ, aut vincendis æmulis, aut Regibus pro arbitrio deligendis, abdicandisque certant, Regnum intereà civili bello consumi, Franciæ Provincias, ut quisque occupaverat, in diversos scindi Principatus: Saracenos, Gothosque aut sponte, aut in subsidium vocatos Galliæ infundi; & quamvis deleti essent Martelli virtute, parique fortunâ, nulla spes tamen componendi Regni, Regibus lasciviâ ac otio torpentibus, Præfectis verò Palatij civili bello collisis, quòd Regij sanguinis non essent, invalidâ apud populos reverentiâ. Nec melior Ecclesiæ, quàm Regni facies. Ærarijs bello exhaustis, Ecclesiarum decimas & facultates occupaverant. Ex his stipendia militi, Ducibus præmia; & quòd bellum contra Paganos, Gothosque actum, pietas obtendebatur; promisitque Martellus, omnia Ecclesijs redditurum confecto bello; sed ut

 fieri

fieri solet, inane id solatium, & irritum fuit, hostes cæsi, fugatique, bellum peractum, Martellus victorijs ac triumphis plenus, sed nudæ, spoliatæque ut priùs Ecclesiæ; eoque audaciæ & avaritiæ deventum, ut Episcopatus & Sacerdotia à Laicis obtinerentur, pretioque Infulæ vænirent, fœdo quidem, sed publico mercatu. Quæ posteà Zachariæ causa fuit, ut Pipino privilegium concederet nominandi Episcopos ad omnes Regni Ecclesias, quod gravissimi Auctores (a) tradunt. Sic in Gallia res habebant, nec melior aliarum Orbis Ecclesiarum conditio. Italiam Longobardi, Afrique bello, hæresi, prædatione vastabant. Græciam Bulgari, Avares, Saraceni, civilesque discordiæ, sed omnium pessimè Iconoclastarum sævities: Hispaniam, Africamq;, Alani, Wandali, Sueci, Gothique, & Turcæ quoque gliscebant. Crederes, communi bello Ecclesiam peti, ipsamque periclitari arcem Religionis, Longobardis Romam accinctis. Et ecce! cum minimè crederes, à Pipino Legati & auxilium. Poscebat Pipinus Regnum à Zacharia Pontifice, & Childericum Regem deponi, poteratque audax votum videri, nisi necessitas & periclitans Religio excusaret: *Childericum Regem ignaviâ ac delitijs marcere, non ingenium illi regendo Imperio, non sobolem firmando esse, nec majus ab eo auxilium Francis, quam à simulacbro gemmis, auróque intecto. Cessare populis reverentiam tam abjectæ, derisæque Majestatis: Regnum intereà domi forísque laborare, quippe nullis legibus plebem, primoresque frænari Regis contemptu: instare Barbaros totâ Asiâ, Africâ, Hispaniâque victores: jam quartâ vice Pyræneis superatis Franciam irruisse: ter à Martello Patre, nuper à se victos, deletósque: redituros tamen, quippe exploratis jam montibus, & nivibus assuetos; & tot cladibus asperatos potiùs, quàm fusos; si vincant, nam lubricam fortunam esse, nec uni addictam, quis Italiam, quis Romam, ipsámque Religionem tueri possit? Solam Galliam Barbaris obstare, nec Pipino apud Gallos, dum Corona absit, satis reverentiæ ac fidei esse, plerísque Imperium aspernantibus, Coronæ vacuum. Childerico sobolis experte defunctóque civile bellum inter æmulos arsurum, irrupturos Barbaros, Patriæ ac Religionis excidio. An ergo non expediat, prævenire potiùs, quàm operiri extrema,*

(a) V. Lup. Ferrar. epist. 81. 98. & 99. S. Bonif. ep. ad Zach. PP. Flodoard. in hist. Rhem. de Privil. Hadr. I. De Privil. à Zach. concesso. Joan. X. PP. ep. ad Herim. Colon. Florum Magistrum in fragm. de elect. ad calcem op. S. Agob. Paschal. II. PP. apud Malesbur. l. 5. della Marca lib. 8. c. 20. Maimb. des Iconocl. l. 2. f. 259. Reg. Sac. f. 103. Edit. Anno 1693.

trema, & Regem deligere, tot infortunijs ac necessitatibus parem? Id futurum, si Pontifex Romanus jubeat, nec aliud Gallos expectare, tanto operi promptos, accinctosque. Permovit Zachariam oratio, & instans Religionis, Regnique periculum. Ergo Childericum Imperio moveri, tonderique; Pipinum omnium votis eligi jubet, Francos verò juramento absolvit, quod Childerico dixerant. Quod rogo majus exemplum velis Pontificiæ in Reges potestatis, quàm coronas uni stirpi & familiæ insertas, in alias transferre? tantumque abfuit, Gallos obniti, ac Zachariæ adversari, veluti inconcessa tentanti, ut potiùs id ipsum expeterent, acceptarentque concordibus votis, pari in Pipinum amore, & Pontificem reverentiâ; patet ergo, quænam fuerit eo temporis sententia Ecclesiæ Gallicanæ; & ne ulla dubitandi ratio supersit, dabimus auctorum omni exceptione majorum verba, & ea tam clara, ut negari à nemine possint, nisi qui fidem abrogari sibi velit, & inter eos censeri, quos victos licet, edoctosque pudet veritatem fateri, quam agnoscunt, maluntque obstinati potiùs videri, quàm victi.

Eghinhardus perpetuus Carolo comes, eique à Secretis, quique non audita solùm & præterita, sed visa & præsentia scribebat: (a) *Gens*, inquit: *Merovingorum ûsque in Hildericum Regem, qui jussu Stephani Romani Pontificis depositus, ac detonsus, durâsse putatur.* Et infrà: (b) *Pipinus autem per jussionem Romani Pontificis ex Præfecto Palatij Rex constitutus est.* Et in annalibus: *Burkardus Wirziburgensis Episcopus, & Joluadus Presbyter Capellanus missi sunt Romam ad Zachariam Papam, ut consulerent Papam, de causa Regum, per quos prædictus Pontifex mandavit, melius esse, illum vocari Regem, apud quem Summa potestatis consisteret, datâque auctoritate suâ jussit Pipinum Regem constitui.* Et alibi ad annum 750. *Hoc anno secundùm Romani Pontificis sanctionem Pipinus Rex Francorum appellatus est.* Nota, hanc translationem ab Eghinhardo jam Zachariæ, jam Stephano tribui, qui illam uterque promovit, Zachariæ initium, Stephani exitus & perfectio fuit; eodem enim anno, quo Zacharias Pipinum Regem jussit, & Francos Sacramento exsolvit, ipse vitam finivit. Stephanus verò Jus Regium Pipino & Filijs confirmavit, ut postea videbimus, unxitque & Coronam imposuit.

(a) Eghinh. in vita Caroli M. ab initio. (b) Et in annal. ad ann. 749. & ad ann. 750. Obijt Eghinh. anno 843. juxta Chronol. Bolandi T. 2. Jan. f. 875.

Annales Laurebamenses ad Ann. 749. Hoc anno secundum Romani Pontificis sanctionem Pipinus Rex Francorum appellatus est & more Francorum elevatus in solium Regni Suessione.

Annales Fuld. Zacharias PP. ex authoritate S. Petri mandat populo Francorum, ut Pipinus, qui potestate Regia utebatur, nominis quoq; dignitate frueretur .... Pipinus Suessione à S. Bonifacio in Regem unctus Regni honore sublimatus est.

Annales Loiseliani ad Ann. 749. Per authoritatem ergo Apostolicam jussit (Zacharias) Pipinum Regem fieri .... Pipinus secundum morem Francorum & electus est ad Regem & unctus per manus S. Bonifacij, & elevatus à Francis in Regno suo &c.

Cedrenus ad 8. *Leonis Isauri annum: Anastasius ad annum* 2. *Constantini Copron. in Histor. Ecclesiast. Sigebertus ad annum* 750. Pipinus Princeps authoritate Apostolica, & Francorum Electione à S. Bonifacio in Regem consecratur.

Nota I. Pipinum Primum per sesquiannum regnâsse, cùm Stephanus III. in Franciam venit.

Nota II. Dicunt aliqui hunc Childericum III. cognomine ignavum uxorem habuisse, nomine Giselam, aut Gisaldam & ex ea filium. Morerus in V. Childerici: Annales S. Bertini scribunt in hoc Monasterio, annorum circiter 18. mortuum esse.

Nota III. Cavillatur Alexander Natalis: Falsam esse narrationem Eghinhardi, quòd dicat Merovingicos *prolixam barbam* aluisse, cùm Clodoveus III. mortuus sit Anno ætatis 19. Dagobertus III. Anno 20. Theodoricus IV. Anno 23. Childebertus III. Anno 18.

Resp. Eghinhardus non dicit *prolixâ barbâ:* sed submissâ: nec loquitur de Regibus imberbibus, sed adultis, qui à Clodoveo Magno 18. numerantur. *At Eghinhardus loquens de promotione Pipini nullum probatum authorem citat*: At quem citaret cùm nullus sit antiquior Eghinhardo, qui in aula Pipini vivebat, Carolo Pipini filio à secretis? aut quis melius Pipini vitam, & res gestas sciret, quam qui ejus ætate, in ejus domo, & omnium secretorum particeps viveret? *At malè, & injustè Zacharias PP. fecit*.

Resp. Non jam hoc quærimus: Sed an Gallia hanc potestatem agnoverit? agnovit verò; alioquin nec Galli, nec præsertim Episcopi hanc transactionem approbâssent: *Consecratione Episcoporum, & subjectione Prin-*

Principum Pipinus sublimatur in Regno, ita loquitur Aimoinus in appendice historiæ, jussu Childebrandi, qui fuit Avunculus Pipini apud Andream Duchesnium, & P. Le Cointi Annal. Ecclesiast. Franc. ad ann. 752. n. 62.

Annales Francici à Pithœo editi: *Septingentesimo, quinquagesimo secundo anno Zacharias Papa ex auctoritate Petri Apostoli mandat populo Francorum, ut Pipinus, qui potestate Regiâ utebatur, nominis quoque Dignitate frueretur.*

Fredegarius: (a) *Quo tempore unà cum consilio, & consensu omnium Francorum missâ relatione à Sede Apostolica, auctoritate perceptâ præcelsus Pipinus electione totius Franciæ in Sedem Regni sublimatur.*

Rhegino: (b) *Jussit Papa per auctoritatem Apostolicam Pipinum Regem creari, ne perturbaretur Christianitatis Ordo.*

Otto Frisingensis, Imperatorum nepos: (c) *Zacharias consultus respondit, & ipsius auctoritate Pipinus à Bonifacio Archiepiscopo Moguntino, & alijs Regni Principibus in Regem eligitur.* Et alibi: *Anno Domini 754. Pipinus à Stephano Papa I. à fidelitatis Sacramento, quod Hilderico promiserat, cum alijs Regni Francorum Proceribus absolvitur.*

Abbas Urspergensis: (d) *Sic ergo Pipinus ex Præfecto Palatij auctoritate Apostolicâ sublimatus, & unctus in Sedem Regni, regnavit annis quindecim, absolutus per eundem Stephanum Papam à Juramento, quod Regi Childerico cum cæteris Regni primoribus fecit.* Et alibi: *Zacharias verò Papa super hujusmodi negotio consultus, remandavit, melius esse, eum vocari Regem, apud quem summa potestas consisteret, datâque auctoritate suâ Pipinum Regem jussit constitui.*

Sigebertus: (e) *Pipinus verò Princeps Apostolicâ auctoritate, & Francorum electione à S. Bonifacio Moguntiæ Archiepiscopo in Regem ungitur & consecratur.*

Ludovicus II. (f) Caroli M. Pronepos, qui res in familia sua gestas recentesque ignorare non poterat, in Epistola ad Basilium Orientis Imperatorem: *Matrem omnium Ecclesiarum DEI (Romanam videlicet Ecclesiam) defendendam suscepimus, ex qua & regnandi priùs, & posteà Imperandi auctoritatem Prosapiæ nostræ seminarium sumpsit; nam Francorum Principes primò Reges, deinde verò Imperatores dicti sunt ij duntaxat, qui à Romano Pon-*

(a) Fredeg. ad ann. 751. f. 161. floruit sœculo 8. (b) Rhegino in Chron. obijt circa initium sœc. 10. (c) Otto Frising. lib. 5. c. 22. & 23. obijt anno 1158. (d) Abbas Ursperg. ad ann. 743. circa fin. floruit sœculo undec. (e) Sigeb. ad ann. 750. floruit sœculo undec. (f) Ludov. Imper. epist. apol. ad Basil. ann. 871. habetur apud Baron. & du Chesne Tomo 3.

Pontifice ad hoc oleo sancto perfusi sunt, &c. Ubi vides, Ludovicum Imperatorem agnoſcere, auctoritatem regnandi Carolinæ Proſapiæ à Romana Eccleſia proveniſſe.

Schafnaburgenſis: (a) *Pipinus decreto Zachariæ Papæ per unctionem S. Bonifacij Rex appellatus eſt.*

Hermannus Contractus: (b) *Pipinus auctoritate Stephani Papæ, detonſo ac depoſito Hilderico Rex Francorum factus eſt.*

Albertus Crantzius: (c) *Meritò Summus Pontifex, & Gallorum Rex mutuis ſe attollunt favoribus, quando ab initio hæc Sedes Domui Caroli hoc præſtitit, ut Regiam haberet Dignitatem.*

Carolus Sigonius: (d) *Pipinus Zachariam conſulit, uter ei Regio faſtigio dignior videretur? is qui otio languens nihil ad communem utilitatem afferret, an qui dies noctéſque de Regni utilitate cogitaret? Cui Zacharias reſpondit, omninò ſe Regem illum cogitare, qui Regni commodis & utilitati ſerviret: rogatúſque ab illo, Decretum pro magnitudine poteſtatis interpoſuit, quo Regnum Childerico abrogavit, & Francis Sacramenti Religione ſolutis, ut Pipinum Regem ſubſtituerent, Auctor fuit. Quo decreto accepto Franci convenerunt, ac Childerico abdicato Pipinum Regem deſignârunt, eúmque Sueſſione per Bonifacium Archiepiſcopum conſecrârunt.*

Paulus Æmilius rerum Francicarum ſcriptor accuratiſſimus: *Pipinus Burchardum Wirzburgenſium Epiſcopum ad Zachariam Pontificem Max. Oratorem mittit, ut Franci ſolverentur Juriſjurandi religione, quâ ſe Childerico devinxerant. Oratione Epiſcopi motus Zacharias initio minimè audebat tam magni momenti cogitationem ſuſcipere, ſed tandem Francos Sacramento Regi Childerico dicto ſolvit.*

Præter jam citatos Auctores videndi ſunt (e) Aimoinus, Marianus, (f) Scotus, (g) Gaguinus, Sabellicus, (h) Spondanus, alijque, qui iiſdem ferè verbis hanc translationem recenſent; ubi ſimul adverte, eſſe omni exceptione majores, quippe integerrimâ fide, quiq; aut res ſuorum ferè temporum; recentesque narrabant, aut Principum partibus addicti potiùs, quàm Pontificum, imò iſtis infenſi, quales Friſingenſis, Urſpergenſis & Sigebertus; & denique eodem modo deponunt, vide-

(a) Lamb. Schafnaburg. in hiſt. Germ. (b) Herm. Contr. ad ann. 752. in Chron. (c) Crantzius lib. 1. metropol. c. 14. (d) Carol. Sigon. de Regno Ital. ad ann. 750. obijt anno 1585. (e) Aimoin. de geſt. Franc. l. 4. c. 6. (f) Scotus l. 3. Chron. (g) Robert. Gagu. l. 3. Chron. f. 45. (h) Spond. ad ann. 751. Sabellicus ennead. 8. l. 8. Platina in Zach. Greg. VII. in c. alius 15. q. 6.

videlicet Childerici ignaviam, Pipini ad Zachariam Legationem, consilium à Pontifice petitum, acceptumque; uter videlicet dignior Imperio esset, Childericus ignaviâ torpens, an Pipinus bello & victoriis promptus? decretum & mandatum Zachariæ Pipinum eligi jubentis; juramenti, quo Franci tenebantur, absolutionem, & denique omnium votis electum Pipinum. Jam verò post tam multa, & tam clara testimonia quid aliud à Maimburgo expectares, quàm aut veritati cessurum, quippe tot testibus & probationibus nixæ, aut saltem alios producturum, pari numero, parique auctoritate? id enim causæ gravitas, ac toties ostentatus amor veritatis, & vitæ Institutum duplici titulo Sacrum, Religiosi videl. & Sacerdotis exposcebant, præsertim cùm toto eo libro, quem ultimò edidit, nullum finem protestandi faciat: *Se non disputationibus, non subtilitate usurum, sed historiâ & factis evidentibus, quæque nullam tergiversationem admittant.* Audi jam verò, quid exhibeat post tot magnificè promissa: (a) *Quæ*, inquit, *de Zacharia dicuntur, nullius momenti sunt, supponúntque Francicæ historiæ extremam ignorantiam; Franciæ enim Optimates sunt, qui Coronam Pipino detulêre, non verò Pontifex Romanus; hic enim rogantibus & consilium expetentibus, an id liceret? respondit licere; consuluit ergo, non imperavit. Et verò æquum id consilium fuerit, an secùs, non est hujus loci disputare; enimverò verba, quibus antiqui Scriptores hanc Translationem describunt, clarissima sunt, ut ostendant, nihil aliud quàm consilium à Francis petitum esse, ut videlicet electionem, quam animo agitabant, Summi Pontificis auctoritate munirent; nam Chronicon vetus à Pithœo editum: Missi sunt, inquit, ad Zachariam Papam, ut consulerent.* Et Annales Francorum Metenses: *Missi fuerunt ad Zachariam interrogandum, si bene fuisset, annon? ergo nihil aliud à Pontifice & petitum, & datum, quàm solum merùmque consilium, & hoc ipsum improbavit Stephanus Zachariæ Successor, qui teste Theophane ejus temporis Scriptore à Pipino ob violatam Childerico fidem pœnas expetiit; aut ergo Stephanus, aut Zacharias erravit; imò cùm Franci Hugonem Capetum solio imposuêre, Carolo debitum, ne consilium quidem à Joanne XV. expectatum est, multò minùs Imperium.* Hæc Maimburgus. Ignorantiam primò historiæ Francicæ opponit nobis, sed ego Lectoris arbitrium posco; nam piget cum Maimburgo loqui, tam vana jactante; an nos historiam Francicam ignoremus, qui præcipuos historiæ Francicæ scriptores non legimus tantùm, sed verbatim allegamus, Eghinhardum videlicet, Fredegarium, Rheginonem, Pithœum, Æmilium, aliosque? Quòd

(a) Maimb. Tr. de l'Eglis. de Rome c. 29. f. 404.

Quòd si ignorantia hæc eſt, non noſtra, ſed omnium illorum fuit. Quis verò eſt Maimburgus, ut iſtos ignorantiæ accuſet? aut quæ ipſius merita, fidesque toties fœdata, ut eum Eghinhardo, Ottoni, Urſpergenſi, Aimoino æques, præferasque? Quòd ſi iſtos ipſe non legit, quæ rogo hæc negligentia, & ignorantia fuit, neſcire tam obvia, tamque neceſſaria hiſtoriam profitenti? Scribit, quæ non legit, jactat, quæ ignorat, profitetur, quæ neſcit, & tamen objectat alijs ignorantiam; hoc novum modeſtiæ genus. Si verò hos ipſos Auctores legit, quos modò produximus, cur rogo ſilentio prætERIT? & illum ipſum Pithœum, quem citat, cur una tantùm ex parte recitat, premitq; aliam, quæ totam rem explicat? conſilium enim à Francorum Legatis petitum eſſe, & à Pontifice datum, nemo inficias iverit, ſed imperium conſilio acceſſiſſe & nos aſſerimus, & hiſtorici tradunt, & ipſe inter alios Pithœus his verbis exponit, quæ Maimburgus omiſit, vid: *Zacharias Papa ex auctoritate Petri Apoſtoli mandat populo Francorum, ut Pipinus, qui poteſtate Regiâ utebatur, nominis quóque dignitate frueretur.* Et Eghinhardus ſtudioſè inter conſilium & præceptum diſtinguens, utrùmque Pontifici attribuit: (a) *Burchardus,* inquit, *Epiſcopus & Jolradus Capellanus miſſi ſunt Romam ad Zachariam Papam, ut conſulerent de cauſa Regum, qui illo tempore nomen tantùm Regis, ſed nullam poteſtatem Regiam habuerunt; per quos prædictus Pontifex mandavit, melius eſſe, eum vocari Regem, apud quem ſumma poteſtas conſiſteret.* Hactenus conſilium. Audi nunc mandatum: *Datáque auctoritate ſuâ juſſit Pipinum Regem conſtitui.* Et ad annum 750. *Hoc anno ſecundùm Romani Pontificis ſanctionem Pipinus Rex Francorum appellatus eſt.* Dicíne potuit aliquid clarius? & idem in vita Caroli: *Childericus Rex juſſu Stephani Pontificis depoſitus ac detonſus, & in Monaſterium detruſus eſt.* Et Rhegino: *Juſſit Papa per auctoritatem Apoſtolicam, Pipinum Regem creari, ne perturbaretur Chriſtianitatis Ordo.* Et Otto Friſigenſis: *Pipinus à Stephano Papa fidelitatis ſacramento, quod Hilderico promiſerat, abſolutus eſt.* Et Urſpergenſis: *Pipinus ex Præfecto Palatij auctoritate Apoſtolicâ ſublimatus poſtea regnavit annis quindecim, abſolutus per Stephanum Papam juramento, &c.* Et Aimoinus: *Miſſi ſunt Romam ad conſulendum Pontificem, datâque auctoritate ſuâ juſſit Pipinum Regem inſtitui: hoc anno ſecundùm Romani Pontificis ſanctionem Pipinus Rex Francorum appellatus eſt.* Hæc omnia an ſolum conſilium denotent, clarius eſt, quàm ut explicari à me debeat; ſanè, *ſolvere aliquem Juramento, jubere,*

(a) Eghinh. in annal. ad ann. 749.

jubere, *sancire*, non sunt consilia, sed præcepta, nec aliâ ratione Maimburgus ea tacuit, quàm quia convinci se illis videbat. Quanto id verò historiæ, suique dedecore, ac fidei, quæ in scriptore prima esse debet, detrimento, nihil attinet dicere; quis enim jam credat Maimburgo, tam comperta neganti, tamque indignis artificijs fucanti veritatem? Tinctorem eum magis, quam historicum credat. *At*, inquit, *Theophanes scribit*, *Pipinum Stephano pœnas dedisse violatæ Childerico fidei*: Verba sunt Theophanis: Λύσαντος αὐτόν τῆς ἐπιορκίας τῆς πρός τόν ῥῆγα αὐτοῦ Στεφάνου: Hoc est, *absolvente eum à perjurio ipso Stephano*: quorum verborum sensus est: absolutum esse juramento, ut sine labe perjurij Rex esse posset, id quod dicunt alij scriptores omnes à me citati. Sed quàm ista veritati consentiant, sufficit repetere, quæ modò ex Eghinhardo, Urspergensi & Frisingensi retulimus, qui omnes Pipinum juramento fuisse solutum à Stephano tradunt; non potuit ergo Stephanus punire, quod ipse fecerat, aut si Pipinus injustè alienum Regnum invaserat, parùm fuit punire, nisi restitueret: & tamen tantum abfuit, Stephanum restitui jussisse, ut potiùs Regnum Pipino confirmaret, quod citati Auctores tradunt; & mirum est, Theophanem, qui aut Constantinopoli, aut in exilio agebat, tanto Româ & Parisijs intervallo, Eghinhardo præferri, qui in Aula, ubi hæc contingebant, versabatur, Carolo Pipini filio à secretis, & omnium conscio, quæ illic fiebant: id perinde fuerit, ac si de ijs, quæ Romæ contingunt, malis nautæ Bizantino, quàm Romano Senatori fidem habere. Imò idem Theophanes (a) pro nobis contra Maimburgum testatur, sic enim scribit: *Prædictus námque Stephanus vi pressus, & crudelitate coactus Aistulphi, simul etiam cohortatus est ab eodem Pipino ire in Franciam, & facere quæcúnque posset; qui veniens Pipinum provehit in Regem, virum probatissimum, &c. Cur ergo non etiam Pontificem Franci rogârunt, cùm Hugonem Capetum Regno admoverunt?* Vanum est hoc argumentum, non enim sequitur, quod semel omissum est, non esse alio tempore factum, id enim perindè est, ac si dicas: *Semel sitivit David, nec tamen bibit; ergo quoties sitivit, non bibit*. Ergo non sequitur, si Hugo Capetus Coronam à Pontifice non accepit, non etiam Pipinum accepisse, nec enim semper è Pontificis manu Coronæ proveniunt, sed cùm necessitas postulat, & ut loquitur Rhegino, *cùm ordo Christianitatis periclitatur*.

IV.

(a) Theoph. lib. 22.

IV. *Anno DCCLIV*. Aliud ſpecimen, nec minùs egregium Pontificiæ auctoritatis in Galijs editum. Aiſtulphus Longobardorum Rex ferro igneque Italiam vaſtabat, & Romæ imminebat, prædæ avidus, jamque Urbem obſederat. Auxilia à Græco petita, Longobardus donis, ut abſcederet, tentatus, ſed omnia fruſtrà; preces ergo ad Pipinum verſæ, qui Pontificis neceſſitate compertâ, Rhodigangum Epiſcopum mittit, Ducémque Ancharium, ut illum in Franciam deducant: jam Barbari Urbem premebant, cepiſſentque, ſed Legatis in caſtris comparentibus obſidio omiſſa, metu & reverentiâ Franci; Stephanus Pariſios à Legatis deductus, illic omni apparatu, cultúque exceptus, & mixtâ amori reverentiâ; ipſe Pipinus cum Regia Conjuge, liberiſque obviàm proceſſit, & equum comitatus eſt obſequij causâ. In eo conventu decreta in Aiſtulphum expeditio, & Regia Dignitas, quæ nuper per Legatos, nunc coràm, & ab ipſo Pontifice, majorique apparatu, Pipino collata, cui etiam Sacra Unctio, & ſolennis Coronatio addita. Quæ ratio eſt, ut multi ſcriptorum nunc à Zacharia Pipinum, nunc à Stephano provectum dicant; ſed veritas eſt, ab utroque factum: ſed illud in hac ſecunda multò ampliùs, quòd non contentus Pipinum Regem dicere, juſſit inſuper, adegítque Francos juramento, ne Regem ex alia ſtirpe, quàm Pipini deligerent. Nec putandum eſt, prætergreſſos juramentum, cùm Hugonem Capetum Throno intulêre, omiſſo Carolo Primo Lotharingiæ Duce, & proximo Regij Sanguinis Principe; quamvis enim, ut dixi, is proximè Ludovicum Quintum ultimum Galliæ Regem, & ſine liberis functum attingeret, quippe hujus Patruus, & Lotharij Regis frater, Capetus tamen & ipſe Pipini progenies erat, ex Childeprando vid: Pipini Craſſi filio, & Martelli fratre, quod etiam paſſim Galli teſtantur, ut apud (a) Spondanum & Morerum videre eſt. Sed ut fides narrationis conſtet, verba ſcriptorum numerabimus.

Theophanes: (b) *Prædictus Papa Stephanus vi preſſus, & crudelitate coactus Aiſtulphi, ſimul etiam cohortatus à Pipino ire in Franciam, veniens Pipinum provehit in Regem, Virum probatiſſimum.*

Ludovicus (c) Caroli M. filius: *Geſta autem ſunt hæc à B. Stephano Papa adjuvantibus SS. Apoſtolis Petro & Paulo anno ab Incarnatione DCCLIV. quo inter oblationem & celebrationem Sanctiſſimi Sacrificij unxit in Reges Francorum florentiſſimum Pipinum Regem, & duos ejus filios, átque Francorum*

Pro-

(a) V. Spond. ad ann. 987. & Morer. in Childepr. (b) Theoph. lib. 22. (c) Lud. in ep. ad Hilduin. quæ habetur in Areopag.

Proceres auctoritate B. Petri obligavit & obtestatus est, ut numquam de altera stirpe Regem supra se præsumant aliquo modo constituere, quos & divina providentia ad Sanctissimam & Apostolicam Sedem tuendam eligere dignata est.

Gaguinus: (a) *Stephanus autem ut Regi gratificaretur, Pipino benedixit, & posteritati ejus, átque qui temeritate aliquâ adversús Francos bella moverent, Communione Christianâ interdixit.*

Abbas Ursperg: (b) *Francorum Populos unà cum Proceribus auctoritate B. Petri Apostoli obligavit, & protestatus est eos, ut numquam de alia stirpe sibi Regem præponerent, quos divina Providentia in defensionem Ecclesiæ dignata est sublimare.*

Paulus Æmilius: (c) *Hâc celebritate Pipinum coronavit, sacrâque unctione imbuit, omniáque fausta in omne tempus apprecatus est, simul diris, detestationéque insectatus, si quis contrà moliri auderet; ità priùs acceptum Jus regnandi, tunc quasi divinitùs confirmatum, & immortale factum in ea familia videbatur.*

Nauclerus: *Stephanus Papa, ut Ecclesiæ defendendæ spem accepit, Pipinum sacrâ unctione in Regiæ dignitatis bonore confirmavit. Pipino benedixit, & posteritati ejus, átque qui temeritate aliquâ adversùs Francos bella moveret, Communione Christianâ interdixit.*

Carolus Sigonius: (d) *Solemni pompâ Carolum, & Carolomannum Reges iunixit, solemni carmine adstantes Francorum Proceres sacræ detestationis obstringens, ne quando alios, quàm ex illorum progenie regnare juberent, quos constaret, Divinâ Providentiâ ad Catholicæ Ecclesiæ tutelam adscitos, Universâ interim Francorum Nobilitate plaudente.*

Habemus hîc iterum, quid senserit Gallia de Pontificis potestate, tantum enim abest, obstitisse Pontifici, ista decernenti, ut potiùs & audierit, & oraverit, & Regnatrices Capetam ac Borboniam familias Pontifici Romano debeat.

V. *Anno DCCLXXIII.* Desiderius Longobardorum Rex Ecclesiæ Ditiones populatur, Exarchiam Ravennatem occupat, & Romam cum exercitu movet: causa belli, præter regnandi cupiditatem, quòd Hadrianus Pontifex nollet Carolomanni liberos, nepotesque Desiderij ex filia Carolomanno nupta, Reges, habilesque paterno Regno, quod totum Carolo Magno cesserat, appellare. Audi Æmilium: *Longobardus con-*

(a) Gaguin. hist. Franco. lib. 3. f. 45. (b) Abb. Ursperg. ad ann. 753. (c) Æmil. in vita Pipini propè init. (d) Carolus Sigo. lib. 3. Italiæ ad ann. 754.

contendebat, ut Hadrianus Pontifex Carolomanni liberos, eosdem Pipini nepotes Reges appellaret, inungerétque, quòd ejus judicium Sanctum apud Francos fore non dubitaret, Regnùmque paternum ad adolescentulos rediturum. Vides hìc iterum, quænam tunc temporis Francorum mens & sententia fuerit, quamque etiam apud Barbaros vulgata.

VI. *Anno DCCLXXIV.* Carolus Magnus Ticino expugnato, Rege Desiderio capto, deletóq; Regno Longobardorum, quod annis ducentis steterat, Patritij Romani dignitate ab Hadriano Pontifice augetur; hâc imperio aptabatur. Constantinus Augustus precipué Patritij dignitatem exulerat, primâ post Cæsares, majorique Præfecturâ Prætorij. Patres Imperatorum dicebantur; si bellum inferendum, si pax facienda, ut alia Imperij cura, primum cum Patritijs consilium: paludamentum humeris injectum, annulus dextro indici insertus, caput aureo circulo revinctum, picti calcei, sublimisque Sella insignia Patritij erant. Ejúsque officium & curæ, tueri populum, hostes repellere, urbemque gubernare; tantique fuit, Patritium esse, ut non à Romanis solùm ea Dignitas, sed ab exteris etiam Principibus peteretur, eamque Theodorico Gothorum Regi datam à Zenone legimus. Vide (a) Cantelium, & Cassidorum (b) de Patritij dignitate, Adelmum (c) verò, Sigebertum (d) & ex hoc (e) Gratianum, qui hujus in Carolum collatæ meminerunt.

VII. *Anno DCCC.* Contigit celebris illa Occidentalis Imperij in Francos Translatio, auctoritate Leonis III. Pontificis Max. facta. Ejus Translationis seriem & narationem in Regali Sacerdotio descriptam habes, nec mihi animus est repetere illic dicta. Solùm observa, eum tunc temporis Romanæ Ecclesiæ statum fuisse, ut meritò Romanus Pontifex huic Translationi animum adjecerit. Italia quadringentos ferè annos sub Gothorum & Longobardorum dominatu gemuerat, nunc à Græcis, nunc à Gothis, nunc à Longobardis; jam civili, jam externo Marte fœdata, & quod acerbius erat, cum Ariana, cum Iconoclastica hæresi toties collisa, & tantùm non victa. Quoties ad Romæ portas nunc Luitprandi, nunc Aistulphi, nunc Desiderij classicum sonuit? quoties accensæ à Barbaro faces Urbi delendæ? quoties necando Pontifici nunc insidiæ, nunc venenum, nunc Sicarius à Græco immissus?

(a) Cantel. p. 1. diss. 2. c. 4. (b) Cassiod. l. 8. ep. 9. & seqq. (c) Adelm. ad ann. 801. (d) Sigeb. in Chron. ad ann. 774. (e) Grat. in c. Hadrianus & seqq. d. 63.

missus? Et quamvis & Pipini, & Caroli M. armis respirâsse Italia ac Roma viderentur, Longobardis planè deletis, ut primùm tamen in Franciam redibant, nova iterum bella, nova pericula nasci, crederes pacem ferre non posse, tot jam sæculis bello assuetos. Eò factiones, turbæque civiles, cùm Carolus exercitus abduxisset, Romæ processerant, ut Leonem Pontificem Sacras Litanias obeuntem æmuli aggrederentur, cæderéntque, ac oculos eruerent: elapsus ad Carolum, cum exercitu Romam reduxit: supplicia de reis sumpta. Sedebant Constantinopoli Imperatores Græci, aut proferendæ hæresi, aut domesticis & intestinis bellis intenti, nullâ Italiæ, nec Imperij curâ. Constantinus cum Matre de Imperio contendebat, & hæc prævaluit, ac filio oculos primùm, tum vitam ademit: Sol septendium latuit tanti sceleris odio, ac navibus toto mari, ac sine luce errantibus, aut anchorâ fixis, dum lux rediret. Saraceni, Bulgari, Avaresque, Græciam vastabant: quod istis intactum reliquumque, civile bellum absumpserat. Ergo ut inclinanti, imò labenti Imperio Leo subveniret, desperatâ à Græcis ope Carolum deligit, & in Francos communi etiam Senatûs Populique Romani assensu, coronam deposuit, quam nemo magis ut ille tueri poterat, nemo meliùs Religioni aptare. Vide, quæ in Regali Sacerdotio (a) narrata sunt.

Factam esse hanc Imperij Occidentalis Translationem auctoritate Romani Pontificis jam dudum Bellarminus ostendit duodecim Imperatorum, aliorúmque Principum, quinque & triginta Historicorum, septemque Pontificum testimonijs: ergo, ne jam notis insistam, unum alterúmque libabo.

Omnes Historici, Græci, Latinique, quotquot de hac Imperij Translatione loquuntur, eam Leoni Pontifici tribuunt, exprimuntque his verbis: *Carolus à Leone Papa coronatus est, ac Imperator appellatus est: Leo Francos Romam admisit: Carolus à Summo Pontifice ablato Patritij nomine, coronatus: Leo Papa Carolum fecit Imperatorem: Leo de Græcis Imperatoribus ad Reges Francorum & Germanos Imperium transtulit: Leo Carolum ad Imperium unxit, & hanc dignitatem à Græcis in Francos transtulit: Leo illustria Caroli merita remunerans, eum Imperatorem appellat.* Sic omnes scribunt, nec aliâ dicendi formulâ utuntur, cùm hujus rei mentionem faciunt, ut bene Spondanus (b) & ipse Gallus pronuntiet: *Non tantùm Eghinhardus &* Dd *Anasta-*

(a) Reg. Sacerd. f. 181. Edit. anno 1693. (b) Spond. ad ann. 800.

Anastasius de collata per Leonem Pontificem dignitate Carolo M. sunt testes, sed fatentur id ipsum Latini omnes, & Graeci auctores. Quòd verò Carolus aut jure belli, aut Senatûs Populique Romani donatione Imperium acceperit, nullus omninò meminit, sed populo solas acclamationes tribuunt, quæ utique Imperatorem haud faciunt. Jam verò in rebus ad historiam pertinentibus, quæque nisi ex scriptorum fide sciri non possunt, cur non potiùs id dicas, credasque, quod omnes dicunt, quàm quod omnes tacent? & quæ ratio velit, ut, quod omnes asserunt, tu neges, & quod omnes tacent, tu asseras? & verò si non Leo Imperium in Carolum transtulit, sed Senatus aut Populus, cur ex tot auctoribus Græcis, Latinisque, nemo Senatûs, nemo Populi meminit, omnes Leonis? aut cùm aliquam Populi, Senatúsve mentionem faciunt, cur istis solas acclamationes tribuunt, de Leone verò, transtulisse Imperium, fecisse & appellâsse Imperatorem dicunt? cùm potiùs contrarium dici oporteret? si enim Carolus à Senatu, Populoque Imperium habuit, ergo principales, præcipuæque partes Senatûs & populi erant, & huic translatio & appellatio, non Leoni, ministro tantùm, non auctori, adscribenda erat: quemadmodum licet S. Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus Pipinum, Filiosq; Reges Francorum unxerit, nemo tamen scriptorum dixit, Bonifacium transtulisse in Carolinos Regnum, Reges constituisse, sed Zachariam, cujus jussu & auctoritate Bonifacius agebatur, nec auctor, sed minister erat. Patet ergo ex omnium Latinorum, Græcorumque testimonijs, ac uniformi loquendi modo, non solum titulum & Coronationem, sed ipsam Dignitatem ac potestatem Imperatoriam à Romano Pontifice in Carolum translatam esse.

Ludovicus Imperator conquerenti Basilio Imperatori, quòd titulum ac dignitatem Imperatoris usurparet, soli Græco debitam, hæc per Legatos & epistolas respondit, anno 871. datas; hoc est septuagesimo post Translationem anno, recenti adhuc facti rerumque memoriâ: (a) *Mirari*, inquit, *se Fraternitas Tua dilecta significat, quòd non Francorum, sed Romanorum Imperator appellemur; sed scire te convenit, quia nisi Romanorum Imperator essemus, utique nec Francorum. A Romanis enim hoc nomen & dignitatem assupsimus, quorum gentem & Urbem divinitùs gubernandam, & matrem omnium Ecclesiarum DEI gubernandam suscepimus,*

(a) Epist. Ludov. II. Imp. ad Basilium æquè Orient. Imp. anno 871. ap. Baron. ad eund. ann. n. 51. & Andr. du Chesne Tom. 3.

pimus, ex qua & regnandi priùs, & posteà imperandi auctoritatem prosapiæ nostræ Seminarium sumpsit; nam Francorum Principes primò Reges, deinde Imperatores dicti sunt ij duntaxat, qui à Romano Pontifice oleo sancto perfusi sunt. Præsertim cùm tales sæpe ad Imperium sint adsciti, qui nullâ divinâ operatione per Pontificum ministerium propositi solùm à Senatu & Populo, Imperatoriâ dignitate potiti sunt: nonnulli verò nec sic, sed tantùm à militibus sunt acclamati, & ipsi Patrui nostri gloriosi Reges absque invidia Imperatores nos vocitant, attendentes ad unctionem & sacrationem, quâ per Summi Pontificis manus sumus ad hoc culmen provecti. Et ibidem: *Illud autem mirari meritò possumus, quòd sublimitas Tua ad novam & recentiorem appellationem adspirare nos autumat, cùm non sit novum, vel recens, quod jam ab Avo nostro, non usurpante, ut perhibes, sed DEI nutu & Ecclesiæ judicio, Summique Pontificis per impositionem & unctionem manûs obtinuit.* Vides in his literis Ludovicum Imperatorem non belli, non Senatûs Populiq; Romani, quasi ab his Imperium accepisset, sed solius Pontificis meminisse: nec dicit, Carolum Magnum populi, aut Senatûs judicio, *sed DEI nutu & Ecclesiæ, Summique Pontificis judicio Imperio potitum esse.* Cur ergo semper Populum & Senatum excludit, si ab istis Imperium sumpsit? annon poterat eâdem operâ jus belli, ac popularis electionis prætexere, si Imperium istis debebat? aut forsan quæ in Ludovici familia, & adhuc recentia contingebant, meliùs Maimburgo post tot sæcula scribenti, quàm ipsi Ludovico constabant? & quis credat homini privato, abditoque, & curis hujus mundi soluto, qualem se Maimburgus profitetur, magis Imperij jura, titulosque, quàm Imperatori explorata esse? imò quod bene observandum, idem Ludovicus titulos obtinendi Imperij diligenter distinguens, alios militum, Senatûs, populique consensu, se verò *DEI nutu, & Ecclesiæ Summique Pontificis judicio* electum dicit, & Imperio potitum; non ergo Senatui, non populo Romano, non armis hoc debuit, sed post Deum Ecclesiæ & Pontificis dono. Zonaras Tomo 3. annalium in Leone III. *Ab eo tempore Româ prorsus Galli potiti sunt, Carolo à Leone coronato, & Romanorum Imperatore appellato,* & infra: *Sub Constantino, & Irene Papa Leo Francos Romam admisit; sic & Italiâ universâ, & Româ potiti sunt.* Ursbergensis in Chronico ad annum 800. *Hic* (Leo vid.) *Carolum fecit Imperatorem. Hucúsque Romanum Imperium à temporibus Constantini in Græcorum Imperatoribus mansit: ex hoc jam ad Reges Francorum & Imperatores per Carolum transijt.*

Albertus Imperator (a) in litteris ad Bonifacium VIII. *Profiteor, Beatissime Pater, me bonorum omnium Largitori ac Vobis fore pro innumeris misericordijs ac immensis beneficijs obligatum, &c. Recognoscens igitur, quòd Rom. Imperium per Sedem Apostolicam de Græcis translatum est in personam Magnifici Caroli in Germanos. &c.*

Principes Electores (b) in litteris ad Nicolaum III. PP. *Nos Principes Imperij universis præsentem paginam inspecturis, &c. Complectens ab olim Romana Mater Ecclesia quâdam quasi germanâ charitate Germaniam illam eo terrenæ dignitatis nomine decoravit, quod est super omne nomen, temporaliter præsidentium super omnem terram, &c.*

Clemens V. in Concilio Viennensi Oecumenico: *Romani Principes Sacrosanctam Ecclesiam Romanam, ac Romanum Pontificem fervore fidei venerantes, eidem Romano Pontifici sua submittere capita non reputabant indignum, séque illi & eidem Ecclesiæ Rom. quæ à Græcis Imperium transtulit in Germanos, adstringere vinculo Juramenti &c.* Nota, hoc etiam testimonium maximi ponderis esse, quippe à Pontifice Gallo, in ipsa Gallia, præsente, audiente & approbante totâ Ecclesiâ Gallicanâ, ac tandem ipsis actis Concilij Oecumenici insertum, adeò ut non tam Clementis Pontificis, aut Concilij Decretum, quàm totius Ecclesiæ Gallicanæ haberi debeat. Et ipse Maimburgus rei veritate convictus, & hoc Concilij Viennensis, & illa, quæ suprà citavimus, Electorum, & Imperatorum testimonia: (c) *Tanquam verissima, indubitata, & adeò fide digna pronuntiat, ut ea nec negari, imò nec in dubium vocari posse dicat.* Sed addit, intelligenda esse, *non de vera, realiq; potestate, sed tantùm de ritu & cæremonia ac coronatione externa; in electione enim, ipsóque electo Imperatore duo distingui: primum, quòd sit caput supremúsque Princeps & Monarcha Germanici Imperij, à quo Principes alij dependeant, & hoc primum quòd spectat, nec Electores, nec Imperatores à Romano Pontifice quidquam accepisse; cùm Jure naturali, divinóque, ut in alijs Regnis electivis, sic & in Germanico Imperio possint Opimates sibi Caput & Principem deligere. Secundum, quod in electo Imperatore spectari debeat, esse, quòd electus solus, exclusísque alijs omnibus unicè Jus habeat coronam à Romano Pontifice postulandi: hanc verò Coronationem à Romano*

(a) Albert. Imp. in lit. ad Bonif. VIII. anno 1303. (b) Lit. Princ. Elect. anno 1269. Indict. 7. Rodulphi Imp. ann. 6. V. Baron ad ann. 996. n. 44. & Bellarm. l. 3. c. 3. V. Serrar. lib. 1. rerum Mogunt. & Gretſ. in defenſ. Bellarm. c. 28. (c) Maimb. de la decadence de l'Empire liur. 2. ann. 996.

mano Pontifice fluxisse quidem, esse tamen ritum haud necessarium, & sine quo tota Majestas Imperatori constet. Hæc Maimburgus in libro de Imperij Declinatione; & in historia Iconoclastarum: (a) *Carolum M. Imperium Occidentis, ipsámque Italiam bello occupâsse* ait; *Romam verò populi Romani donatione: nec aliud à Leone Papa, quàm Coronam, hoc est, non ipsum Imperium, sed insignia tantùm, nudámque cæremoniam accepisse: imò nec istam, nisi Civium Romanorum precibus compulsum, eum sine fine Augustum conclamantium, tunc enim nec priùs à Leone coronatum.* Additque: *Se quidem de hac Imperij Translatione nolle sententiam pronuntiare, eámque arbitrio lectoris committere; principia tantùm statuisse, ex quibus rei veritas facilè deduci possit.* (hæc principia sunt, quæ modò ex eodem scriptore commemoravi) *Eum verò, qui alia, quàm ipse principia statuat, omninò errare, & à vero abludere, pulchrásque rerum ideas & imagines velut somniantem ante oculos ponere, quæ delectent quidem, sed nunquam fuerint. Carolum ergo Magnum jure partim belli, partim hæreditario magnam Occidentis partem obtinuisse; quid ergo illi defuit, ut Imperator diceretur? quòd si dici noluit, modestiæ id fuit; maximè postquam dono & spontaneâ Populi Rom. subjectione Romanæ Urbis potitus est; nam eandem ob causam Odoacer & Theodoricus Imperatores appellati sunt, subactâ Româ.* Hæc Maimburgus citatis locis, repetitque Tractatu de Romana Ecclesia *c.* 29. Quæ omnia ex Matthæo Illyrico Lutherano Centuriatore accepta sunt, nec quidquam præter Gallicas voces Maimburgus ex suo addidit, mirumq; est, Maimburgum, cùm hæc Lutherani argumenta ex Bellarmino, ubi ea legerat, descripsisset, non etiam Bellarmini solutiones adjecisse; cur enim has dissimulavit, si bonas? aut si malas, cur non evertit? aut quæ Religio, ac bona fides fuit, quæ Lutherani nobis objiciunt, pro argumentis suis sumere, & quæ nos illis respondemus, silentio à Maimburgo premi? ergo ut vinceret in mala causa, non erubuit Lutheranum advocare, eumque mendacijs præcipuum, turpi utique triumpho, quamvis vicisset. Sed ad singula respondendum. *I.* Dicit, solam coronationem, ritumque externum à Pontifice Maximo, non veram & Imperatoriam potestatem tributam Carolo esse, hanc enim Senatui, Populoque & militi, non Leoni adscribendam. Si ità est, cur ergo nemo ex tot scriptoribus antiquis (nam recentiores haud moramur, Sigibertum vid. & alios paucos) qui eam Translationem commemorant, Populo aut Senatui adscribunt, sed Leoni tantùm? nam si Leo instrumentum fuit, populus verò & Senatus

 auctor,

auctor, & causa principalis, cur tantum opus non causæ potiùs principali, quàm instrumento dicaretur? cur solas acclamationes populo tribuunt, cùm potiùs rem ipsam, collatamque dignitatem tribuere debuissent, si vera sunt, quæ Maimburgus narrat; nam quod scribit, priùs à populo, Senatuque Carolum Imperatorem acclamatum esse, quàm Leo coronam imponeret, falsum esse ex Eghinhardi historia constat, qui Carolo à Secretis, & spectaculo intererat, sic enim loquitur: (a) *Cùm die Sacratissimâ Natalis Domini ad missarum solemnia fuisset ingressus, & coram Altari assisteret, Leo Papa coronam capiti ejus imposuit, cunctò Romanorum populo acclamante; Carolo Augusto à Deo coronato &c.* Et Anastasius in vita Leonis. *Tunc almificus Pontifex manibus suis proprijs pretiosissimâ Coronâ coronavit eum, tunc universi fideles unanimiter exclamârunt: Carolo pijssimo Augusto à Deo coronato.* Vides, semper Coronationis priùs mentionem fieri, quàm acclamationis: nec populum acclamâsse, nisi jam coronato; eodemque modo alij Scriptores narrant, vid. Annales Francorum, Aimoinus, Otto Frisingensis, alijque. Quæ ergo Maimburgo fides, tam comperta & vulgata neganti? hausit nimirum ex Illyrico Centuriatore, cujus argumenta descripsit, & quo nemo mendacijs largior. (b) Et planè consuluisset Maimburgus famæ ac pudori suo, si postquam animo fixerat veritatem oppugnare, alium saltem ducem elegisset, & mendacijs minùs infamem. Nota etiam in vita Caroli ea verba Eghinhardi: *Imperatoris & Augusti nomen in tantum aversatus est, ut affirmaret, se eo die nunquam Ecclesiam intraturum fuisse, si Leonis consilium scire potuisset*; cur non dicit: *Si Senatûs Populique Romani consilium præscire potuisset?* Nisi quia rem totam ex Leonis auctoritate pendere intelligebat? Sed & illud mirum, certumque indicium falsi, in re tam celebri, ac certatim à tot historicis, Græcis, Latinisque conscripta, ne unum quidem à Maimburgo allegari posse suæ sententiæ testem; nam si aliquem haberet, quanto illum apparatu, pompâque verborum in scenam produceret? id enim solet; cur ergo credas, quod nemo dicit, neges verò, aut in alienos sensus detorqueas, quod omnes, & tanto numero, clarèque dicunt? ergo majorem nemini, quàm omnibus fidem habeas? Sed & ipse Maimburgus locis suprà citatis fatetur, documenta & testimonia Innocentij III. in capit. *venerabilem* de elect. Prin-

(a) Eghinh. in annal. ad an. 801. (b) De Illyr. mend. v. Bellarm. lib. de transl. Imp. c. 2. & Baron. ad ann. 800. n. 29.

Principum Electorum, Alberti Imperatoris, & Concilij Viennensis (a) *esse certissima, indubitata, nec posse negari, nisi fundamentis historiæ, fideique humanæ convulsis.* At verò hæc ipsa & indubitata testimonia non solùm de ritu ac cæremonia externa, & coronatione non necessaria, sed de vera, realique Dignitate Imperiali intelligenda esse tam clarum est, ut nihil magis; sic enim sonant: *Germanis Principibus concessum esse Jus eligendi Advocatum & Defensorem Ecclesiæ: Electoribus dissidentibus posse Romanum Pontificem non tantùm Imperatorem, sed etiam Regem eligere, alio rejecto, omnique dignitate excluso: posse Pontificem declarare, electum à Principibus, propter hæresin, Censuram, aliudque Impedimentum inhabilem Regno esse: posse, imò teneri subditos ab eo, quem Pontifex, ejúsve Legatus excluserint, omninò deficere, & juramento solvi: Imperium auctoritate Pontificis à Græcis in Germanos translatum esse: Imperatorem ab eodem Pontifice per Electores recipere temporalis gladij potestatem.* Hæc omnia sunt verba ipsissima Innocentij, Concilij Viennensis, Alberti Cæsaris, ac Principum Electorum, quæ an explicari possint de sola cæremonia externa, rituq; haud necessario, clarius est, quàm dici debeat; mirumque sit, Gallos ipsos Maimburgo non irasci, tam infirmis, caducisque humeris tantam molem sustinenti, & supra vires conanti. Accedit & insigne Glabri testimonium (qui & ipse Gallus fuit, & utique ex sensu Gallicanæ Ecclesiæ scribebat) dum de Jure Imperatorem eligendi necdum ad Septem-Viros translato hæc scribit: *Illud nimiùm condecens ac perhonestum videtur, átque ad pacis tutelam optimum Decretum, scilicet, ut ne quisquam audacter Imperij Romani Sceptrum præproperè gestare Princeps appetat, seu ut Imperator dici aut esse valeat, nisi quem Papa Sedis Romanæ morum probitate delegerit aptum Reipublicæ, eíque commiserit insigne Imperiale.* (b) Additque causam: *Quòd olim ubique terrarum quilibet Tyranni sese procaciter impellentes sæpissimè essent Imperatores creati, quanquam minùs apti Reipublicæ.* Asserit hîc Glaber, ad Romanum Pontificem publici boni, vitandæque Tyrannidis causâ pertinuisse, non solùm coronare, sed etiam *deligere Imperatorem*, & contra Pontificis voluntatem neminem dici Imperatorem, imò *nec esse* potuisse: non ergo Pontifex ritum tantùm externum, nec necessarium circa Imperatores exercebat; hic enim non pertinet ad *delectum Imperatoris*, & ad hoc, ut dicatur aliquis, *sitque Imperator:*

(a) Maimburg. de la decad. lib. 2. ad ann. 996. propè init. (b) Glaber. lib. 1. in f. floruit circa ann. 1040. V. & Panvin. de Comit. Imper. & Regal. Sacerdot. fol. 193. Edit. Anno 1693.

perator: & verò quid compefcendis tyrannis folus hic ritus profuiffet, fi nihil Imperatoribus dabat, adimebatque? num tyranni titulis tantùm, & fpecie coercentur rebus vacuâ? Commendat verò Glaber hanc in Pontifice poteftatem, eamque dicit *Reipublicæ neceffariam;* tantùm abeft, ut eam reprehendat, & inconceffam credat. Vides ergo, quæ tunc temporis fuerit Ecclefiæ Gallicanæ fententia. Sed ad convincendam Maimburgi vanam illam diftinctionem, egregium eft teftimonium (a) Synodi Ticinenfis, in qua expreffis ac conceptis verbis habemus, Coronationem illam, quam Pontifices præftant, non effe merum ritum externum, nudumq; minifterium, *fed electionem & approbationem, & folemnem ad Imperij Romani fceptra provectionem.* Quod poftea Decretum Concilij Ticinenfis ab Epifcopis Galliæ in Synodo Pontigonenfi *actione* 2. lectum, approbatumq; eft, tefte Aimoino; exclufo Ludovico fratre Germaniæ Rege, & Imperij æmulo. Et quamvis Galliæ Antiftites in eadem Synodo Pontigonenfi nunquam flecti potuerint, ut contra Galliæ privilegia Anfegifo Archiepifcopo Senonenfi Primatum deferrent: quamvis fubornato privilegio, & Caroli Imperatoris potentiâ, id enixè urgentis, fulciretur; ubi tamen de Imperatoris electione actum eft, omnium affenfus extemplò fecutus, reverentiâ Pontificis Romani. Nec ulli Epifcoporum in mentem venit, ut dicerent, fupra Pontificis Romani poteftatem id effe, eoq; Regni & Ecclefiæ Gallicanæ libertates violari; nam fi violari iftas crederent, cur non eodem animo, eâdemque conftantiâ Pontifici & Carolo obfifterent, quâ utique obftiterunt, cùm pro Archiepifcopo Senonenfi Primatum peterent? non ergo obluctandi animus, fed ratio illis defuit; elucet hîc iterum, Coronationem à Pontifice factam non fuiffe Galliæ judicio fpeciem tantùm ac pompam externam, fed Juri ac Poteftati Imperatoriæ conjunctam. Equidem non id ago, ut hîc decîdam, jure an injuriâ Joannes VIII. Carolum Calvum promoverit, neglecto Ludovico fratre, fed folùm ut Pontificis Romani oftendam in Imperatores exercitam, agnitamque à Gallis poteftatem. Credo equidem fatis auctoritate probatum, Leonem, cùm Carolum Magnum Imperatorem pronuntiavit, non folum ei nomen, fed etiam Imperatoriam Poteftatem contuliffe;

(a) Syn. Ticin. §. unde nos. Habetur in annal. Pithœi f. 391. & apud Baron. ad ann. 876. V. Spond. ad eund. ann. n. 2. & ann. 875. n. 2. Syn. Pontigon. Act. 2. apud Spond. anno 876. n. 2. & Aimoin. lib. 5. c. 33. Gretf. Apol. Baron. c. 15.

tulisse; sed etiamsi auctoritas abesset, id satis ratio ostenderet; si enim ante Leonis Coronationem jam Imperator Carolus, ut contendit Maimburgus, cur nulla apud auctores illius Imperij mentio? cur modò post Coronam à Leone acceptam ab omnibus historicis Imperator appellatus? cur in omnibus Diplomatibus ante Coronationem datis Regis titulum, posteà verò Imperatoris præfigit? & denique cur anni illius Imperij modò à Coronatione numerantur? si enim Coronatio res tantùm accidentalis erat, nullumque Jus Imperatori tribuebat, & Carolus multò priùs Imperator, cur non potiùs ab ipsa vera realique potestate, quàm à mero titulo umbrâque Dignitatis anni ducebantur? quod perinde est, ac si Regni sui annos non ab ea die numeret aliquis, quâ successit, vel electus est, sed ab eo, quo cum Sceptro & purpura in publicum processit; cùm tamen fieri possit, ut multis priùs annis Rex fuerit, quàm insignia Regni induerit. *Sed*, inquit, Maimburgus, *modestia fecit, ne vellet Imperator appellari*. Inane responsum! Modestia enim aliena tantùm usurpari prohibet, non proprijs uti; quis enim modestiæ adscriberet, & non potiùs aut hypocrisi aut pudori rustico, si qui Parochus est, nollet Parochus dici: & qui Episcopus est, omnique conatu Episcopatum captâsset, nollet eo adepto Episcopus vocari? quòd si Carolo tanta modestiæ cura, oportebat illum non tam titulo & insignibus irasci, quàm ipsi dignitati & potestati Imperatoriæ, quam teste Maimburgo tot priùs annis adeptus erat, ac Græcis eripuerat: ipsique Græci nunquam priùs de Carolo conquesti sunt, quasi Jura Occidentis Imperatorum occuparet (cùm tamen multos jam annos præter Franciam & Germaniam Italiæ potiretur) sed modò, cùm coronatum illum à Leone audierunt; id manifesto argumento est, non ante Coronationem Imperatorem fuisse, sed Regem; quod in Carolo æquè ac in alijs Longobardorum Regibus patienter Græci ferebant.

II. Sed, inquit Maimburgus, *quid Carolo deerat, ut Imperator dici ante Coronationem non posset, cùm jam maximâ Occidentis parte potiretur, & quantâ nemo alius Imperatorum, Franciâ videlicet, Alemaniâ, Italiâque, aut quid illi Coronatio adjecit, quod priùs non haberet?* Resp. Hoc argumentum ex Illyrico descripsit Maimburgus, recitatque Bellarminus, *l. de Transl. Imp. c.* 13. *arg.* 16. Sed Maimburgus, ut tempori ac calamo parceret, Illyrici argumenta velut sua deprompsit, tacuitque Bellarmini responsa. Concedo ergo, magnam Occidentis Partem Carolo paruisse,

sed

fed ut Regi, non Imperatori; priùs enim quàm Carolo hæc dignitas à Leone conferretur, legitimi Imperatores Occidentis Græci erant: nec oberat, paucas in Occidente Provincias eis tunc temporis paruiffe; conftat enim, Jura Imperij aut Monarchiæ vel in una Civitate, & exiguo terræ fpatio confervari, quod leges Romanæ, & ex illis Hermes (a) infignis Juris-Confultus egregiè oftendunt; & quantula Imperij Romani pars eft, quam noftri Imperatores obtinent? Cùm ergo Occidentis Imperatores Græci effent, & in Italia Siciliam, Neapolin, Apuliam, Calabriamque tenerent, non poterat Carolus Imperator effe aut dici, nifi translato per Leonem Imperio: nec verò hæc Translatio merè titularis fuit & honoraria, ut putat Maimburgus; nam *primò* novus Imperatoris & Augufti titulus acceffit, & cum titulo Jus præcedendi, gaudendique omnibus Privilegijs Romani Imperatoris, quæ tunc temporis majora fuiffe, quàm noftrorum Imperatorum, exemplo Henrici II. conftare videtur, qui miffis ad Concilium Turonenfe Legatis (b) graviter de Ferdinando Magno Caftellæ & Legionis Rege conqueftus eft, quòd titulos & infignia Augufti ufurparet, nolletq; Henrico legitimo Imperatori obtemperare; & Ferdinandus Victori II. ut alienis honoribus abftineret monenti, modeftè acquievit. Quanti verò etiam nuda infignia, titulique, ac Jus præcedendi à magnis Principibus fiant, quantâque pro illis contentione certetur, nihil attinet dicere, quippe & antiquis, & recentibus exemplis res nota eft. Nec diffitetur (c) Maimburgus, Nicephorum Logothetam, qui Irenæ fuccefferat, ægerrimè tuliffe, acceptum à Carolo Imperatoris nomen; fed cùm armatum illum, victoremque metueret, amicum quàm hoftem maluit. Bafilius quoque graviter cum Ludovico II. per literas expoftulavit, (d) quòd non Regem, fed Imperatorem fe fcriberet, ejusque Legatos in Synodo Conftantinopolitana peffimè habuit, quòd Ludovicum Imperatorem appellâffent; imò ex literis Apoftolicis, quas dolo corruperat, expungi hunc titulum fecit; eandemque ob caufam indignè accepti Ottonis Primi (e) Legati à Nicephoro Phoca, cujus privignam Ottoni filio petebat. In occidente verò palàm eft, quanti hic titulus & Corona ab Imperatoribus ambirentur: hinc omnium ferè Imperatorum à

Carolo

(a) Hermes in fafcic. Juris publ. l. 1. q. 3. n. 30. argum. L. 7. ff. quod cujusque univ. (b) Anno 1055. (c) Maimb. des Iconocl. l. 4. f. 102. (d) Spond. ad ann. 871. & 968. Anaftaf. in Vita Hadr. (e) Spond. ad ann. 968.

Carolo M. usq; ad Rodolphum in Italiam (a) expeditiones; nec anni Imperij à die successionis, vel electionis, sed à die Coronationis per Romanum Pontificem numerabantur, ut passim in historia occurrit, & in Regali Sacerdotio exemplis probatum. Patet ergo, quanti à Græcis, Latinisque hæc Coronatio fieret, quantumvis daremus, quod tamen falsum est, merè titularem fuisse. *Secundò*, accedebat præter titulum Imperatoris jus quoque non tantùm eas Provincias occupandi, quæ ad Imperium Occidentis pertinebant, à Græcis, aut injustè ab alijs possessæ (erant verò Apulia, Calabria, Sicilia, Neapolis, Illyricum, Candia, Dalmatia, Cyclades insulæ) sed etiam retinendi, quæ Carolus Longobardis, & Longobardi Græcis eripuerant; Longobardi enim injusto bello Italiam, & per Tyrannidem invaserant, non ergo ejus Dominium Græcus amiserat, & ideò nec Carolus retinere eam poterat, quippe legitimo, invitoque Domino àblatam: & Græci nunc Legatis ad Pipinum missis, nunc classe in Carolum armatâ & atroci pugnâ defuncti Duce Aldagiso Desiderij filio Italiam repetebant; cesseruntque eâ tandem pace cum Francis ac fœdere composito, ac Siciliâ, Calabriâ, Apuliâq; retentis: sed id translato jam Imperio evenit. Ut ergo Carolus justo titulo Italiam possideret, non suffecit, ut Longobardos bello vinceret, isti enim non Domini Italiæ, sed raptores erant, nisi insuper Imperio Occidentis augeretur, quod, ut dixi, à Leone ei præstitum. Et ideo Zonaras, & Ursbergensis supra citati scribunt post coronatum à Leone Carolum, Româ Francos prorsus potitos esse, totâque Italiâ, & ex eo tempore Imperium à Græcis in Gallos transiisse. Cùm ergo Maimburgus quærit, quid hæc Translatio Carolo adjecerit, jam aliàs majorem Occidentis partem obtinenti? Respondeo, adjecisse titulum, præcedentiam, & alia Imperatorum Occidentis privilegia, ac insuper jus Italiam à Longobardis possessam occupandi, aliasque insuper Provincias, quæ ad Imperium Occidentis pertinebant, nec Longobardis paruerant, vindicandi; & jam Pipinus Caroli filius bello accingebatur; sed ut dixi, Græcus prævenit, festinatâ pace, quod Æmilius in vita Caroli observat.

III. Objicit insuper Maimburgus: *Romam Imperij Caput spontaneâ Senatûs Populique Romani cessione Carolo advenisse, ergo jam antè dici Romanorum Imperator poterat, quàm à Leone coronâ cingeretur: sic Odoacer & Theo-*

(a) Vide Reg. Sacerd. f. 193. Edit. Anno 1693.

& Theodoricus Imperatores dicti sunt, Romam adepti. Respond. Promiserat Maimburgus, se de Imperij Translatione ea dicturum, quæ ipsam lucem vincant certitudine, nec in dubium vocari possint; nunc promissi oblitus rem ponit incertissimam: incerta enim sunt, quæ de spontanea Romanorum subjectione narrat (nam Agilbertus, Abbas S. Richardi, non Francis juràsse Romanos, sed Pontifici Leoni jussu Caroli Imperatoris, scribit) & videri potest Bellarminus (a) de Translatione Imperij. Sed juraverint Carolo Romani, ac id fieri potuit jussu & auctoritate Pontificis Romani, à juramento, quod Græco fecerant, solutis; imò ità factum esse persuadent *tum* omnium scriptorum vota, uni Pontifici hanc Imperij Translationem adscribentium, *tum* exempla Zachariæ Pontificis, & Stephani IV. de quo Theagnus, & ex illo Maimburgus: (b) *Stephanus postquam Pontificatum suscepit, statim jussit omnem populum Romanum fidelitatem cum Juramento promittere Ludovico.* Sed demus, populum Romanum se Carolo subjecisse, demus, id sponte sua, non Leonis auctoritate aggressum esse, non ideò Carolus Romanorum & Occidentis Imperator; Imperialis quippe dignitas non est loco & Urbi alligata, alioquin qui hanc haberet, continuò Imperator esset, qui non haberet, non esset; ergo nec Leopoldus, nec alij longâ serie Augusti Imperatores Romanorum dici possent, nam Româ caruêre: an verò Reges Hispaniæ, Galliæ, Angliæque Romanorum Imperatores, quia Regnis præsunt, quæ olim Provinciæ fuerant Romani Imperij? non ergo Roma, non Romanæ Provinciæ Imperatorem faciunt, sed qui legitimo ordine, jure. videl. sanguinis, aut electionis Romanis Principibus succedit, sive is Romæ, seu Viennæ Regiam figat, nam ut observat Poëta:

——— Sejos habitante Camillo
Illic Roma fuit. ———

Patet ergo ex dictis, quàm multis partibus Maimburgi laboret objectio; nam quod de Odoacre & Theodorico addit, quasi occupatâ Româ Imperium gesserint, infeliciter, imperitèque ex Illyrico suo descripsit, qui hoc ipso argumento utitur (c) de Translatione Imperij *pag.* 26. quamvis contrarium in Centurijs docuerit *Centur.* 6. *c.* 16. Quid rogo Barbari & Tyranni exemplum probet? eodem enim Jure Impe-

(a) Bellarm. de Transl. Imp. l. 1. c. 1. n. 15. & c. 13. ad 11. (b) Maimb. des Iconocl. lib. 4. ad ann. 800. Thëagn. de gest. Lud. Pij c. 16. 17. 18. (c) V. Bellarm. de transl. Imp. l. 1. c. 1. n. 7.

Imperium & Italiam tenebant, quo Pyratæ & Latrones viatorum spolia, tantumque ad probandum Theodorici & Odoacris exemplum valet, quantum Pyratarum & Latronum; ubi videas Maimburgi paupertatem tam infælicibus exemplis usi, cùm alia deessent malæ causæ firmamenta. Deinde Theodoricus non ob Romam, Italiamque occupatam Imperator dictus, sed dono Zenonis, qui Triumphum, Consulatum, & Equestrem in foro Statuam Theodorico detulit, imò in filium adoptavit, præmia bellicæ virtutis, navatæque contra rebelles operæ: sed ipse fortunam suam non ferens, & majora, quàm caperet, animo agitans, primò Orientem, tum Italiam tentavit, subegitque, Benefactori suo ingratus, de quibus Evagrium, (a) Ennodium, Jordanemque Episcopum consule.

IV. Objicit etiam (b) Maimburgus in libro de Imperij declinatione: *Friderico Primo Imperatore vehementer Hadriano IV. Pontifici infenso, quòd in litteris ad eum datis hæc verba posuisset; insigne Coronæ beneficium tibi contulimus; Hadrianum repetitâ ad Cæsarem Legatione protestatum esse, se illis verbis nihil aliud significare voluisse, quàm Imperialis Dignitatis Insigne capiti tuo imposuimus.* Fatetur ergo Hadrianus, nullum aliud Pontificis munus esse circa Imperatores, quàm Coronam eis imponere; & hoc totum esse, quod præstant, cùm dicuntur Imperatorem constituere, quod etiam Fridericus in Conventu Principum his verbis expressit, teste Radevico, (c) Ottonis Frisingani Continuatore: *Liberam Imperij nostri Coronam divino tantùm beneficio adscribimus; electionis primam vocem Moguntino Archiepiscopo, deinde quod superest, cæteris secundùm Ordinem Principibus, Regalem unctionem Coloniensi, supremam verò, quæ Imperialis est, Summo Pontifici, quidquid præter hæc ex abundanti est, à malo est.* Ergo ex Hadriani & Friderici sententia, cùm Pontifices Imperatorem coronant, nihil exhibent præter externam cæremoniam, sacramq; Unctionem: *Idque*, inquit Maimburgus loco citato, *tota hactenus Gallia credidit; quidquid enim Imperialis potestatis in Occidente Carolus & Otto Magni possederant, aut paternæ hæreditati, aut gladio debent.*

Respond. Confundit Maimburgus tempora, educitque argumentum, quàm visu speciosum rerum imperitis, tam historiam callentibus ne aspectu quidem dignum, quod ferè in hoc scriptore perpetuum. Cùm hæc

(a) Evagr. l. 3. c. 25. Ennod. in Paneg. Jord. Episc. in Orat. Spond. alijque (b) Maimb. de la decad. l. 5. f. 451. (c) Radev. lib. 1. cap. 15. & 25.

hæc Epifcopi Germaniæ ad Hadrianum ex mente Friderici fcriberent, agebatur annus 1157. quo tempore Jus eligendi Imperatorem in certos Germaniæ Principes auctoritate Summorum Pontificum translatum fuerat. Sciendum enim eft, dominante ftirpe ac familiâ Carolinâ jure legitimæ fucceffionis Regnum Germaniæ deferri (cui Imperium annexum erat) vel potiùs tranfmitti ad proximos Agnatos confueviffe; fed extinctâ Carolinâ ftirpe Reges eligi cœpêre. Ea in Ludovico IV. (a) Imperatore Arnulphi filio, ac fine virili prole defuncto, extincta eft. Supererat ex Carolina ftirpe Carolus cognomento Simplex, Franciæ Rex, fed eo ob ignaviam contempto, Imperium à Principibus Germaniæ Ottoni Saxoniæ Duci, iftoque recufante, Conrado Primo Franconiæ Principi oblatum.

Anno DCCCCXIX. Moritur Conradus, & Henricus Auceps Saxoniæ Dux, ad quem Conradus infignia Imperij tranfmiferat, communi Principum voto fufficitur.

Anno DCCCCXXXVI. In Comitijs Generalibus Aquifgranum indictis Otto Magnus Henrici Aucupis filius Rex Germaniæ pronuntiatur, inungiturque ab Archiepifcopo Moguntino. Ottoni, ejufque filijs, quò eos ad liberandam Romanam Ecclefiam invitaret à Tyrannis oppreffam, Leo VIII. privilegium concedit, eligendi fucceffores Germaniæ Reges, poftea ad Imperium à Pontifice promovendos. Recitant hoc Privilegium non Baronius (b) tantùm, fed etiam ipfi Centuriatores (c) Lutherani, verba Privilegij inter alia funt etiam hæc: *Nos quóq; Leo, fervus fervorum DEI, Epifcopi fimiliter cum toto Clero & univerfo populo Romano conftituimus, confirmamus, & per noftram Apoftolicam auctoritatem concedimus, átque largimur Domino Ottoni Primo Teutonico Regi, ejúfque fuccefforibus hujus Regni Italiæ in perpetuum facultatem fuccefforem eligendi &c.* Quo privilegio Otto ejufque filius ufi fine alia electione, jure fanguinis Imperium adepti funt. Witichindus tamen, Continuator Rheginonis, & Platina in vita Benedicti VII. etiam iftos à populo electos dicunt. Poft Ottones non ampliùs fucceffione, fed electione provecti Imperatores, quod de Henrico II. Rege, & I. Imperatore, qui Ottoni III. fucceffit, Conrado II. Rege & I. Imperatore, Henrico IV. Rege & III. Imperatore, Henrico IV. Imperatore, Lothario II. Con-

(a) Anno 912. (b) Baron. ad ann. 996. n. 41. habetur cap. in Synodo d. 63. (c) Centuriat. Cent. 10. cap. 16.

Conrado II. Imperatore. Friderico I. Ottone IV. & Friderico II. docent Auctores (a) hic ad marginem citati. Sæpe tamen in forma eligendi variatum, aliquandiu enim etiam populus ad suffragia admissus, imò Principes, Urbesque Italiæ, ipsique per suos Legatos Pontifices, quia videlicet Italiæ Regnum pars Germanici Imperij censebatur: aliquando ad solos Principes, Officiales, Ministrosque Imperij jus eligendi spectavit: aliquando soli, omnesque, qui vellent, Principes Germaniæ. Tandem ad Septem-Viros res delata, adeò ut ultima de Electoribus Constitutio multa capita complecteretur, videl. ut non hæreditate, sed electione Imperium quæratur; ut soli Principes, non populus eligat; ut soli Germani; ut non omnes, sed sex tantùm aut septem. Fuisse autem institutum Collegium Electorale, receptumque non quidem quoad numerum Electorum, sed quoad alia electionis capita suprà commemorata, ac Principibus Germaniæ jus eligendi concessum, idque ante obitum non solùm Friderici II. sed etiam Friderici I. Imperatorum, dubitari non potest; id enim omnes Auctores (si Onuphrium Panvinium excipias de Comitijs Imperatorum, & Aventinum) gravissimique testantur, ac Friderico II. coævi; ij sunt S. Thomas, (b) Beatus Augustinus Triumphus, Lupoldus Bambergensis, Alvarus Pelagius, & Joannes Villanus, alijque quos citat Bellarminus; hi omnes ad tempora Ottonis III. referunt hoc Privilegium, & facultatem Principibus Germaniæ datam circa Imperatoris electionem; & ab Ottone III. per ducentos & suprà annos usque ad Fridericum II. negari haud potest, Jus eligendi penès omnes Principes fuisse, id enim & ipsæ electiones ostendunt, & litteræ Romanorum Pontificum ad omnes Principes Germaniæ datæ de nova Imperatoris electione, Gregorij (c) videlicet VII. circa annum MLXXX. & (d) Innocentij III. MCC. Ipse Fridericus II. non à septem tantùm, sed à quàm plurimis Germaniæ Principibus electus est, ut apparet ex Comitijs ea de causa habitis. Numerus ergo Septem-Viralis aut à Gregorio V. natione Germano, & Ottonis III. Nepote institutus est, quod voluit Bellarminus; obijt verò Gre-

(a) Otto Frising. l. 6. c. 27. & 28. l. 7. c. 22. & l. 2. de reb. Frid. Ursperg. in Chron. anno 1053. & 1106. Continuator Sigeberti an. 1126. Witich. l. 1. rer. Saxon Luitpr. l. 2. c. 7. (b) S. Thom. l. 3. de Regim. Princ. c. 19. B. Aug. Triumph. de pot. eccl. q. 35. Lupold. l. de jur. Imp. c. 3. Alv. Pelag. l. 1. à 41. Villan. l. 4. hist. Flor. c. 2. (c) Innocent. II. in cap. venerabilem. de elect. (d) Greg. VII. l. 4. ep. 3.

Gregorius anno 999. & jus eligendi concessit Germanis in Synodo Romana anno DCCCCXCVI. aut in Synodo Lugdunensi prima ab Innocentio IV. anno MCCXLV. quod probat Baronius (a) testimonio Matthæi (b) Parisiensis, & actorum Concilij Lugdunensis, in quibus id clarè asseritur. Et verò multæ magnæque rationes erant, numerum Electorum ad paucos restringendi, ob ingentia mala, flammasque bellorum, quæ totum Imperium, Ecclesiamque in partes scindebant, vastabantque ambitione Candidatorum. Nisi malis dicere, in Concilio Lugdunensi primo non tam fuisse constitutum numerum Septem-Viralem, quàm renovatum, præceptumque observari, cùm hactenus induci Principes non potuissent, ut se jure eligendi abdicarent. Deberi verò hunc numerum, formamque eligendi Summorum Pontificum auctoritati, in Regali Sacerdotio (c) evidenter ostendimus, productis vid. testimonijs omni exceptione majoribus, ac etiam confessione adversariorum certissimis. Patet ergo ex dictis, frustrà à Maimburgo testimonia Hadriani PP. & Friderici I. Imperatoris objectari, nullum Jus Pontifici Romano, exceptâ Coronatione, sacraq; Unctione agnoscentium; eo enim tempore totum Jus eligendi in Principes Germaniæ Pontifices transtulerant, & ideò non Pontificum ea cura, sed Principum erat, nisi cùm Ecclesiæ & publica necessitas aliud exigerent; quæ ergo consequentia à Friderico ad Carolum Magnum, quando & ultima necessitas Pontificem urgebat, & jus Imperatorem eligendi necdum ad alios translatum?

V. Allegat Maimburgus testimonium Ottonis Frisingensis, Viri sanctitate & eruditione præcipui, nec minùs Pontificum, quàm veritatis studiosi; is enim ita loquitur: (d) *Lego & relego Romanorum Regum & Imperatorum gesta, & nusquam invenio, quenquam eorum ante hunc à Romano Pontifice vel excommunicatum, vel depositum.* Hæc Otto non scriberet, si aut legisset, aut putâsset, Græcos Imperatores majori parte Romani Imperij à Leone privatos esse. Et verò quis credat, à tam præclaro scriptore rem tam celebrem aut ignoratam, aut negatam esse? Idem scribunt Gotfridus Viterbiensis *Chronicorum parte* 17. Trithemius in Chronico Hirsaugiensi *ad ann.* 1105. Et Onuphrius Panvinius *l.* 4. *de varia Creatione Pontif.* *Resp.* Falli eos certum esse, ut constat exemplo Theo-

(a) Matth. Paris. in V. Henr. III. (b) Baron. ad ann. 996. (c) V. Regale Sacerd. f. 211. Edit. Anno 1693. (d) Otto Frising. in Chron. l. 6. c. 35.

Theodosij M. Caroli M. ob nuptias cum filia Desiderij: Theodoræ Augustæ à Vigilio, Leonis Isauri à Gregorio II. Eudoxiæ Augustæ, quam Chrysostomus ingressu Ecclesiæ interdicit: & posse Reges etiam ab Episcopis excommunicari multis docet Hincmarus Rhemensis in prolixa Epistola apud Spondanum *ad annum* 875. *n.* 2. Ottonem Frisinganum (a) inter præclaros Scriptores numerandum esse nemo inficias iverit, sed & illud compertum, non caruisse illum nævis, quæ humanam naturam comitantur. Quantis ille laudibus Gilbertum Porretanum non extulit? adeò ut S. Bernardum, qui Porretanum confutabat, nimij ardoris incusaret: sed moriturus errorem agnovit, deploravitque, ac libros, quos ea de re scripserat, corrigi à suis jussit, teste Radevico (b) Canonico Frisingano. Quid ergo mirum, si Otto Imperatorum frater & Patruus naturæ aliquid & affectui indulserit? præsertim cùm semper aulam & castra Cæsaris sequeretur, ubi querelæ in Pontificem perpetuæ. Et reverà deceptum Ottonem, cùm scripsit, à nullo ante Gregorium Pontificem Imperatores Romanorum excommunicatos fuisse, plus quàm certum est; nam *anno CCXXXXVI.* Fabianus Papa teste Eusebio (c) Philippum Imperatorem multis delictis impiatum Ecclesiâ ejecit, nec priùs admisit, quàm publicâ pænitentiâ & confessione veniam flagitijs impetraret.

Anno CCCVII. Innocentius Pontifex Arcadium & Eudoxiam Imperatores ob proscriptum Chrysostomum anathemate percussit; inter alia litteris ad eos datis ità Pontifex loquitur: (d) *Itaque ego minimus & peccator, cui thronus Magni Petri commissus est, segrego & rejicio te, & illam, à perceptione immaculatorum mysteriorum DEI nostri: Episcopum autem, aut Clericum Sanctæ DEI Ecclesiæ, qui administrare aut exhibere ea vobis ausus fuerit, dignitate excidisse decerno; quòd si ut homines potentes quenquam ad id vi adegeritis, scitote, id vobis non parvum peccatum fore, in tremendo illo Judicij die, cùm neminem hujus vitæ dignitas & honor adjuvare poterunt.*

Anno DII. Symmachus Papa Anastasium Imperatorem Sacris interdicit.

Anno DXXXXVII. Idem fulmen in Theodoram Augustam Justiniani

Ee Con-

(a) Otto Frising. l. 1. c. 46. (b) Radev. in Frid. l. 1. c. 46. (c) Euseb. l. 6. hist. c. 27. Spond. ad ann. 246. n. 2. (d) Theodbr. l. 5. c. 34. Niceph. l. 13. c. 34. Glycas Annal. p. 4. Extant Tom. 1. epist. Rom. PP. ep. Innoc. 17.

Conjugem: *Quòd pertinaciter Eutychianis faveret*, à Vigilio Pontifice vibratum, ut testis est B. Gregorius Papa. (a)

Anno DCCXXX. Leo Isauricus à Gregorio II. quòd Sacras Imagines persequeretur, in Synodo Romana diris percutitur: testes sunt Theophanes, Zonaras, Græcique & Latini omnes. Aut ergo deceptus est Otto Frisingensis, cùm negat, quenquam Imperatorum à Summis Pontificibus excommunicatum esse, aut intelligendus de Imperatoribus Germanis. Sed quî excuses Maimburgum tantum historiæ ostentatorem, & hæc nescientem? quique toties, tantoque verborum strepitu Baronio congreditur; nunc Ottoni propitium, eo solùm nomine, quòd contra Pontifices scribat; nam si Ottoni contra Imperatores similis error excidisset, quantâ putas solertiâ illi expromendo Maimburgus laboraret? adeò hunc hominem non veritas, sed odium delectat.

VI. Opponi etiam potest, quod narrat Sigebertus in Chronico, videl. *Clodovæum Regem ab Anastasio Imperatore Codicillos de Consulatu, & Coronam auream accepisse cum gemmis, & tunicam blatteam, & ex ea die Consulem, & Augustum appellatum esse, ipsum verò Coronam cum gemmis Sancto Petro dono misisse.* Causa quærendæ, parandæque cum Clodovæo amicitiæ bellum fuit cum Theodorico, (quòd Pannoniam occupâsset) Gothisque susceptum, quo tempore eosdem Gothos Clodovæus ingenti clade delevit, Alarico eorum Rege suâ manu percusso. Si ergo, *inquiunt*, Anastasij Imperatoris dono Clodovæus Consul & Augustus fuit, sequitur hanc dignitatem Augustalem ad Clodovæi posteros, & consequenter Carolum Magnum, non Pontificis auctoritate, sed hæreditariò devenisse.

Resp. Cùm nullus Scriptorum Clodovæum, multoque minùs ejus posteros in fastos consulares, aut numerum Imperatorum referat, palàm est, sola insignia, titulumque Clodovæo oblata, non verò ipsam Consulis potestatem: & hoc ipsum fuisse prærogativam Personalem, & cum Clodovæo extinctam, nec in ejus posteros propagatam; quis enim ex omnibus Franciæ Scriptoribus Reges Galliæ Imperatores & Augustos appellavit? & quam ob causam Græci Imperatores tam ægro animo hunc titulum à Carolo assumptum esse doluêre, si ad ipsum, ejusq; majores spectabat, Græcorum dono? Adde, nec Carolum Magnum ex Clodovæi, sed Pipini stirpe prognatum, & ideò nec potuisse jure hæreditario gaudere Clodovæi privilegijs. *VII.*

(a) S. Greg. 2. epist. 36.

VII. Objicit etiam Illyricus Sigeberti, Vincentij Belluacensis, & Lupoldi auctoritatem, qui videntur hanc Imperij Translationem non Pontifici, sed Populo adscribere.

Resp. Qui rogo sunt hi Auctores, & tam pauci numero, & tot annis à Carolo remoti, ut possint cum alijs innumeris, ac Carolo coœvis componi, qui omnes hanc Translationem Imperij non Populo, sed Pontifici tribuunt? & cùm Imperium non penès Populum Rom. sed Græcos esset, quî poterant Romani tribuere, quod non habebant? id enim perinde esset, ac si diceres, posse Gallos Imperium Romanum in Principes Borbonios transferre, cùm tamen nec Galli hoc Imperium habeant, nec dare alijs possint. Et Sigebertus nihil aliud dicit, quàm (a) *Populum Carolo Regi Imperatorias laudes acclamâsse*. Lupoldus verò ex instituto probat, non potuisse à Populo Romano Imperium transferri, Vincentius Belluacensis idem quod Sigebertus scribit, nihil ergo ex his Auctoribus probari potest.

Patet, nisi fallor, ex hactenus dictis, Romani Imperij Translationem auctoritate Romani Pontificis factam esse, & argumenta, quæ in contrarium opponuntur, tam esse infirma, & omnium præsertim antiquorum testimonijs adeò convinci, ut vel hoc ipso imbecillitatem suæ causæ ostendant, quòd tam vanis nitantur: sed nescientibus imponunt; brevi tamen, & fœdo mendacij solatio, placuisse imperitis, & decepisse. Nunc ad alia exempla hujus Pontificiæ Potestatis vertamur, si minùs celebria, at æquè vera; semper tamen intra Galliam hærebimus, id enim propositum mihi, ut longâ, certâque inductione ostendam, quænam mens fuerit Ecclesiæ Gallicanæ.

VIII. *Anno DXCIII. Petentibus Francorum Regibus*, inquit Spondanus, *B. Gregorius Magnus Monasterio Suessionensi S. Medardi in Gallia Privilegium concedit, quo illud constituit caput omnium Monasteriorum totius Galliæ, & nullius voluit ditioni subjici, præterquàm Sedis Apostolicæ.* Initium hujus Privilegij sic habet: *Pretiosissimis lapidibus in Diademate Christi, &c.* Et infrà: *Si quis autem Regum, Antistitum, Judicum hujus Apostolicæ auctoritatis & nostræ præceptionis Decreta violaverit, vel aliter ordinaverit, cujuscúnque dignitatis vel sublimitatis sit, honore suo privetur.* Huic privilegio Theodoricus Rex, alijque Franciæ Episcopi subscripsêre, ut intelligas, quæ tunc temporis Ecclesiæ Gallicanæ mens, & sententia fuerit.

(a) V. Bellarm. de Transl. Imp. l. 1. c. 10.

Adverte tamen, eam ſubſcriptionem poſteà adjectam eſſe Theodorico Galliam gubernante; anno enim, quo ea Conſtitutio facta eſt, videl. DXCIII. Gildebertus regnabat. Tanta verò fuit modeſtia, pietas & doctrina Gregorij, ut eum aut faſtu, aut ignorantiâ erràſſe, dubitare nemo poſſit.

IX. *Anno DCIII.* Idem Gregorius M. conceſſis privilegijs Xenodochio à Brunikilda Regina & Theodorico ejus nepote eandem clauſulam ſubnectit, vid. *Si quis verò Regum, Sacerdotum, Judicum hanc Conſtitutionis noſtræ paginam agnoſcens contra eam venire tentaverit, poteſtatis, honorisque ſui dignitate privetur.* Nota circa has Epiſtolas, eas inter epiſtolas B. Gregorij (a) reperiri, & in omnibus quidem tam impreſſis, quàm ſcriptis Codicibus, citantque non ſolùm Gregorius VII. ſed etiam illi, qui Galliæ monumenta collegerunt, vid. Andreas du Cheſne, Jacobus Sirmondus, alijque quàm plures Galli, & ab undecim ferè ſæculis nemo de illis dubitavit. Maimburgus, cùm nihil ſolidi objectare his epiſtolis poſſet, in ſolitas invectivas effunditur, & armis deſtitutus cymbalo perſtrepit: *Impoſturas craſſiſſimas vocat, & invercundos, qui earum teſtimonio utuntur.* Si quæras, quibus rationibus contra tot ſæculorum curſum nitatur, tamque inſignes viros, ad quorum vix fimbrias ipſe aſſurgat, tam indignis cenſuris perſtringat? nullas prorsùs adducit, imò nec teſtes, perinde ac ſi Maimburgi auctoritas toties fœdata, & malæ fidei comperta tanti ſit, ut undecim ſæculorum poſſeſſioni præferri debeat, & in ejus gratiam Gregorius Pontifex, Spondanus, alijque impudentiæ notari; nam quòd dicit; *repugnare Gregorij modeſtiæ tam ſeveras Clauſulas*; jam ſuprà oſtendimus, eum Gregorium fuiſſe, qui & obſequi ſciret & imperare, & cùm neceſſitas poſceret, modeſtiam ſeveritati jungeret.

X. *Anno DCCCXXIII.* In Ludovicum Pium Imperatorem Pipinus, Lotharius, & Ludovicus filij armantur. Cauſa pudendi belli ambitio; jamque acie congredi paratis Gregorius Papa, qui ex Italia advolaverat, pugnam diremit: ſed eo digreſſo bellum iterum, liteſq; accenſæ. Conventus Epiſcoporum Compendij habitus; illic Sacerdotum auctoritate Imperium Ludovico ademptum, & Lothario filio traditum. Audi annales

(a) Greg. VII. l. 8. ep. 2. & l. 4. ep. 2. & 23. Sirm. Concil. Gall. T. 1. Andr. du cheſne hiſt. Franc. T 1. Spond. ad ann. 593. n. 6. Baron. ibid. n. 95. Greg. M. l. 11. ep. 10. ind. 6. V. tract. de libert. Eccleſiæ Gall. f. 175. Maimb. traitè de l' Egliſe de Rome f. 403.

annales Francorum ex Bibliotheca Pithœi editos, qui sententiam ab Episcopis latam ità referunt: *Omnibus in Christiana Religione scire convenit, qualesit ministerium Episcoporum, quos constat esse Vicarios Christi, & Clavigeros Regni Cœlorum, &c.* Et infrà: *Proinde notum esse necessarium duximus, qualiter nos Episcopi super Imperio Domini Lotbarij Imperatoris constituti memoratum Principem humiliter audivimus, & hoc quidem illi, seu Optimatibus ejus, seu omni Generalitati Populi, quæ undique illuc confluxerat, manifestari curavimus, qualis sit vigor & potestas, seu ministerium Sacerdotale, & quali meretur damnari sententiâ, qui monitis Sacerdotalibus noluerit obedire.* Et infrà: *Sed quia idem Princeps Ludovicus ministerium sibi commissum negligenter tractavit, & multa, quæ DEO & hominibus displicent, fecerit, & facere compulerit, & in multis nefandis consilijs Deum irritavit, & populum sibi subjectum ad generalem interitum contraxit, & ab eo divino justóque judicio subitò Imperialis sit subtracta potestas, nos tamen, &c.* Et iterum: *Ut quia potestate privatus terrena, juxta consilium Divinum, & Ecclesiasticam authoritatem, ne secundam animam perderet, elaborare studeret &c.* Ipsa acta Concilij à Duschenio edita Tomo 2. Historiæ Francicæ, & à Sirmondo Tom. 2. Concil. Galliæ hanc epigraphen, & titulum exhibent: *Concilium apud Compendium, in quo Ludovicus Imperator Imperio deponitur &c.* Æmilius quoque L. 3. rer. Francic. in V. Ludovici Pij: *Lugduni Concilium Episcoporum habitum, Imperiúmque Ludovico abrogatum, quod Decretum mox à Gregorio PP. revocatum, audacia Episcopi Lugdun. multata, ex sede enim dejectus est.* Vides, quid Episcopi Galliæ senserint de Ecclesiastica in Regna potestate. Et quamvis posteà (a) hoc Decretum, ut Æmilius & Marianus Scotus notant, auctoritate Gregorij Pontificis rescissum fuerit, & Juditha Augusta Imperio & thoro restituta, ac Lugdunensis Archiepiscopi temeritas multata, imò ab omnibus ferè Gallis execrationi habita; non ideò id fuit, quòd negarent, hanc esse in Ecclesia potestatem, sed *quia*, ut loquitur, qui res gestas Ludovici tunc temporis conscripsit, *pro his, de quibus jam pœnitudinem gesserat Imperator, iterum publicâ pænitentiâ judicaretur. Cùm ne forenses quidem leges contra unam culpam semel commissam bis invebant vindictam, cúmque absentem & inauditum, néque confitentem, neque convictum adjudicârunt.* Ubi vides, non esse de potestate, sed de abusu querelam: imò Ludovicus, quamvis exercitus affluerent, constaretque injustam esse sen-

(a) Baron. ad ann. 833.

ſententiam, & urgeretur totius Galliæ votis in thronum redire; ut tamen palàm faceret, quantum ipſe poteſtati Eccleſiaſticæ deferret, noluit niſi Epiſcoporum manibus Coronam recipere, gladioque accingi. Sic enim auctor vitæ Ludovici: *At verò ij, qui cum Ludovico remanſerant, eum ad recipiendas Imperatorias Infulas hortabantur, ſed Imperator nequaquam propere eorum voluit ſententiæ acquieſcere, ſed Epiſcopali miniſterio voluit reconciliari, & per manus Epiſcoporum armis accingi conſenſit*. Agnovit ergo Ludovicus, eſſe in Eccleſia poteſtatem, quæ Imperatores moveat noxios Religioni; idque in Gallia adeò receptum fuerat, ut non ſolùm Ludovicus Imperator, ſed poſteà etiam Carolus ſimplex id agnoverit; cùm enim anno DCCCXCVIII. cum Normannis tunc temporis idolorum ſervituti addictis fœdus contra Odonem Franciæ Tyrannum pararet, Fulco Archiepiſcopus Rhemenſis, pietate & doctrinâ celeberrimus, re intellectâ Carolum ab incœpto revocat, minatus, niſi impio fœdere abſiſtat, *ſe nunquam ei fidelem extiturum, ſed & quoſcúnque poſſet, ab ejus fidelitate revocaturum, & cum omnibus Epiſcopis ſuis ipſum Regem æterno anathemate damnaturum*. Verba ſunt ipſius Fulconis (a) apud Flodoardum. Paruit Rex ſalubria monenti, & DEUS in præmium auditi Sacerdotis Odonem æmulum Regni è medio ſuſtulit. Cœterùm circa utrumque obſerva, cùm Reges exauctorare, eorumque ſubditos juramento abſolvere ad majores cauſas pertineat, & plerunque totius Eccleſiæ aut quies, aut turbatio in eo vertatur; non poſſe rem tanti periculi à ſolis Epiſcopis ſuſcipi, ſine Romani Pontificis auctoritate, aſſenſuque, ad quem in majoribus cauſis judicium & ſententia pertinent; & in hoc quoque graviter ab Epiſcopis peccatum, qui Ludovico Imperium ademerunt; ſed hoc ad abuſum poteſtatis pertinet, de quo modò non diſputamus, quis enim neſcit, non ideò privari poteſtate ſupremos Principes, quia aliqui eâ abutuntur, alioquin omnis è mundo poteſtas proſcribenda, quia vix aliqua non abuſu fœdatur: id verò perindè eſſet, ac ſi oculos linguamque omnibus adempta velis, quibus homines toties delinquunt; majori pernicie, quàm remedio. Subinde tamen ſilentium & approbatio Pontificis Romani pro aſſenſu fuit, quod etiam in ſequenti exemplo obſerva.

XI. *Anno DCCCXLII.* Lotharius Imperator Ludovicum, Carolumq; fratres bello aggreſſus, acie vincitur, fugamque capit. Epiſcopi Galliæ

Aquis

(a) Flodoard. lib. 4. cap. 5.

Aquis conveniunt, & Lotharium Regno, Imperioque abdicant, duobus fratribus in ejus locum suffectis; priùs tamen de Lotharij criminibus cognoscunt, vindicantque, ac tunc demum Imperio ejiciunt; sed nec fratres admissi, nisi priùs se justè & ex legum præscripto regnaturos jurâssent; audi Nithardum, Francorum nobilissimum, & Caroli M. ex filia nepotem, quique omnia coràm spectabat; sic enim inter alia: *Qui Episcopi ab initio gesta Lotharij spectantes, quomodo Patrem suum Regno pepulerit: quoties populum Christianum perjurum effecit: quot homicidia, adulteria, incendia universalis Ecclesia suâ nefandissimâ cupiditate perpessa sit: insuper autem neque scientiam gubernandæ Reipublicæ illum habere. Ergo omnibus unanimiter visum est, átque consentiunt, quòd vindicta Dei illum ejecerit, Regnúmque fratribus suis melioribus se ad regendum tradiderit. Veruntamen haudquaquam illis Episcopi hanc licentiam dedêre, donec percunctati sunt, an secundùm Dei voluntatem regere vellent? & respondentibus se velle, ajunt, & auctoritate divinâ ut illud suscipiatis, & secundùm Dei voluntatem Regatis, monemus, hortamur, átque præcipimus.* Vides hîc, Galliæ Episcopos jus Imperijs ac Regibus dicere, nostramque sententiam non calamo solùm, sed exemplo docere, & Coronas de uno in aliud Caput transferre, certis tamen, fixisque legibus, & juramento sancitis: quid ampliùs velis?

XII. *Anno DCCCLX.* Ludovicus Pius Imperator, cùm tres filios reliquisset, Lotharium primum Imperatorem, Ludovicum Germaniæ Regem, & Carolum Calvum, istorumque factionibus, bellisq; Civilibus, diu Imperium & Gallia confligarentur; tandem inter Ludovicum & Carolum fratres, eorumque ex fratre nepotem Lotharium (filium Lotharij Imperatoris) pax sancita est, ac mutuis juramentis firmata; sed Caroli ambitio, pactorum ac finium impatiens omnia abrupit, invasitque fratris ac nepotis Provincias; hinc à Ludovico & Lothario ad Nicolaum querelæ, quibus ut invasorem compesceret petebatur; inter alia sic Pontificem alloquuntur: (a) *Oporteret vestræ auctoritatis jubar propter generalem sollicitudinem nostros invisere fines, ut quos nulla movent fraternæ charitatis viscera, Apostolica invectio ad censuram venire Ecclesiasticam compellat.* Vides hîc testimonio Regum Galliæ, posse Romanos Pontifices de causis Principum temporalibus cognoscere, sententiam

(a) Ex actis Concilij apud Confluent. in MS. Cod. Anton. August. apud Baron. ad ann. 860.

proferre, & compellere repugnantes, quod magis etiam ex mox dicendis apparebit. Nam cùm idem Lotharius Waldradam pellicem deperiret, eamque, abdicatâ Theutpergâ Regina, in thronum recepisset, Nicolaus Papa, nisi protinùs resipisceret, non tantùm Ecclesiâ, sed etiam Regno se illum amoturum minatus est. Sic enim loquitur: (a) *Non putamus, te in tantam tui perniciem devolvendum, ut contra nostras definitiones, vel adversùs dictam fœminam B. Petri confugio prorsùs innixam, agere quoquo modo consentias, cùm tibi potiùs & Regno tuo, quàm Theutpergæ acquiras omninò dispendium.* Quibus verbis Regni abdicationem minari Nicolaum non solùm Baronius & Spondanus ad an. DCCCLXVI. testantur, sed etiam ipse Lotharius agnovisse videtur, quando in hæc verba (b) reverentiæ & modestiæ plena Nicolao respondit: *Uti Antecessores nostri Sanctissimorum Prædecessorum vestrorum monitis obedierunt, ità nos etiam coram excellentia Apostolatûs vestri nos humiliare cupimus; quamobrem cernuo lumine vestram affatim deposcimus Paternitatem, ut dum nos vobis, missísque vestris per omnia obedire volumus, non aliquem nostri DEO miserante consimilem super nos extollere, aut terræ præponere vestræ libeat Paternitati, ne fortè ipsi talem contra moliri velint causam, quam tolerare non valentes pro Regio munimine, inter nos aliquod scandalum evenire possit.* Et infrà: *Nulli prorsùs homini subjecti esse volentes, nisi DEO, & sancto Petro, ac cæteris Sanctis, vestræque Paternitatis culmini, mi Pater & Domine &c.* Vides, profiteri Lotharium, *se nulli prorsùs homini subjectum esse, nisi sancto Petro, ac cæteris Sanctis*; quod utique de subjectione temporali saltem indirectâ accipiendum est, si enim de subjectione merè Spirituali intelligas, quis nescit, Reges non soli Pontifici, sed etiam Episcopis, alijsque Sacerdotibus subjectos esse? Rursus illa verba: *Vestram deposcimus Paternitatem, ne aliquem nostri consimilem super nos extollere, aut terræ præponere libeat*; apertè significant, & Pontificem minatum esse, & Regem timuisse, ne alius Regno imponeretur.

XIII. *Anno DCCCLXIX.* Mortuo Lothario Carolus Calvus ejus Regnum invadit, occupatque assensu Procerum, excluso Ludovico Imperatore defuncti fratre, ac legitimo Regni hærede. Hadrianus II. qui Nicolao successerat, ubi id intellexit, Legatos ad Carolum mittit, jubetque alieno Regno abstinere, nisi pareat, anathema intentat, infirmatque

(a) Epist. Nicol. 51. apud Binn. T. 3. Conc. sect. 2. (b) Epist. Loth. ad Nicol. PP. ex Cod. Trev. ap. Baron. ad ann. 866. n. 43.

matque electionem iniquè peractam. Verba Pontificis ad Regem, & Episcopos apud Aimoinum (a) sunt ista: *Regnum quondam Lotbarij, quod spirituali filio nostro Ludovico Imperatori bæreditario jure debebatur, mortalium nullus invadat, nullus commoveat, nullus ad se flectere conetur; quod si quis præsumat, non solùm per nostræ auctoritatis ministerium infirmabitur, verùm etiam vinculis anathematis obligatus cum Diabolo omninò locabitur.* Et infrà: (b) *Carolus peractâ venatione Autumnali ad Monasterium S. Dionysij perrexit, ubi Apostolicos Legatos cum epistolis ad se & ad Episcopos Regni sui directis, terribiliter sibi Regnum quondam Lotbarij interdicentibus, molestè accepit.* Et ipse Hadrianus in epistola ad Carolum Regem: *Ludovico Cæsari contra bostes Christiani nominis dimicanti, pro liberatione populi DEI multis laboribus insistenti, & Saracenorum multitudinem superanti, ut pax fieret, cedere noluisti &c.* Et infrà: (c) *Igitur monemus, & auctoritate Apostolicâ modis quibus possumus spiritualiter suademus, paternóque affectu præcipimus, ut jam tertiò monitus ab invasione Regni Spiritualis filij nostri, Christianissimi Principis te subtrahas; nos etenim, nisi saltem nostris parueris monitis, nullo pacto, nullóque prætermittemus ingenio, quò minùs nosmet ipsi partes illas petamus, & quod nostri est ministerij, penitùs peragamus.* Vides hîc iterum, Romanum Pontificem jus Regibus dicere, & ad quem Regna pertineant, aut non pertineant definire, ac procerum Regni electionem, quòd injusta ea esset, penitùs solvere. Sciendum enim est, in Synodo Metensi ab Episcopis & Magnatibus Regni fuisse Carolo delatam Coronam, quorum inter alia sunt etiam hæc verba: (d) *Quia voluntatem DEI unanimitate nostrâ videmus, bunc Regni bujus bæredem esse legitimum, cui nos spontè commisimus, vid. præsentem Regem ac Principem nostrum Carolum, ut nobis præsit & prosit &c.* Pontifex ergo Romanus dum Regiam electionem ab Episcopis & Optimatibus factam auctoritate suâ dissolvit, satis ostendit, quid in Reges & Regna possit. *Nec obstat*, Hincmarum Archi-Episcopum Rhemensem, aliosque Galliæ Episcopos obstitisse Pontificis decreto, quorum hæc sensa & verba in epistola Hincmari ad (e) Hadrianum leguntur: *Omne Regnum sæculi bujus bellis quæritur, victorijs propagatur, & non Apostolicis, vel Episcoporum excommunicationibus obtinetur; & scripturam divinam proponunt dicere: Domini est Regnum, &* cui

(a) Aimoin. l. 5. c. 24. & 26. (b) Id. l. cit. c. 27. (c) Ep. Hadr. PP. ad Carol. Reg. apud Baron. anno 870. ex Cod. Petr. Fabr. Parisijs allato. (d) Ex Actis Syn. Met. quam prædatoriam appellârunt. (e) Epist. Hincm. ad Hadr. PP. anno 870.

cui voluerit dabit illud: & Dominus Apostolicus Rex & Episcopus esse simul non potest, & sui antecessores Ecclesiasticum Ordinem, quod suum est, & non Rempublicam, quod Regum est, tractaverunt. Hæc ex Gallorum sententia Hincmarus; non ergo hanc in Pontificibus potestatem admiserunt, imò rejiciunt, damnantque.

Resp. Mirum non est, si Hincmarus, alijque Episcopi, qui in Concilio Metensi Coronam Carolo imposuerunt, Ludovico abdicato, nunc quoque factum excusent, quid enim aliud exspectares à Synodo Prædatoria, qualem hanc Metensem appellârunt? & quem latent Hincmari artificia, & intemperies scribendi? Malè ergo ab irato & offenso, & Regi Carolo adversùs Pontificem tot titulis devincto argumentum sumitur. Deinde demus, Gallos obstitisse, at saltem constat, Hadrianum Pontificem auctoritate suâ in Reges æquè ac alios Summos Pontifices usum, & ita falli Maimburgum, qui negat, conaturque inductione ostendere, nunquam id Pontifices ausos esse, quasi verò exempla Zachariæ, Gregorij, Leonis, Stephani, Nicolai, aliorumque ignorentur, qui Regibus imperârunt: frontésque Coronatas Imperio crucis submisêre: & in hoc ipso exemplo, quod manibus versamus, quis nescit, Carolum Calvum auctoritate jussuque Joannis Pontificis (quod in Concilio Pontigonensi Galli venerati sunt, non ausi obsistere) Coronam & Imperium accepisse (a) Ludovico debitum majori natu? Agnovit ergo Gallia hanc Pontificum in Reges potestatem, sed tunc, cùm pacata, cùm libera passionibus fuit, & ratione, non irâ ad calvum sedente.

XIV. *Anno DCCCXCVIII.* Carolus Simplex Ludovici Balbi filius, cùm se imparem videret Tyrannis Galliam occupantibus, præsertim Odoni Comiti Parisiensi, cum quo paulò antè pacem inierat, vires cum Northmannis Idolorum cultoribus sociare parat, ac fœdus componere; quod ubi Fulco, Rhemorum Archi-Episcopus intellexit, ac Religionem, animásque periclitari impiorum consortio, litteras ad Regem componit, libertatis ac ardoris plenas, & quales solent, cùm quis amat, dolétque, & medius, inter indignationem ac reverentiam pendet, clauditque his verbis Epistolam, quæ ad propositum nostrum apprimè faciunt, vid: *Melius enim fuerat, vos non nasci, quàm Diaboli patrocinio regnare. Sciatis enim, quia si hoc feceritis, & talibus consilijs acquieveritis, nunquam me fidelem habebitis, sed & quoscúnque, potuero, à vestra fideli-*

(a) Aimoin. l. 5. c. 31. 32. & 33.

fidelitate revocabo, & cum omnibus Coëpiscopis meis vos & omnes vestros excommunicans æterno anathemate condemnabo. Pro fidelitate, quam vobis servo, gemebundus scribo, Regnum enim, quod DEUS dat, firmum habet fundamentum; quod verò per injustitiam & rapinas acquiritur, caducum est, & citò deciduum. Hæc Fulco apud (a) Flodoardum. Fuit is nobilitate, pietate, ac doctrinâ insignis, & inter præcipua Ecclesiæ Gallicanæ lumina censeri potest. Si ergo is credidit, ob Religionem in discrimen adductam, ac fœdus cum Gentilibus initum, quorum societate periclitari, pervertique Imperium posset, Regiâ dignitate exui Regem debere, idque in potestate Archi-Episcopi Rhemensis esse; quantò magis hanc ipsam potestatem Romano Pontifici tribueret, cujus custodiæ ac curæ omnes Ecclesiæ committuntur? Nec Fulco tam præsidenter & omnium suorum Coëpiscoporum nomine hæc scriberet, nisi ei constaret, hanc aliorum Galliæ Episcoporum mentem & sententiam esse.

Anno MXCV. Philippus Galliæ Rex, quòd Bertam Reginam repudiâsset, duxissetque Bertradam Pellicem militis cujusdam uxorem, in Synodo Augustodunensi ab Hugone Archiepiscopo Lugdunensi, & Romani Pontificis Legato excommunicatus est: Imo exauctoratum fuisse scribit Ivo Carnotensis (b) ad Urbanum II. PP. quem monet, ne minis Legatisque Regijs cedat; qui venturi sunt, inquit; minabuntur, Regem cum Regno ab Obedientia vestra discessurum, nisi Coronam restituatis, nisi anathemate absolvatis. Wilhelmus quoq; Malmesburiensis (c) narrat in Synodo Claremontana Philippum, & Bertradam Pellicem excommunicatos fuisse, eodemque anathemate omnes confixos, qui *eum vel Regem, vel Dominum suum vocarent, & ei obedirent.* Additque Chronicum Fuxense (est Fuxium Urbs Galliæ in Provincia Septimanniæ) morem consignandi Philippi annos in publicis instrumentis, donec Excommunicatione absolveretur, interruptum fuisse, & loco hujus Formulæ: *Regnante Philippo;* scribi solitum: *Regnante Christo.* Vides cujus sententiæ tunc temporis fuerit Ecclesia Gallicana. Sed nota sententiam in Synodo Claromontana anno 1094. in Octava S. Martini, hoc est 18. Novembris in Philippum latam fuisse: Hunc verò paulo post resipuisse, ac sequenti anno 1095. Mense Martio in Synodo Placentina, ad quam Legatos suos miserat, absolutum esse; nam mirum non est, si, cùm tam brevi tempore Excommunicatio duraverit; nihil in

(a) Flodoard. hist. Rhem. l. 4. c. 5. (b) Ivo. Epist. 46. (c) Libr. 4. c. 2.

in Gallia turbatum fuerit, & instrumenta posterioribus annis signata, solitam formulam exhibeant: *Regnante Philippo*. Quæ observata volui ad refellendas Alexandri Natalis cavillationes ad Sæculum XI. & XII. cap. 10. a. 2.

Anno MCXIV. Synodus Belluacensis in Gallijs celebrata est, in qua non solùm Excommunicatio in Henricum IV. repetita, verùm etiam Conone Prænestino Episcopo Apostolicæ Sedis Legato Præside Canon Gregorij IV. à Patribus confirmatus est, in hæc verba: *Prædecessorum Nostrorum statuta sequentes, eos qui excommunicatis fidelitate, aut Sacramento obstricti sunt, Apostolica auctoritate à Sacramento absolvimus, quoúsque ipsi ad satisfactionem veniant; & ne eis ante fidelitatem obsecundent, prohibemus*. Agnoscit hanc Synodum Alexander Natalis, sed ad Sæculum XV. & XVI. Dissertat. 6. n. 17. cavillatur more solito, intelligendum esse non de Regibus, sed de Feudatarijs Ecclesiæ, aut de causa privata Thomæ de Marna Tyranno, & prædone Ecclesiæ Lugdunensis. Sed hoc nullius momenti, cùm constet in ea Synodo actum esse de causa Henrici Imperat. in eaque agente Conone renovatum anathema à Gregorio VII. in Imperatorem vibratum, ut notat Spondanus ad annum 1114. num. 3.

XV. *Anno MCLXXIX.* Celebratum est Concilium Lateranense Oecumenicum, cui quàm plurimi Galliæ Episcopi interfuêre, in quo cap. ultimo in Dominos, qui certum prædonum genus foverent, hæc pœna indicitur: *Relaxatos se noverint à debito fidelitatis, & hominij ac totius obsequij, donec in tanta iniquitate permanserint*. Agnoverunt ergo Patres, & inter illos Galliæ Præsules, posse à Summo Pontifice (nam huic Synodo Alexander III. præsidebat;) non solùm spiritualibus pœnis, quæ plerunque à sceleratis contemnuntur, sed etiam temporalibus delinquentes puniri.

XVI. *Anno MCCXVI.* Magnum & Oecumenicum Lateranense Concilium convenit, quo nullum frequentius, ac pluribus Infulis celebre, quippe cui adfuerunt, Urspergensi, Stadensi & Parisio testibus, (a) Episcopi 412. Archi-Episcopi 70. Prælati alij supra 800. Patriarchæ Constantinopolitanus & Hierosolymitanus, Legati Alexandrini & Antiocheni Patriarcharum, Imperatorum Orientis & Occidentis, Regumque Hierosolymorum, Angliæ, Galliæ, (Philippi Augusti) Arra-

(a) V. Raynald. ad ann. 1215.

Arragoniæ, Hungariæ, Cypri, aliorumque Principum Oratores, præseditque Innocentius III. In hoc verò Concilio, quod meritò Conventum totius Orbis Christiani vocaveris, cap. 3. ità statutum est: *Si verò Dominus temporalis requisitus vel monitus ab Ecclesia terram suam purgare neglexerit ab hac hæretica fœditate, per Metropolitanum & cæteros Comprovinciales Episcopos excommunicationis vinculo innodetur, & si satisfacere contempserit intra annum, significetur hoc Summo Pontifici, ut ex tunc ipse vassallos ab ejus fidelitate denuntiet absolutos, & terram exponat Catholicis occupandam.* En tibi totius Orbis Christiani sententiam! Cui tantùm abest Gallos obsistere, ut potiùs & ipsi, magna quippe illius Concilij portio, sua vota contulerint. In eodem Concilio Dominium Tholosanum Comiti Monfortio dono datum, exuto Raymundo, quòd Albigenses bello adjuvisset. Verba Concilij sunt: (a) *Sacro consulto Concilio ità duximus providendum, ut Raymundus Tholosanus Comes ab ejus Dominio, quod utiquè grave gessit, perpetuò sit exclusus.* Probavitque tota Gallia, & ipse Philippus Rex, quando præstandi Juramenti causâ (nam supremum Tholosæ jus Regi Innocentius reservaverat) ad se venientem summâ gratulatione plausuque excepit. Alia ergo tunc temporis Ecclesiæ Gallicanæ sententia fuit, quàm nupera Conventûs Parisiensis.

XVII. *Anno MCCXLV.* Innocentius IV. Friderici Imperatoris arma, quibus totâ Italiâ grassabatur, veritus, in Galliam secedit, & Lugduni Concilium indicit, ubi Pontificio apparatu, cultuque insignis, facesque cum ingenti aliorum Episcoporum agmine manu quatiens, & mox terræ obversas extinguens, diras solemni pompâ in Fridericum pronuntiat, privatque Imperio, ac Principibus, ut alium eligant, mandat; & illi nec mora obsecuti, Henricum Thuringiæ Ducem Imperatorem pronuntiant. Sententia in Fridericum prolata hæc fuit: *Nos super præmissis, & quàm pluribus alijs ejus nefandis excessibus cum fratribus nostris, & sancto Concilio deliberatione præhabitâ diligenti (cùm JESU Christi vices licet immeriti in terris, nobisque in B. Petri persona sit dictum, quodcunque ligaveris super terram, ligatum erit & in Cœlis:) memoratum Principem omni honore ac dignitate privatum à Domino ostendimus, & denuntiamus, & nihilominùs sententiando privamus omnes, qui ei juramento fidelitatis tenentur adstricti, à juramento hujusmodi perpetuò absolventes, auctoritate Apostolicâ firmiter inhibendo, ne quisquam de cætero sibi tanquam Imperatori vel Regi pareat, vel intendat.*

Ludo-

(a) V. Lucam Dacher. T. 7. spic. & ad Rayn. ann. 1214. n. 19. & anno 1215. n. 25.

Ludovicus Maimburgus libro II. des Croisades ad ann. 1245. fol. 116. cùm sententiam Innocentij recitâsset, hæc subdit: *En meme temps les Evêques, qui tenojent des cierges allumés, approuvent & confirment la sentence, & en les éteignant prononcent l'anatheme contre luy.* Hoc est: *Eodem momento Pontificis sententiam Episcopi confirmârunt, ratámque habuerunt, extinctisque, quas manu gestabant facibus, anathema Friderico dixerunt.* De hoc eodem Concilio Æmilius & Spondanus hæc habent: *Nisi S. Ludovicus Rex Francorum huic Concilio dignitatem, robúrque præstitisset, turbâsset illud armis Fridericus.* Habes hîc iterum Ecclesiæ Gallicanæ sententiam, non utcunque, sed in ipsa Gallia, plenoque Concilio expressam, & cui muniendæ Episcopi vota, Rex potentiam suam commodârunt: nec habuit Maimburgus, quid huic Concilio opponeret, quamvis alioquin nec timido ingenio, nec parco exceptionum. Jam tecum expende, quæ sit eorum fiducia, qui audent nobis Ecclesiam Gallicanam opponere, cùm nullibi plura aut fortiora exempla, quàm in Gallia pro nobis obvenerint. Et si nihil aliud, quàm Concilij Lugdunensis auctoritas esset, qui rogo sunt illi, qui non dico præferri, sed vel comparari possint cum tam magno, tam sancto, celebrique Consessu, totaque Galliâ tantâ veneratione culto?

XVIII. *Anno MCCCVII.* Interfecto Alberto Imperatore Philippus Pulcher Galliæ Rex re in Senatu maturè agitatâ solemnem ad Clementem V. Pontificem, qui tunc in Gallijs morabatur, Legationem decernit, sibique Imperium, aut Carolo fratri deposcit. Inter alias rationes permovendo Pontifici hanc etiam Legati produxerunt, videl. *Cui enim*, inquiebat, *fiat injuria, si vacantis Imperij conditio permutetur? idem fecerunt olim Pontifices alij.* Sed Clemens nimiam Philippi potentiam verebatur, si Regno Imperium conjungeret; spatium ergo deliberando petit, & interim clàm missis nuntijs Henricum Luzenburgensem promoveri ab Electoribus curat. Vide Conradum Vecerium, (a) Bzovium, & Æmilium, aliosque. Agnovit ergo Rex Galliæ, Regiusque Senatus, posse Imperia à Pontifice transferri, alioquin cur peterent, quæ fieri non possunt? idque ab alijs retrò Pontificibus factum esse professi sunt.

XIX. *Anno MCCCCXIV.* Inchoatum est Constantiense Concilium, cui interfuêre Sigismundus Imperator, quatuor Patriarchæ, Cardinales viginti

(a) Conr. Vecer. l. de gest. Henr. VII. Bzov. ad ann. 1307. Æmil. in Phil. Pulch.

viginti novem, Archiepiscopi septem & quadraginta, Episcopi centum sexaginta (alij 270.) Prælati & Doctores sexaginta quatuor supra quingentos; taceo promiscuum vulgus, quod ad mille sexaginta pervenisse dicitur. Cœterùm in hoc Concilio præcipuas fuisse Gallorum partes & Galli fatentur, Maimburgus præsertim, (a) in magno Schismate Occidentis: & res ipsa loquitur, cùm nemo ignoret, quid Universitas Parisiensis, ejusque Cancellarius Joannes Gerson in Concilio præstiterint, à cujus doctrina, calamoque, velut pacis Oraculo Patres pendebant, cui meritò illud Eliæ applices elogium: (b) *Et surrexit Elias quasi ignis, & verbum ipsius quasi facula ardebat.* Episcopi Conventûs Parisiensis propositione secundâ dicunt: *Decreta Concilij Constantiensis à Sede Apostolica comprobata, ac totius Ecclesiæ usu confirmata, átque ab Ecclesia Gallicana Religione perpetuâ esse custodita.* At verò nullum Concilium magis, pluribusque exemplis hanc ipsam Pontificis in Reges potestatem ostendit, deciditque, ut adeò & secum ipsis pugnent, qui Concilium Constantiense miris laudibus extollunt, simulque ab ejus doctrina discedunt; & cum Ecclesia Gallicana, quæ in Concilio sedit in Concilio dixit, & quam tamen Maimburgus non audit, imò eodem tempore impugnat, laudatque. Concilium ergo Constantiense *Sessione* 20. Friderico Austriæ Duci, *in virtute sanctæ Obedientiæ, & sub pœna privationis omnium bonorum Feudalium, quæ ab Ecclesia vel Imperio obtinet, & inhabilitationis suæ, & filiorum suorum ad obtinendum tam Feuda, quàm Officia & Beneficia, & honoris ac famæ, & communionis in consilijs Principum mandat, ne jura & bona Episcopatûs Tridentini invadat.* Et *Sess.* 31. in monitorio contra Comitem Virtutum: *Et si prædictas pœnas interdicti & excommunicationis dictus Fridericus animis sustinuerit induratis, ad omnes alias pœnas spirituales & temporales procedere valeant.* Et *Sessione* 39. *Si quis in electione metum, vel impressionem aut violentiam intulerit, cujuscúnque statûs vel præeminentiæ fuerit, etiamsi Regali aut Imperiali præfulgeat dignitate, illas pœnas ipso facto incurrat, quæ in Constitutione Bonifacij VIII. quæ incipit, Fœlicis, continentur. Eæ verò sunt, ut sit infamis, bannitus, intestabilis, nec ad alicujus bona ex testamento, vel ab intestato vocetur; dentur cuncta ipsius ædificia in ruinam, nullus ei debita reddere teneatur,* & alia, quæ habentur *in cap.* 5. *de pœn. in* 6. Et in Bulla Martini Sess. ult. idem Pon-

(a) Maimb. Grand. Schism. d'Occid. præsertim l. 3.
(b) Eccles. c. 48.

Pontifex facro approbante Concilio: (a) *Volumus*, inquit, *ac statuimus, ut omnes & singulos hæreticos, etiamsi Regali, Reginali, aut aliâ quâvis Ecclesiasticâ vel mundanâ præfulgeant dignitate, auctoritate nostrâ diligenter inquirere studeatis, & per pœnas excommunicationis, nec non privationis dignitatum, ac etiam bonorum, & dignitatum sæcularium puniri faciatis, &c.* Similia habentur in Constitutione Carolina auctoritate Concilij edita (ut habetur Seff. 19.) quam reperies post acta Concilij, præsertim verò in §. *item eâdem auctoritate*, & §. *item dicta Synodus*. Habes hîc iterum illius Synodi sententiam, quàm Patres Conventûs Parisiensis tam impensè dilaudant, quam sanctam & immotam, semperque in Gallijs custoditam ac cultam pronuntiant, & cujus decretis Pontificiam potestatem alligatam volunt: & tamen hæc ipsa est, quæ Regibus imperat, quæ Coronis minatur, quæ honores, dignitates, testamenta delinquentibus adimit, quæque omnem potestatem temporalem fidei rebellem compescit, exarmatque. Quid aliud volunt, & quæ alia superest probandi necessitas post tam clarum, evidensque testimonium? Galli erant, qui in hac Synodo sedebant, Galli, qui vota conferebant, Galli, qui primas acies ducebant, Galli denique, qui nullum finem faciunt hujus Synodi laudandæ. Ergo qui à sententia, doctrinaque hujus Synodi abscedunt, qualis Maimburgus, eique similes, nec Galli dici merentur, nec Gallicanæ Ecclesiæ sensis imbuti sunt.

Maimburgus, ut auctoritate & exemplo Concilij se liberet, in libro (b) de magno Schismate Occidentis, dicit: *Concilium rem ausum esse, quæ nullo pacto sustineri, excusaríque possit, quæque Principum supremæ Dignitati planè adversetur, nullúmque exemplum in quatuor primis Concilijs habeat: & privilegium infallibilitatis à DEO Concilijs datum, ad sola fidei dogmata, non ad Regna & Principum dignitates pertinere. Errare ergo Concilium in hac parte potuisse, imò errâsse.* Hæc Maimburgus, quæ ego verbatim ex Gallico transtuli, ut inconstans hujus auctoris, ancepsque ingenium videas, & in omnem partem versatile, ut Regibus blandiatur. Concilium Constantiense, ubi contra Pontifices statuere aliquid videbatur, ad Cœlum extollit, nec ejus laudandi finem ullum aut exitum reperit. Ubi verò pro Pontifice aliquid & contra Reges decernit, continuò errat Concilium, fallitur Concilium, limites suos & alveum egreditur, non excusari, non sustineri potest. Quis hîc non videat, cala-

(a) V. etiam Seff. 15. & 17. (b) Maimb. grand. Schism. d'Occid. l. 6. f. 370.

calamum & ingenium Maimburgi non veritati, quæ & una, eademque est, sed adulationi dicatum esse, in personas & obsequium intentæ? Quis verò ferat privatum hunc hominem, nec optimo metallo fusum, tam Sacro Senatui, & ex flore totius Europæ, Galliæque præsertim collecto insultantem, quasi is ea decreverit, *quæ nullo pacto sustineri excusarique possint*, minusque quàm Maimburgus suæ potestatis limites ac Principum jura cognoverit? Enimverò nimiùm hic auctor sibi blanditur, si tam Sancto Concilio, & Patribus tantâ virtute ac doctrinâ insignibus non dico se tantùm exæquet, sed etiam præponat. Ubi etiam observes, eos, qui tot encomijs Concilia exornant, ac etiam Pontifici præferunt, non eò spectare, ut Concilijs subdantur, sed solùm ut istorum obtentu, quæ tardissimè & rarò conveniunt, parata interim Pontificis Imperia deludant, eodemque artificio Concilijs imponant, si aliquando convenerint. Dicunt enim, aut in ijs, quæ ad fidem non pertinent, errare posse, aut non esse recepta, aut non esse universalia, saltem non constare, aut mille alia, quæ nunquam desunt quærentibus. Ergo obtentu Concilij anarchia & libertas paratur, nullis legibus, nulli Magistratui, nulli obsequio devincta, solâ gubernante voluptate. Sed rem ipsam quod attinet, nolo cum Maimburgo de singulis, quæ objectat, contendere, ea enim aut principium petunt, aut alibi soluta sunt, & infrà redibunt. Id solum dico, non jam verti quæstionem, an falli aut non falli Concilium possit? sed quæ in hoc argumento Ecclesiæ Gallicanæ sententia fuerit? eam verò sensisse, etiam Regna & Principatus Pontificum Potestati subjacere, testimonio, exemploque Constantiensis Concilij demonstravimus. Cùm enim hoc Concilium tam severas pœnas Principibus dictaret, cùm Dignitatibus, imò Regnis exueret, an Galli Concilio non assidebant? annon primas illi partes agebant? an sua quoque vota non illi conferebant? num Patribus ea decernentibus aut Gerson, aut Universitatis Parisiensis Legati, aut Gallorum alius obluctatus est? sive ergo Concilium erraverit, sive expers erroris fuerit, Gallorum ea doctrina & sensus fuit. Erratque Maimburgus, aliosque in errorem inducit, cùm jactat, sententiam, quam nos tuemur, Ecclesiæ Gallicanæ adversam esse; quî enim adversa, quam Ecclesia Gallicana, & præcipui illius Doctores in Concilio Oecumenico tam enixè, exemplisque repetitis professa est? An ergo ea solùm erit Maimburgo Ecclesia Gallicana, quæ Regibus adula-

tur: quæ non adulatur, non erit? at Ecclesiam non adulatio, sed veritas facit. Et verò neminem credo tam fore imprudentem, qui non malit cum Conciliis Oecumenicis, quàm Maimburgo sentire, si enim errare illa, fallique possunt, & aliter quàm veritas permittit, scripturas explicare, quantò magis Maimburgus, eique similes? nam & minus periculum, & major errori venia, in ambiguo, incertoque plures, gnarosque viarum elegisse, quos sequaris; quippe & peritissimis potiùs medicis valetudinem nostram, & versatissimis Gubernatoribus navigationem committimus, quàm Unguentario nuper Scholas egresso, & Nauclero, marium, ventorumque & stellarum, quæ spectari solent, ignaro. *At*, inquit Maimburgus, *antiqua Concilia, & Papæ spiritualibus pœnis contenti, temporalibus abstinebant, nec legimus, in Coronas & Regna sævisse*. ℞. Imò in Regali Sacerdotio ostendimus & Christum & Apostolos usos esse temporalibus pænis ac delinquentes Dominio, aut usu temporalium privâsse. Deinde pessima semper fuit à negativis argumentatio, quàm enim multa hodie, & salubriter fiunt, olim insueta? Olim nulla Antipodum, Americæ, Magnetis, & mille medicinarum notitia & usus, quæ modò & passim abundant: an ideò nemo hodie in Americam navigabit, quia olim nulla illuc navigatio? nemo contra febres Chinamchinæ sumet, quia olim ignota? produntur & crescunt cum morbis, annisque remedia, & quæ multis retrò annis aut noxia, aut occulta, nunc aperta & salubria. In ipsa fide, hoc est, anima nostræ Religionis quàm multa aut dubia, aut intra velum subducta, nunc in apricum emersêre, semper quidem vera, at non semper patentia. Ipse Maimburgus percurrat illa Privilegia, aut, ut vocant, Ecclesiæ Gallicanæ libertates, quàm multa illic inveniet elapsis retrò temporibus non ignota tantùm, sed etiam damnata? non ergo sequitur, ut modò non liceant, quæ olim usurpata non sunt, mutatâ præsertim hominum, temporumque conditione. Olim uni aut summùm duobus Principibus totus Orbis Oriens, Occidensque parebat, quæ ergo Pontificum imprudentia fuisset, cùm ipsi inermes, nudique potentiâ essent, aggredi tam potentes, & pœnas vibrare, quas nec accipere Principes vellent, nec exequi ipsi possent? Deinde, major olim sacrarum pœnarum reverentia & metus erat, ut adeò nec temporalibus uti oporteret. Audi Arcadium Imperatorem, quàm modestè, demisséque intentatas ab Innocentio Pontifice censuras sit deprecatus:

Omni-

Omninò ô Pontifex DEI ne quidquam eorum, quæ in Legatos audacter perpetrata sunt, sciente me factum est. Nobis ergo placetur Paterna humanitas tua, néque deseras nos expertes mysteriorum Sacrorum. Tunc etiam filiam tuam Eudoxiam, quæ peccaverit, ultus sum, quæ etiam ex his gravissimo morbo correpta lectulo decumbit. Ne igitur sæpius pœnas sumas, ô Reverendissime Pater: ubi autem erit pœnitentiæ bonum, nisi is, qui pœniteat, veniam consequatur? Igitur si nos quidem ex pœnitentibus non essemus, meritò aditus ad veniam clauderetur. (a) De Theodosio Imperatore audi S. Ambrosium: (b) *Stravit omne, quo utebatur, insigne Regium: deflevit in Ecclesia publicè peccatum suum, quod ei aliorum fraude obrepserat, gemitu & lacbrymis oravit veniam. Quod privati erubescunt, non erubuit Imperator publicè agere pœnitentiam, néque postea ullus dies fuit, quo non illum doleret errorem.* Si ergo Arcadium & Theodosium Principes imitarentur, pari in Sacra & Sacerdotes reverentiâ, nihil opus temporalibus pœnis, sacræ sufficerent; nunc verò ubi parvus aut nullus sacrorum sensus, & solæ dignitates ac Coronæ in pretio & cura sunt, æternorum neglectu; quid aliud superest, quam ut fatali somno abrumpendo (quo plerique tenentur) ea applicentur, quæ cùm magis doleant, magis excitant, sanantque; nam si censuris semper pugnatum esset, quando Friderici, Henrici, alijque ad mentem redijssent? Ergo ut præmia, quibus bene meritos Ecclesia muneratur, si sacra tantùm & spiritualia essent, parùm animos excitarent, ita & pœnæ parùm compescerent. Cœlum ergo terræ miscendum, & spes, metusque utroque temperanda. Sed si inania sunt & pretij nullius, quæ Maimburgus ad auctoritatem Concilij Constantiensis respondet, multò absurdiora quæ P. Alexander Natalis. Accusat Maimburgus Concilium, Natalis absolvit, negatque quidquam contra Reges statuisse; idque ut probet, verba Concilij, quæ clarissima sunt, vanissimis distinctionibus, ac puero, quàm Theologo digniori-bus in alium sensum detorquet, exponitque ludibrio & Lauream & Calamum suum tam ridendis commentis. Dicit ergo 1. *Decreta Constantiensis Concilij à nobis laudata intelligenda esse divisim, & in sensu accommodo, ut Censuræ quidem ad Reges pertineant; privationes verò Dignitatum, & Officiorum non Reges ipsos, sed Dominos subalternos, subditósque Regibus spectent, ita ut illos non Concilium, sed ipsi Reges, Dominique temporales puniant; illa ergo verba*: & nisi Imperiali, vel Regali præfulgeant Dignitate,

(a) V. Glyc. annal. p. 4. & Baron. ad ann. 407. (b) S. Ambr. orat. in fun. Theod.

gnitate, *non esse intelligenda de Personis Imperatorum, vel Regum, sed de ijs, qui primarijs Imperij, vel Regum Dignitatibus, & Officijs conspicui sunt, ad quos hisce pœnis coërcendos sacrum Concilium Imperatorem, ac Reges cohortatur*. 2. Eadem Synodus in sententia contra Joannem Huss lata, post ejus degradationem, fatetur Ecclesiæ nihil aliud superesse, & ideo eum Curiæ Sæculari relinquit: at aliud superfuisset, si Ecclesia haberet jus gladij temporalis. 3. Synodum intelligendam esse tantùm de privatione Feudorum, quæ Domini temporales ab Ecclesia possident, idque constare ex constitutione Bonifacij VIII. cui initium: Fœlicis in 6. de pœnis. 4. Quia alioquin Concilium videretur favere sententiæ de occidendis propria auctoritate Tyrannis, quam tamen condemnavit Sess. 14. 5. Quia Martinus V. constitutione, Inter cuncta, Hussitas, eorumq; fautores privat tantùm feudis, quæ ab Ecclesijs habent. 6. Quia Petrus de Alliaco, & Gerson, qui Concilio interfuêre, alienissimi sunt à sententia, quæ Pontifici indirectam permittit in Regno Potestatem. ℞. Sic Pater Natalis Constantiense Concilium interpretatur; & tolerari quidem possent hæ Glossæ, si verba Concilij obscura essent; at tam sunt clara, ut nihil admittant istorum sophismatum. Quæro enim an aliquis sanæ mentis hæc verba: *Cujuscúnque statûs, gradûs, conditionis, aut præeminentiæ, etiamsi Ducalis, Regalis, Reginalis, aut Imperialis fuerint &c. Aut aliâ quâvis Dignitate præfulgeat Ecclesiastica, vel Mundana, etiam Regali, aut Reginali &c.* Quæro inquam an hæc verba intelligi possint de solis Regum Ministris, & non de ipsis Regibus? Et illa: *Fridericum Ducem Austriæ mandamus, & præcipimus, ut sub pœna privationis omnium bonorum Feudalium, quæ ab Ecclesia seu ab Imperio obtinet: inhabilitationis ad obtinendum tàm Feuda, quàm Officia, & Beneficia, honoris, famæ, communionis in Consilijs Principum &c. Privationis omnium Beneficiorum, Dignitatum, Honorum Ecclesiasticorum & Mundanorum &c. Sit infamis, bannitus, diffidatus, passivè, & activè intestabilis, nec ad alicujus bona sive ex testamento, sive ab intestato vocetur: nullus in Judicio respondere teneatur; Nulli filiorum, átque Nepotum aperiatur janua Dignitatis, aut Honoris Ecclesiastici, vel Mundani &c.* Quæro iterum, an hæc intelligi possint de privatione tantùm Feudorum, quæ ab Ecclesia proveniunt? Plane Alexander Natalis tam clara negando, non solùm oleum, & operam perdit; nec solùm ostendit se adversùs veritatem, quamvis clarissimè expositam animum obstinasse; verùm etiam id agit, ut & in alijs

quæ

quæ scribit, indignum se reddat legentium fide; quis enim credat tam certa, tam comperta neganti? Imò pessimè causam Principum egit; ostendit enim illam infirmissimam esse, quæ defendi non potuit, nisi paralogismis, & interpretationibus tam à vero & honesto abhorrentibus; quanto melius silentio texisset, quæ exponi non poterant citra pudorem? Nec obstant, quæ addit, de Alliacensi, Gersone, alijsque Pontificibus. Hic enim non quæritur quid Gerson, quidve alij Pontifices dixerint (id quippe alibi, & fusè ostensum) sed quid dixerit Concilium Constantiense, dicit verò tam clarè, ut nihil clarius dici aliquid possit.

XX. *Anno MCCCXI.* Viennæ in Gallijs Concilium Universale celebratum est, aderantque Galliæ, Angliæ, & Arragoniæ Reges, Patriarchæ, Alexandrinus & Antiochenus, Episcopi centum quatuordecim, præsedit Clemens V. natione Gallus, ipsisque Gallis addictissimus, quique Sedem Pontificiam Avenionem transtulerat, gemente, aut indignante Italiâ. In hoc Concilio nostram sententiam Ecclesia Gallicana iterum professa est, videl. *Ecclesiam Romanam à Græcis Romanum Imperium ad Germanos transtulisse, & ad certos eorum Principes jus & potestatem eligendi Regem ab eadem Ecclesia pervenisse, &c.* Quæ verba sunt ipsius Clementis in Concilio Viennensi, imò ipsius Ecclesiæ Gallicanæ, quæ maximam hujus sacri Senatûs partem implebat.

XXI. *Anno MCCCCXXXII.* Synodus Basileensis in Salvo Conductu, seu fide publica Legatis Pontificijs (a) data sic loquitur: *Exhortatur omnes & singulos Christi fideles, cujuscúnque dignitatis, gradûs, aut præeminentiæ existant, spiritalis, seu temporalis, etiamsi Regali fulgeant Dignitate, eisque in virtute sanctæ obedientiæ mandat, ut si per eorum Dominia, Terras, Civitates, Territoria, aut alia Loca transire contingat, sub pœna, sententijs, & censuris, tàm Constantiensis, quàm hujus sacræ Synodi decretis conventis & fulminatis, districtè injungendo, quatenus vos & vestrûm quemlibet vestra Comitiva securos, liberos, & tutos cum rebus vestris ire, stare, & redire sine molestia & impedimento permittant, &c.* Pœnæ verò à Concilio Constantiensi (b) decretæ, quarum Basileenses meminerunt, habentur in hæc verba Sess. 17. *Quicúnque cujuscúnque statûs aut conditionis existat, etiamsi Regalis, euntes vel redeuntes impediverit, aut perturbaverit, sententiam excommunicationis*

(a) Concil. Basil. in Congreg. Gener. anno 1432. habetur in append. epistol. Conc. ap. Binium. T. 4. Concil. (b) Concil. Constant. Sess. 17.

nis incurrat, & ulteriùs omni honore & dignitate ipso facto sit privatus. Episcopi ergo Galliæ, qui magno numero, nec minori auctoritate Concilio tunc aderant, sentiebant, Reges, etiam quod temporalia spectat, Ecclesiasticæ potestati subjacere; quod præsertim argumentum contra Maimburgum (a) valet, qui decreta Basileensis Concilij valida, & ab Eugenio confirmata esse omni studio contendit.

XXII. *Anno MDLXIII.* In Synodo Oecumenica Tridentina Sessione 25. (b) cui Galliæ Episcopi & præsertim Cardinalis Lotharingicus intererant, omnium approbatione & consensu duella & monomachiæ prohibitæ, iisque hæc pœna apposita: *Qui pugnam in duello commiserint, & qui eorum patrini vocantur, excommunicationis, ac omnium bonorum suorum proscriptionis, ac perpetuæ infamiæ pœnam incurrant, & ut homicidæ juxta sacros Canones puniri debeant.* De hoc & alijs decretis eadem Sessione editis hæc habet Pallavicinus: (c) *De his, quæ proposita sunt, mirus fuit consensus.* Agnoverunt ergo, probâruntque hanc nostram sententiam Galliæ antistites (nam Oratores ob alias causas Concilio abscesserant) quorum in Concilio magna & spectata auctoritas, Lotharingici præsertim, quem ut instar Collegæ haberent, rerumque omnium conscium, suis Legatis Pontifex imperaverat. *Nec obstat*, non fuisse Concilium Tridentinum in Gallijs receptum, id enim ob alias causas contigit, quæ à Pallavicino (d) memorantur, ejusque receptio non à Galliæ Episcopis (de quorum sententia disputamus) sed ab Optimatibus Regni, & Reginâ præsertim pendebat, rationibus Politicis absterritâ, & præsertim ne Calvinistas tunc temporis in Gallia præpotentes offenderet.

XXIII. *Anno MDLXXXIX.* Duce Guisio, ejusque fratre Cardinali ab Henrico III. occisis, *Facultas Theologica Sorbonæ*, inquit Spondanus ad hunc annum, *die 7. Januarij congregata, post publicam supplicationem omnium Ordinum dictæ Facultatis, & Missam de Spiritu S. celebratam, auditâ omnium & singulorum Magistrorum, qui ad septuaginta convenerant, maturâ, accuratâ & liberâ deliberatione, & multis ac varijs rationibus, quæ magna ex parte ex sacris scripturis, Canonicis Sanctionibus, & Decretis Pontificum in medium proditæ fuere, conclusum est à Decano, nemine refragante, per modum consilij ad*

(a) Maimb. Traitè dell' Eglise de Rome c. 25. (b) Concil. Trid. Sess. 25. c. 19. (c) Pallavic. in hist. Concilij Trid. l. 24. c. 7. n. 2. (d) V. Pallav. cit. c. 10. & 11.

ad liberandas Conscientias, populum solutum esse à juramento fidelitatis & obedientiæ Henrico præstito. Seniores tamen Theologi, ipséque adeò Decanus, qui tunc erat Joannes Faber, censuit, ut res integra ad Pontificem remitteretur; qui Decretum illud uti temerarium valdè improbavit. Hactenus Spondanus. Vides ergo, quæ tunc temporis fuerit Sorbonæ sententia, posse vid. Reges abdicari: & quamvis temerarium fuerit, id propriâ auctoritate aggressam esse, temeritatem tamen correxit, adornatâ ad Sixtum V. quatuor Optimatum Legatione, qui id ipsum à Pontifice peterent. Hunc verò censuisse, omnino Pontifices id posse, quamvis hac potestate uti tunc noluerit; certissimum est, quippe qui primo Pontificatûs sui anno, videlicet MDLXXXV. Henricum Navarræ Regem, ejusque fratrem, Principem Condeum, omni Regio jure, ac Principali Dignitate spoliavit, ut videre est apud (a) Spondanum. Sed & ipsi Sorbonicæ Facultatis Decanus & Seniores hanc ipsam potestatem professi sunt, quando vid. censuerunt, *rem totam Pontifici remittendam.* Imò totius Sorbonicæ Facultatis hæc sententia fuit, missâ ad Pontificem celebri Legatione, quâ, ut dixi, Regem exauctorari petebant.

XXIV. *Anno denique MDCXV.* Clerus Gallicanus in publicis & Universalibus Regni Comitijs hanc nostram sententiam egregiè & clarissimè professus est, cùm etiam Clerus novam quandam legem abrogari peteret tertio Ordini (qui ex Magistratibus subalternis, minorique populo constat) proficuam: *Continuò,* inquit Gramondus, (b) *ubi id tertij Ordinis Oratoribus constitit, rati, ut res erat, peti Ordinem suum, statim proponunt thesim toties Clero obstrepente agitatam; nullam videlicet esse potestatem in temporalibus supra Regiam, uníque immediatè DEO debitam Coronam à Gallis Regibus &c.* Nota ea verba; *obstrepente Clero;* ijs enim significatur, propositionem Parisijs editam, & nuper à Maimburgo ex professo defensam, à populo ultimoque Ordine receptam quidem jactatamque, sed *obstrepente* semper & adversante *Clero;* sicque sententiam dici posse plebis, non Ecclesiæ Gallicanæ. Pergit posteà idem Gramondus dicere: *Clerum perorante doctissimo Perronio probâsse, Potestati Romanæ Sedis in Reges hæreticâ labe infectos, Regúmque Sceptra, subscripsisse, quotquot ante Calvinum Theologica tractavêre. Contrariam opinionem novam esse, Luthero & Calvino auctoribus natam, cui veterum nemo subscripsit, recentiorum pauci;*

(a) Spondanus ad ann. 1585. (b) Gramond. Regij Consist. Senat. & in Parlam. Tholos. Præses l. 1. hist. ad annum 1615. fol. 60.

pauci; hunc errorem primum fuiſſe Henrico VIII. Angliæ Regi viam in hæreſin; apertam rebellionem ſonare in ſolium Petri; ſi Reges Galliæ fautores hæreſiarcharum, ſi novi dogmatis aſſertores, deberi ultionem Vicario DEI, ad quem ex lege pertineat perjurij pœna. In eam ſententiam exactis ſæculis itum, iri & hodie paſſim toto Orbe Catholico, ſi Galliam demis, contrariam ſententiam tanquam dogma politicum defendi poſſe ad ſummum &c. Et infrà, cùm Senatores Parlamenti in eandem ſententiam cum tertio Ordine conſpirâſſent, placitumque vulgâſſent, vid: *Pro lege Politica, Regníque fundamentali habendum eſſe, quòd Rex Galliæ nullum alium in temporalibus ſuperiorem agnoſcat; excanduit*, inquit, *Clerus, non eas eſſe Parlamenti partes; Comitijs Generalibus convocatis Regium omne Jus tranſlatum in ipſa, adeò ut velut juſtitio indicto ceſſare debeat omnis Magiſtratus. Clerum & Nobilitatem convenire in eandem ſententiam, nec ideo contrariam opinionem valere, quia ita populus cenſet; duorum vota & calculos uni prævalere.* Audis hîc iterum duos Galliæ Ordines, Clerum videlicet & Nobilitatem, pro noſtra ſententia eſſe, Populum & Parlamentum adverſari; & ideò cùm ſuprà Perronius dixerat: *Exactis ſæculis in noſtram ſententiam itum, iri & hodie paſſim toto Orbe Catholico, ſi Galliam demis*; id ſolùm ſignificavit, toto Orbe Catholico ſententiam noſtram teneri, in ſola Gallia Populum, Parlamenta, & reliquum Vulgus Politicorum contrà opinari, Clero tamen & Nobilitate noſtram ſententiam complexo, hos enim duos Ordines, ut vidimus, clarè excipit, quod etiam ex ijs patet, quæ poſtea ſubjungit, certatum videl. eſſe de Tridentino Concilio Galliæ inferendo: *Eleganter & doctè perorante Perronio; ſed prævaluit Clero Populus: creditum tunc potuiſſe conciliari opiniones Cleri, & Populi, factâ quaſi compenſatione, nempe ſi Clerus tertij Ordinis articulum admitteret, negantem Summo Pontifici jus eſſe in Regna.* (a) Ergo propoſitio, quæ Pontifici hanc poteſtatem in Regna adimebat, Populi & Politicorum: quæ aſſerebat, Cleri erat; maluitque Clerus, non recipi Tridentinum, quàm Populo contra Pontificem aſſentiri; permittebat tamen, utramque Propoſitionem problematicè defendi, unam, quia veram, alteram, quia Senatûs, Populique aurâ ſubnixam, ut idem Gramondus (b) teſtatur. Habemus hîc iterum teſtimonium omni exceptione majus, & Eccleſiæ Gallicanæ luculentam profeſſionem, quâ mentem ſuam ante paucos annos non ſolùm declaravit, ſed etiam contra Senatum, Populumq; egregiè tutata

eſt

(a) Gramond. l. cit. (b) Gramond. cit. f. 67.

est. Nec habuit Maimburgus, quid opponeret, nisi, (a) *Perronium Cardinalem suo, privatóque nomine, non Cleri locutum in Comitijs esse.* Cæterùm quis non videt, sine omni fundamento hæc dici, soloque studio impugnandæ ac premendæ veritatis, nullâ historiæ aut notitiâ, aut curâ. Demus solius Perronij hanc mentem fuisse, an æquum non erat, eum potiùs, quàm Maimburgum audire? quis enim Maimburgus, ut non dicam præferri, sed componi cum Perronio debeat, auctoritate, eloquentiâ, doctrinâ scriptisque præcipuo? Sed nec Perronium ex sua tantùm, sed totius Cleri sententia locutum esse, clarius est, quàm ut ab aliquo dubitari possit. Gramondus enim illis verbis: *Clerus perorante Perronio:* Et infrà: *Excanduit Clerus:* Et, *Clerum & nobilitatem in eandem sententiam convenire*: & paulò post: *Creditum tunc potuisse conciliari opiniones Cleri & Populi, nempe si Clerus articulum tertij ordinis admitteret, &c.* Plus satis demonstrat, voces quidem unius Perronij, sed mentem ac sententiam totius Cleri fuisse; quod etiam ipse Perronius professus est, quando in ea Oratione, quæ actis Gallicanæ Ecclesiæ inserta, se non suo tantùm, sed totius Ecclesiastici & Nobilium Ordinis nomine loqui testatur; ejus verba (b) sunt: *Considerez, que ce n'est pas moy, que vous ecoutez; car ce n'est pas moy, qui parle en cette cause, mais tout le corps de l'Ordre Ecclesiastique, & tout celuy de la Noblesse &c.* Hoc est: *Nec verò in animum vestrum inducite, me eum esse, quem vos loquentem auditis, & cujus voces excipitis: mihi credite, non ego in hac causa loquòr, sed Clerus & Nobilitas tota &c.* Et verò oportuit Perronium mente ac pudore omni destitutum esse, si in publicis Comitijs, & ubi tot testibus redargui, vincique poterat, ea diceret, & nobilitati, Cleroque tribueret, quæ sciret, non solùm injussu, sed etiam contra utriusque sententiam à se proferri. Quis rogo tantum Maimburgi testimonio tribuat, ut hoc credat de Perronio Cardinali? & quid Gramondo facias, & Gallo, & Parlamenti Tholosæ Præsidi, resq; suorum temporum scribenti, qui toties, ut suprà vidimus, non Perronij tantùm, sed Cleri hanc fuisse mentem profitetur? Sed v. Perronij elegantissima verba in tr. Leodiensi contra Maimburgum. f. 585. & 590. Vidimus in hoc toto exemplorum, annorumq; decursu, semper Ecclesiæ Gallicanæ hanc sedisse opinionem, ut crederent, in certis casibus Regna Pontifici subjacere: nunc Scriptorum nomina recitabo, qui

(a) Maimb. Traitè de l'Eglise (b) Ex Actis Cleri Gallic. T. 5.

qui aut Galli fuêre, aut in Gallia celebres, eandemque fententiam amplexi funt, & quia eorum verba in Regali Sacerdotio recenfita funt, aut aliàs nota, ijs fuperfedebo. Ji ergo funt, inter alios quàmplurimos, fequentes.

XXV. S. Thomas 2. 2. *q.* 12. *a.* 2. *in corp.* & *ib. ad l.* & 2. 2. *q.* 60. *a.* 6. *ad* 3. & 2. 2. *q.* 10. *a.* 10. & *opufc.* 20. *de Regim. Princip. l.* 3. *c.* 10. *& cap.* 17. Negant tamen aliqui, hoc Opufculum effe S. Thomæ. S. Bonaventura, *l. de Eccl. Hierarch. p.* 2. *c.* 1. *T.* 7. *operum.* Et *in* 4. *d.* 37. Joannes Gerfon Cancellarius Univerfitatis Parifienfis *p.* 4. *ferm. de pace & unit. Græcor. confid.* 5. Petrus Blefenfis *ep.* 146. S. Petrus Cluniacenfis *l.* 6. *ep.* 28. S. Bernardus *l.* 1. *de confider. c.* 6. *& l.* 4. *c.* 3. S. Auguftinus Triumphus, Sanctorum Thomæ & Bonaventuræ Parifijs difcipulus *q.* 1. *de poteft. Ecclef. p.* 1. *a.* 7. *&* 8. Alexander Alenfis Parifijs Theologiæ Lector, & SS. Thomæ & Bonaventuræ Magifter *p.* 3. *Summæ q.* 48. *membro* 1. *a.* 3. Henricus Gandavenfis Doctor Sorbonicus *quodl.* 6. *q.* 23. Umbertus ex Diœcefi Viennenfi *ferm.* 70. Petrus Paludanus *in* 3. *fent. d.* 40. *q.* 2. *concl.* 4. Francifcus Mayronus in Schola Parifienfi Doctor infignis *in* 4. *d.* 19. *q.* 4. Durandus Epifcopus Meldenf. *in tract. de orig. Jurifd. Ecclef. q.* 3. Joannes de Parifijs *c.* 14. Jacobus Almainus Doctor Parifienfis *tract. de Pot. Ecclef. c.* 9. *& q.* 2. *c.* 5. *ad c.* 8. *Occami.* Joannes Major Doctor Parifienfis *in* 4. *d.* 24. *ad* 4. Guilielmus Durandus Epifcopus Mimatenfis *in fpec. Jur. Tit. de Legat.* §. 6. *n.* 17. Joannes Monachus *de fupl. negligent. Prælat. n.* 4. Joannes Selva *tract. de benefic. p.* 3. *q.* 8. *n.* 31. Stephanus Anfrerius in Senatu Tholofano Præfes *tract. de poteft. Eccl. n.* 32. Joannes Faber in Senatu Parifienfi caufarum Patronus *in l.* 1. *c. de fumma Trin. n.* 10. Petrus Gregorius Tholofanus in varijs Galliæ Academijs Profeffor *de Rep. l.* 26. *c.* 5. Fulco Archiepifcopus Rhemenfis *in ep. ad Carolum Simplicem Galliæ Regem apud Flodoardum l.* 4. *c.* 5. Perronius Cardinalis *apud Gramondum l.* 1. *hift. ad ann.* 1615.

XXVI. Ex allegatis hactenus teftimonijs multa colligere licet, quæ hîc breviter obfervabo. I. Falli Maimburgum, (falli dico, malo enim erroris eum, quàm doli poftulare) cùm in ultimo Tractatu (a) de Ecclefia Romana fententiam hanc noftram illis tantùm attribuit, qui citra alpes morantur. Ergo ex fententia Maimburgi Patres Concilio-rum,

(a) Maimb. Traitè hift. de l'Eglife c. 26. f. 367.

rum Lugdunensis, Viennensis, & Ordinis Ecclesiastici in Comitijs Parisiensibus, quæ Gramondus describit, Gerson etiam, Fulco, Petrus Blesensis, alijque præcipui in Gallia scriptores Cisalpini erant; nec advertit Maimburgus, hujusmodi hyperbolicis locutionibus, & adeò à vero abludentibus id solum agi, ut historiam suam totam, etiam ubi vera recitat, suspicioni exponat, dubiamque reddat; quis enim credat inexplorata narranti, ubi tantâ in rebus obvijs certisque fiduciâ impingit? Si quis seriò, enixeque contenderet, nullos Passeres in Europa videri, crederes tu illi, Pegasos ex India, Gryphesque memoranti? II. In nulla Orbis parte plura exempla exercitæ in Reges potestatis, quàm in Gallia reperiri, & exempla non unius tantùm, aut alterius, sed omnium ferè Galliæ Ordinum, Pontificum videl: Regum, Imperatorum, Synodorum, Comitiorumque Gallicanæ Ecclesiæ; quos omnes, imò si ex illis unicum Maimburgo, eique similibus opponas, sufficiet toti huic agmini fundendo, delendoque; qui enim illi, ut vel unius Thomæ, Bonaventuræ, aut Bernardi auctoritatem, vultumque sustineant, quantò minùs integræ unius Synodi, imò plurium Synodorum? III. Et illi ipsi, qui hanc nostram sententiam calamo, aut exemplo illustrârunt, tantâ doctrinâ & sanctitate floruêre, ut apicem in utroque contigerint, nec dici, imò nec cogitari potest, illos aut partium adulatione, aut fastu, aut Scripturarum ignorantiâ deceptos esse, corruptosve; ij sunt S. Gregorius M., S. Zacharias, S. Leo Pontifices: S. Thomas, S. Bernardus, S. Bonaventura, S. Antoninus, S. Petrus Cluniacensis, S. Augustinus Triumphus, Innocentius III., Gerson, alijque. Jam peto ex Maimburgo, ut sententiæ nostræ tot Sanctis munitæ vel unum pro sua opponat: quòd si nullum habet, ut planè non habet, neque enim aliquem allegat, dicat rogo, quid causæ sit, ut nullus Sanctorum ei sententiæ subscripserit, nostræ verò quàm plures? an istis fortè doctrina, aut modestia, aut animi moderatio, aut aliquid eorum defuit, quod persuadendæ veritati faciat? aut fortè non Bonaventura, non Thomas, non Gregorius, non Bernardus, non Patres Lateranensis, Viennensis, & Lugdunensis Conciliorum, Scripturæ Patrumque mentem & sensa intellêxere? quòd si nihil horum dici potest, quæ causa Maimburgo fuit, & sacris addicto, & Pontifici jurato, eam sententiam deserendi, impugnandique, quam omnes Societatis suæ Doctores tot editis libris professi sunt, quæque tot habuit munimenta veritatis? Nam quòd ait:

Omnes

Omnes primitivæ Ecclesiæ Patres, quique ante quintum sæculum scripserunt, pro sua opinione stare, & istos meritò præbabendos esse recentioribus; id unum est ex solitis Maimburgi (a) argumentis, magno strepitu nihil præstantis: nimirum Concilia Oecumenica, Thomas, Bonaventura, Gregorius Magnus, alijque Ecclesiæ, Patrumque sensum ignorabant; & illi, quos ipse citat, in genere tantùm loquuntur, videl: *Obediendum esse Principibus, etiam Paganis, Hæreticis, & ut loquitur Apostolus, Dyscolis, eósque soli DEO subjacere*. Quæ omnia generalia & verissima sunt, quis enim negat, Persarum Regi quamvis impio, veræque Religionis experti teneri subditos etiam Christianos obedire, eumque etiam eorum, quæ impiè agit, nemini præter Deum obnoxium esse? idem de alijs Regibus dicas. Hæc inquam in genere prolata verissima sunt; nemo verò eorum Patrum, quos recitat Maimburgus, negant: *Posse Reges in aliquo casu, & cùm Ecclesiam, fidémque persequuntur, exarmari, Regnóque exui, & subditos juramento solvi*. De hoc solo quæstio vertitur, neque hoc inficiantur Patres, imò ex principijs (b) Maimburgi inficiari non poterant, qui hanc potestatem Reges destituendi, quam nos Pontifici, ipse Statibus & Comitijs Generalibus toties concedit. Ex adverso Concilia & Patres, quos pro nostra sententia produximus, hanc quæstionem, de qua modò contendimus, in particulari & individuo proponunt, an videlicet possint in certo, raroque casu Pontifices Romani Imperia Regibus adimere? deciduntque, posse. Quis verò nescit, duos testes, qui in particulari deponunt, centum prævalere, qui in genere tantùm? & dispositionem Legis particularem & specificam centum Regulis generalibus præferri? nam si quis Theologus, aut Juris-Consultus ex generalibus illis præceptis: *Non esse jurandum, & neminem cum alterius injuria fieri debere locupletiorem*; inferret, in nullo casu particulari, ne in Judicio quidem, & jubente Magistratu jurandum esse, nec præscriptionem, quâ quis cum alterius damno ditescit, permissam, is meritò se omnibus ridendum proponeret. Et ideò toties in Jure Romano, Sacrisque Canonibus illæ regulæ repetuntur: *Generi per species derogatur: in generali concessione non censentur comprehensa, quæ speciali notâ indigent, &c.* Nihil ergo probant generales illæ Patrum locutiones, mul-

(a) Maimb. de l'Egl. de Rome chap. 28. circa fol. 392.

(b) Maimb. hist. Iconocl. l. 2. f. 257. & l. 4. sæpiùs. Et Traitè de l'Egl. de Rome ch. 29. circa finem.

multoque minùs Patribus derogant à nobis productis, & de hoc ipso casu particulari loquentibus, quem nos præ manibus habemus. IV. Sed & illud nimis præfidenter, inconsultèque à Maimburgo (a) dictum, videl: *Ecclesiam Gallicanam, omnésque Galliæ Doctores, sententiam, quæ in Reges Pontifici jus tribuit, semper pro noxia, plenáque discriminis & seditionis habuisse*. Crediderim hìc Maimburgo excidisse, quid aut de quibus loquatur, si enim de Concilijs Oecumenicis in Gallia celebratis, totque alijs sacris Doctoribus loqui se cogitaret, qui nostram sententiam exemplis, calamoque tradidêre, auderétne illis seditionis notam, publicæque inquietis attribuere? Seditiosum ergo Concilium Lugdunense, seditiosum Viennense? Seditiosi Leo, Gregorius, Zacharias, alijque tot sancti Pontifices? Et quæ tandem est illa Ecclesia Gallicana quâ toties vanèque gloriatur? num illa Pontificibus, Episcopis, Synodisq; & Doctoribus Galliæ constat? & si constat, cur nullos pro se Maimburgus producit? si nullis constat, oportet ergo Ecclesiam Gallicanam Ideam quandam Platonicam esse, solo nomine insignem, reique expertem. Quòd si mihi pro Ecclesia Gallicana Conventum Parisiensem, & aliquos ex Sorbona Doctores objiciant, continuò illud Cœlestini Pontificis (b) reponam: *Desinat incessere vetustatem novitas*. Suspecta est mihi Ecclesia Gallicana nova, recensque, & antiquæ opposita. Ubi Synodos habetis, quas Viennensi, Lugdunensi, Lateranensi ac Constantiensi æquare possitis? ubi Doctores nostris Bonaventuræ, Thomæ, Antonino pares? malo cum Bernardo, Fulcone, Gersone, Zacharia sentire, quàm cum Maimburgo, & Conventu Parisiensi paucorum Prælatorum, & in quo spes metusque præsedit: Comitia totius Orbis præpono in Gallijs habita, à Gallis culta, & tunc solùm à Gallis impugnata, cùm plus aulæ, quàm Ecclesiæ delatum. Sed illud quis non videat? Maimburgum, qui Patres sexti, septimique & octavi sæculi à nobis productos, tanquam novos, recensque natos repellit, nunc velle, ut ijs fidem habeamus, qui decimo sexto sæculo Parisijs convenêre? istos nimirum mille annis recentiores pro antiquis habet, illos pro novis. *V.* Denique nec tantùm exemplis, decretisque Ecclesiæ Gallicanæ, sed etiam ex Maimburgi principijs veritas Conclusionis nostræ deduci potest. Is enim in historia Iconoclastarum, in libro de Imperij declinatione, & in

(a) Maimb. Tr. de l'Egl. de Rome ch. 16. f. 365.
(b) Cœlest. PP. ad Episc. Gall.

& in Tractatu historico de Ecclesia Romana, communi Procerum, Statuumq; consensu Imperium Francicum in Pipinum & Hugonem Capetum, Romanum Italicumque in Carolum Magnum translata esse docet, Civiumq; Romanorum auctoritate tributa Copronymo Imper. negata, Urbemq; à Græco ad Francos defecisse, (a) idq; in libro de Imperij declinatione *ex singulari DEI providentia Regnum Gallicum protegentis, & Pipinum excitantis evenisse dicit*. Et in libro de Ecclesia Rom. *Quòd populus, Senatúsque tributa Copronymo negaverint, imploraverintq; tutelam externi Principis, juri naturalis defensionis adscribit*. Hæc Maimburgi doctrina si vera est, sequitur ergo dari casum, in quo Status & Comitia abdicare Regem aliquem possint, quemadmodum Childebertum, Copronymum, Constantinum, & Carolum Lotharingiæ Ducem abdicârunt, Capeto Coronæ admoto; & negari haud potest, hanc esse ex majoribus causis, cùm in illis de Regnis, Bellisq; agatur, totque alijs damnis, quæ hujusmodi mutationes consequuntur. Si ergo dubitari contingat, an is casus evenerit, adsintq; circumstantiæ, quæ subditos Juramento liberent, ad quem pertinebit hunc casum decidere, qui ex majoribus est, & causam juramenti cognoscere, quæ omnino spiritualis est, nisi ad Summum Pontificem, cui causæ majores reservantur? idq; Ecclesia Gallicana cognovit, quando teste Maimburgo Zachariam consuluit, licerétne ipsis Childeberto Pipinum sufficere? si ergo definiat, licere, imò necessarium esse, poterunt subditi, ac etiam tenebuntur huic sententiæ declaratoriæ deferre. Sive ergo Pontifex juramento subditos solvat, sive declaret solutos esse, perindè idem effectus consequetur, subditis æquè obsequio liberis, quemadmodum cùm Pontifex declaravit, matrimonium Henrici IV. cum Margaretha Valesia irritum, cassumq; fuisse, perinde ad novas nuptias libertatem est nactus; coactusq; primas illas abrumpere, ac si Pontifex non irritum tantùm declarâsset, sed etiam fecisset. Eadem ergo vis Pontifici, seu declaranti, seu statuenti: hanc frustra impugnant, coacti illam cedere. Quid enim interest intrare volenti, si januam unam claudas, alterâ patente? In quamcunq; partem ergo se vertant, frustrà laborant, seque ipsos implicant, vincente veritate. Et hæc de mente, sententiaq; Ecclesiæ Gallicanæ: restat, ut quæ Maimburgus objicit, solvantur, quanquam jam dudum & millies soluta, argumentis vid. exoletis, marcidisque, & toties à Luthero, Calvino, Illyricoq; (quem Maimburgus à secretis habuit) declamatis. §. III.

(a) La decad. de l'Emp. l. 1. f. 7. Tr. hist. de l'Egl. de Rome c. 29.

§. III.

Solvuntur, quæ contra Pontificis indirectam in Regna Poteſtatem Maimburgus, alijque objectant.

SUMMARIA.

1. *Indirectam Pontificis in Reges Poteſtatem, nec Gallicanæ Eccleſiæ, nec publico bono adverſam eſſe, exemplis docetur.*
2. *Nec exemplo Chriſti adverſari.*
3. *Nec Textibus SS. Scripturæ. Matth.* 20. *Marci* 10. *Lucæ* 22. *Rom.* 13. 1. *Petri* 2.
4. *Falli Maimburgum, aſſerentem ſubditos ab Obedientia Principibus debita exſolvi non poſſe.*
5. *Eandem Poteſtatem Theologicè ex SS. Litteris deduci.*
6. *Neque improbari à S. Bernardo.*
7. *Neque ab alijs SS. Patribus, aut antiquis Pontificibus.*

* * * * * * * * * * * * * * *

I.

NOn eſt mihi animus, ſingula perſequi, quæ in ultimo Tractatu de Eccleſia Romana Maimburgus Pontificiæ Poteſtati objectat, tam enim multa, aut extra lineam quæſtionis, aut nihil probantia congerit, ut pigeat jam cadentia movere, irritoque labore papiliones iſtos proſequi, infeſtos quidem, ſed innoxios flori. Illa tantùm ſeligemus, quæ fallere incautos poſſint colore veritatis.

Opponit I. Antiquorum Patrum & Eccleſiæ Gallicanæ Auctoritatem; ſed quam id immeritò, nulloque fundamento, jam in priori Paragrapho evidenter oſtendimus.

Opponit II. Eccleſiam Gallicanam, omneſq; Galliæ Doctores exiſtimâſſe, ſententiam, quæ Pontifici Romano Poteſtatem in Reges concedit, periculi damniq; plenam eſſe, & publicæ tranquillitati adverſam. (a)

Reſp.

(a) Maimb. de l' Egl. de Rome ch. 26. circa fin.

Resp. Quæ fuerit Ecclesiæ Gallicanæ, Galliæque Doctorum sententia, & quàm malâ fide ejus auctoritatem jactet Maimburgus, jam suprà ostendimus: quòd verò hanc nostram doctrinam *periculi*, *damníque plenam dicat*, *& publicæ quieti adversam*; id more suo jactat, non probat Maimburgus. Sed nos evidentibus argumentis contrarium ostendimus. *I.* Certum est, Ecclesiæ Gallicanæ florem Concilijs Lugdunensi, Viennensi, Constantiensi, & Basileensi adfuisse, & tamen in his ipsis Concilijs sententia hæc nostra non probata solùm & admissa est, sed magnis exemplis exercita, ut suprà ostensum: quis ergo non miretur, audere Maimburgum tam insignem, claramque falsitatem Parisijs vendere, Regique offerre, nescias, majori suo, an Principis ludibrio? & quæ rogo in sacrosancta Concilia Maimburgi reverentia, quæ ut Pontifici Romano præferat, in cœlos usque alibi extollit, nunc verò cùm eorum Decretis se premi videt, ea docuisse dicit: *Quæ periculi, damníque plena sint, & publicæ quieti adversentur.* Ergo Concilia jam sunt Sacrosancta, jam seditiosa, utcunque Maimburgo placuerit. Nos verò qui sacra & Oecumenica Concilia eodem semper, parique tenore veneramur, nec tam in illis Senatum præcipuâ pietate ac doctrinâ florentem, quàm æternam veritatem Concilijs præsidentem adoramus, id potiùs dicimus, doctrinam in Concilijs expressam, exercitamque, non perniciosam, non seditiosam esse, sed amoris, pacisque plenam, Religioni, Fideique conservandæ necessariam, quæque Ecclesiam Gallicanam, & præcipuos illius Doctores decuit. *II.* Ipse Maimburgus, cùm hanc ipsam Potestatem destituendi Reges Comitijs & Statibus Generalibus tribuit, tantum abest, ut seditiosam, noxiamque dicat, ut potiùs *ex jure naturali, singularíque Dei Providentia* fluxisse velit, & eos, qui legitimis Regibus à Senatu substituti fuerunt, non Perduelles, non Tyrannos vocat, sed *à DEO singulari bonitate excitatos*: sic loquitur, (a) cùm de Pipino, Carolo Magno, & Hugone Capeto sermonem facit; non ergo abdicatio Regum, in certis casibus peracta, talis est, qualem Maimburgus describit, hoc est, seditiosa, turbarumque Civilium causa; alioquin non à DEO, non à natura proveniret, sed potiùs contra naturæ, Deique institutum: imò conservandis Regnis sæpè necessaria, nam & Franciæ Regnum, nisi Pipinus succollâsset Childerico suffectus, ruinam minabatur. Quæ tamen ita dicta velim, non ut Maimburgi sententiam pro-

(a) Maimb. la decad. l. 1. f. 7. & Tr. hist. de l'Egl. de Rome c. 29.

probem, hanc Potestatem eliminandi Reges in Populum, Senatumque conferentis: sed ut probem, vel ex ipso Maimburgi testimonio, Potestatem abdicandi Reges, si ritè peragatur, & à legitima Potestate, nec seditiosam esse, nec publicæ quieti noxiam, imò sæpè proficuam. Quod exemplis jamjam ostendam. *III.* Franciæ Regnum ignaviâ Regum eò devenerat, ut Saracenorum incursu, Bellisque Civilibus jam ferè concideret, & quod magis gemendum, Hæresis Arriana invehi Romam parabat, fuissetque Longobardo ad portas strepente; sed Pipinus Zachariæ & Stephani jussu Imperio admotus, pristinæ Majestati Galliam restituit, Longobardos submovit, Græcos cœlo terræque infestos, quique in Vicarium Christi toties sicarios armaverant, Italiâ exuit, Romanam Ecclesiam hactenus inopem, solâque Religione tutam, & ideò injuriæ expositam ingentibus Provincijs auxit, fecitque metuendam duplici terrore septam, Majestatis & Religionis: ac denique collabentem Religionem ipse sinu excepit, sustentavitquè, & quod omnia superat, Carolum Magnum successorem reliquit, quo nullum præstantius Ecclesiæ & Orbi beneficium. Hæc omnia & ingentia utique bona cessâssent, nisi Zachariæ Pontificis jussu Pipinus Coronam accepisset, non Saraceni expulsi, non Monarchia vindicata, non Saxones ad veram fidem provecti, Idolis abdicatis, non Græcus domitus, non Longobardus excisus, & Ecclesia Catholica nunquam tot naufragijs erepta. Hæc omnia Zachariæ debemus Coronas transferenti. Gregorij VII. contra Henricum IV. Imperatorem, & Investituras certamen nemo ignorat; & is quidem nimiæ severitatis & inclementiæ à multis notatus est: sed DEUS æquè multis prodigijs ejus innocentiam absolvit, quæ Leo Ostiensis, (a) & Bertoldus Constantiensis enarrant, & eventus ostendit, luctas Gregorij insigniter Ecclesiæ profuisse, dignasque omninò, quæ tam grandi conatu agitarentur; quamvis enim Gregorius in acie ceciderit, nec victoriæ superfuerit, ejus tamen exemplo successores Pontifices, Victor III. Urbanus II. Paschalis II. Gelasius II. & Callixtus II. inhæsêre; & hic tandem, indicto Romæ Concilio, quingentorum annorum bellum absolvit, libertatem electionibus reddidit, præsertim Pontificijs & Episcopalibus; & investituras quoad spiritualia sustulit, Henrico in gratiam sinumq; recepto, sicq; finis impositus tot illis

(a) Leo Ost. l. 3. c. 53. Bertold. Constant. in append. ad Herm.

& ingentibus malis, quæ Dignitates consequebantur Principum voto, imperioque collatas, & fundamenta jacta altissimæ illius Pacis, quæ modò Sacerdotium Imperio conjungit. Et cui tanti operis laus, nisi Gregorio? hoc enim cessante nec bellum cum Principibus, vel victoria fuisset, non Investituræ abolitæ, non Libertas electionibus reddita, Pontificum præsertim, ex quo uno quanta in Ecclesiam mala profluxerint, quanta rerum omnium confusio, dici haud potest. Bellum ergo Gregorij Pax Ecclesiæ fuit. Idem de Gregorio V. dicas, (a) (aut si quis alius Pontifex fuit, nam aliquem ex Pontificibus fuisse testimonio Concilij Viennensis, ipsorumque Electorum constat) qui jus eligendi Imperatorem in Collegium Principum Germaniæ transtulit, à quo tempore illa bella civilia, discordiæque cessârunt Imperio fatales, ob ambitionem Candidatorum, ferro flammâque pro Corona, velut Eridis pomo certantium. Evolve historiam profanam ad Ludovicum usque Imperatorem, & Caroli M. filium, invenies, Imperium gravissimis bellis conflictatum, ac ferè deletum esse ob studia ambientium Coronam. Ludovicum ipsum Pipinus, Lotharius & Ludovicus filij, quòd Carolo Judithæ filio favere videretur, bello appetunt, ac throno movent, (b) & Lotharium Imperatorem dicunt: nec aliàs funestius bellum Patre, Filijsque pro Imperio decernentibus. Ludovico Lotharius successit, (c) exarsitque inter fratres Bellum Civile imperandi cupidine, nec priùs cessatum, quàm collatis signis concurrerent, gemente Franciâ, & civili discordiâ propè confectâ. Idem Carolo Calvo infortunium, (d) nunc cum Lothario fratre, nunc cum Ludovico nepote, armis implicito, jam victore, jam victo. Carolus Crassus Imperio à suis exutus, (e) & Arnulphus suffectus, quo tempore multi simul Tyranni Coronam invaserant, videlicet, Berengarius, Wido, Odo Parisiensis, & Rodulphus Conradi filius: adeoque omnium animos bellandi cupido invaserat, ut etiam Episcopi & Abbates armati in acie viserentur, pronumque est cogitare, quæ tum facies & perturbatio Occidentis fuerit, tot bellis, cædibus, ac discordijs agitati; duravitque ad Ottones usque. Quæ sub Henricis & Fridericis, & quàm multa infaustè contigerint, notiora sunt, quàm memorari debeant; quæ omnia aut omninò, aut majori ex parte sublata sunt translato ad Principes Septemviros, auctoritate

(a) V. Reg. Sacerd. f. 211. Edit. Anno 1693. (b) Anno 833. (c) Anno 842.
(d) Anno 858. (e) Anno 888.

ritate Romani Pontificis, Jure eligendi. Patet ergo, hanc Potestatem, quam Pontifici in Imperia tribuimus, non discordiæ, non seditioni, sed paci servire. Quòd si aliquando contrarium evenit, non Potestatis, non Pontificis culpa, sed eorum fuit, qui remedia obstinatè respuebant, peracerba illa quidem, sed tamen salubria pertinacibus morbis; quàm multi sub medentis manu ferroque labuntur? an ideò artem potiùs, quàm morbum accuses? Sed nunquam magis, ut in Henrici Magni conversione hujus Pontificiæ Potestatis necessitas juxtà & utilitas apparuit. Mortuo Francisco Duce Alensonio Henrici III. fratre, Regisque sterili matrimonio, proximus Regij sanguinis sequebatur Henricus Borbonius, Navarræ Rex, sed Calvino addictus; hunc & fratrem ejus Principem Condæum Sixtus V. Pontifex Maximus inhabiles Regno declarat, excluditque. Henrico Rege per sicarium & insidias cæso pleræque Galliæ Civitates ab Henrico Borbonio, quem ob hæresin aversabantur, abstractæ, fœdus cum externis Principibus ictum, diræ à Gregorio XIV. repetitæ, immissique exercitus, effusique thesauri, quos Sixtus condiderat, ne hæresis cum Borbonio Principe thronum conscenderet; & hic quidem virtute ac fortitudine militari, & plerunque victor, diu torrentem sustinuit. Sed cùm Clemens VIII. Potestatem Regem eligendi fœderatis dedisset, & isti Comitia Lutetiæ agerent, multique Europæ Principum hunc Galliæ florem rapturi viderentur, prævenit Henricus, seque Catholicum, cùm potiri aliàs Regno haud posset, palàm professus est; quod ubi constitit, tota in eum Gallia confluxit, exterique pulsi, & Regnum pace compositum. Henricum ergo, ut Catholicus esset, Pontifices evicêre; si enim thronum conscendisset hæresi imbutus, quis dubitet, majorem Galliæ partem exemplo Regis corruptam fore? Filij verò, nepotesque ex Henrico nati Ludovici videlicet, XIII. & XIV. eandem pestem Throno intulissent; quis enim credat, aliam eos Religionem, quàm Patris, Avique, & in qua nati, educatique essent, amplexuros? Perpetuum ergo hoc malum Galliæ fuisset, & Religioni fatale, plerisque, ut fieri amat, aut metu, aut adulatione Regem imitantibus. Quòd ergo Henricus Magnus hæresi exemptus, quòd Gallia hâc peste intacta, quòd Ludovicum regnantem non Catholicum tantùm, sed ardore veræ avitæque Religionis Constantino ac Theodosio parem habeamus, hæresi toto Regno ejectâ, devictaque; Vobis post Deum, Romani Pontifices Sixte, Gregori, Cle-

mens, vestræque Potestati debemus, quâ opportunè usi percussistis, secuistis, ac tandem sanâstis. Ingemuit quidem Gallia, altumque indoluit, recenti adhuc plagâ, & multum sanguinis micante; nunc sana vigensque ferrum illud, manumque curatricem amplectitur, alioquin, si medicus parceret, peritura; nunc valet, quia secta. *At*, inquies, *infinitæ calamitates Regna & Imperium afflixère, cùm Reges à Pontificibus Romanis abdicabantur, ut in Henricis, Fridericis, & Angliæ Regibus observatum est: satius ergo esset, hac Potestate aut carere, aut non uti Pontifices*.

Resp. Nulla est in rebus humanis aut Ars, aut Status, aut Conditio tam perfecta & absoluta, quæ non multis magnisque incommodis misceatur, & ob quæ si tollenda illa essent, tolli omnes Artes, Potestates, ac Statuum Conditiones oporteret, idque omnibus his incommodis multo pejus foret. Ex Regia Potestate, quot injuriæ, ex Arte Navigandi quot naufragia, ex Scientia Militari quot cædes, artesque nocendi? ex matrimonijs quot adulteria, litesque domesticæ, & partus Reipublicæ noxij? an ideò Regia Potestas, Matrimonia, artesque abolendæ? at multò id pejus, ac pluribus obnoxium malis, sublatis videlicet humanis commercijs, datâque injurijs, vagisque amoribus licentiâ. Idem dictas de Potestate Reges abdicandi: fateor bella, discordias comitari; at quantò pejora, si eos hæresin profiteri, Matrimonia solvere, Ecclesias depilare ferres, idque impunè, nulloque freno & exemplo, quòd pro Imperio esse solet in subditos manante? quanta rerum omnium, morumque curruptio sequeretur? Deinde videndum est, an ea incommoda, quæ nobis adversarij objectant, ex usu Pontificiæ Potestatis, an verò ex eorum vitio proveniant, qui emendari nolunt, provocantque extrema remedia: dolorem enim irrogati supplicij cujus culpæ adscribes, Reo, an Judici? flagitio, an legi? Henricus Bolænam amat, fastiditque Uxorem, & thalamo ejicit, ducitque amicam publicam publico ritu. Europa tam turpi exemplo attonita, hæreticquè cui primas lachrymas spargat, triumphanti unius libidini, an alterius oppressæ innocentiæ. Pontifex Romanus rogat, minatur, terretque, & longas inducias pœnitentiæ donat, ac tandem obstinatum, & ludibria flagitijs jungentem sacris interdicit: hic amore & iracundiâ flagrans Romæ bellum denuntiat, seque jugo subducit. *O incautum*, inquiunt, *Pontificem, qui Angliam perdidit intempestivâ severitate!* Sed cur non potiùs exclamant: *O inconsultum Regem, qui Animam, Regnúmque posthabuit insano amori!* nulla enim

enim necessitas fuit adulterio fœdari, sed maxima adulterium punire: hoc Pontifex fecit, illud Henricus. Cur ergo malis defectionis culpam illi adscribere, qui scelus justè & necessitate puni[illegible]it, quàm illi, qui impiè & voluntate commisit? alioquin omne [illegible]tium impunè fuerit, si sufficiat metu defectionis terrere puniturum. Et ideò tanquam plena constantiæ & libertatis celebratur apud Joannem Saresberiensem illa Alexandri III. vox, quando Regijs Legatis minantibus, nisi Thomam Archiepiscopum abdicaret, Regem ad Mahometis Religionem defecturum, intrepidè respondit: (a) *Potest Rex eligere viam pravam, ego tamen non recedam à via recta*. Et illa Divi Thomæ Archi-Episcopi & Martyris Cantuariensis, cùm scriberet ad Ecclesiæ Romanæ Cardinales: (b) *Non simulatione, non ingenio regenda est Ecclesia, sed justitiâ & veritate, quæ se observantem liberat ab omni periculo*. Non negaverim tamen, hujusmodi interdicta, censuras, & præsertim Regnorum mutationes parcissimè adhibendas, nec alijs morbis, quàm desperatis, nam nec membra truncamus, nisi medicinis absumptis; quod etiam eleganter Concilium Tridentinum (c) præmonuit: videlicet, *Excommunicationis gladium sobriè, magnâque circumspectione exerendum, cùm experientia doceat, si temerè aut levibus ex causis incutiatur, magis contemni, quàm formidari, & perniciem potiùs afferre, quàm salutem*. Cujus exemplum illustre apud eundem D. Thomam Cantuariensem, qui Regem Angliæ excommunicatione percussurus Suessionem ad D. Virginem peregrè profectus est, triduumque inter preces insumpsit, ut videl. vibrando sacro fulmini Deum haberet directorem, (d) néve aliquid humani affectûs, aut vindictæ tam sacro operi misceretur.

II. *Opponitur III.* (e) *Christus*, inquit Maimburgus, *non Herodem Regno, non Pilatum Prætorio expulit, quamvis impios, injustósque*, imò utrique ac præsertim Cæsari se subjecit, jussitque pro se suoque Vicario tributum persolvi, apertèque professus est, *Regnum suum non esse de hoc mundo*. Quo ergo jure Romanus Pontifex faciet, quæ Christus non fecit; sibique Potestatem sumet, quam Christus non sumpsit? *Nec enim discipulus est supra Magistrum, nec servus major Domino suo*. Et si Christus non Cæsarem, non Herodem Regno interdixit, cur Pon-

(a) Joan. Saresb. ep. 66. inter epist. S. Th. Cant. (b) Inter epist. S. Th. epist. 46. (c) Concil. Trid. de Reform. Sess. 25. c. 3. (d) Joan. Saresb. ep. 140. (e) Maimb. Tr. hist. de l'Egl. de Rome ch. 27. f. 367.

Pontifex Fridericos & Henricos interdicet? an isti Tiberio & Herode pejores? aut major Pontifici, quàm Christo in Reges auctoritas?

Resp. Hoc argumentum adeò infirmum est, ut multis modis impugnari possit; nam *I.* si exemplo Christi Domini agendum sit, dubitari vix potest, utramque illi dignitatem collatam esse, Sacerdotalem videlicet & Regiam, id enim Angelicus Doctor (a) expresse docet, & saltem id verum est quoad illa, quæ gubernandæ Ecclesiæ, & redemptioni consummandæ necessaria erant; nam ut idem S. Doctor scribit: *Cui committitur principale, committitur & accessorium; omnes verò res humanæ ordinantur in finem beatitudinis, quæ est salus æterna.* Et hæc ipsa videtur expressa sacræ Scripturæ sententia, nam Matth. ult. *Data est mihi*, inquit Christus, *omnis potestas in cœlo & in terra*; & Paulus ad Hebr. *Quem constituit hæredem universorum.* Et Apocal. 1. *Princeps Regum terræ*; & Apocal. 6. *Rex Regum & Dominus Dominantium.* Et radix hujus Regiæ Potestatis videtur fuisse unio hypostatica; communicatâ enim naturæ humanæ formâ Deitatis, communicatæ sunt etiam omnes divinæ proprietates, quarum capax erat natura humana. Quis verò neget, capacem fuisse Imperatoriæ & Regiæ dignitatis? quemadmodum formâ ignis ferro communicatâ omnes juxtà ignis proprietates communicatas videmus, adeò ut non ignis solùm, sed etiam ferrum luceat, rubescat, caleatque ut ignis; quòd si unio ignis ad ferrum, quæ merè accidentalis est, transiensque, omnes ignis proprietates ferro communes facit, quantò magis unio hypostatica, quæ substantialis est, ac æterna, omnes proprietates naturæ Divinæ, & consequenter etiam Regiam in res temporales Potestatem humanitati impresserit? Et hâc ipsâ Potestate Christus, quantumvis formam servi præfert, aliquoties usus est, solvendo videl. Leges Civiles, & de rebus temporalibus aliorum disponendo; nam adulterij ream, compertamq; absolvit, & pœnâ legibus præscriptâ exemit. Ficulneam nullâ Domini licentiâ aridam fecit, inutilemque, greges porcorum invitis & gementibus Dominis Dæmonio immisso aquis præfocavit. Quâ rogo hæc Potestate, nisi Regiâ, absolutâque, nullisque legibus obstrictâ? Quæ tamen Regia Potestas cùm immediatè à Deo esset, & vi unionis hypostaticæ, optimè dixit Christus: *Regnum suum non esse ex hoc mundo*, non negat Regnum suum esse in hoc mundo, erat enim: sed, *esse ex hoc mundo*; quippe nullo

(a) S. Thom. *l. 1.* de Regim. Princ. c. 12. & seq. & p. 3. q. 59. a. 4.

nullo Jure aut titulo humano partum, quo modo hujus mundi Regna quæruntur, hoc est, non electione, non successione, non vi armorum, nec donatione paratum, sed immediatè à DEO, & vi unionis hypostaticæ. Negari ergo haud potest, Christum Potestate in Reges præditum fuisse. Quæro jam ex Maimburgo, an Christi exemplo Pontificiam Potestatem metiri velit, aut non velit? Si non vult, cur ergo impugnandæ huic Potestati Christi exemplum producit, quo eam impugnare, aut non vult, aut non potest? si vult, ergo sequitur exemplo Christi etiam Pontificem Romanum imperare Regibus posse, habuit enim Christus hanc Potestatem, ergo etiam, si exemplo Christi uti velis, Pontifex Romanus. *At Christus nunquam Reges deposuit*.

Resp. Non hîc de usu, sed Potestate quæri, hanc verò Christum habuisse negari haud potest, & si habuit, ergo uti etiam potuit. *Cur verò usus non est?* Quia passurus, quia moriturus venerat, nec vindictæ, aut potentiæ, sed humilitatis & patientiæ exempla daturus; si enim Herodem & Pilatum Regno ac Præfecturâ pelleret, quando pateretur? quando moreretur? quando genus humanum redimeret? & quis ab illo pati injurias disceret, hostesque amplecti, si in hostes vindicaret? Nec propterea caruit Potestate, quia illâ uti noluit: quis enim neget, multis eum scientijs & artibus præditum, quas nunquam exercuit? Militari videl; Astrologicâ, Medicâque. Nam & nostri Reges multa possunt, quæ nunquam exercent, indigna videlicet tanto fastigio, aut saltem incommoda. Cur ergo Summi Pontifices exemplo Christi non etiam hâc Potestate abstinent, quamvis eam habeant? quia Christus Ecclesiam voluit non armis, non vi, non sapientiâ humanâ, sed humilitate, patientiâ & miraculis institui; ne illa opus humanum, sed cœleste tantùm crederetur. At verò semel institutam, humanis medijs ac industriâ propagari; nam & corpus humanum solus ipse, ac è terra produxit, productum tamen nec solus, nec è terra multiplicat, sed alijs ac naturalibus modis. Et quis agricolam aut vinitorem non rideret, qui segetem vitesque non cultâ, non aratâ terrâ, nec sparsis seminibus, aut palmite palis adstricto speraret, quia Deus ex nihilo produxit? non ergo sequitur eodem modo, quo plantata est, conservari Ecclesiam debere, & ea quæ à Christo, etiam à Pontifice omitti debere. Alioquin nec mitras Episcopis, nec sericum, nec annulum, nec equos, rhedasque permittes, quia Christus nihil istorum usurpavit.

Ergo quid Pontifici aut Episcopis liceat, non ex ijs sumendum est, quæ Christus omisit, sed quæ praxis ususque Ecclesiæ obtinuit; præsertim causis, statuque rerum mutatis: alioquin si exemplo Christi nec adulteria punias, nec calumnias refellas, nec contra injurias militem scribas, nec latrones castiges, sed potiùs præmijs dones, quæ facies Ecclesiæ & Reipublicæ fuerit? nullum ergo argumentum deduci potest ex ijs, quæ Christus omisit. Unde patet, Maimburgi argumentationem multis & grandibus vitijs laborare. Promiserat is initio capitis vigesimi septimi: *Se non multis, nec subtilibus argumentis usurum, sed citrà omnem disputationem ea tantùm producturum, quæ magni instar splendoris se ipsa ostentent, & modò oculos habeas, cerni ab omnibus possint.* Quis non expectaret post tam magnificè promissa insignem aliquam, invictamq; Demonstrationem? & tamen ex suppositis non tantùm non certis, aut saltem dubijs, sed evidenter falsis procedit. Supponit enim, Christum ut hominem nec potestatem in temporalibus Regiam habuisse, nec eâ usum; cùm tamen non testimonio tantùm Angelici Doctoris, sed omnium ferè Theologorum contrarium constet, saltem si de potestate indirecta loquamur, quatenus illa gubernandæ Ecclesiæ serviebat, eamque aliquoties exercuit, raró tamen, quia videlicet non ideò in mundum venerat, ut exempla regnandi, imperandiq; daret (id enim sponte suâ natura facit, nec exemplis urgenda est) sed potiùs obsequendi, ferendique adversa. Deinde adducto Christi exemplo Pontificem omni in Reges Potestate Maimburgus privat: at si exemplo Christi utamur, contrarium omninò sequitur; hanc enim potestatem Christus habuit, ergo & Papa, si istum ex Maimburgi sententia metiri velis. Supponit denique, omnia, quæ Christus fecit, omisitque Redemptionis peragendæ, & Ecclesiæ constituendæ causâ, fieri quoque, omittique à Pontificibus debere, etiam peractâ redemptione, Ecclesiâque institutâ; quod perinde est, ac si dicas, constructo jam absolutoque ædificio Patremfamiliâs, qui ædes inhabitat, ijsdem instrumentis ad opus, fabrisque indigere, quibus Architectus, dum ædes construeret. En egregiam Maimburgi demonstrationem, ferro & adamante contextam, si promissa spectes; si facta, vitream, fragilemque, & vix dignam relatu. *II.* Multò minùs aliquid probat, quod adjungit; videl: *Jussisse Christum pro se & Petro tributum solvi; Petrum ergo subjectum Cæsari voluit: si subjectus, quî ergo Cæsari imperabit? qui Regno deponet?*

Resp.

Reſp. Chriſtus non ex debito, ſed ſpontaneâ voluntate tributum ſolvit, ut apertè ex illis verbis conſtat: (a) *Quid tibi videtur Simon? Reges terræ à quibus accipiunt tributum, vel cenſum? à filijs ſuis, an ab alienis? & ille dixit, ab alienis. Dixit illi Jeſus, ergo liberi ſunt filij: ut autem non ſcandalizemus eos, da eis pro me & te, &c.* Non ergo Chriſtus & Petrus tenebantur tributum ſolvere (ſicut nec filij & familia Regum) liberi ergo erant; quæ verò eſt mirabilis hæc conſequentia Maimburgi: *Chriſtus & Petrus liberi à tributo erant; ergo ſubjiciebantur Cæſari?* cùm potius contrarium deduci oporteret, videl: *Ergo non ſubjiciebantur Cæſari.* Sed Maimburgus nec Religioni habuit, ſententiam Evangelij truncare, & ea verba ſubticere, quæ rem totam declarabant, nec conſequens inferre præmiſſis contrarium, perinde ac ſi diceres: *Sol lucet, ergo nox eſt.* Quòd ſi concedamus, etiam Pontifices Romanos ſubjectos Cæſari fuiſſe, quoad ea, quæ res temporales, civileſque ſpectant, non ideò ſequitur, non poſſe in certis circumſtantijs, & quando agitur de Eccleſia conſervanda, Cæſares, Regeſque deponere: nunquid enim Galli, Romanique, qui Pipinum & Hugonem, ac Carolum Magnum Imperio donârunt, legitimis Regibus ſubjacebant? & iſtis tamen ex ſententia Maimburgi Regna abrogârunt. Deinde cùm Pontifex Romanus declarat, ſubditos Principi hæretico, aut Eccleſiam perſequenti juramento non ampliùs obſtringi, ceſſat ea ſubjectio, & conſequenter obligatio obſequendi. Sed & jus naturale defendendi Religionem, & tot animas perituras, multò eſt antiquius, fortiuſque jure ſubjectionis erga Principes Sæculares; ceſſat ergo ſubjectio periclitante Religione. Ac denique Poteſtas indirecta Pontificis Rom. in Principes, Regeſque temporales, eſt verè Spiritualis & Eccleſiaſtica, quippe gubernandæ Eccleſiæ, ſervandæq; Religioni data, & Pontificio Characteri innexa; non ergo quoad hujus exercitium Imperatori Pontifex ſubjectus dici poteſt. Quemadmodum bona Eccleſiaſticorum, quantumvis temporalia, quia tamen Eccleſiæ ſerviunt, nec quoad Dominium, nec quoad uſum Principibus Sæcularibus ſubjecta eſſe poſſunt. Nihil ergo probat Maimburgi argumentum.

III. *Opponitur IV.* Chriſtus apud Matthæum (b) prohibet Apoſtolos omni dominatione illis verbis: *Scitis, quia Principes gentium dominan-*

(a) Matth. c. 27. v. 25. (b) Matthæi c. 20. Marci 10. Lucæ 22. Maimb. cit. c. 27. f. 367

dominantur eorum, & qui majores sunt, potestatem exercent inter eos; vos autem non sic.

Resp. Hunc quoque Scripturæ locum Catholicis obijciunt Calvinistæ, ex quorum libris omnia ferè argumenta sua exscripsit Maimburgus, labori ut credo parcens, aut meliorum inopiâ. Contendebant Apostoli, quis in eorum Collegio Primatum obtineret? dabatque ansam importunæ æmulationi duorum Piscatorum supplicatio, primas Sedes in Regno Christi expetentium, matre interpellante. Christus, ut primas scintillas extinguat gliscentis ambitionis, monet illos Officij ac Professionis Apostolicæ, nec enim Regnum suum alijs Regnis simile esse, nec apparatu niti, pompâque sæculari, nec Apostolos, eorumque Successores ad dominandum, imperandumque & regendam Rempublicam vocari, sed ad pascendas animas, prædicandum Evangelium, corrigenda hominum flagitia, evertendam Idololatriam, exercendasque omne genus virtutes, humilitatis præsertim & contemptûs caducarum voluptatum. Quæ omnia verissima sunt, & nos quoque, has esse præcipuas partes Romani Pontificis, constanter asserimus. Si verò Principes in hæresin labantur, & Religioni & animabus ingentem ac inevitabilem perniciem moliantur, non prohibet Christus, eos à Romanis Pontificibus coërceri, & gladium velut furentibus eripi; id enim cùm ex Jure naturalis defensionis, ac Officio Pastorali consequatur, noluit hîc Christus exprimere, cùm potiùs comprimenda esset Apostolorum ambitio, quàm novis facibus accendenda. Nulla est ergo hæc consequentia: *Status & Dignitas Pontificia ac Apostolica ad gubernandam Ecclesiam, non verò ad dominatum terrestris Reipublicæ ordinatur. Ergo nunquam potest Regibus Ecclesiam persequentibus Potestatem Regiam adimere, aut Subditos juramento solvere;* imò contrarium potiùs inferri debuit: cùm enim causa & cognitio Juramenti, quibus videl: casibus obliget, aut non obliget, sit spiritualis, & temporalis Potestas subordinetur Potestati spirituali, tanquam medium fini, sitque, spectatâ conditione humanâ, maxima connexio rerum spiritualium cum temporalibus, ac gubernandæ Ecclesiæ sit omninò necessarium Ecclesiæ hostes coërcere (quemadmodum eadem est ars militaris, quæ cives munit, repellitque hostes) sequitur, ut concessâ supremâ Potestate Spirituali Ecclesiam gubernandi, concedi etiam debuerit Potestas Regibus imperandi, eosque, si necessitas & periculum Religionis urgeat, exauctorandi, non quidem absoluta & or-

& ordinaria, sed subsidiaria & eventualis, atque, ut dixi, ad casum puræ necessitatis restricta, idque juxta naturalia illa & communia prudentiæ axiomata, atque toties à Sacris Theologis, Jurisque-Consultis repetita, vid. (a) *Cuicunque committitur principale, committitur & accessorium*; &, *Concessa alicui Jurisdictione conceduntur omnia, quæ ad illam necessaria sunt, & sine quibus exerceri illa efficaciter non potest*.

Opponitur V. Jubent sacræ Scripturæ, ad Romanos 13. (b) *Ut omnis anima* (& consequenter etiam Pontifex Romanus) *sublimioribus potestatibus subjecta sit*. Et apud Matthæum: (c) *Ut reddantur quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt DEI DEO: ut obediamus Regibus etiam Dyscolis*, idque, *non solùm propter iram*, (d) *sed etiam propter conscientiam*. Acceditque (e) exemplum Ecclesiæ primitivæ, quando vid. flagrante persecutione, & Christianis omni genere tormentorum, vi dolisque ad cultum Idolorum adactis, nemo tamen contra legitimos Principes arma sumpsit, nemo cum illis de Imperio contendit, seque juramento solutum credidit. Néque id metui tribuas, aut paucitati Christianorum, aut quòd Principe Catholico carerent, quem sequerentur, quique Imperij Principibus bellum inferret. Nam quî poterant illi aut paucitate, aut metu cohiberi, qui non morti tantùm, sed etiam pœnis morte acerbioribus tantâ alacritate se offerebant? illi bellum refugerent pro Religione, qui gladios, ignésve velut delicias amplexabantur? Audi Tertullianum: (f) *Si hostes exertos, non tantùm vindices occultos agere vellemus, deesset nobis vis numerorum & copiarum? vestra omnia implevimus, Urbes, Insulas, Castella, Castra ipsa, sola vobis reliquimus Templa, cui bello non idonei, non prompti fuissemus, & non impares copijs, qui tam libenter trucidamur?* Eodem modo sæviente hæresi Arrianâ, & Neronum ac Deciorum crudelitatem æquante, & quando rerum in Occidente Catholici potiebantur, sub Imperatoribus Constantio & Valentiniano æquè Catholicis, deerant illis arma, Vires Ducesque copiarum, quas Valenti & Constantio opponerent? & tamen quando nec Causa, nec Vires, Ducesque Catholicis aberant, & tempus vindicandæ Religionis: quis de Imperatoribus dejiciendis, solvendisque subditis juramento cogitavit? non ergo Pontifices Romani id sibi licere credebant; nam si crederent licere, cur

(a) S Thom 3. p. q. 59. a. 4. & L. fin. ff. de off. ejus, cui mand. jurisd. & l. 2. de jurisd. omn. Jud. & c. prætcrea de off. Jud. deleg. V. Reg. Sacerd. à fol. 281. Edit. Anno 1693. (b) Rom. 13. (c) Matth. 22. (d) Et 1. Petri 2. (e) Maimb. cit. c. 27. f. 369. (f) Tertul. in apolog. c. 87.

cur non eodem modo illi Decios, Nerones, Conftantios, Valentefque, quo nuperi Pontifices Fridericos, Henricofque perfequerentur? aderat enim par, imò æquior caufa protegendæ Religionis, nec vires minores.

Refp. Sententias S. Scripturæ quod attinet, generales illæ funt, nec fe ad cafum adeò fpecialem & extraordinarium, de quo nos loquimur, extendunt. Quòd enim Principibus obediendum fit, omnique cultu ac reverentiâ, quamvis Dyfcoli impijqe, profequendi, nemo dubitat, nemo negat; imò ipfi Summi Pontifices, cùm adhuc quoad temporalia Imperatoribus fubderentur, fummâ illos reverentiâ obfervabant, adeò ut Stephanus II. in epiftola (a) ad Pipinum, *fe ejus veftigijs advolvi*; Gregorius (b) verò Magnus in Epiftola ad Mauritium; *fe vermem, pulverem, cinerémque* profiterentur; non hîc fatis reverentiæ & obfequio datum? Cœterùm, ut etiam fuprà notavimus, generales illæ locutiones nihil cafui derogant, de quo nos loquimur. Quemadmodum enim generalia illa præcepta: *Ego autem dico Vobis, omninò non jurare: non occides: non furtum facies*, non extenduntur ad cafus neceffitatis, & naturalis defenfionis, ità neq; ad cafum, de quo agimus; quæ enim major neceffitas, aut quæ juftior defenfio, quàm Animarum, quàm Fidei & Religionis? *Cur ergo non etiam antiqui Pontifices hâc Poteftate ufi funt?*

Refp. Nullum effe argumentum à negativis, multa enim olim facta non funt, idque ex certis caufis, quæ tamen fieri alioquin potuiffent. Nec Decius, nec Diocletianus, nec Titus, nec alij retrò Imperatores Conftantinopoli Regiam fixerant, num ideò nec Conftantinus id potuit? Sic olim Epifcopi & Pontifices in commune vivebant, nec diftinctis fuifque Patrimonijs inftructi erant, nec etiam à folo Clero, multoq; minùs à folis Canonicis eligebantur; num ergo aliter vivere, eligique non poterant? Fateri ergo oportet, multa olim, quæ fieri poterant, facta non effe. Eodem modo, quòd olim Conftantios, Valentes, aliofq; impios perfecutores Pontifices tulerint, nec eos diris perculferint, (quod utique poterant, neque Maimburgus negabit) multoque minùs Imperijs exuerint, dubium non eft, ob magnas, gravefque caufas feciffe, præfertim pejorum metu, & exili, quod temporalia fpectat, Pontificum Majeftate, quodque nulla fpes alluceret imperata exequendi; nam & immenfa tunc erat Imperatorum Poteftas, aut toto, aut mediâ Orbis parte dominantium, promptifque exercitibus, militiæ ac

(a) Steph. II. epift. 4. ad Pipin. (b) Greg. M. epift. 62. ad Maurit.

ac pugnæ paratis; ergo tunc temporis aut non decuit, aut non oportuit, aut non expedijt, multoque tutius ferre & expectare, quàm hostes & fortiores excire inutili ac noxiâ vindictâ. Alioquin si hoc exemplum antiquitatis aliquid urgeat, quo jure ex sententia Maimburgi Franci Pipino & Capeto, Romani Carolo Imperium detulêre, ipsique acceptârunt? si nefas hoc fuit, nunquam pejùs, quàm in Gallia & à Gallis peccatum. Sed & illud huc facit, quòd non olim tantùm, sed hoc etiam tempore, quando Summi Pontifices hanc sibi in Reges & Imperia Potestatem convenire putant, multos tamen hæreticos Principes tolerant, nullisque eos pœnis nec sacris, nec profanis insectantur, nec subditos Juramento absolvunt, idque aut metu pejorum, aut quia credunt se frustrà conaturos, quamvis multi, potentesque Catholici Principes non desint, quorum armis uti possent; nec propterea sequitur, arbitrari modernos Pontifices, se hâc Potestate uti non posse; ità non sequitur, & antiquos Pontifices id arbitratos esse, qui ob similes causas censuris, pœnisque abstinebant, non quòd causæ aut Potestas, sed quòd tempus abesset, nam navigatio non omni vento opportuna.

IV. *Opponitur VI.* Obedientia, (a) quam subditi Principibus debent, juris divini est, & à DEO imperata, non ergo dispensare, eamque solvere Pontifices possunt, ut sæpe in sacris Canonibus definitum est, docentque illis verbis sacræ Scripturæ: *Quod Deus conjunxit, homo non separet.* Alioquin auctoritate Pontificum etiam matrimonia laxari possent.

Resp. Observabit lector, promisisse Maimburgum, se argumentationibus non usurum, & consultò quidem, nihil enim eo infelicius, cùm argumentari incipit. Cùm historiam texit, evolvitque præterita & olim facta, fallit quidem, sed observari nisi ab eruditis non potest, & quibus libri & otium est percurrendi antiqua. Cùm verò philosophari incipit, rationesque deponere ex suo contextas, adeò aberrat, ut nemo non notet, videatque, aut indoleat tam malè in metam collimanti, appareatque, majorem illum Eloquentiæ operam, quàm Theologiæ dedisse. Si obedientia Regibus debita juris divini est, quod solvi à nullo & nunquam potest,

(a) Maimb. cit. cap. 27. fol. 372. (b) c. sunt quidam 25. q. 1. c. litteras de restitut. Spoliat. c. super eo 4. de usur. S. Thom. 1. 2. q. 97. a. 4. ad 3. & quodl. 4. q. 8. a. 9. ide Reg. Sacerd. f. 735. Edit. Anno 1693.

potest, quis ergo Francos, Romanosque juramento exsolvit, quod Childerico, quod Constantino dixerant? idque vidente, approbante, imò acceptante Galliâ? Quis in juramentis, quis in votis dispensat, quorum obligatio juris utique naturalis est, divinique? Sed & principium Maimburgus petit, supponit enim, quod probandum erat, videl. præcepta divina, præsertim positiva pro omni casu obligare, cùm contrarium constet, etiam in præceptis negativis; præceptum enim *non occidendi* in certis casibus & circumstantijs non obligat, præsertim in casu defensionis; ità nec præceptum *Principibus obediendi*, quando necessitas defendendæ Religionis, quæ multò fortior & antiquior est, urget. Declaratio verò, an ea necessitas urgeat, adsintque circumstantiæ, ob quas juramenti obligatio cesset, est una ex majoribus causis, & ideò Pontifici reservata, nec privatorum judicio permissa, alioquin nemo non causas fingeret, legitimos Magistratus respuendi, essentque omnia latrocinijs ac factionibus plena. Sed quoniam Adversarij, ac præsertim Maimburgus, & Alexander Natalis nihil frequentiùs repetunt, quàm Regiam Dignitatem, ac Subditorum obedientiam Principibus debitam juris Divini, ac propterea inviolabilem esse, nec posse à Pontifice Romano solvi; diligentiùs hoc argumentum à nobis explicandum est, cùm in hoc arcem collocare Adversarij & spem suam videantur.

Primò igitur sciendum est, Jus Divinum non posse quidem humanâ auctoritate solvi, aut immutari, posse autem auctoritate Divinâ, & à Deo specialiter delegatâ; quemadmodum licèt nemo subditorum dispensare possit auctoritate propriâ in Lege Imperatoris, summiq; Principis; potest tamen auctoritate à Principe delegata, id enim pertinet ad suavem Reipublicæ Gubernationem, maximè cùm Princeps adiri non potest: & sic videmus Pontificem dispensare in Votis, Juramentis, ac etiam Matrimonio rato, quorum obligatio est juris Divini; nec ulla in Sacris Litteris specialis Delegatio, aut Commissio legitur Pontifici facta, præter illam amplissimam, & generalem: *quodcúnque solveris: pasce oves meas &c.* Eodem igitur modo cùm Pontifex in speciali aliquo, raroque casu, & Religione periclitante subditos à Principum Potestate, & Imperio solvit, non id facit humana, sed Divina, & à Christo delegata Potestate, ut expresse docet S. Thomas 2. 2. *q.* 10. *a.* 10. *in Corpore*: atq; ut in alijs, ita & in hoc casu nunquam Ecclesia speciale mandatum exigit; neque obstat illam sententiam: *quæcúnq; solveris &c.*

aliter

aliter intelligi explicarique ab Adversarijs nostris, neque ad hunc casum extendi: vera enim Scripturæ interpretatio, non ex istorum sensu, & interpretatione pendet, sed ex Christi, Apostolorum, Conciliorum, Patrumque praxi, & sententia; isti verò omnes, ut alibi ostendimus, & verbo, & exemplo docêre Potestatem spiritualem Pontificibus datam, etiam ad rerum, ac Dignitatum temporalium curam, & administrationem extendi, quoties id Religioni expediat.

Secundò jam supra notavi, Præcepta Juris Divini positiva, & Universalia non semper & in omni casu particulari obligare: quamvis enim hoc præceptum: *non occides*, sit Juris Divini; non tamen hoc Jus Divinum prohibet, ut non possis auctoritate Magistratûs, aut titulo justæ Defensionis, & Belli aliquem vitâ privare; at eadem est ratio casûs, de quo agimus: idq; ipsi Adversarij fateri debent, si enim præceptum obediendi Principibus nullam exceptionem admittit, ergo nec à Senatu, Populoque Romano, nec à Comitijs Gallicæ Nationis in Pipinum, in Carolum Magnum, in Hugonem Capetum transferri Regna potuêre, dejectis legitimis alioquin Principibus, & Imperio exutis: & tamen id jure factum esse, Maimburgus, Natalis, alijque Galli contendunt; an verò dispensare in Jure Divino Senatus potest, & non potest Pontifex Romanus? & verò ut in politicis Principi, ita in Spiritualibus Episcopo obedire tenemur? & tamen quàm multis ex causis exauctorari Episcopi possunt? Negari ergo haud potest, Jus Divinum, quo Principibus seu Ecclesiasticis, seu Politicis obedire jubemur, multas exceptiones admittere.

Tertiò denique Jus Divinum aut latissimè sumitur, & sic omnes Leges humanas complectitur, nam semel humanâ lege sancitâ, jubet Deus eam observari, quo sensu dicit scriptura: *Per me Reges regnant, & Legum Conditores justa decernunt:* & *Non est Potestas, nisi à Deo, & qui Potestati resistit, Dei Ordinationi resistit.* Alio modo jus Divinum strictè sumitur pro lege immediatè à DEO posita: hoc Jus Divinum mutari non potest, primum potest, ac quotidie mutatur: & ad hoc reducitur Potestas Regia: hanc enim immediatè non esse à DEO, imò potius contra DEI ordinationem, patet exemplo non solùm Romanæ, Atheniensis, Spartanæ, Venetæ, aliarumque Rerumpublicarum, verùm etiam Hebraicæ, cui DEUS ægerrimè tulit Regem substitui; & quamvis aliqua Potestas, & Superioritas, aut Magistratus sit Juris Divini; ut iste

tamen,

tamen, aut ille Magistratu fungatur, juris Divini non est. Quamvis ergo omnis Magistratus tolli non possit, nec etiam ut hic sit tuus Superior, nec illi tenearis obedire (hæc enim sunt immediatè, ac propriè Divini juris) potest tamen fieri, ut hic desinat Superior tuus esse, & consequenter non ei tenearis obedire, quia, ut dixi, id propriè Juris Humani est, non Divini, quòd Principatus ad hunc, aut illum Hæreditate, Electione, Belloque, & alijs humanis Titulis deferantur; atqui Humana Jura & mutari, & aboleri possunt præsertim ex Publica Causa. Hæc clara sunt, nec ignorari possunt, nisi ab ijs, qui sponte oculos claudunt veritati. Cùm ergo dicis, non posse aut Carolum aut Henricum, aut Elisabetham Regno privari, quia Jure Divino Reges sunt, falsum supponis: obediri eis debet, quamdiu Reges sunt; id enim est Juris Divini, neque id immutari potest: ut verò Reges sint, non est hoc Juris Divini, sed Humani, & ideò ut in alijs humanis Legibus mutari hoc potest, cessabitque & Potestas imperandi, & debitum obediendi, postquam desierint esse Reges.

V. *Opponitur VII.* (a) Potestas hæc indirecta, quæ Pontifici Romano tribuitur, nullum habet à sacris litteris patrocinium, ne leve quidem, atque ex tot auctoritatibus, quæ illi opinioni sustinendæ producuntur, nulla à sacris Concilijs, sanctisque Patribus in eum sensum explicatur, qui illis à Bellarmino & Suarezio falsò attribuitur. Illæ verò Evangelicæ sententiæ: *Pasce agnos meos*, &, *quodcúnque solveris super terram, erit solutum & in cœlis*, intelligendæ sunt de sola Potestate spirituali, non verò temporali, & sic à Patribus intellectæ, explicatæque sunt.

Resp. Scripturas quod attinet, alibi ostensum est, hanc nostram sententiam apertè & Theologicè ex illis deduci, parique ratione, quâ olim SS. Patres per evidentem ac naturalem discursum suas Conclusiones contra hæreticos ex sacris litteris inferebant. Nam *I.* In veteri testamento Oziam Regem incensa in templo adolentem, & ideò leprâ statim percussum Summus Pontifex Azarias non solùm ut templo egrederetur rogavit, sed etiam invitum ejecit: *Cúmque*, inquit Scriptura, (b) *respexisset eum Azarias Pontifex, & omnes reliqui Sacerdotes vidissent lepram in fronte ejus, festinatò expulerunt eum, & habitavit in domo separata plenus leprâ, & filius ejus rexit domum Regis, & judicabat populum terræ.* Ubi observa, Pontificum munus fuisse, de Principis lepra cognoscere, & ubi infestum

(a) Maimb. cit. c. 27. f. 373. (b) 2. Paralipom. c. 26.

festum reperissent, omni commercio ac hominum societate excludere, sicq; inhabilem Regno pronuntiare, nam Levitici 13. ita statuitur: (a) *Quicúnque ergo maculatus fuerit leprâ, & separatus est ad arbitrium Sacerdotis, solus habitabit extra castra*. Sicut ergo Pontifices Aaronici de lepra Principis cognoscebant, eâque infectos templo arcebant, omnique humanâ societate, sicque inhabiles declarabant gubernandæ Reipublicæ: neque id obstabat reverentiæ Principi debitæ, omniq; naturali ac divino jure sancitæ: ita Romani Pontifices de morali Principum lepra sententiam dicunt, id enim ad majores causas pertinet, soli Vicario Christi reservatas, nam & olim solus Pontifex lepram notabat, & hujus jussu Ozias templo excessit. Et sic leprâ correpti omni commercio, congressuque humano arcebantur, & ideò inepti, exclusiq; Regno, adeò ut idem esset, pronuntiare leprosum aliquem, & Regno indignum: ita Princeps hæresi corruptus, corrumpensque alios, & propterea Sacris interdictus decreto Apostolico (b) hominum commercio & societate excluditur, adeò ut *nec cibum cum illo sumere, nec eum salutare permittaris*. Sic enim habes Epistolâ 2. B. Joannis Apostoli: *Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, nec ave ei dixeritis; qui enim dicit illi ave, communicat operibus ejus malignis*. Quæ Apostolica prohibitio saltem tunc locum habet, cùm est periculum, ne tu vel tui ab Hæretico pervertaris (quod perversionis periculum tunc maximè observatur, cùm Princeps aliquis hæresin suam, aliosve errores exemplo, aut etiam armis propagat?) in quo casu non humano tantùm jure, sed etiam divino & naturali sociari Hæretico, aut excommunicato non potes; & videri possunt Beda, Fabianus, Callixtus, & Canones Apostolici à Gratiano (c) citati. Et quamvis necessitas Principibus obsequendi, quâ subditi stringuntur, eosdem excuset, permittatque, ut Hæretico, aut excommunicato convivant, quis tamen Pontificem prohibeat, ne ex Apostolorum præscripto, regulaque subditos omni consortio & societate cum Hæretico Principe interdicat, à quo ipsi vi & exemplis corrumpuntur? si enim tanta pernicies ab Hæreticis privatæ sortis, & ideò vetat Apostolus cum ijs communicare, quantò majus à Principe periculum, quantoq; major necessitas eum devitandi? & si lepra Reges deposuit, quæ in corpora tantùm serpit, sævitq;, quanto magis hæresis animabus ac Religioni funesta?

(a) Levit. 13. v. 44. (b) 1. ad Corinth. 5. & ep. 2. B. Joh. Apost. v. 10. (c) V. causam 11. q. 3. in decreto Gratiani, & can. omnis 24. q. 1.

Quòd si nihil Azarias contra reverentiam deliquit Principi suo debitam, quando leprosum abegit, permisitque alium Regem subjectis; cur Pontifex Romanus delinquat, si eodem jure in hæreticum agat? an forsan major hæretico reverentia, quàm leproso debetur? aut lepra majus hæresi delictum, majorique pœnâ dignum? *At*, inquit, *præcepit DEUS, à leproso Principe, non hæretico secedere:* imò multò magis ab hæretico; quæ enim major separatio, quàm non communi eum mensâ aut domo, imò nec salutatione dignari? hæc enim omnia hæreticis & excommunicatione percussis Apostoli vetant, leprosis concessa, nam salutare licebat. Si ergo Pontifex Romanus, Gregorius videl: XIV. aut Clemens VIII. Gallis præcipiat; nolite cum Henrico Navarræo adhuc hæresin spirante, & Galliam infecturo, *cibum sumere, aut recipere eum in domum, nec ave ei dixeritis, qui enim dicit ei ave, communicat operibus ejus malignis*; auderètne Maimburgus dicere, Pontifices præter, imò contra Scripturas agere, cùm tamen id ipsum agerent, dicerentque, quod Scriptura, quod Apostoli?

Dices, *Apostolos non loqui de Principibus, sed de Privatis tantùm.*

Resp. Nec in libro Levitici expresè de Principibus à populo separandis, si leprâ tangantur, sermonem esse; & tamen Azarias Pontifex ob paritatem rationis etiam de Regibus intellexit, nec enim minùs periculi à Regis, quàm Privati lepra; idem de hæresi dicas, alijsque contagiosis Principum morbis, quorum tantò potentius venenum, nam infinita illis media, artesque pestem dilatandi. Illud quoq; circa factum & lepram Oziæ memoriâ dignum, quod ex SS. Hieronymo, Cyrillo, Origene, & Chysostomo notat Cornelius, & Tirinus, videl: *Privâsse Deum Judæos suis Oraculis, prophetiâ & spiritu usque ad mortem Oziæ, quòd ejus consortio & præsentiâ contaminarentur.* Tanti apud Deum fuit, Regi à Pontifice ejecto, lepráque fœdato sociari. *II.* Id etiam efficaciter probat locus ille S. Pauli; 1. *ad Corinth.* 6. præsertim junctâ Patrum interpretatione, sic enim Corinthios recens ad Christum conversos alloquitur: *Audet aliquis vestrûm habens negotium adversùs alterum judicari apud iniquos, & non apud Sanctos? an nescitis, quoniam Sancti de hoc mundo judicabunt? & si in vobis judicatur mundus, indigni estis, qui de minimis judicetis? nescitis, quoniam Angelos judicabimur, quantò magis sæcularia?* Videbat Apostolus, periclitari Christianos, eorumque Religionem ludibrio exponi, quando litium finiendarum causâ gentilium

com-

commercia, tribunalia, favoremque captabant; & ideò vult lites & judicia à Christianis agitari, componique, nec Tribunalia Paganorum quæri: & ne causarentur, se Potestate judicandi destitutos, ostendit, ijs, quibus causæ spirituales committuntur, multo magis seculares committi. *Nescitis*, inquit, *quoniam Angelos judicabimus, quantò magis secularia?* Quasi dicat, interprete in eum locum D. Thoma: *Qui idoneus est ad majora, multò magis idoneus erit ad minora*. Ex qua Apostoli doctrina hoc judicium causarum secularium postea commissum fuit Presbyteris & Episcopis, ut expressé testantur (a) Clemens PP. Nissenus, Ambrosius, Augustinus, Synesius, Theodosius & Carolus M. Imperatores; Apostolus tamen non demandat hoc officium causas sæculares cognoscendi Episcopo Corinthiorum: *Quia*, ut ait Ambrosius, *necdum Rector in eorum Ecclesia erat constitutus*; quippe recéns ad fidem conversi erant. Eodemque modo hunc locum intelligunt Anacletus, Gregorius M. Gregorius VII. & S. Bernardus. Et ne quis dicat, in causis tantùm arbitrarijs, & ex partium consensu Episcopos judicâsse, audiat verba Theodosij, quæ in decreto habentur: *Etiamsi alia pars refragetur*. Quæ verba necessitatem, non arbitrium sonant. Multò minùs dici potest, hanc in causas secularium jurisdictionem ex privilegio Principum, Theodosij videl: & Caroli, non ex jure divino aut naturali Episcopis provenisse; nam nec Apostolus, nec Patres hujus privilegij meminêre, imò aliqui eorum ante Theodosij & Caroli tempora vixerunt: nec fundamentum ex concessione Principum, sed ex ipsa Potestatis spiritualis natura sumunt, cui temporalis subordinatur; id enim ea verba Apostoli significant: *Si in vobis judicabitur mundus, indigni estis, qui de minimis judicetis? nescitis, quia Angelos judicabimus, quantò magis sæcularia?* Et illa S. Bernardi: (b) *Denique ubi necessitas exigit, audi quid censeat, non ego, sed Apostolus; si enim in vobis judicabitur hic mundus, indigni estis, qui de minimis judicetis?* Et S. Thomæ: *Qui idoneus est ad majora, multò magis idoneus erit ad minora*. Ubi vides hanc Potestatem in secularia non in privilegium, & concessionem Principum, sed in ipsam naturam & prærogativam characteris spiritualis ab Apostolo, Sanctisq; Patribus referri.

(a) Clem. PP. II. constit. 49. & seq. Nyssen. in vita Greg. Thaumat. Ambr. 2. Offic. c. 29. Aug. de op. Monach. c. 26. Synes. ep. 57., & 58. Greg. M. 2. p. Pastoral. c. 7. Greg. VII. l. 8. ep. 21. S. Bernard. de consid. l. 1. c. 6. & l. 16. de Episc. jud. Cod. Theod. & in Capitular. Carol. 6. & c. quicunque & seq. 11. q. 3. (b) S. Bernard. de consid. l. 1. c. 6.

Ergo ex hac & superiori Apostolorum sententia argumentari ità licet: quando perversionis, amittendæque Religionis periculum instat, quod evitari aliâ ratione non potest, Apostoli non contenti spiritualibus pœnis, etiam de rebus temporalibus disponunt, easque de uno in alium transferunt; dant enim Potestatem judiciariam ijs, qui non habent, prohibentque jure hospitatis, humanæque societatis (quæ est Juris gentium, & hominibus ferè optatissima) ergo Potestas spiritualis indirectè se extendit ex doctrina Apostolorum etiam ad dispositionem bonorum temporalium, quatenus ista conservandæ animæ ac Religioni deserviunt. Dices, *nihil Apostolus de Regibus exauctorandis dicit*. *Resp.* Tu qui negas omnem Pontifici in Regna Potestatem, ex quo fundamento id negas, nisi quòd solam, unicamque in Pontifice agnoscas spiritualem Potestatem, neque hanc ad temporalia extendi dicas? id enim omnibus ferè paginis Maimburgus sonat: contrarium ex doctrina Apostoli, Patrumque ostendimus. Cadit ergo fundamentum, quo nitebaris, & cum illo opinio tua. Quòd si semel extendi ad temporalia Potestatem spiritualem dicis, idque conservandæ Religionis causâ, cur non ad Regna, cùm nulla major, quàm ab Hæreticis Regibus, aut Ecclesiam persequentibus pernicies? quod nimiùm exempla, Fideique ruinæ docent. Sed quia Reges Ecclesiâ, Regnoque interdicere ex causis non majoribus tantùm, sed maximis est, ac præsertim arduis, ex ijsque salus aut pernicies Regnorum ac Ecclesiæ pendet; ideò solis Summis Pontificibus id hodie permittitur, ut colligitur *ex c. ne aliqui de privil. in* 6. docentque communiter Doctores, *(a)* & ipse Maimburgus fatetur, causas majores ad tribunal Pontificis pertinere, exemplo Mosis, cui ex consilio Jethro summæ lites submittebantur, reliquæ, minutæque inferioribus commissæ. Quia tamen occupatio circa negotia, causasque sæculares vehementer animum implet, avocatque à cura animarum, ideò ordinariè ac extra necessitatem nec Christus (b) implicari ijs voluit, repulitque de hæreditate interpellantem; & Apostolus prohibuit *militantem DEO implicare se negotijs sæcularibus, ut placeat DEO*; quod eleganter D. Gregorius (c) in suo Pastorali, & Bernardus in libris de con-

(a) V. Silv. v. excommunicatio 1. n. 10. Henriq. l. 13. c. 25. Sà v. excommunicatio n. 13. Laym. de Pœnit. c. 10. n. 3. Maimb. Tr. de l' Egl. de Rome fol. 60. (b) Luc. 12. 14. & 2. ad Timoth. 2. v. 4. (c) S. Gregor. in Pastor. p. 2. c. 7.

consideratione (a) prosequuntur. *III.* Huc facint verba & promissio Christi ad Petrum: (b) *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis, & quod solveris super terram, erit solutum & in cœlis.* In his verbis ex omnium Catholicorum sensu committitur Petro summa in causis spiritualibus, & animas ligandi, solvendiquè Potestas. Atqui causæ Juramentorum sunt spirituales, & quousque ac in quibus casibus obligent, pertinet ad Summum Sacerdotem definire; poterit ergo definire in certo casu non obligare, & si definiat, non obligare in casu, de quo agimus, hæc ejus definitio, utpote super causa spirituali, & à supremo Judice facta, à nullo alio improbari poterit, evertiquè. Rursus, si juramenta ac obedientia Regibus præstita in ipsorum subditorum, Regumque perniciem, damnumque animarum vergat, solvi utique ab eo poterunt, cui suprema cura animarum data, eorumque omnium, quæ animabus noxia: alioquin quid proderit, animas solvendas, curandasque committere, non verò eas curandi, solvendique modos, & finem imperare negatis medijs? id enim perinde fuerit, ac si navigare aliquem juberes subtractâ navi, aut Classicum canere subductis tubis. Imò contrarium in Imperijs, negotijsque humanis exerceri videmus, quantoque magis in divinis, quorum Ordo & efficacia major? Si enim Rex aliquis supremum exercitûs Ducem constituat, jubeatque Urbem terrâ marique ab hostibus cinctam obsidione solvere; quis neget hoc ipso summo illi Imperatori commissam Potestatem, & Fabris imperandi, ut arma expediant, & Frumentarijs, ut commeatus comportent, & Classium Præfecto, ut vela faciat; qui si cessent, aut etiam ad hostes deficere parati sint, quis neget, posse illos (quamvis alioquin militiæ Duci non subsint) non imperio tantùm, sed etiam pœnis urgeri, imò officijs exui, aliosque imponi, qui victoriam juvent, paratamque defectionem morentur? Si ergo Potestas solvendi obsidionem tantum Auctoritatis tribuit Duci exercitûs, etiam in eos, qui subditi aliâs non sunt; quantò plus tribuet Potestas solvendi peccata, Animasque liberandi Vicario Christi ac capiti Ecclesiæ? *Dices*; illa Mathæi verba intelligenda tantùm sunt de Potestate spirituali absolvendi peccata, non verò deponendi Reges, subditosque ab obedientia, quàm illis debent, liberandi.

Hh 3 *Resp.*

(a) S. Bern. de consid. l. 1. c. 6. & l. 4. c. 5. V. Reg. Sacerd. fol. 146. Edit. Anno 1693. (b) Matth. 61.

Resp. Verum id est, si de Potestate ordinaria & principali loquamur, quæ Apostolis, eorumque Successoribus ad Animas, non Regna disponenda commissa est: sed ex hac ipsa Potestate regendi animas, solvendique peccata, sequitur alia & indirecta Potestas, ac pro raro casu, statuendi vid. etiam de temporalibus, quando id necessitas conservandæ Religionis requirit, nec aliter vitari peccata, delerique possunt, quemadmodum Potestas gubernandi Urbem includit etiam, saltem pro casu necessitatis, repellendi hostes, comprimendique ac exauctorandi Cives perduelles, si domari aliter non possint. De hac tamen Potestate non ità expresse primi Ecclesiæ Patres loquuntur, tum quia includitur in prima, tum quia minùs principalis, & prima Scripturæ ac Patribus cura fuit, animas instituere, tum denique quia raro locum habet. Patet verò, leges non loqui de casibus, qui raro, sed qui plerunque contingunt. Et denique in hac controversia evenit, quod in alijs plerisque, ut videlicet tunc primùm Patres expresse, clareque loquerentur, cùm cœpit agitari, ac in dubium verti. Et planè quis non videt, sub Neronibus & Decijs, aut sub Constantinis & Theodosijs importunè hanc quæstionem motum & explicatum iri, quando aut nulla spes, aut nulla necessitas, aut nullæ vires exequendi: at verò ubi periclitari Religio à Regibus cœpit, viresque ac Principes oblati, qui casuram sustinerent, quod præsertim à Pipini & Caroli M. temporibus evenit, non omisit Ecclesia Potestate suâ uti, eamque Scripturæ testimonijs fulcire, non quidem in alienos à veritate sensus detorquendo (id enim Maimburgus non sine gravi injuria, parique imprudentia Concilijs Universalibus, Lugdunensi, Viennensi, duplici Lateranensi, Constantiensi, Tridentinoque affingit, & consequenter Ecclesiæ Gallicânæ, quæ magna pars istorum Conciliorum fuit) sed veritatem explicando, in Scripturis quidem, apertisque Scripturæ exemplis contentam, sed à primis Ecclesiæ Patribus non evolutam, tacitamque, quippe alieno tempore, & Principibus hoc remedio non egentibus, aut non sanandis. Idque ut dicebam in Ecclesia frequentissimum, tunc videl. scripturas explicari hactenus inobservatas, decidique quæstiones, cùm occasio ferebat, quod multis quidem exemplis Patrumque testimonijs illustrari posset, sed uno alteroque contentus rem totam absolvam. Primis Ecclesiæ temporibus, cùm aut delendis Idolis, aut Filio, Sanctoque Spiritui asserendæ divinitati, à Macedonianis, Arrianisque impugna-

pugna-

pugnatæ, Patres laborabant, nulla ferè apud illos mentio, aut si aliqua, levis admodùm, incidensque, quòd à Patre, Filioquè Spiritus S. procederet; & ipse sacer textus adeò nihil de hac Processione expressè videtur statuere, ut potiùs solius à Patre Processionis meminerit: & sanè antiqui Patres nullum Scripturæ testimonium producunt, quo hanc Processionem confirment, quippe alijs bellis intenti, nihil pro ea parte curabant, quæ hoste carebat; nec diffitetur Maimburgus, (a) non laborâsse Ecclesiam Orientalem huic Processioni examinandæ. At verò ubi impugnari ab Hæreticis hæc veritas cœpit (qui maximè silentio Scripturæ nitebantur) præsertim à Theodoreto, (b) Priscillianistis, Joanne Monacho Hierosolymitano, Theophylacto, Photioque, tunc enimverò certatim ac velut signo dato Concilia, Patresque exciti, & veritati defendendæ calami exerti: in quàm plurimis Synodis Processio à Patre, Filioque decantata, præsertim Toletana, prima, tertia, octava & duodecima, Gentiliacensi, Nicena secunda, Foro-Juliensi, Aquisgranensi, Arelatensi sexta, Romana sub Benedicto VIII., Barensi in Apulia, Lateranensi sub Innocentio III., Lugdunensi sub Gregorio X., ac tandem Florentina sub Eugenio IV. Tunc etiam in favorem ejusdem Processionis sacrarum scripturarum sententiæ expositæ: quamvis antiqui Patres nunquam eas in hunc sensum explicaverint. Ex illis enim verbis: *Omnia quæcúnque habet Pater, mea sunt, propterea dixi vobis, quia de meo accipiet.* Et: *Cùm venerit Paraclitus, quem ego mittam vobis*; ità argumentabantur: *Si omnia, quæ habet Pater, dedit filio, ergo etiam filio dedit vim spirativam; si Spiritus Sanctus aliquid de Filio accipit, vel aliquid accidentale, vel aliquid substantiale accipit? non accidentale, quia alioquìn Deus non esset: si aliquid substantiale: ergo secundum substantiam à Filio procedit. Si Spiritus Sanctus mittitur à Filio, aut mittitur Auctoritate & Imperio, aut Origine, quomodo arbores dicuntur flores mittere; non Auctoritate & Imperio (hoc enim servitutem sonat & subjectionem, quæ in DEUM non cadit) ergo Origine.* Quæ explicationes veræ quidem sunt, sed apud Patres quatuor primorum sæculorum inauditæ, quippe nondum armamentarium expanderant, silente hoste, quietoque. Et ideò

(a) Maimb. de Schism. Orient. T. 1. l. 2. f. 213. (b) Theodoret. in confut. anathem. 9. Cyr. Priscillian. ap. S. Leonem Epist. 93. (c) Concil. Tolet. 1. apud Baron. anno 447. Concil. Gentil. ap. Maimb. hist. des Iconocl. l. 3. Concil. Nicen. 2. act. 7. Concil. Forojul. T. 7. Concil. edit. Paris. V. Maimb. tit. de Schism. Orient.

cùm Græci in Florentino (a) Concilio sæpissimè silentium scripturæ & Ecclesiæ objicerent, responsum à Latinis est: *Eadem Ecclesia diversis temporibus, ac urgente necessitate accessionem facere potest, quæ quidem facultas nunquam poterit auferri, noster enim Salvator inquit: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi.* Nihil ergo est novi, si novis in Ecclesia quæstionibus exortis novæ sint explicationes scripturarum, novæ decisiones auditæ. Id quod etiam Patres observârunt: Tertullianus: (b) *Nihil*, inquit, *sine ætate est, & omnia tempus expectant. Aspice ipsam creaturam paulatim ad fructum promoveri; granum est primò, & de grano frutex oritur, & de fructu arbuscula enititur, deinde rami & frondes invalescunt, & totum arboris nomen expanditur, indè germinis tumor, & flos de germine solvitur, de flore fructus aperitur. Is quóque rudis aliquando & informis paulatim ætatem suam digerens eruditur in mansuetudinem saporis. Sic & justitia [nam idem Deus justitiæ & creaturæ] primò fuit in rudimentis &c.* Et S. Augustinus: (c) *Multa ad fidem Catholicam pertinentia, dum Hæreticorum calidâ inquietudine agitantur, ut adversùs eos defendi possint, & considerantur diligentiùs, & intelliguntur clariùs, & instantiùs prædicantur, & ab adversario mota quæstio discendi existit occasio.* Et Gregorius Nazianzenus: (d) *Rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum. Vides illuminationes paulatim nobis affulgentes, Theologiæque ordinem, quem nobis tenere præstiterit, ut nec repentè, nec confertim omnia in lucem efferamus, nec in finem usque occultemus.* Et Gregorius M. (e) *Hoc quóque nobis sciendum est, quia & per incrementa temporum crevit scientia spiritualium Patrum, plus námque Moyses, quàm Abraham, plus Prophetæ, quàm Moyses, plus Apostoli, quàm Prophetæ in Omnipotentis Dei scientia eruditi sunt. Fallor, si hæc ipsa scriptura non loquitur; & mensus est, inquit, limen portæ calamo uno: mensura ergo calami, qui est sex cubitorum, & palmo ducatur ad cubitos tredecim, quia quantò mundus ad extremitatem ducitur, tantò nobis æternæ scientiæ adytum clariùs aperitur.* In quam sententiam exponit idem Gregorius illud (f) Danielis vaticinium: *Plurimi pertransibunt, & multiplex erit scientia;* sive ut clariùs habent hebraici Codices: *Discurrent multi, & multiplicabitur scientia.* Et septuaginta: *Donec doceantur multi, & multiplicetur scientia.* Convincunt hæc omnia, frustrà Maimburgum excipere, illos Scripturæ textus,

(a) Concil. Florent. sess. 6. (b) Tertul. de veland. Virg. c. 1. (c) S. August. l. 16. de civ. c. 2. (d) S. Naz. serm. 4. de Theol. (e) Greg. M. hom. 16. in Ezech. (f) Daniel. 12. v. 4.

textus, qui à nobis citantur, non fuiſſe à Patribus antiquis explicatos de Poteſtate, quam in certis caſibus habet Eccleſia, Reges in ordinem redigendi, ſolvendique ſubditos à vinculo juramenti, quo illis devinciuntur: nondum enim hæc quæſtio mota fuerat, & propterea nec eam ſcripturis illuſtrari oportebat; quæ neceſſitas enim probationes, teſteſque cumulandi, lite necdum inſtructâ? præſertim Patribus in tot bella, hoſteſque accinctis. Num ergo Concilijs, Lugdunenſi, alijſque loqui non licuit, quia illi tacebant? aut forſan plus habent auctoritatis, probandique efficaciam, tacentes, quàm loquentes teſtes? aut alligata eſt virtus ac potentia Spiritûs Sancti, ut radius heri nube obſeptus micare hodie non poſſit? præſertim cùm in ſacris literis tam multa teſtimonia & exempla extent, pro hac noſtra ſententia, quæ partim produximus, partim infrà producemus, ut non tam ſilentem Scripturam, quàm apertè loquentem habeamus. Nam IV. efficax argumentum ſumitur ex illis Chriſti verbis ad Petrum: *Simon Joannis diligis me? paſce oves meas*; idque tertiò Chriſtus repetijt. Agnoſcunt hîc SS. Patres, eſtque in ſacris Concilijs definitum, ac perpetuâ traditione, uſuque in Eccleſia probatum, per hæc verba ſoli Beato Petro, ejuſq; ſucceſſoribus ſupremam, ac totius Eccleſiæ curam traditam eſſe, quod Sancti Leo (a) & Bernardus elegenter expreſſerunt, nec Galli negant. Ex illis verbis argumentari ita licet. Cura univerſam Chriſti Eccleſiam, ejuſque oves paſcendi Petro, & Succeſſoribus commiſſa eſt. At verò cura Paſtoralis non ſolùm id requirit, ut oves paſcas, tondeas, mulgeas, ducas, reducaſque, & morbidas cures, ſed etiam ut ſi quæ ex illis ſanari non poſſit, aliaſque inficiat, Paſtor eam alijs ſeparet, lupumque irruentem arceat, vinciatque, ne gregem irrumpat; hæc enim ſi omitteret, præſtaretque alia omnia, meritò diceretur ſuo officio defuiſſe, nec Paſtoris partes explêſſe: non quòd Paſtoris cura ſit, medicum aut venatorem agere, ſed quia curari oves non poſſunt, niſi illa exhibeantur, & commiſſis ovibus illa omnia commiſſa cenſentur. Quòd ſi Paſtor invadente gregem latrone aut taceat, aut acquieſcat, aut ſolis vocibus adverſetur, nec cùm poſſit, eum vinciat, aut armis exuat, ne poſſit nocere, idque eâ ratione excuſaret, quòd ſola ſibi in oves Poteſtas tradita ſit, nulla in prædones lupoſque, quis rogo non timidum, ignavumque, ac ſui muneris oblitum diceret, & gregis vaſtati reum?

Sic

(a) S. Leo Serm. 3. de aſſumpt. ſua S. Bern. l. de conſid. c. 7.

Sic cum Pontifice Romano res se habet. Pastor ille, Christiani omnes, etiam Principes, Regesque ad oves pertinent: fac ex ovibus unam non morbidam tantùm, sed lue correptam esse, alijsque funestam, aut quod pejus est, in lupum verti, & in oves juxtà Pastoremque grassari, volo dicere, Principem aliquem ex ovibus Christi hæreticâ labe contaminari, & Ecclesiæ ac Religioni bellum stragemque moliri, nec ullis rationibus, non minis, non precibus sanari, sistique posse, num à Summo Ecclesiæ Pastore vinciri, exarmarique non possit, eâque potentiâ exui, quâ in sui, aliorumque perniciem abutitur? licet hoc Pastori in prædonem lupumque, cur non Pontifici in hæreticum, hostemque Ecclesiæ? aut forsan majus periculum, damnumque ovibus à lupo, quàm Christianis ab hæretico Principe? aut Jura naturalis defensionis, quæ in Pastore locum habent, non habebunt in Romano Pontifice? Patet ergo ex cura Pastorali Petro & Successoribus commissa, sequi necessariò Potestatem oves morbidas separandi ab ovibus sanibus, arcendique lupos ovibus infestos. *Nec obstat*, quod infert (a) Maimburgus, videl: sequi, ut quemadmodum lupus, ita & Princeps, qui Ecclesiam persequitur, à quovis & quocunque modo cohiberi, opprimique possit, id verò parricidijs ac cædibus januam aperire, & unam esse ex Draconis legibus, sanguine, non atramento scriptam.

Resp. Absit, ut hæc consequentia deduci ex nostris principijs possit, aut à nobis unquam concedatur; & Maimburgus artificio professione suâ ac fide historicâ nimis indigno, ut odium nostræ opinioni conciliaret, nobis id attribuit, ut doceamus, *quemadmodum lupum, & Principem hæresi infectum omni modo, quo potest, auferri è medio posse:* id enim verò detestamur, non docemus, imò toties repetimus, hanc ex majoribus causis esse soli Pontifici (b) permissis, nec quovis modo aut tempore, sed certis gradibus ac moderatione cohibendos esse; primò enim rationibus tentandos, tum precibus, deinde minis, posteà censuris, sacrisque pœnis, nec ultrà procedendum, nisi mala in extrema proruperint; nec ullo privato damno in Sceptra, & Coronas bellum cieri posse, sed publico tantùm Fidei & Ecclesiæ malo: & tunc quoque sisti

hîc

(a) Maimb. Tr. hist. f. 376. c. 27. (b) Causas maj. ad S. Pontif. pertinere habes ap. Innoc. I. ep. ad Vitric. Rhotomag. Pelag. ep. 8. Vigil. ep. 7. ad Auxan. Greg. M. ep. 52. l. 4. Concord, Leon: X. Marca l. 1. de concord. Sacerd. lib. 7. 6. 10. 12. 13.

hic vindictam, aut ociùs remedia oportere, nec Catholicæ Religioni sanguine litari, præsertim Regio: quippe balsami arbusculæ similem Ecclesiam esse, quæ cùm plagas ab ebore, vitroque sustineat, imò pretiosas lacrimas reddat, ferro tantùm abhorret, & contactu inarescit: nihil ergo ferro & Ecclesiæ; quod multi sacri Canones & apertè decernunt, docetque Gratianus (a) eleganter in Decreto. Sanctus Martinus abstinuit communione cum Ithacianis Episcopis, quia Priscillianistas Hæreticos morte affici curaverant: (& quia metu coactus à Maximo Tyranno cum eis aliquantum communicavit, ab Angelo correptus est, & aliquamdiu promptitudine miraculorum caruit) & Severus in Vita S. Martini *rem vocat pessimi exempli*. S. Leo M. epist. 95. ad Turibium inquit: *Sacerdotalem Lenitatem Ecclesiastico contentam judicio, cruentas refugere ultiones*. Quantum hæc doctrina à sævis illis & sanguinarijs vocibus distat: *Posse Principes omni modo, quo potest, è medio tolli*; id enim significant verba illa Gallica Maimburgi: *Dont il se peut defaire, omni modo quo potest*. Quamvis verò Jus naturalis defensionis, curæq; ac custodiæ Pastoralis jus Pastoribus in lupos tribuat, & Pontifici in Reges, diverso tamen modo; semper enim sacri Canones, exempla Patrum, ac mansuetudo Ecclesiæ propria sanguini pepercêre, præsertim Regio: adeò ut, qui etiam justè sanguinem effundissent, altaribus arcerentur. Jus ergo Pontificum usque ad purpuram, sed citra sanguinem stetit. *V*. Præceptis ac sententijs Evangelicis exempla Christi accedunt, ejusque Apostolorum multò verbis potiora. Ipse enim Christus, qui formam servi acceperat, qui venerat ministrare, non ministrari, qui tributum Principibus solverat, qui jusserat dari Cæsari, quæ sunt Cæsaris, qui licet interpellatus noluerat dividendæ hæreditati se miscere, & tandem qui Regnum suum non esse de hoc mundo professus fuerat; nihilominùs tamen, ubi salus Animarum, & Redemptio humani generis poscebat, de rebus hominum temporalibus absolutâ quâdam & Regiâ Potestate disposuit, nam & ficum arefecit, & gregem Porcorum mersit, & mulierem adulterij ream contra leges absolvit; Petrus verò & Paulus Christi discipuli alijs oculos (b) alijs vitam miraculo ademêre, multò Regnis chariora: nec spiritualia tantùm, sed etiam cor-

(a) Decretum in c. his, à quibus. & c. si in morte. 23. q. 8. & Grat. post c. nos. q. 7. causa 2. (b) V. Act. 5. & 13. V. Hieron. Chrysost. Greg. M. apud Gratian. causa 23. q. 7.

corporalia beneficia omnibus præstabant, quia hæc persuadendæ fidei, ac plantandæ Religioni erant necessaria. Ex quibus omnibus planè deducitur, Deum Apostolis, eorumquè Successoribus Potestatem tribuisse, non tantùm spiritualia, sed etiam temporalia bona largiendi, quatenus ista spiritualibus serviebant. Quòd si poterant visum, auditum, vitam ipsam largiri, quantò magis Regna, si hæc tantum Religioni conferrent, sintque bona temporalia multò illis inferiora? Cœterùm quia hæc Potestas Regna transferendi, si omnibus passim Episcopis concedatur, multò magis Ecclesiæ nocet, quàm prosit; ideò uni Romano Pontifici est reservata. *VI.* Suffragatur etiam, præter verbum DEI scriptum, & exercitum; verbum DEI impressum, innatumque, quod Jus naturale appellamus, hoc enim est quædam divinæ legis impressio, singulorum animis insculpta, quam nemo non audit, nemo non intelligit, nulloque tempore aut deleri potest, aut corrumpi, fucarique interpretationibus falsis, quâ ratione multùm antecellit verbum DEI scriptum, nec minùs impius fuerit, qui verbo & legi DEI naturali, quàm qui scriptæ repugnaverit, utriusque enim idem Deus est auctor, & istam dictavit tantùm, illam verò scripsit, impressitque. Ex principijs ergo Juris naturalis sententiam hanc nostram multifariàm probamus. *Primò*. Nemo dubitat, defensionem esse Juris naturalis, adeò ut nullum ferè animal non instinctu tantùm, sed armis etiam natura instruxerit vi repellendæ necessarijs: (a)

> *Accepit mundus legem, dedit arma per omnes*
> *Admonuítque sui, pugnant virtute leones,*
> *Et morsu canis, & caudæ sic scorpius ictu,*
> *Omnibus ignotæ mortis timor, omnibus hostem*
> *Præsidiúmque datum sentire, & noscere teli*
> *Vimque, modúmque sui.*

Habet verò locum justa defensio, quoties injustè ab alio invaderis, sunt enim hæc correlativa, injusta invasio, ac justa defensio, & una ex altera resultat; nec refert, si, qui te invadit, subditus non sit, aut quacunque dignitate præfulgeat, alioquin si Regem Galliæ Rex Hispaniæ aut Persarum invaderet, repellere invasores non posset; & ipsa natura, quâ omnes pares sumus, delictumque invasorem subjicit. Licet ergo, qui tibi, rebusque tuis vim affert, repellere, armisque exuere, quibus

(a) Ovid. in Haliev.

quibus te aggreditur, (quæ omnium modestissima est defensio) omnique modo eniti, ne damno immerentem afficiat. Si ergo Rex aliquis Ecclesiam, Religionem, Fidemque invadat, aut invadere paratus sit, poterit is, qui Ecclesiæ præest, eamque gubernat, ubi aliâ ratione non possit, armis nudare, ac nocendi instrumenta adimere, Sceptra videl: Coronas, Subditosque, quibus multò magis Principes, quàm ferro, ignique grassantur, quæque nisi furentibus eripias, nunquam desinent ferire; cùm illorum arbitrio sedeat, injuriâ abstinere, & pace frui. Si ergo aliqua defensio est justa, imò necessaria, quæ rogo justior, quàm quæ Religionis & Fidei causâ suscipitur? licet domum defendere, non liceat Ecclesiam? licet gladium & facem latroni eripere, non liceat Sceptrum & Coronam? quæ nisi excutias, nunquam gladij, facesque cessabunt? Demus, Regna & Imperia non subdi Pontifici; at subduntur Naturæ, quæ defensionem imperat, aut permittit, nam nec Persæ Gallo subduntur, num ideò Gallus feret, si illi invadant? Aut quæ possit moderatior defensio esse, quàm quæ arma nocituro aufert? negari ergo non potest, jure naturalis Defensionis Regna & Imperia Pontifici Romano subdi. *Secundò*, Ex jure naturalis defensionis aliud & par jus exsurgit, legitimi videlicet belli, quod æquè ad æquitatem naturalem pertinet, estque species naturalis Defensionis. Si quis ergo Princeps publica commercia turbet, Provincias tua invadat, pacta infringat, subditos tuos vi, pecuniâ, malisque artibus corrumpat, certum est, hujusmodi Principem, quamvis alioquin nullo tibi jure subjectum, bello peti, & nisi absistat acceptetque justas pacis conditiones, etiam Regno privari posse, quo modo videmus, tot Regna & Imperia aut eversa, aut translata. Ergo etiam Pontifex Romanus Principes Ecclesiæ infestos, eamque illatâ hæresi corrumpere molientes, poterit justo bello coërcere, & nisi absistant, Coronis privare; cùr enim totius Ecclesiæ defendendæ causâ non liceat, quod licet unius Castri aut Civitatis causâ? *Tertiò*; Si videas innocentem aliquem à latronibus impeti, & continuò trucidandum esse, nec alia ratio suppetat eum injustâ cæde liberandi, nisi tela extorqueas, equosque quibus fugientem insequuntur, injectis vinculis moreris; quis neget, te facere id posse, idque naturam permittere, quæ omnibus innocentiam commendavit? adeò ut Sanctus Ambrosius, & ex illo Doctor Angelicus (a) pronuntiet: *Eum qui non repellit injuriam à socio, cùm possit, tam esse in vitio, quàm ille, qui facit.*

(a) S. Thom. 2. 2. q. 60. a. 6. ad 2.

Idem-

Idemque S. Doctor alibi docet, Principibus etiam infidelibus, nulloque modo subjectis posse ab Ecclesia bellum indici, si fideles persequantur, eosque in suæ Religionis exercitio impediant: (a) quantò magis poterit Principi Christiano titulo Baptismi ac specialis Juramenti Ecclesiæ subjecto? cui enim magis innocentium cura, præsertim in ijs, quæ ad Animam pertinent, æternamquè salutem, quàm Ecclesiæ committitur? Si ergo tu potes latronem vincire, quamvis non tibi, sed Magistratui suo subjectum, ne innocentem perimat, quantò magis poterit Ecclesia constringere Principes, ne animas perdant? *Quartò*: Est etiam jure naturali notum, in mutuis ac reciprocis pactis te nec pacto nec juramento teneri, altero fidem datam fallente, nec promissis stante, unde illud axioma manavit, omni jure receptum: (b) videlicet, *frangenti fidem impunè fidem non servari*. Cùm ergo Principes, quo tempore Imperium ineunt, solemni juramento, se Ecclesiæ, subditisque obstringant, de Catholica Fide observanda, tuendaque: si id non præstent, aut quod pejus est, illi evertendæ accingantur, & promissis absistant, dubium non est, posse publicâ Auctoritate coërceri, exsolvique subditos juramento ac obsequio Principi promisso, quod etiam eleganter docuit S. Doctor (c) in libro de Regimine Principis. Poterit ergo Summus Pontifex in hoc aut simili casu declarare, juramentum non stringere, & pacta rescindi, Principe datam fidem violante; quâ verò in re graviùs violare fides poterit, quàm in ijs, quæ animam, ac eternam felicitatem spectant? Videri possunt juramenta Caroli M. & Ottonis Imperatorum apud Spondan. (d) & Gratianum in Decreto. Et hæc quidem sunt prima naturæ principia, adeoque evidentia, & clara, ut negari possint à nemine, imò illis nemo non conformiter vivit. Constat ergo, quàm injusta fuerit Maimburgi censura negantis, nostram hanc sententiam divino testimonio fulciri; at verò ostendimus, eam verbo Dei scripto, exercito, innatoque subniti, quid ampliùs velit?

VI. *Objicitur VII.* (e) Negat S. Bernardus Pontifici ut tali ullum Dominatum competere, quantò ergo minùs Auctoritas Reges destituendi? verba S. Bernardi (f) sunt: *Esto, ut aliâ quâcúnq; ratione hæc tibi vendices, sed non Apostolico jure, nec enim Petrus tibi dare potuit, quod non habuit.*

Nulla

(a) S. Thom. 2. 2. q. 10. a. 8. (b) V. c. 3. de jurejur. c. 28. de Simon. c. frustra. de R. J. in 6. L. cùm proponas 21. C. de pactis. Et Clement. un. de jurejur. (c) S. Thom. l. 1. de Regim. Princ. c. 6. (d) Spond. ad ann. 800. Grat. c. tibi. d. 63. (e) Maimb. Tr. hist. de l' Eglise de Rome f. 391. (f) Bern. l. 2. de consid. c. 2.

Nulla ergo ex Christi institutione & jure Apostolico Pontifici Auctoritas, quàm sola spiritualis, ligandi videlicet, solvendique Animas.

Resp. Agit sculptorem, non historicum Maimburgus; cædit, truncat, versatque Bernardum, ut statuam mendacio fingat. Negat Bernardus: *Aurum & argentum Pontifices sibi Apostolico jure vendicare, sed aliunde.* Nemo id negat: alioquin Apostoli non essent, qui auro, argentoque caruére. Docet idem Bernardus: *Non reliquisse Apostolos suis successoribus dominationem juxta sententiam Petri.* (a) *non dominantes in Clero, sed forma gregis facti*; & exemplum ac edictum Salvatoris: (b) *Qui major est vestrùm, fiat sicut minor, & qui præcessor sicut qui ministrat, ego autem in medio vestrùm sum sicut qui ministrat*; & concludit: *Planum est, Apostolis interdicitur Dominatus.* Hæc Bernardi sententia est, qui ut patet, non de Dominatu Pontificis in Principes, sed in Clerum loquitur; additque in eundem (c) sensum sequentia: *Domabis lupos, sed ovibus non dominaberis, pascendas utique, non premendas suscepisti.* Ubi planum est, Bernardum de Dominatu etiam in Clerum & Ecclesiasticos loqui. Si ergo eo modo Bernardum explices, quo Maimburgus, sequeretur, non tantùm Regibus & Principibus, sed etiam Clericis imperare Pontifices non posse, id verò absurdum est, & ne quidem à Maimburgo concessum. Vult ergo Bernardus, Pontificem nec sæcularium, nec Ecclesiasticarum Personarum Dominum, sed Pastorem & Rectorem esse, sicque non posse de ovibus suis, earumque rebus pro arbitrio disponere; id enim discriminis est inter Dominum & Rectorem, quòd huic ratio, illi arbitrium pro lege sit: & Domino, quid sibi, Pastori, quid ovibus prosit, curæ est. Tota ergo Pontificia & Episcopalis Potestas *ministerialis est, non dominativa*, quia videl. Ecclesiæ servit, spectatque Ecclesiæ, non Pontificis & Episcoporum privata commoda: & ideò etiam cùm Principes judicat, abdicatque, non id agit Pontifex Potestate Dominativâ, sed ministeriali, quia non suo, sed Ecclesiæ bono. Quemadmodum cùm Tutor pupillo imperat, irritatque ejus contractus, non sequitur, Tutorem esse pupilli Dominum; aut cùm morbidas oves Pastor sejungit, & Medicus infestum membrum truncat, nemo propterea dixerit, Pastorem esse ovium Dominum, Medicum membrorum; imò serviunt etiam cùm sæviunt, & ideò mercedem accipiunt crudelis obsequij. Cæterùm agnovisse Bernardum hanc indirectam & ministerialem Potestatem, quâ Pon-

(a) 1. Petri 5. (b) Lucæ 22. (c) Bernard. l. cit.

Pontifices in temporalia funguntur, dubium non est, nec latuit, ut credo, Maimburgum; sed maluit celare veritatem, quàm fateri se victum. Is enim *libro* 1. *de considerat*: cùm hæc præmisisset: *Non monstrabunt puto aliquando, ubi quispiam Apostolorum judex sederit hominum, aut divisor terminorum, aut distributor terrarum*; *stetisse lego Apostolos judicandos, sedisse judicantes non lego; ergo in criminibus, non in possessionibus Potestas vestra: habent hæc infima & terrena judices suos, quid fines alienos invaditis? quid falcem vestram in alienam messem extenditis?* mox subjungit, quæ ad propositum nostrum apprimè faciunt: *Denique ubi necessitas exigit, audi, quid dicat, non ego, sed Apostolus: si enim in vobis judicabitur hic mundus, indigni estis, qui de minimis judicetis? Sed aliud est, incidenter incurrere in ista, causâ quidem urgente, aliud ultrò incumbere istis, tanquam magnis, dignisq; tali & talium intentione rebus*. Vides hìc, Bernardum duas, distinctasque rerum temporalium constituere Potestates, unam *Directam* & *Ordinariam*, quàm Regibus tribuit, aliam *Indirectam* & *Incidentem*, & *Necessitate urgente*, quam Pontifici Romano. Vides ergo, quàm malâ fide Patres alleget Maimburgus; & quàm rogo imperita fuit illa consequentia: *Prohibentur Pontifices dominari; ergo probibentur Regibus imperare, eósque si necessitas & periculum fidei urgeat, Regnis amovere?* Quasi verò imperare, prohibere, infesta membra secare, lupos arcere, latrones ne obsint vincire, ad solos Dominos, & non etiam ad Ministros, Tutores, Pastoresque pertineat? Rursus, quantum abest à veritate & candore sacri Scriptoris, Bernardum de dominatu in Clerum loquentem interpretari, quasi de Dominatu in Principes loqueretur? & sententiam truncam, detortamque in alienos sensus producere, illas verò tacere, in quibus se ipsum clarè, distinctèque Bernardus explicat? Quî excuses hunc hominem? nisi dicas, necessitate illum deliquisse, quippe non potuisse malam causam nisi pejoribus artificijs sustinere.

VII. *Opponitur VIII.* Sancti Patres, & antiqui Pontifices duas illas Potestates, Temporalem videl: & Spiritualem distinguunt, & unam ab altera independentem constituunt, adeò ut sicut Imperatori nulla in Ecclesias, ita Pontifici nulla in Palatia & Regna sit Potestas; ita enim Gelasius I. Nicolaus I. & Gregorius II. loquuntur: tantumque abest, ut Sceptra & Coronas Imperatoribus raperent, ut potiùs eos colerent demisissimis obsequijs, (a) adeò ut se *eorum vestigijs provolvi, cineres & vermes*

(a) Maimb. cit. c. 29. à f. 394.

mes esse, eorúmque jussionibus subjectos dicerent; quæ sunt verba Pelagij I. Stephani II. & Gregorij Magni.

Resp. I. Duas esse Potestates temporalem & spiritualem, nemo negat; sicut nec illud, jure ordinario & citra necessitatem nullam esse in Principes Regesque Pontifici Potestatem; id enim & ipsi Pontifices fatentur, & nos alibi ex istorum, Patrumque testimonijs, (a) Nicolai videl: Stephani VI. Gregorij II. Alexandri III. & Bernardi probavimus. Id tamen non obstat, ut premente necessitate ac Religionis periculo leges Principibus dare, eosque cohibere non liceat Pontifici: id Jojadas, id Azarias Pontifices florente Synagogâ fecêre, quantò magis id nostris Pontificibus liceat, quorum Dignitas tantò major, sublimiorquè? & ideò S. Bernardus à fastu & adulatione alienissimus, quique Pontifices omni Dominatu, curaque temporalium arcet, nec vult, ut *falcem mittant in Principum messem*, hoc ipsum tamen concedit, si necessitas urget: non ergo sequitur, ut, si Patres ordinariam in Reges Potestatem negent, hanc ipsam etiam negent in casu urgentis necessitatis, & Religionis periculo laborantis. Quis enim nescit, quàm multa necessitas excuset? non licet alteri vitam, non domum adimere, licebit, si ratio publici boni, si defensio exigant: neque hoc est falcem in alienam messem proferre, aut limites egredi Ecclesiasticæ Potestatis; cùm enim omnis Potestas & fœlicitas temporalis ordinentur ad Religionem, veramque Fidem stabiliendam, tanquam media ad finem; Potestas Ecclesiastica, quæ Religioni & Fidei præest, etiam de medijs, hoc est, de Potestate, rebusque temporalibus disponet; neque hoc est limites egredi, cùm eadem sit finis & mediorum disciplina; quamvis enim ad navis gubernatorem id solùm pertineat, ut navim in portum agat, non verò, ut cœli cursum, stellarumque metiatur; nemo propterea dixerit, cùm Ursam, cùm Arcturum & Plejadas examinat, cumq; in omnes Cœli plagas oculum defigit, & in ipso Magnete polum quærit, extra terminos ferri suæ artis, quia videl: quâ ratione hæc omnia media sunt & adjumenta fœlicis navigationis, ad artem nauticam pertinent, suntque Gubernatori necessaria.

(a) Nicol. l. ep. 8. ad Mich. Steph. VI. epist. ad Basil. Imp. apud Baron. ad an. 885. Greg. II. ep. ad Leon. Isaur. ap. Bar. anno 726. Alex. III. in c. 7. de appell. & c. 7. qui filij sint legit. S. Bernard. l. 1. de consid. c. 6. & l. 4. c. 3. V. Reg. Sacerd. l. 1. f. 144 & f. 297.

At non minùs Regia Potestas veræ Religioni, quis enim nescit, quantum intersit veræ Religionis, quis imperet? Testes Anglia, Germania, Suecia & Dania, suorum Principum exempla, & casus secuti: ut ergo Regia Potestas veræ Religioni aut noxia, aut proficua, sic Pontifici subdita; & sicut nimia & assidua Cœlorum contemplatio Nauarcho inutilis, quippe alias curas moraretur huic arti proprias; & illa tantùm salubris, quæ navi gubernandæ servit: ita & Pontifici nulla de Regnis cura, nisi cùm Religio poscit, naufragium factura alioquin, si assiduus & velut ex proposito in has stellas intendat, navis interim curam, cursumque omittet, & dum Regna quærit, animas perdet. Hoc solùm Patres, nec aliud in Pontifice damnant. II. Unde jam patet, quàm incautè Maimburgus dixerit, Potestatem temporalem nulllo modo à spirituali pendere; quî enim fieri hoc potest? cùm bona temporalia sint media & instrumenta Religionis, Fidei, æternæque fœlicitatis: an media à fine, instrumenta à causa principali non pendent? Id perindè esset, ac si diceres, animam omninò à corpore non pendere, cùm tamen nemo nesciat, jacere animam inertem, desidemque, nec posse in actiones micare, languido & ægro corpore; multò magis corpus ab anima pendet, & ideò ab ista sustentatur, alioquin fato cessurum. Sic ergo temporalia à Spiritualibus pendent, & ista illis imperant; sic virtutes, quæ animam exornant, etiam in corpus exundant, & huic moderantur: & ideò Religio, Fides, Charitas non solùm animam ad actus internos, sed etiam corpus ad externos impellunt. Malè ergo supponit Maimburgus, Potestatem Regiam & temporalem à spirituali non pendere, id enim perindè est, ac si dicat, nec terram à cœlo, nec corpus ab anima, nec media pendere à fine, imò si experientiam examinet, cursumque annorum, fatebitur, Regnorum fœlicitatem à Religione fluxisse, & cùm ista aut crevisse, aut declinâsse, quod pronum esset omnium ferè Imperiorum exemplis ostendere, nisi id alij præstitissent. Cicero Romanum Imperium solâ Religionis curâ ad tantum fastigium pertigisse scribit, cujus verba memoratu digna hic adscribam: *Quam volumus*, inquit, *P. C. nos amemus, tamen nec numero Hispanos, nec robore Gallos, nec validitate Pœnos, nec artibus Græcos, sed Pietate ac Religione, àtque hâc unâ Sapientiâ, quòd Deorum immortalium munere omnia regi, gubernariquæ prospeximus, omnes gentes, nationesque superavimus.* [a] Quòd si tantum

(a) Cicero Orat. de Arusp. Resp.

tantum Imperijs contulit æstimata Religio, DEO etiam umbras virtutum adamante, quantum conferet vera, nec mendacijs fucata? Si ergo spiritualia sunt meta & causa bonorum temporalium, idque etiam Pagani agnovêre, quî potuit Maimburgus dicere, potestatem temporalem à spirituali haud pendere? III. Quòd verò addit, Pontifices humillimis formis supplicâsse Imperatoribus, verum quidem est, idq; ad Pontificum modestiam pertinet; & nihil obstat, quin tempus & necessitas poscerent, non eâdem majestate, quâ nuper modestiâ, uterentur, vicesq; obsequendi, imperandique miscerent, nunc abjecti, nunc sublimes, nunc rogantibus, nunc jubentibus similes, utcunque DEI gloria postulâsset; cùm enim Episcopi, ac olim etiam Pontifices Imperatoribus quoad temporalia subjicerentur, quoad Spiritualia verò Patres Imperatorum essent, rogabant ut subditi, imperabant ut Patres; idque tum sacræ litteræ, tum etiam sancti Patres egregiè adverterunt, nam Ecclesiasticus: (a) *Noli*, inquit, *esse humilis in sapientia tua, ne humilitatus in stultitiam seducaris.* Et S. Paulinus: (b) *Illa humilitas condemnatur, quæ non fide, sed ignaviâ mentis hominibus adducitur, & humanam gratiam magis, quàm suam salutem curat, mendacij famula, veritatis inimica, libertatis expers, iniquitati obnoxia.* Et S. Bernardus: (c) *Agit hoc nimirum in cordibus electorum gratiæ prærogativa divina, ut eos nec humilitas pusillanimes reddat, nec magnanimitas arrogantes, magis autem cooperentur sibi, ut non solùm nulla ex magnanimitate subintret elatio, sed hinc maximè provebatur humilitas: ac vicissim ex occasione humilitatis pusillanimitas nulla subrepat, sed quò minùs de sua quisque vel in minimis præsumere consuevit, eò ampliùs etiam in magnis quibúsque de divina virtute confidat.* Quæ Sanctorum monita egregiè ab illis ipsis Pontificibus observata sunt, quos Maimburgus adducit, nec enim eodem semper tono cecinêre, sed jam blandi, jam minaces, jam tubâ, jam chely personabant, ùt Principum mores deposcerent, quod etiam suprà à me notatum, & videri possunt epistolæ (d) Gelasij I. ad Anastasium, Gregorij M. ad Mauritium, & Gregorij II. ad Leonem Imperatores; quæ reverà non tam litteris scriptæ, quàm flammis videntur, adeò libertatem spirant, & animum tanto fastigio dignum, & alibi exempla dedimus. Quid enim fortius illis Gregorij vocibus (e)

 ad

(a) Ecclesiast. c. 13. (b) S. Paulin. epist. 21. ad Amand. (c) S. Bernard. serm. 1 de Virg. Deip. n. 13. (d) Gelas. ep. ad Anast. T. 2. Conc. ap. Bin. Greg. M. ad Maurit. l. 2. ep. 62. Greg. II. ep. 2. ad Leon. T. 3. Conc. V. Regale Sacerd. f. 81. Edit. Anno 1693. (e) Greg. epist. 62. l. 2.

ad Mauritium Imperatorem: *Ecce per me ultimum servum suum & vestrum respondebit Christus; ego te de notario Comitem excubitorum, de Comite excubitorum Cæsarem, de Cæsare Imperatorem, nec solùm hoc, sed Patrem Imperatorum feci. Ego Sacerdotes meos tuæ manui commisi, & tu à meo servitio milites tuos subtrahis? responde rogo pijssime Domine servo tuo, quid venienti & hæc dicenti responsurus es in judicio Domino tuo?* Et Symmachi ad Anastasium Imperatorem: *Precor Imperator, pace tuâ dixerim, memento te hominem, ut possis uti concessâ tibi divinitùs Potestate. Defer DEO in nobis, & nos deferemus DEO in te. Cæterùm si tu DEO non defers, non potes ejus uti privilegio, cujus jura contemnis.* Et Gregorij Papæ ad Leonem Isauricum: *Obsecutus es pervicaci animo tuo, & dixisti: Imperator sum & Sacerdos. Audi humilitatem nostram Imperator, & cessa, sanctámque Ecclesiam sequere, prout accepisti, non Imperatorum dogmata, sed Pontificum. In administrationibus sæculi militarem & ineptum quem habes sensum, ac crassum, in spiritualibus dogmatum administrationibus habere non putes &c.* Taceo invectivas Ambrosij in Theodosium, quas cum pervolvo, ac perpetuis illis blanditijs confero, quibus Principes nostros Maimburgus demulcet, cœlisque exæquat, vehementer fateor, antiquis me Patribus indignari, isti enim semper aliquid in Principibus notabant, quod reprehenderent, Stephanus IV. amores cum Longobarda Carolo M. exprobrat, Athanasius Constantino festinata judicia, Innocentius Arcadio Joannis Chrysostomi exilia, Ambrosius Valentiniano impietatem, aut potiùs conniventiam, Theodosio sævitiam, denique semper in Solibus nostris aliquas Eclipses observant. Hâc verò nostrâ tempestate omnia Principum laudantur, credas, illos priscis Paradisi rosis simillimos, quæ spinarum expertes nascebantur. Si amant, elegantes appellantur, placidique, ac vitium instar semper gratiores alieno amplexu. Si aliena bello invadunt, Heroës ac Bellatores, vastisque animis, ac metas spernentibus: si Pontifices non audiunt, multentque recta monentes, & aras transiliant Religionis, jurium suorum tenaces; denique nullum Principis vitium elogio vacat. Ergo aut antiqui illi, sanctique Patres in censendis Principum vitijs nimij erant, errabantque, aut Principes nostri multò Constantinis, Carolis, Theodosijs perfectiores, nec ex eadem massa peccatrice compacti, aut denique adulatores omnes illi, qui omnes paginas implent ijs elogijs, quæ ipsi Principes erubescant, tacitis intereà maculis, & ideò perpetuis. Quòd si Theodosius & Constan-

stantinus viverent, fallor, nisi Maimburgus utriusque vitijs litaret, solitisque adulandi artibus unius voluptati, & alterius sævitiæ incensum adoleret, & quod olim Nero, ardentem incendio Romam cantu fallere, quàm aquis juvare mallet.

§. IV.

Solvuntur aliæ objectiones, quæ à Maimburgo ex Actis & Auctoritate Ecclesiæ Gallicanæ adducuntur.

SUMMARIA.

1. *Pontificis Indirectæ in Reges Potestati non obesse Acta inter Gregorium, & Ludovicum Imperatorem.*
2. *Neque Acta inter Bonifacium, & Philippum Regem Galliæ, quæ fusiùs percurruntur.*
3. *Nec denique alia ex Actis & Auctoritate Ecclesiæ Gallicanæ à Maimburgo adducta.*

I

Opponitur IX. (a) Cùm Ludovicus, Pipinus & Lotharius in Ludovicum Patrem & Imperatorem arma sumpsissent, seque eorum partibus Gregorius Papa adjunxisset, utque eorum causam promoveret, Româ in castra profectus esset; Imperator missis ad eum Legatis primò conqueri, quòd in hostium castris contra majorum exempla hæreret, deinde cùm intellectum esset, eum anathemata, dirasque parare, nisi filiorum voluntati & postulatis acquiesceret, cordatè ab Episcopis responsum: *Si excommunicaturus adveniret, excommunicatus abiret, cùm aliter se habeat auctoritas antiquorum Canonum.* Liquet ergo vel hoc uno exemplo, Episcopis Galliæ eam opinionem animo sedisse, ut crederent, non esse Pontifici permittendum, ut se rebus causisque Principum immisceat.

Resp. Fallit Maimburgus, remque multò aliter narrat, quàm se habeat, idque odio Pontificis; cui enim alteri causæ adscribas falsam narrationem? quamvis dedecore in solum auctorem recidente. Audi

 Aimoi-

(a) Maimb. Tr. hist. de l'Egl. de Rome c. 30. f. 415.

Aimoinum (a) Floriacensem in sua historia Francica: *Tandem ad id ventum est, ut filios Imperatoris in unum cum copijs, quibus poterant, coire facerent, Gregoriùmque Papam advocarent sub ornatu quasi, qui Patri solus filios reconciliare deberet, aut posset; rei tamen veritas pòst claruit. Cùm verò rumor usquequáque diffusus fereret de cæteris, quod verum erat, de Papa verò Romano, quòd adesset, ut tam Imperatorem, quàm Episcopos excommunicationis irretire vellet vinculis, si qui inobedientes essent suæ, filiorum que Imperatoris voluntati, parùm quid surripuit Episcopis præsumptio audaciæ, asserentibus, nullo modo se velle ejus succumbere voluntati, sed si excommunicaturus adveniret, excommunicatus abiret. Ductus autem Papa in habitationem Castrensem multis assertionibus perdocuit, se tantum iter non ob aliud suscepisse, nisi quòd dicebatur, quòd inexorabili contra filios discordiâ laboraret, ideoque pacem inter utrâmque partem serere velle. Remissus autem ab Imperatore ad filios, ut pacem mutuam necteret, cùm penè omnis populus ad eos torrentis more deflecteret, nequaquam ut fuerat jussus, redire est permissus*: Et post pauca: *Ipsum verò Ludovicum Lotharius ad sua cum Carolo admodùm puero deduxit, & Imperium inter fratres ternâ sectione partitur. Gregorius Papa talia cernens cum maximo mœrore Romam regreditur.* Paulus verò Æmilius (b) in vita Ludovici: *Gregorio in Italiam regresso Lugduni Concilium Episcoporum, quos filij Reges contraxerant, habitum, Imperiùmque Patri abdicatum; quod decretum mox à Gregorio Pontifice Maximo rescissum est, & audacia Archiepiscopi Lugdunensis multata.* Vides, quantum differant Aimoini & Maimburgi narratio. Aimoinus dicit: *Gregorium in castra à filijs Ludovici evocatum, prætextu pacis conciliandæ.* Non ergo Gregorius ideò profectus ad illos est, quòd eis magis, quàm Patri faveret, sed quia illexerant spe pacis ineundæ. Falsum ergo, quod ait Maimburgus, *eum ut perduellibus faveret, in castra venisse.* Rursus scribit Aimoinus: *Rumore jactatum esse, Pontificem ut anathemate Imperatorem feriret, advenisse*; additque: *Cùm verò rumor fereret de cæteris, quod verum esset, de Rom verò Pontifice, quòd ideò adesset, ut Imperatorem excommunicaret.* Quibus verbis apertè ostendit, rumores de alijs fuisse veros, non verò de Romano Pontifice sparsos. Cur rogo Maimburgus rumores accipit pro veritate? an nescit, nihil esse incertius rumore vulgi, & præsertim ab hostibus sparso? nam intererat Principum, ut Pontificem à suis partibus esse crederetur. Et quæ rogo integritas scribentis, veritatem

(a) Aimoin. in gest. Franc. l. 5. c. 14. (b) Æmil. in Ludov. Pio.

tatem & historiam facere, quod Aimoinus rumorem? nec lectorem monere, ne falleretur. Si Maimburgus *jactatum* id diceret, ferri poterat, sed quòd ipse tanquam certam veritatem producat, asseratque, quod rumor tantùm fuit, isque, ut innuit Aimoinus, subornatus; nulla ætas Maimburgo ignoscet, quippe se ipsum dedecore, & lectorem erroribus implicanti. Adjungit Aimoinus: *Surripuit Episcopis præsumptio audaciæ, asserentibus, nullo modo se velle ejus succumbere voluntati*. Vocat Aimoinus *audaciam*, quam Maimburgus pro exemplo adducit: miseram causam tam caducis argumentis nixam! quæ enim vitia excusari non possint, si audacia, & libido, & homicidia pro exemplis adducantur? Sed rem totam absolvit, quod Aimoinus & Æmilius addunt, videl. *Gregorium Papam talia cernentem cum maximo mœrore Romam esse regressum*. Non ergo Gregorius Ludovico adversabatur, alioquin nec ejus vices tanto mœrore prosequeretur, nec decretum, quo Imperio exuebatur, rescinderet, quin potiùs confirmaret. Quis ergo non videat, mireturque, maluisse Maimburgum rumori credere, quàm innocentiæ tot argumentis probatæ? Pro qua & illud facit, quòd Gregorium tribus posteà annis Lotharius bello invasit, nec revocari potuit, nisi Ludovici Imperio, minisque, & festinatâ ad filium Legatione. Audi illius temporis scriptorem Anonymum in vita Ludovici: *Nuntiatum est Imperatori, quòd Lotharius Ecclesiam S. Petri, & homines ejus crudelissimâ cæde vexaret, quæ res animum Imperatoris mitissimum adeò exasperavit, ut quodammodo extraordinariè missos dirigeret, nullum penè ad tantum iter conficiendum spatium tribuens*. Tantum ergo abest, Gregorium Ludovici filijs favisse, ipsi verò Ludovico adversatum esse, ut hunc amicum & protectorem, illos hostes haberet. *Sed*, inquit Maimburgus *cur in hostium castris hærebat Gregorius, Ludovico contempto, & per Legatos exprobrante, ut si more Antecessorum suorum aderat, cur tantas necteret moras, non sibi occurrendo?* Respondeo, non hanc Gregorij, sed Principum culpam fuisse, Pontificem vanâ spe pacis lactantium, & ne castris excederet prohibentium, quod etiam Aimoinus citatus illis verbis notavit: *Nequaquam, ut fuerat jussus, redire est permissus*. *At saltem apparet*, inquit, *noluisse Galliæ Episcopos, Pontificem Romanum negotijs Regum implicari, hoc enim ea verba significant*; *nullo modo se velle ejus voluntati succumbere, si excommunicaturus adveniret, excommunicatus abiret*.

Resp. Mirum esse, ut paucorum Antistitum verba, qui ab armato ad armatos veniebant, vicinâque pugnâ feroces, quosque Aimoinus ipse

præsumptionis & audaciæ notat; toti Ecclesiæ Gallicanæ adscribantur. Cæterùm si removeas verborom intemperantiam, falsamque opinionem, quâ Gregorium credebant Ludovici hostibus favere, verum erat, nihil Pontificis anathemata, si illis justam Ludovici causam morari vellet, & perduellium tueri, valitura. Quippe injusto bello Ludovicus petebatur, ejus verò defensio non justa tantum, sed necessaria; quis verò nescit, non posse justam defensionem anathemate prohiberi? aut quis unquam docuit, Pontifici parendum esse æqua prohibenti, aut flagitia imperanti? Hoc ergo exemplum, etiamsi daremus sincerum esse, incorruptumque, nihil prorsùs ad rem facit, sed intexi debuit inopiâ meliorum, & Maimburgo, cùm virtute non possit, numero pugnante,

II. *Opponitur X.* (a) Bonifacio VIII. jura Coronæ Gallicæ palàm aggresso, præsertim verò in Bulla, cujus initium: *Unam Sanctam* (ea enim Pontificem Romanum etiam quoad temporalia omnibus Regnantibus præficit) nemo ignorat, Philippum Pulchrum Galliæ Regem, omnemque Ecclesiam Gallicanam omnes vires intendisse, & ad futurum Concilium provocâsse, nec unquam subjacere huic Potestati voluisse; patet ergo, quænam Ecclesiæ Gallicanæ sententia tunc fuerit.

Resp. Quæ Bonifacio VIII. & Philippo Regi contigêre, utinam pateretur Maimburgus silentio involui, delerique ex Galliæ monumentis; eorum sanè adeò Philippum puduit, quippe à suis delusum, ut in Concilio Viennensi, teste Nauclero (b) Doctore Sorbonico, eorum memoriam aboleri, nec filijs imputari petierit, obtinuitque publico Diplomate; & planè nulli funestior ea tragædia fuit, quàm Regiæ domui paulò pôst excisæ, ut notat (c) S. Antoninus. Nam Bonifacium quod attinet, nullius innocentia gloriosiùs probata, quod postea dicemus. Quæ ergo Majmburgo delectatio, cineres Regios turbare, & olim obliterata, ac Regno fatalia proferre? ego ea tantùm expromam, quæ innocentiam Bonifacij ostendent. Is Anagniæ in Patria sua operâ præsertim Columnensium, quorum duos purpurâ exuerat, & Nogareti captus tenebatur. Triduum jam fluxerat. Anagnienses & pudore tanti flagitij, & quadringentis equis, quos Ursini adduxerant, freti Pontificem liberant; hostes aut capti, aut cæsi, fugatique; Pontifex advocatâ

(a) Maimb. cit. c. 30. f. 415.
(a) Naucler. de Monarch. p. 4. l. 7. c. 18. Ioan. Rub. in Bonif. f. 235. Villan. l. 9. c. 22. Clem. V. in Regest. epist. 32.
(c) S. Antoninus. p. 3. Tit. 21. c. 3. Bzovius. T. 14.

catâ Concione omnes veniâ donat, tum Romam petit, exceptus infinitâ omnium gratulatione, & in modum triumphantis. Consilium agitantem, in quo tanti sceleris vindictam, & delicto parem repeteret, mors occupavit; placidè solutum esse, sacrisque omnibus procuratum, ac ratione ad extremum constante Processus (a) Bonifacij, Jacobus Stephanesius, (b) Nauclerus, alijque testantur, nec furenti similem, arrosisquè digitis & illiso capite extinctum, si alia omnia desint, satis ex illius cadavere constat, sano integroquè, quod trecentis pòst annis effossum est, & videri authentica Instrumenta possunt apud Bzovium (c) & Rubeum. Obijt 7. Octobris Anno 1303. trigesimo quinto die à captivitate. Missi in Galliam nuntij, qui Philippo mortem referrent. Eâ in Galliam perlatâ Episcopus Maurianensis fertur in hoc vaticinium prorupisse, teste D. Antonino: (d) *Hoc novum magnum dabit Regno Franciæ gaudium, sed extrema gaudij luctus occupabit, nam propter tantum excessum notabile DEI judicium irruet super eum & progeniem ejus.* Successit Bonifacio Benedictus XI. & huic veneno inter ficus floresque propinato Clemens V. operâ Pratensis Cardinalis, & beneficio Philippi Regis, in cujus gratiam sedes in Galliam translata, immenso Italiæ luctu, damnoque. Inter alios articulos Regi à Clemente promissos quartus fuit, (e) *ut Bonifacij memoriam damnaret.* Quis non crederet conclamatum esse? Rege videlicet accusante, Pontifice obstricto, & Reo non silente tantùm, sed etiam extincto? Clemens ad Concilium retulit: illic à trecentis Patribus absolutus: accusatores repulsi, fraudes detectæ, Philippus Rex ingenti pœnitudine tactus, sequè deceptum ingemuit. Audi Nauclerum (f) Doctorem Sorbonicum: *Bonifacium post novem annos Clemens V. annuentibus trecentis Patribus in Concilio Viennensi, ubi præsens aderat Rex Franciæ Philippus, Verum, Catholicum, nullàque labe pollutum fuisse pronuntiavit. Omnium malevolorum calumnias, imposturas, mendaciáque in illius Pontificis famam contorta, ut Regi placerent, placendo illuderent, illusum deciperent, ipse Pontifex cum toto Concilio detestatus execrationi subjecit. Ipsi verò Regi Philippo agnoscenti dissidiorum crimina contra*

Boni-

(a) Process. Bonif. pag. 36. & p. 151. (b) Naucl. p. 4. l. 7. c. 18. Iacob. Stephan. test. oculatus. (c) Bzov. cit. Rub. f. 347. (d) V. S. Antonin. 3. p. T. 20. c. 8. (e) Masson. in V. Philippi. Pulchri, & Ciaccon. in V. Clem. V. (f) Naucl. de Monarch. p. 4. l. 7. c. 18.

Bonifacium perpetrata, eàque per ignorantiam se commisisse, proditoriè Sycophantarum illusionibus illusum deceptùmque profitenti Clemens V. ignouit. Qui cùm valde metueret, ne illa criminum falsorum accusatio, quæ deceptus Bonifacio affinxerat, sibi ac posteris dedecori verteretur, propterea Clemens Pontifex cum universa Synodo sancivit, nunquam Philippo Regi, tanquam innocenti, aut saltem nescienti, proditorum decepto fraudibus ea exprobratum iri. Sed non ideò placatum Numen, nam Civitas Anagnina fame, (a) peste, civilibus bellis, ruinaq; penè deleta, nec priùs à malis cessatum, quàm à Clemente VI. impetrato Episcopo, qui eos noxâ à majoribus contractâ liberaret. Alij proditorum immaturâ aut morte, aut clade sublati. Philippus (b) Rex dum aprum insequitur, equo lapsus, extinctusq; tres filios reliquit, infelices omnes Uxorum adulterijs, teste Divo Antonino & Æmilio: illis breve Regnum, nulliq; mares, & ita familiâ Pulchri extinctâ Valesia successit. Observavit Genebrardus, & ex illo Spondanus, Philippo nihil prosperi evenisse post captum Bonifacium. Si quæras, unde Philippi odia fluxerint; respondet Maimburgus: (c) *Bonifacium in Iura Gallici Sceptri falcem misisse, sèque per celebrem illam Bullam, Unam Sanctam, velut sublatâ in altum face jurgiorum, Regnantibus omnibus præferre aggressum; hinc orta dissidia.* Sic Maimburgus, aut ignarus, aut quod magis crediderim, dissimulans rerum. Quicunq; enim prætextus fuerint funesti dissidij, certum est, causas multò alias fuisse, & quàm decoras Bonifacio, tam indignas Philippo à suis circumvento. Quod ut clarè sub oculos ponam, singula suis annis distinguam.

Anno MCCXCIV. Cœlestinus V. Pontificatu abit, eique in Cardinalium Senatu liberè renuntiat; succedit omnium votis Cardinalis Cajetanus, seque Bonifacium VII. appellat. Multos ea electio gaudio, quàm plures mærore affecit; Cœlestinus enim sanctitate & miraculis populum devinxerat, Principes verò ingenti liberalitate, regendique dulcedine. Bonifacius ergo velut affectatæ Tiaræ ac dolo obtentæ incusatus. Sed immeritò, quamvis enim Cœlestinum rerum humanarum, gubernandique rudem, & in largitiones, Principumque postulata nimis facilem multi illius temporis auctores (d) tradant, præsertim verò Clemens

(a) AleX. Bonon. in descript. Lat. (b) Ioan. Villan. l. 9. c. 65. S. Anton. p. 3. T. 21. c. 3. §. 4. Masson. in V. Phil. Raynald. anno 1314. n. 26. Spond. ad ann. 1314. (c) Maimb. cit. c. 30. f. 415. (d) Lucens. in Bonif. Petrarch. l. 2. de vita solit. Villan. l. 8. & Clem. V. in Bulla Canoniz.

Clemens V. in Bulla Canonizationis; Bonifacium tamen dissuasisse, ne Pontificatu cederet, multi, & oculati testantur; inter quos Ægidius Columna: (a) *Comprobari potuit ex pluribus tunc viventibus, Bonifacium, cùm in minoribus ageret, persuasisse Domino Cœlestino, quòd non renuntiaret, quia sufficiebat Collegio, quòd nomen suæ Sanctitatis invocaretur super eo.* Eadem habet Cardinalis Stephanesius. Obluctata est præsertim Universitas Parisiensis, de qua in Actis coram (b) Clemente V. hæc habentur: *Cùm verò hæc Parisijs inaudirentur, queri & examinari cœptum est super ingressu illegitimo dicti Bonifacij, videl. an teneret dicti Cœlestini renuntiatio, vel non? consuluntur plures Doctores, & in Theologia Magistri, qui viderunt in materia diligenter, & determinârunt eorum plurimi, & magni, Cœlestinum renuntiare non potuisse, Constitutionemque suam in contrarium priùs editam non tenuisse, nec eum id, quia contra DEUM esset, & ejus Evangelium & omnem rationem, statuere potuisse.* Cœterùm errâsse Universitatem patuit ex Concilij Viennensis, & Ecclesiæ assensu, Bonifacium pro vero Pontifice agnoscentis. Et ipse (c) Maimburgus in historia Schismatis Occidentis fatetur, posse, imò debere in aliquo casu Pontificem etiam legitimum, & pro tali habitum Pontificatu cedere, confirmatque Archi-Episcopi Parisiensis auctoritate, cum quo præcipua historiæ sua puncta contulisse se ait.

Anno MCCCXV. Bonifacius Adolfum Imperatorem societate ac fœdere cum Eduardo Angliæ Rege contra Philippum prohibet: utrumq; verò Regem societate componit. Eodem anno Constitutionem edit, quâ libertatem Ecclesiarum contra omnes Principum conatus tuetur vindicatque. Carolum II. Galliæ Principem, & S. Ludovici ex fratre nepotem Siciliæ throno imponit, omnique studio contra Friderici & Siculorum conatus fovet. Constantia Siciliæ Regina Henrico VI. Imperatori nupserat, dato Sicillæ Regno dotis loco. Henricus Friderico II. filio reliquerat, hic Conrado, Conradus verò veneno extinctus Conradino filio, quem Innocentij IV. tutelæ bimulum commisit. At Manfredus Friderici nothus armis, donisque Siciliam obtinebat, Tyranni nomine in Tutorem mutato. Sed Innocentius IV. Urbanus IV. Clemens IV. Rom. Pontifices sibi asseruerant, quippe Ecclesiæ feudum, amis-

(a) Ægid. Columna l. de renunt. Papæ. Stephanes. de renunt. Cœlest.
(b) Acta inter Bonif. & Phil. coram Clem. V.
(c) Maimb. hist. du. grand. Schism. d'Occid. l. 5.

amiſſumque Friderici & filiorum perfidiâ; erantque Majeſtatis rei. Urbanus in Carolum I. Andegavenſium Comitem tranſtulit, S. Ludovici Galliæ Regis fratrem: hujus filius Conradino extincto, pacatisque Siculis, Sceptro ſuccedit. Sed turbatis iterum rebus Friderico Regis Arragoniæ fratri Sicilia ſe dedidit; at Bonifacius VIII. Gallum, uti dicebam, potenter ſuſtinebat.

Anno MCCXCVI. Guido Flandriæ princeps filiam Philippam Eduardo Walliæ Principi, Angliæque hæredi deſpondet. Philippus Galliæ Rex, cui ſuſpecta cum hoſte affinitas Flandri, Guidonem, Uxoremque Corbolium invitat, retinetque, nec prius libertas reddita, quàm ſponſa in fidem data. Interceſſit pro Virgine Bonifacius, ſed neglectæ à Gallo preces; hinc bellum ab Anglo, niſi Bonifacius inducias imperâſſet, quippe dum Chriſtiani Principes inteſtinis bellis conſumuntur, Chriſtianum nomen in Syria deletur. Replendis interim ærarijs, quæ domeſticis bellis exſugebantur, in Anglia, Galliaque graviſſima tributa indicta: in Gallijs centeſima mercatoribus impoſita, tum quinquageſima, nullo Sœcularium, Clerique diſcrimine. In Anglia, obnitente tributis Clero, bona Eccleſiaſtica occupata, cujus poſteà ſceleris adeò Eduardum Regem pœnituit, ut largè fluentibus lacrymis veniam ab Epiſcopis poſceret. Cùm ergo Immunitas Eccleſiaſtica tot modis ab illis everteretur, qui tueri debebant, nec ferre Bonifacius id poſſet, editâ Sanctione Principibus prohibet: *Ne quidquam à perſonis Eccleſiaſticis quovis doni, mutui aut ſubſidij nomine recipiant, niſi Pontifice conſulto, & niſi parcant, anathemate percellit.* Exarsêre Politici, quorum manibus ſacri æris ſemper aliquid hærebat; & ne titulus abeſſet honeſtæ iræ, Bonifacium incuſant, quaſi neceſſarios ſumptus avertat tuendæ Galliæ, belloque à Gallo, Anglo, Germanoque impendente. Utque Bonifacium ferirent ſimili plagâ, edictum à Rege extorquent, quo ne aurum argentumque Galliâ efferretur, prohibebatur. Sed Bonifacius lædi hoc edicto pietatem Gallicam, & majorum exempla oſtendens, nec Gallo opportunum, eo tempore, quo ab Hiſpano, Germano, Angloque bellum inſtaret, Pontificem provocari; effecit apud Regem, ut edictum revocaretur, molli videlicet adhuc Philippi animo, ac remedia admittente.

Anno MCCXCVII. Fridericus Arragonius Siciliæ Tyrannus Cardinales Columnenſes ſibi devincit, trahitque in ſocietatem belli & proditio-

ditionis: eos Bonifacius, cùm molliri, avertiquè haud possent, arcibus, purpurâ, sacrisquè exuit; hinc implacatum ab illis odium, & Bonifacium, Regemque inter perpetuæ discordiarum faces, ac tandem incendium, nescias Ecclesiæ magis, an Regno funestum? Eodem hoc anno Bonifacius dato ad Philippum Diplomate profitetur, nunquam sibi mentem fuisse, ut Galliæ Præsules non possent voluntarijs subsidijs Regem adjuvare, modò vis abesset, nomenque tributi: imò necessitate urgente, aut illos, qui feudum accepissent à Rege, (a) cogi etiam posse. Divus Ludovicus Galliarum Rex hoc ipso anno inter Sanctos relatus.

Anno MCCC. Annum Jubilæum Bonifacius celebrat, ad quem supra ducenties mille peregrinos convenisse ajunt. Carolum Valesium Regis fratrem comprimendis Italiæ, & Siciliæ motibus Imperatorem deligit, oblatis in necessarios sumptus Galliæ decimis, & utriusque Imperij spe.

Anno MCCCI. Philippus ministrorum consilijs actus, Rhemensis, Carnutensis, Laudunensis & Pictaviensis Ecclesiarum bona ac jura occupat, præsertim verò Lugdunensis, Narbonensis & Apamiensis, quarum Præsules earum Urbium dominatu gaudebant. Ipsum verò Episcopum Apamiensem violatâ Immunitate Ecclesiasticâ, immissâ satellitum manu ad se vocat, traditque custodiendum Archiepiscopo Narbonensi. Bonifacius Episcopum solvi, Romamque mitti ad dicendam causam, ablatâ Ecclesiâ Apamiensi, jubet, & Episcopos Galliæ ad Concilium dimitti; nam ut ait S. Antoninus: (b) *Philippus Episcopatus vacantes, cùm essent bona Episcoporum, diripiebat, & investituras eorum facere volebat. Quamobrem Bonifacius ut magnanimus & audax neminem timens cœpit contra ipsum agere, tanquam inimicum Ecclesiæ, & Prælatos Franciæ ad Urbem ad celebrandum Concilium vocavit.* Sed Philippo hæc contra Galliæ Privilegia fieri contendente, Bonifacius, ne obtentu Privilegij Ecclesiæ everterentur, exhiberi ea jubet, & interim viribus carere.

Anno MCCCII. Tandem Gallicæ nubes tempestatem effundunt, tanto tempore collectam. Philippus Ariminensem & Apamiensem Episcopos, quamvis Apostolicam Sedem appellantes, carceribus detinet. Prælatos ad Concilium evocatos Galliâ exire prohibet; & quis crederet?

(a) V. c. Clericis de Immunit. Ecclef. (b) Antonin. 3. p. T. 20. c. 8. §. 20. Ioan. Villan. l. 8. c. 62. Æmil. in. Phil. Pulchro.

deret? isti Pilippo potiùs, quamvis persequenti, quàm Bonifacio, qui illorum causam agebat, detulêre; adeò illos aura, quæ ex Aula spirabat, corruperat, ut præ libertate servitutem amarent. Idem Philippus Legatos Pontificios exire Regno jubet, calumniarum copias (a) pronuntiari è Cathedra Parisijs in æde D. Virginis facit, & à Comminatorijs Bonifacij ad futurum Concilium provocat. Quo tempore Bonifacius Cathedræ suæ juribus vindicandis celebrem eam Decretalem vulgat, cujus initium: *Unam Sanctam Ecclesiam.* Tota hujus Constitutionis summa ea est, ut ostendat, *duplicem in Ecclesia gladium esse, materialem videlicet & spiritualem, & gladium materialem sub spirituali esse. Quòd si Gladius & Potestas materialis exerraverit, corrigendam & judicandam esse à Potestate spirituali.* Hæc Bonifacij doctrina totidem ferè verbis ex Divi Pauli, & Bernardi desumpta est; nam temporalem Potestatem à spirituali judicandam esse illis verbis Apostolus expressit: *Si angelos judicabimus, quantò magis temporalia?* Duplicem verò in Ecclesia Gladium esse, temporalem & spiritualem, S. Bernardus *in l. 1. de consider. c. 6. ad Eugen.* tradit. Non ergo novæ doctrinæ auctor Bonifacius; nec aliud scripsit, quàm quod calamo exemplisque antiquitas expresserat. Sed cùm Philippi animus jam irâ caleret, adderentque faces Regij Ministri, facile fuit Bonifacij verba in aliena sensa torquere; dicebant enim, Pontificem sibi in Francicam Coronam jus vendicare, quasi illa Ecclesiæ Beneficium esset, quam tamen tantùm Cœlo deberet; idque in publicis Comitijs jactatum, quò major in Bonifacium invidia conflaretur. Prohibiti etiam Præsules, ne Concilium, quô à Pontifice vocabantur, adirent. Bonifacius eos omnes censuris afficit, qui Romanum iter morarentur, nec tamen Regem expressit: imò Joannem Cardinalem Parisios mittit, qui Regis animum molliat, exsolvatque censuris.

Anno MCCCIII. Cùm nihil efficeret Legatus Cardinalis, (b) Bonifacius Albertum Imperatorem in Philippum concitat; hic in publicis Comitijs Bonifacium Hæresis, usurpati Papatus, & Simoniæ postulat, totoque Regno vulgari jubet, & ad Concilium provocat, quique Regijs edictis & voluntati obniterentur, exilio pulsi, & ipse Bonifacius, ut suprà indicavi, Anagniæ captus. Hic ordo & series Tragœdiæ, ex qua Maimburgum facilè convincas; nec enim dissidia Philippi cùm Bonifacio ex eo fluxêre, quòd hic aut coronam aufferre minaretur, aut Con-

(a) V. Masson. in vita Bonif. (b) Auctor V. Bonif.

Constitutionem illam, *Unam Sanctam*, ediderit ; hæc enim contigerunt natis jam jurgijs, adultisque, ut suprà vidimus ; imò quàm plurimis beneficijs Philippum Bonifacius affecerat : sed veræ causæ sunt illæ ipsæ, quas Maimburgus tegit , videlicet : *quòd* ægrè haberet Gallos , Cœlestinum Pontificatu cessisse ; is enim cùm omnes suâ virtute metiretur, facillimus erat in Principum postulata , Gallorum præsertim ; successerat Bonifacius , si minori Sanctitate , at majori prudentiâ , nec dolis obviâ: hinc primi Sorbonæ impetus , negantis potuisse Cœlestinum renunciare , ideoque nec Bonifacium Papam esse : *quòd* Ordinem Clericalem tributis, vectigalibus , decimis gravari vetuerit inconsulto Pontifice ; cùm enim bello inter se Gallus , Anglusque sævirent , Regis ærarijs exhaustis , bello sustentando Ecclesiæ premebantur : *quòd* Columnenses purpurâ exuisset, & isti perpetuis querelis Aulam , Regemque incitarent : *quòd* Ecclesiarum Jura , Lugdunensis præsertim , Narbonensis & Apamiensis occupâsset Philippus, quarum Urbium dominatu hactenus Episcopi gavisi erant : *quòd* Episcopum Apamiensem violatâ immunitate inclusisset ; & tandem , Episcopos Galliæ , ut corruenti Immunitati subveniret , ad Concilium evocâsset. Hæ inquam veræ causæ persequendi Bonifacium , sed pudebat istas, quippe Gallo indecoras , nec ejus causæ profuturas , proferre. Quis enim Philippo accederet , ejusque studia probaret , si fateretur , se Pontifici , quòd Ecclesias , quòd Canones, quòd Immunitatem tueretur , bellum dixisse? alia ergo quæsita , si minùs vera , at fallendis incautis aptiora , & quæ colore saltem placerent , si pretio non possent. Quòd verò multi Galliarum Præsules contra Bonifacium , & cum Rege sentirent , nihil Maimburgum juvat ; quis enim nescit , Episcopi in Aula frequentes quot vinculis Regi adstringantur ? nam & chamæleontes ex flore , herbisque , quibus adhærent , colores sumunt. Quæ causa unquam justior fuit , quàm Chrysostomi , Athanasij , Thomæque Cantuariensis ? & tamen nemo his magis, ut Episcopi adversabantur , quippe qui ex Principum nutu pendebant , eosq; sequebantur , quos duci oportebat. Nec mirum ergo , nec novum esse debet , plerosque Galliæ Antistitum Philippo Regi adhæsisse , id enim potentiæ , non causæ dabatur ; præsertim cùm metus & pœnæ jungerentur ; constat enim , quàm plurimos , qui Bonifacio studebant , exilio & carceribus multatos esse , ut Massonius (a) in vita Phi-

(a) Masson. in V. Phil. Processus f. 230.

Philippi, & acta coram Clemente testantur; nihil ergo subsidij à votis Episcoporum, quos metus, & carceres, & exilia urgebant: absint minæ & proscriptiones, liberæque sint voces Episcoporum, nec strepitu catenarum, minisq; expressæ, & tunc demum pondus & momentum habebunt, alioqui n nihil fidei extortis.

Dices; quæ Bonifacius in Philippum scripsit, facitque, à Clemente V. abolita & deleta sunt; ergo id signum est, Regem innocentem fuisse.

Resp. Clementem Gallorum operâ, Regis præsertim, Pontificatu potitum esse, & multa priùs Regi promisisse, ac etiam juramento confirmâsse, præsertim de Bonifacij memoria abolenda, notius est, quàm ut repeti à me debeat. Quid ergo mirum, si Pontifex Gallus, quique in Gallijs morabatur, imò sacram Sedem eò transtulerat, Regi tot beneficijs, promissisque ac jurejurando devinctus erat, multum Philippi gratiæ & potentiæ detulerit, ac presertim paci Ecclesiæ? nec disputaverim, quanto id jure: illud certum, Clementem propterea apud multos male audivisse, & Bonifacij memoriam, quam Philippus persequebatur, cœlesti prodigio assertam esse. Sanè quod Pontificis Potestatem in Reges spectat, Bonifacij vestigijs Clementem inhæsisse patet tum ex Hungariæ Regno, quod contra Ottonis Bavariæ Ducis studia Carolo Martello asseruit, tum etiam ex celebri (a) Constitutione, quam in Concilio Viennensi edidit, & suprà produximus; ut si pugnare velimus Clementis exemplo, plus id Maimburgo, quàm nobis noceat.

III. Addit alia Maimburgus Ecclesiæ Gallicanæ testimonia, ad quæ cùm superiori §. responderimus, nolumus hic repetere. Illud tantùm observa, Ecclesiæ Gallicanæ auctoritatem, & à Maimburgo, & à me proferri, sed longo discrimine; Maimburgus enim non habet antiquiora Gallicani Cleri testimonia & Decreta, quàm à decimo quarto sæculo, & tunc quidem temporis, cùm dissidia inter Pontifices, Regesque ardebant, & Clerus, ut fieri solet, spe, metuque ac etiam adulatione in Regias partes trahebatur, multique pietate ac doctrinâ præcipui Pontifici adhærebant: erantque Conventus illi Gallicani particulares tantùm; nec Maimburgus ex Sanctis Ecclesiæ Gallicanæ Patribus aut Doctoribus proferre aliquem potuit, cui sententiam suam cum decoro committeret: nec enim moror sententias aliquas generales, & quæ nullam

(a) V. Raynald. ad ann. 1307.

nullam penitùs rei, de qua loquimur, mentionem faciunt; multò minùs Concilia aliqua Generalia, quæ sententiæ ejus faveant, produci possunt: planè nullum Maimburgus produxit, quamvis suæ causæ adornandæ omnia concusserit. At verò Ecclesia Gallicana, quam nostræ sententiæ apertè consentientem vidimus, non nova, recensque, sed antiqua, & septimi jam sæculi est, abundatque Patribus, Sanctisq; Ecclesiæ Doctoribus, quinque Concilijs Generalibus prævalida, nec in genere tantùm, sed de casu, quem præ manibus habemus, in particulari & individuo loquitur, & tunc temporis sententiam suam de Pontificia supra Reges Potestate dixit, quando Summa Pontificum, Regumq; concordia, omnique procul affectuum, iræque tempestate, ac placidis annis veritas promebatur. Jam lectoris arbitrium esto, utri sententiæ auctoritas Ecclesiæ Gallicanæ magis suffragetur. Quòd si palma antiquitati danda, nostra multò antiquior, ut quæ novem jam sæcula in Ecclesia duravit, tot exemplis, tot Patrum oraculis, tot Concilijs suffulta, florensque. Valeant ergo, vincantque illæ à Sanctis Patribus toties repetitæ & inculcatæ voces, videl: (a) *Mos iste semper in Ecclesia viguit, ut quò quisque religiosior foret, eò promptiùs novellis opinionibus contrairet. Christianus ergo Catbolicus providebit, ut antiquitati inhæreat, quæ prorsùs jam non potest ab ulla novitatis fraude seduci.* *Sed*, inquit Maimburgus, (b) *Potestas in Reges Pontificia nunquam magis, fortiúsque, ut in ultimo Conventu Parisiensi, repressa, constrictàque est. Rex verò utpote Conciliorum, Canonúmque defensor doctrinam ejus Conventûs quatuor propositionibus comprehensam toto Regno acceptari, colique jussit, eo ferè modo, quo apud Superiores Religionum fieri solet, ut certa aliqua doctrina, Thomæ videlicet aut Scoti teneri jubeatur, concordiæ causâ.* *Resp.* At ego in nullo Conventu magis, graviusque, ut in illo Parisiensi, peccatum esse crediderim, nec simplici, sed cumulato errore, quod pace & reverentiâ Sacri illius Senatûs dixerim, nunquam dicturus, nisi cogeret Majestas offensi. *Primò* enim, quis nescit, iram, metumque huic Choro (c) præsedisse? quos verò fructus exspectes radice infectâ? Repetantur memoriâ Antiochense, Ariminense, & Ephesinum II. Concilia, videbis semper periclitatam esse veritatem, animis irâ, metuque agitatis. Elisæus quamvis adversùs Joram idolis addictum sacro, justoque Zelo inardesceret, non priùs tamen Sancto Spiritu afflari potuit, quàm turbatum, flagrantemque animum

Kk pone-

(a) Vincent. Lirin. commonit. l. 1. c. 3. & 9. (b) Maimb. Tr. hist. de l' Egl. de Rome ch. 30. f. 425. (c) V. Reg. Sacerd. f. 120. Edit. Anno 1693.

poneret mulcente tibicinis manu : (a) *Adducite*, inquit, *mihi Psalten, cùmque caneret Psaltes, facta est super eum manus Domini.* Si ergo cœlesti etiam flammæ tantum fumi est, ut radium veritatis obumbret, quantum erit terrestri illi, densæque, & quam odium ac vindicta incendit? Quæ ergo auctoritas ei Conventui esse potuit, in quo ira præsedit, terror suffragium inijt, metus decîdit, & adulatio subscripsit? quæ si quis neget, Apamiensis tragœdiæ tantùm recordetur, & fatebitur, nihil à me supra verum, sed multum infra memorari. *Secundò.* Negari haud potest, majores causas ad Romani Pontificis cognitionem pertinere, idque inter hujus Privilegia Maimburgus (b) reposuit : at verò causæ, quas Conventus Parisiensis decidendas sibi sumpsit, non majores tantùm sunt, sed omnium maximæ, versantur enim inter prima Ecclesiæ & Reipublicæ capita, Pontifices videl: Reges, & Concilia universalia. Si enim quæstio verteretur, an Gallici Regni Status sint supra Regem, possintque istum judicare, punire, ac etiam Regnis exuere? an à Rege ad Comitia Regni appellari possit? an Sententiæ ac Edicta Regia tanquam errori ac injustitiæ obnoxia recusari impunè possint, & ab illis tanquam ab abusu ad futuros Reges, aut futura Comitia provocari? Si inquam hujusmodi quæstiones agitari Parisijs contingeret, quis non illas maximi momenti esse diceret, quippe ad Regni aut quietem, aut turbas pertinentes, & plurimorum bellorum ac seditionum faces? & qui hujusmodi quæstiones aut hactenus inauditas, aut saltem dudum sopitas excitaret, imò in privatis Conventibus jactari, palamque affigi vellet, quo rogo is alio nomine dignus esset, quàm factiosi ac perduellis? at verò similes omninò in Conventu Parisiensi non propositæ tantùm & auditæ, sed etiam decisæ sunt, imò imperatæ, armatæq; supplicijs, si non jussu, at rogatu, nutuque Patrum. Non dico, factiosos illic, aut perduelles sedisse; absit, me reverentiæ oblivisci, tot Magnatibus, sacrisque Infulis debitæ; illic dico non potuisse tanti, imò maximi momenti causas ab eo Conventu agnosci, multoq; minùs decîdi, quippe soli Pontifici reservatas, etiam Gallorum, & Maimburgi judicio. Quo ergo jure tribunalia miscent, & sepem utriusque Potestatis perrumpunt, sibique causas vendicant Pontifici tantùm sepositas? & qui hæc faciunt, magnæ auctoritatis Maimburgo, invictæque videntur; at nullius mihi, quantæ videl: si de causis Regni Gallici Hispanus pro-

(a) 4. Reg. c. 3. (b) Maimb. cit. c. 5. f. 61.

pronuntiaret, aut Anglus de jure margaritas piscandi in Sinu Persico. *Tertiò*. Omni Jure, naturali videl: divino, humanoque statutum est, ut non priùs in aliquem sententia dicatur, quàm vocatus is fuerit, auditusque, & copia data suas rationes deducendi. Jam verò Conventus Parisiensis Tiaræ Pontificiæ duos, quos habuit, pretiosissimos uniones subduxit, supremum videl: in rebus fidei Judicium, & Potestatem Reges abdicandi, quoties necessitas tutandæ Religionis exegerit: quæ duo si negent Galli ad Pontificem certò pertinere, negare saltem non possunt, dubium esse, an ad Pontifices pertineant; id enim saltem evincunt tot Patrum, tot Doctorum, Conciliorumque testimonia, & præsertim possessio tot exemplis à Romano Pontifice in Gallis exercita. Quo ergo jure potuit Conventus Parisiensis Romanum Pontificem tam egregijs prærogativis exuere, non auditum, non defensum, nec saltem litis admonitum? Cur possessione abdicatus tot annis obtentâ? si vel unum ex opulentis illis Sacerdotijs Archi-Episcopo Parisiensi adimeres, quibus fruitur; nec is priùs causam in senatu dixisset, quantæ rogo de injuria, violatisque legibus querelæ? & tamen quantum inter Pontificem & Archi-Episcopum, inter Sacerdotium, supremamq; Potestatem discriminis? *Dices*, sententiam & declarationem Conventûs Parisiensis ad solam Galliam pertinere. Esto: at Potestas Pontificia non Gallias minùs, quàm alias mundi partes complectitur, nec minus in ijs, quæ fidem, moresque spectant, Gallia quàm Italia Pontifici subjicitur, quod nec Galli ipsi negant; quo ergo jure, non auditum, non defensum Pontificem eo jure privant, quod in Gallijs habuit, posseditq; tot annos, quoque privari nisi auditus non debuit? Demus enim, non habuisse, at saltem habere se credidit, contenditque ingentibus rationibus nixus; non ergo condemnari debuit, nisi præsens, auditusquè. Quòd si dicant, nihil novi Parisienses statuisse, sed tantùm antiqua, & jam olim à Patribus statuta, declarâsse. Respondeo, hoc ipsum in dubium vocari, imò gravissimis rationibus ostendi, Patres & Concilia contrarium statuisse: non ergo tam grave, & controversum dubium decîdi à Parisiensibus debuit, nec præsentibus, nec auditis partibus, quarum intererat; alioquin si is litem lucretur, vincatque, qui stare pro se Jura & Scripturas dicit, seq; nihil aliud expetere, quàm olim Jure & Scripturis decisa, & ideò nec judice, nec sententiâ opus esse; quis tam reus, quem non continuò absolvas? nec enim tam malam causam quis

 habeat,

habeat, qui non Canones, non Leges, & scripturas appellet; imò ij maximè, qui suæ causæ minus confidunt, tympanorum more, fortiùs ex vacuo sonantium. *Quartò.* Certum est, non posse superiorem ab inferioribus judicari, multòque minùs juribus, quæ habere se contendit, privari. Quis verò Conventum Parisiensem Pontifici & Concilijs præposuit, ut ab istis sancita ille refigeret? ergo Conventus Parisiensis Concilijs Viennensi, Lateranensi, Lugdunensi ac Constantiensi major ut quæ hæc comprobârunt, ille damnaret? & doctrinam in ijs Concilijs non prolatam solùm, sed etiam ac toties exercitam aboleri juberet, imò seditiosam, sacrisque scripturis adversam appellaret? huc ergo tendunt tot illa encomia, ac prærogativæ Conciliorum à Gallis invidiosè jactata, ut videlicet Pontifici quidem præferantur, Galliæ tamen Episcopis subjaceant, ab istis, ut libuerit, obliteranda. Concilia Ecclesiam universalem repræsentent, Concilia errorum expertia, Concilia omni Pontifice superiora, Conventui tamen Parisiensi ad pedes jaceant, corrigenda, improbanda, imò, & damnanda, utcunque Aulæ placuerit, & Infulis ab Aula pendentibus. Quòd si Conventus Parisiensis ingenuè fateatur, ut planè fateri debet, se multò infra Concilium esse, & Pontificum decreta; quærimus, quâ ergo auctoritate ausus fuerit sententiam proferre, imò imperare, ac minacibus decretis obtrudere, adeò Conciliorum doctrinæ, exemplisque adversam? Num ergo Archi Episcopus Parisiensis pateretur, aliquem è Decanis suis Ruralibus collectis Clericorum Comitijs Archi-Episcopi Decreta contrarijs evertere, & suas opiniones Archi-Episcopi præferre, imò imperare? atqui non minùs Archi-Episcopus, Conventusque Parisiensis Pontifici & Concilijs subest, quàm Decani Antistiti suo; non ergo contra Pontificum, Conciliorumque Decreta statuere quidquam poterant; & quæ statuerunt, nullius ponderis ac momenti sunt. Si enim corrigi, judicarique Pontifices & Concilia oportebat, ab alijs Pontificibus & Concilijs decuit, non à Conventu Parisiensi, cui nulla in majores potestas; alioquin quanta Hierarchiæ Ecclesiasticæ confusio, si liceat contra superiorum statuta non tantùm docere, sed etiam imperare? Id quoque egregiè observavit Cardinalis Richelius (quo vix alius doctior, certè nemo Regi suo addictior, magisque de Regno Galliæ meritus) in libro, (a) quem Episcopus scripsit,

(a) Cardinal. de Richel. livre intitulè; *Le principaux points de Foy de l' Eglise. ch. 8.*

scripsit, & necdum Romanâ Purpurâ insignis; sic enim cap. 8. gallicè scribit, quæ ego latinè reddam: *Ipse Clerus Ecclesiæ alicujus particularis, qualis est Ecclesia Gallicana, non posset hanc quæstionem decidere, cùm ad solam Ecclesiam pertineat fidei articulos definire; imò cùm in hac re jus & causa vertatur omnium Regnorum Statuúmque Orbis Christiani, uni & particulari Regno, sine auctoritate, assensúque aliorum Regnorum permissum non est de hac re sententiam ferre; imò quod plus est, ex hujusmodi decisione* (quod videlicet Pontifici Romano nullo casu liceat de Regnis disponere) *necesse est certissimum schisma in Ecclesia consequi; cùm videlicet articulus Fidei singularis, & pro una tantùm Ecclesia Gallicana statuitur, non pro tota Ecclesia Catholica, unde schismatis & divisionis in rebus Fidei occasio dabitur. Adde eam sententiam* (quæ videlicet Pontifici Romano Potestatem Indirectam adimit) *bono & securitati Regnantium non solùm inutilem, verùm etiam noxiam esse, ut ex ijs videre est, quæ super hoc argumento magnus ille Perronius Cardinalis scripsit, sæculi sui ornamentum, quique materiam hanc eâ eloquentiâ & doctrinâ, quam omnes in hoc Purpurato demirantur, prolixè discussit.* Vides hîc à Richelio necdum Purpurato, Romæque obstricto, sententiam Perronij Cardinalis (qui Pontificis Romani Potestatem Indirectam tam ardenter eruditèque defenderat) approbari: quâ igitur facie audet Maimburgus dicere, nunquam id Galliam sensisse? num igitur Perronius & Richelius Cardinales Galli non erant? num in sinu Sorbonicæ scholæ non enutriti? num doctrinâ & charitate in Principem, supra omnes, qui unquam Galliam insederint, non eximij? num in nupero Conventu Parisiensi aliquis fuit, qui Perronio & Richelio, non dicam præponi, sed ne quidem æquari potuerit? num uni Perronio aut Richelio mille Maimburgi sufficiant? Et iste sciverit, quod illi ignoraverint? negat Perronius, negat Richelius hanc esse Galliæ sententiam, affirmat Maimburgus; utri major fides? utri plus credas? V. Dissertat. 1. §. 7. Object. 7.

Nec obstat, Pietatem & Religionem obtendi; id enim commune jam omnibus fallere volentibus, ut videlicet honesta prætexant, & quod de Panthera memorat Plinius, *odore invitat perituros*. Estque præferendæ Religionis artificium tam vetus, ut S. Leo jam olim illud observaverit in epistola(a) ad Theodosium Imperat. *Privatæ causæ Pietatis aguntur obtentu, & cupiditatum quisq; suarum Religionem habet velut pedissequã.* Patet ergo ex dictis

 aucto-

(a) S. Leo ep. 25. ad Theod.

auctoritatem Conventûs Parisiensis, quam inter præcipuas Maimburgus ponit, plane nullius ponderis esse, nullamque habere vim probandi. Sed nec minùs inane illud, quod addit: *Regem videlicet, utpote Sacrorum Canonum Protectorem, Conventûs Parisiensis Declarationem recipi toto Regno jussisse, idque exemplo superiorum Regularium, suos Clientes unius Doctoris sententiæ adstringentium concordiæ studio.* Jussisse Regem, Declarationem Parisiensem toto Regno vulgari, recipique nemo inficiatur. At verò id fecisse tanquam Canonum Protectorem, unum est ex solemnibus Maimburgo paradoxis; persecutoris enim Canonum, non protectoris est, doctrinas Canonibus adversas munire, suamque illis auctoritatem præstare; neque Rex id suo, sed aliorum instinctu fecit, tegentium videlicet privatas vindictas alienâ & deceptâ Majestate. Et verò in qua Religione receptum vidit Maimburgus, doctrinas imperari Canonibus, Concilijs, Pontificibus, Sanctisque Patribus ac moribus adversas, qualis est illa, quam buccinantur Politici? Scio, multis in scholis receptum esse, ut à sententijs Augustini, Thomæ, Scotique abscedere non liceat; sed ut non liceat à Declaratione Parisiensi, nec ratio, nec conscientia permittet: spesque omninò est, vbi primi impetus deferbuerint, cesserintque voces Aulæ adulantium, Regem tandem, Galliamque æquitati cessurum; & quod semper evenit, brevis ævi futuras fraudes, perpetuâ veritate.

FINIS

Primæ & secundæ Dissertationis.

DISSER-

DISSERTATIO III.

In

Qua refutantur, quæ Maimburgus in favorem secundæ Propositionis Parisiensis producit, conaturque Romanum Pontificem Concilio Generali submittere.

§. I.

Refelluntur Maimburgi argumenta ab exemplis Leonis, Vigilij, Honorij, Siricij, Silvestri Pontificum, & Concilij Arelatensis petita.

SUMMARIA.

1. *Concilia si Acephala sint, aut Pontifici opposita, aut ab eo non confirmata; non esse certa Spiritûs Sancti organa, nec erroris expertia, idque testimonio Patrum, ipsiúsque Maimburgi, & rationibus probatur.*

2. *Majorem esse Pontificis, quàm Concilij auctoritatem, verbis exemplísquè probatur Leonis Magni, frustra Maimburgo circa unum, alterúmve Leonis verbunt rixante.*

3. *Pertexitur Vigilij historia. Nestorij mores, promotio, hæreses, damnatio, extrema.*

4. *Nestorij libri edicto Theodosij flammis cremati, eorum loco à Nestorij Clientibus Theodori Mopsvvesteni scripta varijs linguis evulgantur.*

5. *Eutychetis error, & Concilium Chalcedonense, in quo Theodorus Cyri, & Ibas Edessæ Episcopi absoluti, & quas ob causas?*

6. *Bellum tribus Capitulis indictum odio Eutychianorum Concilio Chalcedonensi adversantium. Vigilius consilij anceps in omnem se partem versat, fugitque Thessalonicam.*

7. *Concilium Constantinopolitanum. Vigilij pro tribus Capitulis constitutum, & rationes. Tria capitula in Concilio Constantinopolitano damnata, cui & Vigilius subscripsisse fertur concordiæ studio.*

8. *Causam trium Capitulorum nihil ad fidem spectâsse, Gregorij, & Pelagij Pontificum, & totius ferè Occidentis testimonio, exemploque probatur, qui in causa trium Capitulorum obluctari Concilio Constantinopolitano non prius desiit, quàm Pontificum auctoritate vinceretur. Nec Vigilium mutatis toties sententijs errâsse.*

9. *Honorij PP. innocentia multis modis ostenditur: ac etiamsi admittas hæreticum fuisse, nihil contra Pontificum auctoritatem concludi.*

10. *Ex Concilio Arelatensi nihil contra Pontificis auctoritatem colligi, sed multa pro illa, ubi etiam Maimburgi errores notati; & luculentissimum Zosimi Pontificis testimonium.*

11. *Siricij quoque Exemplum nihil contra Pontificis authoritatem, sed pro illa potius militare.*

12. *Ex Gerberti Historia stabiliri potiùs Pontificis auctoritatem, quàm everti; & quàm malâ fide eam recitet Maimburgus.*

I.

MOre suo Maimburgus prælium initurus ingenti buccinatu pugnæ præludit, videlicet: (a) *Nunquam elapsis retrò annis in Ecclesia dubitatum esse, quin Concilio universali Pontifex subderetur: hanc unicam & veram causam esse, cur elapsis temporibus de hac quæstione altum silentium fuerit; id se verò factis exemplisque probaturum, quibus opponere nihil possis.* Sic ille ingenti pompâ verborum aures auditorum animosque captans. Cæterùm quàm malè hujus Auctoris præmissa rebus ipsis respondeant, floresque autummi æmulentur colore tantùm nobiles, & fructuum steriles; jam Lector didicerit quàm plurimis experimentis, & quæ mox dicam, adhuc clariùs aperient.

Subesse Concilia Romano Pontifici in Regali Sacerdotio (a) copiosè probatum est, idque Scripturæ & Conciliorum tam claris testimonijs,

(a) Regal. Sacerdot. l. 2. à §. 319.

monijs, ut planè responderi ad ea nihil possit: nec ipse Maimburgus aliquid reperit, quòd opponeret tam evidentibus argumentis, & ideò illa omnia silentio transmisit, fugam quàm prælium malens desperatâ victoria; nihil eorum, quæ illic dicta sunt, repetendum duxi, sed solùm quæ Maimburgus scripsit, examinabo, temporis ac verborum parcus, & unicæ veritati intentus; ergò rem ipsam aggredior.

Opponit 1. (a) Spiritus Sanctus est, qui in Concilijs Oecumenicis loquitur, & cui soli infallibilitatem Concilij debemus; quemadmodùm plurium ac discordium vocum concentus, & harmonia, non organis, non fistulis, sed artifici, ac Musico debetur instrumenta moderanti, & ideò in decisione ac Decretis primi Hierosolymitani Concilij hæc verba leguntur: *Visum est Spiritui Sancto & nobis.* Anima ergo Concilij est Spiritus Sanctus, atqui Pontifex Romanus subest Spiritui Sancto, ergò etiam subest Concilio, cujus voces & Decreta, sunt voces & decreta Spiritûs Sancti.

Resp. Verum est Spiritum S. per Concilia loqui, & voces Concilij Universalis voces esse Spiritûs Sancti juxta illud Christi Domini: *Non enim vos estis, qui loquimini, sed Spiritus Patris mei, qui loquitur in vobis.* Cæterùm non omne Concilium est aptum organum Spiritûs Sancti, nec omnes Concilij voces sunt Spiritûs Sancti; quis enim dicat Decreta Conciliorum Ariminensis, cui 400. Patres assederunt, Ephesini secundi, cui 128. Antiocheni, Basileensis, aliorumque, in quibus toties, tàm graviter erratum est, à Spiritu Sancto fluxisse? & de quibus Gregorius Nazianzenus (b) conquestus est: *Nunquam sine periculo & offensione Sacerdotum haberi Conventus, & nullius Concilij finem latum, faustúmque visum à se esse.* Sicut ergò non omnis fistula canenti apta, ita nec omne Concilium est aptum organum loquentis Spiritûs Sancti: sed illud tantùm, quod Oecumenicum est, quod legitimè convocatum, approbatumque à Romano Pontifice, ut alibi probatum est. Quomodo enim erit Concilium Universale, quod integrum non est? quomodo autem integrum, cui Caput deest? integrum Templum fundamento destitutum? Integra Familia Oeconomi aut Vicarij expers? Cùm ergò Pontifex Romanus sit Caput, Fundamentum, & Paterfamilias Ecclesiæ; tàm non potest sine illo, ejusque assensu Concilium dici Universale, legitimum, integrumque, quàm non potest exercitus sine Duce,

(a) Maimb. cit. cap. 17. fol. 201. (b) Gregor. Nazianz. ep. 55. ad Procop.

Duce, domus sine fundamento, familia sine Oeconomo integra dici. Apparuitque id ipsum in prima illa Synodo Hierosolymitana, quam meritò exemplar omnium aliarum dicas; in qua licèt omnes Spiritu Sancto abundarent, non priùs tamen vox Spiritûs Sancti audita, aut contentiones pacatæ, quæ Sanctos Antistites agitabant, quàm Petro sententiam præloquente, ac viam Spiritui Sancto parante.

Audi sacrum textum. (a) *Convenerúntque Apostoli & seniores videre de hoc verbo*: (b) *Cùm autem magna conquisitio fieret, surgens Petrus dixit ad eos: quid tentatis DEUM, imponere jugum super cervices discipulorum, quod neque Patres nostri, neque nos portare potuimus? Tacuit autem omnis multitudo.* Ubi vides priùs Concilium varijs opinionibus agitatum esse, quàm Petrus loqueretur: posteà eo sententiam proferente, lite jam velut finitâ, omnium silentium esse consecutum. Hæc etiam causa fuit, ut sæpè à Patribus dictum sit, nullum valere Concilium, nullosq; Canones præter Romani Pontificis auctoritatem sanciri posse; quia videlicet credebant Patres, ut animam in corpore capitis experte mutam esse; ita nec Spiritum Sanctum in Concilijs loqui, nisi per Caput Ecclesiæ, quod est Romanus Pontifex. Audi eorum verba. Patres Concilij Romani sub Damaso PP. (c) *Numerus Episcoporum, qui erant Arimini congregati, præjudicij vim habere non debet, præsertim cùm formula illa composita sit, néque Episcopo Romano, cujus sententia ante omnia expectanda erat, nec Vincentio, néque alijs consentientibus.* Et Gelasius I. *Cognoscant igitur illud secundùm scripturas sanctas, traditionémque Majorum, secundùm Canones regulásque Ecclesiæ, pro fide communi & veritate Catholica & Apostolica, pro qua hanc fieri Sedes Apostolica delegavit, factámque firmavit, à tota Ecclesia indubitanter recipi* (loquitur de Synodo Chalcedonensi) *alia autem, quæ illic prolata sunt, vel potiùs ventilata, quæ Sedes Apostolica gerenda nullatenus delegavit, mox à Vicarijs Sedis Apostolicæ contradicta manifestum est. &c.* Ubi vides illa tantùm ab Ecclesia recipi Concilia, quæ & quatenùs à Sede Romana sunt approbata, quæ verò & quatenùs approbata & confirmata non sunt, nec in Ecclesia recipi oportere. V. Regale Sacerd. f. 351.

Nicolaus I. (d) *Denique in Universalibus Synodis quid ratum, vel quid prorsus acceptum, nisi quod Sedes B. Petri probavit, ut ipsi scitis: sicut econtrariò, quod ipsa sola reprobavit, hoc solummodò constat hactenùs reprobatum.*

Et

(a) Actorum 15. (b) Patres Concil. Roman. Anno 359. (c) S. Gelasius Tomo de Anath. Vinc. ab init. T. 2. Concil. Obijt Anno 496. (d) Nicol. I. PP. epist. 7.

Et S. Leo IX. (a) *Non lateat vos, non debere præter sententiam Romani Pontificis Universale Concilium celebrari, aut Episcopos damnari, vel deponi; quia etsi licet examinare, definitivam tamen dare sententiam absque consultu Romani Pontificis non licet dare, quod in sacris Canonibus statutum potestis invenire. Scilicet, quia omnium Ecclesiarum Majores & difficiliores causæ per sanctam Sedem definiendæ.* Socrates (b) de Concilio Antiocheno loquens: *Julius Romanus Episcopus neutiquam aderat, nec quemquam, qui ejus locum suppleret, eò misit, cùm Canon Ecclesiasticus habeat, non oportere absque sententia Romani Pontificis Decreta Ecclesijs sanciri.* Et infra: (c) *Julius Episcopus, ijs qui Antiochiæ convenerant, per litteras respondit, eos contra Ecclesiæ canones egisse, cùm Canon Ecclesiasticus vetet, ne Decreta absque sententia Episcopi Romani Ecclesijs sanciantur.* Et Sozomenus: (d) *Lex est ad Sacerdotij dignitatem spectans, quæ pronuntiat acta illa irrita esse, quæ præter sententiam Episcopi Romani constituuntur.* Si ergo ex Sanctorum Patrum, Canonumque sententia, quæ in Concilijs statuuntur, nisi à Romano Pontifice approbentur, irrita & nulla sunt, nec recipi ab Ecclesia debent; necessariò sequitur, ut Concilium Pontifice destitutum, aut quod pejus est, Pontifici oppositum, non esse Spiritûs Sancti organum, sed falli & errare posse; qui enim sint voces & organa Spiritûs Sancti, quæ *irrita*, quæ *nulla sunt*; quæ *Sacris Canonibus adversa & probibita*, quæ *recipi in Ecclesia non debent*, quæ *improbari possunt*, quæque *ultimam & definitivam sententiam expectant Romani Pontificis?* Sic enim Patres loquuntur. Non ergo loquitur Spiritus Sanctus per Concilium Acephalum, & capite truncatum, quale est, quod Pontifici aut opponitur, aut auctoritate illius & assensu caret. Errat ergo Maimburgus, cùm scribit: (e) *Romanos Pontifices, cùm Decreta Conciliorum confirmant, nihil aliud agere, quàm ut votum suum & suffragium apponant, eâdem omninò ratione, quâ alij Episcopi qui Concilijs intersunt, quique Concilio superiores utique non sunt; dicuntur tamen acta Concilij confirmare, cùm illis subscribunt, suùmque calculum addunt.* Sed ex productis supra testimonijs, quis non videt, quantum intersit inter confirmationem Romani Pontificis, aliorumque Episcoporum? si enim Romani Pontificis assensus & confirmatio æquè ac unius ex alijs Episcopis, non est absolutè necessaria, cur ergo Patres, ipsique

(a) S. Leo. IX. ep. 4. Obijt Anno 1054. (b) Socrates lib. 2. hist. Eccles. c. 5. (c) Idem c. 13. (d) Sozom. lib. 3. c. 9. (e) Maimb. Traittè histor. ch. 27. fol. 209.

ipsique Canones toties repetunt, irrita, cassa esse Concilia, sacrisque Canonibus adversa, & prohibita, quæ neq; recipi in Ecclesia debeant, nisi accesserit Pontificis confirmatio? quomodo irrita? quomodo cassa, si nihil necessarium illis desit? quod si confirmatio Pontificis nihil habet supra aliorum Episcoporum confirmationem, ergo dicentur cassa, irrita, prohibita, improbata Concilia, quibus votum unius aut alterius Episcopi, Tholosani v. g. aut Salisburgensis, aut Viennensis, aut Antiocheni non accesserit; quæ omnia & absurdissima sunt, & in Patribus, sacrisque Canonibus nunquam lecta, nunquam audita. Vides in quæ absurda animus ruat semel alienis affectibus tinctus, occupatusque, & veritati occlusus. Ergo antè Pontificis assensum imperfecta Concilia, nec satis certa, quæ in illis Decreta sunt: idque ex principijs à Gallis & Maimburgo admissis omninò consequitur. Fatetur enim in Tractatu historico de prærogativis Ecclesiæ Romanæ: (a) *Pontificis partes & munus esse, ut judicium & sententiam ferat in causis majoribus, & fidem ac mores spectantibus*; quod his verbis Gallicè expressit: *C'est à luy de juger des causes les plus grandes, comme sont celles, qui regardent la foy, & qui sont ambigues, les coustumes Universales, &c. dont le jugement luy apartient, & luy doit estre rapporté, &c.* Si ita est, & toties à Patribus inculcatur, ergo Summi Pontifices, cùm Concilia confirmant, in quibus maximæ tantùm causæ Fidei Morumque agitantur; non solùm id agunt, quod reliqui Episcopi, hoc est, nudum suffragium & votum ferunt; (id enim non esset ulla prærogativa Pontificis Romani, cùm ad singulos Episcopos pertineat) sed insuper ultimum judicium & sententiam dicunt, adeò ut *probare* aut *improbare possint* à Concilijs Universalibus Decreta, ut Nicolaus primus loquitur. Nec tamen frustra sunt Concilia: cùm enim ad fidem stabiliendam, hæresesque debellandas, non sufficiat decernere, quid credendum sit, sed oporteat insuper rationes credendi in medium proferre, scripturas explicare, quæ ab hæreticis opponuntur, revincere, & manifestæ falsitatis arguere, quodque præcipuum est, de remedijs cogitare, quibus & infecti sanentur, & ad sanos pestis haud perveniat; quis non videt hæc omnia longè copiosiùs, tutiùsque à Concilio obtineri, ubi ex toto Catholico orbe Patres doctrinâ, pietate, ac experientiâ præcipui conveniunt, quàm à solo Romano Pontifice? nam & duo oculi plùs uno vident; & stellæ, quamvis à sole radientur, & hic solus

etiam

(a) Maimb. Traittè histor. ch. 5. f. 61.

etiam sine illis diem efficiat; habent tamen suos ac proprios influxus, quibus adjuvant solem, redduntque potentiorem Orbi gubernando: hoc ergò Patres Pontifici, quod stellæ soli; lucent, juvantque, sed diem non reddunt.

Dices, Concilio Constantinopolitano primo nec per se, nec per Legatos Damasus Pontifex præsedit, & tamen pro Oecumenico & legitimo habitum est; ergò approbatio Pontificis non est Concilio necessaria.

Resp. Non interfuit quidem Damasus illi Concilio, quippe qui eodem tempore Synodum Romæ collegerat, ad quam & Orientales Episcopos evocavit; sed tamen certum est approbâsse, & confirmâsse, quæ in hac Synodo contra Arianos Decreta sunt, id enim expresè Photius testatur libello de septem Synodis, & S. Gregorius *M. l. 6. epist.* 125. ubi scribit: *Non omnes ejus Concilij canones receptos à Romana Ecclesia esse: Canones, inquit, Constantinopolitani Concilij Eudoxianos damnant; sed quis fuerit eorum auctor Eudoxis, minimè ostendunt. Romana autem Ecclesia eosdem canones, vel gesta Synodi illius, hactenus non habet, nec accipit, in hoc autem eandem Synodum accepit, quod est per eam contra Macedonianos definitum.* Hîc Gregorius apertè testatur, non omnes illius Concilij canones à Romana Ecclesia receptos esse; supponitq; penes Romanam Ecclesiam esse, quos Conciliorum Canones probet, improbetque: quomodo ergò major Concilij, quàm Pontificis auctoritas, si penès istum est Conciliorum Canones alios falsi damnare, & rursum omnes examini subdere, an vero, an falso consentiant? planè non est hoc Concilio subdi, sed præesse, nec obsequi, sed imperare.

At, inquit Maimburgus: (a) *Si Decreta in Concilijs sancita nec certa sunt, nec vires habent, nisi post Romani Pontificis sententiam? ergò hujus arbitrio steterit, utrùm ad fidem aliquid pertineat: & si decretis Nicæni Concilij Silvester Papa abnuisset, ergò & Ariani hæretici non essent, & eorùm errores æquè ac alias opiniones amplecti impunè ac sine culpa licuisset, quæ omnia absurdissima sunt, & à nemine concessa.*

Resp. Si aliquid roboris huic argumento insit, non minùs Concilij auctoritatem, quàm Pontificis evertit. Quæro enim si Concilium Nicænum decrevisset, filium non esse æqualem Patri; an ideò pro vero haberi id debuisset? aut ante Concilij Decreta liberum erat Divinitatem filio adimere? aut Arius nisi post Concilij sententiam hæreticus non fuit? quòd si dicas: hypothesim illam esse impossibilem, &.ut

(a) Maimb. Traittè hist. ch. 17. fol. 209.

& ut in scholis loquimur, de subjecto non supponente; neque enim Concilium errare posse, aut aliquid contra veritatem in scripturis revelatam definire; & Arium quidem, aliosque hæreticos etiam ante Concilij sententiam fuisse, quippe qui veritati in scripturis expressæ, agnitæque obluctarentur, nec judicio Ecclesiæ submitti vellent. Alios verò & plerosque errâsse quidem, non tamen ante Concilij sententiam hæreticos dici potuisse, cùm parati essent veritatem admittere, si docerentur. Hæc igitur si tu dicas in favorem Concilij, ego multò magis, majorique jure in favorem dicam Pontificis, ejusque Confirmationis; Pontifici enim, non Concilio dictum: *Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*. Pontifici: *Tibi dabo claves regni Cœlorum*. Pontifici: *Ego pro te rogabo, ut non deficiat fides tua*. Pontifici denique, non Concilio: *Pasce oves meas*. Cùm ergò toties in scripturis habeamus Ecclesiam Pontifici regendam, docendamque commissam esse: nunquam verò Pontificem Concilio aut Ecclesiæ regendum, pascendumque: cur non malis id dicere, quod scriptura dicit; quàm dicere, quod nunquam & nullibi dicit? Præsertim quia si Pontificis confirmationem removeas, unde constabit Concilium aliquod Universale & legitimum fuisse? unde vota libera non metu, non fraude, non pretio extorta, non ambitione aut contra æquitatem corrupta, ut in Concilijs Ariminensi, Ephesino, Constantinopolitano, ac etiam Chalcedonensi, & Basileensi evenit? Quis me certum firmumque reddet, non æquè alia concilia errâsse, aut erratura, si errârunt illa tot, tamq; egregijs Patribus florentia? an credam historicis Concilium aliquod Universale & legitimum fuisse scribentibus? quasi verò errantibus Concilijs, & tot Patrum cohortibus unus alterque historicus errorum sit expers: aut fides mea, quæ Divina & certa esse debet, ac etiam, si oporteat, morte sancienda, ex unius aut alterius historici narratione pendeat. *At Ecclesia Concilium recipit, & ideò legitimum ac Universale esse constat*. Imò ut Ecclesia recipere teneretur, oportuit priùs constare legitimum & Universale fuisse, unde autem id constabit, si Pontificis Romani auctoritatem & confirmationem submoveas? Deinde Ecclesia non solùm recipit decreta, canonesque Conciliorum Universalium, sed etiam particularium, imò privatorum subinde Doctorum, non ergò sequitur Concilium legitimum & Universale fuisse, quia ab Ecclesia receptum est. Patet ergò ex hactenus dictis, cùm Pontifex confirmat, eam confirmationem non honorariam esse, aut

aliorum

aliorum Episcoporum Confirmationi parem, sed omninò & absolutè necessariam.

II. *Opponitur* 2. S. Leo Magnus, quamvis opinionem Eutychetis hæresis damnâsset, & duas in Christo naturas litteris ad Flavianum Patriarcham datis egregiè asseruisset, permisit tamen eandem Eutychetis causam in Concilio Episcoporum examinari tanquàm *in pleniore judicio*; imò ad Theodoretum scribens, sibi gratulatur, suam de duabus naturis sententiam à Concilio confirmatam, totoque Orbe receptam esse: sic enim in litteris ad Flavianum scribit: *Quia piè ac religiosè Christianissimus Imperator haberi voluit Episcopale Concilium, ut pleniore judicio error aboleri possit.* Agnoscit ergo Leo Papa judicium Concilij esse plenius & superius judicio & sententiâ Concilij, sicque majorem hujus auctoritatem, quàm illius esse. Idem S. Pontifex epistolâ ad Flavianum: (b) *Gloriamur*, inquit, *in Domino, qui nullum nos in nostris fratribus desiderium sentire permisit, sed quæ nostro prius ministerio definierat, universæ fraternitatis firmavit assensu, ut verè à se prodiisse ostenderet, quod priùs ab omnium sede firmatum totius orbis judicium recepisset.* Supponit ergò S. Leo definitiones Pontificem confirmari, & rursum examinari à Concilio posse; nec priùs constare, an à DEO prodierint, quâm *si totius Orbis recipiantur judicio*: quæ omnia ostendunt Concilia supra Pontifices esse.

Resp. 1. Similis Examinatio Epistolæ Agathonis facta est etiam in Synodo 6. ut patet actione 8. in Epistola Constantini: *Perpensis Evangelijs, & Apostolicis vocibus, comparatisque cum ea ijs, quæ à SS. Concilijs Universalibus statuta, nihil non concinens inventum est &c.* Sed hæc collatio & restauratio sententiæ Pontificiæ non erat necessitatis, sed ex voluntate Pontificis, atque ad melius esse; alioquin cùm in VIII. Synodo Concilium definivisset citandum Photium, & Photianos, ijsque præsentibus refricandam esse sententiam Nicolai I. contra eum latam: *Statuimus, ut illi citentur, ac præsentes factâ defendendi potestate judicentur*; Legati repulerunt hanc definitionem Synodi dicentes, non sibi liberum esse, Romani Pontificis sententiam rescindere. Allegat hoc factum Concilij VIII. Marca l. 4. c. 17. n. 3. Sic etiam ut idem notat ibidem: Gelasius alijque Pontifices passi non sunt causam Acacij ab ipsis decisam, iterum in Synodo Oecumenica examinari.

Cur

(a) Maimb. Traitté hist. ch. 18. f. 213. (b) S. Leo epist. ad Flavian. 16.

Cur ergo in alijs casibus, etiam in materia fidei permisére? Ob bonum pacis, ut hæretici convincerentur & fautoribus privarentur, utque à se odium, & invidiam Principum amolirentur. *Vide etiam infra hoc §. n.* 11. *Object.* 7. Præcipuas verò inter causas ob quas Epistola Leonis in Concilio Chalcedonensi examinata est, illa est, quod Monachi Eutychiani eam corrupissent, & Nestorianismis implevissent, unde opus fuit Leonem ejus Originale latinum in græcum vertere, & ad omnes Episcopos Orientis mittere, ut constat ex ejus Epistolis. Fallit ergo Maimburgus cum in historia S. Leonis T. 2. fol. 70. dicit Epistolam Leonis ad Flavianum fuisse in aliquibus à Concilio emendatam, cùm ex eadem constet contrarium. *Rursus*: Eutychiani clamabant Leonis Epistolâ contineri Nestorianismum, (confundebant enim Naturam cum Persona, & ideo Dioscorus in Leonem tanquam Nestorianum anathema dixerat) sicque Patres totâ Sessione 5. unâ voce testantur: *Epistolam Leonis conformem esse Concilijs Nicæno, Constantinopolitano, & Ephesino, ac literis Cyrilli, à quibus omnibus doctrina Nestorij damnata fuerat.* Sanctus quoque Augustinus *l.* 4. *ad Bonif. c. ult.* negat ullâ Synodo Oecomenicâ ad damnandam hæresin Pelagianam opus esse; quia videl: ut ait Serm. 11. de Verb. Domini c. 10. *Jam ad Sedem Apostolicam duo Concilia missa sunt, & in Rescripta quoque venerunt; causa finita est:* & tamen causa hæc finita iterum examinata est in Concilio Ephesino, ut patet ex Relatione Synodi ad Cælestinum S. PP. Alij quoque Pontifices, ex adductis causis permiserunt sententias suas retractari, non tantùm in Concilijs Universalibus, sed etiam particularibus, ut Zosimus in Concilio Africano (*V. hoc §. in fine. n.* 10.) Silvester in Arelatensi (*V. hoc §. n.* 10.) & alij Pontifices (*V. hoc §. n.* 11. *Object.* 7. Athanasij quoque causa, & Flaviani, quos Julius & Leo absolverant in Concilijs Sardicensi, & Chalcedonensi, revisa est, imò Concilium Constantinopolitanum convocatum est, *ut fides Concilij Nicæni corroboraretur*: in eo quoque Divinitas Spiritûs S. jam in Nicæno asserta pleniùs examinata. *Ita Socr. L.* 5. *c.* 8. Et Theophanes Orat. in S. Nicephor. Patriarch. scribit Anno 842. Constantinopoli Synodum particularem convocatam esse, ut confirmaretur Synodus Oecumenica Nicæna 2. jubente Imperatrice Theodora, ut Episcopi *se Patrum auctoritate confirmarent, quos in varijs libris invenissent.... Tunc Nicææ Sanctum Concilium Oecumenicum meritò firmam obtinuit auctoritatem, ac robur, cùm omnes, quæ in ipso Decreta fuerant, confirmârunt.*

mârunt. Quod ergo aut Pontifices, aut Concilia Oecumenica permiserint sententias suas in alijs Concilijs revideri, ad reducendos, magis magisque convincendos & lucrandos hæreticos, nihil obstat supremæ auctoritati: nam spontanea cessio, & licentia non est signum subjectionis, sed coacta. Cujus manifestum argumentum in Leone X. qui credebat, imò definierat in Concilio Lateranensi Sess. 10. Papam esse supra Concilium, eumque secuti Pontifices; & tamen permisêre causam erroresque Lutheri damnatos iterum examinari in Tridentino. *V. Gratianum post can. Testes 2. q. 7. & canon. Petrus eodem cum Glossa.* Sed Canon *Petrus* videndus est in ipso S. Gregorio, qui fusè & eleganter in rem nostram L. 9. Epistol. 39. ad Theotistam loquitur.

Resp. 2. Auctoritatem Romani Pontificis multò Concilijs superiorem esse, nemo clariùs ut Leo Magnus doctrinâ exemploque professus est; nec finem mirandi facio, Maimburgum in urbe Regia, & sub oculis tot eruditorum, tantâ fiduciâ res compertissimas negare, cavillarique circa apices verborum, cùm mens & sententia Leonis sit apertissima, perinde ac si aliquis lucere solem negaret nubeculâ tantùm circa illum exortâ, quamvis aliàs mille radijs se prodat. Audi Leonem & judica. Primò in illa ipsa epistola ad Synodum Ephesinam data, quam Maimburgus citat, circa finem hæc Leo (a) scribit: *Fratres nostros Julianum Episcopum, Renatum Presbyterum, & Hilarium Diaconum misi, qui vice meâ sancto Conventui nostræ fraternitatis intersint, & communi nobiscum sententiâ, quæ Domino sint placitura, constituant; hoc est, ut primitùs errore pestifero damnato, etiam de ipsius, qui imprudenter erravit, restitutione tractetur, si tamen sensus hæreticos, quibus imperitia ejus fuerat irretita, plenè apertéque propriâ voce damnaverit.* Et Epistola ad Concilium Chalcedonense: (b) in quo ejusdem Eutychetis causa discussa est. *Fraternitas Vestra*, inquit, *me Synodo existimet præsidere, qui nunc in Vicarijs meis adsum, & jam dudum in fidei Catholicæ prædicatione non desum, ut qui non potestis ignorare, quid ex antiqua traditione credamus, non possitis ignorare, quid cupiamus. Unde fratres Charissimi rejectâ penitus audaciâ disputandi contra fidem divinitus inspiratam, non liceat defendi, quod non licèt credi, cùm secundùm Evangelicas authoritates, Apostolicàmque doctrinam plenissimè & lucidissimè per litteras, quas ad Flavianum Episcopum misimus,*

 fuerit

(a) Epist. Leonis ad Synod. 2. Tom. 2. Concil.
(b) Leo in epist. 45. Concil. Chalced.

fuerit declaratum, quæ sit de sacramento Incarnationis Domini Nostri pia & sincera confessio. Et Epistolâ 33. ad Pulcheriam Augustam: *Remoto longarum disputationum labore Cyrilli Alexandrini Episcopi epistolæ acquiescat, & epistolæ meæ ad Flavianum, quia & mea & SS. Patrum de Incarnatione concors per omnia & una Confessio est, quam si quis existimaverit non sequendam, ipse se à compage Catholicæ Unitatis abscindit.* Similia habet epist. 40. & 41. ad Martianum Imperatorem. Et 49. ad Pulcheriam Augustam. In quibus imitatus est Leo Cœlestinum Antecessorem suum, qui in commonitorio Legatis suis ad Concilium Ephesinum dato, hæc clarissima & digna memoratu habet. (a) *Auctoritatem Sedis Apostolicæ custodite; siquidem & instructiones, quæ vobis traditæ sunt, hoc loquantur, ut interesse Conventui debeatis: ad disceptationem si fuerit ventum, vos de eorum sententijs judicare debeatis, non subire Examen.* Constat ex his omnibus Cœlestinum & Leonem præscripsisse, quid credi, quid decerni oporteret, ut videlicet primò hæresis Eutychetis damnaretur, ut à doctrina litteris Cyrilli & Leonis comprehensa ne latum unguem discederent Patres, idque sub pœna anathematis: ut disputationibus abstineretur: ut Eutyches verbo scriptoque hæresin recantaret, sicque cathedræ restitueretur: ut denique Legati de Patrum Concilijq; sententijs judicium ferrent; ipsi verò Pontificis Romani doctrinam minimè examini, judicioque Concilij subderent: potéstne aliquid dici imò cogitari, quod ampliùs Pontificis supra Concilium auctoritatem exprimat? aut qui sunt characteres superioris, si isti non sunt? aut quod unquàm Concilium tales Pontificiæ auctoritati & Decretis Leges præscripsit, quales Leo Concilijs? tantumque abest, ut Concilium quereretur doleretque Leonem aliena usurpare, & auctoritatem Concilijs debitam in se transferre, ut potiùs summis laudibus Leoni acclamaret, ejusque epistolas velut Cœlo lapsas amplecteretur, ut videre est in actis Concilij *actione* 2. circa finem. Nec Leonis Potestas intra verba stetit, sed processit in exempla. Cùm enim Patres fidei professionem concepissent, essetque omnium votis comprobata, soli Leonis Legati eam, quòd minùs perfecta, rejecerunt, Patresque quamvis obluctantes, ut aliam ederent, coëgêre, idque imperio, & auctoritate, manifestoque Potestatis, quam in Concilium exercebant, argumento. Audi acta Concilij, *actione* 5. Omnes Reverendissimi Episcopi præter Romanos & aliquot Orientales

(a) Commonitorium Cœlestini nuper editum per Steph. Balluz. ex M. S. Colbertino.

les clamaverunt: *Definitio omnibus placet; hæc fides Patrum: qui aliter credit, anathema sit. Paschasinus & Lucentius Vicarij Sedis Apostolicæ dixerunt: si non consentiunt Epistolæ Apostolicæ Beatissimi Papæ Leonis, jubete nobis rescriptum dare, ut revertamur.* Vides hic iterùm tantum abesse, ut Leo doctrinam & epistolam suam examini Patrum Concilijque subdat, ut potiùs velit, aperteque & in pleno consessu profiteatur, oportere, ut Patres ad normam, mentemque Leonis decernant; éstne rogo discipulum hoc agere, an Magistrum? obsequi, an imperare? Si Pontifex Concilio subest, cur imperat? cur à toto Concilio probata improbat rejicitque? cur compellit Concilium oblitterare jam ab omnibus Decreta & nova proferre? cur suam epistolam pro norma præscribit, eique Concilium alligat, nec patitur ab ea recedi? Cùm ergò Patres nihil mutare in Definitione jam facta vellent, quia tamen non satis Eutycheten confutabat; Judices Concilij nomine Imperatoris; *Cognoscite*, inquiunt, *quia in Partibus Occidentalibus debet fieri Synodus, eò quod Religiositas nostra hìc noluit de Vera, & Orthodoxa fide indubitanter definire....* Vides hìc dissolutionem Synodi (quam jam supra Pontificis Legati minati fuerant, si non consentirent Epistolæ B. Leonis) iterum intentari. Cùm tamen Patres pertinaciter defectuosæ suæ Definitioni inhærerent illis verbis: *Aut Definitio persistat, aut discedimus; qui contradicunt, Nestoriani sunt, qui contradicunt Romam ambulent.....* Iterum Judices: *Addite Definitioni secundum judicium sanctissimi P. N. Leonis duas esse naturas in Christo, inconvertibiliter, inseparabiliter, & inconfusè:* tandem Patres convicti aliam Definitionem confecère additis expressè illis verbis Leonis *inconvertibiliter, sunt* ut videre est actione 5. circa finem. Eâdem auctoritate Pontificis Legati canonem 28. Synodi Chalcedonensis irritum, cassumque voluerunt, quo videlicet primus locus post Romanum Pontificem Alexandrino debitus Archiepiscopo Constantinopolitano cedebatur, quo iterum ostendêre, Pontificem non subdi, sed imperare Concilio, & rescindere ab isto perperam facta. *Vide Actionem 15. Con. Chal. circa finem.* Perrexerunt quidem etiam post contradictionem Leonis Patriarchæ Constantinopol. usurpare secundum locum, contradicentibus Patriarchis & Clero Alexandrino; sed non obstat hoc auctoritati Leonis, sicut transgressio Decalogi non obstat auctoritati DEI prohibitivæ: nec Concil. Chalcedonense objecit Leoni, non esse ejus Potestatis rescindere Decreta Concilij. Quod si ea quæ sunt Juris humani, & mutari cum tempore possunt; a Concilio statui nequeunt repugnante Concilio, quantò minus, quæ Fidei & Juris Divini?

Allegat Leo causam, cur Constantinopolitano Patriarchæ secundas deferri nolit, quia id obstat Canonibus Nicænis, non quod isti mutari non possint in rebus meræ Disciplinæ (ut postea mutati sunt) sed quia nondum aderant causæ sufficientes, & ne videretur gratis repugnare. Jam Lectoris judicium esto, quàm verè Maimburgus dixerit, Leonem doctrinam suam Concilio examinandam permisisse, cùm potiùs eam pro norma & amussi Concilio præscripserit, vetueritque ab ea recedi: quis dicat Lydium lapidem ab auro, perpendiculum à pariete examinari, & non potiùs contrarium?

Cur ergò dixit Leo, Concilij judicium plenius esse, ab eòque aboleri errores oportere?

Resp. 3. Quia licèt Concilium oppositum Papæ, aut ab ipso non confirmatum, sit infra Papam; conjunctum tamen, & approbatum à Papa, multò perfectius, utiliusque est, quàm solùm Papæ judicium, ut etiam suprà monuimus: nec verò quæstio est, an Concilium confirmatum à Papa sit infra aut supra Papam (hæc enim quæstio est meri nominis, & theoretica, ac ferè illi similis, quam speculativi in scholis agitant, an videlicet DEUS solus sit majus bonum, quàm DEUS & Creaturæ) sed an Concilium à Papa non confirmatum, imò Papæ oppositum sit supra Papam, eique imperare possit; unde patet, ne statum quidem quæstionis Maimburgum intellexisse, quî ergo scopum tangeter nunquam visum? Quemadmodum ergò licèt Rex sit supra Senatum, nec aliqua sit contra Regiam voluntatem auctoritas Senatûs: si tamen Rex in senatu & cum senatu agat, nemo dubitat, multò ejus diplomata meliora & perfectiora fore (utpote tot aliorum consilijs & instructionibus acuta) quàm si à solo prodeant. Idem de Pontifice dicas, præsertim in causa Eutychetis: in qua cùm non solùm ageretur de Decretis Fidei scribendis: sed etiam de modo hæreticos convincendi, exarmandi, Eutycheten restituendi, Imperatorem ne perverteretur (nam pestis jam aulam penetraverat) edocendi, quis non videt hæc omnia multò securiùs perfectiùsque à Concilio Græcorum Patrum, quàm Romæ à Leone tot rerum ignaro peractum iri? præsertim cùm Dioscorus, alijque, qui Eutycheti studebant, ausi essent in Leonem sententiam proferre; non ergo eum judicem paterentur, quem ipsi reum damnatumque peregerant: prudentis ergo fuit celare potiùs, quàm exponere Majestatem. Quòd verò Leo Pontifex sibi gratuletur, sententiam suam de duplici Christi natura à Concilio receptam esse, ideò est,

eſt, *tum* quòd multi, qui diſcordias quàm pacem malebant, Leonem non eadem cum Concilio ſentire jactarent, quod ipſe Leo in epiſtola (a) ad Martianum Auguſtum teſtatur: *tum* quia ut idem Leo in epiſtola ad Theodoricum ſe explicat; etiam quæ Fidei ſunt, quæq; omne dubium excludunt, examinari poſſunt, non eâ quidem ratione, ut eis ſubeſſe falſum ſuſpicemur; ſed ut clarè intellecta, & cum ratione & ſcripturis collata tantò meliùs firmiùsque animo hæreant. Quàm multa in ſcripturis examinamus? nec ideò dubij, ſed avidi veritatis; audi ipſum Leonem (b) in eadem epiſtola ad Theodoricum: *Ipſa quoque veritas, & clariùs emiteſcit, & fortiùs retinetur, dum, quæ Fides priùs docuerat, hæc poſteà examinatio confirmaret*. Cæterùm perſuaſum fuiſſe Leonis, non Pontifices Concilio, ſed Concilium Pontificibus ſubdi, manifeſtum eſt ex ſuperiùs dictis, & ex auctoritate, quam in Concilium Chalcedonenſe Leo exercuit, expreſſitque clariſſimè in epiſtola ad Theodoricum, quam citat Maimburgus: cùm enim Leo gratulatus ſibi eſſet, Concilium in eandem ſecum ſententiam conſpiràſſe, hæc ſubjungit: *Ut in hoc quoque capite membra concordent, in quo ampliùs nobis creſcit gaudendi materia*. Et poſt pauca: *Multùm denique Sacerdotalis officij meritum ſplendeſcit, ubi ſic ſummorum ſervatur auctoritas, ut in nullo inferiorum putetur imminuta Libertas*. En hìc iterùm apertè Leo profitetur Pontificem in Concilio Univerſali partes *Capitis* agere; reliquos Epiſcopos *membra* eſſe; ſi Pontifex illius ſacri Corporis Caput eſt, ergo ad eum pertinet dirigere, gubernare, movere; ad Patres verò dirigi, gubernari, moverique. Rurſus per ea verba: *Sic ſummorum ſervatur auctoritas, ut in nullo inferiorum putetur imminuta Libertas*. Clariſſimè oſtendit ſupremam in Concilijs Poteſtatem penes Pontificem eſſe, Patres verò inferiores, ſubditosque; & tamen Maimburgus, cùm ſuperioritatem Pontificis tàm luculenter in epiſtolis Leonis expreſſam videat, & quod majus eſt, clariſſimis exemplis in conſpectu Chalcedonenſis Concilij exercitam probatamque: hæc omnia ſilentio tegit, cum duobus aut tribus verbis rixatur, aquam in pumice & victoriam in ſyllabis quærens; quæ tamen ut vidimus, & ipſa nihil ad rem faciunt. Vide etiam Diſſertat. IV. §. I. n. VII.

 III. *Op-*

(a) Epiſt. Leon. ad Mart. Aug. 63. inter ep. SS. PP.
(b) Leo ep. 67. ad Theodoric.

III. *Opponitur* 3. (a) Exemplum Vigilij Pontificis : hic enim cùm constitutionem edidisset, quâ tria Capitula comprobabat, vetabatque, ne à quoquam mortalium damnarentur; Concilium Constantinopolitanum quintum & Vigilij Constitutionem, & doctrinam trium Capitulorum examinandam suscepit, damnavitque obluctante primùm Vigilio, ac tandem Concilio cedente. Si ergò Concilium examinat damnatque, quæ tanto studio, tantaque animi contentione ac solemni diplomate Vigilius decreverat; oportet utique majorem esse Concilij, quàm Pontificis auctoritatem, & hunc illius judicio subjacere. Vigilij verba in Constituto ad Imperatorem Justinianum inter alia hæc sunt : (b) *Apertissimâ lucet veritate ex verbis epistolæ venerabilis Ibæ rectissimo ac pijssimo intellectu perspectis, Patres nostros in Chalcedone residentes rectissimè orthodoxam ejusdem viri fidem pronuntiâsse, & ideò præsentis sententiæ vestræ auctoritate statuimus atque decernimus, cum in omnibus, tum etiam in memorata venerabilis Ibæ epistola intemeratum Patrum Chalcedone residentium manere judicium*. His verbis Vigilius non solùm Personam Ibæ, sed etiam ejus epistolam, quamvis mille blasphemijs plenam hæresi absolvit, & in mitiorem partem explicat, idque obtentâ Concilij Chalcedonensis auctoritate. Additque in fine Constituti: *Si quid verò de ijsdem tribus Capitulis contra hæc, quæ hîc asserimus vel statuimus, factum, dictum atque conscriptum fuerit, hoc modis omnibus ex auctoritate Sedis Apostolicæ refutamus*. En Vigilium ex Cathedra decidentem! & tamen Concilium Oecumenicum Constantinopolitanum à tota Ecclesia receptum, cultumque contrarium omninò decidit, sic enim loquitur: (c) *Si quis defendit epistolam Ibæ, quam ad Marim Persam hæreticum dicitur Ibas scripsisse, quæ abnegat DEUM Verbum ex Virgine Maria incarnatum, & eam non anathematizat, & qui præsumit eam defendere, vel insertam ei impietatem, nomine sanctorum Patrum, vel Concilij Chalcedonensis, anathema sit*. Concilium ergò non damnat solùm, sed etiam anathemate punit Vigilium ejusque constitutum. (d) Et Pelagius II. ac Gregorius Magnus apertè Vigilium ignorantiâ errâsse profitentur, ac postmodùm meliora edoctum

Con-

(a) Maimb. Traittè Hist. ch. 18. fol. 216. & ch. 17. fol. 89. & ch. 11. fol. 348. & hist. du Pontific. de S. Gregor. l. 1. f. 31. (b) Constitùtum Vigilij non procul à fine apud Baron. ad Annum 553. n. 196. (c) Concil. Oecum. 5. collat. 3. cap. 14. (d) Pelagius II. ep. 7. quæ est 3. ad Episc. Istr. Gregor. M. lib. 3. ep. 2. 3. 4. 37. & lib. 7. ep. 10. 53.

Concilij sententiam amplexum esse, Constituto, quod prius ediderat, enixè damnato. Patet ergò tot Pontificum, qui post Vigilium sedêre, imò totiùs Ecclesiæ consensu, quæ tria Capitula damnavit; & Pontificem erràsse, & à Concilio correctum, imò perculsum esse anathemate, & rursus Pontifices infra Concilium esse, & ab isto judicari posse, punirique.

Resp. Multum spei collocat Maimburgus in Constituto causaque Vigilij: ea verò qualis fuerit, altiùs repetemus, atque ut clariùs veritas appareat, omnia per annos distinguuntur. Anno CCCCXXVIII. Sisinio Episcopo Constantinopolitano morte sublato, Theodosius imperator ex Populi voto Nestorium sufficit Presbyterum & Monachum Antiochenum. Pietas illum Zelusque adversùm hæreticos, & vis eloquentiæ omnibus commendaverant: sed, ut notat Theodoretus, ingentem ambitionem, quâ infulas captabat, his dotibus texerat simulatâ virtute. Nata ex ambitione se ostentandi cupido, veterumq; contemptus: & novorum, quæ magis animos stringunt, ingens prurigo, ac tandem hæresis. Dicebat in Christo ut duas Naturas, ita duas Personas esse, Divinam, Humanamque, & ita DEUM nec conceptum, nec natum ex Virgine, nec passum, mortuumque, sed hominem solùm. Latuit aliquandiu venenum tum dulcedine orationis, quâ errores condiebat, tum opinione virtutis, quâ populum occupaverat externa spectantem, ignarumque occulti. Anno CCCCXXIX. Nestorius hæreses suas palàm expromit, binisque litteris à Cyrillo Alexandriæ Episcopo erroris monetur. Sequenti proximè anno collectâ Romæ synodo Cœlestinus Pontifex Nestorium infulis privat; Cyrillo prosecutionem causæ, suasque vices delegat. Hauserat virus à Theodoro Mopswesteno Nestorius Chrysostomi quondam in Monasticis collega. Anno CCCCXXXI. Nestorij causa in Ephesina Synodo agitatur, & ipse cùm ne quidem adesse dignaretur quamvis vocatus, hæresis damnatus, ac Episcopatu exutus est: libri flammis addicti. Supervenit post quintum diem Joannes Episcopus Antiochenus jam olim Nestorio amicus, irâque in Cyrillum fremens, antiquâ quippe æmulatione Alexandrinæ & Antiochenæ Sedis, ac recenti odio ob amici casum, præsertim quòd à Patribus expectatus non esset, pugnam instaurat; sublevatque Nestorium varijs in Cyrillum Patresque conjectis calumnijs; sed momentaneum solatium; quippe fraudes detectæ, & Nestorius primò in Monasterium,

tum in exilium ejectus, ubi linguâ vermibus exesâ, solutoque putredine corpore vitam absolvit. Joannes & ipse à Patribus damnatus, dejectusque, semper tamen ei mora pœnitendi data: nam & spes erat clementiâ flecti posse; metus verò, ne si duriùs haberetur, totam Syriam desperatâ veniâ perverteret: respondit que eventus, nam sequenti anno Joannes Nestorio, hæresique abjuratâ, cum Romano Pontifice primùm, mox cum Cyrillo in gratiam redijt, junctisque dextris in Nestorium duxit.

IV. Anno CCCCXXXV. Theodosius lege latâ Nestorij libros, quibus hæresin propagabat, cremari jubet: at qui Nestorio studebant, Theodori Mopsuesteni libros evulgant, Syriacâ, Persicâ, Armenicaq; linguâ conscriptos, quò à pluribus legerentur. Theodorum pietatis & doctrinæ species, & ex istis veneratio celebrem reddiderant; at eodem, quo Nestorius veneno turgebat, imò à Theodoro Nestorius acceperat; ergò mutato solùm nomine eadem pestis serpebat. Accensa, ut fieri amat, partium studia, alijs Theodorum laudantibus, detestantibus alijs, quippe qui eosdem in Theodoro errores agnoscerent, aliâ quidem larvâ, sed eodem vultu parique fœditate. Fuerat inter præcipuos Theodori, Nestorijque cultores Theodoretus (a) Cyri Episcopus, vir pietate & doctrinâ insigni, sed pari in Cyrillum odio, & cujus Capitula instinctu Joannis Antiocheni confutaverat; sed tandem veritati cedens, & Nestorium, cujus amicitiam coluerat, detestatus est, & Cyrillo placatur, ut ex ejus scriptis apparet.

V. Anno CCCCXLVIII. Eutyches Archimandrita dum nimio inconsultoque ardore Nestorium persequitur, in aliam hæresim impingit, docetque, ut unam in Christo Personam, sic unam Naturam esse; nec abstitit, monitus quamvis à Flaviano Episcopo Constantinopolitano, damnatusq; repetitâ Synodo: sed obstinaverat animum, aut pretio sui, aut aulæ patrocinio, Chrysaphij præsertim, multorumque Episcoporum nova præ antiquis amplexantium. Delendo igitur tàm pernitioso errori Synodus Chalcedonensis indicta, ubi omnium votis hæresis Eutychiana conclamata est. In hac Synodo, quod maximè ad rem nostram facit, duo Episcopi Theodoretus Cyri, & Ibas Edessæ Episcopi Nestorianæ hæresis suspecti à Patribus absoluti sunt. De Theodoreto jam dixi, de Iba hæc accipe; is cum alijs Syriæ Episcopis Joanni Antiocheno

(a) Theodoret. ep. 1. ad Sperad. & 83. ad Dioscor. & l. 4. adu. Nestor.

theno adhæserat, Cyrillo infensus, & Nestorio amicus, pro cujus erroribus ad Maryn Persam epistolam scripsit, in qua & Theodorum laudibus effert, Cyrillum verò perstringit, tanquam is odio in Theodorum anathematismos scripsisset; & hæresi Apollinaris infectus esset; cùm enim Cyrillus unam Christi Personam assereret, Ibas unam Naturam intelligebat, videturque totum hoc certamen cum Cyrillo inde provenisse, quòd Ibas socijque Personam & Naturam confunderent, & cum à Cyrillo unam Personam audirent, ipsi unam Naturam intelligerent; & ideò, (ut in eadem Ibæ epistola legitur) nec Joannes Antiochenus priùs Cyrillo reconciliari voluit, quàm istas propositiones damnaret, videlicet: *Divinitas passa est*: &, *Una est Natura Divinitatis & Humanitatis*. Cùm ergò, ut dixi, Joannes Antiochenus, & Cyrillus Alexandrinus dextras junxissent, unâque Nestorium damnâssent; Ibas, qui erranti Patriarchæ comes fuerat, pænitentem quoque secutus est, pacatusque Cyrillo vires & calamum in Nestorium vertit, & ideò ad calcem epistolæ, quam ad Maryn dedit, gratulatur reductam pacem, extincta odia, sedatam Ecclesiæ tempestatem, duosque Patriarchas belli quondam ductores, nunc mutuâ charitate, eâdemque fide compositos. Quibus verbis se quoque Ibas significabat cum Cyrillo communicare, eandemque fidem complecti, nec aliud in Cyrillo aliquando damnâsse, quàm quòd videretur unicam in Christo Naturam profiteri; nota enim epistolam (a) Ibæ hæc capita complecti. 1. Criminatur Cyrillum, quòd diceret, *Unam esse Naturam Divinitatis & Humanitatis, nec esse differentiam inter Templum & Inhabitantem in eo*, quodque odio, malisque artibus effecerit, ut Nestorius deponeretur. 2. Multis laudibus Theodorum Mopswestenum effert, ejusq; Zelum in profligandis hæreticis commemorat, vocatque beatum, & veritatis Prædicatorem. 3. Denique Pacem inter Joannem Antiochenum & Cyrillum commemorat, sibique redditâ Ecclesijs pace, sublatisque diffidijs gratulatur, innuitque eandem sibi & Cyrillo, ac Joanni Antiocheno fidem esse, sicque Catholicum se ostendit, & Nestorio adversum, quod etiam illis verbis apertissimè declarat: *Ecclesia*, inquiens, *sic dicit, sicut tua Religiositas novit, & à principio est edocta, atque firmata ex libris Beatissimorum Patrum, duæ Naturæ, una Virtus, una Persona, quòd est unus Filius Dominus noster, &c.* Græcè: (b) Δύο φύσεις, μία δύναμις, ἓν πρόσωπον.

Quæ

(a) Epistola Ibæ habetur in actis Conc. Chalced. act. 10. (b) V. Baron, & Spondan. ad Annum 458.

Quæ doctrina, ut palàm est, Nestorianæ omninò est opposita, & hæc causa fuit, ut Ibas bis hæresis Nestorianæ postulatus, bis in solemnibus Episcoporum Conventibus culpæ expers, innocensque declaratus sit; Beryti videlicet & Tyri: (a) nec mireris Theodori libros ab Iba laudari; eo enim tempore necdum satis de Theodori scriptis constabat, alijs eos execrantibus, alijs verò laudantibus, & blasphemias, quæ in ijs legebantur, non Theodoro adscribentibus, sed alijs, qui ejus scripta corruperunt: eâdem ferè ratione, quâ olim multi Patrum Originem defenderunt, & nostrâ quoque ætate multi Jansenium. Quæ causa fuit, ut non à solo Iba, sed etiam ab alijs laudatus sit Theodorus, ejusque scripta, tanquam Veritati ac Fidei Catholicæ consentanea, videlicet à Joanne Patriarcha Antiocheno (b) postquam in sinum Ecclesiæ redijsset; & Theodereto in Dialogis adversùs Eutychetem. Mirum ergo non est, Ibam Tyri & Beryti omnium Episcoporum judicio Nestorianismi, cujus postulabatur, absolutum esse, quod anno Christi 448 contigit: cumque in ijsdem Tyrio & Berytensi Conventibus maximè epistolam Ibæ ad Marim urgerent adversarij, tantum abest eum hæresis convictum esse, ut potiùs Patres ejusdem epistolæ argumento Ibam Orthodoxum & innocentem pronuntiârint; ut habetur in Actis & subscriptionibus Concilij Chalcedonensis *actione decimâ*: imò quod majus, idem Concilium Chalcedonense lectâ, auditâque Ibæ epistolâ ad Marim pronuntiavit, apparere ex eadem epistola, Ibam Orthodoxum esse, verba Patrum & sententiæ hæc sunt: *Paschasinus & Lucentius tenentes locum Sedis Apostolicæ dixerunt: Relectis chartis agnovimus ex sententia Reverendissimorum Episcoporum* (qui videlicet Tyri & Beryti convenerunt) *Ibam Reverendissimum innocentem approbari; relectâ enim ejus epistolâ agnovimus eum esse Orthodoxum: & ob hoc decernimus, & honorem Episcopatûs, & Ecclesiam ei esse restituendam.* Hæc Patrum Chalcedonensium sententia fuit de Ibæ epistola; ubi tamen observa, non dicere Patres, epistolam Ibæ orthodoxam esse (nam ob immodicas Theodori laudes, damnatumque hæresis Cyrillum in suspicionem vocari poterat) sed ex illa Ibam orthodoxum probari; cùm enim ad calcem epistolæ Cyrilli fidem comprobaret, gauderetq; Joannem Antiochenum cum illò communicâsse, pacemque inijsse, sibique propterea ac toti Ecclesiæ gratularetur;

(a) Ioann. Antioch. epist. ad Theodos. & ad Cyrill. & ad Procl. Constantinopolit. Theodoret. in dialog. Eranistæ; & epist. 16. ad Iren.

retur; apertè ostendebat, se quoque cum Cyrillo consentire, sicque Orthodoxum esse, & Nestorio adversum; sicut enim cùm Ariana hæresis Ecclesiam in duas partes scinderet, seq; occultissimis artificijs abderet, nec satis hæretici à Catholicis distingui possent, quippe larvatâ fictaque facie; certissimum veritatis indicium erat, cum Athanasio communicare; ita peste Nestorianâ grassante, nullam certius argumentum sanæ intactæque Religionis, quàm Cyrillo adhærere, quod, cùm in sua epistola Ibas profiteretur, mirum non est, à Concilio Chalcedonensi pro Catholico receptum esse. Hanc rationem Eunomius Episcopus Nicomediæ attigit, quandò *actione* 10. Concilij Chalcedonensis Ibam absolvit: *Jam*, inquiens, *ex ijs, quæ relecta sunt, innoxius approbatus est Ibas Reverendissimus, in quibus enim dicendo malè culpare visus est Beatissimum Cyrillum, in postremis rectè confessus, illa, in quibus culpavit, refutauit.* Manifestum ergo est, quamvis epistola Ibæ hæresin redoleret, quia tamen circa finem epistolæ cum Cyrillo communicare se profitebatur, & Nestorium damnabat, ideò à Patribus Concilij Chalcedonensis pronuntiatum est: *Ibam ex epistola ad Marimdata Orthodoxum apparere*. Et sic quidem habuit causa Ibæ Episcopi Edesseni in Concilio Chalcedonensi agitata; non omittam tamen, etiam illud dicere, sanctos Gregorium M. (a) & Epiphanium conari, ut ostendant, eam epistolam Ibæ non fuisse; sed obstant acta Tyrij, Berytensis, & Chalcedonensis Conciliorum, ex quibus liquidò patet, Ibam eam epistolam pro sua agnovisse. In eadem quoque Chalcedonensi Synodo Thodoretus Episcopus Cyri *actione* 8. absolutus est, ac sedi suæ, cùm Nestorium detestatus esset, restitutus. Hic monasticam vitam amplexus Cyri Episcopus renuntiatus est, immensosque labores pro Fide Catholica, contra Gentiles, & Hæreticos suscepit; sed posteà Theodori Mopswesteni & Nestorij amicitiâ (quorum immensis laudibus omnes libros implebat) adeò fœdatus est, ut eodem morbo infectus videretur, præsertim ubi contra Cyrillum, quem Catholici omnes ut arcem veræ Religionis venerabantur, calamum strinxit; eadem quippe Fidei & Cyrilli Causa videbatur, ut qui hunc impeteret, illam quoque aggressus putaretur: sed tandem detectâ veritate, observatisque Nestorij & Theodori erroribus, præsertim cùm obstinatos eos vidit, pedem à præcipitio, cui impendebat, retraxit, subscripsitque Leonis epistolæ, quæ pro tessera colebatur sacræ mili-

(a) S. Gregor. l. 7. epist. 53. & Epiphan. Act. 6. Concil. Nic. II.

militiæ; & ab eo vicissim in communionem & amicitiam receptus est; nam tanti Doctoris accessu partes Catholicorum augeri lætabatur, & ob has quoque causas Concilio Chalcedonensi Thodoretus pro Catholico habitus est. Audi acta Chalcedonensia, *actione* 8. *Residentibus omnibus ante cancellos sanctissimi altaris, Reuerendissimi Episcopi dixerunt: Theodoretus modò anathematizet Nestorium. Theodoretus dixit: Ego per DEI gratiam ab Orthodoxis sum enutritus, & Orthodoxè sum edoctus, & Orthodoxè prædicavi, & non solùm Nestorium & Eutychen, sed omnem hominem, qui rectè non sapit, aversor, & alienum existimo: & dum diceret hæc, Reverendissimi Episcopi clamaverunt: clarè dic anathema Nestorio & dogmatibus ejus: anathema Nestorio & amantibus eum. Theodoretus dixit: verè non dico, nisi quomodo novi DEO placere; neque de Civitate cogito, neque honore opus habeo, neque ob hoc adveni. Nestorium & Eutychen, & omnem hominem dicentem vel opinantem duos filios, anathematizo; & cùm diceret, Reverendissimi Episcopi clamaverunt: dic apertè anathema Nestorio, & qui ea, quæ ejus sunt, sapiunt. Theodoretus dixit: Anathema Nestorio, & ei, qui non dicit DEI genitricem Virginem Mariam, & qui in duos filios partitur unum filium DEI unigenitum. Omnes Episcopi clamaverunt: Theodoretus dignus est sede: Ecclesia Orthodoxum, Ecclesia Pastorem recipiat. Paschasinus & Lucentius habentes locum Apostolicæ Sedis dixerunt: Sanctissimum & Venerabilem Episcopum Theodoretum Sanctissimus & Beatissimus Universæ Ecclesiæ Episcopus Urbis Romæ Leo dudum in communionem suscepit. Quoniam igitur Nestorium & Eutychen anathematizavit, Sanctissima & Venerandissima Synodus, insuper verò & nostra humilitas reddi ei Ecclesiam propriam definivit.* Vides ergo in hoc Concilio Oecumenico Theodoretum & pro Orthodoxo acclamatum esse, & pro digno, cui sedes redderetur. Hæc sunt ergo tria Concilij Chalcedonensis decantata Capitula, & ex quibus invidiâ Eutychianorum Concilio Chalcedonensi adversantium tot posteà discordiæ & malorum series deductæ sunt. Absolutio videlicet Ibæ, Theodoreti & Theodori Mopswesteni, quamvis enim de hoc ultimo nihil Concilium decîderit; hoc ipsum tamen silentium, & quòd Ibam ac Theodoretum perpetuos ac indefessos Theodori laudatores Concilium recepisset, vitio vertebatur, quasi Nestorio faveret, quamvis, ut vidimus, & Nestorium Patres execrarentur, ejusque causam redderent debiliorem, præcipuis ejusdem defensoribus in vera Religionis castra translatis: nec enim favere hosti dicendus est, qui eum ducibus ac militibus privat, suisq; eos partibus clementiâ & præmijs adstrinxit: id fecit Concilium.

VI. Anno

VI. Anno DXXXVIII. Hoc est octoginta septem annis post Concilium Chalcedonense de tribus Capitulis mota contentio, priùs ne cogitatum quidem, ut aliquid turbaretur. Res ita evenit. Missus fuerat in Orientem ab Agapito Pontifice Pelagius, ut Romanæ sedis legatione fungeretur; is è Palæstina reversus (ubi Episcopum Alexandrinum patratæ cædis reum gradu dejecerat) Monachorum agmen secum duxerat Origeni infensum: ingentem texuerant errorum catalogum, quibus suos libros insperserat, urgebantque istos simul cum Auctore damnari: *Quandiu enim Origenis nomen in Ecclesia vigeret, istius errores deleri ex animis non posse Auctoris reverentiâ; nec persuaderi hominibus, ut cùm coli arborem, amaríque videant, fructus tamen aversentur; istos verò sponte collapsuros arbore truncatâ.* Hæc Monachi nec sine assensu in aula repetebant, Pelagij præsertim, & Justiniani Imperatoris; Pelagij quidem, quòd liti tanto tempore, tantoq; animorum æstu inter Catholicos agitatæ finem imponi cuperet. Imperatoris verò, quòd innato quodam fatalique impetu rebus sacris se implicaret, amaretque inter Infulas spectari: ergò unius ardor, & alterius ostentatio bellum in Origenem accendit. Indictum Constantinopoli Concilium, in eoque damnatus cum erroribus Origenes: & quamvis Paschasius & Mennas Episcopus Constantinopolitanus judices sedissent, diploma tamen, quod sententiam & errores complectebatur, Imperatoris nomine expeditum, sive id genio Imperatoris datum, sive ut adversarios percellerent, sceptrum magis quàm pedum vereri solitos. Agebat in aula Theodorus Cæsareæ Archiepiscopus, florebatque Principis gratiâ; sed Origeni & Eutychianis planè addictus, occulto tamen celatoque veneno, & in occasiones prompto. Is damnatum Origenem acerbè indoluit, credebatque à Pelagio non tàm cineribus Origenis, quàm sibi illusum, hinc ardor vindicandi; utq; securior esset certiorque vindicta, pressus intra animum dolor, nec vultu proditus. Ubi opportunitas fuit, Principi ostendit, perire Ecclesiam Eutychianorum & Acephalorum discordijs: & tamen finiri contentiones posse facili obvioq; remedio: si Concilium Chal. omnes recipiant, nihil amplius dissidij fore: ut verò recipiant, illud unum obstare, quòd Theodorum Mopsvvestenum, & Theodoretum, præcipuè verò Ibæ epistolam Patres comprobâssent: istos verò Nestorio apertè favere, sicq; Nestorium quoque ejusque sententias visas à Concilio comprobari, cùm illos admisissent: hoc

Ca-

Catholicos Neſtorio ut par erat adverſos offendi, hoc unum morari, ne Concilium pacemque admittant: ſi ergò tria illa Capitula damnentur, & Concilium admiſſum, & pacem redditum iri, nullo impendio: litandum eſſe omnium paci bonoque, paucis mortuorum cineribus, idque ipſum Ibam, ſociosque ſi viverent optaturos, gloriam verò redditæ pacis penes Imperatorem fore. Hæc Theodorus obtentu Religionis: ſed vindicta quærebatur: prævidebat enim Pelagium ſociosque, ut termini moverentur à Concilio & Patribus fixi, nunquam aſſenſuros; hinc illis cum Principe bellum, & ex bello offenſam: aut ſi aſſentirent, ſemel Concilij Chalcedonenſis everſâ deletâque aliquâ parte, facilè totum impugnari, aut in dubium vocari poſſe, id verò Eutychianis ſaluti fore. Hæc Theodori ſenſa, ſed Principi abſtruſa. Is oratione permotus, & Theodoræ Conjugis, quàm deperibat, blanditijs edictum proponit, quo tria Capitula damnabantur. Ingens inter Catholicos accenſum certamen, quòd negarent convelli poſſe à Concilio ſtatuta; eademque Vigilij Romani Pontificis ſententia erat: cumque adverteret Imperator, in hujus exemplum omnium oculos defigi, & eò inclinaturam victoriam, ubi Vigilius eſſet, Conſtantinopolim eum accerſit, excipitque obviàm progreſſus. Omni ergò arte laboratum, ut hanc arcem everterent: præmia minis conjuncta: ſpes metusque temperati, & quod omnia vincebat, Imperatricis preces lachrymæque ac promiſſorum exactio: promiſerat enim Vigilius, ſi Pontificatum ab Imperatrice obtineret, ſe tribus Capitulis abnuntiaturum; quid ergò negaret & fæminæ, & Auguſtæ, & Benefactrici? maximè cùm preces, ut dixi, lacrymis, minisque armarentur. Nec minùs ſe Vigilius in omnem partem vertebat ſuſpenſus pendensque animi, cui inter tot contrarios ventos vela laxaret; quippe damnatis tribus Capitulis Concilium quoque Chalcedonienſe damnari videbatur, immenſâ eorum indignatione, præſertim Occidentalium, qui nihil demi Concilio permittebant. Obſiſteret verò Imperatoribus? plenum hoc diſcriminis, damnique: decrevit ergò mediâ incedere, quod plerumque in ambiguis ſolet. Primò liberum cuique edixit, ut in hac re pro arbitrio ſentirent, ſcriberentque, donec Concilium definiret; nec enim de rebus fidei quæſtionem: nec Ibas Catholicus aut hæreticus ſit, ad fidei articulos pertinere, libertatem ergò opinandi eſſe. Deinde in gratiam Imperatoris, à quo continuò pulſabatur, libellum concipit, quem tamen occultum volvit

ſecre-

ſecretumque, quo tria Capitula arguebat. Sed Libello vulgato, offenſiſque Occidentalibus apertè ſe Orientalium ſententijs adjungit, ut iſtos ſaltem lucraretur, quippe numero & potentiâ majores. Adverſati indignatique Occidentales, quòd crederent unam eandemque eſſe Capitulorum & Concilij cauſam; & Vigilius Schiſma veritus, indicto Epiſcoporum, qui aderant, Concilio ſilentium partibus indicit, exoratque Imperatorem, ut in proximum ac Univerſale Concilium ſuſpendi Edictum velit: annuitque Auguſtus. Interim Vigilius Theodorum hæreſis compertum, & Epiſcopum Cæſareæ Auguſto prædilectum, ſed Schiſmatis auctorem Eccleſiâ ſacriſque interdicit; quo uno oſtendit in negotio trium Capitulorum non animum ſibi, nec conſtantiam, ſed cauſam defuiſſe: quodque jam in hanc jam in aliam partem flecteret, non timori aut gratiæ, ſed concordiæ dâtum, nec parcum ſe ferri, cùm morbus & neceſſitas poſcerent. Auguſtus interim moræ impatiens, & præſertim agitante Theodorâ, contra quàm pactus eſſet, & fruſtra obluctante Vigilio, Edictum palàm proponit, jubetq; Epiſcopos, qui ſubſcribere morarentur, in carceres & exilia rapi: ipſe Vigilius, cùm micantes jam gladios & catenas videret, Theſſalonicam & ad aras confugit, vulneribus in faciem acceptis. Sed cùm terræ motibus, hiatibus, mariſque inundatione ac incurſibus Barbarorum Imperium concideret, Imperator & Menna Patriarcha malis feſſi, devictique, veniam ſacrilegij petere, & Edicta aufferri juſſa. Hæc ab anno 547. usque in annum 552. peracta.

VII. Tandem Anno DLIII. Concilium Oecumenicum Conſtantinopoli habitum, in quo de Origenis, Neſtorij, & Eutychetis erroribus actum, quos variè obtegebant, præſertim verò de tribus Capitulis: cauſabantur enim Eutychiani, ſe propter tria Capitula Synodum Chalcedonenſem amplecti non poſſe, quòd Neſtorio faverent, & iſti *Hæſitantij* appellabantur, aut etiam Acephali. Miſſa ad Vigilium ornatiſſima Legatio 20. videlicet Metropolitanorum Antiſtitum, inter quos tres Patriarchæ: ubi vides, quanti etiam ab hoſtibus Romanum faſtigium æſtimaretur, nam cùm Patriarcha aliquis evocandus, tres ſolùm mittebantur. Repetita dein Legatio additique præcipui Magiſtratus, & ipſe Belliſarius armorum Dux, rogabantque Vigilium, ut Synodo ad eſſe vellet. Ille primùm inducias petere, tum morbum cauſari, & abſentiam Occidentalium Epiſcoporum, qui præcipuè Edicto Imperatoris tur-

turbabantur: ac tandem, quid de tribus Capitulis sentiret, scripta editurum. Et planè nolebat Vigilius Synodum in Græcia, sed in Sicilia convenire, ut videlicet Occidentales Episcopi adesse possent, & vota liberè conferri; sed id ipsum Augustus verebatur, prævidebatque se numero victum iri, si Occidens conflueret: ergò nec aliis, nec Pontifice expectatis initium Synodo fieri voluit. Illyrici Antistites adesse recusârunt: Primasius Adrumeti in Africa Metropolitanus, cùm ad Synodum vocaretur, intrepidè respondit: *Papâ non præsente non venio*. Alij qui ex Africa & Italia aderant, paucique Orientis Episcopi Vigilio adhæsêre, ut ex eorum subscriptionibus patet. Tres primæ collationes mittendis Legationibus, legendæq; fidei professioni insumptæ. In quarta recitatæ sunt Theodori Mopswesteni blasphemiæ, & in illas à Patribus conclamatum. In quinta, quæ Patres adversus Theodorum scripserant, quæque Theodoretus in Cyrillum, producta: addita Patrum exempla & sententiæ, quibus etiam defunctos damnari posse probatum est. Acceptum etiam auditumq; Vigilij Constitutum, quo fortiter prolixeq; pro tribus Capitulis desudabat. Rationes Vigilij ad hæc capita reducebantur: *Quæ Concilium Chalcedonense statuisset, nullâ ratione, nullóque obtentu subverti debere; alioquin unâ Concilij parte oppugnatâ, totum infringi, ac dubium reddi; nec enim ostendi posse, cur in uno potiùs, quàm in alio errare potuerint Patres: Triumphaturum Eutychen, sociósque, Concilio semel impulso eversóque, nec majorem illis evenire posse victoriam, quàm ut suspectum videant damnatúmque tribunal, in quo ipsi causâ ceciderint. Jam ferè sæculum fluxisse, quo tribus Capitulis nemo litem intenderit, quid ergo causæ esset, ut novo nec necessario bello Ecclesia collidatur? cur modò improbentur tot jam annis probata? Nestorianam hæresin tàm clarè enixéq; in Concilio Chalcedonensi damnatam esse, támque repetitis vicibus, ut venire in mentem nemini possit, eam tribus illis Capitulis aut assertam, aut admissam esse, nec Chalcedonensibus Patribus tàm parùm lucis adfuisse, nec Ecclesiam tam vecordem, inertémque, ut tot annorum cursu aut statueret, aut permitteret, quæ Religionem Fidémq; minuerent: Ut Theodoretus & Ibas damnentur, nihil ad fidem pertinere; hanc enim de rebus, non Personis esse; quid ergò intersit Theodoreto Ibæque parci, si modò quæ illi docuerunt, constet & ab illis revocata, & ab Ecclesia Conciliòque proscripta? id semper in Ecclesia receptum esse, ut pœnitentes in sinum reciperet; apertísque amoris & Clementiæ ostijs aditum ostenderet reverti volentibus; alioquin nullum errori remedium & finem fore, si crederetur, ignosci non posse.*

Ignovisse

Ignovisse Ecclesiam vivis, nec culpæ securis; cur in mortuos sæviretur, nec amplius offensuros? Quod si Leges Canonésque prohibeant, absentem aliquem indefensúmque damnari; quantò magis emortuum, & in publica Synodo absolutum? falli Patres si crederent, hâc in mortuos sententiâ pacem redituram; imò novum bellum incendi, novúmque hæresi triumphum parari; Occidentis Antistites nunquàm Chalcedonensibus illudi passuros; istos ergò perniti oso Schismate involvi, reddique Patribus, qui Constantinopolim pervenerint, infensos, aversósque, & quam isti sententiam in tria Capitula protulerint, illos planè rejecturos; quanto hoc Synodi dedecore, quantoque damno? Hæreticis id lucri accedere, ut cùm duas Synodos adversis Decretis pugnantes videant, utrámque pari ludibrio habeant; hunc ergò fructum Concilio fore, ut nulla Concilijs reverentia, Fidésque habeatur. Hoc Hæreticos cupere. Hæc Vigilij sensa & rationes erant in Constituto expressa; sed cohiberi torrens non potuit, quin Ibas ejusq; epistola ad Marin damnaretur, quod factum Actione sextâ, repetito in Nestorium & Mopswestenum anathemate. Septimâ collatione plures Vigilij litteræ in Synodo lectæ, quibus tria Capitula damnâsse videbatur. Octavâ tandem in tria Capitula pronuntiatum: sic habuit Synodus Constantinopolitana; secutæ persecutiones, proscriptiones, exilia Episcoporum, qui nollent tria Capitula damnare: nec Vigilio pepercêre, ad carceres & exilium rapto cum Clericorum manu, qui ei adhærebant. Inter ipsos Catholicos ingens discordia, quàm plurimis tria Capitula damnare recusantibus, quod posteà dicemus. Redijt tandem ab Exilio Vigilius, ac in Sicilia morbis, ærumnisque consumptus vitam finivit. Testantur quàm plurimi, Vigilium (a) tandem Concilio subscripsisse, idque ne videretur Nestorio & præsertim Origeni favere, cujus errores paulatim Orientem occupabant; maluit ergò majori morbo occurrere, & impendens naufragium brevi, vilique jacturâ redimere: quæ causa fuit Pelagio & Gregorio Magno Pontificibus, ut hoc quoque Concilium curarent recipi, quod tandem magnis laboribus effecêre, cùm palàm ostendissent, in rebus ad Fidem spectantibus nihil à quinta Synodo definitum, quod Decretis Chalcedonensibus adversaretur, id enim præcipuè omnium ferè animis insederat, quod ubi dedocti sunt, manus tandem communi paci dedêre; hoc enim sancti illi Pontifices observârunt, ut cùm certamen de Fide non esset, aliquid darent optatæ

(a) Vigilium quintæ Synodo subscripsisse testes sunt Evagr. lib. 4. c. 33. Niceph. lib. 17. c. 27. & 28. alijque. V. Reg. Sacerd. fol. 362. Edit. Anno 1693.

Concordiæ, cederentque Græcis, genti superbæ, ac vinci dedignantibus, & flecti nescijs.

VIII. Ex hac historica narratione multa deducere licet memoratu digna, & quæ facilè nubes discutiant ex narratione Maimburgi offusas. *Primò* certum est causam trium Capitulorum nihil ad Fidem spectâsse: errores enim Theodori, Theodoreti Ibæque omnes Catholici æque detestabantur: lis tantùm de Personis erat: hæc quæstio facti erat; nec enim sequitur, ut qui hæresin docuit, continuò sit hæreticus, mens enim & pertinacia hæreticum, non calamus facit; & sæpè ignorantiâ delinquitur, præsertim cùm illi errores abjurâssent, & in Leonis sententiam ac scripta flexissent, idque S. Gregorius (a) multis locis testatur, salvâ videlicet Fide de tribus Capitulis certatum esse: *De illa*, inquit, *Synodo, quæ Constantinopoli facta est, quæ à multis Quinta vocatur, scire vos volo, quòd in ea de Personis tantummodò, non autem de Fide aliquid gestum est, & de Personis, de quibus in Chalcedonensi Concilio nihil continetur. Et l. 3. epist. 2. Postquàm talis scissura pro nulla re facta est, justum fuit, ut Sedes Apostolica curam gerat.* Et Pelagius II. *epist. 2. ad Eliam*, vocat *quæstionem superfluam*. Docuitque idipsum experientia; quamvis enim absoluto Concilio ejusdem canones ab omnibus recepti sint, cùm nihil aliud repeterent, quàm Ephesini & Chalcedonensis Conciliorum Decreta; in ijs tamen, quæ ad tria Capitula spectant, totus ferè Occidens obluctatus est, collectisq; Concilijs defensio trium Capitulorum suscepta, nec propterea quisquam hæresis âccusatus est: quippe persuasum habebant, majorem esse Vigilij quàm Concilij auctoritatem; quamvis enim Vigilius, cùm adhuc animi penderet, in privatis quibusdam Epistolis adversùs tria Capitula scripsisset, nunquam tamen rem definivit tulitque sententiam, nisi eo diplomate, quod Constitutum appellavit, Synodoque exhibuit, & hoc solo tanquàm Pontificiâ auctoritate edito Occidentales contra Synodi Decreta nitebantur. Victor ergò & Facundus Hermianensis post Concilium Constantinopolitanum Africani Episcopi pro tribus Capitulis dissertissimè scripserunt, & ideò ad pœnas (b) quæsiti. Africa, Illyrium, Hybernia, & totus ferè Occidens fatente etiam Maimburgo causam trium Capitulorum contra Quintam Synodum amplexus, idemque in Concilio Aquilejensi definitum: nec aliâ isti ratione

(a) S. Gregorius lib. 3. epist. 37. (b) Maimb. Histoir. du Pontif. de S. Greg. lib. 1. fol. 37. & fol. 34.

ratione ducebantur, quàm quòd crederent, doctrinam quintæ Synodi, quâ parte de tribus Capitulis agit, sententiæ Pontificis Romani adversari, sicque hujus potiùs auctoritati, quàm Synodo deferendum esse; nec ullis artibus aut pœnis, nec millies objectâ Concilij auctoritate priùs moveri potuerunt, ut tria Capitula damnarent, quàm edocti à summis Pontificibus, hanc ipsam esse Romanæ Sedis sententiam tempori ac concordiæ cedentis, præsertim cùm quæstio de Fide non esset; palàm ergo est, Omnes Episcopos Occidentis, ac etiam Gallicanam Ecclesiam ejus sententiæ tum temporis fuisse, ut crederent nullam esse Synodo auctoritatem à Romanis Pontificibus improbatæ, & istorum Decreta omni Synodo potiora esse: alioquin si id non crederent, cur Pontifici potiùs quàm Synodo adhærerent? cur improbarent, repellerentq; Synodi Decreta, collectisque Episcoporum Concilijs, ac libris dissertissimè scriptis ea impugnarent, nec pœnis, nec exilijs, nec aliâ quâvis ratione ad ea recipienda moveri priùs possent, nisi à Romanis Pontificibus jussi? jubet Synodus, non audiunt: jubet Pontifex, obtemperant; cujus ergo auctoritatem majoris ducunt? illius, quem respuunt, an cujus admittunt? sed ne quid ex nostro præter verum finxisse videamur, audiendus Gregorius in epistola, quam adhuc Diaconus nomine Pelagij Pontificis ad Universos Istriæ Episcopos scripsit, & habetur Tomo 2. Conciliorum p. 2. inter fragmenta Concilij Constantinopolitani. *Rursum*, inquit, *per epistolam vestram dicitur à sede Apostolica vos doctos, atque à scrinio sanctæ Ecclesiæ, cui DEO auctore præsumus, confirmatos, ne huic rei consentire debeatis. Atque hanc opitulationem excusationi Vestræ adjungitis, quòd in causæ principio & Sedes Apostolica per Vigilium Papam, & omnes Latinarum Provinciarum Principes damnationi trium Capitulorum fortiter restiterunt.* Et Beda l. de 6. ætatib. *Synodum Aquilejæ factam ob imperitiam Fidei Quintum Universale Concilium suscipere diffidit, donec salutaribus B. Papæ Sergij monitis instructa & ipsa huic cum cæteris Ecclesijs annuere consentit.* Et Platina in vita Sergij: *Ecclesiam Aquilejensem Quintam Synodum non omninò approbantem ad sanitatem doctrinâ & auctoritate suâ tandem perduxit.* Plus ergo Patres & Ecclesia Aquilejensis Sergio Pontifici, quàm Quintæ Synodo deferendum censuit. Quòd si Pelagius, Gregorius, Sergius, alijque Pontifices perrexissent Quintæ Synodo obniti, eamque improbâssent, certissimum est, eam toto Occidente nunquam acceptam fore, cùm vix tandem, & post longum certamen Pontificum auctoritate evi-

ctum fit, ut reciperetur: plus ergo iftis reverentiæ & fubmiffionis quàm Concilio datum; hoc enim quamvis centum feptuaginta quinque Epifcoporum votis, ac Principis Majeftate, ac præterea fæviffimis legibus ac longâ perfecutione armatum, nunquam tamen evicit, ut ei Occidentales fubfcriberent; foli ergo Vaticano gloria confectæ pacis, impetratique obfequij fervabatur. Poftquam verò reliquæ Ecclefiæ Occidentis causâ vitandi fchifmatis, exemploque Pontificum cefferant; meritò S. Gregorius & Pelagius querebantur paucas illas reliquias, in re, ut loquitur idem Gregorius, *nullius momenti*, *meréque fuperflua*, *nec Fidei connexa*, opinionem fuam paci & charitati præferre, & ab aliarum Ecclefiarum focietate disjungi: quis enim Ibas & Theodoretus, ut iftorum causâ perire Unitatem, pacemque vellent? præfertim cùm ex fenfu verbisque Quintæ Synodi conditionata folùm effet eorum damnatio, *fi videlicet erroribus immortui effent*; conftabat verò immortuos non effe, imò errores execratos: quid ergo damni, fi Græcorum pertinaciæ communique concordiæ mortuos damnarent, innoxiâ fententiâ nec obfuturâ? tàm magna victoria tam parvi ftabat!

Dices. Ex illa ipfa alijsque Gregorij Epiftolis apparet, creditum à plerisque fuiffe, Pelagium & Gregorium aliosq; Romanos Pontifices contra Concilij Chalcedonenfis Decreta fentire, & ideò tanto tempore morati funt, obluctatique, ut tria Capitula damnarent: credebant ergo Pontifices errare poffe, ficut planè erràffe Vigilium oportuit, qui non privatis tantùm Epiftolis, fed folemni ac Pontificio diplomate, quod *Judicatum* vocabant, in tria Capitula pronuntiavit: poftea alio, pariq; auctoritate, quod *Conftitutum* dicebant, eadem Capitula prolixè fuftinuit, vetuitque damnari. Ac tandem fexto, poftquam exulavit, menfe Pontificiâ Decretali tria iterùm Capitula obliterata voluit, addiditque hæc verba: *Quæ verò aut à me, aut ab alijs ad defenfionem prædictorum trium Capitulorum facta funt, præfentis hujus fcripti noftri definitione evacuamus*. Oportet ergo inter tot fibique adverfas Vigilij fententias aliquam falfo laborare; falli ergo Pontifices poffunt.

Refp. Jam fuprà monui, quæftionem de tribus Capitulis citra fidem ftetiffe, imò à S. Gregorio & Pelagio *nullius momenti & fuperfluam* vocatam effe; in hujusmodi autem falli Pontifices poffe ultro fatemur: quamquam nec Vigilius, aut alij errabant, cùm pro varijs temporum hominumque circumftantijs nunc damnari tria Capitula, nunc fuftineri

vole-

volebant. Cùm timor erat, ne illis damnatis Capitulis damnari quoque Synodus Chalcedonensis videretur (id quod optabant Eutychiani) aut saltem in dubium vocari, frementibus Occidentis Episcopis, ac Schisma minantibus, nisi absisteretur: credidit Vigilius abstinendum novis esse, antiquisque vestigijs inhærendum, quod in suo Constituto prolixè demonstravit. Ubi verò ex adverso prævidit multò plus periculi ab Orientalibus, nisi Capitula damnarentur, instare; omnibus videlicet in eam sententiam ruentibus, ipsoque Imperatore tanto ardore agmen ducente; præsertim cùm Nestoriani ea Capitula suis erroribus prætexerent, multisque Theodoreti & Ibæ auctoritate imponerent, viderentque sub istorum nominibus à Concilio admissis venena quoque animis illabi, majorque multò spes alluceret Occidentalium animos placandi, permovendique, quàm Græcorum, qui innatam pertinaciam duplici auctoritate Principis videlicet Synodique obfirmabant. Ex his, inquam, alijsque rationibus, utque gliscenti Schismati, & ingens incendium promittenti fomenta subducerentur, permotus est Vigilius, alijq; post eum Pontifices, consilia sæpiùs, non finem mutare: neque hoc inconstantis, aut errantis fuit, quippe eâdem semper navigatione, & eundem portum spectante, quamvis contrarijs ventis, & ex adverso flantibus; & Medici remedia vertunt mutantibus morbis; nec alternatio errori, sed arti adscribitur; imò is error esset, nolle consilia temporibus aptare, eodemque vestitu gaudij, luctusque diebus incedere. Prudentis ergò fuit, consilijs non obstinari, affigique, sed ut res ferret, in diversa transire, & locum necessitati dare: alioquin si erroris fuisset, sequeretur etiam Concilia Oecumenica errori esse obnoxia; nam & Synodus Chalcedonensis sententiam pro tribus Capitulis tulit, quam posteà Synodus Constantinopolitana mutatis causis correxit; sic B. Paulus, qui in circumcisionem tàm acriter invectus aliquandò fuit, eam posteà Timotheo adhibuit, ne Judæos offenderet; quam cùm videret Gentilibus fastidio & scandalo esse, obliterari iterùm voluit, Petro vehementer objurgato: hoc ergò Vigilius fecit alijque Pontifices, nam quòd timiditas Vigilio opponebatur, perinde ac si in Augusti sententiam metu, non ratione flexisset, res ipsa Vigilium & eventus purgârunt; eodem enim tempore, quo inter Papam & Augustum lis ista fervebat, Theodorum Episcopum Cæsareæ, Mennamque

Patriarcham Imperatori prædilectos, ipſamque Auguſtam hæreſis compertam Vigilius Eccleſiâ ſacrisque excluſit; non hæc timentis erant, ſed intrepidi, invictique, & ipſum Imperatorem in chariſſimis Capitibus provocantis: quis ergò dubitet non eadem auſurum in cauſa Capitulorum, ſi eadem neceſſitas foret ſeveritatem exerendi? ſed aptior clementia videbatur, & hæc tandem finem certamini dedit. *Secundò* Illud quoque diligenter obſervandum, Concilium hoc Quintum non potuiſſe priùs pro Oecumenico haberi, quàm confirmatum à Vigilio, aut alijs Pontificibus fuerit: & ideò cùm Vigilius, quod tria Capitula ſpectat, confirmare illud renuerit; ſequitur nihil momenti aut virium fuiſſe: hinc Patres tanto conatu egerunt, ut ei Vigilius inte-eſſet; audi iſtius epiſtolam ad Synodum: (a) *Popoſcit Veſtra Fraternitas, ut nobis præſidentibus de tribus Capitulis, ex quibus quæſtio nata eſt, conferatur, & finis quæſtioni ipſi DEO placitus, & convenienter ijs, quæ à quatuor ſanctis Concilijs definita ſunt, imponatur: quibus ita dictis poſtulationibus annuimus, ut de tribus Capitulis facto Regulari Conventu, ſervatâ æquitate, & medijs SS. Evangelijs Collationem cum unitis fratribus habeamus, & finis detur placitus DEO.* Collatione quoque VII. ejuſdem Quintæ Synodi multæ Vigilij epiſtolæ recitatæ ſunt, quibus oſtendere conabantur, Vigilium tribus Capitulis adverſatum eſſe, nec aliud eâ ſeſſione actum, & tandem collatione 8. ante ſententiam definitivam præfati hæc ſunt: *Quia contigit Vigilium Religioſiſſimum omnibus intereſſe, quæ in tribus Capitulis annotata ſunt, & tàm in ſcriptis, quàm ſine ſcriptis in Concilio convenire &c.* Imò ipſe Mennas Patriarcha Conſtantinopolitanus, teſte Facundo (b) Africæ Epiſcopo, nunquàm Juſtiniani Edicto contra tria Capitula aſſentiri voluit, niſi juramento accepto, nullam fore ſubſcriptionem, ſi Pontifex reclamâſſet: agnoſcebant ergò Patres Concilij neceſſariam eſſe Pontificis confirmationem & aſſenſum, pro quo oſtentando tàm enixè laborabant; quæ Confirmatio, dum abfuit, perſuaderi Occidentalibus non potuit, ut Concilium reciperent; ſed nemo luculentiùs hujus neceſſitatem, ut B. Gregorius Magnus in ſuis epiſtolis ad Epiſcopos Iſtriæ Illyricique in cauſa Capitulorum ſcriptis oſtendit; citat enim laudatque multa Leonis Magni teſtimonia, qui canonem 28. Concilij Chalcedonenſis Patriarchæ Conſtantinopolitano ſecundas deferentis

(a) Epiſtola Vigilij 8. inter epiſt. PP.
(b) Facund. pro Defenſ. c. 2. & 4.

rentis aboleri voluit, nulliusque momenti esse, quippe invitâ Romanâ Sede conceptum, editumque; Romanam enim Sedem tantùm ea confirmâsse, quæ sunt Fidei, non verò, quæ pertinent ad Personas, & ideò quæ à Romana Sede confirmata non fuerant, nullius quoque ponderis fuisse. Audi Leonem epistolâ ad Pulcheriam Augustam: *Consensiones verò Episcoporum, sanctorum Canonum apud Nicæam conditorum regulis repugnantes unitâ nobiscum vestræ fidei pietate in irritum mittimus, & per auctoritatem Beati Petri Apostoli generali prorsus definitione cassamus.* Oportet ergò magnam esse Confirmationis Pontificiæ auctoritatem & necessitatem, quando ejus defectu aut dissensu Decreta Synodi Oecumenicæ *irritantur & cassantur.* Et in Epistola ad Martianum Augustum. *Nam & vestræ pietatis apices, & ipsius Anatolij scripta declamant, Legatos Sedis Apostolicæ, sicut oportuit, contradictione justissimâ ei restitisse, ut inexcusabilis esset præsumptio, quo se nec increpata cohiberet.* Si *inexcusabilis est*, & *præsumptione* laborat, qui licèt auctoritate Concilij muniatur, contradicentem tamen habet Pontificem, sequitur nullam esse Concilij auctoritatem, cùm Pontificem adversantem habet: & tamen nota, quòd Sedis prærogativa, quam Patriarcha Constantinopolitanus expetebat, quamvis Nicænæ Synodo adversaretur, eamque Pontifices Romani tanto ardore impugnâssent; nihilominùs tamen mutatâ rerum temporumque conditione ab ijsdem Pontificibus Romani communis concordiæ causâ Patriarchis Bizantinis in Concilio Lateranensi quarto permissa est. Unde argumentari sic licet: si à Concilio Chalcedonensi statuta, Leo, Simplicius, Gelasius, (a) Gregorius, Nicolaus alijque Pontifices evertunt, idque jure merito factum esse Martianus Imperator & Anatolius Patriarcha confitentur; rursum mutatâ temporum conditione, pacisq; causâ eundem illum Chalcedonensem Canonem toties damnatum, Pontifices ratum volunt, nec errorem hunc esse, sed prudentiam omnes dicunt, tempori se aptantem; quid mirum aut novum esse potest in causa trium Capitulorum, variatis rebus variatum toties à Concilijs & Vigilio, alijsque Pontificibus esse? aut cur potius in hoc Pontifices, quàm in illo erroris arguas? Quamvis si erroris fuit, priùs Concilium Chalcedonense, quàm Vigilius erravit, & ideò aut utrumque, aut neutrum damnas, pari videlicet ùtriusq; aut culpâ, aut innocentiâ. Elucet etiam, quanti sit Pontificis Romani confirmatio; hoc enim abnuente, quod

Mm 4 duo

(a) Vide Gelasium I. epist. 13. ad Episcop. Dard.

duo Concilia Oecumenica ftatuerunt, pro Sede videlicet Conftantinopolitana, proque Caufa trium Capitulorum, acceptum non eft, fed à quàm plurimis impugnatum: ubi verò Romanus Pontifex annuit, fublatæ lites & contentiones, & omnium votis confpiratum, adeò ut ab hujus auctoritate præcipuè penderet, recipi Concilia, an refpui deberent; quod Patres feptimi Concilij apertè profeffi funt: fic enim loquuntur: (a) *Hoc autem fubtiliùs*, inquiunt, *eft confiderandum in ipfa facra & venerabili feptima Synodo, in qua nullus eorum, qui in his partibus Epifcopi erant, conveniffe repertus eft. Sed nullum ex hoc fanctæ adhæfit Synodo præjudicium, néq; probibitio vires habuit aliqua ftatuendi, & manifefta faciendi recta dogmata, præcipuè cùm fanctiffimus & Apoftolicus Papa concordaverit, & in ea inventus fit per fuos Apocryfarios. Tertiò.* Ex his omnibus, quæ in Caufa trium Capitulorum dicta funt, facilè colligis, quàm multa Maimburgus involvat tegendæ veritati, quæ fi apertè & figillatim edidiffet, fe ipfam veritas proferebat, fed maluit obfcura & infidijs apta. Dicit: *Vigilium erràffe, cùm fententiam tulit pro tribus Capitulis.* At non erravit Vigilius, fed neceffitati, & tempori ceffit, mutavitque opportunè Concilia, idque exemplo Pauli Apoftoli, aliorumq; Pontificum & Patrum, imò omnium ferè mortalium, confilia & media, non finem mutantium; aut fi error is fuit, non ad Fidem, fed Perfonas fpectabat: de quo nulla nobis nec quæftio, nec cura eft. Dicit: *Sententiam Vigilij à Concilio examinatam & abolitam effe, & ita palàm omninò fieri. Ecclefiæ perfuafum fuiffe, Pontifices Concilio fubjacere.* Sed quàm hoc imperitè & extra lineam? nobis enim quæftio eft de auctoritate Pontificum in caufis Fidei decidendis; at verò jam fupra oftendimus, Caufam trium Capitulorum ad Fidem non pertinuiffe; quæ ergo confequentia eft à rebus heterogeneis & difparatis? deinde fi Vigilius erravit, fequitur etiam Concilium Oecumenicum Chalcedonenfe æquè & priùs erràffe, quod eadem, quæ Vigilius de tribus Capitulis definivit; fequitur ergo, non Pontifices folùm, fed etiam Concilia errori obnoxia effe, quod maximè refugit Maimburgus; denique fi ideò Concilium fupra Pontificem, quia hujus fententiam examini fubjecit, correxitque: fequitur eâdem ratione Pontificem effe fupra Concilium: nam Concilij Chalcedonenfis Decretum de primatu Patriarchæ Conftantinopolitani à Romanis Pontificibus difcuffum, rejectumque eft, ut fuprà oftenfum.

Quòd

(a) Synod. 7. Act. 3. in epift. Epifc. Orient.

Quòd si dicas illud ad Fidem non spectâsse, & ideò nihil in Fidei rebus Concilijs derogatum; idem ego de Causa trium Capitulorum dicam, quæ cum Fide connexa non est, nec quidquam Pontificum auctoritati detrahit, quâ pollent in rebus Fidei decidendis. Vides quàm seipsum Maimburgus involvat, felicior semper inchoandis, quàm finiendis bellis.

IX. Objicitur 4. (a) Honorius I. in sexta Oecumenica Synodo hæresis Monothelitarum accusatus, damnatusque est: potest ergo Pontifex errare, judicarique à Concilio. Quòd si dicas corruptam esse à Græcis Synodum sextam, (b) & Honorium culpæ quidem expertem esse, malè verò à Patribus intellectum, explicatumque; quid rogo dices ad septimæ & octavæ Synodorum, ad Hadriani, Leonis, Agathonis, Nicephori, Tharasij, Theodori, Bedæ, & aliorum Patrum testimonia idipsum asserentium? *At malè Patres Honorium sunt interpretati.* Esto; saltem ergo crediderunt posse Pontifices errare, nisi enim id crederent, nunquam errâsse eos dicerent; fuit ergo omnium eorum Patrum sententia, & Pontifices errori esse obnoxios, & Concilij judicio subjacere; & qui contrarium docent, sententiæ doctrinæque Conciliorum adversantur.

Resp. Utcunque Honorij res se habeant; certum est, nihil causæ nostræ ejus exemplum aut errorem obstare, si quis fuit: quis enim nescit epistolas Honorij ad Pyrrhum & Sergium, & ob quas hæresis accusatus dicitur, privatas fuisse, non publicas, nec dogmaticas, & in quibus nihil Honorius definivit, sed mentem tantùm suam, privatamque sententiam aperuit? in hujusmodi verò epistolis errare Pontifices posse, corrigique, non inficior, neq; hoc in quæstionem venit, neq; enim omnia, quæ agunt, aut dicunt Pontifices, continuò oracula sunt, & humanæ conditionis expertia, sed solùm cùm Pontifices agunt, vel ut scholæ loquuntur, cùm *ex cathedra docent*; quemadmodum non omnia, quæ Reges dicunt, scribuntque, continuò sunt edicta & sententiæ, nec vim edicti aut sententiæ habent. Errat ergò Maimburgus, & ne statum quidem quæstionis intelligit: jacitque tela incerto scopo, ignotoque, sed de hoc posteà.

Nunc

(a) Maimb. Tract. histor. cap. 18. primæ Edit. fol. 155. & cap. 12. fol. 118.

(b) Synod. 6. Act. 4. & Act. 13. Synod. 8. Act. 7. Leo II. epist. 2. ad Episc. Hisp. & epist. 4. Nicephor. epist. 3. ad Leonem III. Tharas. epist. ad summ. Sacerdot. Antioch. Synod. 7. Act. 3. Beda de nat. rer. c. 67. V. Regal. Sacerdot. f. 721. Edit. Anno 1693.

Nunc verò hæresin Honorij quòd spectat, fateor in nulla re magis ambiguum me animi, incertumq; fuisse; ex una enim parte tam multi sunt, gravesque in Honorium testes, ut vix audeam absolvere tot testibus impetitum: ex altera verò tam clarum est in ijs epistolis, quæ unicè arguuntur, nullam hæresin esse, ut non ausim damnare delicti immunem: quid enim? si quis è regio diademate sublatum à me dicat consumptumque pretiosum adamantem, idque centum confirment; & tamen nec vestigium furti in diademate ostendi, nec gemmarum defectus possit, integro videlicet numero, illibatoque, num furti damnari potero plectique? num major vocibus fides, quàm oculis dabitur, Eadem omnino Honorij causa: furti illum & gravissimi postulant, testes magni, multique: dicunt unam è duabus in Christo voluntatibus eum subduxisse: si locum patrati furti interroges, litteras ad Pirrhum, Sergiumque ostentant. Si litteras inspicias, omnesque illarum sinus excutias, tantùm abest unam voluntatem desiderari, ut potiùs utramque clarissimè Honorius asserat, utramque Lector inveniat. Innocens ergo Honorius, si veritatem spectes; Reus, si testes: veritas ergo testibus cedet, an testes veritati? & quæ accusatio tam valida, *si non constet de corpore delicti*? Imò si constet nullum esse delictum? & quæ tu ablata & absumpta dicas, ego ostendam eodem semper loco fuisse, & adhuc esse? Ergo persuasum omnino habeo, errorem aliquem Græcorum fraude in sextam Synodum irrepsisse, & ut fieri amat, in alios posteà derivatum esse, qui auctoritate Concilij decepti fuerint, nullâ indagandæ veritatis, aut curâ aut studio; cùm superfluum id crederent, sententiâ à Patribus dictâ. Fateor arduum esse, originem, causamq; erroris detegere, sed quàm multa, quorum causam ignoramus? nemo dubitat Ægyptum Nilo rigari, quamvis origine occultâ. Certum igitur est *primò* Acta sextæ Synodi à Græcis corrupta esse, nec id novum apud Græcos, nam & Acta quintæ Synodi infecerant testibus Patribus *action.* 12. *Et* 14. sextæ Synodi: & Sessione 8. gloriatur Macharius Archiepiscopus Antiochenus Patrum scripta, ut suis opinionibus opportunum videbatur, aptata à se esse. Beatus etiam Gregorius. *lib.* 5. *epist.* 15. *ad Narsem*, Concilia Chalcedonense & Ephesinum fatetur eâdem fraude fædata, idemque B. Leo (a) & Anastasius testantur. Eadem Nicolai primi querela epistolâ ad Michaëlem Imperatorem. Quid ergo novum est,

(a) S. Leo epist. 81. ad Palæstino s. Anastas. præfat. in 8. Synod.

est, Græcos hâc arte non imbutos tantùm, sed etiam superbos, quippe tertiam, quartam, quintam & septimam Synodos aggressi fuerant, pari audaciâ in sextam grassatos esse, nullo pudore, imò etiam fastu, quippe ingenio adscribebant. *Secundò* ipse Agatho Papa in epistola Synodali (quam Patres sextæ Synodi (a) summis laudibus extulerunt) cùm de hæresi Monothelitarum disputaret, negat, *Romanam Ecclesiam juxta Christi promissionem à vera fide unquam deflexisse, sed suos Prædecessores semper hæresibus restitisse, & fratres in fide confirmâsse*. Quî rogo id Agatho & in consessu totius orbis ediceret, recenti adhuc Honorij exemplo, & Patribus tam noto? Quis non Salomonem rideret, si in publicis regni Comitijs pronuntiaret; nullum è sua Judæque familia homicidio & adulterio obstrictum fuisse, cùm vestigia fœdati Thalami, calentisque Uriæ sanguinis omnium oculos adhuc implerent? Mendax ergo Agatho impudensque, qui Patribus tam aperto mendacio illuderet; sed multò isti nocentiores, qui non ferrent tantum Agathonis mendacium, sed etiam applauderent, clamarentque: *Petrum in Agathone locutum esse:* Hoc dicerent mentienti? *Tertiò* si verum est, Honorium à Concilio Hæresis damnatum esse, pace dixerim tantorum Patrum, nec majus delictum imputari, nec iniquior sententia esse potuit. Honorius hæreticus, Honorio anathema: interim verò nulli tanti delicti testes, nulla judicia, nullum causæ examen, nullus, qui jam dudum defuncti innocentiam sustineret, sed uno eodemque temporis momento Honorius Pontifex Romanus, reus & victus, damnatusque; crederes de papavere in hortis demetendo, non de Pontifice Romano causam agitari: & quando vel vilissimum caput tantâ injuriâ, rerumque neglectu judicatum est? cùm Arius & Nestorius, cùm Theodorus Mopsvvestenus, Theodoretus, alijque postulati sunt, quorum tamen hæreses notæ vulgatæque, & tot libris ac spectatoribus sparsæ; quantâ nihilominùs curâ studioque, & probationum morâ sententiæ dilatæ sunt, invitis velut extortæ? adeò ut cum in Nestorium pronuntiarent, gemitus sententiam sequerentur: in solos Honorij & indefensos cineres nullo examine, nulloque apparatu, vibrata cursim anathemata: quis hoc de tanto Concilio? præsertim cùm in promptu Honorij epistolæ essent, in quibus expressis dissertisque verbis duas naturas, duasque operationes fatebatur, Monothelitarum hæresi confixâ potiùs quàm probatâ. Si ergo verum esset, Hono-

(a) Sexta Synod. act. 12. & 14. V. act. 8. & 18.

Honorium in hac Synodo hæresis damnatum esse, oporteret Synodum in judicio tanti momenti summæ iniquitatis & socordiæ pulsari, imò ignorantiæ: nemo enim, qui rem ipsam confitetur, si nomen reticeri justas ob causas velit, ut Honorius reticeri volebat, hæreticus appellari debet, præsertim re nondum definitâ; alioquin & Hieronymus hæreticus fuerit, (a) qui censuit non esse tres Hypostases in DEO dicendas: & Augustinus, qui Pascentio Ariano vocem Homousij omitti permittebat, modò fateretur Filium ejusdem cum Patre substantiæ & naturæ. Hæresis ergo non vocum, sed rerum est: quæ ergò Patrum ignorantia, Honorium hæresis damnare, qui hæresin ipse damnabat, & quibusdam tantùm vocibus abstinendum scribebat concordiæ causâ, quodque vocibus duarum naturarum quàm plures abuterentur, quasi in Christo duæ & contrariæ fuissent, quales videlicet in nobis sunt, adversæ sibi, rebellesque? hæc tota Honorij culpa, ob quam an hæretici nomen & pœnas meruerit, clarius est, quàm ut Synodus potuerit ignorare, & alibi (b) ostensum est.

Dices: Honorius cum Sergio communicabat, imò eidem scripserat, se cum eo sentire, sibique probari, quæ Sergius proposuerat, ergo ex hoc capite meritò pro hæretico habitus est.

Resp. Latebat adhuc hæresis Sergij, aut quòd recens, aut quòd pietate fucata, & necdum perstrinxerat Occidentem, quæ causa, ut non Honorius solùm, sed alij quàm plures doctrinâ & virtute præstantes cum Sergio communicarent, quippe necdum comperto: sic Basilius vir alioquin severâ pietate cum Eustachio Episcopo Ariano communicare visus, & tot calumnijs præsertim in Occidente petitus, sic Chrysostomus cum Origenistis, Innocentius cum Pelagio, quòd videlicet pietate & religione, quas simulabant, capti, eorum societatem non respuerent, aut quòd ægros ignorarent, aut quòd sperarent curari posse: quando mederentur, si fugerent laborantes? non sequitur ergò Honorium quoque febribus æstuâsse, quia decumbentibus assedit.

At Honorius Sergio Monothelitæ hæretico assentiri se dicit, ergò & ipse Hæreticus Monothelita est.

Resp. Videndum priùs, qua in re Honorius Sergio assentitur: sicut enim non omnia, quæ hæreticus dicit, hæreses sunt, ita non omnis qui

(a) Hieron. epist. ad Damas. S. Augustin. epist. 174.
(b) V. Regale Sacerd. f. 721. Edit. Anno 1693.

qui hæretico aliqua in re assentitur, continuò hæreticus est. Concedit Lutherus tres esse Personas in una natura Divina: num ideò hæreticus & Lutheranus erit, qui hac in re sentire cum Luthero se dicat? Honorius ergò una in re cum Sergio hæretico sentit; abstinendum videlicet illis vocibus: *Duæ Voluntates in Christo, duæ operationes*; id enim novum esse, nec necessarium veritati, & potiùs ad Philosophorum & Grammaticorum scholas pertinere; imò abuti aliquos ijs vocibus, ut ostendant, populoque persuadeant, duas in Christo voluntates discordes fuisse: ergò voces quod attinet, premendas eas esse concordiæ causâ, & nec unam voluntatem, nec duas dicendas esse, sed potiùs duas naturas propriè operantes in una Persona: in hoc ergò eadem Honorij opinio & Sergij fuit, neque id hæresis, sed prudens cautela, ne fomes daretur gliscenti discordiæ. Multa dissimulari possunt malo adhuc modico, & remedium patiente, quæ posteà obfirmata ferri non debent. Rem verò ipsam quòd attinet, an videlicet duæ in Christo naturæ, duæque operationes essent, dissentit omninò à Sergio Honorius; Sergius enim òmnesque Monothelitæ negabant esse duas in Christo voluntates, duasq; operationes; sed unam tantùm voluntatem, unamq; operationem admitti volebant; at Honorius clarissimè dicit: *Non esse dicendum unam voluntatem unámque operationem, sed tamen unum Operatorem Christum propter unitatem suppositi:* monetque Sergium, ut deinceps omittat dicere, unam esse in Christo voluntatem: *Utrásque*, inquit, *naturas in uno Christo cum alterius communione operantes atque operatrices confiteri debemus, & Divinam quidem, quæ DEI sunt, operantem, & humanam, quæ carnis sunt, exequentem.* En tibi duas naturas, duasque operatrices Potentias, & duas quoque operationes, Humanam videlicet & Divinam: quid poterat contra Monothelitas expressiùs dici? si enim, ut dicit Honorius, natura humana in Christo operatur, ergò operationem aliquam humanam habet (Divinam enim habere non potest) ergò in Christo duæ sunt operationes, Humana & Divina. Rursus Monothelitæ nullam propriam & humanam operationem in Christo admittebant, sed solam Divinam; humanâ naturâ patiente tantùm, & recipiente, eo ferè modo, quo tabula aut marmor recipit tantùm, non format imagines, actio verò Pictoris, Sculptorisque à solo Pictore aut Sculptore est: id observat S. Thomas, (a) clarèque

Sergius

(a) S. Thomas 3. p. q. 18. a. 1. Sergius, epist. ad Honor. act. 12. sextæ Synodi.

Sergius ad Honorium fcribit: *Quemadmodum*, inquit, *corpus noſtrum regitur & diſponitur ab intellectuali & rationali anima noſtra; ita & in Domino natura tota humana, ejus conſperſio ab ipſius Verbi Deitate ſemper in omnibus mota, ut ſit carnis quidem paſſio, DEI autem operatio*. Idemque Pyrrhus fatetur in Dialogo, quem cum Maximo habuit. At Honorius: *Unum quidem Operatorem eſſe dicit, at duas operatrices naturas. Ita ut Divina, quæ DEI ſunt, operetur, Humana, quæ hominis: sicq; Humanam naturam non pati tantùm, ſed etiam operari*. Quî ergò Monothelita Honorius, ſi Monothelitis è diametro adverſatur, negatque, quæ illi afferunt, aſſerit, quæ negant? *At Monothelitæ Honorij ſocietate, & communione gloriabantur*. Sed nos quærimus, qualis Honorius fuerit, non qualem finxerint Monothelitæ; quis enim neſcit hoc Hæreticis ſemper ſolemne fuiſſe, ut Patrum auctoritatem ſuis erroribus prætexerent? alioquin hæreticus Baſilius fuerit, hæreticus Hieronymus, Chryſoſtomus, & præſertim Auguſtinus, quorum Societatem & olim & nunc quoque Hæretici paſſim vanèque oſtentant. Palàm eſt ergò, ſi epiſtolas Honorij examines, quarum cauſâ hæreſis poſtulatus eſt, innocentem illum eſſe, & culpæ immunem, & ideò nec credi poſſe in Concilio damnatum, præſertim jam prædefunctum, & de quo dubitari meritò debuit, eſsétne hæreſi immortuus, ſi quam contraxiſſet. *Quartò* denique ſummi momenti eſt S. Maximi Monachi & Martyris teſtimonium, quo Honorium Papam omni culpâ & hæreſis ſuſpicione abſolvit. Is præcipuâ Sanctitate florebat, cui tandem Martyrij palmam adjunxit; Monothelitarum perpetuus malleus, eorumque errorum adeò gnarus, ut Pyrrhum Monothelitarum Principem & Conſtantinopolitanum Patriarcham publico congreſſu & diſputatione vicerit, converteritque; non ergò aut adulationis, aut ignorantiæ notari poteſt: & præſertim cùm ejus diſputatio publicè audita, publicè excepta fuerit, nec quidquam à Maximo narratum, non planè compertum, certumque veritatis. Cùm ergò Pyrrhus Honorij auctoritatem Maximo in hæc verba objiceret: *Quid de Honorio ad reſpondendum habes, qui apertè Anteceſſori meo unam voluntatem Domini Chriſti eſſe tradidit?* Reſpondit Maximus: *Quis fuerit fide & auctoritate dignus epiſtolæ hujus interpres, qui eam ex perſona Honorij ſcripſit adhuc ſuperſtes, & qui totum Occidentem cum virtutibus, tum dogmatibus fidei illuſtravit? an ij qui Conſtantinopoli, quæ ex corde erant, loquebantur?* Pyrrhus: *Cui hanc compoſuit*. Maximus: *Is igitur ipſe cùm*

ad

ad Divum Constantinum Imperatorem ex Persona rursus sancti Papæ Joannis de hac epistola scriberet, dixit: unam diximus voluntatem in Domino, non Divinitatis & Humanitatis, sed Humanitatis solius; cùm enim Sergius scripsisset, quòd quidam duas voluntates contrarias ponerent; diximus Christum non duas voluntates contrarias habuisse, Carnis videlicet & Spiritûs, sicut nos habemus post peccatum (a) *&c.* Hæc Maximus, cui Pyrrhus acquievit, nec habuit, quod reponeret. Contigit verò hæc disputatio Anno Christi DCXLV. hoc est annos triginta sex, antequam Concilium Constantinopolitanum convenerit. Considera, an Maximus hæc dicere auderet, an Pyrrhus reciperet, nisi uterque vera esse & extra dubium credidissent. Reperitur etiam in Collectaneis Anastasij à doctissimo Sirmondo editis Apologia Joannis Papæ IV. ad Constantinum Imperatorem Heraclij Filium, epistolas Honorij Catholicas esse, nec ullâ hæresi inquinatas, & fraude Monothelitarum in alienos, perversosque sensus expositas. Hoc scriberet Joannes Constantinopolim & Imperatori, nisi certus veritatis? alioquin convinci poterat falsitatis, & palàm argui epistolis, quas Honorius scripserat, in lucem depromptis. Sic in Synodo Lateranensi (b) sub Martino Papa & Martyre, & in Romana sub Agathone, ubi accuratè de hæresi Monothelitarum à Patribus actum, damnatique nominatim Theodorus, Cyrus, Sergius, Pyrrhus & Paulus, nullâ Honorij mentione; at quî potuit præteriri, si eâdem tinctus labe, & in sexta Synodo eodem fasce cum alijs hæreticis implicitus? sic etiam Photius, (c) Zonaras, & Paulus Diaconus, ubi enumerant in sexta Synodo damnatos, nullam habent Honorij mentionem. Ex quibus omnibus deducas, meritò, & à quamplurimis asseri, Honorij nomen aut fraude, aut errore in acta Concilij devenisse, & posteà in alios quàm plures; quamvis ut suprà monui, difficile sit causam & originem erroris aut fraudis evolvere; latente videlicet radice, & ramos tantùm ostentante; non enim sequitur non esse, quæ sunt occulta. *Quintò.* Sed quidquid sit de Honorij lapsu, illud certum est, nihil obesse infallibilitati Pontificum, & auctoritati, quam illis in Concilio tribuimus. Epistolæ, quas Honorius ad Sergium dedit, privatæ sunt, nec fideles alloquuntur, nec quidquam decîdunt; quamvis enim ex lege con-

(a) V. Dialogum Græcolatinum S. Max. apud Baron. in App. Tom. 8.
(b) Concil. Lateran. sub Martino PP. Anno 649. Concil. Rom. sub Agath. Anno 680. (c) V. Reg. Sacerdot. fol. 578. Edit. Anno 1693.

contradictoriarum oporteat duas voluntates & operationes in Christo esse, vel non esse; Honorius tamen neutrum vult dici, sed tantùm duas cum proprijs operationibus; quod planè non est decidere, sed rem in medio, & suspensam relinquere. At verò non in omni casu, nec in quovis scripto nos Pontificem infallibilem esse dicimus, ac erroris securum; sed tunc solùm, cùm Pontificem agit, & Magistrum Ecclesiæ, hoc est, cùm actum aliquem exercet, qui ad solum Pontificem pertinet, qualis non est epistolas scribere, aut scriptis respondere, & quid consultum credas, aperire; id enim non soli Pontifici Romano, sed cuivis, non Episcopo solùm, sed etiam privato permissum est; cùm enim hoc privilegium infallibilitatis in publicum Ecclesiæ bonum vergat, noluit DEUS illud Personæ, sed Officio annecti, & tunc solùm præstò esse, cùm Pontificali Officio fungeretur, eo ferè modo, quo in veteri Testamento non semper, nec quovis tempore oracula Pontifici dabantur, sed tunc solùm, cùm Pontificio apparatu cultuque Templo & Arcæ se sisteret, quæ cùm alibi fusè sint demonstrata, repeti non debent. Nec verò, ut inquit Maimburgus, (a) *sunt hæc ænigmata, & responsa ambigua, ac plena obscuritatis, & quæ nec illi satis intelligunt, qui ea proferunt*; enimverò oportet Maimburgum in alio orbe natum, & nunquam, non dicam in scholis, sed nec in foro aut palatio visum, qui ea pro obscuris & impervijs habeat, quæ nemo non videt; quis enim tam simplex, rudisquæ, & humanæ societatis ignarus, qui nesciat, non omnes Regum actiones Regias esse, & privilegio Majestatis gaudere? nec omnia Judicum verba & epistolas ad leges & edicta pertinere? quæ si clara & obvia sunt, & omnibus comperta; quæ tandem sunt illa arcana vocesque impenetrabiles, nec ipsis loquentibus notæ, cùm nos dicimus, non omnia Pontificum scripta ad oracula & dogmata pertinere, sed ea solùm, quæ ut Pontifices & Ecclesiæ Magistri, atque è Cathedra pronuntiant? hoc est, cùm rebus maturè discussis causam aliquam definiunt, jubentque definita pro Fidei veritatibus haberi, eosque, qui secus credunt, haberi pro hæreticis volunt? hic est actus Pontificiæ auctoritatis, & in hoc falli aut errare Pontifices posse negamus: nec unquam Maimburgus contrarium ostendet: in alijs verò actibus, qui Pontificiæ Potestati non sunt proprij, falli eos posse, communique mortalium conditioni erroribus obnoxiæ subjacere ultrò concedimus. Denique ut

(a) Maimb. Tract. Histor. c. 12. f. 121.

ut brevi argumento omnia concludam: aut Honorius hæreticus fuit, aut non fuit? si non fuit, falsa ergo accusatio, nulloq; fundamento nixa, quæ ex illo consequuntur: si hæreticus fuit, concedimus Papam hæreticum judicari à Concilio posse, neque hoc in quæstione vertitur; cùm enim Fides sit vita Corporis Mystici, adeò ut ex mente *S. Pauli*, Justus ex Fide vivat: qui Fidem non habet, non est membrum vivum Ecclesiæ; qui ergo erit Caput Ecclesiæ, qui ne membrum quidem est? & ideò sacris Canonibus (a) toties definitum est, Pontificem Romanum in sola hæresis causa judicari à Concilio posse, quia videlicet sola hæresis facit, ut desinat esse membrum, & consequenter Caput Ecclesiæ. *Vides* ergo Exempla à Maimburgo adducta tot partibus laborare, ut non tantùm evidentibus demonstrationibus accenseri non possint, quales ipse promisit, sed vix levibus conjecturis; quippe aut ex dubijs principijs, aut ex falsis procedunt, aut extra statum quæstionis vagantur: capiunt tamen, eliduntque ignaros, Tartarorum excursionibus similes, imbelli tantùm plebi, minutæque infestos, sed armatis impares.

X. *Objicitur* 5. Donatistæ in causa schismatis Carthaginensis, cùm Cæcilianum ejus Ecclesiæ Episcopum Romæ multis querelis onerâssent; is verò sententiâ Melchiadis Papæ absolutus esset, ad Concilium appellârunt, idq; permissu Constantini Imperatoris Arelate ijs datum, magno Episcoporum numero frequens. In eo sententia in Donatum dicta, innocentia Cæciliani probata. De hoc Concilio ita Augustinus: *Putemus illos Episcopos, qui Romæ judicârunt, non bonos judices fuisse: restabat adhuc plenarium Ecclesiæ Universalis Concilium, ubi etiam cum ipsis judicibus causa posset agitari, ut si malè judicâsse convicti essent, eorum sententiæ solverentur.* Fatetur ergo Augustinus minorem Pontifici auctoritatem quàm Concilio esse: ab hoc enim judicari Pontificum sententias posse, solvique. Exclamatq; hîc Maimburgus, perinde ac si bellum confectum, nec alia cura, quàm elevandi trophæi esset: (b) *Ingenuè*, inquit, *liberéque fateor, nullo magis exemplo constare Pontificum sententias Tribunali Conciliorum submitti; in hoc enim examinari possunt, corrigíque, si injustæ appareant.*

(a) C. audivimus 24. q. 1. c. Novatianus q. 1. c. didicimus. c. Achatius 24. q. 1. c. oves 2. q. 7. c. si Papa d. 40. Cajet. Tr. de auct. Conc. & Pap. c. 20. S. Anton. in summa, tert. p. T. 23. c. 3. §. 4. Suar. de fide. p. 10. f. 6. Bellarm. de Rom. Pontif. l. 2. c. 30. V. Reg. Sacerd. fol. 456. Edit. 1693. (b) Maimb. cit. cap. 18. f. 159.

Resp. Hiftoria Concilij Arelatenfis fic habet: Anno Chrifti *CCCVI.* Ceffatum eft in Africa à fidelium perfecutionibus, Maxentij Imperatoris feu indulgentiâ, feu metu: quippe Chriftianos lucrari properabat Conftantino Imperij æmulo palàm addictos. Contigit eodem tempore Menfurium Carthagine Epifcopum morte defungi: fucceffit omnium votis Cæcilianus Menfurij quondam Diaconus, confecravitque Felix Aptungitanus Epifcopus. Vehementer hâc electione Botrus & Cæleftius offenfi, quibus & fpes fuerat, & par ambitio, eas Infulas occupandi, nunc fpe dejectos cupido incefferat vindicandi; auctusque æmulorum numerus feniorum factione, à quibus facra vafa auro, argentoque infignia novus Epifcopus repetierat: fed quod pejus omni malo, fœmina præpotens, iraque & opibus ferox tempeftatem ciebat. Lucilla ea fuit, quam cùm Epifcopus objurgâfset, quòd indignâ fuperftitione priùs cineres cujusdam cadaveris libaret, (quod Martyris fuiffe necdum fatis conftabat) quàm facro epulo accumberet, immenfo objurgantis odio flagravit, effuditque, ut licuit. Quæfitæ criminationes, quæ odium obtegerent; videlicèt: *Quòd alienâ manu confecratus effet, Secundo Tegifitano Epifcopo & Numidiæ Primate præterito, neglectoque. Quòd Martyres, qui carcere tenebantur, fame necâffet; quòdque à Traditoribus facris initiatus.* Paratis ergò calumnijs Cæcilianum in jus vocant, caufam dicturum: is negat fe adeffe poffe, Judicibus jam odio corruptis, & palàm adverfis. Abfentem ergò in Conventu 70. ferè Epifcoporum damnant, eiq; Majoranum fufficiunt Lucillæ præcharum; hinc natum fchifma pertinax, funeftumque, Duce præfertim Donato Epifcopo, qui nomen factioni dedit, auxitque eloquentiâ populari, ac rebus turbandis aptâ. Nihil moveri Cæcilianus, innocentiâ, & Pontificis Romani tutus auctoritate: Audi Auguftinum: (a) *Confpirantem multitudinem inimicorum non curabat, cùm videret fe & Romanæ, in qua Apoftolicæ Cathedræ femper viguit Principatus, & cæteris terris, unde Evangelium ad ipfam Africam venit, per communicatorias litteras effe conjunctum, ubi paratus effet caufam fuam dicere* Donatiftæ, cùm caufæ fuæ ac Romæ diffiderent, à Conftantino Imperatore, qui tunc in Gallijs morabatur, Gallos judices petunt. (b) Conftantinus Romam, cùm litteris ad Melchiadem Pontificem mittit, illic enim caufas majores agitari oportere; additi tamen tres è Gallia Antiftites, Maternus Colonienfis, Rheticius Auguftodunenfis, & Marinus

(a) S. Auguft. epift. 162. (b) V. S. Optat. l. 3. contra Parmenian.

Marinus Arelatensis Episcopi, quibus Itali quindecim adjecti: Caecilianus omnium votis absolutus, sed praesertim Melchiadis sententiâ, de qua ita (a) Optatus: *Etiam Melchiadis sententiâ, quâ judicium clausum est his verbis &c.* Et Augustinus: (b) *Qualis ipsius Melchiadis prolata est sententia, quàm integra, provida atque pacifica &c.* & post pauca: *O Virum optimum, O filium Christianae pacis, & partem Christianae plebis!* Provocatum à Donatistis ad aliud & plenius Concilium, ut apertè testantur DD. Augustinus (c) & Optatus: & quamvis Constantinus provocationi cesserit pacis studio, eam tamen provocationem, & ipse & alij Patres detestati sunt, & impiam crediderunt. Audi S. Optatum, qui cùm Melchiadis sententiam retulisset, continuò haec subdit: (d) *Sufficit ergò etiam Donatum tot sententijs esse percussum, & Caecilianum tanto judicio esse purgatum, & tamen Donatus ab Episcopis appellandum esse credit, ad quam Appellationem Constantinus sic respondit: O rabida furoris audacia! sicut in causis Gentilium fieri solet, appellationem interposuerunt.* Tantum ergò abest, Constantinum hanc provocationem pro legitima habuisse, ut eam furoris & audaciae plenam dixerit, & Christianis indignam: nota tamen haec verba à Constantino repetita videri, cùm posteà iidem Donatistae à Concilio Arelatensi ad Augusti Tribunal provocârunt, ut animadvertit Sirmondus, & eruditissimus Schelstrate. (e) Invehitur in eandem provocationem Constantinus epist. ad Chrestum Episcopum Syracusanum apud Eusebium, (f) & praesertim Augustinus: (g) *Tantae*, inquit, *auctoritatis Episcopos, quorum judicio & Caeciliani innocentia, & eorum improbitas declarata est; non apud alios collegas, sed apud Imperatorem accusare ausi sunt, quòd malè judicârint. Dedit ille Arelatense Concilium, non quia jam necesse erat, sed eorum perversitatibus cedens, & omnimodò cupiens eorum impudentiam cohibere.* Et iterum: *Néque enim ausus est Christianus Imperator sic eorum tumultuosas & fallaces querelas suscipere, ut de judicio Episcoporum, qui Romae sederant, ipse judicaret.* Ubi vides hanc provocationem ab Augustino *impudentiae & perversitatis* notari, & *fallacibus ac tumultuosis* querelis accenseri; quod etiam de Marca Archi-Episcopus Parisiensis fatetur: (h) *Alienum*, inquit, *putabat Constantinus, à*

 discipli-

(a) Optatus loco cit. (b) Aug. epist. 162. (c) August. in psal. contra part. Donati. Optatus lib. cit. (d) Optatus l. 1. contra Parmenian. Idem fatetur Maimb. Tract. hist. cap. 18. fol. 167. (e) Schelstr. Antiq. illustr. p. 2. dissert. 3. c. 7. a 3. §. 1. n. 122. (f) Euseb. lib. 10. cap. 5. (g) S. August. epist. 162. (h) Marca lib. 4. de Concord. cap. 17. n. 2.

difciplina, res à Pontifice Romano judicatas refricari. Sed tamen ut dixi concordiæ datum, ut caufa Cæciliani iterum cognofceretur. Id factum in Concilio Arelatenfi. Convenerunt Patres ex toto ferè Occidente, Gallia videlicet, Hifpania, Italia, Africa ac etiam Britannia, quæ caufa eft, ut Auguftinus hoc Concilium *plenarium* vocet, (a) & *ex Univerfa Ecclefia collectum*. Numerus Epifcoporum ex communi fententia non minor ducentis; id enim exprefsè teftatur S. Auguftinus: (b) quamvis Ado (c) fexcentos numeret. Cæterùm non videtur hoc Concilium verè & in rigore Oecumenicum appellari poffe, fed folùm Patriarchale, cùm ad illud nemo ex Oriente convenerit, fed illi tantùm Epifcopi, qui Patriarchatui Romano parebant, is verò totam Europam complectebatur, & provincias Africæ Occidentales; & hujusmodi Concilia, imò etiam Nationalia fæpè à fanctis Patribus univerfalia appellantur ut patet ex Concilijs Romanis fub Symmacho, Toletano III. c. 18. & Carthaginenfi IV. quæ omnia univerfalia dicuntur, quamvis ex una tantùm Provincia collecta; quantò ergo magis Arelatenfe gaudere hoc titulo potuit, cui Epifcopi ex tot Provincijs, Regnisque aderant? Et fanè omnium ferè fententia eft, Concilium Nicænum fuiffe primum Oecumenicum. Adfuiffe huic Concilio Legatos Silveftri Pontificis dubium non eft; ij enim nominantur initio Concilij Arelatenfis primi, videlicet Claudius & Vitus Presbyteri, Eugenius & Cyriacus Diaconus. Sed dubium eft, an præfederint, cùm in epiftola Synodali Marinus cæterique Epifcoporum nominentur nullâ mentione Legatorum factâ: Et in Synodo Arelatenfi II. can. 18. dicatur: *Ad Arelatenfis Epifcopi arbitrium Synodum congregandam*. Sciendum ergo eft, non omnes Pontificum Legatos femper Concilijs præfediffe, præfertim Provincialibus; nec femper primo loco potitos, nifi cum mandato præfidendi mitterentur, quod exemplo Conftantinopolitanæ Synodi abundè probatur, in qua Anthimus damnatus eft præfidente Menna Patriarcha, alijs verò Legatis Apoftolicæ Sedis poft Mennam aliosque Epifcopos fubfcribentibus, ut habetur in fententia contra Anthimum *Seff.* 4. Sic etiam fummus Pontifex alicui ex Græcis Epifcopis fuas partes munusque præfidendi imponebat, quo cafu Romani Legati primo loco abftinebant: fic Cyrillus Con-

(a) S. Auguft. l. 2. de Bapt. contra Donat.
(b) S. Auguft. lib. 1. contra epift. Parmen. cap. 5.
(c) Ado in chron. ætat. &c.

Concilio Ephesino nomine Cœlestini, Mennas nomine Agapeti Pontificum præfuêre: sic denique S. Leo Anastasium Thessalonicæ Episcopum suum per Illyricum constituit Vicarium, Gregorius Augustinum per Angliam, Leandrum per Hispaniam, Zosimus(a) Archi-Episcopum Arelatensem per Galliam: qui Vicarij Primates appellabantur, omnesque Metropolitanos & Archi-Episcopos dignitate & loco anteibant: eisque inter alia, quæ nomine Pontificis peragebant, illud etiam concessum, ut nomine Pontificis Concilia Nationalia convocarent. Hæc ergò causa fuit, ut Marinus Arelatensis Episcopus ante alios Legatos Concilio præsideret: idque sequentibus annis frequenter evenit, ut videlicet Arelatenses Episcopi Vicarij Apostolici & Primates essent; apertèque etiam colligitur ex canone 12. Concilij Arelatensis secundi: *Ad Arelatensis*, inquit, *Episcopi arbitrium Synodus congreganda*. Sed quo jure Arelatensi hoc competat, nisi quia Vicarius Romani Pontificis, & ideò Primus? Cæterùm missa fuisse acta Concilij Romam, & illic confirmata, dubium non est ex Epist: Synodali, quam Patres ad Silvestrum dedêre, & habetur post acta Concilij, quod etiam Bail Doctor Parasiensis ingenuè professus est Tom. 2. ad hoc Concilium: *Ipsa*, inquit, *Synodus Arelatensis subditam se agnovit Pontificis jurisdictioni, ut testata est per Epistolam Synodicam ad Silvestrum Melchiadis Successorem, missam eo fine, ut quæ statuisset, auctoritate Pontificiâ confirmaret*. Sed & illud egregium reverentiæ in Pontificem argumentum, quòd licèt inter duas partes judicium verteretur, Cæcilianum videlicet Donatumque; istum accusatorem, illum accusatum; noluit tamen Concilium, ut partes Rei Cæcilianus sustineret, quippe jam à Melchiade absolutus, sed eum, ejusque socios Episcopos inter Patres Judicesque Concilij admisit, & ideò tàm in Epistola Synodica, quàm etiam in sententia contra Donatum lata Cæcilianus subscribit. Quæ verò ratio, ut Cæcilianus Romano Tribunali reus assisteret; Arelatensis verò Collega & Judex, nisi quia Patribus indignum videbatur, ut pro Reo haberent, multoq; minùs ut damnarent, quem Roma absolvisset? non ergo id agebant Patres Arelatenses, ut corrigerent, aut in dubium vocarent à Pontifice judicata; sed ut convincerent Donati impudentiam, alios semper, aliosque judices fatigantis:

 nam

(a) V. epist. 5. Zosimi Papæ ad Episc. Galliæ, & libellum Episcoporum Provinc. ad Arelat. Leon. I.

nam ab hoc etiam Conventu ad Augustum provocavit; at iste in hæc verba rescripsit cedro & æternitate digna: (a) *Meum judicium postulant. qui ipse judicium Christi expecto; dico enim, ut se veritas habet, sacerdotum judicium ita debet haberi, ac si ipse Dominus residens judicet; nihil enim licet his aliud sentire, vel aliud judicare, nisi quod Christi Magisterio sunt edocti*. Hæc est series & historia Concilij Arelatensis, non meâ, sed scriptorum omni exceptione majorum fide, & ex ipsis authenticis actis, quæ ad marginem notavi, exposita. Promptum jam erit quàm plurima ex ijs deducere, quæ objecta Maimburgi non refellant tantùm, sed etiam malæ fidei convincant. Nam *primò* Argumentum ex Concilio Arelatensi sumptum Maimburgus à Calvino didicit, exscripsitque, quod in hoc homine ferè perpetuum, nihil enim novi affert, præter styli condimenta; alia ex Illyrico, Centuriatoribus & Calvino collecta, dissimulatis Catholicorum responsis, quæ cùm vinci non possent, celata maluit, quàm producta. Verba Calvini sunt: *Constantinus appellationis judicium demandat Episcopo Arelatensi, sedet ille judex, ut post Romanum Pontificem, quod visum fuit, pronuntiet. Si Romana Sedes Summum habet judicium sine provocatione, cur sibi tam insignem calumniam irrogari permittit Melchiades, ut sibi Episcopus Arelatensis præferatur?* En tibi Calvini voces, & sensa Maimburgi simillima! enimverò miserrimam causam, quæ juvari non potest, nisi pudendis auxilijs. *Secundò* ostendit Maimburgus, se ne quidem intelligere, qui sit status Controversiæ, & qui sensus quæstionis, quam tanto studio sed cæco versat, ut cogar de illo dicere, quæ olim S. Gregorius: (b) *Non intelligentes, néque de quibus loquuntur, neque de quibus affirmant*. Quærimus enim an in rebus ad Fidem spectantibus major sit Concilij, an Pontificis auctoritas? Maimburgus Concilium præfert, allegatque Cæciliani exemplum; at in eo non de Fide, sed de facto & delicto agebatur, an videlicet Cæcilianus sacros Codices prodidisset, & Martyres inediâ confecisset: quid rogo facit judicium delicti ad judicium Fidei? aut quæ consequentia à tam disjunctis? fieri enim potest, ut in factis, quæ sub oculos hominum & testes cadunt; major sit penès Patres notitia, qui factum conspexêre, quàm penès Pontifices procul remotos, quique ob hanc ipsam causam cognitionem facti alijs, vicinisque committunt. Nam & Columbo ex novo,

(a) Rescript, Constant. apud. Optat. l. 1. contra Parmenian. (b) Greg. lib. 4. epist. 14.

novo, nobisq; opposito orbe redeunti, ac posteà tot alijs testibus major fides habita, quàm Zachariæ Pontifici, (a) alios sub terra homines, hoc est, Antipodas neganti, & propterea sanctum Virgilium graviter reprehendenti. Deinde constat Concilium Arelatense à Silvestro Pontifice approbatum, confirmatumque fuisse: atqui nulla quæstio est de Concilijs à Pontifice confirmatis: cùm enim quærimus, an Pontifex sit supra Concilium, non quærimus de eo Concilio, cujus pars Pontifex fuit, & quod ipse confirmavit; sed de Concilio Papæ opposito, cùm videlicet aliud Pontifex, aliud Concilium definit, & diversa utriusque sententia est, quemadmodùm cùm quærimus, an tectum sit altius domo? quæstio non est de tecto, ut est pars domûs (si enim nec tectum nec domus altior, cùm sint una tantùm res, & tectum pars domûs) sed de tecto, ut res à domo reliqua distincta, & de domo ut separatâ à tecto & non conjunctâ. Quæ cùm planè sint nota, & in primis Logicæ rudimentis exponi soleant, mirum est à Maimburgo ignorata, & ita nec statum quæstionis intellectum. An fortè non tam illi studium fuit apta, quàm multa congerere? quippe tegendis falsis multitudo opportuna. *Tertiò*. Supponit Maimburgus, Concilium Arelatense Oecumenicum fuisse (constat enim alia, quæ Oecumenica non sunt, Pontificibus haud præferri) at contrarium ostendimus, videturque omnium ferè sententia, qui Nicænum pro primo Oecumenico statuunt; ergo nec hoc quidem ad rem & propositum facit. *Quartò*. Certum est, ut suprà observatum, in hoc Concilio non de Fide, sed de facto, & delicto disputatum esse. Quæro igitur ex Maimburgo, extra Fidei causas, & ubi de facto, aut delicto Episcoporum agitur, an Concilium supra Pontificem esse credat, aut non credat? si non credit, cur ergo exemplo utitur, suo etiam judicio ac sententiâ inutili, vanoque? si credit, manifesti erroris tenetur; constat enim exemplis, doctrinâque SS. Patrum extra Fidei causas, & ubi de Episcoporum juribus & delictis agitur, errare Concilia posse, corrigique a Summis Pontificibus debere: sic Canon quintus Synodi Constantinopolitanæ, & Canon vigesimus octavus Synodi Chalcedonensis, qui in præjudicium Patriarchæ Alexandrini vergebant, à Leone I. & Gregorio M. alijsque intermedijs Pontificibus improbati sunt, abrogatique. Audi S. Leonem *ep.* 6. ad

Nn 4 Syno-

(a) V. Baron. ann. 748.

Synodum Chalcedónensem *: (a) Ut & fraterna Universitas, & omnium fidelium corda cognoscant, non solùm per Fratres, qui vicem meam executi sunt, sed etiam per approbationem gestorum Synodalium propriam vobiscum iniisse sententiam, in sola videlicet Fidei causa, quod sæpè videlicet dicendum est*. Et Gelasium Papam in Tomo de Anathematis Vinculo: (b) *Ne fortè quod solent dicant, quòd si Synodus Chalcedonensis admittitur, omnia constare debeant, quæ illinc videantur esse deprompta. Cognoscant illud secundùm scripturas sanctas, traditionémque Majorum, secundùm Canones, Regulásque Ecclesiæ, pro Fide communi & Veritate Catholica, pro qua hanc fieri Sedes Apostolica delegavit, factámque firmavit, à tota Ecclesia indubitanter admitti: alia autem, quæ per incompetentem præsumptionem illic prolata sunt, vel potius ventilata, quæ Sedes Apostolica gerenda nullatenùs delegavit, mox à Vicarijs Sedis Apostolicæ contradictum manifestum est, quæ Sedes Apostolica etiam petente Martiano Principe nullatenùs approbavit*. Similia habet S. Gregorius M. in epistola (c) Pelagij II. nomine ad Episcopos Istriæ scripta. Imò ipse Maimburgus, hoc ipso Tractatu, quem refutamus, & alibi apertè docet, causas Episcoporum, præsertim, cùm de illis deponendis agitur, ad Summum Pontificem pertinere; sic enim loquitur cap. 5. *De plus comme le Pape est sans contredit par dessus chaque Evesque de quelque dignitè qu'il soit; & par dessus toutes les Eglises, & tous le Sinods particuliers, on peut appeller de tous ces Evesques, & de tous ces Sinods à son Tribunal. C'est à luy de juger des causes majores, comme sont celles, qui regardent la Foy, la deposition des Evesques, &c.* Hoc est*: Cùm dubitari non possit, Majorem esse Pontificis Romani, quàm singulorum Episcoporum, quantacúmque dignitate ij sint, aut Synodorum particularium auctoritatem; sequitur, ut ab Episcopis quibuslibet, Synodísque ad Tribunal Pontificis appellari possit: hujus officij est, de majoribus causis judicare, quales sunt quæ Fidem aut Episcoporum depositionem spectant*. Si ergo Conciliorum exemplis, sanctorumque Patrum assertione, & ipsâ confessione Maimburgi certum est, à Synodis particularibus (qualis fuit Arelatensis) ad Summum Pontificem appellari, præsertim in causis Episcoporum; adeò ut etiam in Concilijs Oecumenicis contra Episcopos statuta, fuerint posteà à Romano Pontifice revocata, neque hoc negari possit: quâ rogo fiduciâ Maimburgus dicere

(a) S. Leo epist. 53. ad Pulcher. & 59. ad Synod Chalc. & ad Martian. Imp. & ad Anatoli. Patriarch. & S. Greg. lib. 6. epist. 31. (b) Gelasius I. PP. Tom. de Anath. vinc. Tom. 2. Concil. inter opusc. Gelas. (c) Epistola Pelagij II. quæ habetur in fragmentis Synodi quintæ Tom. 2. Conc. p. 2.

dicere potuit: *Majorem Concilij Arelatensis auctoritatem, quàm Pontificis fuisse? & hujus tribunal illius tribunali subjectum, atque à Pontifice pronuntiatam sententiam potuisse ab eo Concilio examinari, delerique?* Num ergo Maimburgus ignorabat causas Episcoporum, qualis erat, quæ Arelate agitabatur, maximè cùm de eorum depositione agitur, ad Pontificem pertinere? Num eum latebat, non solùm, quæ in Synodis particularibus, sed etiam, quæ in Oecumenicis contra Episcopos decreta fuerant, à Pontificibus sublata esse, ac penitùs rescissa, idque toto Orbe comprobante? aut forsan major Arelatensi, quàm Chalcedonensi, & Constantinopolitano Concilijs auctoritas & dignitas fuit? & hæc tamen cùm de Episcopis statuissent, Roma correxit, abolevitque: idque jure factum & Imperator Martianus, & Patriarcha Anatolius, quamvis hostis, agnovit; Leo quoque, Gelasius, Gregorius, alijque testati sunt: quî ergo dici potuit Arelatense Tribunal Romano præfuisse, si corrigi, si judicari, damnarique ab isto potuit, idque exemplo tot aliorum? *Cur ergo*, inquies, *permisit Melchiades Romanam sententiam inferiori, externòque sisti Tribunali?* *Resp.* Quia pacem & concordiam amabat, sperabatque, quod etiam evenit, eorum pertinaciam fatigari hâc conniventiâ, vincique posse; nec verò alienum, externumque Tribunal fuit, cui Legati aderant, quodque ipse confirmabat, Concilium ergo Arelatense non eâ conditione aut petitum, aut admissum est, ut de Melchiadis sententia judicaret; sed ut instrueret, frangeretque obstinatos, non majori quidem, sed repetitâ auctoritate. Alioquin si ideò Pontifices Concilio subduntur, quia causa semel à Pontifice decisa in Concilijs iterum examinata est, sequeretur Concilia etiam Imperatoribus subdi; cùm enim Donatistæ in Concilio Arelatensi damnati essent, illi ipsi ad Constantinum Imperatorem provocârunt, auditique sunt, ne aliquis esset excusationis locus: Audi Augustinum: (a) *Atque utinam saltem ipsius Constantini judicio insanissimis animositatibus suis finem posuissent, atq; ut eis ipse cessit, ut de illa causa post Episcopos judicaret, à sanctis Antistibus posteà veniam petiturus, dum tamen alij, quod ulteriùs dicerent, non haberent, si ejus sententiæ non obtemperarent, ad quem ipsi provocaverunt; jussit enim illi, ut ei partes occurrerent Romam ad agendam causam, quò cùm Cæcilianus nescio qua de causa non occurrisset præcepit, ut Medio-*

(a) S. August. epist. 62.

Mediolanum sequerentur, quò cùm etiam Cæcilianus pervenisset, ipsum quoque sicut scripsit, exhibuit, cognitâque causa, qua diligentia, qua cautela, qua provisione, sicut ejus indicant litteræ. Vides hîc Cæcilianum jam à Synodo examinatum, auditum, absolutumque: ab Imperatore citari iterum, examinari, absolvique; an ergo Imperator supra Concilium? quòd si non ideò Imperator supra Concilium, quia à Concilio ad Imperatorem provocatum est; quare Concilium supra Pontificem, quia à Pontifice ad Concilium Donatistæ provocârunt? si enim provocatio sit signum subjectionis, sequitur non solum Pontificem infra Concilium esse, sed etiam Concilium infra Imperatorem: quippe & à Pontifice, & à Concilio provocatum est; quòd si dicas temerariam fuisse à Concilio provocationem; dicam & ego temerariam fuisse à Pontifice Romano, & quid dico temerariam? (a) imò *perversam, impudentem, rabidam, furiosam, audacémque* Constantinus & Augustinus appellant.

At, *inquit* Maimburgus, S. Augustinus eâdem epistolâ hæc habet: *Putemus illos Episcopos, qui Romæ judicârunt, non bonos judices fuisse; restabat adhuc Ecclesiæ Universalis Concilium, ubi etiam cum ipsis judicibus causa posset agitari, ut si malè judicâsse convicti essent, eorum sententiæ solverentur.* Supponit ergo Augustinus, errare Romanum Pontificem, ejusque sententias Concilio corrigi, solvique posse, quæ omnia sunt argumenta superioritatis.

Resp. Si hæc sint argumenta superioritatis, sequitur omninò multò supra Concilium Pontifices esse, palàm enim est, ab istis Concilia Oecumenica non solùm correcta, sed etiam temeritatis damnata esse, cùm perperam de Episcopis eorumque causis statuissent, quod suprà de Constantinopolitano & Chalcedonensi Concilijs, & testimonijs Leonis, Gelasij, & Gregorij ostendimus; nobis ergò pugnat Maimburgus, quamvis invitus. Sciendum igitur est, sententias Romani Pontificis immotas quidem ratasque esse, nec ullius subjectas Tribunali, imò ab illis velut à quibusdam lineis regulisque Concilia pendere, quod alibi fusè (b) ostensum est, fateturque & confirmat auctoritate S. Augustini Maimburgus ipse libro (c) de vera Ecclesia, quando videlicet tranquilo placidoq; animo, & affectibus libero veritatem admittebat, adulandi

adhuc

(a) Constantin. epist. ad Chrestum Epis. Syrac. apud Euseb. lib. 10. August. epist. 162. (b) Regal. Sacerdot. l. 2. Edit. 1693. (c) Maimb. l. de la Uray Egl. sect. 7. fol. 304.

adhuc rudis; sic enim scribit: *Aprés que ceux de Cartage & de Numidie l'eurent jugè contraire a la Doctrine de la Foy, on attendit la decision du Pape Innocent. Durant cette intervalle Saint Augustin écrivant à Hilaire d'Arles de cette Nouelle heresie de Pelagius, dit qu'elle non est pas encore ouuertement reconnüe par telle de toute l'eglise. Mais aussi tost, que le Pape Innocent eut fait contre elle la Constitution, qui fut receüe avec tant d'applaudissement de toute la Chrestientè; alors le dogme de Pelagius fut tenü universelement par tout pour heretique, & ce saint Docteur declarant ce, que le souverain Pontife avoit definì, au quel on avoit envoiè le deux Conciles d'Afrique, ajousta ces belles paroles: De hac causa jam duo Concilia missa sunt ad Sedem Apostolicam, inde etiam Rescripta venerant, causa finita est, utinam aliquando error finiatur. Je scays bien, que cette heresie fut condamnée encore quelque temps aprés au Concile d'Ephese;* (a) *Mais ce fut sans en faire une plus exacte discussion, & comme un erreur dejà reprouvè par un jugement legitime, comme les Peres le declarent dans la lettre sinodale au Pape Celestin.* Hoc est: *Postquàm à Carthaginis, Numidiæque Patribus declaratum est, hæresim nuper à Pelagio conceptam editámque Fidei adversari, adhuc tamen quid de illa Innocentius Papa definiret, expectabatur. Interim verò decisione illius necdum vulgatâ, scribit Augustinus* (b) *Hilario Arelatensi, errores Pelagij nondum à tota Ecclesia hæresis damnatas; nondum*, inquit, *evidenter ab Ecclesia separata est. Ubi verò Innocentij constitutio eam hæresim damnantis summâ omnium gratulatione fidelibus innotuit; enimverò dogma Pelagianum à tota Ecclesia pro hæretico habitum creditúmque. Et ipse S. Doctor, cùm Populo explicaret, quæ in hac causa Romanus Pontifex, cui duo Africæ Concilia transmissa fuerant, decrevisset, in hæc verba prorumpit digna memoratu: de hac causa jam duo Concilia missa sunt ad Sedem Apostolicam &c. Non me equidem latet, paucis post annis hanc ipsam hæresim in Concilio Ephesino confixam esse; sed id obiter cursímque factum; quippe causâ per legitimum ac solemne judicium jam finitâ, quod Patres Ephesini in epistola Synodali ad Cœlestinum Pontificem apertè professi sunt.* Hæc Maimburgus, cùm animo adhuc integro scriberet, intactoque affectibus Aulæ, quibus fatetur, in rebus Fidei dictâ semel à Pontifice Romano sententiâ causam finiri, nec amplius aliquid superesse, quod oporteat à Concilijs agnosci, decidique, eamque Augustini mentem, & Synodi Ephesinæ fuisse, quod & elegantibus versibus S. Prosper insinuat:

Pestem

(a) Concil. Ephesin. act. 5. (b) August. epist. 94.

——— *Pestem subeuntem prima recidit*
Sedes Roma Petri, quæ Pastoralis honoris
Facta caput Mundo, quidquid non possidet armis,
Religione tenet. ———————

Ergò, ut ostendi, Papæ sententia etiam ante vota Concilij firma & erroris tuta; sæpè tamen eam Pontifices ad Concilium referebant, non quòd huic subessent, sed quia in rebus factum spectantibus major penès plures, quàm unum notitia, & ut omnem tergiversandi occasionem adversarijs adimerent; nec aliud Pontificis & Concilij Tribunal erat, sed unum, idemque; quippe nihil valiturum, nisi Roma subscriberet, & quod illi statuissent, ipsa firmâsset: Patres ergo numerum, sed pondus Pontifices dabant; id quod S. Zosimus eleganter expressit litteris ad Concilium Carthaginense datis: (a) *Quamvis*, inquit, *Patrum traditio Apostolicæ Sedi auctoritatem tantam tribuerit, ut de ejus judicio disceptare nullus auderet: idque per Canones semper, Regulásque servaverit, & currens adhuc suis legibus Ecclesiastica disciplina Petri nomine, à quo ipsa quóq; descendit, reverentiam quam debet exolvat. Tamen cùm tantum nobis esset auctoritatis, ut nullus de nostra possit retractare sententia, nihil edimus, quod non ad vestram notitiam nostris ultro litteris referremus, dantes hæc Fraternitati, ut in commune consulentes, non quia quid deberet fieri, nesciremus, aut faceremus aliquid, quod contra Ecclesiæ utilitatem veniens displiceret, sed pariter vobiscum voluimus habere tractatum de illo &c. &c.* En tibi sententiæ nostræ, & confutati Maimburgi luculentum testimonium! Asserit Zosimus, tantam esse Apostolicæ Sedis auctoritatem, ut *de ejus judicio disceptare nullus audeat, nec ejus sententiam retractari posse, idque Patrum traditione acceptum, & firmatum esse*. Quid possit contra Maimburgum clarius dici? & observa, non hæc in angulis, latebrisque Zosimum scribere, sed plena in luce, subq; oculis Cartaginensis Concilij, à quo facilè argui poterat, convincique, nisi vera & comperta scrîpsisset vel dixisset. Quia verò Zosimo objici poterat, quod nobis objecit Maimburgus: *Cur videlicet summi Pontifices sententias suas Conciliorum examini submittant, si judicari à nullo possunt? Cur Innocentius Pontifex causas à se finitas ad Concilium Arelatense referri est passus?* Respondet Zosimus: *Non ideò factum, quòd aut nescirent Pontifices, quid fieri deberet, aut facere aliquid possent, quod Ecclesiæ utilitati adversaretur, sed ut Fraternitati deferrent &c.* Ubi vides jam ante mille & ducentos ac-

(a) Zosim. epist. ad Episc. African. Anno 418. apud Baron. ad eund. Annum.

ac supra annos, hoc est, florente Ecclesiâ, & ubi nulla fastûs suspicio, aut cupiditas aliena usurpandi, sententiam hanc nostram pro vera, certaque habitam, & Patrum traditione subnixam, videlicet sententias Romani Pontificis nullius judicio subjectas, & erroris expertes esse, id enim apertè sonant ea verba: *De eius judicio disceptare nullus audet: nullus de nostra potest retractare sententia: non quia quid deberet fieri nesciremus, aut faceremus aliquid, quod contra Ecclesiæ utilitatem displiceret &c.* Ergò cùm Pontifices præsertim in quæstionibus facti ad Concilia referunt; non id agitur, ut Concilium judicet, rescindatque Romæ judicata; id enim Potestatis majoris esset, quam Zosimus Concilio negat, sed ut solùm meliùs Pontificem doceant, an factum ità se habeat, suggerantque, quid fieri oporteat; nam & Regio senatui nulla potestas rescindendi à Rege decreta, sed solùm ostendendi, deprecandique. Ita Concilij Arelatensis res & causa se habuit.

XI. *Obijcitur* 6. (a) Siricius Papa, qui Damaso successerat, apertè confitetur, se Concilio subjectum esse, cujus tam ingenua, & in re propria testantis Confessio maximi utique momenti esse debet. Durabat adhuc Antiochenum Schisma, extinctis Paulino & Meletio Episcopis, quibus utriusque fautores duos suffecerant, Flavianum videlicet Meletio, & Evagrium Paulino. Huic tam pernicioso dissidio componendo Concilium Capuanum indictum fuerat, Flaviano, Evagrioque citatis. Abfuit Flavianus, rogavitque Theodosium Imperatorem, ut hæc causa alteri in Oriente Synodo committeretur; at Episcopi, qui Capuam convenerant, Theophilo Episcopo Alexandrino, alijsque Ægypti Episcopis hanc ipsam Flaviani Evagrijque causam delegant; Bonosi verò (blasphemiæ in Deiparam Virginem accusati) Anysio Episcopo Thessalonicensi, subjectisque illi Episcopis: hi ad Siricium Pontificem deferunt. Siricius abnuit, negavitque facultatem sibi esse eam causam cognoscendi, quam Patres Capuani, Theophilo alijsq; detulerant. Verba Siricij sunt in epistola ad Anysium Thessalonicensem: *Cùm hujusmodi fuerit Concilij Capuensis judicium, ut finitimi Bonoso atque ejus accusatoribus Judices admitterentur, advertimus, quòd nobis judicandi forma competere non possit &c.* Et infrà: *Primum est, ut ij judicent, quibus judicandi facultas est data, vos enim totius Syno-*

(a) Maimb. Traittè de l'Egl. de Rom. ch. 19. f. 161.

Synodi vice decernitis, nos quasi ex Synodi auctoritate judicare non convenit. En Siricium Concilio fubmiffum! fi enim major Siricij Poteftas, quàm Concilij effet, cur non poffet Concilij decretum factamque delegationem refcindere, & caufam alijs Judicibus creditam, ad fuum, hoc eft, altius, præftantiusque Tribunal avocare?

Resp. Hoc Maimburgi argumentum more folito multis partibus laborat. Nam *Primò* Concilium Capuanum non Oecumenicum fuit, fed particulare; fequeretur ergò etiam Concilio particulari Pontificem fubjici, quod tamen etiam ipfe Maimburgus non admittit, fic enim in hoc ipfo tractatu, quem refutamus, loquitur: (a) *De plus comme le Pape est en cette qualité sans contredit par dessus chaque Evesque de quelque dignité qu'il soit, & par dessus toutes les Eglises, & tous les sinods particuliers; on peut appeller de tous ces Evêques, & de tous ces sinods à son Tribunal.* Si ergo, ut hîc loquitur Maimburgus, *Pontificis Romani Poteftas omnibus Ecclefijs, Synodisque particularibus præftat, ideóque ab omnibus particularibus Synodis ad Tribunal Romanum appellari poteft*; fi inquam ita res fe habet, quâ fiduciâ Maimburgus dicere potuit, Siricium Capuenfi judicio fubjectum, & hujus Decreto alligatum fuiffe? *Secundò.* Sed etiam ipfi Patres Capuenfis Synodi, inter quos præcipuus Ambrofius, quamvis hujus caufæ cognitionem Theophilo, alijsque detuliffent; femper tamen quidquid illi judicâffent, Pontificis Romani judicio & approbationi fubjecerunt. Verba Ambrofij ad Theophilum Alexandrinum hæc funt: *Sanè referendum arbitramur ad fanctum Fratrem noftrum Romanæ Sacerdotem Ecclefiæ, quoniam præfumimus ea te judicaturum, quæ etiam illi difplicere nequeant; ita enim utile erit confultum fententiæ, ita pacis & quietis fecuritas, fi id veftro ftatuatur confilio, quod Communioni noftræ diffenfum non afferet; ut nos quóque acceptâ noftrorum ferie ftatutorum, cùm id geftum effe cognoverimus, quod Ecclefia Romana haud dubiè comprobaverit, læti fructum hujufmodi examinis adipifcamur.* Vides tantum abfuiffe, ut Patres Capuenfes, & inter illos Ambrofius crediderint Romanum Pontificem Concilij Delegatis fubeffe, aut refcindere non poffe ab iftis judicata, ut potiùs eam regulam Delegatis præfcriberent; ne videlicet, quidquam judicarent, quod *Romano Pontifici difplicere, aut comprobari ab eo non poffet.* Agnovit ergo Concilium, effe altius aliquod Tribunal, cui placere oporteret, & cujus cenfuræ Concilij acta fubjacerent. *Tertiò.* Sed illud quo-

(a) Maimb. Traittè de l'Egl. de Rom. ch. 5. f. 43.

quoq; mirum, voluisse Maimburgum ad confirmandam tanti momenti causam, epistolam adhibere dubiæ omnino incertæque fidei; illam Maimburgus Siricio adscribit; at illa nec inter Siricij epistolas reperitur, nec Siricij nomen, sed Ambrosij præfert, haberurque libro 10. epistolarum Ambrosij epistolâ 79. cum hac inscriptione: *Divi Ambrosij ad Theophilum & Anysium, excusantis se de Judicio ferendo inter Bonosum Episcopum, &c.* Et quamvis negent aliqui eam epistolam Ambrosij esse; non continuò sequitur esse Siricij, quæ enim hæc consequentia, ut ideò eam Siricius scripserit, quia non scripsit Ambrosius?

Quartò. Sed demus scripsisse Siricium, non tamen sequitur aliquid ab eo derogari Pontificiæ Potestati: nec enim passim & sine magna, urgenteque ratione Pontifici licet ordinem, gradusque judiciorum, & Conciliorum ac Sacerdotum judicia, sententias & privilegia turbare, & causas alijs commissas suo Tribunali vindicare; imò nulli æquè ut Romano Pontifici incumbit, Conciliorum & Episcoporum jura & prærogativas custodire, quod eleganter Gregorius Magnus hisce verbis expressit: (a) *De Ecclesiasticis Privilegijs, quod vestra Fraternitas scribit, hoc postposità dubitatione tenent; quia sicut nostra defendimus, ita singulis quóque Ecclesijs sua jura servamus, nec cuilibet favente gratià ultra quàm meretur impertiar, nec ulli hoc, quod sui juris est, ambitu stimulante derogabo: sed fratres meos per omnia honorare cupio, &c.* Extatq; ejusdem Divi Gregorij exemplum memoriâ dignum: cùm enim Trajanus quidam Melitam Insulam, ubi Episcopus designatus erat, proficisceretur, quatuor ex Monasterio Syracusano Monachos petijt, viæ & curarum solatio futuros; concessit Gregorius, eâ tamen lege, ut Episcopi Syracusani, cui Monasterium illud subjectum erat, licentia & facultas accederet. *Petijt*, inquit Gregorius, *à nobis Trajanus, ut de Monasterio, quod in civitate Syracusana situm est, ei quatuor, vel quinque dari Monaci debuissent; quia ad Locum proficiscens incognitum, si proprios, quorum consolatione utatur, non babeat mens affecta tristitià, minùs se ad ea, quæ sunt utilitatis, erigit, & antè incipit succumbere, quàm laboret. In qua re, ne Reverendissimi Fratris & Coepiscopi nostri Joannis privilegiorum viderentur prærogativam minuere, ita hoc illi noveris esse concessum, ut tamen Fratris nostri Joannis sit arbitrio per omnia servatum.* Siricius ergo cùm noluit causæ Bonosi Episcopi se immiscere, non id fuit, quòd crederet

(a) Gregor. M. epist. ad Domin. Carthag. Episc. l. 2. ep. 39. V. causam 25. q. 2.

deret fententiam & Decretum Concilij non fubjacere Tribunali Romano, imò & Patres Concilij, & ipfe Maimburgus, ut vidimus, fubjacere profeffi funt; fed quòd non appareret publica urgensq; ratio eam caufam avocandi; nihil ergo Pontificiæ Poteftati, quam defendimus, obftat exemplum Siricij: & cùm Maimburgus dixit: *Exemplo Siricij nihil clarius, fincceriúsque contra Pontificiam auctoritatem afferri poffe*; conftat unum effe ex folitis Maimburgi ftrategematis, ingentibus promiffis Lectorem fallentis, & cui meritò applicare poffis illud Divi Auguftini Symbolum de utre inflato: (a) *Utres*, inquit, *duos fi videas, unum plenum, alterum inflatum, in utroque eadem eft magnitudo, fed non in utróque eadem plenitudo: fi attendas, falleris; fi appendas, invenies*. Sic ergo fe habent Maimburgi argumenta, ut videlicet magna appareant videnti, fed inania ponderanti.

Objicitur 7. Innocentius Primus, cùm à Joanne Chrifoftomo (qui æmulorum factionibus, Theophili præfertim, damnatus pulfusque fuerat) appellaretur; Chryfoftomum ad Oecumenicum Concilium remifit, juffitque ab hoc folo remedium expectare, fibi enim nec vires, nec aliud confilium fuppetere; verba Innocentij funt: (b) *Quodnam remedium hifce malis afferemus? Neceffaria erit Synodalis cognitio; ea fola eft, quæ hujusmodi procellarum impetus retardare poteft*. Et infrà: *Ac nos quidem multum deliberamus, quonam modo Synodus Oecumenica congregari poffit, per quam turbulenti ifti motus confopiri poffint. Expectemus auxilio* **DEI** *cuncta nobis effe reftituenda*. Agnofcit ergò Innocentius (c) plus auxilij & auctoritatis in Concilio, quàm Pontifice Romano effe; alioquin cur Chryfoftomum ad Concilium remittit? cur remedia in tam longum tempus, & tam lentum Senatum differt? cur nullum aliud remedium præter Concilium fupereffe profitetur? imò multò promptius fupererat, multoque validius, fententia videlicet Pontificis Romani, fi major hujus, quàm Concilij auctoritas fuit. Hoc Innocentij exemplum adeò Maimburgo placuit, ut poftquàm illud recitâffet, fuasque ex illo confequentias deduxiffet, in hæc verba prorumperet. *Potuiſsétne*, inquit, *clarioribus verbis exprimere Innocentius auctoritatem Concilij ad multò plura extendi, majorémque quàm Pontificis Romani effe, ficqúe Pontificem Concilio fubeffe?*

Refp.

(a) Auguftinus ferm. 112. de Temp. (b) Innoc. epift. ad Cler. Conftantinopolitan. Anno 404. (c) Maimburgus cit. fol. 163.

Resp. Adeò hoc argumentum nihil probat, ut potiùs in antiquum lapidem Maimburgus impingat, ſemperque magis ac magis oſtendat, ſe nec ſtatum quidem ejus quæſtionis intelligere, quam tanto labore agitandam ſuſcepit, perinde ac jaculum mitteret ſcopi metæque ignarus. Nec enim à nobis quæritur, an Concilium à Pontifice coactum, directum, approbatumque ſit ſupra Pontificem? id enim parum ad praxim uſumque pertinet: ſed tota quæſtio in eo vertitur, an Concilium Papæ oppoſitum, & ab iſto non approbatum, quale Baſileenſe fuit, præponi Pontifici debeat, adeò ut Concilio magis, quàm Pontifici deferri oporteat contraria decernenti, & Concilium improbanti. Patet ergò nihil probare Innocentij exemplum; cùm enim dicit, afflictis Chryſoſtomi rebus *ſolum Concilium poſſe ſubvenire*, de Concilio loquitur non acephalo, non improbato, non Pontifici adverſo, ſed cum iſto conſentiente, nulla ergò conſequentia ab uno ad alium, & tam diſparatum caſum. Et meritò tunc temporis credidit Innocentius adjuvando Chryſoſtomo non ſufficere ſolius Pontificis manum, ſed expectandum Concilium; quippe ſi ſolus Pontifex Theophili ſententiam & judicium reſcinderet, cui tot alij Orientis Epiſcopi ſubſcripſerant; timendum omnino erat, ne Schiſma conflaretur; Græcis ingenitâ levitate faſtuq; ad omnia promptis, & præſertim Auguſtis Chryſoſtomo adverſantibus, quæ poſteà Photiano Schiſmati cauſæ fuerunt. Prudenter ergò Innocentius vitando civili bello Concilium indici voluit, quo Chryſoſtomi cauſa majori non tantùm auctoritate, ſed etiam numero fulciretur, nec ulla Græcis tergiverſandi cauſa ſupereſſet, ſi pleno totius Eccleſiæ ſenatu vincerentur. Innocentius ergò ut neceſſitati conſuleret, Poteſtatem ſepoſuit. Idem reſponderi debet ad exemplum Innocentij III. qui urgenti Philippo Auguſto divortium Ingelburgæ Reginæ, reſpondit: *Non poſſe à ſe aliquid ex ſuo ſenſu pro Rege definiri, nec debere absque deliberatione Concilij aliquid determinari.* Loquitur enim Innocentius de Concilio, cui Pontifex præeſt, approbatque; non verò de Concilio Papæ adverſo, de quo ſolùm eſt quæſtio: & meritò Pontifex in re tanti momenti, & publico omnium ſcandalo juncta, tamque ambigua, varijsque & contrarijs opinionibus agitata (conſtat enim in Concilio Sueſſionenſi quindecim totos dies in utramque partem diſputatum eſſe) & eo tempore, quo Innocentius Philippi Regis operâ armisque præcipuè utebatur; prudenter rem ad

Concilium retuliffe, five ut longis dilationibus amantem Regem fatigaret, five ut odium repulfæ in alios conferret. Verba Innocentij hæc funt: *Si fuper hoc absque generali deliberatione Concilij determinare aliquid tentaremus, præter Divinam offenfam, & mundanam infamiam, forfan Ordinis & Officij noftri periculum immineret, cùm contra veritatis fententiam [quod DEUS conjunxit, homo non feparet] noftra non poffit auctoritas difpenfare*. Vides Innocentium non de *fententia* Concilij, fed *deliberatione* loqui, quæ nullam infert fuperioritatem: deliberationem verò prætexit ob allatas caufas; alioquin palàm erat, non magis poffe Concilium difpenfare in præcepto Divino de non diffolvendo Matrimonium ratum & confummatum, quàm Papam; qui fi contra tam clarè in Evangelio expreffam veritatem difpenfaret; meritò hærefis fufpectus effet, ficque *Ordinis & Officij fui periculum* adiret.

Dices ergo: Innocentius III. excufans fe Philippo II. Augufto, quòd non poffit concedere repudium cum Regina Ingelburga, cum qua Matrimonium præcefferat, imò cum qua (ut Innocentius loquitur l. 3. Regeft. 15. Ep. 105.) fecuta fuerat *commixtio fexuum, licèt non feminum*; refpondet: *non auderemus fuper hujusmodi cafu de fenfu noftro pro te aliquid definire, propter illam fententiam quod DEUS conjunxit &c. Verùm fi fuper hoc aliquid absque generalis deliberatione Concilij determinaremus; forfan Ordinis & Officij noftri periculum immineret, cùm contra præmiffam veritatis fententiam noftra non poffit auctoritas difpenfare*.

Refp. Sed nec Concilium poterat, nam præfumebatur Matrimonium confummatum, maximè id Reginâ allegante: à DEO ergo (non à Concilio) periculum officij timere debebat, ut Heli. Cur ergo Concilij meminit? Ut fe Regi excufet, & ne iterum inftaret. Ubi nota in querelis & caufis Regum confueviffe Pontifices ad avertendam à fe invidiam, & odium caufam ad Concilium rejicere, ut notat de Marca l. 4. c. 17. n. 4. Sic Gregorius 7. in caufa Henrici Imperatoris l. 9. Ep. 28. & Gelafius II. in caufa, quæ erat inter Ecclefiam & Regnum in Ep. ad Epifcopos Galliæ, & Gregorius IX. ac Innocentius IV. in caufa Friderici II. ad Concilium Lugdunenfe, & V. c. Sententiam & feq. 35. q. 9. &c. cùm ex litteris, de in integr. Reftitut. Quamvis in cafu Innocentij III. in quo agebatur de diffolvendo Matrimonio confummato, nihil Concilium poffet. Vide etiam fupra hoc §. n. 2.

Objici-

Objicitur 8. (a) In Concilio Romano ſub Symmacho Pontifice Decreto Patrum ſub gravi pœna vetitum eſt, ne bona Eccleſiæ Romanæ quovis neceſſitatis obtentu in perpetuum alienentur. Cùm verò ſex & triginta poſt annos Agapetus (b) Pontifex rogaretur, ut hujusmodi prædium alienari permitteret ſublevandæ pauperum neceſſitati; reſpondit, non poſſe ſe ullâ ratione in hanc alienationem conſentire: *Divini enim*, inquit, *conſideratione judicij, neceſſe nobis eſt, quidquid ſancta Synodalis decrevit auctoritas, inviolabiliter cuſtodire*. Si ergo Concilium aliqua prohibere Pontificibus poteſt, & ſi facultas non eſt Pontificibus reſcindendi à Concilijs ſtatuta, conſtat ergo majorem Concilijs auctoritatem, quàm Pontificibus eſſe, & iſtos ſubdi illorum Decretis.

Reſp. Errat iterum Maimburgus, receditque à ſtatu quæſtionis; alia enim quæſtio eſt, an quando Pontifex & Concilium contraria ſibi ſentiunt, major ſit Pontificis, quàm Concilij auctoritas? Alia: an Pontifex Decretis Concilij à Papa comprobatis teneatur? fieri enim poteſt, ut Pontifex aut alius Princeps, ejus legibus teneatur, cui ſubiectus non eſt: quis enim neſcit, nec ſibi Pontificem, nec Anteceſſoribus ſubjectum eſſe, cum quibus pari fungitur Poteſtate? & tamen communis cum Sacrorum, tum prophanorum Doctorum ſententia eſt, Principem quemlibet, præſertim verò Summum Pontificem tam ſuis, quàm Anteceſſorum legibus quoad vim directivam obſtringi: idque à Sanctis Patribus, (c) ſacrisque Canonibus ſæpè repetitum eſt, docetq; S. Thomas Theologorum Princeps; non ergo ſequitur Pontificem Concilio ſubdi, quia Concilij à ſe approbati Decretis tenetur, nam & ſuis legibus & Anteceſſorum tenetur; nec ideò tamen aut ſibi, aut Anteceſſoribus ſuis ſubjectus eſt, minorique Poteſtate. Sciendum ergo eſt, poſtquam ſemel Decretum aliquod ſtatutum in Concilijs fuit, reſultare hoc ipſo obligationem naturalem, quæ Legislatorem etiam obſtringat ad legum ſuarum obſervantiam, quantum videlicet ejus ſtatus & conditio patitur; cùm enim proximus legum finis ſit earundem obſervatio, ac promotio boni publici, nihil verò magis legis obſervantiam, & communem

(a) Maimb. cit. ch. 19. f. 167. Concil. Rom. ſub Symn. PP. de non alien. reb. Eccleſ. c. 4. Anno D. (b) Agapetus epiſt. ad Cæſar. Arelat. (c) V. Gelaſ. epiſt. ad Epiſc. Dard. in c. confidimus 25. q. 1. Ivon. ep. ad Hug. Arch. Lugdun. c. contra ſtatuta 25. q. 1. Greg. PP. l. 5. ep. 12. in c. juſtitiæ 25. q. 1. Leo PP. Pelagius, Iſidorus in cauſa. 25. q. 2. & c. juſtum d. 9. & S. Th. 1. 2. q. 96. ar. 5.

utilitatem ex legum obſervantia redundantem impediat, quàm ſi Legislator ipſe in legem offendat, eamque ſuo exemplo contemptui ac ludibrio exponat, (imitantur enim ſubditi vitia Principum, quibus auctoritas delinquentis venerationem & ſpeciem, imò impunitatem conciliat; quâ enim fiduciâ ſua ſcelera in alijs puniant?) inde fit, ut ex natura Legis, & Juſtitiæ, Officijque, quo Principes funguntur, ac ſubditos ad legum obſervantiam urgere tenentur, ac transgreſſores pœnis afficere, ut ipſi quoque Principes ſuis & Anteceſſorum legibus obſtringantur: non quòd Principes aut ſibi, aut Anteceſſoribus ſubdantur, ſed quia legum natura, ac ratio officij id à Principe poſtulant; hanc obligationem agnovit etiam Chriſtus, quando Phariſæis exprobravit: (a) *Quòd gravia hominibus onera imponerent, quæ ipſi nollent digito tangere*. Agnoverunt etiam Prophani, ac Gentiles ſcriptores, apud quos toties hæc axiomata reperies, videlicet: *Quod quisque juris in alium ſtatuit, ipſe eodem jure uti debet*. Et: *Patere legem, quam ipſe tuleris, &c.* Et S. Ambroſius (b) epiſtolâ ad Valentinianum Imperatorem: *Quod cùm præſcripſiſti alijs, præſcripſiſti etiam tibi*; *Leges enim Imperator fert, quas primus ipſe cuſtodiat*. Aliud ergo Maimburgus probavit, quàm probare oportuit; probavit enim Pontifices Decretis Conciliorum à ſe probatorum obligari; at hoc probandum non erat, quippe à nobis conceſſum. Illud ergo probandum erat: *Pontificem Decretis Conciliorum teneri, quæ ipſe improbavit*. Hoc tacuit Maimburgus; falſi enim convinci poterat, patuitque in Conſtantinopolitano, & Chalcedonenſi, quorum Decreta, quamvis Oecumenica eſſent, non ſunt tamen omnia à Pontificibus accepta, imò rejecta, tantum abeſt, ut ſe illis ſubjectos crederent. Imò ſi à Decretis Conciliorum etiam Generalium argumentari licet, fortiſſimum pro Pontifice habemus argumentum; certum enim eſt [illegible]iſpenſationem eſſe actum ſuperioris: at verò quis neſcit in Decretis Conciliorum ſæpiſſimè diſpensâſſe Pontifices? quod alibi (c) demonſtratum eſt.

XII. *Objicitur* 9. (d) Silveſter II. Romanus Pontifex, & eruditione celeberrimus, in epiſtola, quam ad Seguinum Senonenſem Archiepiſcopum ſcripſit, hæc habet inter alia: (e) *Conſtanter dico, quòd ſi ipſe Romanus*

(a) Matth. 23. (b) Ambroſ. l. 5. epiſt. 32. ad Valentin. Imperat. (c) Vide Regal. Sacerdot. fol. 756. Edit. 1693. (d) Maimb. cit. ch. 29. fol. 169. (e) Epiſt. 2. Gerberti ad Seguinum Ep. Senon.

manus Episcopus in fratrem peccaverit, sæpiùsque admonitus Ecclesiam non audierit; hic inquam Romanus Episcopus præcepto DEI est habendus sicut Ethnicus & Publicanus. His Silvestri verbis, hæc Maimburgus ex suo addit commentarij loco: *Potuissétne*, inquit, *clarioribus verbis hic Papa profiteri; Pontifices Romanos, quantumvis Ecclesiæ Capita, non ideò tamen Legibus Conciliorum, quæ Universalem Ecclesiam repræsentant, exemptos esse?*

Resp. Gerberti testimonium, qui posteà Silvester II. dictus est, pudori potiùs Maimburgo esse debuit, quàm argumento: ego, ut veritatem intelligas, rem totam à principijs suis evolvam. *Anno DCCCCLXXXVII.* Ludovico V. Francorum Rege extincto, in thronum evectus est Hugo Capetus, Parisiensium Comes; is é Regio quidem Francorum sanguine ortum duxerat, quod alibi ostendimus, sed dubium non erat, deberi Regnum Carolo Lotharingiæ Duci, quippe Ludovici Patruo, proximoque sanguinis Regij; sed quod Imperatori, Germanisque nimiùm adhæreret, Gallos offenderat, averteratquè. Natum Civile bellum, Hugone Caroloquè pro Corona certantibus, & initia quidem Carolo fausta, Lauduno tunc Regiâ Civitate Rhemisque captis, idque, ut ferebatur, operâ & proditione Principis Arnulphi, posteà Rhemensis Archi-Episcopi: quas Infulas cùm acciperet, juramento se Hugoni Regi devinxerat, sed Patrui amor juramento & fidei præpotuit, Rhemosque hosti aperuit. Hugo collectis iterum copijs Lauduni languentem Carolum obsidet, capitquè, & Aurelianis custodiæ mandat: secuta Rhemorum deditio, & Arnulphus Proditionis ac Majestatis reus Concilio Rhemensi sistitur, cui inter alios Seguinus aderat Archi-Episcopus Senonensis & Apostolicæ Sedis Legatus. In hac Synodo certamen primò fuit de Patrum Potestate, an vid: exauctorare illis Episcopum liceret sine Romani Pontificis assensu? negabant qui Arnulphum tuebantur, inter quos Abbo Floriacensis Abbas præcipuâ doctrinâ ac sanctitate, & posteà Martyr: *Quippe ex sacrorum Canonum sententia majores causas & Episcoporum depositiones Romano Pontifici reservari.* Sed vicit opinio adversantium Arnulpho: *Missos Romam Legatos octodecim mensium spatio, ad limen palatij præstolatos esse; non admissos, non auditos rediisse; ergò tam longum silentium pro assensu esse, impletúmque quidquid Pontifici deberetur tam prolixo obsequio.* Stabilitâ Concilij auctoritate damnatus Arnulphus, cùm priùs delictum confessus esset, sacrisque infulis exutus, & Gerbertus deposito suffectus.

Oo 3 Segui-

Seguinus recusavit sententiæ subscribere; reliqui Episcopi quamvis inviti, metu tamen & reverentiâ Regis Arnulpho infensi vinci se passi sunt: (a) *Venerabilis autem Seguinus Archiepiscopus non consensit in degradationem Arnulphi, neque in ordinationem Gerberti; jussio autem Regis urgebat: alij verò Episcopi licèt inviti, tamen propter timorem Regis degradaverunt Arnulphum, & ordinaverunt Gerbertum.* Maimburgus, (b) *decipi hunc auctorem* dicit, *& apertè falsa narrare, nullámque speciem veritatis habentia; se verò hanc Gerberti historiam ex monumentis fide dignissimis, quæque in dubium vocari haud possint, recensere.* Si verò ab eo quæras; quæ nam ea sint monumenta fide dignissima? nulla alia profert, quàm epistolas Gerberti, & acta Synodi Rhemensis ab eodem Gerberto conscripta; quæ Sectarij nostrorum temporum, perinde ac si Thesaurum reperissent, duplici editione (c) in lucem protulere. Gerbertum verò constat amarissimo in Pontificem animo fuisse, quippe hujus auctoritate Sede Rhemensi ejectum, & ipse fatetur Maimburgus (d) *Geberti scripta, præsertim epistolas ad Seguinum datas plus fellis, quàm rationis habere.* Ipse Gerbertus, ut habetur in appendice Aimoini, (e) *intelligens, quòd injustè Pontificalem suscepisset dignitatem, pœnitentiâ ductus est;* quando videlicet misso Leone Apostolicæ Sedis Legato, novaque Synodo Rhemis coactâ, Arnulphus Sedi restitutus est Gerberto pulso; qui Gallis offensus, à quibus desertum se viderat, in Germaniam ad Ottonem III. confugit, & hujus patrocinio Pontificatum adeptus est; damnavitque, quæ tantâ olim contentione contra Arnulphum, Romanumque Pontificem declamaverat, sic enim scribit in epistola ad Arnulphum, quam Balluzius recitat: (f) *Quapropter tibi Arnulpho quibusdam excessibus Pontificiali honore privato subveniri dignum duximus, ut quia tua abdicatio Romano assensu caruit, Romanæ pietatis munere credaris posse reparari.* Vides hìc fatentem Gerbertum, non debuisse sine Romano consensu Archi-Episcopatu exui Arnulfum; & ipse de Marca ac Glossa Pragmaticæ Sanctionis Depositiones Episcoporum soli Pontifici reservatas esse agnoscunt: (g) *Idque in Gallia, reliquisque Orbis Christiani Provincijs receptum esse, & in mores versum.* Ex quibus jam videas, quàm falsò dixerit Maimburgus: *Gerberti scripta esse omni fide dignissima, & quibus cedere debeant, quæ Continuator Aimoini posteritati reliquit.*

Ergò

(a) Aimoin. l. 5. (b) Maimb. de la decad. l. 1. fol. 95. (c) Magdeburg. Centur. 10. cap. 9. & seorsum Francofur. Anno 1600. (d) Maimb. de la decad. l. 1. f. 94. (e) Aimoin. l. 5. c. 45. (f) Balluz. ad lib. 7. de Marca c. 25. (g) De Marca l. 7. c. 25. n. 9. Guim. in Gl. Pragm. tit. de Concub.

Ergò ex calculo Maimburgi, quæ ab irato, ab offenso, ab hoste scripta sunt, quæque revocata, correcta, & in publica Synodo deleta, ac ab hæreticis evulgata in odium sedis Romanæ, *monumenta sunt fide dignissima, omnique dubio majora.* Quæ ergo erunt indigna fide? Planè vel hoc uno exemplo patet, quantum excæcandis hominum mentibus, delendisque communis vitæ, ac rationis humanæ principijs animi passiones valeant. Quod verò ad Aimoini Continuatorem pertinet, & quem Maimburgus suspectæ fidei reddit; Lectoris omniumque prudentum judicio relinquimus, illi magis fidem habere velint res ferè suorum temporum, sed tamen aliena, non sua, & quorum nullâ curâ aut lucro, damnoque tangebatur, narranti; an Gerberto tot titulis offenso, iratoque, & quem ipse Maimburgus (a) fatetur *plus iræ, quàm rationi & veritati indulsisse.* Jam ergo ex hac Gerberti historia facilè intelligas, quàm nihil ad rem faciat Maimburgi argumentum, quamque multis partibus erret; illa enim Gerberti verba, quibus dicit: *Pontificem admonitum, nec Ecclesiam audientem tanquam Ethnicum & Publicanum habendum esse &* perinde recenset, ac si à Gerberto jam Pontifice dicta essent (ut videlicet tantò sit fortius argumentum ex confessione ipsius Pontificis petitum) sic enim scribit: (b) *Sur quoy ce Pape écrivant à Seguin, non à po nt fait de difficultè de s' exprimer en ces termes extremement forts, &c.* Et infrà: *Ce Pape peut il faire entendre plus clairement, que les Papes sont soumis au Concile General?* Quibus verbis apertè Lectorem fallit; nec enim Pontificis hoc est testimonium, nec ea Gerbertus scripsit, cùm jam Pontifex esset, sed adhuc Monachus, & iratus, offensusque Pontifici, qui unus obstabat, ne Infulis Rhemensibus potiretur; imò Pontifex factus se ipsum correxit, revocavitque tam imprudenter olim effusa, ut ex epistola ad Arnulphum ostendi: hæc omnia Maimburgus aut mutavit, aut tacuit, ut ita argumento planè inani inutilique speciem aliquam veritatis afferret artificio planè indigno, & quod non dicam in Historico & Sacerdote, sed ne in Plebejo quidem feras.

Dices: Anno 1025. in Concilio apud Ansam 9. Episcoporum decretum est Privilegium Pontificis non fuisse ratum, quo contra Canones Concilij Chalcedonensis permittebatur Monachis Cluniacensibus,

Oo 4 ut

(a) Maimb. de la Decad. l. 1. fol. 95. (b) Maimb. Traitè de l'Egl. ch. 199. fol. 1 &c.

ut ab alijs, quàm suo Episcopo ordinari possint, ceciditque causâ S. Odilo Abbas.

Resp. Nimium probat, nam & Galli, & praxis omnium Conciliorum ostendit posse in eorum Decretis à Papa dispensari: non præsumitur tamen contra Concilium Generale dispensare, nisi hujus faciat expressam mentionem, ut docent Juristæ in materia de clausulis V. Regal. Sacerd. à fol. 750. & numquid Pontifex non tantùm dispensavit, sed penitus sustulit irritavitque Decreta Constantinopolitanæ, & Chalcedonensis Synodorum in favorem Patriarchæ Constantinopolitani? V. hoc §. n. 2. Object. 2. Resp. 2.

Objicitur 10. Anno M. CCC. IX. Leo III. interrogatus ab Jesse, & Bernario Episcopis, quos Carolus M. ad Pontificem miserat: *Numquid non bene Concilia fecissent, si quatuor tantùm addendo Syllabas* (videlicet hanc vocem *Filióque*) *tam pernecessarium Fidei Sacramentum* (Processionem Spiritûs S. à Filio) *cunctis deinceps sæculis perspicuum redderetur*? Respondit Pontifex (qui eam additionem non probabat, cùm Ephesinum, Chalcedonense Quintum & Sextum Concilia Oecumenica Symbolo aliquid addi prohibuissent) *non audeo dicere, ea minùs bene istud intellexisse; perpendisse, cur dimiserunt, vel cur dimissum ne ultra mitteretur, sicut & cætera prohibuêre. Tu & tui videte, quid de Nobis sentiatis. Nam & ego non dico, me illis præferam, sed etiam illud absit mihi, ut coæquare præsumam.* Ergo infert (a) Alexander Natalis; fatetur Pontifex, se non tantùm Concilijs non esse superiorem, sed ne quidem parem.

Resp. Nimium hoc Argumentum probat: Si enim sentit Leo eam vocem *Filióque* addi Symbolo non posse, quia hanc additionem prohibuêre, sequeretur inquam Gallicanos Episcopos (qui eam Symbolo addebant) & supra Concilia, & supra Pontificem esse, quia addebant, quod Concilia addi prohibuerant, & quod addi Pontifices non poterant.

Resp. 2. Nos ipsi fatemur, obligari Pontifices Decretis Conciliorum, quæ ipsi Pontifices confirmârunt præsertim in materia Fidei; alioquin

(a) Alex. Natal. ad Sæculum 15. & 16. Differt. 4. a. 1. n. 17.

alioquin possint dogmata in Nicæno, & Ephesino Concilijs stabilita mutare; quis unquam hoc dixit? hæc ergo oppositio non tangit quæstionem.

Resp. 3. Pontifex quando extra Cathedram, atque ut privatus Doctor consulitur, & respondet, falli utique potest, nec est supra Concilium, allioquin omnia verba Pontificis oracula & dogmata essent, cui hoc venit in mentem? nihil ergo ad Rhombum.

Postquam Maimburgus capite 19. ex Pontificum testimonijs, quæ modò refutavimus, conatus fuisset ostendere Pontifices subjacere Concilio; caput 20. subjungit, in quo testimonia Pontificum recenset, qui sacris Canonibus, sacrorumque Conciliorum Decretis teneri se profitentur; ex quo concludit, infrà Concilium Pontifices esse: sed hoc jam suprà ad objectionem octavam refutavimus, & ita repetere nolumus jam semel dicta. Illud discussione indiget, quod circa finem ejus capitis de Appellatione ab abusu commemorat, quodque in sequenti Paragrapho explicandum suscipimus.

§. II.

§. II.

De Appellationibus tanquam ab abusu.

SUMMARIA.

1. *Quinque Parisienses propositiones eò pertinere, ut omnes Causæ spirituales Parlamento prophanisque Tribunalibus subdantur, idque testimonio Maimburgi palàm fieri, Appellationes ab abusu Concilio Oecumenico substituentis.*
2. *Appellationes ab abusu recentes esse, & præteritis retrò annis ignotas, idque testimonijs Constantini & Theodorici ostenditur.*
3. *Earum Appellationum injustitia tum ex ipso Appellationis nomine, tum ex gradibus, quibus provectæ sunt, probatur.*
4. *Et ex querelis Cleri Gallicani, eas Appellationes improbantis.*
5. *Et ex varijs rationibus.*
6. *Respondetur ad Regiorum argumenta.*

I.

MAimburgus finem capitis vigesimi his verbis concludit: (a) *Cùm Romani Pontifices limites à sacris Canonibus præscriptos transgressi suâ Potestate abuterentur; ad futura Concilia appellari cœptum est. Id in causa Bonifacij VIII. factum, in omnium Regum Coronas dominatum usurpantis. Iterùmque ab Universitate Parisiensi, ubi contra Canonum præscripta, & Ecclesiæ Gallicanæ privilegia, Decimis se onerari, alijsque exactionibus sensit. Sed præsertim & frequentiùs id agitatum in Germania. Verùm cùm illæ ad futurum Concilium appellationes, aut nimis lentum remedium afferrent grassantibus malis, aut Pontificiæ auctoritati, sententiisque eludendis adhiberentur, unius ferè sæculi morâ, quæ convocandis Concilijs necessaria est, & ideò à Pio II. Julióque II. hujusmodi provocationes jure meritò damnatæ sunt. Aliud remedium in Gallijs successit, Appellationes videlicet tanquam ab abusu, à Summis Pontificibus ad Parlamentum factæ, id quippe Majestatem, Justitiámque Regis repræsentat; & ad hunc*

(a) Maimb. Traitè de l'Eglise. ch.20. fol. 182.

tunc velut ad Canonum protectorem ſpectat, providere, ne quid attentetur illis contrarium; imò & Bullas, Sententias, Legésque Eccleſiaſticas ad examen, judiciúmque ſuum revocare, arbitrarique, an aliquid Canonibus, ac Galliæ Libertatibus adverſum complectantur. Hactenus Maimburgus, ubi planè faciem nudavit, ſeque ipſum agnoſcendum propoſuit, & quò tenderent Propoſitiones Pariſienſes oſtendit, toties & tam quæſitis coloribus pietatem profeſſæ: ut nimirum tota de rebus cauſiſque Eccleſiaſticis Poteſtas, ad Reges & Parlamenta, Forumque ſæculare transferatur: & hanc vocant Gallicanæ Eccleſiæ Libertatem, Regi & Senatoribus Regijs ſervire. Errant, *inquiunt*, falluntur Pontifices, ergo Concilijs ſubdantur; ſed quia longum eſt, moleſtumque Concilia expectare: ſubdantur Regi & Parlamentis, profaniſque Tribunalibus; & ne velum deſit tam pudendo facinori, abuſus Pontificiæ Poteſtatis vocetur, quidquid non placet. Poſſit error, poſſit fraus, poſſit ignorantia in Pontifices cadere; non poſſit in Regem & Parlamenta: & ea Infallibilitas, quæ Pontifici debebatur, Regibus & Parlamentis donetur: iſti ſedeant, judicentque, Reo interim Pontifice, & ad pedes prophani Tribunalis ſententiam præſtolante, & hoc ipſum appelletur *Libertas Gallicana.* Potéſtne à Maimburgo dici, imò cogitari aliquid indignius Chriſtianâ pietate? ſed rem ipſam aggrediamur.

II. *Primò.* Conſtat hujuſmodi Appelationes tanquam ab abuſu novas eſſe recenteſque, & ultimis ſæculis natas, quando videlicet & diſciplinæ Eccleſiaſticæ faſtidium, & libido opinandi nova, gliſcensq; adulatio, ac etiam aliquorum Pontificum prædura imperia medicinas quærere coegerunt morbis pejores. Feuretus putat annó 1404. primùm emerſiſſe. Auctor (a) Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ ad Annum 1489. refert. Acta Cleri Gallicani non ante annum 1533. cœpiſſe. Eadem ferè ſententia Petri de Marca, aliorumque Galliæ Scriptorum, ex quibus jam facilè intelligas hujuſmodi Provocationes vel ex hoc capite improbandas eſſe, quòd novæ ſint; ſemper enim novitas in ijs, quæ ad Fidem, ac diſciplinam Eccleſiaſticam pertinent, ſuſpecta fuit, præſertim cùm Canonibus, praxique Eccleſiæ adverſabatur. Audi S. Vin-

(a) Carolus Feuretus l. 1. c. 2. Auctor Libert. Gallic. Tom. 1. pag. 96. Acta Cleri Gallic. Tom. 1. Tit. 2. c. 19. Stephan. Paſquier. l. 3. c. 38. V. Tract. de Libert. Eccleſ. Gallic. lib. 12.

Vincentium Lirinensem (a) in præclaro suo Commonitorio: *Mos iste semper in Ecclesia viguit, ut quò quisque Religiosior foret, eò promptiùs novellis adinventionibus contrairet*. Et alibi: *Christianus ergo Catholicus providebit, ut antiquitati inhæreat, quæ prorsus jam non potest ab ulla novitatis fraude seduci*. Et planè si totam percurras antiquitatem, nunquam reperies Appellationes ab Ecclesiastico ad prophanum Tribunal sine horrore & execratione auditas esse, cujus in Donatistis egregium exemplum; cùm enim isti à sententia Melchiadis, Romanæque Synodi, aut ut alij volunt, à Synodo Arelatensi ad Constantinum provocâssent; is teste Optato Milevitano, rei indignitate commotus in hæc verba prorupit: (b) *O rabida furoris audacia! sicut in Causis Gentilium fieri solet, Appellationem interposuerunt*. Quibus verbis non id tantùm objurgat Constantinus, quòd Donatistæ ex levibus causis appellâssent (hujusmodi enim Appellationes, ne quidem à Gentilibus admittebantur) sed quòd ab Ecclesiastico Tribunali, & in causa Ecclesiastica ad Imperatorem provocâssent. Quid jam diceret Constantinus, si has ipsas Provocationes, & suscipi in Gallia, & defendi ut legitimas videret? Memoratu quoque digna est illa Theodorici, quamvis Ariani, sententia, qui cùm à Patribus, quid in causa Symmachi Pontificis agi vellet, consultus esset? Respondit modestiâ Rege dignâ: (c) *In Synodali esse arbitrio, in tanto negotio sequenda præscribere, nec aliquid ad se præter reverentiam de Ecclesiasticis negotijs pertinere*.

III. *Secundò*. Sed & ipsum nomen Appellationis injustitiam istarum Provocationum ostendit: Appellatio enim *est à minori Judice ad majorem facta provocatio:* atqui Potestas sæcularis etiam Regia multò est minor omni Potestate Ecclesiasticâ; quâ ergo ratione à majori potestate ad minorem appellatur? Demus injustas esse Episcoporum & Pontificum sententias; num ideò, quia injustæ sunt, debent majori injustitiâ propulsari? quæ verò major injustitia, quàm privatam injuriam publico Ecclesiæ dedecore ac damno vindicare, eamque non alieno tantùm Tribunali, sed etiam minori subjicere? si ergo Reges suâ Potestate abuti contingat; an ideò privatis Civibus à Regia sen-

tentia

(a) Vincent. Lirin. lib. 1. Commonit. c. 3. & 9.
(b) Optatus lib. 1. contra Parm.
(c) V. acta Synod. Palmar. Anno 2. & ibi Baron. ad eund. Annum n. 14.

tentia obtentu abusûs ad Parlamentum appellare licebit? & si quis id audeat, non in illum tanquam læsæ Majestatis reum vindicabunt? si ergo nullo abusûs prætextu appellari à Rege ad Parlamentum non licet, quantò minùs licebit à Pontifice ad Regem, aut Parlamentum?

Tertiò. Nihil verò istarum Appellationum indignitatem æquè prodit, ut illi gradus, quibus ad summum licentiæ & inverecundiæ pervenerunt. Primò enim extortu modestè, timidèque ac intra necessitatem procedebant, quæ causa fuit, ut Ecclesiæ irreperent conniventibus, nec invitis Episcopis, aut inobservatæ videlicet, aut contemptæ, & præsertim quòd soli Pontifici objectarentur, cujus Potestatem arctari, non ingratum Episcopis amore libertatis. Initio igitur eò solùm pertinebant hujusmodi Appellationes, ut executio suspenderetur, nec ultra temporalia aut beneficia proferebantur. Deinde coacti Episcopi, ut Decreta, quæ accusabantur, revocarent. Posteà ab ipsomet Senatu irrita & nulla declarata; tandem in omni Causa Spirituali, Matrimoniali, ac Sacramentali appellari cæptum est; ut enim nulla Causa, in qua aut committi abusus, aut fingi, & prætexi non possit, ita etiam nulla hujusmodi Appellationibus non obnoxia, sic enim loquitur Jacobus Duhamel in sua Politica Regia, quam exhibet Compilator Libertatum Gallicarum Tomo I. fol. 590. *Si contra has Regulas*, inquit, *Edicta, Constitutiones, & Placita Curiarum supremarum, si contra Libertates & Immunitates Regni, si contra Jurisdictiones Regias, aliquid à Judicibus Ecclesiasticis fieri, vel attentari contigerit; remedium est Appellatio, quasi ab abusu: idque intelligo non solùm de Causis Criminalibus Regijs etiam Spiritualibus & Sacramentalibus: est enim Appellatio quasi ab abusu, via ad tribuendum Curijs Parlamentorum rerum spiritualium cognitionem, quæ aliàs ipsis non competeret*. Nulla ergo est Causa tam sancta, quæ Jurisdictionem Parlamenti, istarumque Appellationum laqueos effugere possit. Rursus appellari etiam solet, quando abusus non est notorius, unde facilè fuerit abusum fingere, & causari, quando & ubi nullus abusus est, sicque omnes Sententias Ecclesiasticas ludificari abusuum prætextu. Accedit quòd hujusmodi Appellatio nullo tempore finiatur, ac etiam post centum annos proponi possit,

possit, etiam post tertiam conformemquè sententiam, etiam non servato Tribunalium ordine; & Judex Ecclesiasticus interpositâ eâ Appellatione ad Magistratus sæculares, supersedere interim executione debet: ut tandem, qui hujusmodi Appellationibus repugnaverit, litemque indixerit, reus habaatur contemptæ Majestatis, quæ omnia constant ex Feureto l. 1. quem de hoc argumento conscripsit. Vides ergo Appellationem tanquam ab abusu, conservandorumque Canonum prætextu, omnium maximum abusum induci, & canonicam disciplinam maximè ac in suis fundamentis everti; quis enim abusus major, quàm qui sacram prophanamque Potestatem confundit? imò sacræ Potestati omnem nervum incîdit, eamque penitùs inutilem reddit Appellationum objectu? aut quid sacris Canonibus magis adversum, quàm quod Immunitatem Ecclesiasticam tot Canonibus, tot Martyrum pugnis sancitam penitùs evertit?

IV. *Quartò*. Et ideò Clerus Gallicanus de hisce Appellationibus tanquàm ab abusu, frequenter & gravissimè conquestus est, quippe cùm totam Ecclesiæ libertatem aboleri ijs videret. Extant inter Acta Cleri Gallicani Tom. 5. Orationes, & alia innumera ferè documenta, ex quibus apparet Antistites Galliæ omnibus viribus connisos esse, ut hujusmodi Appellationes sacræ Libertati fatales submoverentur; sed cùm sustinere torrentem non possent, illud saltem conatos, ut earum abusus quibusdam limitibus ac terminis cohiberent, sed vix aliquo operæ pretio, Aulâ & Adulatione prævalente. Videri etiam potest Tom. 1. eorundem Cleri Gallicani Actorum, ubi in Tractatu de Libertate Ecclesiastica cap. 9. hæc leguntur, quæ Cleri Gallicani sensa plus satis explicant. *Omnium malorum vulnerúmque, quibus Ecclesiastica Potestas & disciplina aliquando afflicta est; illud maximum, quod ab Appellationibus tanquam ab abusu recepit. Artificium à Regijs Officialibus excogitatum, ut omnes Causas Ecclesiasticas, quarum nulla eis cognitio aut judicium competit, suis Tribunalibus addicerent. Cum enim nihil in mundo sit, cui non abusus aliquis objectari possit, ita nulla jam erit Persona Ecclesiastica cujuscunque ea gradûs aut dignitatis sit, quæ colore, obtentúque exerciti abusûs non ad pedes sisti possit prophani Tribunalis, prostratâ interim captiváque eâ Libertate, quæ & Gallis ornamento, & toti terrarum Orbi olim exemplo fuit. Id est, quod ultimo hoc sæculo Ecclesiæ Gallicanæ auctoritatem juxtà & venerationem subtrahit, ac sacram morum disciplinam planè subvertit*; *atque utinam post hanc*

Eccleſiæ deſolationem, *quàm oculis uſurpamus*; *non etiam Imperij ruina ſubſequatur*. Quid poſſit contra hujuſmodi Appellationes graviùs dici à Clero Gallicano? Nec minùs patheticè nomine ejuſdem Cleri Epiſcopus Ambianenſis: (a) *Sed Appellationes*, inquit, *ab abuſu multò plus confuſionis damnique Eccleſijs attulêre. Hæ ſunt novæ fabulæ næniæquè prioribus retrò ſæculis in Gallijs nunquam auditæ*, *& quarum veneno aliæ Chriſtiani Orbis Nationes hactenus intactæ ſunt*. Hæc ſunt de Appellationibus tanquam ab abuſu Cleri Gallicani ſenſa, à quibus quantum Maimburgi de ijſdem Appellationibus ſententia abhorreat, nemo non intelligit; ut mirum videri debeat, hominem, qui ſingulis ferè paginis auctoritatem jactat Cleri Gallicani, eamque cœlis exæquat; quoties videlicet inumbrandæ Pontificum Majeſtati ſervire Maimburgo videtur: nunc verò ubi de viribus & Libertate Eccleſiarum agitur, palàm à Clero Gallicano deficere, & quod rem ipſam ſpectat, totam de Cauſis Spiritualibus judicandi Poteſtatem Parlamentis adſcribere: adeò videlicet ſe Aulæ devinxit, ut hanc unam reſpiceret, nullo æqui aut iniqui diſcrimine, & ſolâ Principem demerendi cupidine.

V. *Quintò*. Sed & nihil magis, ut iſtæ Appellationes, rectæ Rationi adverſum. Quidquid enim tot Canonum & Conciliorum apparatu, ac etiam Principum Edictis circa Immunitatem Eccleſiaſticam, ac etiam tot Epiſcoporum ac Martyrum pugnis ſancitum eſt, totum illud evertitur iſtarum Appellationum ludibrio. Quidquid enim aut Pontifices, aut Epiſcopi decernent, quod Principi non placeat, *abuſus Poteſtatis* vocabitur; nec deerunt venales animi, calamique, quibus Palatia ſemper abundârunt; qui inductis coloribus in abuſum transforment, quidquid Aulæ diſplicuit. Quid ergo tam rectum fuerit, quod vocari abuſus non poſſit? & conſequenter quæ cauſa tam ſancta & Eccleſiaſtica, quæ prophanis judicijs non ſubdatur? quò ergo tot Concilia, tot Canones, tot Principum Edicta, Patrumquè labores, ne Sæculares de Cauſis Eccleſiaſticis judicent, prohibentium? quoties enim aut ſacerdoti obtemperare noluero, aut libido vel quæſtus fuerit res ſacras contrectandi, abuſum vocabo: fruſtra ergo Canones, fruſtra reliquæ Tabernaculi fores clauſæ, hâc unâ patente; quid enim intereſt, quâ januâ irrumpas? Ex quo aliud incommodum ſequitur, & præcipui quidem

(a) Epiſcop. Ambian. in Orat. nomine Cleri Gallican. Anno 1666. Tom. 5. Actor. Cler. Gallic.

quidem momenti, videlicet, inutilem fore omnem Potestatis Ecclesiasticæ monendi vim, puniendique, ac Principes Sæculares dirigendi. Nemo planè Pontificis & Ecclesiasticorum directione magis, quàm Principes, indiget; in summo quippe fastigio constitutis, cùm nec Potestas desit, nec cupiditas pro arbitrio imperandi; & nemo sit, qui cupiditates Principum aut metu, aut imperio moretur: imò perpetuæ sint voces, omnia in Principe comprobantium; quis rogo aut errantes, aut præcipitio imminentes moneat teneatquè, aut objectis sacrarum Legum & Canonum repagulis, periculo arceat, si Pontifici communi omnium Patri, & Majestate ac Religione etiam Regibus verendâ, id non permittas? At verò quid Pontifices & Episcopi ampliùs possint, si ab eorum Legibus, Decretisque appellare liceat, sicq; inutilia ea reddere abusuum obtentu? an verò Principibus colores deerunt, omnia in abusum fingendi? aut erit aliquid tam sanctum, tam justum, quod appellari abusus non possit, si Principi non placeat? Prohibent Canones, & ad istorum normam prohibent Pontifices turbare liberas electiones, proventus Ecclesiasticos invadere, Episcoporum Causas prophanis Tribunalibus subdere, Beneficia in unam, eandemque Personam confertim deponere, & alia mille Canonibus adversa: obtemperare Principes renuunt, & tam justa imperia abusum vocant Potestatis. Quid ergo proderit in Pontifice, alijsque Episcopis Potestas imperandi, si nulla in subditis necessitas obsequendi? Deinde quàm illud absurdum, quòd velint Parlamentum, Senatores, Regem aliasque Potestates Sæculares de Pontifice & Episcopis judicare, an, cùm imperant, cùm prohibent, puniuntquè, suâ Potestate contra Canones abutantur? quomodo enim de Canonum, rerumque Ecclesiasticarum abusu judicabunt, Canonum ipsi rerumque Ecclesiasticarum aut rudes, aut negligentes? & qui negant Pontifici de rebus Politicis judicandi Potestatem, sibi Potestatem usurpabunt de rebus Ecclesiasticis decernendi? quod ergo eorum sententiâ Pontifici in Reges non licet, Regibus in Pontifices licebit? aut fortè de rebus ad Aras Deumque spectantibus, deque sacrorum Canonum intellectu, eorumque abusu meliùs Reges, Regijquè Parisijs Ministri, quàm Pontifices ipsi & Episcopi judicabunt? id perinde fuerit, ac si judicium de rebus militaribus Nautæ, aut de rebus nauticis Cantori permittas, & sententiam ab Astrologo expectes, quando & ubi in pingenda imagine Suis Pictor coloribus ac penicillo abusus sit; quòd

quòd ſi artifici in ſua arte credendum eſt, quidni in rebus Eccleſiam Araſque ſpectantibus Pontifici potiùs & Epiſcopis credas; quàm Regi, Parlamento, Aulæque Miniſtris? Idque tantò æquius eſt, quòd Rex quoque aliique Principes ſæculares in rebus merè temporalibus nunquam permiſſuri ſunt, ut ab eorum ſententiis, ad Epiſcoporum Tribunalia provocetur obtentu abusûs; idque ſi quis attentet, velut offenſæ Majeſtatis reus graviſſimas pœnas daturus eſt: & tamen quis neget abuti illos poſſe Regiâ Poteſtate? Si ergo quia Reges, quia Parlamenta errare poſſunt, ſuaque Poteſtate abuti, non ideo tamen ab eorum Sententijs ad Epiſcopos licet appellare, quanto minùs licebit à Pontifice ad Reges?

VI. Unde facilé reſpondeas ad ea, quæ objectari ſolent, quæque ad hoc unum reducuntur, videlicet, Reges Canonum Cuſtodes eſſe, Legumque præſertim naturalium defenſores, ſi ergo aliquid Pontifices contra Canones (a) moliantur, aut privatis, Regijsque juribus officiant; poterunt Reges eorum conatus coërcere, & Decreta compeſcere; quo verò titulo & colore honeſtiore, quàm ſi objiciant abuſos eſſe Poteſtate? & in hunc finem accumulantur Canones, quibus rerum Eccleſiaſticarum cuſtodia Principibus defertur.

Reſp. Multis modis refelli poteſt hæc objectio. Nam *Primò*, ſi à Pontificum, Epiſcoporumque Decretis Eccleſiaſticis appellari poteſt ad Magiſtratum ſæcularem prætextu abusûs & jure naturalis defenſionis; ſequetur pari, imò eâdem ratione, à Magiſtratu ſæculari ad Eccleſiaſticum provocari poſſe, & hâc provocatione ſuſpendi Decreta & ſententias ſæcularium Magiſtratuum, quippe qui Poteſtate ſuâ abuti poſſunt, imò ſæpè abutuntur; nec minùs jus naturalis Defenſionis Pontifici, quàm Regi tribuendum eſt; imò illi multò magis, quantò videlicet Eccleſiaſtica Dignitas multò ſæculari major; & innocentium cura, legumque naturalium cuſtodia multò magis Pontifici, quàm Regibus commendata; omnes ergo cauſæ abuſuum prætextu ad forum Eccleſiaſticum trahi poterunt; quòd ſi hoc non permittunt Principes, nec æquum arbitrantur, quæ æquitas fuerit, ut quam ipſi ferre renuunt, ſervitutem Eccleſijs imponant?

Pp *Secundò*

(a) Can. filijs 16. q. 7. can. boni Principis d. 96. can. Tributum 23. q. 8. can. Principes 23. q. 5. can. Maximianus 23. q. 3. & q. 5. & can. Regum can. Imperatoribus, can. qui poteſt.

Secundò. Si Reges, alijque Principes Sæculares Canonum custodes sunt, oportet ergo, ut Canones non destruant, sed tueantur, conserventquè; neque enim custodem arborum, vinearumque appellaveris, qui eas fuerit deprædatus, omnesque earum fructus pro arbitrio suis usibus addixerit, ita Canonum custos non qui evertit, sed qui observat. At verò quid magis & sæpiùs Canones inculcant, quàm Personarum & causarum Ecclesiasticarum exemptionem, & ne Causæ cœlestes prophanis Tribunalibus sistantur? qui ergo istos Canones violat, tam sæpè tam enixè Ecclesiæ commendatos, & non atramento tantùm, sed etiam sanguine & vulneribus scriptos; istos, inquam, Canonum custodes, an hostes dixeris? *Tertiò*. Dubium non est, posse non Principes solùm, Regesque, sed quemlibet etiam privatæ conditionis hominem impedire, ne Pontifices manifestam alteri injuriam inferant, eumque aut vitâ, aut bonis, aut ijs, quæ utroque chariora sunt, privent; si enim Pontificum aliquis capite aut exilio puniri vellet innocentem; quis neget posse me aut carceribus apertis, aut monstratâ fuga, aut alio quovis modo periclitanti & afflictæ innocentiæ remedium quærere? siquidem Pontificum Potestas ad ædificandum, non destruendum data; si ergo contingat veritatem & justitiam eos destruere, non tam Pontifici, quàm Vastatori obsistas, ac ultra Potestatem suam grassanti; cæterùm hæc locum habent, cùm abusus, & injustitia manifesta, & notoria sunt, ac omnium oculis exposita, non verò cùm Parlamentis solùm, Regijsque Ministris, & Principum Adulatoribus talia apparent, aut ijs, qui Pontificum Decretis aut Sententijs cohibentur, ne cupitis fruantur; quid enim erit tam rectum, & justum, quod istorum judicio non iniquum, injustumque credatur? si Rei ac damnati judicia & querelas attendas, nulla unquam fuit justa sententia, nec placuit perituris. *At*, inquies, *judicabit Parlamentum, æqua an iniqua fuerit à Pontifice Appellatio*; sed hoc ipsum querimur, & negamus fieri posse; neque enim pronuntiari potest justa Appellatio, nisi sententiam injustam dicas: at quæ Parlamento in Sententias Pontificum Potestas & Jurisdictio? aut qui Canones, & quæ ratio permittat, ut plus deferas Parlamento absolventi, quàm Pontifici damnanti? num verò Parlamentum permitteret, in Sententijs à se datis, Causisque temporalibus ad Pontificem appellari, & hunc de justitia Appellationis cognoscere? cur ergo in Causis spiritualibus sibi tribuant, usurpentque, quod in merè

merè temporalibus, quæ multò minoris momenti ſunt, Pontifici non permittunt? Quacunque ergo ex parte hujuſmodi Appellationes inſpicias, injuſtæ ſunt, & Gallorum pietate prorſus indignæ.

§. III.

Reſpondetur ad auctoritatem Concilij Piſani.

SUMMARIA.

1. *Auctoritas Concilij Piſani à Maimburgo adducta.*
2. *Hujus Concilij Auctoritatem multis ex capitibus dubiam eſſe & incertam, evidentibus argumentis oſtenditur, & auctoritate ipſius Concilij Conſtantienſis, ac etiam Maimburgi teſtimonio.*
3. *Nec tamen aliquid in Concilio Piſano aut deciſum, aut factum, quod Pontificum in Concilia Auctoritati derogare poſſit; & quæſtionem in Concilio agitatam toto Cælo ab ea diſtinctam eſſe, quæ modò inter nos vertitur.*
4. *Mala fides Maimburgi ſententiam Pariſienſis Univerſitatis pervertentis*

I.

OBjicitur (a) In Concilio Piſano, quod Anno MCCCCIX. congregatum & peractum eſt, multis cum ſcriptis tum exemplis oſtenſum eſt, Pontifices Concilio ſubdi, & ab iſto judicari, puniri, damnarique poſſe. Nam primò cùm quidam in ſacro illo Senatu ſuſtinuiſſent, nullam Concilijs eſſe in Pontifices Romanos Poteſtatem; Patres eam proteſtationem deriſui habuêre, utpote nullo Antiquitatis exemplo fultam. Deinde quidam Petrus Plauſt doctrinâ celebris, & unus ex Univerſitatis Pariſienſis deputatis, quæ tunc temporis ad ſupremum gloriæ pervenerat, egregiè multiſq; rationibus oſtendit, multùm Eccleſiam ſupra Pontifices eſſe, & conſequenter etiam Concilium, quo Eccleſia repræſentatur, addiditque hanc eſſe Pariſienſis, omniumque Galliæ Univerſitatum ſententiam. Ut primùm peroravit, exſcenditque cathedrâ, ſecutus eſt Novarienſis

(a) Maimb. Traittè Hiſtor. ch. 11. ſ. 184. & du Grand. Schiſm. d'Occident lib. 4. à fol. 63.

Episcopus, seque ex suggestu ostentans, & voce, quâ omnibus intelligi posset, protestatus est, centum & tres Doctores ac Theologiæ Licentiatos, qui ex varijs Universitatibus confluxerant, jussuque Cardinalium hanc causam diligenter examinaverant, cum Parisiensi schola in eandem sententiam convenire; imò & Bononiensem ac Florentinam famâ doctrinâque celebres; & Florentinam quidem scripto libello, quem viginti Doctores subsignaverant, mentem suam expressisse. Tandem re in Concilio maturè, lentèque discussâ, Benedictum XIII. & Gregorium XII. quamquam eorum alter verus Pontifex esset, Papali Dignitate abdicârunt, initisque suffragijs novum Ecclesiæ Pontificem dedêre, Alexandrum videlicet V. quem pro vero Legitimoque Pontifice, & tota ferè Ecclesia, si paucos excipias, Benedicto, Gregorioque addictos, agnovit; & ipse Alexander quamvis notæ Sanctitatis, mortique vicinus, ubi finiri ambitio solet, se verum Pontificem professus est. Patet ergo Auctoritatem Concilij supra Pontificem in Concilio Pisano multis modis ostensam esse. Et verò fuisse hoc Concilium Oecumenicum, & unum ex majoribus Conventibus, qui unquam in Ecclesia peracti sint, patet ex numero & dignitate Prælatorum, qui illi adfuerunt: quippe Cardinales quinque supra viginti, Patriarchæ quatuor, Episcopi 182. Abbates 290. inter quos Capita & Generales omnium Ordinum, Magni Ordinum S. Sepulchri, Theutonici, Rhodiorumque Magistri, Universitatum Parisiensis, Tholosanæ, Aurelianensis, Andegavensis, Cracoviensis, Viennensis, Pragensis, Coloniensis, Oxfordiensis, Cantabrigiensis, Bononiensis, Florentinæ aliarumque Deputati: Legati quoque Metropolitanarum & Cathedralium Ecclesiarum supra centum: Theologiæ, sacrorumque Canonum supra trecentos Doctores. Oratores deuique Galliæ, Poloniæ, Bohemiæ, Cypri, Siciliæque Regum: Ducum quoque Bavariæ, Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantij, Brandenburgi, omniumque ferè Germaniæ Principum; præter alios Hispaniæ, Arragoniæ, Hungariæ, Sueciæ, Norwegiæ, Daniæque Reges, qui tandem Concilio Pisano adhæsêre. Ergo quo primùm tempore conferri inter se Conciliorum Potestas & Pontificum cæpit, tot Regnorum, Provinciarum, Universitatum, Ordinum, Doctorum, Episcoporum, hoc est, totius ferè Christiani Orbis vox una & sententia fuit, Pontifices Concilio sub-

subesse, ab eoque judicari, puniri, deponique posse. Hactenus ferè verba Maimburgi ex Gallico translata.

II. *Resp.* Hæc Maimburgi narratio partim & argumentatio, eodem filo, quo reliquæ hujus Auctoris, contexta est: videlicet ex principijs aut dubijs, aut falsis, semper tamen specie veri coloratis, ut eodem tempore placeant, fallantque incautos. Nam *Primò* certum quidem est, in Concilio Pisano fuisse Gregorium XII. & Benedictum XIII. Pontificatu ejectos, electumque Alexandrum, sed non æquè certum jure id factum, & ex legitima Potestate; nec propterea novi Pontificis electione cessavit dubitatio, quis pro vero Pontifice habendus esset: nec sublatum Schisma, imò quod plerique eorum temporum Auctores notant, auctum potiùs, diffusumque novi Pontificis accessione, adeò, ut cùm priùs Ecclesia in duas, posteà in tres factiones scinderetur, augente incertitudinem Pontificum numero, eâ ferè ratione, quâ in Labyrintho, non ideò certiùs eas, quia pluribus vijs: & qui Gregorio ac Benedicto adhærebant, nec pro Hæreticis aut Schismaticis habiti sunt, quòd videlicet multis nec inanibus rationibus niterentur, ut Concilio Pisano non subscriberent, nec satis de vero Pastore constaret; imò etiam sanctos reperias, qui Concilio Pisano obluctati sunt, inter quos S. Antoninus: (a) *Pisanum Concilium*, inquit, *vel Conciliabulum, cùm non esset alicujus eorum, qui se pro Pontifice gerebant, auctoritate congregatum, non erat ablatum ipsum Schisma, sed augmentatum ex duobus, tribúsve se pro Papa gerentibus.* Et alibi testatur: *Gregorium à multis DEUM timentibus & peritis creditum fuisse verum Pontificem tempore ejusdem Concilij* Si ergò à Pisano conventu electo Alexandro, depositisque Benedicto & Gregorio, multi nihilominus sanctitate, & doctrinâ conspicui, nec Alexandrum agnovêre, nec à Gregorio separati, nec tamen pro Schismaticis, sed pro veris pijsque Catholicis habiti sunt, sequitur omnino, Concilium Pisanum non fuisse pro certo & Oecumenico, nec novam electionem Alexandri, & Gregorij abdicationem pro legitima habitam; alioquin Schismatici impijque, qui aut legitimo Concilio, aut vero Pontifici obsisterent, & abdicato, falsoq; adhærerent. Planè post Concilium Pisanum, Neapolitanum & Siciliæ Regna, Romandiola, Ducesque Bavariæ, ac plurimi Germaniæ

 Episcopi.

(a) S. Antonin. 3. p. Tit. 22. c. 5. §. 2. & c. 6. §. 2.

Episcopi Gregorio adhæsère, neque is alligari se voto credebat, quod de Pontificatu abdicando emiserat; quippe cùm id votum conditionatum esset, si videlicet Petrus de Luna idipsum præstaret; hoc quippe dignitatem retinente, nec pax Ecclesiæ obtineri poterat, nec Schisma extingui, cùm Regna, Provinciæque non paucæ Benedicto parerent, Arragonia videlicet, Navarra, Castilia, Scotia, Baleares, Corsica, Sardinia, aliæque, & Eugenius IV. in apologia (a) fatetur Obedientias Gregorij & Benedicti *fuisse non modicam Christianitatis partem*. Idque apertè Petrus de Alliaco Episcopus Cameracensis professus est, qui sedente Constantiensi Concilio librum scripsit de Ecclesiæ & Cardinalium Potestate; is enim primam conclusionem his verbis expressit: (b) *Licet Concilium Pisanum fuerit legitimè ac canonicè celebratum, & duo olim contendentes de Papatu justè & canonicè condemnati, & electio Alexandri V. fuerit ritè ac canonicè facta, prout hæc omnia tenet Obedientia Domini nostri Papæ Ioannis XXIII. tamen duæ Obedientiæ duorum contendentium probabiliter tenent contrarium, in qua opinionum diversa & adversa veritate non sunt minores difficultates Juris & Facti, quàm ante Concilium Pisanum erat de Justitia duorum contendentium*. Hæc Alliaci confessio doctrinâ clarissimi, quique eodem tempore scribebat, rerum, quæ in Concilio fiebant, scientissimus, tantò pluris esse debet, quòd ipse à Joanne XXIII. purpuram accepisset, ejusque partes teneret; sicque non tam odio aut partium studijs, quàm rei veritate ad hæc scribenda permotus credi debeat. Et re ipsâ Concilium Constantiense hanc Alliaci sententiam amplexum est, approbavitque. Cùm enim Anno 1415. die 4. Januarij Joannes Dominicus Cardinalis & Nuntius Gregorij XII. in Concilio comparuisset, cæptum est à Patribus disceptari, an cum purpura & insignibus Cardinalis admittendus esset? multis abnuentibus, censebant alij admitti eum debere, inter quos Alliacensis Cardinalis præcipuus, cujus etiam sententia prævaluit, & Gregorij Legatus galero purpureo insignis magnoque apparatu in Constantiam invectus est. Audi Acta Concilij ex duobus MM. SS. Codicibus Bi-

bliothe-

(a) V. epist. Archiepisc. Narb. in M. S. Regesto Concil. Schelstratte in Actis Concil. Const. fol. 91. Eugen. IV. in Apolog. contra Basileenses Turrecr. lib. de Eccles.

(b) Petrus Alliac. in Conclusionib. à Philippo Labbeo editis, & in Appendicem Concil. Constant. rejectis.

bliothecæ (a) Victorinæ, Maimburbo sæpe & vehementer laudatis. *Alij asseruerunt, Licentiam fratri Joanni Dominici concedendam cum Capello rubeo ingrediendi: & hujus sententiæ fuit R. D. Petrus Cardinalis Cameracensis, & quidam alij, die namque 22. Januarij, D. Frater Joannes Dominici Tituli S. Marci Presbyter Cardinalis Ragusinus, ut Cardinalis & cum Capello rubeo medius inter Dominos Ducem Bavariæ & Ducem Briegæ sequentibus Dominis Wormatiensi, Spirensi, & Werdensi Episcopis in Obedientia dicti Gregorij persistentibus, qui omnes prædictis Legatis Gregorij extra Constantiam obviavêre, & Civitatem Constantiæ sunt ingressi &c.* Nota Episcopum Ragusinum à Concilio Pisano, & ab Alexandro V. & Joanne XXIII. nunquam pro Cardinali agnitum esse, sed Patres Constantienses rationibus Petri Alliacensis permoti eum pro tali recepêre, sicque ipso facto professi sunt, jura Gregorij non adeò projecta esse & conclamata, ut sustineri pro vero Pontifice non posset; si enim certum erat Gregorium Pontificem non esse: ergo æquè certum, non esse veros Cardinales, quos ipse purpurâ induisset, cur ergo pro talibus habiti, admissique? Idem Episcopus Ragusinus, cùm Gregorij XII. insignia Pontificia ædibus suis appendisset, & propterea ingens inter Patres certamen accensum esset, eorum præsertim, qui Joannis partes sequebantur; die 20. Novembris collectis in Concilio Patribus certatum diu est, pugnantibus Antistitum votis, tandem prævaluit sententia negantium tolerari insignia Pontificia deberi, nisi ipse Gregorius coram præsensque adesset; in hoc ergo omnium vota convenêre, ipsi Gregorio permitti posse, si adesset, ut insignibus uteretur Pontificiæ Dignitatis: non ergo certum erat Pontificem non esse; quomodo enim in tam sacro Senatu permitterent Gregorium Mimum agere, & in ludibrium supremæ Potestatis, ipsoque Joanne Pontifice coram Tiaram ostentare alteri raptam? Audi ipsius Concilij tabulas: (b) *Alij verò asserebant, supradicta arma in locis prædictis in Obedientia Domini Nostri Joannis XXIII. constitutis affigi non potuisse, & per consequens, ex quo deleta fuerant, reponi non debere, & hujus sententiæ fuit D. Patriarcha Gradensis, & alij, qui plures, quàm alteri sententiæ adhæserunt dicentes, nisi*

Pp 4 *Angelus*

(a) Regest. Concil. Constant. ex duobus MM. SS. Bibliothecæ S. Victoris.

(b) Regest. Actorum Constant. ex 2. MM. SS. codd. Biblioth. S. Victoris apud doctiss. Schelstratt. in Tract. de sensu & auctoritate Decretor. Concilij Constant. fol. 153.

Angelus Corrario personaliter veniret, ipsius arma ibidem non debere depingi. Sed nihil æquè ostendit, Patres Concilij Constantiensis Decreta Pisani Concilij, & Gregorij abdicationem, ac electionem Alexandri, & Joannis, pro dubijs, incertisque habuisse, quàm quæ sessione 14. peracta sunt, in qua cùm Gregorius non priùs Papatu cedere vellet, quàm ut Joannis XXIII. tanquam Pontificis mentio nulla fieret, ut Sigismundus Imperator auctoritate & delegatione Gregorij Concilio præsideret, ut ipsum Concilium tanquam priùs non ritè congregatum, iterum suâ auctoritate convocaretur, & confirmaretur, quòd etiam à Cardinali Ragusino nomine Gregorij factum est, & sic tandem ipse Gregorius Pontificatu cessit. Tantum verò abest, Gregorium à Concilio pro pseudo-Pontifice habitum esse, aut pro Schismaticis, qui eum venerabantur; ut semper, quoties Gregorij mentio incidebat, tanquam de dubio Pontifice loqueretur, & hanc formulam adhiberet, cautam quidem, sed tamen venerationi mixtam, videlicet: *Ille Dominus, qui in sua Obedientia dicitur Gregorius XII.* Et cùm Resignationem, & alia Gregorij postulata admisit, his verbis usum est: (a) *Dictam Convocationem, Auctorizationem, & Confirmationem, in quantum ad Gregorium pertinet, & attinet, eis admiserunt.* Quibus verbis omnino Patres significant, Gregorium pro dubio saltem Pontifice sustineri potuisse; alioquin si illum pro certo & notorio Pseudo-Pontifice, & temerario Invasore Sacræ Sedis haberent, quâ ratione, imò quâ conscientiâ permitterent, ut Concilium indiceret, confirmaret, novum Præsidem deligeret, & denique abdicaret se Potestate, quam non habebat? Planè fuisset hæc indulgentia & simulatio tam sacro, amploque Senatu plusquàm indigna. Maimburgus quidem in libro (b) de magno Schismate Occidentis hæc omnia pro lusu & scena habet, Patribus id Gregorio indulgentibus: *Ut Synagogam suam cum apparatu pompâque funeraret, inani quidem solatio, sed tamen innoxio.* Cæterùm alias oportet esse Maimburgi curas, & cogitationes hominis privati imbutique politicorum principijs, ac utilia tantùm, non honesta, aut decora spectantis: alias Concilij Oecumenici tot Purpuratorum, Antistitum, Principumque affluxu insignis, & nihil indignum quovis obtentu admissuri. Ac deinde prudentum judicio reliquerim, majorem Maimburgo fidem habere velint, post duo sæcula, & ex suo scribenti, quàm Petro

(a) Session. 14.
(b) Maimb. histor. du grand. Schis. d'Occid. l. 5. f. 309.

Petro Alliacensi Cardinali & Archi-Episcopo Cameracensi, quique Concilio aderat, & omnia coram spectabat, Joanni XXIII. à quo Purpuram induerat, alioquin addictissimus; is verò in Conclusionibus Anno 1415. post primam Sessionem mense Februario Patribus Concilij oblatis, honores Gregorio oblatos non vanæ ostentationi, inaniquè fabulæ tribuit, sed quòd *duæ Obedientiæ Gregorij & Benedicti istos probabiliter pro Pontificibus tenerent, in qua opinionum diversa & adversa veritate non essent minores difficultates Juris & Facti, quàm ante Concilium Pisanum erant*. (a) Honores ergo à Patribus Gregorio exhibiti non vanæ fabulæ dati, ut Maimburgo visum, sed Gregorij rationibus suum Pontificatum *multis Facti & Juris* fundamentis, ac asseclarum auctoritate fulcientis. Nec dubium est, eâdem ratione, ijsdem honoribus Benedictum XIII. à Concilio afficiendum fuisse, si modò æquè animum paci adjecisset; nam & ejus Pontificatum probabilem reddebant, cum tot Regnorum, Principumque auctoritas, qui ejus partes sequebantur, tum etiam quamplures Juris Factiquè rationes, quas ipse septem horarum spatio, quibus peroravit in Conventu Perpiniani habito, tantâ eloquentiâ persecutus est, ut attonitos, defixosque redderet Auditores: nec minimum pondus ejus causæ addebat duorum Fratrum sanctitas, Vincentij videlicet, & Bonifacij Ferrerij, Benedicto etiam post Pisanum Concilium addicti. Et denique Joannes Gerson, (b) cujus auctoritatem tantopere & ubique contra Pontifices Maimburgus deprædicat, in tractatu de modo se habendi tempore Schismatis hæc habet: *In Schismate præsenti tam dubio, temerarium, injuriosum & scandalosum est asserere, omnes tenentes istam partem vel alteram esse extra statum salutis, vel excommunicatos, vel rationabiliter de Schismate suspectos*. Et infrà: *Tota ratio fundatur in hoc, quòd nunquam fuit tam rationabilis & vehemens causa dubitationis in aliquo Schismate, sicut in isto, cujus signum evidens est varietas opinionum Doctorum, & inter doctissimos & probatissimos ex utraque parte &c. Potest ergo illud dici rationabiliter dubitabile, quod plurimi & maximè sapientes dubitabile reputant & prædicant &c.*

Quæ

(a) Ex Gestis Constant. Concil. in 4. MM. SS. & Append. ejusdem Synodi Edit. Parif. apud Labb. Tom. XI. Concil.

(b) Joann. Gerson. 1. part. operum.

Quæ doctrina & ratiocinatio Gersonis etiam post Concilium Pisanum locum habuit; nam etiam post illud *fuit varietas opinionum Doctorum inter doctissimos & probatissimos*, ut enim de solo Benedicto XIII. loquar, cujus Obedientia multò alijs inferior minorque, etiam post Pisanum Concilium, à quo depositus est, ei Regna Scotiæ, Navarræ, Castellæ, Arragoniæ, Sardiniæque adhæserunt, inter quos S. Vicentius Ferrerius, qui novem post Pisanum Concilium annis constanter Benedicto adhæsit, nullo Sanctitatis suæ damno, quod etiam fatetur Maimburgus. (a) Non ergo constabat Concilium Pisanum Oecumenicum esse, & Alexandrum in Concilio electum, ejusque successores veros Pontifices; alioquin non Sanctus, sed Ethnicus & Publicanus, qui nollet Ecclesiam audire, veroque ac legitimo Pontifici parere. Utque irrefragabili testimonio omnia concludam, id ipsum tres nationes, Gallica, Hispanica & Italica cum Collegio Cardinalium professæ sunt, hoc est, major saniorque Concilij pars, quando in protestatione contra Germanicam Nationem edita, & in qua petebatur, ut omisso interim Reformationis articulo ad electionem procederetur indubitati Pontificis, ita loquuntur: (b) *Ecclesia in periculo remaneret, quia vix aut numquam Summus Pontifex indubitatus posset haberi, quia vix congregaretur indubitatum Concilium deficiente Capite, ad quod pertinet convocare.* En! fatentur Patres Constantienses, nec Pisanum, nec aliud Concilium certum esse posse sub incerto Pontifice. Hæc omnia eó pertinent, ut ostendam auctoritatem Concilij Pisani tot Principum, Regum, Antistitum, Sanctorum, ipsiusque Concilij Constantiensis opinione nullo modo certam, & indubiam fuisse, ideoque à quamplurimis mortalium sine Schismatis nota Benedictum & Gregorium pro veris Pontificibus agnito, quod etiam Maimburgus numquam sibi constans profiteri compulsus est, quando in libro de magno Schismate Occidentis scribit: (c) *Eorum sententiam, qui Benedictum pro vero Pontifice agnoscebant, probabilem fuisse (quamvis contraria magis probabilis esset) & ideò viros sanctitate, doctrinâ, & dignitate præcipuos potuisse illam securâ conscientiâ amplecti.* Si ergo teste Maimburgo hæc propositio: *Benedictus est verus Papa*; erat pro-

(a) Maimb. du Grand. Schism. d'Occident lib. 5. fol. 453.

(b) Protestatio trium Nationum in Concilio Constantiensi post session 38. ex Gestis Concilii in 4. MM. SS. codd. apud Schelstratt. fol. 6.

(c) Maimb. hist. du Grand. Schism. d'Occident lib. 6. fol 389. ad Annum 1415.

probabilis, ergo ejus opposita, videlicet, *Benedictus non est verus Papa*, non erat certa, quod enim est certum, excludit contrariæ sententiæ omnem probabilitatem; quemadmodùm quia hæc propositio, *nix est alba*, est certa; ejus opposita videlicet, *nix non est alba*, omnino non est probabilis: sequitur ergo Benedictum & Gregorium fuisse probabiliter veros Pontifices, & consequenter auctoritatem Concilij Pisani, quod utrumque deposuerat, ex principijs Maimburgi, nullo modo certam, sed dubiam fuisse, quod probare susceperam. Erravit ergo Maimburgus, quando indubias & evidentes veritates Lectori pollicitus, dubias, incertasque supposuit.

III. *Secundò*. Demus tamen Concilio Pisano omnem auctoritatem, quam Maimburgus optat, etiam quam non habuit, adhuc tamen certum est, nihil pro Maimburgo, ejusque sententia facere. Duo enim quæri possunt; *Primò*, an Concilij Oecumenici auctoritas sit major auctoritate Pontificis Schismatici, Hæretici, dubijque, adeò ut talis Pontifex à Concilio judicari possit, deponique? *Secundò*, an Concilij Oecumenici Auctoritas sit major Auctoritate Pontificis Catholici legitimi & certi? De hoc secundo tota quæstio & controversia inter nos est, de hoc Propositiones Parisienses loquuntur, hoc Maimburgus probandum susceperat, hoc probandum ergo erat. At Concilium Pisanum nihil penitùs loquitur de hoc secundo, sed de primo tantùm, de quo nulla dubitatio, nulla controversia est; quæ ergo nova hæc disputandi, demonstrandiq; methodus, probare jam aliàs certa & concessa, non probare negata? quærimus de Pontifice certo, Maimburgus probat de Pontifice dubio: quærimus de Pontifice Catholico, probat de Hæretico: perinde, ac si iter Romam quærenti, alter Constantinopolim monstraret. Nihil ergo ad rem faciunt, quæ disputat, & ut dici solet, toto ostio aberrat. Id autem quàm verum sit, hoc est, Concilium Pisanum loqui solùm de Pontifice dubio, Schismatico & Hæretico, ex jam dicendis intellige, ubi etiam notabis, quàm malâ fide idem Maimburgus acta Concilij Pisani alleget, invertatque, ut videlicet quod veritate non potuit, evincat pudendis artificijs.

Certum igitur est, quo tempore Concilium Pisanum celebratum est, in eoque Gregorius & Benedictus depositi, nullum certum Pontificem extitisse, sed ob infinitas & contrarias juris & facti rationes vehementer dubitatum esse, utri Pontificum parendum esset, toto Christiano

Orbe

Orbe in duas factiones diviso; nam Italia cum suis Insulis, Germania, Bohemia, Hungaria, Polonia, Angliaque Gregorio parebant, Gallia verò, Hispania, Scotia cum subjectis Insulis Benedicto. Hæc verò incertitudo, uter ex duobus Pontifex esset, tanta fuit, ut Universitates Parisiensis & Bononiensis eam inextricabilem vocaverint, sic enim in Conclusionibus Concilio porrectis loquuntur: (a) *Quinta conclusio, stante dubio inextricabili Papatûs propter dubium Facti & Juris, ne in subversionem Fidei Ecclesia sic maneat perpetuò divisa cum tanto scandalo & animarum perditione; provisio spectat ad Concilium, ut utrúmque eis non cedentibus possit à Papatu ejicere.* In quibus verbis duo observa: unum, fateri Parisiensem Universitatem, inextricabile dubium fuisse, quis ex duobus verus esset & legitimus Pontifex, sicque casum & quæstionem, quæ tunc temporis in Universitate Concilioque vertebatur, non eam fuisse, de qua modò disputamus, videlicet de vero & indubitato, sed de dubio Pontifice; ut proinde, quæ de uno casu decisa in Concilio & Universitate sunt, malè ad alium casum adeò diversum applicentur. Alterum verò, quod in ijs verbis observari oportet, est, utramq; Universitatem, Bononiensem videlicet & Parisiensem, Potestatem Concilij de Pontifice exauctorando expresse ad solum casum dubij Pontificis restringere; sic enim loquitur: *Stante dubio Papatûs inextricabili, provisio spectat ad Concilium.* Si ergo nullum sit dubium, provisio non pertinebit ad Concilium; si enim absolutè, ac etiam omni dubio remoto posset de Pontifice Concilium providere, cur restringeret ad solum casum Pontificis dubij? Certum igitur & indubitatum est, Concilium Pisanum agere, & decidere de alio omnino casu, quàm ille sit, de quo nos disputamus; illud enim de dubio Pontifice, nos de indubitato, certoquè loquimur. Imò quod majus est, Patres Concilij Pisani velut trepidarent etiam in dubios, incertosque Pontifices sententiam dicere, illud omni studio conati sunt, ut aliam causam, magisque certam inquirerent Pontificem deponendi, hæresin videlicet, quæ unica causa est, ob quam Pontifices Dignitate suâ excidunt; & ideò in omnibus sessionibus, citationibus & sententijs in duos Pontifices latis, hanc causam eos deponendi obtendunt: *Quòd videlicet essent notorij Schismatici, necnon notorij Hæretici, & à Fide devij*; credebant enim remotâ hæresi,

(a) Conclusiones Universit. Paris. & Bonon. ex Gobel. Paderb. Olsi. & habentur inter acta Conc. Pisan. apud Binn. T. 3. Conc. p. 2. & Lucam d'Acher. Tom. 6. Spicil.

hæresi, ne quidem judicari illos à Concilio, multò minùs deponi posse. Id ita esse ex singulis sessionibus hujus Concilij patet, quas breviter percurram. Nam sess. 3. hæc habentur: *Declaratio ad Decretum latum contra duos contendentes de Papatu ob contumaciam ipsorum in causa Fidei, & Schismatis contumaciæ*. Et infrà. *Sancta Synodus Dominos Petrum de Luna, & Angelum Corrario de Papatu contendentes, & quantum in eis est, Ecclesiam DEI in notorio schismate tenentes, & proclamatos in causa Schismatis & Fidei ad hoc præsens & Sacrum Concilium*. Et Sess. 9. *Insuper sacra Synodus ex causis, quibus suprà pronuntiavit, statuit, & decrevit, præfatos contendentes de Papatu in præsenti causa Schismatis & Fidei contumaces fore &c.* Et infrà. *Item eadem sacrosancta Synodus in favorem Fidei, & Schismatis extirpandi &c.* Et Sess. 13. in oratione Magistri Petri Plaust: *Et postmodùm posuit opinionem Universitatis Parisiensis, videlicet, quòd Petrus de Luna est Schismaticus, pertinax, & hæreticus, etiam accipiendo hæresim propriè & strictè, & præcisus ab Ecclesia DEI &c.* Idem habetur Sess. 14 & Sess. 15. ubi recitatur sententia in Benedictum & Gregorium à Concilio dicta: *Christi nomine invocato Sancta & Universalis Synodus declarat &c. Utrùmque fuisse, & esse notorios Schismaticos, & antiqui Schismatis nutritores, nec non notorios hæreticos, & à Fide devios*. Et in prima conclusione Parisiensis & Bononiensis Universitatum: *Utérque de Papatu contendentes ex debito Pastoralis Officij veri vel prætensi stante Schismate tam inveterato tenetur & debet credere, ex quo propter dubia juris & facti super Papatu aliter dari non potest unio & pax in Ecclesia DEI &c.* Et in 3. conclusione. *Papa stante tali Schismate pertinaciter resistendo incurrit crimen notorium, propter quod subijcitur provisioni Concilij, & ultra hoc concluditur Schismatis nutritor & fautor, cujus obstinatione & vetustate descenditur in hæresim & Fides læditur, cujus provisio pertinet ad Concilium*. Hactenus Acta Concilij, ex quibus apertè intelligas, Concilium semper loqui de dubio Pontifice, Hæresisque comperto, & Schismatis tempore, & ideò semper hæc à Patribus repeti; sollicitis quippe, ne de alio quàm Schismatis casu, aut alio Pontifice, quàm dubio incertoque intelligerentur. Eandemque Universitatis Parisiensis doctrinam & cautelam fuisse, suas Conclusiones ad casum Schismatis restringentis. Nec enim epistolam ignorabant Adriani II. in octava Synodo lectam approbatamque *action.* 7. ubi inter alia hæc habet:

Roma-

Romanum Pontificem de omnium Ecclesiarum Præsulibus judicâsse legimus, de eo verò quemquam judicâsse non legimus. Licèt enim Honorio ab Orientalibus anathema dictum sit, sciendum tamen est, quia fuerat super hæresi accusatus, propter quam solùm licitum est minoribus Majorum suorum moribus resistere. Vides Adrianum ne Concilio quidem Oecumenico permittere (hoc enim Honorio anathema dixerat) ut extra casum hæresis Pontificem judicet, neque Concilium Oecumenicum octavum contradixit; sed potiùs summis laudibus eam epistolam extulit. Patet ergo Concilij Pisani mentem, doctrinam & decreta, ad solum Schismatis & Hæresis casum pertinere, de quo alibi (a) actum.

IV. Sed excusari Maimburgus utcunque posset, quippe aut statum quæstionis, de qua nunc agimus, aut Concilij mentem & verba non satis observavit: illud verò nulla ætas, nulla historia (cui fidem suam obstrinxit) ignoscet, quòd sciens prudensque sententiam Parisiensis Universitatis pervertit, eiq; non alium tantùm sensum, sed alia omnino etiam verba adaptet, pari & sui dedecore, & Lectorum, quos fallit, injuriâ. In suo enim Tractatu historico de Prærogativis Ecclesiæ Romanæ *capite* 21. *fol.* 148. prope initium hæc habet: *Petrus Plaust unus ex Universitatis Parisiensis deputatis longâ, doctâque oratione, quam in pleno Patrum consessu peroravit, multis rationibus Ecclesiæ Universalis, & consequenter Concilij, quod eam repræsentat, Auctoritatem Pontificiæ Auctoritati præstare ostendit, addiditque hanc esse Parisiensis, & omnium Galliæ Universitatum sententiam.* Sed quàm à veritate hoc sit alienum, facilè ex verbis actisque Concilij intelliges, quæ aliud omnino exhibent, quæque non potuit ignorare Maimburgus: sic ergo habent: (b) *Decima tertia sessio fuit die Mercurij, die 29. Maji, in qua post Missam & Litanias Magister Petrus Plaust pro Universitate Parisiensi dixit, opinionem Universitatis esse, istos duos contendentes debere reputari Schismaticos, & Hæreticos pertinaces, firmans Auctoritatem Concilij ad decidendam hanc causam, & declarandum, eos esse ab Ecclesia præcisos & abjectos &c.* Postea in medio: *Unus Episcopus Italicus dictus Novariensis legit quandam schedulam facientem mentionem; qualiter secundum ordinationem Dominorum Cardinalium per D. Cardinalem Mediolanensem fuerunt simul congregati omnes Magistri in Theologia & Licentiati, qui ad dictum Concilium de multis partibus & Universitatibus convenerunt,*

(a) Regale Sacerdot. fol. 456. & 573.
(b) Acta Pisana ex editione Lucæ d'Acher sess. 13. & Philippi Labb. edit. Paris.

venerunt, & inter eos fuerit habita plena deliberatio super ista materia, posteà in eandem opinionem convenerant, & concordes fuerunt, videlicet, quòd dictos contendentes tenent Schismaticos &c. Vides quàm alia sit Parisiensis aliarumq; Universitatum sententia, ab ea, quàm illis affingit Maimburgus; non enim dicunt: *Concilia esse supra Pontificem*, ut ille mirâ fiduciâ scribit: *Sed Benedictum & Gregorium pro Schismaticis & Hæreticis babendos, & Concilium esse in hac causa cognoscenda judicem.* Quod toto Cælo diversum est, ut patet. Sed piguit Maimburgum sententiam & verba Universitatis referre, quippe causæ suæ aut noxia, aut inutilia: at hoc non Històrici, sed Poetæ officium. Equidem fateor, cùm primùm legendis Maimburgi historijs animum adjeci, magna me hujus hominis opinio, magna expectatio cœperat, illectum quippe & dulcedine Gallici sermonis, & ingentibus promissis tam multa & mira Lectori pollicentis: nec falli me posse credebam; nec ignorantiam in viro erudito, & doctrinam passim jactante: nec fraudes in sacerdote suspicabar: & animum firmabant narrationes historicæ tot ornamentis & coloribus veritatis aspersæ, ac candorem simplicitatemque toties professæ. Ubi verò me & semel, & decies, & centies deceptum vidi; fateor non minùs trepidum, anxiumque per hujus hominis historias incedere; quàm olim Moyses, cùm per spinas, vepresque nudis pedibus ad rubum vocaretur; suspenso videlicet semper gradu, & casum, aut vulnus timente. Nunc reliqua videamus.

§. IV.

Agitur de Concilio Constantiensi, & argumentis ex eo petitis respondetur.

S U M M A R I A.

1. *Exhibentur Concilij Constantiensis Acta suis temporibus distincta.*
2. *Patres Constantienses circa Auctoritatem Concilij in quinque sententias divisi, quarum ultima & pejor, ac votis infrequentior Ioannis Gersonis.*
3. *Octo argumentis invictisque ostenditur, Decreta* 4. & 5. *Sessionum necessario examine ac deliberatione caruisse, nec posse dici* conciliariter *facta.*
4. *Eadem Decreta ne in ipso quidem Constantiensi Concilio, nec à Patribus pro*

pro Decretis Oecumenici Concilij habita esse, testimonijs gravissimorum auctorum, qui Concilio intererant, ac etiam Gallorum alijs novem argumentis demonstratur.

5. *Sed nec præfata 4. & 5. Sessionum Decreta à Martino V. Pontifice Max. esse confirmata.*

6. *Imò Concilium Constantiense pro nobis esse, quatuor argumentis evincitur.*

I.

Auctoritate Concilij Constantiensis nimium quantum sibi Maimburgus blanditur, in eoque spem victoriæ reponit, ac doctissimam Canonici Schelstratte de hoc argumento dissertationem aliquot capitulis incessit, triumphanti potiùs, quàm pugnanti similis; nam & hanc quoque inter alias habet fallendi artes, ut victoriam simulet, etiam dum cadit. Ut ergo Constantiensis Concilij mentem, ac sententiam plenè intelligas, tria hoc paragrapho exequar. Primùm seriem & acta Constantiensis Concilij per sua tempora distinguam. Secundò Constantiense Concilium à nobis stare demonstrabo. Tertiò ad ea, quæ Maimburgus objectat, respondebo.

Acta ergo Constantiensis Concilij quod attinet, ea ex suis principijs deducta sic habent. *Anno MCCCV.* post longum Purpuratorum certamen Clemens V. Archiepiscopus Burdigalensis Gallus in Pontificem eligitur operâ præsertim Cardinalis Pratensis, & Philippi Pulchri Galliæ Regis, cum quo secretæ pactiones. Is Apostolicam Sedem Avenionem in Gallias transtulit, hæsitque septuaginta & supra annos sub varijs Pontificibus, videlicet, Clemente V. Joanne XXI. Benedicto X. aliàs XII. Clemente VI. Innocentio VI. Urbano V. Gregorio XI. Creditur Clemens Sedem in Gallijs ex arcanis pactis fixisse. Sexta enim Philippi postulatio, cùm de Pontificatu transigerent, his verbis concepta fuit: (a) *Sextam gratiam mihi reservo, exprimendam loco & tempore suo, arduam & magnam.*

Anno MCCCLXXVII. Gregorius XI. Galliam relinquit, reditque in Urbem. Persuaserunt Gregorium, ut rediret, Sanctarum Brigittæ & Catharinæ preces & oracula, Italiæ Legationes, præsertim verò calamitates ac bella, quæ illam ferè consumpserant; sed vix annus effluxit, cùm Gallias iterum cogitantem mors occupavit. Successit Cardinalium electione Archiepiscopus Barensis, qui Urbanus VI. appellatus

(a) S. Anton. p. 3. tit. 21. cap. 1.

pellatus eſt: hic cùm inconſulto impetu Eccleſiaſticorum morbos aggreditur, & initia medendi à ferro, flammâq; incipit, omnium à ſe animos avertit, Gallorum præſertim, qui Fundos ſecedunt, & Cardinalem Gebennenſem Pontificem adversùs Urbanum renunciant Clementis VII. nomine. Honeſtus titulus Schiſmati quæſitus, quòd videlicet *prior Urbani electio metu, miniſque Populi Romani extorta fuiſſet, Cardinales, niſi Italum aut Romanum eligerent, ad mortem expoſcentis.* Sed, ut monui, prætextus hic erat; præterquam enim, quòd etiam ante popularem tumultum in Archiepiſcopum Barenſem conveniſſent, quippe ex ſexdecim Purpuratis (inter quos undecim Galli, Itali quatuor, unuſque Hiſpanus) cùm Itali, Gallique nollent Papam Lemovicenſem, & Lemovicenſes perennare ſibi Tiaram vellent, jam quatuor ſuæ gentis Pontificibus ſuperbi; tandem in Barenſem plerique convenêre, idque Gebennenſis Cardinalis, poſteà Clemens appellatus, Marino Epiſcopo Caſſanenſi omnium arcanorum conſcio aperuit, & hic palàm depoſuit: verba Gebennenſis inter alia hæc fuêre: (a) *Nunquam iſti traditores Lemovicenſes tam potentes erunt, quin pro iſta vice nos habebimus Italicum Papam. Per hæc ſancta DEI Evangelia nunquam habebimus alium Papam, quàm Archiepiſcopum Barenſem, aut alium, quem ad præſens nolo tibi indicare.* Ipſe Cardinalis S. Petri vir integerrimus, & neutri factioni addictus, & cui reluctanti, placandoque Populo Papatûs inſignia injecta ſunt; cùm mors immineret, publicis tabulis profeſſus eſt: (b) *Se à Gallis priùs quàm Conclave ingrederentur, rogatum eſſe, ut ſuffragia pro Barenſi ſociarent.* Patet ergo jam ante Populi tumultum, metumq; incertum, in Urbanum VI. conſpiratum eſſe, non ergo metus extorſit, quod metum præceſſit. Nec metus injectus à Populo fuerat, ut Italum, ſed Romanum eligerent, quamvis Italum aut Romanum priùs poſtulâſſent. Audi verba unius ex Populi Signiferis ſic ad Conclavis feneſtram Cardinales alloquentis: (c) *Scitis Domini mei, quòd in introitu Conclavis multi clamaverunt rogantes vos, quòd eis daretis Italicum, vel Romanum; nunc autem pro parte totius Populi ſum miſſus, & vobis eorum pro parte notifico, quòd ſolùm volunt eis dari Romanum, nec eſſent contenti de Italico; timent enim, ne ſub aliqua conventione ſecreta, inter vos & aliquem Italicum non Romanum ipſe reduceret Curiam Avenionem.* Et poſt aliqua: *Placeat Deo, quòd nobis*

Qq *detis*

(a) Depoſitio Epiſcopi Caſſanenſis in actis Schiſm. Tom. 2. p. 38. & 67. & 4. p. 63. 64. & 78. v. Rayn. ad Ann. 1378. n. 2. (b) Extat Tom. 2. de Schiſm. p. 38. (c) Ex actis Schiſm. Tom. 2. p. 82.

detis Romanum, alioquin procul dubio fentietis. Idque non intra minas ftetit, fed in facta prorupit: cùm enim audiffent Barenfem, qui Romanus non erat, electum effe; eum occultiffimis latebris abditum, & electores Cardinales ad necem quæfierunt; qui tamen inter tumultus elapfi proteftati funt, fe millies potiùs mortem fubituros, quàm ut Romanum, aliumque præter Barenfiem eligerent. Audi ex actis hujus Schifmatis Abbatis Siftrenfis depofitionem: (a) *Propter quod* (Cardinalem vid. S. Petri, qui Romanus erat, electum non effe) *tota Civitas concurrit ad arma, & circumeuntes Palatium minabantur interficere Cardinales; quorum auditis minis aliqui de ipfis Dominis fregerunt folarium Conclavis, & per pofticum credentes aufugere finaliter capti funt à Populo, & cum magnis preffuris & opprobrijs reducti funt in Conclave, territi per Populum, quòd nifi eligerent Romanum, erant mortem nullatenus evafuri.* Et infrà: *Et iftis quatuor manifeftârunt Domini Cardinales electionem Archiepifcopi Barenfis, dicentes eis, quòd Populus benè poffet eos interficere omnes, fed non habere Romanum pro ifta vice.* Et Epifcopus Tudertinus in fua depofitione: (b) *Ipfis verò recedentibus, ego dixi Domino Noftro:* (Urbano videlicet) *Audiftis quid dixerunt illi? & ille dixit, quid dixerunt? & ego recitavi fibi verba dicta per eos: & ipfe dixit: non cognofcunt me benè, fi tenerent mille fpathas ad collum meum, non renuntiarem.* Conftat ergo, fponte Cardinales Neapolitanum elegiffe, Populo Romanum flagitante. Sed quod omnia fuperat, ceffante jam metu, pacatífque omnibus, & fummâ pace compofitis, Cardinales tres ferè menfes Romæ hæferunt, ab ijfque Urbanus Throno impofitus, Tiarâ redimitus, cultùfque omni veneratione eft; illi Sacris operanti, Senatúmque agenti, & de graviffimis negotijs confultanti adftitêre, quodq; omnia fuperat, datis tum privatis, tum publicis ac nomine totius Collegij ad Principes litteris Urbanum verum effe Pontificem profeffi funt, quod etiam ipfe Maimburgus fatetur, (c) alijque graviffimi Auctores. Imò Cardinales abfentes, qui utique metu tangi non poterant, aut per litteras (d) (fex videlicet, qui Avenione morabantur) aut coram, ut Cardinalis Ambianenfis, præcipuus pofteà difcordiarum follis, Urbanum venerati funt. Imò in Conventu Epifcoporum Parifijs habito, cui Arch-Epifcopi fex, Epifcopi

(a) Depofitio Abbatis Siftrenfis Tom. 7. de Schifm. p. 82. (b) Tom. 2. Schifm. p. 43. (c) Maimb. Grand. Schifm. d'Occid. lib. 1. fol. 57. ex Cod. S. Victor. Parif. Fraffard. in Chron. Walfing. in Rich. Æmil. in Carolo V.

(d) Extant litteræ Tom. 2. Schifm. p. 32.

copi triginta, & quàmplurimi alij Doctores, Prælatique assederunt, decretum fuit, testimonijs Cardinalium, qui Urbanum rejiciebant, standum non esse; à qua postea Sententia, ut notat Æmilius (a) in alio minúsque frequenti Conventu recessum est. Et verò quî crederes Cardinalibus illis, qui odio Urbani flagrabant, qui se hostes illius profitebantur, qui Clementem novâ electione promoverant, eíque se juramento abdixerant, quísque seipsos mendacij & perjurij arguebant, ob electum, coronatum, promulgatúmq; Principibus, & trimestri obsequio adoratum Urbanum? quis vel in profano Tribunali, minimíque pretij causâ testem admitteret tot labibus inquinatum? & metus, qui objectabatur, aut idoneis testibus probari poterat, aut non poterat? si non poterat, vicit Urbanus: si poterat, certè Cardinales, ut ostendi, idonei testes non erant. Planè electio Urbani, si non certa, at saltem dubia erat; ergo donec probaretur contrarium, possessioni suæ relinquendus; alioquin semper, & cùm libuerit, promptum erit Schismate Ecclesiam turbare, & novum Pontificem jam aliàs electo opponere, quæsito videlicet aliquo crimine, objectóque electioni, & non probato, & tunc demum ad alia vota procedendum; præsertim cùm Urbanus Concilium Oecumenicum offerret, in quo & sua, & æmuli jura promerentur, relictâ Patribus sententiâ, uter præferendus; nam quamvis longum esset Concilij remedium, at aliud non supererat, & multò longius pejúsque Schismatis malum, quod Ecclesiam quinquaginta ferè annorum morâ, innumeris calamitatibus afflixit; at Clemens eíque addicti Cardinales oblatum Concilium respuerunt (b) manifesto indicio malæ causæ semper Judicem formidantis. Cæterùm neque illud negari potest, Urbani peracerbum & immite ingenium, ac præmaturum Zelum non quidem causam Schismati, sed occasionem dedisse: nam cùm sopire ante vulnus ægros oporteret, ne ferrum sentirent aut recusarent, excitabat potiùs admonebatque doloris inclementibus modis: perinde ac si cruciatu magis, quàm curâ gauderet; hinc omnium aversi animi, ac vindictâ flagrantes, intentíque privatis odijs satiandis. Hæc occasione Schismatis duxi memoranda, & præsertim quia Maimburgus in libro (c) de magno Schismate pro Clemente multa disseruit. Cæterùm utcunque res habuerit, certum est ex Cle-

Qq 2 mentis

(a) Paulus Æmilius in Carolo V. (b) V. Tom. 2. de Schism. p. 36. & Tom. 16. p. 12. & Raynald. ad Annum 1378. n. 42. & seqq. (c) Lib. 1. à fol. 125.

mentis electione diuturnum obstinatúmque Schisma natum esse, quo nullum magis diutiúsque Ecclesiam concussit, nec ante mortem Benedicti XIII. hoc est annos novem & quadraginta extinctum est, incerto Orbe Christiano, cui capiti obsequeretur. Successerunt Urbano Bonifacius IX. Innocentius VII. Gregorius XII. Alexander V. & Joannes XXIII. Clementi verò Benedictus XIII.

Anno MCCCXCIII. Benedictus, qui Clementi successerat, primò in Conclavi, deinde post electionem solemni se juramento obstringit de abjicienda Tiara, si & quoties id publicæ pacis intersit; Idem à Gregorio XII. qui Innocentium excepit, juratum est. Eâ tamen conditione, si Benedictus cederet.

Anno MCCCCIX. Cùm uterq; Pontificum cessionem æmuli exspectaret, & ita obstinatè Throno hærerent, neutro primam aleam jaciente; Cardinales Pisam conveniunt, collectaq; ibi Synodo Benedictum & Gregorium deponunt, substituuntq; Alexandrum. Causam utrumq; deponendi, eligendique Alexandrum Parisiensis & Bononiensis Universitates his verbis expresſêre: *Quia stante dubio inextricabili Papatûs propter dubia Facti & Juris, provisio spectat ad Concilium.* Et Patres Concilij Pisani (a) *Visis & diligenter inspectis omnibus & singulis productis, probatis & agitatis, habitáque prius inter se ipsos, & demum cum copiosa multitudine Magistrorum in sacra Theologia, atq; utriúsque Juris Doctorum pluries diligenti collatione, tandem deliberatione maturâ in prædictos tanquam de Papatu colludentes, Schismaticos & veros Hæreticos sententiam Depositionis pronuntiat.* Ubi vides sententiam in Hæreticos & dubios Pontifices ferri, sicque penitùs nihil obstare sententiæ nostræ, qui de Catholico tantùm, certoque Pontifice loquimur. Cæterùm electione Alexandri invaluit potiùs Schisma, non extinctum est; Benedicto & Gregorio firmiter Throno hærentibus, & multorum Regum, Principùmque, imò Sanctorum ope ac obedientiâ subnixis; unde patet, modicam apud Catholicos hujus Concilij reverentiam fuisse.

Anno MCCCCX. Moritur Alexander, eique Balthasar Cossa Legatus Bononiensis, posteà Joannes XXIII. appellatus sufficitur, is auctoritate Sigismundi Romanorum Imperatoris (cujus potentiâ indigebat) aut victus, aut deceptus Concilium Constantiam indicit, eàmque *Anno*

(a) Concil. Pisan. Sess. 15. mense Jun. die 5.

no MCCCCXIV. ſolemni pompâ invectus eſt. Die ſextâ decimâ Novembris prima Seſſio habita eſt, in qua nihil de unione actum. Decimâ nonâ Novembris ad valuas Ædium Auguſtinianorum Inſignia Gregorij Pontificis pependêre, quæ ſequenti nocte juſſu, ut creditur, Joannis ſublata ſunt: ingens ſuper ea re inter Patres natum certamen, (a) cùm alij auferri Inſignia, alij ſuſtineri vellent; omnium tandem ſententia fuit, ſi Gregorius coram adeſſet, Inſignibus Pontificijs uti poſſe. Non ergo Patribus conſtabat, Gregorium Pontificem non eſſe; cur enim Inſignia Pontificia illi permitterent, quem pro Antipapa haberent? *V. infra hâc Diſſertat.* §. 5 *n.* 4. *Reſp.* 3. Die vigeſimâ quartâ Decembris Sigiſmundus Imperator Conſtantiam ingreditur, & Pontifice ſacris operante, Evangelium cantat Diaconi amictu. Secuta Imperatorem ingens Principum ac Antiſtitum turba, adeò ut unâ die triginta equorum millia numerata ſint: ſolum Archiepiſcopum Moguntinum thorace ex rubro holoſerico inſignem, ferroque ad latus pendente ſexcenti Equites comitati, ut videas, quæ illorum temporum conditio fuerit. Patriarchæ 4. Cardinales 29. Archiepiſcopi 47. Epiſcopi 160. qui poſteà ad 300. crevêre.

II. *Anno MCCCCXV.* Menſe Januario Joanni Dominico Gregorij Legato à Patribus permiſſum, (b) ut pileo, veſtitúque Cardinalitio ingredi Conſtantiam poſſet, obluctante quamvis Joanne Pontifice. Hunc Joannem Gregorius XII. ad Purpuram promoverat; ingreſſuſq; eſt medius inter Ducem Bavariæ, ac Ducem Brigæ cum Capello rubeo die Martis 22. Januarij. *Menſe Februario*, cùm Cardinalis S. Marci libellum ſparſiſſet, quo multa contra Joannis Auctoritatem dicebantur; alij continuò in ejuſdem defenſionem producti, & inter alia Hæreſis poſtulabatur, qui indubitatum Pontificem, & nullâ Hæreſi contaminatum cogi poſſe ad cedendum dixiſſet. Sed Cardinalis Cameracenſis pugnam dirempturus concluſiones aliquot Patribus obtulit, in quarum prima continebatur: (c) *Duas Obedientias Joanni contrarias probabiliter ſuſtinere, electionem Alexandri, ejúſque ſucceſſorum non eſſe legitimè ac canonicè factam, & in hac opinionum diverſitate non eſſe minores dif-*

(a) Ita habent duo MM. SS. Regeſti Conſtant. V. Schelſtratte in Tract. de Decret. Conc. Conſt. fol. 30. & fol. 153. (b) Ita habet Regeſtum Conſtant. in duobus MM. SS. & Codices Bibliothecæ S. Victoris Pariſ. (c) Cardinalis Cameracenſis Concl. 3. & 6. ex 4. MM. SS. Codic. apud Labbeum in Append. Conc. Conſtant. Tomo XI. edit. Pariſ. Schelſtratte fol. 152.

ficultates Juris & Facti, quàm ante Concilium Pifanum erat de juftitia duorum contendentium; & ideò attentâ perplexitate casûs præfentis pro Pace Ecclefiæ accelerenda poffe de Papatu contendentes ad ceffionem compelli, & nolentes deponi. Vides hic iterum agi tantùm de Pontifice dubio, & ex hoc ipfo dubio procedere Patres; qui confilio Alliacenfis obfecuti funt ad Joannem deponendum; & ipfe Cardinalis omnium, quæ Pifis ac Conftantiæ agebantur, confcius fatetur Pontificatum Joannis dubium effe: malè ergo, quæ Conftantiæ decreta & peracta funt de Pontifice dubio, extenduntur ad cafum Pontificis certi. Hoc etiam anno Gregorius XII. Legatis fuis concedit, ut acta Concilij confirment, ejufque Auctoritatem Oecumenicæ Synodo tribuant, eâ tamen conditione, ut Joannes Concilio non præfit, neque id à Joanne convocatum dicatur: nec Joannes pofteà Concilio præfuit, imò nec arcanis eorum congreffibus adeffe permiffus eft, ne videlicet confilia Pacis turbaret folitis artibus; quomodo ergo pro vero, certoque Pontifice habebant, quem nec ut Præfidem, imò nec Collegam ferebant? Vide feffionem 14.

Die 2. *Martij* Joannes promittit, fe Papatu ceffurum, modò Gregorius & Benedictus idem præftent. *Diebus* 13. 15. & 19. *Martij* laboratum eft, ut Joannes Procuratorem deligeret, qui ejufdem nomine, *quando & ubi Concilio videretur*, Pontificatum abdicaret. Videbat Joannes fe hoc telo peti, cogique ante alios duos Tiaram deponere; id ne fieret, multis artibus certatum, fed cùm declinare ictum haud poffet, Schafhufam profundâ nocte elapfus eft, inde Friburgum & Brifacum; fecuti à Concilio Legati, qui reditum perfuaderent.

Die Martij 23. Peroravit Joannes Gerfon, & multa contra Pontificis Auctoritatem differuit; hinc nata quæftio de fuperioritate Concilij fupra Pontificem: & Joannes Galliæ Oratoribus amarè conqueftus eft Gerfonis audaciam, Vaticanum oppugnantis: quæ caufa fuit, ut ijdem Galli cum Cardinalibus collatis capitibus fe decretis oppofuerint contra Sedis Apoftolicæ Auctoritatem edendis, & ipfe Rex, ut videbimus, ægerrimo animo tulerit, Joannem à Concilio depofitum effe, quod etiam Maimburgus (a) alijque fatentur. *Die Martij* 26. celebrata eft ante meridiem tertia feffio: huic duo tantùm Cardinales adfuère Cameracenfis videlicet, & Florentinus; ftatutum fuit in ea Seffione: *Con-*

(a) Maimb. du Grand. Schifm. lib. 5. à fol. 282. Monach. Dionys. lib. 35. cap. 18. M. Laboureur ibid.

Concilium Conſtantienſe per receſſum Ioannis diſſolutum non eſſe, ſed nec diſſolvi debere, ante Schiſmatis extirpationem, nec ad alium locum transferri poſſe ſine conſenſu Concilij. Hæc omnia non aliâ ratione Alliacenſis & Zabarella Cardinales publicari permiſerunt, quàm ut illa Joannes Papa rata haberet, confirmaretquè. Videre eſt hanc Cardinalium proteſtationem apud Philippum Labbeum in appendice Synodi Conſtantienſis Tomo XI. Conciliorum,& Manuſcripto Capranicenſi,ex quo Labbeus deſcripſit.

Die 29. *Martij* Joannes Schaffhusâ profugit, quippe vicinam Conſtantiam metuens. Turbati Patres, offenſíque, & à pluribus Germanicæ, Anglicæ, Gallicæ Nationum deliberatum, fixumque eſt, ut in craſtinum Seſſio quarta perageretur, in eaque hæc capita decernerentur, videlicet: *Primò* quòd Concilium Conſtantienſe Poteſtatem habeat immediatè à Deo, cui etiam Papa obedire teneatur, in his, quæ pertinent ad Fidem, extirpationem Schiſmatis, & reformationem Eccleſiæ in Capite & in Membris. *Secundò* quòd cogi poſſit, ſi obedire contumaciter contempſerit. *Tertiò* alia complura, quæ omnia cùm non ſolùm Nationi Italicæ diſplicerent, ſed nec ſacro Collegio ad deliberandum oblata eſſent; noluerunt Cardinales, Gallicique Oratores Seſſionem adire, niſi ſecundum Capitulum, quo dicebatur, *Pontificem cogi poſſe*, omitteretur: & in primo decreto illa verba, *de reformanda Eccleſia in capite, & in membris*, delerentur; quod etiam communi voto à Patribus ſequenti die acceptum eſt, cùm videlicet Epiſcopali veſtitu inſignes jam quartæ Seſſioni accingerentur; idque annitente præſertim Imperatore Sigiſmundo. Cùm verò Cardinalis Florentinus, cujus officium erat Decreta in publicis Seſſionibus legere, ad verba de reformatione Eccleſiæ in Capite & Membris perveniſſet, nec ea, ut condictum fuerat, deleta Nationibus obſervâſſet, continuò Decretum abrupit; eamque partem *falſam eſſe*, *additámque præter communem deliberationem*, profeſſus; ergo clauſula de reformatione eâ Seſſione quartâ omiſſa eſt; ſed & Cardinales monuerunt Nationes, *ut ſuſpenderent ad tempus materias illas, quæ magnas habent difficultates, & maturam exigunt deliberationem*; ea videlicet, quæ Auctoritatem Pontificiam ſpectabant. Ita notant Abbas Panormitanus in ſententia finali, & Regeſtum Concilij Conſtantienſis in tribus Manuſcriptis Codicibus, quorum verba recitata reperies apud doctiſſimum (a) Schelſtrate. Et verò ea verba, quæ dicunt:

(a) Schelſtrate in actis Conc. Conſtant. fol. 2. & 3. & ſeqq. & in Tract. de ſenſu & auctor. Decretor. &c. f. 41. & fol. 84.

cunt: *Papam in ijs, quæ ad reformandam Ecclesiam in Capite & Membris pertinent, Concilio subjectum esse*, in Sessione 4. omissa fuisse, illud certissimo argumento est; quòd in omnibus ferè Codicibus manuscriptis, qui in Romana, Viennensi, Parisiensi & Salemitana Bibliothecis reperiuntur, ea verba absint, imò ne quidem in tribus Codicibus Manuscriptis, qui acta (a) Concilij Constantiensis complectuntur, & ex quibus Basileenses sua Decreta compilârunt; sed neque in celebri illo Manuscripto Capranicensi, qui ad usum Cardinalis de Capranica, Basileensis Concilij temporibus scriptus videtur, & ex quo Philippus Labbeus Constantiensis Concilij ultimæ editioni multa adjunxit, confirmatque sæpè laudatus Schelstrate (b) testimonijs Gobelini Personæ, qui tempore Concilij scribebat, ipsorumque Basileensium, ac aliorum in Gallia Codicum; qui etiam alibi notat in Decreto Sessionis quartæ, ubi dicitur: *Papam teneri obedire Concilio in his, quæ pertinent ad Fidem, extirpationem Schismatis*; eas voces, *ad Fidem*, primò appositas esse à Petro Crabbè in sua editione Anni 1538. ex qua in alias posteà editiones derivatæ sunt; nam in antiquioribus editionibus videlicet Haggenoviensi Anno 1500. Mediolanensi Anno 1511. Parisiensi Anno 1524. Coloniensi Anno 1530. illæ voces desiderantur; id verò Tabellionum negligentiæ, qui eas voces omiserint, Maimburgus tribuit. Sed utcunque res habeat, excusari vix potest Maimburgus, (c) quando in suo Tractatu historico, magnis, ut solet, verborum ampullis, triumphos Lectori de Schelstrato pollicitus, ex diversis Gersonis (d) operibus, ac etiam Orationibus in Concilio dictis, probare conatur, ea verba, quæ reformationem spectant, Decreto Sessionis quartæ adjuncta fuisse, adeoqne victoriæ securus est, sibique blanditur, ut Schelstrate ad ponenda arma, pacemque ac veniam erroris petendam invitet; nescias victori, an insultanti similior: additque plures alios Manuscriptos Codices, quos omnes convenire cum Gersone dicit. Sed Maimburgum egregiè confutavit convicitquè eruditissimus Schelstrate, ubi evidenter allatisquè verbis ostendit Gersonem & consequenter Codices ei conformes loqui de Decretis *die* 6. *Aprilis* hoc est, Sessione quintâ

(a) Schelstr. in Tract. de sensu &c. fol. 24. & 26. (b) Schelstr. in Tract. de sensu & auctor. fol. 42. (c) Maimb. Tract. histor. à fol. 238. (d) Gerson. serm. pro viaggio Reg. Roman. & Tract. de Potest. Eccles. & serm. in Dom. 2. post Epiphaniam.

quintâ editis, non verò de Decretis Sessionis quartæ, quæ trigesima Martij celebrata est. Utramque ergo Sessionem Maimburgus confudit, suumque errorem alienum credidit. *Dices*, unde ergo provenit, ut omnes Concilij Constantiensis editiones in Decreto Sessionis quartæ hæc verba constanter exhibeant: *Et ad Reformationem Generalem Ecclesiæ DEI in Capite & in Membris?* Respondeo errorem ex eo fluxisse, quòd cùm Basileenses viderent Auctoritatem suam & Concilium paulatim contemptui ac ludibrio esse, ut fulcirent cadentem Auctoritatem, cogitâsse de edendis Concilij Constantiensis actis, quorum subsidio Vaticanum impugnarent. Duobus ergo Cardinalibus, totidemque Episcopis, ac Theologiæ Doctoribus, & Archidiacono Zagabriensi Provinciam imponunt, Decreta Constantiensia exhibendi. Id Anno 1441. ab eis peractum: ex hoc Codice Joannes Hober ex Inderdorff sacræ Theologiæ Baccalaureus, Anno 1490. alium suâ manu exaravit, transmisitq; Hieronymo de Croaria Juris utriusq; Doctori, & hic posteà Anno 1499. Hagenovij in Oppido Imperiali typis vulgatus est. Post hanc aliæ tres editiones prodierunt, quibus acta Constantiensis Concilij juxta Basileensem Collectionem continebantur. Error ergo præsentium editionum circa Sessionem quartam à Basileensibus manavit, nec ipse Maimburgus negare potest, Basileensem Collectionem, & editiones ex illa profectas defectu laborare; tam enim editio Hagenoviensis, quàm tres aliæ postea secutæ illam particulam, *ad Fidem*, omisêre, quam Maimburgus necessariam agnoscit. Et hæc quidem circa Sessionem quartam ex laudatissimo Schelstrate notanda duxi, jam ad quintam veniamus.

Post quartam cœpta est præparari materia pro Sessione quinta; Decretum videlicet, quo dicebatur: *Pontificem Concilio in rebus fidei; morúmque Reformatione Concilio subjectum esse, & ab isto cogi posse*. Et quamvis summi momenti res hæc esset, & aliquando novo & pejori Schismati fomitem datura; sicque longissimo & accurato examine priùs cognoscenda, quàm decerneretur, nihil tamen aliud à Patribus factum, quàm ut aliquos deputarent, qui cum Cardinale Zabarella Florentino conferrent; is erat, qui illis articulis in Sessione quarta graviter obstiterat. At Deputati perindè ac in re levi, parvique pretij rem paucis absolverunt, (a) ac inter alia multa die 2. Aprilis statuêre: Ut

(a) Regest. Concil. Constant. in tribus MM. SS. apud Schelstr. fol. 42. Tract. de sensu & auctor. &c.

Ut proximâ Sessione omnes articuli & clausulæ concordatæ per Nationes in ultima Sessione prætermissæ expedirentur. Ita habet Regestum Concilij: & notant ejusdem Concilij gesta, quàm leve ac perfunctorium examen fuerit, quo tanti ponderis argumentum expendebatur his verbis: (a) *Post Sessionem quartam fuit per Cardinalem Florentinum cum Deputatis aliqualiter disputatum: finaliter Concilium voluit ex integro dictas definitiones in alia Sessione pronuntiari, &c.* Vides inter paucos, privatosque ac extra Sessionem, nec initis suffragijs, hoc est, *non Conciliariter*, nec tam decernentium, quàm altercantium more, eo ferè modo, quo in circulis Philosophorum solet, inter Cardinalem & Deputatos disputatum esse, idque ut acta commemorant, *aliqualiter*, hoc est, leviter, cursimquè, nec quantum oportebat. (b) Cùm ergo sentirent Cardinales, in Sessione quinta ea à Nationibus Decretum iri, quæ nec examinata erant, nec approbare ipsi poterant, statuerunt Sessione abstinere: sed posteà cùm viderent, id sine publica offensa, periculoque ne Concilium solveretur, fieri non posse; adire quidem Sessionem parant: protestati tamen in ædibus Palatij Constantiensis, ubi Infulas sumebant, se vitandi scandali causâ, non verò animo illis consentiendi, quæ audiebant proximâ Sessione decretum iri, Conventui adsfuturos; idemque Gallici Oratores, qui Cardinalibus se adjunxerant, professi sunt. Audi Regestum Concilij: *Die Sabbathi sextâ mensis Aprilis, cùm per priùs inter Nationes & Dominos Cardinales altercatum esset super correctione & emendatione Capitulorum in præcedenti Sessione* (quarta) *statutorum; tandem ordinatum & conclusum est, quòd supradicta Capitula modo infrascripto corrigerentur. Convenientibus ergo dictâ die Gloriosissimo Principe Sigismundo Romanorum & Hungariæ Rege semper Augusto, Reverendissimis Dominis Cardinalibus cæterisque Principibus & alijs in sacro Concilio existentibus, præmissâ per Dominos Cardinales & Oratores Regis Franciæ protestatione factâ, quòd propter scandalum evitandum ad Sessionem ibant, non animo consentiendi ijs, quæ audierunt statui debere, &c.* Hæc protestatio Galliæ Legatorum confirmatur ex verbis Galliæ Regis *hoc §. n.* 4. *Ratione* 1. *Nec obstat*, quod Natalis objicit, Gersonem in Sermone pro Viaggio Regis Romanorum approbâsse, laudâsse, & ad fidem pertinere dixisse Decreta 4. & 5. Sessionis, qui sermo dictus est tribus mensibus post eam Sessionem, & ea Decreta postea in Pragmatica Sessione in Concilio Bituricensi recepta

(a) Gesta Concil. ex 4. MM. SS. (b) Regestum Concilij in tribus MM. SS. Codd. apud Schelstr. Tract. de sensu & auctor. &c. fol. 41.

cepta fuiſſe. *Reſpondeo* 1. Non quæri, quid poſt Concilium, ſed quid in Concilio factum. 2. Imò reprobata in Gallijs fuiſſe, patet teſtimonio Caroli VII. *hoc* §. *n.* 4. 3. Gerſon non tàm Regis, quàm Univerſitatis Orator erat, qui ſemper in Concilio à Regijs Oratoribus diſtinguitur, ut patet ex actis Concilij editis in 4. & 5. Seſſ. nam Oratores Regis erant Ludovicus Dux Bavariæ Reginæ Frater, Archiepiſcopus Rhemenſis, Epiſcopi Carcaſſonenſis, & Ebroicenſis. *Spondanus ad Annum* 1415. *n.* 7. 4. Spondanus ad Annum 1438. n. 22. *An verò hinc* (hoc eſt ex Pragmatica) *dicemus Eccleſiam Gallicanam recepiſſe Concilium Baſileenſe? nugæ hæ ſunt, & impoſturæ.* 5. Hæc Pragmatica non ſolùm à ſummis Pontificibus damnata eſt, & caſſata ab Archiepiſcopo Tholoſano, ac Epiſcopo Bituricenſi (Spondanus ibidem) ſed etiam à Ludovico XI. & in Concilio Lateranenſi, cui Concilio Gallia adhæſit tanquam vero, unico, indubitatoquè. Verba ſunt Legatorum Galliæ Seſſ. 8. Sed & illud nota, Ludovici XI. teſtimonio in Diplomate, quo Pragmatica reſcinditur, hanc ipſam Pragmaticam *in Seditione, & Schiſmatis* (Baſileenſis) *tempore átque per Seditionem, Sectioniſque à Sacra Sede figuram natam eſſe*; verba ſunt Diplomatis Regij ad Pium II. non poteſt ergo bonum eſſe argumentum ex cauſa tam mala petitum.

Cùm ergo quinta Seſſio ageretur, & Decreta legi publicè à Cardinali Florentino de more oporteret, recuſavit id munus, quippe qui unà cum ſacro Collegio ijs decretis nunquam maturè, & conciliariter diſcuſſis obluctatus ſemper eſſet; electus igitur Poznanienſis vices Florentini objit, legitquè à Nationibus ſtatuta. Et hæc eſt illa Seſſio quinta, cujus Decretis tantopere Maimburgus præſidit; cæterùm quàm vanis & caducis fundamentis, nemo ex tot alijs, qui hoc ipſum conati ſunt, elegantiùs, fortiùſque doctiſſimo Schelſtrato demonſtravit. Sciendum igitur eſt, Decreta Seſſionis quintæ, nec Conciliariter, nec cum examine tantæ rei debito, maturàve deliberatione, qualem res tanta exigebat, vulgata eſſe, hoc ita ſe habere evidentiſſimis teſtimonijs & argumentis oſtendam.

III. *Primò.* In antiquis Concilijs, quoties Fidei aliquis articulus, aut aliàs majoris momenti agitabatur; toties Scripturarum teſtimonia, Antiquitatis monumenta, Conciliorum, Patrumque Decreta producebantur, quibus veritas fulciretur, ſic in Niceno primo & ſecundo, Chalcedonenſi, alijſque Concilijs factum, ubi longam ſeriem argu-

men-

mentorum reperies. Imò ipsum Concilium Constantiense in aliis articulis decidendis monere solet, legitimum longumque examen ac discussionem præcessisse. Exempla sunt Sessione 15. ubi cùm errores Joannis Huss damnandi essent: *Habitâ* inquiunt, *per prius plenariâ informatione & diligenti deliberatione Reverendissimorum in Christo Patrum S. R. Ecclesiæ Cardinalium, Patriarcharum, Episcoporum, & cæterorum Prælatorum & Doctorum Sacræ Paginæ, & Iuris utriusque in multitudine copiosa &c. Habitâ collatione per plures Magistros in Sacra Pagina &c.* Et Sess. 24. in citatione contra Benedictum XIII. *Mandavimus per nonnullos venerabiles viros fratres, & dilectos Ecclesiæ filios Cardinales S. R. Ecclesiæ & alios Prælatos, & alios tam Sacræ Paginæ, quàm Iuris utriusque Professores Commissarios nostros ad hoc specialiter deputatos inquiri, informationémque recipi, quam legitimè receptam referri jussimus in publica Sessione nostra sacrosanctæ Constantiensis Synodi; quâ plenè auditâ & discussâ maturo decrevimus atque digesto consilio &c.* Et Sess. 30. ubi approbatur subtractio Obedientiæ factæ per Regem Arragonum: *Eadem sacrosancta Synodus causis & motivis planè inspectis & diligenter examinatis, de quorum veritate facta extitit eidem Synodo plena Fides &c. ideò eam S. Synodus ex certa scientia & causa debitè cognita &c.* Vides Concilium etiam in quæstionibus multò minoris momenti, quàm sit illa, de qua modò agimus, nihil dicere, nisi *habitâ plenariâ informatione, & diligenti deliberatione, habitâ collatione per plures Magistros Sacræ Paginæ, & Iuris utriúsq; maturo, atque digesto consilio &c.* Et iterum: *Cùm in sacro Concilio nuper Romæ celebrato decretum fuerit, Doctrinam Wicleffi damnandam, & damnatam esse ... à Patribus, & Episcopis diversorum Regnorum, & Magistris in Theologia plurium studiorum condemnatam.* Et in primo Concilio Apostolico Actor. 15. *Cùm autem magna conquisitio fieret de verbo hoc.* At verò ubi de Potestate Pontificia agitur, deque supremo Jure Majestatis, hoc est, de quæstione omnium, si Fidem excipias, maxima; non rogatæ Scripturæ, non auditi Patres, non examinata Concilia, non collata in Sessionibus capita, sed ex abrupto, cursimquè, & in ipso Sessionis limine: *Declaramus*, inquiunt, *Concilio immediatam à DEO Potestatem esse, cui Pontifex subdi, cui obedire teneatur.* Quid quæso est rem inconsultò & sine examine definire, si hoc non est? & quid minùs fieri posset, si de minimo Sacerdote, imò Æditu o in ordinem redigendo ageretur? Videantur acta Synodi Ephesinæ, illic apparebit, quantâ curâ, lentisq;

gra-

gradibus, quantâ testium & scripturarum, Patrumque mole laboratum sit, an Nestorius dejiceretur; nunc verò non de uno Pontifice, sed de omnibus, imò de ipsa Pontificia Dignitate quæstio vertitur, quantò igitur pluribus testibus, majorique curâ agi res debuit? & tamen nulla magis, minorique studio festinata; quæ omnia mihi æstimanti semper magis, magisque persuasum, fixumque est, non fuisse Concilij mentem quidquam definire de Pontifice certo, sed tantùm dubio & tempore Schismatis, hoc enim minoris operæ & indaginis erat. Sciendum enim est, tempore Synodi Constantiensis circa Concilij supremam auctoritatem varias Doctorum opiniones fuisse. Prima, ne Schismatis quidem tempore posse dubios Pontifices à Concilio judicari, cui sententiæ Benedictus XIII. adhærebat teste S. Antonino, (a) imò & Gregorius XII. quique illorum partes amplexabantur, hoc est, ingentia Regna, virique doctrinâ & Sanctitate conspicui; cùm enim in Concilio Pisano utrique Pontificia Dignitas adempta esset; & ipsi exauctorati Pontifices, & ipsorum sequaces negabant id jure factum esse, nec ullam Concilio in Vicarios Christi Potestatem fuisse, ergo credebant, ne Schismatis quidem tempore, nec in dubios Pontifices quidquam Concilio licere; & videri potest Raynaldus ad Annum 1409. Altera sententia fuit, nullum Pontificem ne Schismatis quidem tempore deponi posse, nisi ob solum Hæresis crimen; fuit hujus sententiæ Concilium Pisanum, quod non priùs Benedictum & Gregorium damnare voluit, quàm ut accusatos, convictosque, ut Patres credebant, hæreticæ pravitatis, quod suprà demonstravimus, & habent acta Pisani Concilij à Notarijs ipsius Synodi conscripta, ubi inter alia: (b) *Omnes Magistri in Theologia, tàm Episcopi, quàm Abbates, & Generales Ordinum Mendicantium Anno 1429. die 28. Maij ad requisitionem Sacri Collegij Cardinalium congregati sunt in Sacristia Fratrum Minorum, ut deliberarent de his duobus articulis: an duo de Papatu contendentes essent Schismatici & Hæretici reputandi, & dato sic, utrum sub titulo Hæresis sint ab universali Ecclesia & Papatûs regimine ejiciendi.*

Ad

(a) S. Antonin. T. 3. Chron. Tit. 22. §. 3.

(b) Acta Concilij Pisani à Notarijs ipsius conscripta in duobus MM. SS. Codicibus.

Ad has quæstiones habitâ ad invicem pluries maturâ deliberatione concorditer & unanimiter responsum fuit, prædictos Hæreticos censeri, & ut tales per sententiam declarari ac deponi posse. Patet ergo, ne Patres quidem Pifanos aufos effe in Pontificem pronuntiare, nifi Hærefis manifeftum, quod pluribus fuprà oftenfum. Tertia fententia fuit Petri de Alliaco Cardinalis Cameracenfis, qui Pontificem tempore Schifmatis fubjacere Concilio credidit, ab eoque judicari deponique poffe credebat; & hanc fuam fententiam fcriptis commendavit, porrexitque Patribus, quorum plerifque probata eft, & hæc caufa fuit, ut Concilium huic fententiæ examinandæ minùs laboraret, utpotè jam paffim notæ, acceptæque. Quarta fententia fuit Cardinalis Zabarellæ, admittentis quidem poffe tempore Schifmatis novum eligi Pontificem; fed negantis ante factam electionem de Reformatione in Capite & membris agendum effe: ut enim nulla pejor Deformatio, quàm Schifma, ita nihil priùs emendari oportere; & ideò articulus de Reformatione in primo Decreto feffionis quartæ omiffus fuit; id quoque eleganter expreffêrunt quatuor Nationes in proteftatione poft trigefimam octavam Seffionem, ubi inter alia: *Si Reformatio*, inquiunt, *facienda est de Deformatis, quæ major est, aut esse potest in Corpore Deformitas, quàm carere capite, & esse acephalum? illa igitur prior, tanquam magis necessaria, debet esse Reformatio, quæ corpus ipsum ad Caput reformet.* Et infrà: *Duplex secundùm sacros Doctores est Unio Ecclesiæ, una Membrorum ad invicem, quæ jam creditur esse facta: altera Membrorum ad Caput, ut constituatur Corpus integrum & perfectum, & ista non est facta; igitur primo loco fienda.* Patet ergo fententiam eorum, qui docebant tempore Schifmatis de Pontificis electione, non de morum Reformatione agi oportere, celebrem fuiffe, & in Synodo frequentem, imò potiorem. Quinta denique fententia fuit Joannis Gerfonis, (a) qui Pontifices non folùm durante Schifmate, fed femper & abfolutè, omnique tempore Concilio fubeffe voluit, ab eoque poffe judicari; in hunc fenfum decreta Seffionis quintæ Gerfon intellexit, eòque progreffus eft, ut fcriberet, à vero & indubitato Pontifice ad Concilium appellari poffe, & Martino id neganti Tractatum illum oppofuerit, cui titulus: *An & quomodo appellare liceat.* Huic fententiæ Gerfonis nunquam Concilium acquievit, & ideò Decretis quartæ & quintæ Seffionis femper illa verba appofuit: *In his quæ pertinent* ad

(a) Joannes Gerfon in ferm. Domin. 2. poft Epiphan. & ferm. pro Viaggio Regis Romanor.

ad extirpationem dicti Schismatis, *& pro extirpatione dicti Schismatis*. Quibus verbis ostendit Concilium, se cum Gersone non sentire, qui absolutam subjectionem volebat; cùm Patres de limitata solùm, & in casu excepto intelligi vellent, hoc est tempore Schismatis.

Objicit Natalis: *Totis 40. annis quibus Schisma duravit, in diversis Academijs hanc quæstionem fuisse disputatam*. Respondeo. Non hoc sufficit, ut patet in prima Synodo Hierosolymitana, Nicæna, Chalcedonensi, Tridentina, ex quibus patet, requiri conciliarem deliberationem, & causæ examinationem, maximè in ea causa, quæ ut ait Gerson de Potestate Ecclesiastica considerat. 12. ita plurimorum animos occupaverat, ut oppositorum dogmatizator fuisset de hæretica pravitate notatus.

Sed jam perge, & alia testimonia percurramus, quæ defectum examinis & necessariæ deliberationis circa quartæ, & quintæ Sessionum Decreta ostendant. *Secundò* Martinus V. ut habetur *Sess.* 45. in Confirmatione Concilij profitetur: *Se omnia & singula determinata, conclusa & decreta in Materijs Fidei per Concilium Constantiense conciliariter tenere velle*; *ipsáque sic conciliariter facta approbare & ratificare, & non aliter, nec alio modo*. Supponit ergo Martinus, fuisse in Synodo Constantiensi aliqua *conciliariter* facta, & hæc confirmat: Alia verò *non conciliariter*, hoc est, sine examine & deliberatione, nec votis & sententijs in Conventu dictis, & hæc confirmare renuit: non verò apparet, quæ Decreta sint minùs conciliariter facta, quàm quartæ, quintæque Sessionum; nec putes hanc esse opinionem aut conjecturam domi meæ natam, audi testimonium Jacobi Spondani Galli, & Apamiensis Episcopi, qui Manuscriptos Codices Regiæ, Sanctique Victoris Bibliothecarum egregiè pervoluit, ejusque de Synodo Constantiensi historiam, pulcherrimam Spondani operum Maimburgus pronuntiat; is verò ad annum 1418. ita scribit: *Putamus Nuntiorum Poloniæ petitionem de industria Martini nutu ad ultimam Sessionem reservatam, ut eâ occasione significaret, quæ Concilij Decreta ipse Auctoritate Apostolicâ ac supremâ probaret, quæ verò non; ne si anteà quidquam de ijs agere voluisset, murmur aliquod, tumultúmque in Patribus excitaret ob ea, quæ ambiguè decreta fuissent de Auctoritate Concilij supra Pontificem, quas absolutè, ut sonare videntur, sumptas, nullo modo Martinus agnoscere, aut probare voluit, utpotè contrarias existimatas, & praxi antiquioris Ecclesiæ, & collatæ Petro, ejúsque Successoribus Potestati, ipsíque demum naturæ rei, quâ Caput debet Membra regere*, *non*

non regi à membris. Hæc Spondanus. *Tertiò*. Gefta Concilij Conftantienfis *ad Seff.* 7. (a) *Penè in omnibus Concilij Decretis factum eft, ut Cardinalibus ita arcto & brevi tempore oftenfa fint Decreta à Nationibus conclufa, ut non fuerit in eorum poteftate fufficienter deliberare, imò in magnum contemptum habiti funt, & finaliter petiverunt, quòd cùm effent in Concilio quatuor Nationes, una Angliæ, in qua non erant* 20. *Capita, de quibus tres folùm Prælati: & Cardinales effent* 16. *& alij futuri, de quibus plures Magni & infignes Doctores propter dignitatem Collegij haberent dignitatem tantam & auctoritatem, ficut Natio Anglicana. Quod fuit recufatum & dictum, ut venirent ad Nationes. Quartò*. Eadem Manufcripta teftantur, noluiffe Cardinales ad feffionem quartam venire: *Eò quòd fuper illis non fuerint habitæ, nec fufficienter petitæ deliberationes eorum. Quintò*. Abbas Panormitanus in fententia finali, & Regeftum Conftantienfis Concilij in tribus Manufcriptis Codicibus memorant, Nationes in quarta feffione fuiffe à Cardinalibus monitas: *Ut fufpenderent ad tempus materias illas, quæ habent magnas difficultates, & maturam exigunt deliberationem. Sextò*. Petrus Alliacenfis apud Gallos celeberrimus in Tractatu de Ecclefiæ & Cardinalium Auctoritate, quem ante adventum fcripfit Legatorum Regis Caftellæ, *parte* 1. *cap.* 4. aliqua dubia proponit, ut fuper illis Concilium deliberaret, ne illius acta in futurum in dubium vocarentur: *Nam apud nonnullos*, inquit, *magnam perplexitatem inducunt. Primum dubium: an quatuor Nationes in hoc facro Concilio fic diftinctæ exclufo Cardinalium Collegio faciant Concilium generale, cùm fint plura Concilia particularia valdè inæqualia, & improportionabiliter divifa* (nam Anglicana Natio complectebatur vota folùm 20. Gallicana fupra 300. & tamen Gallicanæ voces non vincebant, nec habebantur pro pluribus, cùm quælibet Natio pro uno tantùm voto computaretur) *& ad partem deliberantia, quæ deliberatio, exclufâ deliberatione dicti Collegij Cardinalium, & non factâ in communi feffione collatione votorum, videtur multis non effe cenfenda deliberatio Concilij conciliariter facta. Secundum dubium, an dictæ Nationes, quæ funt multa Collegia particularia, quæ multis videntur contra vel præter confuetudinem antiquam facrorum Conciliorum inftituta, licèt ex rationabili caufa & fub debitis circumftantijs ita reftitui potuerint, & habuerint à Jure Divino vel humano auctoritatem privandi Romanam Ecclefiam & facrum Collegium (quod eft antiquum Collegium, & in antiquo jure, & in facris generalibus Concilijs, & in fanctorum Patrum Decretis fundatum) privandi*

(a) Gefta Conc. Conftant. in 4. MM. Codd. apud Schelftrat. fol. 104.

randi inquam jure suo, habendi scilicet votum in Sacro Concilio, & Summum Pontificem eligendi. (a) Vides jam tunc temporis de validitate Decretorum Constantiensium ob defectum deliberationis Conciliaris dubitatum esse; sicque antiquam hanc querelam non novam esse, nec à nobis repertam. *Septimò*. Quatuor Manuscripti Codices, quibus acta Concilij continentur: *Die* 2. *Maji Anno* 1415. *Cardinales licèt præsentes in Sessione fuerunt, nunquàm illam formam viderant; eodem enim die circa horam septimam de mane fuit data eis copia ad deliberandum super illa, cùm jam plures Prælati sederent, & immineret relatio novorum fienda Regi & Deputatis Nationum in sacristia, in qua relatione præsentes fuêre, nec poterant illam formam videre, cùm statim factâ relatione perventum est ad Sessionem, quæ jam peracta erat, & ita penè in omnibus Decretis Concilij factum est, Cardinalibus ita arcto & brevi tempore ostensa sunt Decreta jam conclusa à Nationibus, ut non fuerit in eorum Potestate super illis sufficienter deliberare, imò fuerunt in magnum contemptum habiti &c.* *Octavò*. Die Septembris 11. Anno 1417. in protestatione, quam tres Nationes, & Collegium Cardinalium contra Germanicam Nationem ediderunt, hæc inter alia leguntur: *Clerus & Populus nonnullorum Regnorum & Provinciarum nondum clarè & solidè huic Sacro Concilio adhæserunt, necnon etiam quorundam, qui eidem Concilio adhæserunt propter rumores discordiarum, & quasi impressionum, quas in eodem Concilio fieri audiunt, fides jam de eodem Concilio dicitur vacillare*. Et infrà: *His diebus magnus terror & turbatio dicebatur esse in Concilio, fama enim erat communis, & multi scientes de Consilijs Regis dixerunt amicis, quòd Rex proponebat & deliberaverat aliquandò capere omnes Cardinales, & posteà restrinxit ad sex; sed Cardinales & alij, de quorum proscriptione dicebatur, constantes steterunt, nec omiserunt loqui, & prosequi, quæ eis justa videbantur. Causa autem odij Regis in eos dicebatur, quòd Rex volebat habere Papam ad voluntatem suam, & illis stantibus non poterat*. V. fol. 107. 10. & fol. 114. n. 9. 11. & f. 129. Ex his omnibus evidenter colligitur, multa in Concilio contigisse, ob quæ meritò dubitari poterat, imò dubitatum est, an illius Decreta, præsertim, quæ Pontificiam Dignitatem spectabant, consultò, deliberatè, & Conciliariter concepta essent, quippe cùm Patrum vota aut metu Regiorum, aut exclusione Cardinalium, aut nimiâ festinatione, quæ examen prævertebat, redderentur suspecta; idque in particulari de Decretis quartæ & quintæ Sessionum intelligendum esse ex allatis testimonijs constat, illa enim apertè ostendunt, Capitula illa post tumultum de celebranda Sessione quarta in unica Congregatione

(a) Schelstr. f. 257.

Nationum conclufa fuiffe, & totam deliberationem unius diei tempore abfolutam, neque deliberationem illam fuiffe communem & Conciliarem, ut oportuit; cùm nec in Seffione habita fuerit, nec audita Cardinalium vota.

IV. Age jam verò, & Decreta illarum Seffionum ne quidem à à Concilio Oecumenico & Generali facta effe, nec pro talibus à viris Graviffimis & doctiffimis habita, demonftremus.

Primò. Certum eft Joannem XXIII. nunquam ijs Decretis affenfum effe. Is enim in litteris ad Ducem Biturigiæ (a) datis caufas exponit, cur Decretis Conftantienfibus deferre non poffet: *Quòd*, videlicet, *licèt in Concilijs generalibus non debeat fieri Nationum differentia, fed omnes & fingulos fententiam fuam dicere publicè oporteat, ut unius inftructione informentur alij; hoc tamen Conftantiæ non fuerit permiffum, quin imò ftatutum, quamlibet Nationem unam tantummodò vocem, five fuffragium habituram, etiamfi in Natione Gallica effent ducentæ voces notabiles, & in Italica totidem: & de Anglicana effent tantùm tres Prælati ibi perfonaliter comparentes, ac cæteri Clerici novem numero. Deinde quòd cùm in Concilijs Generalibus fecundùm Statuta Canonum vis fuffragij non competat nifi Cardinalibus, Patriarchis, Archiepifcopis & Epifcopis, quorum fuffragia requirenda funt in Seffionibus publicis, & non privatis Confilijs, nihilominus quicunque ad hujufmodi Confilia fuiffent admiffi, nullo difcrimine Perfonarum habito, omnium fuffragia, etiam Laicorum, fubtractis Prælatorum fuffragijs recepta fint, & licèt in Concilijs fuffragia debeant effe libera, nihilominus multæ extiterunt cavillationes, & fubornationes per minas, & terrores ab Imperatore procedentes.* Hæc Joannis querela nullam fidem, aut parvam mereretur, nifi omnino ijs confentanea effet, quæ ijsdem penè verbis à Spondano, à Cardinali Alliacenfi, ab Actis Concilij in 4. manufcriptis Codicibus, & denique à tribus Nationibus, & Cardinalium Collegio in Proteftatione recenfentur, quorum teftimonia fuprà produximus, hoc § n. 3. ut adeò dubitari non poffit, vera effe, quæ Joannes commemorat, quæque Eugenij IV. teftimonio indubitata redduntur, is enim in fua Apologia: (b) *Contra Decreta de Auctoritate Conciliorum nonnulli reclamaverunt graviter, qui ftrepente multitudine fuperati (ficut his noviffimis temporibus, quibus carnales exuberant paffiones, factum effe manifeftum eft) audiri nequiverunt.*

(a) Joannis XXIII. in epift. ad Duc. Bitur. in Sorbona publicè lecta, & in duobus MM SS. Codd. Biblioth. S. Victor. affervata. (b) Eugenius IV. in Apolog. contra Bafil.

quiverunt. Non ergo pro Decretis Concilij Oecumenici habita sunt, aut haberi potuêre, quæ contra Conciliorum Oecumenicorum normam facta sunt, hoc est, quæ metu extorta, quæ non conciliariter, nec auditis, sed exclusis, quorum intererat, admissis verò, qui admitti non debebant, nec servatâ votorum pluralitate, decreta sunt. Idq; egregio confirmatur exemplo, verbisque Caroli VII. Regis Galliarum; qui cùm à Deputatis Concilij Constantiensis audivisset sententiam à Patribus in Joannem XXIII. latam; non tantùm eam improbavit, negavitque id Synodo licuisse, sed etiam ipsos Deputatos amarè objurgans: *Ecquis*, inquit, *eam vobis licentiam dedit; ut auderetis in Pontificem Romanum manus injicere, eique Dignitatem ac Infulas adimere, quod nuper Constantiæ fecistis? Postquàm ergo eò audaciæ pervenistis, quid aliud superest vobis, quàm ut pari facinore Regi Regiisque Principibus Coronam & Imperium involetis? sed enim ne id vobis procedat, maturè præveniam*. Hæc Maimburgus totidem ferè verbis, quæ ex Gallico reddidi, adjungitquè: (a) *Jam ab annis nongentis Ecclesiæ Gallicanæ hanc sententiam fuisse, ut videlicet excepto Hæresis casu, à nullo Hominum, nullóque Concilio, sed à solo Deo judicari Pontifex Romanus, deponíque possit*. Hæc Maimburgus sui, suarumque opinionum, quas alibi docuit, in gratiam Regis Galliæ oblitus; adeò videlicet illum Reges demerendi impetus cœpit, ut jam amicus Pontifici, jam hostis appareat, utcunque Regi placuerit; sed de hoc aliàs. Palàm igitur hoc exemplo fit, Regi Galliæ Regioque Senatui Decreta quartæ & quintæ Sessionum nunquam probata fuisse, adeoque aut non habuisse Concilium pro Oecumenico, legitimoquè, aut arbitratos esse, nullam Concilio in Papam esse Potestatem.

Secundò. In Regesto Concilij Constantiensis, quod duobus Manuscriptis continetur, hæc leguntur: *Die* 6. *Aprilis Anno* 1416. *Cùm per Dominos Cardinales & Nationes altercatum esset super correctione & emendatione Capitulorum in præcedenti Sessione* (quarta) *statutorum, tandem ordinatum & conclusum est, quòd supradicta Capitula modo infrascripto corrigerentur, &c. præmissâ per Dominos Cardinales & Oratores Regis Franciæ protestatione secretâ in Camera Paramentorum Palatij Constantiensis secretè factâ, quòd propter scandalum evitandum ad Sessionem ibant, non animo consentiendi his, quæ audierant in ea statui debere, &c.* Censuerunt ergo Cardinales, Gallicique Oratores, quo tempore Sessiones quarta & quinta agebantur, aut Concilium

(a) Maimb. Grand. Schism. d'Occid. lib. 5. fol. 307. V. Spond. ad Annum 1415. n. 12. & ibi Bzov.

cilium non fuiffe Oecumenicum, aut nullâ Poteftate in Pontifices præditum; alioquin quî poterant Decretis Concilij haud annuere, quod Oecumenicum & legitimum crederent? imò nifi annuiffent, pro Schifmaticis habendi erant, nec tamen habiti funt.

Tertiò. Cardinalis Turrecremata in lib. de Ecclefia: *Nullus*, inquit, *dubitat, quòd afferere, quòd fola obedientia Joannis faceret Concilium Univerfale, Univerfalem Ecclefiam repræfentans, effet temerarium ac fcandalofum alijs duabus Obedientijs*. Omnes ergo Epifcopi, Cardinales, Doctores, omnefque Univerfitates, Scotiæ, Lufitaniæ, Caftellæ, Navarræ, Arragoniæ, totiufq; Hifpaniæ, Bearniæ quoque, Sardiniæ, Corficæ, Majoricæ, Bavariæ, Flaminiæ, celebrefque Wormatienfis, Spirenfis, & Werdenfis Epifcopatus, qui Gregorio & Benedicto adhærebant, Concilium Conftantienfe, quo tempore duæ Seffiones quarta & quinta agebantur, pro Oecumenico & Univerfali non habuerunt; nec propterea ab ullo mortalium pro Schifmaticis aut Hæreticis habiti funt; non ergo certa & indubitata ea Decreta dici poterant, quæ à tam multis & celeberrimis Ecclefijs, pro irritis, nullifque habebantur, illæsâ & inviolatâ confcientiâ.

Quartò. Eugenius IV. Pontifex Maximus in Apologia contra Bafileenfes: *Non dixit Obedientia Gregorij, non Benedicti, quæ Chriftianitatis pars non modica fuit, ante tempus Conventionis plenarium fuiffe Concilium, nec priùs actitata, quafi Synodi Generalis plenariâ auctoritate fufcepit; itaque oportuit ipfis convenientibus primò ab Obedientia Gregorij, deinde ab Obedientia Benedicti novum Concilium convocari, hincque Univerfâ Ecclefia concurrente plenariæ Synodi rem & nomen accepit. Quod ergo ante illum articulum ipfis à Patribus ibi confidentibus actum eft, Univerfæ Ecclefiæ non debet adfcribi, fed eis tantùm, qui ibidem confidebant, & unius tantùm Obedientiæ Synodum faciebant.* Fuit ergo Eugenij, omniumque, qui Eugenio adhærebant, hoc eft, totius Orbis Chriftiani fententia (paucis exceptis, qui Bafileæ tumultuabantur) Conftantienfe Concilium, cùm illæ duæ Seffiones peragebantur, non fuiffe Oecumenicum, fed particulare tantùm, unius videlicet Obedientiæ Joannis XXIII.

Quintò. Idem Cardinalis Turrecremata lib. 2. de Ecclefia c. 99. *Neque ipfa integra Joannis XXIII. Obedientia confenfit; quoniam plures Patres doctiffimi illius Obedientiæ illis non præftiterunt confenfum, aut affenfum fuum*. Plures ergo & doctiffimi viri, etiam ex Joannis Obedientia credebant, fe Decretis illis haud illigari, fed poffe obniti, & confequenter

quenter non fuisse eo tempore Concilium Oecumenicum, aut saltem suâ Potestate abusum; aut quî dici potuit Concilium Universale, cui deerant tot suffragia, aut contempta videlicet, aut contraria, aut non audita? Idem Turrecremata, qui Concilio Constantiensi interfuit: *Congregatio*, inquit, *Constantiæ celebrata tria tempora habuit: primum fuit, in quo sola Obedientia Joannis præfati Constantiæ convenerat. Secundum tempus fuit, in quo Angelus Corrarius, vocatus in Obedientia sua Gregorius XII. juri suo cedens præfatæ Congregationi, sub certis modo & forma se conjunxit. Tertium tempus est, in quo Reges & Principes ac Prælati Obedientes Petro de Luna, Benedicto XIII. vocato in Obedientia sua, per suos Oratores novâ factâ convocatione Concilij se unierunt præfatæ Congregationi ad pacem dandam Ecclesiæ, & fuimus nos præsentes, tunc in Minoribus constituti; pro quo solo tempore convenientibus omnibus simul tribus Obedientijs fuit certum dicere, quòd Universalis Ecclesia fuit repræsentativè congregata Constantiæ.* Hæc Turrecremata, cui utpote præsenti, rerumque omnium conscio, quæ Constantiæ agebantur, & doctrinâ ac pietate præstanti, nec partibus addicto, meritò fidem adhibeas.

Sextò, Sessione decimâ quartâ Concilij Constantiensis leguntur Bullæ Gregorij certis conditionibus Papatui renuntiantis, in quarum prima Arimini data tertio Idus Maji Anno 1414. *Concedit suis Legatis Congregationem Constantiensem, in quantum per Serenitatem Regiam, & non per Balthasarem se nuncupari facientem Joannem Papam XXIII. vocatam vice suâ ad prædictorum effectum convocandi & auctorizandi in Generale Concilium, remotâ tamen omnimodo Balthasaris præsidentiâ, & præsentiâ ab ijsdem.* Hanc Gregorij Bullam, quâ Concilium ante Sessionem decimam quartam apertè Oecumenicum negabatur, non solùm actis suis Synodus Constantiensis inseruit; sed etiam ex consensu quatuor Nationum, omniumque Patrum Archiepiscopus Mediolanensis tabulas legit, quibus dicebatur: *Quòd Concilium memoratum dictam convocationem, auctorisationem, & confirmationem, in quantum ad eundem Gregorium pertinet & attinet, eis admittit, Collegium ipsius D. Gregorij nuncupati, alteri Collegio videlicet olim Joannis Papæ, & è converso, unita omnino decrevit, & Notarij rogati de præmissis non faciant mentionem in instrumentis suis de Papa vel Sede Apostolica, sed de Sigismundo Romanorum Rege usque ad cessionem nomine dicti Gregorij faciendam.*

Et Seff. 20. non priùs Obedientia Benedicti fe Patribus Conftantienfibus adjunxit, quàm *ut iterum Concilium convocaretur, perindè ac fi hactenus legitimè convocatum non effet, neque Oecumenicum fuiffet: ut Congregatio titulo abftineret Concilij Oecumenici*. Et fexaginta litteræ ad Regem Arragoniæ Ferdinandum miffæ funt, nullâ Concilij Generalis infcriptione; quæ omnia à Patribus Concilij acceptata, confirmata & jurata funt, ut videre eft in Actis vigefimæ feffionis, & in duobus Codicibus Manufcriptis Regeftum Concilij continentibus. Agnofcebant ergo Patres Conftantienfes, antequam Obedientiæ Gregorij & Benedicti fefe adjungerent reliquis, nondum fatis conftare de Auctoritate Concilij, & an effet Oecumenicum; fi enim conftabat Oecumenicum effe, cur novam Concilij convocationem, cur Decreta priora in dubium revocari permittebant, abftinebantque titulo Oecumenicæ Synodi, toties in prioribus Seffionibus ufurpato? Nec dici poteft id Patres toleràffe ftudio Pacis: nec enim hanc tantùm caufam fuiffe; fed eam præcipuè, quòd reverà à magna Chriftiani Orbis parte, imò etiam à quàm plurimis in ipfa Synodo, negaretur Oecumenica & legitima effe (alioquin nunquam Pacem tam carò indignifque conditionibus emerent, & Decreta prioribus fancita Seffionibus permitterent aut everti, aut in dubium revocari) id quod ex Turrecremata, Petro Alliacenfi, Eugenio IV. alijfque fuprà oftendimus. Et ideò Arragonenfis Regis Legati proteftati funt: (a) *Quòd quidem vellent fe unire Concilio, non tamen reputare effe Generale Concilium, neque agi de rebus Generalis Concilij, donec venirent Legati Regis Caftellæ*.

Septimò. Seffione 14. fub graviffimis pœnis decretum de non eligendo fine affenfu Concilij Romano Pontifice hifce verbis editum fuerat: *Sacrofancta Generalis Conftantienfis Synodus pronuntiat, ftatuit, & ordinat ad Electionem futuri Pontificis nullatenus procedatur, fine deliberatione & confenfu hujus Sacri Concilij Generalis, & fi quid fieret, fit ipfo facto Auctoritate hujus Concilij irritum & inane; nullufquè electum contra hoc Decretum in Papam recipiat fub pœna maledictionis æternæ, & fautoriæ Schifmatis &c.* Quid poterat à Concilio enixiùs decerni, & gravioribus pœnis armari? & tamen, quia Benedicti XIII. Obedientia necdum acccfferat, ideoque ea Synodus pro Oecumenica non habebatur, adeò huic Decreto delatum non eft, ut & Collegium Cardinalium, & Natio Hifpa-

(a) Ex 4. Codd. MM. SS. apud Schelftr. in differt. Antuerp. fol. 52.

Hispanica, imò & tres reliquæ Nationes protestatæ sint illud Decretum, *aut nullum esse, aut saltem dubiæ Auctoritatis; & ex eo sequi, Ecclesiam DEI sine Capite & Lege futuram esse: sed nec illo Hispanicam Nationem ligari potuisse, quamvis validum foret: nec haberi posse indubitatum Concilium deficiente Capite, ad quod pertinet Concilium convocare.* Hæc omnia palàm faciunt, non fuisse eo tempore Concilium Constantiense pro certo ac Oecumenico habitum; quî enim certum & Oecumenicum, quod negant esse indubitatum, quod Acephalum dicunt, cujus Decreta invalida, nec illis Nationem Hispanicam ligari volunt, imò turbari Ecclesiam, reddique exlegem? hæ planè non sunt notæ legitimæ & Oecumenicæ Synodi: & hæc si objici poterant Sessioni decimæ quartæ, quantò magis Sessioni quartæ & quintæ, tot alias, ut suprà ostendi, defectibus laborantibus, & in quibus Obedientia Gregorij nondum se reliquo agmini sociaverat? In quatuor Codicibus Manuscriptis (quos Schelstrate edidit in Tractatu Romæ edito) ad Annum 1417. hæc habentur: *His diebus post ejectionem Petri de Luna infra decem dies Cardinales attendentes constitutionem: ubi majus. de elect. in 6. alia jura, & etiam Decreta Concilij super electione Papæ hâc vice, pro qua Concilium decrevit electionem fiendam modo & formâ, loco, tempore & materiâ per Concilium ordinandis, & pœnas terribiles imponit contrarium facientibus, suspenditque omnia jura positiva in illa materia; licèt dicti Cardinales non reputarent dicta Decreta valere propter opiniones Doctorum ita dicentium; noluerunt tamen illa publicè impugnare &c. Propter quod fecerunt Protestationes in omnibus Nationibus, mitiores, quàm potuerunt, per quas posset jus eorum conservari, & nullus de Concilio deberet exasperari &c.* Et infrà: *Dictam protestationem fecerunt in qualibet Natione per duos Cardinales & Procuratorem, cum duobus Notarijs Nationis Italiæ &c.* Et in alia Protestatione ejusdem sacri Collegij, ac trium Nationum, videlicet, Italicæ, Hispanicæ, Gallicæquè. *Audite hæc omnes, auribus percipite, qui habitatis Orbem &c. Vos præfatam Venerabilem Nationem pluries & instanter exhortati sunt & requisierunt, quatenus attentis periculis Ecclesiæ Sanctæ DEI velletis per vos vel Deputatos vestros cum dictis tribus Nationibus Italiæ, Galliæ, Hispaniæ, & Cardinales super modo futuræ electionis maxime de Electoribus tractare, agere & convenire, quod facere, & super hoc respondere iam multis diebus distulistis, & non fecistis, licèt asseratis sine vestro consensu & ordinatione Concilij, super modo, forma, loco, tempore & materia non posse ad*

dictam Electionem procedi, obstantibus quibusdam hujus Concilij Decretis, quibus nos, Hispanica Natio, etiamsi aliàs valida existerent, non ligamur. Et infrà: *Cùm si ante dictam provisionem Ecclesiæ de Pastore, aut saltem modi Electionis illius, suppositis hujus Concilij Decretis, quibus omnia jura circa Electionem Pontificis edita, dicuntur esse suspensa; ex quo sequetur Ecclesiam DEI esse sine Capite, & sine Lege & ordinatione Electionis Pontificis, hoc Concilium casu aliquo dissolvetur, prout jam multæ causæ timentur imminere; Ecclesia in periculo remaneret, quia vix aut nunquam Summus Pontifex indubitatus posset haberi, quia vix congregaretur indubitatum Concilium deficiente Capite, ad quod pertinet convocare &c.*

Octavò. Sessione 39. præscribitur forma Professionis Fidei, quam Romani Pontifices legitimè electi facere tenentur in hæc verba: *In nomine Sanctæ, & Individuæ Trinitatis, &c. Anno à Nativitate Domini, &c. Ego Electus in Papam Omnipotenti Deo corde & ore profiteor, me firmiter credere & tenere Sanctam Fidem Catholicam, secundùm traditionem Apostolorum, Generalium Conciliorum & aliorum Sanctorum Patrum; maximè autem Sanctorum octo Conciliorum, videlicet primi Nicæni, secundi Constantinopolitani, tertij Ephesini, quarti Chalcedonensis, quinti & sexti Constantinopolitanorum, septimi Nicæni, octavi quòque Constantinopolitani; nec non Lateranensis, Lugdunensis, & Viennensis Generalium etiam Conciliorum, & illam Fidem usque ad unum apicem immutilatam servare: ritum quòque pariter Sacramentorum Ecclesiæ. &c.* Ecce! enumerat Constantiensis Synodus omnia Generalia Concilia, in quorum Fidem jurare oporteat Romanum Pontificem; cur rogo ex omnibus Generalibus Concilijs solum Constantiense omittitur, quod tamen adeò expressè ac nominatim Sessionibus quartâ & quintâ Decretis Fidei à se statuendis Romanum Pontificem illigaverat; id quod à nullo hactenus Conciliorum legimus factum; cur ergo solum Constantiense omittitur, quo nullum magis exprimi debebat? nimirum agnoscebant Patres, Constantiense Concilium, utpote à Romano Pontifice necdum approbatum, dici non posse Oecumenicum, & ideò nec inter Oecumenica reponi debere.

Nonò. Petrus Alliacensis, qui tractatum de Ecclesiæ, & Cardinalium Auctoritate anno 1417. scripsit, hoc est, quando Sessio vigesima sexta jam Constantiæ habita, & Obedientia Benedicti se Concilio adjunxerat; parte illius libri primâ cap. 4. dubia aliqua proponit: *Quæ*, dicebat, *apud nonnullos magnam inducere perplexitatem. Primò an quatuor*

Nationes

Nationes in hoc Sacro Concilio, excluso Cardinalium Collegio, faciant Concilium Generale, cùm sint plura Concilia particularia valdè inæqualia & improportionaliter divisa, & ad partem deliberantia, quæ deliberatio, exclusâ deliberatione Collegij, & non factâ in communi Sessione collatione votorum, videtur multis non esse censenda deliberatio Concilij conciliariter facta. Secundò an dictæ Nationes, quæ sunt nova Collegia particularia, habuerint à Jure Divino vel humano Auctoritatem privandi Romanam Ecclesiam, & Sacrum Collegium jure suo, habendi scilicet vocem in Sacro Concilio, & Summum Pontificem eligendi. Hæc Cameracensis Cardinalis, qui posteà adjungit: *Hæc à se proponi eo consilio, ut super his Concilium deliberet, ne in futurum ejus acta improbentur*. Ergo jam tunc temporis apud multos Concilij Auctoritas vacillabat, eratque incertum, an pro Oecumenico, legitimoque habendum esset, idque præter alias rationes, etiam ex his Capitibus: *tum*, quòd non tam unum Corpus unumque Concilium, quàm quatuor & diversæ Congregationes viderentur, ex quatuor Nationibus conflatæ, idque contra instituta moremque omnium retrò Conciliorum*: tum*, quia numerus votorum non rectè iniri poterat, adeò ut minor pars æquivaleret multò & decuplo majori, quod apertè libertati, exemplo omnium Conciliorum, Sacris Canonibus, rectæque rationi adversabatur; Natio enim Anglicana viginti tantùm votis constabat; Gallicana & Italica singulæ trecentis, & tamen Anglicanæ vota æquivalebant votis Gallicanæ, cùm quælibet Natio pro uno tantùm voto computaretur: *tum*, quia deliberatio, & examen rerum, quæ definiri oportebat, non instituebatur *Conciliariter*, hoc est, in communi omnium Nationum, sed in privatis singulorum Conventibus, quæ dici Conciliaris deliberatio non poterat: quemadmodum in causis, quæ capitulariter decerni deberent, non haberetur pro resolutione Capitulari, quæ in particularibus Capitularium congressibus caperetur, ut si in electione Episcopi v. g. Constantiensis, Suevi, Helveti, Franconesque Canonici in privatis, distinctisque Cœtibus, non in communi Conventu sua vota conferrent, præsertim si Helvetorum vota, quæ tantùm sunt tria, æquivalere Suevorum deberent, quæ sunt supra viginti: *tum* denique, quia Cardinales ad deliberandum non admittebantur; quamvis enim non oporteat ad Concilium Oecumenicum omnes Episcopos convenire, oportet tamen nullum excludi, accedere & interesse volentem. Si ergo ex his Capitibus, teste Alliacensi Cardinali, Auctoritas Concilij dubia

dubia reddebatur; quanto id magis de Seffionibus quarta, & quinta dicendum, cui una tantùm Obedientia intererat, & in quam, præter iftos tot alij defectus incurrebant fuprà notati?

Decimò addi poteft proteftatio Galliæ Oratorum *fupra hoc §. ubi agitur de materia* 5. *Seff.* Et confirmatur ex diffenfu Caroli VII. *V. hoc §. n.* 4.

V. Si ergo Auctoritas Concilij Conftantienfis, priufquam à Martino V. confirmaretur, Regi, Senatui & Oratoribus Gallicis, imò Cardinalibus, ipfifque Concilij Patribus aut dubia, aut nulla habebatur, idque invictis teftimonijs à nobis probatum eft; quid tandem præfidij ab hujus Concilij Decretis fperare Maimburgus poteft? at celavit hæc omnia, ut cùm vincere non poffet, faltem abderet veritatem. Sed præter jam dicta aliud adhuc fupereft, quod illis Decretis validè objiciamus. Nego enim illa in Senatu, quem Adverfarij volunt, & præfertim Maimburgus, à Martino V. confirmata effe. Nam *Primò* Martinus V. *Seffione* 45. his verbis Concilij Decreta confirmat. *Omnia & fingula determinata, & conclufa Decreta in materia Fidei per præfens Sacrum Generale Concilium Conftantienfe conciliariter tenere ac inviolabiliter obfervare volebat, & nunquam contravenire quoquo modo; ipsaquè fic Conciliariter facta approbat & ratificat, & non aliter, nec alio modo.* Hîc Martinus ea folùm Concilij acta confirmat, quæ *ad materiam Fidei* pertinent, *& Conciliariter facta*, non verò approbat, quæ ad Fidem non fpectant, nec funt conciliariter facta: at talia funt Decreta quartæ & quintæ Seffionum: hæc enim propofitio: *Concilium eft fupra Papam certum & indubitatum*, non eft de fide, alioquin totus ferè Catholicus Orbis, fi paucos in Gallia excipias, omnefque Doctores, & Univerfitates, ipfique Romani Pontifices, qui contrarium fcriptis & exemplis docuêre, Hæretici vocandi effent; quod utique ne Maimburgus quidem dixerit, quamvis alioquin lati thoracis homo. Ea infuper Decreta non fuiffe Conciliariter edita, jam fuprà magnis teftimonijs & præfertim Spondani Epifcopi Galli & Maimburgo commendatiffimi oftendimus; fi ergo nec ad Fidem fpectant, nec Conciliariter funt facta; fequitur à Martino V. confirmata non effe. Ubi fciendum eft triplicis generis caufas in Concilio agitatas effe, videlicet, Fidei, Unionis, & Reformationis. Per materias Fidei ea in Concilio intelligebantur, quæ contra Hæreticos decernebant: & ubi de materijs Fidei mentio aliqua in Concilio incidit, femper agitur de ijs, quæ contra

Joan-

Joannem Wicleffum, Joannem Huss, & Hieronymum Pragensem decreta sunt, nec aliam Fidei materiam in hoc Concilio reperies; id quod specialiter in Sessione quinta observare licet, cùm enim legerentur primum & secundum Decretum (in quibus de Auctoritate Concilij statuitur) præmittitur: *Fueruntque pronuntiati articuli & constitutiones sequentes per Reverendum D. Andream electum Poznaniensem.* Ubi vides eos articulos, qui de Pontificis & Concilij Auctoritate agunt, *Constitutiones*, non Dogmata vocari: hisce verò Constitutionibus perlectis, ubi ad Dogmata perventum, hæc præmittuntur: *Quibus peractis supradictus Reverendus Pater D. Andreas electus Poznaniensis in materia Fidei, & super materia Joannis Huss quædam avisamenta perlegebat.* Ubi vides Concilium expresè distinguere inter Constitutiones & materias Fidei: & prima illa Decreta, quibus Auctoritas Concilij sancitur, ad Constitutiones, non ad Dogmata referri.

Secundò. Tantum abest, Martinum Decreta quartæ & quintæ Sessionum in sensu Adversariorum confirmare voluisse, ut ea potiùs vidente, audiente, nec repugnante Concilio oblitterata & deleta voluerit. Cùm enim Poloniæ Legatus Archi-Episcopus Gnesnensis cum eoque Polonica Natio libellum quemdam famosum contra Uladislaum Regem, totamq; Polonicam Nationem à Joanne Falckenberg editum, damnari Hæresis cuperent, imò & à toto Concilio ac Cardinalium Collegio damnatus esset; solus obstitit Martinus, negavitque hanc Fidei causam esse; cùm ergo Poloni ad futurum Concilium à Martino appellâssent, Martinus Constitutionem edidit anno primo sui Pontificatûs 6. Idus Martij, in qua: *Nulli*, inquit, *fas est, à supremo Judice, videlicet, Apostolica Sede seu Romano Pontifice JESU Christi Vicario in terris appellare, aut illius judicium in causis Fidei (quæ tanquam majores ad ipsius & Sedem Apostolicam deferendæ sunt) declinare.* Meminit hujus Constitutionis Joannes Gerson in Dialogo Apologetico pro Concilio Constantiensi, & occasione illius Tractatum scribit, *quomodo & an liceat à summo Pontifice appellare?* Quid poterat Martinus expressiùs dicere contra Concilij Auctoritatem, duobus illis Decretis ex sensu Adversariorum sancitam? Volunt enim illis definitum esse, Pontificem subjacere Concilio; at Martinus superiorem se profitetur. Volunt in causis Fidei Pontificem Concilij Decretis alligatum esse; at Pontifex in causis Fidei dijudicandis supremam Auctoritatem non Concilio, sed sibi competere pronuntiat; nec altius esse tribunal, ad quod liceat appellare.

Quis

Quis jam credat Martinum ea Concilij Decreta confirmâffe, quæ tam feriò, tamquè enixè confutat? idque vidente, audiente, nec repugnante Concilio? Unde facilè intelligas, quàm inanis fit Maimburgi cavillatio, afferentis id tantùm Martinum prohibere: *Ne ad Epifcopos particulariter fumptos appellari à Pontifice poffit, non verò prohibere appellationes ad Epifcopos in Concilio congregatos*. Vana refponfio, nec caufæ, nec veritati idonea. Martinus enim hanc fuam de non appellando Conftitutionem Appellationi oppofuit à Polonis factæ; Poloni verò non ad Epifcopos particulariter fumptos, fed ad futurum Concilium appellaverant; hoc ergo, non illud Martinus prohibuit; & ideò Joannes Gerfon Tractatu, *quomodo & an liceat à Pontifice appellare*, omnem lapidem movet, ut oftendat, eam Martini Conftitutionem Decretis Synodalibus repugnare: at non repugnâffet Decretis Synodalibus, fi tantùm prohiberet Appellationem ad particulares Epifcopos, & Romanum Pontificem fingulis tantùm Epifcopis præponeret; id enim Decreta Concilij nunquam ftatuerant, quæ cùm Pontificis Auctoritatem circumfcribunt, non eam fingulis aut particularibus Epifcopis, fed toti Concilio fubmittunt.

Tertiò. Id quoque Henricus Spondanus Epifcopus Apamienfis ingenuè profeffus eft, cui utpote Gallo, notæque pietatis, ac Regibus charo, nec partibus addicto, fidem meritò adhibeas. Is verò ità loquitur: (a) *Ea quæ ambiguè decreta fuiffent de Auctoritate Concilij fupra Pontificem, & de Poteftate reformandi Ecclefiam tàm in Capite, quàm in Membris, abfolutè, ut fonare videntur, fumpta, nullo modo Martinus agnofcere, aut approbare voluit, utpotè contraria exiftimata, & praxi antiquioris Ecclefiæ, & collatæ à Chrifto Domino Poteftati, ipfique demum Naturæ rei, quâ Caput debet Membra regere, non regi à Membris.*

Dices: Martinus in Bulla confirmatoria approbat, & confirmat omnia Fidei Decreta contra Wicleffum tanquam *à Verò, & Sacro Concilio edita;* & tamen quo tempore edita funt, nondum acceflerat Obedientia Benedicti.

Refp. Duæ Obedientiæ poftquam Concilio unitæ funt, omnia Fidei Decreta priùs à Concilio edita, receperunt, & approbârunt, & ideo totius Concilij erant: nec umquam Martinus pro tempore, quo nondum aliæ Obedientiæ accefferant, vocat *Concilium Oecumenicum*, fed abfolutè

(a) Spondan. ad Annum 1414.

abſolutè *Concilium*. Unde cautè Martinus in articulis ſuper quibus pœnitentem Hæreticum interrogari jubet, *utrum credat, quòd illud, quod ſacrum Concilium Conſtantienſe univerſalem Eccleſiam repræſentans approbavit & approbat in favorem Fidei, & Animarum*, non dicit tantùm *approbavit*, ſed *approbat*; idque in materijs Fidei, reformationis morum, de tollendis exſpectativis, ne Prælati transferantur inviti &c.

Dices: Ergo non approbavit depoſitiones Joannis, Gregorij, Benedicti, modum ſuæ Electionis (quæ facta eſt per Deputatos Nationum à Concilio.) *Reſp.* Approbâſſe ipſo facto, cùm ſe pro Pontifice geſſit, Bullas expedivit &c.

VI. Supereſt jam, ut ad plenam dictorum Synodi Decretorum intelligentiam oſtendamus, Patrum Conſtantienſium mentem ſenſumquè non fuiſſe, ut Concilij auctoritatem in omni caſu, omniquè tempore Pontificiæ prælatam vellent, ſed ſolùm in caſu Schiſmatis, dubijque Pontificis. Id verum, certumquè eſſe ex ſequentibus diſce.

Nam *primò* quoties Concilium de hac re loquitur, ſemper verba & Decreta ſua ad caſum Schiſmatis reſtringit. Seſſione 4. *Hæc Sancta Synodus Conſtantienſis faciens pro extirpatione præſentis Schiſmatis & nomine ac Reformatione Eccleſiæ DEI in Capite & in Membris fienda*. Et infrà: *Et primò quòd ipſa Synodus in Spiritu Sancto congregata Generale Concilium faciens, Eccleſiam Catholicam militantem repræſentans Poteſtatem à Chriſto immediatè habet, cui quilibet, cujuſcunque ſtatûs vel Dignitatis, etiamſi Papalis exiſtat, obedire tenetur, in his, quæ pertinent ad Fidem & extirpationem dicti Schiſmatis &c.* Et Seſſione 5. *Et primò declarat, quòd ipſa immediatè à Chriſto Poteſtatem habet, cui quilibet, etiamſi Papalis Dignitatis exiſtat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad Fidem, & extirpationem dicti Schiſmatis, Reformationem Eccleſiæ in Capite & in Membris*. Et infrà: *Item declarat, quòd quicunque cujuſcunque Dignitatis, etiam Papalis, qui mandatis, ſtatutis, ſeu ordinationibus hujus Sacroſanctæ Synodi, aut cujuſcunque alterius Concilij Generalis legitimè congregati ſuper præmiſſis, aut ad ea pertinentibus, factis, vel faciendis &c.* Obſerva ſermonem ſemper eſſe de ſolo Concilio Conſtantienſi, quando nullus certus Pontifex, & obſtinatum Schiſma Eccleſiam dividebat; cùm verò de alijs Concilijs Generalibus mentio fit; adjicitur continuò clauſula reſtrictiva, videlicet: *Super præmiſſis ſeu ad ea pertinentibus*. Quæ verò ſint illa *præmiſſa*, conſtat ex antecedentibus verbis: *Hæc Sancta Synodus Conſtantienſis Generale* Con-

Concilium faciens pro extirpatione ipfius Schifmatis, & Unione, & Reformatione Ecclefiæ DEI in Capite & in Membris &c. Nulla ergo Concilijs in Pontifices Poteftas, nifi cùm agitur de extirpando Schifmate, & Unione Ecclefiæ, & confequenter in cafu dubij Pontificis. Si enim abfolutè, omniquè cafu Concilium fit fupra Pontificem, cur rogo Patres Conftantienfes toties, tamquè repetitis verbis hanc Poteftatem reftringunt, aut ad Concilium Conftantienfe, aut ad cafum præfentis Schifmatis? quis nefcit claufulas præfertim fæpius repetitas operari aliquid debere? & inclufionem unius effe exclufionem alterius? Planè & Concilijs, & veritati injuriam fecère, fi quod femper Concilijs licet, ipfi ad unum cafum reftrinxerint; quemadmodum fi petenti facultatem comedendi carnes in Quadragefima, Pontifex aut Epifcopus refcribat: *Concedo, ut poffis ter in hebdomade carnibus vefci*; nemo dubitabit pluries non licere; cur enim fi femper licere voluiffent, ad ternas vices licentiam reftringerent?

Secundò. Cùm Synodus Conftantienfis deponere Joannem vellet, nec tamen id fatis auderet defectu Poteftatis; primò illum Schifmatis & Hærefis accusârunt, quòd fcirent hoc uno delicto moveri Pontifices poffe, idque facris Canonibus fancitum: fed cùm id non procederet, nec probari poffet monente in publico congreffu Cardinale S. Marci: (a) *Ut attenderet Concilium, quod Procurator Concilij propofuerat crimen Hærefis, & fautoriam Schifmatis, & alia quædam non conftare*. Patres omifsâ Hærefis accufatione, collatifque cum Sigifmundo Imperatore Sacroque Collegio confilijs, cenfuerunt illud fupereffe, ut Pontifex in fententiam à Concilio ferendam confentiret, ac fponte renuntiaret: delectique quatuor Cardinales, inter quos Florentinus & Cameracenfis, qui hâc Legatione fungerentur, moverentque Joannem: & latâ jam in eum fententiâ, repetita Legatio eft, annuitque Joannes utrique Legationi. Audi acta ipfius Concilij. *Statim Rex, Cardinales & Deputati, plurèsque tractaverunt materiam, quòd Papa confentiret fententiæ fuæ depofitionis, & ex abundanti renuntiaret*. Et infrà: *Ordinatum fuit, quòd Cardinales de Urfinis, Cameracenfis, de Thalanco, Salutiarum, & Florentinus irent ad Papam*. Et infrà poft latam fententiam. (b) *Concilium mifit ad Papam, & Papa fententiæ acquievit, & ex abundanti renuntiavit in forma præ-*

(a) Gefta Conftantienf. ex 4. MM. SS.
(a) Ex ijfdem MM. SS. 14. Maji 1415.

prædictæ schedulæ. Forma autem à Concilio missa inter alia hæc habet: *Porrò si omninò dictum Sacrum Concilium vult procedere ad sententiam, scilicet amovendo eundem Dominum Joannem à Papatu, affirmat, quòd non vult reclamare, nec reclamabit contra dictam sententiam proferendam, quia imò ipsam ratificabit & approbabit, & eandem acceptabit, & in quantum in se fuerit, confirmabit &c.* Et in instrumento Concordatorum Narbonæ inter Regem Romanorum & Legatos Concilij ex una, & Obedientiam Benedicti ex altera Partibus. *Dominus, qui Gregorius XII. in sua Obedientia dicebatur, sua spontè cessit. Sic & Dominus, qui Joannes XXIII. dicebatur, facere voluit atque fecit.* Ubi vides Joannis exauctorationem non sententiæ Concilij tribui, sed spontaneæ cessioni. Si ergo Concilium Constantiense ne dubium quidem Pontificem, & tempore Schismatis est ausum, nisi priùs Hæresis notatum, & hâc non probatâ, nisi consentientem, approbantem, suoquè jure ac sponte cedentem, quantò minùs id auderent in Pontificem verum & legitimum, & planè indubium? quantoquè minùs Decreta quartæ & quintæ Sessionum extendi ad hunc vellent?

Tertiò. Post trium Obedientiarum Unionem, novum inter Patres certamen est ortum, quo diù multumquè collisi sunt. Volebant tres Nationes, Hispanica videlicet, Italica & Gallica, & cum istis Cardinalium Collegium, non priùs de Reformatione sermonem fieri, quàm certus & indubius Pontifex eligeretur; quippe præcipuam, maximèq; necessariam Reformationis partem esse, si schisma tolleretur: tolli autem non posse, nisi certo Pontifice, hunc ergo ante omnia eligendum. At Natio Germanica præmitti volebat morum reformationem in Capite & in Membris, quâ etiam Pontifex teneretur. Post longum certamen vicit trium Nationum sententia, cessitque Germanica, eâ tamen conditione: *Ut à Concilio expediretur assecuratio, & cautio per Decretum irritans, quòd post electionem Papæ fieret Reformatio ante Coronationem Papæ, & administrationem aliquam*. Quâ postulatione Germanorum auditâ, perpensâque, subjungunt acta: (a) *Posteà fuerunt factæ diversæ formæ, ac tandem fuit dictum, quòd Papa electus ligari non potest.* Hîc apertè suam mentem Concilium explicavit: nam Sessione quartâ & quintâ ageba-

(a) Ex 4. MM. SS. Codd. apud Schelstr. fol. 268. & habetur in protestatione trium Nationum contra Nationem Germanicam ante Sessionem 40. die 11. Septemb. Anno 1417.

agebatur de Pontifice dubio; quippe tres Pontifices Ecclesiam in diversas partes scindebant, & ideò definitum est, subjacere Pontifices Conciliorum Decretis. Ubi autem de vero & indubitato Pontifice actum, ingenuè Patres profitentur: *Electum Pontificem ligari non posse*. Quid clariùs dici poterat? si enim crederent, Concilij Potestatem etiam in verum & indubitatum Pontificem extendi, idque Decretis quartæ & quintæ Sessionum sancitum esse, quid morantur, renuuntquè electo Pontifici leges statuere, & nisi observet, pœnas, depositionem ac alia minari, quæ in tres dubios Pontifices experti sunt? *Non potest*, inquiunt, *electus Pontifex ligari*. At Joannem, Benedictum, Gregorium ligâstis, cur non etiam Martinum? Quia videlicet de hoc constabat legitimum esse, non verò de illis. Patet ergo ex hoc Nationum responso, quæ fuerit Concilij mens de Potestate in verum, certumq; Pontificem, eum videlicet Concilio ligari non posse. Et ideò in Decreto Sessionis 45. à quinque Nationibus Conciliarlter edito statuitur: *Ut Romanus Pontifex proximè assumendus Ecclesiam in Capite & Membris reformet*. Nulla tamen, ut Sessionibus quartâ & quintâ, addita pœna; quia videlicet sentiebant, verum certumquè Pontificem nullius Concilij Potestati coactivæ subjacere, & ideò contrà quàm Germanica Natio postulaverat, nullam pœnam nolenti præfigunt. Quod etiam discrimen inter certum, dubiumquè Pontificem egregiè observatum est Sessione 39. ubi enim sermo est de vero & indubitato Pontifice, statuitur quidem, ut singulis quinquennijs Concilium indicat, nullâ tamen omittentis pœnâ: sequenti verò paragrapho, ubi agitur de tempore & casu Schismatis, dubioquè Pontifice, gravissimæ pœnæ, ac etiam privatio Papatûs negligenti statuuntur; certum igitur est, nec negari potest, aliam fuisse Concilij mentem circa dubium, aliam circa certum indubitatumque Pontificem.

Quartò. Sessione ultimâ in Bulla Martini sacro approbante Concilio edita contra Hæreses Wicleffi & Hussij expressè dicitur: *Papam Canonicè electum supremam in Ecclesia DEI habere Potestatem*. Atqui non haberet supremam, si Potestati Concilij subjaceret; nemo enim dixerit, in Republica Romana, aut alia Democratica supremam Potestatem esse penès Consulem aut Ducem, sed penès Comitia Popularia.

Quintò. Eandem Pontificis Auctoritatem manifestè ostendit Constitutio Martini V. prohibentis libellum Joannis à Falckenberg Hæresis damnari

damnari (quem tamen totum Concilium damnaverat) & pronuntiantis, non poſſe à Pontifice ad Concilium appellari, ſupremumq; in cauſis Fidei tribunal eſſe penès Pontificem, non Concilium, idque audiente, nec contradicente Concilio, de quo ſuprà. V. infrà Diſſertat. III. §. 5. n. 4. Object. 6.

Sextò. Concilium Conſtantienſe electo ſemel Martino, nihil amplius, ut ante Electionem ſtatuit, definivit, prohibuit, nec amplius uſum eſt eo titulo, quem ante Electionem omnibus ferè Decretis præficiebat: *univerſam Eccleſiam repræſentans &c.* Sed omnia nomine Electi Pontificis expedita ſunt, *ſacro tantum approbante Concilio*: agnovit ergo Concilium ſe infra Papam eſſe (major enim poteſtas non ceſſat præſente minori) ac tantùm tempore, & caſu Schiſmatis ſuprema auctoritate functum. Sic Minor præſente Majori, Legatus præſente Principe faſces, titulos, & inſignia deponit.

Septimò. Decreta quartæ, & quintæ Seſſionis neceſſitatem, quâ Pontifex obſtringitur, ut Concilio obediat; ſemper reſtringunt *ad extirpationem Schiſmatis, & Reformationem in Capite & Membris faciendam*, non ergo poſſunt intelligi de Pontifice certo, ſed tantùm de Pontifice dubio: *tum* quia ubi Pontifex eſt certus, non poteſt eſſe caſus Schiſmatis; aut ſi eſſet, injuſtiſſimum foret propterea Pontificem certum jure ſuo, & Pontificatu privare. *Tum* quia Depoſitio Pontificis certi, non ſerviret ad tollendum Schiſma, aut Deformationem tollendam, ſed potiùs ad Schiſma formandum, ac penitus deformandam Eccleſiam. Pontifex enim certus ſemper habebit aut magnam, aut etiam majorem partem Eccleſiæ, quæ illi adhæreat; idque experientia docuit, unde enim pertinax illud quinquaginta annorum Schiſma, & aliud Baſileenſe, quibus Eccleſia penè deſtructa eſt, niſi ab uſurpata auctoritate invitos Pontifices judicandi, aut etiam deponendi? & ideo nullum in Eccleſia exemplum reperies, quo oſtendi poſſit, Pontificem verum & indubitatum, quamvis alioquin peſſimis moribus, fuiſſe à Concilio judicatum, niſi volentem, ſuoque jure cedentem; & Baſileenſium facinus in Eugenium IV. totus Orbis deteſtatus eſt; Joannem verò XII. quod attinet, intruſus is fuerat. Cùm ergo poteſtas judicandi, & deponendi Pontifices certos, & indubitatos, non pertineat ad tollendum Schiſma, ſummamque deformationem totius Eccleſiæ, quæ ex Schiſmate neceſſariò enaſcitur; ſequitur Decreta 4. & 5. Seſſionis, non eſſe de certis,

S s & in-

& indubitatis Pontificibus intelligenda. Hanc rationem optimè agnô-runt, & professi sunt tres Nationes, Collegiumq; Cardinalium in Concilio Constantiensi die 5. Septemb. Anno 1417. contra Nationem Germanicam: *Si reformatio*, inquiunt, *facienda est de deformatis, quæ major & est, & esse potest in Corpore deformitas, quàm carere capite? Illa igitur prior tanquam magis necessaria debet esse Reformatio, quæ corpus ipsum ad caput reformet.* Velle igitur Pontificem certum judicare, aut deponere ad extinguendum Schisma, & reformandam Ecclesiam; perinde est, ac velle amputare caput ad sanandum corpus; aut oleum igni affundere ad extinguendum incendium. Imò nec per Concilium Constantiense Schisma omninò extinctum est, ultima enim Sessio habita est Anno 1418. & Benedictus XIII. usque ad annum 1423. Papatum retinuit, licèt pauci in Regno Arragoniæ eum agnoscerent; & defuncto successit Gilles Mugnos Canonicus Barcinonensis sub nomine Clementis VIII. quem Martino V. Alphonsus M. Rex Arragoniæ cum magna Hispaniæ parte opposuit; duravitque usque ad annum 1429. quando sponte renuntiavit; ergo post Concilium Constantiense Schisma annis 11. Multo minus Concilium Pisanum Schisma extinxit, imò auxit, pro duobus incertis Papis tribus existentibus. Prætereà inter non minimas causas, ob quas Universitas Parisiensis urgebat Electionem Martini, & aliorum Pontificum depositionem, ea fuit, quòd durante Schismate, & dubio, quis verus Papa, interim Episcopi vacantibus Beneficijs gaudebant, aut conferebant præteritâ Universitate, quæ proptereà se ad incitas redigi vehementer querebatur. V. Maimb. in Magno Schism. Occid. f. 412. & 414.

Octavò. Concilium Florentinum in Bulla *Moses vir Dei* edita in publica Sessione, hoc est 26. seu ut alij volunt 6. (ut notat Spondanus ad annum 1439. n. 35.) Basileenses quibusdam Decretis, licèt per unam tantùm obedientiam Constantiæ editis, inhærere se dicentes, tres propositiones protulerunt, quas velut Sacræ Scripturæ, & Sanctorum Patrum & ipsius Constantiensis Concilij sensui contrarias tanquam impias, & scandalosas &c. ipso sacro approbante Concilio damnamus &c. Constat ergo testimonio totius Oecumenici Concilij doctrinam Adversariorum repugnare Concilio Constantiensi.

Et hæc sunt, quæ circa quartam & quintam Sessiones monenda censui, quæque apud doctissimum Schelstratum fusiùs deducta reperies;

ego

ego enim, ut candidè veritatem profitear, neminem credo magis de veritate in hac cauſa meritum eſſe; quippe nullâ re magis quàm auctoritate Concilij Conſtantienſis gloriabantur Gallici Antiſtites, & tamen hoc illis Palladium Schelſtratus eripuit: quod nemo ante illum; efficitque ut acta Concilij Conſtantienſis magna ex parte, Baſileenſium artibus ſepulta, in lucem erumperent, & veritati teſtimonium ferrent. Supereſt nunc, ut quæ iſtis Maimburgus objecit, diluamus.

§. V.

Reſpondetut ad reliquas Maimburgi Objectiones.

SUMMARIA.

1. *Reſpondetur ad ea, quæ Maimburgus Codicibus Manuſcriptis opponit.*
2. *Et ad Gerſonis Auctoritatem.*
3. *Et ad Concilij Piſani.*
4. *Et ad argumentum ex titulo Oecumenici Concilij ſumptum.*

I.

OPponit 1. (a) Manuſcriptos Codices, ex quibus multa hactenus teſtimonia deducta ſunt; non poſſe actis Concilij Conſtantienſis jam editis, & ducentorum annorum poſſeſſione probatis, quidquam præjudicare; quidquid ergo ex illis productum eſt, infirmæ Fidei, ac vacillantis eſſe.

Reſp. Nihil apud eruditos eſt novi, ſi ex antiquis ac indubitatis Manuſcriptis multa ſuppleantur, aut ſuppreſſa, aut inobſervata, & typis omiſſa; hinc eſt, ut in omnibus Bibliothecis tanta ſit cura, & pretium manuſcriptis ac ineditis libris; & in Gallia præſertim, nihil ferè Eruditis ſolemnius, quàm ut hujuſmodi documentis veritatem illuſtrent; hinc tot illa ſpicilegia, mantiſſæ, fragmenta, obſervationes, ex quibus Sirmondus, Balluzius, Labbeus, Duchesne, Monachi S. Dionyſij, alijque ſuos libros, novaſque Sanctorum Patrum, & Conciliorum editiones inſtruxerunt. Ipſe Maimburgus hujuſmodi anti-

(a) Maimb. Tratté hiſtor. ch. 22. fol. 197.

tiquitates quoties oftentat? & præfertim libro fecundo magni Schifmatis Occidentis, ubi cùm in favorem Clementis VII. per 4. integra folia pretium cujufdam manufcripti jactâffet, fuamque in eo confequendo felicitatem; non contentus ejus manufcripti auctoritate Clementis electionem Urbani præferre, ac infuper Monachum S. Dionyfij, Juvenalem de Urfinis, ipfumque Spondanum præftantiffimos fcriptores erroris ac negligentiæ damnâffe, adjungit ifta pompæ ac magnificentiæ plena: *Se quidem eloquentiâ ftylique elegantiâ fuperari àb alijs potuiffe, fidem verò, ac diligentiam quod attinet, nemini palmam concedere*. Si ergo Maimburgus tantum manufcriptis fuis tribuit, ut eorum auctoritate & Pontifici Tiaram, & præclariffimis fcriptoribus fidem adimat, fe verò illis omnibus præponat; quid tandem offendere illum poffet; fi nos non uno tantùm, fed pluribus, fibique planè conformibus manufcriptis nixi, nullo aut noftro lucro, aut aliorum damno, ea tantum fuppleamus, quæ Conftantienfi Concilio defunt? aut qui Codices majorem fidem merentur, quàm quibus ftylus, character, antiquitas, ac locus ipfe fidem conciliat? conftat enim omnia Conciliorum acta Romam mitti folita, quod, ut alia omittam, de Nicæna prima & octava Synodis ex (a) actis ipforum Conciliorum, & Anaftafio certum eft. Et planè in nullo Concilio major neceffitas recurrendi ad Autographa Codicefque manufcriptos, ut in Conftantienfi; hoc enim juffu Patrum Bafileenfium typis vulgari cœptum eft; quippe cùm auctoritatem fuam apud plerofque contemptui effe viderent, ut eam cafui vicinam fulcirent, ac Cathedram Petri, quam fuis non poterant, alienis viribus concuterent; Synodi Conftantienfis typis evulgandæ confilium cœpere. Delecti ad hoc opus Cardinales duo, totidemque Epifcopi & Doctores, & Archidiaconus Zagabrienfis, qui Synodi Decreta ex actis Conftantienfibus extraherent. Id ab illis perfectum Anno 1442. & Codex, quem confcripferant, bullâ plumbeâ, filoque ferico firmatus, & à Deputatis fubfcriptus. Ex hoc aliud exemplar Joannes Hober ex Inderdorff manu propriâ defcripfit, quod cum Originali convenire teftatus eft Matthias Strinbach; & Anno 1499. hoc ipfum exemplar typis mandatum eft in Imperiali oppido Hagenow, & deinceps aliæ editiones omnes, quæ cùm auctores habuerint ipfos Bafileenfes, Pontifici

(a) V. Acta Concil. Nicæn. lib. 3. & Turrian. proœm. in Canon. Syn. Nicæn. & Anaftaf. præfat. ad S. Synod.

tifici Romano hostes implacatos, pronum est videre, quanta necessitas fuerit manuscriptos Codices consulendi, credendique, libenter ab ijs ea omnia omissa, quæ Pontifici favere possent. Nec obstat, quod de longa possessione memorat Maimburgus; nullo enim tempore veritati præscribitur; alioquin Americam, Brasiliamque negabimus repertas esse, quia olim invisas, occultasque: quod si tempus nihil obfuit quærentibus terram, cur obsit quærentibus veritatem? & ideò eleganter Tertullianus lib. de præscriptionibus: *Sempiterna quædam res est veritas, cui nemo præscribere potest; non spatium temporum, non patrocinia Personarum, non privilegia Nationum.* Et S. Augustinus in Psalm. 61. *Licèt veritas latere potuerit, vinci non potuit.*

II. *Opponit* 2. (a) Auctoritatem Joannis Gersonis doctrinâ & pietate celebris, qui in sermone coram Concilij Patribus habito secundâ post Epiphaniam Dominicâ hæc habet: *Huic veritati* (loquitur de Decretis quartæ & quintæ Sessionum) *fundatæ supra petram Sacræ Scripturæ quisquis à proposito detrahit; cadit in hæresin jam damnatam, quam nullus unquam Theologus, maximè Parisiensis & Sanctus asseruit. Vidi nuper Sanctum Thomam & Bonaventuram; hic reliquorum libros non habeo; dant supremam & plenam summo Pontifici Potestatem Ecclesiasticam: rectè procul dubio, sed hoc faciunt in comparatione ad fideles singulos, & Ecclesias particulares. Dum etenim comparatio facienda fuisset ad auctoritatem Ecclesiæ Synodaliter congregatæ, subjecissent Papam, & usum Potestatis suæ eidem Ecclesiæ tanquam Matri suæ &c.* Constat ergo testimonio Joannis Gersonis, Concilij mentem & sententiam fuisse, etiam legitimum & indubitatum Pontificem (talis enim esse debet, cui singuli fideles, & particulares Ecclesiæ obedire tenentur) Concilio Oecumenico subjacere.

Resp. Multa responderi possunt ad Gersonis auctoritatem; nam *primò* quæro ex Maimburgo, an Gersonem talem esse putet, cui fides necessariò adhiberi debeat? & an ipse paratus quoque sit eam fidem illi præstare, quam à nobis exigit? si negat, frustra nobis eam auctoritatem objectat, quam ipse contemnit, rejicitque. Si affirmat, ergo concedere debet, esse in Pontifice Romano indirectam in Reges & Regna potestatem, posse etiam Principes Ecclesiasticos & Sæculares privatâ auctoritate occidi; utrumque enim Gersonius (b) docuit, &

 tamen

Maimb. Traittè histor. ch. 23. fol. 203.

(b) Gerson. parte 4. serm. de Pace & Unit. Græcor. consid. 5. & par. 2. in Regul. Moral. de præcept. Decalogi, & opusc. contra Adulator. consid. 7.

tamen Maimburgus utrumquè negat, non ergo auctoritas Gerfonis tanta eft, quam recufare non liceat, etiam exemplo Maimburgi; & planè Gerfonem nimio Zelo, quo fui temporis abufus & flagitia perfequebatur, extra jufti, rectique limites abreptum effe, ne illi quidem negant, qui ejus patrocinium maximè fufceperunt. Nihil ergo auctoritas Gerfonis convincit, præfertim tot alijs auctoritatibus oppreffa.

Secundò. Idem Gerfon hærefis damnat contrarium opinantes; id verò manifeftè falfum eft etiam confeffione adverfariorum: alioquin omnis Hifpania, Italia, Polonia, Germania ac tota ferè Europa hærefis damnanda; hæretici etiam tot illi Sancti & Doctores, & integra Regna, quæ Gregorio, & Benedicto adhærebant, quique Decreta illarum Seffionum nunquam pro legitimis agnovêre. Quî ergo fidem habeamus erudito quidem pioquè Doctori, fed nimio, cæcoquè impetu toties labenti?

Tertiò. Ejufdem farinæ eft, quod fubjungit idem Gerfon, fententiam noftram, quæ Concilium Papæ fubmittit, *a nullo Theologorum & Sanctorum traditam effe*. An ergo in Obedientia Gregorij & Benedicti, quæ magnam Chriftiani Orbis partem complectebatur, nulli Sancti, & Theologi, qui vel hâc ipsâ ratione Conftantienfis Concilij Decreta refpuebant, quòd dicerent, nihil Concilijs in Pontifices licere? & tamen dubij illi erant, incertiquè, quid de indubijs, certifque Pontificibus dicerent? An vero in Nicæna, Ephefina, Chalcedonenfi, Lateranenfi, Lugdunenfi Synodis nulli Sancti, nulli Theologi erant? & tamen ifti omnes pro fummis Pontificibus pronuntiârunt, ut alibi (a) oftendimus. An verò Bonifacius, Gelafius, Symmachus, Nicolaus, Cyrillus, Damafus, Athanafius, Ifidorus, Bernardus, alijque, qui Pontifices Concilio prætulêre, Sancti non erant?

Quartò. Fatetur Gerfon in allegatis verbis, à fe in præfenti controverfia nullum alium Auctorem præter Thomam, & Bonaventuram lectum effe, defectu librorum, qui ad manus non erant; & verò nullum effe à Gerfone lectum infallibili argumento eft, quòd nullum neque ex Patribus, neque ex Concilijs teftimonium citat; nec verò in re tam magni momenti, tamque à multis etiam in Concilio impugnata citare omififfet, fi quis Gerfoni faveret, quod etiam obfervabis circa quartæ & quintæ Seffionum Decreta: quæ ergo major negligentia fingi

(a) V. Reg. Sacerd. à fol. 348. & à fol. 433. Edit. 1693.

fingi potuit, quàm in re tanta, interque ſumma Eccleſiæ Capita vertente, ex ſolo impetu privati affectûs, nullo teſte, nullâ lege, nulloquè Antiquitatis, Patrumque examine feſtinare ſententiam, & Pontificem eâ ratione damnare, quâ nec privatum hominem licuiſſet? *Nullum*, inquit, *legi præter Bonaventuram, & Thomam: & tamen aſſero ſententiam contrariam, quæ Pontifici favet, à nullo Theologo, nullóque Sancto doceri, imò hæreticam eſſe.* Ignoſce mihi Gerſon, non ſunt hæc verba Pariſienſi togâ, tantoquè digna Doctore, humani aliquid & paſſus, & quod ratio non debuit, impetus edixit. Si nullum præter Thomam & Bonaventuram legiſti, unde ergo tibi conſtat, ſententiam, quæ Pontificem Concilijs præfert, à nullo Theologo, nulloque Sancto doceri? num ergo ſciri poteſt, quid Theologi, quid Sancti doceant, ſi eorum libros non legeris? quo ergo fundamento aſſeris, quod ignoras? doces, quod non didiciſti? ſi ergo legiſſes, quæ Gelaſius ſcripſerat, videlicet: (a) *Sanctæ memoriæ Flavianum Pontificem Congregatione damnatum pari tenore, quoniam Sedes Apoſtolica non conſenſit, abſolvit, ac pro veritate Fidei, ut Synodus Chalcedonenſis fieret, ſola decrevit.* Et Nicolaus primus: *Non ergo dicatis, in cauſa pietatis non eguiſſe vos Romanæ Eccleſiæ, quæ collecta Concilia ſuâ auctoritate firmat, & ſuâ moderatione cuſtodit. Unde quædam eorum, quia conſenſum Romani Pontificis non habuerunt, valetudinem perdiderunt &c.* Et Bonifacius: *Nunquam etenim licuit, de eo rurſus, quod ſemel ſtatutum eſt ab Apoſtolica Sede, tractari.* Et Cœleſtinum in Commonitorio ſeu Inſtructione Legatis ad Concilium Epheſinum dato: *Inſtructiones, quæ vobis traditæ ſunt, hoc loquuntur, ut Conventui intereſſe debeatis. Si ad diſceptationem ventum fuerit, vos de eorum ſententijs judicare debeatis, non ſubire examen &c.* Hæc inquam & alia multa, quæ alibi notavimus, ſi Gerſon legiſſet, nunquam utique ſcriberet, ſententiam, quæ Romanum Pontificem Concilijs præfert, à nullo Theologorum, & Sanctorum traditam eſſe.

Quintò. Sed multò gravius hallucinatur Gerſon, minorique veniâ, quando allegans Sanctorum Thomæ & Bonaventuræ auctoritatem, dicit eos loqui *de Summo Pontifice cum Eccleſijs ſingulis & particularibus, non verò cum omnibus Epiſcopis in Synodo congregatis*; Id verò tam

 apertè

(a) S. Gelaſius epiſt. 13. Nicolaus primus epiſt. 8. S. Cœleſtinus in Commonitorio apud Balluzium ex Cod. Colbertino, & ex Cod. Romano apud Schelſtrat. in diſſert. Romana fol. 87.

apertè falsum est, ut oporteat nec eos quidem à Gersone lectos esse; aut si legit, adeò fuisse averso, occupatoque animo in tunc temporis Pontifices, ut ne ad ea quidem, quæ legebat, animum adverteret. Audi utrumque S. Doctorem. Sanctus ergo Thomas *in* 2. 2. *q.* 1. *art.* 10. *in C.* ita loquitur: *Ad illius auctoritatem pertinet finaliter determinare ea, quæ sunt Fidei; ut ea ab omnibus inconcussâ fide teneantur: hoc autem pertinet ad Auctoritatem Summi Pontificis, ad quem majores & difficiliores Ecclesiæ quæstiones deferuntur; & hujus ratio est, quia una Fides debet esse unius Ecclesiæ, quod servari non posset, nisi quæstio Fidei de Fide exorta determinetur per eum, qui toti Ecclesiæ præest. Et ideò ad solam Auctoritatem Summi Pontificis pertinet nova editio Symboli, sicut & alia omnia, quæ pertinent ad totam Ecclesiam, ut congregare Synodum &c.* Et ad 2. *Unde pertinet ad Summum Pontificem, cujus Auctoritate Synodus congregatur, & ejus sententia confirmatur.* Hîc clarum est, Sanctum Doctorem loqui non de Ecclesijs particularibus, sed de tota & Universali Ecclesia, & etiam Universalibus Synodis, *tum* quia expresè loquitur de Synodis, earumque Confirmationibus: *tum* etiam, quia loquitur de articulis Fidei, deque Symbolis Fidei, quæ ut patet, non tantùm ad singulas & particulares Ecclesias, sed etiam & maximè ad Synodos Universales pertinent: *tum* denique, quia dicit, *finalem determinationem Fidei ad Romanum Pontificem, eúmque solum pertinere;* at utrumque falsum est, si Concilium sit supra Pontificem; tunc enim finalis determinatio ad Concilium pertinebit. Clara est ergo sententia S. Thomæ. Idem *q.* 10. *de Potent. art.* 4. *ad* 13. *Ita etiam Romanus Pontifex hoc suâ Auctoritate potest* (hoc est, interpretari Symbolum) *cujus Auctoritate solâ Synodus congregari potest, & à quo sententia Synodi confirmatur, & ad ipsum à Synodo appellatur, quæ omnia patent ex Gestis Calcedonensis Synodi.* Hîc S. Thomas Summum Pontificem expresè cum Synodo Oecumenica comparat, ut patet exemplo Synodi Chalcedonensis, quam allegat, & tandem eundem Pontificem Synodo majorem facit, dum scribit: *A Concilio ad Pontificem appellari.* Et in *Opusculo* 19. contra impugnantes Religionem: *Sancti Patres in Concilijs congregati, nihil statuere possunt, nisi Auctoritate Summi Pontificis interveniente, sine qua nec Concilia celebrari possunt.* Si Concilia nihil statuere possunt sine Auctoritate Summi Pontificis, ergo certum est, majorem esse Summi Pontificis, quàm Conciliorum Auctoritatem; major enim potest statuere sine consensu mi-

noris,

noris, Princeps videlicet sine consensu Senatûs, Episcopus sine consensu Vicarij, aut Synodi Diœcesanæ. Ex quibus luce meridianâ clarius est S. Thomam non solùm Ecclesijs particularibus, sed etiam Synodis Universalibus Summi Pontificis Auctoritatem præferre. Ex quibus placeat Lectori duo observare. Primum, quantum noceat cognoscendæ veritati, animum afferre alienis opinionibus jam semel imbutum, occupatumque. Nemo negaverit, fuisse Gersonem selectæ doctrinæ & pietatis, & tamen quia jam semel opinionem imbiberat Pontifici adversam; idque, ut persuasum omnino habeo, Zelo Ecclesiam adjuvandi, ambitione trium Pontificum miserè collisam; adeò illius animum hæc tinctura corrupit, ut cùm Divos Thomam & Bonaventuram ante oculos haberet, legeretque, non tamen eos intellexerit, imò in sensus detorserit eorum menti adeò contrarios, ut nemo non errorem observet: ergo ut natura omni colore pupillam nudavit, quò omnes colores caperet; ita seponenda est omnis opinio veritatem captanti. *Secundò*. Nec minus quoque observatione dignum est, quàm parvâ curâ, studioque hæc quæstio in Synodo Constantiensi agitata fuerit; nec tam ad momenta veritatis, quàm ex animorum affectu, impulsuque decisa: si enim Gerson flos Gallicanæ Sapientiæ, & ex cujus ore Galli omnes pendebant, quiq; in Constantiensi Synodo omnem paginam implebat, si is, inquam, nullos alios præter Thomam & Bonaventuram in hac quæstione legerat, & istos tam malè intellexit, ut ne quidem legisse videatur: quid rogo de alijs Patribus dices, minùs Gersone eruditis, minùs pijs, minusque lectioni addictis? Unde semper magis magisque verum apparet, quod superiùs probaveram: videlicet, Decreta quartæ & quintæ Sessionum sine examine & deliberatione sufficienti, ac tantæ materiæ pari fuisse in Concilio vulgata. S. Bonaventura suam mentem his verbis expressit: *Summus verò Pontifex, penès quem prima in terris residet Auctoritas, non à Rege, non à Principe sæculari, non ab homine judicatur, sed solius DEI reservatur arbitrio.* Si prima in terris Auctoritas penès Summum Pontificem residet, ergo non penès Concilium: si à nullo hominum judicari potest, sed solius DEI reservatur arbitrio, ergo à Concilio non potest judicari, multoquè minùs deponi, alioquin non solius DEI arbitrio reservaretur.

III. *Op-*

III. *Opponit* 3. (a) Hanc quæftionem de fuperioritate Concilij in Concilio Pifano, ubi primùm agitata eft, fuiffe decifam; in Concilio verò Conftantienfi adeò maturè exactèque difcuffam; ut nulla magis, quippe toto ferè Concilij tempore in Congreffibus ac Difputationibus in Concilio habitis tam ante, quàm poft Gerfonis Orationem, de nulla ferè alia re, quàm de ifta fermonem inter Patres fuiffe, ac tandem omnium Nationum confenfu pro Concilio in quarta & quinta Seffionibus fententiam latam effe. Nam quòd aliqui Patrum ante Decreta ac præfertim Cardinales obluctati, ac proteftati fuerint; nihil obftare valori Decretorum, quæ tandem omnium confpiratione acceptata funt, Spiritu fancto opinionum pugnas pacante; alioquin nullas Pontificum electiones, nulla Concilia, ac præfertim Tridentinum fuftineri poffe, in quibus ante Decreta, communemque electionem tot contrarijs votis atque fententijs certatum à Patribus eft: quis nefcit ex qualitatum pugna tandem corpora formari? fic veritatem ex pugna opinionum. Hæc Maimburgus.

Refp. Supponit Maimburgus quæftionem, de qua agimus, fuiffe in Pifana Synodo pro Concilio decifam, at contrarium jam fuprà oftendimus; Concilium enim Pifanum, ac Bononienfis & Parifienfis Univerfitates fententiam fuam exprefsè ad cafum Schifmatis, dubiofque tunc temporis Pontifices reftrinxêre, imò nec in eos, quamvis dubios pronuntiare aufa funt, nifi ob caufam Hærefis & Schifmatis, quâ uterque Pontificum notabatur; nihil ergo in materia, de qua agimus, Pifanum Concilium decîdit. Imò, ut fupra oftendi, potiùs à nobis Concilium facit. Multò minoris pretij fnnt, quæ de Synodo Conftantienfi dicuntur. In illa fuiffe inter privatos Cœtus & tumultuariè, ut fieri folet in Scholis Philofophicis, difputatum, verum eft: fed fuiffe maturam & Synodalem difcuffionem ac examen inftitutum, hoc eft, dictis in publicis Seffionibus fententijs, auditis pacatè fingulorum rationibus, examinatis Patrum ac Conciliorum in hac materia doctrinis, exemplifque ac antiquæ Ecclefiæ traditione; hoc eft, quod negamus in Synodo Conftantienfi, ac quartâ & quintâ Seffionibus factum; quod apertè ex eo oftenditur, quòd in omnibus tam editis, quàm fcriptis hujus Concilij actis, nec unica quidem ratio, aut Patrum auctoritas in medium producta fuerit, quâ Concilij Poteftas fupra Pontificem probaretur,

(a) Maimb. cit. ch. 23. fol. 216.

baretur, multò minùs auditæ in contrarium rationes; quî potuit igitur Synodalis Deliberatio vocari, quæ nec in Sessionibus facta, nec ullis rationibus in medium pro una, alteràve parte productis. Deliberare enim non est aliquid asserere, aut negare, sed rationes utriusq; partis expendere; idque exemplis ostenditur Conciliorum, quæ ipse Maimburgus producit, Nicæni videlicet, & Tridentini. Quærebatur in Concilio Nicæno, an Filius Divinæ & æqualis naturæ cum Patre esset; hoc est, DEUS, an Creatura? hoc Arrius, illud Orthodoxi volebant; & planè res tam clarè in scripturis decisa fuerat, ut nullo examine, nullâque disceptione opus videretur; & tamen non suffecit Patribus Nicænis in re tam clara, liquidâque id agere, quod Patribus Constantiensibus in re multò magis dubia, quæque majori indagine opus habebat; non suffecit inquam, non partibus, non testibus auditis, non libratis causæ momentis Decretum effundere Constantiensi simile: sed per moras, lentèque, & omnium sententijs, ac etiam quæ ab Adversarijs proponebantur, auditis, tandem pronuntiatum est. Videantur acta Concilij Nicæni, patebitq; quantum Patres vel in unius Philosophi, quem Arriani conduxerant, argumentis dissolvendis curæ impenderint, nec priùs cessaverint, adductis varijs è Scriptura, rerumque natura argumentis, quàm planè convicerint. In Nicæna secunda Synodo plus quàm ducenta Sanctorum Patrum testimonia producta, quibus colendas esse Imagines probatum est. In Ephesina Synodo nullum ferè allegandis, expendendisque Patrum testimonijs contra Nestorium finem invenies. Idem in secunda Constantinopolitana, & in Florentina Synodis factum. Idem quoque in Tridentina, quam tamen pro se allegat Maimburgus. In ea enim non solùm capita Fidei decernenda diligentissimè examinabantur; sed etiam in publicis Sessionibus adeò patienter singulorum sententiæ ac momenta rationum audita, ut subinde unius ex Patribus voces ad duas & suprà horas proferrentur; ipsæquè etiam Sessiones & Decreta non semel cum ingenti temporis, sumptuumque impendio, dilatæ sunt, eâ tantum ratione, ut Lutheranis ad Concilium vocatis suorum dogmatum argumenta proferre liceret. Nihil verò simile, ut dixi, in quarta & quinta Sessionibus factum, in quibus idem deliberandi, judicandiquè momentum fuit. Verum quidem est, in omnibus Concilijs, antequam sententia à Patribus ferretur, pugnam aliquam & discordiam opinionum ac votorum fuisse

(neque

(neque hoc in Conftantienfi Concilio damnamus) at femel Sententijs dictis, Decretifque ex plurium votis in Concilio fancitis omnes tandem acquiefcebant, tranfibantque in plurium fententiam; quòd videlicet fcirent hanc Concilijs Oecumenicis deberi reverentiam; & qui hujufmodi Decretis repugnarent, pro Hæreticis habebantur. Aliter fe res habuit in Decretis quartæ & quintæ Seffionum, illis enim non à paucis tantùm hominum, fed ab integris Regnis: nec folùm antequam Decreta fancirentur, fed etiam pofteàquam fancita funt, vehementer repugnatum eft, nec proptereà pro Hæreticis habiti, ut fuprà oftenfum; id verò manifeftum fignum eft, non fuiffe Concilium eo tempore, quo hujufmodi Decreta confecta funt, pro Oecumenico habitum.

IV. *Opponit* 4. (a) Ut Concilium aliquod dicatur Oecumenicum, non requiritur omnes Epifcopos ei intereffe; fufficit omnes invitari, omnibusque patere; alioquin nullum ferè Concilium Oecumenicum fuerit, ac præfertim Tridentinum, cui nulli ex Anglia, Scotia, Dania, Norwegia, Suecia, Ægypto, Grecia, alijfque Provincijs interfuêre, quæ Romanum Pontificem haud agnofcunt; pari ergo ratione nihil obfuit Conftantienfi Concilio eorum Antiftitum abfentia, qui Gregorio & Benedicto addicti, Joannem verum Pontificem refpuebant; alioquin fi iftorum defectu Synodus Conftantienfis Oecumenica non fuit, non ergo errores Huffij & Wicleffi pro Hæreticis, damnatifque habendi funt, quippe trium Obedientiarum Unione necdum fecutâ, & incerto adhuc Pontifice. Sequetur etiam invalidam fuiffe Joannis Depofitionem, Electionem Martini, ac omnium, qui Martino fuccefsêre; id quod Cardinalis Julianus, cùm Eugenij nomine Bafileenfi Concilio præfideret, eleganter notavit litteris ad Eugenium datis. Quòd fi dicas, Joannem Depofitioni confenfiffe; facilè refpondebo, eum confenfum fuiffe graviffimo metu extortum, perpetui videlicet carceris, quem Joanni nullibi locorum tuto Martinus jam paraverat, quemque ille Martini pedibus affufus Florentiæ deprecatus eft, idque Aretinus (b) rerum Italicarum fcriptor exprefsè teftatur: quæ potuit igitur Depofitio valida dici, quam & injufta ac ufurpata poteftas, & metus tam gravis extorfit? Multò minùs Bellarmini refponfio fuftineri poteft afferen-

(a) Maimb. cit. ch. 22. fol. 220. (b) Leonard. Aretin. in hiftor. rerum Italicarum.

asserentis: *Non posse quidem Concilium sine Papa nova Fidei dogmata definire, posse tamen tempore Schismatis judicare, quis verus sit Papa.* Primò enim, quis nescit in primo Constantinopolitano Concilio sancitam, ac inter Fidei dogmata contra hæresin Macedonianam relatam esse Spiritûs Sancti Divinitatem, cui tamen Concilio nec immediatè Damasus, nec per Legatos præsedit? Sic etiam contra trium Capitulorum hæresin à quinta Synodo pronuntiatum est, non tantùm Vigilio non consentiente, sed etiam repugnante. Secundò nunquàm in Concilio Constantiensi dubitatum est Joannem esse verum, legitimumque Pontificem, non ergo dici potuit sententiam à Patribus non in certum ac indubium Pontificem, sed in dubium, & de quo non constabat, prolatam esse. Ac denique si quo tempore Synodus Constantiensis Joannem deposuit, Universalis & Oecumenica dici non poterat, quâ ergo Potestate sententiam in eum dixit, cùm omnium consensu id solùm Oecumenico, non particulari Concilio liceat?

Resp. Primò. Verum est, ad Oecumenicum Concilium non requiri, ut omnes Episcopi Concilio intersint; neque ex hoc capite quartæ, quintæque Sessionum Decreta rejicimus, sed ex illo, quòd ut suprà vidimus, ac teste Cardinali Alliacensi, prima & præcipua Senatûs Ecclesiastici pars, Cardinales videlicet, aut exclusi fuerint, aut quod idem erat, capita rerum agendarum adeò occultata, ut deliberare illis non liceret. Deinde, quòd illi, qui Concilio non adfuerant, non solùm non Hæretici; aut *miseræ Christianitatis reliquiæ* essent (ut quinque Regnorum populos Maimburgus pro solita modestia appellat) sed & Catholici, & maximo numero, ac sapientiâ, imò sanctitate celebres; & tamen Concilium pro Oecumenico non haberent, nec ejus Decretis alligari se crederent, adeò ut Hispanica Natio aliis Nationibus ac Cardinalium Collegio approbantibus, protestata sit, se *Decretis Concilij, quæ ante Unionem Obedientiarum facta erant, non alligari*; idque, ut dixi, non solùm tres aliæ Nationes non improbârunt, verùm etiam positivè acceptârunt, suæque protestationi inseruerunt, quam ex Gestis Concilij fideliter conscriptis, & in quatuor Manuscriptis repertam Schelstratus (a) verbatim recitavit, nosque suprà libavimus. Ipsum quoque Concilium Gregorio, & Benedicto seu potiùs Benedicti Obedientiâ petentibus, titulo Oecumenici abstinuit, permisitque Concilium

(a) Schelstr. in Dissertat. Antuerp. fol. 6. & in Romana fol. 255.

cilium iterum indici, perinde ac si ante Unionem non legitimè indictum, nec Oecumenicum fuerit, ex quibus omnibus, multisque alijs, & non ex sola Episcoporum absentia, collegimus, tempore quartæ & quintæ Sessionum Concilium Constantiense Oecumenicum dici non potuisse, quæ uti patet de alijs Concilijs dici non possunt.

Secundò. Errores Hussij & Wicleffi, quod attinet, verum est, illos ante trium Obedientiarum Unionem damnatos hæresis esse; at non sequitur ideò pro hæreticis non esse habendos; quamvis enim Concilium tunc Oecumenicum non fuerit, at posteà jam Unione compositâ, Oecumenicum evasit, & Martinus V. Sessione quadragesimâ quintâ in Bulla confirmatoria Concilij omnes Wicleffi, & Hussij errores sigillatim recensens, eos *Sacro approbante Concilio* condemnat, ac hæresis notat, adjungitque, *se omnia & singula determinata, conclusa, & decreta in materijs Fidei per Concilium Constantiense Conciliariter tenere velle, ipsáque sic conciliariter facta approbare, & ratificare*. Nihil ergo timendum, ne errores Wicleffi impunè abeant, quippe à Concilio, cùm jam Oecnmenicum esset, & Capiti Unitum, damnati; ac etiam ab ipso Martino Summo Pontifice, cujus vel sola Auctoritas, etiam remoto Concilio rebus Fidei decidendis sufficiens omninò est, ut suprà ostensum.

Tertiò. Depositionem Joannis quod attinet, ea valida fuit: *tum*, quia non constabat esse verum, & indubitatum Pontificem, duobus alijs eandem dignitatem magno rationum ac Clientum numero sibi vendicantibus: Nec in Concilio habitus est pro vero, & indubitato Pontifice. Vide hâc Dissertat. §. 4. n. 11. Gregorius XII. antequam renuntiet, petit remotâ præsidentiâ Joannis Concilium iterum indici, convocari, & auctorizari per Cardinalem Ragusinum Legatum suum, idque permittit Concilium; in ejusque medio Ragusinus Concilium nomine Gregorij indicit, ac solemni Decreto hanc novam indictionem admittit, ratamque habet. Ita habetur Sess. 14. Non ergo credebant Patres Joannem esse indubitatum Pontificem, Gregorium verò Pseudopontificem: *tum* etiam, quia Joannes consensit spontè libereque; sciendum enim est, Joannem ter in sententiam Depositionis consensisse, videlicet die 24. Maji Anno 1415. in Oppido Cellæ, quando videlicet liber omnique metu solutus Papatui renuntiavit, rogatusque totius Concilij nomine à quatuor Cardinalibus, de Ursinis, Cameracensi,

censi, de Thallanco, Sallutiarum, & Florentino sententiæ acquievit propediem ferendæ. Verba Joannis sunt: *Ego Joannes Papa XXIII. prædicta de mandato meo per alium scripta approbo, confirmo, ac spontè & liberè volo adimplere cum effectu.* Rursus die 29. Maji *Sess.* 12. Lata est in Joannem sententia, *qui acquievit, atque ex abundanti renuntiavit.* Ita habent Gesta Constantiensis Concilij in quatuor Manuscriptis, & acta ejusdem Concilij à quatuor Protonotarijs conscripta, ac etiam edita. Ac tandem cùm metu perpetui carceris à Martino parati in Ligures aufugisset, liber, nulloque metu impulsus iterùm renuntiavit, si Aretino credendum est, quem Maimburgus citat quidem, sed malâ fide, ijs videlicet silentio præteritis, quæ nocere poterant malæ causæ. Sic enim Aretinus: *Dum apud Ligures esset & sui juris, sive conscientiâ ductus, sive quòd desperabat aliquid proficere posse, sponte sua Florentiam venit. & sese pedibus Martini subjiciens, Eum ut Pontificem verum, & unicum recognovit.* Idemque Aretinus Martinum alloquens: (a) *Joannes Pontifex, de cujus Depositione propter vim adbibitam multi dubitabant, securitate atque fiduciâ hujus loci Florentiam venit, tibique se sponte sua subjecit, quo facto omnis est penitùs scrupulus, ambiguitásque sublata, neque de vi ulla adbibita sollicitus esse quisquam potest, cùm ipsius voluntaria in loco sibi tutissimo sit conspecta subjectio.* Audis Aretinum non semel tantùm, sed sæpè confitentem, Joannem *sponte sua, cùm esset sui juris, securitate atque fiduciâ Urbis Florentinæ, nullâ vi adbibitâ, sed in loco tutissimo voluntariâ subjectione Papatu cessisse.* Quæ omnia efficacirer ostendunt, Joannis cessionem liberam, nulloque metu expressam fuisse; in ipso enim limine sententiæ in Joannem, quæ habetur Sess. 12. præmittitur, *visâ spontaneâ ejus cessione;* ergo in ipsa sententia, ante ipsam, & post ipsam petitur & rogatur consensus Joannis, cur? quia non audebant invitum deponere: nam sponte & poterat renuntiare, & judicari, ut *in Reg. Sacerdot. l.* 2. *f.* 398. *Edit.* 1693. & supra *hâc Dissertat.* §. 4. *n.* 4. Si ergo Concilium non audet judicare dubium Pontificem nisi volentem, quanto minùs certum. V. Sess. 12. Benedictus verò sponte quidem non cessit, sed tamen non priùs depositus, quàm omnes Obedientiæ accesserint, & ita à Concilio Oecumenico. Sed demus metum, quid inde sequitur? Invalidam fuisse Joannis cessionem? nullo pacto: Joannes enim tam ante, quàm post Pontificatum sæpiùs promiserat, imò juramen-

(a) Leonard. Aretin. in hist. sui temp.

juramento fe obftrinxerat, boni publici, Schifmatifque finiendi causâ Papatu abire, idque præftare tenebatur: metus ergò ei incuffus, ut fe juramento, promiffifque abfolveret, juftus erat; at jufto metu peracta omni jure fubfiftunt, quod legibus fæpè definitum eft, & à Doctoribus communiter receptum: tantoque magis, quia Joannes dubius erat, non certus & indubitatus Pontifex; hic verò Concilio fubjacet tanquam legitimo Magiftratui, de quo in Jure Cæfareo *l.* 3. *§. fed vim ff. quod metûs caufa*, ita legimus: *Vim accipimus atrocem, & eam, quæ adverfus bonos mores fiat; non eam, quam Magiftratus intulit, fcilicet jure licito, & jure bonoris, quem fuftinet.* Nihil ergo probant, quæ de metu Maimburgus memorat.

Quartò. Contendit Maimburgus, poffe res Fidei à Concilio fine confenfu Pontificis definiri, fed nihil magis à vero, doctrinaque Patrum alienum dici poteft; id alibi demonftravimus, eftque expreffa Nicolai primi fententia: (a) *Non*, inquit, *dicatis in caufa pietatis non eguiffe vos Romanæ Ecclefiæ, quæ collecta Concilia fuâ auctoritate firmat, & fuâ moderatione cuftodit. Unde quædam eorum, quia confenfum Romani Pontificis non babuerunt, valetudinem perdiderunt.* Taceo multa alia, quæ alibi reperies: (b) nec obftant, quæ de Concilijs primo & quinto Conftantinopolitano Maimburgus opponit: nam primum quod attinet, certum eft, Auctoritate Damafi Pontificis convocatum, & ab eodem confirmatum effe, id enim ex geftis (c) Damafi, ejufdemque epiftola apud Theodoretum, & libello Photij, ac etiam Divi Gregorij auctoritate clarius eft, quàm ut negari poffit; quamvis nec aliâ confirmatione opus fuerat, cùm idem Damafus Papa judicium Synodi Conftantinopolitanæ præveniens, Sabellij, Macedonij, & Eunomij opiniones prædamnaverit, dirafque & anathemata in eorum hærefes dixerit, ut habetur Tomo primo Conciliorum ante Synodum Conftantinopolitanam: quid ergo confirmaret jam olim confirmata, imò Concilio præfcripta? falfum igitur eft, quod Maimburgus pro certo fupponit, videlicet, Concilium Conftantinopolitanum fine Pontificis Romani confenfu dogmata Fidei fanxiffe. Sed illud æquè falfum, videlicet: *Hærefes trium Capitulorum non folùm non affentiente, fed etiam invito Vigilio Pontifice à Synodo Conftantinopolitana confixas effe.* At certum eft,

(a) Nicolaus I. epift. 8. (b) V. Regal Sacerdot. lib. 2. (c) Gefta Damafi apud Baron. ad Ann. 381. Theodoret. lib. 2. c. 22. Photius in libello de 7. Synod. S. Gregorius *l.* 6. epift. 125.

est, quæstionem de tribus Capitulis citra Fidem stetisse, nec eos, qui aut negabant, aut asserebant, Hæresis notatos esse; id in historia Ecclesiastica tam certum est, ut persuaderi non possim ignorâsse Maimburgum; qui enim tam communia & vulgata ignoraret, qui etiam arcana ostentat, alijsque inaccessa? Ergo ut dixi causa trium Capitulorum testibus Gregorio, & Pelagio Pontificibus, imò toto ferè Occidente nihil ad Fidem spectabat, quod alibi fusè ostensum. Errores enim Theodori, Theodoreti, Ibæque omnes Catholici detestabantur: is de Personis erat, an videlicet pro hæreticis damnatisque habendi essent, quos Synodus Chalcedonensis absolverat, ut enim non continuò est pictor, qui pingit; cùm sæpè casu & ignorantiâ artis id fiat, ut in annulo Pyrrhi: ita non continuò hæreticus, qui hæresin docuit. Audi S. Gregorium: (a) *De illa*, inquit, *Synodo, nimirum quæ Constantinopoli facta est, scire vos volo, quia in ea de Personis tantummodò, non autem de Fide aliquid gestum est*. Et alibi de ijsdem tribus Capitulis loquens: *Postquam talis scissura pro nulla re facta est, justum fuit, ut Sedes Apostolica curam gerat*. Et Pelagius II. vocat *quæstionem superfluam*. Certum ergò est, quæstionem trium Capitulorum intra metas Fidei stetisse, totumq; ferè Occidentem, qui eorum damnationi subscribere renuerat, nunquam pro hæretico habitum esse. Ubi simul observes, quibus modis, quamque ab honesto alienis fulcire suam causam Maimburgus conetur. Probandum susceperat, posse sine consensu Pontificis res Fidei à Concilio definiri: id verò ut persuaderet, exemplis opus erat: sed vera haud suppetebant, quid ergo consilij? falsa subornantur; Damasus, Vigilius producuntur; falso quidem uterque judicio, sed tamen fallendis Lectoribus opportuno; quotus enim quisque aut tempore, aut libris abundat quærendæ ac evolvendæ veritati?

Opponit 5. P. Natalis Sess. 40. quando omnes obedientiæ conjunctæ erant, Concilium inter alios articulos, ex quorum norma reformari Ecclesia debeat, etiam hunc Papæ proximè eligendo proponit, *propter quæ, & quomodo Papa corrigi, & deponi possit*; supponit ergo posse deponi; à quo? nisi à Concilio.

Resp. Optimè hoc Concilium supponit; potest enim deponi in casu Hæresis, Schismatis, quando dubium, quis verus Papa; invalidæ, & Simoniacæ electionis. V. Reg. Sacerdot. f. 456. Edit. 1693.

T t *Opponit*

(a) S. Gregor. lib. 3. epist. 37. & lib. 3. epist. 2. & Pelag. II. ep. 1. ad Eliam:

Opponit 6. P. Natalis: Concilium Sess. 4. & 5. decernit etiam S. Pontifices teneri Concilio obedire in ijs, quæ *ad extirpationem Schismatis, ad Fidem, & morum reformationem spectant*; non ergo loquitur Concilium de casu solius Schismatis, sed etiam de casu, in quo de Fide, morumque Reformatione in Capite, & Membris facienda agitur.

Resp. 1. Merum hoc est Sophisma: potest enim necessitas statuendi dogmata Fidei cadere in tempus, aut dubij, aut certi Pontificis, & si cadat in tempus dubij Pontificis, seu Schismatis, prout evenit tempore Concilij Constantiensis; decernit Concilium, omnes, etiam qui credit se legitimum Pontificem esse, teneri Concilio obedire: tantùm ergo de hoc casu Concilium loquitur; patuitque exemplo ipsius Concilij Constantiensis; quamvis enim hoc Concilium libellum famosum Joannis à Falckenberg petente Polonica Natione hæresis damnasset, Martinus contrarium decrevit, nullas videl. in eo libro hæreses contineri. Vides ergo etiam in materijs Fidei, quando Pontifex, & Concilium contraria sentiunt, Concilium Pontifici subjacere, non Pontificem Concilio, idque ex norma aliorum Conciliorum, ut vidimus in Regali Sacerdotio. Verba Poloniæ Legatorum, quæ habentur in actis editis Sess. 45. hæc sunt: *Petiêrunt Legati Libellum, & in eo contenta Fratris Joannis Falckenberg notoriè crudelissimas hæreses continentem ritè damnatum, tanquam hæreticum per Deputatos in causa Fidei, ac etiam per omnes Nationes Concilij, ac per Collegium Sacrum; in Sessione publica per Sacrum Concilium damnari, seu publicè damnatum pronuntiari Sanctissimo D. N. Papæ supplicarunt*. Sed cum Papa recusaret, *ex parte Dominorum Polonorum*, inquit Gerson in Dial. Apologetico pro Constantiensi Concilio; *interjecta est tandem appellatio ad futurum Concilium*, at Pontifex (pergit idem Gerson in Tract. quomodo, & an liceat à S. Pontifice appellare) *in Constitutione ad perpetuam rei memoriam promulgata in Consistorio generali Constantiæ sexto idus Martij decrevit, nulli fas esse à Supremo Judice videl. Apostolica Sede, seu Romano Pontifice in terris appellare, aut illius judicium in causis Fidei (quæ tanquam majores ad ipsum, seu Sedem Apostolicam deferendæ sunt) declinare*. Agnovit ergo Martinus (nec Concilium obstitit) Pontificem legitimè electum, etiam in causis Fidei superiorem esse Concilio, nec à Papæ Decretis ad Concilium appellari posse; ac ipsius partes esse prohibere, ne in publica Sessione promulgentur, etiam quæ omnium Patrum votis sunt definita, quæ utique supremæ auctoritatis est nota.

Resp.

Resp. 2. Sed & illud verum eſt, Pontificem etiam certum ac extra caſum Schiſmatis teneri Decretis tam Fidei, quam morum (quoad vim directivam, & in foro Conſcientiæ) à Concilio legitimo editis, dogma enim à Concilio, quod Papa confirmavit, editum, tranſit in articulum Fidei, Fides autem etiam Pontifices obligat ad credendum, idq; omnes retro Pontifices profeſſi ſunt, ac etiamnum profitentur; quis enim unquam dixit Pontificem Innocentium XI. non obligari Decretis Fidei in Nicæna, Chalcedonenſi, & Epheſina Synodo promulgatis? Nihil ergo ſententiæ noſtræ obſtant Decreta quartæ, & quintæ Seſſionis, etiamſi de certo Pontifice, & extra caſum Schiſmatis intelligantur.

Dices. At Seſſione 5. dicitur Papam non tantùm Synodi Conſtantienſis, ſed etiam alterius cujuſcunque Concilij generalis mandatis obſtringi.

Resp. Concilium mox mentem ſuam explicare adjungendo hæc verba reſtrictiva: *Super præmiſſis, aut ad ea pertinentibus*: quæ verò Concilium præmiſerat? *Extirpationem Schiſmatis, Unionem Eccleſiæ, Reformationem in Capite & Membris*. Quoad hæc verò jam diximus, quomodo Pontifices tam in Schiſmate, quàm extra Schiſma obligentur. Eſt tamen diſcrimen inter caſum Schiſmatis & certi Pontificis; quòd in primo caſu Pontifex dubius poteſt a Concilio puniri, ac etiam deponi, ut habetur in 2. Decreto Seſſionis 5. in ſecundo autem caſu non poteſt Pontifex electus ligari, ut 4. Nationes Italica, Gallica, Hiſpanica, Anglica, & Collegium Cardinalium definivit, *V. hac Diſſertat.* §. 4. *n.* 6. *Resp.* 3. reque ipsâ oſtendit Martinus, videl. in cauſa Joannis à Falckenberg, quem Concilium hæreſis damnavit, Martinus abſolvit, prohibuitque in conſpectu Concilij, à quo electus fuerat, ad Concilium à Pontifice appellari, oſtendens videl. ipſo facto Papam electum non poſſe ligari.

§. VI.

Refpondetur ad auctoritatem Bafileenfis Concilij, & Univerfitatis Parifienfis.

SUMMARIA.

1. *Refpondetur ad auctoritatem Bafileenfis Concilij.*

2. *Fruftra Ecclefiæ Gallicanæ Auctoritatem in auxilium vocari, imò eam pro Pontifice ftetiffe multis exemplis oftenditur, ac etiam confeffione ipfius Maimburgi.*

3. *An ex eo, quòd totum fit majus fuâ parte, concludatur, Concilium effe fupra Papam? ubi cavillationes Maimburgi refutantur.*

4. *Infignis Maimburgi fallacia in citando Pij II. teftimonio.*

I.

OPponit *Maimburgus* 12. Auctoritatem Concilij Bafileenfis: (a) hoc enim *Seffione* 2. definit, Concilium effe fupra Pontificem; nec poffe, nifi Patres confentiant, Concilium à Summo Pontifice aliò transferri aut diffolvi. Et *Seff.* 3. monitorium contra Eugenium IV. expedit, pœnafque non obtemperanti decernit. Et *Seff.* 4. prohibet, ne durante Concilio Pontifex ad promotionem novorum Cardinalium procedat. Et *Seff.* 7. 7. non poffe Papam de Beneficijs Cardinalium à Concilio punitorum difponere. Et *Seff.* 8. Eugenium auctoritativè, & fub pœnis contumaciæ ad Concilium citat. Et *Seff.* 9. refcindit omnia acta & proceffus ab Eugenio Summo Pontifice contra Wilhelmum Concilij protectorem factos. Et *Seff.* 12. acriter in Eugenium Summum Pontificem declamat, definitque & olim in Romanos Pontifices à Concilijs animadverfum effe, & deinceps animadverti poffe. Et *Seff.* 14. Conditiones Eugenio Papæ tribus formulis comprehenfæ à Concilio præfcribuntur, in quas nifi confentiat, Papatu exuitur. Et *Seff.* 16. Eugenius Papa, ut ibi habetur: *citationi, monitioni, & requifitioni facri Concilij plenariæ fatisfacit:* Bullas & Diplomata contra Concilium à fe edita, nulla & inania fuiffe declarat: ipfum verò

(a) Maimb. cap. 21. à fol. 191.

verò Concilium fuisse legitimé inchoatum, legitimèque continuatum; quo videtur Eugenius omnia in superioribus sessionibus facta, & consequenter citationes, & sententias contra se dictas confirmâsse, & Concilij Auctoritatem supra legitimum Papam agnovisse. Et *Sess.* 17. admittit, ut præsideant, Legatos Papæ, sed cum certis conditionibus, quarum præcipua, ne ullam in Concilium exerceant jurisdictionem coactivam. Et *Sess.* 18. expressé definit, majorem esse Concilj, quàm Papæ Auctoritatem, & hunc nisi obediat, posse à Concilio puniri. Et *Sess.* 21. tollit Concilium omnes Annatas, & qui eas exegerit, pœnâ Simoniacis decretâ punit: ipsum verò Summum Pontificem, si aliquid contra hoc Decretum moliatur; jubet Concilio deferri. Et *Sess.* 26. iterum definit Papam notorié criminosum jurisdictioni Concilij subjacere, ipsumque Eugenium Papam in jus vocat. Et *Sess.* 29. circa medium, clarissimè iterum Auctoritas Concilij supra Papam asseritur. Et *Sess.* 31. Eugenium suspendit. Et *Sess.* 33. etiam deponit. Et *Sess.* 38. Concilium Generale supra Papam esse definit, idque ad veritatem Fidei Catholicæ pertinere, & qui hoc pertinaciter negat, hæreticum esse. Et *Sess.* 39. Amadeum Sabaudiæ Ducem, sub nomine Felicis V. Papam renuntiat.

In appendice *ad Sess.* 17. quæ habetur post Acta Concilij, Legati Eugenij, IV. Romani Pontificis, *jurant fideliter laborare pro statu & honore Conc lij Basileensis, ejúsque Decreta defendere & manutenere, & specialiter Decretum Concilij Constantiensis de subjectione Pontificis. Et aliud Synodi Basileensis Decretum, quòd Papa Concilio Universali obedire teneatur.* Idem habet Platina *in vita Eugenij IV.*

Ex his Concilij Basileensis actis sic argumentari licet: Quidquid à legitimo Concilio definitum est, & à legitimo Pontifice confirmatum, id pro vero ratoquè haberi debet: sed Concilio Pontificem subjacere, & à Concilio citari, judicari, punirique posse; & ipsa Synodus Basileensis definivit, & Eugenius Papa confirmavit tanquam rité legitimèquè facta.

Resp. Multa sunt, quæ ad Basileensis Concilij Auctoritatem dici possunt. Primó ergo aliqua in genere, tum ad singula respondebimus. Concilium Basileense ab Eugenio IV. convocatum, misso Juliano Cardinali, sicque legitimé inchoatum esse, dubitari non potest; ita enim habetur in Actis Concilij Sessione primâ. Sed cúm adverteret Euge-

nius, Bafileam Civitatem opportunam non effe, folvi Concilium jubet, aliò transferendum. Hinc primæ faces difcordiarum. Sed Eugenium hæ caufæ moverant. *Quòd* pauciffimi Antiftites Bafileam accedere poffent, ardente inter Auftriæ, ac Burgundiæ Duces bello, Bohemis hæreticis omnes circa Regiones incurfantibus, & ideò itineribus omnibus infeftis, occupatifque. *Quòd* Græcorum Imperator, alijque ejus Imperij Principes, focietatem cum Latina Ecclefia inituri, Urbem in Italia peterent, tam longo itineri commodam, marique vicinam, & ideò Bafileam averfarentur. *Quòd* ingentis momenti negotia in Concilio agitanda Pontificis præfentiam pofcerent; Is verò & decori, & neceffitatis causâ, exire Italiâ non poterat, bellis & tumultibus abfentiam fecuturis. Hæ Pontifici caufæ folvendi Bafileenfis Concilij, aliòque movendi. Hinc Patrum indignatio, tum feditio, & aperta defectio, ac perpetuum bellum, non cum Pontifice tantùm, fed cum ipfa Pontificia Dignitate. Varia Patres concitabant. Quàmplurium ambitio Tiaram captantium: Columnenfes Eugenio implacati, quòd eorum avaritiæ obftitiffet, cùm thefauris inhiâffent à Martino relictis: Dominicus Capranica, alijque, quòd Purpurâ carerent à Martino paratâ: Philippus Dux Mediolanenfis, perpetuus Eugenio hoftis, quòd hujus curâ Italiæ Imperio arceretur: Cardinalis S. Euftachij à Patribus Avenionenfi & Venufino Comitatibus contra jus fafq; præfectus, ideoquè turbarum bellique gaudens, ac turbido fecurus: Alphonfus Arragoniæ Rex, à Neapolitanis ad folium evocatus, quòd extinctâ Andegavenfi Stirpe Ecclefiæ acceffcrat: Carolus VII. Galliarum Rex impulfu Alphunfi Arragonij, ac opportunitate Regiam Poteftatem augendi, Ecclefiafticâ oppreſsâ Bafileenfium favore; quod etiam confecutus eft celebri illâ Pragmaticâ fanctione, toties impugnatâ, toties victrice, ac tandem deletâ. Hæc erant, quæ Bafileenfium animos adversùs Pontificem armabant, implebantque Concilium difcordijs, feditionibus, tumultu, ambitione; adeò ut non tam Synodum, quàm Eurippum crederes, ventis ac tempeftatibus turbidum: & in quo vota & fuffragia non veritati, fed fingulorum affectui & cupiditatibus quærebantur. Quæfo te, quam fidem adhibeas tam fufpectæ Auctoritati, quæque ex Principum, & ambientium motu nutuque pendebat, aut vindictâ, aut cupiditate fententiam ferente? Nego ergo hanc Synodum, fed Synagogam fuiffe pro Tiara jurgantium: & in qua

non

non Patres, sed Principes decernebant, nec Fidei causa, sed ambitionis agebatur. Et quamvis hæc manifesta sint, nec ab alio negari possint, quàm historiæ ignaro; addam tamen confirmandæ veritati eorum testimonia, qui Concilio intererant, scribebantque, integritate ac doctrinâ celebres, omnique majores exceptione.

S. Antoninus (a) Concilium Basileense, postquam ab Eugenio Pontifice jussum dissolvi, vocat: *Conciliabulum viribus cassum, Synagogam Sathanæ, temerarium, & præsumptuosum Conventum &c.* B. Joannes Capistranus: (b) *Synodum profanam, excommunicatam, interdictam, Basiliscorum speluncam, Dæmonum cavernam &c.* Joannes de Turrecremata: *Nullus sanæ mentis vir, qui novit, cum quanta gravitate, integritate, & modestia, Fidei judicia tractanda sint, judicabit esse universali consensu totius Ecclesiæ conclusa, Spiritùque Sancto dictata, in quibus hujusmodi factiones, & practicæ intervenerunt.* Pius II. in Bulla Retractationis: *Multi doctissimi viri, & Sanctitate celebres scire se dicebant, Basileenses Spiritum Sanctum non habere Auctorem.* Beatus Albergattus teste Sigonio: (c) *Cùm audisset, quæ in contemptum Apostolicæ Sedis Basileenses decrevissent, Vir antiquæ probitatis exarsit, atque graviter eorum facta increpuit, & ut in Auctoritate Summi Pontificis permanerent, admonuit.* Idem suprà laudatus Turrecremata: (d) *Talia Decreta Concilij Basileensis* (videlicet contra Pontificiam Auctoritatem) *ad furorem quorundam hostium Apostolicæ Sedis cum multitudine Populi parvi pretij, & nullius auctoritatis publicata sunt; & ideò plures attendentes, prædicta Decreta adversa esse Sanctorum Patrum doctrinis, non modò in Deputationibus suis contradixerunt, & reclamaverunt, verùm etiam in Sessionibus ipsius Concilij interesse noluerunt.* Episcopus Meldensis Caroli septimi ad Eugenium Legatus, Regis sui Gallorumque nomine Basileensem Synodum (e) *vesanam* appellat, oratione in Cardinalium Collegio habitâ. Synodus quoque Florentina (f) Declarationes Basileenses *tanquam impias, scandalosas, in manifestam Ecclesiæ scissuram, ac omnis Ecclesiastici Ordinis confusionem tendentes damnat reprobátque.* Denique Concilium Lateranense (cui Ludovicus Galliæ Rex tanquam legitimo & Oecumenico per suos Legatos se adhærere professus

 fessus

(a) S. Anton. 3. p. Tr. 22. cap. 10. §. 4. (b) B. Joan. Capistran. de Papæ & Conc. auctor. p. 3. (c) Carol. Sigon. in Vita c. 13. (d) Turrecrem. summa de Eccl. lib. 2. cap. 100. (e) V. Rainald. ad Ann. 1441. n. 10. (f) Conc. Florent. in Seff. publica Anno 1439. prid. Non. sept.

feffus eft) Seffione undecimâ appellat Bafileenfem Synodum: *Conciliabulum Schifmaticum, feditiofum, & nullius prorfus auctoritatis.* Si ergo, ut ex adductis hactenus teftimonijs liquet, Concilium Bafileenfe *Schifmaticum, Satbanicum, temerarium, præfumptuofum, Dœmoniacum, ferpentinum, factiofum, vefanum, viribus caffum, Spiritu fancto deftitutum, furiofum, fanctorum Patrum doctrinæ, & exemplis adverfum, fcandalofum, reprobatum, damnatúmque fuit;* amâbó te, ex tali Concilio quale fubfidium fperes? annon pudeat tam fordidi fœdique patrocinij? Ego fidem adhibeam, ego moveri tam indignis teftimonijs? Imó fi alia omnia ceffent, hoc unum fuffecerit fpernendæ Adverfariorum fententiæ, quód tam miferis pudendifque auxilijs fuftentetur; impiam prodit tam profanus comitatus.

Dices. Synodum Bafileenfem tunc folùm damnatam effe, cùm Eugenium depofuit, Amadeo fuffecto; tunc enim Schifmatica evafit.

Refp. Conftat ex allatis teftimonijs, Bafileenfem Synodum non folùm ob evectum Antipapam, fed etiam quód Eugenio obtemperare nollet, illumque Concilio fubmittere conaretur, graviter à Viris doctrinâ & pietate præcipuis vapulâffe, & execrationi habitam. Si enim Concilium eft fupra Papam, fi hunc citare, punire, ac obfequium detrectantem in ordinem redigere poteft; quid tandem Synodus deliquit, fi Eugenio, cùm Concilio non pareret, alium Pontificem fuffecit? Ufa eft poteftate ac jure fuo; non ergo *Schifmatica, non Satbanica, non vefana* dici debuit: aut fi debuit, non tunc folùm, cùm Eugenium dejecit; fed multò maximè cùm citavit, cùm decrevit, cùm Concilio fubjecit; ex his enim neceffariò fequebatur, deponi etiam poffe, nam ad fuperiorem id fpectat. Nec caufa deponendi deerat; fi enim Pontifex Concilio fubjectus, ergo non folvere Concilium, non transferre, non Patres anathemate punire, non aliud Concilium indicere poterat; quæ tamen cùm omnia faceret, nec Decretis Bafileenfium toties repetitis acquiefceret, meritò pœnas dabat. Si ergo Eugenius Concilio fubjectus, fi nocens, fi obftinatus, quid mali Concilium fecit? fi fubjectum, & nocentem damnavit, aliumque Pontificem delegit? Ergo Bafileenfe Concilium aut femper, aut nunquam deliquit.

Secundò. Tantum abeft, Concilij Bafileenfis Auctoritate caufam noftram pejorem reddi, ut potiùs maximum pro nobis ex illa argumentum fumatur. *Tum*, quia illius Decretis, quâ parte Auctoritatem

Pon-

Pontificiam impugnabant, omnes Viri sancti, doctrinaque præcipui adversati sunt, videlicet, S. Antoninus, S. Bernardinus, S. Laurentius Justinianus, B. Albergattus, B. Capistranus, alijque, adeò, ut ne quidem Sessionibus interesse voluerint, in quibus ea Decreta concepta & vulgata sunt, ut testatur Turrecremata paulo antè laudatus. Concilium quoque Florentinum centum quadraginta Episcoporum (inter quos Patriarcha Constantinapolitanus, ac cæterorum trium Patriarcharum Legati) & Concilium Lateranense centum quatuordecim Episcoporum, eadem Decreta execrati sunt. Ipsos Patres Basileenses adeò hujus Concilij puduit, ut confertim se Eugenio adjunxerint, abscederentque Basileâ, vix viginti, unoque Cardinali relictis; & hi ut numerum supplerent, cadavera Episcoporum, qui jam vitâ decesserant, inferri Synodo jussêre, ut à mortuis saltem suffragia impetrarent, cùm à vivis non possent. Denique tota Ecclesia Orbisque Christianus, & Decreta, & audaciam Basileensium damnavit, quando illis invitis Eugenium pro Pontifice habuit; quamvis enim Basileense Concilium Eugenium accusâsset, citâsset, damnâsset, abdicâssetque, Ecclesia tamen ac omnes Catholici damnatum à Concilio abdicatumque pro vero legitimoque coluit. Agnovit ergo Ecclesia tota, & errâsse Basileense Concilium, & nullam in Pontifices exercere Auctoritatem posse; si enim Concilium Basileense non erravit, habuitque in Pontificem Potestatem, cur ergo Ecclesia, quem Concilium damnavit, quem Concilium abdicavit, pro damnato abdicatoque non habuit? Adde, Concilium Basileense, postquam adversari cœpit Romano Pontifici, adeò discordijs, factionibus, rapinis, alijsque facinoribus fædari cœpit, sacro Conventu indignis, ut omnium confessionem in Schismaticum evaserit, illique exscindendo, velut communi mortalium malo, Principes ferro, Cælum peste armari oportuerit, quâ tandem illa rebellium acies dissipata est. Quo exemplo manifestè patuit, eandem esse Politici ac Naturalis Corporis rationem; utrumque enim quamvis floridum aliàs, vegetumquè, amisso Capite in cadaver evadit.

Dices. Basileense Concilium, quo tempore Eugenium damnavit, non fuisse legitimum.

Resp. Quæro, quam ob causam legitimum non fuerit, nisi quia ab Eugenio solutum, & Patribus majori ex parte ad Pontificem reversis? Ergo Concilium Pontifici subjacet; alioquin invicem repugnansquè

gnansque dimitti à Pontifice non posset: ergo censuerunt Patres, majorem esse Pontifici, quàm Concilio Potestatem; alioquin Concilio potiùs obtemperare, quàm Pontifici debebant: & illi potiùs, quàm huic adhærere; nunc verò, postquam Concilium deserunt, ut Pontifici se adjungant, idque totâ Ecclesiâ probante, manifestè profitentur, majorem esse Pontificis, quàm Concilij Potestatem. Quacunque ergo ex parte Basileense Concilium aspicias, constat insigne ex illo causæ nostræ patrocinium, invictumquè accedere; nunquam enim illud Sanctissimi viri (quotquot videlicet eâ ætate florebant scribebantque) nunquam Florentinum & Lateranense Concilium, imò totius Ecclesiæ consensus damnâsset, quando contra tot, ac singulis ferè Sessionibus pronuntiata Decreta, Eugenium pro legitimo Pontifice habuit, & hujus imperium Basileensium Decretis semper præhabuit. Nobis ergo militat, non Adversarijs Basileense Concilium.

Tertiò. Sessionem secundam Basileensem quod attinet, in qua decernitur: *Certum legitimúmque Pontificem Concilio subjacere*. Dico multis modis impugnari eam posse; constat enim, quo tempore habita est, Synodum Basileensem jam ab Eugenio solutam, revocatamque fuisse. Nota, Concilium diplomate Pontificio fuisse quatriduo post 1. Sessionem dissolutum, hoc est 18. Decembris Anno 1431. cùm secunda Sessio (in qua primùm Decreta Constantiensis Concilij confirmata sunt) fuerit habita post annum à prima Sessione, hoc est Anno 1432. die 15. Februarij. Causam dissolutionis ob invitatos ad Concilium Bohemos V. apud Spondanum ad Ann. 1431. n. 9. Causa ergo, cur Basileenses Sess. 2. renovaverint Decreta Constantiensis, fuit offensa ob factam dissolutionem. Si ergo Synodus à Pontifice non confirmata nullius roboris est, quanto magis nullius roboris erit, non tantùm non confirmata, sed positivè rejecta, rescissa, & improbata? Deinde ex supradictis, Sanctorumque Patrum testimonijs, quæ alibi produximus, certum est, non posse à Concilio definiri, nisi illa, ad quæ definienda à Pontifice convocatum est; & ideò Leo Primus, (a) Gregorius Magnus, (b) Paschalis II. (c) quæ in Concilijs Oecumenicis, Constantinopolitano primo, & Chalcedonensi contra Auctoritatem Patriarchæ Alexandrini decreta fuerant, irrita & inania esse voluerunt, ut alibi demon-

(a) Leo I. epist. 53. ad Pulch. (b) Gregor. M. l. 6. epist. 31. (c) Paschal. II. epist. ad Eliam, quæ habetur Tom. 2. Conc. p. 2. in fragm. Synodi V.

monstratum est. Si ergo Sancti Patres ne quidem tantorum Conciliorum auctoritate, qualia Constantinopolitanum, & Chalcedonense, moveri potuerunt, ut admitterent, quæ contra auctoritatem Patriarchæ Alexandrini decreta fuerant; quanto minùs admisissent, quæ Concilium Basileense contra Romani Pontificis? An pejor causa, minorque reverentia Pontifici maximo, quàm Alexandrino Patriarchæ? aut major Basileensi Concilio, quàm Constantinopolitano & Chalcedonensi auctoritas, ut quod ista in Patriarcham non poterant, istud posset in Romanum Pontificem? Nihil ergo ex Decretis secundæ Synodi Basileensis contra superioritatem Pontificis Romani deduci potest: idemque dicas ad alias Sessiones, in quibus multa Pontificiæ Potestati contraria statuta sunt.

Quartò. Ad Sessionem 16. in qua Eugenius Bullas & Diplomata à se contra Concilium edita, *nulla & inania fuisse declarat: ipsum verò Concilium fuisse legitimè incboatum, legitiméque continuatum*; multa responderi possunt. Cardinalis enim Turrecremata omnium conscius, testisquè oculatus negat eas Bullas Eugenij, sed à Cardinalibus quibusdam expeditas, Pontifice decumbente, ærumnis morboque confecto: (a) *Andreas*, inquit, *Venetus, Dominij Venetorum tunc Orator, & aliqui Domini Cardinales, timentes futurum magnum scandalum in Ecclesia, minati sunt Domino Eugenio, nisi Bullas illas adhæsionis concederet, ipsum solum recedentes relinquerent; unde præfato Domino in lecto decumbente, præfati Domini referuntur Bullas illas taliter qualiter expedivisse, & misisse Basileam.* Neque hoc novum in Eugenio, cujus testimonio (b) constat, prolixiores illas litteras, quæ in ipsius defensionem ad Universos Christi fideles inscriptæ sunt, quæque Sessione 16. recitantur, subornatas esse. Deinde certum est, quæ Eugenius in favorem Basileensium scripsit, omnium gravissimo metu, qui in hominem cadere possit, etiam constantissimum, expressa fuisse. Armis domi forisq; obsidebatur: Principes omnes ab eo defecerant: Sigismundus tantùm animi pendebat: Roma capta: Cardinales offensi: Schisma jam ferè conflatum, minæque omnium, qui supererant, defectionem inclamantium, nisi Basileensibus annueret. Quis rogo major metus injici poterat? aut quis pro validis agnoscat, toties negata, ac tandem tanto metu concessa?

An

(a) Turrecrem. lib. 2. cap. 100. (b) Vide Sess. 16. & Spond. ad Ann. 1433. n. 23. & 24.

An jure meritò non hìc cum magno Athanafio (a) dicas? *Non eft cenfenda ejus fententia, quam minæ & terrores extorferunt; fed ea, quam protulit, cùm liberos haberet affectus.* Denique licèt Eugenius omnes Bullas revocaverit, quibus Concilium Bafileenfe folvi jubeat, vitandique Schifmatis causâ Concilium ratum legitimumquè effe voluerit; nunquam tamen Decreta confirmavit, quæ contra Pontificiam Dignitatem edita in Concilio fuerant; aliud enim eft, Concilium effe verum legitimumquè, aliud omnia, quæ in Concilio facta funt, legitimè facta effe; nam & Concilium Conftantinapolitanum, & Chalcedonenfe, & Conftantienfe legitima erant, & tamen non omnia, quæ in illis decreta funt, Leo, Pelagius, Gregorius, Martinus approbârunt, ut fuprà notatum eft. Et quàm multa illegitimè invalidèquè fiunt à legitimo veroquè Principe? non ergo fequitur, approbato concordiæ causâ Befileenfi Concilio, omnia quoque, quæ in illo facta funt, ab Eugenio approbata effe. Teftatur id Cardinalis Turrecremata, qui Eugenij verba in Concilio Florentino differentis recitat. (b) *Eugenius*, inquit, *Florentiæ in Difputatione publica refpondit ita dicens*: *Nos quidem progreffum Concilij approbavimus, volentes ut procederet, ut inceperat; non tamen approbavimus ejus Decreta. Et in hoc fapientiffimè fecit; quis enim nifi imprudentiffimus Princeps approbaret Decreta, quæ nunquam vidiffet, aut quæ priùs non examinâffet, fi in eis minùs rectum, aut minùs verum, aut minùs expediens reperiretur?* Lege totam Eugenij Bullam, quæ feffione 16. recitatur, & ne verbum quidem inveniens, quo dicatur Bafileenfium Decreta confirmari; imò, quod efficaciffimè convincit, Legati ab Eugenio miffi, rogatiquè, ut Decreto Conftantienfi de fubjectione Pontificis fubfcriberent, fubfcripferunt (uti exprefsè habetur feffione 17.) *nomine proprio* privatoquè; non verò ut Legati Pontificis; quod evidentiffimo argumento eft, aliam fuiffe Eugenij mentem; alioqnin quid opus erat proteftari, fe id *nomine proprio*, non verò nomine Eugenij præftare velle? Idipfum teftantur (c) Turrecremata, & (d) Spondanus. Et hæc funt, quæ de Bafileenfi Concilio dicenda habui ftudio curâquè veritatis.

II. *Opponit* 13. (e) Univerfitatem Parifienfem, totamquè Gallicanam Ecclefiam, ac præcipuos hujus Ecclefiæ ac Univerfitatis Doctores præferre Concilij Auctoritatem Auctoritati Pontificiæ. *Refp.*

(a) S. Athanaf. epift. ad folit. Vitam agentes. (b) Turrecrem. Sum. de Eccl. lib. 2. cap. 100. (c) Turrecrem. lib. 2. cap. 100. (d) Spond. ad ann. 1434. n. 2. (e) Maimb. cap. 25. fol. 253.

Resp. Primò. Equidem asserere non possum, quid modò Universitas Parisiensis, & Ecclesia Gallicana de hac re sentiant; video enim omnes in Regis obsequium spectare, nullâ Canonum, nullâ Ecclesiasticæ libertatis carâ, nec tam ex ratione, quàm metu præmijsq; pendere: & quid mirum, etiam scholas gratiæ & favori cessisse, si templa cesserunt? scribunt ergo calamo Doctores, quod Episcopi docent exemplo. Cæterùm paucos ante annos non hanc Ecclesiæ Gallicanæ, & Universitatis sententiam fuisse, graves testantur & oculati scriptores; nam Anno 1662. die 12. Decembris Parisijs in Collegio Claremontano Patres Societatis contra Hæreses & Schisma sæculi X. hanc Thesin publicè exposuerunt, defenderuntque, videlicet: *Datur in Ecclesia Romana Controversiarum Fidei Judex infallibilis, etiam extra Concilium Generale, tum in quæstionibus juris, tum facti; unde post Innocentij X. & Alexandri VII. Constitutiones, Fide divinâ credi potest, librum, cui titulus Augustinus Jansenij, esse hæreticum, & quinque propositiones ex illo excerptas Jansenij esse, & in sensu Jansenij damnatas*. In hac thesi agitur quidem de sola Pontificis infallibilitate, sed ex illa apertè sequitur, Concilium non esse supra Pontificem; si enim Papa etiam extra Concilium in rebus Fidei errare & falli non potest, ergo nec corrigi, nec judicari à Concilio potest, & consequenter nec Concilio subijcitur. Patres ergo Societatis, quamvis Parisijs essent, & Parisijs docerent, non crediderunt, mentem esse Universitatis Parisiensis, aut Ecclesiæ Gallicanæ, ut Concilium Pontifici præferatur; quis enim credat aut ignorâsse illos Ecclesiæ Gallicanæ sententiam, aut contempsisse? nisi fortè dicas, aliam illorum temporum, aliam istorum conditionem esse; tunc enim fortiter contra Iansenium scribebatur, quia quid Iansenio aut placeret, aut displiceret, parùm intererat: nunc verò aptari calamus debet Regio favori, oportetquè Pontificis Auctoritatem ex Principis gratia metiri. Alia quamplurima omitto, quæ sequenti Dissertatione prolixè dicentur.

Resp. Secundò. Sed ut dixi, parum mihi curæ est, quid modò Ecclesia Gallicana sentiat; quærimus quid olim senserit, quando videlicet illibata innocensque florebat, veritatis, non gratiæ anxia, nec ad Regis arbitrium suspensa. Eam pro nobis stetisse, sequentia clarè ostendunt.

Nam *Primò* Anno CCCCXCVIII. mortuo Anastasio Pontifice Maximo delectus est Symmachus Romanæ Ecclesiæ Diaconus. At

At Feftus è primis Senatoribus corrupto pecunijs Clero, magnam ejus partem fibi adjunxerat, & fuffragia pro Laurentio S. Praxedis Archipresbytero paraverat, eodemque die Symmacho oppofuerat, emptâ auro electione. Creditum eft, id datum à Fefto Anaftafij Imperatoris Eutychiani gratiæ, cui, cùm Conftantinopoli Anaftafij Pontificis Legatum ageret, pollicitus erat, fe acturum, ut Roma Henotico fubfcriberet. Cùm ergo Schifma in Urbe flagraret, nec partium ftudia componi poffent, itum ad Theodoricum Regem, qui pro (a) Symmacho, quippe pluribus votis electo, fententiam dixit: nec id jure factum, fed neceffitate ac meliorum defperatione, deque partium confenfu. Feftus judicie victus ad fraudes & calumnias vertitur. Multa Symmacho flagitia impofita, præfertim adulterij, utque Pontificatu abfolveretur, à Theodorico petitum. Is Epifcopum deftinavit, qui criminationes, caufamque Symmachi examinaret, fed vociferante (b) Clero, id contra Canones fieri, nec ab alio judicari Pontificem, quàm à S. Concilio poffe, imò ne à Concilio quidem, nifi illud Pontifex convocâffet; Symmachum rogat, Concilium indicat. Is Regi affenfus Romam centum & quindecim Epifcopos vocat, feque eorum judicio fponté fubmittit. Audi acta Synodi Palmaris; fic enim tefte Anaftafio in Honorio, Porticus Bafilicæ S. Petri Palmaria dicebatur: *Memorati Pontifices* (quos videlicet Theodoricus ad Synodum invitaverat) *fuggefferunt Regi, ipfum Symmachum, qui dicebatur impetitus, debuiffe Synodum convocare, fcientes, quia ejus Sedis primum Petri Apoftoli eft meritum, vel Principatus, nec antcdictæ Sedis Antiftitem minorum fubjacuiffe judicio. Sed Potentiffimus Princeps ipfum quóque Papam in colligenda Synodo voluntatem fuam demonftrâffe fignificavit &c.* Sed cùm in Synodo nullus fieret difceptandi finis; Symmachus moræ & contentionum feffus, quamvis tertiò vocatus negat, fe ampliùs velle judicio fifti, & minorum, quibus nullum in fe jus effet, fententias experiri; nec Patres abnuerunt, quorum ad Regem fcribentium hæc funt verba: (c) *Nobis quid facere poffimus, non remanfit, nec invitum ad difceptationem noftram adducere poffumus; nova res eft, Pontificem Sedis iftius apud nos audiri, nullum conftat exemplum &c.* Inhorruit Gallia, ubi Reum Pontificem audijt, multoquè magis ubi Concilium judicâffe. Ergo omnium nomine ad Feftum, Sym-

(a) Anaftafius in Symmacho (b) V. Tom. 4. Concil. edit. Parif. & Maimb. de Schifm. Occident. lib. 5. fol. 295. Caffiodor. in chron. Anno 500. (c) V. Tom. 4. Concil. edit. Parif. fol. 1330. & feqq.

Symmachumq; Romani Senatûs Capita hæc Avitus Episcopus Viennensis scribit: (a) *Dum de causa Romanæ Ecclesiæ anxij nimis ac trepidi essemus, utpote nutare statum nostrum in lacessito vertice sentientes, quos omnes una criminatio percusserat, si statum Principis obruisset. In Sacerdotibus cæteris potest, si quid fortè nutaverit, reformari; at si Papa Urbis vocatur in dubium, Episcopatus jam videbitur, non Episcopus vacillare. Sanctorum voce patet, Pontificum dignitatem Sedis ejus sanctam toto Orbe Venerabilem, dum illic, quidquid fidelium est, ubique submittitur, dum totius Orbis Caput esse dignatur; de qua mibi videtur dictum per Prophetam: si hæc humiliabitur, ad cujus confugietis auxilium, & ubi relinquetis gloriam vestram. Non facilè datur intelligi, quâ vel ratione, vel lege ab inferioribus eminentior judicetur, quod Synodus ipsa venerabilis laudabili Constitutione prospiciens causam, quam (quod salvâ reverentiâ dictum sit) penè temerè susceperat inquirendam, divino potiùs servavit examini.* En tibi Gallicanæ Ecclesiæ sententiam doctrinâ ac pietate florentis, quippe sub tempora baptizati Clodovæi: *Non posse Romanum Pontificem in dubium seu judicium vocari: Illi quidquid est fidelium, submitti, esse totius Orbis Caput, & temerè à Synodo judicari, sed Divino tantùm examini servari.* Ita Galliæ Antistites ante mille centum & octoginta annos sensêre. *Nequè*, dicas, *id tantùm de Synodo particulari intelligendum esse, non verò de Synodo Oecumenica*. Respondeo, vanum esse hoc effugium, omnes enim rationes, sacræq; auctoritates, quæ probant Pontificem particulari Synodo, probant etiam Oecumenicâ esse superiorem: & citati Patres Gallicani expresse fatentur, Romanum Pontificem *Divino tantùm examini servari*; quod falsum esset, si Oecumenico Concilio subjaceret. Et ita, quod maximi momenti est, Ennodius sensit; is enim & Gallus erat, nec ignorare poterat mentem Ecclesiæ Gallicanæ, eodemq; tempore vixit, quo Synodus agebatur, & pro Symmacho eloquentissimè scripsit, tantoq; pretio apud Patres Synodi Romanæ Apologeticum fuit ab eo conscriptum, ut redigi voluerint inter acta Synodalia, & pro doctrina Synodali ab omnibus haberi. Audi acta ipsius Synodi: *Eo recitato libello, & ab omnibus consonâ voce comprobato, sancta Synodus dixit: hæc futuris temporibus reserventur, átque ab omnibus teneantur, & ab omnibus serventur: hic libellus integerrimè synodaliter ab omnibus teneatur, atque inter quartæ & quintæ Synodorum actiones interponatur, quia Synodali auctoritate conscriptus est, & roboratus. Ad quæ omnes ter unâ voce responderunt, ut fiat rogamus.* Jam verò cùm tantæ sit auctoritatis Apologeticum Ennodij, audi

(a) S. Avitus Episc. Viennens. ep. 2. communi omnium Episcoporum Galliæ nomine apud Sirmond. in Ennod.

audi quid ipfe fentiat de Pontificis Poteftate nulli humano judicio obnoxiâ: *Aliorum hominum caufas DEUS voluit homines terminare, fed Sedis iftius Præfules fuo fine quæftione refervavit arbitrio: voluit B. Petri Succeffores Cœlo tantùm debere innocentiam. Dicas forfitan: omnium animarum talis erit in illa difceptatione conditio. Replicabo, uni dictum: Tu es Petrus, & fuper hanc petram ædificabo Ecclefiam meam*. Si ergo DEUS Romanos Pontifices *fuo foli arbitrio refervavit*; fi voluit *Cœlo tantùm debere innocentiam*, patet illos Oecumenico Concilio minimè fubdi; alioquin falfum effet, eos *foli Divino arbitrio refervari*, & *Cœlo tantùm innocentiam debere*. Id verò tam clarum eft, ut ipfe Maimburgus tum Ennodij, tum Antiftitum Galliæ, quorum voces Avitus Viennenfis calamo expreflerat, teftimonijs victus libro quarto de magno Schifmate Occidentis *fol.* 307. in hæc verba proruperit: *Par l'hiftoire même de Symmachus il eft tout evident, que le Concile de Rome, toute l'Eglife Gallicane, Ennodius & les Canons rapportez dans le Decret de Gratien avoient déjà decidé plus de neuf cents ans auparavant, que c'eft à Dieu feul, qu'on doit referver la connoifance, & le jugement des crimes, qu'on pourroit imputer aux Papes, & confequentement qu'il n'y à Perfonne, qui ait droit de les juger, ny de les depofer, fi ce n'etoit, qu'ils fuffent Heretiques, car il eft certain, qu'en ce cas ils ne feroient plus Papes*. Hoc eft: *Ex ipfa Symmachi Hiftoria certiffimum eft, tam Concilium Romanum, quàm Ecclefiam totam Gallicanam, Ennodium, Canonéfq; à Gratiano citatos jam ante nongentos annos decidiffe, folius DEI judicio cognitionem, fententiámq; eorum criminum refervari, quæ Romanis Pontificibus imputantur; & proinde nulli mortalium fas effe fententiam contra illos dicere, eifq; Pontificatum abrogare, nifi fortè Hærefi tangerentur, tunc enim certum eft, eos ne Pontifices quidem effe*. Hactenus Maymburgus, cùm adhuc innocenti calamo fcriberet, nec præmijs capto, & hoc ipfo exemplo utitur, ut oftendat: *Non licuiffe Concilio Conftantienfi Joannem XXIII. Pontificatu exuere, idque Senatum Regium cenfuiffe*. Si ergo ex fententia Caroli VII. Galliarum Regis, ejufq. Senatûs, ac etiam ipfius Maimburgi non licuit Oecumenico Concilio etiam tempore Schifmatis, etiam in dubium Pontificem fententiam ferre, quantò minùs licebit in unicum, verum, indubiumquè? Sed ut dixi, hæc Maimaurgus fcripfit pace inter Pontificem, Regemque florente; ubi turbata eft, animum ac fententiam mutavit, Regique acceffit, non quòd hujus caufa melior, fed quia vicinior, potentiorquè, ficq; pretium ex propinquo paratius. Ergo five Concilium Romanum, five Gallicanam Ecclefiam, five Ennodium & Maimburgum æquè Gallos interroges; Papa omni Concilio fuperior.

Secundò.

Secundò. Facit pro hac nostra sententia egregium Ennodij Galli (qualem se sæpè profitetur) testimonium modò recensitum.

Tertiò. *Anno DCCC*, Cùm Carolus Magnus Romæ ageret, & Leonem III. criminibus, quæ ab Æmulis objectabantur, in Synodo purgari vellet, Antistites maximâ & præcipuâ parte Galli (ut testatur Anastasius in vita Leonis) in hæc verba exclamârunt: *Nos Sedem Apostolicam, quæ est Caput omnium Ecclesiarum, judicare non audemus. Nam ipsa nos omnes, ipsa à nemine judicatur, quemadmodum antiquitus mos fuit*. Ita Anastasius in vita Leonis. Si à nemine judicatur, ergo neque à Concilio Oecumenico; & nota ea verba: *Sicut antiquitùs mos fuit*. Nostra ergò sententia jamdudum Antiquitati commendata fuit, nec uti falsò supponit Maimburgus, modò tyrocinium egressa.

Quartò. *Anno circiter* 1004. Ivo Carnotensis epist. 183. *Judicia Romanæ Ecclesiæ à nemine retractari possunt; & si quis aliquando hujus Ecclesiæ Auctoritate prægravatum se sentiat, non debet in Ægyptum descendere propter auxilium, sed ab ipsa ad ipsam confugere, & inde expetere levamen, unde se conqueritur accepisse gravamen*. Si ergo *Judicia Romanæ Ecclesiæ à nemine retractari possunt*; si *ab Ecclesia prægravatus ad nullum alium recurrere*, ergo Concilium non est supra Papam, alioquin *hujus judicia retractari possent*, & prægravatus à Pontifice, non ad hunc redire teneretur, sed posset ad Concilium provocare.

Quintò. *Anno circiter* 1300. S. Thomas Aquinas, qui Parisijs didicit, docuitquè, & quo Universitas Parisiensis neminem habuit doctrinâ & sanctitate majorem; is opusculo contra impugnantes Religionem capite 4. ita loquitur: *Papa habet immediatam jurisdictionem in omnes Christianos, quia Romana Ecclesia nullis Synodicis Constitutis cæteris Ecclesijs prælata est, sed Evangelicâ voce Domini & Salvatoris nostri primatum obtinuit, & illa, quæ Sancti Patres determinaverunt esse juris positivi, sunt relicta sub dispositione Papæ, ut possit ea mutare vel dispensare secundùm opportunitates temporum vel negotiorum. Sancti enim Patres in Concilijs congregati, nihil statuere possunt, nisi Auctoritate Romani Pontificis interveniente, sine qua etiam nec Concilium congregari potest*. Et *quæst. de Potest.* a. 4. ad 3. *Romanus Pontifex hoc suâ Auctoritate potest (hoc est, interpretari Symbolum) cujus Auctoritate solâ Synodus congregari potest, & à quo sententia Synodi confirmatur, & ad ipsum à Synodô appellatur. Quæ omnia patent ex Gestis Chalcedonensis Synodi. Nec est necessarium, quòd ad ejus expositionem congregatur Universale Concilium; cùm quandóq; id fieri prohibeant belli dissidia, sicut in 7. Synodo id legitur, quòd Constantinus Imperator dixit, quòd propter imminentia bella Universalem Synodum congregare non potuit, sed tamen illi, qui convênerunt, quædam dubia in Fide exorta sequentes sententiam Agathonis determinaverunt*.

Sextò. Sanctus quoque Bonaventura Clariffimum Univerfitatis Parifienfis Lumen, & de quo Joannes Gerfon ejufdem Univerfitatis Cancellarius veriffimè dixit: (a) *Nunquàm talem Doctorem habuiffe ftudium Parifienfe*. Hic, inquam, Seraphicus Doctor de Cœlefti Hierarchia p. 2. c. 1. *Summus Pontifex, penès quem prima in terris refidet Auctoritas, non à Rege, non à Principe Sæculari, non ab homine judicatur, fed folius DEI judicio refervatur*.

Septimò. Extollunt Moderni Galli Decreta Concilij Conftantienfis, ac præfertim Patres Conventûs Parifienfis, ut proinde hujus Concilij doctrina dici poffit doctrina modernæ Ecclefiæ Gallicanæ: at Patres Concilij Conftantienfis negant Concilium effe fupra certum & indubitatum Pontificem, idq; patet ex eo, quòd quoties Poteftatem Concilio in Pontificem tribuunt, toties claufulam taxativam & reftrictivam apponunt, videlicet: *In his, quæ pertinent ad Fidem & extirpationem dicti Schifmatis; fuper præmiffis, aut ad ea pertinentibus, pro Unione Ecclefiæ &c.* Planè hæ reftrictiones apertè fignificant, in alijs cafibus, quando videlicet nec Schifma eft, nec dubius Papa, nullam effe Concilio Poteftatem; exceptio enim firmat regulam in contrarium, quemadmodùm fi Epifcopus dicat: *Concedimus Petro facultatem audiendi Miffam in facello domeftico durante morbo*, hoc ipfo innueret, morbo finito, facultatem quoque fublatam: Sicque Henricus Spondanus quamvis Gallus & Epifcopus Apamienfis in Annalibus Ecclefiafticis intelligendum effe Concilium Conftantienfe difertè, multifque in locis profitetur: præcipuè verò ad *Annum* 1415. *n*. 54. & ad *Annum* 1418. *n*. 5. cujus verba pofteà exfcribemus. Sed præfertim Concilium fuam mentem expreffit, quando die 11. Septembris Anno 1417. ante Seffionem 40. poft trium Obedientiarum Unionem, cùm tres Nationes Italica, Hifpanica, & Gallica vellent priùs certum Pontificem eligi, quàm ad Decretum Reformationis procedi; Germanica verò contenderet, præmittendam Reformationem, tandem acquievit Germanica tribus alijs Nationibus, idque jure meritò, quid enim magis ad Reformationem neceffarium, quàm tolli Schifma, & reddi Ecclefiæ Unionem? *Poft quæ*, fubjungunt acta, (b) *fuerunt factæ diverfæ formæ Decreti ad hoc; ac tandem fuit dictum, quòd Papa electus ligari non poterat*; ita habetur in 4. Manufcrip tis Codicibus à doctiffimo Schelftrato editis, relatifque in actis & Geftis Concilij Conftantienfis. Si Papa à Concilio ligari non poteft; fequitur ergo Concilium non effe fupra Pontificem, ideò enim adverfarij Concilium Pontifici præponunt, ut ligari, judicariq; à Concilio poffit; at Con-

(a) Gerfon de lib. Leg. confid. 5. p. 2. (b) Schelft. in Actis & Geftis Conc. Conft. fol. 268.

Concilium Constantiense negat id fieri posse. Eâdem die, mense, & anno in Protestatione à tribus Nationibus (quarum florentissima Natio Gallicana, ut ex actis patet) contra Germanicam editâ, & communi nomine à Cardinali Pisano lectâ, cujus initium: *Audite hæc omnes gentes*, circa medium hæc habentur: *Si ante dictam provisionem Ecclesiæ de Pastore, aut saltem modi electionis illius, suppositis hujus Concilij Decretis, quibus omnia iura circa electionem Summi Pontificis edita dicuntur esse suspensa, sequeretur Ecclesiam DEI esse sine Capite, & sine Lege, & Ecclesia in periculo remaneret, quia vix congregaretur indubitatum Concilium deficiente Capite, ad quod pertinet convocare.* Quomodò ergo Concilium est supra Papam, quando ne quidem est Concilium, multoq; minùs habet Auctoritatem Conciliarem, deficiente Papâ? Quomodò sustineri potest, Auctoritatem Concilij esse immediatè à Christo, si ne Concilium quidem esse aut dici potest, Pontifice sublato, eiquè Auctoritatem non præstante? Quod si defectu Pontificij consensûs Concilium evadit nullum, multò magis erit nullum, Papâ expresè contradicente; plus enim est, positivè contradicere, quàm tantùm non consentire. Rursus in Bulla Martini V. sacro approbante Concilio factâ, quæ habetur Sessione ultimâ, inter alias propositiones, quæ aliquem suspectum Hæresis reddunt, etiam hæc ponitur: *Papa canonicè electus non est successor Petri, nec habet in Ecclesia DEI supremam Auctoritatem.* Agnoscit ergo Concilium, supremam in Pontifice Potestatem, atqui suprema non esset, si Concilio subjaceret; quemadmodùm in statu Democratico, qualis erat Respublica Romana, & hodiè Helvetica, nemo dicet supremam Potestatem esse pênès Consulem, sed penès Comitia Popularia. En tibi Concilium Constantiense, ipsamque Ecclesiam Gallicanam, præcipuam videlicet illius Concilij partem sententiæ nostræ subscribentem!

Octavò. Insigne Ecclesiæ Gallicanæ testimonium habemus in protestatione, quam ea ante Sessionem 40. Concilij Constantiensis contra Nationem Germanicam edidit, quodquè modò antè retulimus.

Nonò. Anno 1441. Carolus VII. Francorum Rex celebrato apud Biturigas Galliæ Præsulum Conventu, missâque ad Eugenium IV. legatione, cujus Princeps Episcopus Meldensis, non solùm Eugenium pro vero Pontifice agnovit, respuitquè Decreta Basileensia, verùm etiam Pontificis Romani supra Concilium Auctoritatem palàm testatus est; verba Meldensis Episcopi hæc sunt. *Nimio fervore resistendi ad hanc infamiam devenerunt* (Basileenses videlicet) *quòd supremam Potestatem in uno supposito consistere denegant, sed eam in multitudine, quæ citò in diversa scinditur, collocant, & sic*

 pulcher-

pulcherrimam Ecclesiæ Monarchiam, quæ Christianos hucúsq; tenuit in Unitate Fidei, in Una professione Religionis Christianæ, in Uno ritu Sacramentorum, in Una observantia mandatorum, in eisdem cæremonijs divini cultûs, atque pacem & tranquillitatem asseruit, nunc abolere contendunt, nobilissimam Politiam, quæ beatitudinem cælestem habet pro fine, ad Democratiam vel Aristocratiam redigentes. Et hoc animadvertens præfatus Rex Christianissimus vehementi dolore ingemiscit, ac remedia ubiq; perquirit, ac deniq; consulto Prælatorum &c. Observa, quâ Galli censurâ nostram ab Adversariorum sententia distinguant; Adversariorum enim sententiam, quæ Concilium Pontifici subdit, ac perfectam Ecclesiæ Monarchiam statuit; (a) *Pulcherrimæ Monarchiæ, Unitatis, Fidei, ac Religionis Christianæ, Obedientiæ, Pacis, ac Tranquillitatis* Matrem appellant; quid poterat luculentiùs à Gallis dici? aut quis unquàm sententiam nostram pulchrioribus encomijs, Adversariorum verò graviori censurâ notavit? Neq; hæc solius Regis aut Episcopi Meldensis sensa fuêre, sed ut in eâdem Oratione habetur: *Ex Consulto Prælatorum, & aliorum multorum Sapientum Regni sui, &c.* Hæc Gallus perorabat.

Decimò. Anno MDXIII. Ludovicus Galliæ Rex Legatos suos Cardinalem videlicet Sanseverinum, Claudium Seisellum electum Episcopum Massiliensem, ac Ludovicum Fourbin ad Concilium Lateranense mittit, qui exhibitis Regijs litteris professi sunt: *Galliæ Regem, Concilio Pisano ac omnibus in eo peractis renuntiare: Concilio verò Lateranensi tanquam Legitimo, Unico, Indubitato & Oecumenico adhærere, & quàm primùm fieri poterit, effecturum, ut aliqui Prælati & insignes viri nomine Ecclesiæ Gallicanæ cum sufficienti mandato submittantur, qui Concilio Lateranensi adhæreant & assistant, quemadmodùm cæteræ Nationes.* Idemq; Claudius Massiliensis Episcopus publicis instrumentis & litteris, (b) quas Concilio sequenti anno exhibuit, palàm fecit, ostenditquè: *Cabilonensem, Lexoviensem, Ambianensem, Engolismensem, & Laudunensem Episcopos unà cum aliquot Doctoribus in Theologia, & Utróq; Jure iter ad Pontificem sumpsisse, ad renuntiandum Pisano Conventui, & adhærendum Lateranensi Synodo.* In hoc autem Concilio, quod Galli pro Vero & Oecumenico habuêre, Sessione 10. pronuntiatum est: *Solum Romanum Pontificem pro tempore existentem Auctoritatem super omnia Concilia, plenámq; Potestatem habere Conciliorum indicendorum, transferendorum, ac dissolvendorum, idquè ex sacrarum litterarum testimonio, dictis Sanctorum Patrum, Sacrorúmque Canonum Decretis constare, &c.* Et quamvis per modum

(a) Habetur tota Oratio Episcopi Meldensis apud Raynald. ad ann. 1441. ex Codice Vaticano 4177. descripta. (b) V. acta Concilij Sess. 8. & 9. Spondan. ad ann. 1514. n. 3.

modum Dogmatis definitum non fuerit, negari tamen haud potest, maximæ auctoritatis hanc doctrinam esse, utpote in Concilio Universali assertam, probatam, & cui nullus Episcoporum resistere est ausus.

Undecimò. Hanc ipsam veritatem agnovit, ac sæpè in suis professus est Henricus Spondanus Natione Gallus, dignitate Episcopus, doctrinâ eximius, patiq; pietate ac honorum contemptu, sicque adulationis expers, quam nemo gratis exercet. Is ad Annum 1415. n. 16. ubi agit de Sessione 4. Concilij Constantiensis, ita loquitur: *Hoc Decretum Sessionis 4. accipiendum est de tempore Schismatis, cùm dubitaretur, quis verus esset Pontifex; de quo semel dicimus, cùm apud diversos pluresq; ejus sæculi auctores reperitur assertum, Concilium esse supra Pontificem, Papam subesse Ecclesiæ, intellexisse omnes (si verba eorum diligenter expendantur) intelligendúmq; omninò esse, quando agitur de fide aut tempore Schismatis, quoniam si Papa fortè fieret hæreticus, desineret esse Papa, tempore verò Schismatis incertus est: Ecclesia autem nec unquam labi in hæresin potest, nec ejus auctoritas est unquàm incerta*. Et ad annum 1418. n. 5. *Quæ ambiguè dicta fuerant de Auctoritate Concilij supra Pontificem, & de Potestate reformandi Ecclesiam, tam in Capite, quàm in Membris, ut sonare videntur, absolutè sumptas nullo modo Martinus agnoscere, aut probare voluit, utpotè contrarias existimatas & praxi antiquioris Ecclesiæ, & collatæ à Christo Domino Petro, ejúsq; Successoribus Auctoritati ac Potestati, ipsiquê demum naturæ rei, quâ Caput debet Membra regere, non regi à Membris, &c.* Hæc Spondanus, cui utique nemo unquam imputabit, aut ignorâsse illum Ecclesiæ Gallicanæ sententiam, aut ab ea descivisse. Cabassutius Anno 1680. (biennio antę Declarationem Parisiensem) Gallus Aquisextiensis in Notitia Cōnciliorum f. 508. cum privilegio Regis edita, postquam probâsset Decreta Concilij Constantiensis esse intelligenda de casu Schismatis, *bis duobus seclusis casibus (Hæresis & Schismatis) Papa non subest Potestati coactivæ ullius Concilij*, probatque auctoritate Conciliorum Sinuessani, Romani sub Symmacho, & Calcedonensis Act. 1. contra Dioscorum. Gaballinus Gallus l. 5. de Jure Canonico, *Generalia Concilia sine Auctoritate Pontificis errâsse constat etiam præsidentibus ejus Legatis, quoties ejus commonitorium, aut instructionem secuti non sunt, ut in Ephesino Latrocinale, Ariminensi, Sirmiensi &c. Unde colligas definitionem Pontificiam per se solam sufficere, & auctoritatem Synodis universalibus tribuere, quam ex se solis, & secluso Romano Pontifice non haberent*. Eadem habet Raynaudus: in L. αὐτὸς ἔφα puncto 14.

Duodecimò. Ipse Maimburgus infestus adeò Romanæ Sedi, seu nondum adulatione corruptus, seu veritati cedens; idipsum apertissimè professus est in libro de Magno Schismate Occidentis lib. 5. fol. 307. ubi cùm longâ oratione, & exemplo Symmachi Papæ, quod suprà retulimus, ac præsertim auctoritate Ecclesiæ Gallicanæ tunc temporis sanctitate ac doctrinâ eximiæ ostendisset: Pontificem Romanum nullius Synodi, sed solius DEI judicio subjacere, hæc tandem verba ex suo adjungit: *Manifestum omninò est, exemplo Synodi Romanæ, testimonio Ennodij, Ecclesiæ Gallicanæ, sacrorúmque Canonum à Gratiano citatorum, jam supra nongentos annos decisum esse, soli DEO judicium reservari eorum criminum, quæ Pontifici Romano imputantur, sicque nulli Mortalium fas esse Pontificem judicare, aut eum Pontificiâ dignitate exuere; solâ hæresi exceptâ, quam si incurrat, certum est, illum nec dici, nec esse Pontificem posse*. En tibi & Ecclesiæ Gallicanæ, & ipsius Maimburgi menifestam sententiam! quam si posteà Maimburgus mutavit, non causæ hoc vitium, quæ semper eadem est, sed animi fuit, indignatione in Pontificem, amore in Principem, & cupiditate præmiorum capti, aut si hæc omnia defuêre, (nec enim mortuum judicaverim) eum societas Aulæ corrupit, ardorque non tam vera scribendi, quàm grata & placitura. Miserum si tam brevi, fluxoque pretio calamum locavit, & tempori, non æternitati scripsit. Plura dici possent, quibus Ecclesiam Gallicanam pro nobis stare palàm fieret; sed id totâ Dissertatione quartâ ex professo, & luce meridianâ clariùs demonstrabitur.

III. *Opponit* 14. (a) Totum est nobilius parte, & corpus est nobilius membro, idq; non tantùm lumine naturali evidens est, sed etiam sancti Patres testantur: S. Augustinus de Baptismo: *Totum suis partibus optimè præponitur*. Et S. Hieronymus epistolâ ad Evagrium: *Major est auctoritas Orbis, quàm Urbis*. Atqui summus Pontifex cùm sit Caput, est etiam pars, & membrum Ecclesiæ, ergò Ecclesia & consequenter Concilium, quod Ecclesiam repræsentat, est nobilior, & superior Pontifice.

Resp. Si ità est, ergo & Synodus Diæcesana est supra Episcopum, & Exercitus supra Ducem, & Capitulum supra Abbatem, quia Episcopus est Caput suæ Ecclesiæ, & Dux Caput Exercitûs, & Abbas Caput Capituli, poteritq; Synodus Episcopos deponere, Exercitus Duces, Capitulum Abbates judicare, punire, ac etiam deponere; quæ si admittantur, quis non videt solvi omnem Ecclesiasticam, humanamq; disciplinam? nam si semel hæc potestas subditis permittatur, sive sigillatim sive collectim sumptis,

(a) Maimburgus cap. 25. fol. 242.

sumptis, nunquam causa deerit obtrectandi. Imò hoc Maymburgi Principium ejus potiùs sententiam destruit; quippe Capitis officium est, non solùm singula ac separata Membra gubernare, sed universum collectumq; Corpus: sicut & Belli Imperator non singulis tantùm militibus, aut manipulis, sed Universo Exercitui imperat, præscribitque quid agere, quid omittere oporteat; & tunc primùm collabi Imperium Romanum cœpit, quando Exercitus deligendi, deponendiq; Imperatoris sibi jus vendicavit; tuncq; florentissimum stetit, quando, ut sub Octaviano Augusto contigit, Unus Omnibus imperabat immuni ac securâ Majestate; quod si aliquando penès Senatum Romanum Imperium stetit modicâ adhuc Republicâ id fuit; nam dilatatâ, & Orbem complexâ nunquam bellis civilibus jactari desijt, donec summâ rerum Unus potiretur: Idem dicas de Ecclesia toto Orbe diffusa, quæ toties turbata est, ac discordijs scissa, quoties Pontificis Imperium aut respuit, aut excussit; testes Græcia, Anglia, Germania; nec ulla Hæresis prodijt, quæ non simul, eodemq; tempore DEO rebellis & Pontifici fuerit: ipsa Concilia cùm imperare, non obsequi maluerunt, quantas in Ecclesia, & implacabiles tempestates concitârunt? nec priùs composita, quàm redditâ Pontifici obedientiâ, idque in Pisano, & Basileensi Concilijs palàm fuit; ergo ut dixi, tam non potest pax in Ecclesia, & Concilijs esse, nisi Pontifici submittantur; quàm in Exercitu, nisi uni pareat Imperatori, seque regi patiatur; aut in Corpore, nisi à Capite sustentetur, motumq; accipiat; est ergo, ut dicebam, de ratione ac bono Corporis, ut regatur à Capite, non ut regat, & ideò semper magis Corpori consultum est, ut qualecunque Caput habeat, etiam ægrum & infirmum, quam nullum; & pessimus is Medicus foret, qui deponi Caput, & truncari juberet, quo Corpori mederetur; Carnificis hæc remedia, non Medici sunt. Imò hoc ipso, quòd Ecclesia est præstantior, nobiliorq; Pontifice Romano, non quidem jurisdictione & auctoritate, sed extensione ac fine, (cùm Papa sit propter Ecclesiam, & propter hanc magis, quàm propter Papam Christus sit incarnatus, ac Religionem, & Sacramenta instituerit, quemadmodùm & Rex est propter Populos, & Dux propter Exercitum) oportuit Pontificem Ecclesiæ, & Concilijs præesse, ac imperare, cùm hæc ipsa superioritas Pontificis, & subjectio Ecclesiæ ac Conciliorum cedat in maximum bonum, utilitatem, pacem, ac perfectionem Ecclesiæ, quemadmodùm & Magister est propter Discipulos, & Dux propter exercitus, & Tutor Principis propter Principem, & ideò oportet Magistrum, Ducem ac Tutorem imperare, Discipulos verò, Exercitum, ac Pupillum subesse, quia

videlicet iſtorum intereſt, ſubeſſe potiùs regiquè, quàm imperare, nec aliud magis Exercitui, Diſcipulis, Pupilliſq; noceret, quàm ſi mallent imperare, quàm obſequi. Nec obſtat, quod ridiculè objicit Maimburgus: *Aliam*, videlicet, *eſſe Regis Duciſq; rationem, aliam Pontificis*; *Illos enim eſſe non tantùm Capita, ſed etiam Dominos, & ideò imperare & præeſſe, non ſubjici, prohibente Chriſto Dominatum illis verbis*: *Reges Gentium dominantur eorum, vos autem non ſic*. Quaſi verò ad ſolos Dominos pertineat imperare, & non etiam ad eos, qui licèt Domini non ſint, juriſdictionem tamen & auctoritatem in alios habent; num Dux à Principe bello præfectus Dominus eſt Exercituum, quos ducit? num Dominus Diſcipulorum eſt Magiſter? Tutor Pupilli, Medicus ægroti, Judex litigantium? & tamen hi omnes ſuperiores ſunt, imperantquè, alij verò, qui forſan Domini ſunt, obedire tenentur; ſed Maimburgus non diſtinguit inter Dominum Juriſdictionis, & inter Dominum Proprietatis; Pontifex non eſt *Dominus Proprietarius* Eccleſiæ, & ideò non poteſt pro lubitu de bonis ſeu temporalibus, ſeu ſpiritualibus Eccleſiæ diſponere; eſt tamen *Dominus Juriſdictionis*: nec Chriſtus omnem Dominatum in Eccleſia prohibet, ſed tantùm qualem *Reges Gentium* uſurpare ſolent, hoc eſt, cum faſtu, pompâ & ambitione conjunctum. Rurſus prohibet Dominatum Proprietatis, & qui cedat in deſtructionem Eccleſiæ, nòn verò Dominatum Juriſdictionis, & qui neceſſarius eſt ad ædificationem Eccleſiæ, qualis videlicet, Judici, Tutori, Medico, Paſtoriq; competit, quem ſi ab Eccleſia tollas, quid interérit inter Eccleſiam, & Braſiliam? *At Eccleſia eſt totum, Pontifex eſt Membrum Eccleſiæ, ergo Pontifex eſt infra Eccleſiam, & ab iſta regi, & gubernari debet*. Hæc illatio tantum valet, quantum iſtæ: Caput eſt Membrum Corporis, & Corpus eſt totum, ergo Caput eſt infra Corpus, & regi, gubernari, ac moveri à Corpore debet; Dux belli eſt Caput, & Membrum Exercitûs, ergò regi, judicari, puniriq; ab Exercitu debet. Admitto Pontificem eſſe Caput, & Membrum Eccleſiæ ac Concilij Oecumenici, ſed nego propterea Eccleſiæ ac Concilio ſubjici, nec enim eſt Membrum qualecunque; ſed Membrum hierarchicum, ac principium totius motûs, ac Directionis ſpiritualis, de cujus ratione eſt, ut moveat, & non ut moveatur; ut gubernet, non ut gubernetur, & hoc ipſum ad commodum Eccleſiæ pertinet. Deinde Eccleſia ut oppoſita & ſeparata à Pontifice, tam non eſt totum, quàm Corpus à Capite diſcinctum non poteſt dici totum Corpus; & Exercitus ut oppoſitus ac ſeparatus à ſuo Duce, non eſt totus & integer Exercitus, ſed optimâ ſui parte minutus, ineptuſquè victoriæ, ac hoſti obnoxius. En quot

vitijs

vitijs abundat Maimburgi argumentatio? supponit enim, omnem Dominatum in Ecclesia à Christo sublatum esse: nullam esse distinctionem inter Dominum Jurisdictionis & Proprietatis; eum tantùm imperare & gubernare ac auctoritatem in alios habere, qui Dominus est: Concilium à Papa separatum, eiquè oppositum esse aut repræsentare totum, & integrum Corpus Ecclesiæ, & alia similia, quæ falsissima omnino sunt. Sicut & illud falsum, quòd Concilium sit supra Papam, quia vacante Sede, aut Pontifice dubio pertineat ad Concilium de Pontifice dubio sententiam ferre, ex quo colligit, Concilium esse supra Papam etiam certum; manifesta enim est disparitas, nam Papa dubius, cùm lateat, nec missionem & commissionem suam ostendat, non est Caput visibile Ecclesiæ, cùm de illo non constet: nec tenetur Ecclesia ei obedire, utpote Commissionem suam non probanti: & quamvis vacante Sede decernere, & imperare Concilium possit, quia in hoc casu supremum est in Ecclesia tribunal (sicut Capitulum vacante Sede Episcopali) neque possit in rebus Fidei errare; cùm deficiente Capite visibili à Capite invisibili, hoc est, Christo gubernetur; secus est, postquàm Caput visibile electum est, tunc enim cessat immediatus Christi in Ecclesiam influxus, qui Ecclesiam suam non aliter vult gubernare, quàm per vocem ac directionem Capitis visibilis: quemadmodùm ferè quamdiu Populo Israelitico humanus cibus in deserto defuit, cælesti eum pavit: at ubi Chananæam ingressis cibus humanus præstò fuit, cælestis defuit; aliter ergo DEUS Ecclesiam regit Capite visibili destitutam; aliter Capite visibili instructam, sicut aliter pavit Israëlem, cùm humanus cibus defecerat, aliter cùm abundabat; aliter Eliam in deserto, aliter in Civitate.

IV. *Opponit* 15. (a) Testimonium Pij II. Summi Pontificis. *Pius*, inquit, *II. cùm adhuc Æneas Silvius vocaretur, agerètquè Basileensis Concilij Secretarium, exemplo Doctorum Parisiensium omnem nervum intendit, ut defenderet majorem esse Concilij, quàm Pontificis Auctoritatem: at verò ubi Pontificatum obtinuit; ex rationibus, quas facilè quivis imaginari sibi potest, animum induxit, ut mundo palàm faceret, se ab ea sententia recessisse, quam olim utpotè de meritis ac justitia causæ optimè instructus ardentissimè defenderat. Id per Bullam fecit, in qua retractat, revocátquè, quæ Basileæ docuerat, & tamen in hac ipsa retractatione non potuit imperare sibi, quin manifestæ veritati suffragium ferret, aperirètquè utriúsque sententiæ, & quam deserebat, & quam recèns complectebatur, elogium. En ejus verba: Tuebamur antiquam sententiam, ille* (hoc est Cardinalis) *novam defendebat:* *extolle-*

(a) Maimb. cap. 25. fol. 256.

extollebamus Concilij Generalis Auctoritatem, ille Apostolicæ Sedis Potestatem magnoperè commendabat. En ingenuam Pij confessionem! fatetur sententiam, quæ Concilij partes tuetur, antiquam esse; eam verò, quæ Pontificem præfert, novam recénsque inventam. At verò idipsum est, quod nobis probandum suscepimus; quippe id solùm præsenti libro agimus, ut Lectoribus ostendamus, quænam hac in re antiquitatis mens & sententia fuerit. Ergo postquàm tam solemne & irrefragabile Pij II. testimonium pro causa nostra habemus; meritò, quod etiam in alijs articulis suprà recensitis observatum est, celebre illud Cœlestini I. dictum usurpaverim: Desinat incessere Novitas Vetustatem. Hactenus Maimburgus, cujus verba ex Gallico ad amussim transtuli.

Resp. Duo complectitur Maimburgi objectio. *Primum est*, Pium postquàm Pontificatum adeptus est, opinionem de Concilio mutâsse, quam eò usque altè imbiberat, pariq; ardore defenderat; id denotant ea Maimburgi verba: *Mais quand luy même fut devenu Pape, il crut par une raison, que l'on peut aisement deviner, qu'il devoit fair sçavoir à tout le Monde, qu'il avoit soutenu auparavant.* Hoc est, *Postquàm ipse Pontificatum obtinuit, in animum induxit, toti Mundo palàm facere, se mutâsse sententiam, & tunc contraria illis sentire, quæ priùs defenderat.* Et infrà: *C'est ce qu'il fit sollenement par une Bulle, dans la quale il se retracte, & en se retractant pour declarer, qu'il vouloit suivre une autre opinion, &c.* Hoc est, *Hoc ipsum solemniter vigore Pontificiæ Bullæ executus est, in qua retractat priorem suam sententiam, & dum retractat, simul profitetur, se aliam opinionem amplecti velle.* Et infrà: *Ce Pape qui voulut bien changer d'avis, changeant de condition.* Hoc est: *Hic Papa volens sententiam mutare, cùm mutavit conditionem.* Quæ omnia apertè significant, Pium tunc primùm sententiam suam de auctoritate Concilij mutâsse, cùm mutavit statum, rerumq; potitus est. *Secundum est*, quod Maimburgus in ea objectione asserit: *Pium in Bulla retractationis scripsisse, sententiam, quæ Concilium Pontifici præfert, antiquam esse, quæ verò Pontificem Concilio, novam, recentémque.* Cœterùm hæc duo, quæ Maimburgus allegatâ ad marginem Pij Pontificis Bullâ scribit, tam sunt à vero aliena, tamquè compertæ falsitatis, & ipsi Bullæ, quam allegat, contraria, ut mirer non erubuisse adeò corruptis mercibus incautos fallere, eos præsertim, quibus Bullam legendi aut tempus, aut occasio deerat, aut saltem non esse veritum, tandem fallaciam observatum iri æterno Auctoris dedecore. Primum quod attinet, certum, & ex ipsa Bulla (a) manifestum est, Pium multò antè, quàm Pontificatu potire-

(a) Bulla Pij II. quæ in Bullario est 10. Anno 1463. §. 4.

potiretur, sententiam mutâsse, imò cùm nondum sacris ordinibus initiatus est. Audi ipsam Bullam à Maimburgo productam, & malignâ interpretatione corruptam. *Dicent fortàsse aliqui, cum Pontificatu nobis hanc opinionem advenisse, & cum dignitate mutatam esse sententiam. Haud ità est, longè aliter actum. Anno salutis primo & trigesimo supra millesimum quadringentesimum, cum Dominico Capranica, quem Martinus V. in secreto Cardinalium Consistorio creaverat, Eugenius IV. spreverat, Basileam petivimus. Julianus aderat Cardinalis S. Angeli: Is cùm cæteris præstaret, auditá Eugenij revocatione, præsidentiam dimisit, tanquàm Summo Pontifici vellet obedire; sed cùm augesceret in dies, Eugenio vel invito Concilij præsidentiam resumpsit, & auctoritatem Concilij mirum in modum extollens, eminentiam primæ Sedis supprimere cœpit, & cùm esset facundissimus, facilè persuasit Auditoribus, quæ cupiebat. Nos qui ex patria juvenes, non ex Urbe illuc migraveramus, & nova tunc primùm avis ex Senensi Gymnasio evolaveramus, rudes & inexperti vera esse arbitrabamur cuncta, quæ dicebantur: nec putabamus mentiri alios, qui nesciremus ipsi mentiri, atque ut est innatum homini, tetra & horrenda crimina odio habebamus. Nec Eugenium amare poteramus, quem tot, tantiq; testes indignum Pontificio culmine dicerent.* Et infrà: *Adversùs Concilij dignitatem mutire aliquid crimen hæresis fuit: Una omnium vox Concilium Eugenio præferebat. De Sedis Apostolicæ præcellentia aut silentium, aut contemptus, Concilium cuncta sonabant. Didicimus ergo, quæ audivimus.* Et infra: *Et quamvis posteà Julianus S. Angeli, & Joannes S. Petri Cardinales, quibus plurimum credebamus, ad Eugenium defecissent, quamquam paucissimi in fide Basileensi remansissent, noluimus tamen credere, existimantes cunctos, qui abibant, metu recedere, ne bona temporalia perderent.* Post pauca: *Fortè per id tempus* (cùm videl. Æneas in Aula Friderici Imperatoris, qui neutri parti, hoc est, nec Eugenio, nec Concilio adhæreret) *Julianus Sancti Angeli Cardinalis ex Hungaria Viennam venit; cum eo sermonem pro veteri consuetudine miscuimus; sæpè de rebus Basileensibus disputavimus; tuebamur antiquam sententiam, ille novam defendebat. Extollebamus Concilij Generalis Auctoritatem, ille Apostolicæ Sedis Potestatem magnoperè collaudabat, &c.* Et paulò post: *Ad extremum cùm suis scriptis dictisque Cardinalem premeremus, vinciremúsquè vehementer; subridens ille:* Tu, inquit, *Ænea tabellis obsignatis agis mecum, & quoniam aliquando sensimus ut dicis, idcircò & hodie idem putas debere sentire, & addictos priori sententiæ credis? cur non liceat omni tempore relicto falso verum amplecti? Tu qui errantem olim secutus es, cur non modò sequeris recta monentem? &c.* Et infrà: *Hæserunt pectori*

nostro

nostro verba viri; quibus consideratis cecidit ab oculis nostris caligo, quæ velut aranearum tela verum cernere impediebat. Eramus adhuc penè Laici, quando ad Eugenij Obedientiam redivimus. Ex Basilea Clericali tantùm charactere insigniti recessimus, nec unquam sacros induimus ordines, nisi post veritatem cognitam Basileensi cæcitate relictâ &c. Hactenus Pij Bulla, ex qua sequentia deducimus.

Primò. Pium II. non Scripturæ, non Patrum, non Conciliorum auctoritate adductum esse, ut Basileensi sententiæ adhæreret, sed ut ipsemet fatetur, rerum ignorantiâ, inconsultâ juventute, calumnijs in Eugenium jactatis, societate & exemplis aliorum.

Secundò. Pium multò ante Pontificatum, imò penè adhuc Laicum mutâsse sententiam, quam Basileæ conceperat de Concilij Auctoritate, idque non Romæ, sed Viennæ in Austria, ubi veritatem ab illis edoctus est, qui Eugenium maximè impugnaverant. Quanta ergo Maimburgi aut ignorantia, ut causam suam quovis modo juvaret, scribentis Pium mutâsse cum Dignitate sententiam!

Tertiò. Illa Pij verba: *Tuebamur antiquam sententiam, ille novam defendebat. Extollebamus Concilij Generalis Auctoritatem, ille Apostolicæ Sedis Potestatem magnoperè collaudabat*. Non eum habent sensum, quem Maimburgus illis affingit; quasi videlicet Pius crederet, sententiam, quæ Concilium Pontifici præfert, fuisse in Ecclesia jam antiquam, & ab antiquis Patribus, Concilijsque receptam: quæ verò Pontifici favet, novam, recentemquè: non hic, inquam, eorum verborum sensus est, sed ut apertissimè ex verbis & contextu patet, iste: Pium, cùm Cardinali S. Angeli Juliano antiquam, quam olim ipse Julianus Basileæ defenderat, pro Concilio opinionem, objiceret, & pro hac olim à Juliano assertâ opinione pugnaret; Julianum è contrà antiquæ suæ opinionis pœnitentem, novam, quam pro Pontifice amplexus erat, conatum esse Pio persuadere: primò enim contra Pontificem Julianus Basileæ scripserat, dixeratquè, multosquè perverterat, & hanc vocat *sententiam ejus antiquam*: posteà pœnitens pro Pontifice steterat, & hanc vocat Pius *novam Juliani sententiam*. Id ita esse luce clarius est ex suprà recitatis Bullæ verbis. Potuítne jam rogo indignius aliud facinus cogitari, quàm hoc Maimburgi, non erubescentis tam pudendis artibus Galliam decipere, ac veritati imponere? potuítne aliquid turpiùs facere Tiberius, Sejanus, Machiavellus, aut quisquis veritati bellum indixit? ego nullum huic fallaciæ aut parem legi, aut fœdiorem: ignoscerem tamen necessitate peccanti; quippe non poterat defendi pessima causa, nisi pessimis artibus, nisi eam spontè suscepisset; quod

verò

verò sine flagitio fieri non potuit, non decuit velle. Cæterùm tantum abfuit, Pium in ea Bulla retractatoria sententiam, quam nos defendimus, pro nova habuisse, ut eam potiùs antiquissimam, & antiquissimis Conciliorum, Patrumquè Decretis consentaneam fateatur; sic enim ad finem Bullæ loquitur: *Veneramur Constantiense Concilium, & cuncta quæ præcesserunt, à Romanis Pontificibus nostris Prædecessoribus approbata, inter quæ nullum unquàm invenimus fuisse ratum, quod stante Romano Indubitato Pontifice ábsque ipsius Auctoritate convenerit, quia non est Corpus Ecclesiæ sine Capite, & omnis ex Capite defluit in Membra Potestas.* Si ergo nulla fuêre Concilia, quæ pro ratis haberi potuerint, nisi post Summi Pontificis approbationem; & nulla est in Ecclesia Potestas, quæ non defluxerit à Capite; sequitur omnia Concilia à Pontifice Indubitato pendere, sicque doctrinam & veritatem, quam modò tutamur, tam esse antiquam, quàm sunt ipsa Concilia, imò cum istis natam.

Opponit 16. (a) Ipsi Romani Pontifices, præsertim Gelasius, Cœlestinus I. Leo, Simplicius, Martinus, Gregorius Magnus, Joannes VIII. Eugenius III. apertè profitentur: *Se Sacrorum Canonum, Conciliorúmq; Decretis subjectos esse; non posse terminos Patrum præterire; non contra statuta majorum agere; contra DEUM, & Canonum Sanctiones non posse supplicantium precibus acquiescere, Pontificibus Regulas dominari, non Pontifices Regulis &c.*

Resp. Ad hanc objectionem jam sæpè, & invictè responsum est, Loquuntur Pontifices de Concilijs non Acephalis, & à Pontifice Romano improbatis; sed de Concilijs confirmatis, approbatisque, de quibus nulla in præsentia quæstio est. Deinde alia est subjectio quoad *vim Directivam*, alia quoad vim Coactivam: de hac in Concilio Constantiensi dictum est: *Papam electum ligari non posse*, ut suprà ostendimus. De Directiva certum est, nullam inferre superioritatem; nam & Papa suis Legibus, & suorum Antecessorum obligatur; non ideò tamen Papa aut sibi, aut suis Antecessoribus subjectus est; & ratio est, quia vis Directiva non tam ex lege humana, quàm divina, & naturali proficiscitur vitandi scandali, se conformandi cum alijs Reipublicæ partibus, ac præsertim non provocandi Subditos ad contemptum Legum, quod fieret Legislatore nullas Leges curante.

Deinde

(a) Maimb. ch. 20. fol. 20.

Deinde multa dicimur non poſſe, quæ licèt validè à nobis fiant, non tamen honeſtè, non licitè, non utiliter, hæc enim à Jure Civili, & Canonico inter impoſſibilia reputantur, & in hoc ſenſu celebrem illam ſententiam pronuntiârunt Imperatores, videlicet: (a) *Dignam eſſe vocem Majeſtate Regnantis, Legibus alligatum ſe Principem profiteri, & majus imperio eſſe, ſubmittere Legibus Principatum.* Et Paulus Juriſconſultus: *Legata Imperatorem vindicare inverecundum eſt, decet enim tantam Majeſtatem eas ſervare Leges, quibus ipſe ſolutus eſt.* Vide etiam Regale Sacerdotium L. 4. §. 2. & hoc libro Diſſertat. 3. §. 1. num. 12. R. 2. ad Object. 10.

(a) L. digna vox ff. de Legibus. L. ex imperfecto. ff. de Legatis 3. V. Regale Sacerdot. fol. 556. S. Thom. 1. 2. qu. 96. a. 5. ad 3. Gratian. cauſa 25. q. 1.

Et hîc Finis eſto tertiæ Diſſertationis.

DISSER-

DISSERTATIO VI.

In

Qua refutantur, quæ contra Romani

Pontificis è Cathedra pronuntiantis Infallibilitatem à Maimburgo, alijſquè opponuntur.

§. I.

Ex Praxi, Uſuquè Eccleſiæ, ac Phraſi, Modoquè loquendi omnium SS. Patrum oſtenditur Pontificis Romani Infallibilitas.

SUMMARIA.

1. *Summum Pontificem Infallibilem eſſe, ex omnium SS. Patrum* Elogijs *oſtenditur*.

2. *Ex inductione omnium ſæculorum, quibus quicumque Romano Pontifici obtemperabant, pro Orthodoxis*;

3. *Eos verò, qui non obtemperabant, pro Atheis & Hæreticis habitos eſſe demonſtratur*.

4. *Ex Uſu & Praxi Pontificum, multa Fidei dogmata ſine Concilio decidentium*.

5. *Ac Hæreſes pleráſquè abſque concurſu Concilij Oecumenici damnantium; quod inductione probatur, Cerdonis, Valentini, Theodoti Montaniſtarum, Cataphrygum, Origenis, Cypriani*.

6. *Necnon Apollinaris, Joviniani, Ruffini, Pelagij, Neſtorij*.

7. *Adſtipulante ipſâmet Synodo Chalcedonenſi*.

8. *Præterea ex damnatione Petri Cnaphæi Eutychiani, Monothelitarum, Iconoclaſtarum, Photij, Berengarij, Abaillardi, Lutheri, Michaëlis Baji, Janſenij*.

9. *Ac*

9. *Ac Noviſſimè Ludovici de Molines ſub INNOCENTIO XI. Moderno PP.*

10. *Tandem teſtimonio Bernonis Mon. S. Galli, poſteà Abbatis Augienſis.*

I.

MAimburgus Romani Pontificis Auctoritatem in rebus Fidei decidendis impugnaturus, ſolitis artibus pugnæ præludit, reverentiam, obſequiumquè profitetur; præſertim, (a) *ſe Patrum, ſe Conciliorum, ac venerabilis Antiquitatis ſententiam expoſiturum, & ex hujus voto, citra omnem argumentandi, diſputandiquè ſtrepitum (nam hoc abſtinere ſe omninò velle) cauſam finiturum.* Ita Maimburgus, tunc blandiſſimus, cùm inſidias parat, ac ſemper promiſſis dives. Pollicetur Antiquitatem, ut hujus reverentiâ cauſam ſuam muniat; & muniret quidem, ſi Antiquitatem ex vero ſponderet. Sed tam certum eſt, Antiquitatem totam Maimburgo obſiſtere, ac pro nobis facere, ut omninò appareat, hanc quoque unam eſſe ex Maimburgi fallacijs, pyratarum more vexilla mutantis, alienamque militiam profitentis. Totius ergo retrò Antiquitatis hanc unam, veramque ſententiam fuiſſe oſtendam, ut videlicet crederent, quæ à Romano Pontifice in materia Fidei ſemel deciſa forent, inconcuſſa eſſe, omniſque dubij expertia, nec poſſe rejici, aut in litem vocari, niſi ab ijs, qui aut Schiſmatis, aut etiam Hæreſis notâ configi vellent. Si ergò palàm fecero, & Concilia, & Patres, & omnium Sæculorum traditionem à nobis ſtare, duas ſimul victorias conſequar, videlicet, & Maimburgum falſi convincam, Antiquitatem ſimulantis; & Gallicanam Eccleſiam noſtrarum eſſe partium oſtendam, hæc enim palàm profitetur, ſe adhærere antiquorum Patrum, Conciliorumque auctoritati. Unum ergo, idemque erit, antiquos Patres pro nobis, & Eccleſiam Gallicanam proferre, præſertim cùm Patres Conventûs ultimi Pariſienſis in limine ſuæ Declarationis profiteantur, fundamenta Libertatum Gallicanæ Eccleſiæ *Sacris Canonibus, Patrúmque auctoritate, & traditione niti.* Patres ergo, Sacroſquè Canones audiamus, & ex iſtorum voto cauſa decidatur. Nam Scripturas Sacras quod attinet, illæ tam claræ ſunt, & in Regali Sacerdotio ex mente Sacrorum Eccleſiæ Doctorum tam lu-

culenter

(a) Maimb. Traittè hiſtoriq. ch. 6. fol. 55.

culenter explicatæ, ut nihil dicendum supersit, pigetquè jam dicta repetere. Primò ergo modum loquendi in genere in hac materia à Patribus usurpatum, tum Praxin Ecclesiæ, ac tandem Patrum per omnium Sæculorum decursum sententias expendemus.

Primò igitur, Infallibilitas Pontificum in rebus Fidei decernendis ex ijs titulis ac elogijs constat, quæ non ab uno tantùm, aut altero, sed ab omnibus certatim Patribus Pontifici Romano tribuuntur. Sexta Synodus in Prosphonetico ad Constantium Imperatorem: *Adamantem Fidei*, vocat, *cujus solida mens aggressionibus atque conflictibus alienæ à fide opinionis non est vulnerabilis*. S. Chrysostòmus homiliâ 2. in Psalm. 50. & homiliâ de Petro & Elia: *Basim Fidei immobilem*. Tres Synodi Africanæ in Synodica ad Damasum: *Beatitudinem, cui Episcoporum judiciaria, & summorum finem Ecclesiasticorum negotiorum in honorem Beatissimi Petri Patrum Decreta omnium cunctam reservavère sententiam*. Paschasius Legatus Pontificius in tertia Oecumenica Synodo Ephesina, Patribus non tantùm non reclamantibus, sed vehementer, & effusè applaudentibus: *Caput Universalis Ecclesiæ, Petri Apostoli præditum Potestate, qui Ecclesiæ Fundamentum, & Petra Fidei appellatur*. Philippus itidem Legatus in Concilio Ephesino *Tom.* 2. *cap.* 15. *Caput totius Fidei*. Iterum S Chrysostomus in Encomio SS. Petri & Pauli: *Consiliarium necessarium Christianorum*. Andronicus Imperator epistolâ ad Joannem XXI. apud Eugubinum l. 2. de Donatione Constantini: *Successorem Petri Apostoli, Verticis Apostolorum, qui habet Potestatem de Fide judicandi, & si quæ de Fide subortæ sunt quæstiones, suo judicio dissolvendi*. Iterum Concilium Ephesinum *Tomo* 2. *cap.* 15. S. Petrus Chrysologus *Serm.* 107. & Martinus I. *Epist.* 11. S. Anselmus *l. de Incarnat. Verbi c.* 1. *Custodem Vitæ & Fidei Christianæ*. Synodus Alexandrina ad Felicem Papam, & Sergius Cyprius in Concilio Lateranensi sub Martino I *Depositorem prophanarum hæreseon*. Tertullianus l. de Præscript. *Felicem cui totam Doctrinam Apostoli cum suo sanguine profuderunt*. Constantinus Pogonatus ad Leonem Papam: *Pastorem Romanæ Ecclesiæ super Petram fundatæ, & Portis Inferi, hoc est, insidijs Hæreticorum ex prædictione Christi nunquam succubituræ*. S. Maximus epist. ad Abbatem Thalassium: *Pastorem Ecclesiæ, quæ ab olim hucúsque omnibus præest, utpotè senior cunctarum, quæ sub sole sunt, Ecclesiarum, ac nullis (propter Pontificatûs provectionem) scriptis, aut Synodicarum editionibus Chartarum subjecta*. Theodorus Studita ad Paschalem *lib.* 2. *epist.* 13. *Facem divinitùs lucentem ad Ecclesiæ, quæ sub Cœlo est, illuminationem in Apostolica Sede collucentem.*

Sergius Cyprius ad Theodorum Papam in Concilio Lateran. ſub Martino I. Secretario 2. *Firmamentum à DEO fixum, & immobile, ac formam lucidiſſimam Fidei divinitùs conſtitutam*. Iterum Theodorus Studita epiſt. ad Paſchalem Papam. l. 2. ep. 13. *Fontem verè illimem, ac ſincerum jam indè à principio veræ Fidei*. Andreas Cretenſis Serm. de Transfigurat; & Stephanus Epiſcopus Dorenſis epiſt. ad Synodum Lateranenſem ſub Martino I. conſultatione 2. *Fundamentum dogmatum Fidei*. S. Athanaſius cum Collegis epiſt. ad Felicem Papam: *Fundamentum, ſuper quod Columnæ Eccleſiæ confirmatæ ſunt*. Sozimus Papa epiſt. 10. *Judex, de cujus judicio diſceptare nemo audet*. Synodus Romana ſub Nicolao I. contra Photium: *Judex omnes judicans, ipſe à nemine judicandus*. S. Bonifacius apud Surium in vita S. Burchard l. 1. c. 9. *Magiſter Univerſalis Epiſcoporum*. S. Ignatius ad Nicolaum I. *Medicus unus, ſingularis, præcellens, Catholiciſſimus, à DEO proviſus ſanandis Chriſti Membris*. Hincmarus initio operis de Divortio: *Nutritius & Doctor omnium Eccleſiarum*. Taraſius ad Hadrianum Papam: *Oculus totius Corporis oſtendens rectam Veritatis ſemitam*. Oſuvi Rex Saxonum apud Bedam l. 3. hiſtor. Angl. cap. 25. *Oſtiarius, cujus obediendum eſt Statutis, ne advenientibus ad fores Regni Cœlorum non ſit, qui reſeret, averſo illo, qui claves tenere probatur*. Theodorus Studita epiſt. ad Paſchalem: *Portus ſecurus totius Eccleſiæ*. Hieronymus epiſt. 16. *Portus tutiſſimus totius Catholicæ Communionis*. Rupertus præfatione ad libros de SS. Trinitate Pontifici inſcriptâ: *Præcentor Chriſtianæ Fidei*. Conſtantinus Magnus in Edicto: *Princeps cunctis Sacerdotibus totius Mundi, cujus judicio, quæque ad cultum DEI, vel Fidei Chriſtianæ ſtabilitatem procurata fuerint, diſponuntur*. Gotfridus Vindocinenſis epiſt. 7. l. 1. *Princeps Fidei Catholicæ*. Iterum Conſtantinus Pogonatus epiſt. ad Leonem Papam: *Propugnator firmus Veritatis, accinctus verbi gladio, cujus eſt omnem hæreticum auditum, átque doctrinam præcidere*. Concilium Chalcedonenſe actione 29. in Proſphonetico ad Martianum Imperatorem: *Prupugnator impenetrabilis ab omni errore, quem DEUS providit Doctrinis, eum per omnia Veritati adſtringens, ut quemadmodùm Petrus, &c.* Theodoretus Studita: *Thronus ſupremus verticalis, in quo Chriſtus Fidei claves poſuit, adversùs quem non prævalebunt úsque ad conſummationem Portæ Inferi, Ora ſcilicet Hæreticorum*. Hæc & alia quàm plurima elogia, quæ non ab uno tantùm, ſed ab omnibus ferè Patribus confertim in Summum Pontificem cumulantur, omninò perſuadent, ſenſiſſe illos, & cum

cum eis totam Ecclesiam, Pontifices Romanos in rebus Fidei decidendis errorum expertes esse, nec falli posse. Nec enim Ecclesia, & Fdeles Universi aliud sentire & credere poterant, quam didicerant; nec ab aliijs didicerant, quàm à Sanctis Patribus, suis videl. Doctoribus, & Magistris; nec Sancti Patres aliud docuerant, quàm quod ipsi sentiebant; tantoquè majoris momenti eorum testimonium habendum est, quòd, cùm scriberent causâ adhuc integrâ, nec in litem vocatâ, eximiaquè insuper Sanctitate florerent; suspicari nemo potest, eos aut partium studio, aut adulatione corruptos festinâsse tot elogijs Pontificis gratiam promereri; nondum erant ea tempora, nec favore, aut pretio calami locabantur. Quòd si Patres hæc de Concilijs dixissent, quæ de Pontifice dixerunt, an non crederent adversarij, se omninò acie victores esse, quantoquè cum triumpho illa ubique decantarent? Et tamen ne ullum quidem apicem proferre possunt, quo Concilium Acephalum, ac Papæ oppositum à Patribus laudetur, multò minùs, quo *Infallibile* appelletur, aut ei *Suprema in rebus Fidei judicandis Auctoritas* tribuatur. Quando enim, & apud quos Ecclesiæ Doctores legêrunt, Concilium Acephalum, & quod pejus est, Concilium Papæ oppositum, ab eoquè dissentiens, esse *Fidei adamantem*, esse *basim immobilem*, esse *supremum Fidei tribunal, quod à nullo judicari possit*, esse *Fundamentum, & Caput Ecclesiæ?* Hæc planè nunquam de Concilio Papæ opposito, aut etiam de Concilio non confirmato dicuntur; nec ab adversarijs, qui tamen tot folia impugnando Pontifici impleverunt, vel syllaba produci potuit; si ergo, uti dicunt, Sanctorum Patrum vestigijs adeò constanter inhærent, cur Concilijs privilegia tribuunt, quæ Patres nunquam tribuerunt? Pontifici verò cur negant, quæ Patres nunquam negârunt, sed certatim & confertim, atque à primis Ecclesiæ nascentis temporibus tribuerunt? Hoc est ergo Patrum exempla sectari, negare, quod Patres asserunt, asserere, quod Patres negant? *Nec dicant*, elogia hactenus recitata non ad Pontifices universim pertinere, sed vel ad S. Petrum, vel ad alios particulares Pontifices, v. gr. Leonem, Cœlestinum, &c. sicque esse elogia Personalia, non Dignitatis; ac consequenter non posse ad omnes Pontifices extendi. *Respondeo enim*, plerosquè allegatorum Patrum loqui de Privilegio Cathedræ, non Personæ, & fundari in promissionibus à Christo factis, videl. *Tu es Petrus, &c. Portæ Inferi non prævalebunt &c. Pasce oves meas &c.* Quæ promissiones ex sensu omnium Catholicorum sunt universales, nec ad solum Petrum,

aut particulares aliquos Pontifices, fed ad omnes Petri Succeffores pertinent; alioquin quomodo probarent perpetuum & Univerfalem Primatum omnium Romanorum Pontificum? Et planè negari non poteft, hanc omninò Chrifti mentem, & Ecclefiæ neceffitatem fuiffe. Nam privatam Petri Perfonam quod attinet, parùm intererat, eam fallibilem effe, aut Infallibilem, imò fi abftrahas à publica Ecclefiæ utilitate, minùs Petro nocebat, eum falli poffe, quàm peccare poffe, & tamen certum eft, peccare potuiffe. Si verò non privatam Petri Perfonam, fed ejus Dignitatem ac Officium, & confequenter Ecclefiæ Catholicæ Neceffitatem attendas, æquè, imò magis oportebat, omnes Petri Succeffores, quàm ipfum Petrum, in rebus & dogmatibus Fidei tradendis Infallibiles effe; mortuis enim Apoftolis, Sanctitate ac Miraculorum gratiâ minùs, quàm Apoftolorum ætate, abundante, hærefibus ex omni parte erumpentibus, ac Fidem impugnantibus, quis non videt, majorem nunc effe ad confervandam Religionem Capitis vifibilis & Infallibilis Neceffitatem, quàm fuerit olim? nifi dicas, firmum, ac folidum fundamentum tantùm domui inchoandæ neceffarium effe, non verò perficiendæ & confummandæ; ac peritum Cœli, marifque Navarchum incipiendæ tantùm navigationi quærendum effe, & dum navis adhuc in portu eft, aut propè littus, non verò navi in altum provectâ, & ventis ac tempeftare jactatâ. *Nec obftat*, non ampliùs opus effe Capite ac Paftore vifibili, Ecclefiâ jam conftitutâ, & Petro, alijfquè Apoftolis per Scripturas loquentibus; nam de ipfo Scripturarum fenfu & interpretatione fumma concertatio eft, nec aliunde tot hærefes natæ, prolatæque, quàm ex falfa Scripturarum explicatione; unde, ut infiftam prælibatæ fimilitudini, ficut ad felicem, fecuramque navigationem non fufficit, chartas hydrographicas, curfumquè ftellarum ante oculos poni navigantibus, nifi unus fit Gubernator, qui & eas intelligat, & curfui, ac neceffitati aptare noverit, fuoquè imperio ac directione reliqua fervitia, remigefque in officio contineat; ità in Ecclefia DEI, in qua tot quotidie naufragia Animarum, ac Fidei, parùm eft, myfteria Religionis chartis infcriptas effe; nifi alius fit, qui eas certò interpretetur, & cui omnes Fideles fine ulla erroris fufpicione obedire teneantur, alioquin quàm timida erit, & anxia Religio, femper videl. aut cadens, aut cafum expectans? Hæc omnia probant, Privilegium Infallibilitatis non foli Petro, fed omnibus ejus Succefforibus Neceffarium effe: & Patres, qui de Petro loquuntur, non de Perfona, fed de Officio Petri, ac Dignitate loqui, ficq; de omnibus Romanis Pontificibus,

ficibus, ad quos Dignitas & Officium transit. Deinde Patres loquuntur de ingenti ac præcipuo Ecclesiæ Romanæ Privilegio, nullis alijs Ecclesijs concesso; at nullum esset peculiare Privilegium, si id tantùm vellent, Petrum, Leonem, & Cœlestinum, paucosquè alios in tradendis Fidei dogmatibus nullo errore corruptos fuisse; quæ est enim Ecclesia toto Orbe terrarum, quæ vel Apostolos fundatores non habuerit, vel alios Episcopos immaculatæ fidei? Non ergo esset hoc speciale Privilegium Romanæ Ecclesiæ, si Patres de uno tantùm, aut altero Pontifice intelligantur, aut de solo Petro.

II. *Secundò* Accedit Praxis, Ususquè Ecclesiæ perpetuus, qui hanc ipsam Romanorum Pontificum Infallibilitatem multis ex Capitibus evincit; nam quicunque à Pontifice Romano in rebus Fidei decreta, & definita non recepisset, sed ijs obluctatus esset, pro Hæretico & Schismatico habitus est, & ab Ecclesiæ communione præcisus. Ita rem se habere Patrum testimonia in medium prolata certum, palamque facient. Vide alia testimonia pro Infallibilitate Pontificis apud Coccium de Hierarch. Eccl. & in Reg. Sacerdotio.

Anno CIX. Passus est S. Ignatius Apostolorum Discipulus, qui epistolâ ad Romanos, postquam Ecclesiam Romæ existentem vocâsset: *DEO dignam, decore dignam, meritò beatissimam, dignam laude, dignam, quâ quis potiatur, castissimam & præcellentem dilectione Christi, spiritu plenam, &c.* Posteà circa medium loquens de Cleto & Clemente Successoribus Petri: *Qui igitur*, inquit, *his non obedit, atheus prorsùs, & impius est, & Christum contemnit, & constitutionem ejus imminuit.* Ubi nota, Ignatium loqui non de solis Clemente, & Cleto, sed de omnibus Petri Successoribus, ut significant ea verba: *Constitutionem Christi imminuit.* Constitutio verò Christi, videl. *Super hanc petram, &c. Tibi dabo claves Regni cœlorum, &c.* complectitur non solum Petrum, sed omnes ejus Successores, ut constans est omnium Catholicorum sententia.

Anno CCLXI. S. Cyprianus martyrium subijt. Is libro 4. epist. 9. ita scribit: *Qui Cathedram Petri, supra quam fundata est Ecclesia, deserit, in Ecclesia se esse non confidat.* Idem Cyprianus alibi, ut in Reg. Sacerd. f. 608. Edit. 1693. & ad Antonianum Ep. 52. *Scripsisti ut exemplum earundem litterarum ad Cornelium* (Romanum Pontificem) *collegam nostrum transmitterem, ut deposita omni solicitudine jam sciret te secum, hoc est, cum Catholica Ecclesia communicare.*

Et Ep. 76. ad Magnum: *Si Ecclesia apud Novatianum est, apud Cornelium* (Romanum Pontificem) *non fuit; si verò apud Cornelium fuit, Novatianus in Ecclesia non est.* At Cathedram Petri deserit, qui, quæ Petrus, Petriquè Successores ex Cathedra definiunt, acceptare renuit; quid enim est aliud Cathedram deserere? aut si Cathedra Petri errare potest, cur non æquè Cathedram Petri, ac Cathedram Pauli, Jacobi, Joannis, aliorumque deserere liceret? quisquis enim errare potest, deseri potest, nec fidem meretur; nec ob aliam causam Infallibilitas Romanæ Cathedræ negatur, quàm ut eam impunè liceat deserere. *Neque dicas*, S. Cyprianum de ijs tantùm loqui, qui Cathedram Petri in omnibus, non verò, qui in uno tantùm, alteroquè articulo ab ea deficiunt. Hæc enim evasio ridicula, & vana est. Nam qui docent, Cathedram Petri errare posse, non tantùm in uno, alterove, sed in omnibus utcunque libuerit deserunt. Cùm enim dicis, Pontificem ex Cathedra docentem errare, falliq; posse in exponendo vero scripturæ sensu, rebusquè Fidei decidendis, quæro, an in omnibus? Si in omnibus, ergo apertè sequitur, posse in omnibus deseri, sicut potest in omnibus errare. Si in uno tantùm, alteroquè, quæro, in quo possit errare, & in quo non possit? & cur in uno potiùs esse Infallibilem, quàm in alio, cùm tamen oporteat, Ecclesiam, & consequenter Ecclesiæ Magistrum, & Pastorem non in uno tantùm, alteroquè, sed in omnibus, quæ ad Fidem pertinent, erroris expertem esse? Quid, rogo, proderit, unam hosti portam occludere, aliâ patente? unum venenum respuere, aliud admittere? fundamentum Ecclesiæ una ex parte firmum, solidumquè esse, aliâ infirmum, ac ruinæ obnoxium? Deinde nullus unquam fuit, eritquè Hæreticus, qui in omnibus Fidei articulis à Cathedra, & Doctrina Romanorum Pontificum recesserit, non Arrius, non Pelagius, non Nestorius, non Lutherus, non Calvinus; frustrà ergo & sine causa diceret Cyprianus: *Qui Cathedram Petri deserit, in Ecclesia non esse;* quippe de casu loqueretur, qui nunquam contigit, & nunquam contingere potest. Imò si Patrum testimonia consideres, luce meridianâ clariùs erit, eos de particularibus tantùm casibus loqui, non verò de ijs, qui universim, omniquè ex parte, & quoad omnes Fidei articulos à Cathedra Petri deficiunt. *Neque dicas*, Cathedram Petri deferendam non esse, quando ex præscripto Sacræ Scripturæ, verbiq; divini aliquid docet, in hoc enim casu, non verò in alijs esse Infallibilem.

Verum

Verum quidem eſt, nunquam debere Romanum Pontificem aliquid docere, quod Scripturæ, & Veritati adverſetur, ſed quæſtio eſt, utrum poſſit hujuſmodi aliquid contra Scripturam, & Veritatem docere? nam ſi poteſt, fruſtrà ex Cathedra Petrus clamabit; dicam enim, quoties libebit, ejus Doctrinam cum Scripturis pugnare, nec unquam ſcripturæ, & rationes deerunt ad id confirmandum, ſicut nec Arrio, nec Luthero, nec alijs Hæreticis omnibus defuêre. Quando, rogo, lis finietur, ſi ex partium arbitrio pendeat, declarare, ſententiam à Judice prolatam contra Leges pugnare, & ideo nec obligare? Nec Cyprianus de Privilegio Cathedræ, ſed Sacræ Scripturæ loqueretur, (quemadmodum quòd hedera plantæ implicita ſurſum, & in altum feratur, non eſt proprietas hederæ, ſed plantæ) cùm tamen conſtet, loqui de Privilegio Cathedræ. Et fruſtrà diceret Cyprianus: *Qui Cathedram Petri deſerit, non eſſe in Eccleſia*, ſi crederet, Cathedram Petri errori ſubjectam eſſe, & tunc ſolùm non deſerendam, cùm conſtat, eam nihil aliud docere, quàm quod docet Scriptura; hoc enim non tantùm Cathedræ Romanæ privilegium eſt, ſed etiam Conſtantinopolitanæ, Alexandrinæ, Mediolanenſis, imò omnium Epiſcoporum, & Sacerdotum, ac etiam cujuſlibet privati Doctoris, ut videlicet errare non poſſint, nec deſeri debeant, quoties & quando aliquid ſcribunt, docentque Sacræ Scripturæ conſentaneum; In hoc ergo ſenſu æquè dicere poterat Cyprianus: *qui Cathedram Carthaginenſem, Mediolanenſem, imò Tertulliani, & Origenis deſerit, in Eccleſia ſe eſſe non confidat*. Quæ omnia quàm ſint abſurda, nemo non videt. Hæc obſervatio ſequentibus quoque Patrum teſtimonijs aptanda eſt, ne oporteat idem ſæpiùs repetere.

Anno CCCLXVIII. Obijt Optatus Milevitanus, qui libro 2. contra Parmenionem hæc habet: *Negare non potes, ſcire te, in Urbe Roma Petro primò Cathedram Epiſcopalem eſſe collatam, in qua una Cathedra unitas ab omnibus ſervaretur, ut jam Schiſmaticus, & peccator ſit, qui contra ſingularem Cathedram alteram collocaret.* Si unitas ab omnibus cum Cathedra Petri ſervanda eſt, oportet ergo, eam Cathedram eſſe Infallibilem, alioquin ab ea diſcordare liceret: ubi verò eſt diſcordia, ibi utique non eſt unitas doctrinæ; & cur potiùs in Cathedra Petri ſit *unitas doctrinæ ab omnibus ſervanda*, ſi æquè ac aliæ Eccleſiæ Cathedra Petri errare poſſit? Et rursùs ſi Schiſmaticus eſt, qui contra ſingularem Petri Cathedram aliam collocat, quæro, an ab hac nota eximi poſſint, *qui contra Cathe-*

dram Petri aliam Cathedram in Concilio collocant, quales fuerunt Basileenses? Quæro etiam, an qui contra Cathedram Petri, & contra Sacrosancta Innocentij XI. Decreta, & Diplomata, Regaliam extendi prohibentis, eandem Regaliæ extensionem approbârunt, quiq; ideò Pontificem falli, ac errare posse docuerunt, ut, quoties luberet, eum possent erroris arguere, aliamq; doctrinam Pontificiæ doctrinæ oppositam docere? quæro, inquam, an ij contra Cathedram Petri non aliam Cathedram collocent? quid enim est aliud alia Cathedra, quàm alia doctrina? Nam si velint tunc tantùm Cathedram contra Cathedram collocari, quando Pontifici legitimè electo alius Pontifex opponitur, nihil hîc speciale Cathedræ Romanæ concederetur. Rursus si Schismaticus est, qui doctrinæ à Cathedra Romana traditæ aliam doctrinam opponit; ergo oportet, Doctrinam Romanæ Cathedræ esse Infallibilem; nec enim Schismaticus dici potest, qui doctrinam probabilem quidem, sed tamen adhuc incertam, ac errori obnoxiam amplecti renuit.

Anno CCCXCVII. Objit S. Ambrosius, qui in Oratione funebri de excessu fratris sui Satyri: *Advocavit*, inquit, *Satyrus Episcopum, nec ullam veram putavit, nisi solius Fidei gratiam, percunctatúsque est ex eo, utrumnam cum Episcopis Catholicis, hoc est, cum Romana Ecclesia conveniret?* Et epistolâ 11. ad Ageruchiam: *In omnibus Romanæ Ecclesiæ formam, & typum sequimur.* Si ergo ex mente Ambrosij unum, idemque est: *Cum Ecclesia Catholica, & cum Romana Ecclesia convenire*; sequitur, eum, qui non convenit cum Ecclesia Romana, multòquè magis, qui ab ea positivè in rebus Fidei dissentit, ne quidem cum Ecclesia Catholica consentire, & consequenter Schismaticum esse. Ergo oportet, Doctrinam Ecclesiæ Romanæ, hoc est, Romani Pontificis è Cathedra pronuntiantis, omninò Infallibilem esse, alioquin cur ab ea dissentire non liceat, si errare potest?

Anno CCCCXX. Obijt S. Hieronymus, cujus hæc sunt verba epist. 57. ad Damasum Pontificem: *Ego Beatitudini Tuæ, id est, Cathedræ Petri communione consocior, super illam Petram ædificatam Ecclesiam scio. Quicúmque extra hanc domum agnum comederit, profanus est, si quis in Arca Noë non fuerit, peribit regnante Diluvio. Quicúnque tecum non colligit, dispergit, hoc est, qui Christi non est, est Antichristi.* Observa, unum idemquè esse apud S Hieronymum, Cathedram Petri (qui utique errare non potest) & Cathedram Pontificis Romani; & qui cum Pontifice Romano

non

non colligit, hoc est, contrariam ab eo in rebus Fidei sententiam tenet, *non esse Christi, sed Antichristi*, nec *intra Arcam Noë*, (hoc est, in Ecclesia) sed extra illam, hominemquè *profanum* esse. Quæ utique dici non possunt, nisi de Doctrina Certa & Infallibili. Idem Hieronymus in expositione Symboli: *Si autem hæc nostra Confessio Apostolatûs Tui judicio comprobatur, quicúnque me culpare voluerit, se imperitum, vel malevolum, vel etiam non Catholicum, non me Hæreticum comprobabit*: Et Apolog. adv. Ruffinum: *Fidem suam quam vocat? quâ Romana pollet Ecclesia? Si Romanam responderit, ergo Catholici sumus.*

Anno CCCCXXX. Obijt S. Augustinus, qui epistolâ 157. *In verbis*, inquit, *Apostolicæ Sedis tam antiqua, atque fundata, certa & clara est Catholica Fides, ut nefas sit dubitare Christianis.* Si Doctrina & Decreta Fidei Sedis Romanæ sunt *certa*, si, qui de illis *dubitat*, non *est Christianus*, sed *nefarius*, ergo Doctrina Sedis Romanæ est Infallibilis, alioquin & dubitare de illa liceret, nec magis nefarius *esset indignúsquè nomine Christiano*, qui illam, quàm qui Constantinopolitanæ, aut alterius Sedis Decreta respueret.

Anno CCCCXXXII. S. Cœlestinus I. Pontifex Maximus extinctus est. Hic epist. ad Episcopos Galliæ hæc habet: *Satis sufficere credimus, quidquid secundùm prædictas regulas Apostolicæ Sedis nos scripta docuerunt; ut prorsùs non opinemur Catholicum, quod apparuerit præfixis sententijs esse contrarium.*

Anno CCCCXLIV. Moritur Cyrillus Alexandrinus. Hic epist. ad Cœlestinum ita scribit: *Quamvis hæc ita se habeant, non priùs tamen Nestorij communionem confidenter deserere ausi fuimus, quàm hæc ipsa Pietati Tuæ indicaremus. Digneris proinde, quid hîc sentias, declarare, quò liquidò constet, communicaréne nos cum Nestorio oporteat, an verò liberè eidem denuntiare, &c.* Nestorius gravissimis Scripturæ, Patrumquè testimonijs premebatur, & tamen non palàm constabat, communicare cum illo, an secùs oporteret; idquè ex sententia Pontificis unicè pendebat, ut patet ex allegata Cyrilli sententia; itemquè ex alia Hieronymi epistola 58. ad Damasum: *Si rectum putatis, tres hypostases cum suis interpretationibus debere nos dicere, non negamus, sed mihi credite, venenum sub melle latet.* Si ergo sententia Pontificis, & cum ea consensus est nota Veræ & Catholicæ Religionis, sequitur, esse Infallibilem, & erroris expertem; Doctrina enim falsa & incerta non potest esse signum Veræ & Indubitatæ Fidei.

Anno

Anno CCCCXLVIII. Flavianus ita ad Leonem M. de Eutychete: *Res solo indiget ex vobis impulsu, átque subsidio, quod per vestram prudentiam ad tranquillitatem & pacem cuncta statim translaturum est.* J. B. Cotelerius in Monument. Ecclesiæ Græcæ Tomo 1.

Anno CCCCLXI. S. Leo Magnus mortem oppetijt. Is epist. 87. ad Episcopos Viennensis Ecclesiæ: *Prædicationis Evangelij Sacramentum ita Dominus ad omnes Apostolos pertinere voluit, ut in Beatissimo Petro Apostolorum omnium summo principaliter collocaret, ut ab ipso, velut quodam Capite, dona sua, velut in corpus omne, diffunderet, ut exortem se mysterij esse divini intelligeret, quisquis ausus fuisset à Petri soliditate recedere.* Neque dicas, S. Leonem loqui de sola Petri Persona, non verò de illius Successoribus. Nam ex contextu ejus Epistolæ palàm est, S. Leonem hanc ipsam Petri prærogativam ad omnes ejus Successores extendere. Deinde si Personam Petri consideres, prout tantùm Apostolus erat, non magis ejus doctrina in rebus Fidei Infallibilis erat, atque à DEO inspirata, quàm aliorum Apostolorum; & ideò S. Leo, ut patet etiam ex ejus verbis, loquitur de Infallibilitate S. Petri, non ut Apostolus erat, sed *ut Caput* Ecclesiæ, & consequenter de Infallibilitate Dignitati annexa, quæ perpetua est, & ad omnes Petri Successores transmissa; idque jure merito, cùm Ecclesia non primâ tantùm sui ætate, sed semper & perpetuò visibili Capite, fundamento solido, ac Judice controversiarum indiguerit; oportuit ergo Infallibilitatem in bonum ac ædificationem Ecclesiæ Petro concessam non cum ipso Petro interire, sed in ejus Successores perpetuari.

Anno CCCCLXXXXV. S. Gelasius in Epist. ad Dardaniæ Episcopos: *Sicut id quod prima Sedes non probaverat, constare non potuit, sic quod illa censuit judicandum, Ecclesia tota suscepit.*

Anno DXLIX. S. Pelagius Papa Augustinum citans: (a) *Contra Apostolicam Sedem temerè credentes, pessima dividit opinio, quod Schisma specialiter esse denuntiat Augustinus.*

Anno DXLIX. Patres Concilij Aurelianensis in Gallia: *Quas etiam Sectas Sedes Apostolica condemnat, similiter cum suis auctoribus & sectatoribus execrantes anathematizamus, rectum átque Apostolicum in Christi nomine Fidei Ordinem prædicantes.*

Anno DCCCXLIII. Gregorius IV. Pontifex Maximus epist. ad universos

(a) Habetur in Decr. Grat. c. quoniam 24. q. 1.

versos Episcopos, prout habetur *c. præceptis d.* 12. *Omnis Sanctæ Religionis relatio ad Sedem Apostolicam quasi ad Caput Ecclesiarum debeat referri, & indè normam sumere, ubi sumpsit originem, cujus auctoritatis sanctionem omnes teneant Sacerdotes, qui nolunt ab Apostolicæ Petræ, supra quam Christus Universalem fundavit Ecclesiam, societate divelli.*

Anno DCCCLXXVIII. Patres Concilij Trecensis æquè in Galijs habiti: *Judicium vestræ auctoritatis, quod Privilegio Divi Petri & Sedis Apostolicæ protulistis, voto, voce, & unanimitate nostrâ persequimur, scilicet quos excommunicâstis, excommunicamus, quos ab Ecclesia abjecistis abjicimus.* Sententia ergo Pontificis est Infallibilis Auctoritatis; quomodo enim dignus esset Ecclesiâ excludi, qui dubiæ, incertæquè doctrinæ fidem non adhiberet? Et nota illa verba: *Judicium vestræ auctoritatis, quod Privilegio Divi Petri, & Sedis Apostolicæ protulistis, &c.* Quæ omninò significant, Infallibilitatem Judiciorum Apostolicorum in rebus Fidei fundari *in Privilegio Divi Petri, Sedisque Apostolicæ*, sicque esse perpetuum, & ad omnes Pontifices, Petrique Successores pertinere.

Anno DCCCCLXXXXV. S. Maximus in Ep. ad Petrum Illust. *Festinet præ omnibus* (Pyrrhus) *Sedi Romanæ satisfacere, hâc enim satisfactâ communiter ubiquè omnes pium hunc, & orthodoxum prædicabunt.* Habetur in Collectan. Athan. Biblioth.

Anno MLXI. S. Nicolaus Papa II. in epistola ad Mediolanenses, & habetur in c. omnes d. 22. *Fidem violat, qui adversùs illam agit, quæ Mater est Fidei, & illi contumax invenitur, qui eam forsan non cunctis Ecclesijs prætulisse invenitur.*

Anno MLXXXV. Gregorius VII. in dictato Canone 26. *Catholicus non habeatur, qui non concordat Romanæ Ecclesiæ.* Scio, apud aliquos Gallorum Gregorium VII. non bene audire, quippe nimiæ severitatis accusatum (severitatem enim in Pontifice appellant, quam in aliquo suorum Judicum animi magnitudinem, in Senatore invictam fidelitatem appellarent) sed cùm Gregorius nihil aliud dicat, quàm quod alij Sancti Patres & Pontifices dixerunt, non potest in Gregorio in dubium ea sententia vocari, quàm ab alijs Sanctis Patribus hausit; alioquin poterit Gregorius dicere, quod olim S. Hieronymus epist. 77. *Quid unum hominem exceptis socijs criminantur? si rivus tenuiter fluit, non est alvei culpa, sed fontis.*

Anno MCLXVII. Hugo Etherianus de Processi. Spiritûs Sancti l. 3. c. 10. qui

qui habetur in Bibliotheca Patrum: *Æquum eſt, ratum habere, quod tanta Eccleſia decernit, quod tantus Pontifex annuntiat; qui autem Primæ Sedis, imò totius Orbis Præſuli reſiſtunt, Chriſti diſpoſitioni reſiſtunt, & niſi reſipiſcant contumaciæ judicio plectentur. Quicùnque Chriſti naviculam ſpernit, incautè navigat, & niſi plumbeas moles pervicacitatis abjiciat, influent maria.*

Anno MLIV. S. Leo IX. epiſtolâ ad Michaëlem Patriarcham Conſtantinopolitanum: *Quid hoc monſtri eſt, frater chariſſime? Romana Eccleſia adeò non eſt ſola, vel, ſicut tu putas, una, ut in toto orbe terrarum quæcùnque natio diſſentit ſuperbè ab ea, non ſit jam dicenda, vel habenda Eccleſia aliqua, ſed omninò nulla, quin potiùs Conciliabulum Hæreticorum, aut Conventiculum Schiſmaticorum, & Synagoga Satbanæ.*

Anno MCXIV. S. Ivo Carnotenſis epiſtolâ 8. *Cujus judicijs & Conſtitutionibus obviare eſt hæreticæ pravitatis notam incurrere.* Loquitur Ivo de quodam judicio prolato ab Urbano II. extra omne Concilium Oecumenicum.

Anno circiter MCC. Goffridus Vindocinenſis epiſt. 30. *Eodem ſpiritu, quo dictante & lex prima per Moyſen data eſt, & per Chriſtum ſecunda, S. Apoſtolica Sedes Canones dedit, & ipſo inſpirante expoſuit. Si quis igitur Apoſtolicæ Sedi in Canonum expoſitione contrarium ſentit, non ſapit, quicùnque eſt ille, ſed deſipit, non cultor, vel expoſitor divinæ Legis, ſed inſidiator & oppreſſor indubitanter agnoſcitur.* Reg. Sacerd. f. 402. Edit. 1693.

Ex his Patrum, etiam primorum ſæculorum, ſententijs manifeſtum eſt, eos, qui in rebus Fidei Summorum Pontificum Decreta non recepiſſent, pro Hæreticis ac Schiſmaticis ab Eccleſia habitos eſſe, & conſequenter Infallibilem eſſe Summorum Pontificum Auctoritatem; ſi enim falli poſſent, eorum Decreta ad Fidem non pertinerent; ſi ad Fidem non pertinerent, ergo qui contra illa ſentiret, Hæreticus non eſſet, Hæreſis enim eſt peccatum Fidei oppoſitum; nec incerta & dubia ſub pœna Hæreſis, & Schiſmatis credere teneor; Fides enim eſt de Certis & Infallibilibus, non de incertis, dubijſquè. Imò conſenſus cum Pontifice Romano in cauſis Fidei tam certa fuit Veræ Religionis teſſera, ut cùm Hæretici nomen Chriſtiani, & Catholici uſurparent; tandem Veri Catholici ab Hæreticis diſtinguerentur ſolo titulo, & appellatione *Romani:* hoc nomine nullus unquam, nec olim, nec modò Hæreticus appellari voluit, nec ab alijs appellatus eſt, quaſi Roma Lydius lapis eſſet, qui verum à falſo auro diſtingueret, *V. Baron. ad annum* 45. *n.* 10.

Neque

Neque dicas, Patres loqui de Pontificum Decretis ab Ecclesia receptis. Nam *Primò* ex contextu allatorum testimoniorum constat, Patres loqui de Decretis Pontificum recens editis, & nondum totâ Ecclesiâ vulgatis, & consequenter necdum in Ecclesia receptis; nec Patres ullam mentionem faciunt de necessario Ecclesiæ consensu, ut legentibus patet; gratis ergo, & sine ullo fundamento id dicitur; & mirum est, Adversarios tanto strepitu Patres inclamare, & quando posteà Patrum auctoritate opprimuntur, ad tergiversationes fugere nullo Patrum testimonio nixas. Agite enim, quis Augustinus, quis Ambrosius, quis Hieronymus dicit, Decreta Pontificis in causis Fidei rejici posse, donec Ecclesiæ consensus accedat? Quòd si nullus dicit, ut planè nullus dicit, nec produci aliquis potest, quis pudor est, vos, qui singulis paginis ad Patres vano terrore provocatis, in re tanti momenti sine Patribus loqui? & cùm nos non manipulos tantùm, sed agmina Patrum producimus, istorum auctoritati distinctiunculas opponitis apud vos natas, repertasquè eludendæ veritati, perindè ac si Patres dicant, quidquid vos fingitis.

Secundò. Si certitudo Decretorum, quæ Pontifices in causis Fidei ediderunt, à consensu Ecclesiæ pendet, ergo non Ecclesia in Petro, ejusquè Successoribus fundatur, sed potiùs Petrus in Ecclesia fundatur, nec Petrus erit fundamentum Ecclesiæ, sed Ecclesia potiùs erit fundamentum Petri; id verò tam apertè Sacris Litteris, Patrumquè testimonijs repugnat, ut nihil magis; semper enim Patres hanc Infallibilitatem referunt in speciale Privilegium Christi Petro concessum, & illis verbis explicatum: *Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam; & tu conversus confirma fratres tuos. Pasce Oves meas*; cùm potiùs ex Adversariorum explicatione dicere oportuisset: *Super Ecclesiam fundabo Petrum; tu Ecclesia confirma Petrum &c.* Quæ omnia in Scripturis, & Patribus inaudita sunt, & tamen ex mente Adversariorum necessariò consequerentur.

Tertiò. Patres, ut ex eorum verbis constat, loquuntur de hâc Infallibilitate Doctrinæ tanquam de specialissimo Petri Privilegio, nulli alteri concesso. Atqui si sententiæ Pontificum non sunt certæ, & indubiæ, nisi post consensum Ecclesiæ, nihil planè speciale Petro conceditur; quis enim nescit, non Pontificis tantùm, sed cujuslibet Episcopi, privatiquè Doctoris sententias certas esse, si eas Ecclesia recipiat? quid ergo plus Petro conceditur, quàm Paulo, & Jacobo, & Augustino, & Bedæ?

Quartò.

Quartò. Cùm dicis, Pontificum Decreta assensu Ecclesiæ fieri certa, quid intelligis nomine Ecclesiæ? particulares aliquas Ecclesias? at illæ errare omnes possunt, & à vera Fide deficere, ut nimiùm experientia constat. Quomodo ergo fieri potest, ut illæ Ecclesiæ sententias Pontificum reddant Infallibiles, & erroris immunes, quæ falli ipsæ, ac errare possunt? num curvum est regula recti? Si verò nomine Ecclesiæ Ecclesiam Universalem intelligis, ista, ne cœco modo, velatisque oculis Doctrinæ incertæ consentiat, oportebit, quoties à Pontifice aliquid decernitur, Ecclesiam Universalem, aut saltem Concilium Oecumenicum convenire, ac Pontificum Decreta examinare, utpotè errori obnoxia, & sic tandem consentire; id verò falsissimum est, ut ex posteà dicendis patebit, cùm quàm plurimæ hæreses à solis Pontificibus damnatæ sint, nullo Conciliorum assensu; imò Pontifices ipsis Concilijs credenda præscribebant, nec patiebantur sua Decreta in dubium vocari, ut in Regali Sacerdotio (a) ostendimus, & videri possunt Epistolæ Leonis PP. præsertim 40. 41. 45. 49. 59. & Acta Concilij Chalcedonensis *actione* 1. & 2. & 3. & 5. & 16. Et Evagrius *l.* 2. *c.* 4. Tantumque abest, Sententias Pontificum, ut Infallibiles sint, consensu Ecclesiæ in Concilijs congregatæ indigere, ut potiùs ipsorum Conciliorum Decreta nulla sint, nisi Auctoritate Pontificum confirmentur, quod in Regali Sacerdotio (b) ostendimus. Vide interim epistolam Hadriani ad Tarasium lectam in 7. Synodo actione 2. Gelasium epistolâ 13. & opusculo de anathem. Tomo 2. Conciliorum, post Concilium Chalcedonense. Socratem l. 2. c. 11. & 13. Sozomenum l. 3. c. 9. Theodoretum l. 2. c. 22.

Quintò. Patres à nobis producti expresse, clareque scribunt, teneri Ecclesias sub pœna Hæresis, & Schismatis Pontificum Decreta recipere, idque quia *non licet à Petræ soliditate recedere*, quia *à Summo Pontifice, quasi à quodam Capite in omnia Membra Christi dona diffunduntur &c.* quia Petro dictum est: *Pasce Oves meas*. Quæ omnia ostendunt, non ideò Pontificum Decreta certa esse, quia ab Ecclesia recipiuntur, sed ideò recipi, & recipi debere, quia certa sunt.

Sextò. In tota Historia Ecclesiastica paucissimos reperias Catholicos, qui solemni Papæ judicio restiterint, & si restitêre, ostendit eventus, eos omnes in errore versatos esse, quod manifestum signum est, Papæ circa

(a) Regale Sacerd. fol. 356. (b) Reg. Sacerd. fol. 352. Edit. 1693.

circa Fidem sententias etiam ante Ecclesiæ consensum Infallibiles esse; & ideò cùm post latam à Papa Sententiam Concilia celebrabantur, id erat, ut Hæreticorum contumaciæ mederentur (quanquam neminem Hæreticorum reperias, qui non eâdem audaciâ, quâ Pontificum, etiam Conciliorum Decreta respuerit) utquè collatis Capitibus de remedijs providerent, quibus singulæ Ecclesiæ contra Hæreticorum venena munirentur; non verò ut Pontificum solemne de Fide Decretum in dubium revocarent, multoquè minùs, ut abolerent, quod jam suprà exemplo Chalcedonensis Concilij observavimus. Erravit S Cyprianus, quando contra Stephani Decretum rebaptizari Hæreticos voluit. Erravit S. Polycarpus, alijquè Asiani Episcopi, quando, licèt prædicatione B. Joannis Evangelistæ recèns imbuti, contra S. Anicetum, aliosquè Romanos Pontifices Pascha celebrari volebant decimâ quartâ Lunâ, quacunque die illud tandem incideret; quam ob causam S. Victor Papa omnes Asiæ Episcopos, aliosquè finitimos (quippe teste Eusebio (a) Hæresis suspectos) excommunicatione ferire parabat. Et quamvis S. Irenæus, alijquè tantam severitatem haud probarent (quam tamen gravissimas ob causas Baronius necessariam fuisse contendit) nunquam tamen Auctoritatem & Potestatem Pontificiam in dubium revocare ausi sunt. Hæc omnia eum in finem dicimus, ut intelligas, etiam ante consensum Ecclesiæ Pontificum Sententias ratas, errorisq; securas fuisse, & errâsse, qui illis obsistebant.

Septimò. Denique, Ipsi Patres, ac etiam Galliæ Doctores sentiunt, scribuntquè, omnes Christi fideles necessitate constringi, ut quæ Pontifices in causis Fidei decrevissent, amplectantur, sicq; manifestè supponunt, etiam ante consensum Ecclesiæ rata, & fixa esse, ac erroris expertia Pontificum Decreta, nec dependere à consensu Ecclesiæ, sed potiùs consensum Ecclesiæ necessariò Pontificum Decretis deberi. Audi aliqua tantùm Patrum testimonia, nam plura in progressu dabimus. Epistola sex Galliæ Episcoporum, quæ inter epistolas D. Bernardi est 370. sic habet: *Nulli dubium est, quòd ea, quæ Apostolicâ firmantur Auctoritate, rata semper existunt, nec alicujus possunt deinceps cavillatione mutilari*. S. Calixtus I. epist. ad omnes Galliarum Episcopos: (b) *Talibus igitur gloriantes indicijs rogamus, ne in illis partibus contra Apostolica Statuta fieri sinatis, sed nostrâ fulti Auctoritate, nociva compescite &c.* S. Eusebius epistolâ æquè

(a) Euseb. & Baron. ad annum 298. (b) Anno circiter CCXIX.

æquè ad omnes Galliæ Episcopos: (a) *Si amplius de talibus, aut his similibus aliquid fuerit deliberandum, celeriter ad Nos relatio dirigatur, ut pertractatâ qualitate horum, nostra, quid observari debeat, solicitudo constituat.* S. Innocentius Papa epist. 3. ad Exuperium Episcopum Tholosanum: (b) *Et quidem dilectio tua institutum secuta prudentum ad Sedem Apostolicam referre maluit, quid de rebus dubijs custodire deberet potius, quàm usurpatione præsumptâ, quæ sibi viderentur, obtinere.* S. Zosimus epist. 8. ad Hilarium Narbonensem Episcopum: (c) *Quæ à Nobis sunt sub DEI judicio constituta, si quid contra hæc tentaveris, Catholicâ communione discretus serò de illicitis ingemisces.* S. Cœlestinus Papa epist. ad Episcopos Galliæ: (d) *Ad confitendum gratiam DEI satis sufficere credimus, quidquid secundùm prædictas Regulas Apostolicæ Sedis scripta docuerunt, ut prorsus non opinemur Catholicum, quod apparuerit præfixis sententijs esse contrarium.* Patres Concilij Turonensis II. canone 20. (e) *Quis Sacerdotum contra Decreta talia, quæ à Sede Apostolica processerunt, agere præsumat?* Nicolaus I. (f) In Romana Synodo, quæ extat apud Annales Fuldenses: *Si quis dogmata, mandata, interdicta, sanctiones, vel Decreta pro Catholica Fide, pro Ecclesiastica disciplina, pro correctione Fidelium, pro emendatione sceleratorum, pro interdictione imminentium, aut futurorum malorum à Sedis Apostolicæ Præsule salubriter promulgata contempserit, anathema sit.* Episcopi Galliarum in Concilio Pontigonensi can. 1. (g) *Quæ secundùm Sacrum suum Ministerium Apostolicâ Auctoritate Spiritualis Pater noster, & Universalis Papa decreverit, cum summa veneratione ab omnibus suscipiantur, & debitâ illi obedientiâ in omnibus observentur.* Denique (ut alia quàm plurima omittam, quæ videri possunt apud eruditissimum Cardinalem Aguirre, qui tam præclarè, solidequè hoc argumentum prosecutus est, ut credam, omnibus gloriam præreptam esse, aliquid melius, fortiusquè scribendi, & reverà quidquid de Auctoritate Pontificia Bellarminus, alijquè collegerunt, umbra est, si ad hunc solem conferantur) Galliæ Episcopi novissimè, hoc est anno MDCLIII. literis decimâ nonâ Julij ad Innocentium X. datis: *Judicia*, inquiunt, *pro sancienda regula Fidei à Summis Pontificibus lata super Episcoporum consultatione (sive suam in actis Relationis sententiam ponant, sive omittant) divinâ æquè ac summâ per Universam Ecclesiam Auctoritate niti, cui Christiani omnes ex Officio ipsius quoque mentis obsequium* præ-

(a) Anno circiter CCCIX. (b) Anno circiter CCCCII. (c) Anno circiter CCCCXVI. (d) Anno circiter CCCCXXIII. (e) Anno DLXX. (f) Obijt Nicolaus DCCCLXVII. (g) Anno DCCCLXXVI.

præstare tenentur. Eâ nos quoque sententiâ ac fide imbuti &c. Quid potuit clarius, & manifestius à Gallis dici? Nota præsertim illa verba: *Summâ ac divinâ Auctoritate niti*. Si ergo etiam ex Gallicanæ Ecclesiæ sententia Pontificum Decreta à nullo mutari, violariquè possunt, sed ea sub pœna Anathematis recipere, ac observare tenentur, sequitur evidentissimè, etiam ante consensum Ecclesiæ infallibilia & certissima esse, alioquin liberum esset ea aut amplecti, aut respuere. Et reverà cùm Illustrissimi Episcopi in ultimo Parisiensi Conventu declarârunt: *Non esse Pontificis irreformabile Judicium, nisi Ecclesiæ consensus accesserit*, id planè non ab aliam causam fecêre, quàm ut liberè posteà, quæ Innocentius XI. contra Regaliam decreverat, effugere possent, prætextu erroris; quippe prima cura est Reo sententiam formidanti, contra Judicis auctoritatem excipere. Ut planè & ex natura rei, & ex adversariorum intentione idem sit, præsertim in rebus Fidei, falli Pontificem posse, & non teneri Ecclesiam obedire. Quis enim obediat præcipienti impossibilia? at impossibile est, ut Fide Divinâ credas, quod est dubium & incertum, cùm Fides Divina sit de rebus certis & indubijs.

III. *Tertiò*. Exortâ aliquâ de rebus Fidei quæstione, ut Catholici ab Hæreticis aliquâ, certâque notâ distinguerentur, utquè certi ipsi essent, quid credere, quid respuere deberent, se id credere profitebantur, quod Pontifices Romani crederent, damnare, quod ipsi damnarent, suamquè fidem in rebus Fidei eorum judicio submittebant, & Doctrina à Pontificibus Romanis, quamvis extra Concilium, hæresis damnata, statim pro hæretica habebatur. Ex quo sequitur, judicium Pontificis esse infallibile, & irreformabile; si enim falli & reformari posset Judicium Pontificis, ergo falli & reformari possent Dogmata ab eo decisa, utpotè errori obnoxia, & fallibili ac lubricâ Auctoritate nixa; at Dogmata Fidei nunquam falli aut reformari, corrigiquè possunt, cùm sint æternæ veritatis, & ideò in rebus Fidei semel decisa semper decisa, semel vera semper vera, sicut econtrà semel reprobata semper reprobata, semel falsa semper falsa. Nec sufficit dicere (quod Patres ultimi Conventûs Parisiensis in sua Declaratione insinuant) *præcipuas esse in rebus Fidei partes Romani Pontificis, non tamen Sententiam irreformabilem*. Quomodo enim reformabilis, si ex illa pendet Ecclesiæ Fides? si ex illa Catholici ab Hæreticis distinguuntur? si, qui illam reformare ac mutare conantur, pro Hæreticis,

 & Schis-

& Schismaticis habentur? si ex illa pendet, quænam Doctrina Catholica, quænam hæretica sit? num ergo aut Fides, aut Hæresis reformari potest, ut quæ semel vera fuit, posteà evadat falsa, & quæ semel falsa, posteà sit vera? Sed audiamus testimonia Patrum, ad Sententiam Rom. Pontificis, velut ad lydium lapidem, suam aliorumquè fidem explorantium, verumquè aurum à falso distinguentium. Credo equidem, neminem lecturum, quin statim cedat veritati; tam videlicet clara, tam manifesta sunt, ut unum idemquè sit, ea legere & vinci, aut si vinci nolis, saltem confundi pudore ac conscientiâ veritatis. Excurramus ergo per omnes sæculorum ætates. Quia tamen sæpè in hac tota Dissertatione testimonia antiquorum Pontificum trium priorum sæculorum usque ad Siricium occurrent, qui obijt Anno 398 & illa à gravissimis Auctoribus in dubium vocantur, quamvis Decreto Gratiani inserta, præmittendum est, quantæ, & cujus sint auctoritatis. Et primò quidem non agimus de epistolis S. Cornelij, quæ extant inter opera S. Cypriani, neque de epistolis Julij I. quæ referuntur à S. Athanasio Apolog. 3. nec de epistolis Liberij, quæ à S. Hilario in fragmenta recensentur, nec de epistola Damasi ad Illyrici Episcopos, quam exscribit Theodoretus l. 2. histor. Ecclesiast. c. 22. sola ergo quæstio est de ijs epistolis, quas ex Isidori Mercatoris collectione Compilatores Canonum in numerum & Catalogum Decretalium retulêre, nec earum à veteribus Historiæ Ecclesiasticæ Scriptoribus, aut Sanctis Patribus ulla fit mentio. Tales sunt *S. Clementis* quinque, *S. Anacleti* tres, *Evaristi* duæ, *Alexandri* tres, *Sixti I.* duæ, *Thelesphori* una, *Hygini* duæ, *Pij I.* quatuor, *Aniceti* una, *Soteris* duæ, *Eleutherij* una, *Victoris* quatuor, *Zephyrini* duæ, *Callisti I.* duæ, *Urbani I.* una, *Pontiani* duæ, *Anteri* una, *Fabiani* tres, *Cornelij* duæ, *Lucij* una, *Stephani I.* duæ, *Sixti II.* duæ, *Dionysij* duæ, *Felicis I.* tres, *Eutychiani* duæ, *Caji* una, *Marcellini* duæ, *Marcelli I.* duæ, *Eusebij* tres, *Melchiadis* una, *Sylvestri* una, *Marci* una ad S. Athanasium, *Julij I.* duæ, *Liberij* duæ, *Felicis II.* duæ, *Damasi* plures, nimirum tres ad S. Hieronymum, ad Afros de Chor-Episcopis, ad universos Episcopos Italiæ, ad Aurelium. De his quærimus, legitimæ sint, an verò suppositititiæ, & dico esse suppositititias, & falsò ijs Pontificibus adscriptas. Id ita esse ex sequentibus rationibus patet. *Primò*. Quia illæ epistolæ abundant verborum sordibus, omninò alienæ sunt ab elegantia sermonis illius ætatis, & à Majestate & gravitate alijs Pontificibus, qui tunc temporis scribebant, usurpata. *Secundò*. Quia

eodem

eodem scribendi stylo & charactere præditæ sunt, ut unius tantùm scriptoris, non plurium & diversorum esse omninò videantur. *Tertiò.* Quia utuntur vulgatâ S. Hieronymi versione, quæ multò recentior est, ut proinde videantur post ætatem Hieronymi scriptæ. *Quartò.* Quia Hieronymo, qui Scriptorum Ecclesiasticorum Catalogum texuit, Innocentio, Leoni, aliisquè Sanctis Patribus incognitæ. *Quintò.* Quia Dionysius Exiguus, qui tempore Justiniani scripsit, & Romæ omnium Pontificum Romanorum Constituta, Decreta & Epistolas colligebat, nunquam earum meminit, sed initium à Siricio facit. *Sextò.* Quia Legum Imperatoriarum verba, quæ in Codice Theodosiano habentur, usurpant, cùm tamen ij Pontifices duobus, aut tribus sæculis Codicem Theodosianum præcesserint. *Septimò.* Leo IV. Anno circiter 850. diligenter epistolas Decretales enumerans initium sumit à Siricio Papa. *Octavò.* Codex Canonum Ecclesiæ Romanæ ex tribus vetustissimis exemplaribus transcriptus solas exhibet Decretales à tempore Siricij. *Nonò.* Earum Epistolarum argumenta, contra morem omnium Ecclesiasticorum Doctorum & Patrum, qui ijs sæculis scripsêre, omninò ijs temporibus non conveniunt, & nihil tradunt, quod controversijs, quæ eâ tempestate agitabantur, accommodatum sit. *Decimò.* Omnes ferè veterum Pontificum Epistolæ falsis temporum & Consulum notis consignantur. *Undecimò.* Ipse Baronius & Bellarminus, imò plerique hujus temporis Auctores apocryphas esse fatentur. *Duodecimò.* Singulæ propemodùm manifestis erroribus scatent, v. g. Epistolæ Anacleti habent testimonia Damasi, Augustini, Idacij, Gregorij M. Gelasij, aliorumquè, qui diu post vixêre. Agunt quoque de Patriarchis, quorum nomen primò audiri cœpit circa tempus Concilij Chalcedonensis. Et ita de reliquis. Ergo, ut dixi, primorum Pontificum Epistolæ omninò suppostitiæ videntur, non ideò tamen contemnendæ auctoritatis: *Nam*, ut de Marca (a) fatetur, *è sententijs & verbis Legum, Canonum antiquorum, & Sanctorum Patrum, qui quarto sæculo floruerunt, si pauca demas, concinnatas esse constat.* Et ideò Hincmarus, qui octavo sæculo floruit Rhemensis Archiepiscopus, quamvis negaret, eas epistolas ad Canones pertinere, nec Canonum auctoritate præditas esse, eas tamen magni facit, earumquè auctoritate sæpè utitur, & cum Hincmaro tota ferè Gallia, teste eodem de Marca, (b) unde in Concilio Rhemensi Anno DCCCCII. Anacleti, Julij, Damasi,

(a) Marca lib. 3. cap. 5. §. 1. (b) Marca lib. 3. cap. 6. §. 2.

maſi, aliorumquè Pontificum Epiſtolæ expenduntur in cauſa Arnulphi. Et Ivo quoque Carnotenſis ſuæ Canonum collectioni intexuit, quam ad Eccleſiæ Gallicanæ uſum publicavit circa annum *MI.* Agnovit etiam Concilium Aquisgranenſe circa annum Domini DCCCXXXVI. Concilium Colonienſe anno DCCCLXXXVII. Moguntinum anno DCCCLXXXVIII. Metenſe anno DCCCLXXXVII. Triburienſe anno DCCCLXXXV. Rhemenſe anno DCCCLXXXXII. Lateranenſe ſub Calliſto II. Ex quibus conſtat, Decretales primorum trium ſæculorum non eſſe quidem eorum Pontificum, quibus inſcribuntur, magni tamen momenti, magnæquè auctoritatis; quid enim refert, cui nomini tribuantur, ſi veræ ſunt? nec intereſt, Apellem, aut Parrhaſium auctorem imago habeat, ſi pulchra eſt & placet; ſint aurum, ſi non ſunt gemmæ, an ideò contemnas? His ita de auctoritate earum Epiſtolarum diſputatis videamus, quomodo Patres omnium ſæculorum theſin noſtram confirment.

S. Irenæus antiquiſſimus & doctiſſimus Patrum, & Epiſcopus Lugdunenſis *lib. 3. adverſùs hæreſes c. 3. Sed quoniam valde longum eſt, in hoc tali volumine omnium Eccleſiarum enumerare ſucceſſiones, maximè & antiquiſſimæ, & omnibus cognitæ à glorioſiſſimis duobus Apoſtolis Petro & Paulo Romæ fundatæ & conſtitutæ Eccleſiæ eam, quam habet ab Apoſtolis traditionem, & annunciatam hominibus fidem, confundimus omnes eos, qui quomodo vel per ſui placentiam malam, vel vanam gloriam, vel per cœcitatem, præterquàm oportet, colligunt. Ad hanc enim Eccleſiam propter principaliorem Principatum neceſſe eſt, omnem convenire Eccleſiam, in qua ſemper ab ijs, qui ſunt undique, conſervata eſt ea, quæ eſt ab Apoſtolis, traditio.* Vides ſignum, quo *Hæreticos confundimus*, & Catholicos ab ijs diſtinguimus, eſſe *traditionem & Fidem, quæ in Romæ conſtituta Eccleſia ſemper ſervata eſt*, & conſequenter uſque ad finem Mundi ſemper conſervabitur, alioquin *non oporteret, ad eam omnes convenire Eccleſias.*

Tertullianus de Præſcriptionibus c. 36. loquens de Romana Eccleſia: *Statu, inquit, felix Eccleſia, cui totam Doctrinam Apoſtoli cum ſuo ſanguine profuderunt, videamus, quid dixerit, quid docuerit.* En tibi lydium lapidem, quoties dubitas.

S. Hieronymus ad Damaſum Papam de tribus hypoſtaſibus: *Idcirco obteſtor Beatitudinem Tuam, per Crucem Domini, ut mihi litteris Tuis, apud quem in Syria communicare debeam, ſignifices. Noli deſpicere animam, pro*

qua

qua Christus mortuus est. Discernite obsecro; non timebo tres hypostases dicere, si jubetis. Quamobrem obtestor Beatitudinem Tuam, ut mihi epistolis Tuis sive tacendarum, sive dicendarum hypostaseon detur auctoritas.

Idem S. Hieronymus in expositione Symboli circa finem, prout etiam allegatur à S. Thoma 2. 2. q. 11. a. 2. ad 3. *Hæc est Fides, Papa Beatissime, quam in Catholica didicimus Ecclesia, in qua si minùs peritè, aut parùm cautè fortè aliquid positum est, emendari cupimus à Te, qui Petri Fidem & Sedem tenes; si autem hæc nostra Confessio Apostolatûs Tui judicio comprobatur, quicumque me culpare voluerit, se imperitum, vel malevolum, vel etiam non Catholicum, non me Hæreticum comprobabit.*

S. Cyrillus Alexandrinus in libris Thesauri de SS. Trinitate (manifestum est, non tantùm quatuordecim esse, sed triginta duos, qui à priscis Scriptoribus allegantur) quos allegant S. Thomas opusc. 1. contra errores Græcorum cap. 68. & opusc. 29. cap. 3. Cardinalis Turrecremata lib. de Potestate. Gennadius in opere quadripartito pro Synodo Florentina. Alanus Copus Dial. 1. cap. 13. Andreas Episcopus Græcus Colossensis in Synodo Florentina, nemine Græcorum dissentiente; hi inquam omnes nunquam auderent in facie Græcæ Ecclesiæ eos libros citare, nisi palàm esset, esse Cyrilli, quamvis, uti dixi, nunc quatuordecim tantùm legantur, reliquis, uti creditur Græcorum in Romanam Ecclesiam invidiâ sublatis. Hîc ergo Cyrillus ita loquitur: *Debemus Nos, ut qui Membra sumus, Capiti nostro Pontifici Romano, & Apostolicæ Fidei adhærere; ad nos pertinet, indè, quid credendum, quid opinandum, quid tenendum sit, quærere.*

S. Augustinus lib. 2. de verbis Apostoli: *Jam enim de hac causa* (hæresi videlicet Pelagiana) *missa sunt ad Sedem Apostolicam duo Concilia, indè etiam Rescripta venerunt, causa finita est.*

Theodoretus lib. 5. histor. c. 2. *Gratianus toto Imperio potitus scripsit Legem, quâ jubebat, sacras Ecclesias tradi ijs, qui Damasi* (is erat Episcopus Romæ) *communionem amplexarentur.*

S. Cyrillus epist. ad Cœlestinum Papam: *Quamvis hæc ita se habeant, non priùs tamen Nestorij communionem confidenter deserere ausi fuimus, quàm hæc ipsa Tuæ pietati indicaremus. Digneris proinde, quid sentias declarare, quò liquidò nobis constet, communicare cum Nestorio oporteat, an liberè ei denuntiare.*

Theodoretus Cyri Episcopus epist. ad Leonem PP. *Ego suffragium Sedis Apostolicæ efflagito, vestram Sententiam expecto, quòd si Sententiæ eorum, qui condemnârunt, acquiescere jusseritis, acquiescam.*

Justinianus epistolâ ad Hormisdam Papam: *Hoc enim credimus esse Catholicum, quod vestro Religioso responso nobis fuerit intimatum.*

S. Agatho epistolâ ad Constantinum Imperatorem, quæ habetur actione quartâ Sextæ Synodi: *Hæc Apostolica ejus Ecclesia nunquam à via veritatis deflexa est, cujus Auctoritatem semper omnis Catholica Christi Ecclesia, & Universales Synodi fideliter amplectentes in cunctis secutæ sunt, omnésquè Venerabiles Patres ejus Fidem amplexi, & Sancti quidem Doctores Orthodoxi venerati átque secuti sunt, Hæretici autem falsis criminationibus, ac derogationum odijs insecuti.*

Constantinus Pogonatus ad Leonem II. PP. *Sta firmus propugnator pietatis, accinctus verbi gladio, cujus est, omnem hæreticam doctrinam præcidere.*

S. Fulgentius l. de Incarnat. Verbi: *Quod Romana, quæ Mundi cacumen est, tenet & docet Ecclesia, totus cum ea Christianus Orbis nihil hæsitans credit, & ad salutem non dubitat confiteri.*

Simplicius PP. epist. 4. ad Zenonem Imperatorem: *Perstat enim in Successoribus suis hæc & eadem Apostolicæ norma Doctrinæ, cujus Dominus totius curam injunxit Ovilis, cui se usque ad finem sæculi minimè defuturum, cui Portas Inferi nunquam prævalituras esse promisit.*

Joannes Episcopus Constantinopolitanus in epist. ad Hormisdam PP. & in Regula Fidei, quæ habetur post epist. 6. ejusdem Hormisdæ: *Et quia non potest Domini nostri prætermitti sententia, quæ dicit; Tu es Petrus &c. hæc, quæ dicta sunt, rerum probantur effectibus, quia in Sede Apostolica immaculata est semper servata Religio. Unde sicut prædiximus, sequentes in omnibus Apostolicam Sedem & prædicantes ejus omnia Constituta, spero, ut in una communione vobiscum, quam Sedes Apostolica prædicat, esse merear, in qua est integra, & vera Christianæ Religionis soliditas.*

Omitto Patres posteriorum sæculorum, quia in Regali Sacerdotio, & apud Eminentissimum Aguirre exscripti sunt. Isti sufficiant ex primis sæculis deprompti, selectiquè, quippè doctrinâ & virtute præstantes, & omni adulatione intacti. Ex istis apertè constat, quod probandum susceperam, videl: Catholicos hoc præcipuè signo ab Hæreticis distingui solitos, quòd illi sub vexillis militarent Romani Pontificis, eandemque cum isto fidem profiterentur. Hæc ergo tessera Veræ Religionis: *Romanus sum.* Et verò nulla alia esse poterat, quo enim ab Hæretico aliâ distinguaris? Scripturas allegas? non desunt Hæretico, aut saltem in alienum sensum interpretabitur. Patres? suos quoque opponit,

opponit, nemo magis Augustinum jactat, ut Lutherus, & Calvinus. Miracula? ficta esse dicet, & unde probabis vera, nisi testimonio Pontificis? Nullum ergo apertius signum, magisque apud summos, medios, infimos, doctos, indoctosquè perspectum, quàm si cum Papa consentias; ut primùm dixeris, *Romanus sum*, jam omnes intelligunt, te non Arianum, non Pelagianum, non Lutheranum, non Calvinistam, sed Catholicum esse. Sic Hieronymus, sic Athanasius, sic Augustinus ab Hæreticis distincti. Audi Hieronymum Apolog. in Rufin. *Fidem tuam quam vocas? eamne quâ Romana pollet Ecclesia, an illam, quæ in Origenis voluminibus continetur? Si Romanam, ergo Catholici sumus.* Ex quo sequitur, sententias Romani Pontificis in causa Fidei prolatas omninò Infallibiles esse, alioquin si & veræ, & falsæ esse possunt, quomodo verum à falso, Catholicum ab Hæretico distinguent? Quis ignem à fumo cognosceret, si fumus etiam aquæ conjungi posset? Quis Militem à Senatore solo gladio, pallioquè, cùm ab utroque gestentur? Sic frustrà Patres, cœteriquè Fideles veram à falsa Religione Auctoritate Pontificiâ discernerent, si hæc tam falsæ, quàm veræ patrocinaretur.

IV. *Quartò*. Illud quoque Pontificiæ Infallibilitatis certissimum argumentum, quòd multa Christianæ Fidei Dogmata à solis Romanis Pontificibus sint decisa, Hæresquè damnatæ; ex quo, ut jam suprà ostendi, necessariò sequitur, Sententias Romani Pontificis in causa Fidei pronuntiatas, omnis esse erroris expertes; quod enim Fide divinâ credo, non tantùm verum est, sed etiam certum, ita ut falsum esse non possit: & Fideles ita prompti, paratiquè esse debent, ad hujusmodi Dogmata amplexanda, & retinenda, contrariasquè Hæreses respuendas, ut nec sanguini, nec vitæ, exemplo tot millium Martyrum, parcere oporteat. Jam verò quàm plurimas Hæreses solâ Pontificum Auctoritate proscriptas, & dogmata contraria constituta esse, nullo etiam Concilij Oecumenici adminiculo, ita certum est, ut negari non possit.

Nolebant Pelagiani Summorum Pontificum Sententijs acquiescere, quibus & necessitas gratiæ asserebatur, & Pelagij errores hæresis damnabantur; provocabantquè Pelagiani ad Concilium Universale, quibus egregiè Augustinus (a) in hæc verba respondet: *An verò Congregatione Synodi opus erat, ut aperta pernities damnaretur? quasi nulla hæresis aliquando nisi Synodi Congregatione damnata sit, cùm potiùs rarissimæ inveniantur, propter* Yy 4 *quas*

(a) Auguft. lib. 4. contra duas epist. Pelagian. cap. 12.

quas damnandas neceſſitas talis extiterit &c. Et paulò poſt: *Verùm iſtorum ſuperbia hanc etiam gloriam captare intelligitur, ut propter illos Orientis, & Occidentis Synodus congregetur. Orbem quippe Catholicum quoniam pervertere nequeunt, ſaltem commovere conantur &c.* Et alibi: (a) *Quaſi verò in Concilio Epiſcoporum, quod non ſalubriter, ſed jactanter propter veſtras quæſtiones debere dicitis congregari, ſi ſederent Epiſcop., quos ſuprà memoravi, facilè invenires, quos eis in doctrina Eccleſiaſtica antiquitùs tradita æquare, nedum præferre poſſetis.* Et alibi: (b) *Si in Concilio, cujus videris deſiderare judicium, ſederent Cyprianus, Hilarius, Gregorius, Baſilius, Joannes Conſtantinopolitanus, ut taceam alios, nunquid doctiores, prudentiores, veraciores Judices quærere auderes? ipſi contra dogmata veſtra clamant, ipſi ſcriptis ſuis ſcripta veſtra condemnant, quid quæris ampliùs?* Quòd ſi quæras, ſi Concilio Oecumenico (de hoc enim loqui Auguſtinum certum eſt ex illis verbis: *Ut propter illos Orientis & Occidentis Synodus congregetur*) opus non eſt, cujus ergo auctoritate & ſententiâ hæreſes elidentur, veruſquè Sacrarum Scripturarum ſenſus elucidabitur? reſpondet Auguſtinus: *Si Romanæ Eccleſiæ Præſidentem B. Innocentium audire voluiſſes, jam tunc periculoſam Juventutem tuam Pelagianis laqueis exuiſſes. Quid enim potuit vir ille Sanctus Africanis reſpondere Concilijs, niſi quod antiquitùs Apoſtolica Sedes, & Romana cum cæteris perſeveranter tenet Eccleſia?* Quibus verbis duo docet Auguſtinus, videlicet, & non poſſe Romanum Pontificem ab antiqua, & vera doctrina aberrare, & ejus Auctoritatem ſufficere hæreticis laqueis exuendis. S. Proſper quoque in Chronico: *Tunc Pelagianorum machinæ fractæ ſunt, quando B. memoriæ Innocentius nefandi erroris Capita Apoſtolico mucrone percuſſit.* Et S. Hieronymus de Irenæo Romam miſſo: *Omnium Doctrinarum curioſiſſimus explorator non moles ædificiorum Urbem circumeundo, ſed Apoſtolicæ Sedis Fidem, ritus, mores, ac diſciplinam, quam illi Petrus, & Paulus Apoſtolorum Principes tradidiſſent, peſcrutabatur, nactúſque ibi Apoſtolicas traditiones integras & illibatas, ut ab Apoſtolis traditæ fuerant, ad eas omnes, quos ſcriptis exagitat, exinde provocavit Hæreticos, quos ſciret eo ſolo tam patenti teſtimonio poſſe convinci.* Sozomenus l. 6. c. 22. *Qua de controverſia Romanus Pontifex certior factus, ſcripſit ad Eccleſias Orientis litteras, ut unà cum Sacerdotibus, & Epiſcopis Occidentis Trinitatem, Conſubſtantialem eſſe, & gloriâ æqualem exiſtimarent. Quo facto ſinguli rebus ab Eccleſia Romana ſemel judicatis acquieverunt, hæcque Controverſia finem habere viſa eſt.* Sixtus II. PP. *Memor ſum,* me

(a) Idem lib. 1. contra Julian. c. 60. (b) Ibid. l. 2. c. 37. vide etiam l. 2. c. 10.

me sub illius nomine Ecclesiæ præsidere, cujus à Domino JESU Christo confessio est glorificata, & cujus Fides nullam hæresin unquam fovit, sed omnes quidem hæreses destruit. Omitto alia jam superiùs memorata.

Dices. Etiam ab alijs Episcopis, privatisquè Synodis fuisse hæreses damnatas, ut ex Augustino constat, locis citatis; non ideò tamen sequi, Sententias Episcoporum & particularium Synodorum esse irreformabiles; ergo ex hoc Capite non potest deduci Infallibilitas Summorum Pontificum.

Resp. 1. Etiam Episcopi in causis Fidei sententiam ferunt, eisq; Subditi parere tenentur, sed auctoritate subornata Papæ, & fallibili, ac propterea reformabili, de quo vide P. Natalem sæculo 14. Dissertat. 12. ubi exempla affert Episcoporum qui hæreses damnârunt.

Resp. 2. Maximum esse discrimen inter Sententias Pontificum, & inter Sententias Episcoporum Hæresin aliquam damnantium. Episcoporum enim Sententiæ sunt tantùm doctrinales, non verò dogmaticæ & ultimæ, atque irreformabiles; nec priùs valebant, quàm à Summo Pontifice confirmarentur; Sententiæ verò Pontificum Dogmaticæ & ultimæ, nec poterant iterum in judicium, litemquè vocari, adeò, ut si permissu Summorum Pontificum prædamnatæ à Pontifice hæreses iterum in Concilijs examinarentur, non id erat, quòd causâ à Romano Pontifice jam finitâ dubitare liceret, sed ut auctoritate tot Patrum, Doctrinâ & Sanctitate florentium, argumentisquè ab eis tantâ efficaciâ & eloquentiâ productis Hæreticorum pervicacia obrueretur. Id ita esse patet testimonijs eorundem Patrum. Nam S. Hieronymus (a) *Hæc est Fides*, inquit, *Pater Beatissime, quam in Ecclesia Catholica didicimus, quámque semper tenuimus, & tenemus, in qua si minùs peritè, aut minùs cautè fortè aliquid positum est, emendari cupimus à Te, qui Petri & Fidem, & Sedem tenes.* S. Cyrillus Alexandrinus epistolâ ad Cœlestinum PP. *Quamvis hæc ita se habeant, non priùs tamen Nestorij communionem confidenter deserere ausi fuimus, quàm hæc ipsa Pietati Tuæ indicaremus. Digneris proinde, quid hîc sentias, declarare.* S. Paschalis PP (b) *Ajunt, in Concilijs statutum non inveniri, quasi Romanæ Ecclesiæ Legem Concilia ulla præfixerint, cùm omnia Concilia per Romani Pontificis Auctoritatem & facta sint, & robur acceperint, & in eorum Statutis Romani Pontificis patenter excipiatur Auctoritas.*

S. Inno-

(a) Habetur in Decr. Gratiani cap. quoniam 24. q. 1. (b) In capit. significâst de elect.

S. Innocentius I. PP. *Quidquid, quamvis de disjunctis, remotisque Provinciis ageretur, non priùs Patres ducebant finiendum, nisi ad Sedis notitiam perveniret, ut tota hujus Auctoritate pronuntiatio firmaretur.* S. Stephanus Archiepiscopus suo & trium Africæ Conciliorum nomine: (a) *Vestræ Sedi Episcoporum judicia, & summorum finem judiciorum Ecclesiasticorum in honorem Beatissimi Petri Patrum Decreta omnium cunctam reservavêre sententiam; antiquis enim regulis constitutum est, ut quidquid horum, quamvis in remotis ageretur Provinciis, non priùs tractandum, vel accipiendum sit, nisi ad notitiam Almæ Sedis vestræ fuerit deductum, & ejus Auctoritate juxta quod pronuntiatum fuerit firmaretur.* S. Damasus: (b) *Nulla unquam Concilia rata leguntur, quæ non sint fulta Apostolicâ Auctoritate.* Cœlestinus PP. in Instructione Legatis suis ad Concilium Ephesinum data: (c) *Auctoritatem Sedis Apostolicæ custodire debetis, siquidem & Instructiones, quæ vobis traditæ sunt, hoc loquuntur, ut interesse Conventui debeatis: ad disceptationem si fuerit ventum, vos de eorum sententiis judicare debeatis, non subire examen.* S. Gelasius: (d) *Hoc robur obtinuit, quod in Synodo firmavit Sedis Apostolicæ Auctoritas, quod refutavit, firmitatem habere non potuit.* Omitto sexcenta alia, ex quibus palàm est, latum discrimen à Patribus agnitum esse inter Sententias Episcoporum, & Sententias Romanorum Pontificum, hæreses aliquas damnantium, ut videl. istorum vellent esse ultimas decretorias, illorum verò adhuc reformabiles, & judicio Pontificum, etiamsi in Concilio Oecumenico latæ essent, omninò subjectas.

Sed videamus nunc, quænam in particulari hæreses à solis Romanis Pontificibus extra Concilium Oecumenicum damnatæ sint.

Certum est, à Christi Nativitate usque ad annum 325. quo Concilium Nicænum celebratum est, nulla fuisse Oecumenica Concilia celebrata, & tamen quàm plurimæ hæreses toto hoc annorum decursu & extitêre, & abolitæ, aut saltem damnatæ sunt. Et quamvis in particulari non semper ostendi possit, eas à Romano Pontifice damnatas esse, quippe flagrantibus persecutionibus, & Ecclesiâ Romana omnibus venis sanguinem fundente, otium non erat Romanis Pontificibus multa scribendi, & posterorum memoriæ commendandi; vix tamen dubium esse potest, Auctoritate Summorum Pontificum fuisse confixas. Constat enim

(a) In epist. ad Damas. PP. (b) Epist. ad Stephanum. (c) Commonitor. Cœlest. à Balluzio nuper editum ex MM. SS. Codic. Colbertino & Vaticano. (d) S. Gelas. l. de vinculo anathem.

enim unâ parte testimonijs suprà productis, Ecclesiam supra Fidem Petri ejusquè Successorum fundatam esse, idquè Patres primorum sæculorum palàm professi sunt, nam præter dicta Sozomenus scribit: (a) *Julium ad eos, qui Antiochiæ convenerant, scripsisse, atque incusâsse, quòd contra Leges Ecclesiæ eum ad Concilium non vocâssent, nam Legem esse ad Sacerdotij Dignitatem spectantem, quæ pronuntiat, acta illa irrita esse, quæ præter Sententiam Episcopi Romani constituuntur*. Et ipse Athanasius ex persona Julij, cujus epistolam recitat: (b) *An*, inquit, *ignari estis, hanc consuetudinem esse, ut nobis scribatur, ut hinc, quod justum est, definiri possit? nunc autem nos, quos certiores minimè fecêrunt, postquam jam egêrunt, quod libuit, suffragatores suæ damnationis, cui non interfuimus, esse volunt; non ita se habent Petri & Pauli ordinationes, non ita Patres docuerunt, sed fastus iste, & novum studium est. Quæ enim accepimus à B. Petro Apostolo, hæc vobis scribimus*. Ubi vides, hanc Pontificis Romani Auctoritatem ad Apostolorum traditionem referri. Ex altera verò parte æquè constat, Pontificum in Fidei causis Sententiam adeò Ecclesiam Catholicam venerari solitam, ut qui eam non reciperent, teste S. Ignatio Episcopo Antiocheno, qui primo sæculo floruit: (c) *Qui his non obedit* (loquitur de SS. Cleto & Clemente) *Atheus prorsùs & impius sit, & Christum contemnit, & Constitutionem ejus imminuit*. At quæ est Christi Constitutio, nisi illa? *Tu es Petrus*, &c. *Tibi dabo claves Regni Cœlorum*, &c. *Pasce Oves meas*. At hæc Christi Constitutio aut de omnibus Petri Successoribus intelligenda est, aut non est intelligenda de Cleto & Clemente, cur enim potiùs de Cleto, quàm de Alexandro, de Gregorio, de Innocentio? Cùm ergo constet, Romanis Pontificibus supremam in causis Fidei decidendis Auctoritatem concessam, eamquè in primitiva quoque Ecclesia agnitam, summaquè veneratione exceptam esse; quis dubitet, in profligandis hæresibus Summos Pontifices illâ non esse usos? Poterant, debebant, ergo fecêre, alioquin Sancti non essent. Et ideò S. Irenæus de S. Clemente scribit: (d) *Dissensione non modicâ inter eos, qui essent Corinthi, fratres factâ, scripsit quæ est Romæ Ecclesia potentissimas litteras Corinthijs, ad pacem eos congregans, & fidem eorum reparans, & annuntians, quam ab Apostolis receperant, traditionem*. Sic Cerdon & Valentinus Hæresiarchæ (e) coram Hygino S. Pontifice hæreses suas recantârunt.

Sic

(a) Lib. 3. hist. cap. 9. (b) S. Athanas. apolog. 2. ad Orient. (c) S. Ignat. epist. ad Roman. (d) S. Iren. lib. 3. adv. hæres. cap. 3. (e) Anno 155. testibus Irenæo lib. 3. cap. 4. Eusebio lib. 4. cap. 10.

Sic Theodorus hæresiarcha, Theodoreto (a) & Eusebio testibus, à Victore Pontifice damnatus, & Ecclesiâ ejectus est, quòd doceret, Christum Hominem tantummodò, non etiam Deum esse. Idem Victor, ut habet Eusebius, *totius Asiæ Ecclesias, & alias finitimas* (quamvis traditionem Joannis Evangelistæ prætexerent) *tanquam alterius fidei & opinionis literis graviter objurgatas simul omnes à Communione Ecclesiæ semovendas duxit*; quòd videl. celebrarent Pascha decimâ quartâ Lunâ, quacunque die incidisset. Id verò quamvis Ecclesia Romana tolerâsset, postquam tamen verti in Hæresin cœpit, & Judaismo ansam præbere (quod Nicephorus testatur) (a) quodque conniventia Ecclesiæ fuerat, pro necessitate ac debito jactari, (pari ferè ratione, quâ hâc tempestate de necessitate utriusquè in Communione speciei à Calvinistis differitur) Victor necessariam esse severitatem credidit, quamvis ab ea Sanctum Pontificem Irenæus vehementer dehortatus sit, Potestatem quidem Pontificis agnoscens, sed usum restringi cupiens. Ubi nota, quamvis plurimi Historici Ecclesiastici, videl. Eusebius, Irenæus, Nicephorus, Hieronymus, Photius, alijquè hujus rei meminerint, nullus eorum tamen scribit, Episcopos Victori hanc potestatem negâsse, sed tantùm hortatos esse, ut pacis causâ nimiâ severitate temperaret. Et temperavit quidem Victor, sed ejus Sententia contra omnium Asianorum, & Synodi Ephesinæ Decreta omninò vicit, ac Nicæno Concilio confirmata est. Paulò pòst Zephyrinus (b) Victori succedens Hæresin Montanistarum & Cataphrygum anathemate ferit, & præcipuum hujus hæresis Caput Tertullianum, quod ipsemet fatetur, (c) unde perpetuum Tertulliani in Pontifices odium, more omnium Hæreticorum, Judicem, à quo plectuntur, aversantium. De ejusdem Zephyrini contra Cataphrygas Decreto hæc scribit Tertullianus: *Audio etiam, Decretum esse propositum, & quidem peremptorium; Pontifex Maximus, Episcopus Episcoporum dicit; ego & mœchiæ, & fornicationis delicta functis pœnitentia dimitto.* Ubi observas, jam tunc temporis, quamvis flagrante persecutione, Romanos Pontifices supremâ Auctoritate suâ uti solitos esse, in materia videl. Fidei (talis enim erat, de qua tunc temporis quærebatur, videlicet, an relapsi ad pœnitentiam recipi possent) Decreta, & quidem *peremptoria*, hoc est, definitiva proponendo, quibus omnes Christi Fideles obedire tenentur; hæc verò Decreta, ut aliàs ostendi,

(a) Anno 196. Theodoret. Hæretic fab. lib. 2. Eusebius lib. 5. hist. cap. 27.
(a) Niceph. lib. 4. cap. 10. Tertull. de Præscript. cap. 53. Euseb. 5. hist. c. 9.
(b) Anno 215. (c) Tertull. de jejun. cap. 1.

ostendi, Infallibilitatem Pontificiam supponunt. Origenes à Dionysio Episcopo Alexandrino hæresis accusatus, fidei suæ professionem Romam ad Fabianum Pontificem misit: (a) sed cùm calamo fides non haberetur, ipse Romam accessit, (b) ratus, se hæresis notâ satis absolutum fore, si à Romano Pontifice reciperetur.

V. Cyprianus, omnesquè ferè Africani Patres, à Stephano Papa (c) anathemate percussi, aut saltem territi, ob repetitum Hæreticorum baptisma. Ubi planè enituit invicta Romanorum Pontificum Auctoritas, quando contra torrentem Africanæ eloquentiæ, & Sanctitatis, frustrà obnitente Cypriano (cujus in Ecclesia Catholica eâ tempestate summa veneratio) veritati suffragium tulit, effecitquè, ut toto Orbe probaretur. Planè nunquam magis credi potuit, errâsse Pontificem, quàm cùm Cypriano, totquè, & tam numerosis Synodis (in quibus florem Catholicæ Religionis facilè collectum vidisses) adversatus est; vicit tamen, & pro illo veritas stetit. Quando errabit Pontifex, si tunc non erravit? num aliquando doctiores, sanctioresquè adversarios habebit, quàm Cyprianum, & tot alias Synodos Orientis? ergo si tunc, quando tam multi, robustiquè impellebant, hæc Petra non cecidit, frustrà expectas aliquando casuram; stetit, stabitquè, ut Petram decet.

Dices. Etiam post prolatam à Stephano sententiam, dirasquè intentatas nec Cyprianus, nec alij Africæ Episcopi acquievêre; non ergo credebant, Pontificem falli non posse. V. Dissertat. 4. §. 3. n. 4 Object. 4.

Resp. De certamine Cypriani cum Stephano alibi dictum est, & dicetur posteà, cùm objectiones dissolvemus; nunc verò id solùm dico, Cyprianum, ejusquè asseclas, si crediderunt Pontificem ex Cathedra docentem falli posse, omninò errâsse; neque id mirum est, aut absurdum; si enim errârunt circa Baptismum, cur non errare potuerint circa Pontificem? & si tu absurdum & falsum esse non credis, cùm dicitur, Cyprianum circa Baptismum errâsse, cur absurdum, & falsum esse credas, cùm dicimus, errâsse circa Pontificem? præsertim cùm nemo unquam falsam doctrinam pertinaciter defenderit, qui non hoc ipso cum Romano Pontifice bellum gesserit, jurato videlicet, & necessario mendacij hoste, ac vindice veritatis; ut adeò unum idemquè sit, Pon-

(a) Anno 248. (b) Euseb. lib. 6. hist. cap. 28. 29. (c) Anno 258.

Pontifici [illegible] llum, & Veritati indicere, quemadmodum unum idemquè est, in Leges & in Judicem offendere. Et verò ubi primus ille animorum ardor deferbuit, Cypriani, & Firmiliani calamos myrrhâ, & felle impleverat, redijtquè serenitas agnoscendæ veritati necessaria; resipuit Cyprianus, totumquè illud agmen Africanorum, sequè Pontifici Romano submisit. Cùm ergo Cyprianum habeamus, & errantem, & pœnitentem, quærimus ex Gallis, cur malint errantem sequi, quàm pœnitentem? Audi Augustinum: (a) *Correxisse autem Cyprianus istam sententiam non invenitur, non incongruenter tamen de tali viro existimandum est, quòd correxit, & fortásse suppressum sit ab eis, qui hoc errore nimiùm delectati sunt, & tanto velut patrocinio carere noluerunt.* Idem testatur clarissimis verbis S. Hieronymus de Episcopis, qui cum Cypriano decreverant, Hæreticos rebaptizandos esse. Verba Hieronymi hæc sunt: (b) *Denique illi ipsi Episcopi, qui rebaptizandos Hæreticos cum Cypriano statuerant, ad antiquam consuetudinem revoluti* (quæ habebat, non esse rebaptizandos Hæreticos, & quâ maximè Stephanus nitebatur) *novum emisêre Decretum.* Et Cresconius Donatista objicit Augustino: (c) *Majores nostri* (Donatistæ videlicet) *ab Orientalium propterea communione discreti sunt, quia illi suum judicium rescinderunt, quo eis placuerat de illa quæstione* (an videlicet Hæretici rebaptizandi essent) *Cypriano, atque illi Africano Concilio consentire oportere.* Cui respondet Augustinus: (d) *Paucos illos Orientales, quinquaginta videl.* (totidem erant Episcopi in Synodo Iconiensi Firmiliano præsidente) *non tantùm judicium suum rescidisse, verùm etiam correxisse.* De Dionysio quoque Patriarcha Alexandrino mutâsse eum sententiam, ac Stephano manus dedisse clarùm videtur, tum ex familiarissimis ejus Epistolis ad Xistum Stephani Successorem apud Eusebium: (e) tum quia adeò Stephani sententiæ accesserat, ut ne quidem *fratrem quendam ætate admodùm provectâ, & Baptismate apud Hæreticos tinctum, sed pleno impietate, plenóque blasphemiæ, néque ullam omninò cum nostro habente similitudinem, sit ausus rebaptizare*, nisi permitteret Romanus Pontifex; sic enim epistolam ad Xistum concludit: *Profectò opus habeo Frater consilio Tuo, & sententiam Tuam expecto, ne fortè ipse hallucinêr tali negotio ad me delato.* Ita Eusebius; patet ergo, Africanos Episcopos, eorumq; Coryphæos Firmilianum, & Dionysium sententiam correxisse. Quando ergo

(a) August. epist. 48. ad Vincent. (b) S. Hieron. Dial. contra Luciferianos. (c) Crescon. lib. 3. cap. 2. (d) August. contra Crescon. lib. 3. cap. 3. (e) Euseb. lib. 7. cap. 9.

ergo Arelatense, quod multò post celebratum est, canone 1. decernit: *Afros propriâ lege uti, ut rebaptizent*, intelligendum est, ut bene notavit Sirmondus, non de quibuscunque Catholicis Afris (quales erant Cypriani sectatores) sed de Afris Donatistis & Schismaticis; & ideò in Concilio Romano ante Concilium Arelatense celebrato sub Melchiade Papa, Donato etiam ab Africæ Episcopis vitio datum, imò damnatus est, quòd *confessus esset se rebaptizâsse*, teste Optato Milevitano; ergo certum est, eâ tempestate non fuisse apud Africanos moris, ut tincti ab Hæreticis iterum tingerentur, alioquin quomodo ab Africanis Episcopis id soli Donato crimini verteretur? Hæc omnia eò spectant, ut ostendamus, Africanos Episcopos, præsertim Firmilianum & Dionysium resipuisse. Jam Lectoris judicium esto, quorum æquior sit causa: adversariorum, qui errantes Africanos sequuntur, an nostra, qui sequimur pœnitentes? Illud quoq; ex Augustino addendum; paucos fuisse, qui cum Cypriano Pontifici obluctabantur; (a) *Quinquaginta videl. Episcopi Orientales, & septuaginta Afri contra tot millia Episcoporum, quibus hic error* (Cypriani) *in toto Orbe displicuit.* Quæro jam iterum, utrum magis expediat paucorum errores amplecti, an multorum veritatem, imò tot millium Episcoporum, & totius Orbis consensum, qui Romani Pontificis Sententiam venerati sunt? Quanquam si verum dici oportet, nihil Stephanus ex Cathedra, & per modum Dogmatis definivit; cùm enim Cyprianus Anno. CCLVI. in secundo Carthaginensi Concilio, quò omnes Africæ Episcopi convenerant, solemni Decreto Hæreticorum Baptisma damnâsset, illudquè per literas Synodicas Stephano Papæ confirmandum misisset, Stephanus in hæc verba respondit: *Si quis à quacúnque hæresi venerit ad nos, nihil innovetur, nisi quod traditum est.* Quibus verbis planè contrariam Cypriani sententiam hæresis non damnavit, sed vetuit tantùm, *nihil innovari*, hoc est, antiquam Ecclesiæ traditionem, usumquè retineri, donec tota hæc quæstio in Concilio Universali decideretur, ut sæpè testatur Augustinus. Et meritò ad Concilium Universale rejecta est, cùm enim potissima quæstio facti, non juris esset: *An videlicet rebaptizatio Hæreticorum antiquæ totius Ecclesiæ consuetudini, & traditioni adversaretur*, meritò Concilium Universale expetebatur, ut videlicet singuli Episcopi de suarum Ecclesiarum usu ac consuetudine testari possent. Et quia pauci Episcopi Africani contra tot

(a) S. August. contra Cresconium lib. 3. cap. 3.

tot millium Episcoporum, imò totius Orbis sententiam (ut testatur Augustinus) non solùm privatam opinionem sustinebant, verùm etiam contra Decretum Pontificis Romani ne quidem operiri Concilium, & interim repetito Baptismo abstinere volebant, imò primam Sedem convitijs onerabant, planè sacro calamo indignis (qua de causa S. Augustinus (a) Cyprianum reprehendit) jure merito excommunicationem illis Romanus Pontifex Stephanus minatus est, non tamen inflixit, deprecante Dionysio Patriarcha Alexandrino; sic enim ipse testatur Epistolâ ad Xistum Pontificem: (b) *Atque ut pro omnibus Episcopis illum deprecarer, epistolam scripsi.* De quo vide Schelstrate (c) & Alexandrum Natalem, (d) & simul adverte, moris fuisse, ut Sanctissimi Episcopi excommunicationem apud Romanos Pontifices deprecarentur, eamquè ne vibrarent dissuaderent; sic Irenæus Victorem, sic Dionysius Stephanum Pontifices rogârunt.

Ex hoc Cypriani conflictu magnum pro Infallibilitate Pontificia argumentum sumitur. Cyprianus tantâ doctrinâ, pietate, eloquentiâ, ingenio, ac insuper tot Episcoporum, & trium Synodorum votis subnixus, ubi tamen à Romano Pontifice secessit, in hæresin & errores prolapsus est, posteà ab Ecclesia damnatos; naufragium fecit, anchoram perdidit; quis ergo deinceps speret, se absque periculo & impunè à Romani Pontificis Sententia deflexurum, sibiquè stationem promittat Cypriano cadente? *Tu es Petrus, & super hanc Petram*, inquit Christus, *ædificabo Ecclesiam meam.* Ergo super hanc Petram ædificium es, extra hanc Petram ruina.

VI. *Anno CCCLXXIII.* Primus Damasus hæresin Apollinaris, simulq; Timotheum & Vitalem Apollinaris Discipulos extra Concilium Oecumenicum damnavit. Negabant isti Divinitatem Spiritûs S. Damasi verò Decretum fuisse peremptorium & decisivum, ac necessitatem Ecclesijs imposuisse, ut reciperetur, authenticis Documentis probari potest, ac insuper testimonio Ecclesiæ Gallicanæ. Theodoretus hæc habet: (d) *Damasus simul ut exortam hanc hæresin accepit, non Apollinarem solùm, verùm etiam Timotheum ejus Discipulum abdicavit, quam rem etiam Episcopis Orientalibus significavit.* Damasus ipse in epist. ad Episcopos Orientis: (e) *Sciatis velim, Fratres, nos Timotheum ipsum cum impio ejus Dogmate*

jam

(a) August. lib. 5. contra Donat. cap. 25. (b) Apud Euseb. lib. 7. cap. 5. (c) Schelstrat. in antiquit. illustrata p. 2. Dissert. 1. cap. 5. (d) Alex. Natal. ad sæculum 3. Dissert. 12. (d) Theodoret. lib. 5. cap. 10. (e) Theodoretus ibidem.

jam pridem abdicâsse, *& ob eam causam credimus*, *impias ejus reliquias nihil in posterum momenti habituras*. *Jam enim semel formulam Fidei edidimus &c.* Et post pauca: *Quid est*, *quòd abdicationem Timothei à me rursus requiratis*, *qui etiam hîc judicio Sedis Apostolicæ abdicatus est unà cum Magistro suo Apollinari? quòd si alios quosdam ad suam perducat sententiam*, *sciant illi*, *se eum illo unà perituros*, *ut qui animum induxerint Ecclesiæ Canoni repugnare*. Nota illa Damasi verba: *Jam pridem impium ejus Dogma abdicavimus*, *quam ob causam credimus*, *ejus reliquias nihil imposterum momenti habituras*. Quæ causalis supponit omninò, Sententias Pontificis Romani in causis Fidei esse ultimas & irreformabiles, alioquin quæ esset consequentia? *Damnavimus Dogma Apollinaris*, *ergo illud Dogma nihil ampliùs momenti habebit?* Imò habebit, quia damnatio Pontificis revocari potest, & errori subjecta, nec certam fidem facit, nisi ab Ecclesia recipiatur; non ergo sufficit à Damaso damnatam esse. Sed & illa verba: *Sciant*, *se cum Apollinari unà perituros*, *&c.* eandem Infallibilitatem ostendunt. Ipsi Galliæ Episcopi ex hoc Damasi Decreto Pontificiam Infallibilitatem recentissimè agnoverunt, & Papæ Decreta *divinâ ac summâ per universam Ecclesiam Auctoritate niti professi sunt*. Sic enim ad Innocentium X. Anno 1653. scribunt: *Perspectum enim habebat* (Zosimus videl. PP.) *non solùm ex Christi pollicitatione*, *sed etiam ex actis priorum Pontificum*, *& ex anathematismis adversùs Apollinarem & Macedonium nondum ab ulla Occumenica Synodo damnatos à Damaso paulò antè jactis*, *judicia pro sancienda Regula Fidei à Summis Pontificibus lata*, *divinâ æquè ac summâ per universam Ecclesiam Auctoritate niti*, *cui Christiani omnes ex officio ipsius etiam mentis obsequium præstare teneantur*. Neque obstat, post Damasi definitionem in Concilio Constantinopolitano eandem Pneumatomachorum causam fuisse agitatam, damnatamquè; neque enim id factum, quòd Sententia Pontificis incertæ fidei esset, ac retractari posset, sed quia Hæretici eâdem temeritate, quâ Spiritui Sancto Sacræquè Scripturæ, etiam Pontificum judicio obluctabantur, & quid mirum, qui DEO & Scripturæ non credebant, non credidisse Pontifici? num ideò errare Scriptura potest, quia Hæretici Scripturæ non credunt? Ut ergo eorum contumacia tot Patrum doctrinâ & pietate florentium testimonijs, ac insuper argumentis, quæ ab illis in medium proferebantur, vinceretur, permisit Papa, eandem causam in plenario Concilio agitari, cujus auctoritas licèt non sit major Pontificiâ in *decernendo*, ac *decidendo*, est tamen

major in *docendo* & *instruendo*, ob præclaram scientiam, facundiam, ac zelum Episcoporum, qui Concilio intersunt. Sicut ergo cùm Christus Apostolis dixit: *Paraclitus autem Spiritus, quem Pater mittet in nomine meo, ille docebit vos omnia, & suggeret vobis omnia, quæcúnque dixero* (Græcè εἶπον, hoc est, dixi, prout etiam Arabicus & Syrus habet) *vobis*; non ideò sequitur, Spiritum Sanctum majoris esse Auctoritatis, quàm Christum, aut posse corrigere, quæ à Christo dicta sunt; sed tantùm, Spiritûs Sancti partes esse, insinuare, explicare, & credentium animos suaviter, fortiterquè disponere, ut credant, quæ à Christo dicta sunt; ita Concilij partes sunt, non immutare Pontificum Decreta ad Fidem pertinentia, sed solùm explicare, & Fidelium animos doctrinâ, eloquentiâquè, quæ in Concilijs abundant, permovere. Et hoc modo intelligendus est etiam S. Augustinus, quando, præcipuè in causa S. Cypriani, Concilium Universale toties commendat. Verbo, Papa est supra Concilium in *decernendo*, Concilium supra Papam in *docendo*, si non semper, at sæpè; quemadmodum major potest esse in Senatoribus & Consultoribus doctrina, jurisquè peritia; at penès Judicem major, imò unica potestas judicandi, litemquè finiendi. Et illud quoque observatione dignum, quod S. Hieronymus notat, videl. in Synodo Nicæna, quæ anno 325. celebrata est, nullam fieri expressam mentionem errorum Origenis, Valentini, Marcionis, Cataphrygarum, aut Manichæi, (a) *quos certè ante Synodum fuisse dubium non est*. Ex quo evidenter colligitur, Patres Nicænæ Synodi Sententias Summorum Pontificum pro indubitatis habuisse, alioquin cur eas hæreses intactas & indemnatas relinquerent, quas soli Pontifices damnâssent extra Concilium Universale? damnatas enim esse à Pontificibus, & ideò quoque ab Ecclesia rejectas patet tum ex ijs, quæ diximus, tum ex luculento Damasi testimonio, sic enim ad Stephanum Archiepiscopum Carthaginensem, & tria Africæ Concilia scribit: *Scitis, Fratres Charissimi, firmamentum à DEO fixum, & immobile suorum Sacerdotum, id est, omnium Episcoporum Apostolicam Sedem esse constitutam, & verticem Ecclesiarum &c. nam ut nôstis, Synodum sine ejus Auctoritate fieri non est Catholicum, néque ulla unquam Concilia rata leguntur, quæ non fuerint ejus fulta Auctoritate &c.* Et circa medium: *Cujus Sedis Apostolicæ ante omnia decebat eos* (Patres Concilij Ariminensis) *expectare Decretum*. Quæ tantùm abest, ut

(a) Hieron. epist. 65. cap. 5.

ut ab Episcopis improbata fuerint, ut ipsi potiùs ad eundem Damasum ita scriberent: *Notum facimus Vestræ Beatitudini, quòd quidam fratres venerabiles Episcopos vobis inconsultis à proprio dejiciunt gradu, cùm Vestræ Sedi Episcoporum judicia & summorum finem negotiorum Patrum decreta omnium cunctam reservavêre sententiam inquirendi reverentia de DEI rebus, quas omni curâ & solicitudine observare debemus.* Hæc omnia falsa sunt, si Pontifex errare, ejusq; Sententiæ in materia Fidei corrigi possunt; quomodo enim *finis negotiorum summorum* Pontifici reservatur, si aliud adhuc Ecclesiæ aut Conciliorum examen & judicium expectandum est? Quomodo Sedi Romanæ *Patrum Decreta omnium cunctam reservavêre sententiam*, si post ejus sententiam, quia errare potest, alijs sententijs locus est? Quomodo nulla *Concilia rata leguntur, quæ non fuerint Sedis Apostolicæ fulta Auctoritate*, cùm potiùs Sedis Romanæ judicia non sint rata ex mente adversariorum, nisi Conciliorum auctoritate fulciantur?

Anno CCCXC. Emersit, larvamquè deposuit Hæresis Joviniani. Eam S. Hieronymus acri, flammatoquè stylo confixit, crederes non tam scribere, quàm tonare; sed dum totus est in extollenda Virginitate, visus est in extrema prolabi, & matrimonium quoque aversari, unde multorum in Hieronymum querelæ, quas ille scriptâ apologiâ delevit. Siricius verò Papa, ubi eam Hæresin detexit, coactâ Romæ Synodo continuò damnavit, datisquè litteris ad S. Ambrosium, nam Mediolani quoque grassabatur, pro damnata haberi eam voluit. Sic enim scribit: *Nos sanè nuptiarum vota non aspernanter accipimus, sed Virginum nuptias majore honorificentiâ honoramus. Facto igitur Presbyterio* (hoc est Synodo) *invenimus, ea Doctrinæ nostræ, hoc est, Christi esse contraria, unde omnium nostrûm tam Presbyterorum & Diaconorum, quàm totius Cleri una lata fuit Sententia, ut Jovinianus, Auxentius, Genialis, divinâ Sententiâ & nostro judicio in perpetuum damnati extra Ecclesiam remanerent. Quod custoditurum Sanctitatem Vestram non ambigens hæc scripta direxi.* Ubi etiam nota, Siricium Pontificem pro eodem habere, Dei & Papæ judicium. Respondit Ambrosius suo & Mediolanensis Synodi nomine: (a) *Recognovimus litteris Sanctitatis Tuæ boni Pastoris excubias, qui fideliter commissam Tibi januam servas, & piâ solicitudine Christi Ovile custodis, dignus, quem Domini oves audiant & sequantur.*

Anno CCCCI. Anastasius Papa Rufinum Origenistarum Coryphæum Romam

(a) V. Epistolas Rom. Pontificum Tomo 1.

Romam vocat ad caufam dicendam; fed tergiverfantem, & comparere renuentem (quippe haud ignorabat, fi femel Romæ hærefis notaretur, fe toto Orbe Catholico abominationi, & pro Hæretico habitum iri) Hærefis damnat, & unà Infallibilitatem Pontificiam egregio teftimonio fancit; audi Hieronymum, & poftea ipfum Anaftafium; Hieronymus ergo hæc de Rufino fcribit: (a) *Innocentem te vocas, ad cujus interpretationem* (tranftulerat enim Origenis Periarchon) *Roma contremuit? Abfentem, qui accufatus refpondere non audes, & in tantum Romanæ Urbis judicium fugis, ut magis obfidionem Barbaricam, quàm pacatæ Urbis velis fententiam fuftinere?* Anaftafius verò epift. ad Joannem Hierofolymorum Epifcopum hæc habet. *Abfit hæc ab Ecclefia Romana nequaquam Catholica difciplina. Nunquam profectò eveniet, ut aliquâ hoc admittamus ratione, quod jure, meritóquè damnamus. Quapropter in toto Orbe Chrifti DEI diffufa providentia probare dignabitur, accipere nos omninò non poffe, quæ Ecclefiam maculent. Mihi certè cura non deerit, Evangelij Fidem circa meos cuftodire populos, partéfquè populi mei, per quæque Orbis terrarum fpatia diffufas, quantum poffum, litteris convenire, ne qua profanæ Interpretationis origo fubrepat.* Audis, profiteri Anaftafium: *Nunquam per Chrifti providentiam eventurum, fed nec evenire poffe, ut Romanus Pontifex recipiat, quæ Ecclefiam maculent.* Quid eft hoc aliud, quàm Infallibilem effe?

Anno circiter CCCCXVI. Innocentius Primus Hærefin Pelagianam damnavit extra omne Concilium Oecumenicum, & tefte Auguftino ingne Infallibilitatis Pontificiæ documentum poft fe reliquit. Sic enim de Innocentio apud S. Profperum: (b) *Conftituimus, in Pelagium atque Cœleftium per venerabilem Epifcopum Innocentium de Beatiffimi Apoftoli Sede prolatam manere Sententiam.* Et Gennadius: (c) *Multos Cataphrygas* (Innocentius videlicet) *& Pelagium ac Cœleftium invenit Hæreticos, & damnavit eos, & hoc conftituit, ut qui natus fuerit de Chriftiana, rurfus nafci debeat per Baptifmum, hoc eft, baptizari debeat, quod Pelagius damnabat.* Idem S. Profper: *Tunc Pelagianorum machinæ fractæ, quando B. memoriæ Innocentius nefandi erroris capita Apoftolico mucrone percuffit.* S. Auguftinus *l. 2. contra Pelagium & Cœleftium c. 7. Cœleftius B. Papæ Innocentij non eft aufus literis obfiftere, imò fe omnia, quæ Sedes illa damnaret, damnaturum effe promifit.* Et lib. 2. cap. 3. contra duas epiftolas Pelagianorum: *Per Papæ Refcriptum caufa Pelagianorum finita eft, totóquè Orbe poft ejus damnationem*

(a) S. Hieron. apolog. in Rufin. (b) S. Profper adv. Collator. (c) Gennad. de Viris illuftr. cap. 43.

nem damnati sunt, *ac litteris Innocentij tota de hac re dubitatio sublata est*. Et contra Julianum l. 1. c. 4. *Puta, eam tibi partem Orbis sufficere debere, in qua primum Apostolorum suorum voluit Dominus martyrio coronare. Cui Ecclesiæ præsidentem Beatum Innocentium si audire voluisses, jam tunc periculosam juventutem tuam Pelagianis laqueis exuisses. Nihil enim potuit Vir ille Sanctus Africanis respondere Concilijs, nisi quod antiquitùs Apostolica Sedes & Romana cum cæteris tenet perseveranter Ecclesia*. Et Serm. 2. de verbis Apostoli: *Jam enim de hac causa* (hæresi videlicet Pelagiana) *duo Concilia missa sunt ad Sedem Apostolicam, indè etiam Rescripta venerunt; causa finita est, utinam etiam error finiatur?* Quomodo dici potest per Rescripta Apostolica *causa finita est*, si judicia Romani Pontificis errori subjecta sunt, si examinari debent, si consensu Ecclesiæ, si sententiâ Concilij Oecumenici indigent? an Pelagiani respondere non poterant, *nullo modo causam finitam esse*, quippe in nullo Oecumenico Concilio damnatam; nam Concilia, quorum Augustinus meminit, fuerunt solùm Provincialia? Ipsi denique Gallicanæ Ecclesiæ Antistites litteris ad Innocentium X. datis: *Innocentius I. Pelagianam Hæresin*, inquiunt, *damnavit olim ad Episcoporum Africæ relationem; sic ad Gallicanorum Episcoporum consultationem Hæresin ex adverso Pelagianæ oppositam Innocentius X. Auctoritate suâ proscripsit &c.* Vides, non solùm novum exemplum damnatarum ab Innocentio hæreseon, sed etiam Infallibilitatem Romani Pontificis palàm assertam, quid enim aliud sonant illa Augustini verba: *Per Papæ Rescriptum causa Pelagianorum finita est, ac litteris Innocentij tota dubitatio sublata*. Et illa: *Puto, eam tibi partem Orbis sufficere debere, in qua primus Apostolorum martyrio coronatus est*. Et illa: *Nil potuit vir ille sanctus* (Innocentius) *Africanis respondere Concilijs, quàm quod antiquitùs Apostolica Sedes tenet &c.*

Anno CCCCXVIII. Cœlestius Pelagianus, cùm pollicitus esset B. Innocentij Sententijs acquiescere, posteà verò eandem hæresin redoleret, iterum Carthagine in Synodo 214. Patrum damnatus est; sed cùm ab hac Synodi Carthaginensis sententia appellâsset, Zosimus Pontifex appellationem recepit; causa recipiendæ appellationis, teste Augustino: (a) *Quòd Cœlestius litteris B. Innocentij Papæ, quibus de hac re dubitatio tota sublata est, consentire respondit, & propterea Libellus ejus Catholicus dictus est!* Sed cùm Romæ Cœlestius recusaret, errores, quà famâ, quà proprijs scriptis sibi impositos damnare, Zosimus Papa, & Cœlestio, & Hæresi Pelagianæ extremum vulnus inflixit, adeò, ut post Zosimi Decretum toto Orbe deleta sit. Audi eorum temporum scriptores, qui

(a) S. August. ad Bonifac. contra litter. Pelagij lib. 2. cap. 3.

& hoc teftantur, & Pontificiæ Infallibilitati infigne fuffragium præftant. S. Profper: (a) *Concilio*, inquit, *apud Carthaginem habito ducentorum decem, & feptem Epifcoporum ad Pontificem Zofimum Synodalia Decreta perlata funt, quibus probatis per totum Orbem hærefis Pelagiana damnata eft.* Ipfe Zofimus Pontifex Epiftolâ ad Aurelium & Epifcopos Carthagine congregatos: (b) *Quamvis Patrum traditio Apoftolicæ Sedi Auctoritatem tantam tribuerit, ut de ejus judicio difceptare nullus auderet, idquè per Canones femper, regulâfquè fervaverit; tamen cùm tantum nobis effet Auctoritatis, ut nullus de noftra poffit retractare Sententia, nihil egimus, quod non ad veftram notitiam noftris ultrò litteris referimus, non quia, quid deberet fieri, nefciremus, aut faceremus aliquid, quod contra utilitatem Ecclefiæ veniens difpliceret, fed pariter vobifcùm voluimus habere tractatum &c.* Nihil poterat pro Infallibilitate clariùs dici, qui enim falli poffe Pontificem dicunt, confequenter etiam volunt, *de Pontificis judicio difceptari, ejufquè Sententiam retractari poffe*; id verò Zofimus negat; & quod Pontifices congregari fubindè Concilia permittant, non id neceffitatis effe, aut ignorantiæ, *quafi quid deberet fieri nefciat, aut aliquid contra utilitatem Ecclefiæ decernere poffit; fed ut fraternæ Charitati confulat.* Hæc omnia adverfarios manifeftè confundunt. Paulinus Diaconus epiftolâ ad eundem Zofimum PP. *Beatitudinis Tuæ juftitiam obfecro, Domine Zofime Papa Venerabilis; nunquam Fides vera turbatur, & maximè in Ecclefia Apoftolica. Cui non fufficit ifta Sententia?* (Pontificis videlicet Romani) *quis hanc tam falubrem, tam amplexabilem, tam piam refpueret alius, nifi qui à Fide devius eft?* Hæc omninò Infallibilitatem Pontificiam fonant, alioquin & *Fides Cathedræ Romanæ turbari poffet*, nec effet *à fide devius*, qui Pontificijs Decretis non acquiefceret, nec *fufficeret Romana Sententia*. Ipfe S. Auguftinus l. 2. retractat. c. 50. teftatur, poftquam Innocentius, & Zofimus Summi Pontifices Doctrinam Pelagij ut hæreticam damnârunt, omnes Catholicos eos pro Hæreticis habuiffe.

Anno CCCCXXX. Neftoriana hærefis palàm erumpere, larvamquè deponere cæpit. Et Cyrillus Alexandriæ Epifcopus ut primùm comparentem vidit, graviffimis fcriptis confutavit, nec tamen priùs Neftorium pro Hæretico habere, ejufquè Communione abftinere aufus eft, quam Cœleftini Pontificis Sententiam exquireret. Hic verò indictâ Romam

(a) S. Profper. in Chron. (b) V. integram Epiftolam apud Baron. ad ann. 418. n. 5.

mam Synodo non solùm Nestorium, hæresinquè Nestorianam confixit, totoquè Orbe proscriptam voluit, verùm etiam Patribus Synodi Oecumenicæ Ephesinæ, quid in hac causa definire eos oporteret, præscripsit, prohibuitquè, ne à Sententia Romana vel latum unguem abscederent. Quid amplius cupias pro asserenda suprema & Infallibili in causis Fidei Pontificum Auctoritate? si enim falli Pontifex potest, cur asserit Cyrillus, se nullâ aliâ ratione de Nestorio damnando certum reddi posse, quàm ex Sententia Pontificis? & quid est aliud, esse Infallibilem, quàm esse certum? & si potest, cur prohibet, ne aliter Concilium judicet, quàm Papa judicavit? Planè tam sunt invicta Infallibilitatis Pontificiæ hæc argumenta, ut desiderari majora non possint.

Obijcit P. Natalis. Cœlestinus Papa in Synodo Romana Nestorium Episcopatu exuerat, nisi intra 10. dies resipisceret; & tamen in Synodo Ephesina actione 1. pro Episcopo habetur: *Reverendissimus Nestorius Episcopus &c.* ergo Synodus non ligabatur Sententiâ Papæ.

Resp. Errare Natalem, cùm enim Nestorius Romæ damnatus ingentem numerum clientum sibi parasset, imò aulam corrupisset, effecissetquè, ut Cyrillus ipse Papæ Legatus Hæreticus crederetur; evenit, ut Sententia Pontificis executioni dari non posset, & ideò petijt Theodosius impetravitquè Concilium; ac ipse Cœlestinus litteris ad Cyrillum datis jussit, ut Nestorius veniâ donaretur, quamvis terminus exspirasset; si modò resipisceret. De quo V. Spond. ad ann. 430. n. 7. & ad ann. 431. n. 4. & ipsas Litteras Cœlestini apud Baron. ad ann. 431.

Sed testes audiamus Pontificiæ Infallibilitatis. Cyrillus ergo Epistolâ ad Cœlestinum (cujus hoc initium: *Si in rebus usque adeò serijs*) hæc scribit: *At quamvis ita res habeat, non priùs tamen illius communionem confidenter deserere ausi fuimus, quàm hæc ipsa Pietati Tuæ indicaremus. Digneris proinde, quid hîc sentias, declarare, quò liquidò nobis constet, communicaréne nos cum illo oporteat, an verò liberè ei denuntiare, neminem cum eo communicare, qui hujusmodi erroneam doctrinam prædicat.* S. Cœlestinus Epistolâ ad Nestorium, quæ in Concilio Ephesino summis laudibus excepta est, & quam Evagrius (a) divinam appellat circa finem: *Apertè igitur hanc nostram scias esse Sententiam, ut nisi hanc perfidam novitatem intra decimum diem apertâ & scriptâ confessione damnaveris, ab universalis*

(a) Evagr. lib. 1. cap. 4. Baron. anno 430.

verfalis te Ecclesiæ Catholicæ communione dejectum fcias, quam formam nostri judicij per filium meum Possidonium Diaconum destinavimus, ut agat vice nostrâ, quatenus statutum nostrum, vel tibi, vel universis Fratribus innotescat. Et in Commonitorio (a) fuis Legatis ad Concilium Ephefinum dato, quod nuper Stephanus Balluzius edidit: *Auctoritatem Sedis Apostolicæ custodire debetis, & Conventui intereffe, ad difceptationem fi fuerit ventum, vos de eorum fententijs judicare debetis, non fubire examen.* Idem Cœleftinus epiftolâ ad Synodum Ephefinam datâ: (b) *Direximus pro nostra folicitudine fanctos Fratres & Confacerdotes noftros, qui ijs, quæ aguntur, interfint, & quæ à nobis antea ftatuta funt, exequantur, quibus præftandum à Veftra Sanctitate non dubitamus affenfum.* Et Projectus Cœleftini Legatus: *Litterarum S. Papæ Cœleftini Epifcopi formam Veftra Sanctitas confideret, ut ea, quæ & dudum antè definire, & nunc in memoriam revocare dignatus eft, juxta communis Fidei regulam ad finem deduci jubeatis.* Et ibidem Firmus Cæfareæ Cappadociæ Epifcopus: *Apoftolica & Sancta Sedes Cœleftini Sanctiffimi Epifcopi per litteras, quas mifit etiam antè de præfenti negotio, fententiam, regulámquè præfcripfit, quam nos quóque fecuti formam illam executioni mandavimus, Canonicum Apoftolicúmquè judicium in illum exequentes.* Vides, tantum abeffe, ut Pontificum Sententiæ tanquàm errori obnoxiæ judicari, corrigiquè à Concilio debeant, ut potiùs illæ *normæ* ac *regulæ* fint, ad quas Concilij Decreta exigi debeant, erratura & abolenda, fi illis non refpondeant; nec alias effe Concilij partes, quàm ut Pontificum Sententias jam priùs prolatas *exequantur*, fic enim Cœleftinus, ejufquè Legati, imò & Patres Concilij profitentur. Quòd fi Concilium à Pontificis Sententia deflectat, non Pontifex errabit, fed Concilium: nec fententia Pontificis corrigi, fed Concilij debebit, quod tum ex allatis teftimonijs conftat, tum etiam luculento exemplo, quod in eadem Synodo Ephefina proditum eft. Cùm enim Juvenalis Epifcopus Hierofolymitanus ob celebritatem ejus Urbis contra Cæfarienfis Epifcopi jura Primatum totius Paleftinæ affectâffet, ac etiam communi totius ferè Synodi fuffragio obtinuiffet, obftitêre Legati Apoftolicæ Sedis, & Auctoritate, quâ fupra Concilium pollebant, Decretum Synodi abolitum voluêre, id quod S. Leo Magnus memorat, fimulquè quantum Pontifex Romanus Concilio præftet, his verbis memoriâ dignis oftendit: *Quoties*,

(a) Commonit. Cœleft. apud Balluz. ex M. S Cod. Colbertino, & confervato in Bibliotheca Vaticana. (b) Habetur in actis Synodi Ephef. p. 2. act. 2.

(a) *Quoties*, inquit, *ob incurrentes causas Generalis Congregatio facta fuerit Sacerdotum, difficile est, ut cupiditas improborum non aliquid supra mensuram suam moliatur appetere, sicut etiam in Ephesina Synodo Juvenalis Episcopus ad obtinendum Palestinæ Principatum credidit, se posse sufficere, quod sanctæ memoriæ Cyrillus meritò perhorrescens multùm poposcit scriptis suis, ut illicitis conatibus nullus præbeatur assensus. Hoc tamen proprium definitionis meæ est, ut quantumlibet numerus Sacerdotum amplior aliquid per quorundam subreptionem decernat, id justitiæ consideratione cassetur.* Iterum sæpè memoratus S. Cœlestinus Papa epistolâ ad S. Ephesinam Synodum: *Tandem malorum fine gaudendum est, tandem iniquè loquentium os videmus esse obstructum. Hujusce tamen fideliter peractæ rei vos executores ac defensores nobiscum videamus fuisse Fidei Sacerdotes.* Ubi iterum vides, non alias esse Concilij partes, quàm ut *exequatur*, quæ à Summo Pontifice definita sunt. Unde facilè respondetur Ludovico Dupino interroganti: *Si Pontifices Infallibiles sunt, quid opus cogi Concilia?* Cui respondeo, cogi Concilia, non ut retractent, revocentquè jam semel à Pontificibus definita, sed ut exequantur, ut illustrent, ut compellant, utque ab Hæreticis objecta, quâ valent eloquentiâ & ingenio, refutent, prout clarissimè in Concilijs Nicæno & Ephesino apparuit, in quibus Christianæ Fidei Dogmata præclarissimis argumentis non tantùm definita, sed etiam illustrata & munita sunt. Non ergo convocantur Concilia, ut Pontificum Decreta examinent, vera an falsa sint, sed ut eorum veritatem magis, magisquè illustrent; quemadmodum cùm Sacrarum Scripturarum sententias ad examen vocamus, non id agitur, ut de eorum veritate dubitetur, sed ut eadem veritas, quam illæ complectuntur, omnibus perspecta fiat, omniquè argumentorum genere conspicua evadat: nam & qui telescopijs, alijsquè instrumentis solem intuetur, non dubitat, an sol existat, luceatquè, sed id agit, ut solem existentem & lucentem magis, magisquè agnoscat. Et quoties unum, idemquè Dogma in diversis Concilijs Oecumenicis examinatum, discussumquè est? num ideò prioris Concilij dubia fides, & errori obnoxia? sic contra Hæresin Arrianam post Nicænam Synodum etiam in Synodis Sardicensi, & Ariminensi actum est. Sic Hæresis Nestoriana non solùm in Synodo Ephesina, verùm etiam in Chalcedonensi & Constantinopolitana iterum, iterumquè damnata est; & de una, eademquè Fidei veritate, quàm multi

(a) S. Leo epist. 62. Baron. ad ann. 431. n. 103.

multi Prophetæ vaticinati ſunt? num ideò priorum Prophetarum falſa vaticinia, aut dubia, quia, quia alij idem cecinêre? Nihil ergo Pontificum Auctoritati obſtat, quòd, quæ ipſi definiverant, alia Concilia poſtmodùm æquè deciderint, præſertim cùm eorum deciſiones, niſi Pontificis Romani Auctoritas accederet, vanæ irritæquè haberentur. Sed quid opus argumentis, quando ex allatis Patrum teſtimonijs conſtat, Concilia exequi tantùm ſolita eſſe Pontificum Decreta, nec illis licuiſſe aliud pronuntiare, quàm Roma præſcripſiſſet? Quæ teſtimonia ſive Dupinus legit, ſive non legit, æquè reus eſt; ſi enim legit, quantæ pertinaciæ eſt, agnoſcere veritatem, nec tamen admittere? ſi non legit, quantæ temeritatis ſcribere, quæ ignoret? Et planè legenti Dupinum palàm eſt, non aliam ei metam fuiſſe, quàm Maimburgi argumenta (quæ in libello de Privilegijs Eccleſiæ Romanæ recitaverat) exſcribere, & Latinitati tradere, nullâ interim veritatis aut curâ, aut notitiâ. Sed hæc ex dicendis adhuc clariora evadent.

VII. *Anno CCCCXLIX.* Celebrata eſt Synodus Chalcedonenſis, cujus occaſione non ſolùm Auctoritas Romani Pontificis in damnandis etiam extra Concilium Oecumenicum Hæreticis, ac ſtatuendis Fidei Dogmatibus, verùm etiam ſumma Infallibilitas multifariàm enituit, multiſquè teſtimonijs & exemplis probata eſt, ut ex dicendis patebit. S. Leo ad Patres Epheſi in cauſa Eutychetis congregandos: (a) *Fratres noſtros Julianum Epiſcopum, Renatum Presbyterum, & filium meum Hilarium Diaconum miſi, qui vice meâ ſancto Conventui interſint, & communi vobiſcum ſententiâ, quæ Domino ſint placitura, conſtituant. Hoc eſt, ut primitùs peſtifero errore damnato etiam de ipſius, qui impudenter erravit, reſtitutione tractetur, ſi tamen ſenſus hæreticos, quibus imperitia ejus fuit irretita, planè, apertèquè propriâ voce & ſubſcriptione damnaverit, quod etiam in Libello, quem ad nos miſerat, eſt profeſſus, ſpondens per omnia noſtram ſe eſſe Sententiam ſecuturum.* Vides, Leonem jam prædamnâſſe extra Concilium hæreſin Eutychetis, nec ſuam jam priùs prolatam Sententiam Concilij arbitrio aut judicio ſubjicere, ſed potjùs & modum, & ſubſtantiam, quo procedere debeant, præſcribere; num hoc aut Leo faceret, aut Concilium pateretur, ſi errare Pontifex poſſet? ſi infrà Concilium eſſet? nec enim minor majori præſcribit, nec is, qui errare non poteſt, ab eo ſe doceri, duciq; & imperari permittit, qui errare poteſt. Idem

S. Leo

(a) S. Leo epiſt. 15.

S. Leo Epiſtolâ ad Patres Synodi Chalcedonenſis: (a) *Tamen in his Fratribus, qui ab Apoſtolica Sede directi ſunt, me Synodo Veſtra Fraternitas exiſtimet præſidere, qui nunc in Vicariis meis adſum, & jam dudum Fidei Catholicæ prædicatione non deſum, ut, qui non poteſtis ignorare, quid ex antiqua traditione credamus, non poſſitis dubitare, quid cupiamus. Unde Fratres chariſſimi, rejectâ penitùs audaciâ diſputandi contra Fidem divinitùs inſpiratam, vana errantium infidelitas conquieſcat, nec liceat defendi, quod non licet credi; cùm ſecundùm* Evangelicas *veritates, ſecundùm Propheticas voces, Apoſtolicámquè Doctrinam pleniſſimè & lucidiſſimè per litteras, quas ad B. memoriæ Flavianum miſimus, fuerit declaratum, quæ ſit de Sacramento Incarnationis Domini noſtri pia & ſincera confeſſio*. Si errare Pontifex poteſt, ſi Concilio ſubjectus eſt, cur non liceat ejus epiſtolam examini ſubjicere? cur illi Patres Conciliij adſtricti ſint? quænam ergo ſunt notæ Infallibilitatis, ſi hæ non ſunt? & quid ampliùs præſtare Pontifex debet, ut credatur Concilio major, experſquè erroris? Dicant adverſarij, ſi quid habent, & ſi non habent, cedant veritati. Martianus quoque Imperator Oratione ad Concilium habitâ: *De cætero autem nemo de Nativitate Domini aliud diſputare audeat, præter quod Apoſtolicum proëmium trecentorum decem & octo Patrum conſonans huic Doctrinæ tradidiſſe noſcitur, ſicut Sanctiſſimi Papæ Leonis, qui Apoſtolicum gubernat Thronum, ad ſanctæ memoriæ Flavianum teſtantur litteræ*. Et Valentinianus Imperator Epiſtolâ ad Theodoſium: (b) *Fidem, quam à noſtris majoribus traditam accepimus, debemus cum omni devotione defendere, & dignitatem propriæ venerationis B. Apoſtolo Petro intemeratam conſervare, quatenus Beatiſſimus Romanæ Eccleſiæ Epiſcopus, cui Principatum ſuper omnes antiquitas contulit, locum habeat, ac facultatem de Fide ac Sacerdotibus judicandi. Hâc enim gratiâ ſecundùm ſolemnitatem Conciliorum, & Conſtantinopolitanus Epiſcopus eum per libellos appellavit, propter contentionem, quæ orta eſt de Fide*. Et Galla Placidia ad eundem Theodoſium Filium: *Hâc itaque gratiâ manſuetudo Tua tantis malis reſiſtens veritatem immaculatam Fidei Catholicæ Religionis ſervari præcipiat, ut ſecundùm formam & definitionem Apoſtolicæ Sedis in ſtatu Sacerdotij illæſo manente, Flaviano ad Concilij* (non Oecumenicum, ſed Romanum & nationale Italiæ, quod Leo Romam indixerat) *& Apoſtolicæ Sedis judicium tranſmittatur, in qua primus ille, qui cæleſtes claves dignus fuit accipere, Principatum Epiſcopatûs ordinavit*. Vides hîc

(a) Leo epiſt. 47. (b) Extat Tomo 1. Conciliorum ante Concil. Chalced.

hic iterum, judicia, in causis Fidei Romanæ Sedi committi, reservariquè, & ad illius præscriptum & normam instituenda esse, quæ utiquè summa est Infallibilitatis nota, cùm oporteat regulam & normam erroris expertem esse.

Néque dicas : Summos Pontifices more aliorum Episcoporum sententias quidem ferre in causis Fidei, sed non ultimas, nec infallibiles & peremptorias, has enim Concilio reservari.

Respondeo, allata Patrum testimonia nimis esse clara, ut tam inanibus & ridiculis distinctionibus eludi possint. Si enim Pontificum sententiæ in causis Fidei non sunt decretoriæ, & definitivæ, sed solùm doctrinales ; cur Patres sub pœna anathematis eas recipi toto Orbe terrarum jubent? cur illis adstringunt Concilia, nec permittunt in dubium vocari? cur toties protestantur, non valere Conciliorum Decreta, nisi à Pontificibus confirmata? & quænam est censenda ultima & definitiva sententia, quæ nullam aliam expectat, à qua confirmetur? (quales sunt sententiæ Romanorum Pontificum) an quæ aliam expectat, à qua necessariò pendeat, quales sunt omnes Sententiæ Conciliorum, ut suprà ostendimus? Et denique Potestatem Romanorum Pontificum causas Fidei decidendi Patres in speciali privilegio fundant Cathedræ Petri; at verò Judicium ferre tantùm doctrinale, quodquè examinari, corrigiquè possit, nec priùs certum reddatur, quàm Ecclesia illud acceptet, non est speciale Privilegium Sedis Apostolicæ, sed cujuslibet Episcopi, imò & privati Doctoris, Theologiâ utcunquè imbuti. Sed age jam alios quoque testes audiamus. Theodoretus epistolâ ad Renatum Cardinalem : (a) *Hac igitur de causa*, inquit, *tuam oro Sanctitatem, ut persuadeas Sanctissimo atque Beatissimo Archi-Episcopo Tuo, ut Apostolicâ utatur Auctoritate, & præcipiat, ad vestrum convolare Concilium. Habet enim Sanctissima illa Sedes omnium per orbem terrarum Ducatum, & Principatum, multis quidem ex causis, præcipuè verò, quòd hæreticâ labe immunis permansit, & nullus, qui contraria sentit veritati, in illa unquam sedit, sed Apostolicam gratiam integram & immaculatam servavit. Quæ enim à nobis decernuntur, contenti his erimus, & illis acquiescemus, quæcunque illa fuerint, vestro justo judicio confisi.* Si teste Theodoreto *Primatus Romanæ Ecclesiæ præsertim in eo consistit, quòd hæreticâ labe immunis permansit, & nullus in ea sedit, qui contraria sensit veritati*; sequitur, ut quemadmodum semper penès Romanam

(a) Theodoret. epist. 116. apud Baronium an. 449. n. 124.

nam Ecclesiam Primatus stetit & stabit, ita etiam semper Romana Sedes, & immunis fuerit, & immunis futura sit ab omni hæresi & errore; in hac enim Immunitate Primatus Pontificius (qui salvâ Fide negari non potest) teste Theodoreto consistit; sed hic Primatus est perpetuus, ergo etiam perpetua ea Immunitas. Illud quoque insigniter ostendit, quàm præcipuæ sint partes Romani Pontificis in damnandis hæresibus, multoquè supra Concilium; quòd cùm in Synodo Chalcedonensi omnium Patrum suffragio formula & confessio Fidei contra hæreses Eutychetis contexta esset, eamquè pertinacissimè Patres defenderent, adeò ut contentâ voce clamarent: (a) *Definitio omnibus placet, hæc Fides Patrum, qui aliter sentit, anathema sit; altera Definitio non sit;* Legati nihilominùs Romani Pontificis eam semper respuerunt (quòd videlicet non omninò Leonis epistolæ consentanea esset) parati Concilium dissolvere, ac re infectâ Romam reverti: *Si enim* inquiebant, *non consentit Epistolæ Apostolicæ, & Beatissimi Viri Papæ Leonis, jubete nobis rescriptum dari, ut revertamur.* Ipsi quoque Concilij Judices: *Ergo addite Definitioni secundùm judicium Sanctissimi Papæ nostri Leonis, duas esse naturas unitas in Christo inconvertibiliter, inseparabiliter & inconfusè.* Assenserunt Patres, aliamquè Fidei formulam ex præscripto Leonis ediderunt. Quæro jam, quid apertius & efficacius dici possit pro Superioritate Pontificis supra Concilium, proque ejus Infallibilitate? Si Pontifex Concilio subjectus est, cur imperat, non obsequitur? cur cogit? cur præscribit? & si non patitur, Patres Concilij aliter in rebus Fidei loqui aut scribere, quàm ipse loquatur & scribat; quantò minùs pateretur, aliter sentire, aliter credere? Denique S. Gelasius PP. opusc. de anathemate: *Cognoscant igitur illud* (Concilium videlicet Chalcedonense) *secundùm Scripturas Sanctas, traditionémquè Conciliorum pro Fide communi & Veritate Catholica, & Apostolica, pro qua hanc fieri formam Sedes Apostolica delegavit, factámquè firmavit, à tota Ecclesia indubitanter admitti; alia autem, quæ Sedes Apostolica nullatenus delegavit, mox à Vicarijs Sedis Apostolicæ contradicta manifestum.* Quid clarius dici poterat? Nihil videlicet in Concilijs etiam Oecumenicis definita valere, nisi à Sede Apostolica priùs præscripta fuerint, & posteà confirmata. Vide etiam Dissertat. III. §. 1. n. 11.

Objices

(a) Acta Conc. Chalced. act. 5.

Objices I. Sophronius (a) ex S. Gregorio narrat, Leonem cùm Epistolam Dogmaticam contra Eutycheten, & Nestorium scripsisset, eam Apostolorum tumulo cum his verbis imposuisse: *Si quid ut homo, vel minùs cautè posui, Tu, cui à Domino Salvatore nostro hæc Sedes commissa est, emenda.* Post quatuor verò dies, quos inter preces & vigilias consumpserat, Apostolum apparuisse ac dixisse: *Legi & emendavi.* Quam cùm Leo aperuisset, legissetquè, *Apostolicâ manu emendatam* invenisse. Nisi ergo Petrus emendâsset, Leo in rebus Fidei tradendis errâsset; cùr ergo non possint alij Pontifices errare, doctrinâ & pietate Leone inferiores, & quorum epistolas non solet Petrus emendare?

Resp. Priùs oporteret istarum visionum veritatem ostendi, quàm ex illis argumentari; nec enim potest esse certa, & necessaria consequentia ex incertis, dubijsquè principijs: & nos certa, non dubia quærimus, nec ex visionibus, sed ex traditione, Patrumquè doctrina argumenta petimus; mirumquè est S. Leonem nihil de hac Petri emendatione dixisse; quo fidem epistolæ suæ adstrueret; fuissetquè operæ pretium, quando videlicet Eutychiani eandem epistolam corruperunt, adeò ut Nestorianismum redolere, multisquè in Ecclesia Alexandrina suspecta Hæresis videretur; quæ causa fuit, ut B. Leo (b) datis ad Martianum literis Imperatorem rogaverit, curaret epistolam suam fideliter in Græcam linguam transferri. Sed demus, hanc visionem certam esse; quis nescit potuisse emendari epistolam, non quòd errorem aliquem Fidei contineret, sed quia tamen mysterium aut non plenè, aut non clarè, aut verbis mysterio imparibus explicabat? nam & domum, & imaginem, & faciem emendamus, integrâ, nec mutatâ substantiâ. Imò hoc ipsum ostendit, quantâ, quamquè speciali providentiâ Deus Pontificio calamo moderetur, ut quantumvis humano aliquo errore tangatur, non permittat tamen, eum in Ecclesiæ perniciem vulgari, sed illum quovis modo emendet, seu miraculo, seu speciali revelatione, qualis & Petri fuit, de quo Christus: *Beatus es Simon Barjona, quia caro, & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui in Cœlis est.* Et Caiphæ Summi Sacerdotis, qui licèt impijssimus, & in ipso procinctu flagrantis Deicidij, prophetavit tamen privilegio Pontificatûs. *Prophetavit*, inquit Evangelista, *quia Pontifex erat anni illius*. Si prophetavit Caiphas, quanto magis prophetabit Innocentius, prophetabit Alexander, ubi non de occidendo Deo, sed Fide stabilienda agitur? *Obji-*

(a) Sophron. Prat. spirit. 147. (b) S. Leo epist. 69. Baron. ad ann. 454.

Objicitur II. Epistola Dogmatica S. Leonis à multis impugnata est, nec priùs admissa, quàm post longum examen; id enim S. Leo testatur epistolâ ad Theodoretum: (a) *Gloriamur*, inquit, *in Domino, qui nullum nos in nostris Fratribus detrimentum sustinere permisit, sed quæ nostro priùs ministerio definiverat, universæ Fraternitatis irretractabili firmavit assensu, ut verè à se prodiisse ostenderet, quod priùs à prima Sede firmatum totius Christiani Orbis judicium recepisset. Nam ne aliarum Sedium consensus assentationis esse videretur, inventi prius sunt, qui de nostris judicijs ambigerent. Et dum nonnulli à dissensionis incitati auctore ad contradictionis bella prosiliunt, ad majus bonum malum ejus perventum est. Ipsa quóque veritas clariùs enitescit, dum, quæ Fides priùs docuerat, posteà examinatio confirmat. Multùm denique Sacerdotalis officij meritum splendescit, ubi sic summorum servatur Auctoritas, ut in nullo inferiorum putetur imminuta libertas.* Si ergo doctrina Leonis, quam in Dogmatica sua Epistola expresserat, in dubium & ad examen vocata est, sequitur, quòd non crediderint Patres, Leonem errare non posse; quis enim rem certam examinet? Sic etiam Eusebius Mediolanensis Episcopus coactâ Synodo eandem epistolam ad normam Traditionis exegit; sic enim ad Leonem scribit: *Recitatâ epistolâ, quam ad Orientem Sanctitas vestra transmiserat, claruit, eam Prophetarum assertionibus, Evangelicis auctoritatibus, Apostolicæ doctrinæ testimonijs, omnibúsquè sensibus convenire, quos Beatus Ambrosius suis libris inseruit.* Ex his Alexander Natalis concludit, (b) Summi quidem Pontificis partes esse: *Ut causas Fidei ad Synodum referat, ut formam edendæ Definitionis in causa Fidei concipiat, ut in Fide, & Pace Ecclesiarum constituenda à Sacris Scripturis, à Canonibus, à Traditione majorum nullo pacto discedat; quod, utrum ita se habeat, expendere partes Concilij erunt, & ita non priùs Decreta Pontificum rata & certa esse, quàm à Concilio confirmentur.*

Resp. Hæc Objectio multa complectitur, quæ sigillatim sunt examinanda. *Primò. Epistola*, inquit, *Leonis, diu multúmquè priùs examinata est, quàm reciperetur.* Esto; sed nego, omne examen, omnemquè disputationem esse de re incerta, dubiaquè. Quanto studio, quantisquè disputationibus Sacras Litteras examinamus, earumquè mysteria discutimus, ac innumeris objectionibus exercemus? Num ideò incertæ veritatis sunt, & qui illas dictavit Spiritus S. errori obnoxius est? Et Christus Joannis 5. *Scrutamini Scripturas, & illæ sunt, quæ testimoni-*

um

(a) S. Leo epist. 65. (b) Alex. Natal. ad Sæculum V. Dissert. 12.

um perhibent de me. Num verba & prædicatio Christi dubiæ Fidei, quia eorum veritas ad testimonia Prophetarum examinanda erat? Quàm multis, varijsquè instrumentis Astrologi Solis, Lunæquè cursum, & eclypses examinant, observantquè? num ideò de Solis existentia, motu, umbrâquè ambigui sunt? Non ergo sequitur, ut, quidquid examini subjicitur, mox sit incertum, & dubiæ fidei; aliqua enim examinamus, quia licèt vera, falsis tamen aliunde suggestis admixta sunt; sic aurum igne examinatur, ut à fæcibus purgetur; alia examinamus, quia licèt vera, nobis tamen obscura sunt. Utrumquè accidit Epistolæ Dogmaticæ Leonis; nam ut suprà diximus, Eutychiani eam corruperant, & Nestorianismo miscuerant, ne fidem mereretur. Rursùs quia Latino idiomate, cujus plerique in Synodo Patres ignari erant, concepta, à quàm plurimis malè intelligebatur, adeò ut Romanis Legatis ei explicandæ sudandum fuerit; quàm primùm verò explicata est, omnium vota promeruit, nullo examine, nullo conflictu consensum morante. Id ita esse patet ex actis Concilij; cùm Palestinæ, & Illyrici Episcopi ignorantiâ linguæ aliqua in epistola Leonis non intelligerent, & ideò consensum suspenderent, tandem edocti industriâ Legatorum sic locuti sunt: *Factum est autem nobis certum de epistola missa ab ipsius Beatitudine à Sanctissimis Episcopis Paschasino, Lucentio, qui nobis dilucidaverunt, quæ obscuritas linguæ secernere subnotabat.* Quæro igitur, si linguam Syriacam ignoranti Evangelium Syriacè conscriptum exhiberem, peteremquè, ut continuò assensum suum præberet, is verò differret, ignorantiam linguæ causatus; an propterea dicendus esset de Evangelij veritate dubitare? Non ergo epistola Leonis examinata est, ex qua parte Leonis erat, sed ex qua parte aut ab Eutychianis corrupta, aut à Græcis malè intellecta imperitiâ sermonis; alioquin de illius veritate nullam dubitandi, disputandiquè rationem fuisse tam certum est, ut nihil certius esse possit; sic enim ipse Leo epist. 45. ad Synodum: *Fratres charissimi, rejectâ penitùs audaciâ disputandi non liceat defendi, quod non licet credi, cùm secundùm Evangelicas auctoritates plenissimè & lucidissimè per litteras, quas ad Flavianum Episcopum misimus, fuerit declaratum, quæ sit de Sacramento Incarnationis pia & sincera confessio.* Et epistolâ 33. ad Pulcheriam Augustam: *Simplex est, & absolutum quod poscunt, ut remoto longarum disputationum labore Cyrilli epistolæ acquiescat, & epistolæ meæ, quæ ad Flavianum Episcopum est directa, consentiat, quia & mea, & Sanctorum*

Patrum

Patrum concors & una confessio est, quam si quis existimaverit non sequendam, ipse se à compage Catholicæ Unitatis abscindit. Et actione 1. Concilij Chalcedonensis Lucentius Legatus: *Quoniam Sancta memoria Flaviani Fides concordat cum Apostolica Sede, & Patrum traditione, sententiam, quâ illum ab Hæreticis constat esse damnatum, in eos retorqueri à Sancta Synodo necesse est.* Et actione 2. Cecropius Sebastopolitanus: *Emerserunt, quæ ad Eutychen pertinebant, & super ijs forma data est à Sanctissimo Episcopo Romanæ Urbis, & epistolæ omnes subscripsimus; Reverendissimi Episcopi clamaverunt: Omnes ista dicimus.* Et actione 4. Sedis Apostolicæ Legatus: *Manifestum est, nec poterit dubitari, unam Fidem Beati Papæ Leonis cum trecentorum decem & octo Patrum apud Nicæam concordare, &c.* Ex his alijsquè, quæ prolixè in medium adduci possent, clarissimum est, epistolam Leonis hujusmodi fuisse, ut nullus Catholicorum de ejus veritate dubitaverit, præsertim postquam obscuræ quædam sententiæ ob ignorantiam Latinæ Linguæ à Romanis Legatis explicatæ sunt. Quòd verò Monachi quidam Eutychiani, adeoquè Hæretici Leonis epistolæ subscribere noluerint, nihil causæ nostræ officit; nec enim contendimus, Infallibilitatem Pontificis apud Hæreticos certam esse; sed apud Catholicos tantùm. Imò illi ipsi, qui epistolam Leonis in dubium vocabant, renuebantquè illi subscribere, æquè Concilij Decreta in dubium vocabant, æquè adversabantur, æquè cum Sacris Concilij Nicæni Canonibus conferri volebant; cùm enim Patres sæpè decrevissent, Leonis epistolam recipiendam esse, quique ei subscribere nollet, anathemate feriendum, hæresisquè notandum; pergebant tamen oblatrare, adversariquè. Si ergo Infallibilitas Pontificis ideò neganda est, quia aliqui circa ejus epistolam confligabantur; æquè Infallibilitas Concilij neganda erit, cùm istius Decreta ab illis ipsis respuerentur, qui Pontificiam epistolam respuebant, ut videre est totâ ferè actione 4. Et ideò hujusmodi concertationes & dubitationes tam S. Leo loco citato in Objectione, quàm Patres Concilij actione 4. *A spiritu malo contradictionis & hæresis* profectas esse dicunt. Patet ergo hoc Alexandri argumentum quàm multis ex capitibus invalidum & inerme sit.

Secundò. In præfata Objectione opponitur, epistolam Leonis fuisse collatam ab Eusebio Episcopo Mediolanensi alijsquè, cum Sanctorum

Patrum testimonijs & doctrina, cumquè Decretis Concilij Nicæni, & tunc primùm receptam esse, cùm palàm fuit, eam nihil antiquæ doctrinæ adversum complecti; atqui nullâ collatione opus erat, si credebant, Leonem errare non posse.

Resp. Hæc Objectio non minùs Concilij Infallibilitatem, quàm Pontificis impugnat, nam & Concilij Chalcedonensis Decreta fuisse cum Decretis Nicænæ Synodi, Sanctorumquè Patrum doctrina ab Episcopis collata, & ideò recepta, quia doctrinæ Patrum consentanea reperiebantur, innumeris ferè testimonijs ostendi posset; aliqua tantùm libabimus. Episcopi Europæ sic ad Leonem Imperatorem loquuntur: *Chalcedone collectum magnum & Universale Concilium, eò quòd prædicta Concilia* (Nicænum videl. Ephesinum, & Constantinopolitanum) *firmaverit, nihilque commoverit, nec augmentum vel detrimentum fecerit, aut quidquam quæ tunc fuerunt definita commoverit, aut aliquid incongruenter interpretatum sit, servamus &c.* Vides hìc, Decreta Concilij Chalcedonensis cum Decretis aliarum Synodorum fuisse collata, & *ideò* ab Episcopis Europæ recepta, quòd cum Decretis Nicænæ, Constantinopolitanæ & Ephesinæ Synodorum concordarent; an propterea dicendum erit, Decreta Concilij Universalis incertæ fidei esse, nec priùs obligare, quàm à nobis cum Sacris Scripturis, Patrumquè traditione collata fuerint? Audi etiam Stephanum Episcopum epistolâ ad Leonem Imperatorem, quæ habetur post acta Concilij Chalcedonensis: *Tanti & talis Concilij* (Chalcedonensis videl.) *amplectere judicium Serenissime & Orthodoxe Imperator, tales námque sapuisse comperimus omnes, qui verbo & doctrinâ DEO placuerunt, id est, Beatus Athanasius, sic & Basilius magnus, & Gregorius Nazianzenus, & Gregorius Nissæ, & Joannes Constantinopolitanus, verborum simul & cogitationum pelagus benedictum.* En tibi Concilij Chalcedonensis recipiendi rationes, quia videlicet Athanasio, Basilio, alijsquè consentit; quid si ergo non consentiret? num ideò erraret? num ideò arbitrio nostro stabit, Decreta Concilij Universalis cum doctrina Athanasij, aliorumquè Patrum conferre, & si cum illa consentire videantur, recipere, sin minùs, respuere? Sicut ergo hæc Collatio Decretorum Concilij cum doctrina Patrum nihil nocet Infallibilitati Conciliorum; ita etiam nihil nocet Infallibilitati Pontificum.

Ad quid ergo hæc collatio, si constat, Pontificem falli non posse? cur aurum lydio lapide exploras, si constat, aurum esse?

Respondeo, quia lumen lumini additum majorem lucem & cla-

claritatem affert; redditquè objectum magis magisquè visendum; quoties duas faces accendimus, cùm una sufficiat? ipsa Fidei mysteria, quoties parabolis, similitudinibus, & argumentis è Philosophia petitis illustrantur, quamvis certa, quamvis indubitata? num ideò major Philosophiæ, quàm Fidei certitudo? nutriunt hæc Fidem, si non pariunt. Deinde Concilia & Pontificum Decreta non solùm Fidelibus, sed etiam Infidelibus & Hæreticis scribuntur, istos, ut sanent, illos ut confirment; ergo ut etiam Hæreticos convincant, rationibus munienda sunt, quas etiam Hæretici capiant; tales sunt, quæ à Scripturis & Patribus ac Synodis petuntur, olim & ab omnibus receptis. Novit aurifex, quid sit aurum, ignoro ego; mihi ergo, non illi Lydius admovetur. Meritò igitur, cùm Eutychiani, sicut omnes æquè Hæretici Leonis Papæ epistolam, & Concilij Decreta respuerent, ad Scripturas, ad Synodum Nicænam, ad Patres revocabantur; alioquin veris Catholicis nullam fuisse de Leonis epistola rationem dubitandi, adeoquè nullam examinandi necessitatem ex dictis certum est, & audiri adhuc possunt acta Chalcedonensis Synodi; nam actione 4. Paschasinus dixit: *Manifestum est, nec poterit dubitari, Fidem Beatissimi Papæ Leonis cum trecentorum Patrum concordare &c.* Et S. Leo epist. ad Leonem Imperatorem, quæ habetur post acta Concilij Chalcedonensis: *Licèt ea, quæ à Sede Apostolica judicata sunt, sufficerent, insidias tamen Hæreticorum etiam hæc, quæ sunt adjecta, reserabunt.* Ubi vides, *sufficere* quidem in causis Fidei *Apostolicæ Sedis judicium:* Sed tamen convincendis Hæreticis Patrum quoque suffragia admitti.

Tertiò. Concludit P. Alexander, Pontificum Decreta in causis Fidei *non priùs rata & certa esse, quàm à Concilio confirmentur*.

Resp. Tam falsa hæc est Conclusio, quàm falsa sunt principia, ex quibus illa deducitur, & quæ jam supra confutavimus. Imò tantum abest, ut Decreta Pontificum à Concilio confirmari debeant, ut potiùs certissima sit regula, & millies à Patribus repetita, videlicet: *Concilia à Pontifice Romano non confirmata nullius valoris esse*. Et id ipsum confirmant, quæ de Concilio Chalcedonensi hactenus dicta sunt, videl. *Leonem præscripsisse Concilio, quid definiri, quid non definiri oporteret; Concilij Decreta alia confirmâsse, alia improbâsse; in causis Fidei sufficere. Pontificis Rom. Sententiam*. Quòd si Pontificis Decreta non priùs valida & rata sunt, quàm à Concilio Oecumenico confirmentur, quid rogo plus

 habent

habent Decretis cujuslibet Epifcopi? & ubi eft illud tam à Patribus declamatum Romanæ Sedis privilegium in caufis Fidei decidendis? Et hæc fufficiant pro Infallibilitate Pontificis ex Chalcedonenfi Concilio excerpta.

VIII. *Anno CCCCLXXXIII.* Prorupit hærefis Petri Cnaphæi, qui non folùm Eutychianus Hæreticus, fed etiam Apollinarifta, atque Sabellianus erat, ficquè ob hærefin ex tribus hærefibus conflatam meritò Hærefiarcha appellatus eft; hunc à Felice III. in Synodo Romana damnatum effe, totâque Ecclefiâ profcriptum, & fimul infigne Infallibilitatis Romanæ argumentum editum effe ex fequentibus patebit. Evagrius hæc habet: (a) *Mittuntur à Felice ad Zenonem Imperatorem Vitalis, & Mifenus Epifcopi, ut ejus Auctoritate tum Concilium Chalcedonenfe firmarent tum Petrus ut hæreticus Epifcopatu pelleretur, tum denique Acacius mitteretur ad ipfum Felicem, rationem de rebus, quas Joannes ei objectâffet, redditurus.* Idem Evagrius cap. 20. (b) *Quod quidem Romanum Concilium, quæ fequuntur, de Petro pronunciavit: Petrum hæreticum jam pridem Sententiâ Sacræ Sedis Apoftolicæ condemnatum, interdictum Ecclefiâ, & anathemate mulctatum Ecclefia Romana non recipit.* Et ipfa Synodus Romana: (c) *Succeffor Præfulum Sedis Apoftolicæ Caput eft omnium, Domino ad B. Petrum Apoftolum dicente: Tu es Petrus, & fuper hanc Petram ædificabo Ecclefiam meam; quam vocem fequentes Sancti Patres apud Nicæam congregati confirmationem rerum, atq; Auctoritatem Sanctæ Romanæ Ecclefiæ detulerunt, quam utrâmquè ufque ad ætatem noftram Succeffiones omnes Chrifti gratiâ præftante cuftodiunt.* Ut intelligas, quæ de Canone Nicæno Synodus Romana hìc memorat, fciendum eft, tribus locis de Romani Pontificis Primatu Canones Nicænos loqui, juxta diverfas editiones, videlicet canone 6. canone 19. & canone 40. Quamvis enim Rufinus, communifquè fententia tantùm viginti Canones numeret, graviffimæ tamen rationes funt, quæ perfuadent plures, hoc eft ufque ad 70. fuiffe: *tum* quia acta Concilij Nicæni ab Hæreticis Arrianis flammis corrupta funt, *tum* quia Julius I. epiftolâ ad Orientales, quam S. Athanafius citat Apologiâ 2. meminit Canonis 71. ubi de appellationibus ad Romanum Pontificem agitur. S. Hieronymus contra Luciferianos agens de rebaptizatione meminit Canonis 31. 32. 34. 35. 36. S. Auguftinus epiftolâ 100. Canonis 48. in verfione Turriani, & in verfione Abrahami Euhelenfis

(a) Evag. lib. 3. cap. 18. (b) Idem l. 3. c. 20. (c) Inter epiftolas Felicis epift. 4.

helensis canonis 52. & canonis 54. S. Leo PP. Primus epistolâ ad Theodosium 24. ubi agit de Apellatione Flaviani, Canonis 71. Et denique multa apud antiquos Scriptores in Nicæna Synodo constituta esse leguntur, quæ modò in vulgatis Canonibus reperire non est; ut adeò certum sit, multò plura in Synodo Nicæna decreta esse, quàm viginti Canones complectantur. Sed quidquid de hoc sit, sextus saltem Canon Nicænus indubitatæ fidei est, quantumvis & hunc prout modò in Tomis Conciliorum legitur, esse corruptum, nec eam sententiam reddere, quam antiqui Patres repræsentant, certum sit; is enim Canon, prout in vulgatis exemplaribus legitur, comparationem tantùm instituit quoad Patriarchatum inter Pontificem Romanum & Episcopum Alexandrinum, ut videlicet hic intra terminos sibi à Synodo assignatos, Ægyptum videlicet, Pentapolim, Lybiamquè eandem Patriarchalem Potestatem exerceat, quam Romanus Pontifex intra suum Patriarchatum, cujus quidem nullos terminos Nicænum Concilium assignat. At verò lapsis retrò temporibus multò plura hic Canon continebat, Primatum videlicet, & judiciariam universalem Pontificis Potestatem. Bonifacius (a) enim primus epistolâ 9. ad Episcopos Thessaliæ: *Institutio*, inquit, *universalis Ecclesiæ de Beati Petri sumpsit honore principium, in quo regimen ejus & summa consistit. Nicænæ Synodi non aliud præcepta testantur, adeò ut non aliquid super eum sit ausa constituere, cùm videret nihil supra meritum suum posse conferri; omnia denique huic noverat Domini sermone concessa*. Nota ne quidem Concilium Nicænum, quamvis omnium celeberrimum, quamvis circa Alexandrinum, Antiochenum & Hierosolymitanum Patriarchas multa constituisset, non tamen circa Romanum Pontificem, & quam ob causam? nisi quòd agnosceret, omne Concilium, quantumvis Oecumenicum, infra Pontificem esse? Stephanus V. (b) *An ignoras*, inquit, *quid in prima Nicæna Synodo presidente ibi Constantino B. Sylvester Papa de non judicando supremo Throno per Legatos pronuntiârit?* In Concilio Chalcedonensi actione 16. Paschasinus Episcopus, & Leonis Legatus hæc habet: *Trecentorum decem & octo Patrum canon sextus: Quòd Ecclesia Romana semper habuit Primatum; teneat autem & Ægyptus, ut Episcopus Alexandrinus omnem habeat Potestatem &c.*

(a) Obijt Anno 423. (b) Obijt Anno 817.

S. Leo IX. epist. 1. ad Michaelem Patriarcham: (a) *Beatissimo & Apostolico Pontifice Sylvestro divinitùs decernente, spiritualiquè ejus Filio Constantino cum universa Synodo approbante ac subscribente, ut Prima Sedes à nemine judicetur*. S. Gelasius I. Tract. adversùs Græcos: (b) *Quâ ratione vel consequentiâ alijs Sedibus deferendum est, si primæ Beatissimi Petri Sedi antiqua & vetusta reverentia non defertur, per quam omnium Sacerdotum dignitas semper est roborata, atque firmata, trecentorumquè decem & octo Patrum invicto & singulari judicio vetustissimus judicatus est bonor?* Constat ex Patrum testimonijs, multò ampliorem fuisse Concilij Nicæni de Romano Pontifice sententiam, quam quæ modò in vulgatis Canonibus habetur.

Anno CCCCXCIV. Gelasius Papa in Synodo Romana septuaginta Episcoporum, quinam libri sint Canonici, quinam verò apocryphi (hoc est, aut dubiæ, aut malæ fidei, aut erroribus aspersi) definit, sicquè lapidem fundamentalem veræ Religionis ponit; quid enim certi in Fide Catholica, si incertum sit, quodnam sit verbum DEI? Claudit Gelasius hoc Decretum de libris Canonicis his verbis supremam Auctoritatem indicantibus: *Hæc omnia & his similia non solùm repudiata, verùm etiam ab omni Romana, Catholica & Apostolica Ecclesia eliminata, átque cum suis Auctoribus sub anathematis indissolubili vinculo in æternum confitemur esse damnata*. In eodem Decreto hæc habet Gelasius: *Sancta Romana, Catholica & Apostolica Ecclesia nullis Synodicis Constitutis cœteris Ecclesijs prælata est, sed Evangelicâ voce Domini & Salvatoris nostri Primatum obtinuit*. Et infrà: *Eadem Sancta Romana Ecclesia post illas veteris & novi Testamenti etiam has suscipi non probibet Scripturas, videl. Sanctam Synodum Nicænam, trecentorum decem & octo Patrum, Sanctam Synodum Constantinopolitanam, Sanctámquè Synodum Ephesinam*. Nota ea verba; *etiam has suscipi non probibet Scripturas &c.* Quibus manifestum est, Papam esse supra Concilium, nec ullum esse Concilium tam Oecumenicum, tam Sanctum, quod ex Pontificia approbatione non pendeat; cujus enim est prohibere, nisi superioris? & quomodo prohiberi possit à Pontifice, quod à Pontificis Potestate non pendeat? Prohibebit Miles Ducis imperium recipi, Senator Imperatoris?

Anno DXXXIV. Cùm Justinianus Imperator ad Joannem II. Rom. Pontificem splendidam Legationem misisset, rogaretquè, ejus Decreto definiri, an salvâ Fide Catholicâ admitti hæc propositio posset, videl. *Unus*

(a) Obijt Anno 1054. (b) Obijt Anno 496.

Unus de Trinitate passus est? Joannes, habitâ Romæ Synodo definivit, posse. Quamvis enim Hormisda Papa aliquando eas voces novitatis suspectas, & ab Eutychianis repertas (tacebant enim nomen *Personæ*, & tantùm *Unum* dicebant, quod æquè *de Unitate naturæ* intelligi poterat) vetuisset; mutatis tamen personis, submotoquè periculo, ad confundendos Nestorianos (qui negabant, unam esse in Christo personam) Joannes Papa definivit, posse eam propositionem admitti. Hâc occasione insigniter quoque Primatus & Infallibilitas Pontificia emicuit; nam in Epistola, quam Justinianus Imperator ad Joannem Pontificem scripsit, hæc habentur: *In presenti, quæ commota sunt, quamvis manifesta & indubitata sint, & secundùm Apostolicæ Vestræ Sedis doctrinam ab omnibus semper Sacerdotibus firmiter custodita & prædicata, necessarium tamen duximus, ut ad Vestram Sanctitatem perveniat, nec enim patimur quidquam, quod ad Ecclesiarum statum pertinet, quamvis manifestum & indubitatum sit, quod movetur, non etiam Vestræ innotescat Sanctitati, quæ Caput est omnium Ecclesiarum.* Fatetur hîc palàm Justinianus: *Quæ ab Apostolica Sede decreta sunt, ab omnibus semper Sacerdotibus firmiter custodita & prædicata esse*; quod omninò Infallibilitatem arguit, alioquin quæ causa esset, *ut ab omnibus reciperentur, & firmiter custodirentur Pontificum Decreta?* Et infrà in eadem epistola: *Omnes Sacerdotes Sanctæ Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ sequentes Sanctitatem Vestram, & custodientes statum & Unitatem DEI Ecclesiarum, quam habent ab Apostolica Vestræ Sanctitatis Sede, nihil penitùs immutantes de Ecclesiæ statu.* Joannes verò Papa in Responsoria ad Justinianum: *Ipsos* (hoc est Acœmetes Eutychianos) *minimè in nostra Communione recepimus, & ab omni Ecclesia Catholica esse jussimus alienos, nisi errore damnato doctrinam nostram quantocyùs sequerentur. Æquum quippe est, ut qui nostris Statutis non præstant obedientiam, Ecclesijs habeantur extorres.* At quomodo æquum, ut qui non obedit Apostolicæ Sedis Decreto, ab Ecclesia habeatur extorris, si errare Sedes Apostolica potest? Nemo enim cœcam hanc & necessariam obedientiam debet incerto Duci. Quid ergo ex sententia Joannis meriti sunt, qui Innocentij XI. Decretis non tantùm non obtemperârunt, sed etiam ejus Auctoritati bellum intulêre? Idem Justinianus aliâ ad Hormisdam Papam Epistolâ: *Hoc enim credimus esse Catholicum, quod Vestro Religioso responso nobis fuerit intimatum.* Credebat utiquè Justinianus, Papam esse Infallibilem; alioquin falsum esset, id esse Catholicum, quod Papa pronuntiat.

Anno DCXLVIII. Theodorus Papa hæresin Monothelitarum, ejusquè præcipuos Auctores ante omne Oecumenicum Concilium damnat; sic enim Anastasius in vita Theodori: *Sanctissimus Papa Theodorus scripsit Paulo Patriarchæ, sed cùm non posset à suo conamine revocare, justè ab Apostolica Sede depositionis Sententiâ percussus est.* Theophanes ad annum 20. Heraclij Imperatoris: *Theodorus plenitudine convocatâ Ecclesiæ* (hoc est Synodo Romanâ) *ad Sepulchrum verticis Apostolorum accessit, & divino Calice expostulato, ex vivifico Sanguine in atramentum stillavit, & ità propriâ manu depositionem Pyrrhi fecit.*

Anno DCXLIX. Celebrata est Synodus Romana, in qua Martinus Papa hæresin Monothelitarum damnavit, & insignia quoque Pontificiæ Infallibilitatis exempla prodita sunt. Sic enim epistolâ II. ad Hierosolymitanum & Antiochenum Episcopos Martinus loquitur: *Nos verò, id est, bujus Sanctæ Sedis Pontifices ad custodiam domûs pervigiles non permisimus eos Fidei thesaurum surripere, sed ipsos catenis impiæ & adulterinæ eorum doctrinæ constringentes accuratâ demonstratione, & examinatione eorum, quæ ab ipsis contra integritatem Fidei scripta sunt, tum ipsos, tum ea, quæ impiè docuerunt, igne Canonicæ sententiæ velut mala Zizania exurentes Synodaliter condemnavimus.* Idem Martinus epistolâ 13. enarrans, quæ sibi acciderant Constantinianâ Basilicâ exeunti, Calliopa (qui ad eum trucidandum missus fuerat) pro foribus stante: *Cùm*, inquit, *exirem ab Ecclesia, in qua exercitus me cum armis constrinxerat, clarâ voce dixerunt: anathema babeat, quisquis dixerit vel crediderit, quia Martinus usq; ad unum apicem Fidem mutavit, aut mutaturus sit.* Hîc apertè Ecclesia Romana agnoscit & profitetur, non posse Pontificem fidem mutare, & consequenter Infallibilem esse; sunt enim termini æquivalentes, esse *Infallibilem*, & esse in vera Fide *immutabilem*. Et Secretario secundo Synodi Lateranensis Maurus Episcopus Cæsenas: *In bis quæ moventur, & contra Patrum Orthodoxorum Decreta proponuntur, me non aliter sentire, nisi quomodo sancta vestra Apostolica doctrina & orthodoxa tenet Ecclesia, profiteor.* Agnoscit ergo Infallibilem esse doctrinam Apostolicæ Sedis; alioquin quâ conscientiâ dicere posset, se credere, quod Papa credit? non esset hoc inniti super baculo arundineo? nec Fidem divinam, sed humanam & fallibilem profiteri, quippe humano ac fallibili judicio nixam? non est hoc credere, sed opinari, nec supra Petram, sed super arenam ædificare. Si falli potest Papa, ergo & falli potest, qui credit, quod credit Papa; sed

sed vera Fides falli non potest. Eodem Secretario 2. Sophronius Stephanum Dorilensem ita alloquitur: *Quantocyùs ergo ex finibus terræ ad terminos ejus deambula, donec ad Apostolicam Sedem pervenias, ubi Orthodoxorum Dogmatum fundamenta existunt, & non quiescas instantiùs petens, átque exorans, donec ex Apostolica prudentia, quæ in DEO est, ad victoriam judicium perducere debeant, & noviter introductorum Dogmatum destructionem.* Fierine potest, ut in Sede Romana sint *Orthodoxorum Dogmatum fundamenta*, si Sedes Romana in rebus Fidei falli potest? Contra fundamenta Fidei ne portæ quidem Inferi possunt prævalere, quomodo error & ignorantia prævalebunt? aut ergo falsum est, quod Sophronius profitetur, quodque Synodus tacendo approbat; videl. *In Sede Romana Orthodoxorum Dogmatum fundamenta reperiri*; aut falsum est, Papam errare posse, repugnat enim, esse Fidei fundamentum, & labi posse. Huc facit insigne testimonium S. Maximi M. & præstantissimi Th. apud Spond. ad ann. 657. n. 2. & Baron. Anno 867. n. 71. Tomo 10.

Anno DCLXXX. Romæ ab Agathone PP. Synodus celebrata est, in qua, sicut & in sequenti Oecumenica, quæ fuit sexta Constantinopolitana, multa Pontificiæ Infallibilitatis argumenta & testimonia prodita sunt, quæ hîc breviter libabimus. Agatho igitur epistolâ ad Constantinum & Fratres Imperatores ex Synodo Romana hæc habet: *Cujus*, (B. Petri) *adnitente præsidio hæc Apostolica ejus Ecclesia nunquam à via veritatis in qualibet erroris parte deflexa est, cujus Auctoritatem utpote Apostolorum omnium Principis semper omnis Catholica Ecclesia, & Universales Synodi fideliter amplectentes in cunctis secutæ sunt, omnésque venerabiles Patres Apostolicam ejus doctrinam amplexi, per quam & probatissima Ecclesiæ luminaria claruerunt, & Sancti Orthodoxi Doctores venerati sunt, Hæretici autem falsis criminationibus ac odijs insecuti.* Et infrà: *Hæc est vera Fidei regula, quam & in prosperis, & in adversis vivaciter tenuit ac defendit hæc spiritualis mater vestri tranquillissimi Imperij, Apostolica Christi Ecclesia, quæ per DEI Omnipotentis gratiam à tramite Apostolicæ traditionis nunquam errâsse probabitur, nec Hæreticis novitatibus depravata succubuit.* Quid rogo dici poterat, quod magis Pontificiam Infallibilitatem probaret? Fac, me Romæ in ea Synodo largis stipendijs Advocatum fuisse; num poteram aliquid accommodatius & efficacius dicere? Nunquam à via veritatis deflexit, nunquam erravit, nunquam Universales Synodi ab ejus doctrina discessêre, nunquam Patres ejus Dogmata non sunt amplexi, nunquam à tramite Apostolicæ traditionis secessit. Quid est, esse Infallibilem, si hoc non est?

Dices,

Dices, Agatho de præterito loquitur, non de futuro; dicit, nunquam errâsse, non verò, nunquam erraturos Pontifices; & quid, si addam, Agathonem errâsse, quando dixit, Pontifices errare non posse.

Resp. Ratio Agathonis omne tempus, præteritum, & futurum complectitur; quòd enim nunquam erraverit, rationem hanc affert, quia videl. *Petri Confessio à DEO revelata est*; quia *spiritales oves Ecclesiæ ternâ commendatione à Domino pascendas suscepit*; quia *Christus Petro dixit*: *Ego pro te rogavi, ut non deficiat fides tua*. Quæ rationes omne tempus complectuntur; numquid enim pro aliquo tantùm tempore Christus Petro oves commendavit, & non semper? & pro aliquo tantùm tempore pro Petro rogavit? Quòd si Sedes Romana, quando Ethnici Imperatores ferro & flammâ in eam grassabantur, quando Arriana, Pelagiana, Nestoriana, Eutychiana Hæreses impietate & potentiâ armatæ eam impellebant; quando, inquam, tot erant errandi causæ, nunquam tamen erravit; quis credat, erraturam, quando errandi causæ cessârunt? Stetit, cùm quateretur, non stabit, cùm quies est? non cessit adversis ventis, cedet, aut mergetur secundis? & cùm lubricum & glaciem calcaret, erecta tamen & immota processit, nutabit nunc, cadetquè plano & florente itinere? Millies ergo cecidisset, si cadere posset; nunc autem ideò non cecidit, quia non potuit sustinente videlicet Christo: *Et innixa super dilectum*. Quanquam nec argumentis opus est, cùm ipse Agatho objectioni occurrat, & Sedem Romanam non tantùm nunquam errâsse, sed ne quidem errare posse apertè dicat; sic enim pergit: *Sed ut ab exordio Fidei Christianæ percepit ab Auctoribus suis, Apostolorum Christi Principibus, illibata finetenus permanet secundùm ipsius Domini Salvatoris divinam pollicitationem*: *Ego autem pro te rogavi, ut non deficiat fides tua*. Nota ea verba, quæ omnem cavillationem præcidunt, videl. *Illibata finetenus permanet*. Neque hæc solius sunt Agathonis verba, sed totius sextæ Synodi, quæ Agathonis epistolam instar oraculi habuit, ut videre est in actis ejusdem Synodi. Idem Agatho in epistola Synodali ad Patres Oecumenicæ Constantinopolitanæ, Legatos se quidem mittere, qui Synodo universali assistant, ità tamen, ut nullo modo permittat, quæ ab ipso Agathone definita erant, in dubium aut disputationem vocari, multò minùs inverti; quod quid aliud est dicere, quàm Pontificem in rebus Fidei decidendis & Infallibilem esse (cùm ne quidem in Concilio Universali disputari de ijs debeat,

beat,

beat, quæ semel ipse decidit) & omni Concilio Superiorem, cùm Concilio imperet, præscribatquè, quid credere debeat? Sed audi ipsum Agathonem in Epistola suis ad Concilium Legatis data: *Personas autem de nostræ humilitatis Ordine prævidimus dirigere, quæ omnium nostrûm suggestionem, in qua & Apostolicæ nostræ Fidei confessionem prælibavimus, offerre debeant; non tanquam de incertis contendere, sed ut certa átque immutabilia compendiosâ definitione proferre.* Et iterum: (a) *Portitoribus testimonia aliquorum Sanctorum Patrum, quos hæc Apostolica Christi Ecclesia suscipit, cum eorum libris tradidimus, ut ex ijs duntaxat satisfacere studeant. Licentiam proinde eis, sive auctoritatem dedimus apud tranquillissimum Vestrum Imperium simpliciter satisfaciendi, in quantum eis duntaxat injunctum est; ut nihil profectò præsumant augere, nihil minuere, sed traditionem hujus Apostolicæ Sedis, ut à Prædecessoribus Apostolis Pontificibus instituta est, sincerè enarrare.* Vides hîc iterum, Pontificem Concilio præscribere, quid credere, quid definire debeat, aut non debeat; imò prohibere, ne ijs, quæ ipse definierat, *addatur aliquid, aut minuatur.* Quid hoc est aliud, quàm Papam esse Infallibilem? nam si falli, si errare potest, cur non possit corrigi & emendari, ejusquè doctrinæ addi aliquid, detrahiquè?

Anno DCLXXXXII. Constantinopoli celebrata est Synodus quini sexta (sic dicta, quòd Canones in quinta & sexta Synodo omissos suppleverit) in qua centum & tres Canones sanciti, sed quàm plures contra Ecclesiæ antiquam disciplinam, adeò ut Romani Pontifices nunquam eam comprobare voluerint. Nihil à Græcis Imperatoribus actum non est, ut Pontificis consensum impetrarent, sed irrito semper, & inani conatu. Audi Anastasium in Sergio: *Compellebatur autem & ipse Sergius subscribere, sed nullatenus acquievit, pro eo quod quædam Capitula extra ritum Ecclesiasticum fuerant in eo adnexa, quæ & quasi Synodaliter definita & in sex tomis conscripta à tribus Patriarchis, hoc est, Alexandrino Constantinopolitano, & Antiocheno subscripta, manúquè Imperiali firmata in hac Romana Urbe ad confirmandum vel in superiori loco subscribendum Sergio Pontifici utpote Capiti omnium Sacerdotum direxit, qui Beatissimus Pontifex penitus eidem Justiniano Augusto non acquievit, nec eosdem tomos suscipere, vel lectione pandere passus est, porrò eos ut invalidos respuit, átque abjecit, &c.* Mortuo Sergio idem Justinianus Joannem Pontificem, missâ legatione enixè ardenterquè, sed frustrà pro Confirmatione rogavit. Repetitæ preces apud

(a) V. Baron. ad ann. 681. n. 21.

apud Constantinum Pontificem, imò is propterea Constantinopolim accersitus, sed æquè frustrà, nulloque successu. Jam quæro, quid causæ fuerit, ut tanto studio ac toties repetitis vicibus consensus Romani Pontificis peteretur, cùm jam quatuor Patriarcharum præcessisset, isque sufficere videri posset; nisi quòd scirent Græci, quod Romanus Pontifex probavisset, à toto Orbe probatum iri: quod improbâsset, irritum & inane futurum? ut planè ea Synodus irrita fuit, ac communi Ecclesiæ voto *erratica* est appellata.

Anno DCCXXVI. Gregorius II. Iconoclastarum hæresin anathemate primus configit, celebratâ Romæ Synodo. Audi Zonaram: *Gregorius, qui tunc Romæ Ecclesiam gubernabit, repudiatâ societate Præsidis novæ Romæ Leonis scilicet Imperatoris, nec non eorum, qui illum sequebantur, Synodico anathemate perstrinxit.*

Anno DCCLXXIII. Teste Anastasio Gregorius III. collectâ Romæ Synodo 93. Episcoporum decrevit: *Ut si quis deinceps antiquæ consuetudinis & Apostolicæ Ecclesiæ fidelem usum contemnens adversùs eandem venerationem Sacrarum Imaginum depositor atque destructor, & propbanator, vel blasphemus extiterit, sit extorris à Corpore & Sanguine Domini nostri JESU Christi, vel totius Ecclesiæ unitate átque compage.* Idem anathema repetitum est contra Iconoclastas à Stephano Papa IV. anno 768. in Synodo Romana.

Anno DCCLXXXVI. Celebrata est pro Sacrarum Imaginumcultu secunda Oecumenica Synodus Nicæna, in qua egregia iterùm & invicta testimonia pro suprema Pontificis Romani Auctoritate & Infallibilitate: nam Hadrianus I. Pontifex maximus missis ad Imperatorem Constantinum, sacramquè Synodum Legatis, additisquè litteris, *Primò* negat ullum dubitandi locum ampliùs superesse, postquam cultus Sacrarum Imaginum à Pontifice Romano definitus, receptusquè sit. *Secundò*, modum legesquè Concilio præscribit, quas in definienda hac causa Fidei necessariò observare debeat. *Tertiò* vetat, ne ab ijs, quæ Romani Pontifices olim decreverant, removeri se patiantur. *Quartò*. Primarij Concilij Patres, imò tota Synodus tanquam de re necessaria interrogantur, velítne epistolam Dogmaticam Hadriani recipere, an secùs? *Quintò*. Legatis præcipitur, ut si Synodus parere & acquiescere nolit Romani Pontificis Sententiæ, continuò Romam revertantur, nec Synodo assistant. Amabò quid amplius velis, quo constet Pontificem esse Synodo Superiorem, & posse ante omnem Synodi sententiam causas

Fidei

Fidei definire, nec à Synodo pendere, sed hanc potiùs à Romano Pontifice? sed audi ipsa Synodi acta; Hadrianus in epistola ad Augustos: *Vos autem maximè in traditione Orthodoxæ Fidei Ecclesiæ B. Petri, & Pauli Principum Apostolorum acquiescetis, eámque amplectemini, quemadmodum à Superioribus Imperatoribus factum est, qui Vicarium ejus ex toto corde dilexerunt.* Et infra: *Hi siquidem Principes Apostolorum sunt, qui Catholicam Orthodoxam Fidem auspicati servandam præceperunt, omnibus scilicet, qui in sedes eorum successuri erant, & in Fide eorum usque ad consummationem sæculi permansuri.* Nota hæc ultima verba, quibus apertè Infallibilitas Pontificia palàm fit; si enim contra veram Fidem docere aliquid possent, planè non permanerent usque ad consummationem sæculi in Petri Fide. Et infrà præscribens quid fieri, quid omitti à Synodo debeat: *Si verò impossibile est, ipsas Sacras Imagines sine Synodi actione in pristino erigere ac confirmare statu; sicut in vestris fertur Imperialibus jussionibus; imprimis pseudosyllogus ille, qui sine Apostolica Sede enormiter, nequiter, irrationabiliter contra Sanctorum Patrum traditionem de Sacris Imaginibus actus est, anathematizetur præsentibus missis nostris; & tunc sicut antiquitùs mos extitit, jurejurando vestra pijssima ac tranquillissima Potestas, unà cum Domina Augusta seu ejusdem Regiæ Urbis Patriarcha, nec non & cuncto Senatu corporale tribuentes Sacramentum verbum Commonitorium, sicut antiquitùs, nobis dirigere vestra dignetur Sacra Imperialis Potestas, quòd non est apud vos partis cujuslibet favor, aut defensio, sed æqualitatem utrìsquè partibus conservabitis, nullatenus necessitatem facientes ijs, qui à nobis mittuntur, sed omni honore eos habebitis. Et siquidem utrique convenerint, ecce benè! sin autem minimè convenerint, cum omni humanitate ad nos dirigere satagetis.* Vides, nolle Summum Pontificem Concilij Decretis adstringi, sed potiùs Concilium adstringere, ut obtemperet Sententiæ à Pontifice Romano latæ, quod nisi faciat, Legatos suos re infectâ domum remitti. Non dicit Hadrianus: *Legati mei Concilio obtemperent*, sed econtrà: *Concilium Legatis meis obtemperet, & nisi faciat, domum redeant.* Judicium nunc feras licet, major sit Pontificis, an Concilij Auctoritas, isto parente, illo imperante. Idem Hadrianus in epistola ad Tharasium Patriarcham: *Cujus* (hoc est B. Petri) *etiam Sedes per totum Terrarum Orbem Primatum obtinens lucet, omniúmquè Ecclesiarum DEI Caput existit, cui etiam velim Beata Vestra Sanctitas ex sincera mente & toto corde agglutinetur, utpotè, quæ sit reverà rectè sentiens, & pietatis incorruptæ conservatrix.*

Hoc

Hoc sacrificium primum DEO Omnipotenti exhibeatur. Vestráquè Beatitudo pijssimos nostros Imperatores supplicibus verbis admonebit, ut Ecclesiæ nostræ vestigia sequentes, & servantes traditionem hujus Sanctissimæ nostræ Romanæ Ecclesiæ &c. Posset ne Hadrianus tam intrepidè asserere, Romanam Sedem esse *incorruptam Conservatricem veræ Fidei*, si corrumpi, si Fidem dissipare possit? Posset tam præfidenter hortari Imperatores, ut Romanæ Doctrinæ agglutinentur, ut ejus vestigijs insistant, si ducere in errorem possunt?

Actione secundâ ejusdem Oecumenicæ Synodi Legati Apostolici primùm Tharasium Patriarcham, posteà totam Sacram Synodum his verbis interrogant: *Dicat nobis Sacra Synodus, num recipiat Sanctissimi Papæ Veteris Romæ litteras, an secus? Sancta Synodus respondit: sequimur, recipimus, approbamus.* Quod si Synodus respondisset: *Non sequimur, non recipimus, non approbamus:* quid aliud Legati dicturi essent, quàm quod olim in Concilio Chalcedonensi actione 5. dixêre, videlicet: *Si non consentiunt epistolæ Apostolicæ Beatissimi Papæ Leonis, jubete nobis rescriptam dari, ut revertamur.* Et planè Hadriani Legati, ut suprà vidimus, in mandatis habebant, ut nisi Synodus Hadriani Decretis inhæreret, continuò Constantinopoli excederent, sicquè Concilium dissolverent. Actione 6. Patres Conciliabulum Constantinopolitanum, quod Iconoclastæ pro septima Synodo venditabant, hâc ratione improbant: *Quia nullum babuit Cooperarium, Romanum Papam, neque illius Sacerdotes, neque per Vicarios, neque per Provinciales Litteras, quemadmodùm fieri in Synodis debet.* Nota confirmationem Romani Pontificis necessariam esse Synodis Oecumenicis, & esse non tantùm meræ convenientiæ, sed *debiti*.

Anno DCCCLXIX. Cœpta est celebrari Constantinopoli octava Oecumenica Synodus Auctoritate Hadriani II. Papæ, in qua præclara omninò argumenta Auctoritatis, & Infallibilitatis Pontificiæ producta sunt; imò in ea expressis, conceptisquè verbis definitum est, Papam à Concilio Oecumenico judicari non posse, sicquè Papam Concilio non subjacere. Cùm Photius verus, non fabulosus Græciæ Phaëton, ausus esset sententiam & diras in Pontificem pronuntiare, coactâ in Regia Urbe Synodo; necessarium, nedum oportunum fuit, Supremam Pontificis Auctoritatem in Synodo Oecumenica Universali Decreto sancire. Audi ergo, quàm multa & irrefragabilia in hac Synodo pro Romano Pontifice dicta sint. Nam *Primò* negant Legati, nec Concilium dissentit;

tit; se umquam (quantò minùs Romanum Pontificem) Concilij judicio subjectos fuisse. Cùm enim rogarentur Legati Sedis Apostolicæ, mandatum exhibere Pontificis Hadriani, respondent: *Hoc nos non invenimus in Universali Synodo factum, ut Vicarij Senioris Romæ a quolibet perpendantur, utrùm talem habeant existimationem*. Secundò Actione 1. Hadrianus Pontifex Concilio imperat, præscribitquè, quid fieri oporteat, & insuper libellum Patribus legendum proponit, cui omnes subscribere teneantur. Audi Hadrianum in epistola ad Basilium Augustum data, & in Synodo omnium approbatione perlecta: *Volumus*, inquit, *numerosum Concilium Constantinopoli celebrare, cui nostri missi Præsidentes, & Culparum, Personarúmquè differentias liquidò cognoscentes, juxta quod in mandatis acceperunt. In quo sacrato Cœtu execrandæ vanitatis Concilij, quod adversus hanc Sedem actum est, cuncta decernimus exemplaria igne cremari, nec superesse apud quemlibet vel unum jota, nisi quis totius Clericatûs, imò totius nominis Christiani anathemate perculsus carere voluerit*. Et paulò post recitatur libellus Hadriani, cui omnes subscribere tenentur, qui sic habet. *Anathematizamus omnes Hæreses simul cum Iconomachis. Anathematizamus etiam Photium, donec Sedis Apostolicæ sanctionibus inobediens perseverans, ejus sententiam tam de se, quàm de Patriarcha nostro Ignatio spreverit, & Conciliabuli acta, quod se auctore contra Sedis Apostolicæ voluntatem congregatum est, anathematizare distulerit. Sequimur autem Sanctam Synodum, & amplectimur, quam Beatæ recordationis Papa Nicolaus, cui & ipse coangelice Papa Hadriane subscripsisti, simul & quam tu ipse egisti, & omnia, quæ in eis statuta sunt secundùm Decreti vestri moderationem venerabiliter conservabimus, recipientes, quos recipiunt, & damnantes, qui in illis damnati sunt*. Sancta Synodus dixit: *Omnibus placet libellus à Sancta Romana Ecclesia expositus*. Et tertia Epistola Hadriani ad Synodum: *Romanorum Pontificem de omnium Ecclesiarum Præsulibus judicâsse legimus, de eo verò quemquam judicâsse non legimus. Licet enim Honorio ab Orientalibus post mortem anathema dictum sit, sciendum tamen, quia fuerit de hæresi accusatus, propter quam solùm licitum est minoribus majorum suorum motibus resistere; quamvis & ibi nec Patriarcharum, nec cæterorum Antistitum cuipiam de eo quamlibet fas fuerit sententiam proferre, nisi ejusdem primæ Sedis Pontificis consensus præcessisset*.

Actione 4. & 10. recitatæ sunt epistolæ Nicolai I. Pontificis, summisquè laudibus celebratæ. Hic verò Nicolaus epistolâ ad Michaelem Impera-

Imperatorem: *Non ergò dicatis vos in causa pietatis Ecclesiæ Romanæ non eguisse, quæ collecta Concilia suâ Auctoritate firmat, & suâ moderatione custodit. Unde quædam eorum, quia consensum Romani Pontificis non habuerunt, valetudinem perdiderunt.* Et in eadem epistola §. sed his tandem: *Patet profectò Sedis Apostolicæ, cujus Auctoritate major non est, judicium à nemine fore retractandum, neque cuiquam de ejus liceat judicare judicio.* Idem Nicolaus in Romana Synodo: *Si quis dogmata, mandata, interdicta, sanctiones vel decreta pro Catholica Fide, pro Ecclesiastica disciplina à Sedis Apostolicæ Præsule salubriter promulgata contempserit, anathema sit.* Idem Nicolaus in libello paulò ante citato, & cui nisi subscripsisset, nemo ab Hadriano ad Concilium admittebatur, quique propterea in Canonem à Sacra Synodo admissus est. Postquam Nicolaus Primatum Summi Pontificis multis ostendisset, tandem subdit: *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam. Hæc quæ dicta sunt, rerum probantur effectu, quia in Sede Apostolica est immaculata semper Catholica reservata Religio, & Sancta celebrata Doctrina.* Hæc verba Infallibilitatem Pontificiam omninò convincunt, si enim Pontifex Romanus aliquando ex Cathedra hæresin docuit, falsum est, *in Sede Apostolica immaculatam semper reservatam fuisse Catholicam Religionem.* Idem Nicolaus epistolâ 8. ad Michaëlem Imperatorem: *Nulla regula, nulla consuetudo demonstrat Sedis Apostolicæ semel prolatam Sententiam ipsâ non annuente posse mutari.* Ergo Infallibilis est, si enim falli posset, mutari posset, corrigiquè. Sed omnium apertissimè Papam omni Concilio Superiorem esse, & consequenter Infallibilem, definitum est in Canone 21. (in alijs editionibus est 13.) ejusdem octavæ Oecumenicæ Synodi, ubi hæc leguntur: *Porrò si Synodus Universalis fuerit congregata, & facta fuerit etiam de Sancta Romana Ecclesia quædam ambiguitas & controversia, oportet venerabiliter, & cum convenienti reverentia sciscitari, & solutionem accipere, aut proficere, aut profectum facere* (alia versio habet, licebit eum decenti reverentiâ de proposita quæstione cuncta percunctari, responsumquè admittere, vel utilitatem admittere vel dare) *non tamen audacter sententiam dicere contra Summos Senioris Romæ Pontifices.* Hîc apertis, clarisquè verbis Patres testantur, ne quidem Concilio Universali fas esse, sententiam in Romanum Pontificem dicere, & consequenter hunc Concilio non subesse, ergò nec errare posse, alioquin si errare posset, à Concilio corrigendus, & huic subjectus foret.

Dices,

Dices, Concilio tantùm prohiberi, ne *audacter* contra Pontifices sententiam ferat.

℟. Frivola & ridenda cavillatio! Concilium distinguit inter *sciscitationem*, & *sententiam*, istam contra Romanum Pontificem non probat, illam admittit; atqui si tantùm intelligatur audacia prohiberi, quis non videt non tantùm audacem sententiam, sed etiam audacem interpellationem vetandam esse? nam audacia, sive interroges, sive pronunties, æquè damnanda est. Deinde: nullum hoc esset Romani Pontificis privilegium; nec enim solus Romanus Pontifex, sed nec Episcopus, nec Clericus, nec Laicus, imò nec Latro, nec Parricida, temerè & inconsultè damnandus est; quid ergo plus Pontifici tribuitur, quàm Clerico, quàm Laico, quàm Latroni, quàm Parricidæ?

Anno ML. Leo Nonus in Synodo Provinciali Romanâ Berengarij Hæresin damnat, sic enim Landfrancus scribit: *Tempore S. Leonis Papæ delata est Hæresis tua* (Berengarium alloquitur) *ad Apostolicam Sedem, qui cùm Synodo præsideret. . . . . . . promulgata est in te damnationis Sententia, privans te Communione Sanctæ Ecclesiæ &c.* Eadem Hæresis in Concilio quoque Vercellensi præsente eodem Leone iterum damnata est. Sed cùm Berengarius ad vomitum iterum, iterumquè rediret; sæpiùs quoq; & à varijs Pontificibus ejus Hæreses confixæ sunt, videlicet Leone IX. Victore II. Nicolao II. & Gregorio VII. Insigne verò est ejusdem Sancti testimonium pro Infallibilitate Pontificia, sic enim ad Petrum Patriarcham Antiochenum scribit: *Siquidem ab Apostolica tua Sede nostram Sedem consulendo perpendimus tuam Dilectionem nolle deviare à Domino, & omnium Sanctorum Patrum concordi Decreto, quo cunctis in toto Orbe terrarum Ecclesijs Sancta Romana & Apostolica Sedes Caput præponitur, ad quam Majores & difficiliores Causæ omnium Ecclesiarum definiendæ referantur. Sic omnia veneranda Concilia, sic Leges humanæ promulgant, & sic ipse Sanctus Sanctorum confirmat. Nimirum solus est Petrus, pro quo ne deficeret Fides ejus, Dominus & Salvator asserit se rogâsse, quæ Venerabilis & efficax Oratio obtinuit, quòd hactenus Fides Petri non defecit, nec defectura creditur in Throno illius usque in sæculum sæculi.* Nihil poterat Leo clarius dicere, tantoquè majorem fidem ejus testimonium meretur, quòd omninò cum ijs concordet, quæ ijsdem ferè verbis S. Agatho professus fuerat, ac universali applausu Concilium sextum Oecumenicum exceperat. Credit Eminentissimus Aguirre (a) primum fuisse Leonem, qui processio-

 nem

(a) V. Card. Aguirre Tract. 1. de Auctor. Infall. Rom. Pontif. d. 10. & tomo 2. Theol. S. Anselmi dist. 91. & 92.

nem Spiritûs Sancti *à Patre Filióque* definierit. Primus enim invenitur eam Symbolo & Professioni Fidei ad Petrum Patriarcham Antiochenum inseruisse, nam & anno 1054. Humbertum Legatum suum Constantinopolim misit ad Michaëlem Patriarcham Constantinopolitanum, Processionem Spiritûs Sancti negantem, & ab eodem Michaële excommunicatus est, quòd Symbolo addidisset *Filióque*.

Anno MLXV. Hæresis Incestuosorum nata est, quàm plurimi enim, imò teste Petro Damiano, multa millia Christianorum præcipuè præpotentium in tertio gradu nuptias contrahebant, quòd multorum Juris-Consultorum auctoritate ducti, gradus ex Justiniani præscripto numerarent, adeò ut fratrem & sororem in secundo gradu collocarent. Hanc Hæresin Alexander II. in Synodo Romana damnavit; sic enim loquitur in sententia Synodali: (a) *Taliter igitur determinatis gradibus consanguinitatis, Auctoritate vos Apostolicâ monemus, ut omnibus seriem Genealogiæ computandam intimetis, quemadmodùm SS. Patres numerandam esse sanxerunt, & antiquus mos Ecclesiæ hactenus comprobâsse monstratur. Nam si quis perversâ & obstinatâ mente à recto tramite Apostolicæ Sedis deviare voluerit, & aliter quàm nos in nuptijs contrahendis gradus computare; primùm pro sua temeritate cœlesti pœnâ plectetur: postmodùm verò gladio perpetui anathematis se noverit esse jugulandum.* Ad eundem Alexandrum Petrus Damianus contra insurgentem Simoniacam Hæresin hæc scribit: (b) *Dignum est, ut Summo Pontifici patientis Ecclesiæ læsio nuntietur, ut nutantis Fidei firmamentum, vel etiam ordo Religionis, qui confundi cœperat, instauretur. Nova, prô dolor, Hæresis orta est, cui nisi quantociùs Auctoritatis se Vestræ vigor objiciat, timendum est, ne ad Religionis Christianæ perniciem cancer feraliter serpat.*

Anno MLXXXV. Obijt Gregorius VII. invictissimi animi Pontifex, & Regibus, cum quibus perpetuum ei bellum, formidandus. Multa is Pontificiæ Infallibilitati testimonia reliquit. Is enim in Dictatu suo *canone* 18. ita definit: *Sententia Papæ à nullo debet retractari, & ipse omnium solus retractare potest.* Hanc Gregorij Sententiam verissimam esse Ivo quoque Carnotensis Archiepiscopus profitetur, sic enim ad Joannem Archiepiscopum Lugdunensem scribit: *Non videtur nobis utile ad ea Concilia convenire, in quibus non possumus eas Personas, de quibus agitur* (ageba-

(a) Habetur c. ad Sedem Apostolicam 35. q. 4. (b) Habetur apud Baron. ad ann. 1065. n. 36.

(agebatur verò de Paschali Papa, qui privilegium tradendi Episcopis investituras Imperatori concesserat) *judicare, vel condemnare, quia nec nostro, nec ullius hominis probantur judicio subjacere*. Sæpiùs hoc Ivo repetit, præsertim verò epistolâ 241. & 159. Sed multò maximè id confirmatum est in Concilio Quintileneburgensi, *Anno MLXXXV*. De quo ita loquitur Bertholdus ejus temporis scriptor: *Cùm ergo omnes juxta suum ordinem consedissent, prolata sunt in medium Decreta Sanctorum Patrum de Primatu Sedis Apostolicæ, quòd nulli unquam liceat ejus judicium retractare, quod de totius Synodi professione laudatum, & confirmatum est*. Vide, quæ in Regali Sacerdotio (a) de hac re diximus. Idem Gregorius VII. can. 26. *Catholicus non habetur, qui non concordat Romanæ Ecclesiæ*. Hoc quoque Gregorij effatum omninò concordare cum aliorum Patrum doctrina, præsertim verò SS. Ignatij, Hieronymi, Cypriani, Ambrosij, aliorumquè, jam suprà ostendimus. Idem omninò est sensus S. Ivonis Archiepiscopi Carnotensis, sic enim scribit: (b) *Contra Apostolicam Sedem caput erigitis, dum quod illa ædificat, vos in quantum in vobis est, destruitis, & quod illa destruxit, vos ædificare contenditis, cujus judicijs & constitutionibus obviare est hæreticæ pravitatis notam incurrere*. Nota hunc esse illum Ivonem, quem Præsules Gallicani in Conventu Parisiensi epistolâ ad Innocentium datâ mirificis laudibus in Cœlum usque extollunt. Eadem sententia Adelberti Archiepiscopi Moguntinensis epistolâ 23. ad Ecclesiam Herbipolensem: *Noverit pro certo Dilectio Vestra, nos id ratum habere, quod Romana sanxit & determinavit Auctoritas, cujus terminos nec debemus, nec volumus transire, quia Hæreticum esse constat, quisquis Romanæ Ecclesiæ etiam in tam justo judicio non concordat*.

Anno MCXL. Damnata est ab Innocentio II. Hæresis Abailardi, qualis ea fuerit Bernardus his verbis explicat epistolâ 292. quæ est ad Guidonem de Castello: *Cùm de Trinitate loquitur, Arrium sapit: cùm de Gratia, sapit Pelagium: cùm de Persona Christi, sapit Nestorium*. Ad hanc ergo Hæresin, quæ paulatim per Galliam serpebat, perimendam, ita idem Bernardus Innocentium implorat: *Verùm tu O Successor Petri judicabis, an debeat habere refugium ad Sedem Petri, qui Petri Fidem impugnat. Tu inquam amice Sponsi providebis, quomodo liberes Sponsam à labijs iniquis, & à lingua dolosa ..... itaque ad consummationem Virtutum, &*

 ne quid

(a) Reg. Sacerd. lib. 2. §. 6. (b) S. Ivo epist. 8.

ne quid minùs feciffe inveniamini à magnis Epifcopis Anteceſſoribus veſtris, capite nobis, Pater amantiſſime, vulpes, quæ demoliuntur Vineam Domini. Nec moratus Innocentius aquam gliſcenti incendio affundere, coactâ Romæ Synodo novum Hærefiarcham, novaſquè Hæreſes damnavit, ſic enim ipſe ad Henricum Senonenſem Archiepiſcopum, & S. Bernardum ſcribit: *Nos itaquè, qui in B. Petri Cathedra licèt indigni reſidere conſpicimur, communicato Fratrum noſtrorum Epiſcoporum & Cardinalium conſilio Univerſa ipſius Petri perverſa Dogmata Sanctorum Canonum Auctoritate cum ſuo Auctore damnamus, eiquè tanquam Hæretico perpetuum ſilentium impoſuimus. Univerſos quóque ejus errores damnantes, eorum ſectatores & defenſores à Fidelium conſortio ſequeſtrandos eſſe cenſemus*. Ad eundem Innocentium II. ita ſcribit S. Bern. *Oportet ad veſtrum Apoſtolatum referri pericula quæque & ſcandala emergentia in Regno DEI, ea præſertim, quæ de Fide contingunt. Dignum quippe arbitror ibi potiſſimùm reſarciri damna Fidei, ubi non poſſit Fides detrimentum ſentire; hæc quippe hujus prærogativa Sedis; cui enim alteri aliquando dictum eſt; ego pro te rogavi Petre, ut non deficiat Fides tua?* Hîc manifeſtè Bernardus docet Pontifices Romanos in cauſa Fidei errare non poſſe: ſi enim errare poſſent, ergo poſſet eorum *Fides detrimentum ſentire* (quid enim eſt aliud detrimentum Fidei, quàm error Fidei) at Bernardus hoc negat; imò hanc Infallibilitatem inter prerogativas reponit Sedis Romanæ. In eadem Abailardi cauſa Rhemenſis, Sueſſionenſis, Catalaunenſis, & Atrebatenſis Epiſcopi ita ad Innocentium ſcribunt: *Tuum eſt de cætero, Beatiſſime Pater, ne in diebus tuis aliquâ hæreticæ pravitatis maculâ Decor Eccleſiæ maculetur, providere. Tibi commiſſa eſt Sponſa Chriſti amice ſponſi: Tuum eſt tandem Uni viro Virginem caſtam exhibere Chriſto*. Nec minùs nervosè Gotfridus Vindocinenſis: (a) *Si cuilibet retractare placet, quod Romanus Pontifex facit, & in eum, qui ſoli Cœlo innocentiam debet, os ponere præſumit, &c.* Et epiſtolâ 30. *Eodem ſpiritu, quo dictante & lex prima per Moyſen data eſt, & per Chriſtum ſecunda, Sancta Apoſtolica Sedes Leges, quas Canones appellamus, dedit, & ipſo inſpirante expoſuit. Si quis igitur Apoſtolicæ Sedi, quæ Leges Canonum dedit, in Canonum expoſitione contrarium ſentit, non ſapit, quicunquè eſt ille, ſed deſipit, & quia ſuo ſpiritu loquitur, non cultor vel expoſitor Divinæ Legis, ſed inſidiator vel oppreſſor indubitanter agnoſcitur*.

Anno MCXLVIII. A Romano Pontifice Eugenio III. in Concilio Rhe-

(a) Epiſtolâ 17.

Rhemensi Hæresis Gilberti Porretani examinata & proscripta est. In qua causa aliqua contigêre Pontificiæ Infallibilitati apertè faventia. De illâ hæc habet Otho Frisingensis: (a) *Gilebertus cùm quâdam die Conventum de sua Diœcesi Clericorum magnum celebraret, sermoni, quem fortè gratiâ exhortationis habebat, quædam de Fide Sanctissimæ Trinitatis inseruit, & à duobus suis Archidiaconis Arnoldo & Calone tanquam doctrinam instituens contrà Catholicæ Ecclesiæ normam, ad Summi Pontificis Romanæque Sedis examen appellatione mediante vocatur.* Fuisse verò hanc Hæresin ab Eugenio III. damnatam testis est Goffridus in vita S. Bernardi: (b) *Ita demum*, inquit, *Apostolico judicio, & Auctoritate Universalis Ecclesiæ error ille damnatus est.* Et Goufredus Monachus Cistertiensis: *Ibidem Dominus Papa Auctoritate Apostolicâ de consensu totius Ecclesiæ, quæ convenerat, Capitula ipsa damnavit, districtè præcipiens, ne eundem librum legere, vel transcribere etiam sic reprobatum quis auderet, nisi priùs Romana Ecclesia eum correxisset.* Illud quoque in hoc Concilio memoratu dignum contigit, videlicet S. Bernardum unà cum Galliæ Episcopis secessisse, Symbolum Fidei contra Gilberti errores conscripturum; quod cùm Cardinalibus innotuit, vehementer indignati sunt, quippe solius Romani Pontificis esse, Symbolum Fidei Fidelibus proponere, nec retrò temporibus ullum unquàm Symbolum valuisse, nisi à Pontifice confirmatum. Eugenius ubi has querelas intellexit, facti rationem à Bernardo exposcit; is verò modestissimè, ut Sanctum decuit, respondit, agnovitquè unà cum Præsulibus Gallis Symbolum Fidei concedere ad solos Romanos Pontifices pertinere; se verò, quid Ecclesia Gallicana crederet, scriptis complexum esse, relictâ Pontifici Auctoritate definiendi. Si ergò ex confessione Galliæ Antistitum, solus Pontifex est, qui Fidei Symbolum condit, nec ullum Symbolum valet, nisi à Pontifice confirmatum: sequitur Pontificem in causis Fidei esse Infallibilem, quid enim magis ad Fidem pertinet, quàm Symbolum Fidei? & quid minùs erroris expers est, quàm Symbolum Fidei? alioquin tota Ecclesia errare potest, quæ id credit, quod Symbolo Fidei continetur. Sed præstat audire acta ex historia Othonis Frisingani: *Hoc Gallicanæ Ecclesiæ factum* (Symboli videlicet confessionem) *tam graviter Sacer Cardinalium Senatus accepit, ut cum magna indignatione Curiam intraret, ac Pontifici suo diceret ...... Quid fecit*

Bbb 3 *Abbas*

(a) Otho Frif. de histor. Frid. lib. 1. cap. 46. & 47. (b) Gotfr. in V. S. Bernardi lib. 3. cap. 5.

Abbas tuus, & cum eo Gallicana Ecclesia? quâ fronte contra Ecclesiæ Romanæ Primatum & Apicem se erexit? Hæc enim est sola, quæ claudit, & nemo aperit, aperit, & nemo claudit. Ipsa sola de Fide Catholica discutere habens à nullo in hoc singulari honore præjudicium pati potest, sed ecce Galli isti tanquam definitivæ sententiæ ultimam manum apponendo nobis inconsultis fidem suam scribere præsumpserunt. Quin imò juxta Antiquiorum exempla & instituta Romano servaretur examini terminandum. Eugenius, cùm querelas benignè recepisset, ex Divo Bernardo rationem facti exposcit, à quo modestè responsum: *Se vel Dominos Episcopos nihil de præfatis Capitulis definisse, sed simpliciter quid sentiret, exposuisse. Quo tam humili, quàm modesto responso Cardinalium indignatio quievit, ita tamen, ut præfatum scriptum tanquàm inconsultâ Curiâ prolatum, velut auctoritatis pondere carens pro Symbolo in Ecclesia, quod in Concilijs contra hæreses congregatis fieri solet, non haberetur.* Vides hîc iterum, & Divum Bernardum, & Ecclesiam Gallicanam verbis, factisquè testari, Potestatem condendi Symbolum Fidei, tesseramquè veræ Religionis penès solum Pontificem Romanum esse, nec ullius Symboli auctoritatem aliquam esse, nisi illo probante, quod ut suprà diximus, certnm est Pontificiæ Infallibilitatis argumentum.

Anno MCCCII. Celebratum est Viennense Concilium, in quo Petri Joannis hæreses (tres erant, videlicet, Christum adhuc viventem Lanceâ percussum: animam rationalem non esse formam Corporis: nullasquè virtutes supernaturales in Baptismo infundi) damnatæ sunt, eâdemquè occasione Pontificis Romani in rebus Fidei decidendis Auctoritas insigni testimonio asserta. Sic enim Pontifex in eodem Viennensi Concilio loquitur. *Nos igitur Apostolicæ considerationis, ad quam duntaxat hæc declarare pertinet, aciem convertentes &c.* Solius ergò Romani Pontificis Officium & Potestas est, ultimam Sententiam in causis Fidei proferre, & consequenter illi soli Infallibilitas competit, nec Concilium contradixit.

Anno MCCCCLXXIX. Sixtus IV. Petri Osmanni Professoris Salmanticensis errores damnat. Ji erant, Confessionem non esse Sacramentum, sed rem humanâ lege, non divinâ inductam: & Ecclesiam Romanam in hæresin prolabi posse. Sixtus hos errores hæresis notavit. Petrus verò palinodiam canens fidem suam in his verbis expressit: (a) *Consentio Sanctæ Matri Ecclesiæ Romanæ, & Sedi Apostolicæ: & ore ac corde*

(a) Vide Raynaldum ad hunc annum, & Constitutiones Sixti IV. in Bullario.

corde confiteor, illam me Fidem tenere, quam Dominus Sixtus Papa Auctoritate Apostolicâ & Evangelicâ tenet, & omnes, qui contra hanc Fidem venerint, dignos æternâ damnatione pronuntio.

Anno MDXXI. A Leone X. Pontifice Maximo damnati sunt, quos recens sparserat, ac Germaniæ intulerat, Lutheri errores. Verba Bullæ Leonis circa finem hæc sunt: *Auctoritate Omnipotentis DEI, & Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, & nostrâ præfatos omnes errores tanquàm respectivè hæreticos, aut scandalosos, & veritati Catholicæ obviantes damnamus, reprobamus, atque omninò rejicimus; ac pro damnatis, reprobatis, atque rejectis ab omnibus Christi Fidelibus haberi debere harum serie declaramus &c.* Notandum verò est, fuisse ab eodem Leone X. Concilium Lateranense, quod Julius II. inchoârat, ad finem perductum; eiquè tanquam Oecumenico & Sacrosancto Ludovicum XI. Galliæ Regem adhæsisse, ut habetur Sessione 8. ac etiam Basileensi ac Pisano Conciliabulis expressis & conceptis verbis renuntiâsse. In hoc verò Lateranensi Concilio, quod Rex Galliæ pro legitimo & Oecumenico habuit, Superioritas Papæ supra Concilia, ac consequenter Infallibilitas in causis Fidei sessione decimâ definita, multisquè rationibus stabilita est; nec illi recitandæ immorari lubet, cùm omnibus sit nota, & in Regali Sacerdotio (a) prolixè exposita.

Anno MDLXXIX. Gregorius XIII. Michaelis Baji Lovaniensis Universitatis Cancellarij septuaginta novem propositiones velut hæreticas damnavit; easquè ipse Bajus operâ Francisci Toleti posteà Cardinalis recantavit sequenti anno. Quin & Nicolaus Magniensis ex relatione Toleti addit, dixisse Bajum: *Malle se Porcos pascere, quàm ulla in re Romani Pontificis judicio repugnare.*

Anno MDCLIII. Innocentius X. quinque Jansenij Propositiones hæreticas esse declaravit, atque anathemate inussit. Et quamquam Jansenius morte præventus, damnationi suæ haud supervixerit, certum tamen est ex ijs, quæ scripsit, eum Pontificiæ Sententiæ tanquam Infallibili acquieturum fuisse; sic enim Tomo 2. sui Augustini l. 1. c. 29. scribit: *Mihi constitutum est, ad extremum usque Spiritum Romanam Ducem sequi Ecclesiam, & Beatissimi Petri in Romana Sede Successorem. Super illam hanc Petram ædificatam Ecclesiam scio; quicunque cum illo non colligit, spargit, apud eum solum incorrupta Patrum servatur hæreditas; quodcunq; ab ista*

Bbb 4 *Petri*

(a) Regale Sacerd. lib. 2. §. 5. n. 15.

Petri Cathedra, ab isto Christi Vicario præscriptum fuerit, teneo. Quidquid improbatum, improbo, damnatum damno, anathematizatum anathematizo. Et libro 10. de gratia: *Quidquid de rebus tam multiplicibus, tam arduis, juxta mentem non meam, sed S. Augustini pronuntiavi, de Apostolicæ Sedis, Ecclesiæquè Romanæ Matris meæ Judicio, Sententiáquè suspendo; ut illud jam nunc teneam, si tenendum: revocem, si revocandum: damnem, & anathematizem, si damnandum & anathematizandum esse judicaverit.* En ingenuam Jansenij Professionem! legerat Augustinum totum tredecies, & libros de gratia contra Pelagianos vicesies; eloquentiâ, ingenio, Theologicis scientijs florebat, & tamen Romano Oraculo hæc omnia submittit: taceo, scribo, revoco, improbo, utcumq; Romæ placuerit: quid amplius loqui poterat, ut Pontificis Infallibilitatem satis testaretur? atque utinam Jansenistæ Jansenij sui modestiam imitentur; si enim eum Magistrum agnoscunt, ejusquè doctrinam sequuntur, cur rogo, non æquè ejus humilitatem, modestiam, Romanæquè Cathedræ observantiam? Cum Jansenio sentitis, esto; sed cur non æquè cum Jansenio paretis? an verò pudet vos ab eo discere virtutem, à quo didicistis errorem? Sed Jansenio imputantur, quæ Jansenij non sunt. Nimirum, cùm Pius V. cùm Innocentius, cùm Alexander & Clemens IX. Pontifices Jansenium damnârunt, innocentem, inauditumquè damnârunt, & tam cæci erant, ut, quæ Jansenius scripserat, imò impresserat, non viderent; aut saltem tam improvidi, injustiquè, ut accusantibus crederent, nec probatâ causâ, nec reo convicto; præsertim cùm tam facilè calumnia notari posset, detegiquè, si videlicet, qui hæc Jansenium scripsisse dicebant, in Jansenio non ostenderent; quid enim magis obvium, magisq; parabile argumentum, quàm Jansenium accusantibus dicere: *Si hæc Jansenius in libris suis docuit, ergò libros ostendite:* erit aliquis tam ineptæ mentis, qui credat Jansenium à quatuor Pontificibus damnatum, & tamen istorum nulli in memoriam venisse, ut peterent sibi ostendi, ubi hæc Jansenius scripsisset? & demus hoc quatuor Pontificibus excidisse, quid dicemus de tot alijs Doctoribus & Theologis, qui illis assidebant, dum hæc causa examinaretur? nemini illorum res tam obvia, & tamen tam necessaria in mentem venerit? Sed fuerit Jansenius innocens, tantùm errores ipsi damnentur, & cum illo facilè in gratiam redibimus, quippe ut ostensum est, calamum, doctrinamq; suam Romanæ Sententiæ submisit. Cœterùm damnatas Jansenij propositiones

in

in illius Augustino reperiri dubitari vix potest. Nam *prima* damnata propositio totidem ferè verbis habetur *l. 3. de Statu Nat. lapsæ cap. 13. & l. 4. cap. 24. Secunda* propositio habetur *lib. 1. de Gratia Christi cap. 1. & cap. 24. & cap. 25. Tertia* propositio habetur *lib. 6. de Gratia Christi cap. 6. & cap. 8. Quarta* propositio habetur *lib. 8. cap. 6. de Hæresi Pelagiana*, & *ibidem cap. 7. & lib. 2. de Gratia Christi cap. 12. & 25. & lib. 8. de Gratia Christi cap. 3. & 15. & 19. Quinta* quòd Christus non sit pro omnibus mortuus *lib. 3. de Gratia Christi cap. 21.* & fusius *cap. 20. & l. 8. de Hæresi Pelagiana cap. 26. & 31.*

Sed quod hanc damnationem Jansenij spectat, illud præcipuè observandum est, non solùm fuisse illam ab octoginta quinque Galliæ Episcopis ab Innocentio X. expetitam, summoquè plausu exceptam; verùm etiam ejus occasione à Gallicanis Episcopis Pontificiam Infallibilitatem enixissimè proclamatam; sic enim in epistola ad Innocentium data Anno 1653. loquuntur: *Majores Causas ad Sedem Apostolicam referri solemnis Ecclesiæ mos est, quem Fides Petri nunquam deficiens perpetuo retineri pro jure suo postulat. Experta est nuper Beatitudo tua, quantum Apostolicæ Sedis in profligando gemino errore Auctoritas valuerit: continuò sedata est tempestas, átq; ad Christi vocem & imperium mare & venti obedierunt. Quamobrem flagitamus, Beatissime Pater, ut clarâ firmâquè prolatâ istarum propositionum Sententiâ caliginem omnem discutias; animos fluctuantes componas, dissidia prohibeas, Ecclesiæ tranquillitatem reddas.* Hæc Galli ad Pontificem: sentiebant ergo Infallibilem, ejusquè Sententias ab omni errore exemptas esse; alioquin quomodo *caliginem omnem discuterent, animos fluctuantes componerent, dissidia probiberent*; cum semper respondere Adversarij possent, quod modò Galli respondent, cùm Romanis imperijs urgentur, videlicet, *Papam falli posse;* & ideò se ejus definitionibus non teneri. Aut ergo Galliæ Antistites, tunc cùm hæc scribebant, errârunt, aut errant modò, cùm primis contraria decernunt; aut quod vero propius est, idem & tunc & modò sentiunt, sed non idem loquuntur; quippe tunc pacati erant, modò indignati, & ideò calamo, linguaquè infesti, animis licèt veritate convictis. Sed audienda est adhuc alia, multoquè ad rem nostram accommodatior Gallorum Antistitum epistola. Sic enim ad Innocentium scribunt, postquam is Jansenij errores damnaverat: (a) *Quo in negotio* (damnatione videlicet pro-

(a) Anno 1653.

propositionum Jansenij) *illud observatione dignum accidit, ut quemadmodùm ad Episcoporum Africæ relationem Innocentius I. Pelagianam Hæresin damnavit olim; sic ad Gallicanorum Episcoporum consultationem, Hæresin Pelagianæ ex adverso oppositam Innocentius X. Auctoritate suâ proscripserit. Enim verò illius vetustæ ætatis Ecclesia sola Cathedræ Petri communione & Auctoritate suffulta, quæ in Decretali epistola Innocentij ad Africanos data elucebat, quamquè deinde Zozimi altera ad Universos Orbis Episcopos subsecuta est, Pelagianæ Hæresis damnationi absque cunctatione subscripsit. Perspectum enim habebat, non solùm ex Christi Domini Nostri pollicitatione Petro facta, sed etiam ex actis Priorum Pontificum, & ex anathematismis adversùs Apollinarem & Macedonium, nondùm ab ulla Synodo Oecumenica damnatos, à Damaso paulò ante jactis, judicia pro sancienda regula Fidei à Summis Pontificibus lata super Episcoporum consultatione (sive suam in actis Sententiam ponant, sive omittant) Divinâ æquè ac summâ per Universam Ecclesiam Auctoritate niti, cui Christiani omnes ex officio ipsius quòque mentis obsequium præstare tenentur. Eâ nos quoque Sententiâ ac Fide imbuti, Romanæ Ecclesiæ præsentem, quæ in Summo Pontifice Innocentio X. viget, Auctoritatem debitâ observantiâ colentes Constitutionem Divini Numinis instinctu à Beatitudine Vestra conditam, nobísquè traditam, &c.* Hæc planè tam manifesta est Pontificiæ Infallibilitatis confessio, ut dici, imò nec optari efficacius possit: num Galli tunc temporis scripturas ignorabant? num eos, quid Concilia, quid Patres docuissent, quidve Gallicana Ecclesia sentiret, latebat? Quæ est ergo Galliæ Antistitum tam repentina mutatio, ut quod nuper sub uno Innocentio tam clarè asserebant, nunc sub altero Innocentio tam enixè repudient?

IX. *Denique Anno MDCLXXXVII.* Innocentius XI. Pontifex morum sanctitate, rerum caducarum contemptu, disciplinæ Ecclesiasticæ zelo, propagandæ Catholicæ Religionis ardentissimo studio, animi magnitudine, etiam Regibus formidandâ, præclarissimis contra Turcas victorijs, quas immensâ auri profusione & sanctissimis apud Principes consilijs, & continuis lachrimis à DEO impetravit; Pontifex, inquam, rerum gestarum, & animi magnitudine, antiquis illis Pontificibus Leoni, Nicolao, Gregorio, Hæreticorum etiam confessione, planè similis, & cui parem, à multis retrò sæculis haud invenies; is, inquam, tantus Pontifex post accuratissimam, totoq; biennio productam discussionem, Michaëlis Molinos Hæresiarchæ perniciosissimos juxtà fœdissimosquè

errores

errores die 28. Augusti extra Concilium Oecumenicum solâ Apostolicâ Auctoritate damnavit. Fuit Michaël Molinos natione Hispanus Arragonensis Sacerdotis dignitate insignis, tantâquè pietatis, quam accuratissimè simulabat, opinione apud plerósquè commendatus; ut dirigendis Primarum, ac præsertim nobilium Matronarum conscientijs passim adhiberetur; hinc illi laxandis pascendisquè carnis cupiditatibus prona occasio: primò amor, tum error: inter thalamos & amplexus Contemplativam, mysticamquè Theologiam docebat; eodemq; momento adulterum agebat, Doctoremquè: sed hæc intra Cubile, Virginumquè aut etiam Nuptarum Academias: foris Angelo similis, & ecstases spiranti: crederes Paulum in tertium Cœlum altè sublatum: nullæ voces, quàm *de Oratione*, *sensuum morte*, *Unione ac quiete cum DEO*. Hinc tam multos infecit, dulci videlicet occultoquè veneno; sed cognitâ fraude pœnitentia primùm, tum remedia succesſêre. Duos & viginti annos nunquam conscientiam expiavit, nunquam ex Catholico ritu carne abstinuit. Taceo alia memoratu pudenda. Tandem detectus, biennio Romæ intra carceres hæsit, quo tempore ejus erroribus detegendis, confutandisquè à præclarissimis Theologis desudatum. Posteà publicè coram Sacro Senatu, Aulâquè Romana, ac immensa populi frequentia errores suos recantavit; tantâ omnium execratione ejus doctrinæ capita & obscænitates auditæ sunt, ut repetitis populi vocibus ad flammas posceretur. Summa errorum hæc fuit. Ut in elemento aëris, ita in anima hominis duas esse Regiones, Superiorem & Inferiorem, quas Theologi duos Appetitus vocant, Rationalem & Sensitivum. Superiorem quod attinet, illic semper serenum & apricum esse oportere; hoc est Unionem cum DEO, ac perpetuum Contemplationis, amorisquè solstitium, quale in Terrestri Paradiso fuit. At verò in animæ Inferiori Regione turbidum, & tempestates gliscere, iras videlicet, concupiscentias, & reliquum passionum humanarum tumultum, neque has curandas esse sistendàsve; sed permittendas potiùs explendasquè, quippe naturæ innatas, nec magis culpæ obnoxias, quàm naturam ipsam, cujus illæ flores & fructus sint. Quis enim ægrè ferat uvas ex vite nasci, glandes ex quercu, spinas vepresquè ex rubo? atqui eandem rationem esse, cùm voluptates ex carne leguntur, quippe æquè naturæ corporeæ congenitas, ac glandes quercui, spinæ vepresquè rubo. Imò coërcendis voluptatibus illis frustra noxièq; laborem impendi: frustrà, quia

quia morari torrentem nemo potest, maximè cùm plenus est, redundatquè: noxiè verò, quia cùm illis obluctamur, laboramusquè sustinendis, unio interim quiesquè cum DEO turbatur, quæ ut perennis sit & illæsa, pace potiùs cum sensibus, quàm bello curandum. Ex generali hac doctrina ad particulares alias propositiones non impias tantùm Molinos, sed obscænas etiam dilabitur, dictu, audituquè indignas, adeò, ut cùm illæ ex suggestu legerentur, meritò *ignem*, *ignem*, Populus inclamaverit. Eæ inter alias sunt: *Oportere Potentias annihilari, & hanc esse viam internam. DEUM offendi, cùm aliquis operari aliquid activè conatur, cùm DEUS velit solus in homine operari; oportere igitur, ut quis se totum DEO deserat, & posteà instar mortui & cadaveris se habeat. DEUS vult in nobis operari sine nobis. Anima nihil agendo, & nihil operando ad DEUM redit. Via interna est illa, in qua nec lumen, nec amor, nec resignatio in DEUM cognoscitur. Imò oportet ne quidem ipsum DEUM cognosci, & tunc res benè habet. Anima nec de DEO, nec de Cœlo, nec de Inferno cogitare aliquid debet. Qui semel DEO voluntatem suam commisit, nihil ampliùs, nec Cœlum nec Infernum curare debet, nec perfectionem aut Sanctitatem, virtutésquè, imò nec salutem propriam optare. Petere à DEO aliquid est imperfectio, sicut & gratias agere. Postquàm DEO voluntatem tuam commisisti, non ampliùs curandæ sunt tentationes, néque illis resistendum, nisi tantùm negativè, nullâquè adhibitâ diligentiâ: & si natura aliquid sentit, permitte, ut sentiat, quia natura est. Oportet, ut in Oratione solam Fidem obscuram & universalem habeas, & stes coram DEO ad ipsum amandum, nullum tamen actum eliciendo, nihilquè agendo, quia DEUS hujusmodi mercibus haud delectatur. Cogitationes quantumvis impuras, & contra DEUM Sanctósquè, si voluntariè non foveantur, nec etiam positivè repellantur, sed patienter tolerentur, non tantùm non impediunt Orationem, sed eam potiùs perfectissimam reddunt. Tædium rerum spiritualium bonum est, quia eo purgatur amor proprius.* Hactenus Molinos, qui alias propositiones adjungit in favorem mollitiei, quam exemplis Sanctorum Jobi & Pauli sacrilegè promovere audet: nihil turpius, sed nec magis impium dictu audituquè est. Taceo igitur, quæ, nec legi nec scribi possunt sine horrore. Has ergo sacrilegas, obscænasquè Hæreses Innocentius XI. extra Concilium damnavit, & Ecclesia mox pro damnatis habuit. Porrò ex hac tam longa inductione, quâ ostensum est, quàm plurimas Hæreses à solis Romanis Pontificibus damnatas esse, & Ecclesiam hujusmodi damna-

damnationi necessariò acquievisse, adeò ut dubitari ampliùs non potuerit, teste etiam Gallicanâ Ecclesiâ in litteris ad Innocentium X. Constat, inquam, Pontificis Auctoritatem in rebus Fidei decidendis Infallibilem esse, omnisquè erroris expertem, & quæ contra hanc sequelam objici possent, jam suprà refutavimus. Sic ergo etiam quartum signum Infallibilitatis Pontificiæ absolvimus.

X. *Quintum signum est*, ex Praxi Romanæ Ecclesiæ, cujus meminit Berno (a) Monachus S. Galli, & posteà Abbas Augiensis *lib. 2. de rebus ad missam spectantibus*, qui habetur in Bibliotheca Patrum. Is refert, *in Ecclesia Romana ultra mille annos sub Sacrum nunquàm Symbolum cantari solitum, præter morem omnium aliarum Ecclesiarum; roganti verò causam Henrico primo Imperatori, Benedictum VIII. respondisse: quia traditio erat, Romanam Ecclesiam in Fide errare non posse. Sed Henricus Benedicto persuasit, ut more aliarum Ecclesiarum etiam Romæ Symbolum caneretur.* Hæc Berno, qui ut ipse testatur, coram assistebat, audivitquè responsum: *Me*, inquit, *coràm assistente audivi Pontificem hujusmodi responsum reddentem, videlicet, quòd Romana Ecclesia non fuisset aliquando ullâ Hæreseos fæce infecta, sed secundùm S. Petri doctrinam in soliditate Catholicæ Fidei permaneret inconcussa; & ideò magis necessarium esse illos Symbolum sæpiùs cantando frequentare, qui aliquando ullâ hæresi potuerunt maculari.* Vides in hoc celebri Antiquitatis monumento, quàm antiqua fuerit traditio de Romani Pontificis Infallibilitate, videlicet à Christi Nativitate, sive potiùs à tempore Apostolorum usque ad annum circiter 1014. quo credimus hoc colloquium inter Benedictum & Henricum contigisse, dum Romæ essent.

Dices, non hîc asseri Romanorum Pontificum, sed Romanæ Ecclesiæ Infallibilitatem.

Resp. Si particularis Romanorum Ecclesia errare non potest, multò magis errare non possunt Romani Pontifices; promissiones enim Christi ad Petrum ejusquè Successores, non ad Ecclesiam, quæ Romæ est, referuntur; neque enim Christus dixit, se fundaturum Ecclesiam suam supra Romanorum Ecclesiam, sed supra Petrum: neque Christus pro Roma rogavit, ne ejus Fides deficeret, sed pro Petro; cur ergo privilegium Petro adimis, quod Christus Petro dedit? & cur Romanæ Urbi confers, quod Christus Romæ non contulit? & quo fundamento Romæ

(a) Obijt Berno Anno 1049. si Trithemio Fides est.

Romæ potiùs quàm Petro, Petriquè Successoribus? Fac Petrum non Romæ, sed Alexandriæ aut Antiochiæ mortem obijsse; quæro an tunc quoque Romanorum Ecclesia ab omni Hæresi immunis futura esset? si immunis, quam ob causam illa potiùs, quàm aliæ Ecclesiæ particulares? si non Romana, sed Antiochena, ubi Petrus obierat, suiquè Successores reliquerat? ergo Infallibilitas & immunitas ab omni errore intuitu Petri & successorum à Christo Ecclesiæ concessa est; priùs ergo magisquè Infallibilis Petrus, ejusquè Successores, quàm ipsa Ecclesia, cui Petrus præsedit; & planè cùm DEUS omnia suaviter & accommodatè ad rerum naturas operetur, adeò ut potentiam visivam v. g. oculo, non pedi infuderit, quia oculus magis dispositus est ad videndum, magisquè oculo, quàm pedi videre convenit; quis credat DEUM, qui Romanum Pontificem Caput & Magistrum Ecclesiæ Romanæ constituit, illum magis errori obnoxium esse voluisse, quàm Ecclesiam; cùm utiquè magis conveniat Caput & Magistrum, quàm Membra & Discipulos errorum immunes esse, & quid rogo magis rationi adversum, quàm velle, ut erret, qui docet, non erret, qui discit? imò tam fieri non potest, ut errante Magistro non erret Discipulus, quàm ut ductore errante non erret quoque qui sequitur, quemque is manu ducit: verbo, *non est Discipulus super Magistrum, sed sufficit ei, ut sit sicut Magister*, teste ipso Christo Domino Nostro. Quamquàm nec ullis argumentis opus est, cùm ex Patrum testimonijs suprà citatis satis superquè constet, quid de Infallibilitate Pontificis Romani Ecclesia semper senserit.

---

§. II.

Irrefragabilibus Patrum, Doctorum, & Universitatum Galliæ testimonijs Romani Pontificis Infallibilitas probatur.

SUMMARIA.

1. *Perpetuâ annorum serie Infallibilitatem Pontificis Romani universæ Ecclesiæ Gallicanæ persuasam fuisse ostenditur, & primò testimonio S. Irenæi* Episcopi *Lugdunensis*.
2. *Edicto Valentiniani III. Imperatoris*.

3. *Aucto-*

3. *Auctoritate S. Aviti Episcopi Viennensis.*

4. *Secundæ Synodi Aurelianensis, & secundæ Turonensis.*

5. *S. Bonifacij Archiepiscopi Moguntini, Caroli Magni, & Alcuini.*

6. *Jesse Episcopi Ambianensis, Ludovici Pij Imperatoris, & alterius Synodi Turonensis, Servati Lupi, & Rheginonis Abbatis Prumiensis.*

7. *Concilij Trecensis, & Pontigonensis. Hincmari Archiepisc. Rhemensis.*

8. *SS. Anselmi, Ivonis Carnotensis, Petri Cluniacensis, Bernardi, & Petri Cellensis posteà Episcopi Carnotensis.*

9. *Concilij Lugdunensis primi & secundi, SS. Thomæ Aquinatis, Bonaventuræ, & Augustini Triumphi.*

10. *Ex sententia Petri Alliacensis Episc. Cameracensis, Concilij Constantiensis, & Florentini, Senonensis, & Melodunensis, ac tandem Parisiensis.*

11. *Ex litteris Cleri Gallicani ad Innocentium X.*

12. *Ex thesibus PP. Societatis in Collegio Claremontano, & in Sorbona propugnatis, & præsertim testimonio Petri de Marca Archiepiscopi Parisiensis.*

13. *Ex assertione ipsius P. Maimburgi in sermonibus impressis.*

14. *Tandem ex auctoritate & consuetudine antiquissima ipsius Universitatis Parisiensis, & Scholæ Sorbonicæ.*

I.

Superest jam, ut Ecclesiæ Gallicanæ consensum pro eadem Pontificis Infallibilitate proferamus, quod methodo nobis familiari, & chronologicâ jam probare aggredimur.

Anno CCV. Sanctus Irenæus Episcopus Lugdunensis Martyrio coronatus est. Is *lib.* 3. contra hæreses *cap.* 3. ita loquitur: *ad Romanam Ecclesiam propter potentiorem Principatum necesse est omnes convenire Ecclesias, hoc est, omnes, qui sunt undiquè Fideles, in qua semper ab his, qui sunt undiquè, conservata est ea, quæ ab Apostolis est, traditio.* At si errare potest, & ideò aliquando erret, non oportebit *ad Romanam Ecclesiam omnes Fideles convenire*, imò potiùs oportebit ab errante recedere: nec verum erit semper in illa *Apostolicam traditionem esse conservatam*, nec enim doctrina erronea Apostolicæ traditioni consentanea esse potest.

Nec obstat. S. Irenæum de præterito loqui, non de futuro.

Resp. Ea verba: *Ad Romanam Ecclesiam propter potentiorem Principatum omnes convenire Ecclesias*, omne tempus complecti, cùm enim *poten-*

tior

tior Principatus Romani Pontificis fit perpetuus, ita quoque neceffitas eum conveniendi, quæ in hoc Primatu fundatur, perpetua erit. Et quam rogo ob caufam major olim Romanis Pontificibus obaudiendi neceffitas fuerit, quàm modò? an olim tantùm Hærefes vigebant? an Ecclefiæ retrò tantùm temporibus Magiftro & fundamento opus erat? an Privilegium Petro collatum paucis tantùm annis, & non omnibus alligabatur? Auctoritas ergo Cathedræ Petri aut femper, aut nunquàm Infallibilis fuit, cùm omnium temporum eadem fit ratio: par videlicet neceffitas Ecclefiæ.

II. *Anno CCCCXLV*. Valentinianus III. Imperator infigne Edictum vulgavit contra S. Hilarij Pictavienfis Epifcopi conatus, qui negabat poffe Romam à Gallis appellari: quo fimul edicto quanta fuerit in veteri Ecclefia Romani Pontificis Auctoritas, egregiè expofuit; fic verò habet: *Cùm Sedis Apoftolicæ Primatum S. Petri meritum, & Romanæ dignitas Civitatis, Sacræ etiam Synodi firmàrit Auctoritas, ne quid præter Auctoritatem Sedis iftius illicitum præfumptio attentare nitatur; tunc enim demùm Ecclefiarum pax ubiquè fervabitur, fi Rectorem fuum agnofcat Univerfitas. Hæc cùm hactenùs fuerint inviolabiliter obfervata, Hilarius tamen, &c. His talibus contra reverentiam Sedis Apoftolicæ admiffis per Ordinem Religiofi viri Urbis Papæ cognitione difcuffis certa in eundem Hilarium lata eft Sententia; & erat quidem ipfa Sententia per Gallias etiam fine Imperiali fanctione valitura. Quid enim Pontificis tanti Auctoritate in Ecclefias non liceret? fed noftram quoque præceptionem hæc ratio provocavit, ne ulterius vel Hilario, nec unquam alteri præceptis Romani Pontificis liceat obviare, &c. hanc perenni fanctione decernimus, ne quid tam Epifcopis Gallicanis, quàm aliarum Provinciarum liceat contra confuetudinem veterem fine Papæ Urbis æternæ Auctoritate tentare, fed illis, omnibúfquè pro lege fit, quidquid fanxit, vel fanxerat Apoftolicæ Sedis Auctoritas.* Si non licet præceptis Romani Pontificis obviare; fi quod Papa fancit, omnibus pro lege effe debet, idquè veteri confuetudine in Ecclefia præceptum eft: fequitur planè Pontificis Sententias Infallibiles effe, ac primitivam Ecclefiam, hoc eft, multò ante quartum fæculum, id femper effe opinatam. Cœterùm caufa Hilarij fic habuit. Damnaverat is Chelidonium, & facris dejecerat, quòd Sæcularis adhuc, cùm judicia exerceret, reos aliquot capitis damnâffet. Appellavit Leonem primùm Chelidonius, fuamquè innocentiam tam clarè Pontifici probavit, ut Hilarius, qui eum Romam fecutus fuerat,

nihil

nihil posset opponere: non ideò tamen quievit, sed questus est, hujus-modi appellationibus Ecclesiæ Gallicanæ ordinem & statuta turbari: nec permoveri potuit, ut Chelidonio communicaret, imò insalutato Pontifice Româ evanuit. Gravissimæ sunt Leonis de Hilario querelæ; pœnituit tamen, & repetitis legationibus veniam à Pontifice rogavit, impetravitquè, idque clarissimis verbis auctor ejus vitæ testatus est. Adeò nullus sanctus à casu immunis, sed imitantur Solem, brevi tantùm, nec pertinaci Eclypsi, & post occasum resurgentes.

III. Anno DXXIII. (Aut secundùm alios DXXVII.) Obijt sanctus Avitus Episcopus Viennensis *eruditione*, ut loquitur Ado, *& eloquentiâ præcipuus*; hic verò epistolâ 87. ad Hormisdam Pontificem: *Securus non dicam de Viennensi, sed de totius Galliæ devotione polliceor, omnes super statu Fidei Vestram captare Sententiam.*

IV. *Anno DXXXVI.* Celebrata est secunda Synodus Aurelianensis, in qua triginta Episcopi, qui per se, vel per Vicarios interfuére, ita canone primo loquuntur: *Quas etiam sectas Sedes Apostolica Sancta condemnat: similiter & cum suis auctoribus & sectatoribus execrantes præsenti Constitutionis vigore anathematizamus atque damnamus; rectum atque Apostolicum in Christi nomine ordinem Fidei prædicantes.*

Anno DLXX. (Alij ponunt annum DLXVII.) Celebrata est secunda Synodus Turonensis, in qua ita Patres loquuntur cap. 21. *Quis Sacerdotum contra Decreta talia, quæ à Sede Apostolica processerunt, agere præsumat? Sedis Apostolicæ semper fuit aut intromittere Auctores, quorum valere possit prædicatio, aut apocryphos facere: & Patres nostri hoc semper custodierunt, quod eorum præceperit Auctoritas. Nos ergo sequentes, quos vel Paulus Apostolus, vel Papa Innocentius statuit in Canonibus nostris inserentes &c.* Nota antiquæ & Primitivæ Ecclesiæ Gallicanæ morem, & obsequium Pontificijs Decretis præstitum: *Patres nostri*, inquiunt, *hoc semper custodierunt, quod eorum præceperit Auctoritas.* Et paulò post pro eodem habent parisquè auctoritatis: *Quod vel Paulus Apostolus, vel Innocentius statuerit*: fierine posset, ut Illustrissimi Galliæ Episcopi Parisijs congregati Innocentij Undecimi repetitis Decretis tam enixè obniterentur, imò ejus Auctoritatem tanto conatu exarmatum irent, si Gallicanæ Ecclesiæ doctrinâ imbuti essent?

V. *Anno DCCLV.* Obijt S. Bonifacius Germaniæ Apostolus Martyrio coronatus. Is, quæ tunc temporis de Infallibitate Romani Pontificis

ficis in tota Ecclesia ac præsertim Galliâ sententia fuerit, luculentissimo testimonio ostendit, quo nihil clariùs dici possit, nihilquè efficacius; sic enim scribit: *Tantâ reverentiâ Apicem Apostolicæ Sedis omnes suscipiunt, ut Sanctorum Canonum disciplinam, & antiquam Christianæ Religionis institutionem magis ab ore Præcessoris ejus, quàm à Sacris Paginis & Paternis Traditionibus expectent. Illius velle, illius nolle tantùm explorant, ut ad ejus arbitrium suam Conversationem & ipsi remittant, aut intendant.*

Anno DCCXCII. Præsente Carolo Magno, multisquè Galliæ Episcopis Ratisbonæ Hæresis Felicis Episcopi Urgellitani (qui Christum Filium DEI adoptivum esse docebat) Auctoritate Adriani I. Pontificis damnata est, de qua ita loquitur Alcuinus lib. 1. contra Elipandum: *Hæc eadem vestri erroris secta Synodali auctoritate Sacerdotum Christi æterno anathemate damnata, imò à beatæ memoriæ Hadriano Papa funditùs exterminata est.* At funditùs exterminata non esset, si objici Hadriano potuisset, eum in rebus Fidei decidendis errare posse.

Anno DCCXCIV. Carolus Magnus cùm de eâdem Felicis Hæresi damnanda ageretur, convocatis Franciæ Episcopis, insigne Auctoritati Pontificiæ testimonium dedit, dignumquè omnibus Galliæ Ecclesijs inscribi, sic enim loquitur: *Ad Beatissimum Sedis Apostolicæ Pontificem ter quatèrquè direximus missos, scire cupientes, quid Sancta Romana Ecclesia, edocta Traditionibus de hac respondere voluisset Traditione. Apostolicæ Sedi, & antiquis ab initio nascentis Ecclesiæ, & Catholicis Traditionibus totâ mentis intentione, totâ cordis alacritate conjungor.*

Anno DCCC. circiter moritur Alcuinus primus Parisiensis Universitatis Auctor, qui *lib. 1. de div. off. c.* 19. *Religionis*, inquit, *cultum sic Dominus instituit, ut in Beato Petro principaliter collocaret, atque ab ipso quasi Capite dona sua vellet in Corpus omne manare.*

VI. *Anno circiter DCCCIX.* Floruit Jesse Ambianensis Episcopus; is in epistola encyclica ad suos hæc habet: *Sequimur Romanæ Ecclesiæ Auctoritatem, ut unde Catholicæ Fidei initia accepimus, inde exemplaria Salutis nostræ semper accipere debeamus, ne umbra à corpore separetur suo; ne claviger Regni Cœlestis abjiciat, quos à suis diversos intelliget esse doctrinis.*

Anno DCCCXL. Obijt Ludovicus Pius Imperator Caroli Magni Filius, cujus, sicut & Galliæ ac Germaniæ Episcoporum, quænam de Suprema Romani Pontificis Auctoritate sententia fuerit, ex ejus Capitularibus in quarto additamento clarissimum est, sic enim habet: *Omnes*

Episcopi

Episcopi, qui in quibusdam gravioribus pulsantur, quoties necesse fuerit, Apostolicam appellent Sedem, atque ad eam quasi ad Matrem fugiant, ut ab ea, sicut semper fuit, defendantur & liberentur, cujus dispositioni omnes Majores Ecclesiasticas Causas, & Episcoporum judicia, antiqua Apostolorum, eorùmque Successorum atque Canonum Auctoritas reservavit, quoniam culpantur Episcopi, qui aliter erga fratres egerint, quàm ejusdem Sedis Papæ fieri placuerit, Canonibus quippe jubentibus in talibus absque Romano nihil decerni Pontifice, nec ad Concilium vocari debere decernunt.

Anno DCCCXLIX. Celebrata est Synodus Turonensis adversùs Ducem Britonum Nomenorium; Is à Carolo Francorum Rege missus Britaniæ minoris curam susceperat, aut potiùs tyrannidem, humanis, Divinisque vastatis, & Episcopis pulsis. Id ubi Leo IV. accepit, litteras ad Ducem scribit, monetquè, ut tyrannide abstineat: sed tantum abfuit Britannum corrigi, ut ne Pontificis qiudem litteras accipere dignaretur. Id Episcopis Galliæ tam indignum facinus visum est, ut ad Ducem in hæc verba scriberent: *Ad cumulum malorum omnem læsisti Christianitatem, dum Vicarium Beati Petri Apostolicum, cui DEUS dedit Primatum in omni Orbe terrarum, sprevisti, & ne litteras quidem ipsas recepisti, & quia nolebas à malo desinere, timuisti benè monentem audire. In eo igitur læsisti Apostolos, quorum Princeps est Petrus . . . . .* Et infrà: *Maximum reatum te contraxisse scimus, quòd Epistolam Sedis Apostolicæ respuisti.* Si tantum tamquè indignum facinus viginti duo Galliæ Episcopi crediderunt, quòd Dux sæcularis ac Tyrannus, nulloque alio vinculo Pontifici obstrictus, quàm illo communi hominis Christiani, Epistolas Romanas non admisisset; quid dicerent rogo, & quale crimen judicâssent; si Episcopi tot titulis, ac juramento toties Romæ obnoxij, non tantùm Pontificis epistolas non acciperent, sed tot etiam modis eas neglectui haberent? & tamen Parisijs id factum.

Anno MCCCLII. Floruit Servatus Lupus: Is epistola 103. ad Benedictum III. ita scribit: *In quibuscunque ad Religionem vel honestatem spectantibus ambiguitatem creat varietas, ut optima quæque eniteant, illic solicitâ investigatione credimus recurrendum unde fidei ubiq; manavit exordium.*

Anno DCCCLIX. Rhegino Abbas Monasterij Prumiensis in Chronico ita scribit: *Stultitiæ quidem elogio denotandi, qui illam Petri Sedem aliquo pravo dogmate fallere posse arbitrati sunt, quæ nec se fefellit, nec ab aliqua Hæresi unquam falli potuit.*

Anno DCCCLXVII. Celebratum est Concilium Trecense omnium Galliæ Episcoporum, qui ita loquuntur: *Judicium vestræ Auctoritatis* (Joannem VIII. Summum Pontificem alloquuntur) *quod privilegio Divi Petri & Sedis Apostolicæ in eos, & complices eorum, juxta Sacros Canones Spiritu DEI, & totius mundi reverentiâ conservatos, ac secundùm Sacræ Romanæ Ecclesiæ Prædecessorum vestrorum Decreta protulistis, voto, voce & unanimitate nostrâ gladio Spiritùs Sancti persequimur, scilicet quos excommunicâstis, excommunicamus, quos ab Ecclesia abjecistis, abjicimus, quos anathematizâstis, anathematizamus, & quos regulariter satisfacientes Vestra Auctoritas & Apostolica Sedes receperit, recipiemus.*

Anno DCCCLXXVI. Celebratum est in Gallijs Concilium Pontigonense, in quo Canone primo ita Patres decernunt: *Ut honor Domino, & Spirituali Patri nostro Johanni VIII. Universali Papæ ab omnibus conservetur, & quæ secundùm sacrum suum ministerium Apostolicâ Auctoritate decreverit, cùm summa veneratione ab omnibus suscipiantur, & debita illis reverentia in omnibus conservetur.*

Anno DCCCLXXXII. Obijt Hincmarus Archiepiscopus Rhemensis, qui licèt Romæ infestus, non potuit tamen non cedere veritati; sic enim de Auctoritate Romani Pontificis loquitur in epistola ad Nicolaum I. *In omnibus dubijs vel obscuris, quæ ad rectæ Fidei tenorem, vel pietatis dogmata pertinent, Sancta Romana Ecclesia, ut omnium Ecclesiarum Mater & Magistra, nutrix ac doctrix est consulenda, & ejus salutaria monita sunt tenenda; unde quoniam sicut B. Innocentius ad Decentium Eugubinum Episcopum scribit, manifestum est, in omnem Italiam, Gallias, Hispanias, Africam, atque Siciliam, Insulásque interjacentes nullam instituisse Ecclesiam, nisi eos, quos Venerabilis Petrus aut ejus Successores constituerunt Sacerdotes; oportet hoc sequi, quod Romana tenet Ecclesia, ne dum peregrinis institutionibus studeant, Caput institutionum videantur amittere.* Idem in libro de Prædestinatione contra Godescalcum cap. 4. *Sequimur autem, quod Catholica & Apostolica nos docet Sancta Romana Ecclesia, quæ in Fide nos genuit.* Idem Hincmarus præfatione ad Nicolaum I. PP. *Neque enim fas est, ut absque Vicario DEI, absque Clavigero Cœli, àbsque curru & auriga spiritualis Israëlis, àbsque Universitatis Pontifice, àbsque singulari Pastore, àbsque Unico Papa, àbsque omnium Arbitro aliquid consummetur, aut divulgetur: Tu enim tenes claves David. Tu accepisti claves scientiæ. In arca quippe pectoris tui, arca Testamenti & manna cœlestis saporis requiescunt. Tu enim, quod ligas, nemo*

solvit

solvit, quod solvis, nemo ligat; qui aperis, & nemo claudit, claudis & nemo aperit. Vicem námque in terris possides DEI.

VIII. *Anno MCIX.* Moritur S. Anselmus ex Abbate Beccensi (qui locus est in Normandia Galliæ Provincia) posteà Archiepiscopus Cantuariensis. Is libro de Incarnatione Verbi Urbanum II. ita alloquitur: *Quoniam Divina providentia Vestram elegit Sanctitatem, cui vitam & Fidem Christianam custodiendam, & Ecclesiam regendam committeret, ad nullum alium rectiùs refertur, si quid contra Catholicam Fidem oritur in Ecclesia, ut ejus Auctoritate corrigatur; nec ulli alij tutius, si quid contra errorem respondetur, consulitur, ut ejus prudentiâ examinetur.* Et epistolâ 73. ad Paschalem II. PP. *Non timeo exilium, non paupertatem, non tormenta, non mortem, quia ad hæc omnia DEO confortante paratum est cor meum, pro Apostolicæ Sedis Obedientia, & Matris meæ Ecclesiæ Christi libertate, certitudinem tantùm quæro, ut sciam ábsque ambiguitate, quid Auctoritate Vestrâ tenere debeam.*

Anno MCXIV. Obijt Ivo Carnotensis. Is epistolâ 8. ad Richerium Senonensem Archiepiscopum: *Dicitis, me Sedem Gaufridi invasisse, in quo contra Sedem Apostolicam caput erigitis, cujus judicijs & constitutionibus obviare planè est hæreticæ pravitatis notam incurrere.*

Anno MCXL. Floruit venerabilis Petrus Cluniacensis. Is lib. 4. epistolâ 43. ita Innocentium II. alloquitur: *Spiritus Consilij, qui ub vult spirat, qui per vos Ecclesiæ suæ per totum Orbem diffusæ assiduè consulit*

Anno MCXL. Sex Galliarum Episcopi ad Innocentium II. epistolam scribunt (quæ est inter epistolas S. Bernardi 370.) in hæc verba: *Nulli dubium est, quòd ea, quæ Apostolicâ firmantur Auctoritate, rata semper existunt, nec alicujus deinceps mutari possunt cavillatione, vel invidiâ depravari; ea propter ad Vestram Apostolicam Sedem, &c.* Nota in his, eo tempore ne quidem in Gallijs de Pontificis Infallibilitate dubitatum esse.

Anno MCLIII. Obijt S. Bernardus clarissimum Galliæ & totius Ecclesiæ lumen. Is epistolâ 190. ita Innocentium II. alloquitur. *Oportet ad Vestrum afferri Apostolatum pericula quæque & scandala emergentia in Regno DEI, ea præsertim, quæ de Fide contingunt. Dignum námque arbitror ibi potissimum resarciri damna Fidei, ubi non possit Fides sentire defectum, hæc quippe hujus prærogativa Sedis; cui enim alteri aliquando dictum est: Ego pro te rogavi, ut non deficiat Fides tua?*

Anno MCLXXXVII. Obijt Petrus Cellensis, Episcopus posteà Carnotensis, qui epistolâ 3. Romanum Pontificem appellat: *Petrum radicatum & fundatum in montibus Sanctarum Auctoritatum, & in medio, ubi*

Mater Ecclesia nidificat, in foraminibus Petræ, & in cavernis maceriæ: ad voces Rotarum, quæ in se habent spiritum vitæ, securus sequor, quia facies Leonis præcedit, ne aliquid noceat: facies hominis, ne aliquid decipiat: facies vituli, ne vanitatis aliquid subripiat: facies Aquilæ, ne aliquid dubietatis remaneat, vel tarditatis præpediat. Regula veritatis tornavit rotas istas in circuitu, & orbe veritatis æternæ; tantæ auctoritatis, ut nullius ditioni subjaceat: tantæ maturitatis, ut nunquàm vultum Deificum deponat; tantæ certitudinis, ut nulla mutatio, aut vicissitudinis obumbratio in eam incurrat.

IX. *Anno MCCXLV.* Concilium Lugdunense primum, in quo flos Gallicani Sacerdotij, habitum est. Id verò Pontificum Infallibilitatem insigni testimonio his verbis probavit: *Pro humani Redemptione Generis DEI Filius JESUS Christus, ne gregem sui pretio Sanguinis redemptum post Resurrectionem ad Patrem absque Pastore desereret, ipsius curam B. Petro (ut sua stabilitate Fidei cæteros in Christiana Religione firmaret, eorùmque mentes ad salutis opera suæ accenderet devotionis ardore) commisit.*

Anno MCCLXXIV. Convenit Concilium Lugdunense secundum, in quo iterùm Infallibilitas Pontificia egregiè confirmata, sic enim Patres, quorum præcipua pars Galli, loquuntur: *Fideli ac devotâ confessione profitemur, quòd Spiritus Sanctus æternaliter ex Patre & Filio tanquàm ex uno principio unicâ spiratione procedit. Hoc professa est, hactenus prædicavit & docuit, hoc firmiter tenet & prædicat Sacrosancta Romana Ecclesia Mater omnium Fidelium & Magistra.* In eodem Concilio recepta est à Patribus, communiquè assensu probata Professio Fidei Orthodoxæ à Græcis his verbis, quæ Infallibilitati manifestè suffragantur, expressa: *Ipsa quoque Sancta Romana Ecclesia summum & plenum Primatum & Principatum super Universam Ecclesiam Catholicam obtinet, quem se ab ipso Domino in B. Petro Apostolorum Principe, sive Vertice, cujus Romanus Pontifex Successor cum Potestatis plenitudine, recepisse veraciter, & humiliter recognoscit, & sicut præ cæteris Fidei veritatem tenetur defendere, sic & siquæ de Fide subortæ fuerint quæstiones, suo debent judicio definiri.* Potuítne clariùs, majoriquè Gallorum consensu Infallibilitas Romana commendari? aut Concilium pateretur privilegium causas Fidei decidendi se vidente ad Pontificem Romanum transferri, si crederet illud non Pontifici, sed Concilio datum esse?

Anno MCCLXXIV. Obijt S. Thomas Aquinas clarissimum totius Ecclesiæ ac præsertim Galliæ Lumen, atque à vitio adulandi longissimè remotus.

remotus. Hic verò tam Sanctus, tam magnus Doctor, & cui Gallia parem non habuit, Pontificiæ Infallibilitati omnium clarissimè & frequentissimè suffragatus est. Quodlibeto 10. a. 6. hæc habet: *Magis standum est Sententiæ Papæ (ad quem pertinet determinare de Fide, quam in judicio profert) quàm quorumlibet Sapientum in scripturis opinioni.* Et 2. 2. q. 1. a. 10. *Respondeo dicendum, ad illius Auctoritatem pertinere editionem Symboli, ad cujus Auctoritatem pertinet determinare ea, quæ sunt Fidei, ut ab omnibus inconcussâ Fide teneantur. Hoc autem pertinet ad Auctoritatem Summi Pontificis, ad quem Majores & difficiliores Ecclesiæ Causæ referuntur, ut dicitur in Decreto distinctione 17. & hujus ratio est, quia una debet esse Fides totius Ecclesiæ; quod servari non posset, nisi quæstio Fidei de Fide exorta determinetur per eum, qui toti Ecclesiæ præest, ut sic ejus Sententia à tota Ecclesia firmiter teneatur, & ideò ad solam Auctoritatem Summi Pontificis pertinet nova editio Symboli, sicut & alia omnia, quæ pertinent ad totam Ecclesiam.* Et 2. 2. q. 11. a. 2. ad 3. *Postquàm autem essent aliqua Ecclesiæ Auctoritate determinata, Hæreticus esset, si quis tali ordinationi pertinaciter repugnaret. quæ quidem Auctoritas principaliter residet in Summo Pontifice, ut dicitur in causa 24. q. 1. Contra cujus Auctoritatem, nec Hieronymus, nec Augustinus, nec aliquis Sanctorum Doctorum suam sententiam defendit.*

Eodem Anno MCCLXXIV. Obijt S. Bonaventura doctrinâ & sanctitate pari, ac Parisiensis Universitatis Doctor celeberrimus, qui hanc ipsam sententiam docuit de Pontificis Romani Infallibilitate in Breviloquio, 6. parte, capite 3. & initio expositionis Regulæ S. Francisci easdem hoc argumento confirmat: *Quia alioquin Synagoga felicior fuisset, quàm Ecclesia, quia illa habebat unum Summum Pontificem, qui omnes discordias poterat terminare, ut patet ex Deuteronomio capite 17.* Floruit eodem tempore S. Augustinus Triumphus Parisiensis Universitatis Doctor ac Professor, qui pro eadem Infallibilitate hæc habet de Potestate Ecclesiastica q. 10. *Si aliqua sunt dubia & obscura in Fide, ad Papam pertinet interpretari, & determinare, post cujus determinationem hæreticum esse contrarium pertinaciter asserere.*

Anno MCCCXI. Clemens V. in Concilio Viennensi: *Ad tam præclarum testimonium Apostolicæ Considerationis, ad quam solam horum declaratio pertinet: (agebatur de Petri Olivæ Hæresi) aciem convertentes &c.*

Anno MCCCXXII. Obijt Petrus Aurelius Doctor Parisiensis, cujus eloquentia, & doctrina elogium ei meruit *Doctoris Facundi & Insignis;*

Ccc 4 fuitquè

fuitquè postea Archiepiscopus Aquensis. Hic libro pro Sacra Facultate Parisiensi paginâ 210. hæc habet: *Hæ sunt ambiguæ illæ quæstiones, átque difficiles, quas Summi Pontifices ad se referendas toties edicunt, quarum judicia adimunt Episcopis, qui sine omni, etiam externa lege eas ad Primam Sedem referre debuissent, ut ab ea velut à Supremo DEI in Ecclesia docentis Organo edocerentur. Porrò Episcopis, qui Patres sunt, Doctoréſquè Christianorum, is superior Doctor est, qui Pater Patrum, Doctor Doctorum, Episcopus Episcoporum est constitutus, ut quemadmodum ipsos alij audire debent, ita ipsi illum solum Ordinarium Magistrum à DEO sibi præpositum. . . . . Quæstiones quippe has ambiguas, perplexásquè, de quibus inter Episcopos nihil constet, & quarum apud omnes judicium vacillet, solius Summi Pontificis Auctoritate constitui oportere, docet Gerson, nec inferiorum Decretis præfiniri posse.*

Anno MCCCLI. Clemens VI. Doctor in Sacra Facultate Parisiensi, Senonensis, ac Rhotomagensis Archiepiscopus, ac Sorbonæ Provisor in litteris ad Catholicum Patriarcham Armenorum (sic vocabant ob amplitudinem Diœcesis) in Articulis, quos ipsi credendos, & profitendos proponit; articulo 13. hæc habet: *Si credidisti, & adhuc credis Solum Romanum Pontificem in dubijs emergentibus circa Fidem Catholicam posse per determinationem authenticam, cui sit inviolabiliter adhærendum, finem imponere, & esse verum, & Catholicum, quidquid ipse Auctoritate Clavium sibi creditarum à Christo determinet esse verum, & quod determinat esse falsum, hoc hæreticum sit censendum.* Raynaldus ad Annum 1351.

X. *Anno MCCCLXXXVII.* Petrus Alliacensis Gallus Doctor & Cancellarius Universitatis Parisiensis, ac posteà Cardinalis & Episcopus Cameracensis, ac proindè doctrinâ Ecclesiæ Gallicanæ apprimè imbutus, non suo tantùm, sed étiam Universitatis nomine Clementem VII., quem Gallia pro vero Pontifice agnoscebat, sic alloquitur: *Igitur pro vestris humillimis filijs Universitatis prædictæ, & pro nobis eorum nuntijs, qui suis in hac parte obsequimur mandatis, & documentis innitimur, corde & ore unanimiter protestamur, quòd quidquid hactenùs in hac causa actum est, & quidquid in ea nunc vel aliàs acturi, aut dicturi sumus, correctioni & judicio Sedis Apostolicæ, & sedentis in ea Summi Pontificis humiliter submittimus, dicentes cum Beato Hieronymo: Hæc est Fides, Pater Beatissime, quam in Ecclesia Catholica didicimus, in qua si minùs peritè, aut minùs cautè aliquid positum est, emendari cupimus à te, qui Petri Fidem & Sedem tenes. Non ignoramus enim, sed firmiter tenemus, & nullatenùs dubitamus, quòd Sancta*

Sedes

Sedes Apostolica est illa Cathedra Petri, supra quam fundata est Ecclesia eodem Hieronymo teste, & sicut dixit Cyprianus d. 93. can. qui Cathedram: de qua Sede in Persona Petri Apostoli in ea sedentis dictum est: Petre rogavi pro te, ut non deficiat Fides tua. Et in Tract. contra propositionem Joannis de Montesono, quem totius Academiæ Parisiensis nomine Clementi Avenione obtulit, suam, & Academiæ sententiam exponens Conclusione prima: *Ad S. Sedem Apostolicam pertinet Auctoritate judiciali Suprema, quæ sunt Fidei, judicialiter definire, quia de hac S. Sede dictum est; Ego pro te rogavi &c.* Et Conclusione septima: *Ad Sedem Apostolicam, Sedentemquè in ea Summum Pontificem pertinet Causarum hujusmodi* (Fidei) *Suprema Jurisdictio, seu judicialis definitio.* Et respondetur ad rationem Montesoni: *Definitio Papæ, qui est Universalis Episcopus, ubiquè obligat; sed subordinata definitio Episcoporum non sic universaliter obligat, & ideo non dicitur definitio, vel sententia, nisi secundum quid.* Observa hîc Lector, quænam tunc temporis Ecclesiæ Gallicanæ, & Universitatis Parisiensis de Pontificis Auctoritate Infallibili mens & sententia fuerit; profitetur enim Alliacensis, se non tantùm ex Universitatis mandato hæc proferre, verùm etiam juxta ejus doctrinam; id enim significant ea verba: *documentis innitimur.*

Anno MCCCCXVIII. Celebrata est Sessio quadragesima quinta Concilij Constantiensis, in qua omnibus Concilij Patribus ac præsertim Gallis præsentibus, qui maximam ejus Synodi partem agebant, Constitutio Martini V. nullo omninò Patrum reclamante, & consequenter nullo non consentiente (quis enim nescit silentium pro consensu esse, quando loqui oporteret) publicis Concilij actis inserta est in hæc verba: *Nulli fas est, à Supremo Judice videlicet Apostolica Sede seu Romano Pontifice appellare, aut illius judicium in Causis Fidei (quæ tanquàm Majores ad Ipsum & Sedem Apostolicam referendæ sunt) declinare.*

Dices: Reclamâsse Joannem Gersonem scripto contra illud Decretum prolixo opere.

Resp. Aliud est Gerson, aliud Patres Concilij Constantiensis; hos ego suffragatos esse illi Constitutioni contendo, isti enim suffragium ferebant, isti partes illius Synodi, & ideò Spiritus Sanctus per istorum ora loquebatur. Gerson privatus tantùm Doctor, nec ad Patres

Con-

Concilij, de quibus mihi tantùm fermo, fpectabat. Non enim ideò Concilium invalidum, aut ejus Decreta poffunt in dubium revocari, quia aliquis Doctorum in ea declamavit; alioquin quid erit in Concilijs fatis tutum & firmum, cùm nunquàm hifce floribus crabrones defuerint? & quis Gerfon, quantâvis doctrinâ, ut toti Concilio præponas? prefertim cùm metus Schifmatis trium Pontificum ambitione excitati, prolatiquè in longum tempus, Gerfonem urgeret Pontificiæ Auctoritate in arctum cogendæ? Ergo zelus magis Gerfonem, & cupiditas Ecclefiam quovis modo juvandi, quàm ratio agebant; quæ caufa fuit, ut remedia corriperet ipfis morbis pejora, truncato videlicet capite, aut lethaliter faucio, quò corpori medederetur: & verò etiam præcipuos Sanctitate ac Doctrinâ viros, cùm obtentu pietatis & zeli, privatis fententijs nimiùm animos laxarent, in errores incidiffe ab ijs ipfis poftea agnitos, defletofquè, exempla Cypriani & Hilarij plùs fatis oftendunt. Erravit ergo Gerfon, nec mihi ejus errores pro exemplis proponi patiar.

Anno MCCCCXLI. Comparuit in Florentino Concilio Legatio Caroli VII. Francorum Regis, ac Concilij Bituricenfis, cujus Legationis Princeps Epifcopus Meldenfis fui Regis, Gallorumquè Epifcoporum nomine, quæ Bafileenfe Concilium contra Supremam Pontificis & Monarchicam Auctoritatem decreverat, eam Concilijs fubmittendo, penitus improbavit; admifit verò, feque amplecti profeffus eft, quæ pro eadem Monarchica, Supremaquè, ac omni Concilio fuperiore Poteftate Florentinum Concilium ftatuerat; ficq; Pontificiæ Infallibilitati infigne teftimonium præbuit, verba Meldenfis Epifcopi coram Sacro, purpuratoquè Senatu perorantis hæc funt: *Nimio fervore refiftendi Bafileenfes ad hanc vefaniam devenerunt, quòd Supremam Poteftatem in uno fuppofito confiftere negent, fed eam in multitudine* (nota, quæfo, quo elogio Galli eorum fententiam infigniant, qui Supremam de rebus Fidei judicandis Poteftatem non *uni fuppofito*, hoc eft, Pontifici, *fed multitudini*, hoc eft, Concilio tribuunt; quæ citò in diverfa fcinditur) *collocant, & fic pulcherrimam Monarchiam Ecclefiæ, quæ Chriftianos hucúfq; tenuit in unitate Fidei, in una Profeffione Religionis Chriftianæ, in uno ritu Sacramentorum, in una obfervantia mandatorum, in ijfdem cæremonijs Divini cultûs, atquè pacem, & tranquillitatem afferuit, nunc abolère & fupprimere contendunt, nobiliffimam politiam ad Democratiam vel Ariftocratiam redigentes ..... & hoc animadvertens*

vertens præfatus Rex Christianissimus vehementi dolore ingemiscit, ac consulto Prælatorum, & aliorum multorum Sapientum Regni sui videtur sibi, quòd nullum est aptius remedium ad hoc Schisma extirpandum, quàm evellere ac disperdere duas extremitates, ad quod faciendum necessarium est Concilium Generale. Porrò Concilium Basileense unam extremitatem nimis exacuit, quando veritatem de Suprema Potestate in uno extinguere pertentavit. Concilium autem Florentinum benè hanc veritatem lucidavit, ut patet in Decreto Græcorum, sed pro regulando usum hujus Potestatis nihil edidit, &c. Amabò te, poterant Galli Supremam & Monarchicam Pontificis Potestatem; ex qua necessariò irreformabilitas, & consequenter Infallibilitas resultat, pluribus & pulchrioribus verbis testatam facere? Poterant apertiùs enixiusquè Basileensis Synodi sententiam detestari, hanc ipsam Supremam & irreformabilem Potestatem Pontifici adimentis, & transferentis in Concilium? Poterant rotundiùs, clariusquè Florentini Concilij Decretò subscribere, quo hæc ipsa Suprema & irreformabilis Auctoritas luculentissimè asserta est? Quòd verò *regulari usum hujus Potestatis* Galli petant, moderata, prudensquè postulatio fuit, eo præsertim tempore, quo ambitione luxuquè Pontificum discordiæ flagrabant, & ideò Concilium Tridentinum hunc ipsum usum Pontificiæ Potestatis Sanctissimis Decretis intra honestum coërcuit. Neque id obstat sententiæ nostræ, qui non de usu aut abusu loquimur, sed de ipsa Potestate, quæ cum, aut sine abusu esse potest, nec ullus negat posse Romanum Pontificem non tantùm à Concilio, sed à quovis Episcopo moneri, dirigiquè regulis tantæ moli sustinendæ paribus, quemadmodùm id S. Bernardus cum Eugenio fecit: quantò ergo magis id Concilium poterit à Pontifice confirmatum? tunc enim non tam Concilij, quàm Pontificis Auctoritas erit.

Anno MDXXVII. Concilium Senonense in Gallijs celebratum est, Præside Senonensi Archiepiscopo Galliarum Cancellario. Sexdecim in illo Decreta edita sunt contra Lutheri Hæreses, in eorum uno, ubi de Auctoritate Sedis Apostolicæ, hæc habentur: *Universos, qui aliter quàm Romana credit, & docet Ecclesia, credere & pertinaciter asserere tentant; ejusdem Concilij auctoritate veluti Hæreticos & pertinaces à Communione Fidelium declaramus separatos.* Quid rogo est Papam Infallibilem esse, si hoc non est?

Anno MDLXXIX. Celebratum est in Gallijs Concilium Melodunense, in quo

in quo ita Patres loquuntur: *Operam dabunt ij, quibus hæc cura demandata est, Episcopi scilicet, & eorum Vicarij, ut in omnibus Synodis omnes & singuli tam Clerici, quàm Laici amplectantur, & apertâ Professione eam Fidem pronuntient, quam Sancta Romana Ecclesia, Magistra, Columna & Firmamentum Veritatis profitetur & colit; ad hanc enim propter suam principalitatem oportet omnes convenire Ecclesias.*

Anno MDCXXVI. Peracta est Synodus Parisiensis, in qua Ecclesia Gallicana tam eleganter, diffuseque hanc ipsam Infallibilitatem explicavit, totiquè Clero commendatam & inculcatam voluit, ut non credam vel Romæ, in ipsoquè Pontificis Sacrario id aliquandò luculentiùs factum esse. Sic enim articulo 137. loquitur sub hoc Titulo: *Advis de l'Assemblée Generale du Clergè de France à Messieurs les Archevesques & Evesques de ce Royaume.* Hoc est. Monita Conventûs Generalis Cleri Gallicani ad Dominos Archiepiscopos & Episcopos hujus Regni. Latinè reddam, quidquid illic Gallicè habetur: *Nullum majus argumentum veri erga DEUM amoris exhiberi à nobis potest, quàm si debitâ veneratione eos prosequamur, quos ipse ad necessitates, animásquè nostras curandas Vicarios, Legatósquè suos constituit. Id verò cùm præcipuè átque ante omnes Episcopos Romano Pontifici conveniat, æquum omninò est, ut ijdem Episcopi & se Pontifici subjectos agnoscant, & alijs omnibus eximiæ in illum venerationis ac reverentiæ exemplum præferant. Hortamur igitur Episcopos omnes, ut Sacram Apostolicam Sedem, Romanámquè Ecclesiam, utpote in DEI sponsione infallibili, & Apostolorum ac Martyrum sanguine fundatam, omniúmquè Ecclesiarum Matrem omni honore, cultúq; prosequantur. Ipsa enim, ut cum Beato Athanasio loquamur, est Sacrum illud Caput, à quo in omnes Ecclesias velut in totidem Membra omnis spiritus diffunditur, quo nutriuntur ac conservantur. Sanctissimum quóque Patrem & Pontificem nostrum, quippe Ecclesiæ Universalis Caput visibile, Deiquè in terris Vicarium, Episcopum Episcoporum, & Patriarcham Patriarcharum honore afficient; is enim Successor est Petri, à quo omnis Episcopus initium átque originem duxit, & super quem Christus JESUS Ecclesiam suam fundavit, quando illi Claves Regni Cœlorum, atque Donum Infallibilitatis (NB.) in causis Fidei reliquit: quam Fidem non sine ingenti miraculo durare in ejus Successoribus immobilem illibatámquè videmus; unde ingens illa, in Romanorum Pontificum Decretis, mandatisq; amplectendis apud omnes Fideles & Orthodoxos observantia profecta est. Hæc verò, ut nihil detrimenti capiat, Episcoporum munus erit, curabúntquè eorum improbitatem coërceri, qui obsequij omnis, legúmquè impatientes, sacram hanc tot Divinis huma-*

humanisque legibus sancitam Auctoritatem revocare in dubium, cassàmque reddere conantur: ùtque alios efficaciùs ad id permoveant, primi ipsi exemplo præibunt, &c. &c.

XI. Anno MDCL. Clerus Gallicanus in Comitijs Generalibus, epistolâ ad Innocentium X. ita scribit. *Scimus ubi Caput Ecclesiæ, ibi totius Fidei arcem, totius & disciplinæ Metropolim esse.* V. aliud testimonium Gallorum in Regali Sacerdotio. f. 687. Edit. 1693.

Anno MDCLIII. Galliæ Episcopi Octoginta quinque, litteras ad Innocentium X. dedère, quibus Jansenij propositiones damnari petebant, simulque Pontificiam Infallibilitatem insigni testimonio confirmârunt. Verba eorum sunt. *Majores Causas ad Sedem Apostolicam referri solemnis Ecclesiæ mos est, quem Fides Petri nunquàm deficiens perpetuo retineri pro jure suo postulat. Decennium est, ex quo gravissimis turbis Gallia magno nostro mœrore commovetur ob librum posthumum & doctrinam Reverendi Cornelij Jansenij Iprensis Episcopi. Tales quidem motus sedari oportebat, tum Concilij Tridentini auctoritate, tum Bullæ illius, quam Urbanus VII. adversùs Jansenj dogmata pronuntiavit, & Decreta PijV. ac Gregorij XIII. in Bajum edita confirmavit. Atque hujus quidem Bullæ veritatem ac robur novo diplomate vendicâsti, sed quia nulli sigillatim propositioni certa Censuræ nota inusta fuit: locus etiamnum aliquis quorundam cavillis & effugio relictus est. Intercludendum autem penitùs speramus, si, ut precamur, Sanctitas Tua, quid hac in re sentiendum sit, clarè distinctèque definiat. Experta est nuper Beatitudo Tua, quantum Apostolicæ Sedis in gemino errore profligando Ecclesiæ Capitis valuerit Auctoritas: continuò sedata est tempestas, atq; ad Christi vocem & imperium venti & mare obedierunt. Quamobrem flagitamus, Beatissime Pater, ut clarâ, firmâque de propositionum istarum sensu prolatâ sententiâ, cui Reverendus ipse Jansenius morti proximus opus suum subjecit, caliginem omnem discutias, animos fluctuantes componas, disidia probibeas, Ecclesiæ tranquillitatem restituas, &c.* En Galliæ Præsules fatentur: *In Sede Apostolica Fidem Petri nunquàm deficere: Summi Pontificis è Cathedra pronuntiantis Decreta hujusmodi esse, ut omnibus cavillis & effugijs locum penitùs intercludant: esse vocem & imperiunm Christi: illis ventos & mare obedire: illis omnem caliginem discuti, animos fluctuantes componi, dissidia probiberi, &c.* Planè evidens omninò est, hæc elogia tam seriò ac meditatò, nec ab adulantibus, sed ab Episcopis, repetita, constare non posse, nisi admisśâ Infallibilitate. Quomodo enim Sententia Pontificis est vox Christi, si erronea? an vox Christi errori est obnoxia? quomodo dissidia omnia & animos fluctuantes componit, si dubia & incerta?

Quâ ratione dici poteſt, illi *ventos & mare obedire*, ſi fideles in cauſis Fidei non tenentur ante Concilium Oecumenicum jmperanti, & decidenti acquieſcere? an verò major in Romanum Pontificem ventis & mari, quàm Gallis Obedientia, ut cui venti & mare obediunt, obtemperare Galli non teneantur, majorque iſtis, quàm duobus illis nunquàm ſibi conſtantibus elementis ſit adverſandi licentia? Denique quî fieri poteſt, ut Fides Petri *nunquàm in Sede Apoſtolica defecerit*; ſi Sedes & Cathedra Apoſtolica in cauſis Fidei decidendis errare & falli poteſt, imò aliquando erravit? Agnoverunt ergo Galli, alteque profeſſi ſunt Pontificiam Infallibilitatem.

Eodem Anno MDCLIII. Galliæ Antiſtites Lutetiæ congregati numero triginta præeunte Cardinali Mazarino clariſſimè hanc ipſam Infallibilitatem & agnoverunt, & ſcriptis conſignârunt. Idque ſub Innocentio X. hoc eſt ſub Pontifice Gallis haud quaquàm grato, & cujus electioni, ut notum eſt, palàm adverſati ſunt, adeò, ut Antonius Barberinus gratjà excideret, quòd electionem promoviſſet. Mazarini quoq; Cardinalis cum Aula Romana & Pontifice diſſidia notiora ſunt, quàm ut commemorari debeant, & tamen eo tempore, ſub eoque Pontifice, cui Galli palàm offenſi erant, præpotuit veritas indignationi, & præclariſſimum teſtimonium etiam ab iratis expreſſit. Sic ergo in litteris ad Innocentium X. datis, poſtquam Janſenij propoſitiones damnaverat; Galliæ Antiſtites decimâ nonâ Julij inter alia ſcripſère: *Quo in negotio illud obſervatione dignum accidit, ut quemadmodùm ad Epiſcoporum Africæ relationem Innocentius I. Hæreſin Pelagianam damnavit olim; ſic ad Gallicanorum Epiſcoporum conſultationem Hæreſin ex adverſo Pelagianæ oppoſitam Innocentius X. Auctoritate ſuâ proſcripſerit. Enim verò vetuſtæ illius ætatis Eccleſia ſolâ Cathedræ Petri Communione, & Auctoritate fulta Pelagianæ Hæreſis damnationi abſque cunctatione ſubſcripſit. Perſpectum enim habebat, non ſolùm ex pollicitatione Chriſti Petro facta, ſed etiam ex actis priorum Pontificum, & ex anathematiſmis adversùs Apollinarem & Macedonium nondum ab ulla Synodo Oecumenica damnatos, à Damaſo paulò ante jactis, judicia pro ſancienda Regula Fidei à Summis Pontificibus lata ſuper Epiſcoporum conſultatione (ſive ſuam in actis Relationis Sententiam ponant, ſive omittant) Divinâ æquè ac Summâ per Univerſam Eccleſiam Auctoritate niti, cui Chriſtiani omnes ex officio ipſius quòque mentis obſequium præſtare tenentur. Eâ nos quòque Sententiâ ac Fide imbuti Romanæ Eccleſiæ præſentem, quæ in Summo Pontifice*

Pontifice Innocentio X. viget , Auctoritatem, &c. Circa hanc Gallorum Præsulum epistolam observanda sunt aliqua , *Primò*. Gallicanos Antistites hisce litteris Pontificiam Infalibilitatem apertissimè professos esse, cùm enim dicunt : *Sententiâ Innocentij Hæresin Jansenianam proscriptam esse; omniùmque Pontificum Romanorum Sententias pro sancienda Regula Fidei Summâ Diviniâque per Universam Ecclesiam Auctoritate niti, eìque omnes Christianos ex officio ipsius mentis obsequium præstare teneri*. Planè nihil aliud dicunt, quàm Pontificem in sancienda Regula Fidei *Auctoritatis esse Infallibilis*: Auctoritas enim fallibilis, non est *Divina*, non est *Suprema* (cùm corrgi ab alia majori Auctoritate possit) non est *Regula Fidei*, nec illi *omnes Christiani mentis obsequium præstare tenentur*, alioquin omnes Christiani, & consequenter etiam tota Ecclesia errare posset. *Secundò* fatentur ijdem Gallicani Patres, Sententias Pontificum non ideò esse certas, quia Ecclesia illas recipit; sed potiùs *Ecclesiam teneri eas recipere*, idque quia *sanciunt Regulam Fidei, & quia Supremâ ac Divina Auctoritate nituntur*, sicque antecedenter ad Ecclesiæ consensum certas & Infallibiles esse. *Tertiò*. Docent quoque, contra Maimburgi anilem exoletamquè cantilenam, hanc de Pontificis Romani Infallibilitate sententiam non esse novam , recensquè in scholis natam; ut ille comminiscitur; sed jam, *à tempore Damasi Papæ Apollinarem damnantis* (id verò contigit anno Christi 373.) *in veteri Eclesia receptam, imò à sponsione Christi Petro facta*. Quid posset rogo efficaciùs dici? tamen Maimburgus hæc omnia silentio tegit ignoranti similis.

XII. Anno MDCLX. Patres Societatis Collegij Claremontani publicè theses proposuêre, quibus Infallibilitatem Summi Pontificis, non tantùm in quæstionibus juris, sed etiam in quæstionibus facti defendendas suscepêre . Thesis ita sonat : *Christum ita Caput Ecclesiæ agnoscimus, ut illius regimen, dum in Cœlos abijt , primùm Petro, tum deinde Successoribus commiserit, & eandem, quam habebat ipse, Infallibilitatem concesserit, quoties ex Cathedra loquerentur. Datur ergo in Ecclesia Romana Controversiarum Fidei Judex Infallibilis etiam extra Concilium Generale, tum in quæstionibus juris , tum facti; unde post Innocentij X. & Alexandri VII. Constitutiones credi potest librum, cui titulus: Augustinus Jansenij, esse hereticum, & quinque ex eo propositiones decerptas esse Jansenij, & in sensu Jansenij damnatas*. Sic paucos ante annos Patres Societatis sentiebant, scribebantquè, nec præsumi de illis potest tam prudentibus, tamqùe circum-

circumfpectis, voluiffe Parifijs propofitionem tueri, quam doctrinæ Gallicanæ adverfam crederent.

Dices. At Patres Societatis jam mutârunt fententiam.

Refp. Non tam mihi curæ effe, quid jam in Gallijs fentiatur, quàm qu'd olim fenferit Ecclefia Gallicana; neque enim decet, ut novi recentefquè antiquis præferantur, præfertim cùm tam multa jam in Gallijs contigerint, quæ aut prodere veritatem, aut celare compulerint. Cur eo tempore Galliam interogas, cùm loqui non finitur? interroga liberam, pænifquè ac metu folutam, qualis videlicet fuit tot retrò elapfis fæculis. Patres Societatis, quod attinet, non in Gallijs tantùm, fed toto terrarum Orbe Infallibilitati fubfcripfiffe adeò notum eft, ut nullâ probatione indigeat. Poft Regiam verò declarationem certnm eft, Patres Societatis nunquàm induci potuiffe, ut contra Infallibilitatem Pontificiam aliquid docerent, licèt id Regio edicto caveretur. Quòd verò filverint, nec calamum pro Pontifice ftrinxerint; id fortè tempori datum, expectatumquè, dum torrens laberetur, & morâ periculum vanefceret, nam & lufciniæ cantum hyeme abrumpunt, vernis folibus repetituræ; æftatem ergo Societas expectat hyemi fucceffuram, & tunc canet.

Eodem Anno MDCLX. Die nonâ Decembris Sorbona eandem infallibilitatem in publica Difputatione defendit hujufmodi propofitâ Thefi: *Romanus Pontifex Controverfiarum Ecclefiafticarum conftitutus eft Judex à Chrifto, qui ejus definitionibus indeficientem Fidem promifit.* Ita teftatur de Marca nominatus Parifienfis Archiepifcopus mox citandus.

Anno MDCLXI. In Regia Societate Navarrica Vincentius de Meur, Præfide Epifcopo Tutellenfi Ludovico de Huron publicas thefes defendit, in quibus fol. 8. hæc habentur: *Summi Pontificis ex Cathedra definientis Decreta non tam ut hominum inventa, quàm ut Cœli Oracula fufcipienda funt &c.*

Anno MDCLXII. Petrus de Marca nominatus Archepifcopus Parifienfis in obfervationibus fupra dictas thefes Claremontanas (quas ultimum ejus opus fuiffe doctiffimus Baluzius teftatur) numero 22. 31. & 34. ita fcribit: *Hæc opinio* (quæ videlicet Infallibilitatem Pontifici Romano afferit) *eft illa, quàm unicè Hifpania, Italia, aliæquè omnes Chriftianitatis Provinciæ docent; ita ut illa, quam fententiam Parifienfium Doctorum vocant, ad claffem earum opinionum revocanda fit, quæ folùm tolerantur. . . . . . Auctoritas infallibilem fententiam in caufis Fidei pronuntiandi*

tiandi est Romanis Pontificibus omnium Universitatum consensu acquisita, exceptâ tamen antiquâ Sorbonâ. Imò hoc quoque tempore hanc de infallibilitate Pontificis sententiam in ipsa Sorbona doceri videmus; nam duodecimâ mensis Decembris anno 1660. *in Sorbona publicè hæc thesis defensa est, videlicet, Romanus Pontifex Controversiarum Ecclesiasticarum est constitutus Judex à Christo, qui ejus definitionibus indeficientem Fidem promisit. Eandem thesin in Universitate Navarrica septimâ Decembris propugnatam scimus.* Et infrà, numero 34. circa finem de Doctoribus Galliæ: *Pars major non solùm Theologiæ, sed etiam Juris Doctorum communi opinioni adhæret, utpotè fundamentis nixæ solutu difficillimis; ridètquè antiquæ Sorbonæ opiniones.* Vides Doctissimum hunc Virum fateri, sententiam de Infallibilitate Pontificis esse omnium Universitatum Christianitatis, imò omnium ferè Doctorum Universitatis Parisiensis, *exceptâ antiquâ Sorbonâ*, imò hujus opinionem à reliquis rideri. Ut verò intelligas, quid nominè *Antiquæ Sorbonæ* de Marca intelligat; sciendum est, Collegium Sorbonicum fuisse à quodam Roberto Sorbon (qui sancto Ludovico Regi A Sacris Confessionibus & Eleemosyniserat) anno 1253. fundatum; quo tempore in Ecclesia Gallicana sententiam de Romani Pontificis Infallibilitate viguisse jam suprà monstratum est. Sequenti posteà sæculo hoc est anno 1373. inflammari cœpit diuturnum illud, & obstinatum Schisma, quo nihil funestius Ecclesiæ: & quia nulla in Pontificibus spes erat illius extinguendi, imò istorum ambitione magis magisquè accendebatur; cogitatum fuit de inducenda majori aliqua auctoritate, cui Pontifices obtemperare tenerentur: ea verò à Gersone, Almaino, alijsque paucis in Concilium collata est; id enim opportunum credebant evertendis in futurum Schismatibus, si videlicet aliqua in Ecclesia potestas esset, quam etiam ipsi Pontifices revereri tenerentur. Vetus ergo Sorbona tempore Constantiensis & Basileensis Conciliorum vigebat, constabatquè, ut dixi, Gersone, Almaino, istorumquè discipulis. Imò siquando inter Pontifices, Regesquè Galliæ dissidium aliquod oriretur; mox in Parisiensi Universitate ab aliquo Doctorum hæc Gersonis machæra expromebatur terrendo Pontifici; ita sub Sixto V. sub Julio II. & Alexandro VII. factum est. Hæc ergo est Vetus Sorbona, quam à plerisquè Theologiæ & Juris in Gallia Doctoribus irrisam esse Marca testatur: nam alioquin Universitatem Parisiensem pro Infallibili Auctoritate Pontificis stetisse paulò post ostendemus.

Ddd XIII Anno

XIII. Anno denique MDCLXXI. Editi sunt in lucem Gallico idiomate Maimburgi sermones; in quorum uno secundâ Quadragesimæ hebdomadâ, die Martis pro hac ipsa Infallibilitate ita loquitur: *Obligamur sub pœna æterna damnationis nos submittere Decisionibus Cathedræ S. Petri tùncquè naufragium Fidei patimur, cùm doctrinas amplectimur ab hac Cathedra damnatas, rejectásquè. Frustrà verò, qui hanc submissionem non habet, protestatur se Cathedram Petri pro prima, præcipuàquè habere, ac Fidei ab Ecclesia, à Patribus, Concilijsquè traditæ adhærere.* Hæc Maimburgus è suggestu. Ignorabat enim tunc temporis, quid Ecclesia Gallicana sentiret, non Patres, non Concilia, non Scripturas legerat, quæ modò contra Pontificem tam clara esse contendit. Ergo cùm è Cathedra diceret, licèt tot annis in Societate studijsquè exegisset, rudis tamen erat, indoctusquè, ac recens ex ovo lapsus; & tunc modò aliquid sapere, & Theologus esse cœpit, cùm Pontifici irascebatur, cùm Aulam, Regemquè captabat, ac præmia ostendebantur adulationi parata; ergo tunc primùm veritatem agnovit, cùm cœpit Romam odisse. Amabò te quisquis hæc legis, animo tecum reputa, an fieri potuisset, ut Maimburgus Parisijs, ac de suggestu, totàquè Galliâ audiente sententiam proponeret doctrinæ Cleri Gallicani adversam? imò totam Gallicanam Ecclesiam *æternæ damnationi* addiceret? cui obnoxium esse dicit, quisquis Pontificem Infallibilem esse non credit, quoties è Cathedra pronuntiat.

Anno MDCL. Prodijt historia Ecclesiastica in 3. sæculum Alexandri Natalis (aliâs infensissimi Romanæ Sedi) in Theologica Facultate Parisiensi Doctoris, cum approbatione ejusdem Facultatis. Hic in Dissertat. 12. a. 4. ita loquitur circa Fidem: *Deniquè si res Fidei visa esset* (anabaptismus Cypriani) *non fuisset necessarium Universæ Ecclesiæ Concilium, ut inexcusabiles essent Africani, qui hæreticos rebaptizabant: siquidem non excusantur, qui errorem circa Fidem à Sede Apostolica damnatam pertinaciter propugnant, etiam ante Concilij Oecumenici celebrationem, ut in Causa Pelagianorum visum est, quibus spem Concilij Generalis adimit Augustinus.* Ita loquebatur Alexander cùm sanus esset; postea cum morbo mutavit vocem.

Et hactenus quidem longâ & perpetuâ annorum serie à temporibus sancti Irenæi Episcopi Lugdunensis usque ad præsentem ætatem ostendimus, perpetuam in Ecclesia Gallicana Traditionem fuisse de Pontificis Romani Suprema & Infallibili Auctoritate, quoties in Causis Fidei

Fidei sententiam dicit. Tantòquè certior hæc Traditio evadit, quòd omni testimoniorum genere à nobis probata sit, Regum videlicet, Doctorum, Episcoporum, Conciliorum Universalium, Universitatum, ac præcipuè totius Cleri Gallicani idipsum non semel tantùm, sed repetitis vicibus profitentis. Qua in re illud semper advertas licèt, quantùm nostra Traditio differat à Maimburgi traditionibus. Hic enim in tractatu, quem impugnamus, sibi proposuerat, imò solito more magnificè lectori spoponderat; se ostensurum, perpetuam, constantemquè in Ecclesia Romana Traditionem fuisse, posse in rebus Fidei decidendis Pontificem errare: inchoatquè hanc Traditionem à Leone Primo (qui sæculo quarto obijt) & prolato ejus testimonio, mox transit ad Leonem X. qui sæculo decimo quinto Ecclesiam gubernavit. Egregiam enim verò Traditionem, mille tantum & centum annorum spatijs interruptam: At nos tam in superiori, quàm in præsenti paragrapho de sæculo ad sæculum testimonijs omni exceptione majoribus ostendimus, tam Ecclesiæ Universali, quàm etiam in specie Ecclesiæ Gallicanæ Pontificiam Infallibilitatem persuasam fuisse.

XIV. Ut verò tantò perfectior sit hæc Demonstratio, ostendendum est, etiam Universitatem Parisiensem pro Pontifice semper stetisse.

Id verò multis modis, evidenterquè probari potest. Nam *Primò*. Certum est, Universitatem Parisiensem nunquàm doctrinam tradituram esse, quam sciret doctrinæ omnium Patrum, ac ipsius Gallicanæ Ecclesiæ adversam esse: at adversa est, quæ dicit, Papam, cùm è Cathedra pronuntiat, errare, fallique posse, ut suprà ostendimus. *Secundò* Præcipui hujus Universitatis, ac celebratissimi Doctores, à quorum vestigijs alij minorisquè nominis nunquàm deflexerint, Infallibitatem admisére. Ij sunt Alcuinus Caroli Magni Præceptor, & primus Parisiensis Universitatis Auctor, Albertus Magnus, S Thomas, S. Bonaventura à nobis suprà citati. Quis credat à tam præclaris Doctoribus, & quibus majores Gallia non habuit, voluisse Universitatem Parisiensem deviare? *Tertiò*. Longâ consuetudine in Parisiensi Universitate receptum est, ut quicunque in hac Universitate ad primos gradus promoventur, hanc ipsam Infallibilitatem profiteantur. De hac consuetudine Andreas Duvallius Doctor Sorbonicus, & in Academia Parisiensi Regius Theologiæ Professor testis omni exceptione major in suo tractatu de Potestate Ecclesiastica, quem in lucem edidit Anno 1604 quemq; duo

alij Parifienfes Doctores Jo. J. G. Bocher, & J. Ruhe approbârunt, ita loquitur: *Laudabilis in Academia Parifienfi viget confuetudo, quâ Baccalaurei de quæftionibus Theologicis folemniter refponfuri proteftationem præmittunt, fe nolle quidquam contra Decreta Sanctæ Matris Ecclefiæ, nec non Sanctæ Sedis Apoftolicæ & Romanæ afferere, aut defendere, & fi quid adversùs ejus Decreta in æftu difputationis illis exciderit; vel ignorantiæ, vel immemoriæ, vel linguæ præcipitantiæ attribuendum velle. Quartò.* Graviffimi in Gallia Doctores, teftefquè oculati hanc ipfam effe Univerfitatis Parifienfis mentem ac fententiam apertè confitentur; proinde Marca Archiepifcopi Tholofani teftimonium jam fuprà recitavimus. Theophilus Raynaudus, & ipfe Gallus in opufculo, cui titulus: αὐτὸς ἔφα, allegatis quàmplurimis ex fchola Parifienfi Doctoribus: *Quotquot*, inquit, *ante Concilium Conftantienfe floruerunt, poffent omnes Theologi produci; nam non nifi à tempore Concilij Conftantienfis & Bafileenfis revocata eft in controverfiam hæc veritas apud Catholicos; fed omnes anteriores unanimiter docuerunt, Definitiones Pontificias etiam âbfque Concilio Generali editas facere rem de Fide.* Jofephus quoque Gibalinus *lib. 5. de jure Canonico cap. 3.* §. 15. ex profeffo tuetur, lateque demonftrat, hanc effe & fuiffe femper doctrinam fcholæ Theologicæ Parifienfis, tam in definitionibus & cenfuris editis ab ipfa in unum congregata, quàm in fcriptis fingulorum ipfius Univerfitatis Doctorum. Pater Auguftinus à Virgine Maria Carmelita Gallus Provinciæ Turonenfis in anno tertio curfùs Theologici tract: de Fide dift. 10 *Præter paucos jam citatos Doctores hucùfque alios ex illa Facultate probatos Auctores non habemus, qui typis defendant fententiam noftræ oppofitam. Quintò.* Sed nemo magis quàm ipfa Parifienfis Univerfitas mentem fuam explicaverit.

Anno MCCCLXXXVII. Sic per Petrum Alliacenfem Univerfitatis Cancellarium Clementem VI. alloquitur: *Emendari à te cupimus, qui Petri Sedem, & Fidem tenes, non ignoramus enim, fed firmiffimè tenemus, & nullatenus dubitamus, quòd Sancta Sedes Apoftolica eft illa Cathedra Petri, fuper quam Hieronymo tefte Ecclefia eft fundata, de qua Sede in perfona Petri Apoftoli in ea fedentis dictum eft. Petre rogavi pro te, ut non deficiat Fides tua: hæc eft igitur, ad quam determinatio Fidei & approbatio Veritatis Catholicæ, ac hæreticæ impietatis deteftatio maximè pertinet.* Eadem Univerfitas Anno 1554. *Omnes*, inquit, *& finguli Obedientiæ filij ipfum Romanum Pontificem ut Summum & Univerfalem Chrifti JESU Vicarium &*

Univer-

Universalem Ecclesiæ Pastorem, cui plenitudo Potestatis à Christo data est, cui omnes utriùsque sexûs obedire, cujus Decreta pro se quisque tueri, & conservare tenetur, ut semper agnoverunt, & confessi sunt. Hæc clara sunt: si enim Pontificum Decreta tanquam errori subjecta, corrigi à Concilio, ac reformari possent; ergo plenitudo Potestatis non jam Pontifici, sed Concilio data esset. Et si errare Pontifices possent, ac consequenter aliquando de facto errent; Christi fideles non utique tenebuntur Pontificijs Decretis fidem adhibere; si enim Innocentius X. jubeat, ut propositiones Jansenij pro hæreticis habeam, & illæ hæreticæ non sint; quæ rogo vel in cœlis, vel in terris potestas est, quæ imperare mihi possit, ut fidem mendacio, aut errori habeam? Eadem Universitas adversùs errores Johannis de Montesono hunc articulum statuit: *Ad sanctam Apostolicam Sedem pertinet Auctoritate judiciali supremâ circa ea, quæ sunt Fidei, judicialiter definire.* Videri potest hic articulus apud Duvallium Doctorem & Professorem Sorbonicum. *Tract. de Romano Pontifice p. 2. fol.* 766.

Sexto. Denique eandem Universitatem Parisiensem Infallibilitati Pontificiæ subscribere ex præcipuis ejusdem Universitatis Doctoribus patet, qui eandem sententiam docuére. Ij sunt S. Albertus Magnus, S. Thomas, S. Bonaventura locis suprà citatis. Dominicus de Raconis Doctor Sorbonicus & Episcopus Vaurensis *de Suprema Petri Potestate Sectione* 1. *cap.* 5. *fol.* 249. Nicolaus Cœfftellus Doctor Parisiensis & Episcopus Massiliensis *opere de Sacra Monarchia lib.* 2. *cap.* 5. Michaël Nauclerus Doctor Sorbonicus *de Monarchia lib.* 8. *cap.* 6. *p.* 4. Ludovicus Bail Doctor Parisiensis & Propœnitentiarius. Edmundus Richerius Doctor Theologus, qui cùm multa contra Auctoritatem Pontificiam scripsisset, tandem uno ante obitum anno scriptorum pœnitens Sedem Apostolicam *Matrem & Magistram omnium Ecclesiarum, & Infallibilem Veritatis Judicem* agnovit, & professus est teste Duvallio initio sui operis de Pontificis Potestate, ubi Richerij chirographum exhibet. Andreas Duvalliùs Doctor Sorbonicus & Professor in Parisiensi Universitate opere *de Suprema Pontificis Potestate præsertim part.* 2. Johannes de Arti Regius Professor *Tractatu de Beneficijs cap.* 3. Petrus de Marca Archiepiscopus Tolosanus locis paulò antè notatis. Henricus Spondanus Apamearum Episcopus, *ad annum Christi* 33. *n.* 5. Johannes à Celaia Doctor Parisiensis *in* 3. *sentent. dist.* 25. *p.* 4. Johannes Puteanus Professor Regius in Academia Tolosana *in* 2. 2. *S. Th. q.* 1. *a.* 6.

 Leonardus

Leonardus Coquæus in Univerfitate Parifienfi Doctor Theologus in Antimornæo *Tomo* 1. *fol.* 83. Herveus Armoricus, Henricus Gandavenfis, alijque, quorum nomina apud alios reperies

Ex hactenus toto hoc paragrapho dictis patet, quæ Gallicanæ Ecclefiæ mens & fententia fuerit, quàmquè immeritò illius auctoritate fibi Maimburgus blandiatur, cùm conftet noftram effe. Nec obftat declaratio in ultimo Parifienfi Conventu edita, quæ hanc Infallibilitatem evertit. Nam & pauci Epifcopi erant, fi numeres, qui aberant, imò ex induftria delecti, quos conftabat nihil oppofituros. Sonabant catenæ, carceres, exilia, fpolia, & quidquid homines terrere potuit, nifi præfcripta loquerentur; nec libera vota, fed fpe aut metu extorta, aut faltem vindicandi cupidine ob minaces Pontificis litteras. Roma quoque, quidquid in eo Conventu actum, planè refciderat; fi ergo ne quidem Oecumenicæ Synodo ulla auctoritas Pontifice improbante, quantò minùs privato Conventui, qualis Parifienfis? & denique demus Parifienfi Senatui nihil defuiffe; cur rogo ipfius Decreta Decretis tot Conciliorum Oecumenicorum, tot Patrum, totiufquè Ecclefiæ Gallicanæ, imò totius Orbis præponas? Aut femper totoquè Orbe Chriftiano, aut femel Parifijs erratum eft, utrùm tibi facilius creditu videtur? Sed jam in prima differtatione ad auctoritatem Conventûs Parifienfis refpondi, quò lectorem remitto. Nunc fufficiat fupra quadraginta teftimonijs omni exceptione majoribus mentem, fententiamque Gallicanæ Ecclefiæ, quæ Pontificiam Infallibilitatem tenuit, oftendiffe; nunc ad diffolvenda, quæ Maimburgus objectat, procedamus.

---

§. III.

Refpondetur ad ea, quæ Maimburgus Infallibilitati Pontificæ opponit. cap. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12.

SUMMARIA.

1. *Oftenditur, pro Maimburgi fententia militare pauciffimos, pro noftra omnis Regionis, Ætatis, & Ordinis Patres & Doctores.*
2. *Petrum erràffe, non in doctrina, fed in converfatione & exemplo.*

3. *Diffi-*

3. *Diſſidium Victoris Papæ cum Aſiæ Epiſcopis Infallibilitati Pontificis Romeximiè patrocinari demonſtratur teſtimonijs Euſebij, Sozomeni, Irenæi, & Concilij Nicæni.*

4. *Ex Cypriani Hiſtoria Infallibilitatem Pontificiam potiùs firmari, quam everti ſex evidentibus argumentis eluceſcit.*

5. *Liberij metu doliſquè circumventi cauſam Infallibilitati Pontificiæ fruſtra opponi, quatuor ſolidis argumentis evincitur.*

I

Opponit Primò Maimburgus: Sententia, quæ Infallibilitatem profitetur, paucorum eſt: & fermè eorum tantùm, qui trans montes habitant, Italiæ Romæque vicini: quique veſtigijs Cajetani, Baronij ac Bellarmini Cardinalium inhæsêre. Ubi ex adverſo infinita eſt acies aliorum, qui ex omnibus Italiæ, Poloniæ, Belgij, Germaniæquè Univerſitatibus, ac Galliæ præſertim, Infallibilitati adverſantur.

Reſp. Hæc eſt prima Maimburgi velitatio, majori ſemper arte, quàm virtute pugnantis. Auget ſuarum partium copias, noſtrarum premit. Cajetanum, Bellarminum, Baronium quaſi noſtri agminis Duces oſtentat, purpurà videlicet & novitate ſuſpectos, perinde ac ſi iſti ſententiæ noſtræ auctores eſſent. At verò tantum abeſt, ut iſtos inter Duces habeamus, ut ne quidem inter milites receperimus. Quando enim toto hoc opere, ubi tot Doctorum nomina recitavimus, vel ſemel Cajetani, aut Bellarmini, aut Baronij auctoritate uſi ſumus? Tanta eſt fiducia cauſæ noſtræ, ut ne omnibus quidem Purpuratis, quamvis doctrinâ præcipuis, locus in caſtris noſtris ſit. Magnus utique Bellarminus, magnus Caietanus, & quibus Maimburgus vix fimbriam ſuſtentet, & tamen cùm de Pontifice agimus, nihil eorum auctoritati tribuimus. Irenæus, Ignatius, Tertullianus, Hieronimus, Auguſtinus, Patreſque Chalcedonenſes, & quidquid antiquæ illi ac florenti Eccleſiæ ornamento fuit, momenta noſtra & rationes ſunt; Antiquitate, ſanctitate, & doctrinâ non qualicunque, ſed ſupremi faſtigij nitimur, nec quidquam Purpuræ aut Dignitati damus, victoriâ extra faſtum contenti. Gallicanæ Eccleſiæ ac Pariſienſis Univerſitatis quænam mens ac ſententia fuerit, jam ſuprà oſtendimus. Si Gallicanæ Eccleſiæ nomine nuperum

Parisiensem Conventum intelligat, vicit Maimburgus. Si verò Gallicana Ecclesia ea sit, quæ in Concilio Lugdunensi ac Lateranensi locuta est, quæ ad Innocentium X. scripsit; quæ Synodis Turonensi, Aurelianensi, Trecensi, Pontigonensi, Melodunensi, ac Parisiensi Fidem explicavit, quæque temporibus Irenæi, Aviti, Caroli Magni, ac Bernardi effloruit, si, inquam, hæc dicenda est Ecclesia Gallicana; multòquè ill præferenda, quæ paucos ante annos Parisijs convenit metu perculsa libertatis expers; vicimus nos, Galliæque Ecclesiam sub nostris signi habemus. *Sed* inquit Maimburgus, *Infiniti sunt Doctores, qui negant Pontificem Infallibilem esse.* Amabo te, ex infinitis illis aliquos mihi exprome, & nominatim appella. *Gersonem*, inquit, *Almainum*, *Dionysium Carthusianum*, *Tostatum*, *Illyricum*, *Cardinalem Cusanum*, *Cameracensem*, *Florentinum Æneam Sylvium*, *&* *Adrianum VI.* Hoc est totum Maimburgi agmen nam quod de Episcopis Galliæ ac Universitate adjungit, jam in superiori paragrapho invictis testimonijs ostendi, Galliam pro nobis esse & nota Maimburgum Heroas suos nominâsse; quos cùm paucissimo habeat, imò subornatos, ut posteà videbimus, supplet numerum jactanti verborum; additquè *infinitos alios esse.* Sed singulos, quos nominat, expendamus. *Dionysius Carthusianus* apertè Infallibilitatem agnoscit, nan in ea verba: *Ego pro te rogavi &c. Lucæ* 2. *Ex his verbis*, inquit, *sumitur argumentum, quòd Fides Romanæ Ecclesiæ, quam in ea Petrus plantavit, sit in ea ùsque in finem duratura.* Tostatum quod attinet; Concilio Basileensi adhuc Juvenis, & necdum Infulâ insignis interfuerat, & Senis Theses viginti ex intima Theologia depromptas Eugenio coram defenderat; sed cùm illis errores aliquos aspersisset, eosquè Eugeniu diplomate notâsset, adeò impotenter id tulit, ut scripto in suarum Thesium defensionem libro, cui titulus defensorium: *In Pontificiam Auctoritatem etiam invectus est, & cùm non obtinuisset, quod petijt (ea est fragilita præstantium ingeniorum, ut cùm eorum placitis resistitur, animi offensionem concipiant) non potuit adeò ingenio imperare, ut non acerbius rem in contrarium egerit.* Ita loqoitur Spondanus. (a) Cœterùm ubi primus impetus deferbuit, successitquè juventuti prudentior ætas; sententiam Tostatus mutavit, & cum veritate in gratiam redijt, ac Pontificiæ Auctoritati subscripsit; sic enim scribit: (b) *Quia Petrus erat Pastor, & populus debet talem tenere Fidem, qualem Pastor confitetur, & Petrus futurus erat Universali Pastor; voluit Christus, quòd confessio esset per Petrum solùm, ut innuatur, quò talis*

(a) Spondanus ad ann. 1443. n. 10. (b) Tostatus in Evang. Matth. c. 16. q. 56.

talis Fides tenenda est, qualem prædicat Romana Sedes, quæ est Caput & Mater Ecclesiarum, cui Petrus præfuit. Ergo Abulensis quoque saltem Infulatus, purgatoq; passionibus animo noster est; & si adolescens, ac iratus cum Maimburgo sensit, maturâ tamen ætate, pacatâquè errorem correxit. Thomas Illyricus ex Seraphca Familia Doctor nostrarum quoque partium est, sic enim scribit: (a) *In qua* (Sacra videlicet Scriptura) *si minùs peritè aut parùm cautè aliquid fortè dixerim, emendari cupio à te, qui Petri Fidem & Sedem tenes. Si autem libellus meus Apostolatùs tui judicio improbabitur; quicunque me inculpare voluerit, se imperitum, vel malevolum, vel etiam non Catholicum comprobabit.* Cardinalem Cusanum quod attinet; illum quoque torrens Basileensis aliquandiu rapuit, sed tandem sibi ac veritati restitutus, egregiè apertèquè pro illa scripsit, sic enim loquitur: (b) *Cùm unus sit per Orbem Principatus, qui suo priori adhærere debeat, Romanæ videlicet Sedi, erit necessariò Catholica Ecclesia illa, quæ primæ Sedi Petri adhæret. Quare in ea saluti nostræ necessaria remansit hactenùs & remanebit veritatis Columna.... nullus de Romana Ecclesia, aut quòd ipsa unquàm à Fide erraverit, aut per quamcunq; sedem fuerit reducta, comperiet: sed sicut aliæ ab ipsa aliquoties recesserunt, in erroremquè inciderunt, ita per Principatum fortissimum Petri debiles demùm confortati in Fide ad ejus Unionem reducti sunt: unde Infallibilitati refugium est in Unione esse cum Principe in Ecclesia.* Petrus Alliacensis, quem Maimburgus Cardinalem Cameracensem appellat, non suo tantùm, sed totius Universitatis nomine pro Pontificia Infallibilitate egregiè peroravit, cujus verba paulò antè à nobis producta sunt. *Æneas Sylvius*, quæ juvenis & factionibus Basileensium implicitus scripserat, ante & post Pontificatum revocavit, ut ex ejus Bulla, (c) cujus suprà fragmentum dedimus, manifestissimum est.

Ex omnibus ergo Doctoribus, quos Maimburgus adstipulari suæ causæ gloriatur; tres tantùm supersunt, videlicet, Adrianus VI. cùm adhuc Lovanij doceret: Johannes Gerson, & Almainus. En totam Maimburgi familiam! Adrianus non ex proposito hanc quæstionem tractat; sed incidenter tantùm, & vix tribus lineis respondendo ad objectionem. Almainus eo tempore scripsit, quo inter Julium II. & Ludovicum XII. discordiæ flagrabant, sicquè facile fuit, ut Almainus calamum in eam partem flecteret, quæ Principi gratior, maximè totâ

Galliâ

(a) Thomas Illyr. in clyp. adv. Luth. epistola ad Adrianum VI. (b) Cardinalis Cusanus de usu calic. ad Bohem. epist. 2. (c) Pij II. Bulla retractatoria, quæ reperitur in Bullario.

Galliâ in Pontificem armatâ, & certatim non militibus tantùm, fed etiam Theologis ad ftipendia currentibus: idque folemne jam fcholis eft; quot enim calamis pro Ludovico Bavaro, pro Henrico Navarreo, pro Ludovico XIV. contra Vaticanum pugnatum eft? quippe omnibus pifcari aliquid in turbido volentibus. Unus Gerfon eft, cujus pietati & doctrinæ nihil objici poteft: fed & iftum nimius Zelus abripuit; cùm enim videret Pontifices fuâ Poteftate abuti, ideoque Ecclefiam infinitis malis conflictari; hoc unum remedium credidit, fi illos coërceret, & in arctum redigeret injecto fræno, metuquè Concilij. Eâ fermè ratione, quâ Romani, cùm Reges nimiâ licentiâ graffarentur, ftatum Monarchicum in Democraticum transtulêre, pejori remedio, quàm malo; nunquàm enim gravioribus cafibus jactati funt, donec confumerentur civili bello, & pro uno Rege tot Principes paffi, quot Cives novarum rerum avidos.

At, inquit Maimburgus, *Infiniti alij funt, qui afferunt Pontificem fall poffe.* Ego credam Maimburgo infinita memoranti, quando ne decem quidem bonâ fide recitavit? Sed age videamus, unde *infiniti* illi Maimburgo fuperfint. Nofter eft Angelicus Doctor cum toto Dominicanorum ordinè. Nofter Seraphicus cum tota Seraphica familia. Nofter Anfelmus cum tota Benedictina Schola. Noftra Societas tota cum innumeris ex ea Doctoribus. Noftra Germania, Italia, Hifpania, Gallia (adeò ut ante Concilium Conftantinenfe nemo non Infallibilitatem è Gallis docuerit tefte Archiepifcopo Marca fuperiùs citato, & Theophilo Raynaudo) Noftri Patres; quorum ne unum quidem pro fe Maimburgus citavit inopiâ teftium, quos alioquin diligentiffimè collegit. Unde ergo infiniti illi, quos fuos effe Maimburgus jactavit? & fi infiniti, cur tres folùm producti, qui Maimburgo adhærent, illiquè extra Gerfonem ferè ultimæ fortis inter Doctores? quis enim eft Carthufianus, & Adrianus, qui Thomæ Aquinati, Bonaventuræ, Anfelmo, Bernardo, & tot alijs in Gallia Synodis non dico præponi, fed ne quidem æquari poffint? Quantò meliori, majoriquè ratione dicere poffumus, idque non noftro, fed aliorum indubitato teftimonio, infinitos effe, qui nobifcum fentiant? Id enim Suarezius (a) afferit, quo in Societate nemo doctior, modeftiorquè: *Veritas Catholica eft*, inquit, *Pontificem definientem ex Cathedra Fidei Regulam effe, quæ errare non poteft. Ita docent* hoc

(a) Suarez. de Fide d. 5. fect. 8. n. 4.

hoc tempore omnes Catholici Doctores, & censeo rem de Fide esse certam. Gregorius quoque de Valentia: (a) *Hæc veritas adeò continet summam & caput totius Christianæ Religionis, ut nemo Catholicus esse possit, qui illam non amplectitur.* Theophilus Raynaudus Gallus: (b) *Frustrà plures Theologos conquiram, cùm omnes numerari possint, quotquot ante Concilium Constantinense floruêre, nam anteriores unanimiter docuêre, Definitiones Pontificias etiam absque Generali Concilio editas facere rem de Fide.* Marca Archiepiscopus Tholosanus, & posteà nominatus ad Episcopatum Parisiensem dicit (c) hanc esse *opinionem generaliter receptam & approbatam à Romana Ecclesia, & scholis Christianitatis, quæque in Italia, Hispania, alijs què Provincijs Christiani Orbis docetur, exceptâ solâ antiquâ Sorbonâ, imò jam quòque in Sorbona doceri.* Ex his omnibus palàm est, quàm pauci sint illi, qui Maimburgi sententiæ subscribunt, & quantum absit à veritate, cùm innumeros esse dicit.

II. *Opponit* 2. Pontifices Romani sunt Petri successores; nec majori privilegio donati, quàm ipse Petrus. At Petrus in Fide erravit. Id enim S. Paulus ad Galatas 2. testatur his verbis: *Cùm autem venisset Cephas Antiochiam, in faciem ei restiti, quia reprehensibilis erat..... sed cùm vidissem, quòd non rectè ambularet ad veritatem Evangelij, dixi Cephæ coram omnibus: si tu, cùm Judeus sis, cogis Gentes judaizare, &c.*

Resp. Multis modis hoc argumentum peccat; nam *primò* petitum est ex pharetra hæreticorum; Cerinthi videlicet, Porphyrij, Gnosticorum, & Lutheranorum, quibus millies à Catholicis etiam primitivæ Ecclesiæ, Hieronymo videlicet, Tertulliano, alijsque responsum est: quis verò pudor, copias, & signa cum hæreticis jungere impugnando Vaticano, ac repetere toties reiecta? aut quis non suspecta habeat argumenta, non tantùm profana, sed etiam impiâ manu suggesta, atque à Patribus improbata? Sed hoc solemne Maimburgo, vix enim aliquid reperies ex proprio depromptum, & non à Centuriatoribus mendicatum, vivit alienâ, imò profanâ quadrâ. *Secundò.* Procedit quoque ex incertis, cùm tamen certissima promisisset: incertum enim, quis ille sit Cephas, nam multi negant esse Petrum. Incertum quoque an illa tota Pauli reprehensio, Petriq; simulatio non ex condicto fuerit inter utrumq;

Aposto-

(a) Valentia Tomo 3. Th. d. 1. p. 7. (b) Raynaudus in opusc αὐτὸς ἔφα p. 11. (c) Marca dans la memoire pour defendre les theses du College de Clermont en l'anneê 1662.

Apoftolum, ut videlicet, cùm Judæi viderent Petrum reprehendi, eumquè acquiefcere, fecum reputarent, non effe ijs, qui Chriftianam Religionem fufciperent, convictu, cibifq; Gentilium abftinendum, & ita quamplurimi Patrum præfertim Græcorum, & inter Latinos S. Hieronymus (a) hoc diffidium explicant. Nec verò inter Sanctos hujufmodi fimulatæ culpæ & reprehenfiones novæ & inauditæ funt. Sic in vitis Patrum de S. Arfenio legimus; is ex aula recens pede in alterum genu conjecto cum Monachis federe confueverat: indecens id reliquis vifum, nec tamen audebant tantillæ rei tantum hominem admonere: alium ergo ex primarijs Monachorum fubornant, qui eundem geftum inter fedendum exhiberet, & in hunc velut incompofitum, rudemquè difciplinæ, graviter Abbas invectus eft, Arfenio, qui propè affederat, rubore fuffufo, ac pedem fenfim demittente. Idem ab Apoftolis factum Patres Græci agnofcunt Judæis corrigendis. Meruit igitur Petrus reprehendi, ut Monachus, de quo diximus; at culpâ fubornatâ, merequè externâ. Sed hæc Hieronymi, aliorumquè Patrum, non mea eft fententia, & folùm eo fine producta, ut oftendam Maimburgum ex incertis procedere. *Tertiò.* Sed quidquid de errore Petri fuerit, verus an fimulatus, nihil hoc exemplum ad rem facit. Malè Petrus fecerit, at non malè docuit, nec Paulus eum reprehendit, quòd *non rectè ad veritatem Evangelij docuerit, fed quòd non rectè ad veritatem Evangelij ambulaverit*: hoc eft, vitam & mores inftituerit; & ideò Tertullianus hæreticis hoc ipfum objicientibus refpondit: *Hoc fuiffe vitium Converfationis, non verò Prædicationis*: fed nos non de moribus & vita quærimus, fed de doctrina; & in hanc folam negamus cadere errorem poffe. Poffunt Pontifices malè vivere, poffunt alios exemplo corrumpere; fed non poffunt malè & contra Fidem docere, & ideò *jubemur facere, quæ dicunt, non quæ faciunt.* Nec Chriftus oravit pro Petro, ut ejus Sanctitas, fed ut ejus Fides non deficeret. Cùm ergo non teneantur fideles mores Pontificum imitari, fed tantùm doctrinæ & præceptis acquiefcere, mirum non eft, voluiffe Chriftum, ut moribus quidem labi poffent, at non Fide. Malè ergo Maimburgus caufam Fidei, morumque mifcuit, & vitia morum tranftulit ad vitia Fidei, qui paralogifmus ferè perpetuus eft in omnibus Maimurgi argumentis, adeò ille aut quæftionem non intellexit, aut intelligere non voluit, ut fecuriùs falleret-

III. *Oppo-*

(a) V. S. Hieronym. epift. 89. ad Auguftin.

III. *Opponit* 3. (a) Dissidium Victoris Papæ cum Asiæ Episcopis, Res sic habuit. Romæ, totoquè Occidente ex traditione à S. Petro accepta festum Paschæ Lunâ decimâ quartâ Martij, aut post illam agebatur, semper tamen Dominicâ die, quâ Christus revixisse creditur. At Asiæ Episcopi, juxta traditionem, uti dicebant, S. Johannis Apostoli, Pascha Lunâ decimâ quartâ Martij celebrabant ex præscripto Mosaicæ legis, quacunque die incidisset, etiam extra Dominicam, idque ut Synagogæ jam exauctoratæ aliquid deferrent honoris, in re haud adeò magna; & Summi Pontifices, qui ante Victorem sederant, Anicetus videlicet, Pius, Hyginus, Telesphorus, Sixtus, hunc Asianorum morem æquo animo tulerant. Sed Victor Primus coactâ Romæ Synodo (b) abrogandum censvit; ratio, quæ Victorem ad id facendum permovebat, ea potissimùm fuit: *tùm* quòd Quartadecimani hanc permissionem teste Nicephoro (c) in necessitatem ac præceptum verterent, damnarentquè erroris Occidentales: *tùm* quòd hâc occasione Montanistæ, alijquè etiam Romæ *Judaismum latenter inducere conarentur*, ut ait Tertullianus. (d) Has ergo ob causas Victor (quem Maimburgus alibi *egregium & admirabilem Pontificem* vocat, cùm videlicet necdum Romæ indignaretur) Asianis Episcopis præcipit, ut Dominicâ die juxta Romanam traditionem festum Paschatis peragant, anathema minatus, nisi obediant. Tantoquè major eos excommunicandi causa subesse videbatur, quòd nollent totius ferè Orientis & Occidentis sententiæ & Decretis acquiescere, quæ in omnibus toto Orbe Synodis sancita erant procurante Victore, sic enim testatur fragmentum Synodi Palæstrinæ sub Theophilo apud Bedam Tom. 2. libro de celebratione Paschæ. Irenæus præsertim idem cum Victore sentiebat, videlicet festum Paschatis Dominica die obeundum esse (id enim significant ea Eusebij verba: (e) *Illud quidem defendit solo Dominico die Resurrectionis Domini Mysterium esse celebrandum*) non cessavit tamen reperitis litteris, donec Victorem permovit, ut jam latam excommunicacionem suspenderet; Polycratem enim Episcopum Ephesinum (qui maximè Victori repugnabat) & cum eo Asiaticos Episcopos fuisse à Victore anathemate percussos, tam clarè ab Eusebio asseritur, ut negari vix possit.

Sed

(a) Malmb. §. 8. (b) Anno 199. (c) Nicephor. lib. 4. cap. 30 (d(Tertullian. de præscr. cap. 53. (e) Euseb. lib. 5. cap. 24.

Sed tamen & illud liquet, fuisse operâ studioquè Irenæi pacem inter Polycratem & Victorem compositam revocatasquè censuras, & Asianos suis ritibus permissos, eâ tantùm conditione, ne uti priùs Romanam consuetudinem hæresis damnarent. Id Sozomenus (a) testatur: *Porrò* inquit, *exortam olim controversiam sapientissimè mihi videtur dissolvisse Victor tunc temporis Romanorum Episcopus, & Polycarpus Smirnensis* (error est Typographi, & legendum Polycrates: Polycarpus enim jam viginti annos ante Pontificatum Victoris Martyrio obierat) *ut singuli festum, prout consueverant, celebrantes, à mutua inter se communione nequaquàm discederent.* Cæterùm cùm procedente tempore huic consuetudini Asiaticæ se iterùm error misceret, ejusque prætextu induci Judaismus inciperet; Patres Concilij Nicæni hanc consuetudinem Hæresi Quartadecimanæ adscripserunt. Jam ex hoc Victoris cum Asiaticis dissidio, ita Maimburgus argumentatur. Asiani Episcopi Ductore Polycrate, Victori obtemperare noluerunt, quamvis seriò imperanti, minantiquè censuras, imò & infligenti, nec tamen inter hæreticos ante Concilij Nicæni sententiam habiti sunt; non ergo tunc temporis credebant Pontificem Infallibilem esse; cur enim non obtemperarent, si crederent errare non posse? imò hanc solius esse Concilij prærogativam, nam modò post Concilij Decretum hæresis damnati sunt.

Resp. Multifariam solvi potest hæc Maimburgi Oppositio, quamvis non tam sit Maimburgi, quam Launoij, & Protestantium, qui hoc ipso Polycratis exemplo cum Victore dissidentis usi sunt.

Primò igitur tantum abest, causam nostram exemplo Victoris destrui, quin potiùs validè adjuvetur. Pugnabant contra Victorem non Asiæ tantùm Episcopi, sed etiam Joannis Apostoli, Philippi Diaconi, Polycarpi, Traseæ, Sagaris, aliorumq; Episcoporum & Martyrum exempla, ac traditiones, Pascha Lunâ decimâ quartâ celebrantium. Vicit tamen Romani Pontificis Sententia, ostenditq; eventus, ac Nicæni Concilij Decretum, non Pontificem errâsse, sed eos, qui tantis exemplis utebantur, nec cogitabant Claves Regni Cælorum, ac custodiam Fidei non Joanni, nec Philippo, aut Polycarpo, sed Petro ejusquè successoribus commissam; quandò ergo Pontifex errabit, si tunc non erravit, quando præter tot Episcoporum ac Martyrum exempla, illius etiam auctoritate convinci videbatur, qui supra pectus Domini recubuerat, cui omnia

(a) Sozomen. lib. 7. cap. 19. Idem fatetur de Marca lib. 3. cap 9.

omnia Divina secreta sunt revelata? eritne aliquando auctoritas major, quæ Pontifici opponi possit, quàm Joannis Apostoli? & si hæc contra Pontificis Decreta nihil valuit, quæ alia valebit? quis credat aliquandò casurum, quem immotum videt, cùm tam validè impelleretur? Exemplum ergo Victoris causæ nostræ egregiè patrocinatur.

Secundò. Victoris sententia aut vera, aut falsa fuit? si falsa; non solus Victor, sed totus cum illo Occidens, Oriensquè (Asiâ exceptâ) imò Concilium Nicænum erravit, quòd cum Victore decrevit. Si vera; non ergo Victor erravit, sed qui Victori repugnabant: quod ergo argumentum ab eorum auctoritate duci potest, quos constat errâsse? aut apud quas gentes falsis ac errantibus testibus causa aliquà non tantùm probata est, sed etiam vicit? Planè in nulla logica, multoquè magis in nullo Tribunali hæc consequentia probabitur: *Papa errare potest, quia hoc dicunt falsi & erronei testes*.

Tertiò. Nemo ex tot Episcopis, qui Victoris Decretum ægrè ferebant, ei objecit; eum limites Potestatis suæ egredi, non pollere hac Auctoritate in Episcopos Asiæ &c.

Dices. Nemo Asianos pro Hæreticis habuit, quòd nollent Pontifici obtemperare, ergo extra hæresin licet credere, aut etiam facto profiteri, Pontificem errare posse.

Resp. In sententia Asianorum duo considerari ac distingui oportet: primum, quòd decimaquartâ Lunâ Pascha celebrarent etiam extra Dominicam. Secundum, quòd huic ritui errorem miscerent, dicerentquè id ad Fidem pertinere, & qui aliter agerent, Fidei derogare. Id certum est ex epistola Polycratis ad Victorem, quam recitat Eusebius: (a) *Isti*, inquit, *omnes*, (Joannes videlicet, Philippus, &c.) *diem Paschatis decimâ quartâ Lunâ celebrabant ex Evangelij præscripto, & secundùm regulam ac normam Fidei. . . . . his, quæ nobis ad terrorem objiciuntur, minimè conturbor; mei enim majores dixerunt, oportere magis DEO obedire, quàm hominibus*. Ubi vides Polycratem hunc morem asserere tanquàm *ex Evangelij præscripto, præceptoquè Divino, ac secundùm regulam Fidei provenientem*. Ex quo consequebatur, Occidentales, imò plerosquè Orientalium, contra *Legem Evangelicam, præceptum Divinum, normámquè Fidei agere*, qui planè error contra Fidem erat, & ut talis à Victore damnatus, atque anathemate percussus: pergit enim Eusebius: *His ita gestis*, *Victor*

(a) Eusebius lib. 5. cap. 23.

Victor Romanæ Urbis Episcopus omnes Asiæ, vicinarúmquè Provinciarum Episcopos tanquàm contraria rectæ Fidei sentientes à Communione abscindere conatur. Vibrato anathemati intercessit Irenæus, effecitquè apud Polycratem, ut hunc errorem deponeret, neque eum ritum ad Fidem crederet pertinere. Apud Victorem verò, ut Asiaticam consuetudinem ferret errore jam liberam: & utrumquè persuasit: convenitq; inter Victorem & Polycratem; sic enim Sozomenus scribit: (a) *Porrò exortam olim controversiam sapientissimè mihi videtur dissolvisse Victor tum temporis Romanæ Ecclesiæ Episcopus, & Polycarpus Smirnensis* (lege Polycrates ut suprà memini) *nam ex communi consilio placuit, ut singuli festum prout consueverant celebrantes, à mutua inter se communione nequaquam discederent*. Ergo post Victoris aut intentatas, aut vibratas Censuras, Irenæo præsertim agente, resipuit Polycrates, cessavitq; contumacia; & Victor quoque passus est eam consuetudinem retineri, postquàm desijt cum errore misceri. Jam ergo ad Maimburgi oppositionem facilè respondeo: non ideò Polycratem cæterosquè Episcopos Asiæ pro Hæreticis habitos non esse, quòd Ecclesia crederet, Pontificem falli posse, ac illi impunè resisti; sed quia, ut vidimus, resipuit Polycrates, cessavitquè contumacia, ac Victor consuetudinem ferendam censuit errore purgatam. Quemadmodùm pari omninò ratione, Communio sub una specie, ac Consecratio in fermentato sunt ritus innocentes, nec Fidei adversantur, & ideò diu multumquè in Ecclesia usurpati, prohibiti verò, ubi in hæresim desierunt. Cæterùm Irenæus, qui eo tempore florebat, pacemquè inter utramquè Ecclesiam composuit, non solùm Pontificis Decreto quàm primùm accessit, verùm etiam Pontificiæ Infallibilitati insigne testimonium præbuit, simulquè, qui tunc primæ illius Ecclesiæ sensus esset, egregiè aperuit; sic enim loquitur: (b) *Ad Romanam Ecclesiam propter potentiorem Principalitatem necesse est convenire omnem Ecclesiam, hoc est, eos, qui ubique sunt fideles, in qua semper ab his, qui sunt undiquè, conservata est ea, quæ est ab Apostolis traditio*. Nihil ergo Asiatica concertatio contra nos facit, sed plurimùm pro nobis; ex illa enim constat, jam primo sæculo, & recenti adhuc ac illibatâ Apostolicâ doctrinâ sanctissimo Pontifici ac Martyri Victori, apud quem nihil adulatio aut fastus poterant, certum, fixumquè fuisse, teneri fideles in rebus ad disciplinam, Fidemquè spectantibus Decretis Pontificijs acquiescere,

(a) Sozom. lib. 7. cap. 19. (b) S. Irenæus lib. 3. contra Hæreses cap. 3.

quiescere, & nisi facerent, arceri ab Ecclesia posse, non expectatâ Concilij sententiâ, & quamvis Polycrates, alijquè Asiatici initio restiterint, constat tamen istos errâsse, ac tandem veritate convictos esse.

IV. *Opponit* 4. (a) Exemplum S. Cypriani Episcopi & Martyris Carthaginensis, aliorumquè quàm plurium Africæ Episcoporum, qui Decretum Stephani Papæ de Hæreticis non rebaptizandis nullo modo recepêre; neque tamen aut Cyprianus, aut Firmilianus, aut Dionysius Alexandrinus, Athanasius, Optatus, Cyrillus Hierosolymitanus, Basilius, alijquè Asiæ, Africæquè Episcopi pro Hæreticis habiti sunt; donec in Arelatensi, Nicæno, ac Constantinopolitano Concilijs Baptisma Hæreticorum repeti prohiberetur. Constat ergo Patres, tertij, quarti, quintiq; sæculi ejus sententiæ fuisse, ut crederent, ultimum ac Decretorium de causis Fidei judicium non penès Pontificem, sed Concilium esse. Ita Maimburgus ex Launojo & Centuriatoribus argumentatur, quod ferè perpetuum apud hunc Auctorem. Additquè S. Augustinum (b) apertè testari, S. Cyprianum, qui Stephano Pontifici non cesserat, *cessurum tamen fuisse, si eo tempore quæstionis bujus veritas eliquata & declarata per plenarium Concilium fuisset*. Censuit ergo non tantùm S. Cyprianus, sed etiam S. Augustinus in causis Fidei dirimendis majorem esse Concilij, quàm Pontificis Auctoritatem, ultimumquè judicium non ad hunc, sed ad Concilium pertinere. Addit S. Augustinus L. 1. de Bapt. contra Donatistas c. 7. Quæstionis hujus obscuritas magnos viros, Patres, Episcopos compulit fluctuare, donec plenario totius Orbis Concilio remotis dubitationibus firmaretur... Augustinus non meminit Papæ, sed Concilij, & cessuros Concilio dicit, qui Papæ non cesserant. Et c. 18. Si aliud alij de hac quæstione sentirent, donec Universali Concilio unum aliquod placuisset, humanæ fragilitatis errorem cooperiret charitas unitatis. Idem repetit l. 2. c. 4. & c. 7. & c. 9. & L. 4. c. 6.

Resp. 1. V. Differt. 4. §. 1. n. 5.

Resp. 2. Nos loquimur de Infallibilitate in rebus Fidei: at nec Stephanus Papa rem ut ad Fidem pertinentem decreverat, nec pro dogmate, & re ad Fidem pertinente Cyprianus, & Africani Episcopi habuêre, nam Cyprianus, & Synodus Africana Epist. ad Stephanum: *Qua in re nec non jus cuiquam facimus, aut legem damus, cùm in Ecclesiæ administratione habeat unusquisquè Præpositus arbitrium*. Idem habet Synodus

Eee Char-

(a) Maimb. §. 10. (b) S. Augustin. lib. 1. de Bapt. contra Donat. cap. 4.

Charthaginenfis 80. Epifcoporum: *Neminem à jure Communionis, fi diverfum fenferit amoventes &c.* Et S. Hieronymus dialogo adversùs Luciferianos c. 9. & Nicæni Patres jubentes Paulianiftarum Baptifma repeti can. 19 anathemate non percutiunt, qui aliorum Hæreticorum Baptifma rejiciunt. Et S. Bafilius Ep. ad Amphilogium dicit effe tantùm quæftionem Difciplinæ. Et fatetur Alexander Natalis ad Sæculum 3. Differtat. 12.

Refp. 3. Sequeretur etiam Concilia Nationalia, aut Patriarchalia effe Infallibilia, & fupra Pontificem, tale enim fuit Arelatenfe I. Nam in Nicæna Synodo non clarè contra Donatiftas Concilium loquitur: Nota S. Cyprianum obijffe Anno 261. Concilium I. Arelatenfe actum Anno 314 Nicænum verò Anno 325.

Refp. 4. Imo pro nobis eft teftimonium Auguftini: vult enim Fidem haberi, re per plenarium Orbis Concilium eliquata: at non unum tantùm, fed plura Oecumenica Concilia Infallibilitatem Papæ, eiquè Superioritatem deciderunt, ut fupra vidimus, imò confenfus, & praxis totius Ecclefiæ.

Refp. 5. Cur verò in hac caufa neceffarium fuerit Concilium Univerfale propter fententiam Papæ, Vide iterum fupra Differtat. 4. §. 1. num. 5.

Refp. 6. Superfedeo hiftoriâ Cypriani pertexendâ, quam in Regali Sacerdotio (a) fusè profecutus fum, & ad folam Maimburgi argumentationem refpondebo. Nam *Primò* mirari lubet hujus hominis inconftantiam. Quandiù nulla Galliam inter Romamq; fimultas erat; nemo extollendæ Pontificum Majeftati Maimburgo flagrantior. Imò hoc ipfo Cypriani exemplo confutandis Calviniftis utitur: (b) *Ab eo*, inquit, *tempore, quo Stepbanus rebaptizari Hæreticos vetuit, error Cypriani in bærefin tranfijt, &c.* Ubi verò oriri inter Romam, Galliamquè diffidia cœpêre, Pontifice Ecclefiafticam libertatem contra Regios Miniftros protegente; Maimburgus continuò nullâ curâ caufæ melioris ad Regios tranfire, & hoc ipfum Cypriani exemplum, quo nuper pro veritate, nunc contra veritatem urgere. *O fidem temporum, non Evangeliorum!* ut cum Beato Hilario exclamem. Quis non videt Maimburgum hac agendi, fcribendiq; ratione corrupiffe, quidquid olim contra Cal-

(a) Regale Sacerdot. lib. 3. §. 9. n. 4. (b) Maimb. dans fa 2. lettre fous le nom de François Romain.

Calvinistas disputaverat? quam enim fidem præstabunt contra dissenenti? Ergo Maimburgus jam Gallus, jam Romanus, jam Hispanus est, jam totus, jam ex dimidio Catholicus, ac in omnem vultum compositus, utcunquè aulæ placuerit; at veritas semper est eadem. *Secundò*. Idem Cyprianus, quem Maimburgus Romanæ Cathedræ opponit, cùm tranquillo animo esset, nec indignatione agitato, egregiè pro ejusdem Cathedræ Infallibili Auctoritate scripsit; sic enim epistolâ 55. ad Cornelium loquitur: *Navigare audent & ad Petri Cathedram, ùsque ad Ecclesiam principalem, unde Unitas Sacerdotalis exorta est, nec cogitare eos esse Romanos, ad quos perfidia non possit habere accessum*. Hæc Cyprianus serenâ adhuc facie: at perturbatâ contrarium scripsit: quæro ergo, cur malis Cypriano credere irato & offenso, quàm integro, pacatoquè? *Tertiò*. Cyprianum, omnesquè, qui illi contra Stephanum Papam adhærebant, certum est, errâsse, ac posteà mutatis sententijs resipuisse; de Cypriano id clarè S. Augustinus insinuat *epist.* 48. *ad Vincentium*, *& lib.* 2. *contra Donatistas*. De Dionysio verò, alijsquè Episcopis, qui priùs cum Cypriano senserant, mutâsse sententiam certum est, ex testimonio ejusdem Augustini, (a) Dionysij ipsius Patriarchæ Alexandrini, ac præsertim S. Hieronymi, qui ita scribit: *Illi ipsi Episcopi, qui rebaptizandos Hæreticos cum ipso statuerant* (hoc est cum Cypriano) *ad antiquam consuetudinem revoluti, novum emisere Decretum*. Habemus ergo Cyprianum (aut saltem Cypriani sectatores) & errantem, & erroris pœnitentem, quæro ergo cur malit Maimburgus, Pontificiam Auctoritatem cum Cypriano errante impetere, quàm cum Cypriano pœnitente defendere? non agnoverit Cyprianus Cathedræ Infallibilitatem: esto; at tunc erravit, quis verò prudens errorem in exemplum, ac imitationem sibi proponat? & quàm misera est causa, quæ sustineri alijs rationibus non potest, quàm exemplis errantium? *Quartò*. Sed & nimium hoc argumentum probat, quippe illo contra intentionem Maimburgi sequeretur, non Pontificem tantùm, verùm etiam Universale Concilium errare posse. Scribit enim Maimburgus etiam post Arelatense & Nicænum Concilium, sententiam de rebaptizandis Hæreticis fuisse ab Athanasio, Basilio, Cyrillo Hierosolymitano alijsquè defensam. Et quidem de Basilio res est clara; nam Concilium Nicæ-

(a) S. August. contra Crescon. lib. 3. cap. 3. Dionys. apud Euseb. lib. 7. cap. 9. S. Hieron. in Dialog. contra Lucifer.

num statuerat *canon.* 19. omnium Hæreticorum Baptisma validum, nec repetendum esse, exceptis Paulianistis: idquè etiam testatur S. Hieronymus contra Luciferianos; & ratio est, quia ut notat S. Innocentius I. *epistolâ* 22. *cap.* 5. Paulianistæ non baptizabant in nomine Patris & Filij & Spiritûs Sancti, & tamen nihil obstante Decreto Nicæno negari vix potest tam S. Basilium, quàm S. Athanasium omnium Arianorum Baptismum respuisse, quamvis in nomine Patris & Filij & Spiritûs Sancti Baptismum conferrent. Verba S. Athanasij hæc sunt: (a) *Ariani in periculum veniunt, ne amittant integritatem Mysterij, de Baptismo autem loquor; Patrem enim verum illi non pronuntiant, eò quòd negant aliquid ex ipso existere simile ipsius substantiæ: negant quóque verum filium, aliúmquè ex non entibus sibi comminiscentes in Baptismo proferunt ..... non enim in Patre & Filio tribuunt Baptisma Ariani, sed in Creatore & Creatura. Sicut ergo Creatura diversum quid à Filio est, ita diversum quid à vero Baptismate est, quod ab illis existimatur dari, tametsi nomen Patris & Filij, quia illa in scripturis vident, simulent se nominare; non enim, qui simpliciter ait, Domine, is est, qui donat legitimum Baptisma, sed qui nomen exprimit, & veram Fidem habet ..... Ita quóque, qui cum Ario sentiunt, etiamsi recitent scripta, proloquantúrquè ipsa nomina, frustrantur, illudúntquè eis, qui ab ipsis Baptismum accipiunt.* Vides hîc S. Athanasium apertè profiteri, nullum esse Baptismum Arianorum; quia licèt Evangelicâ formulâ baptizarent, non tamen Evangelicâ Fide. Sed adhuc clarùs loquitur S. Basilius; sic enim habet epistolâ ad Amphilochium canon. 47. *Encratitæ, Saccophori, & Apotactitæ subjiciuntur eidem rationi, sicut Novatiani; quia de illis editus est canon, etsi diversus; nos autem unâ, eâdémque ratione eos omnes baptizamus. Si autem probibita est apud nos hæc rebaptizatio, sicut & Romanis alicujus Oecumenicæ Synodi gratiâ, nostra tamen ratio vires obtineat. Eos igitur in Ecclesiam non admittimus, nisi in nostrum Baptisma baptizati fuerint. Ne dicant in Patrem & Filium & Spiritum Sanctum baptizati sumus, qui quidem DEUM malorum effectorem esse existimant.* Vides Basilium post Concilium non solùm Arelatense, sed etiam Nicænum credidisse rebaptizandos esse Hæreticos, quantumvis rectâ formâ Baptismi usos. Si ergo ex Maimburgi sententia ideò Pontifex falli posse credendus est, quia post ejus Decretum nihilominùs Cyprianus, alijquè ab Hæreticis baptizatos iterùm tingebant; an non æquè

(a) S. Athanas. Serm. 3. contra Arian.

æquè concludi poterit, etiam Concilia Oecumenica falli posse, quia post Nicænum Decretum Athanasius & Basilius Baptismum repetebant? & planè duo illi Athanasius & Basilius, si doctrinam, peritiamquè scripturarum æstimes, centum Cyprianis anteponi debent; Cyprianus enim inter Gentilium sacrilegia consenuerat, & provectâ jam ætate, ac Neophytus Episcopatum adeptus est, tenuitquè annos decem. Si ergo Conciliorum Infallibilitati nihil derogat, Athanasium, Basilium, aliosquè à Maimburgo numeratos sententiam docuisse, imò & in opus deduxisse, Nicænis Canonibus adversam; ita nihil Pontificiæ Infallibilitati adimitur, si contra Stephani Decreta Cyprianus, alijquè Africæ Episcopi moliti aliquid sunt. Quidquid ergo Maimburgus pro Concilio responderit, ego pro Pontifice respondebo. Si dicat, errâsse Basilium; dico ego errâsse Cyprianum. Si dicat, credidisse Basilium, Nicænum Canonem ad Oeconomiam, hoc est, ad disciplinam, non Fidem spectare, sicquè pro more Regionum mutari posse, ac propterea nec ipsum Basilium, nec Athanasium hæresis damnatos esse; dicam ego idem censuisse Cyprianum, eamdemquè ob causam, quamvis Stephani Decretis aliquandiù obsisteret, nunquàm tamen fuisse hæresis postulatum, idquè S. Augustinus quàm plurimis locis in eo commendat, quòd videlicet sententiam suam ita defenderit, ut tamen contrariam nec damnandam crediderit, nec propterea à Romana Communione secesserit: Stephanus ergo Papa ita Hæreticos baptizari prohibuerit, ut tamen qui eos baptizarent, hæresis non damnaret; quòd si Cypriano, alijsquè Episcopis, qui cum illo sentiebant, anathema indixit, contumaciæ hæc pœna, & quòd antiquam Ecclesiæ consuetudinem everterent, non hæresis fuit. *Quintò*. Imò ex hac ipsa Cypriani historia Majestas, ac Auctoritas Pontificia omni ratione superior, omnisquè expers erroris vehementer elucescit. Quantus Cyprianus? quàm eloquens, quàm Sanctus, quot Synodorum, atque Episcoporum, qui posteà Martyrio defuncti sunt, auctoritate munitus, quantisque rationibus ex Sacris Litteris succinctus? & tamen quàmprimùm suas opiniones, quantumvis veritatem apprimè imitarentur, Romanæ Sententiæ prætulit, in errores prolapsus est totâ Ecclesiâ damnatos; unicum Stephani Decretum paucis verbis conceptum omnibus illis argumentorum, Episcoporum, Synodorum, Martyrumquè cohortibus præpotuit, Româ iterùm Carthaginem, Africamquè vincente. Si ergo etiam Cypriani, etiam integræ, pluresquè Synodi

clarissimis Episcopis atque sanctissimis instructæ agminatim cadunt, imò Africa tota errore involuitur, quoties Romanæ faci oculos claudit, quid rogo de alijs erit, qui nihil habent, quod cum Cypriani ingenio, doctrina, eloquentia, sanctitate componi potest? Omnes Africæ, Mauritaniæ, Numidiæ, Ægypti, Cappadociæ, Ciliciæ, Galatiæ, Phrygiæquè Episcopi Ductore Cypriano hallucinantur, quàmprimùm à Pontifice Romano secedunt; quis ergo erroris securus erit? Evolve totam historiam Ecclesiasticam, paucos reperies, qui noluerint acquiescere Romæ definitis; & isti pauci semper errârunt; frustrà ergo extra hunc portum salutem quæris, ubi omnes naufragium passi. Errat Polycrates, errat Cyprianus, errat Polycarpus, errat Firmilianus, errat Dionysius, errant denique caduntquè, quotquot cum hac Palma luctantur; quis neget invictam esse immotamquè? stetit, vicitquè jam mille sexcentos annos, millies concussa, millies quassata, quis neget perpetuam fore? si vitrum, non adamas esset, dudum cessisset tot malleos experta. *Sextò*. Ex quibus omnibus facilè jam colligas, quid Maimburgo responderi debeat Cypriani casu exultanti. *Restitit Pontifici*. Fateor, sed ideò erravit, ac posteà pœnituit. *Non credidit Pontificem Infallibilem esse*. Concedo, at æquè non credidit Baptismum, quem Hæretici conferunt, validum esse. Si ergo non ideò Baptismus Hæreticorum invalidus est, quia Cyprianus credidit invalidum esse; ita non ideò Papa fallibilis est, quia Cyprianus fallibilem esse credidit. Quod si error Cypriani nihil nocet Baptismo, ita error Cypriani nihil nocet Pontifici. Et si teste Augustino, ideò Cyprianus circa Baptismum erravit: *Quia illo tempore quæstionis istius veritas nondum eliquata & declarata per Universale Concilium fuerat, cui & ipse sine dubio crederet*. Idem ego de Pontificis Auctoritate Infallibili dicam; eo enim tempore, quo Cyprianus tanto æstu, quantus Martyrem non decuit, in Pontificem ferebatur; quæstionis istius veritas de Pontificis Infallibilitate nondum eliquata & declarata per Concilium Universale fuit, videlicet Chalcedonense, Constantinopolitanum, utrumquè Lugdunense, Florentinum, ac Lateranense, nondum unanimi Patrum consensu; quibus omnibus & ipse Cyprianus cederet, si jam viveret. *Sed nemo Cyprianum fuisse Hæreticum dixit*. Meritò, nam nec Stephanus dogma Fidei constituit, sed solùm prohibuerat, *contra Antiquam Ecclesiæ Consuetudinem aliquid innovare*. An parùm tibi videtur errare, qui Pontificem non audit, nisi etiam Hæreticus sit?

Quid

Quid miraris erràsse Cyprianum circa hanc quæstionem, cùm nondum discussa, exacteque librata fuerit, quando ipse Augustinus (a) fatetur, etiam Concilia errare: *Nisi primò diutiùs per Orbis terrarum Regiones multis binc atq; binc disputationibus & collationibus Episcoporum pertractata fuerint*. Ubi nota loqui Augustinum de Concilio plenario. Cùm verò S. Augustinus, quoties hoc argumentum, factumque Cypriani præ manibus habet, videtur Concilium plenarium requirere: optimo jure id facit, quamvis enim sola Pontificis Auctoritas de Cathedra loquentis sufficiat decidendæ veritati, non sufficit tamen ijs revincendis, qui Pontificis Auctoritatem pro Suprema & Infallibili non agnoscunt. Quemadmodum Scriptura omninò erroris expers est, sufficitque omni dubio expungendo; si quis tamen Scripturas, aut humani ingenij partum esse dicat, falsoque obnoxias: alijs argumentis, alijsque auctoritatibus, quàm ex Scriptura petitis opus fuerit. Papa ergo Infallibilis; si quis tamen Infallibilem neget (negabit verò omnis, qui defendendo errori animum obstinaverit) ei convincendo Concilijs opus erit; quamquàm qui semel Pontificem exclusit, non tam Concilium amat, quàm hujus obtentu moras, induciasque errori, & forsan hæc ipsa mens Cypriano fuit, nullum aliud in terris judicium præter Divinum admittentis; sic enim scribit: (b) *Habeat omnis Episcopus pro licentia libertatis, & potestatis suæ arbitrium proprium, tanquàm judicari ab alio non possit, cùm nec ipse possit alium judicare; sed expectemus Vniversi judicium Domini Nostri JESV Christi, qui unus & solus habet Potestatem, & præponendi nos in Ecclesiæ suæ gubernatione, & de actu nostro judicandi*.

Opponit 5. Liberij casum. Victus exilij tædio Arianæ Hæresi subscripsit, Athanasium damnavit, vocem homousij expunxit; duasque epistolas, alteram ad Constantium Imperatorem Arianæ Hæresis Protectorem: alteram ad Semi-Arianos Episcopos, quibus eorum doctrinam vehementer commendat. Et ideò tam S Hilarius, quàm S. Hieronymus Liberium Semi-Arianæ Hæresis postulant. Imò Ecclesia Romana tanquàm Hæresis manifestum Pontificatu dejicit, surrogatque Felicem. Postquàm Maimburgus hæc de Liberio dixisset, insultat, illuditque, non victori tantùm, sed etiam hostem calcanti similis, nullâ Dignitatis reverentiâ. Pergit enim dicere: *Neminem Arianam Hæresin*

 altiùs

(a) S. August. de Baptis. contra Donatist. lib. 2. cap. 4. (b) S. Cyprian. in Conc. Carthag. Anno 256. aut secundùm alios 258.

altiùs profeffum effe : ex faftigio in abyffum procidiffe : ab Hilario punctim cæfimqúe anathemate percuffum effe: Et mille alia, fuperbo potiùs, ac impotente adverfario, quàm hiftorico digna, etiamfi vera effent; quantò igitur indigniora, cùm palàm falfa? Vix inter ipfos Calviniftas reperias acerbiùs, amariùfquè infultantem Pontifici.

Refp. Hæc Maimburgi Oppofitio tria complectitur: quorum primum verum quidem eft, fed nihil ad rem ac propofitum facit. Reliqua verò tam falfa, ut magis non effe poffint. Verum eft, Liberium peccâffe; fed Hæreticum fuiffe, aut Hærefin ex Cathedra profeffum effe, plufquàm alienum à veritate, quod ex dicendis patebit. Nam *primò* ipfe Maimburgus in hiftoria Arianifmi, ubi ex propofito Liberij cafum examinat, fatetur: (a) *Liberium nullo modo Semi-Arianorum Hærefi fubfcripfiffe, imò conftantiffimè Filij confubftantialitatem propugnâffe, idquè tam clarum effe, ut nemo prudens de hoc dubitare poffit.* Quid amabo ab eo tempore, quo Maimburgus hiftoriam Arianifmi fcripfit, Liberius deliquit, ut quem nuper hærefis purum, nunc reum faciat? Hiftoriam Maimburgus, an Fabulam & Comœdiam fcripfit, toties vertente Theatro? an forfan opinionum probabilitas, quæ hactenus Theologiam, nunc quoque Hiftoriam in Protheum vertit, ut quæ nuper vera, nunc falfa appareant? *Secundò.* Quòd fi daremus Liberium hærefi fubfcripfiffe; quandò formulæ Sirmienfi fubfcripfit, damnavitquè Athanafium; quid aliud fequeretur, quàm Pontifices fi metu, pœnifquè urgeantur, abfitquè Libertas decidendi, poffe in errorem labi? at de hoc nobis nulla eft quæftio; quærimus enim de Pontifice libero, fuiquè juris, nec inter pœnas, ac tormenta loquente, nam nec Leges Romanæ confeffionem admittunt, fupplicijs expreffam. De Liberio autem ita loquitus Athanafius: (b) *Liberius poft exactum in exilio biennium inflexus eft, minifquè mortis ad fubfcriptionem inductus.* Et S. Hieronymus: (c) *Liberius tædio victus exilij, &c.* Si ergo erravit Liberius, metu erravit, de quo cafu nulla nobis eft quæftio, nam metus etiam Concilia corrupit, quæ tamen Maimburgus vult omnis erroris expertia. Concilium Ariminenfe quantumvis quadringentis Epifcopis frequens, à Romano Pontifice convocatum, ejufdemquè Sedis præfidentibus Legatis nunquid multò magis Liberio, quàm Ariano errori favit, non omifsâ tantùm, fed penitùs extermi-

(a) Maimburg. lib. 4. de l' Arianifme. (b) S. Athanafius epift. ad Solitarios
(c) S. Hieronym. in Chron.

terminatâ voce Consubstantialis? tanto utriusquè Orbis, Occidentis videlicet, ac Orientis consensu, ac Catholicorum partim luctu, partim pudore, ut S. Hieronymus in hæc verba proruperit: (a) *Tunc Usiæ nomen abolitum, tunc Nicænæ fidei damnatio conclamata est, tunc ingemuit totus Orbis, & se Arianum esse miratus est.* Et Severus Sulpitius: (b) *Hilarius*, inquit, *ubi advertit extremum Fidei periculum, Occidentalibus deceptis, Orientales per scelus vinci, &c.* Taceo alia Conciliorum errantium, nec à Sede Romana approbatorum exempla. Quæro quid istis Concilijs defendendis dicturus sit Maimburgus, quod defendendo Liberio non æquè, multoquè magis sufficiat? nam si metum prætexat, multò is major in Liberio fuit, quàm in Synodo Ariminensi, in hac enim quadringenti cum metu pugnârunt, victiquè sunt; at Liberius unus & solus fuit; multò verò faciliùs unius fugam, quàm multorum excuses. *Tertiò.* Sed demus Liberium Arianam Heresin animo recepisse (quod tamen falsum esse paulò post ostendemus) num ideò illam ex Cathedra docuit? hoc est juxta explicationem Maimburgi à me verbatim hîc ex Gallico redditam: (c) *Num*, inquam, *tanquàm Magister ac Doctor omnium Fidelium, & causâ in pluribus Congregationibus, Consistorijs, Synodéquè suorum suffraganeorum, Cardinalium ac Doctorum examinatâ, ac petitis etiam Universitatum Consilijs.* Sed præcipuè *per solemnes, publicásq; preces Spiritûs Sancti gratiâ & assistentiâ definivit, decrevit, imperavítquè omnibus Christi fidelibus*, ut Arianam fidem amplecterentur, negarentq; Filium esse Patri æqualem? Audeat ne hoc Maimburgus dicere? & si non audet, qui ergo Liberij exemplo dici potest, Papam ex Cathedra docentem errare posse; cùm ex cathedra docere, sit omnia illa præstare, quæ modò ex Maimburgo recensuimus, & quæ nunquam præstitit Liberius? Ubi enim Synodi? Ubi Collegia Cardinalium? ubi Bullæ & imperia Divinitatem Filio abrogantia? Liberius inter fastidia exilij, Liberius inter pœnas & supplicia, ac tortorum manus, Liberius dolis, metuq; circumventus; hoc est ex Cathedra docere; & Pontificem agere? Aliud ergo est errare, aliud errorem docere; & de doctrina nobis, non de errore sermo est. Erravit Petrus, cùm Christum negavit, sed non propterea docuit Christum negandum esse. Erravit Marcellinus, cùm thura Idolis incendit; sed non decrevit Idolis adolendum esse. Erravit quoque Liberius, cùm Athanasium damnavit, cùm Sirmiensi formulæ subscripsit, nec metu purgari potest, vix privatis permisso:

Sed

(a) S. Hieron. contra Lucifer. (b) Sev. Sulp. lib. 2. sacræ histor. (c) Maimb. ch. 6. initio.

Sed nego Liberium Arianam labem ex Cathedra docuiffe, multò minùs imperâffe, & in hoc tamen tota quæftio verfatur. *Quartò*. Caufa ergo Liberij fic habuit. Nulla Hærefis, ut Ariana, fpeciofiùs inceffit, ac pluribus dolis velata, adeò, ut cautiffimos falleret. Quis enim nefcit, & Conftantinum Principem aliàs æqui amantiffimum, & Concilia Hierofolymitanum, Mediolanenfe, Ariminenfe, & alia doctiffimis Epifcopis referta Arianis fraudibus circumventa, ac fimili ferè culpâ, quæ Liberium involuit, decepta fuiffe? adeò ut S. Hieronymus teftetur, totum Orbem, quamvis ignarum, invitumquè ingemuiffe, Arianum fe factum. Quid ergo mirum, unum hominem ijs retibus cecidiffe, quibus tot millia capta fuerint? præfertim exilijs, ærumnifquè fractum, & ideò facilè pro honeftis captantem, quæcunque fimul prodeffent. Simulabant Ariani fe Catholicos effe, ac priftinis erroribus renuntiâffe: Filium DEI, non effe Creaturam, fed DEUM, æternum, Patri per omnia fimilem: & denique quidquid Catholici vellent, à quibus etiam fibi formulas Fidei præfcribi patiebantur. Id folùm pofcebant, ut Orthodoxi eâ voce *Confubftantialis* abftinerent, & Athanafius condemnaretur. Id ut perfuaderent, hæ rationes in medium producebantur. *Vocem Confubftantialis nec in Scripturis, nec in Patrum Commentarijs reperiri: indignum effe unius voculæ pretio tot corporum & animarum millia perire, ac Religionem civili bello confumi. Quid referret unam vocem & novam, & hactenus inauditam, nec neceffariam taceri, fi de re ipfa conftaret? an verò Religio de vocibus, & non potiùs de rebus effet? Præfertim cùm ea vox evertendæ potius quàm fulciendæ Religioni ferviret, eâ quippe Sabellianos abuti, ac Perfonarum unitatem inducere.* Hæc non abfque ratione dici videbantur, habebantquè faventes Imperatores; & quid dico Imperatores? ipfe S. Auguftinus, (a) quo nemo cum Ariana Hærefi feliciùs conflixit adversùs Pafcentium Arianum agens; profitetur fe illius fidei fubfcripturum, fi nullâ aliâ re erret, quàm omiffione vocis Confubftantialis. Athanafium quod attinet, criminationes ei impofitæ tot coloribus veritatem imitantibus obducebantur, ac tam multis Conciliorum Cæfarumquè præjudicijs adjutæ erant, ut mirum effet non credi, fallerentquè prudentiffimos; præfertim cùm illi ipfi Epifcopi Athanafium accufarent, quos conftabat fidiffimos amicorum fuiffe; quæ caufa fuit, ut Conftantinus illum Treviros deportaverit interceptæ annonæ reum. Hæc

(a) S. Auguftinus epift. 174.

Hæc Liberium permovêre. Cùm enim Arianam Hæresin, eosq; omnes, qui Filium DEI esse, ac per omnia Patri similem, anathemate damnâsset, credidit publicæ paci unius Athanasij ac Voculæ exilio innocenter litari posse. Subscripsit ergo primæ formulæ Sirmiensi. Nihil eâ speciosius dici legiquè poterat, nec ullo mendacio, hæresiquè fœdabatur, Omittebat tantùm vocem *Consubstantialis*. Hoc Liberij delictum; quia tamen communi Catholicorum sensu causa Athanasij cum causa Fidei conjungebatur, & vox homousij tessera erat, quæ Catholicos, Arianosquè distinguebat; hinc à multis creditum est, Liberium Arianæ Hæresi consensisse. Quæro jam ex Maimburgo, qua in re Liberius hæreticus fuerit? Quòd Athanasium damnaverit? at damnare innocentem injustitia est, non hæresis; nec Liberius ob Fidem Athanasium, sed ob alia damnavit, quæ illi objectabantur, & ferè qualia superioribus annis Alectensi & Apamiensi Episcopis: Athanasium enim pertinaciæ, superbiæ, seditionis, imò & Magiæ, & cædium postulabant. Quòd cum Arianis communicaverit? at Catholicos se simulabant, Ario, ejusquè hæresi abjuratis; non ergo tamquàm cum Arianis, sed cum Catholicis societatem junxerat. Quòd deceptus sit, & pro Catholicis habuerit, qui hæretici erant? at decipi non hæresis est, sed imprudentia: num solum Liberium, & non potiùs totum Orbem deceperant? & quæ tam cauta innocentia, ut falli non possit? nemo Chrysostomum hæreticum dixit, quòd Monachos Origenistas, Catholicam Religionem egregiè mentitos tantâ curâ contra Epiphanium defenderit, sinuquè exceperit. Si quis Calvinista Catholicum se ferat, neque id tantùm voce, sed etiam corollâ precatoriâ de manu pendente, cruce fronti impressâ, sacrâ bullâ ad collum demissâ, alijsque Catholicorum ritibus: tuquè hâc specie, pompâque pietatis deceptus eum pro Catholico habeas, cum eoquè communices; quis propptereà Calvinistam te dicat? tantùm nec ampliùs fecit Liberius, species illum, colorquè decepit, mendacio veritatem imitante. Quòd vocem *Consubstantialis* omitti sileriquè permiserit? at eâdem ratione Augustinum tantum Arianorum hostem damnaveris, quippe eandem silere paratum: nec silentium veritatis dici hæresis potest, præsertim cùm quis rem ipsam fatetur, nec enim Fides de vocibus, sed rebus est: & Liberius eâ ratione omiserat, quòd persuasus esset, eâ Sabellianos abuti eliminandæ Personarum distinctioni. S quoque Basilius diu abstinendum duxit voce *homousij*, cùm de Divinitate Spiritûs S. ageret, quam

egregiè

egregiè probaverat, idquè spe lucrandi Macedonianos; & propterea multum à S. Gregorio Nazianzeno laudatur Orat. 20. (an secunda? idq; ea ratione, quâ inquit: *Fides non in verbis sed in rebus consistit.* Non negabat Liberius Filium ejusdem esse cum Patre substantiæ, imò qui hoc negaret, anathemate percusserat; sed sileri tantùm eam vocem ferebat tamquàm novam, in Scripturis non repertam, Sabellianis propitiam, facemquè discordiarum, ut Ariani jactabant, quæ quidem omnia aut falsa erant, aut malignè explicata, sed fallentium culpâ, non decepti. Non excuso Liberium, quippe aut incautum, aut mollem & fastidio pœnarum pacem præ bello amantem; sed aliud est improvidum, in constantem, mollemquè, aliud hæreticum esse. Hoc nunquàm Maimburgus de Liberio probabit, illa non excuso. Et hæc quidem de Liberio suffecerint. Pergit Maimburgus de Vigilio & Honorio, de Bonifacio VIII. Adriano VI. Pio II. dicere, quæ non solùm in Regali Sacerdotio, verùm etiam in superiori dissertatione à nobis refutata sunt, & ideò repetere non vacat.

---

§. IV
Respondetur ad alias Maimburgi oppositiones à capite 13.

SUMMARIA.

1. *Respondetur ad Decretum Cœlestini III.*
2. *Et ad Definitionem Innocentij III.*
3. *Et ad errores Johannis XXII.*
4. *Et denique ad sermonem Pauli IV. in Consistorio babitum.*

I

Opponit 6. Cœlestinus III. Papa definivit in Decretali: *Laudabilem, de Conversione Infidelium*; Solvi fidelium matrimonia, quoad vinculum, altero Conjugum hæresin amplectente, ac innocenti liberum esse novas nuptias inire. Contrarium Innocentius III. in Capitulo quarto de Divortijs definivit.

Resp. Nihil ad rem facit hoc argumentum, & ne quidem quæstionem tangit. Cœlestinus nihil definierat, sed mentem tantùm suam ut privatus Doctor exposuerat, communem illius temporis opinionem secutus, quod apertè Innocentius illis verbis insinuat: *Et si quidem* *Præ-*

Prædecessor noster aliter sensisse videatur. Aliud est sentire, aliud definire: præsertim cùm Cœlestinus non ex proposito, sed incidenter, aliudquè agens ad eum causam respondeat. Nimis verò in sacris Canonibus peregrinus est, qui nescit non omnia, quæ Decertalibus continentur, ad Fidem pertinere; aliud enim est Responsum Juris, aliud Dogma ac Decretum Fidei: hoc totam Ecclesiam respicit, & quidem cum imperiò ad omnes fideles directò, quo obligantur, sub pœna hæreseos & anathematis illud recipere, nec aliter credere: id nunquàm Cœlestinus fecit, imò neque Innocentius, qui Cœlestinum corrigit: *Credimus* inquit, *aliter respondendum*. Sunt hæc verba definientis, & non potiùs disputantis? sed parcendum Maimburgo solius historiæ gnaro, Theologiæ verò, Canonumquè rudi, quod ex omnibus ferè illius operibus elucet; nihil enim infelicius, cùm Theologum agit, Jurisperitum, & alieno calceo incedit, cadenti, quàm eunti similior. Pudet me immorari tam absurdis.

II. *Oppònit* 7. Refert Cæsarius, Innocentium III. jam Pontificem solemnem Definitionem ex consilio sacri Cardinalium Senatûs, ad eoquè ex Cathedra edidisse, quæ omninò Fidei adversatur, & ab ipso posteà Innocentio improbata est. Res sic habuit: Monachus quidam se Sacerdotem finxerat, ac quotidie sacris operabatur. Tactus pœnitentiâ sacrilegium in Confessione Abbati exponit. Is jubet deinceps sacrificio abstinere. At Monachus pergere, veritus, ne ab aliјs notaretur. Abbas animi incertus, cùm & timeret arcana confessionis retegere, nec sacrilegium ferrè posset quotidie oculis expositum, rem ad Capitulum Generale defert suppresso nomine. Capitulum ad Pontificem Romanum, hic ad Cardinalium Senatum, ex cujus consilio: *Scripsit*, inquit, *Cæsarius* (a) *sequenti anno Capitulo, quod fuerat à se determinatum, & à Cardinalibus approbatum in hæc verba: Ego dico in tali articulo esse prodendum, quia talis Confessio non est Confessio, sed Blasphemia, nec debet Confessor Blasphemiam tantam ac insaniam celare*. At verò in Concilio Lateranensi, cui Innocentius præfuit, contrarium omnino definitur, ubi: *Caveat Sacerdos, ne verbo vel signo, vel alio quovis modo prodat aliquatenus peccatorem: & qui peccatum in pœnitentiali judicio sibi detectum præsumpserit revelare, non solùm à Sacerdotali officio deponendum decernimus, verùm etiam ad agendam perpetuam pœnitentiam in arctum Monasterium detrudendum.*

En

(a) Cæsar. lib. 3. cap. 22.

En Innocentium contraria decernentem! semel in Senatu Cardinalium Ecclesiam Romanam repræsentante, semel in Concilio Generali: hìc verum, illic falsum decernit: ergo Pontifex in Concilio Generali erroris expers est: extra falli potest.

Resp. Tota hæc narratio Cæsarij auctoritate nititur: quàm fragilem basin tantæ moli ferendæ! quis enim nescit, multa à Cæsario narrari fabulis simillima? & quæ ipse profitetur, aliorum tantùm narratione accepta? ergo æquum Maimburgo videbitur, totam retrò ab Irenæo antiquitatem, tot Patres, tot Concilia Oecumenica falsi arguere unius Cæsarij testimonio? præsertim cùm is audita, non visa narret, imò ne ab ullo quidem scriptore consignata, nec inter epistolas Innocentij reperta; & mirum est, rem tantam omnium silentio premi. Si post Innocentij Decretum Lateranense Concilium contrarium tamquàm Fidei dogma definivit, ut ait Maimburgus; ergo Cæsarius hæreticus est, qui non obstante Concilij definitione se Innocentij sententiæ adhærere profitetur: quam ergo fidem Cæsario adhibebimus perfidiæ & hæresis reo? Dicam ergo erràsse Cæsarium, quippe aliena, incomperta, inaudita ac incredibilia narrantem. Quod si absurdum Maimburgo videbitur, Cæsarium in mero facto, historiàquè erràsse, in qua tam multi, præstantesquè errârunt; quantò absurdius erit, in rebus ad Fidem, æternamquè salutem spectantibus erràsse, aut errare Pontificem, errare Magistrum, Pastoremquè Ecclesiæ, erràsse Cathedram veritatis, erràsse Patres, erràsse Concilia, erràsse Ecclesiam Gallicanam, omnesq; Ecclesiæ scholas, quæ Romano Pontifici tanto consensu Infallibilitatem tredecim & ultrà sæculorum decursu attribuère? Quantò minori dispendio erràsse, deceptumquè Cæsarium esse dicemus, quàm istos omnes? Sed demus vera esse à Cæsario narrata, nihil adhuc obstant veritati. Quando enim Innocentius Cistertiensi Capitulo scripsit, nihil definivit, nec præcepit pro Fidei dogmate habendum, nec contrariam sententiam doceri prohibuit, cæciditque anathemate, in quo solo casu, qui proprius Pontificis est, convenitquè Magistro Ecclesiæ, Infallibilem esse dicimus.

III. *Opponit* 8. Exemplum Johannis PP. qui nihil non egit, ut opinio in Ecclesia reciperetur, quam animo suo impresserat, animas vid. justorum non admitti post mortem ad Visionem Beatificam, ante Resurrectionem Corporum. Hanc enim sententiam & in publicis & in privatis congressibus, imò & è suggestu docuit, omnemquè lapidem movit,

movit, ut eam Universitati Parisiensi persuaderet: denique, ut scribit Adrianus VI. *publicè docuit, declaravit, & ab omnibus teneri mandavit, quòd animæ &c.* Et tamen hanc sententiam hæreticam esse, non solùm Parisiensis Universitas, sed etiam Benedictus XII. & Concil um Florentinum definivit.

Resp. Imò hoc maximè exemplo apparuit, quantum DEO curæ sit, ne Cathedra Petri aliquo errore inquinetur, quicunque tandem Pontifex eam Cathedram insideat. Certum est Johannem in erroneam sententiam de animabus corpore solutis maxime propendisse, DEO tamen nunquàm annuente, ut hunc errorem è Cathedra promulgaret, & tanquàm Fidei Dogma recipi totâ Ecclesiâ juberet. Id verum esse, multifariàm apertissimequè ex ipso etiam Maimburgo ostenditur. Nam *primò.* Permisit Johannes, (a) ut cuilibet pro arbitrio liceret de hac re sentire, rogavitquè Philippum Regem, ut utrique sententiæ locus & libertas in Gallia esset, non tamen impetravit. Nihil ergo definierat Johannes, alioquin libertas opinandi sublata esset. *Secundò.* Nunquàm Constitutionem reperias, in qua Johannes tanquàm Fidei Dogma hanc opinionem suam admitti à fidelibus voluerit. *Tertiò.* Ipsemet Johannes cùm videret novellâ hâc sententiâ turbari Galliam, indignariquè, vocato Cardinalium, Prælatorum, Doctorumquè Cœtu, qui Avenione morabantur, protestatus est, (b) se quidquid pro Sententia sua hactenus dixerit, non definiendi, sed veritatem examinandi, inquirendiquè causâ à se dictum fuisse. *Quarto.* Ipsi Parisienses Doctores eodem anno, quo hanc Johannis opinionem erroris damnârunt, anno videlicet MCCCXXXIII. (c) secundâ Janvarij palàm aperteque professi sunt, eam Sententiam à Johanne in medium productam esse, non quòd veram crederet, multòq; minùs, quòd definire eam vellet, sed solùm indagandæ veritatis gratiâ. *Quinto.* (d) Idem Johannes professus est, se nihil in hac causa positivè affirmare velle: ejusquè Sententiam non tanquàm Pontificis, sed pricati Doctoris censuit Rex Philippus sententiæ Parisiensis Universitatis postponendam esse, teste ipso Maimburgo. *Sextò.* Teste Wadingo, (e) cùm Franciscanorum Generalis Parisijs Johannis sententiam ex suggestu defen-

(a) Epistola Johan. ad Philippum Vales. à Calend. Decembr. (b) Maimb. de la Decadence liv. 6. J. Willanus lib. 10. c. ult. Wading. ad Annum 1333. (c) Spondan. ad Ann. 1333. Historia Univers. Paris. ad eund. ann. (d) Maimb. cit. fol. 601. & Wading. in Regesto Anno 1333. (e) Wading. in Reg. cit.

defendisset, Pontifex juramento contestatus est, tantum abesse, Generalem id mandato suo fecisse, ut ne quidem de hac re cogitaverit. *Septimò*. Anno denique MCCCXXXIV. tertio Decembris idem Johannes morti vicinus (quando præter æterna nihil amplius speratur, timeturquè) editâ ultimâ constitutione professus est, justorum animas statim, ut peccatorum reliquijs purgatæ sunt, in Cœlum admitti, ubi Beatâ DEI Visione facie ad faciem perfruuntur, *& hanc sententiam se habere, & antehac habuisse*; quæ verò de hac re præteritis annis dixerit, scripseritquè, omnia Ecclesiæ, suorumquè successorum Pontificum judicio ac censuræ subjecta velle. Ita Willanus (a) & Wadingus (b) testantur, nec Maimburgus lib. 6. de Imperij Occasu diffitetur. Constat ergo, nihil definivisse Johannem ex Cathedra, nihil ergo privatus illius error Cathedræ Infallibilitati nocet. Frustrà ergo Maimburgus laborat, invitâ non solùm veritate, sed etiam conscientiâ. Agnovit enim Johannis innocentiam, imò & defendit libro citato. Nunc verò aut Romæ iratus, aut Aulæ devinctus, aut utroque affectu perversus, maluit falsa quidem & indigna cum lucro scribere, quàm gratis, nulloque pretio veritatem.

IV. *Opponit*. 9. Paulum IV. PP. Anno 1557. cùm ab eo peteretur dissolutio Matrimonij per verba de præsenti inter Mareschallum Momorantium, nobilemquè Virginem contracti, nullo tamen maritali amplexu secuto; causâ ad Collegium Purpuratorum delatâ sic prælocutum esse: *Quærimus, num Matrimonium de præsenti contractum, quod est verum Sacramentum, Auctoritate nostrâ dissolvi possit, cùm carnalis conjunctio nulla intercessit. Perspicite, an Decessores nostri id satis intellexerint, quòd de indissolubili Matrimonij vinculo disquirimus. Non dubito, quin ego & Decessores mei errare aliquando potuerimus, non solùm in hoc, verùm etiam in alijs rerum generibus.* Fatètur ergo Paulus, Romanos Pontifices etiam in causis Sacramenta spectantibus errori subjectos esse.

Resp. Quæro ex Maimburgo, quem hujus historiæ, sermonisquè à Paulo habiti testem auctoremquè proponat? nihil enim in Annalibus eorum temporum, nihil in Constitutionibus Pauli reperimus. Quem ergo Auctorem facit? *Dominum*, inquit, *de la Haye* (c) At hic nomine sponsi dispensationem urgebat, recusatamquè ægerrimè tulerat, sed tantùm ab alijs relatum acceperat; quantam ergo fidem habebimus

(a) Wilan. lib. 11. cap. 9. (b) Wading. cit. (c) Relatio Johann. Hay.

bimus testi & offenso, & audita tantùm narranti? Sed ita res se habeat, quid rogo consequitur? planè nihil aliud, quàm Paulum credidisse, Pontifices Romanos in concedendis Dispensationibus, præsertim circa Matrimonia, aliquando aut humano respectu, ac Principes demerendi causâ, aut cupiditate, aut causarum ignorantiâ, aut dolo supplicantium errâsse, deceptosquè esse; sicquè cùm de hujusmodi indulgentijs agitur, laxandoquè præsertim vinculo Matrimonij, non tam exemplis priorum Pontificum, quàm Legibus à DEO sancitis, atque in Sacris Litteris Ecclesiæ propositis agendum esse. Quæ omnia verissima sunt, atque à nobis sponte concessa; nec enim in hujusmodi causis errare Pontifices posse, imo frequenter errâsse, haud inficiamur. Illud ergo monstrandum à Maimburgo fuerat, dixisse Paulum: *Superiores Pontifices re maturè agitatâ solemni Decreto definivisse, totiquè Ecclesiæ tanquàm Fidei articulum credendum proposuisse, vinculum matrimonij rati solvi à Pontifice posse, & tamen hanc definitionem falsam esse*. Id, inquam, oportuit à Paulo Pontifice dici, ut hujus testimonium aliquid ad rem faceret: at nunquàm hoc Paulus dixit: imò si dixisset, quid tandem esset? num quidquid Pontifices in Consistorio perorant, id continuò Decretum est Fidei, & oraculum ex Cathedra? at nos de hoc tantùm quærimus.

Ex hactenus dictis facilè judicabit Lector, exempla hactenus à Maimburgo, aut ex libris Protestantium, aut ex Launoij collecta (nihil enim ex suo præter formulas illas jactantiæ & vanitatis plenas) non tantùm nihil probare, sed ne quidem ad statum quæstionis pertinere: probat, quæ nos ipsi concedimus; omittit, quæ negamus, & ex quovis trunco Mercurium facit. Nihil ergo ab eo timeas, qui non tantùm non ferit, sed ne tangit quidem.

(a) Relatio Johann. Hay.

INDEX PRIMÆ DISSERTATIONIS.

2. Con-

§. III. Certamen contra Regaliam à S. Thoma Cantuariensi Archiepiscopo susceptum, alijsq; in simili causa laborantibus propositum. 42

SUMMARIA.

Fff 2 §. IV.

SUM-

INDEX.
SUMMARIA.

SUMMARIA.

49. Epi-

INDEX SECUNDÆ DISSERTATIONIS.

SUMMARIA.

INDEX.

SUMMARIA.

SUMMARIA.

5. Ean-

INDEX TERTIÆ DISSERTATIONIS.

8. Cau

§. II. De Appellationibus tanquam ab abusu. fol. 586

SUMMARIA.

§. III. Respondetur ad auctoritatem Concilij Pisani. 595

SUMMARIA.

4. Mala

INDEX

INDEX QUARTÆ DISSERTATIONIS.

SUMMARIA.

SUMMARIA.

SUMMARIA.

§. IV

INDEX.

SUMMARIA.

FINIS.